ILLVSTRISSIMI VIRI

PETRI DE MARCA

ARCHIEPISCOPI PARISIENSIS

DISSERTATIONVM

DE CONCORDIA

SACERDOTII ET IMPERII,

SEV

DE LIBERTATIBVS

ECCLESIÆ GALLICANÆ.

TOMVS SECVNDVS

Nunc primùm editus operâ & ſtudio

STEPHANI BALVZII TVTELENSIS.

PARISIIS.

Apud FRANCISCVM MVGVET, Typographum Regium, viâ Citharæ, ad inſigne Adorationis trium Regum.

M. DC. LXIII.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

STEPHANI BALVZII

TVTELENSIS

ADMONITIO AD LECTOREM.

POST abſolutam editionem primi Tomi hujus operis, viſum eſt nonnullis vt ſecundus, qui nunc primùm editur, ſeorſim prodiret, quò vniuerſis apertius eſſet quid noui ferat hæc editio. Ego verò, qui ex ſummo viro didici obſequi amicorum ſtudiis, & eorum me arbitrio dedere, paſſus ſum frangi pertinaciam meam; cùm præſertim intelligerem, animi eſſe parum liberalis, ſi quis Terminum agens, nullius ſapientiæ concedere velit. Videbam præterea id primò conſilium fuiſſe Illuſtriſſimo Archiepiſcopo; qui identidem in prioribus quatuor libris, Lectorem jubet conſulere ſecundum Tomum.

Datur ergo tibi ſeorſim, LECTOR, ſecundus hic Tomus, auro contrà æſtimandus, ſiue materiam ejus ſpectes, ſiue nomen auctoris. Ex totidem autem Libris conſtat, quot primus. Primùm hic tractatur de auctoritate & dignitate Legatorum Sedis Apoſtolicæ. Tum de Conciliis Prouincialibus & Gene-

ralibus Diœceſeos Gallicanæ, quæ vulgò Nationalia *vocantur. Per occaſionem autem, diſſeritur de Conciliis plenariis Africæ & aliarum Diœceſeon. In Libro ſeptimo tractatur de Iudiciis Canonicis Epiſcoporum; & qua ratione in eos animaduertendum ſit, ſi quid peccent. Octauus claudit integrum opus. In eo autem agitur de Electionibus & Ordinationibus Epiſcoporum. Tum etiam de jure Regaliæ.*

Hæcte per auerſionem monere volui. Nam in Præfatione ad primum Tomum me paulò verboſiorem fuiſſe oportuit, ob morem jam receptum vt nulla Præfatio bona cenſeatur, quæ longiuſcula non ſit.

DE CONCORDIA SACERDOTII ET IMPERII,

SEV

DE LIBERTATIBVS ECCLESIÆ GALLICANÆ

Diſſertationum Liber quintus.

CAPVT PRIMVM.

Synopſis.

I. Agendum hoc Libro, de Legatis à latere. In primis autem explicandæ Legatorum ſpecies quæ in jure Romano occurrunt.

II. Alij ſunt Legati municipales. Alij Prouinciales, qui explicantur. De iis capienda lex hos accuſare. ff. de accuſat.

III. Alij ſunt Legati cum juriſdictione. Diuiſio Prouinciarum inter Principem & populum, ab Auguſto. Proconſules dicti, qui prouinciis populi præficiebantur, etſi Conſulatum non geſſiſſent. Explicata Iuſtiniani Nouella. Inſignia Proconſulum.

IV. Conſilium Auguſti in aſſumendo Proconſulis nomine & imperio. Proconſules Romam ingreſſi deponebant imperium, excepto Principe. Quare retinenda eſt lectio Spartiani, quam viri eruditi ſollicitant. De Proconſulari imperio dato extra vrbem, *Marco Aurelio Cæſari.*

V. Legati dabantur Proconſulibus, à Senatu; vt eos parte curarum leuarent. Proconſules mandabant juriſdictionem Legatis in prouincia; quam nec eis adimere poterant, nec in eos jus gladij transferre. cuſtodias audiebant, ſed non animaduertebant.

VI. Dignitas Legatorum Proconſularium, ex Spartiano. Faſces & vehiculum. Apparitio. magiſtratum gerebant. dabant tutores. & vindictâ apud eos manumitti poterat. Contrarium docet Paulus, ſcilicet apud eos manumitti non poſſe. Conciliatio αἰτιολογίας.

VII. Legati iſti differunt ab Aſſeſſoribus, etſi aliter videatur eruditis. Aſſeſſores erant priuati homines, qui juris peritiam præ-

ſtabant, & magiſtratibus adſidebant. Elegans ea de re Ioſephi locus. Salaria illis conſtituta è publico. Singulis magiſtratibus vnus Aſſeſſor datus cum ſalario, ne fiſcus grauaretur. De hoc Aſſeſſore, ſeu Conſiliario, intelligenda Iuſtiniani Nouella, non autem de Legato Proconſulis.

VIII. Legati Cæſaris præfecti prouinciis Principis. Qui paſſim dicti Conſulares. *Minutis prouinciis præfecti, Præſides: quamuis Præſidis nomen generale ſit. Immutata poſt Conſtantinum magiſtratuum nomina.*

IX. Vicarij Præfectorum prætorio inſtituti à Conſtantino. Vices gerunt Præfectorum; ſed vice ſacrà judicant. Vicarij inſtituti in vnaquaque Imperij Diœceſi. Alij ſunt qui vicem Præſidis obtinent in prouincia, ex mandato Principis, puta Præſide defuncto, vel aliam ob cauſſam.

X. Legati, alterius generis qui à Principe delecti, negotia publica cum exteris gentibus procurant.

I. POST aſſertam ſuperiore libro conſeruandarum Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ auctoritatem, Legatorum à latere dignitas & claritudo priorem locum ſibi vindicat in his Diſſertationibus; quæ jura illa ſpecialia & eximia complectuntur, quorum vſus in regno à multis ſeculis inualuit. Ne autem imparati in hanc materiam incidamus, ante omnia ſedulò perſpiciendum eſt, quo exemplo in Eccleſiam, Legatorum & ſignificatio & auctoritas confluxerit. In eum finem juris Romani veſtigia nobis conſectanda ſunt, vbi varias Legatorum ſpecies inueniemus, quæ ad Legatos Eccleſiæ aliqua ex parte accommodatæ ſunt.

D. & C de Legationibus. II. Quidam Legati municipales dicuntur, quibus Ordinis ſui vel Curiæ decreto legatio injungitur; non vt lites municipiorum, quod Syndici vniuerſitatis eſt officium, ſed vt reipublicæ negotia apud Præſidem prouinciæ, vel Præfectum prætorio, vel etiam apud Principem proſequantur. Alij ſunt prouinciales Legati, qui tractatu habito in Concilio ordinario totius prouinciæ, vel etiam extraordinario, ad Principem vel ad ſedem Præfectorianam pro repentinis caſibus, quibus prouincia vexatur, mittendi deſignantur. De his Legatis prouincialibus intelligenda eſt lex Venuleij (etſi de Legatis Proconſulum agi hoc loco putet vir eruditiſſimus) qui ejus duntaxat criminis eos accuſari poſſe ait, quod antè commiſerint quàm in Legationem venerint. Iis qui publicas iſtas legationes obeunt, ſumptus ſeu legatiua præſtantur; & officio functis, biennij vacatio indulgetur. Ne autem ſuperfluis impenſis ciuitates onerarentur, edicto Veſpaſiani præcipitur, ne plures quàm ternos legatos mittant. Sed legationes iſtæ inter munera recenſentur, ad quæ ſubeunda vnuſquiſque ciuium ordine cogitur: ita vt vicarios dare non poſſit, niſi filios ſuos; neque alienis, neque propriis negotiis ſe interponere, quandiu legatione fungitur. Hujus quoque generis ſunt legationes illæ, quæ ab exercitibus, aut à corporibus miſſæ ad Principem: quarum frequens mentio apud Hiſtoricos.

l. 5. c de Legat. L. hos accuſare. ff. de accuſat.

l. 4. §. vlt.

l. 8. ff. eod.

III. Alia eſt Legatorum ſpecies, quibus juriſdictio competit vnà cum reipublicæ adminiſtratione. Quod vt accuratè intelligatur, obſeruandum eſt, ex inſtitutione & partitione Auguſti, duodecim prouincias pacatiores aſſignatas fuiſſe populo Romano, quarum duæ Proconſulares erant Aſia & Africa; decem verò prætoriæ, quas enumerat Strabo. Reliquas omnes ſibi Cæſar retinuit, & regendas ſuſcepit. Initio autem populus auctore Senatu, deinde verò Senatus ſolus Conſulares viros, aut prætorios, prouinciis ſuis præficiebat, qui conſulatu vel prætura functi, illis imperio proconſulari præeſſent; quamuis ab ea lege pauliſper diſceſſum fuerit, & iis adminiſtratio commiſſa qui nunquam eos magiſtratus geſſiſſent. Inde Proconſules dicti omnes, quibus populi prouinciæ creditæ erant, nulla ratione habita an functi eſſent conſulatu; quemadmodum ex Tacito colligere licet, qui Petronij meminit Proconſulis Bithyniæ, ad conſulatum deinde prouecti; & ex Conſtantij lege, quæ ſeparatim nominat eos qui conſules ordinarij fuerunt, & qui proconſulari honore erant ſublimes. Quò reſpexit etiam Iuſtinianus in Nouella xxx. dum obſeruat prouincias olim decretas fuiſſe, vel iis qui conſulatu functi eſſent, vel aliis qui Proconſules dicerentur. Hæc ſunt verba interpretis: *Romanis in more fuit vt vel deſignatis Conſulibus, vel his qui illorum loco proficiſcerentur, quos Proconſules vocabant, prouincias ſortirentur.* Non ſincerè

Strabo lib. 17.

Tacitus l. 16. Annal. C. Th. de Prætor.

Iuſtin. Nou 30. c. 5.

reddidit Græca. Non enim deſignatis Conſulibus, ſed iis qui conſulatum geſſiſſent, *γενομένοις ὑπάτοις*, non verò *γενησομένοις* Iuſtinianus ait datas fuiſſe prouincias. Pleniſſimam autem juriſdictionem in prouincia Proconſul habebat; adeo vt omnium partes, qui Romæ vel quaſi magiſtratus, vel extra Ordinem jus dicerent, ad ipſum pertinerent, majúſque imperium in prouincia haberet poſt Principem. Vnde ſex faſcibus vtebatur; quæ erant proconſulatus inſignia, vt notauit Vlpianus; vel vt pleniùs explicat Iuſtinianus, (Proconſuli Cappadociæ à ſerecens inſtituto proconſulatus ornamenta decernens) carruca argentea, & faſces cum ſecuri. *Proconſul Cappadociæ*, inquit Iulianus in Epitome Nouellæ, *habeat carrucam argenteam, & ſecurem, & faſces, & omnia vetera proconſularia inſignia.* Quibus addi poteſt τήβεννος, ſiue veſtis purpurea palmata, quam ſolennioribus & feſtis diebus Proconſul induebat, teſte Iuſtiniano, qui hoc antiquum ornamenti genus Proconſuli Palæſtinæ conceſſit.

l. 14. ff. de offic. Proconſ.

Nou. 30. c. 6. Nou. 103.

IV. Quare prudenter Auguſtus, cùm magiſtratuum omnium, qui intra vel extra Romam imperio vterentur, auctoritate & titulis ornari atque augeri vellet, proconſulare imperium non omiſit. quod deinde ſequentibus Imperatoribus delatum eſt, qui ex eo dicti ſũt etiam ſæpiſſime Proconſules; vt patet è variis inſcriptionibus antiquis, & ex epiſtola Heliogabali apud Dionem, qui ſe *ἀνθύπατον*, ſeu Proconſulem, inſcripſit. Quod eo conſilio mihi videtur Auguſtus inſtituiſſe, vt Proconſules, qui prouincias populi adminiſtrabant, ſe auſpiciis Auguſti, qui ſummus erat Proconſul, eas gerere non ignorarent. Itaque illud erat eximium in Principe, quòd etſi Proconſules à prouinciis reduces portam Romæ ingreſſi deponerent imperium, vt docuit Vlpianus; tamen id datum Auguſto & ceteris Principibus, vt etiam intra pomœrium Vrbis, proconſulare imperium retinerent, teſte Dione. Quare vt aliquod diſcrimen ſupereſſet inter Auguſtum & Cæſarem, Antoninus Imperator Marco Aurelio appellatione Cæſaris à ſe donato tribunitiani poteſtatem contulit, & proconſulare imperium *extra vrbem*, vt loquitur Capitolinus, non autem intra vrbis pomœrium. Itaque aſſentiri non poſſumus viris eruditis, qui exiſtimant

l. vlt. ff. eod.

Capitolinus in Marco Antonino: *Poſthac Fauſtinam duxit vxorem* (M.

vanam eſſe adjectionem illam, *extra vrbem*, in loco Capitolini laudato. Nam, inquiunt illi, imperium proconſulare extra vrbem tantùm fuit. Quod verum in ceteris omnibus, præter ſulum Principem.

Aurelius) *& ſuſcepta filia, tribunitia poteſtate donatus eſt, atque imperio extra vrbem proconſulari.*

V. Ex eodem autem Auguſti inſtituto, prouinciarum Præfectis, ſi Conſulares eſſent, tres Legati adjungebantur, vnus autem Legatus, ſi eſſent Prætorij; quemadmodum obſeruat Dio. Eos verò Legatos non pro arbitrio ſuo ſibi Proconſul quiſque legebat, ſed ei dabantur à Senatu. Vnde Capitolinus adnotauit, Gordiano Proconſuli Africæ filium ejus à Senatu Legatum fuiſſe datum. Quia verò Principes hanc Senatus auctoritatem debilitauerant, Probus Imperator ejus reſtaurandæ cupidus, *permiſit Patribus vt Proconſules crearent, legatos Proconſulibus darent.* Legati autem dati Proconſulibus, vt in partem curarum venirent, & adminiſtrandæ prouinciæ onere illos leuarent; quemadmodum rectè adnotauit Appianus: *ὁ τῷ ἡγεμόνι τοῦ ἔθνους ἐκ τῆς βουλῆς αἱρούμενος εἰς βοήθειαν.* Quod ex liberæ Reipublicæ inſtitutis profectum, vt patet è locis Varronis & Ciceronis, quos viri docti collegerunt. Quare ſtatim atque Proconſul ingreſſus eſſet prouinciam, mandare juriſdictionem ſuam Legato debebat. Legatus enim nihil proprium habebat, niſi ei mandata eſſet juriſdictio, quam ei adimere Proconſul non poterat, incõſulto Principe. Quemadmodum nec poteſtatem gladij ſibi datam ad Legatum transferre. Ideóque ſi quid eſſet, quod majorem animaduerſionem exigeret, rejicere apud Proconſulem Legatus debebat. neque enim jus habebat animaduertendi, coërcendi, vel atrociter verberandi: quamuis cauſſas criminales audire poſſet, ea conditione, vt præauditas cuſtodias ad Proconſulem remitteret. Si quid etiam incideret ardui, Legatus non Principem conſulebat, ſed Proconſulem ſuum, qui ad ejus conſultationes reſpondebat.

Dio lib. 53.

Capitolinus in Gordiano: *Cùm Gordianus Proconſul Africam regeret, eique Legatus filius eſſet à Senatu datus.*

Vopiſcus in Probo.

l. 4. §. vlt. ff. de offic. Proconſ.

l. 13. ff. eod.

l. 6. D. T.

l. 11.

l. 6. §. 2.

VI. De Legatis Proconſulis intelligendus eſt Spartianus, ex quo quanta eſſet eorum dignitas colligi poteſt. Faſces enim illis præferebantur, priuati ab eorum amplexu arcebantur, iiſque datum, vt in vehiculo æquè ac Proconſules ſederent. Elegans eſt locus, de Seuero: *Acta quæſtura Sardinienſi, legationem Proconſulis Africæ accepit. In qua legatione, quum*

Spartianus.

cum quidam municipum ſuorum Leptitanus, præcedentibus faſcibus, vt antiquum contubernalem ipſe plebeius amplexus eſſet, fuſtibus eum ſub elogio ejuſdem præconis cæcidit, Legatum populi Romani homo plebeius temerè amplecti nolito. *Ex quo factum eſt, vt in vehiculo etiam Legati ſederent.* Vnde apparitio communis erat Proconſuli & ejus Legatis, vt docent Arcadius & Honorius. Itaque dubitandum non eſt, quin Legati Proconſulum à priuatorum ſorte remoti, verum magiſtratum gererent. Quare tutores dare poterant; etſi tutoris datio eſſet actus legitimus; & apud eos vindictâ manumitti poterat, vt docet verbis conceptis Paulus IC. Non me latet in contrarium ſenſum Paulum trahi à ſummo viro Cujacio, addita ad textum negatione, vt conciliet hanc legem cum Marciano, qui diſertè ſcripſit Proconſules quidem ſtatim quàm vrbem egreſſi fuerint, habere juriſdictionem, non contentioſam, ſed voluntariam; vnde & manumiſſiones & adoptiones apud eos fieri poſſunt. *Apud Legatum verò Proconſulis nemo manumittere poteſt, quia non habet juriſdictionem talem.* Plures conciliandæ hujus ἀντινομίας modos commenti ſunt eruditi viri, repudiata negatione quam ſuperioris legis textui Cujacius injecerat. Sed non eſt quòd tantopere laborent in re facili. Diſcrimen aſſignat Marcianus Proconſulis & Legati. Ille inſignia proconſulatus gerit ſtatim atque vrbem egreſſus eſt; & poteſtatem exercet antequàm ingrediatur prouinciam, non contentioſæ quidem juriſdictionis, ſed voluntariæ, ita vt apud eum manumiſſiones & adoptiones fieri poſſint. Legatus verò ne voluntaria quidem juriſdictione vti poteſt; quia nulla illi mandari poteſt à Proconſule, niſi vt ea vtatur in prouincia; ſed poſt aduentum ſuum, mandatam juriſdictionem exercet, jus dicendo, judices dando, tutores conſtituendo, & manumiſſionibus apud ſe factis.

l. 1. C. de apparitoribus Proconſulis & Legati. Lib. 12.
l. pen. ff. de offic. Proconſ. & Leg.
l. 17. ff. de manumiſſis vindicta.
l. 2. & 3. ff. de officio Procõſ.
Cujac. l. 1. Obſeruat. c. 1.
l. 4. ff. eod.

VII. Itaque falluntur viri docti qui inter priuatas perſonas hos Legatos referunt, eóſque inter Aſſeſſores numerant. Etenim Aſſeſſores erant juris ſtudioſi, quos magiſtratus ſibi vt conſiliorum participes adſciſcebant. Itaque quamuis jus non dicerent, nec pronuntiarent, ab eorum tamen ſententia vix magiſtratus recedebant; vt colligitur ex Auguſtino, cùm verba facit de Alipio aſſeſſionem exercente. Elegans eſt locus Ioſephi, dum comparationem inſtituit Iudæorum cum Romanis, in legum patriarum peritia. Illos enim de ſuis legibus citiùs reſponſuros aſſerit, quàm de nomine proprio; hos autem ignorantiam ſuam profiteri, cùm Præſides prouinciarum adſeſſores ſibi aſſumant, qui peritiam legum in judiciis præſtent. Ceterùm priuati erant omnino, adeo vt abſente magiſtratu nec cauſſas audire, nec libellis ſubſcribere poſſent. Attamen ex inſtituto Alexandri Seueri, ſalaria illis conſtituta ſunt. *Aſſeſſoribus ſalaria inſtituit; quamuis ſæpe dixerit eos eſſe promouendos, qui per ſe Rempublicam adminiſtrare poſſent, non per aſſeſſores.* Quod exemplo Peſcennij decretum eſt. Hic enim, teſte Spartiano, *addidit Conſiliariis ſalaria, ne eos grauarent quibus adſidebant, dicens judicem nec debere dare, nec accipere.* Annonas quoque adſeſſoribus è publico præſtari ſolitas teſtatur Theodoſius. Ne autem immenſis ſumptibus premeretur ærarium, vnico tantùm Aſſeſſori annonæ è publico conſtitutæ ſunt; quemadmodum docuit Iuſtinianus in Nouella de mandatis Principum; vbi Præſidibus præcepit, vt virum grauem & manibus caſtum adhibeant conſiliis ſuis, qui contentus ſit iis quæ à fiſco præſtantur; quíque ab iis amoueri poſſit, ſi quid contra ſpem illorum egerit. Quare non erat cur viri docti ſibi perſuaderent, Legatos in Aſſeſſorum numerum referendos, Aſſeſſoréſque vocari in Nouellis XXX. & CIII. Etenim licèt vnicus Aſſeſſor tribuatur à Iuſtiniano Proconſulibus Cappadociæ & Palæſtinæ à ſe recens inſtitutis, eíſque ſalarium præſtari jubeat è publico, hoc dictum è forma quam erga ceteros omnes prouinciarum rectores obſeruatam vidimus, quibus vnicum Aſſeſſorem ſibi ſociũ adſciſcere permiſſum eſt. Quare vt apud ceteros magiſtratus Aſſeſſor ille pro Legato ſumi non poteſt, qui ſolis Proconſulibus dabatur olim à Senatu; ita quoque cùm de Proconſulibus illis nouis Cappadociæ & Palæſtinæ agitur, Aſſeſſorem pro Conſiliario, non autem pro Legato, accipere par eſt Vnde rectè Iulianus πάρεδρον, ita enim dicitur in dictis Nouellis, *Conſiliarium* vtrobique vertit.

D. & C. de offic. Adſeſſ.
Aug. l. 6 Conf. c. 10.
Ioſephus l. 2. contra Appionem.
Lamprid. in Alex.
Spartianus in Peſcennio.
l. vn. C. de annon. & C. adminiſtr.
Nou. 6. de mandatis Principum c. 6.
Iulianus in Epitome Nouell.

VIII. Quemadmodum prouinciæ aſſignatæ populo, per Proconſules adminiſtrabantur; ita prouinciæ, quas Auguſtus Principum curæ retinuerat, per Legatos Cæſaris, quæ alia erat ſpecies Le-

gatorum

gatorum diſtincta à Legatis Proconſulum: quamuis etiam Legati Cæſaris ſuos quoque ſecundarios Legatos haberent ex inſtituto Auguſti, teſte Dione. In eas autem prouincias, quæ conſulares erant vel prætoriæ, mittebantur ex parte Cæſaris Legati, qui *Conſulares* dicti, vel *Legati pro Prætore*. Strabo eos vocat πρεσβευτὰς ὑπατικοὺς καὶ πρεσβευτὰς στρατηγικούς. Paſſim occurrunt in veterum monumentis, *Conſulares*: qui trahendi ad Legatos Cæſaris & prouinciarum Rectores, quibus jure conſulari prouinciæ adminiſtrandæ conceſſæ erant, etſi nonquam geſſiſſent conſularum: quemadmodum ſuprà monuimus id vſurpatum in Proconſulibus, qui jure conſulari proniuciis populi erant præfecti. Minutis prouinciis rectores præficiebantur ex equeſtri ordine, Præſidum nomine, vel Procuratorum. Vnde fluxit illa diſtinctio prouinciarum in Proconſulares, Legatorias, & Præſidiales, quæ aliquoties occurrit in ſcriptoribus Hiſtoriæ Auguſtæ. Ceterùm, vt inquit Macer, *Præſidis nomen generale eſt, eòque & Proconſules, & Legati Cæſaris, & omnes prouincias regentes, licèt Senatores ſint, Præſides appellantur.* Poſt Conſtantini ætatem, imminuta ſunt pleraque magiſtraruum nomina & officia, omnem barum rerum curam ad ſe trahente Principe. Mitto de Legatis exercituum, legionum, & cohortium, verba facere, quia nihil ad inſtitutum noſtrum conferre poſſunt.

Strabo l. 3.

L. 1. ff. de officio Præſidis.

I X. Nouum genus magiſtratuum emerſit ex Conſtantini inſtitutione, ſcilicet Vicarij Præfectorum prætorio, de quibus hic pauca dicenda, quæ illuſtrandis aliquot hujus Diſſertationis articulis vſui futura erunt. Quatuor Præfectis, quibus Orbem Romanum ferè partitus Conſtantinus, aliquos Vicarios adjecit, qui non juriſdictione mandata à præfectis, ſed à Principe ſibi data, in judiciis reddendis vterentur. Ne tamen de dignitate Præfectorum prætorio detrahi videretur, vices Præfectorum agere dicuntur Vicarij, vnde illis nomen: & apud Auſonium, præfecturarum titulo ſecundo prouincias tenere; & in Codice, Vicariam agere præfecturam, & præfecturæ prætorianæ trahere portionem. Faſcibus & ſecuri ornati erant, & vice ſacra judicabant. Vetus Poëta de Valerio Proculo: *Ter vice qui ſacrà diſcinxit jurgia judex.* Vicariorum autem certus erat numerus, qui à Principe miſſi, in Diœceſibus ſibi aſſignatis, id eſt, in tractu multas prouincias complectente, jus dicebant. Omnes illi Vicarij tum in Notitia vtriuſque Imperij, tum in Legibus Codicis referuntur. In Imperio Orientis erant tres Vicarij, Aſianæ, Ponticæ, & Thracicæ Diœceſeon; quibus additus eſt Vicarius Macedoniæ, poſt reciſam ab Occidente illam partem Illyrici. In Occidente erant ſeptem Vicarij, Vrbis, Italiæ, Illyrici, Africæ, ſub Præfecto prætorio Italiæ. Vicarius ſeptem prouiociarum in Gallia, Vicarius Hiſpaniarum, & Vicarius Britanniarum, ſub Præfecto prætorio Galliarum.

Alia eſt ratio eorum qui vicem alicujus Præſidis obtinent in prouincia. Illi enim à Legatis Proconſulum differunt, & à Vicariis Præfectorum prætorio; & ad tempus prouinciam adminiſtrandam obtinent, mandato Principis ſpeciali, puta Præſide defuncto, vel aliam ob cauſam. Vnde fit vt nonnunquam Procurator Cæſaris, Præſidis vice fungatur, vt contigit Pilato in Syria. Ei autem qui vicem alicujus judicis obtinet permiſſa ſunt omnia, quæ judici cujus locum tuetur, vt docet Cujacius in Tit. Cod. de officio ejus qui vicem alicujus judicis obtinet.

X. Reſtat vltima Legatorum ſpecies, quæ jure gentium apud omnes populos conſecrata eſt; de quibus vnica lege in toto juris corpore agitur. Legati hujus generis dicuntur, qui à Principe delecti negotia publica cum exteris gentibus ad eas miſſi diſceptant, vel, vt Beliſarius eos deſcripſit apud Procopium, ſi quid à conterminis gentibus deſideratur, id poſtulatum iis mittitur per Legatos. Ij pro rei tractandæ magnitudine, nunc illuſtriores, nunc verò inferioris gradus mittebantur. Quod vſurpari ſolitum ab Imperatoribus Conſtantinopolitanis, & à Regibus Perſarom, obſeruauit Menander in Eclogis. De Legatis iſtis copioſam & eruditiſſimam Diſſertationem edidit V. C. Carolus Paſchalius, à quo peti poſſunt quæcunque ad materiam illam pertinent.

l. vlt. ff. de Legat.

Procopius l. 2. Belli Perſici.

CAPVT II.

Synopſis.

I. Diuerſa Legatorum ſpecies in Eccleſia. Indicatur breuiter in quo componi poſ-

ſint Legati Eccleſiæ, cum Legatis Imperij.

II. Legati à Synodis prouinciarum miſſi ad Romanam Sedem, vel ad Principem, collati cum Legatis prouincialibus. Ejus generis Legati miſſi à Cypriano ad Cornelium Papam, pro gerendo negotio impoſito, abſque vlla juriſdictione. Legatio non abſimilis miſſa à Synodo Carthaginenſi ad Anaſtaſium Pontificem, & ad Epiſcopum Mediolanenſem, pro venia Synodi Capuanæ, de baptizatis a Donatiſtis. Ad Mediolanenſem Epiſcopum Legati directi, ſed præcipuè ad Romanum.

III. Miſſi quoque à Synodo Carthaginenſi Legati ad Principes; vnà cum literis. Quid ſit libera Legatio in illo Concilio. Differt ab ea cujus meminit Cicero, & Vlpianus. Hæc titulo tenus, & ad dignitatem data; illa verò, quæ nullis mandatis eſt adſtricta, ſimilis procurationi liberæ.

IV. Ab Orientis Eccleſiis directi quoque Legati ad Romanam Sedem, ſcilicet a Synodo Antiochena, & Alexandrina, in cauſſa Athanaſij; & à Concilio Lampſaceno. Infinitum eſt ejuſmodi Legationes recenſere.

V. Romani quoque Pontifices mittebant aliquando hujus generis Legatos: vt Iulius ad Orientales: quibus miniſterium nudum injunctum erat, nulla verò juriſdictio. Ad hanc ſpeciem pertinet Legatio Fauſtini ad Concilium Carthaginenſe. Nulla juriſdictio illi mandata; ſed impoſitum miniſterium de capitibus aliquot tractandi.

VI. Magno honore excepti Fauſtinus, ejúſque ſocij, ab Africanis. Non poterant ſententiam dicere in Synodo Africana jure proprio, quia peregrini; nec jure delegationis. Quid permitteretur peregrino Epiſcopo. Conſeſſus in Eccleſia ante Presbyteros. Et facultas offerendi: quæ conceſſa à Concilio Arelatenſi. Olim peregrinis Euchariſtia tantùm miſſa domum; deinde inductum ab Aniceto, vt porrigeretur illis in Eccleſia. Explicatus ea de re, noua interpretatione, Irenæi locus.

VII. Fauſtinus illiúſque ſocij, ex beneficio Africanorum, in Synodum admiſſi, ſententiam quoque dixerunt. Tertius locus illis datus, quia negotiorum tantùm procuratores erant, nulla juriſdictione inſtructi.

VIII. Refelluntur Nouatores, qui ex hoc Concilio, Metropolitas Legatis omnibus Romanis anteponendos cenſent.

I. IN Eccleſia locum quoque habent Legationes diuerſi generis. Quidam enim Legati mittuntur ad negotiorum publicorum proſecutionem, qui Legatis prouincialibus reſpondent. Quidam inſtructi ſunt juriſdictione quadam quæ illis mandatur, qui aliquo pacto componi poſſunt cum Legatis Proconſulum. Quibuſdam plena juriſdictio in prouincias vacantes conceditur, qui aliqua ex parte Legatos Cæſaris & Conſulares referunt. Quidam ſuæ juriſdictioni ordinariæ in aliquot prouincias adjunctam habent Vicariam Apoſtolicæ ſedis auctoritatem; quos, ratione Diœceſeos quam adminiſtrant, conferre licet cum Vicariis Præfectorum prætorio. Legatis autem à Sede Apoſtolica miſſis ſanctitas illa, quæ Legatis Principum debetur ex jure gentium, à Chriſtianis Principibus conſeruari debet. Vnde patet quantam lucem dicendis fœnerari poſſimus, ex iis quæ capite primo adnotata ſunt.

II. Ac primò quidem Legati qui à Synodis prouinciarum ad Romanam Sedem, vel ad Principes mittebantur olim, nullo jure alio cenſeri poterant quàm illo quod in Legatis prouincialibus obtinebat: adeo vt nulla juriſdictione data, ſola illis gerendi negotij, quod mandatum erat, ſollicitudo immineret. Hujus generis erant Epiſcopi Calidonius & Fortunatus, Legati à Cypriano & Synodo Carthaginenſi ad Cornelium Pontificem & Romanam Eccleſiam miſſi, vt quantum fieri poſſet eniterentur ad componendam conſiliis ſuis Eccleſiæ vnitatem, quæ factione Nouatiani ſciſſa erat: & vt de Cornelij ordinatione quæ ſibi eſſent comperta referrent ad Africanos; quò ſcrupulo omni excuſſo, Cornelij *communicationem, id eſt, Catholicæ Eccleſiæ vnitatem pariter & caritatem probarent firmiter & tenerent.* Hos Epiſcopos ad Cornelium miſſos, diſertè Cyprianus *Legatos* vocat. In Concilio quoque Carthaginenſi Legatio decreta fuit an. 401. ad Anaſtaſium Sedis Apoſtolicæ Epiſcopum, ad Venerium Sacerdotem Mediolanenſem, & ad Imperatores, vt Eccleſiæ Africanæ neceſſitatibus conſuleretur. Etenim cùm in Concilio Capuano Generali vetitum fuiſſet an. 389. ne baptizati à Donatiſtis, in Clerum aliquando adſciſcerentur; Africanæ Eccleſiæ ad eam Clericorum inopiam redactæ, vt pleriſque earum deſertis ne vnus quidem Diaconus vel illiteratus reperiretur, hanc neceſſitatem ſuggeſſerunt Epiſcopis Romano & Mediolanenſi. *Ex his enim Sedibus*, inquiunt illi, *hoc fuerat prohibitum.* Quare, eorum

Cypr. ep. 42. ad Cornelium.

Cypr. ep. 45. *Cùm ſtatuiſſemus collegæ quamplures, qui in vnum conuoneramus, vt Legatis ad vos Coepiſcopis noſtris Caldonio & Fortunato miſſis &c.*

Coll. Concil. Afric. c. 57 & in Præfat.

ope, *communi periculo prouidendum* aiunt. A generali autem prohibitione eos excipi poſtulant, qui apud Donatiſtas paruuli baptizati, agnita deinde veritate, ad Eccleſiam Catholicam accedentes, per manus impoſitionem ſuſcepti ſunt. *Tantum de his qui infantes baptizati ſunt ſatagimus*, inquiunt, *vt noſtræ, ſi placet, in ijſdem ordinandis conſentiant voluntati.* Quare ad interpretandam Concilij plenarij definitionem, neceſſarium exiſtimabant Africani Sedis Apoſtolicæ conſenſum. Hoc enim ab ea Sede *maximè* pendere profitentur in ſimili ſpecie, de Clericis Donatiſtarum; etſi ad ceteros quoque tranſmarinos Epiſcopos literas ſuas dirigant: ex quorum conſilio, & præcipuè Mediolanenſis Epiſcopi, qui erat Italiæ Primas, Romanus Pontifex res iſtas conſtituebat.

Coll. Concil. Afric. c. 68.

III. Eadem Legatione poſtulatum eſt ab Imperatoribus, vt templa Paganorum abolerentur in Africa, & aliquot alia capita, quæ recenſentur in dicto Carthaginenſi Concilio. Anno quoque 404. ex altero Concilio Carthaginenſi, Theaſius & Euodius Epiſcopi ad Principes miſſi ſunt aduersùs Donatiſtas; quibus Legatorum nomen impoſitum, & litteræ datæ ad Imperatores & Magiſtratus. *Illud præterea cunctis nobis placuit, vt literæ de cœtu noſtro ad glorioſiſſimos Imperatores & eminentiſſimas poteſtates dirigantur, quibus inſtruantur noſtro omnium conſenſu ad beatiſſimum comitatum Legatos à nobis eſſe directos.*

In d. Collect. c. 58. 59. 60. 62. 62. 63. 64.

In d. Coll. c. 93.

Frequentes viſuntur in Conciliis Carthaginenſibus decretæ ad Imperatores Legationes aduersùs Paganos & Hæreticos. Sed obſeruanda eſt in primis illa quæ injuncta eſt Vincentio & Fortunatiano an. 407. de qua his verbis conſtitutum eſt: *Placuit vt Legationem liberam habeant ad comitatum miſſi delecti Legati.* Vbi alio ſenſu accipienda eſt libera legatio, quàm vſurpetur ab Vlpiano: *Qui libera Legatione abeſt*, inquit, *non videtur reipublicæ cauſa abeſſe. Hic enim non publici commodi, ſed ſui cauſà abeſt.* Apud Vlpianum enim libera legatio dicitur, quæ nulli negotio gerendo adſtricta, nec vllo tempore finita, Viris clariſſimis à Senatu olim, deinde ab Imperatoribus concedebatur titulo tenus, vt in prouinciis priuatas res ſuas curantes, vel etiam voti ſoluendi causâ, fana & ſacra loca adeuntes, Legatorum dignitate ornarentur.

c. 97.

l. 14. ff. de Legat.

Tom. II.

quæ vltima Legationis ſpecies etiam votiua dicebatur. Vtriuſque autem Legationis frequens mentio apud Ciceronem & aliquot veteres. In dicto verò Canone Carthaginenſis Concilij, libera Legatio dicitur, quæ liberis mandatis conſtituta erat. *Libera mandata* voco cum Liuio, ea quæ Legatis dantur nulli formulæ adſtricta, quæque rem omnem gerendam eorum fidei & prudentiæ committunt. His autem verbis libera illa Legatorum poteſtas explicatur à Patribus Africanis: *Placuit & illud; vt aduersùs Donatiſtas & Paganos, vel eorum ſuperſtitiones, Legati miſſi de hoc glorioſo Concilio, quicquid vtile peruiderint, de glorioſiſſimis Principibus impetrent.* Itaque iſtiuſmodi Legati ſimiles videntur Procuratoribus, quibus mandato generali libera rerum adminiſtratio commiſſa eſt, de quibus Iuriſconſulti.

Cic. ad Att. lib. 2. ep. 4. 7. 68. lib. 4. ep. 2. lib. 15. ep. 5. 6. & de Lege Agraria Suet. in Tiber. c. 31. Liuius lib. 7.

In d. Coll. c. 104.

l. Procurator. ff. de procurat.

IV. Ab Orientalibus Epiſcopis miſſos olim ad Romanum Pontificem Legatos docet epiſtola Iulij apud Athanaſium, qui diſceptationem Martyrij Preſbyteri & Heſychij Diaconi Legatorum Orientalium apud ſe habitam cum Legatis Athanaſij & Synodi Alexandrinæ refert; his communionem Athanaſij non eſſe rejiciendam à Pontifice Romano contendentibus; illis verò damnati hominis conſortium non eſſe amplectendum aſſerentibus, & poſtulantibus nouum judicium à Iulio, ſi opus eſſet, inſtaurari. Præterea Lampſacenum Concilium Epiſcoporum Orientalium, tres Legatos ad Liberium miſit, Euſtathium, Siluanum, & Theophilum, qui repudiato Ariminenſis & Seleucienſis Conciliorum decreto, Nicænam fidem ſe retinere profiterentur. Lampſacenæ Synodi legationem ſibi ad Liberium injunctam & ad ceteros Italiæ & Occidentis Epiſcopos, profitentur apud Socratem: *Ejus Synodi legationem obeuntes, ad tuam benignitatem, & ad omnes Italos Occidentiſque Epiſcopos literas afferimus.* Prætermitto infinita hujuſcemodi exempla, quæ facilè cumulari poſſent; cùm iſta ſufficiant ad oſtendendam hujus moris vetuſtatem, in mittendis ad Romanam Sedem ab Oriente & Occidente Legatis.

Iulij ep. ap. Ath. ap. 2.

Socrates lib. IV. c. XL.

V. Viciſſim quoque Romani Pontifices hujus primi generis Legatos quandoque mittebant, qui nulla juriſdictione inſtructi, ea tantummodo negotia curarent, quæ mandatis continebantur. In

hunc cenſum referri debet Legatio Elpidij & Philoxeni decreta à Iulio ad Orientales in cauſa Athanaſij, *vt incitarent eos qui judicium ſcriptis poſtulauerant, vt praſtò eſſe vellent.* Quare nulla cauſæ cognitio illis conceſſa erat; ſolo tantùm monendi & euocandi ad Concilinm miniſterio defungebantur. Ad hanc ſpeciem Legatorum pertinet quoque Legatio Fauſtini Epiſcopi, & Philippi atque Aſelli Preſbyterorum Eccleſiæ Romanæ, miſſa ad Concilium Carthaginenſe à Zozimo Papa. Nulla enim auctoritate vel juriſdictione ſibi mandata Legati illi ornati erant; ſed ſolum miniſterium illis impoſitum erat ad tractanda capita mandatis comprehenſa, de appellationibus Epiſcoporum & Clericorum ad Romanam Sedem. *Injuncta ſunt nobis à Sede Apoſtolica aliqua per ſcripturam, aliqua etiam in mandatis, cum veſtra beatitudine tractanda.* Infrà: *De his ergo primitus, ſi placet beatitudini veſtræ, tractemus; & poſtea cetera, quæ acta vel inchoata ſunt, inſerta firmabuntur, vt ad Sedem Apoſtolicam reſcriptis veſtris intimare poſsitis.* Vnde patet negotiorum gerendorum cauſâ decretã fuiſſe Legationem à Zozimo, & ab Eccleſiæ Romanæ Synodo. Qnod paret euidentiſſimè ex ipſius Commonitorij verbis, quod datum eſt Legatis: vnde conſtat eos quidem vices Zozimi egiſſe, ſed in procuratione negotiorum, non autem in aliqua juriſdictionis functione. *Vobis commiſſa negotia non latent*, inquit Zozimus; *Vos ita vt noſtra, imò quia noſtra ibi in vobis præſentia eſt, cuncta peragite; maximè cùm & hoc noſtrum poſsitis habere mandatum*; cui Canones Sardicenſes de appellationibus inſerit.

Ind. ep. Iulij.

Initio Concilij Carthagin.

VI. Etſi autem Legati Romanæ Eccleſiæ ſolis negotiis curandis intenti eſſent, nulláque pars auctoritatis Pontificiæ illis commiſſa eſſet, non vulgari honore excepti ſunt à Concilio Carthaginenſi. Etenim cùm Fauſtinus eſſet peregrinus Epiſcopus, & Synodi Italicæ, τοῖς ὑπερορίοις, alienæ prouinciæ negotiis ſeſe immiſcere contra Canones non poterat jure proprio; nec etiam jure delegationis, cùm Zozimi mandatum ad tractanda capita quædam de priuilegiis Eccleſiæ Romanæ reſtrictum eſſet. Illnd vnnm ex vſu hujus ſecnli obtinere poterat, vt in Eccleſia Carthaginenſi poſt Epiſcopum ciuitatis, ante Preſbyteros conſideret; quod peregrino Epiſcopo dabatur, vt docent Epiſcopi Africani in Collatione Carthaginenſi. Adde, ad ſacrificij oblationem peragendam admitti potuiſſe ex Canone Arelat. Cõcilij 1. quo inductum eſt an. 314. vt peregrinis Epiſcopis ad offerendum detur locus. *De Epiſcopis peregrinis, qui in vrbem ſolent venire, placuit eis locum dari, vt offerant.* Etenim ante hujns Concilij definitionem, Euchariſtia tantùm in Eccleſia illis porrigebatur, juxta morem ab Aniceto Papa indnctum; qno vſus eſt erga Polycarpum Smyrnenſem, qnem Euchariſtiæ commnnione *in Eccleſia* donauit; licèt ante illud tempus peregrinis Epiſcopis Euchariſtia *domum* mitti conſueuiſſet, ne à cõmunione viderentur alieni. Vtriuſqne conſuetudinis, & illins antiquiſſimæ, & indulgentioris ab Aniceto inductæ meminit Irenæus, qni κατ᾽ ἐντροπὴν conceſſam in Eccleſia Polycarpo Encharistiam obſeruat diſertis verbis. Ἐντροπὴ in eo verſabatur, ex mea quidem ſententia, quòd Anicetus Sacramenta non miſiſſet domum, ſed Polycarpo permiſiſſet iis participare contra Eccleſiæ Cancellos. Malè enim interpretes hnnc locum ad celebrationem Litnrgiæ ab Aniceto permiſſam trahunt, quemadmodum adnotauit vir Doctiſſimns; cujus cenſnra hac noſtra obſeruatione, & Canone Arelatenſi omnino confirmatur.

In Collat. Carthag. c. 16.

Euſeb. lib. 5. c. 24. Græce edit.

Fr. Florens ad Tit. de tranſlat. Epiſc.

VII. Cùm ergo in en poſiti eſſent Legati, vt res Africanas attingere non poſſent, ad conſeſſum tamen vnà cum ceteris Epiſcopis admiſſi ſunt; illis præſentibus, de negotiis eorum curæ commiſſis deliberatum eſt; atque jus promendæ ſententiæ, in iis quæ conſtituta ſunt de diſciplina, delatum; vt patet ex capite quarto de abſtinentia Clericorum ab vxoribus, quæ diſertè Fauſtino cenſente decreta eſt. Aurelianus Epiſcopus Carthaginenſis jure Metropolitico præfuit Synodo. Proximum ab eo locum tenuit Valentinns primæ ſedis prouinciæ Numidiæ Epiſcopus. Deinde *Fauſtinus Eccleſiæ Potentinæ, prouinciæ Italiæ Piceni, Legatus Eccleſiæ Romanæ*; qui ceteris proninciarum Africanarum Legatis numero ducentis & quindecim prælatus eſt. Poſt omnes Epiſcopos conſederunt Philippus & Aſellus Preſbyteri, atque Legati Eccleſiæ Romanæ; nullis aliis Preſbyteris, neque ipſius Eccleſiæ Carthaginenſis, ad hunc cœtum admiſſis.

Quare ſi negotiorum procnratoribus, vel potiùs Legatis prouincialibus à Synodo Romana & Pontifice miſſis tantus honor habitus eſt; dubitandum non eſt, quin Legatis mandata ſibi juriſdictione Pontificia fungentibus integra dignitas olim in Synodis conſeruata fuerit. Quod obtinuiſſe videbimus non ſolùm in Conciliis Oecumenicis, ſed etiam in Conciliis Prouincialibus & Diœceſanis. Diſcrimen horum Legatorum ex eo proficiſcitur, quòd iſti magiſtratu quodam funguntur, & vices Pontificis gerunt in juriſdictione exercenda; illi verò nulla juriſdictione inſtructi, Legatis prouincialibus reſpondent.

VIII. Fruſtra ergo ſunt Nouatores, qui hoc Legatorum diſcrimine non animaduerſo, eorum jura & dignitatem fœdè permiſcentes, Concilij Carthaginenſis præjudicio Legatos quoſcunque Romanæ Eccleſiæ Metropolitis poſtponendos ex jure veteri cenſent. Licèt autem concoquere non poſſint excogitatas à viro ernditiſſimo ad rem iſtam explicandam voces, ſcilicet Legatos Cathedraticos, & perſonam Papæ agentes, & jndiciariam; attamen verbis à jure ipſo petitis, quæ ad hujus difficultatis interpretationem attulimus, eos nullo negotio ceſſuros exiſtimo. Neque verò tantum illis indulgendum cenſeo, quantum vir ille eruditiſſimus concedere videtur: qui Legatos Conciliorum Præſides, in Conciliis Oecumenicis tantùm agnoſcit, non autem in particularibus: ita vt conſeſſus prærogatiuam à Conciliorum conditione, non autem à Legationis diſcrimine, potiſſimùm trahere videatur. Mihi verò certum eſt, non ſolùm in Conciliis Oecnmenicis, ſed etiam in aliis Extraordinariis, Legatos Romanæ Eccleſiæ jus illud obtinuiſſe, ex Concilio Sardicenſi.

Ill. Card. Perronius Replic. c. 40.

CAPVT III.

Synopſis.

I. Epiſcopi à Synodis prouincialibus miſſi, ad Synodos Diœceſeon, vel ad Oecumenicas, ſua & mandata juriſdictione vtebantur. Legati dicuntur in Conciliis Africanis, in Aquileienſi, & alibi. In Synodo Epheſina, Legati dicti abſentium Epiſcoporum Vicarij.

II. In Legatis hujus generis emicuit olim auctoritas Romanæ Sedis. Eorum diſcrimen à Legatis Synodorum prouincialium.

III. Inquiritur an Legati Romani præfuerint Conciliis Oecumenicis. Oſius Cordubæ Epiſcopus præfuit Nicæno, vnà cum Presbyteris Vitone & Vincentio.

IV. Legatione Romani Pontificis fungebatur. Quod probatur non ſolùm argumentis; ſed etiam teſtimonio Euſebij, apud Gelaſium Cyzicenum, cujus meminit Photius.

V. Legatio Oſij deeſt in editione Euſebij vulgata, & in ea quæ relata eſt à Socrate. Theodoretus & Sozomenus ſolos Vitonem & Vincentium Legatos Romani Pontificis agnoſcunt. Diſtinctio Legatorum in externos & internos non ſatisfacit.

VI. Locus Euſebij mutilus in codice quem Socrates ſequebatur. Labes illa manifeſta; quæ collato Gelaſij codice facile deprehenditur.

VII. Alio quoque argumento idipſum oſtenditur; nimirum auctoritate Nicetæ Choniatis, qui Epiſcopum Vrbis Regiæ apud Euſebium explicat de Metrophane Epiſcopo Conſtantinopolitano.

VIII. Sozomenus emendatus, qui Vitonem & Vincentium Iulij Epiſcopi Romani Legatos fuiſſe ſcripſit. Rejecta Cardinalis Perronij conjectura; quæ tamen viam aperit ad veram emendationem, quæ indicatur.

I. ALIVD Legatorum genus in Conciliis reperitur, qui mandata ſibi juriſdictione vtuntur, in iis articulis quorum cauſâ legatio illis impoſita eſt. Hi ſunt Epiſcopi quos prouinciarum Synodi ad Diœceſana Concilia, quæ vulgò *Nationalia* dicuntur, vel etiam ad Oecumenica mittere conſueuerunt. Etſi enim indubitatum ſit Epiſcopis illis jus ſuffragij competere; attamen injuncta Legatio id præſtat, vt non ſolùm ſua, ſed etiam aliena, id eſt, totius prouinciæ auctoritate inſtructi, de rebus in Synodo propoſitis decernant. Quare cùm cœtibus illis interſint non tantùm ſuo, ſed etiam prouinciæ nomine, inde illis datum eſt Legatorum nomen; vt conſtat ex Concilio Carthaginenſi: *Singulis quibuſque annis Concilium conuocetur: ad quod omnes prouinciæ, quæ primas Sedes habent, de Conciliis ſuis binos, aut quantos delegerint, Epiſcopos Legatos mittant.* Vnde paſſim occurrunt in Conciliis Carthaginenſibus Legati prouinciarum Numidiæ, Mauritaniæ, Byzacenæ, & Tripolitanæ: qui porrectis Legationis ſuæ literis, iiſque recitatis, & in acta redactis, à Concilio

Concil. Carthag. an. 401. Concilii Carthag. 3. c. 5 & in Cod. Canon. Eccl. Afric. c. 18.

admittebantur; vt patet ex Concilio anni 403. Enimuero quia plerunque accidebat, vt mandatis fines quidam Legatis præſcriberentur, quos excedere piaculum ducerent; conſtitutum fuit an. 405. in altera Carthagin. Synodo, *Vt libera Legatio ab omnibus prouinciis ad Concilium dirigeretur.* Hujus autem vocis vſus non in Africa ſola obtinuit, ſed paſſim quoque in ceteris Occidentis Eccleſiis: quemadmodum docet Ambroſius in epiſtola Synodica Concilij Aquileienſis ad Gratianum, cui *ex omnibus prouinciis Occidentalibus miſſos adfuiſſe Legatos* ſcribit; inter quos Conſtantius & Iuſtus *Legati Gallorum* in actis referuntur, qui Epiſcoporum Gallicanorum prouinciæ Viennenſium, & Narbonenſis primæ & ſecundæ vices gerebant, eorumque præſentiam ſupplebant, vt fatetur Aquileienſe Concilium. Quamuis in Epheſina Synodo Legatorum nomen ad Vicarios abſentium reſtringatur: vbi Philippus Preſbyter ait Concilium illud conflatum fuiſſe ex Epiſcopis Eccleſiæ Orientalis & Occidentalis, qui aut præſentes aderant ipſi, aut per Legatos.

Collect. Afric. c. 94.

Concil. Aquil. epiſt. Synod.

Epiſtola Concilij ad Epiſcopos Galliæ.

II. In Legatis hujuſce generis emicuit olim ampliſſima Romanæ Sedis dignitas & auctoritas, quæ Legatorum ſuorum miniſterio Synodis Oecumenicis præfuit, hæreſes profligauit, hæreticos proſcripſit, Canones de diſciplina Eccleſiaſtica vnà cum ceteris Epiſcopis ad Concilia euocatis decreuit. In eo autem conueniunt Legati Romanæ Sedis cum reliquarum Eccleſiarum Legatis, quòd Romani Pontificis, à quo mittuntur, vices agunt, & integram ipſius dignitatem atque auctoritatem repræſentant, quemadmodum ceteri Legati ſuarum prouinciarum præſentiam & ſuffragia exhibent. Sed in eo maximè differunt, quòd Romani ea juriſdictione aucti ſunt, quæ illis Legatione dempta nõ competeret; cùm prouinciarum Legati ſuo nomine ſuffragia ferre poſſent in Synodis, etſi Legatione deſtituerentur. Sed Paſchaſinus & Lucentius Epiſcopi, multò minùs Bonifacius Preſbyter, Concilio Chalcedonenſi non præfuiſſent, neque jure relationis & ſuffragij prærogatiua vſi forent, niſi ob Legationem à Leone injunctam, qui juriſdictionem ſuam illis ad Eutychen confodiendum in Synodo mandauit.

III. Quoniam verò magna contentione certatur, an primum locum in Synodis Oecumenicis Legati Romani obtinuerint, non alienum erit ab inſtituto, quæ ad rem iſtam pertinentia aliquando obſeruauimus, breuiter & dilucidè promere. Primus pugnæ gradus in Synodo Nicæna, quæ ex orbe Chriſtiano à Conſtantino coacta, Orientalium Epiſcoporum frequentiſſimo numero celebrata eſt; ex Italia verò & remotioribus Occidentis partibus Legati tantùm adfuerunt. Huic Sanctiſſimo & celeberrimo cœtui Oſium Epiſcopum Cordubæ præſediſſe fatentur omnes, poſt Athanaſium; qui eum ducem & anteſignanum Synodorum fuiſſe docet, & ab Arianis Præſidem Synodorũ appellatum. Quod etiam demonſtratur è Socrate; qui Athanaſij Synodicum ſecutus, Epiſcoporum inſignium qui Synodo interfuerant nomina recenſens, ab Oſio Epiſcopo Cordubæ, Vitone & Vincentio Preſbyteris, auſpicatur; quibus ſubjungit Alexandrum Ægypti, Euſtathium Antiochiæ, & Macarium Hieroſolymorum Epiſcopos; eodem ordine in recenſendis Epiſcopis illis ſeruato, quem Nicæni Canones Romanæ, Alexandrinæ, Antiochenæ, & Hieroſolymitanæ ſedi aſſignarunt. Primus denique Concilio ſubſcribit Oſius, cum Vitone & Vincentio Romanæ Eccleſiæ Preſbyteris.

Athan. de fuga ſua.
Idem in ep. ad Solit.

Socrat. lib. 1. c. 9. Latinæ verſionis, & 13 Græcæ.

IV. Sed probandum nobis incumbit, Oſium Legatione Romani Pontificis in hac Synodo functum. Sanè ſi argumentis ageretur, difficultas iſta vno verbo confici poſſet. Cùm enim è Synodico Athanaſij habeamus Vitonem & Vincentium Romanæ Eccleſiæ Preſbyteros Ægypti, & Orientis Patriarchis prælatos; (quod alio jure niti non poterat, quàm jure Legationis illis à Romano Pontifice impoſitæ) vt Sedium jura in eadem Synodo confirmata, illibata ſeruarentur; nemo abſque peruicacia negare poterit, quin Oſius Occidentalis Eccleſiæ Epiſcopus eodem Legationis jure & Patriarchis & Romanis Preſbyteris prælatus fuerit. Alioquin illud quoque abſurdum ſequeretur, Alexandrinum Epiſcopum non ſecundum locum ſibi juxta mores antiquos decretum, ſed tertium occupaſſe, ſi Oſio Legationis Romanæ dignitas adimatur. Donec ergo judicio Synodi Nicænæ, aut Conſtantini delegatione doceatur Oſio delatam fuiſſe προεδρίας, neceſſe eſt vt ejus dignitatem à Legatione

Pontificis & Synodi Occidentalis accerſamus. Præſertim cùm id quod aſſerimus docuerit olim Euſebius, juxta fidem Gelaſij Cyziceni, qui circa an. 480. Acta Concilij Nicæni collegit. Hic enim auctor ex tertio libro Euſebij de Vita Conſtantini ſe iſta ad verbum tranſcripſiſſe profitetur: *Ipſe ex Hiſpanis valde celebratus Oſius, obtinens locum magnæ Romæ Epiſcopi Silueſtri, cum Presbyteris Romæ Vitone & Vincentio, cum plurimis alijs conſidebat. Vrbis autem illius, quæ nunc imperat, Epiſcopus, Metrophanes nomine, propter ſenectutem non adfuit: ipſius verò Presbyteri qui aderant, ejus locum ſuppleuere; quorum vnus erat Alexander, qui vrbis Epiſcopatum poſt Metrophanem adeptus eſt.* Αὐτός τε Σπανὸς ὁ πάνυ βοώμενος ὁ Ὅσιος, ἐπέχων καὶ τὸν τόπον τοῦ τῆς μεγίστης Ῥώμης ἐπισκόπου Σιλβέστρου, σὺν πρεσβυτέροις Ῥώμης, Βίτωνι καὶ Βικεντίῳ τοῖς πολλοῖς ἅμα συνεδρεύων. τῆς γε μὴν βασιλευούσης πόλεως ὁ μὲν προεστὼς Μητροφάνης τύγχανε, διὰ γῆρας ὑστέρει, πρεσβύτεροι δὲ αὐτοῦ παρόντες τὴν αὐτοῦ τάξιν ἐπλήρουν· ὧν ὁ εἷς Ἀλέξανδρος ἦν ὁ μετ' αὐτὸν ἐπισκοπήσας τῆς αὐτῆς γεραιᾶς πόλεως. Ne quis autem ſuſpicetur editioni Gelaſij Cyziceni per impoſturam à noſtris, qui opus illud è Bibliotheca Vaticana, & ex altero Codice Conſtantinopolitano publicarunt, pericopam illam inſertam fuiſſe; præſtò aderit Photius Patriarcha Conſtantinopolitanus, vir quidem multiplicis lectionis & eruditæ, ſed amaro in Pontifices animo, atque auctor ſchiſmatis Orientalium. Hic ergo teſtatur à ſe perlecta Concilij Nicæni Acta à Gelaſio Cyziceno interpolata, in quibus referretur Oſium Cordubenſem, Vitonem & Vincentium Romanos Preſbyteros, vice Silueſtri Romani Epiſcopi interfuiſſe, ipſùmque Euſtathium Antiochenum; Alexandrum verò Preſbyterum vice Metrophanis Conſtantinopolitani, qui decrepita ſenectute laborabat, Synodo adfuiſſe. Quam ſententiam ipſe Photius ſuffragio ſuo probauit in epiſtola ad Michaëlem Regem Bulgarorum, vbi Legationem à Silueſtro injunctam fuiſſe Cordubenſi Oſio, & duobus Preſbyteris Romanis ſcripſit.

Gelaſ. Cyzic. lib. 2. c. 5.

Photius in Bibliotheca c. 88.

V. Sed teſtimonio Gelaſij opponitur non ſolùm Euſebij editio, quæ hodie extat: ſed etiam illa quæ Socratis hiſtorici tempore, qui paulò antiquior eſt Gelaſio, manibus omnium terebatur: à qua verba illa de legatione Oſij, Vitonis, & Vincentij omnino abſunt. Ita ſe habet locus Socratis: *Euſebius libro tertio de vita Conſtantini hæc ait ad verbum: Ipſeque ex Hiſpanis valdè celebratus, cum illis multis conſedit. Vrbis verò illius quæ imperat, Epiſcopus, propter ſenectutem non adfuit: ipſius verò Presbyteri qui aderant ejus locum ſuppleuere.* Αὐτός τε Σπανὸς ὁ πάνυ βοώμενος, εἷς ἦν τοῖς πολλοῖς ἅμα συνεδρεύων. τῆς δέ γε βασιλευούσης πόλεως ὁ μὲν προεστὼς Μητροφάνης τύγχανε, διὰ γῆρας ὑστέρει. πρεσβύτεροι δὲ αὐτοῦ παρόντες, τὴν αὐτοῦ τάξιν ἐπλήρουν. Quin etiam Sozomenus atque Theodoretus, hanc Euſebij lectionem quæ à Socrate profertur ſecuti, Oſij nulla mentione facta, Pontificem Romanum ingraueſcente ætate præpeditum ne Synodo intereſſet, duos Preſbyteros delegaſſe ſcribunt; quos Vitonis & Vincentij nomine Sozomenus deſignat. Ex horum trium hiſtoricorum teſtimonio duo quædam colliguntur, quæ hanc diſceptationem profunda veluti caligine inuoluunt. Vnum eſt, Legationem Oſij in codicibus Euſebij, quibus illi vtebantur, omnino diſſimulatam. Alterum, Legationem Romani Pontificis ad duos Preſbyteros, à Sozomeno & Theodoreto reſtrictam, quod legationem omnem adimit Oſio. Non me latet, viris eruditis placuiſſe diſtinctionem quandam Legatorum, quos in externos diuidunt & internos; ita vt de ſolis internis & veluti domeſticis Eccleſiæ Romanæ, Legatis à latere Pontificis miſſis, loquantur Theodoretus & Sozomenus; quod Legationi Oſij non detrahit, quam ex mandato Papæ & Synodi Occidentalis gerebat. Sed diſtinctio iſta in ſexta Synodo initium ſumpſit, vt dicemus ſuo loco.

Socrates lib. 1. c. 5.

Sozom. lib. 1. c. 16. Theodor. lib. 1. c. 7.

VI. Verùm, vt ſine vllo partium ſtudio eloquar quod ſentio, locus Euſebij in vulgatis editionibus mutilus eſſe mihi omnino videtur. quod ante omnes profeſſus eſt vir eruditiſſimus Ioannes Morinus. Illam verò labem nolim audaciæ Græculi cujoſdam adſcribere, qui è Socrate & Euſebio verba illa eraſerit; cùm è Theodoreto & Sozomeno conſtet, illorum ætate codices Euſebij & Socratis, vitio illo laboraſſe, vt ſtatim dicam. Procliuis error, ex amanuenſium incuria, qui vnum aut alterum verſum inter exſcribendum omiſerunt. Neque enim in verborum immutationibus, ſed in pericopæ vnius omiſſione error iſte verſatur. Fatendum quidem eſt abſque ſubſidio melioris co-

dicis labem illam deprehendi non poſſe; ita vt de negligentia Socratis, Sozomeni, & Theodoreti nemo conqueri poſſit, neque de illorum bona fide aliquid ſiniſtri ſuſpicari: qui ſi codices integriores nacti fuiſſent, veram lectionem non diſſimulaſſent; quemadmodum neque Gelaſius Cyzicenus eam diſſimulauit. Sed profiteri auſim ex iudicio Gelaſij, faciliimum eſſe cuique non obtuſi omnino ingenij viro, hiatum illum apud Euſebij codices vulgatos deprehendere. Quis enim non ſtatim aduertit aliquid deeſſe in his Euſebij verbis, *Ex Hiſpanis celebratus ille* adfuit cum ceteris? Quis tandem erit ille Hiſpanus, licèt famæ celebritate conſpicuus, ſi nomen ejus taceatur? Hoc loquendi genus aliquo pacto ferri poſſet in oratione panegyrica: quod tamen ſine vitio vſurpari non poteſt in hiſtoria, quæ virorum illuſtrium nomina poſteritati commendare debet. Si conſulatur Gelaſij codex, ſtatim labes illa deprehenditur. Verbis enim illis generalibus Euſebij, ſubjungitur Oſij nomen & Legatio.

VII. Deinde ſi quis accuratè expendat Euſebium, cùm agit de vrbis regiæ Epiſcopo, ob ætatem ingraueſcentem impedito ne Synodo intereſſet, de Metrophane Conſtantinopolitano accipiendum intelliget, non autem de Silueſtro Romano. Hic enim vndecim annis ſuperſtes fuit Concilio Nicæno. Metrophanes verò morbo & ætate feſſus, ſtatim poſt Synodum obiit, in cujus locum ſuffectus eſt Alexander; vt demonſtratum eſt à viro doctiſſimo Ioanne Morino. Itaque Nicetas Choniates, emunctæ naris, hæc Euſebij verba ad Epiſcopum Conſtantinopolitanum referenda eſſe ſubodoratus eſt. *Euſebius Pamphili*, inquit, *in* Nicetas in Panoplia. *tertio libro vitæ Conſtantini abfuiſſe ait Epiſcopum Conſtantinopoleos ob ſenectutem; ſed illius nomen non declarat; illius verò locum tenuiſſe ejus Presbyteros. Sed Acta Synodi referunt tunc Metrophanem Conſtantinopolitanum Epiſcopum fuiſſe; ob decrepitam verò ætatem non interfuiſſe Concilio; ejúſque locum ſuppleuiſſe Alexandrum.* Quam explicationem aſſecutus eſt ope Actorum Concilij Nicæni à Gelaſio Cyziceno collectorum. Hoc ſubſidio deſtituti Theodoretus & Sozomenus, locum Euſebij mutilum à Socrate prolatum, de Romano Epiſcopo, etſi contra hiſtoriæ circumſtantias, interpretati ſunt. Theodoreti hæc ſunt verba: *Epiſcopus Romanus propter ætatem admodum ingraueſcentem abfuit. Verùm duos illò miſit Presbyteros, poteſtate illis conceſſa actis illius Concilij aſſentiri.* ὁ δὲ τῆς Ῥώμης διὰ τὸ γῆρας ἀπελείφθη βαθύ. δύο μέντοι πρεσβυτέρους ἀπέστειλε συνθέσθαι τοῖς πραττομένοις παρεσομένους.

VIII. Poſita vera & ſincera Euſebij interpretatione, quod attinet ad Epiſcopum Vrbis regiæ, quis non videt ſtatim lacunam illius loci, vbi deeſt Legatio Silueſtri, quæ ſupplenda eſt è codice Gelaſij? Alioquin accideret Euſebium in exacta illa quam iniuit prouinciarum enumeratione, quæ Epiſcopos ſuos ad Synodum miſerunt, Italiam & Vrbem Romam omiſiſſe. quo nihil abſurdius fingi poteſt. Quæ ratio impulit Theodoretum & Sozomenum, vt Veteri Romæ tribuerent quæ de Noua ſcripſerat Euſebius. Locus Sozomeni non tantùm Presbyterorum Eccleſiæ Romanæ meminit, ſed etiam nominibus ſuis illos effert, Vitonem ſcilicet & Vincentium; imò verò Iulium fuiſſe docet Romanum Pontificem, qui illis Legationem impoſuit. *Iulius*, inquit, *Romanorum Epiſcopus, propter ſenium abfuit: ipſius autem vice interfuerunt Presbyteri illius Eccleſiæ Vito & Vincentius.* Ἰούλιος δὲ ὁ Ῥωμαίων ἐπίσκοπος διὰ γῆρας ἀπελιμπάνετο. παρῆσαν δὲ ἀντ' αὐτοῦ Βίτων καὶ Βικέντιος πρεσβύτεροι τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας. Manifeſtus error in nomine Iulij admiſſus eſt. Etenim poſt vndecim annos ſolidos à Concilio Nicæno Iulius Romanam ſedem adeptus eſt; vt monuit ipſe Sozomenus. Itaque vix fieri poteſt vt tam ſupinæ oſcitantiæ hunc ſcriptorem damnemus, vt in re adeo ſeria, adeóque manifeſta, in errorem lapſus ſit, Iuliúmque Silueſtro ſubſtituerit. Scio quidem mendum eſſe vetus, quod in Hiſtoriæ Tripartitæ interpolatione è Sozomeno retinuit Epiphanius Scholaſticus, eúmque ſecutus Beda. Tentauit vir Illuſtriſſimus medicinam facere huic morbo, legendo πόλιος pro Ἰούλιος. Sed præterquàm quòd dictio illa poëtis familiaris, inſolens eſt apud hiſtoricos; hoc loco locutionem redderet omnino barbaram. Attamen non inficiandum eſt, ex conjectura illa viam aperiri ad veram emendationem, ſi vice τοῦ Ἰούλιος legatur, πόλεως; lectióque ita conſtituatur, πόλεως δὲ Ῥωμαίων ἐπίσκοπος, id eſt, *Vrbis autem Romanorum Epiſcopus.* Card. Perron. in Præfat. Gelaſij Cyziceni, & Replic. c. 40.

CAP. IV.

CAPVT IV.

Synopſis.

I. Oſius præfuit Synodo Sardicenſi. Inquiritur, an Romani Epiſcopi Legatione illic fungeretur. Quod probatur per conſequentiam. Objeitur Legationem Eccleſiæ Romanæ ſileri ab Oſio in ſubſcriptionibus hujus Concilij; quæ tamen non omittitur in Archidami & Philoxeni ſubſcriptionibus. Reſpondetur exemplo Flauiani Epiſcopi Philippenſium in Macedonia; qui in ſubſcriptione ſententiæ à Synodo Epheſina latæ aduersùs Neſtorium, nullam mentionem fecit Legationis quam ab Epiſcopo Theſſalonicenſi & à Synodo Illyriciana ſuſceperat.

II. Epiſcopi Legationis ſuæ literas proferebant in exordio Concilij. Suo tamen tantùm nomine ſubſcribebant, quòd jus ſententiæ haberent jure proprio. Hunc ordinem tenuit Oſius. Archidamus & Philoxenus, quibus nullum jus præter Legationem ſuppetebat, nomine Iulij ſubſcripſerunt.

III. In ſecunda Synodo, Legati Sedis Romanæ non adfuerunt. Ea Synodus relationem ad Romanam Eccleſiam, totiúſque Occidentis Synodum miſit de rebus à ſe geſtis.

IV. Cyrillus Alexandrinus vices Celeſtini Epiſcopi Romani geſſit in Concilio Epheſino. Probatur ex ipſis Celeſtini verbis: qui non ſolùm vicem ſuam Cyrillo mandauit, ſed etiam locum. *Probatur iterum auctoritate ipſius Concilij.*

V. Obijciunt Nouatores, Celeſtinum vices ſuas mandaſſe Cyrillo, ante coactam Synodum Epheſinam. Objectio illa exploditur auctoritate Actorum Synodi.

VI. Inquiritur, an ſuo nomine Cyrillus, vt Epiſcopus Alexandriæ, Concilio præfuerit, an alieno. Aſſeritur, nomine Epiſcopi Romani primum locum obtinuiſſe. In Actis Concilij Chalcedonenſis ſcriptum eſt, Celeſtinum & Cyrillum præfuiſſe Synodo Epheſinæ. Probatur etiam auctoritate Balſamonis; qui Phrygij vſum, qui ætate ſua Alexandrino Patriarchæ competebat, à Celeſtino arceſſit.

VII. Quæritur, cur tres alios Legatos Cyrillo adjunxerit Celeſtinus. Ita viſum expedire, ob conceptas à Theodoſio Imperatore ſuſpiciones, quaſi Cyrillus Neſtorium inſectaretur proprio odio. Differentia inter Cyrillum & ceteros Legatos.

VIII. Tres illi Legati, ſe Romanæ Eccleſiæ vel Sedis Apoſtolicæ Legatos vocant. Eorum conſeſſus in Concilio, ex Epiſtola Celeſtini, & ex Actis Synodi. Perturbatio ſubſcriptionum in eo Concilio fluxit ab incuria librariorum. Mandatum Synodi corruptum ab iiſdem. Rejecta Card. Perronij conjectura. Sententia auctoris confirmatur auctoritate Leonis I.

I. SYNODVM Nicænam excepit Sardicenſis, à Conſtante & Conſtantio ex prouinciis Occidētis & Orientis euocata, vt diſſidia de Fide per Arianorum fraudes exorta componerentur, & judicium de Athanaſio & aliquot aliis Orientalibus Epiſcopis inſtauraretur. Huic Concilio Oſium præfuiſſe nemo dubitat. quod patet ex epiſtola Orientalium, è ſubſcriptionibus Concilij, è Sozomeno, & ex Allocutione Concilij Chalcedonenſis. Sed lis iterum mouetur de Legatione, an ei impoſita fuerit à Iulio; præſertim cùm Oſius primus ſubſcripſiſſe reperiatur non adjecta Legati mentione, deinde ſecundo loco Iulius per Archidamum & Philoxenum. Sed conſtituta Legatione quam in Concilio Nicæno Oſius obiuit, ſuperfluum videtur laborare de ſecunda in Concilio Sardicenſi. Etenim dignitas illa Legati, judicio Pontificis ſemel collata in Oſium, & ab eo in florentiſſimo vniuerſæ Eccleſiæ cœtu cum ſumma laude obita, ab illo ſine graui injuria in alium transferri non potuit. Obtinebat namque ea tempeſtate æquitas illa juris quam lege deinde firmarunt Imperatores, vt is qui dignitatis alicujus meruerit miſſionem, ejus obtineat inſignia, & aliis omnibus in ordine & conſeſſu præferatur, qui poſtea illis dignitatibus ornantur. Quare ad exemplum Synodi Nicænæ tribus Legatis vices ſuas Romanus Epiſcopus commiſiſſe cenſendus eſt, Oſio Epiſcopo Cordubenſi, & Archidamo & Philoxeno Preſbyteris. Vel ſi quis nouam Legationem Oſij pertinaciter rejiciat, dicendum prærogatiuam conſeſſus illi competiiſſe ex veteri dignitate quam in Synodo Nicæna ex Silueſtri delegatione obtinuerat. Neque enim aut Apoſtolicæ Sedis dignitas, vel etiam Synodi Generalis, patitur, vt illuſtris Legatio, quæ Metropolitis & Patriarchis præeſſe debebat, duobus Preſbyteris ſine Epiſcopo, qui caput eſſet Legationis, imponeretur. Si quis opponat Epiſtolæ Synodicæ Concilij ſubſcripſiſſe Epiſcopos

In ep. Synodica: [illegible]. Epiſt. Synodi Orient. *hi qui cum Oſio erāt.* Sozom. lib. 3. c. 11. Allocutio Concilij Chalcedonenſi ad Marcianum, de Sardicenſibus Epiſcopis: [illegible]

l. vlt. de priuil. cor. qui in ſacro Palat. milit. l. 1. vt dignit. ordo ſeru. l. xii. Codicis.

ordine, *Oſius ab Hiſpania, Iulius Romæ per Archidamum & Philoxenum, Protogenes Sardicæ*; vnde colligi videatur, ſolos Archidamum & Philoxenum Legationis munere ornatos: Reſpondendum mihi videtur, id factum eodem conſilio, quo Flauianus Philippenſium in Macedonia Epiſcopus ſententiæ à Synodo Epheſina latæ aduersùs Neſtorium ſubſcripſit, nulla mentione facta Legationis quam à Rufo Theſſalonicenſi Epiſcopo & à Synodo Illyriciana ſuſceperat. *Flauianus Philippenſium Epiſcopus vnà cum ſancta Synodo decernens ſubſcripſi.* Atqui Actione 1. Concilij, Flauianus dicitur vices geſſiſſe Rufi Theſſalonicenſium Epiſcopi; qui morbo detentus, ad Synodum accedere non potuerat.

Concil. Epheſ.

II. Scilicet cum ordinem ſeruabant Patres, vt Epiſcopi Legationis ſuæ literas proferrent in ipſo Concilij exordio: vnde conſtare poterat an ſuo tantùm, vel etiam alieno nomine ſententiam ferrent; quod in Acta referebatur, quemadmodum ſuperiùs adnotauimus ex Concilio Carthaginenſi, & nunc ex Concilio Epheſino. Deinde ſuo tantùm nomine ſubſcribebant, minùs ſollicitos ſe de Legatione impoſita præſtantes, quia jure proprio ſuffragium ferre ſibi liberum eſſe ducebant. Hunc ordinem tenuit Oſius; qui veteris Legationis jure fretus, quæ fortaſſe renouata erat à Iulio, ſatis habuit nomen proprium inſcribere; de cujus munere aliunde conſtabat. At verò Archidamus & Philoxenus Preſbyteri, quibus nulla ratio ſuffragabatur alia, præter Legationem, cur Synodo intereſſent, Iulij nomine ſubſcripſerunt. Ceterùm, quàm alienus eſſet Oſius à minuenda Sedis Apoſtolicæ dignitate & auctoritate, inde conſtat manifeſtiſſimè, quòd eo referente, in hoc ipſo Sardicenſi Concilio de Appellationibus dejectorum Epiſcoporum ad Epiſcopum Romanum ex tota Eccleſia deferendis, & de Legatis ad judicia retractanda mittendis ſancitum eſt: eóque ſubſcribente Patres Concilij omnia negotia ad Sedem Apoſtolicam tanquam ad caput Eccleſiarum referenda eſſe profeſſi ſunt. Itaque ex Oſij ſcriptis, de Oſij geſtis judicium feratur; & de læſa Apoſtolicæ Sedis dignitate illius acerrimus vindex nullo modo periclitabitur.

C. 3. Concil. Sardic.

Epiſt. Synod. Concilij Sardic. ad Iulium.

III. Cùm Synodus ſecunda Oecumenica, ex Solis Orientis Epiſcopis conflata, nullis ornata fuerit Romanæ Eccleſiæ Legatis, non eſt quòd de eorum conſeſſu diſputemus. Relatione ad Romanam Eccleſiam totiúſque Occidentis Synodum facta, atque mutuo Orientis & Occidentis conſenſu, Macedonij hæreſis ceteræque prauorum dogmatum peſtes extinctæ ſunt, & Concilium illud Oecumenici auctoritate per vniuerſam Eccleſiam celebratum eſt.

IV. In tertia Synodo Oecumenica, ſeu Epheſina 1. extat ſplendidiſſimæ Legationis exemplum. Cyrillus Alexandrinus vices agens Celeſtini, tréſque alij ſibi adjuncti Legati à Celeſtino ad Synodum miſſi, huic ornatiſſimo Concilio præfuerunt. Neſtorius Conſtantinopolitanus Epiſcopus admiſſa ſocietate quadam naturæ diuinæ in Chriſto, perſonæ vnitatem perfidè inficiabatur. Ea de re monitus à Cyrillo, eò prorupit audaciæ vt Romanis auribus hanc blaſphemiam ingereret. Diſputatione tota ad Celeſtinum delata, ille Concilium Romanum contrahit; Neſtoriúmque vniuerſalis Eccleſiæ communione multat, niſi intra decem dies à die conuentionis numerandos ſcripto ſacrilegam nouitatem condemnet. Sed quia præſentiam ſuam neceſſariam videbat Celeſtinus ad ſententiæ executionem, ob gratiam qua Neſtorius apud aulicos flagrabat, vices ſuas Cyrillo Alexandrino delegauit. *Et quia noſtra*, inquit ille, *in tanto negotio propemodum præſentia neceſſaria videbatur, vicem noſtram propter marina & terrena ſpatia ipſi ſancto fratri meo Cyrillo delegauimus, ne morbus iſte longitudinis occaſione graſſetur.* Ad ipſum verò Cyrillum literis datis, non ſolùm vicem ſuam illi, ſed etiam *locum*, & ſedis ſuæ auctoritatem mandauit. *Quamobrem noſtræ ſedis auctoritate adſcita, noſtráque vice & loco, cum poteſtate vſus, ejuſmodi, non abſque exquiſita ſeueritate, ſententiam exequeris.* Hanc Legationem Cyrillus auidè arripuit, vt majori pondere Neſtorium dejiceret, & perfidiam ſacrilegam vlciſceretur. Itaque Synodo Ægyptiacæ Diœceſeos Alexandriæ coactâ, ex ejus ſententia Neſtorium per epiſtolam ſynodicam conteſtatur, *vnà cum Synodo Romana cui Celeſtinus præfuit*, vt juxta tempus à Pontifice definitum reſipiſceret. Ipſa quoque Synodus Epheſina, Celeſtinum vices ſuas Cyrillo commiſiſſe docuit in relatione ad Imperatores.

Cyrillus ep. ad Ioan. Antioch.

Celeſtin. ep. ad Cler. & Pop. CP.

Idem ep. ad Cyrill.

Ep. Synod. Cyrilli & Concil. Alexandr.

Relatio ad Impp. Act. 1. Concil. Epheſ.

V. Iſta quidem vrunt Nouatores; ſed

excipiunt vices ſuas mandaſſe Cyrillo Pontificem, ante coactam Synodum Epheſinam. Verùm illâ à Theodoſio indictâ, coactam quoque Romæ à Celeſtino alteram Synodum Occidentalium Epiſcoporum, in qua, priore contra Neſtorium confirmato decreto, alias literas ad Synodum Epheſinam Celeſtinus dedit per Arcadinm & Projectum Epiſcopos, & Philippum Preſbyterum, qui ejus præſentiam ſupplerent, *ἀναπληροῦντας τὴν παρουσίαν*, vt loquuntur Patres in eadem relatione. Quamuis ergo Vicarius Celeſtini Cyrillus fuerit ante Synodum Epheſinam, attamen in ipſa Synodo alij fuerunt Legati. Quod ipſe quoque fatetur Cele-
Celeſt. ep. ad Theodoſ. ſtinus in epiſt. ad Theodoſium Aug. *Huic Synodo quam eſſe juſſiſtis, noſtram præſentiam in his quos miſimus exhibemus.* In epiſtola qnoque ad Synodum: *Direximus*, inquit, *pro noſtra ſollicitudine ſanctos fratres & conſacerdotes noſtros vnanimes nobis & probatiſſimos viros Arcadium & Projectū Epiſcopos, & Philippum Presbyterum noſtrum, qui ijs quæ aguntur interſint, & quæ à nobis antea*
l. 31. Si quis. §. vlt. ff. de procurat. *ſtatuta ſunt exequantur.* Vnde, vt ex jure hoc qnoque addamus, poſteriorem pro-
l. 17. ff. eod. l. 3. C. mand. curatorem dando, priorem prohibuiſſe videtur. Qnæ regula tamen ſic intelligitur, ſi res ſit integra. Lite enim conteſtata, qni procuratorem dedit, eum mutare non poteſt, niſi causâ cognitâ. In hoc autem negotio, Cyrillus Legatione vſus Neſtorium ſcripto monuerat. Quid autem tergiuerſamur? Imò & Synodo quoque Epheſinæ ante trinm Legatorum aduentum, non ſolùm ex prærogatiua Sedis ſuæ, ſed etiam vice Celeſtini præ-
Act. 1. Concil. Epheſ. fuerat. Legantur Acta. *Conſidentibus in ſanctiſſima Eccleſia, quæ appellatur Maria, religioſiſſimis, & ſanctiſſimis Epiſcopis, Cyrillo Alexandriæ, qui & Celeſtini quoque ſanctiſſimi ſacratiſſimique Romanæ Eccleſiæ Archiepiſcopi locum obtinebat, & Iuuenali*
Act. 2. Concil. & Act. 4. *Hieroſolymorum &c.* Quin etiam poſt adnentum Arcadij & ſociorum, Celeſtini locum obtinere dicitur Cyrillus in Actis. Neque injuriâ, cùm ſciret delegatam ſibi à Celeſtino Sedis Apoſtolicæ auctoritatem, ad executionem ſententiæ contra Neſtorium in Romana Synodo latæ, de quo negotio agebatur in Concilio Epheſ.

VI. Si quis autem ſcrupuloſè inquirat, an jure Alexandrinæ Sedis; cui ſecundus locus in Eccleſia competebat ſecundùm Canones, & abſente Romano Pontifice primus, an verò vicario nomine Synodo præſideret; Reſpondebo, nomine Pontificis primum obtinuiſſe locum. Conjnncti quidem erant duo illi dignitatis gradus in perſona Cyrilli, ſed confuſi non erant; quia Synodus Oecumenica Pontificis Romani præſentiam & anctoritatem exigebat, quæ à Cyrillo ſupplebatur. Is autem ſe ipſo prior erat & poſterior, ratione habita vtriuſque Sedis. Vnde in inſcriptione epiſtolæ ad Synodum Epheſinam datæ ab Epiſcopis Conſtantinopoli repertis, Celeſtinus Cyrillo præfertur; id eſt, Cyrillus ipſe agens Vicario nomine, antecedit Patriarcham Alexandrinum. Quare Epiſcopi prouinciarum Macedoniæ, Helladis, Theſſaliæ, vtriuſque Epiri veteris & nouæ, & inſulæ Cretæ, ſcripto ſententiam ſuam promentes in Concilio Chalcedonenſi, non dubitarunt aſſerere primæ Synodi Epheſinæ præſides fuiſſe Celeſtinum Apoſtolicæ Sedis Epiſcopum, & Cyrillum Alexandrinæ. Imò verò Synodus Chalcedonenſis hoc ipſum profitetur in definitione fidei: *ἧς ἡγέμονες οἱ ἁγιώτατοι τὴν μνήμην Κελεστῖνος ὁ τῆς Ῥωμαίων, καὶ Κύριλλος ὁ τῆς Ἀλεξανδρέων ἐτύγχανον.* Idem quoque teſtatur Marciani Edictum Act. III. Concilij Chalcedon. cap. IV. & XII. Quod adeo conſtans eſt apud ipſos quoque Quid ſit Phrygium, vide lib. 6. c. 6 §. 7.
ſchiſmaticos, vt, teſte Balſamone, Patriarchæ Alexandrini ſacra celebrent cum Phrygio; cujus ferendi priuilegium Celeſtinus Cyrillo commnnicauit; qui eo capitis ornamento inſtructus, Epheſinæ Synodo vice Papæ præſedit, & Neſtorium condemnauit. *Cùm non poſſet*, inquit, *Celeſtinus adeſſe Epheſi, & judicare* Theod. Balſamo Tit. VIII. Nomocan. c. 1.
Neſtorium, viſum eſt vt ſancto Cyrillo à Celeſtino permitteretur huic Synodo præſidere. Vt itaque conſtaret eum habere jus & auctoritatem Papæ, ſedit cum Phrygio, & condemnauit Neſtorium. Ab eo ergo tempore cum eodem Phrygio ſacrificant & procedunt Patriarchæ Alexandrini.

VII. Aliquis fortaſſe petet, cur Cyrillo tres alios Legatos adjunxerit Celeſtinus, & in qno verſaretur, ſi quod intercedebat inter eos diſcrimen. Sed illi quæſtioni facilè ſatisfieri poteſt. Etenim Theodoſius Imp. à Neſtorij fautoribus circnmuentus, diſſidium in Eccleſiam inuectum Cyrillo imputabat, qui contentionibus ex inuidia aduersùs Neſtorium accenſis, pacem Eccleſiæ turbaſſet. Itaque literis ad omnes vniuerſæ Eccleſiæ Metropolitanos datis, Synodum genera-

ſem indixit, qoò ſe illi conferrent cum aliquot prouinciæ ſnæ Epiſcopis. Quare neceſſarium omnino fuit, vt Celeſtinus alios præter Cyrillum Legatos mitteret, qui poſteriores curas ad Geoeralem Synodum deferrent, & Cyrilli anathematiſmos confirmareot. Acceſſerunt ergo Legati cum mandato exequendæ ſuffragiis ſuis ſententiæ, contra Neſtorium à Celeſtino in ſecunda Romana Synodo iterum latæ. *Propterea & ego quoque*, inquit Projectus Epiſcopus, *auctoritate Legationis Apoſtolicæ Sedis, vnà cum fratribus ſententiæ executor exiſtens, definio.* Vnde conſurgit differentia quædam inter Cyrillum & ceteros Legatos. Etenim ille non mittebatur à Celeſtino, ſed vices ejus ſuæ auctoritati ordinariæ adjunctas ſuſceperat; & proprio jure, atque aſcititio cenſebat. Quod plenius erat & vlterius quàm eſſet jus Legatorum. Etenim Cyrillus vices Celeſtioi obtinens, reſpondebat in hoc negotio ei qui locum Præſidis tuebatur juſſu Principis aut Præfecti prætorio; qui omnia adminiſtrabat eodem jure quo Præſes, ſi adeſſet. At verò Legati *ſupplentes locum Sedis Apoſtolicæ totiúſque Synodi ſanctiſſimorum Occidentalium Epiſcoporum*, vt loquitur Cyrillus, miſſi ſunt ad Synodum; & ſolo jure Legationis, ea quæ ſibi mandatis injuncta eſſent, velut formulæ addicti, executi ſunt. Deinde, dignitate Cyrillo cedebant: ideóque io ejuſdem Legationis conſortio, aliunde quoque tempore poſteriores, inferiores erant jure.

Concil. Epheſ. p. 2. Act. 3.

Cyrill. Conc. Epheſ. Par. 2. Act. 3.

VIII. Ceterùm obſeruandum eſt, tres iſtos Legatos, etſi Celeſtinum & Occidentalem Synodum repræſentarent, attamen ſe *Romanæ Eccleſiæ vel Apoſtolicæ Sedis* Legatos inſcripſiſſe, & iiſdem oominibus à Synodo quoque deſignatos. Quod autem attinet ad ordinem quem inter ſe Legati tenerent, qui perturbatus aliquando videtur in Actis Synodi, non aliunde rectiùs conſtitui poteſt, quàm ex literis Celeſtini ad Synodum & ad Theodoſium, qui ſe fratres & Coëpiſcopos ſuos Arcadium & Projectum, & Compreſbyterum ſuum Philippum miſiſſe ait. Eundem ordinem ſecuta eſt Synodus Epheſina io ſua interlocutione, quæ habetur Actione III. & in Actione IV. vbi poſt Cyrillum vices getentem Celeſtini, Arcadius & Projectus Epiſcopi & Legati Philippo Preſbytero & Legato præferuntur, & eos Iuuenalis Hieroſolymorum ſubſequitur. Atque ſine dubio hic retentus fuit ordo in eornm conſeſſu. In cenſendo autem ſæpe primus loquitur Philippus; & in ſubſcriptionibus, Cyrillum & Arcadium ſequitur Iuuenalis Hieroſolymitanus; qui Projecto & Philippo præfertur. Aliquando etiam Cyrillum & Philippum excipit Iuuenalis, qnem Arcadius & Projectus ſequuntur. Quandoque verò Iuueoalis tres Legatos in ſubſcriptione antecedit. Quæ perturbatio ab exſcriptorum iocuria profluxit. Summa verò amanuenſinm oſcitantia in eo mandato conſpicitur, quod à Concilio Epiſcopis ad comitatum proficiſcentibus injunctum eſt; quod eo ordine conſcriptum eſt, vt Philippus Preſbyter Legatus dicatur Apoſtolicæ Sedis, & Arcadio, atque Iuuenali (qui Legati nomine non ornatur) præferatur. Vnde vir eruditus colligebat, Philippum Preſbyterum ideo Arcadio prælatum, quòd à latere Pontificis miſſus eſſet, reliqui duo à Synodo Romana. Quod tamen repugnat Legatorum ſubſcriptionibus, qui ſe ex æquo pro Legatis Apoſtolicæ Sedis & Eccleſiæ Romanæ gerunt. Sanè negari noo poteſt quin Legati quoque à latere ex æquo dici debeant; rejecta diſtinctione quæ viris eruditis tantopere placuit. Quod vnico Leonis loco coofirmabo, petito ex epiſtola ad Iulianum Coënſem Epiſcopum: *Per fratres noſtros Iulianum Epiſcopum, & Renatum Presbyterum, ſed & filium meum Diaconum Hilarum, quos ex Latere meo vice mea miſi &c.*

Concil. Epheſ. p. 2. Act. 3.

Mandatū Synodi inter ep. Canonic. in Concil. Epheſ.

Card. Perron. c. 31.

Leo ep. 19.

CAPVT V.

Synopſis.

I. Agendum nunc de Legatis ad Synodum Epheſ. II. miſſis. Ei occaſionem præbuit Eutyches, in Synodo CP. à Flauiano & XXX. Epiſcopis damnatus. Synodi ſententiam confirmante Leo I. in celebri illa ad Flauianum Epiſtola. Eutyches à Theodoſio Imp. Synodum Epheſi cogendam impetrat: quò Leo tres Legatos miſit; eiſque quid ſeruandum eſſet præſcripſit.

II. Eutyches damnationis certus, Flauianum à judicio repellere nititur reſcripto Principis, tanquam lis inter Flauianum & Eutychetem judicanda eſſet. Dein Dioſcoro Alexandrino Primatum Synodi à Principe deferri curat, prætextu Canonum; ſperans Legatos hanc injuriam minimè laturos, at-

quæ adeo diſceſſuros. His, quòd præſeſſio Sedis Romanæ non daretur, in Concilio aſſidere noluerunt. Rogauerunt autem vt Epiſtola Leonis de damnatione Eutychetis in Synodo relegeretur. quod eludere conatur Dioſcorus: & peruicit. Vnde damnatus eſt in Chalcedonenſi Concilio.

III. Noluerunt Legati in conſeſſum Epiſcoporum admitti. Probatur ex Actis ipſis Synodi, quæ Leonem à Synodo expulſum eſſe teſtantur. Adfuerunt tamen vt ſpectatores, & animosè contradixerunt violationi Fidei & Canonum.

IV. Refellitur eorum opinio, qui exiſtimant Legatus illos non fuiſſe conqueſtos de injuria Sedi Apoſtolicæ illata. Legati Sedis Romanæ negant Dioſcorum in Concilio Chalcedonenſi poſſe ſedere, quia ſine ejus auctoritate Synodum Epheſinam peregerat; abſque cujus ſententia non licet Oecumenicam Synodum celebrare.

V. Paſchaſini ſententia, ex quorundam opinione, damnare videtur eo nomine Dioſcorum, quòd Primatum vſurpauerit in ea Synodo. Explicantur & emendantur Actorum Chalcedonenſium verba, quæ id aſſerere videatur. Verba illa non habentur in exemplari ejus ſententiæ, quod Leo miſit ad Epiſcopos Gallicanos.

I. NVnc agendum de Legatis ad Epheſinam ſecundam Synodum miſſis; quæ anno CCCCXLIX. juſſu Theodoſij, nouemdecim annis poſt primam habita eſt Epheſi, Dioſcoro Alexandrino Præſide. Ejus indicendæ occaſio profecta eſt è damnatione Eutychetis Presbyteri & Archimandritæ Conſtantinopolitani, qui noua hæreſi publicata de vna in Chriſto natura, à Flauiano & à Synodo triginta Epiſcoporum Conſtantinopoli habita, propter hæreſim Sacerdotio & monaſterij adminiſtratione deturbatus eſt. Ea de re ſtatim Eutyches conqueſtus eſt apud Leonem Summum Pontificem, antequàm relationem rerum geſtarum Romam, *vt debuit*, Flauianus miſiſſet. Sed quia communionem inaudito Flauiano à Romana Sede extorquere non potuit, Synodum à Theodoſio Epheſi cogendam impetrauit ope Chryſaphij Eunuchi, qui Principis ingenio erga ſe indulgentiſſimi abutebatur. Interim Leo geſtis Epiſcopalibus aduersùs Eutychem à Flauiano miſſis de noua hæreſi certior factus, ſenis illius imperitiam apertè damnat, exarata in eam rem luculentiſſima ad Flauianum tractatione potiùs quàm epiſtola, qua grauiſſimè Incarnationis Sacramentum contra Neſtorij & Eutychetis prophanas nouitates aſſerit. Præterea verò licèt Theodoſio ſe ad Concilium euocanti indictionem neceſſariam non fuiſſe Leo ſcripſerit, quia non talis quæſtio orta erat, vnde aut poſſet aut deberet dubitari: attamen vt aliquatenus ſtatutis Principis pareretur, ſtudium ſuum commodauit, & ad diſpoſitionis Imperatoriæ effectum, auctoritatem Apoſtolicæ Sedis adhibuit. Quare Iulianum Epiſcopum Puteolanum, Renatum Presbyterum, & Hilarum Diaconum delegauit, qui vice ſua ſancto conuentui intereſſent, & communi ſententia omnia conſtituerent: *quibus tamen ſecundùm cauſam ſatis ſibi & geſtorum ſerie & ipſius Eutychis profeſſione patefactam, euidenter & plenè quid ſeruandum eſſet, oſtendit.*

Leo l. ep. 8. ad Flauianum: *Et ideo quia dilectio tua de tanta cauſa nos vidit neceſſariò eſſe ſollicitos, quàm plenißimè & lucidè vniuerſa nobis, quod ante facere debuit, indicare feſtinet.*

Leo epp. ad Theodoſ. ad Pulcher. & ad Syn. Epheſ.

II. Eutyches certus damnationis ſibi in Synodo infligendæ, tum Flauiani & primorum judicum ſententiis, tum Apoſtolicæ Sedis auctoritate, cujus ſententiam ſe per omnia ſecuturum libello ad Leonem miſſo ſpoponderat, ad conſuetas artes & verſutias, ſubſidiúmque Chryſaphij confugit. Conſilium ejus hoc fuit, vt Romanæ Sedis Legatos, & Flauianum, ejúſque ſocios à judicio repelleret. Quod obtineri aliter non poterat, quàm reſcripto Principis. Itaque Flauianum ejúſque ſocios, qui ſecundùm Canones & Eccleſiaſticorum judiciorum ordinem, inter judices in hoc inſtaurato judicio adeſſe debebant, ad partes reorum redigit, ac ſi lis aliqua inter Flauianum & Eutychetem judicanda eſſet. Hæc quidem aperta vis erat, quæ innocentiſſimis Epiſcopis, reſcripto Principis per fraudem elicito, inferebatur. Sed callidiori via graſſatus eſt ad reijciendos Romanæ Sedis Legatos. Primatum Synodi Dioſcoro Alexandrino deferri curat decreto ſpeciali Theodoſij, non autem literis generalibus, quæ eodem exemplo ad Papam & ceteros Metropolitas ſcriptæ Concilium indicebant. Iis enim Leo contradixiſſet, & ſuæ ſedis injuriam vindicaſſet. Quare machinatio illa poſt aduentum Legatorum in ipſo Concilij exordio, ad prouocandos Legatos admota eſt: ſperante veteratore eos aut omnino diſceſſuros, aut Principis animum per nouas contentiones accen-

Act. 1. Conc. Chalced.

Iulianus in Côcilio Chalcedon.

ſuros. Subreptum Principi prætextu Canonum. Primatus enim à Theodoſio decernitur Dioſcoro *ſecundùm Canones.* Nempe ſuggeſtum fuit Imperatori, iuxta Canones Nicænos, vt primus locus Romano competit, ita ſecundum deberi Alexandrino Epiſcopo. A Synodo quidem Conſtantinopolitana prælatum Alexandrino Conſtantinopolitanũ Epiſcopum; ſed in eo nunc Flauiani eſſe cauſam, vt à judicum conſeſſu remotus, inter reos ſe ſiſtere teneatur. Qnare abſente Leone Romanu, primas partes deberi Dioſcoro Alexandrino, etiam præ Legatis Apoſtolicæ Sedis. Quod præjudicio Epheſinæ Synodi prioris confirmabatur; vbi Cyrillus potiorem locum præ Romanis Legatis obtinuerat, & ſumma cum auctoritate in ea Synodo erat verſatus. Vnde facile fuit Theodoſio obrepere, cui perſpectum non erat vicem ſuam Cyrillo Celeſtinum delegaſſe, vt dixi ſuperiùs. Admiſſi in Concilium Legati, quid conſilij caperent dubii, temperamento quodam, & Fidei quæ deſerenda non erat, & dignitati Sedis Apoſtolicæ proſpexerunt. Etenim Dioſcoro aſſidere noluerunt; vt teſtatur Liberatus Diaconus Carthaginenſis: *Eccleſiæ Romanæ Diaconi vices habentes Papæ Leonis aſsidere non paſsi ſunt, eò quòd non fuerit data præſeſſio ſanctæ Sedi eorum. Inſuper etiam quòd non lecta fuerat ad Flauianum epiſtola in Eutychetis damnatione à Papa Leone ſcripta, & occultata fuerat epiſtola ejus per ſuprà memoratos Legatos ad ipſam Synodum directa.* Sanè nullum poterant occupare locum Romani Legati, donec literæ ad Synodum Epheſinam à Leone directæ, quibus eorum Legatio continebatur, recitatæ eſſent, & in Acta redactæ. Quare in ipſo Synodi introitu, poſt recitatas Principis literas euocatorias, Hilarus Diaconus poſtulauit vt Leonis literæ, quæ ad Synodum per Legatos miſſæ erant, relegerentur. Ac Dioſcorus quidem interlocutus eſt vt recitarentur, ſeptiéſque jurauit ſe id omnioo procuraturum: ſed promiſſis non ſtetit. Qua de re grauirer conqueſti ſunt Orientales Epiſcopi & Aëtius Archidiaconus in Concilio Chalcedonenſi; & Iudices ſeueriſſimè expoſtulauerunt cum Dioſcoro & ceteris Præſidibus Concilij Iuuenali Hieroſolymorum & Thalaſſio Cæſareæ Epiſcopo, eò quòd literæ illæ relectæ non eſſent. Illi verò

Extat Reſcriptum Act. 1. Conc. Chalc.

Liberat. Diac. in Breuiar. c. ..

Concil. Chalcedon. Act. 1.

tergiuerſationibus eludere conantur interrogationem. Dioſcorus ait ſe primò & ſecundò interlocutum vt relegerentur. Iuuenalis verò, prolatam eo momento epiſtolam quandam Imperatoris quæ lectionem illam diſtulerit, neminem verò deinde monuiſſe vt Leonis epiſtola legeretur. Thalaſſius, ſe non ejus auctoritatis fuiſſe, vt ſolus de lectione illa decernere poſſet. Quæ impudentia Dioſcori inter præcipua capita ob quæ damnatus fuit in Concilio Chalcedonenſi, recenſita fuit à Paſchaſino Legato: ὃδὲ τὴν ἐπιςολὴν ἀναγνωσθῆναι συνεχώρησεν τοῦ μακαριωτάτου Πάπα Λέοντος.

III. Quare, vt antea dixi, nullum locum occupare poterant Legati, de quorum Legatione nondum cõſtabat in Synodo. Vnde factum, vt neque etiam in conſeſſum Epiſcoporum admitti voluerint. Quod non ſolùm diſertè docuit Liberatus, ſed patet etiam euidentiſſimè ex Actis Epheſinæ Synodi. Cùm enim in Concilio Chalcedonenſi hæc verba recitarentur: *Reſidentibus Dioſcoro Alexandriæ, & Iuliano Epiſcopo agente vices & tenente locum ſanctiſſimi & beatiſsimi Romanæ Eccleſiæ Leonis:* Orientales Epiſcopi reclamarunt, & mendacij Acta redarguerunt. *Ejectus eſt*, inquiunt, *nullus ſuſcepit nomen Leonis.* Quid apertius? Expulſum Leonem à Synodo teſtantur Patres, neminémque ejus nomine interfuiſſe. Tentauit quidem Dioſcorus à Iuliano ſuffragium exigere. Sed ipſe atque Hilarus reſponderunt, ante omnia legendam epiſtolam Leonis. Tunc Eutyches Legatos ſibi ſuſpectos eſſe proteſtatus, quòd à Flauiano & domo & conuiuio lautè excepti eſſent. Enimuero licèt pro Legatis non ſe geſſerint, vt ſpectatores adfuerunt, & omnibus quæ in perniciem Fidei & Canonum acta erant, animoſè contradixerunt.

Concil. Chalcedon. Act. 1.

IV. Fruſtra ergo laborant viri docti in Nouatorum argutiis refellendis; qui Legatos de injuria Sedis Apoſtolicæ ob Primatum Dioſcori conqueſtos non fuiſſe, nec Epheſi, nec etiam in Concilio Chalcedonenſi, inconſultò aſſerunt. Non erat enim cur de negata ſibi conſeſſus prærogatiua conquererentur, qui Legationis ſuę fidem facere non potuerunt. Intempeſtiua omnino fuiſſet de loco diſceptatio antequàm de perſonarum conditione conſtaret. Hæc erat præjudicialis quæſtio; quam diſcuti noluit Dioſco-

rus, dilata literarum Leonis lectione. Itaque Legati de hac injuria (quæ gradum ſtruebat ad ſecundam quæſtionem de ordine conſeſſus) & Epheſi, & Chalcedone grauibus verbis conqueſti ſunt. Quare in ipſo Concilij Chalcedonenſis exordio, Legati Romani dixerūt ſe mandata habere, quibus eis præcipitur ne Dioſcorum in Synodo conſidere patiantur. Interrogati autem à Iudicibus, quod illi crimen impingerent; Lucentius vnus ex illis reſpondit, Dioſcoro reddendam eſſe rationem judicij ſui: *quia cùm perſonam judicandi non haberet, præſumpſit; & Synodum auſus eſt facere ſine auctoritate Sedis Apoſtolicæ. quod nunquam factum eſt, nec fieri licet.* Hoc ergo flagitium admiſerat Dioſcorus, quòd ſiue Sedis Apoſtolicæ auctoritate Synodum Epheſinam peregit, & in ea judicium exercuit, Eutychem reſtituendo, & Flauianum cæteróſque Epiſcopos damnando, ac ſi legitima fuiſſet illa Synodus. Cùm tamen juxta veterem Eccleſiæ Canonem non liceat Synodum Oecumenicam celebrare abſque ſententia Sedis Apoſtolicæ. Ritè quidem indicta fuerat hæc Synodus literis Theodoſij Imperatoris; euocato quoque Leone ſummo Pontifice, vt ſuæ Sedis auctoritatem huic Synodo adhiberet. Miſſorum Legatorum præſentia, vt nihil deſideraretur ad plenum legitimúmque Concilium celebrandum, efficiebat; ſed Dioſcori impudenti verſutia deluſi, vel potiùs repudiati ſunt. Itaque rectè de vſurpata cognitione Synodali Dioſcorum objurgant Legati; eò quòd nondum ritè conſtitutâ Synodo, & omnibus numeris perfectâ, judicium in ea Synodicum exercuerit; vel potiùs omnia per tumultum, minas, & cædes peregerit.

Act. 1. Conc. Chalced.

Leo 1. ep. 15 ad Synod. Epheſ. II. *Religioſa clementiſſimi Principis fides, ſciret ad ſuam gloriā maximè pertinere, ſi intra Eccleſiam Catholicā nullum erroris germen exſurgeret, hanc reuerentiam diuinis detulit inſtitutis, vt ad ſancta diſpoſitionis effectum auctoritatem Apoſtolicæ Sedis adhiberet: tanquam ab ipſo beatiſſimo Petro cuperet declarare, quid in ejus confeſſione laudatum ſit.*

V. Adduci ſolet à quibuſdam formula ſententiæ Paſchaſini; quâ videtur damnare eo nomine Dioſcorum, quòd primatum ſibi vſurpauerit in Synodo Epheſina. Quod tamen ad quæſtionem iſtam nullo pacto pertinet. Licèt enim ibi dicatur Dioſcorus *præſumens ſibi Primatum*, Eutychem in communionem ſuſcepiſſe; ex Græco contextu, vbi Dioſcorus αὐθεντήσας dicitur, vox illa Primatus ſignificat eum omnia cum imperio, non autem ordine & Canonicè, ſiue ἀκολούθως, egiſſe, ſuſcepto Eutyche in communionem ſub ipſa Concilij initia, non expectatis Synodi ſuffragiis. Quare verba illa abſunt ab exemplari illius ſententiæ quod Epiſcopis Gallis Leo miſit: quæ ſanè non omiſiſſet, ſi ad contumeliam Romanæ Sedis vlciſcendam aliqua ratione referri potuiſſent.

Act. III. Conc. Chalced.

Leo ad Epiſcopos Gallic.

CAPVT VI.

Synopſis.

I. Dioſcori præſumptio repreſſa in Concilio Chalcedonenſi. Reſtitutio Eutychetis, & Flauiani damnatio, ingrata Leoni; qui Synodum generalem in Italia celebrari poſtulat à Theodoſio. Negat Theodoſius; ac tamen reſpondet, curaturum ſe ne fides Concilij Nicæni injuriam pateretur. Et Anatolium, Flauiani in Sede CP. ſucceſſorem, à Pontifice ſuſcipi contendit: qui negat id fieri poſſe, donec de fide Anatolij conſtet. Dein Legatos mittit ad Theodoſium, qui veram fidem docerent; &, ſi qui contradictores eſſent, Concilium vniuerſale intra Italiam celebrari poſtularent. Verùm ante eorum aduentum, Theodoſius exceſſit è vita: cui ſucceſſit Marcianus, à quo ſuſcepti ſunt.

II. Marcianus ſollicitus de celebrando Concilio in Oriente: quò Leonem accedere hortatur. Epiſcopi euocantur Nicæam ad Concilium generale, quod Chalcedonem reſcripto Marciani tranſlatum eſt. Ei intereſſe noluit Leo. Legatos tamen miſit, qui vice ſua Synodo præſiderent. Legationi additus Iulianus Coënſis Epiſcopus: qui licèt Romanæ Sedis Legatus in Concilio diceretur, ei tamen non præfuit. Cur ita actum.

III. Hinc colligitur falli Nouatores, qui jus præſidendi Synodo, collatum Leoni putant à Marciano. Probatur ex Leone.

IV. Quintæ Synodo nullus interfuit Legatus, quòd Vigilius Papa adeſſet Conſtantinopoli. In ſexta Synodo, tria Legationum genera adfuerunt. Heic agitur de Legatis ab Agathone deſtinandis ad comprimendam hæreſim Monothelitarum. Antiquus Legationum ordo immutatus à Conſtantino Pogonato. Inquiritur in originem hujus mutationis.

V. Agatho Conſtantini Imp. petitioni obſequutus eſt, miſſis diuerſis Legationibus. Probatur ex epiſtola Conſtantini ad Georgium CP. Diſtinctio illa obſeruata eſt in ſubſcriptionibus. Legati Concilij Occidentalis multùm aberant à primo loco.

VI. Falſum igitur quod quidam exiſtimant, in ſuperioribus Conciliis Epiſcopos vices geſſiſſe Concilij Occidentalis; Presbyteros

verò, Epiſcopi vrbis. Probatur ex literis Legatiðnum, & ex ſubſcriptionibus.

VII. Septima Synodus aduersùs Iconoclaſtas celebrata, Præſides habuit Legatos Hadriani I. qui primum in ea locum obtinuerunt; Tharaſius verò CP. ſecundum.

VIII. Octaua Synodo, quæ aduersùs Photium celebrata eſt, præfuerunt cum ſumma auctoritate Legati Sedis Apoſtolicæ.

I. CONTVMELIA Apoſtolicæ Sedi illata in Epheſino latrocinio, delera ſuit io Concilio Chalcedonenſi Oecumenico IV. vnde peti debene ſiocera teſtimooia ad coofirmandam Romani Pontificis auctoritatem, quam Dioſcorus imminuere tentauerat. Sed ante omnia breuiter rei geſtæ ſeries pandendâ eſt, vt ex facti narratione jus Romanæ Sedis melius cooſtitui poſſit. Eurychis reſtitutio, & Flauiani damnatio per vim decrera à Dioſcoro, excidium veræ fidei probis omnibus eſſe videbatur; ſed præcipuè Leoni Pontifici, qui Romana Synodo coacta, refereote Hilaro Diacono, quæ rerrore & minis Ephesi geſta erant conſtanter damnauit. Attamen vt omnes offenſiones repellerentur aut mitigarentur, oec aliquid vltrà eſſet, vel in fide dubium, vel in charitate diuiſum, petiit à Theodoſio generalem Synodum in Italia celebrandam vnà eum Orientalibus Epiſcopis. Inſtitit quoque Valentinianus literis datis vrgere Theodoſium; quò & fides à majoribus tradita competeoti deuotione defeoderetur, & dignitas propriæ venerationis B. Apoſtolo Petro intemerata conſeruaretur; *quatenus beatiſſimus Romanæ ciuitatis Epiſcopus, cui principatum Sacerdotij ſuper omnes antiquitas contulit, locum haberet ac facultatem de fide & Sacerdotibus judicare.* Laborabat Summus Pootifex de Fide reſtituenda, & de Flauiano redintegrando, qui libello Sedem Apoſtolicam appellauerat. Sed Theodoſius noluit judicium repeti, quod de perſonis latum erat. Id vnum autem diſertè profeſſus eſt Summo Pontifici, ſe curaturum ne fides Coocilij Nicæni injuriam pateretur: Flauianum ſato functum, eique ſucceſſiſſe Aoatolium in ſede Conſtantinopolitana, cujus ordinationem à Dioſcoro Epheſi factam, à Pootifice ſuſcipi contendebat. Reſpondet Leo ſibi graram fuiſſe Concilij Nicæni comioendatiooem: de ordinatione verò Anatolij nihil in alterutram

Epiſt. Valentin. p. 1. Concil. Chalced. c. 25.

partem temerè ſibi reſcribendum, donee cooſtet an ſioceram fidem Anatolius teneat. Se nihil arduum ab eo vel dubium exigere, ſed vt relegat quæ à Sanctis Patribus Incarnatioois Dominicæ fides fuerit cuſtodita; Cyrilli epiſtolam, & quæ inſerta ſunt geſtis Epheſinæ Synodi I. Catholicorum Sacerdotum teſtimooia perſpiciat. *Non aſpernetur etiam,* ioquit, *meam epiſtolam recenſere, quam pietati Patrum per omnia concordare reperiet. Cùmque à ſe hoc, quod eidem profuturum ſit, expeti deſiderariſque cognouerit; Catholicorum ſententiis toto corde conſentiat: ita vt ſinceram communionis fidei profeſſionem abſolutiſſima ſubſcriptione, coram omni clero, & vniuerſa plebe, declaret, Apoſtolicæ Sedi, & vniuerſis Domini Sacerdotibus, atque Eccleſiis publicandam.* Vt autem velocior & plenior effectus bis curis præſtaretur, Legatos quatuor ad Theodoſium miſit, Abundium & Aſterium Epiſcopos, Baſilium & Senatorem Preſbyteros, per quos quæ veræ fidei forma eſſet, Princeps agnoſceret; vt ſi in eandem coofeſſionem Conſtantioopolitanus Antiſtes conſeotiret, pax Eccleſiaſtica conſequeretur. Sin aliqui à puritate fidei & Patrum auctoritate diſſentirent, Coocilium vniuerſale iotra Italiam celebraretur; vt in vnum conuenieotibus omnibus, his qui ignorantia aut timore prolapſi eſſent, correctionis remediis conſuleretur. Ante aduentum Legatorum obiit Theodoſius; cui ſucceſſit Marcianus, ducta in vxorem Pulcheria Augusta, Theodoſij ſorore. Legati quos Leo miſerat honorificè à Marciaoo, ϗ ὡς ἐρχρλῶ λογισμῷ ἡδῦ ſuſcepti ſunt. Et qua de re eertiorem fecit Summum Pootificem, miſſis vno Preſbytero & duobns Diaconis. Legati, quos pro fidei libertate Leo direxerat, quemadmodum ipſe loquitur in Epiſtola ad Martinum Preſbyterum, plurimùm laborarunt in fortitudine fidelium roboranda, & in reſtituendis lapſis, vt iofrà dicetur.

Leo ep. 14. ad Theodoſ. ep. 33. ad Pulcher.

Leo ep. 41. 42.

Ep. 38.

II. Ceterùm ſoſcepto Imperio, prima fuit Marciani cura vt per celebrandam in Oriente Syoodum Leone auctore pacem Eccleſiæ reſtauraret. Quod ſuum deſiderium Pontifici per literas Marcianus & Pulcheria ſigoificatuot, eum hortati vt in Orientem accederet, Synodúmque celebraret. Euocantur itaque ad Synodum Oecumenicam, literis Principis, Epiſcopi; quæ Nicææ indicta

primùm,

primùm, deinde Chalcedonem reſcripto Marciani tranſlata eſt. Summus Pontifex, qui ſibi auctoritatem Synodi ex antiquo jure à Marciano delatam videbat, adeſſe quidem Synodo contra veterem conſuetudinem noluit; ſed Legatos auctoritate ſua inſtructos miſit, Paſchaſinum & Lucentium Epiſcopos, & Boniſacium Preſbyterum, qui ſua vice Synodo præſiderent. Hæc ſuot ejus verba

Leo ep. 47.

io epiſtola ad Synodum: *Amplectendum eſt clementiſſimi Principis plenum religione conſilium: quo ſanctam fraternitatem veſtram ad deſtruendas inſidias diaboli, & ad reformandam Eccleſiaſticam pacem voluit conuenire; Beatiſſimi Petri Apoſtoli jure atque honore ſeruato; adeo vt nos quoque ſuis ad hoc literis inuitaret, vt venerabili Synodo noſtram præſentiam præberemus. quod quidem nec neceſſitas temporis, nec vlla conſuetudo poterat permittere. Tamen in his fratribus Paſchaſino & Lucentio Epiſcopis, Bonifacio & Baſilio Presbyteris, qui ab Apoſtolica Sede directi ſunt, me Synodo veſtra fraternitas exiſtimet præſidere; nec ſejunctam à vobis præſentiam meam confidat, qui nunc in Vicariis meis adſum, & jamdudum fidei Catholicæ prædicatione non deſum.* Præcipua Synodi ſollicitudo commiſſa eſt Paſchaſino Epiſcopo, vt patet

Ep. 50.

ex altera epiſtola ad Marcianum. Ceteris verò Legatis adjunctus eſt Iulianus Coënſis Epiſcopus, prouinciæ Helleſponti, qui immobili pietate erga Flauianum ſemper ſteterat aduersùs Dioſcorum & Eutychem. Quare cùm illo nomine valde commendatus eſſet Leoni, Legationis quoque munus illi injunxit. Legatio iſta longè differt à prima. Paſchaſinus itaque, ejúſque ſocij Lucentius Epiſcopus & Bonifacius Preſbyter, ad definiendam Fidem, & judicium in Synodo de Epiſcopis agendum miſſi fuerant; collata quoque præſidendi facultate. Eo jure vſi ſunt, vt patet ex Actis Synodi Chalcedonenſis. Baſilius tamen admiſſus non eſt à Patribus; ea ſcilicet de cauſa, vt exiſtimo, quòd numeroſior quàm par eſſet videretur Legatio; quæ juxta Veſpaſiani edictum, & morem in Synodo Nicæna vſurpatum, ad tres Legatos redacta fuit, dempto Baſilio: niſi fortè ob morbum à Synodo abfuerit. Quod attinet ad Iulianum; ille quidem Synodo interfuit cum Legati Romanæ Sedis appellatione; ſed vnà cum ceteris non præfuit. Quod profectum eſt ex eo quòd in literis ad Synodum à Leone datis nulla fieret Iuliani mentio, ſed tantùm in epiſtola ad Marcianum. Vnde potiùs ad conſilium, quàm ad plenum & integrum Legationis conſortium adſcitus videbatur. Deinde numeroſior fuiſſet Legatio quàm ab Anatolio ferri poſſet, qui non ſine ſtomacho intueretor ſibi prælatum Epiſcopum prouinciæ Helleſponti jam tum ſibi ſubditæ. Itaque ſola dignitate nominis conceſſa, Iuliaous poſt aliquot Metropolitas ſubſcripſit.

III. Vnde colligi poteſt, jus præſidendi Syoodo non fuiſſe Leoni collatum à Marciano, quemadmodum jactant Nouatores, ſed cooſeruatum. Ita enim reſcriptum Marciani Leo interpretatus eſt in epiſtola ad Synodum. Nec injuriâ; cùm Valentinianus Theodoſio reſcripſerit principatum Sacerdotij ſuper omnes ab antiquitate Epiſcopo Romano collatum.

Leo ep. 47. ad Synodum: B. Petri Apoſtoli jure atque honore ſeruato.

IV. Quintæ Synodo nullus interfuit Legatus; quia Vigilius Papa aderat Conſtantinopoli, quando Concilium io ea vrbe habebatur: quod ipſe Conſtituto ſuo, quàm præſentia ſua, confirmare maluit. Sed in Sexta Synodo, quæ habita fuit contra Monothelitas, tria genera Legatioоum Apoſtolicæ Sedis interfuerunt; quorum alij, Vicarij Agathonis Papæ dicebantur; alij, Legati totius Concilij Apoſtolicæ Sedis; alij verò, Legati Apoſtolicæ Sedis, ſcilicet Epiſcopi Theſſalonicæ & Corinthi. De tertio iſto genere dicemus cap. XIII. Hîc autem explicanda eſt diſtinctio Legatorum, qui deſtinati ſunt à Sede Apoſtolica ad comprimendam & damnandam hæreſim Monothelitarum, quæ vigebat in Oriente, & ad ſopiendum diſſidium ex ea occaſione natum inter Romanam Eccleſiam & Conſtantinopolitanam. Conſtantinus Pogonatus curam vnitatis ſuſcipieos, literis ſuis hortatus eſt Donum Papam, vt religioſos & eruditos aliquot viros mitteret in vrbem regiam, auctoritate & libris inſtructos; qui tractatu habito cum Patriarcha CP. & Macario Antiocheno, veritatem dogmatis controuerſi indagarent. Sed noua petitione antiquum ordinem immutauit. Etenim cùm antea ad Syoodos Orientis Legati Sedis Apoſtolicæ mitterentur, qui vicem Romani Pontificis gererent, & per conſequentiam, Concilij quoque Romani, in quo eorum Legatio decreta erat; Prioceps ouoc contendit à Pootifice, vt dirigat ooo ſolùm

ſuæ perſonæ Vicarios, tres numero, vel ampliùs ſi videatur; ſed etiam ſeorſim Concilij Romani Legatos, vſque ad duodecim Metropolitas & Epiſcopos, & Abbates quatuor. Petitionis iſtius nouæ hæc mihi ratio ſuccurrit; quòd Romana Sedes inuidia quadam laborabat apud Orientales, ob damnatos in Synodo Martini Papæ, propter nouam hæreſim, Patriarchas Orientis. Itaque vt major fides Legatis Apoſtolicæ Sedis adhiberetur, Conſtantinus prudenter exegit vt Legati quoque Concilij Occidentalis veritatem fidei aſſererent; præſertim cùm Synodus Apoſtolicæ Sedis non ex ſolis Italiæ prouinciis conſtaret, ſed etiam ex variis Conciliis prouinciarum quæ ſitæ erant in regnis ab Imperio alienis, Francorum ſcilicet, Britannorum, Gotthorum, & Longobardorum.

V. Agatho Papa, Doni ſucceſſor, pacis Eccleſiaſticæ ſtudioſus, Legatos miſit, cum diſtinctione, nempe Theodorum & Georgium Preſbyteros, & Ioannem Diaconum, qui ſuam vicem implerent; & Ioannem Portuenſem, alterum Ioannem Regij, & Abundantium Tempſanæ ciuitatis, Epiſcopos, vice totius Concilij Occidentalis, cum aliquot Clericis & monachis; vt docet Conſtantinus in epiſtola ad Georgium Conſtantinopolitanum. Hæc diſtinctio obſeruata eſt in ſubſcriptionibus Concilij: vbi primo loco ſubſ-
Act. 18. cribunt Theodorus & Georgius Preſbyteri Eccleſiæ Romanæ, & Ioannes Diaconus, *locum tenentes* Agathonis Papæ; deinde, ſecundo loco, Georgius Epiſcopus Conſtantinopolis nouæ Romæ; tertio verò loco Petrus Preſbyter, Vicarius *τοποτηρητὴς* Sedis Alexandrinæ; quarto Theophanes Epiſcopus Antiochiæ; quinto Georgius Preſbyter, locum tenens Theodori Preſbyteri & Vicarij Apoſtolicæ Sedis Hieroſolymorum; interjectis dein tribus Epiſcopis Theſſalonicæ, Cypri, & Rauennæ; nono demum loco ſubſcribit Ioānes Portuenſis Epiſcopus, *Legatus totius Concilij Apoſtolicæ Sedis Romæ*; vndecimo Baſilius Gortynæ Epiſcopus, qui eodem ſe titulo Legati Concilij ornat; quem Abundantius & Ioannes Legati ſequuntur. Itaque Legatis, qui vices Agathonis gerebant, ad ternarium numerum redactis, dempto Conſtantino ſubdiacono, primus honor delatus eſt. Legati verò Concilij Occidentalis, non ſolùm poſt Patriarchas, ſed etiam poſt aliquot Metropolitas, locum ſuum obtinuerunt.

VI. Quare non eſt quòd viri docti ſibi perſuadeant, in ſuperioribus Conciliis Epiſcopos à Celeſtino & Leone miſſos, vices geſſiſſe Concilij Occidentalis; Preſbyteros verò Romanæ Eccleſiæ, perſonam Pontificum repræſentaſſe. Etenim & Legationis literæ, & ſubſcriptiones Legatorum, ſe Romanæ Eccleſiæ & Sedis Apoſtolicæ Legatos, non autem Concilij, profitentium, hanc opinionem refellunt. Hoc quoque argumentum id demonſtrat, nempe Epiſcopos illos primum occupaſſe locum in Conciliis: quod Patriarchæ non æquè tuliſſent, niſi Pontificis Legatio illis impoſita eſſet; quæ decreta quidem erat in Concilio Romano, ſed omnis ejus dignitas & agendi auctoritas à Romana Sede pendebat.

VII. Septima Synodus coacta eſt anno 787. aduersùs Imaginum hoſtes, ſtudio Conſtantini & Irenes ejus matris, qui literis ſuis Hadrianum I. ad ejus celebrationem inuitarunt, enixè rogantes vt de more Legatos Apoſtolicos mitteret. Delegauit ille Petrum Archipreſbyterum Eccleſiæ ſancti Petri, & Petrum Abbatem S. Sabæ; qui ejus nomine Concilio præfuerunt, primúmque locum obtinuerunt; Taraſius verò Conſtantinopolitanus ſecundum; vt patet ex omnibus Actionibus Concilij.

VIII. Octauæ Synodo, quæ aduersùs Photium Patriarcham CP. & ejus ſocios congregata eſt, ſumma cum auctoritate præſederunt Donatus & Stephanus Epiſcopi, & Marinus Diaconus, Vicarij, Legati, Miſſi, Apocriſiarij, ſeu Locum tenentes Hadriani II. Papæ. Totidem namque nominibus ab Anaſtaſio variis in locis efferuntur.

CAPVT VII.

Synopſis.

I. Inueſtigandum nunc, quis fuerit effectus primatus ſeu præſidentiæ Legatorum Sedis Apoſtolicæ in Conciliis Oecumenicis, & quænam in iis ſummi Pontificis auctoritas. Vt Concilium legitimè celebretur, neceſſaria eſt Summi Pontificis præſentia, vel ratihabitio. Quænam fuerit ejus auctoritas in Concilio jam conſtituto.

II. Si ſumma fuerit, perit libertas ſuffragiorum. Conceſſa libertas illa, æqualita-

tem inducere videtur inter Pontificem Romanum & ceteros Epiſcopos. Itaque aut libertas ſuffragiorum, aut Romani Epiſcopi dignitas periclitantur. Quærendum itaque, quæ circa materiam hanc fuerit Eccleſiæ praxis vetuſtis illis ſeculis. opus hactenus intentatum noſtris ingeniis. Pontifex Romanus in hac parte vtebatur jure quodam Imperatorio; ac tamen libertas ſuffragiorum remanebat.

III. De jure Relationis; cujus vis quanta eſſet, oſtenditur ex Polybio, & Tacito. Ius illud à Conſulibus ad Imperatores tranſiit. Probatur ex Dione. Ampliatum ſub ſequentibus Imperatoribus; vt patet ex Iulio Capitolino, & Fl. Vopiſco. Hallucinatio quorundam detegitur, qui jus illud malè interpretati ſunt.

IV. Principes in Senatu Conſularem poteſtatem ea de cauſa exercebant. Attamen arbitrium primo vel vltimo loco cenſendi ſibi reſeruabant. Probatur ex Tacito. Vnde patet falli eos, qui negant ſententiam à Principibus in Senatu dictam. Princeps ſententiam Senatus duriorem mitigare poterat. De prærogatiua ſuffragij, ex Tertulliano.

V. Quo pacto fieret illa Relatio à Principibus. Senatuſconſulta quæ inde ſequebantur, auctore Principe *fieri dicebantur. Origo huius locutionis, ex Liuio. Senatus jus facere poterat, ex Vlpiano, & Gratiano Imp. Quid Theodoſio placitum. Senatus auctoritas prorſùs imminuta ſub Iuſtiniano. Quomodo intelligenda ſit illa Senatus auctoritas. Et an ſupremæ Principum auctoritati officeret.*

VI. Relatio Principis differt à Relationibus quæ fiebant ad Principem. Vtriuſque diſcrimen oſtenditur.

I. HIc ſeſe prodit illuſtris quæſtio; quam ſi prætermiſero, difficultatem refugere, & dignitati Sedis Apoſtolicæ inuidere, aut ejus odium reformidare videbor, prout diſceptationis euentus tulerit. Probauimus huc vſque luculentiſſimis teſtimoniis, Legatos Sedis Apoſtolicæ Synodis Oecumenicis præſediſſe, & Marcianum literis ſuis Synodum Leone auctore celebrandam indixiſſe. Sed nondum explicuimus quis eſſet effectus illius Primatus, ſeu mauis, præſidentiæ; quænam eſſet ſummi Pontificis auctoritas in illis Conciliis. Non me latet tria hujus Primatus priuilegia vulgò obſeruari. Vnum eſt, conſeſſus prærogatiua: alterum, jus rogandæ ſententiæ: tertium, idque maximi momenti, neceſſitas præſentiæ Pontificis, vel ejus ratihabitio, vt Synodus legitimè & Canonicè haberi poſſit, quemadmodum ſuprà monuimus. Sed indagandum reſtat, quænam fuerit Pontificis auctoritas in Concilio jam conſtituto.

II. Si ſummam in cenſendo & definiendo poteſtatem illi tribuamus, perit libertas ſuffragiorum, quam tantopere commendant Celeſtinus & Leo. At verò conceſſa ſuffragiorum libertate, æqualitas quædam hac in parte induci videtur inter Romanum Pontificem & ceteros Epiſcopos. quod multùm de ſumma ejus dignitate detrahit. Itaque aut vnius libertas, aut dignitas alterius periclitantur; quemadmodum in diſputatione de auxiliis gratiæ, vel hinc arbitrij humani libertas lædi, vel illinc gratiæ vis & efficacia minui rerum iſtarum inexpertis videtur. Non quæro quid vtrinque doceant Theologi rationibus è ſacra Scriptura petitis, cùm de auctoritate Concilij & Papæ anxiè & ſcrupuloſè diſputant. Id tantùm mihi ſimandum propono, quænam eſſet Vniuerſalis Eccleſiæ praxis in Concilio Epheſino & Chalcedonenſi; quis tunc ſummorum Pontificum & vniuerſæ Eccleſiæ ſenſus, in vſu auctoritatis illius quæ in Apoſtolica Sede vigebat. Arduum opus atque inuidioſum aggredior, quod nondum quiſquam, vt exiſtimo, in ſe recepit: quo tamen defungi aliter nec poſſum, nec debeo, quàm recitatis teſtimoniis vnde regulæ colligi poſſint, quæ totum negotium extra diſputationis aleam euidentiſſimè ponant. Quod ita temperabitur, vt quodam jure Imperatorio vſum hac in parte ſummum Pontificem oſtendam, & Synodum plena atque integra ſuffragiorum libertate.

III. Hæc vt apprime intelligantur, obſeruandum eſt ex inſtituto Auguſti omnia magiſtratuum Romanorum jura in Principem tranſlata fuiſſe; & inter cetera, jus Relationis: in quo non minima pars Conſularis poteſtatis olim poſita erat, quemadmodum obſeruauit Polybius: *De iis*, inquit, *quæ deliberanda incumbunt, referunt* Conſules, *ipſique vniuerſam decretorum Senatus rationem gubernant.* Polyb. lib. 6. Sæpe tamen factum, vt abſentibus, vel præuaricantibus, aut muſſantibus Conſulibus, referrent aliqui è Principibus ampliſſimi ordinis, puta Conſules deſignati, vel aliquis Prætorum aut Tribuno-

rum. Tanti verò momenti jus illud erat, vt Senatuſconſultum fieri non poſſet ſine relatione, quâ negotium de quo Senatus conſulendus erat, à Conſule exponebatur. Ejus neceſſitatis illuſtre habetur exemplum apud Tacitum, qui refert Thraſeæ ſententiam in Senatu dictam; deinde hæc verba ſubjungit: *Magno aſſenſu celebrata ſententia. Non tamen Senatuſconſultum perfici potuit, abnuentibus Coſſ. ea de re relatum.* Etſi enim *liceret Patribus, quoties jus dicendæ ſententiæ accepiſſent, quæ vellent expromere, relationémque in ea poſtulare*, vt notat idem auctor; attamen à Conſulum arbitrio pendebat, an referrent ea de re ad Senatum, eúmque conſulerent. Hoc quidem jus ſublata Reipublicæ libertate Conſulibus ademptum non eſt; ſed pars quoque fuit Imperatoriæ poteſtatis, id Principibus paulatim ſibi vindicantibus. Exemplum eſt ab Auguſto, vt dixi, in cujus honorem decretum refert Dio, vt aſſumpta in perpetuum Tribunitia poteſtate, liceret ei, quoque Senatu, vnam de quacunque re vellet relationem facere, etſi Conſul non eſſet. Poſtea ampliato honore Principum, inuenta ſunt ad ſimilitudinem decreti hujus jura ſecundæ, tertiæ, quartæ, quintæ relationis, vt patet è variis Capitolini & Vopiſci locis; hoc eſt, vt quoque Senatu poſſent de duabus, tribus, quatuor, quinque rebus, quas vellent cunque, etiam non Conſules, facere relationem. Auguſto vnius tantùm negotij relatio vnoquoque Senatu permiſſa fuerat: ſequentibus Imperatoribus quarta vel quinta conceſſa, eodem Senatuſconſulto quo illis Imperium confirmabatur. Quare falluntur viri docti, qui jura quartæ vel quintæ relationis ſic accipiunt, vt de negotio eodem Principibus liberum fuerit quartò vel quintò referre. Certum quidem eſt ea lege qua Imperium Veſpaſiano delatum eſt, ſic conſtitutum: *Vt ei Senatum habere, relationem facere, remittere Senatuſconſultum per relationem, diſceſſionémque facere liceat.* Sed remittere relationem non ſignificat quod eruditi viri contendunt, ſcilicet interrupta deliberatione ad primam relationem facta, conſultationem differre ad iteratam relationem. Ea verba id tantùm volunt, vt Principi liceat vel referre ſtatim, vel relationem remittere, id eſt, in aliud tempus differre, aut omnino ſupprimere. Non ſolùm autem jus illud referendi verbo *χρηματίζειν* Græci explicare ſolent, ſed etiam alia locutione quæ aliquoties extat apud Dionem, *γνώμην εἰς βουλὴν εἰσφέρειν*, id eſt, *ſententiam in Senatum inferre.*

Tacit. lib. xv. Annal.

Idem lib. xiii.

Dio lib. liv. juxta emendationem Caſauboni.

Dio lib. lv. ex interpretatione Caſauboni.

IV. Ceterùm ita ſe gerebant Principes in Senatu, vt Conſularem poteſtatem cum nouæ auctoritatis incremento exercerent. Conſules namque relatione facta rogabant ſententias, auſpicantes ab eo qui Princeps Senatus, vel Senator primæ ſententiæ dicebatur; numerabant Senatum; diuidi ſententias, ſi opus eſſet, jubebant; & decretum pronuntiabant. Imperatores verò poſt relationem cenſebant, eo quo vellent ordine, ſcilicet primo, vel vltimo loco, vt colligere licet ex iſtis Piſonis verbis ad Tiberium: *Quo loco cenſebis, Cæſar? Si primus, habebo quod ſequar. Si poſt omnes, vereor ne imprudens diſſentiam.* Quod ſi viri Doctiſſimi expendiſſent, non negaſſent ſententiam à Principibus in Senatu dictam. Id quidem locum habuit in Conſulibus; qui ſententiam non rogabantur, niſi referente Cæſare, vt monuit Tacitus. Sed Princeps vel primus vel poſt omnes cenſebat: ita tamen vt formulæ omnino adſtrictus non eſſet, ſententiámque Senatus duriorem poſſet mitigare, vt accidit in cognitione Piſonis de Germanici nece accuſati. Quando autem primo loco cenſebat, ejus ſententia maximi momenti habebatur; quæ à Tertulliano dicta eſt *prærogatiua ſuffragij.*

Tacit. lib. i. Ann.

V. Relatio illa cum prærogatiua ſuffragij, frequentiſſimè per orationem fiebat; quam per Quæſtores ſuos, qui Candidati dicti, Principes in Senatu ex ſcripto recitabant; vt notum eſt è Tacito, Symmacho, & aliis. Senatuſconſulta quę orationes illas ſequebantur, *auctore Principe* dicebantur fieri. Quod præter varios Taciti locos, egregiè probatur ex Vlpiano, qui ait de Antonino Aug. loquens: *Oratione in Senatu habita, auctor fuit Senatus cenſendi, vt aliquid laxaret ex juris rigore*, circa donationes inter virum & vxorem. Locutio illa tracta eſt ex vſu veteris Reip. quo inductum, teſte Liuio, vt priuſquam populus ſuffragia iniret, in incertum comitiorum euentum, *Patres auctores* fierent. Cùm autem Senatus de rebus omnibus vice populi conſuli cœpiſſet, Principes Senatuſconſultorum auctores fieri voluerunt. Quod eam vim in ſe habebat, vt oratio Principis in Se-

Tac. lib. 3. Annal. Paucis pòſt dieb. Cæſar auctor Senatui fuit, Sacerdotia tribuendi. Lib. xv. Auctore Principe ſanxere. Et alibi.

L. cum hic ſtatus, ff. de donat. int. vir. & vxor. Tacit. lib. xi. Annal. Orationem Principis ſecuto Patrum conſulto.

natu recitata, ſeu mauis, Relatio cum prærogatiua ſuffragij, non ſolùm cum vnaquaque grauiſſimorum Senatorum ſententia comparanda eſſet, ſed etiam deciſionis auctoritatem indueret, ſi conſenſus Senatus accederet. Inde fit vt frequenter in jure aliquid oratione Principis conſtitutum dicatur, quod alibi Senatuſconſulto tribuitur ad orationem illam facto. Scilicet oratio continet in ſe auctoritatem quandam non ſolùm cenſendi, ſed etiam definiendi; dummodo conſenſu & ſuffragiis Senatus juuetur: quemadmodum etiam vice verſa Decreto Senatus res propoſitæ ſumma auctoritate definiuntur. Ea vigebat in Senatu auctoritas, tempore Vlpiani; qui teſtatur non ambigendum quin Senatus jus facere poſſit. Gratianus quoque Imperator ſcripſit an. 384. Senatuſconſultum perpetuam per ſe obtinere firmitatem. Theodoſius autem, permiſta Principis & Senatus poteſtate, præſcripſit leges generales à proceribus Palatij & à Senatu tractandas: *Vt vniuerſorum conſenſus noſtræ Serenitatis auctoritate firmetur*, inquit ille. Tandem Summa Principis poteſtas, Senatus auctoritatem abſorbuit ſub Iuſtiniano. Vnde non inſulsè Leo Philoſophus Nouella ſua conſtitutione legem Digeſtorum abrogauit, quæ condendi juris facultatem Senatui tribuebat. Quæ verò de Senatus auctoritate dicta ſunt, non adimebant Principibus auctoritatem edendarum conſtitutionum, vel negotiorum terminandorum, ſine vllo conſultu Senatus, cùm populus in eos ſuam poteſtatem contuliſſet; ſed docent Senatum, quando conſulebatur, ſummo jure vſum in decernendo.

L. 9. ff. de legib. l. vn. C. de Senatuſc.

l. 8. C. de legib. l. vlt. C. eod.

Nou. Leonis 78.

VI. Obſeruandum verò eſt, Relationem Principis longè differre à Relationibus quæ fiebant ad Principem. Hæ namque à magiſtratibus mittebantur ad Imperatorem, vt res dubias arbitrio ſuo temperaret: quæ locum quoque habent in Epiſcopis prouincialibus, qui Romanam Sedem conſulunt; de quibus actum eſt Libro primo. Relatio verò Principis habetur in Senatu, vt auctore Principe de re propoſita decernatur.

CAPVT VIII.

Synopſis.

I. Aggredienda eſt diſceptatio Pontificiæ poteſtatis in Concilio Chalcedonenſi. Agendum tamen priùs de auctoritate qua Summus Pontifex vſus eſt ante Concilij congregationem. Legati Leonis I. Conſtantinopolim miſſi, vt epiſtolam ejus ad Flauianum proponerent ſubſcribendam Anatolio CP. & ceteris Orientis Epiſcopis. Subſcripſit Anatolius. Quid poſt hæc egerit Leo, oſtenditur ex ejus epiſtola ad Anatolium. Quid de iis pronuntiarit, qui ſuperiorem locum in Synodo Epheſina ſibi vindicauerant. Quanta fuerit ejus auctoritas, & quid effecerit.

II. Hæreſis emergens, primùm in prouincia damnabatur in qua nata erat; ſed pænè extra prouinciam non egrediebatur. Leo hæreſim in Oriente natam damnat vbique. Auctoritas epiſtolæ Leonis. Par Zozimi factum.

III. Temperamentum tamen huic auctoritati adhibitum à Leone, prudenti inſtituto. Nempe, vt ſi Epiſtolæ huic aliqui Epiſcopi non aſſentirentur, tota negotij diſceptatio ad Concilium generale referretur. Etenim definitio fidei à Pontifice Romano facta non adſtringit Chriſtianos, niſi accedat vniuerſalis Eccleſiæ conſenſus. Quod probatur auctoritate Quintæ Synodi.

IV. Summus Pontifex, rerum in Concilio Oecumenico ſanciendarum Auctor eſſe debet, ad exemplum Principum Romanorum. Probatur ex Marciano Imperatore in epiſtola ad Leonem, & Pulcheria Auguſta. Duæ igitur auctoritates in Synodo; vna, Leonis; altera, Synodi. Ex his duabus irretractabilis rerum propoſitarum definitio conſequebatur.

V. Comparatio Relationis Imperatoriæ & Pontificiæ. Pontificum definitiones in Synodis examinabantur, vt conſtaret an ſcripturis & Canonibus congruerent. Itaque poſt definitionem Pontificis, & declarationem Synodi, certa erat fidei regula. Pontifex Romanus primam & maximam habet pro veritate ſententiam, ex Facundo.

VI. Explicatur jus quod Dioſcoro quæſitum eſt in Synodo Epheſ. II. ob auctoritas et collatam reſcripto Theodoſij. Ea auctoritas in eo verſabatur, vt jus quidem Relationis haberet Dioſcorus, cum prærogatiua ſuffragij, ſed tamen conſenſus Synodi neceſſarius

habeæetur. quod probatur ex ipſius Dioſcori verbis in Concilio Chalcedonenſi prolatis.

I. His poſitis, aggredienda eſt diſceptatio Pontificiæ poteſtatis in Synodo Oecumenica Chalcedonenſi. Acta fidem faciunt eorum quæ ibi in vtramque partem geſta ſunt: ac deinde ad Synodum Epheſinam regrediemur. Sed antequàm huic diſcuſſioni incumbam, neceſſe eſt paucis dicere de auctoritate qua Summus Pontifex vſus eſt ante Concilij congregationem. Non ſolùm enim Synodum Epheſinam II. reſcidit, ſed à communione quoque ſua ejus ſynodi participes remouit: Legatóſque ſuos miſit Conſtantinopolim, qui Anatolio vrbis Regiæ Epiſcopo ceteríſque Orientis Epiſcopis ſubſcribendam præberent epiſtolam de Incarnatione à ſe editam. Subſcripſit Anatolius; retulítque ipſe Leoni, vnà cum Legatis, plures in Oriente Epiſcopos communionis Romanæ cupidos dolere quòd aduersùm terrores Dioſcori non tenuiſſent conſtantiam: qua de re plena auctoritate Leo decernit quid agendum eſſet: *Cum Legatis noſtris, quos miſimus, participata tecum ſollicitudine volumus diſponatur: quatenus hi, qui plenis ſatisfactionibus malè geſta condemnant, & accuſare magis ſe eligunt, quàm tueri, pacis & communionis noſtræ vnitate lætentur: ita vt digno priùs anathemate, quæ contra ædem Catholicam ſunt recepta, damnentur.* Quod autem attinet ad Dioſcorum & Iuuenalem perturbationis auctores; Anatolio præſcribit vt ea cuſtodiat quæ Legati facienda eſſe dixerint; nempe vt eorum nomina ad altare non recitentur, nec ſanctorum nominibus ſine diſcretione miſceantur, *cùm damnatam impietatem non deſerentes, ipſi ſe ſua prauitate condemnent, quos conuenit aut percelli pro perfidia, aut laborare pro venia.* Sed aliâ deinde epiſtola, de iis qui ſuperiorem locum in Synodo Epheſina vindicarunt; ſi reſipiſcerent, eorum ſatisfactionem *maturioribus Apoſtolicæ Sedis conſiliis reſeruat, vt examinatis omnibus atque perpenſis, de ipſis eorum actionibus quid conſtitui debeat, æſtimetur.* Omnium quoque difficultatum quæ in hoc negotio emergere poſſent ſollicitudinem ad ſe trahit. Quare certum eſt & indubitatum, Apoſtolicæ Sedis auctoritate aſſertam fuiſſe fidei veritatem aduersùs perfidiam Eutychis, Synodi Epheſinæ latrocinium caſtigatum, Epiſcopos Orientis ad ſatisfactionem adactos, & Leonis epiſtolam pro ſincera fidei definitione ſuſceptam.

Leo ep. 40. ad Anatoliū CP.

Id. ep. 46.

Ac ſi de aliquibus amplius fuerit deliberandum, celeriter ad nos relatio dirigatur: vt pertractata qualitate cauſarum, noſtra, quid obſeruari debeat, ſollicitudo conſtituat.

II. Non me latet olim in prouinciis erumpens hæreticum virus, Synodorum prouincialium decretis expulſum, hæreſi atque hæreticis damnatis: ſed hæreticis tantùm in prouincia degentibus pœna à Synodis indicebatur. At verò Leo I. hæreſim in Oriente natam, & hæreticos non ſolùm in Occidente, ſed etiam in Oriente damnat, ejúſque ſola epiſtola vim ſententiæ & definitionis Canonicæ obtinet; Synodum quæ fauerat hæreſi reſcindit, & perturbationis auctores ſuo judicio reſeruat. Sic olim Pelagianis à Zozimo damnatis, eorum hæreſis per totum orbem proſcripta eſt; vt diſertè ſcribunt Auguſtinus & Proſper.

Aug. ſerm. 2. de verbis Apoſtoli.
Proſp. in Chr.

III. Enimuero ſummæ huic auctoritati temperamentum quoddam adhibuit ipſe Leo; nempe vt ſi rebus à ſe definitis aliqui Epiſcopi non aſſentirentur, tota negótij diſceptatio ad generale Concilium referretur. Nec immeritò, cùm optimè ſciret vniuerſalis Eccleſiæ fidem nullibi apertiùs explicari, vel ſplendidiùs eminere, aut ſecuriùs prædicari, quàm in compendio vniuerſalis Eccleſiæ, quæ Conciliis generalibus repræſentatur; *vbi Spiritus ſancti præſentiam teſtatur congregatio Sacerdotum*, quemadmodum loquitur Celeſtinus. Quare licèt nullo pacto Summus Pontifex Leo de doctrina Fidei dubitaret, quam epiſtola ſua luculenter expoſuerat; attamen ſynodi neceſſitatem agnouit, ſi aliquot Epiſcopi ſuæ definitioni refragarentur. Etenim formam fidei per Legatos ſuos ad Theodoſium mittens, ait: *Sin verò aliqui à puritate noſtræ Fidei atque Patrum auctoritate diſſentiant, Concilium vniuerſale intra Italiam, ſicut Synodus quæ ob hanc cauſam Romæ conuenerat mecum petit, clementia veſtra concedat: vt in vnum conuenientibus omnibus his, qui aut ignorantia aut errore prolapſi ſunt, correctionis remediis conſulatur.* Et aliis literis Pulcheriam rogat, vt ſi qui à confeſſione Fidei diſſentiant, quam ipſe explicuerat, Synodum cogi procuret: *A qua* (id eſt, Fidei confeſſione) *ſi forſitan ab aliquibus diſcrepatur, vniuerſale Concilium Sacerdotum haberi intra Italiam, clementia veſtra annuente, jubeatur: quo remota arte fallendi, tandem pateat, quid altiore tractatu*

Celeſt. ep. ad Synod. Epheſ.

Leo ep. 33.

Idem ep. 35.

aut coërceri debeat aut ſanari. Nonerat prudentiſſimus ille Pontifex definiendi auctoritate, qua vigebat, Epiſcopos populúmq; Chriſtianum noo adſtringi tanquam indubitatâ Fidei regulâ, niſi accederet pet prouincialium Epiſcoporum ſubſcriptiones vniuerſalis Eccleſiæ conſenſus: vel recuſantibus pleriſque vnius confeſſionis concordiam, Synodi Oecumenicæ publica profeſſio, Pontificis definitionem amplecteretur. Veriſſimè enim obſeruatum eſt à Quinta Synodo, (quæ factum Vigilij non probat, quòd præſente Oecumenica Synodo ſeorſim ab illa, Conſtitutum ſuum de rebus propoſitis à Inſtiniano edere volebat) Apoſtolos docuiſſe in rebus Fidei communem tractatum eſſe neceſſarium: *Licèt enim*, inquinnt illi in Definitione Fidei, *Sancti Spiritus gratia & circa ſingulos Apoſtolos abundaret, vt non indigerent alieno conſilio ad ea quæ agenda erant; non tamen aliter voluerunt de eo, quod monebatur, ſi oporteret gentes circumcidi, definire, priuſquàm communiter congregati, diuinarum ſcripturarum teſtimoniis vnuſquiſque ſua dicta confirmauerunt. Vnde communiter de eo ſententiam protulerunt, ad gentes ſcribentes: Viſum eſt Spiritui ſancto, & nobis &c.*

Interim tamen obſequendum eſt Definitioni Summi Pontificis, donec Concilium celebretur; vt alibi docet auctor.

Quinta Synodus Collat. VIII. in Definitione Fidei.

IV. Sanè quænam futura ſit ſummi Pontificis poteſtas in Concilio Oecnmenico, facilè animaduerti poreſt. Nempe rerum gerendarum & ſanciendarum Auctor eſſe debet; quemadmodum Senatuſconſulta olim in Imperio fiebant Auctore Principe. Vnde Marcianus Auguſtus de propoſito ſuo cogendæ Synodi ad Leonem ita ſcribit, vt *eo Auctore* illam celebrari velit; id eſt, eodem jure quo Principes Senatui auctores fiebant aliquid cenſendi. Si cui autem ſubleſta & friuola videatur hæc interpretatio, nolim mihi ſuccenſeat, ſed ipſi Marciano; qui planis & diſertis verbis ſic Pontificis auctoritatem expreſſit, vt Leoni definiendi ſecundùm Canones jus tribuat, & Synodo ſuâ quoque conſtitutione declarandi. *Si verò hoc onerosum eſt, vt tu ad has partes aduenias, hoc ipſum nobis propriis literis tua ſanctitas manifeſtet: quatenus in omnem Orientem, & in ipſam Thraciam, & Illyricum, ſacræ noſtræ literæ dirigantur, vt ad quendam diffinitum locum, vbi nobis placuerit, omnes ſanctiſſimi Epiſcopi debeant conuenire; & quæ Chriſtianorum Religioni atque Catholicæ fidei proſint, ſicut ſanctitas tua ſecundùm Eccleſiaſticas regulas diffinierit, ſua diſpoſitione declarent.* Quæ paraphraſticè concepit Marcianus, in vnum verbum contraxit Pulcheria Auguſta, eadem de re loquens in epiſtola ad Leonem; nempe, vt eo anctore decernant Epiſcopi: *Facto Concilio, & de Catholica confeſſione, & de his Epiſcopis qui ante hoc ſegregati ſunt, ſicut Fides & Chriſtiana pietas exigit, te auctore decernant.* Itaque quemadmodum in Senatuſcōſultis olim, ſic in Synodi Chalcedonenſis decretis duæ auctoritates in vnam ſententiam confluebant. Altera Leonis, qui non ſolùm cenſebat, ſed etiam referebat ad Synodum cum prærogatiua ſuffragij; Altera Synodi, quæ ſuis quoque ſuffragiis orationem ſeu epiſtolam Leonis confirmabat: ita vt ex hac conſenſione irretractabilis rerum propoſitarum definitio conſeqneretur.

Marciani verba: σοῦ αὐθεντοῦντος. quæ verba interpres vertit eleganter, Te Auctore.

Epiſt. Marciani ad Leonem, p. 1. Concil. Chalced. c. 34.

Ep. Pulcheriæ, p. 1. Concil, c. 35.

V. Quemadmodum autem Relationis Imperatoriæ hæc etat neceſſaria & velut innata conditio, vt rectæ rationis præſcriptum ſequeretur, atque vtilitati publicæ conſuleret, vel ſanè non incommodaret; qua de re libera erant Senatorum ſuffragia; ita quoque Relationis Pontificiæ partes erant, vt in Fide & pace Eccleſiarum conſtituenda, à ſacris Scripturis, à Canonibus, & à traditione majorum nullo pacto diſcedetetur. Quare illud anxiè à Synodo diſquirebatur, an Pontificum epiſtola cum Scripturis & Canonibus congrueret; vt ita demum auctoritate illius omnes tenerentur, atque duobus veluti vinculis in Fide confirmati eſſent, definitione Pontificis, & declaratione Synodi. Hic eſt Marciani ſenſus, cùm ſcripſit illa quæ à Leone ſecundùm Eccleſiaſticos Canones definirentur, à Synodo declaratum iri. Sanè cùm ſemel traditæ Fidei hærendum ſit, vt docet Iudas Apoſtolus; hinc ſequitur eam eſſe Fidei Chriſtianæ rationem, vt vetera eruantur, non autem noua condantur; quemadmodum rectè monnit Vincentius Lirinenſis. Quare ſummus Pontifex & Synodi Oecnmenicę in id totis viribus incnmbunt, vt vetuſtatem Fidei aduersùs hæreſeon nouitates decretis ſuis poſt conſultationes accuratas conſtanter vindicent. In aſſerenda autem veritate, Romanæ Sedis Antiſtes primam & maximam accepit poteſtatem, & pro veritate plus ceteris conſacerdotibus poteſt, vt loquar cum Facundo Hermianenſi.

Vide locum Facundi lib. 3. hær. Diſſertat. c. 15. §. 10.

VI. Vt autem liquidiùs conſtet in quo

verſaretur prima illa Præſidum poteſtas in Synodis Oecumenicis, præter illam quam è Marciani lireris protulimus interpretationem, adjungenda quoque eſt Dioſcori Alexandrini explicatio in Concilio Chalcedonenſi; vbi ab eo, tanquam à Synodi Epheſinæ II. Præſide, ratio exigebatur eorum quæ perperam decreta erant; ideóque illius valde intererat, vt eam pntentiam quantum fieri poſſet oratione ſua labefactaret. Collata illi fuerat reſcripto Theodoſij *αὐθεντία*, primatus & auctoritas Synodi Epheſinæ; adjunctis tamen duobus collegis, Iuuenali Archiepiſcopo Hieroſolymorum & Thalaſſio Archiepiſcopo Cæſareæ Cappadociæ. Agnnſcir ergo Dioſcorus non ſoli ſibi judicium commiſſum fuiſſe, ſed ſuis qunque collegis Iuuenali & Thalaſſin. Se quidem voá eum illis judicauiſſe, & definiuiſſe; atramen Synodum quoque vniuerſam eonſenſiſſe. Itaque judicij auctoritatem ſibi aſſumit, nempe ob jus relationis eum prærogatiua ſuffragij: ſed neceſſitatem cooſenſus Synodi admittit, vt inde plena definitio conſurgat. Hæc ſunt verba Dioſcori: *Comperit veſtra clementia, quia non mihi ſoli ſacratiſſimus noſter Imperator commiſit judicium; ſed & beatiſſimo Iuuenali, & ſanctiſſimo Epiſcopo Thalaſſio, auctoritatem Synodi dedit. Nos ergo judicauimus quæ judicata ſunt. Conſenſit nobis & vniuerſa Synodus. Quare in me ſolum iſta extenduntur, quando auctoritas executionibus data eſt, & judicatis à nobis tonſenſit (vt dixi) vniuerſa Synodus, & tonfeſſa eſt proprijs vocibus, & ſubſcripſit, & relatum eſt piiſſimo Imperatori diuæ memoriæ Theodoſio, & confirmauit omnia quæ judicata ſunt à ſancta & vniuerſali Synodo, generali lege?* Quare promiſcuè iſta accipiuntur, Primatum Synodi gerere, auctoritatem ſiue *αὐθεντίας* obtinere, & Iudicium ferre.

Reſcriptum Theodoſij ad Dioſcor. Concil. Chalced. Act. 1.

CAPVT IX.

Synopſis.

I. Leo I. præſedit Synodo Chalcedonenſi per Legatos ſuos. Literis ad Synodum datis, vtitur ſuffragij ſui prærogatiuâ; decernendo quid agendum eſſet in cauſa fidei, & de diſciplina reſtauranda.

II. In contentionibus de fide, Synodus ſecuta eſt definitionem Leonis. Recitatur epiſtola ejus ad Flauianum; quam Synodus recepit, tanquam tontinensem veram fidem. Epiſcopi tamen Illyricsani & Palæſtini quæſtionem mouerunt de tribus ejus epiſtolæ locis. Sed dein cedunt, & ambiguitatem omnem ſibi à Legatis ademptam profiſentur. Ex his colligit quinta Synodus, quæcunque apud Synodos proferuntur, ab iis non ſimpliciter, ſed cum ioquiſitione *approbari. Formulam fidei proponi judices poſtulant.*

III. Formula ea tonfecta fuit iis verbis, quibus Leonis dignitas tensari videretur. Eam ob rem repudiata fuit à Legatis, & aliquot Orientalibus. Diſſidium illud ortum ob sranſmiſſa aliquot Leonis verba in ea formula: quæ cùm addi poſtularent; tontradictum eſt à concinnatoribus formulæ. Diſſidium illud ſopitum induſtria Imperatoris, & Iudicum; ac repudiato Dioſtoro, Leonis epiſtola ſuſcepta eſt, tanquam Petri confeſſioni congruens. Synodi de ea receptione decretum confirmauit Marcianus.

IV. Hinc duo colliguntur. Primum; omnes Epiſcopos epiſtolæ Leonis ſubſcripſiſſe. quod ejus auctoritatem demonſtrat. Alterum; nefas Synodo viſum, ſi vel vno verbo ab ea epiſtola diſcederetur. Ius itaque Relationis cum prærogatiua ſuffragij agnouit in Leone Synodus Chalcedonenſis. Probatur ex epiſtola Synodica ad Leonem. Quæ tamen in eo negotio fuerint Synodi partes, non latent.

I. PRIMÆ hujus & maximæ anctoritatis periculum faciamus in Actis Synodi Chalcedonenſis. Agebatur de opinione Eutychis, ao Fidei contraria eſſet. Ea de re quid ſentiendum foret, Leo ſumma auctoritate perſcripſit epiſtolâ ad Flauianum Cooſtantinopolitannm datâ: quæ recitata cùm non eſſet in Concilin Epheſino, per fraudem Dioſcori Alexandrini, honoris illi periculum creauit in Concilio Chalcedoneoſi. Huic ergo Synodo pro ſcandalis euellendis coactę, per Legatos ſuos Len quidem præſedit; prærerea verò literis ſuis ad Synodum datis, ſuffragij ſui prærogatiuâ ſinceram Fidem conſtituit, perfidiam Eutychis à ſe damoaram in priore ad Flauianum epiſtola ſignificauit; reſtituendos Epiſcopos decreuir, qui pulſi erant à ſedibus ſuis eò quòd hæreſim nnn recepiſſent; ceteris, ſi errorem relinquerent, honorem conſeruaudum. *Vnde fratres cariſſimi*, inquit, *rejectâ penitùs audaciâ diſputandi contra fidem diuinitus inſpiratam, vana errantium infidelitas conquieſcat; nec liceat* Leo ep 47.

liceat defendi, quod non liceat credi: cùm ſecundùm Euangelicas auctoritates, ſecundùm Propheticas voces, Apoſtolicamque doctrinam, pleniſſimè & lucidiſſimè per literas, quas ad beatæ memoriæ Flauianum Epiſcopum miſimus, fuerit declaratum, quæ ſit de Sacramento Incarnationis Domini noſtri Ieſu Chriſti pia & ſincera confeſſio. Pergit verò de diſciplina reſtauranda quid agendum ſit præſcribere, iis verbis: *Quia verò non ignoramus, per prauas æmulationes, multarum Eccleſiarum ſtatum fuiſſe turbatum, plurimóſque Epiſcopos, qui hæreſim non receperunt, ſedibus ſuis pulſos, & in exilia deportatos, atque in locum ſuperſtitum alios ſubſtitutos; vulneribus his primitus adhibeatur medicina juſtitiæ; nec quiſquam ita careat proprijs, vt alter vtatur alienis; cùm ſi, vt cupimus, errorem omnes relinquunt, nemini quidem perire honor debeat; ſed illis, qui pro fide laborauerunt, cum omni priuilegio oporteat jus proprium reformari.*

II. Magna contentione de Fide diſceptatum eſt in Synodo; ſed omnia exacta ſunt ad normam à Leone præſtitutam. Actione II. Concilij relectis Symbolis Nicænæ Synodi & Conſtantinopolitanæ, atque epiſtolâ Cyrilli ab Epheſina Synodo confirmatâ, adjuncta eſt quoque recitatio epiſtolæ Leonis ad Flauianum. (Concil. Chalcedon. Act. II.) Poſt lectionem, confeſtim omnes Epiſcopi clamauerunt hanc eſſe Apoſtolorum & Patrum fidem, ſe omnes ita credere, Petrum per Leonem locutum, Dioſcorúmque Epheſi hanc epiſtolam ſuppreſſiſſe ne legeretur. Attamen de ſenſu trium locorum ejus epiſtolæ dubitantibus Epiſcopis Illyricianis & Palæſtinis, interpretatio adhibita ab Aëtio Archidiacono Conſtantinopolitano & à Theodoreto, quæ Leoni cum Cyrillo conuenire docebat, commotam dubietatem ab eorum animis ſtatim eximere non potuit, licèt reliqua Synodus profiteretur nihil dubij ſupereſſe. Quare Iudices interlocuti ſunt, vt intra dies quinque qui dubitabant Epiſcopi penes Anatolium Conſtantinopolitanum conuenirent, vt à ceteris qui jam Leonis epiſtolæ ſubſcripſerant docerentur. Actione IV. interrogantibus Iudicibus quænam eſſet Synodi de Fide ſententia, reſpondit Paſchaſinus Synodum eam Fidem amplecti quæ à Concilio Nicæno, Conſtantinopolitano, & Epheſino expoſita eſt, quámque Leo ſua epiſtola declarauit. Iterum Iudices interlocuti ſunt, à ſingulis Epiſcopis declarandum an hæc epiſtola conſentiret cum Symbolis Nicæno & Conſtantinopolitano. Ac ſtatim quidem profeſſus eſt Anatolius Conſtantinopolitanus eam conſonare cum expoſitione Fidei à tribus Conciliis prioribus edita, atque adeo ante Synodum ſe illi ſubſcripſiſſe. Sed Paſchaſinus ægrè videtur hanc interlocutionem tuliſſe. (Concil. Chalcedon. Act. IV.) Retulit enim manifeſtum eſſe, nec dubitari poſſe, quin epiſtola Leonis cum ſuperioribus Symbolis concordaret. Quod omnes Epiſcopi ſuffragiis quoque ſuis teſtati ſunt, ſéque illi epiſtolæ ſubſcriptiones ſuas appoſuiſſe. Illyriciani verò & Palæſtini, qui dubitationem Actione II. injecerant, profeſſi ſunt ambiguitatem omnem, quæ ex linguæ Latinæ vocibus proficiſci videbatur, ſibi à Legatis ademptam; ideóque ſe quoque epiſtolæ ſubſcripſiſſe. Vnde rectè Quinta Synodus ex iſta Actione collegit, quæcunque apud Synodos proferuntur, ab iis non ſimpliciter, ſed *cum inquiſitione* approbari, nempe ſi congruant cum expoſitione & doctrina Patrum. Ceterùm occaſione monachorum qui factionem Eutychis tuebantur, Iudices interlocuti ſunt, à Synodo formulam Fidei dandam, quæ credenda exponeret.

III. Formula verò iis verbis concepta eſt, quæ Leonis auctoritati aliquo pacto aduerſari videbatur, & ambiguitate quadam officere veritati. Ea itaque relecta Actione V. etſi ab omnibus Epiſcopis ſummo applauſu excepta fuerit, Romani Legati & aliquot Orientales repudiarunt. Hi etenim cùm animaduertiſſent aliquot verba epiſtolæ Leonis à formulæ concinnatoribus diſſimulata fuiſſe, in has voces eruperunt: *Si non conſentiunt epiſtola Apoſtolici & beatiſſimi viri Papæ Leonis, jubete nobis reſcripta dari vt reuertamur, & ibi Synodus celebretur.* (Act. V.) Diſcordiam iſtam componere Iudices tentarunt, poſtulantes à Synodo vt aliquot Epiſcopi è ſingulis diœceſibus vnà cum Legatis & Anatolio coram magiſtratibus illis in oratorio de Fide tractarent. Sed reclamarunt Epiſcopi, nihil addendum definitioni pertinaciſſimè contendentes: profeſſi quidem ſe Leonis epiſtolam ſuſcipere, nolle tamen inſerere formulæ quæcunque epiſtola illa continebantur. Contentio accenſa erat ob verba epiſtolæ, quibus Leo aiebat ſaluam vtriuſque naturæ proprietatem in vnam coiuiſſe per-

ſonam, ſcilicet ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, καὶ ἀδιαιρέτως. Negotio ad Imperatorem relato, præcepit ille vt Epiſcopi ſelecti hac de re diſceptarent ſecundùm interlocutionem Iudicum, aut quiſque per ſuum Metropolitam fidem ſine vlla ambiguitate exponeret, vel Synodum ſcirent in Occidentalibus partibus celebrandam. Necdum ſopita erat concertatiò, cùm Iudices Epiſcopos interrogarunt an Dioſcorum ſequerentur, an verò Leonem. His verò reſpondentibus ſe Leoni adhærere, Iudices dixerunt addendum ergo definitioni duas eſſe naturas inconfusè, inconuertibiliter, & inſeparabiliter ſecundùm judicium Leonis. Statim verò collatione facta cum delectis Epiſcopis, formula Fidei omnium votis ita concepta eſt, vt diſertè Leonis epiſtola recepta ſit tanquam Petri confeſſioni congruens; & omnia dubia juxta præſcriptum illius epiſtolæ explicata ſunt. Quæ iterum confirmata ſunt Actione VI. præſente Marciano Principe; qui Patribus interrogatis an ex omnium ſententia, Fidei definitio edita eſſet, Synodi conſenſum ſuo quoque edicto confirmauit, pœnis in contumaces decretis.

IV. Non fruſtra, vt exiſtimo, in narratione hujus diſceptationis moram traximus. Etenim duo præcipua colliguntur. Vnum eſt, omnes Epiſcopos epiſtolæ Leonis ſubſcripſiſſe: quod ejus auctoritatem demonſtrat, cùm decretis ſubſcribatur, & non Epiſcoporum ſuffragiis. Alterum eſt, nefas tandem Synodo viſum, ſi vel vno verbo ab ea epiſtola diſcederetur. Etenim cùm ſuperioribus Actionibus præjudicatum fuiſſet omnium Patrum ſuffragiis epiſtolam Leonis congruere cum traditione majorum, auctoritas Romanæ Sedis id exigebat, vt formula Fidei edita à Concilio, & Leonis definitionem diſertis verbis amplecteretur, & ex ejus præſcripto ambiguitates tolleret; nempe vt Synodus declararet quod Leo definiuerat, quemadmodum loquebatur Marcianus Imperator. Quare jus illud Relationis cum prærogatiua ſuſſragij Concilium quoque Chalcedon. in Leone diſſertiſſimis verbis agnouit; ne quis per adulationem hoc à me confictum putet. Etenim in Synodica epiſtola ad Summum Pontificem Patres profitentur eum fuiſſe, in expo-
Epiſt. Synod. Concil. Chalced. ad Leonē. ſitione Fidei, Petri interpretem, ſéque ipſos duce & auctore Pontifice veritatem Eccleſiæ filiis deprompſiſſe. Ὅθεν καὶ ἡμεῖς, ὡς ἀρχηγῷ σοι τοῦ καλοῦ πρὸς ὠφέλειαν χρησάμενοι, τῆς ἀληθείας τοῖς τῆς ἐκκλησίας τέκνοις τὸν κλῆρον ἐδείξαμεν. Sed vt dignitatem auctoritatémque Pontificis non diſſimulant, ita quoque Synodi partes non omittunt, quæ *vno ſpiritu, vna conſpiratione, atque concordia, confeſſionem Fidei* declarauit, Chriſto ſpirituales delicias per literas Leonis Epiſcopis, in Synodo velut in conuiuio quodam conſidentibus, præparante.

CAPVT X.

Synopſis.

I. Primatùs vim Leo exercuit in Concilio aduersùs Dioſcorum: qui inter reos ſedere juſſus eſt, vt cauſam diceret. At Theodoretus, quem ſede ſua Dioſcorus in Synodo Epheſ. II. dejecerat, in Concilium Chalcedonenſe admiſſus eſt; quia locum ſuum Summus Pontifex ei reſtituerat. De reſtitutione illa Theodoreti accuratè dicetur libro ſeptimo.

II. Conjunctionem auctoritatis Pontificis & Concilij præfert cognitio habita de Dioſcoro. Legati condemnant Dioſcorum, ſiſtere ſe judicio recuſantem. Dein eorum ſententiæ acceſſit aſſenſus Synodi. vnde confecta eſt plena Dioſcori damnatio. Explicatur ordo quem tenuit Paſchaſinus.

III. Iudicium à Paſchaſino conceptum ſub nomine Leonis, de Synodi conſenſu. Commonitorium Synodi ad Dioſcorum miſſum, quo Epiſcopatu dejectus à Concilio renuntiatur, differt ab exemplari ſententiæ à Patribus ſubſcriptæ. Concilia Generalia in Occidente celebrata, concepta ſunt vtplurimùm ſub nomine Pontificis, ſacro approbante Concilio, *exemplo petito à Concilio Chalcedonenſi.*

IV. Origo vſus illius petitur è jure Primatus; quod auctoritatem tribuit Pontifici, & Synodo conſenſum. Sic munia cujuſque partitur Leo. Probatur item ex iis quæ geſta ſunt in Synodo Romæ habita ſub Hilaro.

V. Hilari decreta confirmat Synodus. Epiſcopi prouinciæ Taraconenſis Irenæum, qui ſecundùm ſupremam Epiſcopi Barcinonenſis voluntatem in ea ſede ab iis inſtitutus fuerat, auctoritate Romani Pontificis confirmari petunt. Hanc conſultationem Hilarus retulit ad Synodum; ſed pro ſuffragij prærogatiua, præſumptionem illam damnauit. Cujus ſententiam ſecuta eſt Synodus.

VI. In hac Synodo habetur expreſſa Imperialis auctoritatis imago. Pontifices aliquando ſententiam ſuam ſcripto recitabant; quam ſequebantur acclamationes. Exemplum in Felice, & Symmacho.

VII. Solennia hæc, à Senatu in Eccleſiam tranſlata ſunt. Mos acclamandi Principibus, è theatro in Senatum inuectus. Acclamationum ritus. In Concilio Epheſino acclamationes facta ſunt Celeſtino, & Cyrillo; & in Chalcedonenſi, Leoni.

VIII. Senatuſconſulta aliquando facta ſolis acclamationibus. Poſt acclamationes tamen, Senatores interdum interrogabantur. Quandoque acclamationes ſequebantur ſententiam ejus qui primus cenſuerat. Alia conſenſûs formula.

IX. Eadem acclamatione conſenſus omnium oſtendebatur in Concilijs Epheſino & Chalcedonenſi; & in Romanis, ſub Hilaro, & Symmacho. Sapienter id notatum à Symmacho.

I. PRIMATVS quoque ſui & principalis auctoritatis vim Leo in Concilio exercuit aduersùs Dioſcorum Alexandrinum, quem in ipſo Synodi exordio ab Epiſcoporum ſede amouendum per Legatos ſuos edixit, & inter reos conſtituendum, vt cauſam diceret. *Paſchaſinus verò Reuerendiſſimus Epiſcopus, & Vicarius Sedis Apoſtolicæ, cùm in medio vna cum his viris Reuerendiſſimis Collegis ſuis ſtetiſſet, dixit: Beatiſſimi atque Apoſtolici viri Papæ vrbis Romæ, quæ eſt caput omnium Eccleſiarum, præcepta habemus præ manibus; quibus præcipere dignatus eſt ejus Apoſtolatus, vt Dioſcorus Alexandrinorum Archiepiſcopus non ſedeat in Concilio; ſed audiendus intromittatur. Hoc nos obſeruare neceſſe eſt. Si ergo præcipit veſtra magnificentia, aut ille egrediatur, aut nos eximus.* Idem jus ſtatuerat Theodoſius aduersùs Flauianum, quem juſſerat ſiſtere ſe in Concilio Epheſino II. judicij ſui aduersùs Eutychem in Synodo CP. lati rationem redditurum. Tergiuerſati quidem ſunt Iudices, acerbam exiſtimantes & duram Dioſcoro impoſitam conditionem. Attamen cùm Legati mandata Leonis vrgerent, & Dioſcoro objicerent quòd Synodum celebraſſet abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate; etſi hoc videretur aliquo pacto conuellere Imperatoriam poteſtatem, qua fultus Synodo Epheſinæ Dioſcorus præſederat, Iudices præceperunt, vt Dioſcorus in medio conſeſſu reſideret inter reos. Vice verſa Theodoretus Epiſcopus Cyri, qui honore dejectus fuerat à Dioſcoro in Synodo Epheſina II. in Concilium Chalcedonenſe admiſſus eſt, Epiſcopali dignitate ornatus; quia locum ſuum Summus Pontifex illi reſtituerat, & Imperator adeſſe Synodo juſſerat. Sed reſtitutionem iſtam Theodoreti accuratè diſcutimus Tomo II. in Exercitatione *De Iudicijs Canonicis Epiſcoporum.*

Concilium Chalcedon. Act. I.

II. Vtriuſque verò auctoritatis cõjunctionem, nempe Romani Pontificis & Concilij, præfert cognitio habita de Dioſcoro. Quæſtio Canonica præſentibus magiſtratibus diſceptari non poterat. Quare illis abſentibus ordo judicij cõſtituendus fuit à Legatis Romanis, qui de ſe his verbis loquuntur. *Noſtram paruitatem huic ſancto Concilio pro ſe præſidere præcepit* (Leo) *Ideòque neceſſarium eſt, hæc quæ in medium proferuntur, per noſtram interlocutionem diſceptari.* Statim verò libellos aduersùs Dioſcorum porrectos recitari jubent, ejúſque contumaciam tribus edictis euocati, & ſiſtere ſe judicio recuſantis, condemnant. In qua damnatione illud obſeruandum eſt, Legatos primum ſententiam protuliſſe, ſynodúmque ſententia quoque ſua Legatis ſuffragatam: vnde conflata eſt plena Dioſcori damnatio ex auctoritate Pontificis & Concilij. Hunc verò ordinem tenuit Paſchaſinus. Ter Synodum interpellauit, quid videretur agendum de Dioſcoro. Reſpondit Synodus, Canonicis pœnis ſubdendum. Iulianus autem, Hypæporum Epiſcopus, à Legatis petiuit qui τὸ Κῦρος Leonis haberent, ejúſque locum occupatent, vt contra Dioſcorum pœnas à Canonibus inflictas decernerent. *Omnis enim & tota vniuerſalis Synodus concors efficitur veſtræ ſanctitatis ſententia.* Quod etiam Maximus Antiochiæ teſtatus eſt. Tunc recitatis Dioſcori flagitijs, ejúſque perſpecta in ſcelere obſtinatione, Paſchaſinus non ſolùm cenſuit à Synodo condemnandum, ſed etiam ex auctoritate Leonis condemnauit. Referam ejus verba, prout ſe habent in epiſtola Leonis ad Epiſcopos Galliæ, cui exemplar ſententiæ latæ aduersùs Dioſcorum adjunxit, iiſdem verbis quæ Paſchaſinus protulit, qui Latinè loquebatur in Synodo. *Vnde Sanctus ac Beatiſſimus Papa Caput vniuerſalis Eccleſiæ Leo,*

Concil. Chalcedon. Act. III.

Abſunt à contextu Græco verba illa, *Caput vniuerſalis*

Eccleſiæ; Et iſta, Apoſtoli Petri præditus dignitate; quibus hæc ſubſtituta ſunt, [illegible]

per nos, vt Legatos ſuos, ſancta Synodo conſentiente, Petri Apoſtoli præditus dignitate, qui Eccleſiæ fundamentum, & petra fidei, & cœleſtis regni janitor nuncupatur, Epiſcopali cum dignitate nudauit, & ab omni Sacerdotali opere fecit extorrem. Quare ſuper his congregata venerabilis Synodus, Canonicam contra prædictum Dioſcorum proferat, juſtitia ſuadente, ſententiam. Recenſentur deinceps in Actis Epiſcoporum omnium ſuffragia, qui Dioſcorum dejiciunt.

III. Sed obſeruandum eſt, judicium conceptum fuiſſe à Paſchaſino ſub nomine Leonis, de Synodi conſenſu; quem conſenſum Patres ſtatim verbis explicnerunt, & ſententiæ Paſchaſini ſubſcripſerunt, nullâ ſententiæ formulâ ſub nomine Synodi conceptâ. Fateor quidem miſſum eſſe ad Dioſcorum ſub Synodi nomine Commonitorium, quo docebatur damnatum fuiſſe, & Epiſcopatu dejectum à Concilio. Sed reſcriptum illud longè differt ab exemplari ſententiæ à Patribus ſubſcriptæ. Itaque mirandum non eſt, ſi poſteriora generalia Concilia in Occidente celebrata, concepta ſint vt plurimùm ſub nomine Pontificis, *ſacro approbante Concilio*; cùm traxerint exemplum abhac formula, *Leo per nos Vicarios ſuos ſancta Synodo conſentiente &c.*

Leo ep. 13. *Si tamen dilectioni veſtræ tradi ſcripta noſtra potuere; quæ non ſolùm Apoſtolicæ Sedis auctoritate, ſed etiam ſanctæ Synodi, quæ ad nos frequens conuenerat, vnanimitate directa ſunt.*

IV. Hoc proficiſcitur è Primatus jure, quod auctoritatem tribuit Pontifici, & Synodo conſenſum. Sic munia cujuſque partitur Leo, loquens de ſcriptis à Synodo Romana Patriarchali miſſis in Orientem ad Martianum Fauſtúmque Preſbyteros. Potiori enim ratione Summus Pontifex in Synodo Romana vtebatur jure Relationis & ſuffragij prærogatiua. Cujus rei vſus eleganter expreſſus eſt in Synodo Romæ habita ſub Hilaro Papa. Refert ille Synodo de tranſgreſſione Canonum, quæ frequentiſſima erat in ordinationibus Epiſcoporum, ad ſe, qui potiſſimi Sacerdotis adminiſtrat officia, talium vitiorum culpam pertinere dicens, niſi huic malo proſpiciat. Deinde vetat ne bigami, inſcij literarum, membrorum damna perpeſſi, & pœnitentes, ad ſacros gradus adſpirēt, pœnis in ordinatores latis. Tum petit à Patribus Synodi, vt huic Conſtituto ſubſcribant; *quatenus Synodali judicio aditus claudatur illicitis.*

V. Non opus erat diligentiori examine in re tritiſſima, & à Canonibus toties vetita. Quare omnes Epiſcopi & Preſbyteri in acclamationes eruperunt, Hilaro vitam precati, quæ propoſita erant confirmantes. *Exaudi Christe, Hilaro vita. Dictum ſexies. Hæc confirmamus, hæc docemus. D. VIII. Hæc tenenda ſunt, hæc ſeruanda ſunt. D. V. Doctrinæ veſtræ gratias agimus. D. X. Iſta vt in perpetuum ſeruentur, rogamus. D. XV. Per Dominum Petrum, vt in perpetuum ſeruentur, rogamus. Dictum VIII.* Sed majori cura diſcutienda fuit in eadem Synodo conſultatio Epiſcoporum prouinciæ Taraconenſis; apud quos Barcinonenſium Epiſcopus ſupremæ voluntatis arbitrio ſibi Irenæum quendam Epiſcopum ſubſtitui optauit: quod clero & plebi ciuitatis Barcinonenſis, & Epiſcopis prouinciæ, gratum fuit & acceptum, qui hoc ſuum judicium auctoritate Romani Pontificis firmati petunt. Hanc conſultationem retulit Hilarus Papa ad Synodum, ſed cum ſuffragij ſui prærogatiua. Sic enim infit, poſt repreſſam grauibus verbis Sacerdotiorum ſucceſſionem: *Quod quam graue ſit, æſtimate. Atque ideo, ſi placet, etiam hanc licentiam generaliter de Eccleſiis auferamus; ne, quod turpe dictu eſt, hominibus ſe putet debere quod Dei eſt.* Tum relectis Epiſcoporum Taraconenſium literis, quarum recitatio variis acclamationibus Synodi interrupta eſt: Hilarus Epiſcopus dixit: *Acceptis quæ recitata ſunt, de omnibus nunc, Fratres, ſpeciales ſententias Deo vobis inſpirante depromite.* Sex Epiſcopi prouectiores ea de re cenſuerunt, prout oratione ſua Pontifex Synodo auctor fuerat. Et ſtatim, *Ab vniuerſis Epiſcopis dictum eſt: Sententias fratrum omnes ſequimur, omnes confirmamus, & obſeruandas eſſe decernimus.* Hanc cognitionem his verbis clauſit Hilarus: *Quoniam præſentis definitionis formam, quæ ſecundùm Sanctorum eſt ſtatuta ſententiam, in omnium Eccleſiarum notitiam peruenire decernimus, ne cuiquam pro ſui poſſit ignoratione licere quod non licet, edere geſta Notariorum ſollicitudo curabit.*

In Decretis Hilari.

VI. In hoc Synodi Romanæ exemplo expreſſam habemus Imperialis auctoritatis imaginem, cùm de Senatuſconſultis ad ejus relationem & orationem condendis agebatur. Quare ſcripto quoque ſententiam ſuam Pontifices aliquando recitabant, quæ ſententiis & acclamationibus totius Synodi muniebatur. Sic edita ſunt decreta Felicis contra itera-

tum baptiſma Africanorum, & rebaptizatorum pœnitentias. *Proinde*, inquit, *vt manifeſta ſit ſuper hoc noſtra ſententia, quæ nobis ſunt viſa recitentur.* Sic quoque in Synodo Romana Symmachus, recitatis per Notarium Decretis quæ ipſe opportuniora judicauit, poſt acclamationes Epiſcoporum dixit: *Ergo vniuerſitati placet, & ab omnibus recognoſcitur vel probatur iſta ſententia? Vniuerſa Synodus dixit: Placet: & quod omnibus placet, fiat.* Tandémque adjecit Symmachus: *Acclamationes veſtras, Synodique judicium, præſentia geſta ſuſcipient.*

Felix in Decretis.

VII. Ordo cenſendi in his Synodis, mos depromendi ſententias per acclamationes, judicium factum per diſceſſionem, petita ſunt ex more recepto in Senatu, quando Senatuſconſultum fiebat. Hunc acclamandi Principibus ritum viri eruditi jam olim illuſtrarunt, qui è theatro in Senatum eſt admiſſus. Non temerè autem quid quiſque vellet acclamabat: ſed vt in choris erat aliquis cujus vox ceteris præiret, hic formulam acclamationis concipiebat; reliquus cœtus nihil niſi acceptas ab eo voces reddebat. In acclamando autem, modulatione quadam vtebantur, & ſæpius eadem verba reſonabant. Semper autem in Actis Senatus adnotatum, quoties quidque fuiſſet repetitum. quod ne hiſtorici quidem neglexerunt. Nam legitur ſæpe apud ſcriptores hiſtoriæ Auguſtæ, *Dictum quinquies, dictum decies, dictum vicies*, imò & *ſexagies* apud Trebellium in Claudio. Hinc vetus Eccleſia & acclamandi morem vſurpauit, & formulas iis ſimiles quæ in gratiam Principum proferebantur: quas in Acta Eccleſiaſtica per Notarios pari diligentia referebat. Extant in Actis Concilij Epheſini acclamationes factæ Celeſtino & Cyrillo; & in Actis Concilij Chalcedonenſis, acclamationes factæ Leoni: Λέοντι πολλὰ τὰ ἔτη. Πατριάρχῃ πολλὰ τὰ ἔτη.

Caſaub. in Notis ad Vulcatium.

VIII. Sciendum autem eſt, Senatuſconſulta aliquando facta fuiſſe ſolis acclamationibus, nullis ſententiis dictis. quod factum refert Pollio in Senatuſconſulto de Valeriani cenſura. Aliquando verò poſt acclamationes, interrogabantur Senatores. quod factum in electione Taciti Imperatoris, apud Vopiſcum. Quandoque verò à ſententia dicenda incipiebant; pòſt ſequebantur acclamationes approbantium ſententiam ejus qui primus ſententiam dixerat. cujus moris exemplum apud Capitolinum in Maximo & Balbino. Cùm enim Sabinus ſententiam dixiſſet, acclamatum eſt vno conſenſu: *Æquum eſt, juſtum eſt. Sabini ſententiæ omnes conſentimus.* Quandoque breuioribus verbis conſenſum ſuum exprimebant, ſolenni formula, *Omnes, Omnes.*

...mas in Notis ad Vopiſcum.

Vopiſc. in Tacito, & ad eum locum Caſaubonus.

IX. Simili acclamatione in Conciliis Epheſino & Chalcedonenſi, & in Romanis ſub Hilaro & Symmacho, communis conſenſus omnium oſtendebatur: ac præterea eadem varietate, poſt acclamationes, vel antè, ſententiæ rogabantur, vel omittebantur, vt fieri ſolebat in Senatu. Quare non abſque graui cauſa Symmachus interlocutus eſt, acclamationes Epiſcoporum & judicium Synodi in Acta eſſe redigenda: quia ſententia & conſenſus Synodi his acclamationibus explicabatur.

CAPVT XI.

Synopſis.

I. Ius Relationis, quod in Synodis vſurpatum eſt ab Epiſcopis Romanis, acceptum referri non debet Marciano. Probatur ex Actis Synodi Epheſinæ, vbi Celeſtinus eo jure vſus eſt. Synodus illa apertè profitetur ſe Celeſtini epiſtolâ coactam ad ferendam ſententiam aduersùs Neſtorium.

II. Magni momenti ſunt illa verba. Auctoritas epiſtolæ Pontificis ea eſt, vt parendi neceſſitatem inducat, ſi ſcripturis & traditioni majorum congruere reperiatur. Verba Concilij referuntur.

III. Firmi Cæſareæ Epiſcopi verba expenduntur, quæ auctoritatem Romani Pontificis reſpiciunt. Acclamationes Epiſcoporum factæ Celeſtino, & Cyrillo, referuntur.

IV. Quæritur, an licuerit Oecumenicæ Synodo de aliquo Fidei vel Diſciplinæ capite decernere, ſine Relatione Pontificis. Ita vſurpatum à Synodo Chalcedonenſi.

I. RELATIONIS Imperatoriæ vſum à Pontificibus Romanis in Synodo Chalcedonenſi & in Occidentalibus Conciliis vſurpatum fuiſſe demonſtrauimus. Quod accepto ferendum non eſt reſcripto Marciani, ac ſi ſummus Pontifex ex indulgentia & delegatione Principis, Synodi Chalcedonenſis auctoritatem

aſſecutus fuiſſet; quemadmodum ſuprà monui. Etenim eodem eximio jure in Synodo Epheſina Celeſtinum vſum fuiſſe, ipſius Oecumenicæ Synodi teſtimonio probare poſſumus. Neſtorij hæreſim Romæ in Synodo damnauerat Celeſtinus; ipſúmque Neſtorium, niſi perfidam nouitatem aperta & ſcripta confeſſione intra decem dies deponeret, ab Vniuerſalis Eccleſiæ communione dejecerat: cujus ſententiæ executionem delegauit Cyrillo Alexandrino. Hic ex ſententia Celeſtini, atque ſua, totiúſque Synodi Ægyptiacæ, Synodicam epiſtolam ad Neſtorium dedit; qua eum hortatus eſt, vt à ſtolidis dogmatibus, quæ publicè docebat, deſiſteret: quod niſi juxta tempus in literis Celeſtini præfinitum præſtaret, certò ſciret ſe à communione totius Eccleſiæ excidiſſe. Cogitur Epheſina Synodus: vbi recitatis Celeſtini & Cyrilli epiſtolis ad Neſtorium, atque prolatis è Patrum antiquorum operibus, excerptis aliquot ſententiis, Neſtorij impietas conuicta, & Celeſtini atque Cyrilli ſincera fides omnium conſenſu approbata eſt. Quare ſententia depoſitionis in Neſtorium ter euocatum, & contumacem, fertur à Synodo: ita tamen vt ejus condemnandi auctoritas in Celeſtinum quoque referatur. Etenim apertè profitentur Patres Synodi, ſe & à ſacris Canonibus & à Celeſtini epiſtola coactos ad eam ſententiam ferendam. Quaſi dicerent, Celeſtinum epiſtola ſua Synodo auctorem fuiſſe damnandi Neſtorij.

II. Magni autem momenti ſunt illa verba, quibus ſe coactos dicunt, id eſt, ex officio adſtrictos, vt Canonibus qui contumaciam plectebant, & rebus à Celeſtino aduersùs impietatem decretis, morem gererent. Ea eſt enim auctoritas epiſtolæ Pontificis, vt parendi neceſſitas incumbat, poſtquàm, diſcuſſione facta, ſacris Scripturis & traditioni majorum congruere inuenitur. quo examine defuncta erat Synodus Epheſina, antequàm judicium ferret aduersùs Neſtorium.

Concil. Epheſ. Act. 1.

Hæc ſunt Concilij verba: *Coacti per ſacros canones, & epiſtolam ſanctiſſimi Patris noſtri & comminiſtri Celeſtini Romanæ Eccleſiæ Epiſcopi, lacrymis ſubinde perfuſi, ad lugubrem hanc contra eum ſententiam neceſſariò venimus.*

III. Ne quis autem exiſtimet alienam à verbis Synodi ſententiam nunc primùm à me confictam fuiſſe, perpendenda ſunt quæ dixit Firmus Cæſareæ Epiſcopus poſt aduentum Legatorum Arcadij, Projecti, & Philippi; qui, poſt damnatum Neſtorium, Epheſum acceſſerunt. Ait Firmus, primam ſententiam tuliſſe Celeſtinum, eámque huic negotio formam per priores literas ſuas ad Cyrillum præſcripſiſſe, quam Synodus executioni dederit. Quare cùm ſecundis quoque literis ad Synodum Epheſinam datis, atque per Legatos delatis, eandem ſententiam de Fide confirmaſſet; poſt confirmationem literarum *Omnes reuerendiſſimi Epiſcopi ſimul acclamauerunt: Hoc juſtum judicium. Nouo Paulo Celeſtino, nouo Paulo Cyrillo. Celeſtino cuſtodi Fidei. Celeſtino cum Synodo concordi. Celeſtino vniuerſa Synodus gratias agit. Vnus Celeſtinus. Vnus Cyrillus. Vna Fides Synodi. Vna Fides orbis terrarum.* His acclamationibus, vt fieri ſolebat à Senatu erga Principem, Synodus Epheſina Celeſtinum, ejúſque Legatum Cyrillum, ſuo quoq; nomine valde commendabilem, proſecuta eſt. Legati autem relectis geſtis contra Neſtorium ſubſcripſerunt. Quæ ſubſcriptio à Cyrillo *Canonica Aſſenſio* dicitur, *κανονικὴ συναίνεσις*; & à Legatis, *βεβαίωσις τῶν κεκριμένων*, *confirmatio rerum judicatarum.* Concil. Epheſ. Act. 2. Act. 3.

IV. Vnus tantùm reſtat articulus, in quo vtriuſque relationis Imperatoriæ & Pontificiæ comparatio ineunda eſt, vt ſciatur an illis per omnia conueniat. Inter ceteros relationis effectus obſeruauimus, Senatuſconſulta ſine Conſulis vel Principis relatione fieri non potuiſſe. Quæri ergo poteſt non abſurdè, an licuerit Oecumenicæ Synodo de aliquo Fidei vel Diſciplinæ capite, ſine relatione Pontificis decernere. De Synodo Oecumenica loquor, in qua Pontifex per ſe vel per Legatos præſidet; non autem de Conciliis Prouincialibus, aut Diœceſanis, quibus nulla intereſt Sedis Apoſtolicæ Legatio. Ac ſanè antiquam eſſe Legatorum perſuaſionem video, vt exiſtimauerint Pontificem rerum omnium gerendarum in Conciliis illis auctorem eſſe debere; ita vt etſi fortè non retulerit, ſaltem primam ſententiam promat. Hanc diſertis verbis expreſſerunt Patres Synodi Chalcedonenſis in epiſtola Synodica ad Leonem: ad quem ſcribunt, Paſchaſinum Legatum ejúſque ſocios vehementer obſtitiſſe nouæ juriſdictioni quæ à Synodo tribuebatur Sedi Conſtantinopolitanæ, ex eo capite præcipuè, quòd Leo

nem vellent ejus rei auctorem fieri, quemadmodum auctor fuerat rectæ Fidei ſanciendæ. Volebant ſcilicet ea de re priùs à Leone decerni, cujus auctoritati ceteri deinde Epiſcopi conſentirent & ſubſcriberent. *Qui enim*, inquiunt, *locum*

Epiſtola Synodica Concilij Chalcedon. ad Leonem.

veſtræ ſanctitatu obtinent ſanctiſſimi Epiſcopi Paſchaſinus & Lucentius, & qui cum eis eſt reuerendiſſimus Presbyter Bonifacius, his ita conſtitutis vehementer reſiſtere tentauerunt, proculdubio à veſtra prouidentia inchoari & hoc bonum volentes, vt ſicut Fidei, ſic bonæ ordinationis vobis deputetur effectus. Hanc Legatorum opininnem non omnino refutare videtur Concilium; ita tamen vt in caſu propoſito, ei locus eſſe non poſſet ob temporis circumſtantias. Reſpondent enim, Imperatoris, Senatus, & ciuium vrbis regiæ deſideriis obſeqnendum fuiſſe, qui nouam iſtam auctoritatem decreto Synodi Oecumenicæ confirmari volebant. quod fieri non poterat, ſi ante omnia Pontificis ſententia exquirenda fuiſſet. Itaque in his anguſtiis ſe negotium conſtituiſſe, non dubitantes quin Leo hoc quoque decretum amplecteretur. Quod perinde eſſet, ac ſi ab initio ipſe illius auctor fuiſſet, eò quòd rectorum facinorum à filiis geſtorum omnis gloria redundet in Patres, qui jure patriæ poteſtatis hoc ſibi vindicant. Quare obnixè rogant Pontificem, vt ſuo quoque decreto Synodi judicium honoret; vt ſicut in rebus Fidei rectè conſtitutis, Pontifici tanquam Capiti conſenſum ſuum adhibuerunt; ita quoque Primatus ſui jure ipſe qnod decet filiis impendat, nempe confirmationem & conſenſum, τῆς πεπραγμένων βεβαίωσιν τε καὶ συγκατάθεσιν.

CAPVT XII.

Synopſis.

I. Inueſtigatur quænam eſſet veterum ſententia de hoc jure Relationis cum prærogatiua ſuffragij ante Concilium Epheſinum. Ejus exemplum illuſtre in Sardicenſi Concilio: in quo ſumma auctoritas fuit Oſij, Romani Pontificis Legati. Socrates & Sozomenus explicati, qui aiunt non licere quicquam decernere de rebus Eccleſiaſticis abſque ſententia Epiſcopi Romani. Hauſta hæc interpretatio è verbis Iulij.

II. Prærogatiua illa ſuffragij non adimebat ceteris libertatem ſuffragiorum. Probatur ex Iulio; cujus verba explicantur.

III. Quid ſit Canon Eccleſiaſticus *apud Socratem. Is eſt Canon Nicænus ſextus, quo Primatus defertur Epiſcopo Romano præ ceteris Patriarchis. quod probatur multis auctoritatibus.*

IV. Ordo dignitatis Patriarcharum conſtitutus in Concilio Nicæno. Canone VII. quartus honoris gradus tribuitur Epiſcopo Hieroſolymorum, id eſt, primus poſt tres Patriarchas. Variæ hujus Canonis verſiones. Canone VI. definiti loci trium Patriarcharum. Probatur ex verbis Canonis; tum auctoritate Papæ Leonis ad Anaſtaſium ſcribentis.

V. Cùm primum dignitatis locum obtineret Epiſcopus Romanus, conſequens eſt vt jus primæ ſententiæ, & ſuffragij prærogatiuam obtineret. Ea fuit mens Socratis & Sozomeni. Eam prærogatiuam agnouit Concilium Romanum ſub Damaſo.

VI. Γνώμης dictio, qua vſi ſunt Socrates & Sozomenus, auctoritatem cum ſuffragio conjunctam ſignificat in antiquis Canonibus. Probatur ex Canone VI. Concilij Nicæni, vbi γνώμη ſumitur pro Metropolitani ſuffragio & auctoritate. Prima autem ſententia erat penes Metropolitanos.

VII. Ab illis quoque pendebat rerum geſtarum confirmatio, ſiue τὸ κῦρος. Ita tamen vt omnia communi decreto, & ex ſententia plurimorum, agenda eſſent; ex Canonibus Nicænis. Id quoque ſtatutum in Canone Apoſtolico XXXIII. vbi γνώμη ſumitur pro ſententia Metropolitani, atque item pro collectione ſuffragiorum omnium Epiſcoporum. Hac eadem notione vox illa vſurpatur in Canone Apoſtolico XXXIX. & in Canone LVII. *Laodiceno.*

VIII. Illuſtre hujus ſignificationis teſtimonium extat in Synodo Chalcedonenſi Actione IV. Vnde colligitur, Canone Nicæno ſtatutum, vt omnes Epiſcopi ſententiam ſui Primatis expectent, & nihil arduum agant prætermiſsâ illius ſententiâ. Γνώμην Alexandrini Epiſcopi, definitionem *interpretati ſunt Iudices.*

IX. Ius ab Ægyptiis Alexandrino Epiſcopo tributum, Romano aſſerit Petrus Chryſologus. Concilia Oecumenica nihil in Eccleſia decerni poſſe putant abſque ſententia Romani Pontificis, cùm de cauſis vniuerſalibus agitur. Probatur etiam auctoritate Macedonij Patriarchæ CP.

X. Quinta Synodus rogat Vigilium, vt ad Concilium accedat, & cœtui præſideat; miſſa etiam ampliſſima & inſigni Legatione.

Qui reſpondet, ſe ſuam ſententiam Principi porrecturum, ſeorſim à Synodo. Vigilius confirmauit definitionem Synodi; quæ tunc ſine controuerſia Synodi Oecumenicæ nomen prætulit.

I. SI quis autem illud quoque requirat, vt expooam quænam eſſet veterum ſententia de hoc jure relationis, cum prærogatiua ſuffragij, ante Concilij Epheſini tempora, conſulendum eſt Sardicenſe Concilium; in quo Oſius Romani Pontificis Legatus refert de rebus Canone conſtituendis, ſed ita vt primam ſententiam addat. Deinde rogat Patrum ſuffragia, qui confertim in ejus ſententiam tranſeunt. Pulcrum ſanè antiquitatis monumentum, in quo jus Relationis eminet. Gaudentius quidem & Ianuarius Epiſcopi, tres Canones propoſuerunt, Oſio conniuente. Sed hoc nihil detrahit de jure Legationis; præcipuè cùm ad ſuam auctoritatem trahat, quando lubet, quæ ab alio Epiſcopo proponuntur; vt accidit Olympio Epiſcopo, qui ſuggeſſit vltimum canonem; cui Oſius decretum addidit: *Oſius dixit: Suggerente fratre & Coëpiſcopo noſtro Olympio, etiam hoc placuit.* Ad hanc prærogatiuam referendi ſunt Socrates & Sozomenus, quorum teſtimonia frequentiſſimè proferuntur; ſed quæ à paucis, vt quidem puto, ſincerè intellecta ſunt. Euſebiani coëgerant Antiochiæ Concilium Orientalium Epiſcoporum, quod Athanaſio Georgium Cappadocem ſubſtituit. Socrates verò notat, nec Iulium Epiſcopum Romanum, nec ejus Legatos, ad eam Synodum acceſſiſſe; *cùm canon Eccleſiaſticus jubeat, non oportere abſque ſententia Epiſcopi Romani decreta Eccleſiis ſancire:* Ἀλλὰ μὴν οὐδὲ Ἰούλιος παρῆν ὁ τῆς μεγίστης Ῥώμης ἐπίσκοπος, οὐδὲ μὴν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ ἀπεστάλκει τινά, Καίτοι Κανόνος ἐκκλησιαστικοῦ κελεύοντος μὴ δεῖν παρὰ τὴν γνώμην τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης, τὰς ἐκκλησίας κανονίζειν. In ejuſdem facti narratione ſeuerioribus verbis hanc legem Sozomenus expreſſit. Ait enim Iulium cum Orientalibus expoſtulaſſe *quòd contra leges Eccleſiæ ipſum ad Synodum non vocaſſent. Nam legem eſſe ſacerdotalem, quæ pronunciat acta illa irrita eſſe quæ abſque ſententia Epiſcopi Romani conſtituuntur.* Inſignis alicujus auctoritatis veſtigia latent in ſignificatione horum verborum, παρὰ τὴν γνώμην, cùm γνώμης illius defectus irrita reddat Synodorum decreta. Vnde patet hac locutione non nudum aliquod ſuffragium, ſed prærogatiuam ſuffragij, de qua hucuſque multis diximus, ſignificari. Ne quis verò meæ conjecturæ hanc interpretationem imputet, profiteor eam me hauſiſſe à verbis Iulij, vnde Socrates & Sozomenus ſua quoque traxerunt. *An ignoratis,* inquit Iulius, *hanc eſſe conſuetudinem, vt primùm nobis ſcribatur, ſicque hinc quæ juſta ſunt definiantur. Si ergo talis ſuſpicio in eum Epiſcopum inciderat, huc eam oportebat ad iſtam Eccleſiam deferri:* ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι τοῦτο ἔθος ἦν, πρότερον γράφεσθαι ἡμῖν, καὶ οὕτως ἔνθεν ὁρίζεσθαι τὰ δίκαια; εἰ μὲν οὖν τι τοιοῦτον ὑπωπτεύθη ἦν εἰς τὸν ἐκεῖ ἔδει πρὸς τὴν ἐνταῦθα ἐκκλησίαν γραφῆναι.

Socrates lib. 2. c. 5. Lat. & 8. Græco.

Sozom. lib. 3. c. 9.

Iulius in Epiſt. ad Orientales, apud Athan. Apol. 2.

II. Primam itaque ſententiam, & ſuffragij prærogatiuam, diſertiſſimè Sedi ſuæ aſſerit Iulius ex recepta conſuetudine; qua in rebus communibus Eccleſiæ vniuerſalis ſtatum contingentibus, (qualis erat Athanaſij cauſſa, quæ fidem reſpiciebat) non autem in ceteris diſciplinæ negotiis, vteretur. atque hoc eſt quod contendimus. Ceterùm hoc non adimit ſuffragiorum libertatem ceteris Epiſcopis; quemadmodum profitetur Iulius in eadem epiſtola. *Nam ſi, vt dicitis,* inquit, *omnino in culpa fuerunt, oportuit ſecundùm canonem, & non iſto modo, judicium fieri. Oportuit ſcribere omnibus nobis, vt ita ab omnibus quod juſtum eſſet decerneretur.* Quorum verborum hic eſt ſenſus; Oportuiſſe de negotio ad Romanum Epiſcopum & ad Synodum Occidentalium perſcribi; vt communi omnium Occidentalium & Orientalium decreto, quę juſta eſſent, conſtituerentur. Ex hoc loco mihi videntur collegiſſe Socrates & Sozomenus, neceſſitatem ſententiæ Romani Pontificis in Synodis niti canone Eccleſiaſtico.

III. Quærunt anxiè viri eruditi, quis ſit Canon ille Eccleſiaſticus. Sed non eſt quòd tantopere vexentur in re alioqui ſatis aperta. Is eſt canon Nicænus ſextus, quo Primatus defertur Romano Epiſcopo præ ceteris Patriarchis; quemadmodum & Synodus Oecumenica ſecunda, & Iudices Cognitores in Concilio Chalcedonenſi canonem illum interpretati ſunt. Relectis enim canone VI. Nicæno & canone CP. in Synodo Chalcedonenſi, Iudices pronuntiarunt Primatum deberi Romanæ Sedi juxta Canones: *Perpendimus omnem quidem Primatum, & honorem*

Concil. Chalced. Act. XVI.

norem præcipuum, ſecundùm Canones antiquæ Romæ Deo amantiſſimo Archiepiſcopo conſeruari. Hunc quoque canonem Nicænum reſpexit Nouella Valentiniani, cùm ait, B. Petri merito, vrbis dignitate, & auctoritate, firmatum fuiſſe Primatum Romanæ Eccleſiæ. Vnde in vetuſtiſſima Canonum interpretatione, quam Paſchaſinus in Concilio Chalcedonenſi protulit, lemma canonis Nicæni ita conceptum eſt: *Quòd Eccleſia Romana ſemper habuit Primatum*; ἡ ἐκκλησία ῥώμης πάντοτε ἔσχε τὰ πρωτεῖα.

IV. Non ſolùm enim canonibus Nicænis Patriarcharum poteſtas ſancita eſt, ſed etiam ordo dignitatis conſtitutus. Id eximiè docet canon VII. quo quartus honoris gradus tribuitur Æliæ ſiue Hieroſolymorum Epiſcopo, id eſt, poſt tres Patriarchas, Romanum, Alexandrinum, & Antiochenum.

Canon VII. Nic.

Quia conſuetudo obtinuit & antiqua traditio, vt Æliæ Epiſcopus honoretur; habeat honoris conſequentiam, ſalua Metropoli propria dignitate. Quod in Græco contextu habetur ἐχέτω τῆς τιμῆς ἀκολουθίαν, Dionyſius Exiguus vertit *honoris conſequentiam*; antiqua verò Tiſilonis verſio relata in Concilio Carthaginenſi VI. *ordinem honoris*; id eſt, vt primum gradum poſt tres Patriarchas, de quibus actum canone ſexto, Hieroſolymorum Epiſcopus obtineat. Si Concilium curam ordinis geſſit in aſſignando hujus Epiſcopi loco, intelligere nos oportet id actum quoque canone VI. inter priores Patriarchas: ita vt ordine ſcripturæ Antiochenus ſit tertius, Alexandrinus autem ſecundus, primus verò Romanus. Primatus ille colligitur ex ipſis verbis Canonis, quæ Romanum Epiſcopum velut exemplar conſtituunt ejus auctoritatis quæ Epiſcopo Alexandrino confirmatur in Ægypto.

Can. VI. Quia Epiſcopo Romano parilis mos eſt.

Certa enim & recepta eſt illa regula, quam propoſuit Ariſtoteles: quod primum eſt in vnoquoque genere, exemplar eſſe ceterorum quæ genere illo comprehenduntur. Quare verè Leo I. Anatolio CP. exprobrauit, quòd ſecundum gradum dignitatis Alexandrino Epiſcopo, & tertium Antiocheno, contra Nicænos canones auferre conaretur. *Doleo etiam in hoc dilectionem tuam eſſe prolapſam, vt ſacratiſſimas Nicænorum canonum conſtitutiones conareris infringere; tanquam opportunè ſe tibi hoc tempus obtulerit, quo ſecundi honoris priuilegium Sedes Alexandrina perdiderit, & Antiochena Eccleſia proprietatem tertiæ dignitatis amiſerit.*

V. Itaque cùm primus dignitatis locus perſpicuè à Nicæna Synodo deferatur Romano Epiſcopo, hinc ſequitur illi quoque eam auctoritatem competere, qua potiebantur in politia ciuili qui principem locum obtinebant, id eſt, prima ſententia, & ſuffragij prærogatiua; quemadmodum rectè jus illud è verbis Iulij interpretati ſumus. Eadem quoque ſine dubio mens fuit Socratis & Sozomeni; qui, ne quid aduerſus γνώμην Epiſcopi Romani conſtitueretur in Eccleſia, canone Eccleſiaſtico veritum fuiſſe ſcripſerunt. Hanc prærogatiuam agnouit quoque Concilium Romanum ex Epiſcopis Italiæ & Galliæ ſub Damaſo coactum; quod Ariminenſe Concilium ex eo eleuat inter cetera, quòd Epiſcopus Romanus illi non interfuiſſet, cujus præcipuè erat expectanda ſententia. *Siquidem*, inquit, *numerus Epiſcoporum qui erant Arimini in vnum congregati, præjudicij vim habere non debet; præſertim cùm formula illa compoſita ſit, neque Epiſcopo Romano, cujus ſententia præ ceteris omnibus expectanda erat, neque aliis eidem conſentientibus.*

Concil. Rom. in ep. ad Illyricos, apud Theodoret. lib. 2. c. 22.

VI. Non fruſtra autem γνώμης dictio à Concilio Romano, & à Socrate, atque Sozomeno vſurpatur. Etenim notio illius vocis non ſimplex nudúmque ſuffragium, ſed etiam auctoritatem cum ſuffragio conjunctam ſignificat in antiquis Canonibus. Exemplum eſt obuium in ſexto Canone Nicæno; vbi ſtatuitur illum non eſſe pro Epiſcopo habendum, qui ordinatus fuerit χωρὶς γνώμης μητροπολίτου, id eſt, *præter ſententiam Metropolitani*, juxta Dionyſij verſionem; vel *præter conſilium*, vt habet verſio Tiſilonis; vel *ſine arbitrio*, juxta vetuſtiſſimam interpretationem. Quo loco γνώμη ſumitur pro Metropolitani ſuffragio & auctoritate. Prima autem ſententia erat penes Metropolitanos; vt colligere licet ex eorum dignitate, & diſertiſſimè docuit Leo I.

VII. Ab ipſis quoque pendebat rerum geſtarum confirmatio, ſiue τὸ κῦρος, vt loquitur Concilium Nicænum. Ita tamen in definitionibus ſuis verſari eos oportebat, vt omnia *communi cunctorum decreto, rationabili, & ſecundùm Eccleſiaſticam regulam comprobato*, tranſigantur; *obtineátque ſententia plurimorum*, quemadmodum loquitur Canon ſextus. Eadem omnino decreta fuerant in canone

Can. VI. Conc. Nic.

Apoſtolico XXXIII. vel XXXV. vbi qnemadmodum ſententia Metropolitani γνώμη dicitur, ita etiam collectio ſuffragiorum omnium Epiſcoporum γνώμη quoque dicitur: ſícque ex duabus auctoritatibus vna integra ſolidáque totius Synodi ſententia conſurgit. Hac eadem notione γνώμη accipitur in Canone Apoſtolico XXXIX. vel XL. vnde tranſcripta eſt pars vltima canonis LVII. Laodiceni; quo prohibentur Preſbyteri & Diaconi aliquid agere ἄνευ γνώμης τοῦ ἐπισκόπου, id eſt, ſine auctoritate Epiſcopi.

VIII. Sed illuſtre hujus ſignificationis teſtimonium extat in Synodo Chalcedonenſi: vbi poſt damnationem Dioſcori Alexandrini, decem Epiſcopi Diœceſeos Ægyptiacæ inuitati à Synodo vt ſubſcriberent epiſtolæ Leonis & damnationi Eutycheris, reſpondent hoc tentari à ſe non poſſe, donec in locum Dioſcori ordinatus fuerit Alexandriæ Epiſcopus, ex cujus ſententia & præſcripto ceteri Epiſcopi Ægyptij deinde ſubſcribant. Hanc auctoritatem olim Epiſcopo Alexandriæ delatam à canone Nicæno. *In omnibus*, inquiunt, *expectamus ſententiam ſanctiſſimi Archiepiſcopi; & petimus veſtram clementiam expectari Præſidis noſtri ſententiam, quia eum in omnibus ſequemur. Nam & Sanctiſſimi Patres qui in Nicæa congregati ſunt trecenti decem & octo, hanc regulam dederunt, vt ſequatur omnis Ægyptiaca regio Archiepiſcopum magni nominis ciuitatis Alexandrinæ, & nihil abſque ipſo agatur ab aliquo ei ſubjacente Epiſcopo.* Itaque cùm ab Epiſcopis vrgerentur, vt eandem cum Synodo Oecumenica Fidem profiterentur, iterum Iudices & Synodum flebiliter obſecrarunt, vt ordinatio Archiepiſcopi expectetur; *quatenus, juxta veterem conſuetudinem, illius ſequerentur ſententiam. Quòd ſi extra voluntatem Præſidis noſtri aliquid faciemus; ſicut præſumptores, & non ſeruantes ſecundùm canones antiquam conſuetudinem, omnes Ægyptiacæ regionis inſurgent in nos.* Vnde colligere licet auctoritatem ſiue ἐξουσίαν Primatus Patriarchalis à canone Nicæno confirmatam in eo verſari, vt omnes Epiſcopi γνώμην ſiue ſententiam ſui Primatis expectent, & nihil arduum agant prætermiſsâ illius ſententiâ, παρὰ γνώμην; id eſt, ſine illius decreto, & prærogatiua ſuffragij. Tanta verò ratio habita fuit illius auctoritatis quæ ſedi Alexandrinæ competebat, vt Iudicum interlocutione, ipſiúſque Paſchaſini Legati, Epiſcopis Ægyptiis dilatio quam petebant conceſſa fuerit. Sed notanda ſunt verba Iudicnm, qui γνώμην illam Alexandrini Epiſcnpi, *definitionem* eſſe interpretati ſunt. Quare Patriarcharum prima ſententia, & prærogatiua ſuffragij, definitionis vim habet, modò Synodi quoqne conſenſus acceſſerit.

Concil. Chalcedon. Act. IV.

ubi γνώμη ἢ ὁρισμόν.

IX. Quod Alexandrino Epiſcopo jus vindicabant Ægyptij Epiſcopi, Petrus Rauennæ Epiſcopus, cognomento Chryſologus, aſſerebat Romano Epiſcopo in Italia: *Nos enim pro ſtudio pacis & fidei, extra conſenſum Romanæ ciuitatis Epiſcopi, cauſſas fidei audire non poſſumus.* Imò verò cùm de cauſſis vniuerſalibus agitur, Concilia Oecumenica eandem in ſummo Pontifice prærogatiuam agnouerunt, vt abſque ejus ſententia nihil in Eccleſia decerni poſſit: quam quidem per epiſtnlam, & per Legatos, qui vice ſua Synodo præſidebant, explicare conſueuerat. Inde manat vox illa Macedonij Patriarchæ CP. qui Anaſtaſio Imperatori, Chalcedonenſis Concilij nomen abolere ſatagenti, ídque à Macedonio exigenti, reſpondit hoc fieri non poſſe ſine Concilio Oecumenico, cui Papa præſideret: *Χωρὶς οἰκουμενικῆς συνόδου ἐχούσης πρόεδρον τὸν τῆς μεγάλης ῥώμης ἐπίσκοπον οὐδὲν ποιεῖν ἔλεγεν;* apud Theodorum Anagnoſtem.

Pet. Chryſol. in ep. ad Eutychem.

X. Quare tantopere laborabat Qninta Synodus Oecumenica, vt Vigilius Papa, qui Conſtantinopoli aderat, ad Synodum accederet, & cœtui præſideret. Tanta verò dignitatis Apoſtolicæ Sedis ratio habita fuit, vt licèt Neſtorius Archiepiſcopus Conſtantinopoleos, & Dioſcorus Alexandrinus, à Synodo Epheſina & à Chalcedonenſi per tres Epiſcopos tantùm euocati fuerint, Vigilius ter inuitatus fuerit ad Concilium per tres Patriarchas atque decem & ſeptem Metropolitas, quibus vltima vice tres Patricios & Quæſtorem ſuum Iuſtinianus Imperator adjunxit. Ille verò cum eis conuenire noluit; ſed ſnam ſententiam, ſeorſim à Synodo, Principi ſe porrecturum dixit. Itaque in hoc rerum articulo, de quæſtione propoſita decernere Quinta Synodus ſibi liberum eſſe duxit, etiam abſente Pontifice. qund diſertè in definitione ſua adnotauit: vbi quoque Vigilij ſententiam ſequi ſe non obſcurè profitetur. Vigilius verò ſuo Conſtituto confirmauit definitionem Synodi: quæ tunc ſine contro-

In Collat. I. Quintæ Syn. Eutychius Patriarcha CP. ad Vigilium: *Et ideo petimus, præſidente nobis veſtra beatitudine.*

In Collat. VIII.

uerſia Synodi Oecumenieæ nomen prætulit. quod adnotatum eſt à Concilio Sexto. Vigilio Iuſtinianus conſenſit; & Quinta Synodus conſtitit. Βιγίλιος Ἰουστινιανῷ συμπεφώνηκε, καὶ τὸ τῆς πέμπτης συνόδου συνέδριον.

ADMONITIO

STEPHANI BALVZII.

[Hic monendus eſt lector, Illuſtriſſimum Archiepiſcopum hanc de Legatis Diſſertationem elucubraſſe anno M. DC. XLI. quo tempore nondum è tenebris emerſerat Epiſtola Decretalis Vigilij Papæ pro Confirmatione Quintæ Synodi, quæ anno tantùm ſequenti ab eo Pariſiis edita eſt è veteri Codice MS. Bibliothecæ Regiæ; addita elegantiſſima ad eam Diſſertatione.]

CAPVT XIII.

Synopſis.

I. Reuerentia Sedi Apoſtolicæ debita, in Concilio Sexto exhibita fuit. Agebatur de proſcribendo errore Monothelitarum. Ei præfuerant Legati Papæ Agathonis. Qui jure Primatus de quæſtione propoſita retulerunt; & quænam eſſet Apoſtolicæ Sedis ſententia, ſignificarunt. Imperator ordini judiciorum imminebat. Macarius Antiochenus damnatur.

II. Legati recitant teſtimonia Patrum, qui duas in Chriſto voluntates & operationes prædicabant. Ea conferri cum authenticis Patrum codicibus poſtulant aliquot Epiſcopi. Epiſtolæ Agathonis ſuſceptæ ſunt à Synodo, tanquam à Spiritu ſancto dictatæ. Anaſtaſius Bibliothecarius explicatur. Binij conjectura repudiatur.

III. Actione X. facta eſt publicè collatio locorum ab Agathone citatorum. Item locorum quibus hæretici ſententiam ſuam fulcire conabantur.

IV. Fidei definitio ita concepta eſt à Synodo, vt ſe fideliter ſuſcipere profeſſa ſit & expanſis manibus amplecti epiſtolas Agathonis & Concilij Occidentalis. In Proſphonetico ad Conſtantinum, Patres recenſent hæreſes damnatas auctoritate Principum & Romanæ Sedis Pontificum. Quo exemplo Conſtantinum Pogonatum congregaſſe aiunt hanc Synodum, illóque Legatos ſuos miſiſſe Agathonem. Ejus auctoritati tribuunt definitionem Fidei.

V. Heic deprehenditur ſuffragij prærogatiua. Diſtinctæ cujuſque partes in ea definitione. Petunt à Pontifice Confirmationem Synodi. quod factum à Leone II.

I. QVÆ facta obſeruauimus in ſuperioribus Conciliis, ſeqnentia Oecumenica ſtudioſiſſimè amplexa ſunt, & debitam Sedi Apoſtolicæ reuerentiam detulerunt. Agebatur in Sexta Synodo de aſſerenda aduersùs nouitatem à Cyro, Phaſidos deinde Alexandriæ Epiſcopo, & Sergio Conſtantinopolitano præcipuè inductam, duarum in Chriſto voluntatum, humanæ & diuinæ, confeſſione. Hanc Fidei ſinceræ profeſſionem à Martino Papa prædicatam olim, Agatho & tota Occidentalium Synodus confirmauit duabus epiſtolis ad Conſtantinum Pogonatum Imperatorem datis, ad eúmque per Legatos delatis, qui Synodo Sextæ Synod. vi Act. I.
Pontificis nomine præſederunt. Legati, præſente Conſtantino Imperatore, & vniuerſali Synodo, jure Primatus in ipſo Concilij exordio de quæſtione propoſita retulerunt; & quænam eſſet Apoſtolicæ Sedis ſententia, epiſtolis illis comprehenſa, breuiter ſignificarunt, vnius voluntatis aſſertionem damnantes, & à Conſtantinopolitanis nouitatis hujus rationem exigentes. Imperator deinde partes ſuas interpoſuit, ordini judiciorum interlocutionibus ſuis imminens. Itaque cùm Macarius Antiochenus, qui Monothelitarum ſectam tuebatur, opinionem ſuam cum prioribus Conciliis & traditione majorum congruere contenderet, mandatum illi eſt ab Imperatore, vt impleret exceptionis probationem. Relectis Conciliorum & Patrum codicibus, hæretica Macarij fiducia, ejus artes, & falſitates, & χρήσεων detruncationes propalatæ ſunt, ipſéque cum ſuæ hæreſeos conſortibus anathemati deuotus. Christiana verò Fides vindicata eſt juxta definitionem Agathonis Papæ: cujus epiſtolæ relectæ ſunt Actione IV.

II. Sed Actione VII. (13. Febr. anni 681.) Legati recitarunt teſtimonia Patrum, qui duas voluntates & operationes prædicabant. Interrogati verò à Principe Georgius Archiepiſcopus CP. & Macarius Antiochenus, an conſentirent definitioni Agathonis, petiuerunt exempla relationis & dilationem ſibi concedi, vt loca citata cum codicibus quæ in Patriarchio erant conferre poſ-

ſent. Prima deinde menſis Martij die, interrogatus Georgins à Principe, retulit ſe, diligenti codicum collatione facta cum aurhenticis exemplaribus, cognouiſſe recitata in relationibus Agathonis teſtimonia cnm Sanctis Parribus conſona eſſe; ideóque ſe relationes illas amplecti profeſſus eſt. In cujus ſententiam diſceſſerunt omnes Epiſcopi: qui epi-

Hæc ſunt verba Demetrij Epiſcopi Pruſiados.

ſtolas Agathonis *tanquam à Spiritu ſancto dictatas per os Sancti & Beatiſſimi Principis Apoſtolorum Petri, & digito prædicti ter Beatiſſimi Papæ Agathonis ſcriptas*, ſe ſuſcipere, duáſque voluntates credere teſtati ſunt. Anaſtaſius Bibliothecarius, in vita Agathonis, poſtquàm dixiſſet die XIII. Februarij relecta fuiſſe Patrum teſtimonia prolata à Legatis, addit: *Sequenti die in eodem Secretario reſidente Synodo vnà cum Principe, Synodica Sanctiſſimi Agathonis Papæ relecta eſt, & ad ſingula comprobata, Patrum dicta inſerta.* Quam tamen locorum collationem primâ die Martij factam fuiſſe Acta docent. Itaque apud Anaſtaſium *ſequens dies* ſignificat, non decimum quartum diem Februarij, vt Binius exiſtimat, ſed ſequentem conſeſſus Concilij diem, qui incidit in primum Martij. Fruſtra itaque ex hoc Anaſtaſij locn conatur injicere ſuſpicionem in lectorum animos, ac ſi luxata eſſent Acta Sextæ Synodi; vt inde fidem conciliet deprauationi quam conjicit à Græcis profectam in nomine Honorij Papæ. Sed hoc aliam controuerſiam reſpicit.

III. Actione x. publicè coram Synodo facta eſt collario locorum qui allegati ſunt in Codicillo ab Agathone Papa ad oſtendendas duas in Chriſto voluntates, cum lihris Patriarchij Conſtantinopolitani. Ex eodem etiam codicillo relecta ſunt teſtimooia hæreticorum, qui vnam voluntatem & vnam operationem prædicabant. Quæ omnia collata cum integris codicihus, ab illis non diſcrepare maniſeſtiſſimè cooſtitit.

IV. Quare poſt accuratam illam diſqniſitionem, die XI. Septembris Synodus Fidei definitionem exemplo deceſſorum ſuorum ſic concepit, vt ſe fidelirer ſuſcipere & expanſis nianihus amplecti epiſtolas Agathonis & Concilij Occidentalis pro confeſſione duarũ voluntatum profiteatur:

Act. XVII.

ἡ παροῦσα ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος πιστῶς δεξαμένη, καὶ ὑπτίαις χερσὶν ἀσπασαμένη τὴν ἀναφορὰν Agathonis Papæ & ejus Concilij; vtpote quæ cum Synodo Chalcedonenſi & Epheſina concordet. Quod vheriùs exequuntur Patres illi in ſermone Proſphonetico ad Conſtantinum; vhi recenſent hæreſes in Synodis Oecumenicis eſſe damnatas anctoritate Principum & Romanæ Sedis Pontificum, ſcilicet Conſtantini & Silueſtri in Nicæna Synodo, Theodoſij & Damaſi eum Gregorio & Nectario in ſecunda Synodo, Celeſtini & Cyrilli in Epheſina, Leonis in Chalcedonenſi cum Marciano Auguſto & Anatolio, Vigilij & Iuſtiniani in quinta Synodo. Illo exemplo Conſtantinum Pogonatum ſextam iſtam Synodum congregaſſe dicunt; quò Legatos ſuos miſerit Agatho, arcis Apoſtolicæ præ ceteris Pontificibns eminentiſſimus Antiſtes, ὁ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης καὶ ἀποστολικῆς ἀκροπόλεως ἀρχιερατικώτατος πρόεδρος. Se dogmaticis illius literis conſentienres, graſſantem hæreſim repreſſiſſe; séque illius traditinnes, quemadmodum ille & ante Synodum & vnà cum Synodo paternas amplexus erat, ſecutos fuiſſe: ἡμεῖς τε γὰρ τοῖς ἐκείνου, καὶ πρὸ ἡμῶν καὶ σὺν ἡμῖν ἐκεῖνος τοῖς ἀποστολικοῖς τε καὶ πατρικοῖς ἠκολουθήσαμεν παραδόσεσι. Veritatis enim lucem ex Occidentis partihus effulſiſſe, chartam atramento illitam exhibitam, ſed Petrum per Agathonem Fidei myſteria eloeutum: Χάρτης καὶ μέλαν ἐφαίνετο, καὶ διὰ Ἀγάθωνος ὁ Πέτρος ἐφθέγγετο. Eundem loquendi modum ſequuntur in Relatione Synodica ad Agathonem; quem grauiſſimis Eccleſiæ morbis peritiſſimum medicum à diuino numine datum aiunt, qui valetudinem illins curaret. Ex ejus literis à præcelſo Apoſtolorum vertice diuinè perſcriptis ſe nuper exortam hæreſim depuliſſe, ipſóſque hæreticos aoathemate confixiſſe, juxta præjudicatam à Sede Apoſtolica ſententiam.

V. His verbis, ſuffragij prærogatiuam illam Imperialem ſignificaot. Quid enim aliud indicari poteſt per illam προσφωνηθεῖσαν ἀπόφασιν? Deinde partes cuique ſuas in hoc negotio damnatæ hæreſeos aſſignanr. Spiritui ſancto illuſtrationem trihuunt, Pontifici doctrinæ informationem, Imperatori tuitionem, & Gregorio Conſtantinopolitano Epiſcopo primam ſententiam & primum conſenſum adhibitum definitioni Agathonis. Quæ prima ſententia à Conſule, aut à primo Senatore, ſeu Priocipe Senatus, ferehatur, quando Princeps rogahat ſententias in

Senatu. Contendunt verò à ſummo Pontifice, vt iterum quoque venerabili reſcripto ſuo Synodi ſententiam confirmet: quod Leo II. ſucceſſor Agathonis præſtitit, Concilij definitione, auctoritate & αὐθεντίᾳ B. Petri confirmata.

CAPVT XIV.

Synopſis.

I. In VII. Synodo Primatus Romani Pontificis emicuit. Nam ſumma auctoritas ejus admiſſa eſt. Probatur ex Actis: vbi Patres eo inter alia argumento prædatoriam Synodum à Conſtantino Copronymo coactam, vniuerſalem eſſe non poſſe pronuntiant, quòd ei Papæ auctoritas non adfuiſſet, vt lex Conciliorum exigebat. Tum, quòd Patriarchæ Orientis huic Pſeudoſynodo non conſenſerint.

II. Hadrianus I. cupiit conciliabulum illud in irritum mitti, quod ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate habitum fuerat. Hoc vitio caruit ſeptima Synodus: in qua recitantur epiſtolæ Hadriani, quæ reſtitutionem imaginum præſcribunt. Legati ejus τὴν γνώμην & ſuffragij prærogatiuam Romanæ Sedi conſeruant, in roganda Taraſij CP. ſententia.

III. Taraſius coluit auctoritatem Sedis Apoſtolicæ: qui ſe Hadriani literis ſubſcribere teſtatur. Eadem fuit Synodi profeſſio. Ceterarum ſedium conſenſus acceſſit ad configendos Iconoclaſtarum errores.

IV. Prærogatiuam ſuffragij agnouit Taraſius, ad Hadrianum ſcribens.

V. Legati Sedis Apoſtolicæ videntur contenti fuiſſe ſolo conſeſſus priuilegio in VII. Synodo: cujus diſponendæ auctoritas tota in Taraſio fuiſſe videtur. Ea objectio ſoluitur Synodus illa admiſſa non eſt à Concilio Francofordienſi.

VI. Plena & integra auctoritate vſi ſunt Legati Apoſtolicæ Sedis in Concilio Octauo. Ea emicuit in libello ab Apoſtolica Sede directo, cui ſubſcripſere Epiſcopi lapſi. Epiſcopi quidam Diœceſeos CP. id ægrè ferunt, quaſi Eccleſia CP. Romanæ tanquam ancilla dominæ ſubjiceretur. Ea exprobratione commotus Imperator Baſilius, Chirographa illa à ſcriniis Legatorum ſubripi juſſit; quæ Anaſtaſij Bibliothecarij curâ reddita ſunt, additis verbis in Sedem Apoſtolicam honorificentiſſimis.

VII. Hadrianus II. ad Ignatium CP. ſcribens, jubet vt decretum Synodi Rom. aduersùs Photium, ab omnibus Epiſcopis ſubſcribatur in Concilio Oecumenico, & in archiua Eccleſiarum referatur. Itaque Synodus VIII. Romanorum Pontificum definitionem amplexa eſt cum plena cauſæ cognitione. Hinc factum vt ea Synodus dicta ſit Vniuerſalis, vt notat Anaſtaſius.

VIII. Conſenſus ſedium Patriarchalium per ipſos Patriarchas aut eorum Legatos exprimebatur; vt Maximus Abbas adnotauit. Probatur etiam ex Metaphraſte.

IX. Schiſma Orientalium non impedit hodie, quin ejuſdem momenti & auctoritatis cenſenda ſint Eccleſiæ Romanæ & Occidentalis decreta aduerſus nouas hæreſes, tametſi Orientalium Eccleſiarum conſenſu deſtituantur. Attamen Eccleſia quoque Orientalis ſua ſuffragia non ita pridem contulit in damnandis nuperæ ſectæ articulis.

I. IN ſeptima quoque Synodo Primatus Romani Pontificis emicuit. Etenim non ſolius conſeſſus prærogatiua dignitáſque Sedis Apoſtolicæ, ſed etiam ſumma illa auctoritas admiſſa eſt, quæ conuentibus Eccleſiaſticis Concilij Oecumenici robur conferre debet. Conſtantinus Copronymus collecto trecentorum viginti octo Epiſcoporum conuentu, qui ſibi Synodi ſeptimæ Oecumenicæ titulum adſcripſerat, vſum imaginum prohibuit. Ejus conciliabuli definitio relecta eſt in vera Synodo ſeptima, & per capita ſcripto antirrhetico confutata. Ac prima quidem Inſcriptionis verba, quæ Georgius Neocæſareæ Epiſcopus recitauit, vbi Synodi Oecumenicæ titulo ſe prædatoria illa Synodus jactat, hoc pacto Patres refellunt. Eam Synodum vniuerſalem eſſe non poſſe pro certo ponunt, quæ recepta à reliquis Epiſcopis vniuerſæ Eccleſiæ non fuerit: quod pertinet ad concordiam vnitatémque conſenſus ſignificandam. Sed præterea addunt, quæ auctoritatem Synodi reſpiciunt, Papam nempe nec per ſuos Vicarios nec per circularem epiſtolam interfuiſſe, vt lex Conciliorum exigebat. *Quomodo autem magna & vniuerſalis, quam neque receperunt neque concordauerunt reliquarum Præſules Eccleſiarum, ſed anathemati hanc tranſmiſerunt? Non habuit enim adjutorem illius temporis Romanorum Papam, vel eos qui circa ipſum ſunt Sacerdotes, nec etiam per Vicarios ejus, neque per encyclicam epiſtolam, quemadmodum lex dicit Conciliorum.* Pergit verò de conſenſu Pa- Septima Synodus Act. VII

triarcharum hæc addete : *Sed nec conſentientes ſibi Patriarchas Orientis, Alexandriæ ſcilicet, Antiochiæ, ac ſanctæ ciuitatis, vel comminiſtros & ſummos Sacerdotes qui cum ipſis exiſtunt.*

II. Hæc Synodi ſeptimæ profeſſio Hadriani I. Pontificis deſiderium impleuit; qui conciliabnlum illud, quod antiquam traditiooem euerterat, ante omnia in irritum mitti voluit, ex eo capite quòd ſine Sedis Apoſtolicæ auctoritate
Epiſt. Hadriani ad Conſtantinum. habitum fuerat: *In primis pſeudoſyllognm illud, quod ſine Apoſtolica Sede enormiter & irrationabiliter nequiterque contra Sanctorum venerabilium Patrum traditionem de ſacris imaginibus actum eſt, anathematizetur præſentibus Miſſis noſtris.* Eodem ſenſu in epiſtola ad Taraſium: vbi Miſſos vocat Apocriſiarios.

Hoc vitio caruit ſeptima Synodus; in cujus Actione II. relectæ ſunt Hadriani epiſtolæ ad Conſtantinum & Itenem, & ad Taraſium Conſtantinopolitanum: quæ reſtitutionem imaginum juxta veterem Eccleſiæ morem præſcribunt, *in memoriam generationis.* His literis recitatis, Legati Romani, ſui officij memores, ſententiam Taraſij rogant, cum ea quæ io ſuperioribus Conciliis inualuerat dignitate, τὴν γνώμην & ſuffragij prærogatiuam, quæ his encyclicis epiſtolis continebatur, Romanæ Sedi conſeruaotes. *Dicat nobis*, inquiunt, *Sanctiſſimus Patriarcha Taraſius regiæ ciuitatis, ſi conſentiat literis ſanctiſſimi Papæ ſenioris Romæ, vel non.*

III. At verò Taraſius Sedis Apoſtolicæ auctoritatem ſuo ſuffragio ita coluit, vt ab ejus regulis in ſinceræ Fidei prædicatione diſcedere nemini fas eſſe putauerit; Apoſtolo teſtante Romanorum Fidem annuntiari in vniuerſo mundo. Quare cùm Hadrianus literis ſuis majorum traditionem aſſeruerit, ſe illius definitiooibus ſubſcribere Taraſius teſtatur.
Concil. VII. Act. II. *Paulus Apoſtolus*, inquit, *cùm Romanis ſcriberet, approbans ſtudium ſinceræ fidei eorum, quam in Chriſtum verum Deum habebant, ſic ait: Fides veſtra annunciatur in vniuerſo mundo. Hoc teſtimonium ſequi neceſſarium eſt; & inconſultè agit qui conatur reſiſtere.* Ταύτῃ τῇ μαρτυρίᾳ ἕπεσθαι ἀναγκαῖόν ἐστι, καὶ ἄβουλον ἡγεῖσθαι, τὸ ἀντιπίπτεσθαι. Iterum Legati à Synodo exigunt, an literas Hadriani amplecteretur: quæ profeſſa eſt ſe illas *ſequi, ſuſcipere, & admittere.* Vt autem ad Romanæ Sedis auctoritatem ceterarom quoqoe Sedium conſenſns accederet, relectæ ſunt Actione III. Synodicæ epiſtolæ Taraſij ad Patriarchas Orientis, tum Orientalium Eccleſiarum ad Taraſium. Atque vt illuſtriùs hæreticorum veſania confutaretur, prolatæ ſunt in medium antiquorum Patrum ſententiæ, quibus legitimus imaginum vſos commendatur. Itaque alienum viſum fuit à Diſciplina Eccleſiæ, vt res ſemel conſtitutæ aboletentur. *Verum enim*, inquiunt Patres illius Synodi, Act. VII. *& rectiſſimum Eccleſiæ judicium, nec nouum fieri, nec adimi in ea quicquam indulget.*

IV. Prærogatiuam illam ſuffragij, de qua loquimur, agoouit Taraſius in epiſtola ad Hadrianum: qua fatetur quidem Chriſtum in Synodo caput fuiſſe conſtitutum, ſanctis Euangelus in ſancta Sede propoſitis, quæ toti conuentui judicij ſincerè ferendi neceſſitatem imponebant; ſed literis Hadriani ante omnia relectis, Chriſtum per eas veluti quibuſdam ſpiritualibus edulns vniuerſos pauiſſe; ipſúmque Hadrianum, velut oculum quendam, ad rectam veritatis viam corpus vniuerſum direxiſſe; id eſt, vt loquebatur Concilium Chalcedonenſe, eo Auctore & ἀρχηγῷ omnia decreta fuiſſe. ὡς ὀφθαλμὸς τὸ ὅλον σῶμα πρὸς τὴν τῆς ὁσίας καὶ ἀληθείας τρίβον ὑπεδείκνυες. Epiſt. Taraſij ad Hadrian. in Act. VIII.

V. Non diſſimulaoda tamen eſt difficultas quæ à viris eruditis mouetur, quod attinet ad officium Legatorum: qui dignitatem ſuam omnino tenuiſſe non videntur, ex eo quòd ſolo cooſeſſus priuilegio & τῇ προεδρίᾳ contenti, omnem actum Taraſio permiſerint, qui interlocutionibus ſuis ordinem Synodi conſtituebat. Sed obſeruauimus ſuperiùs, eos in præcipuo capite, de quo erat controuerſia, jus ſuum vſurpaſſe, ſententiam à Patriarchis & ceteris Epiſcopis exigeodo; io aliis verò articulis, quæ ab exercitato viro & linguæ Græcæ callentiſſimo expediri debebant, Taraſio ordinem omnem conceſſiſſe, qui Legatos Latinæ linguæ onere illo leuauit. Quod tamen vltro aggreſſus non eſt, ac ſi jure proprio hæc auctoritas ſibi competeret; ſed poſt Synodi delegationem, id eſt, ex Legatorum & reliquæ Synodi mandato. quod illi datum eſt ad ſuggeſtionem Epiſcoporum Siciliæ. Cur autem in Concilio Francofordienſi hæc Synodus admiſſa non fuerit, diximus libro II. cap XVII. §. II.

VI. Pleoa verò & integra auctoritate

vſi ſunt Legati Apoſtolicæ Sedis in Octaua Synodo, non ſolùm primum conſeſſus locum occupantes, ſed etiam interlocutionibus ſuis conſtituentes Synodi ordinem, & ſententias vniuſcujuſque rogantes. Summopere autem auctoritas illa emicuit in libello ab Apoſtolica Sede per Legatos directo; quo, ante omnia, iis quæ à Nicolao I. Papa & Hadriano II. decreta erant aduersùs hæreticos & ſchiſmaticos ſe obtemperaturos Epiſcopi lapſi profiteri ſua & teſtium adhibitorum ſubſcriptione debebant, libellúmq; eo modo ſubſcriptum Apocriſiariis tradere. Libello in Actione prima Synodi relecto aſſenſum præbuit vniuerſa Synodus, interrogantibus Legatis. Et ſecunda Actione admiſſi Epiſcopi, Presbyteri, & Monachi, qui Photium aduersùs Ignatium ſectati fuerant, clementiâ Romanæ Sedis & totius Synodi imploratâ, libello ſubſcripſerunt. Quod factum adeo commendabat auctoritatem ſummi Pontificis, vt id Epiſcopi quidam Conſtantinopolitanæ Diœceſeos in inuidiam trahere conari ſint, Baſilij Imperatoris & Ignatij Patriarchæ auribus inſuſurrantes, (quemadmodum obſeruat Anaſtaſius Bibliothecarius, qui rebus geſtis præſens aderat) *Non bene factum fuiſſe quòd Eccleſiam CP. tantæ ſubjectione Romanæ ſubdi Eccleſiæ permiſerint, ita vt hanc ei tanquam dominæ ancillam tradiderint.* Qua exprobratione commotus Imperator, clanculùm chirographa illa ſubſcripta à ſcriniis Legatorum ſubripi juſſit. quod ex parte impletum, juſtam Legatis conquerendi occaſionem dedit. Sed operâ & induſtriâ Anaſtaſij Bibliothecarij Imperator chirographa reſtitui præcepit, iis verbis adjectis quæ Sedem Apoſtolicam vt negotiorum Eccleſiaſticorum magiſtram profitentur. *Ego quidem*, inquit, *magiſtram Eccleſiaſticorum negotiorum Sedem Apoſtolicam per meos Legatos adij; & ideo veſtram præſentiam præſtolatus ſum, vt veſtro decreto & ſolertia, Eccleſia noſtra remedia ſanitatis acciperet, & nos non noſtris motibus, ſed veſtræ ſententiæ pareremus.*

Anaſtaſ. in Notis ad 1. Act. viii. Synodi.

VII. Eximiæ quoque illius auctoritatis ſpecimen extat in epiſtola Hadriani II. ad Ignatium: qua ſummus Pontifex Conciliabula in vrbe regia à Photio congregata aduersùs Nicolaum & Ignatium, in irritum miſſa fuiſſe Synodi Romanæ decreto docet: quod decretum in Synodo Oecumenica ſubſcriptionibus omnium Epiſcoporum roborari, & in archiua Eccleſiarum referri conſtituit. Quibus literis recitatis, Vicarij Romani conſenſum Synodi eliciunt; interrogatione eo modo concepta, quæ partes cujuſque & Pontificis & Concilij demonſtret: nempe definiendi auctoritate Pontifici conceſſa; & Synodo, declarandi an res definitæ cum canonibus conſentirent. Extat in editione Latina Anaſtaſij, quæ copioſior eſt quàm Græcus Synodi Octauæ contextus à Radero publicatus, Legatorum interrogatio, & Concilij reſponſio. Quæ autem confertim & veluti per ſaturam à Concilio declarata erant, iterum deducuntur in examen Actione iv. & ſequentibus; ita vt cum plena cauſæ cognitione, exquiſitis omnium votis, atque Photio exhibito, Synodus Octaua Romanorum Pontificum definitionem amplexa, ſuo quoque judicio eandem confirmarit. Ex hac omnium concordia factum vt Octaua illa Synodus, vniuerſalis diceretur, quemadmodum obſeruauit Anaſtaſius, his verbis: *Cùm Chriſtus in corpore ſuo, quod eſt Eccleſia, tot Patriarchales Sedes, quot in cujuſque mortalis corpore ſenſus locauerit, profectò nihil generalitati deeſt Eccleſiæ, ſi omnes illæ Sedes vnius fuerint voluntatis; ſicut nihil deeſt motui corporis, ſi omnes quinque ſenſus integræ communiſque fuerint ſanitatis. Inter quas videlicet Sedes quia Romana præcellit, non immeritò viſui comparatur: qui profectò cunctis ſenſibus præeminet, acutior illis exiſtens, & communionem ſicut vnus eorum cum omnibus habens.*

Act. iii. Synodi viii. *Et poſt lectionem epiſtolæ ſanctiſſimi Vicarij ſenioris Romæ, dixerũt: Eſt canonicè ac ſynodicè alla epiſtola hæc? Sancta & vniuerſalis Synodus dixit: Canonica, & ordinaria, & plena juſtitia eſt epiſtola, quæ lecta eſt, ſanctiſſimi Papæ Hadriani.*

Anaſtaſ. in Præfat. Octauæ Synodi.

Taraſius in ep. ad Hadr. comparat Papam cum oculo, ſuprà cap 14 § 4.

VIII. Conſenſus ille Sedium Patriarchalium per ipſus Patriarchas aut eorum Legatos exprimebatur, vt patet ex Actis Conciliorum. Quod Maximus quoque Abbas adnotauit; qui ex eo Synodum quandam à Pyrrho allegatam reſpuit, quòd Epiſcopi qui conuenerant, nullis *epiſtolis commendatitijs* inſtructi, *nec Epiſcopi à Metropolitanis, neque Metropolitani à Patriarchis, non epiſtolæ, neque ſubſtituti ab aliis Patriarchis miſſi eſſent.* Simeon Metaphraſtes in vita Stephani junioris: *Qui Oecumenicum Concilium iſtud vocari queat, quod nec Romanus Antiſtes, citra cujus auctoritatem nullo modo fieri poteſt vt res Eccleſiaſticæ ad normam dirigantur, gratum habuit, nec Alexandrinus comprobauit, nec Antiochenus, nec denique Hieroſolymitanus? Vbinam eorum libelli ſunt? aut quinam per diuerſa loca miſſi ſunt, in quibus falſum*

Maximus Abbas in Diſput. cum Pyrrho.

veſtrum Concilium confirmaretur, vt hac ratione Oecumenicum cenſeri poſſit!

IX. Diſſipato in varias partes, & veluti diſſecto, per Orientalium ſchiſma, Eccleſiæ corpore, non ideo minoris momenti & auctoritatis hodie cenſenda ſunt Eccleſiæ Romanæ & Occidentalis decreta, quæ emergentium de nouo hæreſeon neceſſitas aliquando exprimit, quòd Orientalium ſedium conſenſo & concordia deſtituantur. Etenim cùm Dei Opt. Max. ſingulari beneficio ſumma & velori arx quædam Chriſtianæ religionis in faſtigio Sedis Apoſtolicæ collocata ſit, vbi depoſitum veræ fidei majorúmque traditiones tutiſſimè cuſtodiuntur, nihil officere poteſt veritati temeraria Orientalis Eccleſiæ defectio. Reſidet enim penès Eccleſiam Romanam eadem definiendi auctoritas, quam Eccleſia vniuerſalis colebat olim; ita vt ea in parte nihil immutatum ſit. Reſtricta eſt tantummodo ſinceræ Eccleſiæ diffuſio: quæ, licèt arctioribus limitibus fortaſſe circumſcripta, conſenſus ſui auctoritatem Apoſtolicæ Sedis auctoritati adjungit. Imò verò in damnandis nuperæ ſectæ articulis, ipſa quoque Orientalis Eccleſia per Hieremiæ Patriarchæ Conſtantinopolitani cenſuram ſuffragia ſua contulit; ſi quis ad plenam de nouitate victoriam hoc quoque deſideret. Vide lib. 2. cap. 14. §. 9. in fine.

CAPVT XV.

Synopſis.

I. Mittebant etiam Romani Epiſcopi Legatos ad Imperatores Chriſtianos pro negotiis Eccleſiæ vniuerſalis procurandis. Probatur exemplo Liberij; qui varias Legationes ad Conſtantium miſit in cauſa Athanaſij, vt Concilium impetrarent.

II. Mediolanenſe Concilium ea de cauſa habitum anno CCCLV. *in quo Epiſcopi damnationi Athanaſij per vim ſubſcripſerunt. Legati Romani, quòd ſubſcribere recuſaſſent, in exilium miſſi edicto Principis.*

III. Reſtituto Athanaſio poſt obitum Conſtantij; Lucifer Calaritanus, tametſi exul, vi Legationis Paulinum Epiſcopum inſtituit in Eccleſia Antiochena, quæ ſchiſmate laborabat. quod potiùs propagauit ſchiſma in illa Eccleſia, quam extinxit.

IV. Euſebius quoque Vercellenſis, & ipſe exul, antiqua Legati auctoritate vſus eſt in Synodo Alexandrina.

V. Frequentes occurrunt veterum Pontificum Legationes ad Imperatores; quas commemorare, inutile fuerit. Earum initium arceſſi poteſt à Legatione quam Leo I. impoſuit Iuliano Epiſcopo Coënſi in Cycladibus.

VI. Sollicitudo extraordinaria Iuliano demandata, non autem juriſdictio. Cui Legationi neceſſarius fuit Marciani Imp. conſenſus. Probatur è Leone.

I. PRÆTER eos Legatos qui à Pontificibus Romanis ad Concilia Oecumenica mittebantur, non erant infrequentes eorundem Legationes ad Imperatores Chriſtianos pro negotiis Eccleſiæ vniuerſalis procurandis; ſeu de Fide, ſeu de Diſciplina ageretur. Ejus generis Legatos ad Conſtantium Liberius deſtinauit, vt Concilium Aquileiæ cogendum impetraret; vbi de nouo aduersùs Athanaſium delato crimine majeſtatis, & de veræ Fidei reſtitutione, tractari poſſet. Etenim Ariani, veterino Athanaſium odio inflammati, hominem innocentem eo prætextu in Oriente condemnant, quaſi conſilia aduersùs Principem cum Magnentio tyranno participaſſet. Literas illas Epiſcoporum Orientalium, & Ægyptiorum aliquot, Epiſcopis Italis in Concilio Romano Liberius recitauit, qui fidem & ſententiam ſuam Orientalibus commodare noluerunt; *quod eodem tempore ſeptuaginta quinque Epiſcoporum Ægyptiorum de Athanaſio ſententia repugnabat. Vnde contra diuinam legem viſum eſt, cùm Epiſcoporum numerus pro Athanaſio major exiſteret, in parte aliqua commodare conſenſum.* Miſſi ergo ad Conſtantium Vincentius Capuenſis Epiſcopus, cum Marcello æquè ex Campania Epiſcopo: qui Arelatem accedentes, Athanaſij damnationi, Conſtantij minis inflexi, ſubſcripſerunt. Quare fidem Nicænam in cauſa Athanaſij valde periclitari cernens Pontifex, ſecunda Legatione Conſtantium adiuit; miſſo Lucifero Calaritano in Sardinia Epiſcopo, Pancratio Preſbytero, & Hilario Diacono, vt Concilium impetraret. *Ad exorandam igitur manſuetudinem tuam, vt beneuolo animo allegationes noſtras audire digneris, fratrem & coëpiſcopum meum ſanctum virum Luciferum, cum Pancratio compreſbytero meo, & Hilario Diacono, placuit proficiſci; quos credimus de clementia tua ad pacem omnium Eccleſiarum Catholicarum* Liber. ep. ad Conſtantium.

Catholicarum non difficulter poſſe Concilium impetrare.

II. Euſebium Vercellenſem Epiſcopum epiſtolis quoque ſuis hortatus eſt, vt ſe Legatis adjungeret. Votis reſpondiſſe viſus eſt effectus, indicto à Principe vniuerſali Concilio, quod Mediolani in Palatio præſente Imperatore habitum anno 355. luctuoſiſſima clade Eccleſiam vaſtauit, pleriſque Occidentalium Epiſcoporum, qoi treceuti & ampliùs aderant, ad damnationem Athanaſij per vim coactis. In Legaros Romanos, illiſque adjunctum Euſebium Vercellenſem, qui ſubſcribere recuſarunt, exilium decretum eſt edicto Principis, quo relegati ſunt in Orientem.

III. Tandem poſt obitum Conſtantij, Athanaſius ab exilio redux, turbatas Orientales Eccleſias componere moliens, anno 362. vſus eſt opera Euſebij Vercellenſis, & Luciferi Calaritani; qui Exlegatorum dignitate ornati, factis ſuis quanta eſſet Apoſtolicæ Sedis auctoritas in Oriente docuerunt. Etenim Lucifer ex conſilio Euſebij collegæ ſui Antiochiam ſe contulit, vt ſtatum illius Eccleſiæ ſchiſmate laborantis ordinaret. Pars enim Paulino Preſbytero adhærebat, pars verò altera Meletij Epiſcopi, quamuis exulis, communionem ſequebatur. Itaqne Lucifer Antiochenis Paulinum Epiſcopum ordinauit. Quod in aliena Diœceſi agere non potuiſſet, niſi priſtinæ Legationis auctoritate, quam ratione muneris ſui reddita depoſniſſe nondum omnino videbatur. Certum quidem eſt id à Lucifero minùs prudenter actum, quod ſchiſma potiùs in illa Eccleſia propaganit, quàm extinxit; Meletio ab exilio ſtatim reuerſo, plcroſqne fidelium ad communionem ſuam trahente: Sed Ægyptij & Occidentales Paulino tantùm communicabant.

Socrat. lib. 3. c. 4. Theodor. lib 3. c. 4.

IV. Euſebius qnoque Vercellenſis antiqua Legati auctoritate vſus eſt in Synodo Alexādrina; qnam vnà cum Athanaſio coëgit, vt obſeruauit Socrates. Ceterùm ad illius anctoritatis conſortium adſcitus non fuiſſet ab Alexandrino Patriarcha, niſi præter Epiſcopatus Vercellenſis dignitatem, adjunctam habniſſet Exlegati auctoritatem. Plena enim & integra Legatione non vtebatur, cùm ſecundum tantùm in Synodo locum obtineret, vt patet ex epiſtola ſynodali.

V. Nolo lectoris otio abuti in congerendis Legationibus quas diuerſis temporibus ad Imperatores Romanos antiqui Pontifices deſtinarunt; quæ frequenter occurrunt inter legendum. Earum tantùm mentionem faciam quæ longiores moras in comitatu traxerunt, quæque non alicui negotio ſpecialiter adſtrictæ, ad quaſcunque cauſſarum emergentium figuras porrigebantur; id eſt, quæ non extraordinaria poteſtate, ſed ordinaria potiùs & aſſidua ſullicitudine niterentur. Harum Legationum initium deduci poteſt è mandatis quæ vigilantiſſimus Pontifex Leo I. dedit ulim Iuliano Coënſi Epiſcopo, poſt celebratum Chalcedonenſe Concilium. Etenim ſtatim à ſoluta Synodo, hæretici per inſidias veræ Fidei officere moliebantur, conniuente Anatolio Conſtantinopolitano. Quare Iuliano Epiſcopo Coënſis Eccleſiæ, quæ in Cycladibus Inſulis ſita erat, hanc ſpecialiter curam Leo commendauit, vt proſpiceret ſolertet ne hæreſis Neſtoriana vel Eutychiana conualeſceret; quæ ſuggerenda Principibus forent, vice Pontificis inſinuaret; de rebus ambiguis Pontificem conſuleret, eúmque de ſtatu Eccleſiarum Orientis creberrimis relationibus admoneret. *Studeat ergo dilectio tua piam & neceſſariam curam ſollicitudini Apoſtolicæ Sedis impendere, quæ tibi apud ſe nutrito Catholicam contra Neſtorianos & Eutychianos hæreticos actionem materno jure commendat; vt diuino fultus auxilio, ſpecu-lari de Conſtantinopolitanæ vrbis opportunitate non deſinas, vt prædictorum dogmatum impius nunquam turbo conſurgat. Et quia tanta eſt glorioſorum Principum clementia, vt confidenter eis poſſis quæ ſunt inſinuanda ſuggerere, pietate ipſorum ad vtilitatem Eccleſiæ vniuerſalis vtaris.* Sed obſeruandum eſt, eo temperamento adhibito delegatam Iulianu fuiſſe vicem Apoſtolicæ Sedis, vt nullam cauſſæ cognitionem ſuſciperet; quæ relicta eſt Epiſcopis prouinciarum. Hic eſt enim ſenſus horum Leonis verborum: *Conſulente autem dilectione tua de his in quibus putaueris ambigendum, non deerit relationibus tuis meæ reſponſionis inſtructio; vt ſequeſtrata eorum actione cauſſæ,* (fortaſſe legendum, *ſequeſtrata actione cauſſarum*) *quæ in quibuſcunque Eccleſiis Præſulum ſuorum debent cognitione firmari, hac ſpeciali cura vice mea functus vtaris, ne hæreſis Neſtoriana vel Eutychiana in aliqua parte reuiueſcat: quia in Epiſcopo Conſtan-*

Leo ep. 80. ad Iulianum.

tinopolitano Catholicas vigor non eſt.

VI. Itaque extraordinaria quædam ſollicitudo, ſpecialis cura, & actio Catholica aduersùs hæreſes erga Priocipes Iuliano demandata eſt; oon autem juriſdictio aliqua, vel cauſſæ cognitio, ſeu actio judicialis. Cùm autem & mora traheoda illi eſſet io comitatu, & ſermones cooferendi cum Principe, neceſſe quoque erat vt Principis conſenſus accederet. Quare Marcianum Auguſtum ea de re literis ſuis Leo certiorem fecit. *Nam,* Leo ep. 61. ad Marcianum. ioquit, *& de fidei ejus* (Iuliani) *ſinceritate confidens, vicem ipſi meam contra temporis noſtri hæreticos delegaui; atque propter Eccleſiarum paciſque cuſtodiam, vt à comitatu veſtro non abeſſet exegi; cujus ſuggeſtiones pro concordia Catholicæ vnitatis, tanquam meas audire dignemini, placentes Deo, qui vobis præter regiam Coronam, etiam ſacerdotalem conferat palmam.* Hujus vicarij munus, Leoniſque erga Auguſtos obſequium, elegantiùs explicaot iſta ad Pulcheriam verba: *Cùm in cauſſa fidei, cui gloria veſtra famulatur, vicem ipſi meam catenus delegarim, vt ab ea quæ vobis debetur obſeruantia non recedens, pietati me veſtræ præſentare non deſinat, exequens in cuſtodia fidei & in Eccleſiaſticis diſciplinis per omnia ſollicitudinem, & opportunis ſuggeſtionibus, quod vniuerſali Eccleſiæ proſit inſinuans; vt in ipſo nec Catholicis veſtrum præſidium, quibus volumus ſubuenire, nec vobis meum deſit obſequium.*

ADDITIO

STEPHANI BALVZII.

[ILLVSTRISSIMI Archiepiſcopi obſeruationem mirè confirmat idem Leo in epiſtola ad Marcianum Auguſtum, quæ nuper ab Holſtenio edita eſt inter Acta Synodi Romanæ ſub Bonifacio II. habitæ: *Suggeſtiones autem,* inquit, *fratris & Coëpiſcopi mei Iuliani, quem pietati veſtra commendo, quaſo vt benigniùs, ſicut facitis, audiatis. Hoc etiam fratri meo Anatolio proderit, ſi eum quem pro catholico dogmate illic eſſe volui, dignanter habeatis.*]

CAPVT XVI.

Synopſis.

I. Legatio hac ſequentibus ſeculis occaſionem dedit mittendorum Reſponſalium ad vrbem Conſtantinopolitanam. Eorum officium apud Principem.

II. Dicti etiam Apocriſiarij. Vt Reſcriptorum genus duplex apud veteres, ita & Reſponſorum. Quippe omnia Principum mandata, Reſpooſa *dici placuit.*

III. Probatur è Iuſtiniano, Procopio, Zozimo, & Anaſtaſio Imperatore. Iulianus Anteceſſor notatus.

IV. Qui cauſas Eccleſiarum agebant, Apocriſiarij dicebantur, ex Iuſtiniano. Sedibus tantùm Patriarchalibus licebat Apocriſiarios mittere ad comitatum. Oeconomi ab Apocriſiariis diſtincti. Apocriſiarij fungebantur Legatione Patriarchæ. Anatolius, Dioſcori Alexandrini Apocriſiarius. Ea dignitas tranſlata ad miniſtros Palatinos, æuo Conſtantini Porphyrogennetæ.

V. Reſponſales quoque ſuos Romani Pontifices deſtinabant ad vrbem regiam, qui Eccleſiæ vniuerſæ commodis inuigilabant. Hincmarus notatur, qui Apocriſiariorum & Reſponſalium originem arceſſit à temporibus Conſtantini Magni. Pelagius Agapeti Papæ Apocriſiarius apud Iuſtinianum: qui poſt omnes Epiſcopos ſubſcripſit in Concilio CP. ſub Mena. Liberatus explicatus, qui primas partes Pelagio tribuit præ ceteris Patriarchis.

VI. Gregorius Magnus Reſponſalem Eccleſiæ Romanæ egit in vrbe regia. Iubetur ſubſidium implorare aduersùs Longobardos.

I. VERBA ipſa Leonis ideo retuli, quòd ex hac delegatione occaſio profecta ſit ſequentibus ſeculis mittendorum ad vrbem Conſtantinopolitanam Reſponſalium Apoſtolicæ Sedis; præcipuè poſt Iuſtiniani tempora, qui felicibus armis, triumpho de Gotthis acto, Italiam Imperio conſolidauit. Tunc eoim aſſidui erant in comitatu Diaconi reſponſales; qui & cauſſas proprias Eccleſiæ Romanæ apud Priocipem proſequebantur, & pro oegotiis Fidei & Diſciplinæ excubabant; ſimúlq; veluti fidei publicæ obſides in comitatu degebant, obſequij Principibus debiti fidejuſſionem præſtantes.

II. Legati hujus generis, Apocriſiarij & Reſponſales dicti ſunt ab illius ſeculi ſcriptoribus, quòd reſpooſa ſeu maodata eorum exſequereotur à quibus miſſi eraot. Vt enim Reſcripta Principum dicuntur non ſolùm ea quæ Priocipes libellis ſupplicibus reſcribunt, vnde ejus nominis origo, ſed etiam omoia Priocipum juſſa; ita quoque *reſponſa* dicta

ſunt, non ſolùm quæ ad relationes reſcribebantur, ſed etiam omnis generis mandata: quæ ex eadem origine à Græcis ἀποκρίσεις dicuntur.

III. Cujus ſignificationis illuſtrior exhiberi non poteſt interpres, quàm Iuſtinianus; qui Principis juſſa, ſiue βασιλικὰ προστάγματα, à deceſſoribus ſuis reſponſa

Nouella 25.

dicta fuiſſe docet, ἅπερ ἀποκρίσεις ἀρχαϊκῶς οἱ πρὸ ἡμῶν ἐκάλουν βασιλεῖς τε καὶ νομοθέται.

Procop. lib. 3. de bello Vandal.

Vnde Procopius munus veredariorum deſcribens, eos eſſe ait qui ad regia *reſponſa* deferenda mittuntur, εἰς τὰς βασιλικὰς

Zosim. lib. 1.

ἀποκρίσεις. Et illo antiquior Zozimus, loquens de quodam Erote qui in Palatio adſidebat, τῆς ἀξίας ἀποκρίσεων μεμνημένος. Quare miles ille qui deſtinabatur à Magiſtro militum vt judicum militarium juſſiones impleri curaret, *Ad reſ-*

l. vlt. C. de re milit. l. XII. Nou. 14. c. 4.

ponſum dicitur ab Anaſtaſio Imperatore, & à Iuſtiniano; id eſt, ad juſſiones & reſponſa exequenda. Quanquam Iulianus Anteceſſor effectum reſpiciens potiùs quàm cauſſam, *reſponſum* interpretetur *miniſterium*; loquens de hoc milite: *Reſponſum, id eſt, miniſterium, ei exhibeat.*

IV. Hinc factum, vt qui cauſas Eccleſiarum agebant, Apocriſiarij dicerentur, apud Iuſtinianum, qui vetat Epiſcopos ne ad comitatum accedant. *Prop-*

Nou. 6. c. 2.

terea ſancimus, ſi quando propter Eccleſiaſticam occaſionem inciderit neceſſitas, hanc aut per eos qui res agunt ſanctiſſimarum Eccleſiarum, quos Apocriſiarios vocant, aut per aliquos Clericos huc deſtinatos, aut per ſuos œconomos, notam Imperio facere, aut noſtris adminiſtratoribus, vt impetrent quod competens eſt. Quod ita intelligendum eſt, vt non ſingulis Eccleſiis ſui eſſent Apocriſiarij, ſed tantùm ſingulis ſedibus Patriarchalibus, qui ſuæ Diœceſeos negotiis in comitatu imminerent. Quare Iuſtinianus rectè Clericos aut œconomus ſingularum Eccleſiarum ab Apocriſiariis diſtinguit, loco citato; & capite tertio ejuſdem Nouellæ oſtendit Apocriſiarios à ſolis Patriarchis miſſos eſſe, dum prohibet ne Metropolitæ vel Epiſcopi Imperatorem adeant, niſi à referendario Eccleſiæ Cõſtantinopolitanæ *vel ab Apocriſiariis cujuſque Diœceſeos Sanctiſſimorum Patriarcharum* exhibeantur. Quod nondum fuit animaduerſum, licèt valde conducat ad dignitatem Apocriſiariorum, qui Legatione Patriarchæ fungebantur. Hoc munus obibat Anatolius Diaconus pro Dioſcoro Alexandrino, quando in Epiſcopatum Conſtantinopolitanũ prouectus eſt, vt teſtatur Liberatus cap. XII. Breuiarij: *Ordinatuſque pro eo eſt Anatolius Diaconus, qui fuit Conſtantinopoli Apocriſiarius Dioſcori.* Inde factum, vt Apocriſiarius dictus fuerit à Conſtantino Porphyrogenneta, Legatus qui ex vrbe regia quotannis cum muneribus ad barbaros quoſdam Patzinacitas mittebatur, vt pacem cum Romanis colerent.

V. Quemadmodum ceteræ Patriarchales ſedes reſponſales ſuos ad vrbem regiam deſtinabant, ita quoque Romani Pontifices Diaconis ſuis delegabant munus illud: quod non ſolùm Eccleſiæ Romanæ, ſed etiam Eccleſiæ vniuerſæ commodis proficiebat, & publicis Italiæ negotiis, quæ vicinia Longobardorum ſæpiſſime premebantur. Quare fallitur Hincmarus Remenſis: qui ſtatim poſt tranſlatam Byzantium Imperij ſedem, hunc reſponſalium delegandorum morem inductum exiſtimat; cùm is tantùm poſt Concilij Chalcedonenſis tempora, præcipuèque poſt Iuſtiniani victorias, inualuerit, vt dixi: *Apocriſiarij miniſte-* Hincmar ep. 3. c. 13. edit. Mogunt.

rium ex eo tempore ſumpſit exordium, quando Conſtantinus M. ſedem ſuam in ciuitate ſua, quæ antea Byzantium vocabatur, nominis ſui ciuitatem ampliando ædificauit. Et ſic reſponſales tam Romanæ Sedis, quam & aliarum præcipuarum ſedium, in palatio pro Eccleſiaſticis negotiis excubabant. Debellatis itaque Gotthis in Italia, Agapetus Papa Pelagium Eccleſiæ ſuæ Diaconum Apocriſiarij munere honeſtauit ann. 536. quo apud Iuſtinianum fungeretur; vt nos docuit Liberatus in Breuiario cap. XXII. *Conſtituens Papa apud Imperatorem Apocriſiarium Eccleſiæ ſuæ Pelagium Diaconum ſuum, dum in Italiam reuerti diſponit, Conſtantinopoli obiit.* Quo munere non eſt illi exercendæ juriſdictionis collata facultas, ſed tantùm monendi, interpellandi Principis, ſuggeſtionis, non actionis; quemadmodum in Iuliano Coënſi Leo muneris hujus exemplar & imaginem expreſſerat. Vnde in Synodo habita Conſtantinopoli à Mena Patriarcha poſt obitum Agapeti, Pelagius Diaconus Apoſtolicæ Sedis poſt omnes Epiſcopos in Actis Concilij recenſetur, eodémque ordine ſubſcribit.

Si quis tamen contrariam ſententiam tueri vellet, poſſet firmiſſimum in ſpeciem argumentum deſumere ex Liberato: qui primas partes apertè Pelagio

Romanæ Sedis Apocriſiario præ ceteris Patriarchis aſſignat in cognitione qua Paulus Patriarcha Alexandrinus, homicidij reus, Gazæ depoſitus eſt; quo ſe contulerant, ex Iuſtiniani mandato, Patriarchæ Antiochenus & Hieroſolymitanus, cum Pelagio. Liberatus cap. XXIII. *Poſt hæc miſit Imperator Pelagium Diaconum, & Apocriſiarium primæ Sedis Romæ, Antiochiam, cum ſacris ſuis: quibus præcepit, vt cum Euphræmio ejuſdem vrbis Epiſcopo, & Petrus Hieroſolymita, & Hypatia Epheſinus, venirent Gazam, & Paulo Epiſcopo pallium auferrent, eúmque deponerent. Pelagius ergo profectus Antiochiam, & inde Hieroſolymam, cum memoratis Patriarchis & aliquantis Epiſcopis venit Gazam. Et auferentes Paulo Pallium, depoſuerunt eum &c.* Sed diſcimus ex Procopio, eam juriſdictionem & prærogatiuam competiuiſſe Pelagio ex delegatione ſpeciali Vigilij Summi Pontificis; qui tunc Conſtantinopoli degens, ſuas vices illi commiſit. Quare cùm Iuſtinianus, pecuniâ corruptus, mox Paulum reſtituendum curaret, id obtinere non potuit à Vigilio; qui ſententiam ſuam, id eſt, à Pelagio latam, retractari non poſſe dixit. Ἔφασκε γὰρ οὐχ οἷός τε εἶναι ψῆφον τὴν οἰκείαν αὐτὸς ἀνάδικον διειργάσθαι, τὴν Πελαγίου παραδηλῶν γνῶσιν.

Procopius in Anecdotis: ἐν οἷς καὶ ὁ Ῥώμης Ἀρχιδιάκονος Πελάγιος ἦν, τῷ Βιγιλίῳ τῷ ἀρχιερέως ὑπηρετῶν, ἐπιτεταγμένος ἐν τῷ τότε Βιγιλίῳ.

VI. Sub Pelagio II. circa annum 586. Gregorius Magnus, tunc Eccleſiæ Romanæ Diaconus, Reſponſalis munere apud Principem in vrbe regia functus eſt, vt ipſemet teſtatur his verbis: *Tempore quo exhibendis reſponſis ad Principem ipſe tranſmiſſus ſum.* Et alibi: *Dum juſſione Pontificis mei, Conſtantinopolitanæ vrbis palatio reſponſis Eccleſiaſticis deſeruirem.* Inter ceteras verò curas, hanc vnam Gregorio Pelagius valde commendauit, vt periculo Romanæ vrbis Imperatori expoſito, ſubſidium aduersùs Longobardos impetraret.

Gregor. lib. 3. Dialog. c. 32. & 35.

CAPVT XVII.

Synopſis.

I. Sub Pelagio II. mos inualuerat mittendi Reſponſales. Probatur ex ſancto Gregorio, qui eundem morem retinuit.

II. Eorum munus in ſuggeſtionibus poſitum. Quid ſuggeſtionis vocabulo comprehenſum fuerit, explicatur. Reſponſalis operà vſus eſt Gregorius Mag. ad reprimendam temeritatem Ioannis Patriarchæ Conſtantinopolitani, qui ſe Patriarcham vniuerſalem eſſe dicebat. Procuratorio nomine id factum voluit Gregorius, ob dignitatem Romanæ Sedis. Sic apud Gallos, ſolus Princeps per procuratorem, non autem nomine proprio, litigat.

III. Reſponſales nullam partem juriſdictionis attingebant, niſi ex delegatione ſpeciali. Ejus duplex genus, à Principe nimirum, aut à ſummo Pontifice. Prioris exemplum, ſub Mauricio Imperatore; poſterioris, ſub Vigilio & Gregorio Magno. De cauſſis mediocribus cognoſcebant Reſponſales. Quæ ſint cauſſæ mediocres.

I. SED ex Gregorij Magni Regeſto epiſtolarum tria præcipua capita colliguntur, quæ pertinent ad Reſponſales Apoſtolicæ Sedis. Ac primò quidem Gregorius docet Reſponſalium delegationem jam ſub Pelagio deceſſore ſuo ex more pependiſſe; vt patet ex epiſtola qua ſcribit Pelagium II. interdixiſſe Archidiacono ſuo, quem *juxta morem* ad Principes tranſmiſerat, ne cum Ioanne CP. Miſſas celebraret: *Archidiaconum, quem juxta morem ad veſtigia dominorum tranſmiſerat, Miſſarum vobiſcum ſolennia celebrare prohibuit.* Idem quoque probatur alio ejuſdem auctoris teſtimonio; quo & ſecundum caput oſtenditur, ſcilicet Reſponſales Apoſtolicæ Sedis in Palatio Principum habitaſſe, corúmque præſentiam ſollicitè ab Imperatoribus expetitam. Interfecto namque Mauricio, Phocas poſt arreptum Imperium, cum Gregorio expoſtulauit, quòd *juxta antiquam conſuetudinem*, Apoſtolicæ Sedis Diaconum in palatio non inueniſſet. Quod Summus Pontifex non ſuæ negligentiæ, ſed temporum aſperitati tribuit, quæ Romanæ Eccleſiæ miniſtros à palatio abalienabat. quibus verbis prudenter Phocam ad benigniorem viuendi rationem inuitat. *Nam quòd permanere in palatio*, inquit, *juxta antiquam conſuetudinem, Apoſtolicæ Sedis Diaconem veſtra ſerenitas non inuenit; non hoc meæ negligentiæ, ſed grauiſſimæ neceſſitatis fuit: quia dum miniſtri omnes hujus noſtræ Eccleſiæ contrita aſperáque tempora cum formidine declinarent atque refugerent, nulli eorum poterat imponi vt ad vrbem regiam in palatio permanſurus accederet.* Iuxta morem illum, Honoratus Diaconus

Gregorius M. lib. 4. ep. 38.

Gregor. lib. 11. ep. 43. ad Phocam.

Gregor. lib. 1. ep. 6 & 47. lib. 2. ep. 31. lib. 6. ep. 28. lib. 11. ep. 43.

Conſtantinopoli degebat, quando Gregorius Magnus prouectus eſt ad Sedem Apoſtolicam: qui deinde Sabinianum Diaconum *pro reſponſis Eccleſiaſticis faciendis ad dominorum veſtigia tranſmiſit*, eíque ſucceſſorem dedit Anatolium Diaconum, huic verò, temporibus Phocæ Principis, Boniſacium, qui poſt Sabinianum Gregorij Apocriſiarium, & in Romana Sede ſucceſſorem, Apoſtolicæ Sedis faſtigium ſub nomine Boniſacij III. obtinuit.

II. Ex variis autem epiſtolis Regeſti tertium caput elicitur, nempe munus Reſponſalium in ſuggeſtionibus poſitum fuiſſe, quas Principibus faciebant pro negotiis publicis prouinciarum Italiæ, quæ tum bello à Longobardis premebantur, tum à Ducibus & Præfectis, contra Principum juſſa, tributis & aliis oneribus vexabantur, vel pro negotiis priuatis eorum qui calumniis inuidorum, aut potentium libidini erant expoſiti. Præcipuè verò, ſi controuerſia incideret de Diſciplina Eccleſiaſtica, monendi Principes & magiſtratus ſollicitudine deſungebantur, ne qua vis per obreptionem canonibus fieret. Illud autem ſummopere curabant, ne qua fieret injuria Sedi Apoſtolicæ, ſeu in percipiendis patrimoniorum reditibus, quæ in prouinciis Italiæ, Siciliæ, Africæ, & aliis ſita erant; ſeu in dignitatis minutione. Quare cùm Ioannes Conſtantinopolitanus Patriarcha ſibi Vniuerſalis nomen adſcripſiſſet, inſolentis illius tituli ſuperbam vſurpationem Gregorius verbis quidem caſtigauit, ſed præterea egit apud Principem vt vocabulum illud aboleretur. In eam rem vſus eſt opera Sabiniani Reſponſalis ſui, qui ad exemplum Aduocati Fiſci jura Eccleſiæ perſequeretur apud Imperatorem, cui diſputationis hujus judicium

Idem lib. 4. ep. 32.

Gregorius detulit. *Ac ſecundùm petitionem*, inquit, *prædicti Sabiniani Diaconi, aut piiſſimus Dominus ipſum dignetur judicare negotium, aut ſæpe nominatum virum*, (Ioannem) *vt ab hac tandem intentione ceſſet, deflectere*. Perpendenda ſunt verba illa, quibus controuerſiam dirimi poſcit ad petitionem diaconi ſui. Conſulebat nempe dignitati Sedis Apoſtolicæ, cujus nomen tanquam ſupplicis inſeri non decebat judicij Imperatorij formulæ, ſed tantùm Reſponſalis nomen. Quemadmodum hodie in Curiis ſupremis, cognitio de juribus Regis & Regni, non Regis nomine, ſed Procuratoris regij inſtituuntur; judiciúmque fertur ad petitionem Procuratoris, vt cum Gregorio loquar. Vnde inter cetera Regis priuilegia, hoc quoque numeratur; ſolum Principem per Procuratorem, non autem proprio nomine litigare. Quod ſoli Auguſtæ communicatur.

III. Iuriſdictionis autem nullam partem attingebant Reſponſales, niſi ex delegatione ſpeciali, quæ aut à Principe fiebat aliquando, aut à Summo Pontifice. Prioris generis eſt delegatio Honorati Diaconi & Reſponſalis, cui Mauritius Imperator mandauit, vnà cum Sebaſtiano antigrapho, judicium appellationis quam Hadrianus Epiſcopus Thebanus interpoſuit ad Principem à ſententia Lariſſæi Metropolitani. Poſterioris extat illuſtre exemplum in cognitione Pauli Alexandrini, cui præfuit Pelagius Apocriſiarius ex mandato Vigilij Papæ, cum literis & conſenſu Iuſtiniani. de qua dictum ſuperiùs cap. XVI. §. V. hujus libri. Aliud exemplum hujus delegationis legitur in regeſto Gregorij Magni. Hadrianus Epiſcopus Thebanus, prouinciæ Theſſaliæ, à Pelagio II. Pontifice obtinuerat, vt à Ioannis Epiſcopi Lariſſæ Metropolitani ſui, ſibi grauiter ſuſpecti, juriſdictione eximeretur. A qua tamen in Hadrianum exercenda Ioannes non ceſſauit. Quam illi audaciam Gregorius Magnus exprobrat, ejúſque contemptum communionis abſtentione vindicari potuiſſe docet. *Tamen nos*, inquit, *humaniùs decernentes, communioniſque tibi Sacramentum interim conſeruantes, decernimus vt fraternitas tua ab eo Eccleſiáque ejus omnem antehabitæ ſuæ poteſtatem juriſdictionis abſtineat; & ſecundùm decreta deceſſoris noſtri, ſi qua cauſſa vel fidei, vel criminis, vel pecuniaria aduerſùs præfatum Hadrianum conſacerdotem noſtrum potuerit euenire, vel per eos qui noſtri ſunt vel fuerint in vrbe regia Reſponſales, ſi mediocris eſt quæſtio, cognoſcatur; vel huc ad Apoſtolicam Sedem, ſi ardua eſt, deducatur, quatenus noſtræ audientiæ ſententia decidatur.* Ex hoc loco conſtat, mediocres cauſas, id eſt, minoris momenti, minùſque ambiguas, Reſponſalibus delegatas, eo tantùm caſu, quo Epiſcopi à peruicacis Metropolitani juriſdictione exempti erant. quod nonniſi rariſſimè contingebat.

Idem lib. 1. ep. 46. lib. 2. ep. 7.

ADDITIO
STEPHANI BALVZII.

[Ideo Gregorius cauſas prouinciæ Theſſaliæ ad ſe traxit, quod Illyricum, in quo ſita erat hæc prouincia, Apoſtolicæ Sedis auctoritati Patriarchicæ ſubjectum eſſet; vt probatum eſt in cap. v. §. III. libri primi. Sed nuper in lucem emiſſa eſt ab Holſtenio Synodus Romana, poſt Conſulatum Lampadij & Oreſtis habita à Bonifacio II. Papa, in qua Theodoſius Echinienſis ciuitatis Epiſcopus Theſſaliæ prouinciæ dixit: *Nam conſtat venerandos ſedis veſtro Pontifices, quoniam in toto mundo Sedes Apoſtolica Eccleſiarum ſibi jure vindicet principatum, & ſolam Eccleſiaſticis cauſis vndique appellare neceſſe ſit, ſpecialiter tamen gubernationi ſuo Illyrici Eccleſias vindicaſſe.* Tum profert epiſtolas prætericorum Sedis Apoſtolicæ Pontificum, Damaſi, Siricij, Innocentij, Bonifacij, Celeſtini, & aliorum, quæ docent Illyricum Sedis Apoſtolicæ conſtitutis paruiſſe; eaſque in Concilio relegi poſtulat, ex ſcrinio Eccleſiæ Romanæ. quod & factum eſt. In Libello verò Stephani Epiſcopi Lariſſæ, quæ Theſſaliæ Metropolis eſt, dato ad eundem Bonifacium Papam, & in hac Romana Synodo recitato, legitur: *Apoſtolicam Sedem. id eſt, veſtram beatitudinem, cauſas noſtra prouinciæ & audire conuenit & finire.* Hęc, quia exciderunt in editione libri primi, viſum eſt heic arrepta occaſione adnotare.]

CAPVT XVIII.

Synopſis.

I. Reſponſalium vſus in vrbe regia deſiuit, occaſione hæreſis Monothelitarum.

II. Conſtantinus Pogonatus eorum vſum reſtituere procurauit. Sed liberam Legationem poſtulauit. Ejus petitioni ſe Leo II. accommodauit; non tamen conceſſa plenæ Legationis auctoritate. Prudenter id factum, vt machinationibus Patriarcharum Conſtantinopolitanorum iretur obuiam.

III. Prouiſum id quidem ſapienter fuerat; ſed parum felici euentu. Quippe Legati Apoſtolicæ Sedis in laqueos inciderunt in Synodo Trullana; cujus Canones repudiat Sergius Papa. Baſilius Gortynæ Metropolitanus ſe illic inſcripſit Legatum totius Synodi Eccleſiæ Romanæ. Legatio ejus explicatur.

IV. Balſamo contendit eam Synodum fuiſſe Oecumenicam, quod ei Legati Sedis Apoſtolicæ interfuerint; quos recenſet. Ejus impoſtura detegitur. Quid ſit charta pura, *quæ in ſubſcriptionibus Conciliorum reliquebatur Epiſcopis abſentibus. Anaſtaſius Bibliothecarius illuſtratus.*

V. Romani Pontifices prorsùs abſtinuerant à mittendis Conſtantinopolim Apocriſiariis, poſt ſeculum ſeptimum. Imperio tandem ad Francos tranſlato, Legatorum magna fuit aſſiduitas & mora in eorum comitatu. Illo mittendarum Legationum officio Romanam Sedem abſoluit Carolus Caluus.

I. Reſponſalivm vſus in vrbe regia deſiuit, occaſione hæreſis Monothelitarum: quæ à Patriarchis Ann. 639, 640, 641.
Conſtantinopolitanis Sergio, Pyrrho, & Paulo publicata, & ab Heraclio Imperatore Ectheſeos ſuæ promulgatione, & à Conſtante Typi editione fota, Seuerinum, Ioannem IV. Theodorum, & Martinum Pontifices ad damnandam impietatem illam prouocauit. Grauiſſimo itaque in Romanam Eccleſiam odio perciti Conſtans & Paulus Apocriſiarios Apoſtolicæ Sedis à Theodoro miſſos Conſtantiopolim, ad inſinuandam Typi & nouæ hæreſeos damnationem, & reuocandum à ſcelere Paulum, atrocibus injuriis affecerunt: plurimíſque eorum Sacerdotum, qui eis adhæſerant, in exilium detruſis, & verberibus contumelioſè cæſis, tandem verò anno 653. Martinus ipſe ſummus Pontifex à Sede abreptus, in Cherſonam Ponticæ Diœceſeos vrbem deportatus eſt.

II. Electus Vitalianus Papa reſponſales quidem *juxta conſuetudinem* miſit ad regiam vrbem, quemadmodum obſeruat Anaſtaſius, vt ſuam ordinationem ſigni- Ann. 655.
ficaret Conſtanti, non autem vt Apocriſiarij in comitatu degerent. Idem enim auctor adnotauit, priuilegiis Eccleſiæ renouatis Romam fuiſſe reuerſos. Tandem ſopitis dogmatum controuerſiis, & Eccleſiarum ſchiſmate per Sextam Synodum generalem extincto, Conſtantinus Pogonatus vſum Apocriſiariorum in Pa- Ann. 680.
latio reſidentium reſtituere procurauit. Sed liberam Legationem, nullis mandatis reſtrictam, poſtulauit; ita vt Legatus in omnibus emergentibus negotiis, ſeu Fidem ſeu Diſciplinam reſpicerent, Pontificis perſonam exprimeret. Hæc ſunt ejus verba in epiſtola ad Leonem II. Agathonis ſucceſſorem: *Hortamur porrò veſtram ſanctiſſimam ſummitatem, vt quamprimùm mittat deſignatum ab ea Apocriſiarium; vt is in regia & à Deo conſeruanda noſtra vrbe degat, & in emergentibus, ſine* Conſtant. ep. ad Leonem, Act. XVIII. Sextæ Synodi.

dogmaticis, ſiue canonicis, ac proſsùs in omnibus Eccleſiaſticis negotijs, veſtræ ſanctitatis exprimat ac gerat perſonam. Prudenter autem Leo ita ſe petitioni Conſtantini accommodauit, vt reſponſalem ſuum delegaret Conſtantinum Subdiaconum; non tamen conceſſa plenæ Legationis auctoritate; ſed eo tantùm munere injuncto quod Apocriſiariis imponi ſolitum erat, ſuggerendi ſcilicet & inſinuandi Principibus quæ neceſſaria viderentur: ſcilicet reſeruata ſibi, ad relationem reſponſalis, decernendi poteſtate. *Præſentis denique ſuggeſtionis*, inquit Leo, *exiguum peccatorem Conſtantinum Subdiaconum, regionarium hujus ſanctæ Apoſtolicæ Sedis, qui & nuper cum Legatis Apoſtolicæ memoriæ prædeceſſoris mei interfuit ſanctæ Synodo vobis celebratæ, clementiâ conſuetâ dignum exceptione cenſeat veſtra regalis magnanimitas, ejúſque ſuggeſtionibus aurem pietatis accommodet, vt autem miniſtrum dignanter ſuſcipiat.* Non inutilis erat hujus meditati conſilij cautio, ad vitandas Patriarcharum Conſtantinopolitanorum machinationes; qui ſuæ Sedis amplificationi ſemper intenti, terrore & minis Principis aſſenſum Legati ad res nouas conſtituendas extorquere potuiſſent; vt ſaltem non incolorata videri poſſet immutatio, quæ Sedis Apoſtolicæ auctoritate aliqua muniretur.

Leo II. in epiſt. ad Conſtant. Pogon.

III. Attamen prudentiâ ſuâ obtinere Pontifices non potuerunt, quin eos in laqueos inciderent, à quibus tam ſtudioſè ſibi cauebant. Etenim anno 692. Iuſtinianus Rhinotmetus Imperator, à Petro Conſtantinopolitano Epiſcopo ſollicitatus, Concilium coëgit; quod Trullani nomine aſſumpto, centum & duos canones edidit, optimos quidem illos, & qui antiquam diſciplinam vt plurimùm redolent; præter tres, aut quatuor, qui Romanæ Eccleſiæ conſuetudines quaſdam emendare conantur. Ceterùm vt color aliquis nouis illis decretis quæſitus videretur, Synodus illa Oecumenicæ titulum aſſumpſit, ob Romanæ Sedis auctoritatem adhibitam. Legati enim Apoſtolicæ Sedis huic Concilio interfuerant, vt obſeruat Anaſtaſius; id eſt, vt ego quidem interpretor, Apocriſiarij ſeu Reſponſales, qui munere ſuggeſtionis fungebãtur. Neque enim Sergius Papa Legatos mandatis ſuis inſtructos ad eum conuentum tranſmiſerat; quem damnauit vt illicitum, ejúſque canonum lectionem repudiauit; rejectâ Iuſtiniani poſtulatione, qui Pontificis ſubſcriptione firmari geſta vehementiſſimè cupiebat. *Hujus itaque temporibus*, inquit Anaſtaſius in vita Sergij, *Iuſtinianus Imperator Concilium in regia vrbe juſſit fieri; in quo & Legati Sedis Apoſtolicæ conuenerant, & decepti ſubſcripſerant. Compellabatur autem & ipſe Papa ſubſcribere; ſed nullatenus acquieuit.* Baſilius Epiſcopus Gortynæ, Metropolitanus prouinciæ Cretæ, eam Legationem tunc ſolus obibat: quæ potiori jure illi impoſita fuerat, vtpote Illyricianæ Diœceſeos & Patriarchatus Occidentalis Epiſcopo, quàm olim Iuliano Epiſcopo Coënſi prouinciæ Rhodiæ, qui primus pro Leone reſponſa egit Conſtantinopoli. Hinc quoque factum, vt ad calcem horum canonum Baſilius, vnus ex Epiſcopis Occidentalibus, ſe Legatum inſcripſerit totius Synodi Eccleſiæ Romanæ; exemplo trium Legatorum Agathonis, & Synodi Occidentalis, qui hoc nomen in Sexta Synodo aſſumpſerant. Eo titulo ipſe quoque Baſilius ornatus fuerat tempore Sextæ Synodi, vt patet ex ejus ſubſcriptione quæ habetur Actione XVIII. ſed illo auctus non fuerat, vt vnà cum ceteris tribus Legatis vices Concilij Occidentalis in ea Synodo impleret; cùm nec in literis Agathonis, nec in epiſtola Conſtantini Pogonati, inter eos recenſeatur. Sed Legatio quædam ordinaria illi conceſſa fuit, vt reſponſalem ageret ordinarium Synodi Romanæ nomine; quemadmodum Diaconus mittendus à Papa, reſponſa Eccleſiaſtica nomine Pontificis facere debebat. Vnde factum, vt Baſilius Legationem illam ordinariam poſt ſolutam Sextam Synodum retinuerit; qua defunctus eſt in Trullana poſteriore Synodo.

Vide ſuprà cap. 15 §. 5 & 6. hujus libri.

In ſubſcriptionibus canonum Trullanorum: Βασίλειος ἐπίσκοπος τῆς Γορτυναίων μητροπόλεως τῆς Κρητῶν νήσου, ὁ ἐπέχων τὸν τόπον πάσης τῆς συνόδου τῆς ἁγίας ἐκκλησίας Ῥώμης.

IV. Balſamo contendit aduersùs Latinos conuentum iſtum Trullanum Synodi Oecumenicæ auctoritatem obtinere, eò quòd Legatis Apoſtolicæ Sedis inſtructus fuerit; ſcilicet Baſilio Gortynenſi, & Epiſcopo quodam Rauennæ, qui vicem Synodi Eccleſiæ Romanæ gerebant; Epiſcopis quoque Theſſalonicenſi, Sardiniæ, Heracleæ, & Corinthi, qui tunc erant Legati Pontificis, vt in veteribus Nomocanonis ſcriptum reperitur. Sed apertiſſimi mendacij reum tenemus. Vt enim taceam de Heracleæ Epiſcopo, qui Pontificia Legatione nunquam ornatus fuit, conſtat ex Græcis

ſubſcriptionibus quæ hodie extant, Theſſalonicenſem & Corinthium Epiſcopos, ordinarios Sedis Apoſtolicæ Legatos, æquè ac Rauennæ & Sardiniæ Epiſcopos, ab eo Conciliabulo abfuiſſe. Etenim inter ceterorum ſubſcriptiones locus illis relinquitur in ordine ſuo ad ſubſcribendum, quando Acta Synodi authentica ad eos perferrentur: quemadmodum obſeruatum eſt erga Pontificem Romanum, cui charta pura in Codice ſeu Tomo Concilij relicta eſt, ante ceteros Patriarchas, poſt Iuſtinianum Imperatorem, vt eam ſubſcriptione ſua repleret. quod in dicto codice adnotatum eſt, his verbis: τόπος τοῦ ἁγιωτάτου Πάπα Ῥώμης, *Locus Sanctiſſimi Papæ Romani.* Vnde illuſtrari poteſt Anaſtaſius: qui Iuſtinianum geſta hujus Synodi ſex Tomis comprehenſa, ab Epiſcopis ſubſcripta, & manu Imperiali confirmata, *in Romanam vrbem ad confirmandum, vel in ſuperiori loco ſubſcribendum Sergio Pontifici, vtpote capiti Sacerdotum omnium, direxiſſe ſcribit.* Eodem planè pacto charta pura relicta eſt Epiſcopis abſentibus Theſſalonicenſi, Corinthi, Rauennæ, Sardiniæ, & Heracleæ, vt ſaltem poſt ſolutam Synodum Actis ſubſcriberent. quod iiſdem verbis in codice adnotatum eſt: *Locus Theſſalonicenſis, Locus Rauennatis*, & ceterorum. Quare Balſamo, qui locum vacuum pro ſubſcriptione ſumpſit, non auſus eſt edere nomina Epiſcoporum quos ſubſcripſiſſe fingit. Baſilium quidem Gortynenſem ſpecialiter profert; ſed ceteros verbis indefinitis ſignificat.

Anaſtaſ. in vita Sergij. *Qui Beatiſſimus Pontifex eidem Iuſtiniano Aug. non acquieuit, nec eoſdem Tomos ſuſcipere, vel lectione pandere paſſus eſt.*

V. Poſt ſeculum ſeptimum, ineunte octauo, Iconoclaſtarum hæreſis, in Oriente à Principibus excitata, ſocietatem communionis abrupit, ita vt de mittendis Conſtantinopolim Apocriſiariis Romani Pontifices curam omnem depoſuerint. Tandem Imperio in Romana vrbe, veluti poſtliminio quodam, à Leone III. reſtituto, Imperatores Gallici nominis, omnibus officiis, quæ Principibus Conſtantinopolitanis deferri conſueuerant, à Romana Sede exculti ſunt. Inter cetera, Legatorum ſeu Reſponſalium non ſolùm frequentia, ſed etiam aſſiduitate & mora in comitatu, ornati ſunt. Sed Carolus Caluus Imperium adeptus, illo mittendarum Legationum officio Romanam Sedem abſoluit; vt obſeruauit Eutropius Preſbyter Longobardus.

ADMONITIO

STEPHANI BALVZII.

HIC te monitum velim, Lector, cetera libri hujus capita deſiderari, non temporum injuriâ, aut hominum incuriâ deperdita, ſed quia nunquam compoſita fuere ab Illuſtriſſimo Archiepiſcopo. Agendum autem poſt hæc erat, vt ipſe præfatus eſt in Admonitione ad Lectorem, de Vicariis Romanæ Sedis per varias Diœceſes, & de Pallio quo Vicarij illi ornabantur. Priorem partem executus eſt in capitibus XXVII. XXVIII. & XXIX. libri ſexti; poſteriorem verò in capitibus VI. & VII. ejuſdem libri. Poſtea gradu facto ad mediæ ætatis vſum, explicaturus erat quibus mandatis inſtructi Legati ad Synodos prouinciales accederent. quod perfecit in cap. XXIX. Tum de eorum frequentia, & tandem deſuetudine. Et hanc quoque partem exſecutus eſt in cap. XXX. De facultatum examine antè quàm munere ſuo fungantur, agitur in cap. XXXI. Tum de Annatis Diſſertatio inſtituenda erat: vbi de earum origine, & de controuerſiis quæ ex ea occaſione Eccleſiam vexarunt. Diſputandum erat, an majores noſtri rectè earum exactionem in ſimoniæ cenſum retulerint. Tandem concludere deſtinauerat, eas à ſimoniæ labe abeſſe; verùm in Gallia non præſtari ratione debiti, ſed titulo ſubſidij: cujus modus immutari non poſſit, inuitis Regibus noſtris & Eccleſia Gallicana. Tria hæc capita accuratè & eruditè explicantur in capitibus X. XI. & XII. ejuſdem libri ſexti. Vt non injuriâ adnotatum à me fuerit in libro de vita Illuſtriſſimi viri, eam eſſe ſeculi noſtri felicitatem, vt quæ ad perfectionem hujus quinti libri deſunt, nullo negotio ſuppleri poſſint ex quibuſdam aliis ejus lucubrationibus.

Vide Marcam in libro de Primatibus §. 49.

LIBER VI.

LIBER SEXTVS.

CAPVT PRIMVM.

Synopſis.

I. Agitur in hoc libro, de auctoritate Conciliorum Prouincialium & Nationalium. Diſſertatio iſthæc bifariam diuiditur. Primùm ergo agetur de Ordinationibus Epiſcoporum. Tum de Adminiſtrationibus.

II. In Eccleſia, vnicus eſt Epiſcopatus; cujus portio vnicuique Epiſcopo commiſſa eſt. Genuinus Cypriani ſenſus indicatus.

III. Portionum diſtributio fluxit à jure Apoſtolico. Probatur ex Actis Apoſtolorum. Præſcripta ab ijs forma regiminis, ſub vnius præſidentia. Retenta nimirum ciuili Imperij diſpoſitione, in diſtribuendis prouinciis.

IV. Probatur auctoritate Sanctorum Petri & Pauli. Iudæi, Helleniſtæ & Græcanici dicti. Eorum Patriarcha Babylone degebat. Inde ſcripta prima epiſtola Canonica B. Petri; cujus auctoritate probatur Eccleſiæ in prouincias facta diſtributio ab Apoſtolis. Quod etiam probatur ex varijs locis D. Pauli.

V. Exponitur conſilium Apoſtolorum in conſtituendis Epiſcopis Metropoleon. Ad eos pertinet ordinatio Epiſcoporum prouinciæ. Probatur ex Paulo, Hieronymo, & Chryſoſtomo.

VI. Aſiæ Proconſularis Metropolis, Epheſus. Prouincia Eccleſiaſtica fuit ipſis Apoſtolorum temporibus; ex Apocalypſi Ioannis, ex D. Paulo, ac etiam ex Actis.

VII. Nobile argumentum metropolitici juris extat in epiſtola ad Corinthios. Achaia jam ætate Pauli prouincia Eccleſiaſtica erat, cujus metropolis Corinthus. Eccleſiæ Apoſtolicæ, magnæ apud veteres auctoritatis. Præclara Auguſtini regula.

VIII. Inueſtigatur ratio, quæ Apoſtolos impulit ad ſequendum exemplum Imperij, in inſtituendis metropolitanis. Ea petitur ex Concilio Antiocheno. Hieroſolyma ſubjecta Epiſcopo Cæſareæ Paleſtinæ. De Patriarchatu Hieroſolymitano.

IX. Veteres tamen hanc prouinciarum diuiſionem vetuſtæ conſuetudini tribuerunt. De jure metropolitico trium præcipuarum Metropoleon, Romanæ, Alexandrinæ, & Antiochenæ.

X. Obijcitur, diuiſionem quæ deprehenditur in ſubſcriptionibus veterum Conciliorum, ei ſimilem eſſe quæ ab Imperatore Conſtantino peracta eſt.

XI. Reſpondetur, innouationem quidem circa prouincias eueniſſe poſt Apoſtolorum tempora, ſed quæ tamen illam Metropoleon inſtitutionem non aboleuit. Sectis videlicet prouincijs in plures prouincias.

XII. Noua prouinciarum diuiſio introducta à Conſtantino, ſub nomine Diœceſeon.

I. VT ſtatum politiæ Eccleſiaſticæ iſtius Regni intelligamus, neceſſarium eſt vt agamus de auctoritate Conciliorum Prouincialium & Nationalium, in quibus cauſas tractari mos fuit. Quia verò res quæ in his Synodis agitabantur, aut Ordinationes reſpiciebant, aut Adminiſtrationem, vt Concilij Conſtantienſis verbo vtamur; id eſt, aut Epiſcopatuum, Monaſteriorum, aliorúmque Beneficiorum prouiſionem, aut Iuriſdictionem contentioſam, & Decre-

ta Canonica, Diſſertationem iſtam in duas partes diſtribuam: quarum prima aget de Ordinationibus, ſecunda autem de Adminiſtrationibus. Atenim quoniam ad plenam hujus materiæ cognitionem perueniri non poteſt, niſi priùs perſpecta fuerit origo diuiſionis prouinciarum; quid mihi in mentem venerit, exponam, velut in argumento difficili & obſcuro, cuiſque multum ineſt curioſæ eruditionis.

Cyprian. lib. 3. ep. 13. lib. 4. ep. 2. & 3. & libro de vnitate Eccleſiæ.

II. Sicut Eccleſiæ corpus vnum eſt, diuiſum in plurima membra per vniuerſum orbem; ita vnicus eſt in ea Epiſcopatus, qui vbique diffuſus eſt in concordia plurium Epiſcoporum: qui ſi tanquam corpus aliquod conſiderentur, Epiſcopatum integrum tenent in ſolidum. Portio tamen quædam gregis vnicuique Epiſcopo tributa eſt, vt eam ducat & gubernet ſingulariter, ſecundùm caritatem nihilominus & communionem quæ vniuerſo corpori debetur: ne ſi Vnitas relinquatur, Epiſcopus ille, qui abſceſſerit à corpore, areſcat velut riuus qui ab origine ſua deflexerit, & in modum rami à trunco & radice reciſi marceſcat. Ea eſt doctrina quam D. Cyprianus in diuerſis epiſtolarum ſuarum locis docet; cujus genuinum ſenſum expoſui, quem alij in diuerſum traxerunt prout varij fuerunt affectus eorum qui loca illa protulerunt.

III. Hæc portionum diſtributio, quæ diuerſis Epiſcopis commiſſæ ſunt, fluxit à Iure Apoſtolico. Etenim quando Apoſtoli fundabant Eccleſias, tametſi Epiſcopo ordinato conferrent cum impoſitione manuum omnem poteſtatem Ordinis & Iuriſdictionis, tamen ei locum aſſignabant vbi munus ſuum impleret. Satis manifeſtè id ſcriptum eſt cap. xx. Actorum, vbi legimus Spiritum ſanctum conſtituiſſe Preſbyteros, ſiue Epiſcopos, ad regendam gregis certam portionem: *In quo vos Spiritus ſanctus poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei.* Sed quoniam Eccleſia regenda eſt juxta Vnitatem, neceſſarium fuit inſtitui ab Apoſtolis modum quendam Communionis inter Epiſcopos, ſecundùm exemplum à Chriſto datum in inſtitutione Collegij Apoſtolici, quod vniuerſum Eccleſiæ corpus repræſentabat; ideóque præſcribenda fuit ab iis forma regiminis, Ariſtocratici nimirum, ita vt Vnus præſideret. Præclara ſunt in hanc rem verba Leonis Papæ I. ex epiſtola ejus LXXXVIII. *Inter beatiſſimos Apoſtolos in ſimilitudine honoris fuit quædam diſcretio poteſtatis; & cùm omnium par eſſet electio, vni tamen datum eſt vt cæteris præemineret. De qua forma, Epiſcoporum etiam orta eſt diſtinctio: & magna diſpoſitione prouiſum eſt, ne omnes ſibi omnia vendicarent; ſed eſſent in ſingulis prouincijs ſinguli, quorum inter fratres haberetur prima ſententia. Et rurſus quidam in majoribus Vrbibus conſtituti, ſolicitudinem ſuſciperent ampliorem, per quos ad beatam Petri Sedem Vniuerſalis Eccleſiæ cura conflueret.* Obſeruatum id ab Apoſtolis in infantia Eccleſiæ: qui ſapienter in Eccleſia retinuerunt ciuilem Imperij Romani diſpoſitionem, in quo Dei religio faciliùs ſuſcepta eſt quàm apud gentes barbaras: adeo vt cùm Imperij corpus in prouincias tributum eſſet, Orbem quoque & ipſi Eccleſiaſticum in prouincias partiti ſint. Rurſum cùm in Imperio, prouinciæ contributæ eſſent cuidam ciuitati primariæ, quæ Metropolis dicebatur, apud quam Magiſtratus ſubjectorum cauſas judicabant, & quò propterea populi frequentiùs conueniebant, quòd ſingulari quodam jure ceteræ ciuitates à matrice penderent; Apoſtoli itidem Epiſcopos in ciuitatibus conſtituerunt, eo videlicet ordine, vt penderent ab Epiſcopo in Metropoli ſiue vrbe primaria collocato. Hæc eſt mea ſententia circa conſtitutionem Metropoleon; quam cùm aliqui Petro & Eccleſiæ Romanæ acceptam referri debere cenſeant, alij ex jure diuino deſcendiſſe, quidam tamen ad vetuſtam Eccleſiæ Conſuetudinem referunt. Temperamenti loco eſſe poteſt vera ſententia, nimirum, conſilium illud generale diſtribuendi Epiſcopatus in prouincias & Metropoles ex Traditione Apoſtolica eſſe, eujus clara documenta extent in ſacra Scriptura; ſed executionem, & in tot prouincias ſectionem, ex conſuetudine Eccleſiaſtica fluxiſſe.

IV. Igitur duo quædam docui, deſumpta ex ipſis ſacræ Scripturæ verbis. Ac primùm quidem ſcripſi, Apoſtolos orbem Eccleſiaſticum in prouincias diſtribuiſſe, ad exemplum diſpoſitionis ciuilis quæ per illas tempeſtates vigebat in Imperio. Sententiam illam luculenter probamus auctoritate Sanctorum Petri & Pauli: quorum primus, cùm deſtinatus fuiſſet ad erudiendos Iudæos: jámque in Iudæa Euangelium prædicaſſet, curam ſuam conuertit ad Iudæos, tum

primæ Diſperſionis, tum ſecundæ; quos Hellenistas, aut Græcanicos, ideo vocari mos erat, quòd diſperſi eſſent in prouinciis Græcorum, ſiue Gentilium. Abiit itaque Alexandriam, quæ Ægypti Metropolis erat, & In qua habitabant Iudæi ſecundæ Diſperſionis: inſtitutóque illic Epiſcopo Marco Euangeliſta, Antiochiam profectus eſt; atque hinc Babylnnem, vbi degebat hereditarius Patriarcha Iudæorum primæ Diſperſionis. Ea in vrbe conſtitutus, ſcripſit Epiſtolam primam Canonicam; vt patet ex ſubſcriptione, quæ ſic habet: *Salutat vos Eccleſia quæ eſt Babylone.* Tametſi enim veteres exiſtimauerint D. Petrum vocabulo Babylonis ſignificaſſe vrbem Romam, probabilis eſt Scaligeri conjectura; qui ex ipſa Babylone ſcriptam à Petro putat epiſtolam hanc ad Iudæos diſperſos qui habitabant in prouinciis quarum Synagogæ pendebant à Patriarcha Babylonien. Vtcunque ſe res habeat; conſtat eam eſſe datam ad nouos Chriſtianos Diſperſionis prouinciarum Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Bithyniæ, & Aſiæ; id eſt, Chriſtianis totidem prouinciarum Imperij Romani. Patet igitur Principem Apoſtolorum Chriſtianos per prouincias compellaſſe; atque id eò magis placet, quòd diſtributio illa in his regionibus perſeuerauerit primis Eccleſiæ ſeculis. Quippe ſemper habuimus prouinciam Bithyniam, in qua Nicomedia metropolis; prouinciam Cappadociam, cujus metropolis erat Cæſarea; prouinciam Ponti, & metropolim ejus Amaſeam; prouinciam denique Aſiæ Proconſularis, cujus metropolis fuit Epheſus. Nam quod ad Galatiam attinet, quæ prouincia Romana erat, cujus metropolis Ancyra; Sanctus Paulus in vniuerſum ſcribit ad Eccleſias Galatiæ. Hinc itaque factum, vt ob epiſtolam illam ad Galatas & per conſequentiam ad ciues metropolitanæ ciuitatis Ancyræ à Paulo ſcriptam, vrbis illius Eccleſia Apoſtolica dicatur à veteribus; quemadmodum legimus in epiſtola Papæ Iulij ad Orientales, quæ extat apud Athanaſium. In diuerſis quinetiam locis Epiſtolarum D. Pauli deprehenditur diſtributio Eccleſiarum in prouincias, veluti Eccleſiarum Macedoniæ, & Eccleſiarum Aſiæ; & quod magis notandum eſt, in epiſtola ad Romanos, prouinciarum Macedoniæ & Achaïæ nomine comprehenduntur Eccleſiæ illarum prouinciarum.

Petri ep. 1. c. 1.

Paulus ep. ad Galat. c. 1. & 1. Cor. c. 16 meminit collectarum quæ fiunt in Eccleſiis Galatiæ.

2. Cor. c. 8. 1. Cor. c. 16. Rom. c. 15 *Probauerunt Macedonia & Achaia collationem aliquam facere in pauperes ſanctorū qui ſunt in Ieruſalem*

V. Supereſt nunc vt probemus aliam obſeruationem; nimirum Apoſtolos, quum Eccleſias diſtribuerent in prouincias, in animo habuiſſe vt in iis corpus Epiſcoporum ſtatueretur ſub præſidentia Epiſcopi Metropoleos. Euidens ejus rei argumentum extat in epiſtola Pauli ad Titum; vbi ſcribit, ſe illum reliquiſſe Cretæ, vt conſtitueret Preſbyteros per ciuitates. Ecce Metropolitani inſtitutionem. Atque is quidem habet auctoritatem ordinandi Preſbyteros, id eſt, Epiſcopos, juxta interpretationem ipſiuſmet Pauli in verſiculo ſequente, S. Hieronymi, S. Ioannis Chryſoſtomi, & aliorum veterum; ita tamen vt eos ordinet in vnaquaque vrbe, κατ' πόλιν. Ecce integrum conſilium politiæ Eccleſiaſticæ. Epiſcopi in vrbibus prouinciæ; qui ab vno quodam Epiſcopo ordinantur, quamuis cum conſortio ſuorum collegarum, *per impoſitionem manuum Presbyterij.* Vniuerſi quidem Epiſcopi manus imponunt Epiſcopo; ſed vni tantùm competit jus vim tribuendi ordinationi, veluti Tito apud Cretam, & ad exemplum illius, vnicuique Metropolitano in ſua prouincia. Creta porrò prouincia erat Imperij Romani; cujus metropolis erat Gortyna, quæ prærogatiuam illam ſemper in Eccleſia ſeruauit.

Epiſt. ad Tit. c. 1. *Reliqui te Cretæ, vt conſtituas per ciuitates Presbyteros, ſicut & ego diſpoſui tibi.*

VI. Aſia Proconſularis, quæ vigeſima tantùm pars erat ejus quam Strabo & Geographi nuncupant Aſiam minorem, prouincia item Imperij erat; cujus metropolis erat Epheſus, vt habetur apud Vlpianum. Illic Apoſtoli conſtituerant corpus Epiſcoporum in modum prouinciæ; quemadmodum colligitur ex capite primo Apocalypſeos, vbi literæ ſcriptæ ſunt ſeptem Angelis, vel ſeptem Epiſcopis Aſiæ, quorum vnus erat Epheſinus. Haud abſimili inſtituto Paulus inſtruens Aſianos, epiſtolam ſuam ſcribit ad Epheſios, quæ Aſiæ metropolis eſt; vt adnotat S. Ioannes Chryſoſtomus in ſuis ad epiſtolam illam commentariis. Sed & in Actis legimus, Apoſtolum Epheſi commoratum eſſe per biennium, atque illic erudiiſſe in fide Iudæos & Gentiles Aſiæ; adeo vt Demetrius aurifex, inſtituta aduersùs illum accuſatione, aſſeuerauerit eum innumeram hominum multitudinem in errorem traxiſſe, non ſolùm ex ciuibus Epheſi, ſed ex Aſia vni-

l. 4. ff. de offic. Proconſ.

Apocal. c. 1. *Mitte ſeptem Eccleſiis quæ ſunt in Aſia, Epheſo, & Smyrnæ, & Pergamo, & Thyatiræ, & Sardis, & Philadelphiæ, & Laodiceæ.*

Actor. c. 19. & 20.

uerſa. Rectè itaque Paulus apud Miletum conſiſtens, conuocatis Preſbyteris Epheſi, dixit: *Vos ſcitis quia à prima die qua ingreſſus ſum in Aſiam*, & cetera quæ ſequuntur.

VII. Nobile argumentum metropolitici juris à Paulo obſeruati colligitur ex epiſtola ejus ad Corinthios. Vrbs illa metropolis erat Achaïæ, vt Florus adnotauit. Ideo igitur Paulus epiſtolam ſuam ad Corinthios ſcribit, non ſolùm pro illis, ſed etiam pro fratribus qui ſunt in Achaïa. Typus hic eſt prouinciæ Eccleſiaſticæ ſub ſua metropoli conſtitutæ, ad exemplum Imperij: iſque ordo in Achaïa viguit, Corinthúſque ſemper habita eſt metropolis Eccleſiaſtica Achaïæ, quandiu Chriſti nomen illic in honore fuit. Neque dubito quin vel vnicum illud exemplum ſufficiat ad oſtendendum diuiſionem prouinciarum ex inſtitutione Apoſtolica eſſe. Sed tamen prætereà epiſtola ejuſdem Pauli ad Theſſalonicenſes ſcripta eſt pro illis & pro fratribus qui ſunt in Macedonia, quòd vrbs illa eſſet metropolis ciuilis Macedoniæ. Affirmare igitur licet, ſic Chriſtianorum curam geſſiſſe Apoſtolum, tanquam jam in corpus prouinciæ diſtributorum, ſub metropoli Theſſalonicenſi, quæ dignitatem ſuam retinuit in laterculo Eccleſiæ. Non me latet, Eccleſias illas, de quibus ſermonem inſtitui, magnę apud priſcos auctoritatis fuiſſe, ob hoc quòd eſſent Apoſtolicæ, hoc eſt, ab Apoſtolis fundatæ; apud quas exiſtimauerunt veræ Fidei Traditionem fuiſſe conſeruatam. Sed aliud mihi nunc onus incumbit; neque aliud in præſentiarum oſtendere cupio, quàm id fuiſſe Apoſtolorum conſilium, vt Eccleſias in prouincias ſecarent. Conſilium illud non latuit Tertullianum; qui in libro de Præſcriptionibus, hæreticos ad Traditionem Apoſtolicarum Eccleſiarum vocans, hæc ait: *Proxima eſt tibi Achaia? habes Corinthum. Si non longè es à Macedonia; habes Philippos, habes Theſſalonicenſes. Si potes in Aſiam tendere; habes Epheſum. Si autem Italiæ adjaces; habes Romam, vnde nobis quoque auctoritas præſto eſt.* Epiſcopum Carthaginis fuiſſe caput prouinciarum Africæ & Numidiæ, & Galliarum Hiſpaniarúmque Epiſcopos in prouincias fuiſſe diſtributos, legimus apud Cyprianum. Quare ſecundùm propoſitam ab Auguſtino regulam affirmare oportet, id ex Traditione Apoſtolica eſſe, quod ab initio Eccleſiæ obſeruatum, à nullo tamen Generali Concilio præſcriptum fuit.

Florus lib. 2. c. 16.
2. Cor. c. 1. *Eccleſia Dei quæ eſt Corinthi, cum omnibus ſanctis qui ſunt in vniuerſa Achaia.*
Ep. 1. ad Theſſalon. c. 4.

VIII. Quæ ratio Apoſtolos impulerit ad imitandum in ſua illa prouinciarum inſtitutione exemplum Imperij, pręclarè admodum explicauit Synodus Antiochena: quæ Metropolitanos ait inſtitutos eſſe in ciuitate quæ prouinciæ caput erat, quoniam in illam omnes confluunt pro negotiorum ſuorum vtilitatibus: *Propter quod ad metropolim omnes vndique qui negotia videntur habere, concurrunt.* Opportunitas itaque & commoditas populorum effecit vt in Eccleſia ratio haberetur dignitatis quam ciuitas illa obtinebat in Imperio. Atque in ea parte adeo religioſi fuere veteres, vt tametſi magna eſſet eorum reuerentia erga vrbem Hieroſolymorum, quæ metropolis Fidei erat, vt cum Cyrillo loquar; & vbi Sanctus Iacobus Apoſtolus Epiſcopatus munia exercuerat; quam ob rem eorum Epiſcopus eo in honore erat, vt primum poſt Epiſcopos Romæ, Alexandriæ, & Antiochiæ locum teneret: nihilominus, quantum ad juriſdictionem, ſubjectus erat Epiſcopo ciuitatis Cæſareæ Paleſtinæ, vt conſtat ex canone VII. Synodi Nicænæ. Neque obſcura hujus inſtitutionis ratio eſt. Nam Cæſarea prouinciæ illius caput & metropolis erat, jam inde à temporibus Veſpaſiani: qui poſt exciſa Hieroſolyma, Proconſulatum Iudææ tranſtulerat Cæſaream, vt in Conſtitutione Nouella CIII. Imp. Iuſtiniani adnotatum eſt. Nam ſi tranſlatio illa facta non fuit ſtatim poſt relegationem Archelai Regis Iudæorum, in cujus contumeliam regnum illud publicatum, Fiſco Imperij addictum eſt; quî fieri potuit vt Proconſul, ſpretis Hieroſolymis, apud Cæſaream vrbem maritimam moraretur? quod ex Actis Apoſtolorum liquet. Epiſcopos ſanè Hieroſolymitanus ſemper ſubjectus fuit Epiſcopo Cæſareæ, donec Hieroſolymorum Epiſcopatus in Patriarchatū erectus eſt auctoritate Reſcriptorum Imp. Theodoſij; tributis videlicet huic nouo Patriarchatui prouinciis Phœniciæ, Arabiæ, & Paleſtinæ, à Patriarchatu Antiocheno reſectis. Sed cùm huic inſtitutioni interceſſiſſent Patriarchæ Antiocheni, certamini illi finem fecere conuentiones inter Iuuenalem Epiſcopum Hieroſolymorum, & Maximum Antioche-

Concil. Antioch. c. 9.
Tacit. lib. 11. Hiſtor. ait Cæſaream eſſe Iudææ Caput.

num initæ; quibus placuit, vt Phœniciæ duæ & Arabia Maximo redderentur, tres verò Palæſtinæ ad Diœceſim Epiſcopi Hieroſolymitani pertinerent. Conuentiones illas approbauit Synodus Chalcedonenſis, & Iudices item Imperiales.

Concil. Chalcedon. Act. VII.

Hoc Metropolitanorum in primariis prouinciarum vrbibus conſtituendorum conſilium ſecutus eſt Iſidorus Mercator in ſua Collectione: in quam etiam ſententiam iuerunt Ioannes VIII. Leo IX. & Gregorius VII. Pontifices Romani, & Gratianus in Decreto Diſt. LXXX. & XCIX.

Ioan. VIII. ep. 31 Leo IX. ep. 4 Gregor. VII. lib 6 ep 35 & in Tractatu.

IX. Enimuero licèt, vt ego quidem exiſtimo, formam diſtribuendarum prouinciarum, & Metropolitarum instituendorum, Apoſtoli tradiderint; quia tamen id nullibi in ſacris Scripturis præceptum eſt, & præterea executio & ſingularis inſtitutio proceſſu dein temporis facta eſt Epiſcoporum curâ, qui Eccleſiis Apoſtolicis præſidebant fundatis ab Apoſtolis, duo quædam notatu valde digna contigere. Primùm enim inde factum eſt, vt veteres hanc prouinciarum diuiſionem, non ipſis Apoſtolis, ſed Patribus & vetuſtæ Conſuetudini tribuerint. Vnde pariter factum, vt Epiſcopi magnarum vrbium, cùm Epiſcopos ad nouas prouincias fundandas mitterent, eximium qnoddam jus in ceteras Eccleſias ſibi reſeruauerint: quod ei priuilegio reſpondebat, quo ratione originis potiuntur erga Colonias à ſe deductas, eæ vrbes quæ inde *Matres* appellantur à veteribus. Ius autem illud ſitum erat in quodam veluti obſequio, & reuerentia; quæ validiora erant vel remiſſiora inter Eccleſias, juxta vniuſcujuſque poſſeſſionem, quam ſeruari præcipit Concilium Nicænum Can. VI.

Vide lib. 1. cap. 1 5 5.

Epiſcopi trium magnarum vrbium Imperij Romani, Romæ videlicet, Alexandriæ, & Antiochiæ, jure illo ſingulari potiebantur in pleraſque prouincias, vt ceteris præminerent. Epiſcopus enim Romanus Epiſcopos inſtituit in Italia, Galliis, Hiſpaniis, Africa, & Inſulis. Quam ob rem, prouinciarum illarum Fpiſcopi ſuum Caput eſſe Romanum fatebantur, vt ſcribit Innocentius I. in epiſtola ad Decentium Eugubinum. Ob eandem cauſam Ægyptus Epiſcopum Alexandriæ velut Patriarcham ſuum agnoſcebat; & prouinciæ Diœceſeos Orientalis Antiochenum. Præterea ceteræ Eccleſiæ Apoſtolicæ, tametſi ab eorum Epiſcoporum Patriarchatu non penderent, magnos illis honores habebant, contemplatione dignitatis vrbium in quibus illi erant inſtituti, & ob reuerentiam Petri, Epiſcopatus eorum inſtitutoris. Nam Roma erat Orbis Domina; Alexandria, ſecunda Romani Imperij ciuitas, eò quòd Ægyptiaci Regni Caput eſſet; Antiochia verò, tertia; quòd Regina Orientis eſſet, in eáque Reges Seleucidarum ſedes fixiſſent; vt teſtantur Strabo, Herodianus, aliíque veteres.

X. Attamen diſſimulanda oon eſt inſignis difficultas, quæ noſtram hanc opinionem de diſtributione prouinciarum ab Apoſtolis facta impugnare videtur; eo videlicet argumento, quòd diuiſio quæ deprehenditur in ſubſcriptionibus Concilij Nicæni, Epheſini, & Chalcedonenſis, omnino ſimilis eſt ei quæ ab Imperatore Conſtaotino peracta eſt in Imperio: ita vt & prouinciæ, & Diœceſes Eccleſiaſticæ, id eſt, magna illa prouinciarum inter ſe conjunctarum corpora, ſimiles ſiot iis quas Conſtantinus in Imperio inſtituit, quando creauit præfectos Prætorio, & eorum Vicarios. Vnde factum, vt Concilium Conſtantinopolitanum Trium Diœceſeon, *Aſianæ*, *Ponticæ*, *&* *Thracicæ*, mentionem faciat, præter Diœceſes Orientis & Ægypti. Occidens inſuper duas in Italia Diœceſes habebat, voam in Galliis, aliam in Hiſpania, aliam item in Africa, ac demum in Illyrico vnam.

XI. Aduersùs hæc argumenta excipi poteſt, poſt Apoſtolorum tempora innouationem quandam circa prouiocias eueniſſe: quæ tamen veterem illam metropoleon inſtitutionem non aboleuit, ſed auxit, eámque illuſtriorem fecit. Primùm enim prouinciæ quæ immenſum patebant, in duas vel tres in laterculo Eccleſiæ ſectæ ſunt poſt Apoſtolorum tempora, cùm id in Imperio factum fuiſſet ab Imperatoribus pro vtilitate Reipublicæ. Exempli cauſa, Africa, quæ ab vno tantùm Metropolitano regebatur, id eſt, Epiſcopo Carthaginis, diuiſa eſt in ſex prouincias Eccleſiaſticas. Galatia, quæ viuente Paulo voa tantùm prouincia fuit, in primam dein & ſecundam ſecta eſt in Imperio & in Eccleſia; qnod euenit etiam Cappadociæ, & Ponto. Idem quoque factitatum in Gallia,

quæ cùm ab Auguſto diuiſa eſſet in partes quatuor, in plures dein ab Hadriano ſecta eſt; diù tamen antè quàm Dei religio per omnem Galliam ſuſcepta eſſet.

XII. Excipi dein poteſt, nouum diuerſarum prouinciarum ſimul conjunctarum corpus à Conſtantino introductum eſſe ſub nomine Diœceſeon, eiſque formulæ ſe addixiſſe Patres Conſtantinopolitanos in adminiſtranda Eccleſia; vt patet ex Canone 11. Concilij Conſtantinopolitani & ex Socrate, qui ait Imperatorem approbaſſe hanc prouinciarum Eccleſiaſticarum vnionem: extátque ejus de ea re lex in Codice Theodoſiano. Quin & Theodoretus hanc diuiſionem Diœceſeon Concilio Conſtantinopolitano tribuit in epiſtola ad Flauianum. Ea tamen cautio adhibita eſt in illa prouinciarum vnione quæ Diœceſim conficiebant, ne quid decideret de juribus prouinciarum à Concilio Nicæno confirmatis; iis tantùm exceptis quæ infrà explicabo.

Socrates lib. 5. c. 8.

l. 3. Cod. Theodoſ. de Fide Cathol.

CAPVT II.

Synopſis.

I. Concilia quædam prouincialia fortuitò congregabantur; videlicet pro peragendis Electionibus & Ordinationibus Epiſcoporum. Alia verò certa erant, & canonum decretis ſtatuta; in quibus cauſæ Eccleſiaſticæ definiebantur.

II. Primum illud conuentuum genus, Concilium eſt. Ex Hincmaro, & Concilio Antiocheno. In Conciliis hujuſcemodi, Electiones diſcutiebantur, non peragebantur.

III. Quod in Oriente obtinuit, & in Occidente. Aliter tamen viſum quibuſdam viris eruditis: quorum ſententia refellitur.

IV. Epiſcopi, ante Concilium Nicænum, Cleri ac plebis ſuffragio *eligebantur; ex Cypriano, Concilio Nicæno, Conſtantino Imperatore, & aliis.*

V. Confirmatio Electionis pertinebat ad Metropolitanum, & ad Epiſcopos comprouinciales. Suffragium fraternitatis, *&* judicium Epiſcoporum, *apud Cyprianum, explicantur. Vſus ille deſcendit* de Traditione diuina & Apoſtolica obſeruatione, *ex Cypriano.*

VI. Eadem conſuetudo vigebat etiam poſt Concilium Nicænum. Probatur ex Concilio Chalcedonenſi, & ex Iuſtiniano. Genuinus ſenſus canonis XIII. Laodic. explicatus.

VII. Græcis tandem placitum, vt Epiſcoporum Electiones à ſolis prouinciæ Epiſcopis fierent. Ita viſum Patribus ſecundæ Synodi Nicænæ. Detegitur hallucinatio Zonaræ, Balſamonis, & Matthæi Blaſtaris. Vox χειροτονίας apud auctores Eccleſiaſticos ſignificat ſemper Ordinationem.

VIII. Robuſtiùs laicos ab Electionibus Epiſcoporum remouit Octaua Synodus, cujus ea de re canon extat in verſione Anaſtaſij.

IX. In Occidente, ſerò laici excluſi ſunt ab electionibus Epiſcoporum. Ius illud tranſlatum ad Canonicos Eccleſiarum Cathedralium, ſub finem ſeculi duodecimi. Reges tamen Francorum fruebantur quibuſdam priuilegiis, quæ explicantur.

X. Ex iis quæ dicta ſunt, deprehenditur verus ſenſus Concilij Nicæni primi. Dionyſius Exiguus χειροτονίαν vertit Ordinationem.

XI. Electio Epiſcopi approbari debet ab Epiſcopis prouinciæ. Ordinatio autem à tribus ſaltem Epiſcopis eſt peragenda. Confirmatio, ſiue τὸ κῦρος, pertinet ad Metropolitanum. In diſſidio, obtinere debet ſententia plurimorum.

XII. Decretum Electionis ſcripto fiebat. Iudicium, & dein Ordinatio, ad Metropolitanum & Epiſcopos comprouinciales pertinent. Probatur multis auctoritatibus.

XIII. Diuiſis eligentium votis, arbitrium diſcordiæ referendum eſt ad Metropolitanum; cujus judicio is præferri debet, qui majoribus & ſtudiis juuatur & meritis; *vt inquit Leo I.*

XIV. Forma Electionum præſcripta à Iuſtiniano. Non licebat appellare à confirmatione Electionis. Solum aduersùs confirmationem datam remedium erat, Ordinati depoſitio.

I. POST explicatam Metropolitarum inſtitutionem, ſupereſt vt eorum auctoritatem conſideremus, ac præterea eam quæ prouincialibus Synodis competebat. Ac primò quidem adnotandum eſt, duo fuiſſe genera Conciliorum. Nam quædam fortuitò congregabantur, nullo temporis ordine ſeruato, ſed prout occaſio ferret, videlicet pro peragendis Electionibus & Ordinationibus Epiſcoporum. Alia certa erant,

& Canonum decretis ſtatura bis in anno, aut ſaltem ſemel: & in iis cauſæ Eccleſiaſticæ, liteſque ciuiles & criminales Cleri judicabantur, & prouinciæ politia ordinabatur.

II. Primum illud conuentuum genus, quin Concilium vocari debeat, nullus dubito, Hincmarum ſequens; cùm præſertim Antiochenum Concilium, in XIX. Canone, Synodum appellet cœtum Epiſcoporum ad Ordinationem congregatorum: *Epiſcopus præter Synodum & præſentiam Metropolitani nullatenus ordinetur.* Ea non erat præcipua iſtius Concilij cura, vt Epiſcopum eligeret in Sede vacante; ſed vt examinaret, an Electio Canonica eſſet; an Electus Canonicis impedimentis prohiberetur accedere ad Epiſcopatum, ob digamiam videlicet, ætatis defectum, aut ignorantiam, & vtrum accuſatio aliqua aduersùs eum inſtituta eſſet. Et ſi nihil horum obſiſteret, Ordinatio peragebatur.

III. Synodus ergo illa, vt dixi, non ob id præcipuè cogebatur, neque in Occidente, neque in Oriente, vt Electionem celebraret. Verùm huic meæ ſcriptioni refragantur eruditorum virorum ſententiæ, quibus perſuaſum eſt eam fuiſſe Eccleſiarum Orientalium Conſuetudinem, vt nullum Electionis Epiſcoporum genus apud eas viguerit quàm ejus quæ fiebat ab Epiſcopis; excluſa prorsùs Electione Cleri & populi, quæ in ſolo Occidente vſurpabatur. Ea eſt opinio Cl. V. Iacobi Sirmondi, & aliorum quorundam: qui eam ſe colligere exiſtimant ex Canone IV. Synodi Nicænæ, XIII. Laodiceno, & ex commentariis Zonaræ & Balſamonis, qui Canones illos ita interpretantur. Attamen ab ea ſententia diſcedere cogor; quòd videam Orientales vſurpaſſe Electiones à Clero & à populo factas ante & poſt habita illa Concilia; quæ & Conciliorum Nicæni & Chalcedonenſis auctoritate, & Principum legibus, firmatæ ſunt.

IV. Haud ſanè deſtinatum mihi eſt agere hoc loco de Electionibus; nihilq; aliud in præſentiarum promere placet quàm nouam rationem, neceſſariam tamen, ad interpretandos Canones Nicænũ & Laodicenum; cùm ij fundamentum & baſis eſſe debeant earum rerum quæ dicturi ſumus de auctoritate Metropolitani & Epiſcoporum comprouincialium in peragendis Ordinationibus. Auctoritas illa in eo verſatur, non vt Electio ab illis celebretur; ſed vt eam approbent, aut repudient, prout conſentanea fuerit aut contraria Canonibus, (quod à Canonici Iuris interpretibus vocatur Ius cõfirmandi Electionem) vtq; dein Electi Ordinationem aut Conſecrationem peragant. Certum itaq; eſt, Epiſcopos ante Concilium Nicænum Electos fuiſſe *Cleri ac plebis ſuffragio*, vt loquitur Cyprianus. Idipſum verbis minimè ambiguis docet Nicæna Synodus, quæ ſibi ipſi repugnare non poteſt, in epiſtola ad Epiſcopos Ægypti ſcripta, quæ extat apud Theodoretum: cui conſentiunt Conſtantinus Imperator ad popolum Antiochenum ſcribens, & Athanaſij Apologia variis in locis.

Cypr. lib. 1. ep. 3. & 4.

Theodor. lib. 1. c. 9.

Euſeb. lib. 3. de vita Conſtant. c. 58. 59. 60.

Athan. Apol. 2. in literis Synodi Alexand. & Iulij, & in epiſtola ad Orthodoxos.

V. At Confirmatio Electionis ad Metropolitanum præcipuè ſpectabat, & ad Epiſcopos comprouinciales, qui ob eam rem congregati erant, ſiue quum Electio celebrabatur; vel poſtquàm eâ factâ, Decretum ejus ad Metropolitanum fuerat delatum. Clerum ac populum ſuffragia ſua conferre conſueuiſſe, Epiſcopóſque eodem tempore judicium ſuum tuliſſe, teſtis eſt Cyprianus, de Sabino Epiſcopo ſcribens: *Vt de vniuerſæ fraternitatis ſuffragio, & de Epiſcoporum qui in præſentia conuenerant iudicio, Epiſcopatus ei deferretur.* Quo in loco Cypriani id accuratè conſiderandum eſt; eum diſtinguere jus ſuffragij quod fraternitati competit, id eſt, Clero & populo, à Iudicio quod Epiſcopis tribuit, id eſt, examine Electionis, & Confirmatione. Vſum autem illum *de Traditione diuina, & Apoſtolica obſeruatione*, deſcendiſſe pronuntiat. Quare antiquus auctor Conſtitutionum Apoſtolicarum præcipit, vt is qui Electus fuerit à populo, Epiſcopis præſentetur; & vt is qui primus eſt inter eos, diligenter inquirat de omnibus iis quæ neceſſaria ſunt vt ei manus imponantur.

Cyprian. lib. 1. ep. 4.

Conſtitut. Apoſtol. lib 8. c. 4. ὁ δὲ προκρίνων ἐν αὐτοῖς.

VI. Poſt Concilium Nicænum, Clerus & populus intererant Electionibus. Clariſſima hujus ſententiæ argumenta extant in Concilio Chalcedonenſi; quod Electionis Metropolitanorum, in quibus præcipuo quodam & eximio jure intereſſe poſſunt Epiſcopi, formulam præſcribens, decernit vt fiant Decreto Clericorum Metropoleos, Poſſeſſorum, & Clariſſimorum virorum, & Epiſcoporum prouinciæ; quibus jus præcipuum competebat, quòd ageretur de Electione Metropolitani. *Decreto facto à Clericis*

Concil. Chalcedon. Act. 16.

vniuſcujuſque Metropolis, & Poſſeſſoribus, atque clariſſimis Viris, ſuper hæc & à reuerendiſſimis Epiſcopis prouinciæ. In Actione XI. ejuſdem Concilij, Stephanus Epiſcopus Epheſinus probare volens ſe Canonicè vocatum eſſe ad Metropolim Epheſinam, ait ſe à quadraginta Epiſcopis Aſiæ ordinatum fuiſſe, cum Decreto & Conſenſu præcipuorum & Clariſſimorum ciuium vrbis, totiúſque

Concil. Chalcedon. Act. XI.

Cleri. *Me quadraginta Epiſcopi Aſiani, ſuffragio Clariſſimorum & Primatum, & totius reuerendiſſimi Cleri, & omnis ciuitatis, ordinauerunt.* Clerum & populum interfuiſſe Electionibus Epiſcoporum, poſt tempora Concilij Nicæni, probatur etiam ex Iuſtiniano; qui diſertis verbis præcipit, vt Epiſcopus eligatur *per Clericos & Primates* πρώτους τῆς πόλεως *cujus futurus eſt Epiſcopus*; & vt Decretum ad Metropolitanum perferatur, ab eo examinandum. Ex hac lege colligitur genuinus ſenſus Canonis XIII. Synodi Laodicenæ: *Quòd non ſit permittendum turbis Electiones eorum facere qui ſunt ad Sacerdotium promouendi.* Lex enim conſeruans, ſecundùm Canones, jus ſuffragij ciuibus Honoratis, ſiue Primatibus ciuitatis, vt illa loquitur, planè oſtendit ab eo jure, vi Canonis, excludi plebeculam. Prohibitio enim hæc non extenditur ad *Honoratos*, & *Ordinem*, vt Latini vocant, vel, vt cum Græcis loquamur, ad λαμπροτάτους, λογάδας, πρώτους; ſed propter eos tantùm lata eſt, quos Canon ille τοὺς ὄχλους nuncupat, quos verò Dionyſius vertit *Turbas.*

Nouella 123. c. 1. & Nou. 137. c. 2. & l. 42. c. de Epiſc. & Cleric.

VII. Fatendum tamen eſt, Græcis tandem placitum vt & ipſi magiſtratus à jure Eligendorum Epiſcoporum arcerentur, quos à ſolis prouinciæ Epiſcopis eligi ſatius eſſe exiſtimarunt. Ita viſum Patribus Nicænæ Synodi II. qui tamen ne hujus nouæ inſtitutionis auctores eſſe viderentur, ejus originem prorsùs importunè arceſſunt à Canone IV. Synodi Nicænæ I. prætextu quorundam verborum hujus Canonis, quæ ambigua eſſe videntur. Decretum hoc prompta reuerentia ſuſcepere vniuerſæ Orientis Eccleſiæ. Hinc orta eſt hallucinatio Zonaræ, Balſamonis, & Matthæi Blaſtaris; qui ſeculi ſui morem præ oculis habentes, ſecuti auctoritatem ſeptimæ Synodi, crediderunt eadem ratione explicandum eſſe Canonem Concilij primi Nicæni. Atque id eò faciliùs ſibi perſuaſerunt, quòd exiſtimauerint vocem χειροτονία, quæ in Canone IV. Nicæno habetur, ita accipi poſſe, quaſi ſignificet Electionem, cùm eo ſenſu reperiatur apud Demoſthenem & alios auctores prophanos. Apud auctores tamen Eccleſiaſticos vox illa ſemper ſignificat Ordinationem; quemadmodum à Frontone Ducæo adnotatum eſt in Notis ad opera Chryſoſtomi.

Concil. Nic. 2. c. 3.

VIII. Laïcos ab Electionibus Epiſcoporum robuſtiùs remouit Octaua Synodus, ſecuta exemplum Septimæ: cujus Canon habetur in verſione Anaſtaſij Bibliothecarij, tametſi inter Græcos Canones non reperiatur. *Promotiones atque conſecrationes Epiſcoporum, concordans prioribus Concilijs, Electione ac Decreto Epiſcoporum collegij fieri ſancta hæc & vniuerſalis Synodus definit & ſtatuit; atque jure promulgat neminem Laïcorum Principum vel Potentum ſemet inſerere Electioni vel promotioni Patriarchæ, vel Metropolitæ, aut cujuſlibet Epiſcopi; ne videlicet inordinata hinc & incongrua fiat confuſio, vel contentio; præſertim cùm nullam in talibus poteſtatem quemquam poteſtatiuorum vel ceterorum laïcorum habere conueniat; ſed potiùs ſilere, ac attendere ſibi, vſquequò regulariter à Collegio Eccleſiaſtico ſuſcipiat finem Electio futuri Pontificis.*

Synod. Octaua can. 22.

IX. Quod attinet ad Eccleſias Occidentis; diutiùs illæ jus Electionum permiſere Clero & laïcis, atque ipſi etiam plebeculæ, & ipſis etiam Gregorij VII. temporibus, id eſt, ſeculo vndecimo; vt patet ex ejus epiſtolis. Sed fine ſeculi duodecimi, Clerus & populus paulatim jus Electionum tranſmiſerunt ad Canonicos Eccleſiarum Cathedralium; quos in eo jure confirmarunt Pontificum Romanorum variæ & multiplices Conſtitutiones, quæ habentur editæ in libris Decretalium, in Clementinis, & inter Extrauagantes. Reges nihilominus Francorum priuilegijs quibuſdam fruebantur, ſiue integræ Nominationis, ſiue Neceſſitatis obtinendi eorum conſenſum in perſonam Electi. Populus enim diutiùs jus ſuum in Gallia retinuit, quàm alibi. Certè æuo D. Bernardi, hoc eſt, duodecimo ſeculo, Electiones Epiſcoporum Cabilonenſis & Gebennenſis factæ ſunt cum conſenſu populi; tametſi apud Senones, & in alijs quibuſdam Eccleſijs, eas Clerus peragerer cum conſenſu monachorum diœceſeos.

Gregor. VII. lib. 1. ep. 35. 36. lib. 2. ep. 50. lib. 5. ep. 3. 5 8. 22 lib. 6 ep. 21. lib. 8. ep. 2. 1. 18. 19. 20. lib 9. ep. 18.

S. Bern. ep. 13. 27.

Idem ep. 202. 275. 282. 329. & lib. 3. de Conſid. c. 2.

Ex iis

X. Ex iis quæ ſuprà dicta ſunt, diſcimus, Canonem quartum Concilij Nicæni I. non tribuere Epiſcopis jus Electionis, ſed conſenſus tantùm aut confirmationis, & auctoritatem Ordinationis.

Interpretationi huic meæ fauet verſio Dionyſij Exigui, qui χειροτονίας heic vertit *Ordinationem*, non autem *Electionem*, quam Concilium jam antea factam eſſe volebat juxta vſum perpetuum Eccleſiæ. *Epiſcopum conuenit, maximè quidem ab omnibus qui ſunt in prouincia Epiſcopis, ordinari. Si autem hoc difficile fuerit, aut propter inſtantem neceſſitatem, aut propter itineris longitudinem; Tribus tamen omnimodis in idipſum conuenientibus, & abſentibus quoque pari modo decernentibus, & per ſcripta conſentientibus, tunc Ordinatio celebretur. Firmitas autem eorum quæ geruntur per vnamquamque prouinciam Metropolitano tribuatur Epiſcopo.* Canonem hunc ſequuntur & interpretantur Concilium Africanum can. XIII. & Antiochenum can. XIX. quod addit Metropolitanum ea de cauſa Coëpiſcopos ſuos conuocare.

XI. Itaque tres ex iis canonibus regulæ colliguntur. Prima eſt; Debere Epiſcopos prouinciæ illius, in qua ordinandus eſt Epiſcopus, ejus Electionem approbare, eique conſenſus ſuos adhibere; viua ſcilicet voce, ſi præſentes fuerint; aut per literas, ſi eos abeſſe contingat. Secunda; Ordinationem à tribus ſaltem Epiſcopis eſſe peragendam. Tertia; Firmitatem eorum omnium, id eſt, Confirmationem, ſiue τὸ κῦρος, vt loquitur Concilium, pertinere ad Metropolitanum. Regula prima & tertia explicantur in Canone VI. Nicæno: vbi ſtatuitur eum pro Epiſcopo habendum non eſſe, qui abſque conſenſu Metropolitani fuerit ordinatus. Vnde patet magni momenti viſam eſſe veteribus auctoritatem Metropolitani. Attamen ſi ille, aut alius quiſpiam Epiſcopus, pertinacia potiùs quàm ratione pugnaret aduersùs communem ſententiam Collegarum ſuorum, ita tamen vt repugnantium numerus duos vel tres non excedat; ſtatuit Concilium, obtinere debere ſententiam plurimorum. *Obtineat*, inquit, *ſententia plurimorum.*

XII. Decretum Electionis, ſcripto fiebat; vt conſtat ex epiſtolis Papæ Leonis I. in Actione XVI. Concilij Chalcedonenſis deſcriptis, & ex pluribus aliis auctoritatibus. Examen, diſcuſſio, judicium, & dein Ordinatio, ad Metropolitanum & ad Epiſcopos comprouinciales pertinent ſecundùm antiquos Canones. *Judicium* id, aut *Confirmatio Electionis*, dicitur in Canone XXVII. Concilij Antiocheni: *Seruetur autem jus Eccleſiaſticum, id continens, oportere non aliter fieri, niſi cum ſynodo & judicio Epiſcoporum, qui poſt obitum quieſcentis poteſtatem habent eum, qui dignus extiterit, promouere.* Quod autem hoc loco nominatur *Judicium Epiſcoporum*, in Canone XIX. ejuſdem Concilij dicitur *Decretum Ordinarium*; vbi etiam admonetur, neceſſariam eſſe auctoritatem Metropolitani. Diſciplina eadem deprehenditur in Canone XII. Laodiceni Concilij, quod etiam Iudicij vocem in eadem cauſa vſurpat: *Vt Epiſcopi judicio Metropolitanorum, & eorum Epiſcoporum qui circumcirca ſunt, prouehantur ad Eccleſiaſticam poteſtatem.* Magnam Orientalibus illis Conciliis lucem adferunt Canones Occidentis, qui judicium difficultatum in Electionibus contingentium, Epiſcopis permittunt. Canon XL. Concilij III. Carthaginenſis, qui eſt quinquageſimus in Codice Canonum Eccleſiæ Africanæ, ſtatuit vt ſi qua contradictio fuerit oborta aduersùs perſonam Electi, ab Epiſcopis qui ordinationem peracturi ſunt judicetur: quem locum, vt & pleroſque alios Canones ad hanc materiam ſpectantes, in Decretum ſuum retulit Gratianus *Diſt.* XXIII. c. *Illud ſtatuendum eſt &c.*

XIII. Quòd ſi in plures perſonas diuiſa fuerint eligentium vota; cenſuit Leo, arbitrium diſcordiæ hujus referendum eſſe ad Metropolitanum; cujus judicio is præferri debebit, in quem major eligentium pars conſenſerit, habita ratione meritorum ejus. *Cùm ergo*, Leo I. in ep.
inquit, *de ſummi Sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus præferatur, quem Cleri plebiſque conſenſus concorditer poſtularit; ita vt ſi in aliam fortè perſonam partium ſe vota diuiſerint, Metropolitani judicio is alteri præferatur, qui majoribus & ſtudiis iuuatur & meritis.* ad Anaſt. Theſſal. & ap. Gratian. d. 63. c. fin.

XIV. Iuſtinianus Imp. cùm formam Electionum in Nouellis Conſtitutionibus præſcripſiſſet, ea videlicet ratione vt Clerici & ciues Honorati trium perſonarum Electionem ſcripto facere te- Nou. 123 & 137.

neantur, edicit vt Decretum Electionis iſtiuſmodi ad Metropolitanum & ad ejus Synodum deferatur, vt vnus è tribus deligatur. Quòd ſi accuſatio quæpiam aduersùs Electum inſtituta fuerit, eam Metropolitanus intra trium menſium ſpatium judicare debet, vt deinceps Ordinatio peragi poſſit; hoc tamen addito, vt tota culpa in Metropolitanum rejicienda ſit, ſi ea facta fuerit contra Canones. Non licebat igitur appellare à confirmatione Electionis; nulláque alia ratio ſuppetebat ad infringendum confirmationis Decretum, quàm vt Epiſcopus recens ordinatus Depoſitionis pœnâ plecteretur, ſi juſta aliqua cauſa ſubeſſet.

CAPVT III.

Synopſis.

I. In Gallia, Iudicium Electionis & Ordinationis pertinebat ad Metropolitanum & ad Epiſcopos prouinciæ, ex Leone I.

II. Et ex Concilio Arelat. II. Regis conſenſum neceſſarium eſſe decernit Concilium Aurelian. v.

III. Eadem forma obſeruata eſt, ſub ſecunda Regum noſtrorum dynaſtia. Æuo Caroli Magni, omnes Metropolitani vocabantur Apoſtolici. *Abſtinuit ſequens ætas ab illa ſimplicitate. Priſci eligendorum Epiſcoporum mores approbati in Capitularibus.*

IV. Sede vacante, Clerus à Rege poſtulabat licentiam eligendi Scribebat etiam ad Metropolitanum: qui ſecundùm Regis voluntatem, Epiſcopum viſitatorem delegabat in Eccleſia vacante. Qui Cleri *vocabulo comprehendantur. Quæ fuerint viſitatoris partes. Electionum ritus.*

V. Si Electores ſcienter elegiſſent indignum, Electio deuoluebatur ad Metropolitanum & ad Epiſcopos prouinciæ.

VI. Hincmarus explicatus. Forma examinis Electionum.

VII. Vicarij Epiſcoporum abſentium, exhibebant vicem eorum cum literis Tractoriis. Variæ Tractoriarum ſpecies.

VIII. Si nihil Canonicum obſtabat, Metropolitanus ordinabat Electum; ac deinde illi literas tribuebat, quibus fidem faceret ordinationis. In earum locum ſucceſſere Bullæ Pontificiæ.

IX. Sub tertia Regum noſtrorum dynaſtia, vetus Electionum forma ſeruata eſt; vt patet ex Iuone Carnotenſi. Ejus ætate, introduci in Eccleſiam cœpere Appellationes à Confirmatione Electionum.

X. In Gallia, Conſecratio Epiſcoporum fiebat à Metropolitano & Epiſcopis comprouincialibus, abſque auctoritate ſummi Pontificis; niſi Metropolitanus Electum ordinare recuſaret. Quo caſu, appellabatur ad ſummum Pontificem. Suſpenſis Metropolitanis, Legati ſedis Apoſt. ad ſe trahere conabantur conſecrationes Epiſcoporum. Iuo tamen negat id juſtum eſſe.

XI. Viguit eadem regula in vniuerſo Occidente, etiam ſub Gregorio VII.

XII. Duodecimo ſeculo, introducta Appellatio ad Apoſtolicam ſedem. Conſecratio tamen Metropolitano & duobus Epiſcopis comprouincialibus relicta. Gregorius VII. recuſat conſecrare quendam Epiſcopum, donec conſtiterit eum à juriſdictione Metropolitani ſui eſſe exemptum. Nihil huic Metropolitanorum juri aduerſum reperitur in Decreto, aut Decretalibus.

XIII. Epiſcopi ordinati, ſcripto tradebant profeſſionem fidei, ſed nullam Epiſcopis obedientiam promittebant. Ea noua eſt, & æuo Leonis I. inuenta. Inquiritur in originem ſubſequentium ſponſionum. Diſcrimen profeſſionis quæ Regi præſtatur, & Metropolitano.

XIV. Magnam fuiſſe profeſſionis vim quæ Metropolitano fiebat, oſtendit Iuo. Quid mediæ ætatis Pontifices circa hæc decreuerint. Ad ſe tandem traxerunt confirmationes & conſecrationes Epiſcoporum, à quibus juramentum fidelitatis exigebant. Vnde factum, vt illud Metropolitanis præſtare recuſarent ſuffraganei. Quorum temeritatem repreſſit Clemens VI.

I. PRAXIS illa quæ per vniuerſam Eccleſiam vigebat, qua Iudicium Electionis & Ordinationis permittitur Metropolitano & Coëpiſcopis ejus, prorsùs obtinebat in Galliis: adeóque certa res eſt, ac tam claris argumentis conſtans, vt à congerendis hoc loci innumeris teſtimoniis abſtinendum cenſeam, paucis contentus. Totam hanc materiam paucis verbis complexus eſt Leo I. in epiſtola ad Ruſticum Epiſcopum Narbonenſem: *Nulla ratio ſinit, vt inter Epiſcopos habeantur, qui nec à Clericis ſunt Electi, nec à plebibus expetiti, nec à prouincialibus Epiſcopis cum Iudicio Metropolitani conſecrati.* Vbi vides Leonem,

æque ac Canones ſuprà laudatos, *Iudicij* vocabulom vſurpare, vt Electionis Confirmationem ſignificet.

II. Concilia Gallicana vim diſciplinæ hujus conſtantiſſimè retinuerunt. Omnium antiquiſſimè de ea re ſanciuit Concilium Arelatenſe II. habitum anno 452. in cujus caoone V. hæc leguntur: *Epiſcopum ſine Metropolitano, vel epiſtola Metropolitani, vel tribus comprouincialibus, non liceat ordinare; ita vt alij comprouinciales epiſtolis admoneantur, vt ſe ſuo reſponſo conſenſiſſe ſignificent. Quod ſi inter partes aliqua nata fuerit dubitatio, majori numero Metropolitanus in electione conſentiat.* Morem illum ſuis decretis confirmarunt Coocilia Aruerneoſe & Aurelianenſe V. quod Regiſ conſenſum Electioni Cleri & plebis connectit vt neceſſarium, poteſtatémque Metropolitano facit vices ſuas vni ex Coëpiſcopis ſuis delegandi ad conſecrationem impertieodam: *Cum voluntate Regis, juxta Electionem Cleri ac plebis, ſicut in antiquis Canonibus tenetur ſcriptum, à Metropolitano, vel quem in vice ſua præmiſerit, cum comprouincialibus Pontifex conſecretur.* Extant præterea quamplures aliæ Synodi, quæ docent Electiones olim, ſub prima Regum noſtrorum dynaſtia, fuiſſe confirmatas à Metropolitano & comprouincialibus Epiſcopis, quorum etiam miniſterio manus imponebantur Epiſcopis.

Concil. Aruern. an. 535. c. 2.

Concil. Aurelian. v. an. 549. c. 10.

III. Sub Carolo dein Magno, & Ludouico Pio, forma eadem obſeruata eſt. Quippe tum poſt Electionem Cleri & populi, vt docet Alcuinus, Decretum Electionis ad Metropolitaoum deferebatur, vt Electum conſecraret. *Cùm Epiſcopus ciuitatis*, inquit Alcuinus, *fuerit defunctus, eligitur alius à Clero ſeu populo; fitque Decretum ab illis; & veniunt ad* APOSTOLICVM *cum ſuo Electo deferente ſecum ſuggeſtionem, hoc eſt, rogatorias literas, vt eis conſecret Epiſcopum.* Ceterùm heic obſeruandus eſt modus loqueodi illarum tempeſtatum, quibus licebat Metropolitano tribuere titulum Apoſtolici: cujus moris initia referenda ſunt ad temporà Gregorij Turooenſis. Sequens ætas abſtinuit ab illa ſimplicitate; & deinceps Apoſtolici titulus ſoli Romano Pontifici tributus eſt ab Auctoribus.

Alcuinus de diuinis offic. cap. 36.

Canon XII. Concilij Laodiceni, quem ſuprà adduximus, vim legis in Gallia obtinuit, poſtquàm in Regum noſtrorum Capitulis deſcriptum eſt. Idem dicendum eſt de Canone Carthagineoſi, qui præſcribit modum examinandę contradictionis obortæ aduersùs perſonam Electi. Supremum autem harum rerum judicium illic tribuitur Archiepiſcopo, vt eadem Capitula Regia loquuntur, & Epiſcopis comprouincialibus.

Perſpicua eſt in hoc negotio Synodi Tullenſis apud Saponarias congregatæ ſententia: quæ ad Britonum Epiſcopos ſcribens, ait Conſecrationem Epiſcopi ab iis peragi Canonicè non poſſe abſque præſentia aut cooſenſu Herardi Turonorum Archiepiſcopi: *Ita vt præter ejus præſentiam aut conſenſum nullus Canonicè poſſit ordinari Epiſcopus.*

Concil. ap. Saponarias in ep. ad Epiſcopos Brit.

Sed inutile foret diutiùs immorari in recenſendis teſtimoniis, quibus hæc opinio fulciatur; cùm extent Formulæ quæ tum in vſu erant, editæ cum operibus Hincmari, & in calce Tomi II. Conciliorum Galliæ. Formulæ porrò illæ meliùs docent priſcum morem, quàm ouda & ſimplex Canonum lectio. Vſus enim præſens faciliùs eis genuinum eorum ſenſum indicabat, quàm facere poſſit noſtro ſeculo improba lectio, vſu deſtituta.

IV. Sede igitur vacante, Clerus ciuitatis Regem admonebat eam vacare, quò libertatem eligendi ab eo impetraret. Literæ prætereà ſcribebantur ad Metropolitanum, pro eadem cauſa: qui precibus indem ſuis Regem adibat, ſimúlque poſcebat vti Rex patefaceret quémnam Epiſcopum delegari cuperet Viſitatorem in Eccleſia vacante. Origo hujus inſtituti, nimirum vt Epiſcopus quidam ad Eccleſiam vacanteio dirigatur, qui Electionem quantocyus fieri procuret, petenda eſt à Coocilio Africano, vbi Epiſcopi illi vocantur *Interceſſores*; quos verò Sanctus Gregorius *Viſitatores* nominat. Datâ eligendi licentiâ, Clerus & populus illius Eccleſiæ conueniebant ad celebrandam Electionem. Cleri autem vocabulo comprehenduntur, non ſolùm Clerici ciuitatis, id eſt, Canonici Eccleſiæ Cathedralis, & Rectores Parœciarũ ciuitatis; ſed etiam Clerici Monaſteriorum, & Preſbyteri ruſticanarum parœciarum; qui Vicarios ſuos mittebant cum literis quæ conſenſus ſuos teſtarentur, ac illorum qui in eorum parœciis habitabant: Ciues quo-

Cod. Canon. Eccl. Afric. c. 74.

Hincmar. in Form. II. *Quæ Electio non tantùm à ciuitatis Clericis erit agenda, verùm & de omnibus monaſterijs ipſius parochiæ, & de ruſticanarum parochiarum Preſ-*

byteris occurrebant [illegible], [illegible] etiam factum concordia voto firmabant. Sed & Laici Nobiles ac Ciues adeſſe debebant. Quoniam ab omnibus debet eligi, qui debet ab omnibus [illegible].

que & Nobiles Laïci Ciuitatis in hoc cœtu præſentes eſſe debebant. Vnde eruitur interpretatio horum vocabulorum, alioqui obſcurorum, quæ leguntur in Decretis Celeſtini & Leonis Pontificum Romanorum: qui ad hoc vt Electio legitima cenſeri poſſit, volunt vt in eam conſentiant *Vota ciuium, deſideria populorum, Honoratorum arbitrium, Electio Clericorum, Ordinis conſenſus*; id eſt, conſenſus Cleri & populi totius diœceſeos; qui heic deſcribitur ſecundùm varias hominum conditiones. Viſitator à Metropolitano delegatus orationem ad eos habebat: & coram legi jubebat Canones & Decreta Pontificum Romanorum, in quibus forma Electionum continetur, & cujuſmodi homo debeat eſſe is qui eligendus eſt. Poſt factam Electionem præſente Viſitatore, Decretum ejus ſcripto tradebatur, & ab omnibus Electoribus ſubſcribebatur; ac deinde, die à Metropolitano indicta, ad eum deferebatur à certo Electorum numero, qui fidem facerent eorum quæ acta erant; & Metropolitani præſentiæ ſiſtere ſe debebat Electus, pro examine. Interim apud Regem id agebatur, vt ipſe conſenſum ſuum præſtaret in gratiam Electi. Metropolitanus datis ad comprouinciales Epiſcopos, ad Electum, & Vicarios Electorum literis, vtroſque ad diem quam edicebat, & ad certum locum euocabat, ad examinandum Decretum, & virtutes Electi. Quòd ſi in varias perſonas ſe vota partium diuiſiſſent, Metropolitanus eum præferebat *qui majoribus ſtudiis juuabatur & meritis*, id eſt, eum quem major pars elegerat, & qui capax in primis videbatur. Dein Electum examinabat, vt intelligeret an aliquo impedimento Canonico prohiberetur ejus Electio, vtrum ea doctrina præditus eſſet quæ Epiſcopo neceſſaria eſt, & vtrum in profeſſione Fidei Catholicè crederet. Si quod in eo impedimentum reperiretur, Electio repudiabatur; & Electores jubebantur nouam Electionem celebrare; vt patet ex Formula II.

V. At ſi Electores ſcienter & de induſtria virum elegiſſent, qui ſecundùm Canones aliquo impedimento teneretur, eis pœna imponebatur ob contemptum Canonum; & Metropolitanus eo caſu Electionem celebrabat cum Epiſcopis comprouincialibus. Iudicium autem illud circa vitium Electi fiebat à Metropolitano & Epiſcopis, vt patet ex Hincmaro in Formula IV. *Si perſonam à ſacris Canonibus deuiam ſcienter nobis adduxeritis; non ſolùm ex ea Pontificem non habebitis; verùm etiam pro illicita Electione, vt contemptores Canonum, judicium incurretis: ſed & noſtro ac Coëpiſcoporum Iudicio refutata rationabiliter Electione veſtra incongrua, talem ſecundùm Laodicenſes Canones ſtudebimus eligere, qui veſtris vitioſis voluntatibus non valeat conſentire.*

VI. Cauendum igitur eſt ab eodem Hincmaro, aduersùs Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum ſcribente, qui deſcribens ſpecialia Metropolitani jura circa Electiones, ait: *In Remenſi prouincia ſi fuerit defunctus Epiſcopus, Ego, & non tu, Viſitatorem ipſi viduatæ deſignabo Eccleſiæ, & Electionem cum Decreto Canonico præcipiam fieri. Etſi in partes ſe eligentium vota diuiſerint, meum & non tuum erit eligere, qui majoribus ad ordinandum ſtudiis juuetur & meritis.* Vera quidem hæc citra omnem controuerſiam. Sed id quod poſtea ſequitur, explicatione indiget: *Et meum eſt*, inquit, *ordinandum examinare, non tuum.* Significat, ſolius Metropolitani eſſe Electum interrogare, neque id licere Epiſcopis comprouincialibus vllo modo. Examen nihilominus illud fit à Metropolitano, coram Epiſcopis comprouincialibus; vt videre eſt in examine Epiſcopi Catalaunenſis, quod in Formula XI. deſcriptum eſt. *Anno ab Incarnatione Domini* DCCCLXVIII. *conuenientibus apud Cariſiacum in Eccleſia pro examinatione Vuilleberti Presbyteri, qui futurus erat Catalaunenſis Epiſcopus, Hincmaro diœceſis Remenſium Archiepiſcopo, item Hincmaro Laudunenſium Epiſcopo, Hodone Belgiuacorum Epiſcopo, cum Legatis Hrotadi, Erpoini, Hilmeradi, Reginelmi, & Ioannis, ejuſdem diœceſis Coëpiſcoporum, vicem eorundem Patrum ſuorum cum Tractoriis, ſicut regulæ præcipiunt, exhibentibus, & quamplurimis Abbatibus, Canonicis, Monachis, Presbyteris, Diaconibus, atque Subdiaconibus.*

VII. Legati ſiue Vicarij Epiſcoporum abſentium exhibebant vicem eorum cum literis Tractoriis. Sic illa ætas vocabat literas quibus Epiſcopi

committebant ſuas vices iis quos ad Synodos mittebant; vt patet ex hoc loco, & ex Formula XIV. quæ continet Tractoriam quam Prudentius Tricaſſium Epiſcopus per Vicarium ſuum mittit ad celebrandam Electionem Epiſcopi Pariſienſis. In Collectione tamen Canonum Africanorum, can. LXXVI. *Tractoriæ*, ſiue *Tractatoriæ* dicuntur literæ quibus Metropolitanus Epiſcopos comprouinciales inuitat ad Synodum.

VIII. Itaque ſi nihil Canonicum obſtaret, Metropolitanus cum Coëpiſcopis ſuis ordinabat Electum; ac dein illi literas tribuebat, quibus fidem faceret Ordinationis, aliáſque inſuper ad Clerum & populum Eccleſiæ cui ordinatus erat Epiſcopus, juxta Canones Africanos, qui ordinatos ab Epiſcopis jubent accipere literas ab Ordinatoribus ſuis: *Deinde placuit, vt quicunque deinceps ab Epiſcopis ordinantur per prouincias Africanas, literas accipiant ab Ordinatoribus ſuis, manu eorum ſubſcriptas, continentes Conſulem & Diem; vt nulla altercatio de poſterioribus vel anterioribus oriatur.* Harum literarum formulæ extant in Formulis XV. & XVI. in quarum locum ſubſtitutæ ſunt Bullæ ſummorum Pontificum.

Cod. Can Eccl. Afric. c. 89.

IX. Sub tertia Regum noſtrorum Dynaſtia, vetus confirmationis Electionum inſtitutum perſeuerauit in Gallia: vbi Electiones fiebant à Clero & populo, & à Metropolitano confirmabantur; vel, ſi fortè contradictio quædam oborta eſſet, examinabantur à Metropolitano cum conſilio Epiſcoporum comprouincialium, qui dein Conſecrationis munus Electo impertiebant. Hunc ſeculi ſui morem fuiſſe docet Iuo Carnotenſis Epiſcopus in epiſtola CXXXVIII. *Electioni Fulconis vel alterius aſſenſum non dabimus, niſi quem aut Cleri plebiſque conſenſus elegerit, aut Metropolitani Iudicium cum conniuentia Suffraganeorum, habita legitima diſcuſſione, probauerit.* Vides itaque heic Electionem Epiſcopi Pariſienſis à Clero & populo eſſe peractam, & diſcuſſionem oppoſitionum reſeruatam Metropolitano & Epiſcopis comprouincialibus. Idem Iuo euocatus ab Archiepiſcopo Senonenſi ad judicium hujus cauſæ, reſpondit ſe fortaſſis iturum ad eum: ſed ſi id fieri non poſſit, tótque præterea Epiſcopi abſint vt ea legitimè definiri non poſſit, ſuadet vt aut eam in aliud tempus differat, aut ad Sedem Apoſtolicam contendentes remittat; quò Fulco ire decreuerat, ſiue rata ſiue irrita cenſeretur ejus Electio. *Si autem aliqua præpediente ratione venire non potero, neque tot de Collegis conuenerint, qui ad tanti negotij definitionem ſufficiant; aut in aliud tempus rem differte; aut ad Sedem Apoſtolicam vtramque partem remittite, ad quam iturus eſt domnus Fulco, ſiue rata ſiue irrita fiat ejus Electio.* Locus porrò hic docet, jam tum, ſcilicet à ſexcentis ferme annis, cœpiſſe in Eccleſiam inuehi Appellationes à Confirmatione Electionum. Seculo duodecimo, Iudicium controuerſiarum quæ in hujuſcemodi Electionibus ſuboriebantur, pertinebat ad Metropolitanum & comprouinciales Epiſcopos; vt ad Remenſem Archiepiſcopum ſcribit Innocentius III. lib. 1. ep. 152.

Iuo ep. 139.

X. Conſecratio autem Epiſcoporum fiebat in Gallia à Metropolitanis & comprouincialibus Epiſcopis; nec quicquam in eas juris competebat Epiſcopo Romano, aut ejus Legatis. Attamen ſi Metropolitanus Electum ordinare recuſabat, Electores appellabant Pontificem Romanum; vt factum eſt à Carnotenſibus, qui ab Vrbano II. poſtularunt vt Iuonem, qui in locum Gofridi ab Epiſcopatu depoſiti electus erat, conſecrare dignaretur: qui cùm Senonenſis Archiepiſcopi contradictionem injuſtam eſſe agnouiſſet, Iuonem manibus propriis conſecrauit. Legati quin etiam Romanæ ſedis contendebant Conſecrationem Epiſcopi ad ſe pertinere, quoties Metropolitano prouinciæ interdictum erat ne quid Epiſcopalis operis ageret. quod vulgò *ſuſpenſionem ab Epiſcopalibus functionibus* vocant. Iuo tamen negat id juſtum eſſe; tametſi in eo caſu Legatis concedat Confirmationem Electionis: ceterùm Conſecrationem, etiam in eo caſu, ad Epiſcopos prouinciæ pertinere. Sanè ipſe cum Collegis ſuis Sancionem Epiſcopum Aurelianenſem conſecrauit, quòd Archiepiſcopo Senonenſi interdictum eſſet ne Metropolitani munia exerceret.

Vrbani II. ep. ad Richer Senon Archiep. ep 2. inter epiſtolas Iuonis.

Iuo ep. 62.

Idem ep. 54.

XI. Ea tamen non erat Eccleſiæ Gallicanæ priuata conſuetudo, cùm ejus vſus in vniuerſo Occidente tum

temporis obtineret. Quippe ſeculo vndecimo, Concilium Romanum ſub Gregorio VII. habitum anno M. LXXX. ſtatuit vt defuncto Paſtore alicujus Eccleſiæ, Viſitator Epiſcopus ad eam dirigatur, ſiue à Papa in ſua prouincia, ſeu à Metropolitanis in ſuis quoque prouinciis; cujus inſtantiâ Clerus & populus celebrent Canonicè Electionem alterius Epiſcopi, quam deinde confirmari oporteat à Metropolitano. Quòd ſi is fortean eligeretur qui idoneus non eſſet; Concilium Electores, qui ad prauam Electionem declinauerint, eligendi poteſtate priuat pro hac vice. Quod ab Hincmaro adnotatum ſuprà vidimus; & repetitum eſt in Concilio Lateranenſi cap. *Quia propter*. de Elect.

Cap Quia diligentia. cap Innotuit. c. Cum dilectus. de Elect. c. Cùm olim. de Tranſlat. Epiſc.

XII. Duodecimum ſeculum conſeruauit Metropolitanis auctoritatem examinandi Electiones, eas confirmandi, & controuerſias circa hæc obortas judicandi; vt patet ex varus Decretalium locis, quæ laudantur in ora hujus paginæ. Appellatio tamen ad Sedem Apoſtolicam introducta eſt. In quo magna vis illata eſt vetuſtis Canonibus. Conſecratio tamen Metropolitano & & duobus Epiſcopis comprouincialibus, modò conſenſu abſentium non deſtituerentur, relicta eſt à Leone IX. & Gregorio VII. qui Epiſcopos qui pertinent ad Conſecrationem Papæ diſtinguit ab iis qui pertinent ad Conſecrationem aliorum Metropolitanorum: in qua re adeo religioſum ſe præbuit, vt Epiſcopum quendam conſecrare recuſauerit, donec ſibi conſtaret eum à juriſdictione Metropolitani ſui eſſe exemptum. Conſtantiſſimum eſt hoc Metropolitanorum jus; neque aliquid in Decreto Gratiani, aut in Decretalibus, inuenitur ei aduerſum; niſi ob negligentiam Metropolitani, aut ſi Canonicis Cenſuris teneatur.

Leo IX ep. 3. 4
Lib. 6. poſt ep 50.
Lib. 9. ep. 24.

XIII. Epiſcopi autem, poſtquàm conſecrati fuerant, ſcripto tradebant profeſſionē Fidei; ſed nullam Epiſcopis obedientiam promittebant, niſi verbis generalibus conceptam, ſcilicet obſeruaturos ſe quæ Canonibus præſcripta eſſent. Praxim enim illam, quæ reuerentiam quandam & obedientiam Metropolitano præſtandam eſſe edicit, nouam eſſe colligitur ex epiſtola Leonis I. ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem: in qua eum objurgat, quòd ab Epiſcopo Attico *chartulam de obedientiæ ſponſione* exegerat conſcribi: *Legebatur*, inquit Leo, *in literis tuis, quòd frater Atticus chartulam de obedientiæ ſponſione conſcripſerat, in qua ſignum prodebatur injuriæ*. Locus hic relatus eſt in libris Decretalium; vbi Gloſſa laborat in conciliatione ejus cum quibuſdam aliis capitibus, ſponſionem illam ſcripto tradi præcipientibus: qua difficultate vt ſe expediat, Atticum ait Clericum fuiſſe, cui animarum cura non erat commiſſa. Vera tamen ſolutio hæc eſt; anno nimirum CCCCL. id eſt, ſub tempora Leonis Primi, ſponſiones illas, ſiue *juramenta fidelitatis*, vt ſequens ætas vocauit, nondum fuiſſe receptas in vſum. Inualuere poſtea; adeo vt in profeſſione Fidei quam Epiſcopi in conſecratione emittebant, mentio in primis fieret Metropolitani, cui pollicebantur ſe ei obedientiam & reuerentiam in Canonibus & Decretis ſedis Apoſtolicæ contentam conſeruaturos, & inſuper priuilegia quæ ſecundùm eoſdem Canones & Decreta Metropolitanis debebantur; nulla prorſùs mentione facta ſedis Apoſtolicæ. Origo hujus conſuetudinis extat in libello quorundam Epiſcoporū Aquileienſium, oblato Imperatori Mauricio circa annum DXC. qui aiunt ſe, tempore Ordinationis ſuæ, Cautionem ſcriptis emittere, quâ ſpondent ſe ſtudioſè ſeruaturos fidem Ordinatoris ſui, & fidem integram Reipublicæ. Itaque hæc illorum profeſſio Fidei continebat, ſecuturos ſe exemplum & auctoritatem Metropolitani in damnandis hæreſibus, & pro Canonum executione; ac præterea ſeruaturos integram fidem quæ Reipublicæ, id eſt, Imperatoribus, debetur. *Suggerimus, pie dominator, quia tempore ordinationis noſtræ, vnuſquiſque Sacerdos in ſanctâ Sede Aquilegienſi Cautionem ſcriptam emittimus ſtudioſè de Fide Ordinatoris noſtri, & nos fidem integram ſanctæ Reipublicæ ſeruaturos*. Ap. Baron. ad an. 590. §. 42.

Formula profeſſionis Fidei Adalberti Morinenſis Epiſcopi, quam ante conſecrationem Hincmaro Metropolitano ſuo tradidit, docet illum promiſiſſe ſe obſeruaturum Canones vſu receptos, & Priuilegium Metropolitani: *Priuilegio etiam Metropolis Remorum Eccleſiæ, ac ejus Præſulis, ſecundùm Sacroſanctos Con-* Formula XII in App. Tomi

11. Conciliorum Galliæ, & in Opuſculis Hincmari. *ciliorum Canones, & Decreta Sedis Apoſtolicæ ex Sacris Canonibus & legibus promulgata, pro ſcire & poſſe, abſque dolo & ſimulatione, vel indebita & pertinaci contradictione, me obediturum profiteor.*

Profeſſio Hincmari Laudunenſis Epiſcopi continet juramentum fidelitatis ab eo Regi præſtitum; cui ſe obeditu-
Ap. Aimoinū. rum promittit, *ſicut Homo Seniori ſuo.* Deinde promittit ſe Priuilegio Hincmari Metropolitani Eccleſiæ Remenſis obediturum, ſecundùm Canones. Sed heic adnotandum eſt diſcrimen quod intercedit inter vtramque profeſſionem; cùm prima contineat fidem quæ domino debetur à vaſſallo, altera verò obedientiam Canonicam.

XIV. Quæ porrò eſſet profeſſionis illius vis, oſtendit Iuo Carnotenſis, Archiepiſcopi Senonenſis ſuffraganeus. Hugo Lugdunenſis Archiepiſcopus, & Eccleſiæ Romanæ Legatus, eum euocauerat ad ordinationem Epiſcopi Niuernenſis, quam Hugo peragere deſtinauerat omiſſo Archiepiſcopo Senonenſi, ad cujus Metropolim pertinet Eccleſia Niuernenſis. Reſpondit Iuo, timere ſe, ne, ſi ad eam Conſecrationem accederet, reus fieret violatæ ſponſionis quam Sedi Metropolitanæ fecerat, id eſt, ſponſionis à ſe factæ eo tem-
Iuo ep 61. pore quo fuerat ordinatus. *Timentes reos fieri ſponſionis quam Metropolitanæ Sedi fecimus.* Quem morem ea tempeſtate vbique obtinuiſſe ſcribit idem Iuo in epiſt. LXXIII. *Reliqui Pontifices ante Conſecrationem examinantur, omnem veterum morum honeſtatem & debitam obedientiam ſe exhibituros ſuis Ordinatoribus pollicentur.*

At Gregorius IX. Pontifex Romanus decreuit, vt Metropolitani à ſuffraganeis ſuis idem juramentum fidelitatis & obedientiæ Canonicæ exigant, quod Pontifici Romano præſtatur ab iis Epiſcopis qui immediatè pertinent ad ejus Conſecrationem; neque ipſe aut alij Pontifices contendebant, vt Epiſcopi inferioris ordinis vllam Sedi Apoſtolicæ profeſſionem fidei facerent.

ADDITIO

STEPHANI BALVZII.

[In eo tamen mirè laſciuiit ſequens ætas, ob Reſeruationes Eccleſiarum Cathedralium à ſummis Pontificibus introductas, de quibus agitur in capite IX. hujus libri. Hinc factum, vt cùm Epiſcopi auctoritate ſummi Pontificis inſcio Metropolitano conſecrarentur, juramentum fidelitatis exhibere Metropolitanis recuſarent, eo prætextu, *quod ipſi Epiſcopi non fuerant per eorum Capitula Electi, nec per Archiepiſcopum ſuum Metropolitanum confirmati, ſeu etiam conſecrati; ſed ſolùm per ſanctam Sedem Apoſtolicam promoti; ac de ejus mandato in Curia Romana, vel extra, munus conſecrationis receperant; cui ſanctæ Sedi Apoſtolicæ juramentum præſtiterant;* vt ſcribit Petrus de Iudicia Archiepiſcopus Narbonenſis. Ægrè ferebat hanc contumeliam ſibi ac ſuæ Sedi illatam idem Petrus. Itaque de ea re conqueſtus apud Clementem VI. auunculum ſuum, ad quem Epiſcopi illi rebelles appellauerant, injuriam illam vltus eſt. *Tandem, Deo diſponente,* inquit ille, *propoſito negotio in Conſiſtorio, ſententiam reportaui; & Declarationem, ſeu Determinationem ad perpetuam rei memoriam pro me & aliis omnibus ſubditos habentibus obtinui: quam hic inſerui, vt omnibus clariùs pateat, & nullus amodo dubitare habeat in prædictis.*

DECLARATIO.

Clemens Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Romanus Pontifex obtinens ſuper vniuerſas orbis Eccleſias diuina inſtitutione Primatum, circa ipſarum jurium conſeruationẽ more beneuoli patris libenter intendit; ſic eis, cùm expedit, præficiendo Prælatos, vt per hoc juri alterius nullatenus derogetur. Cùm itaque, ſicut multorum inſinuatio ad Apoſtolatus noſtri deduxit auditum, nonnulli reuocare conentur in dubium, vtrùm Epiſcopi, ſeu alij Prælati Sedi Apoſtolicæ non immediatè ſubjecti, qui per Sedem eandem ad Cathedralium Eccleſiarum vel quarumcunque dignitatum regimina pro tempore promouentur, munúſque conſecrationis ſeu benedictionis à nobis ſeu de mandato noſtro in Romana Curia, ſeu extra, ſuſcipiunt, ac fidelitatis debita nobis & eidem Sedi præſtant ſolitum juramentum, ſuis Metropolitanis teneantur, ſeu Prælatis aliis, quibus immediatè ſubſunt, aliud conſuetum juramentum præſtare: Nos volentes cujuſlibet heſitationis ſcrupulum in præmiſſis auferre, Epiſcopos & Prælatos alios ſupradictos per Sedem eandem ad hujuſmodi regimina jam promotos, & quos in poſterum promoueri continget, auctoritate præſentium declaramus ad omnia illa ſuis Metropolitanis ſeu Prælatis aliis immediatè ſuperioribus omnino teneri, ad quæ tenerentur ſi non per dictam Sedem vel de mandato ipſius Sedis ad hujuſmodi regimina promoti, nec juramentum hujuſmodi per eos nobis vel eidem Sedi præſtitum extitiſſet. Nulli ergo &c. noſtræ declarationis & conſtitutionis infringere &c. Datum Auinioni Kalendis Octobris, Pontificatus noſtri anno octauo.

Addit Petrus Archiepiſcopus: *Qua Declaratione facta, & bullata, vt eſt moris, Epiſcopi qui prius contradixerant, ſtatim venerunt ad prædictam noſtram ſanctam Narbonenſem Eccleſiam pro dicto juramento præſtando: à quibus ipſum juramentum recepi ſecundùm ſolemnitatem præcedentem, nihil de contingentibus omittendo.* Ceterùm ea Petri Narbonenſis Archiepiſcopi Narratio extat integra in codice Ms. Eccleſiæ Narbonenſis.

CAPVT IV.

Synopſis.

I. Metropolitanorum Electio pertinebat ad Epiſcopos Comprouinciales cum conſenſu Cleri & populi.

II. Ita Electi Stephanus Epiſcopus Epheſinus, Flauianus Antiochenus, & Nectarius CP.

III. Eadem forma præſcripta eſt in Conciliis Gallicanis. Aliud tamen obtinuit æuo Hincmari.

IV. Ordinationes Metropolitanorum pertinebant ad Patriarchas. Quod probatur ex Concilio Chalced. & Innocentio I.

V. Metropolitani tamen Conſtantiæ Cypri Ordinatio relicta eſt Synodo prouinciæ, & vetita Patriarchæ Antiocheno, decreto Concilij Epheſini.

VI. Quæritur, an ordinationes omnium Metropolitanorum pertineant ad ſummum Pontificem, tanquam Patriarcham Occidentis. Concluditur, ad eum pertinere ordinationem Metropolitanorum qui Diœceſeos Vrbicariæ finibus continentur. Diſcrimen Epiſcopi Romani cum ceteris Patriarchis.

VII. Metropolitanorum Italiæ ordinationes fiebant abſque auctoritate ſummi Pontificis. Ordinatio Metropolitæ Aquileienſis pertinebat ad Epiſcopum Mediolanenſem, Primatis verò Mediolanenſis ordinatio ad Epiſcopum Aquileienſem. Æuo tamen D. Gregorij, neceſſarius erat ſummi Pontificis conſenſus pro ordinatione Epiſcopi Mediolanenſis, & Salonitani.

VIII. Prouinciæ quæ extra Italiam erant, Metropolitanos ſuos ordinabant abſque auctoritate aut conſenſu Epiſcopi Romani. Exemplum in Africa, in Hiſpania, Dardania, ceteriſque prouinciis Illyrico vicinis.

IX. Eccleſia Gallicana eodem jure vſa, quæ Metropolitanos ſuos non alibi ordinari permiſit, quàm in Synodo prouinciæ; niſi ſi apud quaſdam prouincias aliud obtineret. Notatus interpres Græcus Canonis VI. Sardicenſis. Remenſis & Treuirenſis Eccleſiæ, Sorores *dictæ ab Hincmaro.*

X. Sub ſecunda Regum noſtrorum dynaſtia, vetus conſuetudo valuit. Probatur ex Hincmaro; qui hinc concludit Metropolitanos Galliarum eſſe Primates. Duo Primatum genera. Pallij genium.

XI. Acriter eum morem retinere contendit Iuo Carnotenſis. Decretalium libri conſeruauerunt Epiſcopis comprouincialibus ordinationem Metropolitani. Quæ paulò poſt eis adempta eſt. Æuo Gulielmi de Montelauduno, Archiepiſcopi conſecrabantur ſolâ ſummi Pontificis auctoritate.

I. Maioris hauddubiè momenti erant Metropolitanorum Electiones & Ordinationes, quàm ceterorũ Epiſcoporum; ideóque majorem curam deſiderabant. In Electionibus ſanè, Epiſcopi integro ſuffragij jure fruebantur, & ea quidem auctoritate quam in ceterorum Collegarum ſuorum Electionibus non vſurpabant; ob id videlicet, quòd cùm à Metropolitano pendere deberent, ipſorum valde intererat cujuſmodi homo ad eam dignitatem vocaretur. Præclarè itaque Leo: *Metropolitano defuncto, cùm in locum ejus alius fuerit ſubrogandus, prouinciales Epiſcopi ad ciuitatem Metropolitanam conuenire debebunt; vt omnium Clericorum atque omnium ciuium voluntate diſcuſſa, ex Presbyteris ejuſdem Eccleſiæ, vel ex Diaconibus, optimus eligatur.* Hunc Leonis locum imitatus eſt Iſidorus Mercator in ſuppoſititia epiſtola Aniceti, quæ à Gratiano relata eſt. Leo I. ep. 88. diſt. 63. c. 9. diſt. 64. c. 4

II. Secundùm rationem à Leone prolatam, rectè in Actione XI. Concilij Chalcedonenſis pronuntiauit Anatolius Patriarcha CP. Electionem Metropolitani Epheſini ab iis omnibus celebrandam eſſe, qui ab eo regendi erant: *Dabitur autem Epheſiorum Metropoli Epiſcopus, ab omnibus qui paſcendi ſunt eligendus.* Quare Stephanus ciuitatis illius Epiſcopus aiebat ſe electum fuiſſe ab Epiſcopis Aſiæ, & à Clero & ciuibus Honoratis Epheſi. Patres quinetiam ſecundæ Synodi Oecumenicæ, quæ Conſtantinopoli habita eſt, rectè adnotant in Epiſtola Synodica, Flauianum Epiſcopum Antiochenum electum fuiſſe ſuffragiis Epiſcoporum comprouincialium Epiſtola Syn. Concilij CP.

& totius

& totius Diœceſeos Orientalis, & concordibus etiam ſuffragiis Eccleſiæ Antiochenæ, id eſt, cum conſenſu Cleri & populi ſpecialis diœceſeos Antiochenæ. In eadem Synodica epiſtola habetur, Nectarium Epiſcopum CP. electum fuiſſe ab Epiſcopis illius Synodi, cum ſuffragiis Clericorum & ciuium, præſente Imperatore.

III. Ob eam cauſam Concilia Gallicana jubent, vt Metropolitanus eligatur ab Epiſcopis prouinciæ, & à Clero ac populo Ciuitatis in qua ordinandus eſt Metropolitanus. *In ordinandis Metropolitanis Epiſcopis* (inquit Concilium Aurelianenſe II. anno DXXXIII. habitum) *antiquam inſtitutionis formulam renouamus, quam per incuriam omnimodis videmus amiſſam. Itaque Metropolitanus Epiſcopus à comprouincialibus Epiſcopis, Clericis, vel populis electus, congregatis in vnum omnibus comprouincialibus Epiſcopis ordinetur.*

Diſertior eſt ſententia Concilij Aurelianenſis III. habiti anno DXXXVIII. vbi indicatur diſcrimen quod intercedebat inter Electiones Epiſcoporum & Metropolitanorum. Præcipit namque vt Metropolitanum Epiſcopi comprouinciales eligant, cum conſenſu Cleri & ciuium. Comprouincialium autem Epiſcoporum Electionem à Clero & populo fieri jubet, cum conſenſo Metropolitani. Quod diſcrimen cùm aliqui non ſatis expendiſſent, irrito labore conati ſunt conciliare Canones, quorum ſententiæ videbantur eſſe diuerſæ in materia Electionum. (Concil. Aurelian. III. can. 3.) *Metropolitanus à comprouincialibus Epiſcopis, ſicut Decreta Sedis Apoſtolicæ continent, cum conſenſu Cleri vel ciuium eligatur: quia æquum eſt, ſicut ipſa Sedes Apoſtolica dixit, vt qui proponendus eſt omnibus, ab omnibus eligatur. De comprouincialibus verò ordinandis, cum conſenſu Metropolitani, Cleri, & ciuium, juxta priorum Canonum ſtatuta, Electio & voluntas requiratur.* Apud Hincmarum tamen, & in antiquis Formulis, legimus Electiones Metropolitanorum factas eſſe à Clero tantùm & popnlo ciuitatis, abſque Epiſcoporum ſuffragio.

IV. Ordinationes autem ſiue Conſecrationes Metropolitarum pertinebant ad Patriarchas, vt patet ex Actione XVI. Chalcedonenſis Synodi: quæ Sedem Conſtantinopolitanam euehens ad honorem Patriarchatus, & Diœceſim ejus Synodúmque Patriarchalem componens ex prouinciis Pontica, Aſiana, & Thracica, nouo quidem Patriarchæ concedit ordinationes Metropolitanorum harum diœceſeon; non tamen Epiſcoporum, quos à ſuis Metropolitanis ordinari debere cenſet. Sed ordinationem celebrare debet Epiſcopus CP. poſtquàm Decretum Electionis ad eum fuerit delatum; ejúſque arbitrio relinquitur perſonam Electam euocare Conſtantinopolim, illic ordinandam, aut conſenſum ſuum dare vt ibi ordinetur vbi electio celebrata eſt; *Κατ' ἐπαρχίαν αὐτήν*. Idipſum probatur ex epiſtola Innocentij I. ad Alexandrum Epiſcopum Antiochenum; in qua ſic ſcriptum eſt: *Metropolitanos auctoritate ordinas ſingulari.* Patriarcha verò Ægypti non ſolùm Metropolitanos Ægyptiacæ Diœceſeos ordinabat, ſed etiam omnes Epiſcopos à ſuo Patriarchatu pendentes; vt conſtat ex epiſtola Synodica Concilij Nicæni, quæ extat apud Theodoretum lib. I. cap. IX. & ex epiſtolis Syneſij ad Theophilum Epiſcopum Alexandrinũ. Idem jus Sedi ſuæ aſſerere tentauit Alexander Epiſcopus Antiochenus, id eſt, jus ordinandi non ſolùm Metropolitanos, ſed etiam reliquos Epiſcopos Sedi ſuæ ſubjectos. Deſideriũ ejus approbauit Innocentius I. ad ejus Conſulta reſpondens; eo tamen adhibito temperamento quoad ordinationem Epiſcoporum ſecundi gradus, vt vicinos quidem ad ſe accerſat, longè tamen poſitos in prouinciis conſentiat ordinari. *Ceteros non ſine permiſſu conſcientiaque tua ſinas Epiſcopos procreari. In quibus hunc modum recte ſeruabis, vt longè poſitos, literis datis, ordinari cenſeas ab iis qui nunc eos ſuo tantùm ordinant arbitrario: vicinos autem, ſi æſtimas, ad manus impoſitionem tuæ gratiæ ſtatuas peruenire.* (Innoc. I ep. ad Alex. Antioch.)

V. In Concilio tamen Epheſino conquerentibus Epiſcopis Cypriis, Metropolis illius Inſulæ, tametſi intra Patriarchatus Antiocheni limites contineretur, retinuit priſcum morem, ſecundùm Apoſtolicos Canones & Nicænos; id eſt, Ordinatio Epiſcopi Conſtantiæ, qui Cypri Metropolitanus erat, relicta eſt Synodo illius prouinciæ, & vetita Patriarchæ Antiocheno. Couſti-

tutio illa manauit in omnes prouincias Eccleſiæ, quibus ſua libertas conſeruata eſt, ſecundùm Canones; addito, ne Epiſcopi quicquam audeant in prouinciis quæ ab eis ex veteri conſuetudine non pendebant: *Ne Patrum Canones prætereantur; néue ſub Sacerdotij prætextu mundanæ poteſtatis faſtus irrepat; ne clam paulatim libertas amittatur, quam nobis donauit ſanguine ſuo Dominus noſter Ieſus Chriſtus, omnium hominum liberator.*

VI. Poſſet tentari ex iis quæ ſuprà dicta ſunt, Ordinationem omnium Metropolitanorum Occidentis pertinere ad Romanum Pontificem, qui Patriarcha eſt Occidentis; cùm præſertim Epiſcoporum Alexandriæ & Antiochiæ auctoritatem Nicæna Synodus conſtituat ad exemplum Epiſcopi Vrbis Romæ. Equidem id neceſſariò conſequitur ex iis quæ dicta ſunt; ſed ita tamen, vt auctoritas illa ordinandorum Metropolitarum coërceatur intra limites Synodi Patriarchalis ordinariæ Epiſcopi Romani, id eſt, de Metropolitanis tantùm accipiatur qui Diœceſeos Vrbicariæ finibus continentur. Quapropter Iuſtinianus formam præſcribens Synodorum quæ à
Nou. 123. & 137. Patriarchis conuocari debent, ait diſertis verbis ad illas conuenire debere Epiſcopos qui pertinent ad eorum Ordinationem. Vnde ſequitur idem prorsùs ſignificari, ſi quis dicatur ad Synodum Patriarchæ cujuſpiam, aut ad ejus Ordinationem pertinere. In quibuſdam porrò ceteri Patriarchæ cum Romano componi poſſunt, in quibuſdam diſcrepant. Alexandrinus enim & Antiochenus vnicam tantùm Diœceſim Eccleſiaſticam obtinebant, ex decem Metropolitanis conflatam. quanquam poſtea Conſtantinopolitano tributæ ſunt Tres Diœceſes, in quibus XXVII. Metropolitani numerabantur. At Epiſcopi Romani cura, præter Patriarchatum ordinarium, qui ſaltem ex Diœceſi Vrbicaria decémque Metropolitanis conſtabat, porrigebatur in reliquas omnes Occidentis Metropoles, quæ ſexagenarium numerum egrediebantur. Majoris itaquè Italiæ partis Metropolitani à ſummo Pontifice ordinabantur in ipſa Vrbe; aut poſtquàm Epiſcoporum comprouincialium conſenſus Electionem firmauerat, ij permiſſu ejus Ordinationem Metropolitani celebrabant. Sed in Diœceſi Vrbicaria, receptum erat vt Epiſcopi aliis Metropolitanis ſubjecti, ab eo conſecrarentur. In quo ſimilis eſt Epiſcopo Alexandriæ, juxta Concilium Nicænum. Ceterùm id à nemine ante me obſeruatum fuerat.

VII. Ambroſij ſanè Mediolanenſis Vide ſuprà lib.
Epiſcopi Electio & Ordinatio, quæ fac- 1. c. 7. §. 3.
ta eſt à Synodo totius Italiæ decreto Imperatoris Valentiniani coacta, euincit, nihil juris per illas tempeſtates Romano Pontifici competiuiſſe in ordinatione Metropolitani Mediolanenſis; à qua manus abſtinuit per multum æui, ſerò vſurpata ejus ordinatione. Colligi
id abundè poteſt ex epiſtola Pelagij I. Vide lib. 1. c. 7. §. 3.
anno DLV. in Sede Petri præſidentis: qui docens, Epiſcopos Aquileienſem & Mediolanenſem conſueuiſſe inuicem ſibi manus imponere quando alterutra harum ſedium Paſtore proprio viduata erat, inſinuare tamen nititur hanc conſuetudinem introductam eſſe vitandis ſumptibus qui Electo incumberent, ſi Romam pro ordinatione accedere cogeretur; cùm vera hujus inſtituti ratio in eo conſiſtat, quòd cùm Mediolanum eſſet Caput Diœceſeos Italicæ, vt conſtat ex Concilio Aquileienſi, ordinatio Metropolitæ Aquileienſis ad Epiſcopum Mediolanenſem optimo jure pertinebat; Primatis verò Mediolanenſis ordinatio ad Aquileienſem Epiſcopum, quòd primus eſſet inter Metropolitanos Synodi generalis Diœceſeos Italicæ. Ex epiſtola tamen quadam Gregorij I. colligitur, jam æuo ejus, id eſt, LVIII. annis poſt Pelagium, inualuiſſe, vt neceſſarius eſſet ſummi Pontificis conſenſus ad hoc vt Epiſcopis prouinciæ Mediolanenſis libera eſſet Ordinatio Metropolitani. Verba ejus minimè ambigua ſunt, ad Exarchum Italiæ ſcribentis de Electione Epiſcopi Mediolanenſis. Ait enim ſe, vt conſuetudinem ſeruet, miſſurum eſſe miniſtrum Eccleſiæ Romanæ, qui Electum ab Epiſcopis comprouincialibus, ſicut vetus mos exigit, cum aſſenſu quoque Pontificis Romani, faciat conſecrari. Diſtinguit autem illic accuratè jus canonicum Epiſcoporum comprouincialium, quod veteri mori adſcribit, ab Eccleſiæ Romanæ poſſeſſione, quam
ſimpliciter Conſuetudinem appellat, Gratian. 24.
abſque vllo epitheto: quæ conſuetudo q. 1.

hauddubiè introducta erat poſt ſchiſma Eccleſiarũ Mediolanenſis & Aquileienſis. *Neceſſe fuit pro ſeruanda conſuetudine*, inquit Gregorius, *militem Eccleſiæ noſtræ dirigere, qui eum, in quo omnium voluntates atque conſenſum concorditer conuenire cognouerit, à ſuis Epiſcopis, ſicut vetus mos exigit, cum noſtro tamen aſſenſu, faciat conſecrari.* Idem ad Ioannem Subdiaconum, cui harum rerum executionem commiſit, ſcribens, ita loquitur. *Tunc eum à propriis Epiſcopis, ſicut antiquitatis mos exigit, cum noſtræ auctoritatis aſſenſu facias conſecrari: quatenus hujuſmodi ſeruata conſuetudine, & Apoſtolica Sedes proprium vigorem retineat, & à ſe conceſſa aliis jura non minuat.* Idem jus in Eccleſia Salonitana, quæ Dalmatiæ Metropolis erat, vſurpabat Gregorius; vt refertur apud Gratianum in c. *Salonitanæ*, diſt. 63.

Gregor. lib. 2. ep. 31.

VIII. At prouinciæ quæ extra Italiam erant, Metropolitanos hauddubiè ſuos ordinabant abſque auctoritate Epiſcopi Romani, & abſque conſenſu ejus. In Africa quippe, vnaquæque prouincia Ordinationes ſuas celebrabat; vt videre eſt in Canonibus Conciliorum Africanorum, & apud Auguſtinum. Hic enim reſpondens Donatiſtis, qui Cæciliani Epiſcopi Carthaginenſis Ordinationem non eſſe legitimam affirmabant, eo prætextu quòd cùm totius Africæ Primas eſſet, debuerat ordinari à Primate Numidiæ, aut ab alio quodam Primate, quod factum non fuerat, ait hanc eſſe conſuetudinem Eccleſiæ, non vt Primatem Carthaginis ordinet aliquis Epiſcopus Metropolitanus, ſed propinquiores Epiſcopi; ſicut nec Eccleſiæ Romanæ Antiſtitem ordinat aliquis Epiſcopus Metropolitanus, ſed Epiſcopus Oſtienſis: *Quòd non expectauerit Cæcilianus, vt Princeps à Principe ordinaretur, cùm aliud habeat Eccleſiæ conſuetudo, vt non Numidiæ, ſed propinquiores Epiſcopi, Epiſcopum Eccleſiæ Carthaginis ordinent; ſicut nec Eccleſiæ Romanæ ordinat aliquis Epiſcopus Metropolitanus, ſed de proximo Oſtienſis Epiſcopus.*

Auguſtinus in Breuic. Collat. diei 3. c. 5.

Eodem jure vtebantur Eccleſiæ Hiſpaniarum; vt diſcimus ex Concilio IV. Toletano, quod anno DCXXXIII. habitum eſt. *Epiſcopus*, inquit, *comprouincialis ibi conſecrandus eſt, vbi Metropolitanus elegerit. Metropolitanus autem nonniſi in ciuitate Metropoli, comprouincialibus ibidem conuenientibus.*

Concil. Tolet. 4. c. 18.

Dardania quoque, & ceteræ prouinciæ Illyrico contiguæ, jure eodem communi vtebantur ætate Gelaſij Pontificis Romani, vt ipſe teſtatur ad eorum Epiſcopos ſcribens: *Caritatem veſtram*, inquit, *duximus inſtruendam, vt vos omnes in commune fratres, ſiue per Dardaniam, ſiue per quamcunque contiguam prouinciam conſtituti, qui vos ſub Metropolitanis veſtris eſſe meminiſtis, & ab eiſdem ſubſtitui decedentes, ſicut vetus conſuetudo depoſcit, vnanimiter ſtatuatis Antiſtites. Et viciſſim ſi Metropolitanus humanæ conditionis ſorte deceſſerit, à comprouincialibus Epiſcopis, ſicut forma tranſmiſit, ſacrari modis omnibus cenſeatis. nec quemquam ſibi, quod vobis antiqua diſpoſitione conceſſum eſt, patiamini vendicare.*

Gelaſ. ep. ad Epiſc. Dardan. & Illyr. apud Gratian. diſt. 64. c. quia.

IX. Eccleſiæ etiam Gallicanæ Libertas ea erat, vt Canonum præſcriptis inhæreret, Metropolitanóſque ſuos nullibi ſineret ordinari quàm in Synodo prouinciæ; niſi ſi apud quaſdam Eccleſias hic mos inoleuerat, vt Epiſcopus Metropolitanus à propinquiori Metropolitano acciperet manus impoſitionem. Sed nouam illam conſuetudinem aboleuit Synodus Aurelianenſis Secunda, quæ *antiquam conſtitutionis formulam* renouauit, ſtatuens vt Metropolitanus ab Epiſcopis comprouincialibus ordinetur: cujus Synodi verba ſuprà relata ſunt in §. III. hujus capitis. At Concilium Aurelianenſe III. quinquennio poſt celebratum, id eſt, anno 538. repudiato canone illo prioris Synodi, nouam conſuetudinem reuocauit, quâ receptum erat Metropolitanos à Metropolitanis ordinari. *De Metropolitanorum verò ordinationibus id placuit, vt Metropolitani à Metropolitanis, omnibus, ſi fieri poteſt, præſentibus comprouincialibus, ordinentur: ita vt ipſi Metropolitano ordinandi priuilegium maneat, quem ordinationis conſuetudo requirit.* Quæ inſtitutio aliqua in re ſimilis eſt verſioni Græcæ Canonis ſexti Sardicenſis, quo ſancitum eſt vt Epiſcopi vicinæ prouinciæ inuitentur ad ordinationem Metropolitani alienæ prouinciæ: Χρὴ δὲ καὶ μετακαλεῖσθαι καὶ τοὺς ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας ἐπισκόπους πρὸς τὴν κατάστασιν τοῦ τῆς μητροπόλεως ἐπισκόπου. Attamen fatendum eſt, interpretem Græcum

non cepiſſe ſententiam hujus Canonis, qui in contextu Latino nullam hujus rei mentionem facit. Hincmarus in Synodo Metenſi, quæ propter Karoli Calui in Regno Lotharij coronationem coacta eſt, adnotauit Remenſem & Treuirenſem Eccleſias *commiſſis ſibi Eccleſiis* velut *ſorores & comprouinciales* haberi, ſiue in ordinationibus peragendis, ſiue pro judiciis cauſarum Eccleſiaſticarum, ſicut antiqua demonſtrat conſuetudo.

Synodus illa extat inter Capitula Karoli Calui, & To. 1 oper. Hincmari.

X. Sub ſecunda Regum noſtrorum Dynaſtia, vetus conſuetudo valuit, nempe vt Metropolitani ab Epiſcopis comprouincialibus ordinarētur. Hunc ſeculi ſui vſum fuiſſe docet Hincmarus; qui præterea probat Galliarum Metropolitanis jus illud competiuiſſe ſecundùm Canones Nicænos, Antiochenos, & Africanos, & ob idipſum Primates eſſe. Nam duo Primatum genera agnoſcit; quorum quidam iidem ſunt cum Patriarchis; alij verò, Metopolitani: quod diſcrimen hauſit ex verſione Concilij Chalcedonenſis à Dionyſio Exiguo confecta, & ex Canonibus item Africanis. De Primatibus autem ſecundi generis ſic loquitur Hincmarus: *Sed & quidam Archiepiſcopi vel Metropolitani Primates prouinciarum multoties in ſacris Canonibus inueniuntur, illi videlicet qui in loco defunctorum ab Epiſcopis vniuſcujuſque prouinciæ ſine interrogatione alterius Primatis prævalent ordinari; & ex antiquæ conſuetudinis lege, à Sede Apoſtolica Pallij ſolent genio inſigniri. Et in loco decedentium Epiſcoporum, ſine conſenſu vel licentia Primatis alterius, in ſua prouincia quique poſſunt Epiſcopos ordinare.* Hanc loquendi formam, id eſt, *Pallij genium*, mutuatus eſt Hincmarus ex epiſtolis ſancti Gregorij: qui de Siagrio Auguſtodunenſi Epiſcopo loquens, ait ipſum petiiſſe Pallium, *pro Genio & Honore ſuæ Eccleſiæ.*

Vide Marcam in libro de Primatibus §. 24.

Hincm. in Opuſc. c.17. & in epiſt. 6. c. 5.

Gregor. lib. 7. ep. 131. Vide etiam epiſtolam Synodicam Concilij Duziac. 1. ad Hadrianū II.

XI. Ætate Iuonis Carnotenſis, Hugo Lugdunenſis Archiepiſcopus ſibi, tanquam Primati, deberi profeſſionem obedientiæ contendebat ab Electo Senonenſi antè quàm conſecraretur; ſuúmque hoc conſilium fulcire nitebatur auctoritate ſedis Apoſtolicæ, qua fungebatur. Reſcripſit Iuo, Conſecrationem Metropolitani Senonenſis pertinere ad Epiſcopos comprouinciales, neque expectandum eſſe vt Electus faciat priùs profeſſionem Canonicam Primati Lugdunenſi, cùm id Canonibus ſit contrarium. Deinde addit: *Cùm ergo tam iſta, quàm alia generalia inſtituta tam abſolutè conſecrationem Metropolitanorū contineant; miramur, cur priuatis legibus, & nouis traditionibus, veteres traditiones & conſuetudines remouere contenditis, præcipiendo vt Senonenſis Electus ante Conſecrationem ſuam vobis præſentetur, & jure Primatus veſtri ſubjectionem & obedientiam profiteatur.* Tum ait, ſe nihil prorsùs heic remiſſurum eſſe ex jure Eccleſiarum ſuæ prouinciæ; & ſi contra tetenderit Hugo, comminatur ſe ab ejus communione diſceſſurum: *De tantillo jure quod habent Eccleſiæ noſtræ nec volumus nec debemus cedere.* Infrà: *Si autem petitionibus noſtris non adquieueritis, & aliquod ſchiſma inde fuerit exortum; ſecurè dicam, neque iniquitas mea, neque peccatum meum: neque vos poteritis dicere vobis non fuiſſe prædictum.*

Iuo ep. 60.

Ordinationem porrò Archiepiſcopi comprouincialibus Epiſcopis conſeruauerunt libri Decretalium, vt videre eſt in Reſponſis Lucij III. in cap. *Si Archiepiſcopus.* De tempore ordinandorum.

ADDITIO

STEPHANI BALVZII.

{ Attamen immutato paulò pòſt hoc jure, Archiepiſcoporum Conſecratio paulatim adempta eſt Epiſcopis comprouincialibus, & ſummo Pontifici ſeruata; vt omnibus eſt notiſſimum. Sed tamen prætermitti non debet inſignis locus viri illa ætate celeberrimi, Gulielmi de Montelauduno Iuris Canonici Profeſſoris in Academia Toloſana, qui viuebat anno M. CCC. XLVI. Is ergo in Libro Sacramentali, *Rubrica de ordine Epiſcopali* Tit. x. ſic ait: *Quis conſecrat Epiſcopum? Dic, quòd Archiepiſcopus cum ſuis ſuffraganeis, de te. er. nec Epiſcopi. Sed quis Archiepiſcopum, vel ſuperiores? Dic, quòd de jure communi omnes Epiſcopi debent conſentire, & tres illorum conſecrare, S. e. ii. Si Archiepiſcopus. 63. diſt. per ambitionem. Papa tamen jam preſcripſit contrarium, cujus auctoritate tantum hodie conſecrantur, vt 24. q. 2. pudenda. & 51. diſt. cap. fin.* Liber ille Sacramentalis Gulielmi de Montelauduno extat MS. in Bibliotheca Eccleſiæ Helenenſis, vnde locum hunc à me deſcribi Marca juſſit anno M. DC. LX. quum apud Ruſcinones degeret pro figendis regnorum limitibus in Pyrenæo. Ejuſdem libri duo manuſcripta exemplaria extant in Bibliotheca Monaſterij Riuipullenſis apud Catalanos, itémque aliud in archiuo Eccleſiæ Narbonenſis. Ceterùm Gulielmi hujus lucubrationes frequenter laudant Richardus Archiepiſcopus Armachanus in Tractatu MS. *de audientia confeſſionum*, Bernardus

Laurentius Præſes Toloſanus in Tractatu de poteſtate ſeculari in Eccleſiaſticos, Arnulphus Ruzæus in Tractatu juris Regaliæ, Philippus Probus in Tractatu item juris Regaliæ, Gloſſator libri Sexti Decretalium, aliique. Quoniam verò nullus hactenus, quod ſciam, ejus viri opera recenſuit, vtar hac occaſione vt ea promam quæ mihi comperta ſunt. Scripſit itaque Gulielmus de Montelauduno, præter librum Sacramentalem, Lecturam in Librum Sextum Decretalium, quam laudant Ruzæus & Probus; ad quam Apoſtillas ſeu Additiones ſcripſit Blaſius Aurioli Doctor Toloſanus. Scripſit præterea Apparatum Conſtitutionum Clementis V. qui frequenter item laudatur à Ruzæo, & Aufrerio in Repetitionibus ad Clement. Hujus autem Apparatus tria manuſcripta exemplaria extant in Bibliotheca Monaſterij ſancti Sergij Andegauenſis, itémque aliud in Bibliotheca Monaſterij ſancti Albini Andegauenſis. In eodem Codice ſancti Albini extat Apparatus ejuſdem Gulielmi *ſuper Extrauagantes Domini Iohannis Papæ XXII.* qui laudatur etiam à Ruzæo & Probo. Horum nihil eſt editum, quod ſciam.

CAPVT V.

Synopſis.

I. Quæritur, an Metropolitani, qui ſummi Pontificis auctoritate conſecrati non erant, ejus Confirmationem obtinere tenerentur poſt Conſecrationem. Quæſtio hæc propoſita eſt à Gloſſatore Decreti, cui hæret aqua. Epiſcopi ſpecialis Diœceſeos Eccleſiæ Romanæ confirmabantur à ſummo Pontifice. Diuerſum prorsùs obtinebat, quoad alios.

II. Objicitur, Patriarchas antiquitus ea neceſſitate obſtrictus fuiſſe, vt tenerentur ad obtinendam confirmationem ſuam à ſummo Pontifice. Potiori jure id obſeruandum eſſe quoad Metropolitanos.

III. Opponitur deinde exemplum Eccleſiæ Theſſalonicenſis, ad cujus Epiſcopum relationem de ordinatione ſua mittere tenebantur Metropolitani Illyrici Orientalis. Hoc ex eo profectum, quòd Epiſcopus Theſſalonicenſis jus Patriarchicum obtineret in Illyrico.

IV. Tum adducitur exemplum Epiſcoporum Gallicanorum, qui Hincmari Remenſis ordinationem confirmari petunt à Sergio. Sed id trahi non poteſt in conſequentiam, cùm ob grauem cauſam ita fieri oportuerit, ad infringendos nimirum conatus Ebbonis.

I. HEic ſeſe offert quæſtio magni momenti, habita ratione argumentorum quæ inde deduci poſſunt; nimirum, an Metropolitani, qui neque à ſummo Pontifice neque ex mandato ejus conſecrati erant, ejus confirmationem obtinere tenerentur poſt Conſecrationem. Difficultatem hanc proponit Gloſſa in cap. *Quia igitur.* diſt. 63. Verùm cùm deciſio hujus quæſtionis moleſtum haberet auctorē hujus Gloſſæ, eò confugit, vt diceret plures eſſe Archiepiſcopos, qui à ſummo Pontifice non confirmantur, ſed tantùm recipiunt Pallium. Erudita quidem & vera eſt hæc opinio; attamen explicatione indiget, & teſtimoniis ſcriptorum quibus fulciri poſſit. Epiſcopi namque ſpecialis Diœceſeos Eccleſiæ Romanæ diſtinguendi ſunt à reliquis Epiſcopis Occidentis, qui ad eam Diœceſim non pertinebant. Illi à ſummo Pontifice confirmabantur, cujus conſenſus accedebat ante vel poſt Conſecrationem. At ceteri neque ab eo confirmabantur, neque conſecrabantur: fruebantúrque priuilegiis quæ Nicæna Synodus decreuit Metropolitanis eſſe ſeruanda, & ea Libertate quam eis Epheſinum Concilium præcipit conſeruari.

II. Ac mihi quidem in hanc quæſtionem accuratè inquirenti viſum eſt tria potiſſimùm aduersùs hanc regulam poſſe opponi; meáſque eſſe partes duxi, vt palam promerem quæ mihi in mentem circa hæc venerunt, quibus difficoltates illas complanari poſſe exiſtimo. Primùm ergo dici poteſt, (id quod Illuſtriſſimus Cardinalis Baronius, iique qui de Fidei controuerſiis tractant, perſuadere conantur) Patriarchas antiquitus ea neceſſitate obſtrictos fuiſſe, vt tenerentur ad obtinendam Confirmationem ſuam à ſummo Pootifice: quod ſe probare exiſtimant auctoritate Leonis I. qui rogante Theodoſio Imperatore confirmauit Electionem Anatolij Epiſcopi Conſtantinopolitani. Adducunt etiam auctoritatem Papæ Simplicij, qui Confirmationem Patriarchæ Alexandrini recuſauit, & alia his ſimilia argumenta. Cùm itaque eo jure erga Patriarchas vteretur Epiſcopus Romanus, dubitari non poteſt quin potiore jure Metropolitani teneantur ad obtinendam ejus Confirmationem.

Leo ep. 55. & 57.

Simplicius ep. 17.

Quod ad Patriarchas attinet; reſponderi poteſt, Confirmationem illam non eſſe ſignum juriſdictionis, ſed tantùm ſuſceptionis in Communionem, & teſti-

monium quo conſtabat ſummum Pontificem conſentire Conſecrationi jam peractæ. quod Cyprianus, de Epiſcopatu Papæ Cornelij loquens, his verbis explicat, vt dicat electionem ejus, Cypriani & reliquorum Epiſcoporum *conſenſione firmatam* eſſe. Quippe vſu receptum erat per illas tempeſtates, vt Patriarchæ, & ipſe etiam Romanus Pontifex recens Electus, literas de ſua ordinatione mitterent; quibus addebatur profeſſio Fidei, in Synodicis eorum epiſtolis conſcripta. Cùm itaque Papæ Vrbis redditæ eſſent Relationes, quæ harum ordinationū geſta continerent; is literas communicatorias ſcribebat ad Patriarchas, niſi admonitus fuiſſet extare aliquod impedimentum Canonicum in perſona Electi. Quo caſu, communionem ei ſuam ad tempus denegabat; vt factum eſt à Simplicio in cauſa Patriarchæ Alexandrini recens electi.

Cyprian. ep. 52.

III. Adduci deinde poteſt, aduersùs regulam à nobis propoſitam, exemplum Eccleſiæ Theſſalonicenſis: quæ eo jure fruebatur, vt Metropolitani Illyrici Orientalis tenerentur ad Epiſcopum Theſſalonicenſem mittere Relationem de ſua ordinatione. Quippe temporibus Hormiſdæ ſummi Pontificis, Dorotheus Epiſcopus Theſſalonicenſis acriter vltus eſt injuriam ſedi ſuæ factam ab Epiſcopo Metropolitano Nicopoleos in Epiro, qui officium illud omiſerat poſt conſecrationem ſuam. Dorothei facinus illud improbauit Hormiſda, eo prætextu, quòd cùm Epiſcopus Theſſalonicēſis ſe abſtinuiſſet ab Eccleſiæ Romanæ communione, Nicopolitanus omiſit veterem conſuetudinē, vt ſedis Apoſtolicæ communionem promereretur, non autem vt conſuetudinem violaret. *Obtulit nobis*, inquit Hormiſda, *epiſtolam Ioannis Epiſcopi ſui, & aliam Synodi ſubjacentis Eccleſiæ Metropolitanæ, qua queruntur ab Epiſcopo Theſſalonicenſi excitatas aduersùs ſe tam principales, quàm judiciarias poteſtates, concuſſionibus & diſpendiis ſe vehementer affligi, propter hoc quia de ordinatione ſua ad Epiſcopum Relationem ſecundùm priſca exempla non miſerit.* Item in epiſtola XXII. *Non igitur conſuetudo eſt neglecta, ſed vitata contagia.* Telum hoc repelli poteſt nullo negotio, ſi priuatam Epiſcopi Theſſalonicenſis conſuetudinem ſpectemus, qui jus Exarchicum ſiue Patriarchicum obtinebat in Diœceſim Illyricianam.

Vide epiſtolam Xyſti Papæ ad Synodū Theſſalonicenſem, inter Acta Synodi Rom. ſub Bonifacio II.

Hormiſda ep. 17.

Antiquitus itaque jus illud ei competebat, vt Metropolitani ſuæ Diœceſeos ab eo ordinarentur, aut, de conſenſu ejus, ab Epiſcopis comprouincialibus. Ita enim ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem reſcripſit Leo I. *De cujus nomine ad tuam notitiam prouinciales Referant Sacerdotes, impleturi vota poſcentium, cùm quod ipſis placuit, tibi placuiſſe cognouerint.* Ius autem illud ad Epiſcopū Theſſalonicenſem ſpectabat ſecundùm veterem Eccleſiæ ſuæ conſuetudinem, non verò ratione Vicariatus ſibi à ſummis Pontificibus conceſſi in his regionibus. Vicariatu enim illo non tam noua auctoritas tribuebatur Eccleſiæ Theſſalonicēſi, quàm cumulatio juris; quemadmodum alibi accuratè explico. Ius illud nihilominus aliquantulùm infregerat conſuetudo contraria, à temporibus Hormiſdæ, id eſt, octuaginta annis poſt Leonem. Moris quippe in poſterum non fuit, vt ab Epiſcopo Theſſalonicenſi peteretur libertas ordinandi Metropolitanum; cui ſatis eſſe putabant, ſi de ordinatione ad eum Referretur. Illud tamen trahi non debet in conſequentiam, quoad Metropolitanos qui tali conſuetudini non erant ſubjecti.

IV. Tertiò opponi poſſet Concilium Sueſſionenſe habitum anno 853. in quo Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus, vt probaret Electionem & Ordinationem ſuam Canonicè celebratam eſſe, oſtendit epiſtolam ab Epiſcopis Gallicanis ad Sergium Papam ſcriptam, pro confirmatione ordinationis Hincmari: *Porrexit etiam epiſtolam totius Galliæ Epiſcoporum ſubterſcriptam ad Apoſtolicam Sedem, pro confirmatione ipſius ordinationis.* Sed non inde ſequitur jus illud ordinarium fuiſſe in Gallia, vt neceſſaria eſſet ſummi Pontificis confirmatio pro ordinatione Metropolitani. At in cauſa Hincmari, neceſſarium fuit hoc obſequij & reuerentiæ genus. Ebbo Remenſis Archiepiſcopus, in cujus cathedra ſedebat Hincmarus, adhuc viuebat; & licèt ab Epiſcopatu dejectus fuiſſet, ſemper tamen ſperabat eam Eccleſiam ſibi reſtitutum iri, adeo vt poſt Depoſitionem ei redditus fuerit auctoritate Lotharij Imperatoris. Nihilominus eam poſtea dereliquit: neque interceſſit ordinationi duorum Archiepiſcoporum, qui poſt abdicationem ejus eam per XXVII. menſes obtinuerunt; nec ali-

Concil. Sueſſion. II. Act. 3. To. 3. Concilior. Galliæ.

quid turbarum aduerſùs illos excitauit. Quam ob rem Synodus Nationalis Beluacenſis ſanciuit, vt Epiſcopus in Eccleſia Remenſi ordinetur. Hincmarus igitur Cleri ac populi ciuitatis ſuffragus electus, in Synodo ordinatus eſt ab Epiſcopis comprouincialibus: quam ordinationem Regio diplomate confirmauit Karolus Calnus. Epiſcopi verò Gallicani literas ad Sergium Papam ſcripſere, vt Iudicium eorum & Ordinationem dein peractam à ſede Apoſtolica approbari peterent. Quod ea de cauſa factum eſt, vt omnis Ebboni via peæcluderetur quò minùs ſummi Pontificis anctoritate cauſa ejus retractaretur. id enim ab eo tentari intelligebant. quod & aliquot pòſt annis obtinuit, ſed peorsùs inutiliter. Appeobatio igitur illa quam à Sergio Papa poſtulabant Epiſcopi, neceſſaria erat pro Ordinatione Hincmari, & ad infringendos conatus Ebbonis, oon autem ad hoc tantùm vt Meteopolitani ordinatio confirmaretur à Sede Apoſtolica. Sanè ordioationem illam Leoni IV. placuiſſe, & ab eo approbatam eſſe, docet Hincmarus in ſcedula à ſe porrecta Concilio Sueſſiooenſi III. anno 866. vbi etiam ſcribit, Pallij vſum ſibi à Leone coonceſſum.

Concil. Beluac. an. 845.

In ſcedula II. Hincmari, porrecta Concilio Sueſſion. III. cap. 4.

CAPVT VI.

Synopſis.

I. De Pallio dato Metropolitanis. Ejus conceſſio paulatim infregit eorum Libertatem, & Synodorum prouincialium auctoritatem. Origo ejus ſatis vetuſta. Ea tamen quæ hodie vſurpantur, antiquitati prorsùs ignota fuere. Diſcrimen antiqui & noui juris.

II. Pallium olim longè aliud erat, quàm illud quo hodie vtimur. Erat autem genus quoddam Imperatorij indumenti. Ante Zachariæ Pontificis tempora, non tribuebatur vniuerſis Galliarum Metropolitanis.

III. Deſcriptio Pallij hodierni, & antiqui. Vetus à Latinis conſtanter appellatum eſt Pallium; *à Græcis verò ὠμοφόριον, & φενόλιον. Omophorij vox ambigua. Quippe interdum ſignificat veſtem laneam, quam Epiſcopi deferebant extra ſacrificij tempora.*

IV. Aliàs Omophorion accipitur pro indumento Patriarchatum. Ejus deſcriptio. Anguſta erat hac veſtu. Ex Pelagio I. & Gregorio M.

V. Pallium illud erat verè pallium, non autem exigua faſcia, vt patet ex Liberato, & Ioanne Diacono.

VI. Pallij vſus Patriarchis permiſſus ab Imperatoribus. Id Eccleſia Romana fatetur. De donatione Conſtantini.

VII. Explicantur verba Donationis. Card. Baronius notatus. Phrygium, *eſt ornamentum capitis, quod mitram vocamus.* Lorum *non eſt Pallium.* Lora, *id eſt, faſciæ.* Tunicæ diloees, & trilores, *apud Fl. Vopiſcum.*

VIII. Chlamys, *id eſt, Pallium Imperiale. Cujuſmodi illud fuerit. Pelagius I. & S. Gregorius illuſtrati.*

IX. De Sacco, Sticbario, & Phenolio. Saccum omnium optimè referebat Pallium Latinorum. Forma ejus deſcribitur, ex Balſamone, & Gregorio Chomateno.

X. Pallium eſſe beneficium Imperatorum probatur etiam ex Liberato. Pallium Arelatenſibus Epiſcopis tributum, cum conſenſu Imperatorum. Gregorio tamen primo ſuffi̇cere viſus eſt conſenſus Regis Childeberti. Neceſſitas illa conſenſus Imperatoris honorificentiſſima eſt pro Summo Pontifice.

XI. Baronius notatus, qui Pallium ait eſſe indumentum Eccleſiaſticum. Ætate Theodoſij, Pallium non erat in vſu apud Eccleſiam. Anaſtaſius Bibliothecarius notatus.

I. POST explicatam ſuperiori capite priorem Gloſſæ obſeruationem, supereſt vt ad ſecundam veniamus. Cùm itaque ibi ſcriptum ſit, nonoullos eſſe Metropolitanos, qui non confirmantur à Papa, ſed tamen ab eo Pallium accipiunt; obſeruationes & ipſe meas circa haoc materiam proponam; qnæ magni eſt momenti, ob argumenta quæ inde peti poſſunt.

Optabant ſanè olim Summi Pontifices, vt omnes Metropolitani, qui ad eorum Patriarchatum pertinebant, aliquod Confirmationis genus à ſede Apoſtolica acciperent. Verùm quia vbique receptum erat, Cooſecrationes fieri poſſe extra Italiam abſque eorum conſenſu, vim ei Legi palam adferre noluerunt; ſed Metropolitanos rei cujuſdam nouæ miraculo velut obſtupefecerunt; quæ in initio magnifica, paulatim tamen antiquam eorum Libertatem per cuniculos iofregit, & Synodorum pro-

uncialium auctoritatem peſſumdedit. De Pallij vſu loquor: cujus origo cùm ſit ſatis vetuſta, effectus tamen ejus, & cetera quæ nunc vſurpantur, antiquitati prorsùs ignota fuere. Quippe Galliarum Metropolitani ſtatim poſt Ordinationem ſuam exercebant functiones ſui muneris, juxta canones antiquos. At Ius Nouum eos prohibet quicquam Pontificalis officij attingere, donec à ſede Apoſtolica miſſum ad eos fuerit Pallium, de corpore B. Petri ſumptum.

II. Cùm materia iſthæc digna ſit eruditorum hominum curioſitate, dicam primùm quid ipſe ſentiam de origine Pallij; tum aperiam, quo primùm tempore neceſſitas ejus introducta ſit. Ac mihi quidem tria præcipuè notatu digna obſeruaſſe videor. Primùm; Initio Pallium alia prorsùs forma compoſitum fuiſſe, quàm illud quod hodie in vſu habetur. Secundùm; (quod non-
M. Ant. de Dominis.
nulli viri eruditi ſubodorati ſunt, neque tamen ſatis probauere) Pallium antiquitus fuiſſe genus quoddam Imperatorij indumenti, cujus vſum Imperatores permiſere Patriarchis, à quibus dein communicatum eſt cum Metropolitanis. Tertiùm; Illud non fuiſſe tributum vniuerſis Galliarum Metropolitanis ante tempora Zachariæ Pontificis Romani, id eſt, circa annum 744.

III. Igitur in anteceſſum ſtatuere debemus, Pallium hodiernum nihil aliud eſſe niſi faſciam laneam candidam, in modum circuli contextam, quæ ſuper humeros imponitur: ex quo circulo impendet pectori faſcia ſimilis, & alia ex aduerſo inter humeros demittitur; vtraque habens crucem rubeam, præter eas quæ in ipſo circulo extant ſuper humeros. Pallium autem illud alligatur ope trium acicularum aurearum, ſiue ſpinularum. Ita enim Pallium deſcribunt Honorius Auguſtodunenſis, Hugo à ſancto Victore, & Innocen-
Innoc. 3. lib. 1. de myſter. Miſſæ c. 63.
tius III. qui aciculas illas vocant *Spinulas*. Priſcum verò Pallium, indumentum erat præclariſſimum, & fulgens, quod ad terram demittebatur: quod me faciliùs probaturum eſſe confido, ſi priùs explicauero varia nomina indumenti hujus apud veteres. Apud Latinos quidem, *Pallium* conſtanter appellatum eſt; apud Græcos verò, *ὠμοφόριον*, hoc eſt, *ſuperhumerale*, & *φαινόλιον*. Omophorij tamen vox, ambigua eſt. Quippe interdum ſignificat veſtem quandam laneam, quam Epiſcopi vtplurimùm humeris ſuis imponebant extra ſacrificij tempora, ſaltem apud Orientales, aliquo modo ſimilem ei * Palliolo quo hodie vtuntur
* Gallicè, *Camail*. Italicè, *Mozzetta*.
Epiſcopi noſtrates. Omophorij hujus mentionem facit Iſidorus Peluſinta:
Iſidor. Peluſ. lib. 1. ep. 136.
qui adnotat, ideo laneum illud eſſe, vt oſtendatur quantam gregis ſibi commiſſi curam gerere debeant Epiſcopi. Effigiem ejus exhibet vetus numiſma Imperatoris Theodoſij, apud Fuluium Vrſinum: in quo beati Apoſtoli Philippus & Ioannes habitu Epiſcoporum repræſentantur, capite raſo, & cum Palliolo illo crucibus ornato, & ad pectus vſque pertingente; poſito volumine quodam in manu dextera, & cruce in ſiniſtra.

IV. Aliàs Omophorion accipitur pro indumento Patriarcharum, quod Latini *Pallium* appellant. Hoc autem indumentum, vſque ad talos demittebatur. Deſcriptionis hujus probatio ſumitur ex Zonara; qui in vita Conſtantini Copronymi ait, Anaſtaſium inſiſtentem veſtigiis Germani Patriarchæ, Omophorion ejus calcaſſe, vt eum admoneret ne feſtinaret. Sanè vox ipſa Pallij euincit illud fuiſſe indumentum integrum, non autem faſciolas aliquot laneas; vt probatur ex Pelagio & Gregorio I. Pontificibus Romanis, qui docent illud fuiſſe veſtem auguſtam, quæ haud vulgari more ornaret eum qui ea vtebatur. Pelagij enim primi verba hæc ſunt, ad Sapaudum Arelatenſem Epiſcopum ſcribentis: *Pallium dirigentes; vt in tanti loci faſtigio conſtitutus, præclaro quoque habitu decoreris.* Grego-
Gregor. lib. 7. ep. 111.
rius verò Pallium eſſe dicit *habitus exterioris clariorem cultum, indumenti munificentiam*, ad Syagrium Auguſtodunenſem ſcribens; quem ſtatim admonet, neceſſe eſſe *vt cultui veſtium, actionis quoque ornamenta conueniant.* Et lib. IV. epiſt. LIV. ſcribens ad Marinianum Rauennatenſem Epiſcopum, eadem enim meminiſſe monet, his verbis: *Sic eris alterno inuicem decore conſpicuus, ſi ad hujuſmodi corporis habitum, mentis quoque bona conueniant.* Quæ loca manifeſtè probant Pallium fuiſſe indumentum præclariſſimum, non verò faſciolas ſolùm laneas.

V. Sed

V. Sed præterea Pallium illud fuiſſe verè pallium, hoc eſt, longè aliud quàm exiguam faſciam, colligi poteſt ex iis quæ refert Liberatus in capite XVIII. Breuiarij; ſcilicet, ſententiam damnationis à Felice Papa latam aduersùs Acacium Patriarcham Conſtantinopolitanum, quam is recipere noluerat, Pallio ejus alligatam fuiſſe à quodam monacho, cùm Acacius ad celebranda ſacra ingrederetur: *Ita vt cogerentur*, inquit, *qui eas* (id eſt, Felicis literas aduersùs Acacium) *detulerunt, per quendam monachum Achimetenſem ipſam chartam damnationis, dum ingrederetur ad celebranda ſacra, ſuſpendere in ejus Pallio, & diſcedere.* Quibus addi poteſt locus Ioannis Diaconi, ex vita ſancti Gregorij: cujus auctoritas efficiet, ne temerarius eſſe videar in hac ſententia proferenda; ſimúlque oſtendet jam ejus æuo diſcrimen ingens fuiſſe inter Pallium veterum, & illud quod ejus tempore in vſu erat. Affirmat enim B. Gregorium in veteribus picturis videri indutum Pallio ex byſſo candente contexto, & nullis acubus perforato, quod in morem veſtis humeros ejus operiebat. *Pallium ejus*, inquit, *byſſo candente contextum, nullis acubus perforatum, ſic ipſum circa ſcapulas deuolutum fuiſſe, non autem confixum, ſicut vetuſtiſſimis muſiuis vel picturis oſtenditur.*

Ioannes Diac. in vita S. Gregorij lib. 4. c. 80.

VI. Alterum quod mihi obſeruaſſe videor notatu dignum, nempe Pallium eſſe genus quoddam Imperatorij indumenti, cujus vſum Imperatores permiſere Patriarchis, videri prima fronte poſſet audaciæ plenum, niſi fidejuſſores optimos darem. Eccleſia namque Romana ita eſſe fatetur: quæ Conſtantini Donationem, vbi ſcriptum eſt Pallium Romano Pontifici tributum beneficio iſtius Imperatoris, Decreto Gratiani inſertam ſuſcepit. Aſſentior ſanè viris eruditis; qui Donationem illam falſi arguunt, eo in primis argumento quòd à Conſtantino facta eſſe dicatur. Fatendum eſt nihilominus vetus eſſe monumentum illud, & antecedere tempora Caroli Calui, contrà quàm viſum eſt iis qui antiquitatem ei maximam tribuere ſe exiſtimant; cùm jam in rerum natura fuerit æuo Hadriani I. & Caroli Magni, vt oſtendi ſuprà lib. III. cap. XII. Sufficit in præſentiarum, quòd Donatio illa, cujus auctoritas ſemper viguit in Eccleſia Romana donec techna iſthæc detecta eſt, originem Pallij tribuit Imperatoribus. Id enim probat, eam octingentos per annos inualuiſſe opinionem, & ob hoc ipſum non poſſe argui nouitatis.

VII. Arte tamen quadam & induſtria opus eſt, vt Pallium in hac Donatione deprehendi poſſit. Silueſtro enim Pontifici omnium indumentorum Imperialium vſum permittit, his verbis: *Deinde diadema, videlicet Coronam capitis noſtri, ſimúlque Phrygium, necnon ſuperhumerale, videlicet lorum quod Imperiale circumdare aſſolet collum, verùm etiam & chlamydem purpuream, atque tunicam coccineam.* Illuſtriſſimus Cardinalis Baronius exiſtimat heic *Phrygium* accipi debere pro Pallio. in quo eum ſua decepit induſtria. Phrygium enim nihil aliud eſt, quàm illud capitis ornamentum, quod *mitram* vocamus, ſuperiore ſui parte clauſum, in parte verò inferiore circulum habens aureum in modum Coronæ. Mitram illam Bonifacius VIII. altero circulo aureo auxit, & Vrbanus V. tertio, eodem prorsùs modo diſpoſitis quo hodie videmus in Tiara ſummi Pontificis. Phrygium eſſe illud mitræ genus docent ipſa Donationis verba, quæ ſic habent: *Phrygium, candido nitore ſplendidum, ejus ſacratiſſimo vertici noſtris manibus impoſuimus*; tum etiam Gloſſæ Iſidori, & Vetus Interpres Vaticanus, qui Phrygium aiunt eſſe mitram. Quibus addi debet locus Sugerij, in vita Ludouici Groſſi; vbi ait, capiti Innocentij II. impoſitum fuiſſe Phrygium, quod Sugerius vocat *Imperiale ornamentum.* Innocentius quoque III. in Sermone de ſancto Silueſtro, eandem explicationem adhibet, dicens Papam loco regij diadematis vti Phrygio; alludens haud dubiè ad Donationem illam Conſtantini, in qua hæc leguntur: *Pro diademate regio, vtitur auriphrygio circulari.* Balſamo etſi Lorum confudit cum Phrygio, vtrumque tamen pro tegumento capitis vſurpat.

Gloſſæ Iſid. Phrygium, mitra. Vatic. Interpres: Phrygium, ...

Balſamo ad Tit. 8. Nomoc. c. 1. & Meditatione 1.

Superhumerale verò, ſiue *Lorum*, quod deinde in ea Donatione legitur, exiſtimant vulgò accipi debere pro Pallio. Igitur quia hæc opinio poteſt decipere incautos, dicam liberè quid mihi in mentem venerit; hoc vno in anteceſſum monito, ſententiam meam inniti auctoritate ſcriptorum Hiſtoriæ Auguſtæ, apud quos vera Lori ſignificatio extat. *Lora* ergo faſcias aureas rectè

dixerimus, aut purpureas, ſiue prætextas tunicæ cuidam aut Pallio alligatas & coonexas. Vnde apud Flauium Vopiſcum legimus, *Tunicas purpureas rectas dilores, & trilores*; id eſt, tunicas purpureas, quibus duo vel tria lota prætexta erant alligata.

Flauius Vopiſcus in D. Aureliano.

VIII. Donatio igitur illa duo quædam docet; Conſtantinum videlicet dediſſe *Lorum* ſiue faſcias quibus iodumeotum ejus ornabatur, & *chlamydem*, id eſt, Pallium Imperiale. Vode colligi non abſurdè poteſt, Pallij vocabulum olim fuiſſe complexum & Pallium ipſum regium integrum, & faſcias ſiue lora quibus illud erat ornatum. Quapropter mirum videri non debet, ſi Pelagius I. & S. Gregorius tantopere commendant pulcbritudinem & ſplendorem hujus Pallij, quod ad bumum vſque demittebatur, vt oſtendi ſuperiùs: quia non ſolùm ex loris conſtabat, ſed etiam ex Pallio regio, vt notauit Balſamo Meditatione 1. *Vnde fit*, inquit, *vt ſanctiſſimi Patriarchæ, qui ſanctarum Eccleſiarum Dei capitis vicem implent, ſaccos induant, tunicáſque fluuijs ac triangulis, & penulas multis crucibus depictas*. Idem in Reſpooſione ad XXXVII. Interrogationem Marci Patriarchæ Alexandrini, ait indumentum, cui *Sacco* & *Polyſtaurio* nomen eſt, in quo depictæ ſunt cruces, indumentum eſſe quo Patriarcbæ ornantur ad differentiam reliquorum Epiſcuporum: *Eos enim biſce decorari placuit*.

IX. Igitur tria hæc, *Saccus*, *Sticharium*, & *Phenolium*, non erant ejuſdem coloris, & ad varios vſus porrigebantur. Quippe Sticharium & Phenolium ioterdum purpurea erant, non vndis, non crucibus onuſtæ; & nullo alio in vſu erant, quàm in officiis, jejunijs, & funetibus. Aliquando autem candida erant, vndis quoque & crucibus onuſta; eorúmque vſus vſurpabatur cum Sacco. Saccus porrò neceſſariò candidus eſſe debuit; cui hæc inſuper neceſſitas adſtricta erat, vt eo vti Metropolitani noo poſſent, niſi in tribus diebus ſolenoium feſtorum, id eſt, Paſchæ, Pentecoſtes, & Natalis Domini; vt obſeruauit Demetrius Chomatenus Bulgariæ Archiepiſcopus in Reſponſione ad ſecundam Interrogationem Cabaſilæ. Vnde colligi videtur, Saccum omnium optimè referre Pallium Latinorum; cùm in ſolennibus tantùm feſtis diebos vſurpari potuerit à Metropolitaois, velut Pallium. Ceterùm quod attinet ad molem & formam Sacci; eam colligere poſſumus ex verbis Balſamonis: qui Meditatione 1. ait Saccum ſignificare veſtem opprobrij quæ Chriſto impoſita eſt. Cùm autem Demetrius Chomatenus nos docuerit eum fuiſſe coloris albi, patet ejus deſcriptionem congruere cum ea quam Ioannes Diaconus exhibet in vita ſancti Gregorij; cùm ait Gregorij Pallium *ex byſſo candente contextum* fuiſſe in veteribus picturis.

X. Sed præter illam Eccleſiæ Romanæ confeſſionem, quæ octingentis abhinc annis agnouit Pallium, quo Romani Pontifices vtuntur, Imperatorum eſſe beneficium, ſuppetunt etiam grauiſſima hujus rei argumenta, quibus contradici non poſſe exiſtimo. Legimus enim apud Liberatum Diaconum, in cap. XXI. Breuiarij, Anthimum Patriarcham Conſtantinopolitanum à Sede ſua dejectum, Pallium Imperatori Iuſtiniano reddidiſſe: *Anthimus*, inquit, *videns ſe Sede pulſum, Pallium quod habuit Imperatoribus reddidit*; id eſt, Iuſtiniano, conjugíque ejus Tbeodoræ. Nihil dici potuit apertius. Reddere enim ad eum refertur à quo res quæpiam accepta eſt. Sed ne quis hujus argumenti vim eludere ſe poſſe putet, eo prætextu, quòd cùm Anthimus Iuſtiniani & Tbeodoræ ſuffragatione ad hanc Sedem promotus eſſet, Pallium ob hoc eis reddere voluerit, addam & arguinentum aliud ex eadem antiquitate petitum. Epiſcopus Arelatenſis noua quadam & peculiari dignitatis prærogatiua auctus erat beneficio Zozimi ſummi Pontificis anno CCCCXVII. Eam deinde auxit & Symmachus an. Symmach. ep. XI.
514. Sedis Apoſtolicæ Vicariatu per Gallias & Hiſpanias eidem Epiſcopo conceſſo. Auxanius ad banc Catbedram euectus an. 543. præter Vicariatum Papæ Vigilij, Pallio etiam inſigniri cuput: quod Pontifex diſtulit, donec ab Imperatore Iuſtiniano probatum foret. Hujus autem dilatioois haoc reddit rationem: *Vt & vobis* Vigil. ep. 1. ad Auxan.
gratior præſtitorum cauſa reddatur, dum quæ poſtulaſtis, cum conſenſu Chriſtianiſſimi Principis referuntur, & nos honorem fidei ejus ſeruaſſe cum competenti reuerentia judicemur; id eſt, fidem ſeruaſ-

ſe Imperatori cum reuerentia debita. Et biennio pòſt, cùm Epiſcopo illi morem geſſiſſet ſecundùm deſiderium Childeberti Regis, eum hortatur vt preces ad Deum fundat pro Iuſtiniano & Theodora; qui, annitente Beliſario, conſenſerant vt Auxanio Vicariatus ille tribueretur, vtque Pallium ad eum mitteretur: *Qui pro his veſtræ caritatis mandatis præbuere conſenſum*; inquit Vigilius Papa in epiſtola 11. ad Auxanium. Auxanio verò defuncto, ſucceſſorem ejus Aurelianum eodem

Vigil. ep. 5.

honore proſecutus eſt Vigilius, vt Regis Childeberti votis obſequeretur; ſed epiſtolâ ad Aurelianum ſcriptâ, juſſit vt Beliſario grates ageret, qui & laborem & ſumptus itineris, quod Aureliani tabellarius ad Iuſtinianum inſtituerat, ſuâ curâ abſtulerat, & conſenſum Principis obtinuerat pro hoc be-

Gregor. lib. 4. ep. 51.

neficio. Gregorius tamen I. & Vicariatum & Pallij vſum continuauit an. 595. Virgilio Arelatenſi Epiſcopo, non expectato conſenſu Imperatoris Orientis; ſufficere videlicet ratus conſenſum Childeberti Regis Franciæ, quòd vſu jam receptum eſſet vt Pallium tribueretur Epiſcopis Arelatenſibus. At ſequenti anno, cùm Regina Brunechildis optaſſet, vt Syagrius Epiſcopus Auguſtodunenſis Pallio honeſtaretur, non refragatus eſt Pontifex; ſed tamen non antè conceſſit, quàm conſultus Imperator per Gregorij Diaconum in CP. vrbe commorantem, reſpondit ſibi pla-

Gregor. l. lib. 7. ep. 5.

cere vt ita fiat: *Syagrio*, inquit, *Pallium dirigere ſecundùm poſtulationem veſtram volumus: propter quod & Sereniſſimi Domni Imperatoris, quantum nobis Diaconus noſter, qui apud eum reſponſa Eccleſiæ faciebat, innotuit, prona voluntas eſt, & concedi hoc omnino deſiderat.* Heic nunc interrogo, quæ tandem ratio excogitari poſſit, qua oſtendatur neceſſitas conſenſus Imperatoris vt Syagrio Pallium abſque Vicariatu concedi poſſit, & Auxanio Aurelianóque cum Vicariatu conjunctum? Sanè nullam aliam reperiri poſſe arbitror, quàm jus illud quod ſibi Imperatores retinuerant in conceſſione horum indumentorum: quæ cùm Imperialia eſſent, & ſummo Pontifici ceteríſque Patriarchis conceſſa ab Imperatoribus, vulgari non poterant abſque eorum conſenſu; multò minùs abſque eodem conſenſu tribui poterant Epiſcopis Gallicanis, qui cùm Regis Francorum imperio ſubjecti eſſent, auctoritatem Imperatoris non agnoſcebant. Indumenta quidem Imperialia cum Rege Lazorum communicata ſunt; ſed à Iuſtiniano, vt Procopius ſcribit. Leges verò læſam majeſtatem pronuntiant, ſi quis vtatur veſtibus Imperialibus. Par igitur erat vt ſummus Pontifex Imperatorum conſenſu non deſtitueretur, quum Epiſcopis Gallicanis honorem illum recenter tribuebat. Ceterùm neceſſitas illa conſenſus Imperatoris, ex dignitate Pallij petita, honorificentior haud dubiè eſt pro Sede Apoſtolica, quàm ſi quis eam arceſſat ab inſita quibuſdam opinione, non licere videlicet ſummo Pontifici gratificari cuipiam Epiſcopo abſque conſenſu Imperatoris. Extat in hanc ſententiam locus ſingularis apud ſanctum Gregorium: qui Imperatorem Gregor. lib. 1. ep. 27.
rogat, vt Anaſtaſius Patriarcha Antiochenus, qui Sede ſua pulſus erat, apud Sedem Apoſtolicam commorari poſſit, ac dignitatem ſuam retinere, *Conceſſo vſu Pallij*. Cur autem beneficium hoc ab Imperatore poſtulet Gregorius, nulla alia ratio eſſe poteſt, quàm quòd Patriarcha ille Pallium ab Imperatoris munificentia habebat.

XI. Hieronymus Rubeus in Hiſtoria Rauennatum edidit Reſcriptum quoddam, ſub nomine Imp. Theodoſij; quo Princeps ille anno 432. plurimas ciuitates ſubjicit Metropoli Rauennatenſi, Palliíque vſum Epiſcopo ejus concedit. Verùm Reſcriptum illud omnino ſuppoſititium eſt, & egregiè confutatum ab Illuſtriſſimo Cardinale Baronio; ipſa Latini ſermonis ſpurcitie omnem ejus auctoritatem eleuanti apud eruditos. In eo tamen cogor à Baronio diſſentiri, quòd enixè contendat Pallium Epiſcopo tribui non poſſe ab Imperatore, eò quòd indumentum ſit Eccleſiaſticum. Nam prætetea ſuſpicor, Pallium ætate Theodoſij non fuiſſe in vſu apud Eccleſiam. Neque mihi admodum placet quod ſcribit Anaſtaſius, Marcum Papam Epiſcopo Oſtienſi conceſſiſſe vt Pallio vti poſſit in Conſecratione ſummi Pontificis.

CAPVT VII.

Synopſis.

I. Ante annum ſexcenteſimum, Pallium nemini Antiſtitum Gallicanorum tributum eſt, præter Arelatenſem, qui Vicarius erat Sedis Apoſtolicæ.

II. In Concilio Matiſconenſi ſtatutum eſt, ne Archiepiſcopi Miſſam celebrent abſque Pallio. Quod intelligendum eſt de Pallio Gallicano, non autem Romano. id quod pluribus argumentis probatur.

III. Æuo D. Gregorij, Pallio ornabantur præcipui Metropolitæ qui ad Romani Epiſcopi Conſecrationem pertinebant, vel Vicarij Sedis Apoſtolicæ. An Gregorius confirmauerit ordinationem Leandri Hiſpalenſis.

IV. Primus omnium Boniſacius Moguntinus induxit neceſſitatem Pallij Romani. Quonam conſilio id factum. Eò traxit Epiſcopos, ſpecie honoris. Cujuſmodi fuerit Pallium per illas tempeſtates. Pallium eſt diſcretio inter Archiepiſccopum & ejus Suffraganeos, *ex Alcuino. Datur* propter Apoſtolicam vicem, *ex Rabano. Quo unico actu, infracta eſt auctoritas Metropolitanorum. Verba Hincmari Remenſis referuntur, notatu digna.*

V. Neceſſitas obtinendi Pallij decreta in Octaua Synodo. Patriarchæ Orientis Pallium ad Metropolitanos mittebant, ſicut ſummus Pontifex in Occidente. Balſamo illuſtratus. An Metropolitani Orientis deponerent Pallium ante Conſecrationem corporis Chriſti.

VI. Cum Pallio nouæ conditiones à ſummis Pontificibus impoſitæ Metropolitanis, nimirum vt ſubjectionem & obedientiam Apoſtolicæ Sedi pollicerentur. Noui hujuſce juris repertor Boniſacius Moguntinus. Quæ antea eſſet Metropolitanorum profeſſio. Veteres profeſſionum formulæ.

VII. Sub Gregorio VII. profeſſio illa verſa eſt in juramentum fidelitatis.

VIII. Ea poſtrema formula vim juris communis obtinuit; quæ Principum jura atrociter violauit. Ita viſum Hungaris anno 1102.

IX. Metropolitanis vetitæ conſecrationes Epiſcoporum, & Synodorum celebrationes, donec Pallium acceperint. Primus ita pronuntiauit Nicolaus I. cujus ſententia vim legis obtinuit apud poſteros. Ius illud confirmauerunt quamplurimæ Decretales.

I. NVNC examinanda eſt tertia obſeruatio noſtra, quam capite ſuperiori protulimus, nimirum, an omnibus Galliarum Metropolitanis antiquitus poſitum in vſu fuerit vt Pallium à Romana Sede acciperent. Ac primùm quidem quæſtio hæc inutilis eſſe videbitur ei qni Vigilij Papæ literas legerit, cùm in eis ſcriptum ſit, Pallinm Epiſcopo Arelatenſi Auxanio conceſſum eſſe ob Vicariatum Sedis Apoſtolicæ; atque adeo ad illum non pertinuiſſe jure proprio, eò quòd Metropolitaous eſſet. Quibus addi poreſt, neceſſarium fuiſſe vt de eo ad Principem referretur, vt conſeoſus ejus haberi poſſet. Vnde patet manifeſtè, datum id extra ordioem, & ex priuilegio, neque tribui potuiſſe quin eodem tempore Vicariatus tribueretur: *Et quia*, inquit Vigilius in epiſt. 1. ad Auxanium, *digna credimus ratione compleri, vt agenti vices noſtras Pallij non deſit ornatus*. Idipſum probatur ex epiſtola Pelagij I. ad Sapaudum Epiſcopum Arelateoſem ſcripta ann. 557. quo eum inſtituit Vicarium: *Pariter etiam Pallium dirigentes; vt in tanti loci faſtigio conſtitutus, præclaro quoque habitu decoreris*. Itaque inſtitutum illud Pontificum Romanorum, vt ad neminem Epiſcoporum Gallicanorum mitterent Pallium, præterquàm ad Arelateoſem, vt ea arte Vicariam ejus dignitatem in ſublime eueherent, eúmque ab omnibus aliis Epiſcopis diſtioguerent, durauit vſque ad tempora B. Gregorij Papæ, id eſt, vſque ad annum DC.

II. Non leuis tamen difficultas aduersùs hæc inſurgit, ex Concilio Matiſconenſi I. petita: in quo ſancitum eſt, vt nullus Archiepiſcopus præſumat Miſſam celebrare abſque Pallio. Sed animaduertendum eſt, Pallium iſtud non eſſe Romanum; non ſolùm ob eam ratiunem quam ſtatim propoſui, illud eo tempore nulli alij Epiſcopo communicatum fuiſſe præter Arelatenſem, ſed etiam quòd Romani vſus non erat licitus, præterquàm in Feſtis ſolennibus, vt conſtat ex Gregorio, qui hunc etiam fuiſſe morem Metropolitanorum Orientis docet. At in Canone iſto Matiſconenſi ſtatuitur, vt Archiepiſcopi Pallio vtantur quoties ſacrum Miſſæ ſacrificium celebrabunt. Indefinita enim hæc locutio eam vim habet, vt vicem ſuppleat vniuerſalis pro-

Concil. Matiſcon. 1. an. 581.

Gregor. lib. 4. ep. 14.

Concil. Maſi-con. I. c. 6.

poſitionis. *Vt Archiepiſcopus ſine Pallio Miſſas dicere non præſumat.* Pallium itaque Archiepiſcoporum Galliæ diuerſum erat à Romano, quantum ad ornamentum & faſtum; ac fortaſſis loro carebat, id eſt, iis faſciis quæ in indumentis Imperialibus ornandi cauſâ inſoebantur, vt in donatione Conſtantini legitur, *Lorum quod Imperiale circumdare aſſolet collum.* Inde hauddubiè factum eſt, vt ego quidem exiſtimo, vt ſequentis ætatis Pontifices, cùm Pallio Metropolitanos ornare deſtinaſſent, Pallium integrum non miſerint, ſed tantùm faſcias illas quæ nunc vſurpantur; & illis quidem deinceps habitum honorem, ſed Pallium ipſum eviluiſſe paulatim, atque ob hoc ipſum apud omnes fuiſſe vulgatum. Forma porrò ejus, vt indicare videntur veterum Pontificum imagines, prorsùs referebat indumenta illa quæ nunc *Cappas* aut *Plunialia* vocamus.

III. Æuo D. Gregorij, inualuerat vt Romanus Pontifex Pallio ornaret præcipuos Metropolitanos qui ad ejus Conſecrationem pertinebant, aut eos quibus vices ſuas in prouinciis committebat. Primi generis fuere Epiſcopi Rauennates in Italia, Syracuſani in Sicilia, Calaritani io Sardinia, Salonitanus in Dalmatia, & Corinthius in Achaia; ſecundi verò, Archiepiſcopus Theſſalonicenſis, & Iuſtinianæ primæ ſiue Bulgariæ Metropolita, & in Galliis, Arelatẽſis. Leandrum inſuper Epiſcopum Hiſpalenſem in Hiſpania Gregorius Pallio ornauit, rogante Recaredo Rege. Quod non ita accipi velim, vt ea ratione Gregorius Leandri Ordinationem confirmaſſe dicatur, cùm ea ante multos annos peracta fuerit; ſed vt ſuam & Sedis Apoſtolicæ in eum beneuolentiam illi oſtenderet, nouo hoc honore tributo. Ob eandem verò cauſam eodem honore proſecutus eſt Syagrium Auguſtodunenſem Epiſcopum, qui præcipua apud Reges Francorum gratia vigebat.

Gregor. lib. 2. ep. 54. lib. 4. ep. 14. lib. 5. ep. 8. lib. 7. ep. 115. & ſeq. lib. 4. ep. 13. & alibi.

IV. Manſere in eo ſtatu Galliarum Epiſcopi, quoad Pallium, donec Bonifacius in Galliam Germaniámque à Zacharia Pontifice miſſus eſt. Hic enim anno 742. Synodum coëgit, in qua decretum eſt vt omnes deinceps viuerent in vnitate & ſubjectione Eccleſiæ Romanæ & Vicarij B. Petri, & vt Metropolitani à Sede Romana Pallium quærerent, & per omnia Canonicè obſequerentur præceptis S. Petri. *Decreuimus*, inquit Bonifacius in epiſt. 105. ad Cudbertum, *in noſtro Synodali conuentu, & confeſſi ſumus fidem Catholicam, & vnitatem & ſubjectionem Romanæ Eccleſiæ fine tenus ſeruare, S. Petro & Vicario ejus velle ſubjici, Metropolitanis Pallia ab illa ſede quærere, & per omnia, præcepta S. Petri Canonicè ſequi.* Huc vſque enim Metropolitani Galliarum Pallio tantùm Gallicano vſi fuerant. At Bonifacius eos coëgit illud à Romana Sede quærere, vt ea ratione illos magis obnoxios eſſe faceret ei ſedi, ac præcipuo quodam jure Epiſcopo Romano ſubjiceret. At illi, quibus vincus metus erat ne nouitate illa adigerentur ad inſolitam quandam reuereotiam in Sedem Apoſtolicam, ac ne inſuper exciderent ab ea auctoritate quam Canones tribuunt Metropolitanis, in ambiguo fuere, an promiſſis ſtare deberent. Certè licèt Bonifacius, cúmque eo Princeps Carolomannus, tria Pallia à Pontifice Zacharia poſtulaſſent pro Archiepiſcopis Eccleſiarum Rothomagenſis, Remenſis, & Senonenſis, ab ea petitione ceſſauit paulò pòſt. qua de re apud ipſum conqueſtus eſt Zacharias an. DCC. XLIV. Bonifacius verò ad eum reſcripſit, Francos in hoc eſſe vt propediem promiſſorum fidem violent: *De eo quod jam præterito tempore de Archiepiſcopis, & de Palliis à Romana Eccleſia petendis juxta promiſſa Francorum, ſanctitati veſtræ notum feci, indulgentiam Apoſtolicæ Sedis flagito: quia quod promiſerunt, tardantes non impleuerunt; & ventilatur, & quid inde perficere velint, ignoratur.* Verùm cùm illis oſtenſum fuiſſet, Pallium non ob aliud Archiepiſcopis tribui, quàm vt hoc exteriori ſigno à ſuffraganeis ſuis diſtinguantur, & vt eo admoneantur teneri ſe ad vitam ſeueriorem & ſanctiorem, & continendos in officio ſubjectos, amplexi ſunt honorem oblatum; vt conſtat ex Capitularibus Caroli Magni: *Dignum eſt, vt Metropolitanus, qui eſt Pallio ſublimatos, honoretur.* Pallium autem per illas tempeſtates ejus formæ erat, cujuſmodi noſtra tempeſtate videmus; vt conſtat ex Alcuino, hujus æui ſcriptore, qui illud coofert cum Rationali quod Pontifex Iudæorum in pectore geſtabat; atque inſuper illud à Sede Apoſtolica dari Metropolitanis, vt diſtinguantur à ceteris Epiſcopis. *Pro Rationali*, inquit, *nunc Summi Pontifices, quos Archiepiſcopos dici-*

Zachar. ep. 5.

Capitul. lib. 6. tit. 79.

Alcuinus in libro de diuin. Offic.

mus, Pallio vtuntur, quod à Summa Sede Apoſtolica dante accipiunt. Infrà: *Pallium nihil eſt aliud, niſi diſcretio inter Archiepiſcopum & ejus ſuffraganeos.* Breuem ejus deſcriptionem inuuit Rabanus Maurus, quæ Pallio æui noſtri congruit; ideóque ab Archiepiſcopis deferri ſcribit, vt oſtendant ſe Vicarios eſſe Apoſtolicæ Sedis. *Super hæc omnia*, inquit Rabanus in libro de ordine Antiphonarij, *Summo Pontifici, propter Apoſtolicam vicem, Pallij honor decernitur: quod genus indumenti crucis ſignaculum purpureo colore exprimit, vt ipſo indutus Pontifex à tergo & pectore crucem habeat.* Ceterùm hæc Rabani verba ſunt notatu valde digna; cùm ex eis diſci poſſit cur tanta Summorum Pontificum cura fuerit in mittendis Palliis ad Archiepiſcopos Gallicanos; nimirum vt jus Metropoliticum, quod ad illos pertinebat ſecundùm Canones, arceſſi crederetur à Vicariatu Sedis Apoſtolicæ: *Propter Apoſtolicam vicem, Pallij honor decernitur.* Sapienter itaque Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus, artium & temperamentorum Romanæ Curiæ callentiſſimus, cùm ei Nicolaus I. exprobraſſet priuilegia à Benedicto Papa conceſſa, inter quæ illud in primis eminebat vt Pallium deferre poſſet *ad quotidianum vſum*, reſpondit priuilegia illa nihil ſibi noui juris tribuere præter id quod priſci Canones tribuunt Metropolitanis. Attamen ſe noua hæc Decreta expetiiſſe, eò quòd cùm Eccleſia Remenſis ſita eſſet in confinio duorum regnorum, iis priuilegiis indigebat vt terrorem injiceret quibuſdam hominibus carnalibus & animalibus, apud quos veteres Conſtitutiones Canonicæ euiluerant. *Priuilegia autem Sedis Apoſtolicæ non ideo petij, vt mihi non ſufficeret quod ſacri Canones & Decreta Sedis Romanæ Pontificum cuique metropoli ſedi concedunt.... quia veteres Conſtitutiones jam quaſi pro vili apud quoſdam habentur, his nouis Decretis carnales & animales homines territi, quiddam reuerentius agerent contra Eccleſiam mihi commiſſam.*

Hincmar. epiſt. 2. ad Nicol. edit. Pariſ.

V. Neceſſitas tamen obtinendi Pallij decreta eſt in Octaua Synodo Oecumenica, quæ Conſtantinopoli celebrata eſt anno DCCCLXX. ſub Hadriano II. in qua ſtatutum eſt, debere Metropolitanos Confirmationem à Patriarcha ſuo recipere, ſiue per impoſitionem manuum, ſiue per conceſſionem Pallij. *Ita vt earum* (id eſt, ſedium Patriarchalium) *Præſules vniuerſorum Metropolitanorum qui ab ipſis promouentur, & ſiue per manus impoſitionem, ſiue per Pallij dationem, Epiſcopalis dignitatis firmitatem accipiant &c.* Canon ille non extat in editione Græca hujus Concilij, ſed tantùm in verſione Anaſtaſij. Ex ea autem id colligitur, conſueuiſſe Patriarchas Orientis Pallium ad Metropolitanos mittere, quemadmodum à Summo Pontifice fiebat in Occidente. Quare non fruſtra obſeruatum eſt ſuperiùs, auctoritate ſancti Gregorij, Metropolitanos Orientis vſum Pallij habuiſſe: quod confirmatur ex Reſponſione Demetrij Chomateni, qui eo vti licitum non eſſe ait niſi in Feſtis Paſchatis, Pentecoſtes, & Natalis Domini. Ceterùm hæc Demetrij obſeruatio lucem afferet Balſamoni, ſcribenti *Saccum, Sticharium*, & *Phenolium*, indumenta eſſe quibus vti licet ſolis Patriarchis. Quod intelligendum eſt de vſu ordinario & quotidiano; cùm aliàs Metropolitanis non concedatur niſi ex priuilegio, & pro certis tantùm anni diebus. In Concilij namque Octaui canone XXVII. prohibetur Metropolitanis, ne quotidie Pallio vtantur in ſacrificiis, vel in ceteris functionibus Eccleſiaſticis: *Omni tempore diuini Officij*, inquit Canon, *vel aliùs Eccleſiaſtici miniſterij.* Ex eo tamen colligi non poteſt non licere Metropolitanis vti Pallio omni tempore diuini Sacrificij, aut vi horum Canonum adigi ad ejus depoſitionem ante conſecrationem. quod tamen erudítiſſimo viro hac noſtra ætate placuiſſe video. Illa quidem ſententia locum habet, quoad Omophorion ordinarium; quod Epiſcopi ferebant vt ceteras veſtes vulgaras æuo Iſidori Peluſiotæ, qui docet Epiſcopos illud deponere conſueuiſſe poſt recitatum Euangelium. Conſuetudo autem illa rationi prorsùs conſentanea erat: quia cùm Liturgia poſt Euangelium inchoaretur, ſumenda erant indumenta propria ad celebrandum Sacrificium.

Iſid. Peluſ. lib. 1. ep. 136.

Vide Habertũ parte 1. obſeruat. 3. ad Pontificale Eccl. Græcæ.

VI. Poſt deuoratam ab Europæ Metropolitanis Pallij accipiendi neceſſitatem, quæ à Concilio Octauo firmata eſt Canone, nouas dein conditiones ſibi à Summis Pontificibus impoſitas coacti ſunt amplecti. Primùm enim eò res deuenit, vt coacti ſint ſcripto polliceri ſubjectionem & obedientiam Apoſtolicæ Sedi, & per omnia, præcepta ejus Canonicè ſequi. Noui hujus juris repertor fuit

Bonifacius Moguntinus in Synodo ab eo celebrata anno 742. vt diſcimus ex ejus epiſtola ad Cudbertum. Antea enim Metropolitani nulla alia lege tenebantur, quàm vt fidei ſuæ profeſſionem emitterent, & obſeruationem Canonum comprouincialibus Epiſcopis pollicerentur in ſua conſecratione. Nullam porrò obedientiæ ſponſionem faciebant: quam adeo alienam à priſco more cenſebat Leo I. vt ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum ſcribens, in cauſa Attici Epiſcopi, à quo Anaſtaſius ſimilem ſponſionem exegerat, dixerit in ea ſignum injuriæ contineri. At poſt Bonifacium, noua clauſula huic profeſſioni addita eſt, qua videlicet ſubjectionem & obedientiam Romano Epiſcopo promitti inualuit; vt videre eſt in veteri formula, quæ Caroli Calui ætate in vſu erat: *Beato verò Petro & Vicario ejus debitam ſubjectionem & obedientiam, Suffraganeis verò noſtris adjutorium me exhibiturum profiteor.* Illa nihilominus obedientia ad obſeruationem Canonum coërcetur; id eſt, promittunt Metropolitani ſe Summo Pontifici obedituros juxta Canones, hoc eſt, quoties juſſa ejus Canonum ſtatutis innitentur: *Per omnia, præcepta Petri Canonicè ſequi.* Hanc enim eſſe horum verborum vim docet ipſe Zacharias Papa, ad Bonifacium ſcribens: *Nec enim,* inquit, *ab hac Apoſtolica Sede illa diriguntur, quæ contraria eſſe Patrum ſiue Canonum ſtatutis inueniantur.* Bonifacius verò, qui ſponſionis hujus vim intelligebat, eandem in propria cauſa adhibuit clauſulam, quum eam ſponſionem Zachariæ faceret pro Archiepiſcopatu Moguntino: *Sicut prædeceſſorum veſtrorum pro auctoritate ſancti Petri ſerui deuoti, & ſubditi obedientes, & ſubditi ſub jure Canonico;* inquit ille in epiſtola 132. ad Zachariam.

Form. XIII. in App. To. II. Concil. Gall.

Zachar. ep. 2. ad Bonifac.

VII. Gregorius VII. formulam veterem auxit quibuſdam clauſulis, quæ illam obedientiæ ſponſionem prorsùs conuertunt in juramentum fidelitatis quod vaſſallus domino ſuo præſtare tenetur. Hujus juramenti formula extat in eo quod Patriarcha Aquileienſis eidem Pontifici præſtitit in Synodo Romana anni 1079. in quo vetus quidem clauſula obedientiæ Canonicæ omiſſa non eſt, *Canonicè obediam;* ſed inſuper fidelitatem his verbis pollicetur, quibus eam vaſſallus domino ſuo polliceretur: *Non ero in conſilio, neque in facto, vt vitam, aut membra, aut Papatum perdant, aut capti ſint mala captione.* Præterea promittit ſe conſeruaturum *Regulas Sanctorum Patrũ*, vt habet vera lectio hujus loci.

Concil. Rom. an. 1079.

VIII. Ceterùm ea formula vim juris communis obtinuit, & in libris Decretalium deſcripta eſt. Adeo autem Principum jura violauit hæc formula, vt cùm Gregorius ſummo jure vſurpaſſet dominationem in omnes Metropolitanos, in alia deinde Synodo prohibuerit ne quis Epiſcopus homagiũ Regibus præſtaret. Quod à ſucceſſoribus ejus Vrbano II. & Paſchali II. confirmatum eſt. Attamen cùm Gregorius VII. non ignoraret Canones Octauæ Synodi, quibus vtitur aduersùs inueſtituras Principum, potuit animaduertere Canonem octauum ejuſdem Synodi prohibere ne Patriarchæ ab Epiſcopis aliam ſponſionem exigerent, quàm eam quæ fieri conſueuerat, nimirum illos veram fidem ſeruaturos. Occaſio hujus prohibitionis nata eſt ex eo quòd Patriarchæ CP. nouam conſuetudinem inuexerant *ad propriam tutelam*, vt promiſſa ſcripto acciperent ab Epiſcopis quos ordinabant. *Quoniam legitimi Patriarchæ*, inquit Canon VIII. Concilij Octaui, *à Sacerdotali catalogo propriæ manus ſcripta facere ad propriam tutelam, fauorémque ſuum, & quaſi ſtabilitatem, exigunt & compellunt; Viſum eſt ſanctæ huic & vniuerſali Synodo, nequaquam id ex hoc à quopiam fieri; excepto eo quod ſecundùm formam & conſuetudinem pro ſincera fide noſtra, tempore Conſecrationis Epiſcoporum exigitur.* Formula profeſſionis fidei Metropolitanorum Orientis, qua pollicentur ſe obſeruaturos Canones & pacem Eccleſiaſticam, & in omnibus ſequi auctoritatem ſui Patriarchæ, extat in libro VI. Iuris Græco-Romani. Sanè noua hæc juramenti præſtatio viſa eſt admodum dura Hungaris anno M. C. II. quam non eſſe conſentaneam Canonibus aſſerebant; adeo vt *Rex & Regni Magnates* prohibuerint, ne Metropolitani juramentum illud præſtarent, eo prætextu, quòd ad officium illud non adigerentur auctoritate Conciliorum. Ad quæ Paſchalis II. repoſuit, Eccleſiam Romanam non ſubjici Decretis Conciliorum, quibus ipſa addit auctoritatem. At Secretarius ejus, mirabilis technæ artifex fuit, vt tenebras offunderet oculis Hungarorũ; nimirum, Quatuor Concilia harum rerum formam præſcripſiſſe:

c. 3. de juram.

Bar. an. 1102. vnde ſumptum eſt cap. 4. de Elect.

Quibus tamen, inquit, *Quatuor Conciliorum Decretis dandi Pallij modus præfixus eſt, & profeſſionis vel obedientiæ ordo ſancitus eſt.* Epiſtolam illam edidit Illuſtriſſimus Card. Baronius Tomo XII. Annalium Eccleſiaſticorum.

IX. In ea porrò epiſtola deprehenditur aliud jus nouum, à conſuetudine introductum; non licere nimirum Metropolitanis Epiſcopos conſecrare, aut Synodos celebrare, antequam Pallium acceperint. *Iuxta Sedis Apoſtolicæ & totius Eccleſiæ conſuetudinem, ante acceptum Pallium Metropolitanis minimè licet aut Epiſcopos conſecrare, aut Synodum celebrare.* Primus, meâ quidem ſententiâ, effatum illud pronuntiauit Nicolaus I. qui reſpondens ad Conſulta Bulgarorum, permittit Epiſcopis comprouincialibus vt Metropolitanum inſtituere poſſint.

Nicol. I. ad Conſ. Bulg. cap. 73.

Sanè interim in throno non ſedentem, & præter Corpus Chriſti non conſecrantem, priuſquàm Pallium à Sede Romana recipiat; ſicut Galliarum omnes, & Germaniæ, & aliarum regionum Archiepiſcopi agere comprobantur. Et ille quidem nullo Decreto vetuit Metropolitanos attingere functiones ſuas, donec Pallium recepiſſent; mens tamen ejus, locum legis habuit apud ejus ſucceſſores, qui hoc pacto vim auctoritatis Epiſcoporum comprouincialium infregerunt, vt eos arctiori vinculo cogerent ad conſeruandam cum capite ſuo communionem. Decretales dein pluri-mæ jus illud confirmarunt: quod haud-dubiè per conſequentiam neceſſariam firmari poteſt auctoritate Canonis XVII. Concilij octaui Oecumenici: in quo ſcriptum eſt, neceſſe eſſe, ad hoc vt Metropolitanus eſſe poſſit in poſſeſſione integra juris Metropolitici, vt aut à Patriarcha ſit conſecratus, aut Pallium ab eo acceperit.

Cap. 28 & 44. de Elect. & cap. 5. de Conſecr. Eccleſ.

CAPVT VIII.

Synopſis.

I. Soli Epiſcopo Romano competere jus ſeparandi conjugium Epiſcopi & Eccleſiæ, pronuntiat Innocentius III.

III. Migrationes à ciuitate in ciuitatem vetitæ antiquitus. Eam ob cauſam, Euſebius Cæſarienſis recuſat Epiſcopatum Antiochenum.

III. Eæ prohibitiones locum habent, quando Epiſcopi, auaritia aut ambitione inflammati, aliam Eccleſiam inuadunt. At ſi Eccleſiæ vtilitas id fieri poſtulet; tum verò vetitæ non ſunt. Ad Synodum prouinciæ pertinet cognitio hujus vtilitatis. Probatur ex Concilio IV. Carthagin.

IV. Pelagius II. rectè explicat caſus, in quibus vetitæ aut licitæ ſunt Tranſlationes. Ad eas autem peragendas neceſſarium non eſſe conſenſum Sedis Apoſtolicæ, ſed tantùm auctoritatem Metropolitani.

V. Varia hujus rei vocabula apud Græcos. Tranſlatio autem, & migratio, apud eos permittuntur, ex auctoritate tamen Synodi prouinciæ. Inuaſio verò prohibetur.

VI. Ceſſiones Epiſcopatuum, olim vetitæ erant. Probatur ex Cyrillo Alexandrino. Emergunt tamen interdum occaſiones, in quibus diſcedendum eſt à ſummo illo jure. Probatur ex Synodo Pamphyliæ, & ex Concilio Epheſino, & ex Conſtantinopolitano ſub Photio. Item ex Pelagio, Gregor. M. & aliis.

VII. Renuntiationes admittere poterant Metropolitani. Innocentius III. id jus reſeruauit Apoſtolicæ Sedi. Hilgodus Sueſſionenſis renuntiauit Epiſcopatus, & in Monaſterium ſeceſſit, inſcio prorſùs Pontifice.

VIII. Per eas tempeſtates, reſignationes non poterant fieri in fauorem. *Quippe vetitum erat, ne Epiſcopi ſibi deligerent ſucceſſores. Auguſtinus tamen Valerio Hipponenſi datus eſt Coëpiſcopus. Cur Auguſtinus dicat, violatos in hoc facto fuiſſe Canones Nicænos. Ipſe verò ſucceſſorem ſibi conſtituit Eradium.*

IX. Conſuetudo hæc viam aperiebat ad ſucceſſiones hereditarias in Eccleſiis. Quod improbat Hilarius Papa.

X. Quandonam ſubſtitutiones illæ tolerandæ ſint, aut legitimæ.

XI. An ſoli Pontifici Romano liceat Coadjutores dare cum futura ſucceſſione. Ius illud competere Synodo prouinciæ probatur exemplo Auguſtini, & auctoritate Concilij Meldenſis.

XII. Abbates, etiam exempti, ordinabantur à ſuis Epiſcopis. Probatur ex priuilegio quod Monaſterio Corbeienſi conceſſit Epiſcopus Ambianenſis.

XIII. Idem vſus vigebat ætate Iuonis Carnotenſis. Sed Epiſcopis profeſſionem obedientiæ non faciebant Abbates exempti, aut Sedi Apoſtol. immediatè ſubjecti. Iure nouo, exempti à Summo Pontifice confirmari debent.

I. NVNC quoniam accuratè expendimus ordinem Conſecrationis Epiſcoporum, tria notatu digna eſſe arbitror

arbitror quæ contingere poſſunt in his occaſionibus; nimirũ Ceſſiones ſiue Renuntiationes, quas nos Epiſcopatuum Reſignationes vocamus, Tranſlationes, & Coadjutorum inſtitutiones cum futuræ ſucceſſionis reſeruatione.

Innocentius III. in Decretali epiſtola pronuntiauit, ſoli Pontifici Romano ex jure diuino competere auctoritatem ſeparandi conjugium ſpirituale quod ab Epiſcopo cum ſua Eccleſia contractum eſt; ſiue illud fiat per viã Ceſſionis, Tranſlationis, aut Depoſitionis. Quia verò in libro ſexto, in quo agitur de Depoſitione Epiſcoporum, oſtenſurus ſum hanc Innocentij propoſitionem, ſaltem quoad Depoſitionem, antiquis Canonibus & Decretis Sũmorum Pontificum eſſe contrariã; ſatis erit hoc loco, ſi eandem curã adhibeã, quoad Ceſſiones & Tranſlationes.

II. Primùm omnium, ſatis conſtat migrationes ab Eccleſiis ſiue ſedibus ad alias, grauibus pœnis intentatis prohibitas eſſe à Canonibus, cùm in canone Nicæno XV. ita legatur: *De ciuitate in ciuitatem non Epiſcopus, non Presbyter, non Diaconus transferatur.* quod in Concilijs quoque Antiocheno & Sardicenſi confirmatum eſt. Iulius verò Epiſcopus Romanus in epiſtola ad Orientales, quæ extat apud Athanaſium, Euſebianis exprobrat quòd Eccleſias ſuas deſererent, vt ad alias commodiores migrarent. Euſebius Cæſareæ Epiſcopus Eccleſiæ Antiochenæ Cathedram recuſauit, quæ ei à Clero illius ciuitatis offerebatur; quoniam id Canonibus contrarium extitiſſet, ſi Cæſareenſem Eccleſiam pro Antiochena dimiſiſſet. Quin & Romana Synodus, ſub Damaſo celebrata, eos communione priuat qui ab vna Eccleſia in aliam migrauerint, donec ad primam redierint. Concilium Carthagin. can. 48. damnat in vniuerſum Tranſlationes; quas in Synodo quoque generali Capuenſi damnatas pronuntiat: *quod etiam*, inquit, *in Capuenſi plenaria Synodo videtur ſtatutum.* Ceterùm hoc Diſciplinæ caput ſuo etiam ſuffragio comprobant Leo I. in epiſtola ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem, Hilarus in epiſtola ad Aſcanium cap. XXV. & Synodus Meldenſis can. 30.

Concil. Antioch. c. 21 Sardic. c. 1. & 2.

Euſeb. de vita Cõſtant. lib. 3. c. 59. Theod. lib. 5. c. 11.

III. Igitur eæ prohibitiones locũ habent, quando Epiſcopi auaritia aut ambitione inflammati, Eccleſias ſuas abſque ſuperiorum ſuorum auctoritate dimittunt, & aliam ſedem inuadunt. At ſi Eccleſiæ vtilitas poſtulet vt Tranſlationes fiant ab vno Epiſcopatu in alium, tum verò vetitæ non ſunt. Quinimò ſæpiſſime ſic vſurpatum eſt in Eccleſia; vt ex diuerſis Tranſlationum exemplis à Socrate allatis colligitur, & ex Theodoreto.

Socrat. lib. 7 c. 35. & 39. Theod. lib. 5. c. 4. & 8.

Ad Metropolitani autem & Epiſcoporum comprouincialium cognitionem ſpectat, an ex Tranſlatione hujuſmodi emerſura ſit vtilitas Eccleſiæ; & eo caſu, Tranſlationem Epiſcoporum decernere poſſunt. Diſerta prorſùs in eam rem ſunt verba Concilij Carthag. IV. can. XXVII. *Epiſcopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non tranſeat, nec quiſquam inferioris ordinis Clericus. Sanè ſi vtilitas Eccleſiæ fiendum popoſcerit, decreto pro eo Clericorum & Laicorum Epiſcopis porrecto, in præſentia Synodi transferatur, nihilominus alio in locum ejus ſubrogato.* Qui locus à Gratiano relatus eſt 7. q. 1. c. *Epiſcopus.*

IV. Cõſuluerat Pelagium II. Benignus Archiepiſcopus, an ſecundùm Canones licitæ forent Epiſcoporũ Tranſlationes, & vtrùm peragi poſſent auctoritate Metropolitanorum, an verò neceſſarium eſſet Apoſtolicæ Sedis poteſtatem implorare. *Exigit ergo dilectio tua*, inquit Pelagius ad Benignum ſcribens, *conſulta Sedis Apoſtolicæ; ſi licitum foret Epiſcopum tranſire de ciuitate in ciuitatem, dum quidam Canones, vt tibi videtur, hoc fieri prohibeant.* Infrà: *Quidam dicant hoc fieri non licere, niſi conſenſum Apoſtolicæ Sedis habuiſſet.* Primæ ergò inquiſitioni apertè & dilucidè reſpondet Pelagius, Canones interpretando. *Quod in Canonibus legitur*, inquit, *non debere Epiſcopum de ciuitate ad ciuitatem tranſire vel transferri, non de his dicitur, qui aut vi expulſi, aut neceſſitate coacti, aut auctoritate majorum hoc agunt; ſed de iis qui auaritiæ ardore inflammati, ſponte ſua proſiliunt, & potiùs ambitioni quàm vtilitati Eccleſiæ ſeruire, & qui vt dominationem agant inſiſtere cupiunt.* Hanc autem interpretationem probat exemplis veterum, & variis argumentis. Secundæ verò inquiſitioni, an videlicet conſenſus Sedis Apoſtolicæ neceſſarius ſit vt Tranſlationes fieri poſſint, reſpondet ingenuè, dicens Metropolitanum, qui jus habet ordinandi Epiſcopos, eíſque titulos & Eccleſias aſſignandi, poſſe etiam, ſi neceſſitas cogat aut vtilitas, eos mutare ac transferre: *Quia ſicut poteſtatem habes Epiſcopos & Sacerdotes regulariter titulare & ordinare; ita, vt prædictum eſt, causâ neceſſitatis aut vtilitatis habes &*

mutare, ac de titulo ad titulum tranſlatare, licèt de minori ad majorem vrbem mutādus ſit.

V. Iuris Canonici interpretes Græci eandem diſtinctionem adhibent; & eam his vocabulis exprimunt, *μετάθεσις, μετάβασις, ἐπιβάσεια*; id eſt, *tranſlatio, migratio*, & *inuaſio*. Harum primam permittit Canon XIV. Apoſtolicus; eò quòd pro Eccleſiæ vtilitate fiat, non Epiſcopi tranſlati motu, ſed plurimorum Epiſcoporum judicio: *οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ κρίσει πολλῶν ἐπισκόπων*. Secundam quoque permittit Canon XVI. Antiochenus, cùm Epiſcopus ſede ſua pulſus, quæ ab ethnicis aut hæreticis occupatur, in Eccleſia vacante functiones Epiſcopi exercet: ſed tamen migrationem illā fieri debere in Synodo prouinciæ præcipit iſdem Canon Antiochenus: *μετὰ διαγνώσεως τελείας συνόδου*. At innaſio prorsùs vetita eſt. Iouaſio autem dicitur, cùm Epiſcopus ſponte ſua ab vna Eccleſia in aliam migrat, vel ad eam trāſfertur abſq; vlla Eccleſiæ vtilitate. Apud Leunclauium, in libro IV. Iuris Græco-Romani, extat Tractatus *περὶ μεταθέσεων*, in quo referuntur quamplurima exempla variarum Tranſlationum; vnde cōcludit auctor: *Migratio prohibita eſt, non Tranſlatio: μετάβασις κεκώλυται, οὐ μὴν ἡ μετάθεσις*.

VI. Ceſſiones verò Epiſcopatuum olim vetitæ erant; vt diſertis verbis docet Cyrillus Alexandrinus in epiſtola ad Domnum. Ratio inde petitur, quòd ſi Epiſcopus ſuo Epiſcopatu dignus eſt, in eo permanere debet; ſin verò dignus non eſt, illum quidem deſerere tenetur, non tamen per renuntiationem, ſed cum cauſæ cognitione, & poſt ſententiam aduersùs eum pronuntiatam. Negari tamen non poteſt, quin interdum emergant occaſiones in quibus diſcedendum eſt à ſummo illo jure; videlicet ſi Epiſcopus ægrotet, ſi dura & pertinax plebs in contumacia perſeueret, aut ſi ea ſit Epiſcopi infirmitas vt negotiorum in dies emergentium nimia frequentia opprimatur, neque omnia exequi poſſit. Vltima hæc exceptio impulit Synodum Pamphyliæ, vt Euſtathij Metropolitani ſui reſignationem admitteret; in cujus locum ſuffectus eſt Theodorus. Verùm Euſtathius apud Synodum Ephesinam conqueſtus eſt de hac dejectione ſua; non quòd ceſſionem ſuam in irritum mitti vellet; ſed vt benignitatem Synodi huc flecteret, vt & nomen & dignitatē Epiſcopi retinere poſſet, id eſt, honorem & *[Epiſtola Synodi Epheſ. ad Syn. Pamphyl.]* reditus neceſſarios ad vitā. quod ei conceſſum quidem eſt; ſed ea lege, vt nullam Epiſcopalis muneris partem attingeret abſque conſenſu Theodori. Præjudicio Synodi Ephesinæ, quæ renuntiationem Epiſcopatus fieri permittit, fretæ Eccleſiæ Orientis & Occidentis, Epiſcoporum reſignationes recepere, modò æquitate quadam niterentur. Et Græcorum quidem vſus confirmatus eſt in Cōcilio CP. ſub Photio, can. XVI. Occidentis verò praxim ſuis literis firmarunt Pelagius, Gregorius I. & alij, quorum auctoritates adducuntur in Decreto Gratiani 7. q. 1. Innocentius autem III. in quadam Decretali recenſet cauſas, ob quas reſignationes Epiſcopatuum admitti poſſūt. *[c. 10. de renunciat.]*

VII. Conſtat igitur Trāſlationes olim fieri conſueuiſſe auctoritate Metropolitanorum: qui ob eandem rationem admittere etiam poterant renuntiationes, donec nouo jure eas Innocentius III. Apoſtolicæ Sedi reſeruauit. Sanè apud Iuonem Carnotensē in epiſt. LXXXVIII. legimus, Hilgodum Sueſſionenſem Epiſcopum renuntiaſſe ſuo Epiſcopatui, & in monaſterium ſeceſſiſſe, inſcio prorsùs ſummo Pontifice. Quippe Paſchali II. ignotas fuiſſe cauſas hujus renūtiationis, tametſi diù antè peracta fuiſſet, probatur ex hac epiſtola: in qua Iuo (ob aliā tamen cauſam. neque enim de hoc agebatur) cauſas hujus renuntiationis & ſeceſſionis ab Hilgodo factæ aperit eidē Paſchali. *[Seceſſiſſe Hilgodum apud Majus-monaſterium Turonenſe, abdicato Epiſcopatu; illicque monachum fuiſſe, quum Synodus Claromontana celebrata eſt ab Vrbano II. ſcribitur in veteri codice MS Bibliothecæ Seguerianæ.]*

VIII. Ceterùm reſignationes puræ eſſe debebant, non autem in fauorem alicujus certæ perſonæ; quòd ſecundùm Canones vetitum eſſet, ne Epiſcopi ſibi deligerent ſucceſſores, vt patet ex canone XXIII. Concilij Antiocheni: *Epiſcopo non licere pro ſe alterum ſucceſſorem ſibi conſtituere, licèt ad exitum vitæ perueniat. Quòd ſi tale aliquid factum fuerit, irritum eſſe hujuſcemodi eſt conſtitutum.* Ad hunc canonem alludit Theodoretus, dum inuehitur in Paulinum Epiſcopum Antiochenum, qui ſucceſſorem ſibi conſtituerat Euagrium. *[Theodor. lib. 5. c. 23.]* Extant tamen exempla in contrarium. Nam Valerius Hipponenſis Epiſcopus Auguſtinum in Eccleſia ſua ordinari Epiſcopum fecit, vt Coadjutor & Coëpiſcopus eſſet; *ita vt nouo more*, inquit Paulinus, *non tam ſuccederet, quàm accederet.* Ceterùm ordinationem illam probauit Cleri & populi conſenſus, & Epiſcoporum comprouincialium. *[Auguſt. ep. 34.]* Canones nihilominus Nicænos in ea

violatos eſſe fatetur Auguſtinus; nõ quia ipſe ſucceſſor Valerio deſtinatus eſſet, ſed quia Epiſcopus vnà cum illo fuit. Quippe Concilium illud vetuerat, ne duo Epiſcopi eſſent in vna Eccleſia. Nam quod ſpectat ad electionem ſucceſſoris; nihil in ea reprehendebat, modò fieret cum conſenſu Cleri & plebis, id eſt, eorum ad quos jus eligendi pertinebat.

Idem ep. 110.

Certè ipſemet Auguſtinus ſucceſſorem ſibi conſtituit Eradium in plenario Eccleſiæ ſuæ cœtu: cui electioni vt accederet Cleri & populi Hipponenſis conſenſus effecit, & Acta conſenſûs eorum per Notarios excipi juſſit. Sed extant præterea quamplurima exempla hujus praxis.

IX. Fatendum tamen eſt plenam periculi fuiſſe hanc conſuetudinem, viámque aperuiſſe ad ſucceſſiones hereditarias in Eccleſiis, excloſa prorsùs contemplatione virtutum ac meritorum, quo nihil politiæ Eccleſiaſticæ pernicioſius contingere poterat. Sapienter itaque Hilarus Papa, qui hæc deinceps in Eccleſiis Hiſpaniarum fieri prohibuit, his verbis: *Epiſcopatum, qui nonniſi meritis præcedentibus datur, non diuinum munus, ſed hereditarium putant eſſe compendium; & credunt ſicut res caducas atque mortales, ita Sacerdotium velut legatario aut teſtamentario jure poſſe dimitti.*

Synod. Rom. ſub Hilaro.

X. Subſtitutiones illæ, cum futura ſucceſſione, poſſunt tolerari, ſi conſenſus accedat ſuperioris & eorum quibus jus eligendi competit. Sed prorsùs legitimæ ſunt, ſi tanta fuerit Epiſcopi ægritudo, vt functiones ſuas exercere non poſſit, ita vt Coadjutore indigeat. Huic enim Coadjutori concedi poſſe futuram ſucceſſionem, vt hoc ſtimulo excitetur ad exequenda Coadjutoris munia, decreuit Gregorius I. ad Reginam Brunichildem ſcribens: *Si vero nullo tempore ad mentis ſanæ redit officium; quæri perſona debet vita & moribus decorata, quæ & animarum curam gerere, & ejuſdem Eccleſiæ cauſas vtilitateſque ſalubri valeat ordinatione diſponere; taliſque, ſi ſuperſtes fuerit, ejus poſſit loco ſuccedere.*

Gregor. lib. 12. ep. 8.

XI Quòd ſi quis objiciat, nemini licere Coadjutores dare cũ futura ſucceſſione, præterquàm Summo Pontifici; opponi poterit exẽplum Auguſtini; ex quo trahi poteſt argumentum jus illud Epiſcopis quoque comprouincialibus competere, ſi quis Epiſcopus Coadjutorem poſtulet, & Electorum conſenſus accedat. Verùm ne negotium illud ab ea antiquitate repetamus; Canones quoque Gallicani probant vſum illum eſſe legitimum, & Synodum prouinciæ poſſe decernere hoc jus futuræ ſucceſſionis in gratiam eximij cujuſdam viri, ſiue de Epiſcopatu agatur, ſiue de Archiepiſcopatu. Legatur canon XLVII. Meldenſis Concilij, quod anno 845. conuenit. *Sed ſi Epiſcopus miniſterium Eccleſiaſticum propter infirmitatem corpoream exhibere non potuerit; in Archiepiſcopi hoc, cum voluntate Epiſcopi ejuſdem Eccleſiæ, maneat ordinatione, qualiter debitum officium non remaneat. Obſequium verò ad Remp. pertinens qualiter exequatur per tales ex ſubditis & Eccleſiaſticis miniſtris, cum conſenſu Archiepiſcopi, propter pacis caritatiſque cuſtodiam, Epiſcopus ordinet ac diſponat, quos ſuccedendi in Epiſcopatu appetitus indebitus non eleuet neque vexet: niſi ita moratus extiterit, vt ſecundùm inſtituta B. Gregorij in libro epiſtolarum, & humiliter in ſubditione præſit, & poſt viriliter conuenienter ſanctis regulis præſit: quia ob hoc in multis Eccleſiis ſcandalum magnum conſpeximus. Sin autem in Archiepiſcopo talis neceſſitas acciderit; ſimiliter ipſe conſilio Coëpiſcoporum ſuorum hujuſmodi ordinationem exhibeat.*

XII. Abbates autem, cùm antiquitus in Epiſcoporum poteſtate conſiſterent, ab iis quoque ordinabantur poſt electionẽ à monachis celebratam. Quod locum habebat etiam quoad monaſteria exempta; vt patet ex priuilegio immunitatis & libertatis quod Epiſcopus Ambianenſis cum conſilio ſuorum collegarum conceſſit monaſterio Corbeienſi anno 644. in gratiam Regis Chlotarij Fundatoris ejuſdem Monaſterij. Quippe vniuerſa monaſterij bona eximens ab Epiſcoporum poteſtate, monachorúmque correctionem Abbati permittens, ſibi tamen ac ſucceſſoribus ſuis reſeruat ordinationem Abbatis: *Cùm Abbas fuerit de ſeculo iſto euocatus; quem vnanimiter congregatio ipſius monaſterij ex ſemetipſis bonum & dignum elegerint, data auctoritate à præfato Principe vel ejus ſucceſſoribus, à nobis vel ſucceſſoribus noſtris abſque vllo commodo ſecũdum ſanctos Canones ordinetur.*

Editum eſt To. I. Concil. Galliæ.

XIII. Ætate Iuonis Carnotenſis, Abbates Gallicani confirmabantur & benedicebantur à ſuis Epiſcopis, quibus omnem ſubjectionẽ & obedientiam promittebant. At ſi Abbates forẽt exempti,

Iuo ep. 73. & 83.

& Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecti; benedictionem quidem ab Epiſcopo ſuo recipere debebant, non tamen ei profeſſionem obedientiæ facere. Nam profeſſio, quam idem Iuo exegerat à Goffrido Abbate Vindocinenſi, inter ordinationis ejus ſolennia, caſſata eſt ab Vrbano II. vt ſcribit ipſe Goffridus lib. II. epiſt. XXVII. Ius autem iſtud prorsùs immutatum eſt, quoad exemptos; qui, vt jure nono præſcribitur, à Summo Pontifice confirmari debent.

V. Gloſſ. Pragmat. Sanct. Tit. De Elect. verbo, *Pertinet*.

CAPVT IX.

Synopſis.

I. Proponitur Synopſis eorum quæ ſuperioribus capitibus explicata ſunt.

II. Libri Decretalium inuexere jus nouum. Recenſentur varia innouationũ capita.

III. Iura Sedis Apoſtolicæ, quoad hæc, immensùm aucta ſunt ope Reſeruationum.

IV. Eccleſia Gallicana inuehitur in Reſeruationes, & Gratias expectatiuas. Ac remedium adhibet.

V. Ioannes XXIII. ea de cauſa miſit in Gallias Cardinalem Piſanum, qui omnia turbauit. Hinc factum, vt renouata ſint Decreta Eccleſiæ Gallicanæ. Quæ Legatos mittit ad Concilium Conſtantienſe; quibus mandatum eſt vt ab eo peterent confirmationem deliberationum Eccleſiæ Gallicanæ. Sed eorum petitionem eluſere Concilium, & Martinus V.

VI. Edictum anni 1418. eſt magni momenti. Quippe latum poſt Electionem Martini V. Eo abolentur Reſeruationes, & Gratiæ expectatiuæ; júſque commune reuocatur.

VII. Idipſum ſtatuit Carolus VII. Et Concilium Baſileenſe. Appellationes tamen reſeruantur Sedi Apoſtolicæ.

VIII. Eccleſia Gallicana amplexa eſt Decreta Conc. Baſileenſis. Pragmatica Sanctio *ob id edita Auarici Biturigum an.* 1438.

IX. Quid in Decretis Baſileenſibus immutatum ab Eccleſia Gallicana. Quæ exiſtimauit licere Principibus preces adhibere in Electionibus Epiſcoporum.

X. Pragmatica Sanctio abolita diplomate Ludouici XI. Sed reuocata, ob interceſſionem Parlamenti Pariſienſis. Abolita rurſum auctoritate Concordatorum. Diſcrimen inter Pragmaticam & Concordata. Eorum publicationi intercedunt Clerus & Parlamentum.

XI. Major regno vtilitas emergit ex Concordatis, quàm ex Pragmatica Sanctione.

XI. Ius commune antiquum, *in Edicto Caroli VI. intelligendum de jure Decreti & Decretalium. Idem dicendum de Pragmatica Sanctione B. Ludouici.*

XIII. Rurſum de diſcrimine quod intercedit inter Pragmaticam & Concordata.

I. EX iis quæ ſuprà dicta ſunt, colligere quiuis poteſt Synodos prouinciarum, quæ propter ordinationes Epiſcoporum conueniebant, auctoritate Metropolitanorum fuiſſe congregatas; tum eis competiuiſſe examen Decreti Electionis factæ ab Electoribus, ſiue à Clero & populo facta fuerat ſecundùm Canonicas ſanctiones, ſiue à Rege, ſiue tandem à ſolis Capitulis; confirmationem præterea Epiſcoporum pertinuiſſe ad Metropolitanum, Metropolitani verò ad Epiſcopos comprouinciales. Sed & illud adnotatum eſt, contradictiones quæ oriebantur in electionibus, judicari ſolitas ſuprema Metropolitani cum ſuis Coëpiſcopis auctoritate; & Synodos conſueuiſſe admittere Reſignationes, Tranſlationes, & Coadjutorias cum futura ſucceſſione.

II. Libri Decretalium jus nouum nobis inuexere. Primùm enim Electiones ad trituræ forenſis leges reuocatæ ſunt. Nam cùm aduersùs veterem diſciplinam decretum fuiſſet, Electionem jus quoddam acquirere Electo, quod *Ius ad rem* vocari inualuit; hinc factum, vt quoties vota eligentium in duas partes ſe diuiſerant, aut varietas opinionum, ſiue nullitas quæpiam incidiſſet, litis iſtius judicium ad Metropolitanum pertineret, qui tamen eam definire non poſſet niſi poſt conteſtationem; tum Appellationes ad Sedem Apoſtolicam introductæ ſunt, ingẽtium ſumptuum & incredibilium morarum materia. Secundò, ſi Electores eſſent negligentes, aut ſi ſcienter aliquam perſonam incapacem elegerant, vel aliquid eorum omiſiſſent quæ neceſſaria ſunt ad hoc vt Electio ritè celebrata dici poſſit; tum verò jure eligendi priuabantur, & integra Epiſcopatûs collatio ad ſummum Pontificem deuoluebatur. Et hæc eſt vna ex Reſeruationibus, quæ ſunt in Corpore Iuris. Tertiò, Metropolitanis interdictum eſt vniuerſis functionibus Epiſcopalibus, donec Pallium receperint, præter juramentum fidelitatis ei ſimile quod vaſſallus domino

Vide lib. 3. c. 6. §. 4.

C. Quamquam. de Elect. in VI. & cap. Quia propter. eod. tit.

ſuo præſtare tenetur, quod vnà cum formula introductum eſt. Quartò, Sedi Apoſtolicæ reſeruatum eſt jus admittendi ceſſiones Epiſcopatuum, decernendíque Tranſlationes & Coadjutorias cum futura ſucceſſione.

t Si eo tempore De Elect. in VI.

III. Sed jura illa immenſùm auxit Bonifacius VIII. qui Sedi Apoſtolicæ Reſeruauit prouiſionem Eccleſiarum quæ in Curia Romana vacarent, ſiue illæ Cathedrales eſſent, ſiue Abbatiales, aut aliûs generis. Sequentes autem Pontifices fuere paulò audaciores; cùm eidem Sedi ſpecialibus primùm reſcriptis, tum in Regulis Cancellariæ, reſeruarunt prouiſionem omnium Eccleſiarum Cathedralium & aliorum Beneficiorum quibus prouideri conſueuerat per Electionem, per vniuerſum orbem Chriſtianum. Vnde factum, vt Prouiſio Papæ in Bullis ejus contenta vim obtineat Electionis, & Confirmationis. Nam quoad Conſecrationem; eam committit tribus Epiſcopis in partibus, nulla facta mentione Metropolitani.

IV. Tantum veteris conſuetudinis contemptum ferre non potuit Eccleſia Gallicana, Libertatis ſuæ conſeruandæ auidiſſima. Nam licèt Benedicto XIII. in ſchiſmate adhæreret, noluit tamen committere vt in ejus gratiam tuere paterentur cauſam publicam religionis. Atque vt malo illi Canonicè remedium adhiberi poſſet, Carolus VI. conuentum Eccleſiæ Gallicanæ coëgit Pariſiis anno 1406. exeunte; in quo Aduocatus Regius repræſentauit confuſionem ab aliquot annis introductam à ſummis Pontificibus, circa Prouiſionem Prælatorum & aliorum Beneficiorum, ob Reſeruationes & Gratias expectatiuas; quæ Electiones adimebant Capitulis, & Collationes Ordinariis, in contemptũ Decretorum Conciliorum Generalium: vnde ſequebantur immenſa damna, & pernicies irreparabilis, quorum capita ſingillatim recenſuit. Itaque in eo Concilio Nationali decretum eſt, vt deinceps obtineret forma in ſtatutis Conciliorum Generalium & Decretis ſanctorum Patrum præſcripta, tam in prouiſionibus Eccleſiarum Cathedralium & Collegialium, quàm aliorum Beneficiorum ſecularium & regularium quibus per Electionem conſueuerat prouideri, nimirum vt Electionum jura vbique obtinerent. Quoad alia verò Beneficia, ſtatuerunt vt iis prouideretur per Collationem, Præſentationem, & Inſtitutionem, ab iis quibus jus illud competebat ex jure communi, priuilegio, aut conſuetudine. Reſeruationes autem à ſummo Pontifice aut ejus auctoritate factas, Gratias item expectatiuas, in vniuerſum ſuſtulerunt, donec aliter ſtatueretur in Concilio Generali legitimè celebrando, cujus ordinationi ſe Gallicana Eccleſia ſubmiſit. Statim verò Regem adeunt, oràntq; vt deliberationem hanc gratam ratámq; habere velit, & vt eos, quantum in ipſo erat, priſcæ libertati juriſque communis diſpoſitioni reſtitueret, quoad capita illa, eóſq; in ea libertate conſeruaret, amotis prorsùs omnibus impedimentis. Rex verò, ex ſententia Conſilij ſui, deliberationem illam, vtpote Decretis Conciliorum Generalium conſentaneam, ratam habens, decreuit, quantum in ipſo erat, vt Eccleſiæ & perſonæ Eccleſiaſticæ regni hujus reſtituerentur, quoad hoc, & conſeruarentur in ſua antiqua libertate, & in diſpoſitione juris communis. Mandat Curiæ Parlamenti, Balliuis, Seneſchallis, & aliis Officiariis, vt ſecundùm formam ſuperiùs præſcriptam Perſonas Eccleſiaſticas frui faciant jure Electionis, Collationis, & Præſentationis; & vt contradictiones omnes amoueant, & contrauenientes puniant, cujuſcunque qualitatis & conditionis exiſtant.

Tit. 11. Libert. Eccl. Gallic. num. 9.

V. Sed perſuaſio, quæ in Gallia inualuerat, futurum vt Pontifex, audita hac deliberatione, ſponte ſua his malis mederetur, Edicti hujus publicationem differri ſuaſit per biennium, id eſt, à die XVIII. Februarij 1406. vſque ad XV. Maij 1408. Eo enim die Princeps, Parlamenti Curiam ingreſſus, Edictum illud ſe præſente publicari juſſit: cujus tamen executio dilata fuit, ob ſpem quam præceperant fore vt breuî Concilium Generale celebraretur. Interim Papa Ioanne XXIII. ad ſummũ Pontificem euecto, miſſa ad eum ampliſſima legatione ſollicitatus eſt vt tot malis remedium adhiberet. Ipſe verò ſe ea de cauſa miſſurum eſſe Cardinalem Piſanum pollicitus eſt: qui cùm in Gallias perueniſſet, Edictorum executionem impedire potiùs conatus eſt, quàm mederi malis quibus Eccleſia Gallicana miſerè opprimebatur. Quod Regem impulit, vt literas ad Parlamentum ſcriberet an. 1413. quibus conſiliũ ejus exquirebat circa ea quæ fieri conueniebat in hoc negotio. Parlamentũ verò reſpondit, Edictũ anni 1406.

Tit. 11. Libert. Eccl. Gallic. num. 14.

executioni mandandũ eſſe. quam ſententiam Princeps amplexns eſt. Ejus tamen executio retardata eſt arte quorundam è Conſilio Regio, ob priuatam ſuam vrilitatem. Interim Conſtantieoſe Concilium generale conuocatũ eſt: quò Clerus Gallicanus Pariſiis juſſu regio congregatus anno 1414. Legatos ſiue deputatos miſit, quibus inter cetera mandatũ eſt vt à Concilio peterent confirmationem deliberationnm Eccleſiæ Gallicanæ circa prouiſiones Beneficiorum. Sed quantumuis id vrgerent deputati, nihil obtinere potuerunt à Concilin, quod negotij hujus diſcuſſionem decreuit non attingere, niſi poſt electionem Papæ, vt conſtat ex Seſſinne XL. Martinus verò V. in Concilio electus, ſilentio tranſmiſit negotium Eccleſiæ Gallicanæ. Igitur anno 1417. menſe Nouembri congregati juſſu regio Epiſcopi, Gentes Conſilij Regis, & Curia Parlamenti, decreuerunt vt Edictum anni 1406. circa pronifionem Beneficiorum, executioni mandaretur.

VI. Deliberationem banc ſecutum eſt aliud Edictum regium, publicatum die 13. Aprilis 1418. quod magni momenti eſt. Decretũ quippe nnn eſt pendenie ſchiſmate quo Eccleſia laborabat, ſed poſt Depoſitionem trium contendentium de Pontificatu, & poſt Electionem Martini V. Præterea nihil illic decernitur per prouiſionem, vt vocant, id eſt, donec Concilium generale celebretur: ſed lex regia fertur quæ prorsùs obſeruari debeat, lata poſtquàm Concilium Conſtantienſe & ſummus Pontifex jus reddere recuſarunt Eccleſiæ Gallicanæ. Nam in diplomate regio continetur, Regem frequenuibus omnium ordinum regni conqueſtionibus coactum eſſe, vt ſuſciperet curam conſeruandarum Libertatum Eccleſiæ, atq; ob hanc cauſam, imperandi executionem eorum quæ decreta fuerant an. 1406. quam retardauerat ob ſpem, quam cooceperat, futurum vt Concilia Piſanũ & Conſtantienſe finem tandem aliquem adferrent tot ingentibus malis. Pręſertim cùm nonnulli Archiepiſcopi & Epiſcopi facilè adduci noo poſſeot vt Electiones confirmarent quæ couſequenter poſt Edicta illa celebrarentur. Itaq; jubet, vt Eccleſiæ & perſonæ Eccleſiaſticæ hujus regni reſtituantor in perpetuum ſuis antiquis franchiſiis & libertatibus. Tum, vt Eccleſiis Catbedralibus & Collegialibus, ac Beneficijs Electiuis ſecularibus & regularibus prouideatur per Electiones Capitulorum, Conueotunm, & Collegiorum, ſiue per Poſtulationes Canonicè factas, cum Confirmatione ſuperiorum. Aliis verò Beneficiis, quibus per Electionem prouideri nnn conſueuerat, pronideri mandat per Præſentationes, Collationes, & Inſtitutiones Ordinariorum, *ſecundùm antiqua jura communia, Conciliáque generalia*; nonobſtantibus quibuſlibet Reſeruationibus, Gratiis expectatiuis, & contrariis quibuſcunque. Hujus autem Edicti executionem imperat Curiæ Parlamenti, aliiſque Officiariis.

VII. Edicta illa confirmauit Carolus VII. ſtatim atque in ſolio regali ſublimatus eſt, diplomate dato anno 1422. quo jubet vt Electiones & aliæ Beneficiorũ prouiſiones fiant ſecundùm jus commune & antiquum. Interim Concilium Baſileenſe celebratum eſt, in quo vetitæ ſunt nmnes Beneficiorũ Reſeruationes generales & ſpeciales quæ deinceps à ſummis Pontificibus fieri poſſent, Electionéſq; reſtituuntur. Duobus id Decretis ſancitum: quorum vnum factum eſt an. 1433. die 13. Iulij, aliud verò anno 1436. menſe Martio. His igitur Decretis Electiones reſtituuntur, & Confirmationes ad jus cõmune reuocantur; id eſt, ſtatuitur vt Epiſcopus confirmet eos qui ſibi ſubjecti ſunt, Archiepiſcopus Epiſcopos, & ſummus Pontifex Archiepiſcopum, ſiue per viam Confirmationis, ſiue mitteodo Pallinm, & vt ioſuper Epiſcopi & Abbates exempti ab eo confirmentur. quod ita ſtatuitur, vt nullum per hoc præjudicium generetur Appellationibus ad Apoſtolicam Sedem à judiciis Confirmatioois per Ordinarios latis, quas Romæ agitati placuit. Iam cùm Edictis Regiis abolitę ſint Reſeruatiooes, Decreto quoque Concilij Baſileenſis abolentur; exceptis tamen ijs *quæ ſunt in corpore Iuris clauſæ*, id eſt, cùm Electores ſecundùm ſententiam ſummi Pnntificis priuantur jure ſuffragij, ob hoc quòd indignum elegerint, vel cùm Beneficia vacant in Curia Romana, aut quando agitur de Tranſlatione Epiſcnpi. Præierea, in eo Decreto excipiuntur terræ Patrimonij Eccleſiæ, quarum prouiſionem Pontifex, ſi ita ei videbitur, ſibi Reſeruare poterit. Extat etiam aliud ejuſdem Concilij Decretum, quo Gratiæ expectatiuæ probibentur qunad Beneficia onn Electiua, quò liberè & Canonicè fiat Collatio ab Ordioariis; ſeruatis tantùm ſum-

Nam. 17. dict.

Concil. Baſil. ſeſſ. 21 & 23.

mo Pontifici Mandatis Apoſtolicis, pro vnico Beneficio, ſi Collatores habeant jus diſponendi de decem Beneficiis; ſi verò triginta pertinerent ad eorum Collationem, duo Papæ reſeruarentur.

VIII. Eccleſia Gallicana Auarici Biturigum congregata juſſu Caroli VII. anno 1438. amplexa eſt Decreta illius Concilij, & in primis hæc duo quæ Reſeruationes & Gratias expectatiuas abolent, Libertatémque Electionum & Collationum reducunt. Quod Princeps Edicto confirmauit, quod vulgò dicitur *Pragmatica Sanctio*; (vſitato Codicis vocabulo, vbi Reſcripta Imperatorum ad componendas prouincias miſſa dicuntur *Pragmatica forma*, aut *ſanctio*) ejúſque executionem commiſit Curiæ Parlamenti.

IX. At Eccleſia Gallicana his Decretis modum adhibuit in duobus capitibus. Primùm enim decernit, vt conſecrandus ad ſuum ſuperiorem immediatum remittatur à ſummo Pontifice, *pro munere conſecrationis*, vt eum conſecret *ipſius Papæ auctoritate*; niſi ſi confirmatus ſit in Comitatu Curiæ Papalis, & illic conſecrari aut benedici cupiat. Nam in eo caſu volunt vt perſonæ conſecratæ, ſeu benedictæ, remittantur ad ſuum ſuperiorem immediatum, vt obedientiæ juramentum ei præſtent. Quoniam verò Eccleſia Gallicana leges dare non poterat ſummo Pontifici; pœnas illi intentat qui cùm Romæ conſecratus non fuerit, conſecrari ſe vigore Commiſſionis Apoſtolicæ cupierit ab alio quàm à ſuo ſuperiore immediato: cui ſic conanti mulcta quadringentorum ſcutorum dicta eſt, cujus media pars Ordinario cederet, reliquum verò fabricæ Eccleſiæ. Tum illud quoque modificatum & inflexum, quod à Concilio decretum fuerat; nempe, quòd Concilium hortaretur Reges & Principes, ne Libertatem Electionum turbarent precibus aut minis, Electoribus ſub pœna excommunicationis inhibendo ne harum precum aut minarum rationem habeant. Eccleſia itaque Gallicana exiſtimat licere Regi ac Principibus preces adhibere, modò vis abſit, in gratiam eorum quorum virtutes & merita in Remp. ornari cupient.

X. Pragmatica Sanctio aliquot per annos obtinuit, inuita licet ac contradicente Romana Curia: quæ ſub Pio II. tam frequentes preces adhibuit apud Ludouicum XI. vt animum ejus eò flexerint vt diploma daret quo Pragmatica illa aboleretur. Interceſſit tamen Curia Parlamenti Pariſienſis: cujus oratio ad Principem (id vulgò noſtrates vocant *Remonſtrances*) ejus ponderis fuit anno 1461. vt Pragmaticæ vſus fuerit reuocatus, & in conſuetudinem abierit; tranſmiſſis prorsùs Declarationibus Sixti IV. & deinceps Iulij II. in Concilio Lateranenſi, vbi abrogata eſt hæc Sanctio. Verùm cùm Gallia contra niteretur, Rex Franciſcus I. & Leo X. iniuere *Concordata*; quæ Pragmaticam quidem abolent, ſed leges tamen ad ſananda hæc mala præſcribunt quæ prorsùs ſimiles ſunt ijs quæ in Pragmatica Sanctione continebantur; ſi Electiones excipias, quæ mutantur in Nominationem regiam, quoad Beneficia, quibus per Electionem prouideri ſolebat. At Clerus, qui ſe jure Electionis priuatum eſſe ægrè ferebat, viriliter interceſſit publicationi hujus Concordati, & ad futurum Concilium generale prouocauit; quod ejus conſilium approbauit Curia Parlamenti, quæ tam ſubitam mutationem, quæ magni momenti erat, concoquere ſtatim non poterat.

XI. Ego verò contendo Concordata majorem vtilitatem regno attuliſſe, quàm Pragmatica Sanctio adferret. Illa quidem conſeruabat antiquos Canones & Regum Edicta pro reſtituendo jure Electionum aduersùs Reſeruationes ſummorum Pontificum: ſed ſupremam auctoritatem pro Confirmatione Electionum non reſtituebat Synodis prouinciarum, aut Metropolitanis. Contrà, contendentium arbitrio relinquebat libertatem eundi Romam, vt illic proponerent nullitates & vitia Electionum; & ſummo Pontifici concedebat jus prouidendi Beneficiis quorum cauſâ lis erat inſtituta, ſi perſona electa reperiretur incapax. id quod ſæpe eueniebat. Præterea, Metropolitanos compellebant ad recipiendam à Papa Confirmationem, vel Pallium; ſine quo nullam functionum Metropoliticarum partem attingere poterant, ex jure tunc recepto. Eccleſia ergo Gallicana miſerè lacerabatur ob Conſecrationes, niſi ſummus Pontifex his ſtatutis conſentiret, auctoritatémque adderet Electionibus. Sanè quamplures Archiepiſcopi recuſabant Conſecrare Epiſcopos abſque illa cautione, vt patet ex Edicto anni 1418.

XII. Carolus VI. prima fronte videtur robuſtius aliquid & excelſius cogitaſſe, quàm Concilium Baſileenſe; cùm Edicto ſuo reſtituerit Eccleſias regni ſui in franchiſias & libertates ſuas, ſecundùm antiqua jura communia, Conciliáque generalia. Affirmare tamen licet in Edicto illo jus commune antiquum non aliud intelligi quàm jus quod in Decreto Gratiani & in Decretalibus continetur; vt opponatur videlicet nouo, quod recenter introductum erat in gratiam Reſeruationum. Quinetiam Conciliorum generalium auctoritas in Edicto illo proponitur. Quod intelligendum eſt ex ſententia doctorum hominum illius æui. Hi enim Conciliorum generalium nomine comprehendebant ea quæ anno præterito recenſita erant à Concilio Conſtantienſi in formula profeſſionis Fidei quæ ſummo Pontifici eligendo præſcribebatur, Octo nimirum Oecumenica, & Concilia Generalia Lateranenſe, Lugdunenſe, & Viennenſe. Vnde ſequitur, hoc Edictum, cùm fortiùs ac vehementiùs inuehatur aduersùs iniuſtum jus Reſeruationum & Gratiarum expectatiuarum, vt neceſſitatem Electionum & Collationum probat, ſic eò recidere vt neceſſariam eſſe agnoſcat Romani Pontificis auctoritatem pro Confirmatione Metropolitanorum. Eadem quoque fuit mens B. Ludouici, quum anno 1268. in Pragmatica Conſtitutione ſua juberet vt Electiones ad Prælaturas, & Collationes Beneficiorum fierent *ſecundùm diſpoſitionem, ordinationem, & determinationem juris communis, ſacrorum Eccleſiæ Dei Canonum, atque inſtitutorum antiquorum ſanctorum Patrum.* Difficillimum quippe erat, vt ſummo Pontifici jus adimeretur judicandi lites in Electionibus obortas; nec facile erat pręterea eum priuare jure confirmandi Metropolitanos, ſiue per conceſſionem Pallij, aut alio modo; quandoquidem Concilium CP. VIII. Oecumenicum, quod in Occidente receptum erat, jus illud Patriarchicum confirmauerat.

XIII. Vnde conſtat Pragmaticam Sanctionem, quæ prauam Reſeruationum conſuetudinem tollebat inuitis iis quorum intererat, Gallos tamen in pari confuſione reliquiſſe quoad ſtatum hierarchicum Eccleſiæ; eò quòd ſummi Pontifices recuſarent Cõfirmationem Electionum Metropolitanorum, & in aliis præterea articulis acquieſcere nollent. Quo fiebat, vt cùm in ſpeciem bono Reformationis frueremur, ſchiſmatis malo laboraremus, licèt nulla noſtra culpa eſſet. Animorum concordiam reuocauere Concordata, quæ Reſeruationũ abuſum prorsùs ſuſtulerunt. Electiones ſanè Capitulorũ, ambitu fiebant; eíſque perſæpe vim inferebant Regum preces à Pragmatica Sanctione approbatæ; adeo vt Gulielmus Benedicti, celeberrimus illa ætate Iuriſconſultus, affirmet preces illas habuiſſe & habere debuiſſe vim imperij apud Canonicos Electores. Concordata igitur abolent Electiones; & in earum locum ſubſtituũt jus Nominationis, quod Regi tribuunt; exemplo petito à Regibus primæ ſtirpis, qui jure illo vtebantur cũ conſenſu Cleri. quod jus viam præcludit ambitioni, & ſimoniæ quæ exercebatur ad emenda ſuffragia Canonicorum. Attamen Nominationis jus ſic conceditur Principi, vt ad ſummũ Pontificem pertineat Confirmatio Electionũ, qua potiebatur abſque vlla controuerſia ante Pragmaticam Sanctionem editam. Verùm incõmodum hoc cõpenſatur ingenti cõmodo, cùm hoc pacto finis impoſitus ſit litibus quas in Romana Curia conteſtari receptũ erat ſumptibus immenſis, vt Electionũ nullitas diſcuteretur. Quo fiebat, vt partes contendẽtes ad inopiã redigerentur, regno incõmoda importarẽtur, & Eccleſiæ ob id diù vacarẽt.

Tacitus: Preces erant, ſed quibus contradici non poſſit. Auſonius: Et quod eſt potentiſſimũ imperandi genus, rogabat qui jubere poterat.

CAPVT X.

Synopſis.

I. Inquirendum in origines Annatarum.

II. Earum origo, auaritia. In Concilio Chalcedonenſi vetitum, ne Epiſcopi aut Clerici pretio ordinarentur. Ordinatio eâ tempeſtate comprehendebat impoſitionem manuum, & Beneficij prouiſionem. Inuentum dein, vt pecunia daretur poſt ordinationem. Cui fraudi reſiſtit Gennadius Epiſcopus CP. qui hanc ait eſſe mentem Concilij Chalcedonenſis, vt nec ante nec poſt ordinationem pecunia detur.

III. Æuo Iuſtiniani, dabatur ab Epiſcopis quædam pecuniæ ſumma pro inthronizatione. Ea videtur dediſſe originem Taxationibus Cancellariæ. Dabatur autem Archipresbytero & Archidiacono Ordinatoris.

IV. Quibuſnam perſonis pecunia iſthæc diſtribui debeat. Rejecta Gothofredi conjectura. Explicatur, cui vſui eſſet illa pecunia, ex ipſis Nouellæ CXXIII. verbis. Enthroniſticorum & Annatarum diſcrimen.

V. In

V. In iis præſcribendis emicat Principis auctoritas. Inquiritur in conſilium Iuſtiniani, cùm hanc Nouellam conderet. Laudata & approbata à Gregorio Magno.

VI. Epiſcopi aliquam pecuniæ ſummam accipiebant ab Epiſcopis à ſe Conſecratis. Quod deinceps fieri prohibet eadem Nouella. Permittit, vt Clerici ordinati, & in Eccleſia intitulati, miniſtris ordinationis ſoluant ſalaria conſueta, modò ea non excedant reditus vnius anni. Ea ſalaria vocantur Emphaniſtica, *vel* Inſinuatiua. *Nouella LVI. explicatur.*

VII. Iſaacius Comnenus Imperator præſcribit iura quæ Epiſcopis competunt propter ordinationem Clericorum.

VIII. Gregorius Magnus in Synodo Romana decernit, ne quid vnquam de ordinationibus accipiatur.

IX. Curat autem vt Decretum illud per omnes prouincias obſeruetur. Ordinationes, quæ pretio conſtant, hæreſim ſimoniacam vocat.

X. In Oriente dein vetitum, ne Epiſcopus ordinator iura enthroniſtica verteret in ſuos vſus.

XI. Zacharias Papa cenſet veram Simoniam committi, ſi quis pecuniam accipiat ratione Pallij.

XII. Concilium Pariſienſe ſub Ludouico Pio, Simoniæ crimen in Eccleſia Rom. amputari poſtulat.

XIII. Nondum deſierat ætate Iuonis Carnotenſis.

XIV. Durandus Mimatenſis grauiter inuehitur in morem recipiendi pecunias pro ordinatione Epiſcoporum. idque Simoniacam hæreſim vocat.

XV. Eas ſolutiones immoderatas olim fuiſſe patet ex Houedeno. Reditus vtplurimùm annuus ei rei deſtinabatur. Laudata auctoritas Oſtienſis.

I. EXCIPI poteſt aduersùs noſtram ſententiam, Annatarum vſum eſſe abrogatũ auctoritate Pragmaticæ Sanctionis, ſed iterum introductum per Concordata. Vt intelligatur quanta ſit vis hujus objectionis, materia iſthæc accuratè tractanda eſt; præſertim cùm de ordinationibus agamus, ad quas Annatæ pertinent. Verùm vt materia hæc meliùs intelligi poſſit, inquirendum videtur in origines Annatarum; ſed ita vt eodem tempore adnotemus quid turbarum variis ſeculis excitauerint ij qui eas aut ſimilia jura introduxere.

II. Auaritiam hujus mali originem eſſe non ambigo; quod ſeculo quarto cœpit inualeſcere, ſed damnationis ſententia perculſum eſt in Concilio Chalcedonenſi. Antoninus Epiſcopus Epheſi venundabat ordinationes Epiſcoporum, ſecundùm valorem annuum redituum Eccleſiæ, *pro modo redituum*, vt ait Palladius in vita Chryſoſtomi. Sanctus Ioannes Chryſoſtomus Conciliũ Epheſi coëgit: in quo abuſus ille damnatus eſt, quòd contrarius eſſet expreſſis verbis ſacræ Scripturæ. Epiſcopi verò ſic ordinati, Depoſitionis pœnam ſubiere; tametſi dicerent ſe pecuniam dediſſe ſecundùm conſuetudinem. Pecuniam tamen ſuam repetere ab heredibus Antonini, qui lite pendente exceſſerat è vita, permiſſum illis fuit. Corruptio illa impulit Synodum Chalcedonenſem, vt Depoſitionis pœnam eis intentaret qui pretio ordinarent Epiſcopos alióſue Clericos, aut miniſtros in Eccleſia conſtituerent; quòd auaritia ſua eos impelleret ad vendendã gratiam, *τὴν ἄπρατον χάριν*, id eſt, id quod gratis debet dari. Ceterùm adnotandum eſt, ea tempeſtate Ordinationes ita peragi ſolitas, vt eodem tempore quo quis ordinabatur, certæ cuipiam Eccleſiæ aſſignaretur. quo fit vt ordinatio comprehenderet & manuum impoſitionem, & Beneficij prouiſionem. Paulò poſt hanc prohibitionem, fraudibus & dolis agi cœptum eſt aduersùs eam; datâ videlicet pecuniâ poſt Ordinationem. Viuebat tum, id eſt, ad annum 469. ſub Leone Imperatore, Gennadius Epiſcopus CP. qui fortiter reſtitit huic fraudi, ac pœnas à Concilio Chalcedonenſi decretas intendit, injecto anathemate. Decretum ejus, quod in Synodo Patriarchali CP. repertum eſt, argumentum damnandi hunc abuſum ſumit ex verbis Chriſti; qui Apoſtolis ſuis præcepit, vt quod gratis acceperant, gratis darent. Addit, mandatum illud ad Epiſcopos porrigi. Porrò oportere illud exequi ſimpliciter & ad literam, non autem eludere ſophiſticis argutiis, vt fiebat, ne in opus plenum aleæ & periculi ſe darent præcipites. Verba enim, inquit, euidentiſſima ſunt, nec diuerſas explicationes admittunt. Vnde concludit, non licere pecuniam dare, neque ante ordinationem, nec poſtquàm ea peracta eſt, eámque eſſe mentem Concilij Chalcedonenſis: *Sed nec ante tempus ordinationis,*

Concil. Chalced. c. 2.

Lib. 3. Iuris Græco-Romani.

nec poſt, dare concedit Abrogat autem contrariam conſuetudinem, quæ paulatim recepta erat in prouincia Galatiæ: οὐδὲ παρὰ τὸν καιρὸν τῆς χειροτονίας, οὐδὲ μετὰ τὸν καιρὸν αὐτὸν τῆς χειροτονίας, ὑπὲρ τῆς χειροτονίας διδόσθαι χρήματα συγχωρεῖ.

III. Æuo Iuſtiniani, & octuaginta annis poſt Gennadium, inualuerat conſuetudo, quam Princeps ille Nouella Conſtitutione firmauit, ex qua videntur traxiſſe originem Taxationes Cancellariæ; nimirum vt Epiſcopi, poſtquàm conſecrati fuerant, pro inthronizatione ſua certam pecuniæ ſummam darent, quæ in hac Conſtitutione præſcribitur. Pontifex Romanus, ceteríque Patriarchæ, ac Metropolitani, & Epiſcopi, conſueuerant eam pecuniæ ſummam tradere Archipreſbytero & Arcbidiacono Ordinatoris, vt eorum curâ diſtribneretur iis qui illam accipere debebant ſecundùm conſuetudinem; ea tamen conditione adjecta, vt ſi qnis aliquid vltrà acciperet, in triplo componeret Eccleſiæ. Taxatio autem illa modum non excedit. Quippe ea quæ ſoluenda incumbit Epiſcopo Romano & ceteris Quatuor Patriarchis, quæ hauddubiè omnium major eſt, coërcetur ad viginti libras auri, id eſt, ad mille quadringenta & quadraginta ſcuta, niſi conſuetudo obtineat vt minor ab eis ſumma exigatnr. Aliæ infra mediocritatem conſiſtunt; quarum nonnullæ ad duo vel trecenta ſcuta porriguntur, quædam ad quinquaginta. Nou. 123. c. 3

IV. Quæri ſolet, quibuſnam perſonis pecunia iſthæc diſtribui debeat. Gothofredus, in Notis ad hanc Nouellam, ſuſpicatur eam debuiſſe impendi in vtilitatem Eccleſię, & alimoniam pauperum; cùm mos ille obtineret vt traderetur Archipreſbytero & Archidiacono, quibus ea cura incumbebat. Sed conjecturis opus non eſt, vbi legis verba aperta ſunt. Illa quippe docet partem ejus pecuniæ diſtribui ſolitam Epiſcopis qui in Conſecratione aderant, aliam verò Clericis & Notariis qui in ea ordinatione miniſtrabant, & diplomata conficiebãt. Primum illud jus à Iuſtiniano vocatur *Inthroniſticum*, quod Iulianus Anteceſſor vertit *Cathedraticum*. Aliud verò dicitur συνήθεια, vel *Conſuetudo*. Hæc vocabula indicant prætextum, quo illi vtebantur vt pecuniam illã reciperent. Nimirum ab Epiſcopis accipiebatur pro Inthroniſtico & Cathedratico, quod nos Inſtallationem vocamus, non autem pro Conſecratione; à Clericis verò pro miniſterio ſuo in Conſecratione, & pro ſalario expeditionum. Nam ea pars pecuniæ quæ decidebat Epiſcopis, eo prætextu accipi potuit, quò ſumptibus itineris conſuleretur. Quippe ex diuerſis prouinciæ locis congregandi erant; & mora facienda erat pro examine Electionum, ac Conſecratione. At iſtud congiarij genus, & modicum ſubſidium, quæ à Iuſtiniano probantur, multùm aberant ab Annatis, quæ ad immenſam pecuniæ vim porriguntur, & aliunde Officiarus Curiæ Romanæ donantur pro Confirmatione Electionis; cùm Cathedratica illa à Iuſtiniano probata tribuerentur ad leuandos ſumptus qui incumbebant Epiſcopis qui celebrabant Ordinationem.

V. Sed in hoc negotio in primis obſeruanda eſt Principis auctoritas, quæ in hac Conſtitutione emicat; qui ſalariis & congiariis modum præſcribit ab Epiſcopis Eccleſiarum quæ in Imperio ſunt perſoluendis. In quo illud quoque animaduertendum eſt, eum duabus de cauſis, quæ pertinent ad juriſdictionem ſecularem, quæque duobus verbis in hac Nouella explicantur, potuiſſe hanc legem condere pro taxatione illa. Prima ratio petitur ex eo, quòd cauendum eſt ne reditus Eccleſiarum alieno ære prægrauentur; quod contrahi neceſſum eſſet, ſi ſolutiones illæ modum excederent. Secunda verò, ne Sacerdotia fiant venalia; quòd Principis officium ſit punire crimina, exempli causâ ſimoniam, & ejus effectus impedire: *Igitur jubemus hæc omnibus modis obſeruari; vt non ex talibus occaſionibus Eccleſiæ debitis prægrauentur, & Sacerdotia venalia fiant.* Ceterùm ea Conſtitutio eò majoris momenti eſt, quòd Eccleſiam quoque Romanam vt ceteras complectitur; præſertim cùm à B. Gregorio laudetur & approbetur, quamuis aliam ob cauſam. Gregor. I. lib. xi. ep. 22

VI. Aliam quoque prauam conſuetudinem inuexerant Epiſcopi, nimirum vt aliquam pecunię ſummam acciperent ab Epiſcopis à ſe conſecratis. Id deinceps fieri prohibet eadẽ Nouella Conſtitutio Iuſtiniani: quæ tamen permittit, vt Clerici ordinati & in Eccleſia intitulati, ſoluant ſalaria conſueta iis qui in hujuſmodi ordinarionibus miniſtrant; ea tamen lege, ne illa excedant reditum vnius anni: *Vnius anni diaria non exce-* Nou. 123 c. 16.

dentes pecunias præſtet, vt interpretatur Iulianus. quod non excedebat centum aut centum quinquaginta libras Turonenſes. Quippe ea tempſtate Clericis aſſignati non erant certi reditus; ſed eis quædam reditus portio, velut pro ſalario, præhebatur è publico. Vnde ſequitur id trahi non poſſe in conſequentiam quoad Annatas Epiſcopatuū aut Monaſteriorum, quæ ad immenſam pecuniarum vim aſſurgant. Sanè Iuſtinianus non conceſſit vt reditus vnius anni perſoluerentur pro magnis illis Beneficiis, ſed aliqua tantùm pecuniæ ſumma quæ infra mediocritatem ſubſiſtit, cuíque modus impoſitus eſt in capite tertio hujus Nouellæ; adeo vt Epiſcopatus, cujus annui reditus non excedunt duas libras auri, hoc eſt, centum quadraginta quatuor ſcuta, liberi omnino cenſeantur ab omni ſolutione. Salaria à Clericis perſoluenda, vocantur *Emphaniſtica*, vel *Inſinuatiua*; quaſi diceres, pecunia debita pro inſinuatione & deſcriptione Clerici in libris & matricula Eccleſiæ. Conſuetudinem illam in magna Eccleſia CP. tolerat Iuſtinianus, ſed in ceteris eam prohibet.

Nou. 56 Quod non ita intelligendum eſt, ac ſi generalis eſſet illa prohibitio, & ad omnes Eccleſias Patriarchatus porrigeretur. id enim contrarium eſſet rebus conſtitutis in Nouella CXXIII. Intelligendum eſt igitur de priuatis Eccleſiis vrbis Conſtantinopolitanæ, id eſt, vt Iuliani

Iulian. Num. 192. verbis vtar, de *Oratoriis*, aut Sacellis. *Si quis in Conſtantinopolitana ciuitate Clericus ſit, Emphaniſtica præſtet, quæ ex conſuetudine præſtari oportet. Sin autem alterius Oratorij Clericus fuerit, nihil ab eo emphaniſticorum nomine exigatur.*

Lib. 2. Iuris Græco-Rom. & ap. Balſamonem Tit. 1. Nomocan. cap. 34. VII. Iſaacius Comnenus Imperator, qui anno M. LVIII. imperabat in Oriente, præſcribit ſecundùm formam antiquam jura quæ Epiſcopis competunt propter ordinationem Clericorum; quæ non excedunt ſeptem aureos nummos pro vniuerſis ordinibus vſque ad Preſbyteratum incluſiuè. quod jus vocatur *συνήθεια*, id eſt, *Conſuetudines*; non autem *Canonicum*, quod in hac Nouella ſignificat tributum quod vnaquæque diœceſeos parœcia pendit Epiſcopo proprio, ſiue illud ſit pecunia, ſiue ſegetes. Tributum verò illud non erat in vſu, ætate Balſamonis, vt notat ipſe Balſamo in Reſponſione ſua ad LVII. Interrogationem Marci Alexandrini; vbi ait Epiſcopos nihil aliud accipere conſueuiſſe à populis, quàm id quod vltrò offerebatur: *ἀρκούμεθα τῇ συνηθείᾳ καὶ προσφερομένοις τῶν διδόντων.*

VIII. Tributa ergo illa, Principis auctoritate & Conſuetudine firmata, obtinuerant citra cujuſlibet calumniam; donec ſanctus Gregorius congregato Romæ Concilio anno 595. nihil vnquam de Ordinationibus dandum eſſe conſtituit, *ex traditione chartarum*, id eſt, pro expeditione literarum Ordinationis. Apud S. Gregor. lib. 4. ep. 44. Quippe interpretans Synodum Chalcedonenſem, cujus verba eò tantùm tendere videntur vt prohibeant emptionem ſuffragiorum pro Electione & Ordinatione, ſignificat ejus Synodi Canone in vniuerſum prohiberi, vt ne quid vnquam accipiatur juris aut emolumentorum, non pro expeditione Literarum, aut conceſſione Pallij, neque etiam ob eam cauſam quæ prætexi ſolet vocabulo *paſtelli*, ſeu conuiuij. Hujus autem conſtitutionis hanc rationem reddit; quia ſicut Epiſcopus manum ſuam, quam ſuper ordinati caput imponit, vendere non debet; ita nec Diaconus vocem ſuam, quam adhibet in lectione Euangelij, neque Notarius calamum, quo vtitur ad ſcribendas literas Confirmationis, venundare debet. Prohibet inſuper, ne ordinatus aliquid det pro ordinatione, Pallio, literis, aut conuiuio. Si tamen poſt ordinationem, acceptáſque literas & Pallium, proprio motu, & irrequiſitus, aliquid, gratiæ tantummodo causâ, Clero dare voluerit, licitum id eſſe ait, modò id non fiat ex conuentione quæ præceſſerit. Decretum igitur illud prorsùs damnat Annatas. Refertur autem apud Gratianum in Decreto c. *Nouit.* d. 100. & 1. q. 2. cap. *Sicut Epiſcopum* Sic autem habet: *Antiquam Patrum regulam ſequens, nihil vnquam de Ordinationibus accipiendum eſſe conſtituo, neque ex datione Pallij, neque ex traditione chartarum, neque ex ea quam noua per ambitionem ſimulatio inuenit, appellatione paſtelli. Quia enim ordinando Epiſcopo Pontifex manum imponit, Euangelicam lectionem Miniſter legit, Confirmationis autem ejus epiſtolam Notarius ſcribit; ſicut Pontificem non decet manum quam imponit vendere, ita Miniſter vel Notarius non debet in ordinatione ejus vocem ſuam vel calamum venundare. Pro ordinatione verò, vel Pallio, ſeu chartis,*

atque paſtello, eundem qui ordinandus vel ordinatus eſt, omnino aliquid dare prohibeo. Ex quibus prædictis rebus ſi quis hinc aliquid commodi appellatione exigere vel deferre fortè præſumpſerit, in diſtricto Dei omnipotentis examine reatui ſubjacebit. Is autem qui ordinatus fuerit, ſi non ex placito neque exactus, neque petitus, poſt acceptas chartas & Pallium aliquid cuilibet ex Clero, Gratiæ tantummodo cauſâ, dare voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus: quia ejus oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ ex accipientis ambitu non proceſſit.

IX. Poſt conſtitutionem illam in Concilio Romano factam, ſanctiſſimus hic Pontifex cupiit vt praua iſthæc conſuetudo, quæ in vniuerſo Occidente vigebat, prorsùs euelleretur. Hanc ob rem vrgentiſſimas epiſtolas ſcripſit ad Regem Childebertum, & ad Metropolitanum Arelatenſem, pro Epiſcopis Galliarum & Germaniarum, ad Reginam item Brunichildem, ad Reges Theodoricum & Theodebertum, & ad Epiſcopos Galliarum; ad Metropolitanum Corinthiacum, & ad Epiſcopos prouinciæ Hellados, ſiue Græciæ; ad Epiſcopos Epiri, ſiue Albaniæ; ad Heſycium Patriarcham Hieroſolymitanum; & ad Eulogium Patriarcham Alexandrinum. Hanc autem curam poſt Concilium celebratum ſuſcepiſſe Gregorium patet ex notis annorum in calce epiſtolarum poſitis, tum etiam ex verbis epiſtolæ ad Ioannem Epiſcopum Corinthiacum ſcriptæ; vbi ſanctus Gregorius ait, abolitam fuiſſe in eo Concilio conſuetudinem accipiendi aliquod lucrum pro Pallio. Vnde concludit, non debere Metropolitanum illum vllum *commodum*, id eſt, aliquam vtilitatem aut lucrum percipere ex Ordinationibus.

Gregorius lib. 4. ep. 51. 53. 55. 56. lib. 5. ep. 7. lib. 7. ep. 5. 113. 114. lib. 9. ep. 40. 51. 53. & 14. lib. 11. ep. 46.

1. q. 1. de Ordinationibus.

Ceterùm idem Gregorius in his epiſtolis, velut fundamentum iſtius prohibitionis, laudat præceptum Ieſu Chriſti, qui apud Matthæum ait in capite XIX. *Gratis accepiſtis, gratis date.* Item exemplum D. N. quando ejecit è templo eos qui vendebant columbas; & ſententiam à ſancto Petro pronuntiatam aduersùs Simonem magum, qui dona Spiritus Sancti emere volebat. Quibus auctoritatibus fretus, non dubitat dicere; *quia eum quem quis cum precio ordinat, prouehendo agit vt hæreticus fiat;* & illas ordinationes, quæ pretio con-tant, hæreſim ſimoniacam vocat.

Luca 19.

Actor. VIII.

X. Præjudicium illud a ſancto Gregorio factum, ejus momenti viſum eſt in Oriente, vt licèt Metropolitani non ceſſarent à recipiendis juribus enthroniſticis quæ Iuſtiniani auctoritate firmata erant, decretum tamen fuerit ne Epiſcopus Ordinator ea verteret in ſuos vſus, ſed pauperibus Clericis diſtribueret pro eorum alimonia. Prohibitio autem illa deſcripta eſt in articulo x. Inſtructionum quas Patriarcha tempore ordinationis ſuæ dabat Metropolitanis: *Statuimus vt Inthroniſmus, quem vocant, non ei qui ordinat Epiſcopum, (abſit vt hoc fiat) ſed pauperioribus Clericis vel alio quodam Eccleſiaſtico munere fungentibus, ratione facultatum Eccleſiaſticarum habita detur. Quippe ſi locuples ſit Epiſcopus, nequaquam prohibemus quominus in eos qui miniſteriis Eccleſiaſticis inſeruiunt, & inopem vitam traducunt, velut ex beneficentia, munuſcula quædam conferantur.*

Libro ei Iuris Græco-Rom.

XI. Laudabilis illa conſuetudo, vt nihil accipi debeat neque pro Pallio, neque pro literis Confirmationis, vigebat etiamnum Romæ anno 744. vt patet ex Reſponſione Papæ Zachariæ ad Bonifacium ſedis Apoſtolicæ Legatum, qui ad eum ſcripſerat probra aduersùs Eccleſiæ Romanæ Clericos palam ingeri, quòd precia ex iis rebus acciperent. Grauem ex hoc ſibi contumeliam generari cenſet Zacharias, atque inſuper fatetur veram ſimoniam committi, ſi quis precium aliquod accipiat ratione Pallij: *Quaſi nos corruptores ſimus Canonum*, inquit, *& Patrum reſcindere traditiones quæramus, ac per hoc, quod abſit, cum noſtris Clericis in ſimoniacam hæreſim incidamus, accipientes, & compellentes, vt hi quibus Pallia tribuimus, nobis præmia largiantur, expetentes ab illis pecunias.* Infrà: *Faſtidioſum à nobis & injurioſum ſuſcipitur, dum illud nobis ingeritur, quod nos omnino deteſtamur. Abſit enim à nobis, & à noſtris Clericis, vt donum, quod per Spiritus Sancti gratiam ſuſcepimus, pretio venumdemus.*

Zachar. ep. ad Bonifac.

XII. Sed non ſemper Romanæ Curiæ Clerici manus ſuas abſtinuerunt ab hoc turpi commercio. Nam non toto poſt Zachariam ſeculo, reuocarunt conſuetudinē à Gregorio & Zacharia damnatam. Vnde ortæ querelæ Pariſienſis

Concilij, juſſu Imperatorum Ludouici Pij ejúſque filij Lotharij congregati anno 819. quod cùm abuſus quamplurimos corrigere vellet in Eccleſiam Gallicanam invectos, & in primis ſimoniæ crimen, ait neceſſarium eſſe vt auctoritate Imperiali cum conſenſo Epiſcoporum, amputetur in Eccleſia Romana, quoniam ægro capite, membra vigorem ſuum obtinere non poſſunt. *Quæ etiam*, inquit, *Deo odibilis peſtis, primùm neceſſe eſt vt Imperiali auctoritate & poteſtate, cum conſenſu venerabilium Sacerdotum, & à Romana Eccleſia amputetur: quoniam ſi caput languerit, membra incaſſum vigeant neceſſe eſt.* Concil. Pariſ. lib. 1. c. 11.

ADDITIO

STEPHANI BALVZII.

[TANTA priſcis illis temporibus inſederat Romanis Pontificibus cura prauam illam conſuetudinem abolendi, quâ receptum erat pecuniam dari pro ordinatione Epiſcoporum ac reliquorum è Clero, vt etiam quadringentis ferme poſt Gregorium M. annis, Benedictus Papa Concilium Romæ celebrauerit ea de cauſa, præſente Ottone Imperatore, verbiſque ſancti Gregorij vſus ſit ad prohibendum hoc malum. Tempus illius Concilij non eſt adnotatum in Codice Cuxanenſis monaſterij, vnde illud deſcribi curauerat Illuſtriſſimus Archiepiſcopus. Verùm cùm ejus publicandi cura delegetur Mironi Epiſcopo, Gerundenſi nimirum; iſque circa annum DCCCCLXIII. ad eam cathedram vocatus, ab Aymerico Narbonenſi Archiepiſcopo conſecratus ſit juſſu Benedicti Papæ; par eſt exiſtimare Synodum illam eſſe reuocandam ad annum DCCCCLXXXIII quo Romanum Concilium à Benedicto VII. celebratum eſt ad diſcutiendam cauſam Giſeleri Epiſcopi Magdeburgenſis, qui malis, vt aliqui aiebant, artibus ad eam ſedem peruenerat. Quæ res dare potuit occaſionem decernendi pœnas aduersùs eos qui pecuniam pro ordinatione aut accipiunt, aut tribuunt. Eo autem anno Ottonem II. extitiſſe Romæ, ac fine anni illic obijſſe, ſatis conſtat. Vtcumque ſe res habeat; certum eſt eam Synodum, ſi non eo anno, ſaltem per illas tempeſtates fuiſſe celebratam. Cùm autem nondum edita fuerit, viſum eſt eam addere in calce hujus capitis.]

XIII. Morbus hic in Romana Curia perſeuerabat ac vigebat anno M. XC. vt docent epiſtolæ Iuonis Carnotenſis: ex quibus diſcimus ſimoniam illam in eo ſtetiſſe, quòd Epiſcopi & Abbates cogebantur dare pecunias pro ſua Conſecratione aut benedictione. Quippe reſpondens Richardo Legato Apoſtolico, qui Iuoni exprobrauerat eum conniuere cuidam prauæ conſuetudini Eccleſiæ Carnotenſis, vbi Decanus & Canonici quandam pecuniæ ſummam recipiebant in receptione nouorum Canonicorum, ait Capitulum Carnotenſe ſe tueri conſuetudine Eccleſiæ Romanæ: *Romanæ Eccleſiæ conſuetudine ſe defendunt, in qua dicunt Cubicularios & miniſtros ſacri Palatij multa exigere à conſecratis Epiſcopis vel Abbatibus, quæ Oblationis vel Benedictionis nomine palliantur; cum nec calamus, nec charta gratis ibi, vt aiunt, habeatur.* Porrò poſteritas oſtendit veram eſſe prorsùs vaticinationem Iuonis: qui loquens alicubi de praua hac Curiæ Romanæ conſuetudine, ait imperium cupiditatis extingui non poſſe, donec mundi deflagratio conſequatur, & pacatum regnum charitas obtineat. *Nec in diebus malis regnare definet cupiditas; donec finito mundi termino, pacatum regnum accipiat caritas.....Semper abundabit paleæ, donec ventiletur area.*

XIV. Sub Clemente deinde Quinto viuebat magnus ille Iuriſconſultus, Gulielmus Durandus Epiſcopus Mimatenſis, auctor libri qui *Speculum Iuris* inſcribitur, vnde *Speculatoris* nomen indeptus eſt. Huic ergo cùm à Clemente præceptum fuiſſet vt in aliquot capita conjiceret ea quæ reformatione digna eſſe judicaret, vt in Concilio Generali quod ille Pontifex Viennæ in Gallia congregauit anno M. CCC. XI. proponerentur examinanda; ille ipſe Gulielmus ea tempeſtate compoſuit Librum *De modo generalis Concilij celebrandi*: in quo non omiſit commemorare corruptelam malæ conſuetudinis quæ in Romana Curia vigebat, nimirum vt pecunia ab iis acciperetur quibus Conſecrationis aut Benedictionis munus conferebatur, quæ deinde diuidebatur inter Papam & Cardinales. Id autem damnat vt ſimoniacum. Nec legitimam eſſe putat diſtinctionem quam Romani adhibebant ad exemplum Galatarum æuo Patriarchæ Gennadij, ſe nimirum pretium accipere poſt Conſecrationem, non autem ante; quaſi Concilia nihil aliud prohibuiſſent, quàm ne pecunia daretur ad emenda ſuffragia. Durandi autem verba ſunt magni mo-

menti. Nam poſt laudatum canonem ſecundum Concilij Chalcedonenſis, poſt adducta aliquot loca ex Decreto Gratiani, & Titulum Decretalium in quo ſimonia damnatur, addit: *Cum illa, in quibus agitur de ſimonia, in novo & veteri Teſtamento, in Conciliis à Sanctis Patribus & Romanis Pontificibus damnata, non ſerventur; & maximè in Curia Romana, in qua etiam cœtus Dominorum Cardinalium vult habere unà cùm Domino Papa certam portionem à Prælatis qui promoventur ibidem; videretur ſuper hoc maximè providendum. Nam hæc hæreſis maximè corrumpit Eccleſiam univerſalem, & univerſos populos; & proviſa remedia jam pro nihilo reputantur, cùm in Curia Romana publicè contrarium fiat; ac ſi non eſſet peccatum, committere ſimoniam; vel ſi dare vel accipere poſt, non eſſet idem ſicut dare vel accipere antè, 1. q. 1.* eos c. ſi quis præbendas. *&c.* ſi quis objecerit. *& ead. cauſ. q. 3. c.* Saluator.

Durand. parte 2. de modo cel. Conc. gener. rubr. 20.

XV. Pecuniæ quæ Romanæ Curiæ ſoluebantur ab Epiſcopis pro ſua Conſecratione, ſummam ſatis magnam conficiebant. Legitur quippe apud Rogerium de Hoveden, Hiſtoriæ Anglicanæ ſcriptorem, Epiſcopum Cenomanenſem circa annum M. C. XC. dediſſe pro ſua Ordinatione ſeptingentas marchas argenti. Durandus verò adnotat, conſueviſſe ſua ætate Papam & Cardinales accipere certam portionem; quæ hauddubiè exigebatur ſecundùm valorem Beneficij, vt aliqua juſtitiæ ſpecies ſeruaretur in hac perturbatione. Reditus vtplurimum annuus ei rei deſtinabatur, vt docet Oſtienſis, Durandi magiſter, qui circa annum M. CC. LX. florebat. Is ergo ſcribit, magnas tempore Alexandri IV. motas fuiſſe querelas aduersùs Annatas: quæ videlicet Annatæ conſtituebant portionem quam Papa & Cardinales inter ſe partiebantur, quam verò Epiſcopus Romæ conſecratus perſoluere tenebatur. Hi tamen fructus primi anni modicè taxati fuerunt in libris Cancellariæ.

Oſtienſis in c. Inter cetera. De officio Ordinarij.

CONCILIVM ROMANVM
SVB BENEDICTO PP.
Ex codice MS. monaſterij Cuxanenſis in Comitatu Ruſcinonenſi.

De tempore hujus Concilij vide Addenda ad §. XI. hujus capitis.

BENEDICTVS *Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei. Notum eſſe volumus omnibus Catholicis & Orthodoxis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Regibus, & Principibus, Ducibuſque, & Comitibus, vel univerſis in toto orbe terrarum Chriſto ſamulantibus, qualiter Synodum aggregatum eſt in Eccleſia B. Petri Apoſtolorum Principis, ante ſacratiſſimum ejus corpus, unà cum Domno* OTTONE *Sereniſſimo Imperatore Auguſto ſpirituali filio noſtro, cum noſtris Suffraganeis, Archiepiſcopis, & Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconibus, vel cuncto Clero ſanctæ Catholicæ & Apoſtolicæ Romanæ Eccleſiæ. Et ibidem perlecta ſunt Capitula de ſacris Canonibus, qualiter liceret Epiſcopo de* ſacris ordinibus aliquod præmium accipere. Et auxiliante Deo, & annuente ipſo Apoſtolorum Principe Beatiſſimo Petro, in eodem loco interdictum eſt primitus à noſtro proprio ore, & poſtea à cunctis venerabilibus Archiepiſcopis & Epiſcopis in eodem ſacratiſſimo loco reſidentibus, quòd ab iſta hora in antea ab Oſtiario vſque ad Sacerdotium nullum pretium exinde accepturos eſſe, ſicuti in Decretis ſanctorum Patrum continetur. Si quis per pecunias Epiſcopum, aut Presbyterum, aut Diaconum, vel quemlibet qui connumeratur in Clero,* aut promoveri per pecunias. Diſpenſatorem autem, Defenſorem, vel quemquam qui ſubjectus eſt regulæ, pro ſuo turpiſſimo lucro, proprij gradus periculo ſubjacebit. Et qui ordinatus eſt, nihil ex hac ordinatione vel promotione, quæ eſt pro negociatione facta, proficiat; ſed ſit alienus à dignitate, vel ſollicitudine, quam pecuniis quæſiuit. Si quis verò mediator tam turpibus & nefandis datis extiterit; ſi quidem Clericus fuerit, deponatur; ſi verò laicus, aut monachus, anathematizetur. Item in eiſdem Decretis: Si quis per pecuniam hanc obtineat dignitatem, dejiciatur & ipſe & ordinator ejus, & à communione modis omnibus abſcindatur, ſicut Simon magus à Petro. Verùm etiam propter illam peſſimam emptionem Hieroſolima capta eſt: quia ipſi Sacerdotes iniqui, qui debuerant eſſe obſer-*

* id eſt, Eccleſiaſticis.

natores legis & prædicatores, ipſi primi ſacci fuerant prævaricatores. Denique invenerant ſibi quoddam ingeniolum, vt perſuaderent filiis Iſraël de longinquo venientibus, vt victimas ſecum non deferrent, ſed munera; offerentibúſque ſibi non, ſicut præceptum erat à Domino, immolabant; ſed ad hoc ſibi reſeruabant, vt aliis atque aliis venderent, & ad hoc ſibi precium muneris multiplicarent. Nam idem Dominus & Saluator noſter Ieſus Chriſtus non per Prophetas, neque per Apoſtolos, aut per Doctores aliquos, ſed per ſeipſum flagellos de funiculos fecit; & ejecit omnes de templo, boues quoque, & oues, & nummulariorum effudit æs; & menſas nummulariorum ſubuertit; & his qui columbas vendebant dixit: Auferte iſta hinc, & nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. Domus autem à Salomone ita condita fuerat, vt domus Dei vocaretur eſſétque, ſicut ipſe ſapientiſſimus Rex. Sed domus negotiationis facta eſt; quando in ea boues, & oues, & columbæ vendebantur. Vnde nos, cariſſimi fratres, & dilectiſſimi filij, ſollicitè vigilare oportet, qui paſtoralem curam in noſtris ouibus exercendam ſuſcepimus, ne eas lupinis dentibus lacerandas tradamus; & ad vltimum noſmetipſi, qui paſtores vocamur, in die tremendi examinis apud pium & benignum judicem lupi rapaces inueniamur. Pro quibus veſtram ſanctam fraternitatem rogando, obſecrando, monendo, & arguendo mandamus, vt omni occaſione poſtpoſita, diligenti ſtudio, & maxima ſollicitudine, ea quæ vobis agenda tranſmiſimus, implere ſtudeatis. Nam ſi quiſlibet Presbyterorum aut Diaconorum gratis donum Spiritus Sancti ab Archiepiſcopo ſive à Metropolitano ſuo accipere non potuerit, ſtudeat venire ad ſanctam matrem Romanam Eccleſiam, Catholicam, atque Apoſtolicam; & in eadem Epiſcopalem benedictionem recipiat ſine omni ſimoniaca hæreſi.*

Ex B. Gregorio lib. 4. ep. 44.

It autem qui ordinatus fuerit ſine explacito, neque exactus, aut petitus, poſt acceptas chartas & Pallium offerre aliquid cuilibet ex Clero gratiæ tantummodo cauſâ voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus: quia ejus oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ ex accipientis ambitu non proceſſit. Quicumque de ſanctis ordinibus hanc noſtram viderit epiſtolam, & verba vel exempla ſanctorum Patrum non obſeruauerit, ſciat ſe non eſſe connumeratum inter diſcipulos Domini & Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti, ſed damnatus inter impios, & inter eos qui dixerunt Domino Deo: Recede à nobis, ſcientiam viarum tuarum nolumus. Hi vero qui legitimè illam cuſtodierint, & pio intuitu obſeruauerint, recipiant partem cum Abraham, Iſaac, & Iacob, in regno cælorum, vnà cum eodem Domino & Saluatore noſtro Ieſu Chriſto, qui nunc & ſemper viuit & regnat Deus in cuncta ſecula ſeculorum.

Hanc itaque noſtram epiſtolam jubemus, atque præcipimus, vt per manum chariſſimi confratris noſtri MIRONIS Epiſcopi, cunctis aliis Archiepiſcopis & Epiſcopis deportetur, vt idem ipſe per ſuum laborem & certamen, dignam exinde mercedem recipiat, & fructum afferat in pænitentia.

Ceterùm hic Miro ex illuſtri genere ortus erat, frater nimirum Olibani Comitis Biſuldunenſis; identidémque in veteribus actis ſe Comitem & Epiſcopum inſcribit. Fuiſſe autem virum magni nominis, patet ex veteribus actis illius æui.

CAPVT XI.

Synopſis.

I. Annatæ igitur antiquiores ſunt æuo Ioannis XXII. qui eas amplificauit, & modum earum immutauit.

II. Succeſſores ejus legem Annatarum ſanciuerunt eſſe perpetuam. Porrecta autem ab iis eſt ad Beneficia Electiua.

III. Diſcrimen inter Annatas Beneficiorum Electiuorum & non Electiuorum. Bonifacius VIII. edixit, ne quis Epiſcoporum aut Abbatum vllam muneris ſui partem attingeret, donec Bullas accepiſſet.

IV. Eccleſia Gallicana cœpit aduersùs has nouitates mutire ſub Carolo V. Rege, qui remedium adhibere Edicto tentauit.

V. Validius tamen remedium adhibendum fuit ſub Carolo VI. qui vetuit ne deinceps in regno fierent exactiones Annatarum & minutorum ſeruitiorum.

VI. Ea controuerſia agitata à Deputatis Nationis Gallicanæ, in Concilio Conſtantienſi; ſed irrito conatu.

VII. Quo factum eſt, vt in conuentu habito in Parlamento Pariſienſi an. 1417. recitatis his quæ Conſtantiæ acta fuerant, renouatæ ſint ſuperiores Regis Conſtitutiones, earúmque executio imperata.

VIII. Quod confirmatum eſt à Carolo VII. adjectis pœnis aduersùs rebelles.

IX. Tandem illi contentioni finis impoſita eſt in Concilio Baſileenſi. Confirma-

tiones Electionum gratis concedendas decernit. Et Annatas abolet.

X. Eugenium IV. rogat per Legatos, vt his Decretis conſentiat. Ioannis de Bachenſtein oratio plena dignitatis: quam Antonius, Rotæ Auditor, callidè eluſit.

XI. Decretum Baſil. aduersùs Annatas amplexa eſt Eccleſia Gallicana. Tum edita Sanctio Pragmatica.

XII. Licèt autem in Concordatis, per conſequentiam neceſſariam reſciſſa ſit prohibitio ſoluendi Annatas, earum ſolutioni Princeps non conſenſit conceptis verbis.

XIII. Titulus tamen XLI. Concordatorum fauere videtur Annatarum exactioni. Attamen validum hinc telum peti poteſt aduersùs Annatas.

I. HÆc eſt vera origo Annatarum, & quoad rem ipſam, & quoad nomen. Vnde patet eas antiquiores eſſe ætate Ioannis XXII. Equidem Pontifex ille eas amplificauit, & ſub alio nomine quàm Conſecrationum recepit. Nam priſcæ Annatæ ab iis ſolummodo exigebantur, qui Conſecrationis munus in Vrbe Roma accipiebant. Quod in Epiſcopis prouinciarum procul diſſitarum tunc tantùm eueniebat, quando eorum Electiones illic conteſtabantur: ob quod Electus cogebatur eò proficiſci vt jus ſuum proſequeretur. quo fiebat vt ibidem conſecraretur. Sanè ſi de Mettopolitanis Italiæ agebatur, neceſſarium erat eos Romam ire, vbi confirmari debebant, aut ordinari. At Ioannes XXII. nouum tributi genus inuenit, quod *Annata* vocatum eſt, exigendum ex omnibus Beneficiis non Electiuis, ad ſubueniendum neceſſitatibus Eccleſiæ Romanæ; atque ob eam cauſam Reſeruauit vſque ad triennium fructus omnium præbendarum, Eccleſiarum parochialium, & Capellarum, quæ intra illud temporis ſpatium vacarent, vt patet ex ejus Conſtitutione Extrauaganti.

Cap. Cùm nonnulla De Præb. & Dignit. in Extr. comm.

II. Succeſſores ejus, Annatarum legem conſeruarunt, perpetuámque eſſe ſanciuerunt; hoc addito, vt tributum illud exigeretut ab Epiſcopatibus & Monaſteriis, non ſecus ac ab aliis Beneficiis. Vnde factum eſt vt Beneficia Electiua, quibus jugum hoc Annatarum à Ioanne XXII. impoſitum non fuerat, quòd Taxatio Cancellariæ locum tenetet valoris antiquarum Annatarum quæ ex Beneficiis illis percipiebantur, nouo hoc tributo oppreſſa ſint.

III. Illud tamen diſcrimen intercedebat, quòd fructus aliorum Beneficiorum vacantium exigebantur per Collectores à Sede Apoſtolica deputatos; Annatæ verò, & ſeruitia Epiſcopatuum & Monaſteriorum, Romæ in pecunia numerata ſoluebantur, aut ſub obligatione & hypotheca omnium bonorum mobilium & immobilium Eccleſiæ quam prouiſi faciebant Camerarius Papæ, ſub pœna excommunicationis *latæ ſententiæ*. Ita enim eos agere neceſſitas præcipiebat; quòd eis literæ Apoſtolicæ non antè tribuerentur, quàm ſolutio facta eſſet, aut obligatio conceſſa. Magni porrò momenti erat hæc Bullarum retentio, ob Conſtitutionem Bonifacij VIII. qui edixit ne quis Epiſcoporum, tametſi Conſecratus, aut Abbatum, tameſi benedictus, vllam muneris ſui partem attingeret, donec Bullas accepiſſet. Emolumenta porrò quæ ex his juribus proueniebant, multùm aucta ſunt ope Reſeruationũ generalium omnium Eccleſiarum Cathedralium & Monaſteriorum, quarum prouiſio Sedi Apoſtolicæ reſeruata eſt.

V. Reſponſ. Nationis Gallic. factâ Conſtantiæ cap. 13. tit. 22. Libert. Eccleſ. Gallic.

Extrau. *Injuncta*, De Elect.

IV. Clerus Nationis Gallicanæ, Germanicæ, Hiſpanicæ, & Anglicæ impatienter ferebat has nouitates. Sed præ ceteris Galliam opptimebant hujuſcemodi exactiones, ob imnenſum Beneficiorum ejus numerum; ac tandem, poſt deuoratam molta patientia longam malorum ſeriem, mouere cœpit lacertos ſub Karolo V. Rege. Subſidio fuit caput v. Pragmaticæ ſanctionis B. Ludouici editæ anno 1268. quo omnes Romanæ Curiæ exactiones ex reditibus Beneficiorum prohibentur, niſi Regis & Eccleſiæ Gallicanæ conſenſus accedat. Prima igitur libertatis adipiſcendæ ſpes affulſit ſub Carolo V. qui turbatis rebus mederi tentauit anno 1385. Edicto publico. Procurator Regius majeſtati ejus ſuggeſſit Collectores Apoſtolicos recipere fructus & reditus primi anni omnium Beneficiorum Galliæ, ſiue per obirum vacatent, reſignationem, permutationem, aut alio quouis modo; neque rationem ab illis vllam haberi juris Regaliæ, aut Præſentationis ad Regem pertinentis,

Tit. 22. Libert. Eccleſ. Gallic. c. 7.

pertinentis, ſiue ad alium Patronum laïcum. Carolus igitur ex ſententia Magni ſui Conſilij præcepit Præpoſito Pariſienſi, Seneſchallis, & Balliuis, vt prouiſos ad Præſentationem Regis aut aliorum Patronorum laïcorum frui facerent fructibus ſuorum Beneficiorum, neue paterentur moleſtiam eis quouis prætextu exhiberi à Collectoribus.

Tit. 22. Libert. Eccleſ. Gallic. c. 8.

V. Validius tamen remedium adhiberi neceſſe fuit anno 1406. die 18. Februarij. Clerus enim Gallicanus Pariſiis auctoritate regia congregatus in modum Concilij, apud Regem diſſeruit de variis exactionibus quæ mandato ſummi Pontificis fiebant; cujus auctoritas à Chriſto inſtituta fuerat ad ædificationem Eccleſiæ, non autem ad deſtructionem. Poteſtatem ejus his limitibus circumſcriptam, vt jus ſuum cuique tribuere teneatur, ac juſtum judicium judicare. Vnde porrò illi auctoritas Clero tributa imperandi, cui Dominus paſcendum & erudiendum gregem commiſit? Annon & terrenis lucris inhiare permiſit? Inter has autem exactiones commemorant Annatas, ſiue redituum primi anni omnium Beneficiorum exigi; Annatas porrò magnarum Dignitatum diuidi inter Papam & Collegium Cardinalium. Non ſufficere tamen eam Annatam; ſed aliam quoque Taxationem inſtitutam eſſe, quæ vulgò *minuta ſeruitia* dicitur, pro familiaribus & domeſticis Papæ. Adigi omnes Epiſcopos ad ſolutionem horum ſeruitiorum, retentione Bullarum; ſine quibus adminiſtrari Epiſcopatus non poterat. Emptionem id Beneficij prorsùs videri. At Karolus perpendens regiam poteſtatem ad hoc eſſe inſtitutam, vt Eccleſiæ patrocinium ſuſcipiat; regnum porrò cœleſte attolli ope terreſtris, quoties Eccleſiæ deſtructores proſternuntur auctoritate Principum; Canones ſtatuere vt auxilium Regis imploretur, cùm ſublimiores Eccleſiæ perſonæ peccant in commoda publica; Sanctos præterea Doctores docere Papæ obediendum non eſſe in iis quæ manifeſtè perturbant ordinem Eccleſiaſticum; his de cauſis, ex ſententia ſui Concilij, decernit ne deinceps exactiones illæ obtineant in regno; præcipiendo Curiæ Parlamenti & aliis officiariis ſuis, vt Conſtitutionis hujus Executioni inuigilent.

Nonnulla hujus Conſtitutionis capita peruiguere. Quo factum eſt, vt anno 1413. Papa miſerit in Galliam Archiepiſcopum Piſanum, quò curaret prohibitiones illas in irritum mitti. Verùm intercedente Academia Pariſienſi, Conſilium Regium ſtatuit vt Conſtitutio Caroli prorsùs obſeruaretur. Quòd ſi Legati Pontificij quempiam ad ſolutionem Cenſuris cogere tentarent, appellare ſe ad futurum Concilium; vt narrat Monſtreletus lib. 1. cap. 67.

Vide ſupra cap. 9. hujus libri.

Libellus Defenſionis Nationis Gallic. Tit. 22. Libert. Eccleſ. Gallic. cap. 9.

VI. Tandem materia iſthæc in Concilio Conſtantienſi propoſita eſt à Deputatis Nationis Gallicanæ. Occaſionem illi de ea re diſſerendi ſumpſerunt è re nata. Quippe Cardinales Piſanus, Cameracenſis, & Florentinus à Concilio delegati ſunt vnà cum Deputatis Quinque Nationum, vt in commune conſulerent quid facto opus eſſet circa reformationem Eccleſiæ, tam in capite, quàm in membris. Cardinales verò delegati mentionem inter alia injecerunt Annatarum, & minutorum ſeruitiorum, eáque legitimo jure deberi probare conati ſunt. Ac licèt major pars delegatorum exiſtimaret Annatas & ſeruitia illa debere aboleri, Cardinales tamen obſtiterunt ne ſententia concluderetur. Deputati itaque Nationis Gallicanæ ſeorſim ob hoc congregati, decreuerunt Annatas omnino tollendas eſſe. Ioannes de Scribanis Procurator fiſcalis Cameræ Apoſtolicæ ab hac Gallorum deliberatione appellauit, non quidem ad Concilium, quod heic celebrabatur, ſed ad futurum ſummum Pontificem: cui appellationi, nomine Collegij Cardinalium adhæſit Ioannes Poncetus. Contentio autem illa effecit, ne Concilium Conſtantienſe definiret hanc quæſtionem. Rationes autem, quibus Galli nitebantur, hæ in primis fuere. Annatas hujuſcemodi, à Ioanne XXII. ad certum tempus introductas quoad Præbendas, Eccleſias Parochiales, & Capellas, & ab ejus ſucceſſoribus certis de cauſis continuatas, exigi potuiſſe quandiu eas Clerus, Principes, & po-

pulus tolerauere. At poſtquàm cauſæ tolerandi deſierant, veluti peregrinatio tranſmarina, quod *Paſſagium Vltramarinum* vocabant, aut alia quæpiam occaſio pietatis, ſolutionem earum juſtè negari poſſe. Nam quomodo opponi poſſet præſcriptio, aut conſuetudo, cùm & frequentes ob hoc querelæ fuerint, & oppoſitiones. Præterea, ſuperiorem non facilè præſcribere aduersùs inferiorem.

Quod attinet ad Prælaturarum Annatas; aiunt eas in initio nihil aliud fuiſſe, quàm gratuitam oblationem eorum ſecundùm quos pronuntiatum fuerat in Curia Romana, quíque Electionis ſuæ Confirmationem obtinuerant. Canonibus tamen vetitum eſſe, ne pecunia detur ante vel poſt promotionem. Quo fit, vt nullum ſit Statutum, Priuilegium, Conſuetudo, Præſcriptio, aliúſue titulus, qui vim addere poſſit huic praxi, cùm ſimoniaca ſit. Nam Epiſcopatuum Annatas non ob hoc exigi quòd Beneficia vacent, ſed quia conferuntur. Adde quòd pecunia quam prouiſi ſoluunt aut promittunt, ab eis exigitur per violentiam & retentionem Bullarum. quo vel vnico facinore præſcriptio impeditur.

In vniuerſum autem loquentes de Annatis vtriuſque ſpeciei, affirmant neque Papæ neque Romanæ Eccleſiæ datam eſſe licentiam imperandi tributa perſonis Eccleſiaſticis; idque eò magis obtinere debere, quòd Eccleſiæ ad inopiam hoc pacto redigantur, & Principes populíque ſe lædi exiſtiment, cùm nouitates illæ inuehantur abſque eorum conſenſu, & in injuriam fundationum ab eis factarum. Adferunt auctoritatem Conſtitutionis regiæ editæ vt deinceps via præcludatur hujuſcemodi corruptelis, ſimoniis, ac perniciei quam tributa hæc inferebant regno Gallico. Addunt inſuper, Regem, cùm ſubtilitas Romanæ Curiæ artem extorquendi aurum inueniſſet in grauem hujus Conſtitutionis injuriam, Legatos ad Ioannem XXIII. Papam miſiſſe, qui ſuaderent vt ei malo remedium adhiberet. Ipſum nihilominus ſilentio tranſmiſiſſe hanc petitionem. Itaque licèt Regi liberum foret ſtatuta circa hanc materiam edere, maluiſſe tamen præcipere Deputatis vt negotium iſtud vrgerent apud Concilium Conſtantienſe.

VII. Et Concilium quidem noua tributa prohibuit, quæ Clero imperabantur per viam Decimæ, Annatæ, aut quamlibet aliam. Annatæ tamen Epiſcopatuum & Monaſteriorum durauere; quoniam earum ſolutionem facilem eſſe faciebat retentio Bullarum. Itaque Gallis ſatisfactum non eſt: qui, poſt celebratum Concilium, ad Parlamentum conuenere anno 1417. menſe Martio, vbi congregati fuere Prælati, & Gentes Magni Conſilij Regis & Curiæ Parlamenti. In eo conuentu narratum eſt, Deputatis Cleri Gallicani præceptum eſſe vt apud Concilium vrgerent approbationem Conſtitutionum quæ editæ fuerant pro abolitione Annatarum & Reſeruationum; ſed neque Concilium, neque Papam recenter Electum, id eſt, Martinum quintum, vllum his malis remedium adhibere voluiſſe, neque ipſis prouidere. Quapropter decretum fuit, vt Conſtitutio diei 18. Februarij anni 1406. executioni mandaretur. Dein Edicto Principis anni 1418. renouantur prohibitiones in ſuperiori Conſtitutione comprehenſæ, aduersùs exactiones Curiæ Romanæ; ſiue fierent prætextu vacationis Eccleſiarum, ſiue alio colore quæſito. Aliis præterea literis delegatur aliquot viris miniſterium cuſtodiendi cluſas. Suæ tamen intentionis eſſe ait Princeps, vt ſummum Pontificem & Romanam Eccleſiam adjuuet in neceſſitatibus ſuis, prout occaſio tulerit.

Tit. 22. Libert. Eccl. Gall. c. 14.

Cap. 15. & 16.

VIII. Statim verò atque Carolus VII. in regno patris eſt inſtitutus, has ejus Conſtitutiones confirmauit, diplomate dato anno 1422. quo prætcrea juſſit, vt ex lege ageretur aduersùs eos qui contrà venirent; nonobſtantibus Bullis Apoſtolicis, aut Excommunicationibus quæ harum Bullarum auctoritate ferri poſſent. Sed vrgentiſſimis Martini V. precibus victus, diploma illud reuocauit anno 1424. Verùm cùm reuocatio illa facta eſſet abſque deliberatione Conſilij, ejus executionem ſuperſederi pla-

Cap. 17. 18 & 19.

cuit propter interceſſionem Couſinoti Regij in Curia Parlamenti Procuratoris.

IX. Tandem ingens illa contentio finita eſt anno 1435. in Concilio Baſileenſi, cujus ob eam rem extant Decreta duo. Horum vnum pertinet ad jus Electionum. Probibet autem ſub finem, ne ij, ad quos Electionum Confirmationes pertinent, aliquod commodum recipiant ab Electis; ſiue illud nomine ſubuentionis tribui ſoleat, vel ſubſidij, gratitudinis, aut alio quocunque colore; non obſtantibus omnibus priuilegiis & conſuetudinibus contrariis. Additur in Decreto, curaturos Patres vt ante diſſolutionem Concilij omnino debitè & congruenter prouideatur ſuſtentationi Cardinalium & neceſſariorum Officialium.

Concil. Baſil. ſeſſ. 12.

Alterum Decretum reſpicit Annatas. Prohibet autem, ne deinceps in Romana Eccleſia, aut alibi, quidquam exigatur ratione Bullarum, ſigilli, Annatarum, communium & minutorum ſeruitiorum, aut alia quauis cauſa vel occaſione, pro Electionibus, Confirmationibus, Conſecrationibus, Inueſtituris, Inſtallationibus, aliiſque Expeditionibus Eccleſiarum Cathedralium & Monaſteriorum, aliorúmque Beneficiorum & Officiorum Eccleſiaſticorum quorumcunque, ſiue pro Pallio, prætextu Priuilegij, conſuetudinis, vel cujuſuis ſtatuti, ſub intentatione pœnarum aduersùs Simoniacos inflictarum; *ſolùm ſcriptoribus, abbreuiatoribúſque, & regiſtratoribus literarum ſeu minutarum, pro ipſorum labore competenti ſalario ſoluendo*, vt Concilium loquitur. *Et ſi (quod abſit) Romanus Pontifex, qui præ ceteris vniuerſalium Conciliorum exequi & cuſtodire Canones debet, aduersùs hanc Sanctionem aliquid faciendo Eccleſiam ſcandalizet, generali Concilio deferatur. Ceteri verò per ſuos ſuperiores digna vltione puniantur.*

Seſſ. 21.

X. Eugenium porrò IV. Synodus orandum cenſuit, miſſis primùm duobus Cardinalibus, vt Decreta aduersùs Annatas & Reſeruationes edita obſeruaret. Deinde alia legatione miſſa, cujus pars erat Ioannes de Bachenſtein Decretorum Doctor, qui omnium nomine Pontificem allocutus eſt. In ſua igitur oratione expoſuit perniciem quam adſerebat exactio harum Annatarum, & magnum Eccleſiæ dedecus generari ob earum *ſubleuationem*, quæ Canonibus contraria erat; orauitque Pontificem, *quatenus velit ipſum Decretum in ſua Curia ſeruari, & alibi obſeruari facere & cuſtodire*. Aiens nihilhominus *ſacrum Concilium omnino diſpoſitum eſſe, & jam laborare per aliquem modum honeſtiorem ſummo Pontifici & Cardinalibus talem facere prouiſionem, de qua ſanctitas ejus Dominique Cardinales meritò poterunt contentari*. Ad quæ Antonius, Rotæ Auditor, ab Eugenio miſſus ad Concilium, reſpondit; mirari ſe ſatis non poſſe, *quòd in re tam grandi, irrequiſitis & inſciis ſanctiſſimo Domino noſtro atque ſacro Collegio, tam citò concluſum fuerit* negotium Annatarum. Quòd ſi vnquam in hac materia ſuperſedendum fuit, hoc præcipuè tempore ſuperſederi debuerat, *quo Romana Eccleſia innumerabilia damna paſſa erat. Si qui in his prætendebantur abuſus, his prouidendum erat ſine priuatione ſubſtantiæ; aut ſaltem prouiſio debita ſimul facienda erat, vt ſic juſtitia & pax obuiarent ſibi.* Tum recēſitis præſentibus Cardinalium neceſſitatibus, quibus vnica hæc vitæ ſuſtentatio præſtò eſt, injecta quoque mentione ingentium ſumptuum quos ſummus Pontifex ſuppeditare tenebatur pro bono Eccleſiæ vniuerſalis, demum concludit ſuperſedendum eſſe executioni hujus Decreti, *ſaltem donec aliter fieret ſufficiens prouiſio; de qua prouiſione ſufficienti ſanctiſſimus Dominus noſter vult eſſe bene contentus juxta deſiderium hujus ſacri Concilij, prouiſo quòd taliter fiat quòd ſtabilis & firma permaneat.*

Collatio Ioannis de Bachen- ſtein, in Append. Conc. Baſil.

Reſponſio facta per Dominū Antonium, in dicta Append.

XI. Sed cùm poſtea res cò deueniſſet, vt in diuortium inter Pontificem & Concilium deſineret; Eccleſia Gallicana, Auarici Biturigum congregata, amplexa eſt Decretum hoc Baſileenſis Concilij aduersùs Annatas, quod Pragmatica Principis Sanctione confirmatum eſt. *Voluit tamen hæc Congregratio, pro inſtanti neceſſitate moderni Papæ & ſacri Collegij Dominorum Cardinalium hodie notorie ingruente —— quòd præfatus ſummus Pontifex modernus habeat, ejus vita durante duntaxat, —— ex fructibus quarumcunque Eccleſiarum, Monaſteriorum, quorumcunque Beneficio-*

Pragmat. Sanct. Tit. 19. de Annatis.

rum, quæ per obitum vacare contingeret, *quintam illius taxæ*, quæ ſuperioribus annis facta fuerat pro Decimis.

XII. Octauo & ſeptuageſimo anno poſt Pragmaticam editam, inita fuere *Concordata*. Iis verò cum conſenſu Franciſci I. Regis abolentur omnes Deliberationes Eccleſiæ Gallicanæ, & per conſequentiam neceſſariam abolita quoque eſt prohibitio ſoluẽdi Annatas pro Bullis Epiſcopatuum & Monaſteriorum; ſed tamen ei Annatarum ſolutioni Princeps non conſenſit verbis conceptis. Nullum enim Decretum extat in Concordatis, quo Annatarũ pro Epiſcopatibus exactio confirmetur. Itaque, quoad Annatas, Summus Pontifex & Reges noſtri nullo jure adſtricti ſunt, & ad juris communis obſeruationem redire poſſunt. Eccleſia ergo Gallicana contendere poteſt, id quod ab ea tentatum eſt in Concilio Conſtantienſi, Annatas ſolui non poſſe abſque Simonia. Summus verò Pontifex reponere poteſt, ineſſe ſibi auctoritatem ad purgandam Simoniam, ac præterea conſuetudinem illam eſſe præſcriptam ob tolerantiam Regum Chriſtianiſſimorum.

XIII. Vnicus in Concordatis titulus XLI. materiam iſtam attingit. Statuerat Leo X. vt Gratiæ & Prouiſiones Beneficiorum, etiam Cathedralium Eccleſiarum, nullæ eſſent ipſo jure, ſi verus Beneficij vacantis valor in literis Apoſtolicis expreſſus non fuiſſet. Sed iſthoc titulo modificatus & inflexus eſt rigor illius ſtatuti, quoad Galliam. Permittit quippe Leo, vt impetrantes Beneficia, petere poſſint vt verus valor ipſorum Beneficiorum in eiſdem literis corrigatur *infra annum à die datæ literarum earundem computandum*; ſtatuitque, vt pro hoc valoris augmento Annata ſoluatur Cameræ Apoſtolicæ. Verùm correctiones illæ pro expreſſione valoris neceſſariæ non ſunt, niſi vt eatur obuiam periculo ſecundæ imperrationis; quæ tamen, modò nihil aliud peccatum eſſet, non toleraretur in Gallia, cùm articulus ille non ſit receptus in regno, vt teſtatur Rebuffus in commentario ad dictum Titulum. Contrà verò, validum hinc telum peti poteſt aduersùs Annatas. Quippe cùm à ſummo Pontifice non reſeruentur, niſi in caſu expreſſionis veri valoris Beneficiorum; planum eſt ex hoc Titulo locum non eſſe ſolutioni Annatarum, cùm moris non ſit vt ea valoris expreſſio fiat.

CAPVT XII.

Synopſis.

I. An ij qui Annatarum pecuniam recipiunt, dici poſſint ſimoniaci. Duplex ſimoniæ genus. Prior, quæ pretium temporale recipit pro re ſacra, jure diuino vetita; altera, jure Eccleſiaſtico introducta eſt. Explicatur in quo ea conſiſtat.

II. Si habeatur ratio priſci moris, pura ſimonia committitur. At ſi noui juris ratio habeatur, Annatæ liberari poſſunt à ſuſpicione ſimoniæ.

III. Pars prior probatur multis auctoritatibus, & ratione. Sententia Panormitani refertur.

IV. Secundùm jus nouum, Annatæ liberari poſſunt à crimine ſimoniæ. Ius illud nouum explicatur. Gerſonis ſententia adducitur.

V. Petrus de Alliaco cenſet omnes Beneficiatos contribuere debere Annatas pro ſuſtentatione Papæ.

VI. Remittendum igitur aliquid ex priſca ſeueritate; neque recipienda virorum eruditorum opinio, ſcribentium exactionem Annatarum eſſe ſimoniacam, etiam poſt Concordata. Si ea valeret, immanis & horrenda confuſio turbaret Eccleſiam.

VII. Summus Pontifex tributa imperare non poteſt in Gallia, abſque conſenſu Regis & Eccleſiæ Gallicanæ. Probatur auctoritate Pragmaticæ Sanctionis B. Ludouici, & Concilij Conſtantienſis.

VIII. Duplex Decretum circa Decimas Papales, in hoc Concilio. Eorum diſcrimen.

IX. Academia Pariſ. appellauit an. 1491. à Commiſſariis Executoribus Decimæ vnius anni impoſitæ Beneficiatis Galliæ. Item Capitulum Pariſ. an. 1501. & Clerus Hiſpaniæ an. 1523.

X. Quidam jus percipiendi decimam redituum Eccleſiaſticorum Romano Pontifici competere contendunt, ad exemplum Pontificum veteris Teſtamenti. Aliud ſenſit Concilium Conſtantienſe. Diſcriminis autem ratio manifeſta eſt.

XI. Alij jus illud Romano Pontifici aſſerunt, ex eo quòd ſummam obtineat aucto-

ritatem in bona Eccleſiaſtica. Ea opinio exorta eſt æuo Bonifacij VIII. & eodem tempore exploſa à Ioanne de Pariſiis.

XII. Igitur Regi & Epiſcopis liberum eſt, cùm Annatæ titulo tantùm ſubſidij debeantur, ei ſoluendo conſenſum ſuum reuocare. Æquitati tamen injuria fieret, ſi ſubſidia ſemel conceſſa reuocarentur.

XIII. Rex prohibere poteſt ne noua tributa imperentur perſonis Eccleſiaſticis, aut vetera augeantur. Probatur multis auctoritatibus.

XIV. Ciuiliùs ageretur, ſi ſummus Pontifex rogaretur vt remittat ſubſidia veteribus Annatis addita. Proponitur exemplum Cnuti Regis Anglorum.

XV. Quid in Gallia tentatum anno 1532. 1561. & 1587.

I. POSTQVAM aperuimus originem & progreſſum Annatarum, & quibus contradictionibus jactatæ fuerint; conſequens eſt vt examinemus, an pecunia quæ ſoluitur ob Bullas Epiſcopatuum, quæ vulgò *Annata* dicitur, ſimoniacos reddat eos qui eam recipiunt. Sed antequàm ad rem ipſam veniamus, docendum eſt in anteceſſum duo eſſe genera ſimoniæ. Nam vera ſimonia in eo conſiſtit, ſi quis aliquod pretium temporale recipiat pro re quapiam ſacra. Hoc genus ſimoniæ jure diuino vetitum eſt, vt conſtat ex cap. VIII. Actorum: vbi legimus Simonem magum emere voluiſſe donum Spiritus Sancti, quod per impoſitionem manuum dabatur. Alterum ſimoniæ genus jure Eccleſiaſtico introductum eſt. In eam autem inciditur, quando res Dei miniſterio conſecratæ, aut pro ſuſtentatione Preſbyterorum dedicatæ, venduntur: quæ licèt non ſint res ſpirituales, aliquid tamen ſpirituale connexum habent, vt loquuntur Canonici juris interpretes, & Theologi; id eſt, conſiderantur quaſi pendentes à functione quadam ſpirituali. Priſcis temporibus, quando videlicet Ordinationis vocabulo comprehendebantur impoſitio manuum & prouiſio Beneficij, inutilis erat illa diſtinctio; quia is qui ſimoniam committebat, in veræ ſimoniæ crimen incidebat.

II. Sed vt ad rem redeamus, ſic cenſeo: Si ratio habeatur priſci moris & auctoritatis antiquorum Patrum, putam eſſe ſimoniam, ſi quis, etiam poſt Ordinationem, pecuniam recipiat; excepto tamen ſalario Notarij, quod exhiberi debet ſecundùm operam ejus. At ſi noui juris ratio habeatur, Annatæ liberari poſſunt à ſuſpicione ſimoniæ.

III. Pars prior facillimè probari poteſt, adductis auctoritatibus Gennadij Patriarchæ Conſtantinopolitani & ſancti Gregorij, Iuris Græco-Romani, Zachariæ Pontificis, & Synodi Pariſienſis ſub Ludouico Pio; quarum ſuprà facta mentio eſt. Quibus addi poſſunt teſtimonia Doctorum, Gulielmi videlicet Durandi Epiſcopi Mimatenſis, & Deputatorum Nationis Gallicanæ in Concilio Conſtantienſi, quorum loca ſuprà laudata ſunt, & Determinatio Concilij Baſileenſis. Ratio hujus ſententiæ hinc petitur, quòd cùm pecunia illa detur contemplatione Ordinationis, aut ob Confirmationē Electionis, gratia Sancti Spiritus venundatur. Neque admitti poteſt, vt ſuprà laudati auctores adnotarunt, diſtinctio illa, an pecunia detur ante vel poſt Ordinationem: tametſi verum ſit mediocrem pecuniæ ſummam accipi potuiſſe pro jure Inſtallationis, juxta Nouellam Iuſtiniani, niſi id quoque prohibitum eſſet à ſancto Gregorio. Sed aduersùs hoc excipi poteſt, Ordinationem ab aliquot ſeculis ſeparatam eſſe à prouiſione Beneficij; idcóque praxim illam ſimoniæ crimine damnati non poſſe. Reſpondet Panormitanus, diſputans aduersùs Papam & Epiſcopos qui pecuniam recipiunt pro expediendis titulis Beneficiorum, Ordinationem conferre poteſtatem clauium *in habitu*; ſed prouiſionem ſuperioris tribuere exercitium in actu, id eſt, executionem Ordinationis. *Per titulum Beneficij*, inquit, *confertur executio ordinis & clauium, non tantùm temporalia bona.*

Panormit. in repet. c. extirpandæ §. qui vero § ecce ſufficienter. cum c. ſeq. 16. q. 1.

IV. Secundùm vero jus nouum, quod auctoritatem addidit tributis quæ Beneficiorum poſſeſſoribus imperantur pro neceſſitatibus Eccleſiæ Romanæ & ſuſtentatione Cardinalium, Annatæ ab Epiſcopatibus exactæ liberari quidem poſſunt à crimine ſimoniæ, ſed non à vitio auaritiæ. Nam poſt conditum illud Ius, Curia Romana nouo prætextu vſa eſt ad exigendas Annatas, impoſitionis videlicet & ſubſidij; cùm antea id non ſoleret, nondum videlicet evulgato Eccleſiæ Romanæ arcano poſſe eam tributa imperare ſingulis Eccleſiis. Porrò

neceſſitatem illam contribuendi ſumptus Eccleſiæ Romanæ, quæ inferioribus Eccleſiis incumbit, fundamentum eſſe Annatarum affirmauit Ioannes de Scribanis in Conſtantienſi Concilio, diſputans aduersùs Deputatos Nationis Gallicanæ, itémque Antonius Synodum Baſileenſem alloquens nomine Eugenij IV. Tanti autem ponderis viſa eſt hæc ratio Ioanni Gerſoni, qui Conſtantiæ aderat pro Natione Gallicana, vt coactus ſit excogitare diſtinctionem quandam, quæ in ejus operibus extat, qua concederet Annatas quidem legitimè ſolui poſſe, ſed modum eas exigendi non poſſe tolerari. Annatas tolerat titulo ſubuentionis; ſed eas ſimoniæ ſuſpicione laborare ait, ſi poſſeſſio aut exercitium Beneficij impediatur, donec pecunia fuerit perſoluta. id quod fusè probat in Tractatu de ſimonia. Alibi tamen materiam iſtam temperat, his verbis: *Status ſummi Pontificis & Cardinalium, dum recipit, & quærit ſubuentiones conſuetas, in Oblationibus, Decimis, vel Annatis, & ſimilibus, non debet eo ipſo de ſimoniaca prauitate notari. Niſi fortè vitium aliud in executionis modo concurrerit. quod vitium corrigi debet, non exinde Status minui, deſtrui, culpari, vel juribus aliunde debitis defraudari. Sicut ab infirmo morbus tollendus eſt, non ſubjectum vel corpus deſtruendum. Oppoſitum verò pertinaciter opponens, notando generaliter de ſimoniaca prauitate totum Statum iſtum, temerarius eſſet, nec ferendus.*

Suprà cap. 11. hujus libri.

Gerſon de Poteſtate Eccleſ. conſid. 8. & Tract. de ſimonia.

Idem, de ſtatu Papæ & Cardinalium, conſid. 2.

V. Sanè Petrus de Alliaco nullam aliam ætate illa probabilem rationem inuenit firmandæ Annatarum exactioni, quàm Contributionē pro ſuſtentatione Curiæ Romanæ: æquúmque eſſe cenſuit, vt quomodo Leuitæ contribuebant decimam ſuarum decimarum pro ſummo Pontifice Iudæorum, ſic omnes Beneficiatos contribuere debere Annatas pro ſuſtentatione Papæ. *Sicut in veteri Teſtamento*, inquit, *Leuitæ tenebantur decimarum decimam dare ſummo Pontifici. Propterea poſſe juſtè decimam omnium Beneficiorum exigere, loco vero Decimæ Annatas.*

Petrus de Alliaco parte 2. de Eccleſ. auctor. c. 2.

VI. Quare paulò audacior Gerſone, cenſeo æquum non eſſe vt priſcam ſeueritatem mordicus teneamus, quoad Annatas, quas Epiſcopi ſoluunt, cùm eæ obnoxiæ ſint interpretationi quæ ipſas liberat à vitio ſimoniæ, titulo videlicet ſubuentionis. Modus quippe adigendi ad earum ſolutionem, retentis videlicet Bullis, qui erat lapis ſcandali tempore Conciliorum Conſtantienſis & Baſileenſis, in conſuetudinem verſus eſt abſque vlla conqueſtione Prælatorum, aut Principum, qui ſolutioni huic conſenſerunt ſub titulo ſubuentionis. Ea videlicet ratione tollitur omnis ſuſpicio ſimoniæ; quandoquidem alio titulo reali & legitimo ſoluuntur, cujus natura mutari non poteſt ob modum qui obſeruatur in ſolutione. Quapropter diſcedere cogor ab opinione Duareni, & Caroli Molinæi, ſcribentium exactionē Annatarum eſſe ſimoniacam, etiam poſt Concordata. Nam præterquàm quòd ratio ſuperiùs adducta liberat Epiſcopos à ſuſpicione ſimoniæ, neceſſe eſt vt vniuerſi pedibus eant in illam ſententiam ob rationem quam additurus ſum, quæ eſt maximi momenti. Immanis quippe & horrenda confuſio turbaret Eccleſiam, ſi omnes iſtæ promotiones eſſent ſimoniacæ. Papa quippe eſſet irregularis, & Epiſcopis omnibus interdictum eſſet functionibus ſui miniſterij. Neque opponi poſſet Papam, conferendo Beneficium, diſpenſare ab hoc vitio: quia ſimonia hæc, ſi vlla in eo eſſet, juri diuino, ſuper quo diſpenſari non poteſt, repugnaret, vt ſuprà dixi; & præterea Papa non poſſet diſpenſare ſuper crimine quod ipſe committeret.

Duaren. lib. 6. c. 3. de Eccleſ. miniſt.

Molin. in Comment. ad Ediſtum, Des petites dates.

VII. Attamen non aſſentior Petro de Alliaco, neque Ioanni de ſcribanis, qui in ſuam ſententiam traxerunt omnes ferè hujus ætatis Iuris Canonici interpretes; dum affirmant ſummo Pontifici competere jus imperandi tributa Clero, & perſonas Eccleſiaſticas contribuere debere partem aliquam ſuorum redituum pro ſuſtentatione ejus. Iamdiu enim quæſtio iſta definita eſt in Gallia: vbi pro lege inuiolabili habetur, ſummum Pontificem nullam contributionem imperare poſſe in bonis Eccleſiaſticis, abſque expreſſo conſenſu Regis & Eccleſiæ Gallicanæ. Clara in eam rem ſunt verba Pragmaticæ Sanctionis B. Ludouici: *Item exactiones & onera grauiſſima pecuniarum per Curiam Romanam Eccleſiæ regni noſtri impoſitas vel impoſita, quibus regnum noſtrum miſerabiliter depauperatum exiſtit, ſiue etiam imponendas vel imponenda, leuari aut colligi nullatenus volumus, niſi dunta-*

Pragmatica B. Ludou. artic. 3.

xat pro rationali, pia, & vrgentiſſima cauſa, vel ineuitabili neceſſitate, ac de ſpontaneo & expreſſo conſenſu noſtro & ipſius Eccleſiæ regni noſtri. Eadem quæſtio in gratiam omnium perſonarum Eccleſiaſticarum definita eſt Decreto Concilij Conſtantienſis: *Declarat ſancta Synodus non licere ſummo Pontifici indictiones ſiue exactiones quaſcunque ſupra Eccleſias vel Eccleſiaſticas perſonas imponere per modum decimæ, vel alio quouis modo. Si verò cauſa neceſſitatis accideret, propter quam eſſet eidem debitè ſubueniendum; vocato Generali Concilio, ſecundùm quod expediens videbitur & vtile, ſecundùm Decretum Concilij prouideatur eidem.*

VIII. Sed heic obſeruandum eſt, Decretum illud fuiſſe deliberatum poſt Electionem Martini V. ſummi Pontificis. Etenim in ſeſſione XL. habita die XXX. Octobris anno 1417. ſtatuitur, vt futurus Pontifex poſt Electionem ſuam deliberet cum Concilio de reformatione Eccleſiæ in capite & in membris, & de Curiæ etiam Romanæ reformatione; propoſitis ob eam rem XVIII. articulis, quorum poſtremus agit *de Decimis*. Martinus Electus fuit die XI. Nouembris, & die XXI. Coronatus. Die dein XXI. Martij in ſeſſione XLIII. publicata ſunt Decreta à ſummo Pontifice & Concilio ſtatuta circa quoſdam articulos ex octodecim propoſitis, & inter ceteros, circa articulum Decimarum Papalium. Verùm Decretum nomine Martini V. editum diſcrepat aliquantulum à Decreto Synodi; in eo ſcilicet quod reſpicit auctoritatem imponendi decimas & alia onera. Eam enim ad ſe trahit Pontifex; Concilium verò ſibi arrogat. Quoad effectum tamen, vtroque Decreto idem prorsùs ſtatuitur, nimirum onera illa imponi non poſſe abſque conſenſu Prælatorum. Hæc Decretorum diſcrepantia in eadem materia facit vt credam diuiſas fuiſſe ſententias ſummi Pontificis & Concilij; tandémque inter eos ita conueniſſe, vt vtrinque Decreta fierent, quibus ſua jura ſummo Pontifici ſeruarentur, & ſua item Concilio. Id quod in primis obſeruandum eſt, neque antea acciderat. Sanè prætermitti non debet, Decretum Concilij valde periclitatum eſſe, ac parum abfuiſſe quin perierit. Quippe deſcriptum non eſt in corpore Actorum, ſed in calce, poſt Confirmationem Conſtitutionum Friderici II. Imperatoris; pudore videlicet prohibente, ne Collectores illud ſupprimerent. Sed præterea deſcriptum eſt integrum in Actis Appellationis Vniuerſitatis Pariſienſis, quorum mentio fit paulò infrà.

Verba Decreti Pontificij omnino ambigua ſunt. Nam præcipit ne Decimæ & alia onera Clero imponantur, *niſi de conſilio & conſenſu & ſubſcriptione Cardinalium, & Prælatorum quorum conſilium commodè haberi poterit*; quæ tamen leuari non poterunt *ſpecialiter in aliquo regno, vel prouincia*, abſque conſenſu Prælatorum, *vel eorum majori parte.* Deinde vult euitare celebrationẽ Concilij Generalis, ſibíque reſeruare poteſtatem imponendi. Et tamen prohibet, ne exactio fiat in regnis, niſi cum conſenſu Prælatorum; ſperans videlicet faciliùs ſingulos in partes tranſgreſſuros, quàm ſi congregarentur. *Per nos autem nullatenus imponantur*, inquit, *generaliter ſuper totum Clerum, niſi ex magna & ardua cauſa & vtilitate, vniuerſalem Eccleſiam concernente, & de conſilio, & conſenſu, & ſubſcriptione fratrum noſtrorum ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Cardinalium, & Prælatorum quorum conſilium commodè haberi poterit. Nec ſpecialiter in aliquo regno, vel prouincia, inconſultis Prælatis ipſius regni vel prouinciæ, & ipſis non conſentientibus, vel eorum majori parte; & eo caſu per perſonas Eccleſiaſticas, & auctoritate Apoſtolica duntaxat, leuentur.*

Concil. Conſtant. ſeſſ. 41.

IX. Praxis quæ poſt hæc inualuit in Gallia & in Hiſpania, euincit regulam illam eſſe certam. Nam Academia Pariſienſis appellauit à Commiſſariis Executoribus Decimæ vnius anni impoſitæ Decreto Papæ Innocentij VIII. Beneficiatis Galliæ anno 1491. cui exigendæ prætexebatur bellum aduersùs Turcas, cujúſque tertia pars decidere debebat Cameræ Apoſtolicæ, reliquum verò Regi; ab iis, inquam, Commiſſariis Academia Pariſienſis appellauit ad Papam, & ad futurum Concilium Vniuerſale. Inter fundamenta verò Appellationis, commemorat duo Decreta Concilij Conſtantienſis ſuprà laudata, id eſt, Decretum nomine Concilij editum, & illud

Tit. 15. Libert. Eccl. Gall. n. 5.

item quod nomine Pontificis conceptum eſt; quæ integra deſcripta ſunt in Actis Appellationis. Anno 1501. Capitulum Cathedralis Eccleſiæ Pariſienſis, ab impoſitione Decimæ ab Alexandro VI. imperatæ appellans ad ipſum meliùs informatum, ad Concilium Vniuerſale, Regem Chriſtianiſſimum, & ad Curiam Parlamenti, & ad illum ſeu illos ad quos pertinuerit, Appellationis ſuæ caput arceſſit à Libertate Eccleſiæ, & ex Decreto Concilij Conſtantienſis, quo Decimæ impoſitio reſeruata eſt Concilio Generali. Clerus verò Hiſpaniæ appellans anno 1523. ab impoſitione quartæ partis redituum Beneficiorum Hiſpaniæ, quam Papa Hadrianus VI. imperauerat, adducit Conſtitutionem Papæ Martini V. in Concilio Conſtantienſi editam, nulla prorsùs mentione facta Decreti nomine Concilij publicati.

Tit.11 Libert. Eccl. Gall. n. 17.

Ibidem.

X. Ij quibus cordi fuere Romanæ Eccleſiæ negotia, contenderunt ei competere jus percipiendi decimam redituum Eccleſiaſticorum; ad exemplum videlicet Pontificum veteris Teſtamenti, quibus Leuitæ contribuere tenebantur decimam ſuorum redituum; adeo vt Petrus de Alliaco in ſententiam illam tractus ſit, quam amplexi ſunt vniuerſi Doctores Itali. At Decretum Concilij Conſtantienſis contrariam ſententiam confirmauit, ad eruendam ex animis hominum falſam illam doctrinam petitam ex comparatione Pontificis Iudæorũ cum Pontifice Romano; vt ait Capitulum Pariſienſe in Actis Appellationis an. 1501. Diſcriminis autem ratio manifeſta eſt. Pontifices namque Legis Iudaicæ nullo alio reditu fruebantur. At Diſciplina Eccleſiæ Chriſtianæ alia ratione prouidit ſuſtentationi ſui Cleri; diſtributis videlicet Eccleſiis in diœceſes, ea methodo, vt omnes reditus diœceſeos in poteſtate eſſent Epiſcopi, juxta Canones Antiochiæ & Chalcedonis, Decretáque Pontificũ Gelaſij & Symmachi. In hac generali inſtitutione, portio quoque ſua Romanis Pontificibus tributa eſt in diœceſi Romana: qua portione ſibi ſatisfactum putarunt, nullum præterea auxilium implorantes, etiam tum quando ſolis Matronarum Oblationibus potiebantur, vt loquar cum Ammiano. Satis quippe id erat, ſub paganis Imperatoribus, pro ſuſtentatione Cleri Romani & mille quingentorum pauperum; ſufficiebátque inſuper ſubſidiis quæ à ſummis Pontificibus mittebantur ad Eccleſias remotas; vt teſtatur Euſebius lib. IV. cap. XXII. & lib. VI. cap. XXXV. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ. Potentia porrò eorum creuit ex reditibus latifundiorum quæ Romanæ Eccleſiæ in diuerſis prouinciis collata ſunt ab Imperatore Conſtantino & Senatoribus Romanis; quorum numerus ab Anaſtaſio Bibliothecario recenſitus eſt. Tantum autem abeſt vt ea patrimonia non ſufficerent alendo Epiſcopo Romano ejúſque Clero, vt etiam ex iis reditibus priſci Pontifices alerent in prouinciis ingentem pauperum numerum, præter eos qui ejus curâ alebantur in Vrbe; vt conſtat ex diuerſis locis epiſtolarum ſancti Gregorij. Quin etiam teſtatur Papa Martinus in epiſtola XVI. eos magnificè exercuiſſe jus hoſpitij erga peregrinos omnes. Potiori itaque ratione Romana Eccleſia cenſenda eſt hodie poſſidere vltra id quod neceſſarium eſt ſummo Pontifici & Eccleſiæ capiti alendo; poſtquàm liberalitate Chriſtianiſſimorum Regum Pippini, Caroli Magni, & Ludouici Pij locupletata eſt ob conceſſum ſedi Apoſtolicæ Exarchatum Rauennæ, Ducatum Romanum, itémque Spuletanum, aliáque ingentia patrimonia. Niſi forraſſis aduersùs hæc dicatur, Pontificem quidem Romanum ad Principis dignitatem euectum fuiſſe his donis, ſed eodem tempore præbitas nouas prodigendi cauſas. Verùm Clerus non tenetur in eo agnoſcere dignitatem Principis ſecularis. Quanquam ſi redituum Pontificiorum diſpenſationi modus adhiberetur, ſufficerent hauddubiè huic magnificentiæ & his ſumptibus; neque neceſſarium eſſet ſubjectos Romanæ ſedis, aut perſonas Eccleſiaſticas, tributorum onere opprimi.

XI. Quidam jus illud imperandi tributa Clero, quod ſummo Pontifici competere aiunt, ex eo deducunt, quòd ſummam obtineat auctoritatem in bona Eccleſiaſtica; adeo vt ſi eis malè vtatur, peccet quidem grauiter, ſed tamen diſpenſationem eorum fore validam. Opinio hæc, quæ proprietatem bonorum Eccleſiaſticorum ſummúmque in ea imperium Pontifici Romano aſſerit,

aſſerit, exorta eſt æuo Bonifacij VIII. auctoribus quibuſdam adulatoribus. Sed eodem tempore exploſa eſt à Ioanne de Pariſiis: qui bonorum proprietatem ait pertinere ad Chriſtum, adminiſtrationem Epiſcopis, diſpenſationem verò pro bono generali Eccleſiæ, Summo Pontifici; adeo vt Decreta ejus circa diſpenſationem borum bonorum nulla ſint ipſo jure, niſi fiant ob euidentem vtilitatem Eccleſiæ vniuerſalis. *Talia bona ſunt Eccleſiæ*, inquit, *quantum ad proprietatem; ſed Prælatorum, quantum ad diſpenſationem. Vnde patet quòd Papa non poteſt ad libitum detrahere ſeu diſtrahere bona Eccleſiarum; ita quòd quidquid ordinet de ipſis, teneat. Hoc enim eſſet, ſi eſſet dominus. Sed cùm ſit diſpenſator bonorum communitatis, in quo requiritur bona fides; non habet ſibi collatam poteſtatem ſuper ipſis, niſi ad neceſſitatem vel vtilitatem Eccleſiæ communis.* Infrà: *Propter quod ſi aliter pro libito diſtrahat Papa, & non bona fide; de jure non tenet.* Sanè modus hic qui poteſtati Pontificiæ præſcribitur, prohibet ne Papa bonis Eccleſiæ abuti poſſit; ſed tamen in eo quandam auctoritatem agnoſcit, ſecundùm quam de his conſtituere poſſit, cùm neceſſaria occaſio ingruerit. Verùm heic obſeruandum eſt, hæc ſcribi à priuato Doctore, qui prudentiæ temperamentum adferre volebat aduersùs torrentem nouarum opinionum. Fortius aliquid expectari debuit ab Eccleſia in Conſtantienſi Concilio congregata; quæ jus tributa vniuerſo Clero imperandi pertinere ad ſolum Generale Concilium edixit, non verò ad Summum Pontificem. Decretum porrò illud innititur ſententiæ quæ ait proprietatem bonorum Eccleſiaſticorum pertinere ad Eccleſiam vniuerſalem, ſiue ad communitatem vniuſcujuſque Eccleſiæ, diſpenſationem verò vnicuique Epiſcopo; vnde ſequatur eorum, quorum intereſt, conſenſum eſſe neceſſarium, vt in ſumptus extraordinarios, veluti ad ſubueniendum Eccleſiæ Romanæ, ea bona conuertantur. Sed quęcunque tandem Concilij ratio fuerit, ſatis eſt quòd Decreto ejus poteſtas Concilio Generali reſeruatur imperandi ſubſidia, quotiens ita Romanæ Eccleſiæ neceſſitas poſtulabit. Ceterùm cùm materiei iſtius cognitio neceſſaria ſit, & erudita, alibi accuratè diſſeram de auctoritate Eccleſiaſtica & ſeculari in bona Eccleſiaſtica.

Ioannes de Pariſ. in Tract. de Poteſt. Reg. & Papali, cap. VI.

XII. Ex iis quæ ſuprà dicta ſunt poteſt colligi, cùm Annatæ titulo tantùm ſubſidij debeantur, quod exigere Pontifex non poteſt abſque conſenſu Regis & Eccleſiæ Gallicanæ, liberum eſſe Regi & Epiſcopis conſenſum ſuum reuocare, eíque tributo finem imponere. Solutio enim illa nihil aliud eſt quàm donum ſpuntaneum & gratuitum, quod præſcriptioni obnoxium eſſe non poteſt. Atque id eò majoris eſt momenti, quòd Annatæ non approbantur conceptis verbis in Concordatis; & tamen diſertè vetantur in Conſtitutionibus Regni, quæ matura deliberatione factæ ſunt à Carolo VI. Rege ann. 1406. & 1418. extincto nimirum Schiſmate, & reſidente in Sede Apoſtolica Papa Martino Quinto. Secundùm has Conſtitutiones, exactio Annatarum prohibita eſt à Concilio Baſileenſi: eíque prohibitioni Concordata non derogauerunt expreſsè, quæ id ſolùm agunt vt Pragmatica Sanctio aboleatur, quoad horum Decretorum Baſileenſium acceptationem. Itaque acceptatio reuocata eſt, non tamen ſubſtantia Decretorum. Quanquam videatur æquitati injuria fieri, ſi ſubſidia ſemel conceſſa reuocentur, niſi manifeſtè conſtiterit ingrati crimen eſſe in Summo Pontifice.

XIII. Quidquid ſit, Rex, tanquam Protector Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, & vi etiam regiæ auctoritatis, prohibere poteſt quæcunque tributa quæ Summus Pontifex ſiue titulo Annatarum, ſiue alio quolibet modo imperare vellet perſonis Eccleſiaſticis, ac etiam prohibere ne ea, quorum exactioni conſenſus jam eſt adhibitus, augeantur in poſterum.

Hujus axiomatis probatio pendet ex iis quæ dicta ſunt, quorum vis comprehenditur hoc dilemmate. Aut enim Annatæ accipiuntur contemplatione confirmationis Electionis Epiſcopi, aut titulo ſubſidij. Primus caſus laborat vitio ſimoniæ. Ad Principem autem ſpectat prouidere legibus ſuis, ne Epiſcopi imperio ſuo ſubjecti crimen ſimoniæ committant; adeo vt de iis redditurus ſit rationem, ſi conniueat. Quare Leo & Iuſtinianus Imperatores legibus eam ſuis prohibuerunt ſub magnis pœnis. Et Gregorius Magnus ad Francorum Reges Childebertum, Theodebertum, &

l. 31 l. 41 C de Epiſc. & Cle. &c.

Theodoricum, ad eorúmque ſucceſſores in eorum perſonis ſcripſit, officij eorum eſſe vt ſimoniam in regno ſuo extirpent, & reddituros Deo rationem
Gregor. lib. 4. ep. 53. & alibi. conniuentiæ ſuæ. *Hortamur, vt tam deteſtabile facinus de regno ſuo excellentia veſtra prohiberi præcipiat.* Infrà: *Hoc admoneo, quia animam veſtram ſaluari deſidero.* Sanè Concilium Pariſienſe Ludouicum Pium monuit, ſimoniam, quæ in Romana Eccleſia vigebat, ab ea amputandam eſſe *Imperiali poteſtate, cum conſenſu venerabilium Sacerdotum*, id eſt, adhibito conſilio Epiſcoporum Italiæ. Henricus III. Imperator ſimoniam probibuit anno 1047. Edicto lato in plenariis Comitiis Galliarum & Germaniæ; vt tra-
Glaber lib. 5. c. 2. dit Glaber, illius temporis ſcriptor: *Tunc propoſuit Edictum omni Imperio ſuo, vt nullus gradus Clericorum, vel miniſterium Eccleſiaſticum precio aliquo conquireret; at ſi quis dare vel accipere præſumeret, omni honore deſtitutus anathemate mulctaretur.* Eam quoque ſuis Conſtitutionibus in Gallia prohibuerunt Sanctus Ludouicus aliíque Reges.

In ſecundo caſu; Principes ſummam habent auctoritatem impediēdi exactiones Curiæ Romanæ in regnis ſuis; quæ adeo pernicioſæ olim fuere, vt Stephanus Tornacenſis jocosè quidem, ſed tamen exprobrans, ſcripſerit in epiſtola CLXV. *Anglico plumbo teguntur Eccleſiæ, nudantur Romano.* Piaculum eſſet in Gallia, ſi quis de hac poteſtate dubitaret poſt Edicta Sancti Ludouici, Regúmque Philippi Pulcri, Philippi Valeſij, Caroli V. VI. & VII. & poſt varias Conſtitutiones Regum ſubſequentium. Quòd ſi nolint eas in vniuerſum prohibere, poſſunt tamen eis modum adhi-
Nou. 123. bere; vt quoad Enthroniſtica vſurpatum eſt à Iuſtiniano, & ab Iſaacio Comneno quoad jura quæ Preſbyteri perſoluebant Epiſcopo à quo ordinabantur. Cùm autem inita ſunt Concordata, Annatarum & Prouiſionum Beneficiorum ſumptus reducti ſunt ad certum quendam modum; adeo vt niſi Romæ obſeruetur, Rex poſſit prohibere ne noua exactio ſuperponatur.

XIV. Quòd ſi negotium iſtud paulò liberaliùs tractare viſum fuerit; rogandus erit Summus Pontifex, vt remittat noua illa ſubſidia veteribus Annatis addita; ipséque rationem habebit querelarum quæ fient aduersùs miniſtros Curiæ Romanæ. Hujus rei exemplum dedit Cnutus Rex Anglorum: qui religionis causâ Romam petiit, obtinuítque vt Epiſcopi Angliæ liberi eſſent à ſoluendis pecuniis quæ ab eis exigebantur ratione Pallij: *Conqueſtus iterum ſum coram Domino Papa, & mihi valde diſplicere dixi, quòd mei Archiepiſcopi in tantum angariabantur immenſitate pecuniarum quæ ab eis exigebantur, dum Pallio accipiendo, ſecundùm morem, Apoſtolicam Sedem expeterent; Decretúmque eſt, ne id deinceps fiat.* Vvilielmus Malmeſbur. de Geſtis Reg. Anglor. lib. 2. c. 11.

XV. At Gallia anno M. D. XXXII. remedium his malis ſibi parare ſtuduit, Tit. 22. Libert. Eccleſ. Gallic. num. 27. propoſitis nimirum & explicatis Summo Pontifici incommodis quæ proueniebāt ex nouis illis & indebitis exactionibus, quæ Romæ exigebantur pro expeditione Bullarum; præter Annatas, quæ modum excedebant, & quarum ſolutio in neceſſitatem verſa erat: quarum rerum proponendarum cura demandata eſt Illuſtriſſimis Cardinalibus Turnonio & Gramontio. Sed in *Inſtructionibus*, quas vocant, ſiue mandatis quæ eis data ſunt, habetur; Regem rogatum fuiſſe vt Eccleſiam Gallicanam congregaret, quò finis imponeretur his rebus, honeſto prorsùs & decoro aduerſantibus; útque cuncta reuocarentur in eum ſtatum in quo erant antiquitus. Noluiſſe tamen Principem conuocare cœtum illum, vitandis conſequentiis; quia ſpem conceperat futurum vt Summus Pontifex toleraturus non fuerit nouas illas & indebitas exactiones.

Anno M. D. LXI. Præſes Ferrerius Num. 32. ad Pium IV. Summum Pontificem miſſus eſt, vt ei ſignificaret querelas à Comitiis Aurelianenſibus Regi Carolo IX. propoſitas aduersùs Annatas & Præuentiones; rogarétque Pontificem, vt querelarum hujuſmodi cauſam exſcinderet, quandoquidem Annatæ illæ prohibitæ fuerant variis Regum prædeceſſorum ejus Conſtitutionibus, velut contrariæ Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ; cùm præſertim ab Academia Pariſienſi, aliíſque Regni Academiis reſponſum fuiſſet eas exigi non poſſe abſque enormi ſimonia. Quantum autem ad Concordata; mandatum eſt Ferrerio, vt diſſereret, ea per metum magis quàm alio modo fuiſſe recepta, neque aliter publicata fuiſſe quàm vi neceſſitatis; ideóque illa officere non poſſe Libertatibus

Eccleſiæ Gallicanæ. Sed nullam video neceſſitatem, quæ cogere poſſit ad ea extrema deueniri, vt Coocordatorum nullitas allegetur. Quippe nihil vetat quin valeant, vt ſuprà adnotatum eſt. Præterea, ſi id è republica eſſe videatur, ceſſare poſſumus à ſolutiooe Annatarum, nulla prorsùs à nobis vi facta huic pactioni.

Aono M. D. LXXXVII. Rex Henricus III. Romam miſit Illuſtriſſimum Cardinalem à Ioyoſa, Protectoris negotiorum Regiæ majeſtatis officium illic
N 35. impleturum. Ei autem dedit in mandatis, vt ſe opponeret nouis pecuniarum exactiooibus quas Datariæ miniſtri meditabantur pro expeditione Beneficiorum hujus Regni. Eodem anno, Parlamentum Pariſieoſe decreto vetuit, ne Banquarij & Sollicitatores majorem pecuniarum ſummam pro expeditionibus
N. 36. Romanis ſoluerent, quàm eam quæ ſolita erat.

CAPVT XIII.

Synopſis.

I. Duo genera Synodorum prouincialium. Quæ ſint prouinciales, Quæve Nationales.

II. Conuocatio Synodi prouinciæ pertinet ad Metropolitanum. Plenaria eſt Synodus, cui intereſt Metropolitanus. Concilia plenaria ex orbe vniuerſo.

III. Epiſcopi comprouinciales tenentur conuenire ad locum quem Metropolitanus juſſerit. Qui accedere non poterant, Vicarios mittebant: qui ſententiam nomine eorum promebant à quibus mittebantur. Panormitanus notatus.

IV. Synodus Agathenſis excuſat Epiſcopum, qui ob præceptionem regiam non adfuerit. Item Emeritenſis. Synodus Turon. II. explicatur, quæ excuſationem illam admitti prohibet.

V. Canon xx. Antiochenus explicatus ex canone XIII. Concilij Taraconenſis. Synodorum prouincialium conſeſſus explicatus in Concilio Tolet. IV.

VI. Concilium Emeritenſe jubet ne Vicariatus ad Synodum detur Diacono, ſed Presbytero. Tum vt Synodus conuocari non poſſit abſque permiſſione regia. Quod etiam probatur ex Concilio Melienſi.

VII. Concilia prouincialia celebranda ſunt bis in anno. Diſcrimen inter Synodũ Nicenam & Canones Apoſtolicos. qui explicantur. Immutatus ordo vetus à Iuſtiniano.

VIII. Olim in Gallia, Synodi illæ bis in anno celebrabantur. Secunda Synodus Aurelianenſis eas ſemel tantùm haberi jubet. Inſtitutum hoc fluxit ab Africanis. Eadem immutatio accidit in Hiſpania. Quam probat Gregorius Magnus.

IX. Lege Capitularium, renocati ſunt priſci mores. Interrupti iterum ob bella ciuilia. Concilium Pariſ. an. 829. petit à Ludouico Pio, vt Synodi bis in anno celebrentur; & Synodus Lingonenſis à Carolo Caluo. Concilium Lateranenſe eas ſemel in anno celebrari jubet. Longiùs abierunt poſteriora Concilia. Canon vltimus Synodi Matiſconenſis explicatus.

I. DEINCEPS de Synodis prouincialibus agendum eſt, quatenus coactæ ſunt pro cauſarum judiciis. Conſtant autem vel ex Metropolitano cum Epiſcopis ſuæ prouinciæ, vel ex Epiſcopis plurium prouinciarum in vnum corpus congregatis. Prioris generis Synodi vocantur Prouinciales, aut Metropoliticæ; poſterioris verò, Concilia Generalia, Vniuerſalia, ſiue Regionalia, & poſt Concilium Conſtantienſe, Nationalia. Antequàm autem de iſtis agamus, breuiter ac ſtrictim tractare conuenit de Synodis primi generis, quæ aliarum origo ſunt. Apud Cyprianum & Euſebium legimus, viguiſſe in aotiqua Eccleſia Conciliorum prouiocialium celebrationem; metropoleon inſtitutione ab Apoſtolis eo conſilio facta, vt communio hæc inter Epiſcopos retineretur; cujus tamen certa firmáque conſtitutio facta eſt io Concilio Nicæno. Materia porrò iſta ad quatuor præcipua capita reuocari poteſt. Primum, ad quem pertineat conuocatio harum Synodorum. Secundum, quonam tempore celebrari debeant. Tertium, Quaſnam cauſas in eis tractare oporteat, & cujus ponderis ſint judicia illic reddita. Quartum, ob quam cauſam deſierint hæc Coocilia celebrari.

II. Conuentum à Metropolitaoo cõuocandum eſſe adeo verum eſt, vt Epiſcopi prouinciæ non poſſint conuenire abſque conſenſu ejus; quemadmodum conceptis verbis definiuit Concilium Antiochenum can. XX. ex verſione Dionyſij Exigui: *Metropolitano prouinciales Epiſcopos admonente —— Nullus verò liceat apud ſe celebrare Concilia, præter eos*

quibus Metropolitana videntur eſſe jura commiſſa; vt vertit Hincmarus, juxta ſenſum verborum Græcorum. Nam Concilium illud perfectum eſt, cui Metropolitanus intereſt; vt in canone XVI. ejuſdem Concilij legitur: *Perfectum verò Concilium illud eſt, vbi interfuerit Metropolitanus Antiſtes.* Græcus contextus habet, πλείαν σύνοδον. Ferrandus autem Diaconus Carthaginenſis, in Breuiario Canonum, Plenariam Synodum vertit in illo canone: *Vt Synodus plenaria tunc dicatur, cùm Epiſcopus Metropolitanus aderit. Concilium Antioch. tit. 6.* Rectè itaque Auguſtinus Concilia Oecumenica vocat *plenaria Concilia ex orbe vniuerſo*, vt ea diſtinguat à Cuncilijs Metropoliticis.

Concil. Laod. c. 40. Παρεκτὸς εἰ μὴ δι' ἀσθένειαν ἀπολιμπάνοιτο. *per agritudinem*, vt vertit Dionyſius.

III. Tenentur autem Epiſcopi conuenire ad locum quem Metropolitanus juſſerit, ſub pœna ſuſpenſionis à communione; vt ſtatutum eſt in canone XL. Laodiceno, LXXVI. Africano, & XIX. Chalcedonenſi. Placuit ea inſtitutio Gallicanis Epiſcopis, qui eam retinendam eſſe cenſent in ſuis canonibus. Ita enim ſtatutum eſt in Concilio Arelatenſi II. habito circa annum 444. vbi præterea decernitur, vt ſi quis Epiſcoporum, morbo præpeditus, intereſſe nō potuerit, vicarium pro ſe mittat: *Si quis commonitus, infirmitatis causà defuerit, perſonam vice ſua dirigat.* Praxis autem illa inualuerat antea; vt colligi poteſt ex canone XXIX. Concilij primi Arauſicani, quod anno CCCCXLI. habitum eſt. Licentiam porrò illam mittendorum vicariorum amplexæ ſunt poſteriores Synodi Galliarum & Hiſpaniarum; in quibus leguntur ſubſcriptiones Presbyterorum, hoc modo, *Miſſus à Domino Epiſcopo*, vel *Vicarius*, aut *vices agens*. Dubitandum non eſt, quin ſententiam nomine eorum promerent à quibus mittebantur; cùm id ſatis conſtet ex epiſtola Auiti Epiſcopi Viennenſis ad prouinciæ ſuæ Epiſcopos, qua eos inuitat vt ad Synodum veniāt Epaonenſem: *Duos Presbyteros magnæ ac probabilis vitæ, mandati inſtructione firmatos, fratribus pro ſe præſentare procuret. Sed tales dignetur eligere, quos Epiſcoporum Concilio non minùs ſcientia quàm reuerentia jure faciat intereſſe, cum quibus delectet* * *Summos Pontifices conferre ſermonem, quos ad definitiones pro Epiſcopo ſuo ſanciendas, ſubſcribendáſque, cùm fuerit ſolertia eligi, ſit auctoritas legi. Sed iſtud non extorqueat niſi ſumma neceſſitas.* Qui locus vtilis admodum

Concil Arelat. 2. c. 18. 19.

* id eſt, Epiſcopos ne quis hîc aliud ſomniet.

eſt ad confutandam opinionem Panormitani, qui exiſtimat Vicarios illos non habuiſſe jus ſuffragij in Conciliis prouincialibus.

IV. Synodus Agathenſis celebrata anno DVI. Excuſationem, præter ægritudinem corporis, agnoſcit etiam præceptionem regiam: *Poſtpoſitis omnibus, excepta graui infirmitate corporis, aut præceptione regia, ad conſtitutum diem adeſſe non differant.* Vnde Concilium Emeritenſe habitum anno DCLXVI. hauſit quod in canone V. decreuit: *Aut per regiam juſſionem injunctum acceperit aliquid agere, vt ſit per quod Concilio non poſſit intereſſe.* Concilium Aurelianenſe III. habitum anno DXXXVIII eidem pœnę ſubjacere decernit Metropolitanum, qui moram adhibet in congregandis Epiſcopis, & Epiſcopos, qui ad Synodum accedere recuſant; nimirum, *vt anno integro Miſſas facere non præſumant.* Neque eorum excuſationem admittit qui alterius ſortis fuerint, id eſt, alterius portionis regni, quod tunc in Tetrarchias diuiſum erat: *Si abſentiam ſuam diuiſione ſortis crediderint excuſandam.* Turonenſis ſecunda Synodus anno DLXVII habita præcipit vt Metropolitanus locum eligat, ad quem omnes Epiſcopi accedere teneantur ſub pœna ſuſpenſionis à communione *vſque ad Majorem Synodum*, niſi *ob infirmitatis certiſſimæ laborem* impediantur; adeóque ſeuerè cum iis agit, vt admittendam non eſſe pronuntiet excuſationem quæ impedimentum regiorum juſſorum præferret. Quod Agathenſi Concilio aduerſari videretur, niſi vera canonis hujus ſententia ſpectaretur, quæ coërcetur ad celebrationem Synodi prouincialis: quæ cùm decretæ ſint in canonibus Nicænis, quorum Protectores ſunt Principes, æquum non eſt vt prætextu Conſtitutionum regiarum Epiſcopi violent antiquas illas inſtitutiones. Adde quòd Decretum illud Concilij Turonenſis ea de cauſa factum eſt, vt iretur obuiam conquiſitis Epiſcoporum excuſationibus, qui ſe regiis negotiis immiſcere conabantur, quò abſtinere poſſent ab officio ſuo. Id ea, inquam, de cauſa factum; non autem vt repugnaretur mandatis Principis, quorum executio retardari non poteſt abſque graui damno rei publicæ.

Concil Agath c. 35. qui relatus eſt à Gratiano diſt 18. c. Si Epiſcopus.

Concil. Aurelian. 3. c. 1.

Neque per impedimentum ordinationis regia —. debeat à Concilio ſeparari.

V. Concilium Taraconenſe habitum anno DXVII. vſui eſſe poteſt ad explicandum canonem Antiochenum, quo

Concil. Antiochen. c. 20. *In ipſis autem Conciliis ad-*

ſint Presbyteri, & Diaconi, & omnes qui ſe læſos exiſtimant, ut Synodo exponantur examinandi.

præcipitur Preſbyteris & Diaconis, atq; inſuper iis qui ſe læſos exiſtimant, vt ad Synodum veniant. Metropolitanus enim ad Epiſcopos tantùm mittit epiſtolas. Iſti verò ſecum adducere debent, ex præcepto Concilij Taraconenſis, certum Preſbyterorum numerum Eccleſiarum ſuarum Cathedralium, aliarúmque Eccleſiarum diœceſanarum, & aliquot inſuper ſeculares perſonas: *Epiſtolæ tales per fratres à Metropolitano ſunt dirigendæ, vt non ſolùm de Cathedralibus Eccleſijs Presbyteros, verùm etiam de diœceſanis, ad Concilium trahant, & aliquos de filijs Eccleſiæ ſecularibus ſecum adducere debeant.* Canonem illum non omiſere in ſuis Collectionibus Burchardus & Ivo. Ejus autem effectus deprebenduntur in Concilijs Galliæ & Hiſpaniæ: in quibus videntur Preſbyteri cum Epiſcopis & laïcis, & deinde cum Abbatibus. Sed de his agere, non eſt hujus loci. Cujuſmodi autem debeat eſſe conſeſſus horum Conciliorum, nimirum vt Preſbyteri poſt Epiſcopos ſedeant, & Diaconi ſtent, qua præterea ratione in ijs tractanda ſint negotia, rectè explicatum eſt in canone III. Concilij IV. Toletani habiti anno DCXXXIII.

Concil. Taracon. c. 13.

VI. Sed prætermittere non debeo, Concilium Emeritenſe in Luſitania habitum anno DCLXVI. duo Decreta edidiſſe quæ magni momenti eſſe mihi videntur. Primùm enim probibet, ne Epiſcopi ægroti Vicariatum ſuum tribuant Diaconis, quibus non licet ſedere inter Epiſcopos; eíque rei deſtinandos præcipit Preſbyteros frugi & ſapientes. Deinde decernit, Synodum provincialem conuocari non poſſe abſque permiſſione Regia: *Tempore quo Concilium per Metropolitani voluntatem, & regiam juſſionem, electum fuerit agere.* Et in Canone VII. *Comprouinciales Epiſcopi, dum à ſuo Metropolitano fuerint admoniti, præſentes eſſe debeant ad locum temporis debiti. Quæ res non extra regiam agitur voluntatem.* Neceſſariam eſſe in Gallia Regis permiſſionem agnouit etiam Concilium Meldenſe habitum anno DCCCXLV. *Vt Principes, juxta decreta Canonum, per ſingulas prouincias ſaltem bis aut ſemel in anno à Metropolitanis & diœceſanis Epiſcopis ſynodicè conueniri concedant.*

Concil. Emerit. can. 5.

Concil. Meld. c. 2.

VII. Quoad tempus autem celebrationis Conciliorum; canon V. Concilij Nicæni præcipit, vt Concilia illa bis in anno habeantur. quod in canone quoque Apoſtolico XXXVII. ſtatutum eſt, & in Antiocheno, & Chalcedonenſi Concilio. Diſcrimen porrò reperitur, quoad tempus celebrationis. Quippe Nicæna Synodus primum conuentum in Quadrageſima haberi præcipit, ante Paſcha; ſecundum verò, per Autumnum. At Canon Apoſtolicus, quem ſequitur Antiochenus, primum conuentum agi jubet quarta ſeptimana Pentecoſtes; id eſt, quarta ſeptimana poſt feſtum Paſchatis. Quippe quinquaginta dies qui intercedunt à die Paſchatis vſque ad feſtum Pentecoſtes, quod quinquagenarium illum numerum claudit, comprehenduntur vocabulo Pentecoſtes in hoc loco, quemadmodum & in Actis Apoſtolorum, apud Tertullianum, & alibi. Primum igitur conuentum quarta ſeptimana poſt feſtum Paſchatis agi jubet Canon Apoſtolicus, ſecundum verò menſe Octobri. quod in Titulo quoque VII. Decretorum Leonis I. Papæ ſtatutum reperitur. Verùm Nouella Iuſtiniani celebrationem horum Conciliorum ſemel tantùm in anno fieri conceſſit. quod etiam ſecuta eſt Synodus in Trullo, & ſecunda Nicæna, vtraque Græca.

Concil. Antiochen. c. 20.

Malè Gothofredus verba Iuſtiniani in Nou. 137. c. 4. quæ ſumpta ſunt ex hoc canone Antiocheno, ſic interpretatur, *quarta ſeptimana*, id eſt, *die Mercurij*; cùm legendum ſit, *Quarta ſeptimana.*

Nou. 123. & 137.
Syn. in Trullo c. 8.
Septima Nic. c. 6.

VIII. Similibus mutationibus obnoxium in Gallia fuit illud tempus. Synodus enim Reienſis anno 439. & Arauſicana anno 441. ſtatuerunt vt Concilia illa bis in anno celebrentur. Sed Synodus ſecunda Aurelianenſis eas ſemel in anno fieri decernit: *Vt Metropolitani ſingulis annis comprouinciales ſuos ad Concilium euocent.* Neque verò exiſtimandum eſt, Gallos hujus inſtitutionis formam mutuatos eſſe ex Iuſtiniano. Nam præterquàm quòd imperio ejus ſubjecti non erant, obſeruandum eſt Concilium illud fuiſſe habitum anno 533. cùm Nouellæ Iuſtiniani, quarum auctoritate hæc canonum modificatio introducta eſt, anno tantùm 541. editæ fuerint. In ea ergo ſum ſententia, vt exiſtimem vtroſque formam hujus inſtitutionis ſumpſiſſe ex canonibus Africanis, qui ſemel in anno ſtatuunt celebranda eſſe Concilia generalia Africæ; de quibus agam ſuo loco. Concilium Toletanum III. habitum anno 589. hanc temporis præſcriptionem ſecuta eſt, cum quadam prudentia. Decreuit namque, vt auctoritas antiquorum canonum, quæ bis in anno præcipit Concilia congregari, inuiolata permaneat. Et tamen habita ratione longitudinis itinerum, & pauper-

taris Eccleſiarum Hiſpaniæ, edicit vt ſemel in anno Epiſcopi conueniant ad locum quem Metropolitanus elegerit. Concil. Tolet. 3. c. 8. *Vt ſtante priorum auctoritate canonum, quæ bis in anno præcipit congregari Concilia, conſulta itineris longitudine, & paupertate Eccleſiarum Hiſpaniæ, ſemel in anno in locum quem Metropolitanus elegerit, Epiſcopi congregentur.* Idipſum confirmauit ſanctus Gregorius, ad Epiſcopos Galliarum ſcribens: Gregor. lib. 7. ep. 110. *Et quidem quid, de habendo bis in anno Concilio, Patrum ſit regulis ſtatutum, non latet. Sed ne fortè aliqua impleri hoc neceſſitas non permittat, ſemel tamen in anno ſine excuſatione aliqua decernimus congregari, vt expectatione Concilij nihil prauum, nihil præſumatur illicitum. Nam plerunque, etſi non amore juſtitiæ, metu tamen examinis, abſtinetur ab hoc quod omnium notum eſt poſſe diſplicere judicio.*

Capitul. lib. 1. Tit. 13. IX. Antiquum jus reſtitutum eſt in Capitularibus: in quibus decretum eſt, juxta canones Antiochiæ & Chalcedonis, qui illic laudantur, vt Concilia prouincialia bis in anno teneantur. Et quia tumultus in regno ſuborti eorum vſum interruperant, Concilium Pariſienſe habitum anno 829. diſſeruit apud Imperatorem, hinc oriri grauem contemptum auctoritatis Epiſcopalis; quoniam Clerici, qui obedire nolebant ordinariis correctionibus Epiſcoporum ſuorum, aures Imperatoris importunè pulſabant. Ludouicum autem Pium orant Patres, vt eis libertatem concedat bis in anno coëundi, juxta canones, aut ſaltem ſemel, vt jus ſuum cuique tribuere poſſint. Concil. Pariſ. VI. c. 26. *Ob id Eccleſiaſticæ vtilitati*, inquiunt, *magnum diſpendium, & Principalibus auribus inſolens impedimentum, & multorum impunitas naſcitur flagitiorum.* Infrà: *Si hæc ſemel in anno per vnamquamque prouinciam celebrata fuerint; & honor Eccleſiaſticus vires ordinis ſui obtinebit, & impudentia quorumdam ſuperborum Clericorum, quæ paſſim auctoritate Canonica calcata auribus Imperialibus moleſtiam ingerit, ceſſabit.* Tum etiam Preſbyteros, Diaconos, eóſque qui ſe læſos exiſtimant, ad Concilium accedere volunt: *Vt in ipſis Conciliis adſint Presbyteri, & Diaconi, & omnes qui ſe læſos exiſtimant, & Synodi experiantur examen.* Quæ verba omnino deſcripta ſunt ex canone XX. Antiocheno. Similia à Carolo Caluo poſtulauit Synodus Lingonenſis anno DCCCLVIII. Et Concilium quidem Lateranenſe ſub Innocentio III. ea Concilia ſemel in anno celebrari præcepit. Sed longiorem moram præſcripſerunt Concilia Baſileenſe & Tridentinum, & Conſtitutio Bleſenſis; Ordonnances de Blois. quæ vnoquoque triennio jubent ea Concilia conuocari. Quod ſpatium definitum eſt ad exemplum Concilij Matiſconenſis ſecundi. Sed in eo aberratum eſt; ob hoc videlicet, quòd canon vltimus illius Synodi explicatus eſt de Conciliis prouincialibus; qui tamen loquitur de Conciliis generalibus Galliæ, vt dicam inferiùs.

CAPVT XIV.

Synopſis.

I. In Synodis prouincialibus agitabantur cauſæ Eccleſiaſticæ.

II. Majores cauſæ referebantur ad Sedem Apoſtolicam. Iudicia Synodorum prouincialium quæ lata erant de Diſciplina, ſupremæ erant auctoritatis; nec ab eis appellare licebat. Quid placitum Concilio Sardicenſi: quod nihil detraxit de ſuprema Conciliorum prouincialium auctoritate, quoad Presbyteros. Canones Sardicenſes proferuntur à Zozimo PP. ſub titulo Nicænorum.

III. Hic agendi modus offendit Afros. Status controuerſiæ proponitur. Verus canonis XVII. Sardicenſis ſenſus adſeritur. Explicantur verba epiſtolæ Concilij Africani ad Celeſtinum. Balſamo notatus.

IV. Concilium Carthaginenſe vetuit, ne Presbyteri ad Tranſmarina judicia *appellent.*

V. Suprema illa poteſtate fruebantur Concilia Prouincialia Galliarum. Probatur ex Innocentio I.

VI. Et ex Concilio Francofordienſi. Cur ad hæc Concilia conuenire jubeantur Comites.

VII. Conciliorum prouincialium ſuprema poteſtas confirmata eſt in Concilio VIII. Oecumenico.

VIII. Sub Carolo Caluo, primùm infracta eorum auctoritas, ob appellationes Presbyterorum ad Sedem Apoſtolicam Tranſmarinum judicium, & Tranſalpinum. *Seruandos canones admonet Carolus ad Ioannem VIII. ſcribens.*

IX. Quædam Eccleſiæ conſentiebant Presbyteros damnatos judicari in Synodo Romana. Præclara diſtinctio Caroli.

X. Eccleſia Gallicana non pertinet ad ſpecialem Diœceſim Romanam. Nicolas I.

plenum calliditate conſilium, Epiſcopos Gallicanos ad Concilium Romanum inuitantis. Ejus conſilium eludunt Epiſcopi Gallicani. Quandonam ij teneantur accedere ad Concilium Romanum. Vrget iterum Nicolaus; ſed irrito conatu. Princeps jure proprio prohibere poteſt, ne Epiſcopi regni ſui Romam accedant.

XI. Ioannes VIII. Epiſcopos Gallicanos reuocat ad obſeruationem priſcæ conſuetudinis. Temperamentum Hadriani II. in cauſis Presbyterorum. Eorum ſucceſſores appellationes Presbyterorum admiſere.

XII. Concilia Prouincialia poſſunt condere Canones, modò contrarij non ſint Canonibus Conciliorum Generalium. Probatur varijs exemplis ex Gallia, & Hiſpania. Item ex auctore Apologetici pro Decretis Gregorij VII.

XIII. Notatus Gratianus; à quo recedit auctor Gloſſæ. Seculi noſtri ſententia de auctoritate Conciliorum Prouincialium. Declarationes Cardinalium pro explicatione Concilij Tridentini non obtinent apud nos.

I. QVÆNAM materiæ tractandæ ſint in his Conciliis prouincialibus, definiuit canon v. Nicænus, itémque xx. Antiochenus. In eum itaque cenſum referendæ ſunt cauſæ Clericorum & laïcorum, qui ab Epiſcopis ſuis excommunicati ſunt, accuſationes aduersùs Epiſcopos, difficultates quæ contingebant circa adminiſtrationem Bonorum Eccleſiaſticorum, & in vniuerſum, omnes controuerſiæ & dubitationes quæ ad ceremonias ſacrorum, perſonas & res

Concil. Nic. c. 5. Antiochen. c. 20. τὰς τῶν ἀμφισβητουμένων διαλύσεις.

Eccleſiaſticas pertinent: *Propter vtilitates Eccleſiaſticas, & abſolutionem earum quæ dubitationem controuerſiámque recipiunt.* Hæc autem omnia vnico verbo complectitur Concilium Chalcedonenſe, *τὰ ἀνακύπτοντα*, *quæ emerſerint*, vt vertit Dionyſius Exiguus, id eſt, negotia

Nou. 137. c. 4.

quæ incidunt. quod in Nouella Conſtitutione CXXXVII. explicauit Imperator Iuſtinianus.

II. Materiæ Fidei, & majores dubitationes, quæ pertinebant ad aliquod caput diſciplinæ canonicæ quod nondum ſatis explicatum fuerat, referebantur ad Papam in Occidente, per Conſultationes; vt fusè diſſerui in Diſſertatione *De Iudiciis Canonicis Epiſcoporum.* At judicia in Synodis illis reddita quoad Diſciplinā, ſummæ erant auctoritatis, vt conſtat ex Concilio Nicæno, non ſolùm quoad correctionem & depoſitionem Presbyterorum aliorúmq; inferioris ordinis Clericorum, ſed etiam quoad depoſitionem Epiſcoporum. Itaque appellationi locus non erat: nulláque alia antiquitus ratio ſuppetebat damnatis, quàm vt reſcripto Principis negotium retractaretur in majore Synodo; quando videlicet agebatur alicujus Epiſcopi cauſa, aut aliquod negotium magni momenti. Ei auctoritati temperamentum in Occidente adhibuit Sardicenſis Synodus, in gratiam Epiſcoporum gradu ſuo dejectorum, data nimirum licentia appellandi Apoſtolicam Sedem, vt judicium renouetur in prouincia, ſi Romanus Epiſcopus exiſtimauerit renouandum eſſe. Quoad verò Presbyteros, & laïcos excommunicatos, nihil innouatum fuit: quoniam eorum cauſæ non erant ejus momenti vt Romanus Pontifex appellari poſſet; ſicut nec in Oriente conceſſa iis erat appellatio ad Patriarchas; vt patet ex canonibus Nicænis, Antiocheno vi. & ix. Chalcedonenſi. Concilium, inquam, Sardicenſe nihil prorsùs detraxit de ſuprema Conciliorum Prouincialium auctoritate, quoad Presbyteros. Contrà, eam canone xvii. firmauit aduersùs iniquas quorundam Epiſcoporum molitiones, qui ferre non poterant Epiſcoporum aut Diaconorum dejectorum querelas aduersùs ipſos propoſitas apud ceteros Epiſcopos: *Habeat poteſtatem is qui abjectus eſt, vt Epiſcopos finitimos interpellet, & cauſa ejus audiatur, ac diligentiùs tractetur; quia non oportet ei negare audientiam roganti. Et ille Epiſcopus, qui juſtè vel injuſtè eum abjecit, patienter accipiat, vt negotium diſcutiatur: vt vel probetur ſententia ejus à pluri-mis, vel emendetur.* Interim tamen demandanda eſt executioni ſententia Epiſcopi, vt ait canon: *Tamen priùs quàm omnia diligenter & fideliter examinentur, eum qui fuerit à communione ſeparatus, ante cognitionem nullus debet præſumere vt eum communione ſociet.* Hujus canonis præjudicio, quem Legatus Fauſtinus tanquam canonem Synodi Nicenæ protulerat, Zozimus firmare conatus eſt cognitionem à ſe habitam de accuſatione Apiarij Presbyteri Africani, à proprio Epiſcopo dejecti; exiſtimans videlicet eum eſſe canonis illius ſenſum, vt Presbyteri excommunicati arbitrio relinquat querelam ſuam deferendi ad quos voluerit Epiſcopos, modò prouinciæ vicini eſſent; cujuſmodi eſſe Roma videbatur, habita ratione prouinciarum maritimarum Africæ.

Concil. Sardic. c. 17.

III. Quapropter canon ille offendit Afros, qui contenderunt eum non eſſe recenſendum inter canones Nicænos, cùm cognitionem illam tribuat Epiſcopis prouinciæ, non autem aliis, tametſi finitimis. Ita namque explicanda eſt interceſſio Nouati Legati Mauritaniæ in Concilio Carthaginenſi: *Nunc meminimus hoc Commonitorio etiam de Presbyteris vel Diaconibus contineri, qualiter audiri ab Epiſcopis ſuis vel finitimis debeant. quod in Concilio Nicæno minimè legimus.* Itaque Afri juſſerunt conſuli authentica canonum Nicænorum exemplaria, quæ Conſtantinopoli & Alexandriæ ſeruabantur; interim verò præcipiunt obſeruari canonem Sardicenſem, quoad appellationes Epiſcoporum ad Sedem Apoſtolicam. in quo morem gerunt votis Summi Pontificis. Idipſum de Preſbyterorum appellationibus interim obſeruari præcipiunt; ea tamen lege adjecta, *Vt Clericorum cauſæ apud ſuarum prouinciarum Epiſcopos finiantur.* Igitur, quoad caput iſtud, præclarè prouidebant ſuæ auctoritati, eluſis Romani Pontificis conſiliis; ſequuti videlicet inſtitutionem Concilij Mileuitani, quod appellationes Preſbyterorum judicari decreuerat apud Primates prouinciarum, in Conciliis generalibus Africæ. Ceterùm hoc Africanorum decretum viam aperuit nouo Zozimi beneficio in Apiarium: qui, interim dum authentica Concilij Nicæni exemplaria conquirebantur, iterum accuſatus, ac gradu ſuo dejectus, Romam appellauit; reſtitutúſque eſt à ſummo Pontifice, qui Fauſtinum Legatum miſit in Africam, vt Apiarium loco ſuo reddi procuraret. Sed repugnantibus Afris, inueſtigandum Fauſtino fuit quonam modo oſtenderet Zozimum in ea cauſa competentem judicem fuiſſe. Neque enim obtendi poterat canon Sardicenſis, quem interim obſeruandum eſſe conſenſerant Afri: quoniam eam conſenſui ſuo conditionem adjecerant, juxta genuinum canonis ſenſum, vt appellationem quidem tolerarent ad Epiſcopos comprouinciales, non autem indefinitè ad Epiſcopos finitimos. Itaque Fauſtinus, vt reſtitui rursùs Apiarium ſuaderet, laudauit priuilegia Eccleſiæ Romanæ, quæ in ſuam communionem receperat Apiarium, ac proinde nihil reliqui eſſe quàm vt ab Afris pariter ſuſciperetur. Synodus tamen hujus allocutionis rationem non habuit; quòd exiſtimaret non debuiſſe Apiarium in communionem recipi à Zozimo, poſt appellationem; tametſi reuera Apiarius probare non potuerit ſe appellaſſe. Contrà, Synodus repetitâ cognitione, adeo reum variis interrogationibus vrſit, vt crimen confiteretur. Narratio hæc colligitur ex epiſtola Concilij Africani ad Celeſtinum ſcripta; tametſi quidam conantur contextum ejus corrumpere, & aliò detorquent ejus ſenſum, qui nondum ſincerè explicatus eſt, neque etiam ſtatus controuerſiæ ob canonem Sardicenſem motæ qui Preſbyterorum cauſam exequitur. *Nam primùm quantum obſtiterit* (Fauſtinus) *omni congregationi diuerſas injurias ingerendo, quaſi Romanæ Eccleſiæ aſſerens priuilegia, & volens eum* (id eſt, Apiarium) *in communione ſuſcipi, quem tua ſanctitas credens appellaſſe, quod probare non potuit, communioni reddiderat. quod minimè tamen licuit &c.* Verſio Græca canonis Sardicenſis, quæ extat apud Balſamonem, ſincera non eſt; cùm potiùs ſit paraphraſis interpretis, qui ſenſum aliquem tribuere conatus eſt verbis à ſe non intellectis. Voces enim illæ, *finitimos interpellet*, ſi generaliter accipiantur, confuſionem introducere poſſunt in politiam Eccleſiaſticam. Quo factum eſt, vt interpres crediderit Synodum Sardicenſem non tribuere Preſbyteris licentiam interpellandi Epiſcopos vicinæ prouinciæ, niſi abſente Metropolitano. Ea fuit cauſa, cur eum in verſione ſua addiderit, contra ipſa verba canonis; de cujus fide dubitari non poteſt, cùm Dionyſij verſio, & quod in primis obſeruandum eſt, Concilium Africæ in epiſtola ad Bonifacium eum nobis exhibeant, clauſula illa carentem.

Concil. Carthagin. can. 6.

Epiſt. Conc. Afric. ad Celeſt.

Verus interpretatio canonis Sardic. [illegible]

IV. Concilium Carthaginenſe renouauit canonem Mileuitanum; edicto ne Preſbyteri *ad Tranſmarina judicia*, id eſt, Romam, appellarent, ſub pœna excommunicationis: *Non prouocent ad tranſmarina judicia, ſed ad Primates prouinciarum ſuarum, ſicut & de Epiſcopis ſæpe conſtitutum eſt. Ad tranſmarina autem qui putauerit appellandum, à nullo intra Africam ad communionem ſuſcipiatur.* Quod fuſè explicant iidem Afri in epiſtola ad Celeſtinum: *Presbyterorum quoque & ſequentium Clericorum improba refugia, ſicut te dignum eſt, repellat ſanctitas tua: quia & nulla Patrum definitione hoc Eccleſiæ derogatum eſt Africanæ, & decreta Nicæna ſiue inferioris gradus Clericos, ſiue ipſos Epiſcopos, ſuis Metropolitanis*

Can. 28 Concil. Afric.

Metropolitanus apertè commiſerunt. Prudentiſſimè enim juſtiſſiméque viderunt, quæcunque negotia in ſuo loco vbi orta ſunt finienda, nec vnicuique prouinciæ gratiam ſancti Spiritus defuturam; —— maximè quia vnicuique conceſſum eſt, ſi judicio offenſus fuerit cognitorum, ad Concilia ſuæ prouinciæ, vel etiam vniuerſale prouocare.

V. Suprema illa poteſtate fruebantur Concilia prouincialia Galliarum; jure tamen Conſultationis Eccleſiæ Romanæ ſeruato in majoribus cauſis; vt conſtat ex celebri illo loco epiſtolæ Innocentij I. ad Victricium Epiſcopum Rotomagenſem, cujus veram interpretationem inueſtigaui in Diſſertatione *De Iudicijs Canonicis Epiſcoporum.* Sic igitur ſcribit Innocentius: *Si quæ autem cauſæ vel contentiones inter Clericos, tam ſuperioris ordinis, quàm etiam inferioris, fuerint exortæ; vt ſecundùm Synodum Nicænam, congregatis ejuſdem prouinciæ Epiſcopis, jurgium terminetur. Nec alicui liceat, ſine præjudicio tamen Romanæ Eccleſiæ, cui in omnibus cauſis debet reuerentia cuſtodiri, relictis his Sacerdotibus qui in eadem prouincia Dei Eccleſiam nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias.* Secundùm hos Canones & Decreta, veteres Synodi Gallicanæ præcipiunt, vt Clerici qui de Epiſcopis ſuis conqueruntur, ad Synodum accedant; vt patet ex Concilio Vaſeoſi anni 442 Arelatenſi II. anni 452. & Aurelianenſi III. anni 538.

Innoc. I. epiſt. ad Victric. c. 3.

VI. Æuo Caroli Magni, Conciliis iſtiuſmodi conſeruata eſt ſuprema poteſtas in judicandis Abbatibus, Preſbyteris, monachis, aliiſque Clericis, & laïcis excommunicatis. Abſoluta auctoritas eſt id ita conſueuiſſe, cùm ita factitatum fuiſſe doceat Concilium Francofordienſe generale habitum anno DCCXCIV. cui interfuit Legatio Hadriani I. Papæ, & ad quod conuenerunt Epiſcopi Galliarum, Germaniæ, & Italiæ, à Rege euocati. *Statutum eſt*, inquit, *à Domno Rege & ſancta Synodo, vt Epiſcopi juſtitias faciant in ſuis parochijs. Si non obedierit aliqua perſona Epiſcopo ſuo de Abbatibus, Presbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus, Monachis, & ceteris Clericis, vel etiam alijs in eius parochia; veniant ad Metropolitanum ſuum, & ille dijudicet cauſam cum ſuis ſuffraganeis. Comites quoque noſtri veniant ad Iudicium Epiſcoporum. Et ſi aliquid eſt quod Epiſcopus Metropolitanus non poſſit corrigere, vel pacificare; tunc tandem veniant accuſatores cum accuſato cum literis Metropolitani, vt ſciamus veritatem rei.*

Vide caput XXVI. hujus libri § 2. & 3.

Concil. Francoford. c. 6.

Conſtat igitur, hoc canone nullum appellationis genus relinqui à Iudicio Metropolitani. Excipit ſolùm, vt ſi poſt ſententiam Synodi, ſuperſit adhuc aliqua controuerſia, accuſator & reus adeant Principem cum literis Metropolitani; vt Rex cognitionem extrajudicialem cauſæ ſuſcipiat, auctoritatémque ſuam tribuat pro executione rei judicatæ, aut Protectionem ſuam ſubditis ſuis, ſi contingeret eos opprimi in injuriam Legum & Canonum. qua de re alibi accuratè diſſero.

Cur autem Comites, quos hic canon jubet intereſſe Iudicijs Epiſcoporum, ad hæc Concilia conuenire debeant, docet Præfatio Concilij Moguntini juſſu Caroli Magni habiti anno DCCCXIII. *Conuenit nobis de noſtro communi collegio Clericorum ſeu Laïcorum tres facere turmas, ſicut & fecimus. In prima turma conſederunt Epiſcopi —— legentes atque tractantes ſanctum Euangelium. —— In alia verò turma conſederunt Abbates, ac probati monachi. —— In tertia denique turma ſederunt Comites & Iudices in mundanis legibus decertantes, vulgi juſtitias perquirentes, omniúmque aduenientium cauſas diligenter examinantes, modis quibus poterant juſtitias terminantes.* Vnde colligitur, Comites ea de cauſa ad Synodos conuenire ſolitos, vt pro ſua virili leges diſcerent, & vt ſeculares cauſas eorum definirent qui vndequaque ad conuentus hujuſcemodi accedebant. Præterea eorum præſentia neceſſaria erat ad terminandas lites quæ fortè exoriebantur inter Clericos & laïcos, quas ab Epiſcopo vnà cum Comite judicandas eſſe ſanciuit canon XXX. Concilij Francofordienſis: *Si fortè inter Clericum & laïcum fuerit orta altercatio, Epiſcopus & Comes ſimul conueniant, & vnanimiter inter eos cauſam definiant ſecundùm rectitudinem.* Praxis autem illa introducta eſt à Concilio IV. Aurelianenſi celebrato anno DXLI. Comites inſuper lege Capitularium tenentur adjuuare Epiſcopos *ad juſtitias faciendas.*

Vide caput XXV. hujus libri §. 6.

Concil. Aurelian. IV. c. 20.

Addit III. c. 54 & 64

Concilium Pariſienſe habitum anno

829. manifeſtè probat viam appellandi ad Sedem Apoſtolicam nondum fuiſſe
Concil. Pariſ. c. 26.
apertam per illas tempeſtates; cùm doceat Clericos ab Epiſcopis ſuis caſtigatos, querelas ſuas ad Regem deferre ſolitos, quando Synodi prouinciales non habebantur.

VII. Suprema Conciliorum prouincialium poteſtas confirmata eſt diſertis verbis in canone XXVI. Concilij Octaui Oecumenici, quod anno 870. in vrbe Conſtantinopolitana habitum eſt aduersùs Photium ejuſdem vrbis Patriarcham, cui præfuerunt Legati Hadriani II. ſummi Pontificis. Ac licèt Galli Concilium illud non admiſiſſent, ſummi tamen Pontifices, poſt ſuam electionem, ejus obſeruationem jurejurando promittebant, quemadmodum ſeptem Concilia quæ præceſſerant. Canon ergo ille cauſas Epiſcoporum diſtinguit à cauſis Preſbyterorum & aliorum Clericorum; decernítque vt Epiſcopi judicentur in Synodo Patriarchali. Appellationes autem Preſbyterorum à ſuis Epiſcopis dejectorum, à Metropolitano & ſynodo prouinciali præcipit judicari, *ad confirmandum ſcilicet ſine omni ſuſpicione, vel deſtruendum, per generalem Synodum, & multorum ſententiâ, Clerici depoſitionem.* Hic autem canon Latinè tantùm habetur, ex verſione Anaſtaſij Bibliothecarij, qui Synodo intererat, quíque Synopſin ejuſdem canonis confecit verbis ambiguis: *Quòd Clericus depoſitus, vel injuriam paſſus ab Epiſcopo ſuo, poteſtatem habeat recurrere ad majores Eccleſiæ Catholicæ Principes, id eſt, ad ſummos Pontifices.* Quibus vocibus heic ſignificantur Metropolitani, vt patet ex verbis canonis. *Generalis* autem *Synodi* vocabulo vtitur Anaſtaſius ad ſignificandum prouinciale Concilium, & vt illud opponat Synodi Diœceſanæ.

VIII. Extremis annis regni Caroli Calui, vis prima illata eſt auctoritati Conciliorum prouincialium. Preſbyteri enim depoſiti, & pœnitentiæ ſubjecti, qui nec Iudicio Epiſcoporum ſuorum acquieſcere volebant, nec Metropolitanum interpellare, Romam proficiſcebantur; illincque literas Canonibus aduerſas deferebant, in quibus citra vllam cauſæ cognitionem judicia Epiſcoporum reſcindebantur, & Iudices Romam vocabantur, ſententiæ ſuæ rationes illic allaturi. De hoc enim vſu cum Ioanne VIII. expoſtulat Carolus Caluus Imperator in epiſtola ad eum ſcripta, cujus auctor eſt Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus: in qua illud quoque additur, nolle Epiſcopos agnoſcere auctoritatem harum literarum, quas exiſtimabant conceſſas fuiſſe à miniſtris, commotis videlicet miſericordia quadam querentium, neque ſibi perſuadere poſſe eas juſſu Pontificis fuiſſe decretas. *Tranſalpinarum* Hincmar. ep. 9. c. 2.
regionum Preſbyteri, inquit, *à ſuis Epiſcopis de certis criminibus ab ordine Sacerdotali dejectis, & pœnitentiæ ſubactis, ſine licentia & conſcientia Primatum ſuorum huc venire, & hinc epiſtolas, quæ regulis non conueniunt, referre cœperunt. Quas non juſſione Apoſtolica, ſed, vt aſſolet etiam in republica, propter multiplicia reclamatorum negotia, quorumcunque miniſtrorum pia miſeratione factas, & nos & illius regionis putant Epiſcopi.* Tum in capitibus XIII. XIV. XV. XVI. & XVII. Imperator probat debere Preſbyteros judicari ab Epiſcopis; & à Synodo prouinciæ, ſi querela moueatur. ita namque decretum in Conciliis Nicæno, Antiocheno, Sardicenſi, Conſtantinopolitano, & Chalcedonenſi. Neque licitam eſſe prouocationem ab iis judiciis; vt Synodus Carthaginenſis diſertis verbis definiuit, dicens: *Tranſmarinum judicium non erit ratum.* Quo loco Hincmarus ita adnotat, in gratiam Francorum, *Quod tantundem eſt, Tranſalpinum*; & hanc praxim vſque ad ſua tempora obtinuiſſe affirmat: *Hæc itaque*, inquit ille in
Cap. 10 *Ab Epiſcopis Tranſalpinis Presbyteri regulariter judicati, ad hanc ſanctam Romanam Sedem inſcijs ſuis Epiſcopis veniunt, & de epiſtolas eorum refragantes judicia deferunt; eóſque vel commiſtros illorū ad hanc Sedem ad conquerendum contra eos venire præcipiunt. Quod nullis antiquorum legibus vel Patrum regulis, decretum fuiſſe legimus.*
capite XIX. *Tranſalpinis Eccleſiis earúmque Rectoribus ——— de Presbyterorum ac Diaconorum appellatione, ſi de judiciis Epiſcoporum ſuorum queſti fuerint ad comprouinciales Synodos & dijudicatione regulari eorum in iiſdem Synodis, ante longiſſimæ ætatis annos, vſque ad noſtra tempora, ſeruata & à deceſſoribus ac prædeceſſoribus eorum ſecuta & executa fuerunt.* Vnde colligit, epiſtolas illas, quas ex Vrbe Preſbyteri adferebant, cùm canonibus eſſent contrariæ, à Sede Apoſtolica datas non fuiſſe, quæ ſibi contraria eſſe non poteſt, id eſt, Decreto Papæ Gelaſij, qui ſcribit eam Sedem *præ ceteris* exequi canones Conciliorum: *Quas epiſtolas, ſacris regulis obuias, nec auctoritate Apo-* Cap. 21.

ſtolica fuiſſe miſſas, ſed compilatas quorumcunque vafritia credimus. Non enim ſibi ipſi Sedes Apoſtolica poteſt eſſe contraria, vel diuerſa. Demum in cap. XXIV. & XXV. Ioãnem Pontificem alloquens, concludit auctoritatem Pontificiam & Imperatoriam poteſtatem debere ſollicitè conſiderare quid ab eorum prædeceſſoribus decretum fuerit circa obſeruationem legum & canonum, eóſque inuiolabiliter cuſtodire, vt ratum firmúmque eſſe faciant quicquid ipſi ſecundùm leges & canones ſtatuerint: *Et ſeruando quæ legaliter & regulariter geſta ſunt, rata eſſe faciamus quæ legaliter & regulariter juſſerimus.*

IX. Francorum deſiderio opponebatur conſuetudo aliarum Eccleſiarum, quæ Preſbyteros damnatos conſentiebant in Synodo Romana, cui Epiſcopi eorum intereſſent, judicari. Excipit Imperator præclarè admodum, diſparem eſſe rationem Epiſcoporum Romanæ vrbi vicinos, & eorum qui trans Alpes eſſent. Illos quippe à Papa conſecrati, & ad ejus Synodum pertinere, quò ſecundùm canones accedere tenentur; ideóque intereſſe poſſe examinandis querelis quas eorum Preſbyteri proponunt. At Tranſalpinorum, aliorúmque qui in longinquis regionibus commorantur, diuerſam eſſe cauſam. Canones & Decreta Pontificum nihil aliud ab eis exegiſſe, quàm id quod poſſibile fuerit, & quod auctoritati Canonicæ pacíque Eccleſiaſticæ conſentaneum foret. Nunquam adactos Tranſalpinos Epiſcopos ad ater Romanum, pro quæſtionibus Preſbyterorum. Quanquam fortaſſis ita vſurpatum quandoque fuerit quoad alios, qui ad ſpecialem Epiſcopi Romani Diœceſim pertinebant. *Poteſt fieri vt illi qui in vicinis prouincijs ſunt hujus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, quique juxta ſacras regulas ad manus impoſitionem & ad Synodos huc conuenire ſolent, ipſi pro reclamatione contra Preſbyterorum ſuorum ad præfatam examinationem conueniant, ſicut ſacri Canones ac leges præcipiunt, vt ad Primatem cujuſque prouinciæ qui negotia videntur habere concurrant; vel ad Synodum qui ſe læſos exiſtimant, quò non ſit difficile teſtes adhibere, innitantur. Tranſalpinis autem, & alijs qui in ſimiliter longinquis regionibus commorantur, Apoſtolica Sedes, & ſacrorum Canonum promulgatores, loquente in eis Sancto Spiritu, quæ ſunt vnicuique prouinciæ poſſibilia, & auctoritati* (In dicta epiſtola Hincmari, cap. 21.) *conuenientia, atque paci Eccleſiæ congruentia, tenenda & exequenda diſcretiſſime præfixerunt.* Infrà: *Legimus etiam, quamuis rariſſimè, præceptum à Sede Apoſtolica quoſdam de longinquioribus parochijs ſpecialis Diœceſeos Romani Pontificis, ad cujus ſollicitudinem vniuerſalis Eccleſia pertinet, propter contumaces contentiones aliquos inuitatos fuiſſe. Sed de Tranſalpinis regionibus, quibus decreta priuilegia ſeruari debent, tale quid pro Preſbyterorum & Diaconorum appellatione à Sede Apoſtolica præceptum fuiſſe non legimus.* Cap. 21.

X. Exceptio illa, nimirum Eccleſiam Gallicanam non pertinere ad ſpecialem Diœceſim Romanam, id eſt, neque ad Conſecrationem Epiſcopi Romani, nec ad ejus Synodum, tametſi Sedem Apoſtolicam coleret velut particulare Caput Occidentis, & etiam tanquam Caput Eccleſiæ vniuerſæ; Exceptio, inquam, illa, prorsùs legitima erat. Prudenter itaque Nicolaus I. conatus eſt efficere vt Epiſcopi Galliarum ad Concilium Romanum conuenirent, vt ea ratione eandem in Gallia & in vniuerſo Occidente Patriarchalis juriſdictionis amplitudinem conſtitueret, quam Patriarchæ Orientis poſſidebant in ſua quiſque Diœceſi. Ij autem Metropolitanos omnes euocabant ad Synodum Patriarchalem, juxta Canones Conſtantinopolitanos & Chalcedonenſes, Iuſtinianíque Nouellas. Ea itaque de cauſa literas ad Epiſcopos Galliarum & Germaniarum ſcripſit, vt eos ad Concilium Romanum anno 865. celebrandum euocaret; quæ redditæ illis fuere curâ Regum Caroli Calui, & Ludouici. (Nicol. ep. 27. ad Ludou. Germaniæ & Carolum Caluum Reges.) At Epiſcopi, qui Nicolai conſilium intellexerunt, nihil ſuo nomine reſponderunt, ſed ſcribi ad eum procurauere à Regibus ſuis, qui Protectores ſunt Libertatum Eccleſiæ. Igitur Principes ſcripſerunt, non potuiſſe Epiſcopus accedere ad Concilium, ob breuitatem temporis, & ob pericula itinerum; & ob id etiam, quòd occupati eſſent pro tuitione regni aduerſùs Piratas. Quibus addunt, nullam eſſe neceſſitatem quæ Epiſcopos cogat Romam mittere, vt Concilio interſint, *Vt Epiſcopos de regnis veſtris Romam mittendi neceſſitas non poſtulet*, vt ait Nicolaus in ſua ad Reges epiſtola; qui ex his verbis colligit, nolle Epiſcopos mandatis ſuis obedire: *Sed intelligi datur, eos monitis noſtris non velle parere.* Nam Reges tanquam rem certam

exiſtimant Epiſcopos ſuos non pertinere ad corpus Concilij Romani, atque ideo non teneri ad illud accedere toties quoties eos euocari contingit; ſed tantùm ſi ea neceſſitas incidat, vt Concilium Oecumenicum ſit celebrandum.

Bilem Nicolai commouit hæc reſponſio; qui repræſentat, communi conſenſu prouideri poſſe neceſſitatibus Eccleſiæ, ſi Epiſcopi venirent ex prouinciis ad Concilium Romanum. At diuerſa ratio prohibebat Reges noſtros & Epiſcopos Galliarum, ne illuc accederent. Quippe illic lex ipſis impoſita fuiſſet; contendiſſentque Pontifices, Canones in eo Concilio conditos executioni demandandos eſſe citra nouum examen, cùm eis decernendis acceſſiſſet conſenſus Epiſcoporum Gallicanorum. Secùs eueniebat, quando Concilia habebantur intra Gallias. Cauſæ enim in eis agitabantur ex ſententia & conſenſu Regis & omnium ordinum; & ſi quid à Roma mittebatur, deliberationi Concilij obnoxium erat. Mitigatus tandem eſt animus Nicolai, quoad jura Regum in Epiſcopos. Agnoſcit enim, eam illis auctoritatem ineſſe, vt prohibere poſſint ne Epiſcopi Romam accedant; neque id vllo modo exprobrari poſſe Epiſcopis, ſi obſequio ſuo prohibitionem exequantur. Attamen contendit poſſe Reges vituperari, ſi ea auctoritate abutantur: *Quòd ſi qui ex confratribus noſtris Epiſcopis talia nobis miſiſſent, habueramus qualiter illos reprehendere & arguere deberemus; excepto ſi Regalem Magnitudinem veſtram ſibi impedire dixiſſent, in vobis hoc reprehendere & corrigi debere videretur.* Videbimus poſtea in cap. XVI. quid ſexennio pòſt in Octaua Synodo tentauerit Summus Pontifex aduersùs jura Regni Francici.

XI. Et Ioannes quidem VIII. videtur majorem antiquarum inſtitutionum curam habuiſſe, poſt acceptam Caroli epiſtolam, quam decreto Concilij VIII. initi conſpiciebat. Quippe Sigebodo Narbonenſi Archiepiſcopo exprobrat facinus quorundam Epiſcoporum prouinciæ Narbonenſis; qui Preſbyterum quendam accuſatum ad Sedem Apoſtolicam accedere juſſerant; interim verò eum ſuſpenderant, ac *quibuſdam epitimijs*, id eſt, pœnitentiis onerauerant, donec aliter Summus Pontifex ſtatuiſſet. Porrò ea de cauſa Preſbyterum illum Romani Epiſcopi judicio commiſerant, quòd, vt ait Pontifex, cauſa dubia eſſet. Addit verò, rectè illos ita agere potuiſſe, ſi eſſ in *plenario Concilio* (quem loquendi modum hauſit è Ferrando Diacono) examinatâ, conſtitiſſet eſſe difficilem. Eo enim caſu conſuli potuiſſe Sedem Apoſtolicam, ſecundùm antiquam conſuetudinem. *Vt ita facta ſcripto relatione,* inquit, *ſi quid dubium ſibi ſeu difficile ingeſſiſſe videretur, noſtrum ſuper hoc more priſco decretum expoſcerent.* Quapropter Ioannes cognitionem illam ab eo Metropolitano ſuſcipi jubet; vt jure proprio eam definiat, cum collegis ſuis: *Ergo ſaltem nunc fraternitas tua, Metropolitani jure potita, ex Epiſcopis ſub ſe degentium vel vicinorum ſex, vnà cum Epiſcopo cujus eſt iſte parœciæ, ſibi ſocians, tantum negotium ſubtili ventilet diſcuſſionis ventilabro, & inuento quod juſtum eſt, Canonicè decernat, & communi fratrum cenſura definiat.* Apud Iuonem parte 2. c. 26.

Hadrianus II. Ioannis VIII. deceſſor quandam moderationem adhibuerat in cauſa Herlefridi Preſbyteri, qui prouocauerat à judicio Epiſcopi ſui ad Sedem Apoſtolicam, tanquam ad Caput omnium Eccleſiarum. Nam laudato Carolo Caluo Rege, qui Preſbytero illi permiſerat iter Romanum, æquum eſſe cenſet vt injuſta ſententia ab Epiſcopo lata in Concilio ciuitatis, irrita eſſe jubeatur in Concilio prouinciali, Hincmari Archiepiſcopi auctoritate. *Quòd præſentem Presbyterum Herlefridum, poteſtate ſui Præſulis plus quàm canonica veritate perculſum, ad Sedem Apoſtolicam, vtpote Caput omnium Eccleſiarum, venire paſſi eſtis, bene quidem feciſtis. Sed nunc meliùs faceretis, ſi quod in ciuili Concilio apud ſuum Epiſcopum perperam geſtum eſt, in prouinciali Synodo apud vos rationabiliter, & apud fratrem noſtrum Hincmarum Archiepiſcopum caſſaretur.* Epiſt. 13. Hadr. ad Carolum Caluum. Tum id quoque Regi tribuit, vt eundem Presbyterum procuret Eccleſiæ ſuæ reddi, vſque ad celebrationem Synodi; vel Epiſcopum cogat Romam mittere Legatum, quò parte vtraque audita, ſtatuatur prout juſtum viſum fuerit; quemadmodum conſtat ex epiſtola Hadriani ſcripta anno DCCCLXIX. Agnoſcit itaque auctoritatem Metropolitani, cui negotium iſtud judicandum relinquit; ac tamen indicat cupere ſe vt cauſa

apud Sedem Apoſtolicam judicetur, ſi Rex ita pateretur. Ejus tamen arbitrio rem integram permittit.

Hadriani & Ioannis ſucceſſores, ruptis canonum cancellis, appellationes Preſbyterorum admiſere; adeo vt Gregorius VII. in Decretis ſuis, quæ vulgò *Dictatus Papæ* dicuntur, hoc quoque præceperit: *Vt nemo audeat condemnare Apoſtolicam Sedem appellantem.* Quod in jus commune verſum eſt in Decreto Gratiani, & in Libris Decretalium.

XII. Quæri ſolet, vtrum præter exercitium illud juriſdictionis, Conciliis prouincialibus ineſſet poteſtas condendi decreta Canonica. Et in praxi quidem veteris Eccleſiæ, dubitari nō poteſt quin ita fieri poſſit, modò tamen ea decreta contraria non eſſent canonibus Conciliorum generalium. Exemplo erunt Concilia Gallicana. Valentina quippe Synodus, coacta anno CCCLXXIV. cui interfuerunt Epiſcopi prouinciæ Viennenſis, decreta ſua miſit ad vniuerſos Epiſcopos Galliarum & Quinque prouinciarum. Ita pariter Synodus Rcienſis, in prouincia Arelatenſi, coacta anno 439. Arauſicana prima anno 441. Vaſenſis anno 442. Andegauenſis in prouincia Turonenſi anno 453. Venetenſis in eadem prouincia anno 465. Arelatenſis IV. anno 524. Carpentoratenſis in eadem prouincia anno 527. Synodus Arauſicana II. habita anno 529. prouincialis item erat; ſed tamen Canones ſuos edidit aduersùs Pelagianos, *juxta capitula ab Apoſtolica Sede tranſmiſſa*, vt adnotatum eſt in Præfatione Synodi. Eodem anno Vaſenſis Synodus in eadem prouincia ſuos etiam Canones edidit. Synodus Antiſſiodorenſis ab Aunachario Epiſcopo celebrata anno 590. cum Abbatibus & Preſbyteris ſuæ Diœceſeos, XLV. Canones edidit, tametſi vnius Epiſcopi Synodus eſſet. Concilium Metenſe habitum anno 888. in quo XIII. Canones editi ſunt, prouinciale item eſt, celebratum ab Archiepiſcopo Treuerenſi, cum ſuis Suffraganeis Epiſcopis prouinciæ Belgicæ. Concilium Troſleianum prope Auguſtam Sueſſionum, conuocatum fuit ab Heriueo Archiepiſcopo Remenſi, cui interfuerunt Epiſcopi prouinciæ Remenſis. in eo editi ſunt canones XV.

Hiſpanis quoque magni momenti ſemper viſi ſunt canones editi in ſuis Conciliis prouincialibus. Argumento erunt Concilium Elibetitanum anno 305. coactum, in quo decreti ſunt canones octuaginta & eo ampliùs; Cæſarauguſtanum in prouincia Taraconenſi habitum anno 380. Bracarenſia primum & ſecundum in Gallæcia habita annis 563. & 571. & Lucenſia ejuſdem prouinciæ, & eodem ferme tempore celebrata, quæ prouinciam illam in duas Metropoles diuiſerunt tempore Regum Sueuorum. Narbonenſe habitum anno 589. ſub Recaredo Rege, qui Narbonenſem prouinciam obtinebat velut membrum Coronæ Hiſpanicæ. Hiſpalenſe primum anno 590. & ſecundum anno 618. cui præfuit Iſidorus Metropolitanus, cujúſque Canones referuntur ab Iuone & Gratiano.

Sanè adeo verum eſt & manifeſtum, ineſſe Conciliis prouincialibus auctoritatem ad condendos canones, vt & ipſe auctor Apologetici pro Decretis Gregorij VII. editi in Concilio Romano anno 1074. tametſi prorsùs addictus Gregorio, veritatem illam conſtituat inter axiomata Diſciplinæ Canonicæ. Ait enim, decreta Conciliorum Oecumenicorum obſeruanda eſſe velut leges Euangelicas; dein rationem etiam habendam canonum in Synodis prouincialibus editorum, modò contrarij non ſint Canonibus Conciliorum, quandoquidem eas bis in anno celebrari præcipiunt Canones Nicæni, Conſtantinopolitani, & Chalcedunenſes. *Patet quòd authenticæ ſanctiones etiam prouincialia Concilia fieri præcipiunt. Quod in caſſum præciperent, niſi & nos eorundem Conciliorum probabiles ſententias obſeruare decernerent. Vnde & in tertio Toletano Concilio vniuerſali decretum eſt: Qui Concilia Orthodoxorum Epiſcoporum conſona ſanctiſſimis Quatuor Conciliis non recipit, anathema ſit.* Præclarè autem admunet idem auctor, perſæpe magnos & egregios viros his Conciliis interfuiſſe. Ac ſicut temerarium eſſet, contradicere opinioni illuſtrium horum virorum; ita tolerandam prorsùs non eſſe eorum contumaciam, qui nolunt obſequi Decretis ex ſententia multorum ſapientium ſtatutis: *Ergo*, inquit, *multorum ſapientium judicio non acquieſcere, multo magis eſt intolerabile, in his duntaxat Capitulis quæ prædictis authenticis ſtatutis non aduerſantur, ſed inſtitutioni Chriſtianæ religionis proculdubio ſuffragantur.* (Apologet. pro Decret. Greg. VII. c. 3. & 4.)

XIII. Quapropter meritò reprehendendus eſt Gratianus, qui nouum jus

introducere conatus eſt in Decreto ſuo; nimirum, poſſe quidem Cõcilia hæc cauſas judicare, & criminibus debitas pœnas irrogare, non tamen nouos canones condere; *Non conſtituere aliquid, vel definire*, vt ipſe loquitur in Diſt. XVIII. Itaque auctor Gloſſæ eum apertè redarguit, qui ita ſcribit ad hunc locum: *Illud non eſt verum. Quia Epiſcopi bene condere poſſunt canones Epiſcopales, & Archiepiſcopus prouinciales. Sed de majoribus negotiis non poſſunt aliquid ſtatuere.* Exceptio illa Gloſſæ aperit genuinum ſenſum capitis *Concilia*, ex quo Gratianus ſentẽtiæ ſuæ fũdamentum mutuatus eſt, quódque deſcriptum eſt ex Apologetico Ennodij Ticinenſis. Sed caput illud à me explicatum eſt in Diſſertatione *De Iudiciis Canonicis Epiſcoporum.*

Diſt. 17. c. Concilia.

Sanè Doctores noſtræ ætatis non contradicunt huic auctoritati Conciliorum prouincialium, modò eorum Decreta conſentanea ſint juri communi, id eſt, juri quod in Decretalibus continetur, juxta receptum loquendi modum. Tamen diſſimulandum non eſt, Cardinales Congregationis inſtitutæ pro explicatione Concilij Tridentini auctoritatem illam quibuſdam limitibus circumſcripſiſſe, vim apertam inferendo verbis Decreti Tridentinæ Synodi; cùm declarant Concilia prouincialia publicanda non eſſe antè quàm Sedes Apoſtolica conſulatur. *Decreta quæ in Conciliis prouincialibus conduntur, publicari non debent inconſultò Romano Pontifice.* Sed Declarationes illæ vim legis non obtinent in Gallia.

Azor. Inſtit. moral. par. 2. lib. 3. c. 47.

Declarationes ad c. 2. Conc. Trident. de reform. ſeſſ. 24.

CAPVT XV.

Synopſis.

I. Concilia prouincialia celebrari deſierant tempore Concilij Chalcedonenſis. Idem de ſua ætate teſtantur Iuſtinianus, Zonaras, Balſamo, & Matthæus Blaſtares.

II. Hujus deſuetudinis origo debetur inſtitutioni Conciliorum Patriarchalium; quæ ſingulis annis celebrabantur, & quibus omnes Metropolitani intereſſe tenebantur. Canon Concilij VIII. omnino conditus aduerſùs Epiſcopos Gallicanos. Verùm Concilium illud receptum non fuit in Gallia.

III. Diutiùs Eccleſia Occidentalis retinuit morem celebrandorum Conciliorum prouincialium. Cur tandem ab iis celebrandis abſtinuerint Epiſcopi. Eorum vſum reſtituere tentauit Innocentius III. irrito conatu.

IV. Quid Concilio Baſileenſi, & Tridentino, placitum.

V. Edictum Bleſenſe præcipit, vt Concilia prouincialia tertio quoque anno habeantur. Verùm nihil horum obſeruatum eſt huc vſque.

I. Si quis autem curioſè inquirat, quibus tandem de cauſis celebrari deſierint Concilia prouincialia, reperiet morbum hunc in vniuerſa Eccleſia, non ſolùm Occidentali, ſed etiam Orientali, graſſatum eſſe, atque adeo cauſam debere eſſe communem. Adnotatum namque eſt in cap. XIX. Synodi Chalcedonenſis, Concilia illa deſiiſſe celebrari per illas tempeſtates: *Peruenit ad aures noſtras, quòd in prouinciis ſtatuta Epiſcoporum Concilia minimè celebrentur, & ex hoc plurima negligantur Eccleſiaſticarum cauſarum, quæ correctione indigent.* Sed exprobratio illa, ab Oecumenico Concilio facta, parum profuit. Quippe Iuſtinianus, octuageſimum poſt annum, admonet in Nouella CXXXVII. Canones qui præcipiunt celebrationem Cõciliorum prouincialium, obſeruatos non fuiſſe vſque ad ætatem ſuam: *Quando autem quod in Canonibus cautum eſt Synodis Sanctiſſimorum Epiſcoporum per ſingulas prouincias congregandis huc vſque minimè obſeruatum eſt.* Apud Græcos, congregandorum Conciliorum prouincialium ſtatuta renouata ſunt auctoritate Canonum Synodi in Trullo, & ſecundæ Nicænæ. Attamen Zonaras obſeruauit, ea adeo ætate ſuâ (id eſt, ad annum M. C. LXXX.) neglecta fuiſſe in Oriente, vt nuſpiam ea Concilia haberentur. Quod Balſamo quoque, qui anno M. C. XC. viuebat, pro ætate ſua teſtatur; & pro ſua item Matthæus Blaſtares, qui circa annum M. CCC. floruit.

Nou. 137. c. 4.

Zonaras & Balſamo in Comm. ad Canon. v. Nicæn.

II. Ac mihi quidem inquirenti in cauſas hujus deſuetudinis, nulla alia occurrit, præter celebrationem Conciliorum Patriarchalium, quæ ſingulis annis congregabantur à Patriarcha, cuíque intereſſe debebant Metropolitani juxta Canones Concilij CP. & Nouellam Conſtitutionem Iuſtiniani, qui Metropolitanos iſtiuſmodi breui deſcriptione explicat. Epiſcopi, inquit, qui à Patriarcha ordinantur, & ipſi jus habent alios ordinandi; id eſt, Metropolitani, vt explicat Photius in Nomocanone. Quapropter tollenda

eſt negatio quæ adjecta eſt in contextu Nouellæ, *hi qui non habent jus alios Epiſcopos ordinandi*; ac prorſus legendum, *qui habent jus*. Illud autem incommodum ex eo ſequebatur, quòd Concilia illa generalia Patriarchatus impediebãt ne particulares prouinciarum Synodi haberẽtur, vt in Concilio Octauo Oecumenico propoſitum eſt. At Synodus octaua difficultatem ſuſtulit, jubendo vt ſi vtraq; Concilia haberi non poſſint, Metropolitani teneantur præferre Concilium Patriarchale, ad quod accedere teneantur, cùm euocati fuerint à Patriarcha; in hoc enim Concilio judicandas eſſe omnes cauſas, non ſolùm vnius prouinciæ, ſed etiam totius Patriarchatus. Quo vnico decreto, tacitè conceſſa eſt libertas abſtinendi à celebratione Conciliorum prouincialiũ. Clauſulæ quæ ſequuntur in Canone, additæ ſunt in gratiam Patriarcharum. Quippe jubetur, vt Metropolitani nullam rationem habeant mandatorum Principum, ſi fortè contingeret eos vetari ne ad Synodum Patriarchæ accederent. Et quia in Occidente omnes Metropolitani non cõſecrabantur à Patriarcha; ſtatuitur, vt omnes Metropolitani, qui aut impoſitionem manuum, aut Pallium à Patriarcha acceperint, teneantur accedere ad ejus Concilium. Duo illa capita oſtendunt Canonem illum aduersùs Epiſcopos Gallicanos decretum eſſe juxta ſuggeſtiones Legatorum Pontificiorum. Ij autem eo conſilio illum canonem condi procurarunt, vt à Concilio Oecumenico firmata eſſe videretur Nicolai I. noua molitio, ſexennio antè prolata. Tum vt Epiſcopos Gallicanos hac ſententia percelli procurarent: qui, ne ad Concilia ordinaria Patriarchatus Romani conuenire cogerentur, & vt impoſitas Epiſcopis Italiæ conditiones detrectarent, eas excuſationes adferebant; neque accipere ſe manuũ impoſitionem ab Epiſcopo Romano, & præterea à Principibus impediri ne ad Synodos illas accedant. Conuellebat præterea idem canon aliã conſuetudinẽ Galliæ, quoad Cõcilia generalia Regni. qua de re dicetur in alio loco hujus Diſſertationis. Verùm Concilium illud receptum non fuit in Gallia, vt Ademarus Cabanẽſis adnotauit; quòd quædam capita edidiſſet contra antiquos Canones, tum pro imaginum adoratione, tum etiam in gratiam Summi Pontificis, vt ait hic auctor: *In qua Synodo de imaginibus adorandis aliter quàm orthodoxi Doctores antè definierant, ſtatuerunt; quædam etiam pro fauore Romani Pontificis, qui eorum votis de imaginibus adorandis annuit, quædam contra antiquos Canones, & contra Decreta Patrum; vt qui ipſam Synodum legerit, inueniet.* Itaque ex congregatione Conciliorum Patriarchalium conſequebatur, per conſequentiam penè neceſſariam, celebratio Conciliorum prouincialium. Sed aliunde eiſdem Conciliis ingens pernicies imminebat. Quippe appellari poterat ab eorum judiciis ad Concilium Patriarchale; quod etiam perſæpe inuocabatur, *omiſſo medio*. Octaua Synodus huic morbo medicinam adhibere tentauit canone XXVI. quo ſuprema in Preſbyteros judicia permittuntur Synodis Metropolitanorum. Verùm tranſmiſſa hujus canonis obſeruatio effecit vt Synodi prouinciales prorsùs defecerint in Oriente; vt ex Zonaræ, Balſamonis, & Blaſtaris teſtimonio conſtat. Ademarus in Chronico.

III. Diutiùs in Eccleſia Occidentali viguit conſuetudo celebrandorum Conciliorum prouincialium, quoniam eorum auctoritatem ſarram tectámque eſſe voluit Occidens vſque ad nonum ſeculum. Sed ſtatim atque Summi Pontifices abolere tentarunt ſupremam eorum in judicando poteſtatem, comminati ſunt Epiſcopi ſe ab eis celebrandis, quòd inutilia futura ſint, abſtenturos. Hic eſt enim ſenſus Hincmari, Caroli Calui nomine ſcribentis ad Joannem VIII. qui Preſbyterorum ab Epiſcopis ſuis depoſitorum, & rurſum in Synodis prouincialibus damnatorum appellationes recipiebat: *Nihil prodeſt eos* (id eſt, Epiſcopos) *ſecundùm ſacros Canones & Decreta Sedis Romanæ Pontificum pro accuſatis Preſbyteris de manifeſtis criminibus comprouinciales Epiſcoporum Synodos frequentare; ſed faciet licenter quiſque Preſbyterorum quod libet. Vnde ſi fuerit redarguius, veniat Romam. Et quia pro ſingulis Preſbyteris Epiſcopi Tranſalpini regulariter judicatis, miſſos dirigere, & actionum documenta ſcribere non valent, nec teſtium neceſſarias perſonas tunc producere, fiducialiter poterit mentiens quiſque innocentiam ſuam aſſerere, cùm non erit qui mendacia ejus poſſit refellere.* Hincmar ep. 8. c. 19 & 20. edit. Mogunt. Cùm itaque Summi Pontifices pertinaciter contendiſſẽt appellari poſſe ad Sedem Apoſtolicam, non ſolùm à ſententiis definitiuis, ſed etiam ab inſtructione, ac hujuſmodi appellationes reciperent; Epiſcopi

omnem horum Conciliorum curam abjecerunt, quæ nihil aliud ipſis adferebãt quàm ſumptus & dedecus. Eorum vſum Innocentius III. decreto Concilij Lateranenſis reſtituere tentauit: *Sicut olim,* inquit, *à Sanctis Patribus noſcitur inſtitutum, Metropolitani ſingulis annis cum Suffraganeis ſuis prouincialia non omittant Concilia celebrare; in quibus de corrigendis exceſſibus, & moribus reformandis, præſertim in Clero, diligentem habeant cum Dei timore tractatum; Canonicas regulas, maximè quæ ſtatutæ ſunt in hoc generali Concilio, relegentes, vt eas faciant obſeruari.*

Decretum illud omni effectu caruit, quia remediũ non adhibebat malo quod ortum erat ex ceſſatione celebrandorum Conciliorum prouincialium. Durandus Epiſcopus Mimatenſis, qui centum pòſt annis ſcribebat, fidem facit hujus deſuetudinis, déque ea conqueritur: *Cùm in Concilio Nicæno caueatur, quòd per ſingulas prouincias bis in anno Epiſcoporum Concilium teneatur, vt quæ corrigenda & reformanda in qualibet prouincia fuerint corrigantur & reformentur, & dictum ſalubre conſtitutum non ſeruetur, videretur vtile quòd per prouidentiam Concilij executioni debitæ mandaretur.*

Durandus de modo Concilij gen. celebr. Rubr. x1.

IV. Synodus Baſileenſis præcipit vt ea Concilia celebrentur: quorum præcipuum fructum eſſe putat inquiſitionem vitæ, morum, & conuerſationis Epiſcoporum, lectionum Canonum, & vt eorum qui negliguntur obſeruatio præſcribatur in prouincia. Par cura fuit Concilij Tridentini, quod ea Concilia jubet tertio quoque anno celebrari.

Concil. Trid. ſeſſ. 24 de Reform. c. 2.

V. Eorum Conciliorum ſanctitati æmulatur Edictum Bleſenſe; quod præcipit vt Archiepiſcopi Synodos ſuarum prouinciarum habeant tertio quoque anno; in quibus prouideatur diſciplinæ, morum correctioni, politiæ Eccleſiaſticæ, & inſtitutioni Seminariorum & Scholarum, ſecundùm formam in ſanctis Decretis præſcriptam. Magiſtratibus autem adimit poteſtatem impediendi celebrationem horum Conciliorum. Quòd ſi contingat à rebus pro diſciplina & correctione morum illic decretis appellari tanquam ab Abuſu, decernit vt eorum executio retardari non poſſit prætextu illius appellationis. Verùm nihil horum obſeruatum eſt hucuſque; quæ tamen prorsùs obtinere deberent, reſecatis & reſciſſis iis malis quæ harum Synodorum celebrationem interruperunt. Sanè res eo temperamento conſtitui poſſe videtur, quod nec Pontificiam auctoritatem lædat, nec Regiam.

Ordonnance de Blois article 20. & 24.

CAPVT XVI.

Synopſis.

I. De Conciliis Nationalibus. Inquiritur in eorum originem. De variis Diœceſibus Imperij Occidentalis, & Orientalis.

II. Earum Diœceſeon adminiſtratio explicatur. Origo Synodorum Nationalium tribuenda eſt legi Impp. Valentis, Gratiani, & Valentiniani. Anianus notatus. Variæ ſignificationes vocis Diœceſis. *Παροικία quid. Ejus variæ ſignificationes.*

III. Lex illa mirè placuit perſonis Eccleſiaſticis: cujus inſtitutio firmata eſt Canone ſecundo Concilij CP.

IV. Canon ille antecedit inſtitutionem Patriarchatus CP. In eo autem agitur tantum de Diœceſibus Imperij Orientalis; nulla prorsùs mentione facta Diœceſeon Occidentis.

V. Occidens jam inde à Conſtantino habuit ſua Concilia Nationalia. Probatur de Africa.

VI. Diœceſis Illyriciana conſtituebat ſuam Synodum. Idem obtinuit in ceteris Diœceſibus Occidentis.

I. PRÆTER Concilia prouincialia, quæ ex prouinciæ vnius Epiſcopis conſtabant, alia quoque diù in Gallia perviguere, quæ vulgò *Nationalia* vocantur, ex pluribus prouinciis conflata. Quippe Eccleſia Gallicana eo jure ſemper vſa eſt, vt in vnum corpus cõgregari poſſet, quoties agebatur de negotiis Eccleſiaſticis ſtatum totius regni cõtingentibus. Neminem adhuc auctorem legi, qui horum Conciliorum originem adnotauerit. Ea tamen in antiquis Conciliis & in Legibus Imperatorum deprehendere licet, ſi quis hanc curam ſuſcipere velit. Verùm vt id faciliùs fieri poſſit, obſeruandum eſt in anteceſſum Imperatorem Conſtantinum Imperij ſui adminiſtrationem partitum eſſe, ſub quatuor Præfectis Prætorio, in diuerſa prouinciarum corpora, quæ in Legibus vocantur *Diœceſes*, id eſt, Adminiſtrationes, quæ ſuberant ſpeciali adminiſtrationi vel Vicarij cujuſdam Præfectorum prætorio, Proconſulis, aut aliûs Magiſtratûs, cujus ſplendida eſſet adminiſtratio. Imperiũ Occidentale comprehendebat ſeptem Diœceſes, ſiue Regiones.

Regiones. Sub Prçfecto nimirum prætorio Galliarum, Diœceſis Gallicana, quæ conſtabat ex XVII. prouinciis Galliarum: Diœceſis Britanniarum, ex quinque prouinciis: Diœceſis Hiſpaniarũ, ex ſeptem prouinciis. Sub Præfecto prętorio Italiæ; Diœceſis Africana, ex prouinciis ſex: Diœceſis Italica, cujus caput erat Mediolanũ, ex prouinciis ſeptem: Diœceſis Romana, ex decem prouinciis. Sub Præfecto prætorio Illyrici; Diœceſis Illyriciana, in qua XVII. prouinciæ. Imperium verò Orientale comprehendebat Diœceſim Thracicam, ex prouinciis VI. conflatam, in qua Conſtantinopolis fuit: Diœceſim Ponticam, in qua prouinciæ vndecim: Diœceſim Aſianam, in qua prouinciæ totidem: & Diœceſim Orientalem, vbi Antiochia, in qua prouinciæ quindecim. Quatuor illæ Diœceſes parebant Præfecto prætorio Orientis. Diœceſis verò Ægyptiaca, quæ ſex prouincias complectebatur, ſuberat Prçfecto Auguſtali. Sed ætate Theodoſij ſenioris, huic Imperio adjecta eſt portio Illyrici; quod ea ratione diuiſum eſt in duas Diœceſes, in Illyricum videlicet orientale, cujus metropolis Theſſalonica, cui contributæ vndecim prouinciæ, & occidentale, cujus caput fuit Sirmium, in eóque ſex prouinciæ, ſub Præfecto prætorio Italiæ, vt patet ex Actis Concilij Aquileienſis.

II. Itaque in vnaquaque Diœceſi aderat Vicarius Præfecti prætorio, aut Proconſul, ſiue alius quiſpiam magiſtratus illuſtris, qui vniuerſarum harum prouinciarum curam gerebat; & jus apud eas dicebat juxta mores illarum tempeſtatum, in publicis earum prouinciarum conuentibus, *agendo conuentus juridicos.* Eandem in Eccleſiam conſuetudinem inuehi conceſſerunt Imperatores; id eſt, vt Epiſcopi conuentus prouinciarum & vniuerſæ Diœceſeos agerent, in quibus cauſas ſuas finirent. Eam conſuetudinem lege ſua, quæ extat in Codice Theodoſiano, firmarunt Impp. Valens, Gratianus, & Valentinianus. In ea Concilia vnius Regionis, ſeu Diœceſeos, quæ nunc *Nationalia* vocantur, conceptis verbis fieri jubentur; tametſi interpretatio Aniani, cui perſpecta non erat vis vocabuli *Diœceſeos*, procul à ſententia legis recedat, cùm eam coërcere voluerit ad Synodos ordinarias Epiſcoporum. L. 13. C. Theodoſ. De Epiſcopis. *Qui mos eſt cauſarum ciuilium, iidem in negotiis Eccleſiaſticis obtinendi ſunt; vt ſi qua ſunt ex quibuſdam diſſenſionibus leuibúſque delictis ad religionis obſeruantiam pertinentia, locis ſuis, & à ſuæ Diœceſeos Synodis audiantur.* Vide lib. 1. c. 1. §. 2. Quoniam verò diuerſitas ſignificationum vocabuli *Diœceſeos*, lectorem remorari poſſet; monemus eam appellationem hodie tribui territorio vniuſcujuſque Epiſcopatus, exemplo Canonum Africanorum, qui eo ſenſu Diœceſeos vocem vſurpant; qui vſus ab iis manauit ad Synodos Galliarum & Hiſpaniarum, vſque ad noſtram ætatem. At in legibus Codice Theodoſiano comprehenſis, in Codice & Nouellis Iuſtiniani, & in Canonibus Græcis, Διοίκησις ſiue *Diœceſis* ſemper accipitur pro tractu quodam & diuerſarum prouinciarum collectione; prouincia verò, pro collectione plurimorum Epiſcopatuum. Integrum autem Epiſcopatus territorium Græci vocant παροικίαν, ſiue *Parœciam*; quam vocem Dionyſius Exiguus conſeruauit in ſua Canonum Verſione. Vnde factum, vt ea vox, ſiue *parochia* vitio librariorum, perſæpe in Canonibus Latinis ſignificet territorium Epiſcopatus; deinde verò prorsùs verſa eſt ad ſignificandum id quod nos hodie parochiam vocamus.

III. Lex illa Codicis Theodoſiani mirè accepta fuit perſonis Eccleſiaſticis; qui exiſtimarunt neceſſarium in primis eſſe vt nouus canon conderetur, quo inſtitutio hæc ſingillatim explicaretur. Quamobrem Eccleſiæ corpus in Diœceſes diſtributum eſt canone ſecundo Concilij Conſtantinopolitani, quod anno 381. celebratum eſt. Hic enim canon ſupremam integræ vniuſcujuſque Diœceſeos Synodo auctoritatem tribuit regendi & adminiſtrandi omnia negotia Eccleſiaſtica prouinciarum quæ continebantur in ea Diœceſi, ſub gubernatione tamen Primatis ſiue Exarchi Diœceſeos; quemadmodum accuratè explicui in Diſſertatione *De Iudiciis Canonicis Epiſcoporum*, & aliquatenus attigi in capite primo hujus libri.

IV. Sed duo in primis heic obſeruanda ſunt, quæ nuſpiam hactenus explicaui. Primùm enim obſeruandum eſt, canonem illum antecedere inſtitutionem Patriarchalis Diœceſeos Conſtantinopolitanç, quæ ſeptuaginta tantùm pòſt annis facta eſt in Concilio Chalcedonenſi. Itaque toto illo ſeptuaginta annorũ interuallo, tres Diœceſanæ Synodi in Oriente

erant, Oecumenici Concilij decreto approbatæ, Thracica ſcilicet, Pontica, & Aſiana, quæ nulli Patriarchæ parebant; adeóque non erãt Synodi Patriarchales, ſed Diœceſanæ tantùm, aut Regionales. Nam quoad duas alias Diœceſes Imperij Orientalis, Ægyptum videlicet, & Orientem propriè dictum; ſuis illæ Patriarchis ſuberant, Oriens nimirum Antiocheno, & Ægyptus Alexandrino. Ex obſeruatione iſta, cujus integras probationes afferam in Diſſertatione de Patriarchatu Conſtantinopolitano, pendet alterum caput noſtrarũ obſeruationum; Nempe, canone ſecundi Concilij de Diœceſibus tantùm Imperij Orientalis agi, nulla prorsùs mentione facta Diœceſeon Occidentis: quia cùm Synodus illa ex ſolius Orientis Epiſcopis conſtaret, noluit condere canones pro gubernatione Eccleſiarũ Occidentalium. Hinc factum, vt Concilia illa Diœceſana non adeo illuſtria ſint in Occidente, eáque deprehendere res ſit non minimi laboris. Atque id eò magis obſeruare conuenit, quòd eorum inſtitutio non adeo valuit ac in Oriente; vbi vnaquæque Diœceſis ſuum Primatem habebat, ſiue Exarchum reliquorum Metropolitanorum, qui poſt editum illum canonem, eos propria auctoritate euocare poterat, abſque ſpeciali permiſſione Imperatoris, eodem jure quo Patriarchæ conuocare poterant Synodos Patriarchales.

V. Et in Occidente quidem, jam à Conſtantino, deprehenduntur Synodi Diœceſeon, ſiue Concilia Regionalia. Sed antiqua eorum forma non adeo nota eſt, ac Orientalium; ſi Synodos Africanas excipias. Epiſcopus enim Carthaginis jure ſuo conuocare poterat cœtum Concilij generalis totius Africæ, quò particulares prouinciarum Synodi à Primatibus ſuis congregatæ Legatos mittebant; quod ea de cauſa *Concilium vniuerſale* dicebatur, vt patet ex capite XIX. & XX. Canonum Africanorum. Interdum verò Epiſcopi, præter Legatos prouinciarum, majorem Epiſcoporum partem ad Synodum euocabant, prout cauſæ grauitas poſtulabat; vt videre eſt in epiſtola Concilij Carthaginenſis ad Bonifacium Papam, quæ nomine Epiſcoporum Africanorum inſcripta eſt: *qui præſentes adfuimus numero* CCXVII. *ex Omni Concilio Africæ.*

Vide lib 5. c. 3. §. 2.

VI. Ceteræ Occidentis Diœceſes eodem modo congregabantur. Sanè ex epiſtola Damaſi ad Synodum Illyricianam, & ex ea quam Synodus Illyriciana ſcripſit ad Synodum Aſianam, quæ extat apud Theodoretum, colligitur Epiſcopos hujus Diœceſeos Illyricianæ conſtituiſſe ſuam Synodum. Præterea in Concilio Epheſino, Africa & Illyricum diſtinguuntur à Synodo Occidentali Vrbis Romæ. Hiſpanicas autem prouincias ad Concilia Nationalia conuenire ſolitas probant Acta Concilij primi Toletani, quod anno 400. celebratum eſt. Diœceſis Italica, quæ ſeptem prouincias complectebatur, auctoritati ſuberat Epiſcopi Mediolanenſis. Diœceſis verò Vrbicaria, quæ ex decem prouinciis conſtabat, ad ordinariam Synodum Patriarchalem ſummi Pontificis pertinebat; ad quam etiam, ſeculo quinto, pertinebat vniuerſa Italia.

Concil. Epheſ. in epiſt. ad Theodoſ Imp.

CAPVT XVII.

Synopſis.

I. Agendum nunc de Synodis Gallicanis.

II. Stante Imperio, Epiſcopi Galliarum vnum Synodi corpus conſtituebant Probatur ex Concilio Agrippinenſi, Arelatenſi, & aliis.

III. Synodus Galliarum, corpus erat ſeparatum à Romana Synodo. Vtriuſque dignitas par viſa eſt Epiſcopis Illyrici.

IV. Probabile eſt, Metropolitani Treuerenſis auctoritate conuocari tum conſueuiſſe Concilia Nationalia Galliæ. In conuentibus extraordinariis, neceſſaria erat auctoritas Imperatoris.

V. Conuentus Epiſcoporum Galliæ fiebant auctoritate Imperatorum. Probatur ex epiſtola Maximi Imperatoris ad Siricium Papam, & Sulp. Seuero.

VI. Epiſcopus Arelatenſis contendebat olim ad ſe pertinere poteſtatem congregandæ Synodi generalis Galliarum. Origo huius ambitionis inueſtigatur. Septem Prouinciæ, quænam.

VII. Quid Patroclo Arelatenſi conceſſerit Papa Zozimus. Ejus auctoritatem incendit Imp. Valentinianus.

VIII. Hinc factum vt Epiſcopi Arelatenſes ad Exarchatum Galliarum aſpirauerint. Eis conceſſa auctoritas congregandorum Conciliorum ex pluribus prouinciis.

IX. Quod Leo I. fieri in poſterum vetuit; imminuta admodum dignitate ſedis Arela-

tenſis. Conſtituitur epocha Synodi II. Arelatenſis. Poſt Hilary Arelat. obitum, Leo aliquatenus reſtituit dignitatem illius ſedis.

X. Primus omnium Hilarus Papa Arelatenſibus Epiſcopis tribuit poteſtatem conuocandi Concilium Galliarum.

XI. Irruptiones barbarorum in Gallias, communicationi Epiſcoporum obſtitere. Explicatus Hilarus Papa.

XII. Diuerſa regna conſtituta in Gallijs. Quare non poterat congregari corpus Epiſcoporum Gallicanorum, ob diuerſitatem regnorum. Probatur ex Autto.

I. AGENDVM nunc de Synodis Gallicanis, quòd eæ ſint præcipuus hujus Diſſertationis ſcopus. Verùm vt id ex ordine fiat, conſiderandi ſunt conuentus generales Epiſcoporum Galliæ, ſiue in Imperio, ſiue poſtquàm Franci Gallias occupauerunt, Regnúmque eſſe fecerunt. Quoniam verò facies Eccleſiaſticæ politiæ multis mutationibus obnoxia fuit ſub Regibus noſtris, agam primùm ſeorſim de Concilijs Generalibus Galliæ ſub prima Dynaſtia, dein ſub ſecunda, & tertia, vſque ad hanc noſtram ætatem; & in primis duo quædam accuratè examinabo, cum eorũ circumſtantijs. Quanam videlicet auctoritate Concilia illa congregarentur; quámue poteſtatem haberent quoad materias Eccleſiaſticas.

II. Stante Imperio, Epiſcopi Galliarum vnum Synodi corpus conſtituebant, æquè ac Epiſcopi aliarum Diœceſeon, de quibus pauló antè ſermonem inſtitui. Sanè Concilium Agrippinenſe habitum an. 346. aduersùs Euphratam illius vrbis Epiſcopum, qui illic ob Arianam hæreſim damnatus eſt, conſtabat ex prouincijs Treuerenſi, Agrippinenſi, Moguntina, Remenſi, Senonenſi, Rotomagenſi, & Veſontionenſi, vt colligitur ex ſubſcriptionibus Epiſcoporum. Anno 353. Epiſcopi Galliarum congregati ſunt in ciuitate Arelatenſi; vbi Paulinus Epiſcopus Treuerenſis depoſitus eſt, quòd damnationi Athanaſij conſentire noluiſſet. Biennio pòſt ijdem Epiſcopi conuenerunt apud Biterras; vbi ſanctus Hilarius Epiſcopus Pictauienſis in exilium miſſus eſt, factione Saturnini Epiſcopi Arelatenſis. Seuerus Sulpitius, cui memoriam horum duorum Conciliorum debemus, ſcribit ea fuiſſe conflata ex Epiſcopis Galliarum: *Ceterùm à noſtris, tum apud Arelatem, ac Biterras, oppida Galliarum, Concilia fuere.* Anno etiam 361. Corpus Epiſcoporum Gallicanorum congregatum eſt in ciuitate Pariſienſi; vbi formula fidei in Ariminenſi Concilio propoſita, quæ Vſiæ ſiue Conſubſtantialitatis vocabulum ſupprimebat, reuocata eſt, & Saturninus Arelatenſis depoſitus. Certè Synodicam ſuam epiſtolam ad Epiſcopos Orientales miſerunt ſub titulo Epiſcoporum Gallicanorum; ad cujus calcem ijs verbis vtuntur, quibus teſtatum voluerunt auctoritatẽ ſuam extendi ad vniuerſam Galliam: *Quiſque his quæ ſtatuimus intra Gallias putauerit renitendum, à communione ac ſede Sacerdotij ſit abijciendus.* Infrà: *Saturninum excommunicatum ab omnibus Gallicanis Epiſcopis caritas veſtra cognoſcat.*

Seu. Sulpit. lib. 2.

Hilar. in [illegible] Conſtantium.

III. Magni momenti eſt iſtud exemplum. Illuſtrius tamen eſt illud quod ſequitur. Conſtat ex Profeſſione fidei Synodi Illyricianæ, quæ extat apud Theodoretum vnà cum epiſtola Valentis Imperatoris ad Synodum Diœceſeos Aſianæ, habitam fuiſſe Synodum Romæ anno 364. itémque aliam eodem tempore in Gallia; quarum fidem amplectuntur Epiſcopi Illyriciani. Duo quædam hinc colliguntur, quæ ſcire oporteat. Primum; Synodum Galliarum ſeparatũ corpus fuiſſe à Romana Synodo. Deinde; vtriuſque Synodi rationem habitam ab Epiſcopis Illyricianis, quaſi æqualitas quædam eſſet inter eas: *Nos autem non aliter ſentimus atque duo Concilia, quorum alterum jam Romæ, alterum habetur in Gallia.*

Theodor. lib. 4. c. 8.

IV. Difficile eſt pronuntiare, quanam auctoritate corpus illud Epiſcoporum Gallicanorum coïret per illas tempeſtates. Attamẽ quoniam ciuitas Treuerenſis erat ſedes Præfecturæ Galliarum, vt ex Auſonij Moſella conſtat, ob quod vocata eſt *Metropolis Galliarum*, vt teſtatur Athanaſius; ſuſpicari fortaſſe liceret penes Epiſcopum illius vrbis fuiſſe auctoritatem primi Metropolitani, quo nomine ad eum pertineret poteſtas congregandorum omnium Epiſcoporum. Affirmare certè licet, Imperatores, aut Vicarios Præfecti prætorio Galliarum, qui ſemel in anno ciuiles Galliarum conuentus agebant propter negotia publica, juxta formam in legibus præſcriptam, conuentus quoque Epiſcoporum

permiſiſſe, quos ipſi literis ſuis haberi jubebant, quoties rogabantur à Metropolitanis. Quod in Oriente & Occidente obtinebat antè quàm Concilium CP. habitum anno 381. Synodos Diœceſeon vertiſſet in juriſdictionem ordinariam. quam inſtitutionem ab Imperatore Theodoſio confirmari procurauit. Quippe certum eſt omnia Concilia, exceptis ordinariis, juſſu Imperatorum conuocata fuiſſe; id eſt, Concilia Oecumenica, Concilia vniuſcujuſque Diœceſeos, & Concilia extraordinaria ex variis Diœceſibus compoſita, tametſi Oecumenica non eſſent. Sanè Conſtantinus Imp. Synodum Arelatenſem coëgit anno 314. in cauſa Donatiſtarum, qui appellauerant à judicio quod Melchiades Papa cum Epiſcopis collegis ſuis tulerat ſecundùm Cæcilianum Epiſcopum Carthaginenſem. Neceſſaria illic erat auctoritas Principis; quoniam Synodus illa conſtabat ex Legatis Diœceſeon Galliarum, Britanniarum, Hiſpaniarum, Africæ, & Italiæ, vt patet ex ſubſcriptionibus. Concilium celebratum annn 381. in ciuitate Aquileienſi, quæ à Diœceſi Italica pendebat, cujus caput erant vrbs & Epiſcopus Mediolanenſis, decreto Imperatoris Gratiani conuenit, juxta preces ſancti Ambroſij, ad damnandos duos Epiſcopos Arianos. Ad illud conuenerunt aliquot Epiſcopi Italiæ, Pannoniæ, quæ Illyrici prouincia erat, & Legati Diœceſeon Galliarum & Africæ. Itaque quoniam conuentus erat extraordinarius, neceſſaria fuit auctoritas Imperatoris. Quamobrem rectè Ambroſius in Actis hujus Concilij ait: *Nos in Occidentis partibus conſtituti, conuenimus ad Aquileienſium ciuitatem, juxta Imperatoris præceptum.* Quin etiam Synodica epiſtola ad Principes miſſa idipſum teſtatur: *Gratias agimus vobis, Clementiſſimi Principes, quòd & fidei veſtræ ſtudium probauiſtis, qui ad remouendas altercationes congregare ſtuduiſtis Sacerdotale Concilium.* Infrà: *Omnes propè ex omnibus prouinciis Occidentalibus, miſſis adfuere Legatis.*

V. Sed quod propiùs ſpectat ad res noſtras, conuentus Epiſcoporum Galliæ agi ſolitos auctoritate Imperatoria probat epiſtola Maximi Imperatoris, qua Siricio Papæ reſpondet. Conqueſtus erat ille apud Principem de Agretio quodam, qui indebitè conſecutus erat gradum Preſbyterij. Reſcripſit Princeps, ſe, vt difficultatem illam ſoluat, congregaturum Synodum ex omnibus Galliis, vel ex Quinque prouinciis tantùm, quæ tum temporis ſpeciale reipublicæ corpus conſtituebant in Galliis: *Ceterùm de Agretio, quem indebitè ad Presbyterij gradum conſcendiſſe commemoras, quid religioni noſtræ poſſum præſtare reuerentius, quam vt de hoc ipſo, cujuſcemodi eſſe videatur, Catholici judicent Sacerdotes? Quorum Conuentum ex opportunitate omnium, vel qui intra Gallias, vel qui intra Quinque prouincias commorantur, in qua elegerint vrbe conſtituam.* Idem Imperator Maximus cõgregauit Concilium Burdigalenſe anno 385. aduersùs hæreſim Priſcilliani; ad quod conuenerunt Epiſcopi Galliarum & Hiſpaniarum, vt Seuerus Sulpitius teſtatur. Hujus Concilij Acta extare inter ſchedas Hier. Vignerij affirmat V. C. Lucas Dacherius in Præfat. ad To. V. Spicilegij.

VI. Epiſcopus Arelatenſis olim contendebat ad ſe pertinere poteſtatem congregandæ Synodi generalis Galliarum. Sed ambitio ejus repreſſa eſt à Leone ſummo Pontifice, qui conatum ejus improbauit, tanquam ratione deſtitutum. Et quoniam jus illud ſibi rurſum vindicare ſtuduerunt Epiſcopi Arelatenſes in prima Regum noſtrorum Dynaſtia, cui etiam conſtituendo auctoritatem ſuam adhibuerunt ſummi Pontifices, operæ pretium eſt altiùs ſcrutari quo fundamento jus illud inniteretur; præſertim cùm materia hæc nondum ſatis explicata ſit. Exciſa à Vandalis vrbe Treuerorum, Honorius Imperator ſedem Prefecturæ Galliarum tranſtulit Arelatem, & *Matrem omnium Galliarum* vocauit, id eſt, Galliarum Metropolim. quo titulo antea honeſtabatur Treuerenſis. Alia deinde Conſtitutione (quæ edita eſt à Nicolao Cuſano, Scaligero, & Sirmondo) decernit vt conuentus ordinarius Septem Prouinciarum in ea vrbe habeatur, ad ordinandam politiam. Corpus illud Septem prouinciarum conſtabat, vt fidem faciunt veteres Notitiæ, ex prouincia Viennenſi, Narbonenſi prima & ſecunda, prouincia Alpium, Nouempopulania, & vtraque Aquitania; additis videlicet ad Quinque Prouincias, aliis duabus. Quoniam verò dignitas quæ ciuitatibus competebat in ordine ciuili, facilè communicabatur Epiſcopatibus earum vrbium; inceſſit Epiſ-

Vide epiſtolam Marcæ ad Henr. Valeſiū, quæ edita eſt in Prolegomenis ad Hiſt. Eccl. Euſebij.

pum Arelatenſem ambitio ſibi vindicandi titulum primi Metropolitani Galliarum.

Zozim. ep. 1. an. 417.

VII. Sanè Patroclus Arelatenſis Epiſcopus eam dignitatem impetrare tentauit à Zozimo Pontifice Romano: qui exiguam ejus portionē ei conceſſit, edicto ne vlla perſona Eccleſiaſtica, cujuſcunque gradus foret, Romam aliòue accederet abſque epiſtola Formata Metropolitani Arelatenſis, qua teſtatum vniuerſis fieret quem gradum illa perſona obtineret in Eccleſia. Eo pacto Zozimus cum eo communicauit vnam ex prærogatiuis quas Africani Canones Metropolitano deberi teſtantur ſupra Epiſcopos & Clerum prouinciæ.

Can. 13. Concil. Afric.

Sed priuilegium illud coërcitū fuit ad vnicum hoc caput jurium Metropoliticorum, nulla congregandorum Conciliorum Galliæ poteſtate conceſſa; ac prætereа Patroclo tantùm conceditur, ea ratione, vt ad ſucceſſores non tranſmittatur; *meritorum ejus ſpeciali contemplatione*, inquit Zozimus. Meritò igitur reprehendendi ſunt Epiſcopi prouinciæ Arelatenſis, dum in Libello quem Leoni I. obtulerunt, aiunt eam auctoritatem ſedi Arelatenſi competere, quam verbis admodum magnificis explicant contra tenorem Reſcripti: *Vt omnes Gallias, ſibi Apoſtolicæ ſedis vice mandata, ſub omni Eccleſiaſtica regula contineret.* Imp. Valentianus III. auctoritatem Patrocli Epiſcopi Arelatenſis ntendit, lege data, qua ejus juriſdictioni ſubdidit Epiſcopos Galliarum, qui Pelagij erroribus adhærerent.

L. 47. Cod. Theod. de Epiſc.

Zozim. ep. 1. an. 417.

VIII. Priuilegia iſthæc perſonalia Arelatenſibus Epiſcopis conceſſa, quæ aliunde confirmata fuerant à Zozimo quoad ordinationes Epiſcoporum prouinciæ Viennenſis & vtriuſque Narbonenſis, tametſi dein Bonifacius Papa ea extendi prohibuit ad primam Narbonenſem, viam aperuerunt ambitioni eorum, adeo vt ad Exarchatum Galliarū aſpirare auſi ſint. Hanc ob rem Hilarius Arelatenſis Epiſcopus in ſecunda Synodo Arelatenſi decerni procurauit, penes Epiſcopū illius vrbis futuram poteſtatem congregandi Synodum Galliarum, quoties ita illi viſum foret expedire. Hic eſt enim ſenſus canonis XVIII. vt ejus verba ſatis indicant: *Ad Arelatenſis Epiſcopi arbitrium Synodus congreganda: ad quam vrbem ex omnibus mundi partibus, præcipuè Gallicanis, ſub ſancti Marini tempore legimus celebratum fuiſſe Concilium, atque Conuentum.* Sed in eo capite callidè agit hic canon; cùm conſtet primùm illud Concilium Arelatenſe anno 314. conuocatum fuiſſe ab Imperatore Conſtantino. Excipi poſſet, Synodum illam Arelatenſem fuiſſe tantùm ex prouincia Viennenſi; ideóque canonem illum intelligi tantùm debere de conuentu Synodi prouincialis, quæ arbitrio Arelatenſis Epiſcopi permittitur. Verùm apertè conſtat eam Synodum conſtitiſſe ex pluribus prouinciis, & ex diuerſis Metropolitanis, de quibus componendis agitur in XLII. & LVI. Canonibus. Vnde ſequitur, canonem XVIII. voluiſſe tribuere auctoritatem conuocandi Synodum plurium prouinciarium.

IX. At Leo I. ferre non potuit præſumptionem Hilarij, vetuítque ne deinceps Synodos ex variis prouinciis cogeret: *Sua* (inquit Leo in epiſtola LXXXIX. ad Epiſcopos prouinciæ Viennenſis) *vnaquæque prouincia ſit contenta Conciliis, nec vltrà Hilarius audeat conuentus indicere Synodales.* Sed heic obiter adnotandum eſt, poſſe ex iis quæ dicta ſunt conſtitui epocham Concilij Arelatenſis ſecundi, quæ V. Cl. Sirmondo ignota fuit, eíque occaſionem dedit ſcribendi, *Exploratum hactenus de tempore hujus Concilij nihil eſſe.* Quippe colocandum eſt immediatè poſt Concilium Vaſenſe, quod anno 441. celebratum eſt, & ante annum 445. quo ſcriptá eſt epiſtola Leonis aduerſùs Hilarium.

Vide epiſtolam Marcæ ad Henr. Valeſiū.

Concil. Arelat. II. celebratum circa an. 444.

Porrò Hilario adempta inſuper eſt à Leone dignitas Metropolitana, ac Viennenſi Epiſcopo adjudicata. Attamen idem Pontifex eandem prouinciam, poſt Hilarij obitum, diuiſit in duas; relictâ Epiſcopo Viennenſi curâ quinque ciuitatum, reliquis autem tributis Rauennio recens ad Epiſcopatum Arelatenſem Electo. Ac prætereа, reſtituendæ huic vrbi veteris dignitatis cupidus, Rauennio jus quoddam eximium tribuit quod primo Metropolitano competit, denuntiandi nimirum reliquis Epiſcopis res in Concilio definitas. Eam namque illi curam commiſit, miſſa ad eum celebri illa epiſtola quâ controuerſias de myſterio Dominicæ Incarnationis decidit; edicto vt eam communicaret cum Epiſcopis

Leo ep. 109.

Idem ep. 110.

Galliarum, qui dein Leoni gratias egerunt.

X. Primus omnium Hilarus Papa Arelatenſibus Epiſcopis jus & auctoritatem tribuit conuocandi Concilium Galliarum. Anno namque 462. juſſit vt Leontius Arelatenſis Epiſcopus Synodum ex prouinciis quæ congregari poſſent, conuocaret: *Per annos itaque ſingulos*, inquit, *ex prouinciis quibus poteris congregari, habeatur Epiſcopale Concilium; ita vt opportunis locis atque temporibus, ſecundùm diſpoſitionem fratris & coëpiſcopi noſtri Leontij, cui ſollicitudinem in congregandis fratribus delegauimus, Metropolitanis per literas ejus admonitis celebretur.*

Hilarus Papa ep. 8.

XI. Ceterùm hactenus placuerit examinare, quanam auctoritate ſub Imperatoribus Romanis conuocata fuerint generalia Galliarum Concilia. Quippe irruptiones Francorum, Gotthorum, & Burgundionum, qui majorem Galliarum partem ab Imperio reſecuerant, multum difficultatis attulere communicationi Antiſtitum: quæ aliunde valde erat interrupta, ob hoc quòd auctoritas Pontificia ad congregandas Synodos eſſet penes Epiſcopum Arelatenſem, Romano imperio ſubjectũ. Rectè igitur Papa Hilarus ad Leontium ſcribit, vt Synodum habeat cum Epiſcopis prouinciarum quæ congregari poterunt. Ceterùm vt membrum hoc concludam, aio Synodos generales Galliarum congregari ſolitas ab Imperatoribus, vel eorum auctoritate; Epiſcopum verò Arelatenſem ſibi vindicare voluiſſe jus illas conuocandi, ſed à Leone Papa repreſſum fuiſſe; Hilarum deinde Epiſcopo Arelatenſi delegaſſe ſollicitudinem congregandi quos poſſet Epiſcopos, id eſt, qui à Regibus ſinerentur accedere ad Synodos.

XII. Nam eo tempore Reges Gotthi partim jure belli, partim ex pactis, occupauerant aliquot prouincias; quarum fines ita propagauerunt, vt per illas tempeſtates poſſederint vtramque Aquitaniam, & Nouempopulaniam, vtramque Narbonenſem, & prouinciam Alpium. Burgundionibus parebant Lugdunenſes, Viennenſes, & Veſontionenſes. Franci verò reliquum Galliarum occupabant. Conſtat ergo non potuiſſe illa tempeſtate congregari corpus Epiſcoporum Gallicanorum, ob diuerſitatem regnorum. Cujus rei illuſtre teſtimonium extat in epiſtola Auiti Epiſcopi Viennenſis ad Senatores Vrbis Romæ ſcripta anno DIII. Primùm enim illis ſignificat dolorem quem conceperat ex judicio Romæ lato aduersùs Papam Symmachum; tum ſe apud eos excuſat, quòd ipſe ſolus inter Epiſcopos Galliarum hanc epiſtolam ſcribat, quòd regnorum diuiſio impediat eorum conuentum. Affirmat tamen, literas ad ſe ab omnibus collegis ſuis miſſas, quibus eum orant vt ſcribendæ iſtius epiſtolæ curam in ſe ſuſcipiat: *Vellemus vt quæ in cauſa communi ſupplicari oportet, Amplitudo veſtra congregatorum Galliæ Sacerdotum relatione cognoſceret. Sed quoniam hujus quoque voti non potet reddit prouincia præfixis regnorum limitibus &c.*

CAPVT XVIII.

Synopſis.

I. Synodus Agathenſis conſtitit ex ſolis Epiſcopis regni Gotthorum. Conjectura de Petro Epiſcopo de Palatio, *qui ei Synodo ſubſcripſit. Concilium Epaonenſe, ex Epiſcopis regni Burgundionum.*

II. Poſt exciſum regnum Gotthorum, prima Francorum Synodus fuit Aurelianenſis. Ad ejus formam celebrata ſunt cetera Galliæ Concilia. Quinam Epiſcopi ad eam conuenerint.

III. Conuentus ille extraordinarius erat; ideòque conuocandus à Rege. Itaque à Clodoueo conuocatus eſt.

IV. Poſt obitum Clodouei, regnum ejus diuiſum in Tetrarchias. Vtriuſque Regum portio, Regnum *dicebatur, velut* Regnum Childeberti. Marcham Childeberti *vocat Marij Chronicon. Aruernenſe Concilium,* Sortem.

V. Varia tum temporis fuere Galliarum Concilia. Quippe interdum conſtabant ex Epiſcopis vniuerſæ Galliæ; interdum verò ex Epiſcopis vnius regni. Canon 1. Concilij III. Aurelian. explicatus.

VI. Concilium Aurelian. II. congregatum fuit juſſu Regum. Explicatur immutatio quæ in ſequentibus Conciliis accidit circa jura regia. Prima omnium, Synodus Aruernenſis imminuere cœpit regiam auctoritatem. Apertior fuit audacia ſequentium Conciliorum.

VII. Temperamento vſa Synodus II. Pariſ. itémque ſecunda Turonenſis.

VIII. Sequentia Concilia in verbis vſa ſunt, quæ Regum auctoritati reſpondent Enocationis *vox explicata.*

IX. Concilium Matiſcon. II. congregatum eſt juſſu Guntramni Regis. Ei interfuerunt omnes Epiſcopi regni Burgundici. In eo ſtatutum eſt, vt tertio quoque anno Concilium celebretur, vnà cum Diſpoſitione Principis. *Vox* Diſpoſitio *explicatur. Conantur Patres nouam Patriarchæ dignitatem tribuere Epiſcopo Lugdunenſi. Synodus Pariſ. V. conuocata eſt à Rege Clotario. Et Cabilonenſis à Clodoueo II.*

X. Epiſcopi tenentur accedere ad Synodum quam Rex indixerit. Probatur ex inſigni loco Gregorij Turon. In literis tamen conuocationis, exprimendæ erant cauſæ ob quas conuentus præcipiebatur.

I. ATTAMEN licèt corpus Galliarum in Synodo congregari non poſſet, prouinciæ quæ vni Regi parebant, Synodum componebant abſque vlla permiſtione Epiſcoporum alienarum proninciarum; vt conſtat ex Synodo Agathenſi, quæ anno DVI. habita eſt permiſſu Alarici Regis Vuiſigotthorum, tametſi Arianus eſſet: *Cùm in nomine Domini, ex permiſſu Domni noſtri glorioſiſſimi, magnificentiſſimi, piiſſimique Regis in ciuitate Agathenſi ſancta Synodus conueniſſet.* (Præfatio Concilij Agath.) In ſubſcriptionibus autem leguntur nomina Metropolitani Arelatenſis, Narbonenſis, Burdegalenſis, Eluſani, Bituricenſis, & Vicarij Metropolitani Turonenſis, itémque plurimorum Epiſcoporum earundem prouinciarum, quæ Regnum Toloſanum conſtituebant. Nullus porrò Epiſcopus Regni Francorum, aut Burgundionum, ei Synodo interfuit; neque etiam ex Hiſpania, tametſi magna illius pars Regis Alarici imperio pareret. Suſpicandi tamen locus heic eſſet, Petrum Epiſcopum de Palatio, qui Synodo huic ſubſcripſit, (cujus ciuitatis vocabulum ad nullam vrbem referri poteſt earum quæ pendebant à Metropolibus ſuprà memoratis) fuiſſe ex Hiſpanis, è *Palentio* nimirum, ſiue Palentia, quæ ciuitas erat Epiſcopalis in prouincia Carthaginenſi; qui cùm fortè Toloſæ degeret in comitatu Alarici, Synodo Agathenſi potuit intereſſe.

Synodus Epaonenſis, itémque Lugdunenſis, habitæ fuerunt anno DXVII. ab Epiſcopis regni Burgundionum; quibus nulli Regni Francorum Epiſcopi adfuere.

II. Quod attinet ad Epiſcopos qui Francorum dominationi parebant; prima eorum Synodus fuit Aurelianenſis prima; quæ ex præcepto Clodouei Regis habita eſt, poſt exciſum regnum Vuiſigotthorum, adjectáſque Imperio Francico quatuor Metropoles ex iis quas Alaricus obtinebat, Turonēſem ſcilicet, Bituricenſem, Burdegalenſem, & Eluſanam ſiue Nouempopulanam. At Narbonenſis, excepta ciuitate Toloſana, remanſit ſub ditione Regum Gotthorum in Hiſpania; Arelatenſis verò, Theodorico Regi Italiæ ceſſit. Conſideranda autem eſt in primis diligenter auctoritas hujus Concilij, quod paulò pôſt habitũ eſt quàm Clodoueus Chriſtianam religionem ſuſcepiſſet; quoniam ad illius formam cetera Galliæ Concilia celebrata ſunt, tam in prima Regum noſtrorum Dynaſtia, quàm in ſecunda.

Igitur Concilium habitum fuit anno DXI. in ciuitate Aurelianenſi ab Epiſcopis prouinciarum Galliæ quæ Regi Clodoueo parebant. Nam præter Metropolitanum Turonenſem, Bituricenſem, Burdegalenſem, & Eluſanum, ac quamplurimos Epiſcopos earum prouinciarum quæ recens Imperio Clodouei adjectæ erant, conuenere etiam Metropolitanus Rotomagenſis, & quamplurimi Epiſcopi prouinciarum Senonenſis & Remenſis. Treuerenſis tamen, Moguntina, & Colonienſis non adfuere; niſi fortaſſis hac in parte laborent ſubſcriptiones Epiſcoporum.

III. Quoniam verò Conuentus ille coactus erat ex ſeptem prouinciis, ideóque extraordinarius erat, neceſſarium erat vt à Rege conuocaretur. Atque id eò magis obtinere debuit, quòd nullus Exarchus aut primus Metropolitanus eſſet in regno; cùm Arelatenſis, cui ea ſollicitudo olim delegata fuerat ab Hilaro Papa, Regum Italiæ dominationi ſubjectus eſſet; qui angulum illum Galliæ in regno Italiæ annumerabant, velut prouinciam particularem, ita vt *Gallia prouincia* diceretur; quemadmodum apud Gotthos Hiſpanos prouincia Narbonenſis vocabatur *prouintia Gallia*. Sanè Præfatio

ea reſtituendi, dimidium regiæ auctoritatis periclitari videatur. Nam licèt Concilium Aurelianenſe V. habitum anno 549. intra temperamenti cujuſdam cancellos ſe contineat, dum ait: *Clementiſſimus Princeps, triumphorum titulis inuictiſſimus, Dominus Childebertus Rex, pro amore ſacræ Fidei, & ſtatu religionis, in Aurelianenſi vrbe congregauit in vnum Domini Sacerdotes:* Synodus tamen Pariſienſis II. habita anno 555. quæ fuerint in ea conuocanda partes Principis, frigidè admodum explicat, his verbis: *Cùm in vrbem Pariſius ad inuitationem Domini Regis glorioſiſſimi Childeberti veniſſemus.* Synodus verò Turoneoſis II. habita anno 567. nihil heic ſpectat præter conniuentiam conſenſúmque Priocipis: *Quapropter Chriſto auſpice in Turonica ciuitate, Concilio concordante, juxta conniuentiam glorioſiſſimi Domini Chariberti Regis annuentis, coadunati.* Sed Epiſcopi illi multam de ſe ſuſpicionem injiciunt in hac cauſa. Quippe apertiùs animi ſui ſenſa exprimentes, non quidem ratione habita Principis tunc regnantis, ſed Clodouei I. qui diù antè mortuus erat, cujúſque res geſtæ ceteris Principibus exemplo eſſe debent, non dubitant ſcribere in canone XXI. illum ſupplicaſſe Epiſcopis vt ad Synodum Aurelianenſem conuenirent. Et tamen epiſtola ſynodica illius Synodi contrarium euincit, cùm in ea Patres ingenuè fateantur ſe juſſu Clodouei fuiſſe congregatos in vrbe Aurelianenſi.

Concil. Tur. II. c. 21. *In ſynodo Aurelianenſi, quam [illegible] Rex Clodoueus fieri ſupplicauit.*

VIII. At Concilium Matiſconenſe primum, & ſecundum, itémque Valentinum II. Pariſienſe V. & Cabilonenſe iis verbis vſa ſunt, quæ Regum auctoritati reſpondent; penes quos eſt jus non ſolùm inuitandi Epiſcopos ad Synodum, aut eorum congregationi conſentiendi, ſed etiam eam jubendi & imperandi. Epiſcopi Concilij Matiſconenſis I. quod habitum eſt anno 581. fatentur ſe coogregatos eſſe *ex euocatione glorioſiſſimi Domini Guntbramni.* Qui loquendi modus explicat jus & poteſtatem ejus qui per literas ſuas conuocat ſynodum. Sanè jus quod Metropolitano competit conuocandi Concilij Epiſcoporum ſuæ prouinciæ, eo vocabulo explicatur in Concilio Aurelianenſi III. can. I. *Ad ſuam ciuitatem ſuos euocet fratres.* Tractus eſt autem hic loquendi modus ex cap. XI. Decretorum Papæ Leouis; qui ad Epiſcopum Theſſalonicenſem, Illyrici Exarchum, ita ſcribit. *In euocandis autem à te Epiſcopis moderatiſſimum eſſe te volumus.* Quare cùm ſynodus Matiſconenſis fateatur ſe congregatam eſſe *ex euocatione Regis Gunthramni*, prorsùs manifeſtum eſt eam in vnam conſpirare ſententiam cum Epiſcopis ſynodi Valentinæ II. habitæ anno 584. qui ſcribunt mediocritatem ſuam in vrbe Valentina conueniſſe *juxta imperium glorioſiſſimi Gunthramni Regis.*

IX. Magni momenti eſt ſecunda Synodus Matiſconenſis. Quippe cùm regnum Francorum in tres partes diuiſum eſſet inter filios Clotarij, earum vnam Guntramnus ſub vocabulo regni Burgundionum obtinebat; ceteras, quæ Auſtraſia & Neuſtria dicebantur, fratres ejus ſuo jure poſſidebant. Cupiit autem Guntramnus vt omnes regni ſui Epiſcopi ſimul congregarentur; eámque ob cauſam, eis præcepit vt ad Matiſconenſem vrbem accederent. Ne quis verò id à me gratis dictum putet, auctorem laudabo Gregorium Turonenſem, cujus ea ſunt verba in libro VIII. cap. XX. Hiſtoriæ: *Epiſcopi ex juſſu Regis Guntchramni apud Matiſconenſem vrbem collecti ſunt.* Præfatio verò ſynodi teſtatur ei interfuiſſe omnes Epiſcopos qui in regno Guntramni erant conſtituti: *Gaudemus quòd omnes Epiſcopi qui in regno glorioſi Domini Guntramni Regis Epiſcopali funguntur honore, in vno ſe conſpicimus coadunati Concilio.* Inter eos autem in primis videre eſt Metropolitanos Lugdunenſem, Viennenſem, Rotomagenſem, Burdegalenſem, Senonenſem, Bituricenſem, Veſontionenſem, Ebredunenſem, & Tarantaſienſem. Illud Epiſcoporum corpus jubet in canone vltimo, vt Concilium Nationale, quod Vniuerſale vocat ſecundùm phraſim Africanorum, id eſt, Concilium ex vniuerſis regni prouiociis, tertio quoqoe anno celebretur; ea tamen lege, vt id fiat juſſu Principis, qui locum commodum aſſignabit, ſitum velut in centro & in medio Epiſcoporum: *Hoc adimplere ſollicitudinis ſit Metropolitani Lugdunenſis Epiſcopi, vnà cum Diſpoſitione magnifici Principis noſtri priùs*

definientes locum mediterraneum, ad quem omnes Epiſcopi ſine labore alacres congregentur. Patres Matiſcoenſes vocabulum *Diſpoſitionis* (quod in legibus Codicis ſignificat Edictum) hauſerunt ex epiſtola ſancti Leonis ad Pulcheriam; qui eo vtitur, vt ſignificet juſſa Imperatoris data pro conuocatione Coocilij: *Ne autem piiſſimi Principis Diſpoſitioni, quæ Epiſcopale Concilium voluit congregari, noſtra videretur præſentia defuiſſe, fratres meos Iulianum Epiſcopum, & Renatum Presbyterum, & filium meum Hilarum Diaconum miſi, qui vicem præſentiæ meæ implere ſufficerent.* Epiſcopo autem Lugdunenſi curam delegant petendi & obtinendi à Principe mandata pro coouocatione Concilij Voiuerſalis; ea videlicet de cauſa, quòd Metropolitanus eſſet vrbis regiæ regni Burguodionum, in qua Guntchramous cõmorari ſolebat. Quoniam verò Concilium, juxta Principis deſiderium, ſatagebat ei Epiſcopo nouam Patriarchæ dignitatem procurare, quo eum vocabulo honeſtant in Præfatione; placuit vt ipſe regia diplomata pro congregaoda ſyoodo mitteret cum ſuis literis.

Vide Marcam in libro de Primatibus §. 22

Syoodi demum Pariſieuſis v. Patres, quæ anno 615. celebrata eſt, agnoſcunt ſe congregatos eſſe *ex euocatione glorioſiſſimi Principis Domni Clotacharij Regis*, cui Neuſtria & Burgundia parebant. Quin & ſyoodus Cabilooenſis habita aooo 650. cui interfuerunt Epiſcopi Burgundionum & Neuſtriæ, coacta eſt *tam ex communi omnium voluntate, quàm ex euocatione vel ordinatione glorioſiſſimi Domni Clodouei Regis*, qui duo illa regna poſſidebat. Et in epiſtola ſyoodica Concilij Patres aiunt: *Quod glorioſus Domnus Clodoueus Rex in vrbe Cabilono ſynodale præcepit eſſe Concilium.*

X. Sufficiunt, opinor, iſta quæ diximus, vt difficilibus & moroſis iogeniis perſuaderi poſſit magnam Regibus auctoritatem competere ad conoocanda Coocilia; cujus tanta vis eſt, vt Epiſcopi teneantur accedere ad ſyoodum quam Rex celebrandam indixerit. Neceſſitatem illam parendi mandatis Priocipis docet illuſtris locus apud Gregorium Turonenſem. Narrat ille, Childebertum Regem Auſtraſiorum ſuis literis anno 590. euocaſſe Epiſcopos regni ſui ad vrbem Virdunenſem, vt accuſatio aduersùs Ægidium Remenſem Archiepiſcopum inſtituta jodicaretur. Ac licèt iter illud plurimum iocommodi adferret Epiſcopis, ob intolerabilem hyemis aſperitatem, pluuias, & fluminum inundatiooem; tamen, vt ait Gregorius, præceptioni Regiæ obſiſtere nequiuerunt. *Rex Epiſcopos accerſiri ad ejus examinationem præcepit, ſcilicet vt ab initio menſis octaui apud Viridunenſem vrbem adeſſe deberent, dirigens epiſtolas, vt ſuprà diximus, ad omnes regni ſui Pontifices, vt medio menſe nono ad diſcutiendum in vrbe ſupradicta adeſſe deberent. Erant autem pluuiæ validæ & immenſæ, rigor intolerabilis, diſſolutæ luto viæ, amnes litora excedentes. Sed præceptioni regiæ obſiſtere nequiuerunt.* Nihilominus diſſimulandum non eſt, difficiles ſe præbuiſſe Epiſcopos, niſi cauſæ conuentus, quæ notæ eſſe debebant, in literis conuocationis exprimerentur. Nam in eo caſo Mapinius Epiſcopus Remenſis, ad Nicetiom Treuerorum Epiſcopum ſcribens, fatetur obedieodum eſſe Regi: *Quanquam parere nos regiis præceptis in bonis rebus & conueniat & libeat*; tametſi is ipſe Mapinius Tullum accedere recuſaſſet, poſt literas Principis: *Indicamus nos literas filij noſtri Regis Theodebaldi excepiſſe, vt in Tullenſium vrbe die Calendarum Iuniarum adeſſe deberem; & nullam cauſam euocationis declarantes, reciprocante pagina indicauimus nos illuc accedere non debere, quia cauſam conditionémque nos conſtabat ignorare. Iteratis ſcriptis edocuit &c.*

Gregor. Tur. lib. 10. c. 19.

CAPVT XIX.

Synopſis.

I. Gregorius M. agnoſcit auctoritatem Regum Francorum in conuocandis Conciliis.

II. Imperatores poſſidebant auctoritatem conuocandi Concilia extraordinaria. Sed id non excludebat literas Metropolitanorum ad `comprouinciales Epiſcopos, neque Patriarcharum ad Metropolitanos. Probatur ex Conciliis Epheſ. & Chalcedonenſi.

III. Acceptis literis, Metropolitani congregabant Synodos ſuarum prouinciarum,

quæ Legatu conſenſus ſuos dabant. Interdum Imperatores mittebant literas conuocatorias ad Patriarchas. qui dein ſynodum Patriarchalem congregabant. Eo literis ſuis euocabant Metropolitanos. Literæ Principum & Metropolitanorum non ſunt diſſociabiles.

IV. Idem jus obtinebat in Gallia, quandiu Conciliorum conuocatio penes Reges fuit. Quid ſi ſummus Pontifex eam curam ad ſe traheret? Prudentia Gregorij M. laudata.

V. Regum in eo auctoritas probatur ex epiſtola Sigeberti Regis ad Deſiderium Epiſcopum Cadurcenſem; quæ explicatur.

VI. Hilarus Papa Leontio Arelatenſi Epiſcopo contulit poteſtatem conuocandi Concilia ex diuerſis prouinciis. Symmachus Papa vltrà progreſſus eſt.

VII. Vigilius Auxanio Arelat. conceſſit vſum Pallij, & auctoritatem conuocandi ſynodum omnium Epiſcoporum Gallicanorum. Ea Legatio data precibus Regis Childeberti; in cujus quoque gratiam, Vicariatum ſuum idem Pontifex contulit Aureliano, Auxanij ſucceſſori. Arelas, prima ſanctiſſimarum Galliæ Eccleſiarum *dicta à Iuſtiniano.*

VIII. Pelagius I. Sapando Arelatenſi non tribuit apertè auctoritatem conuocandorum Conciliorum. Legatio illa data precibus Regis Childeberti. Ex verbis Pelagij colligitur, non admodum habitos in honore Arelatenſes Epiſcopos, tametſi Vicarij eſſent Apoſtolicæ Sedis.

IX. Gregorius dignitatem Vicarij tribuens Virgilio Arelatenſi, non euagatus eſt extra veteres fines.

I. SED vt omnis cauillandi via iis præcludatur, qui hoc Epiſcoporum erga Reges obſequium ab adulatione proficiſci exiſtimare poſſent, vtar auctoritate Gregorij Magni: qui cupiens abolere prauam conſuetudinem quæ in regnis Burgundiæ & Auſtraſiæ inualuerat aduersùs canones, venditionem ſcilicet ordinationum, Synodum haberi ea de cauſa juſſit anno 599. literis datis ad Syagrium Epiſcopum Auguſtodunenſem, Ætherium Lugdunenſem, Virgilium Arelatenſem, & Deſiderium Viennenſem. Quoniam verò optimè nouerat quænam in Conciliis conuocandis eſſet Principum auctoritas, heic ſubſiſtere noluit; ſed eandem ob cauſam literas ad Reginam Brunichildem, quæ Regum auia erat, ſcripſit: quibus, Excellentia ejus affectu paterno ſalutata, petit vt juſſione regia Synodum fieri conſtituat. Et quia Syagrio Auguſtodunenſi Epiſcopo, intimo Regum amico, ſollicitudinem ſynodi celebrandæ delegauerat; Brunichildem orat, vt ei commodas aures præbeat ſupplicanti, eúmque ope ſua adjuuet, ad extirpandum hoc malum: *Salutantes Excellentiam veſtram paterno affectu, petimus vt de hujus prauitatis emendatione Deum vobis placabilem faciatis. Et vt nulla deinceps valeat occaſione committi, Synodum fieri Iuſſio Regia conſtituat.* Infrà: *Curam verò & ſollicitudinem ejuſdem Synodi, quam fiendam decreuimus, fratri Coepiſcopóque Syagrio, quem veſtrum proprium nouimus, ſpecialiter delegare curauimus: quem petimus vt & ſupplicantem libenter audire, & ope juuare dignemini &c.* Eandem ob cauſam ſcribens ad Reges Theodoricum & Theodebertum, verbis vtitur diſertiſſimis, quæ oſtendunt ſummo Pontifici perſuaſum fuiſſe Regibus competere auctoritatem conuocandi ſynodum: *Qua de re vt magnum omnipotenti Domino munus valeatis offerre, Synodum congregari præcipite.*

Gregor. lib. 7. ep. 10. Indict. 2. *Fraternitatem veſtram auctore Deo volumus ſynodum congregare.*

Lib. 7. ep. 113.

Lib. 7. ep. 114.

Et quoniam Concilium illud, quod ſanctus Gregorius juſtiſſimè expetebat, non ſtatim conuocatum fuit, literas anno DCI. ſcripſit ad Virgilium Epiſcopum Arelatenſem, & Ætherium Lugdunenſem, quibus eos hortatus eſt vt ſynodi conuocationem vrgerent. Interim ad Theodoricum Regem Burgondionum ſcribens, illum rurſus hortatur, vt ſynodum congregari jubeat: *Iterata vos, pro veſtra magna mercede, adhortatione pulſamus, vt congregari ſynodum jubeatis.* Item in epiſtola ad Clotarium Regem: *Petimus vt pro mercede veſtra congregari ſynodum faciatis.* Et ad Reginam Brunichildem: *Itaque ſynodum congregari præcipite.*

Gregor. lib. 9. ep. 49. *Vt ſynodus congregari poſſit, iuſſit.* Et ep. 50. ad Ætherium: *Aſſiduè inſtanterque ad congregandā Synodum immineto.* Lib. 9. ep. 51.

Ibid. ep. 56.

Ibid. ep. 57.

II. Poſſet heic aliquis ſuſpicari, quandam in iis epiſtolis eſſe contradictionem, aut ſaltem aliquatenus imminui auctoritatem regiam; quòd Gregorius præcipiat Metropolitanis Arelatenſi, Viennenſi, & Lugdunenſi, & Syagrio Auguſtodunenſi Epiſcopo, vt Syno-

dum congregent. Verùm ſi ratio politiæ Eccleſiaſticæ quæ ipſis Imperatorum temporibus in vſu erat expendatur, manifeſtum erit mirificam in eo capite fuiſſe Sacerdotij & Imperij Concordiam, & modum agendi, quo illi vtebantur, in Gallia fuiſſe continuatum æuo B. Gregorij.

Imperatores enim, qui citra omnem controuerſiam poſſidebant auctoritatem congregandi Concilia extraordinaria, ei tamen eum modum adhibebant, vt mandata ſua non excluderent literas Metropolitanorum ad Epiſcopos comprouinciales, neque literas Patriarcharum ad Metropolitanos, qui poſt præceptionem Principis, munere ſuo fungebantur. Nam conuocatio illa non exigebat præſentiam omnium Epiſcoporum tanquam abſolutè neceſſariam, ſed majorem eorum partem, qui à collegis ſuis delegabantur; quòd alij in prouinciis commorari cogerentur, ſiue pro Eccleſiaſtico miniſterio, ſeu etiam ob infirmam valetudinem.

Ita namque fieri conſueuiſſe colligitur ex collatione diuerſarum epiſtolarum Imperatorum & Conciliorum. Exemplo ſit Concilium Ephesinum Oecumenicum tertium; quod literis Imperatoris Theodoſij indictum eſt, ad vnumquemque Metropolitanum miſſis: quibus præcipiebatur vt Metropolitani certum Epiſcoporum numerum ex ſua prouincia adducant, rurſúmque nonnullos illic relinquant pro miniſterio Eccleſiaſtico. Sic enim nos docet epiſtola Theodoſij ad Cyrillum Epiſcopum Alexandrinum: *Tua pietas—operam dabit—vt ad Epheſiorum ciuitatem accurrat, nonnullóſque, quos nimirum idoneos judicabis, ſanctiſſimos prouinciæ ſuæ Epiſcopos abducat; ita vt neque neceſſarij ſanctiſſimis ejuſdem prouinciæ Eccleſiis deſint, neque ij rurſum qui ad eam rem apti cenſebuntur, in ſacra ſynodo deſiderentur. De indicta autem ſanctiſſima ſynodo noſtra Serenitas ad omnes omnino Deo dilectos Epiſcopos Metropolitanos literas ſcripſit.* Imperator Marcianus literas conuocatorias Concilij Chalcedonenſis miſit ad Metropolitanos, jubens vt cum certo Epiſcoporum numero ad ciuitatem Nicænam accederent: *Tua ſanctitas cum quibus approbaueris Epiſcopis ſub ſuo Sacerdotio conſtitutis—ad memoratam Nicænam ciuitatem aduenire feſtinet.*

Epheſ. Concil. par 1. c. 32.

Epiſtola Marciani, par. 1. Conc. Chalc. num. 36.

III. Acceptis literis, Metropolitani congregabant ſynodos ſuarum prouinciarum, quæ Legatis conſenſus ſuos dabant; vt colligitur ex epiſtola ſynodica Concilij CP. Oecumenici ſecundi, in qua Patres dicunt ſe nullum alium ab Epiſcopis, qui manſerant in prouinciis, conſenſum habere, quàm vt Conſtantinopolim accederent pro celebrando Concilio: ideóque ſibi liberum non eſſe Romam proficiſci, quò eos Occidentale Concilium euocabat cum literis Imperatoris: *De hoc vno Concilio celebrando conſenſum Epiſcoporum, qui in prouinciis manſerant, vnà nobiſcum attulimus.*

Aliquando Imperatores literas ſuas Concilij conuocatorias mittebant ad Patriarchas; ij verò dein mandata ſua ad Metropolitanos, ſynodúmque Patriarchalem congregabant, in qua delegabantur Cognitores qui Concilio Oecumenico intereſſe deberent. Hunc ordinem tenuit Theodoſius pro congregatione Concilij Epheſini ſecundi; vt diſcimus ex ejus epiſtola ad Dioſcorum Patriarcham Alexandrinum, cùm in eundem modum ſcripſiſſet reliquis Patriarchis: *Igitur & tua ſanctitas, ſumptis ſecum decem reuerendiſſimis Metropolitis Epiſcopis, qui ſub tua degunt Diœceſi, & aliis ſimiliter decem ſanctis Epiſcopis,—proximis Calendis Auguſtis Epheſum Metropolim Aſiæ conuenire abſque vlla dilatione feſtinet.*

Epiſt. Theodoſij ad Dioſcorum, Act. 1. Concil. Chalc.

Patriarchæ igitur Metropolitanos conuocabant cum literis ſuis, quæ in Conciliis Africanis vocantur Tractoriæ, ij verò Epiſcopos, ſecundùm auctoritatem præceptionis Imperatoriæ. Duas illas res mirabili ſolertia junxit Concilium C P. ſecundum Oecumenicum in ſua epiſtola ſynodica; vbi Patres aiunt, ſe à Concilio Occidentali euocatos fuiſſe Romam cum literis Imperatoris: *Nos velut membra propria per Deo amantiſſimi Imperatoris literas acceſſiuiſtis.*

Ex iis quæ dicta ſunt manifeſtè colligitur, literas Principum & Metropolitanorum non eſſe diſſociabiles, & vtrarumque vſum obtinuiſſe in conuocandis Conciliis; ita tamen vt literæ Patriarcharum & Metropolitano-

rum executioni mandarentur in conſequentiam literarum Principis.

IV. Idem mos obtinuit in Gallia, quandiu nulla illic auctoritas fuit, præter regiam, quæ ſuperior eſſet Metropolitanis Galliarũ, quæque conuocandorũ Conciliorũ curam in ſe traheret; vt conſtat ex iis quæ huc vſque vidimus obſeruata fuiſſe in celebratione omnium Synodorum. Sed quando ſummus Pontifex, qui Metropolitanorum ſuperior eſt, cuíque jus competit jubendi vt Concilium Nationale habeatur, eorum conuocationem faciebat, æquum erat vt locum illic obtineret qui dignitati & auctoritati ejus debebatur. Gregorius porrò Magnus, vir non ſolùm ob ſanctitatem morum & eruditionem clarus, ſed etiam ob prudentiam admirabilem, intelligentiámque politiæ Eccleſiaſticæ, eo temperamento vſus eſt quod adhiberi conueniebat ad conſeruanda jura ſedis Apoſtolicæ & Principum. Recenſens quippe aboſus qui in Gallia inualuerant aduersùs Canones, jubet vt Concilium ea de cauſa habeatur intra Gallias, cujus conuocandi ſollicitudinem delegat Metropolitanis. Sed eodem tempore copit & poſtulat vt Rex vtatur ſuo jure; nimirum, vt is auctoritate ſua Synodum haberi præcipiat, literis ad Metropolitanos miſſis, vel etiam ad ſingulos Epiſcopos, ſi Regi ita viſum fuerit expedire. Metropolitani verò, poſt regiam præceptionem, congregare debebant ſuas Synodos pro celebratione Concilij, mentione inſuper facta Pontificiæ permiſſionis. Sed in primis obſeruandum eſt, delegationem illam ſancti Gregorij non debuiſſe mandari executioni, ſecundùm quòd ipſe præceperat, donec Regia juſſio accederet ob eandem cauſam. Quare Concilium illud quod ſummus Pontifex conſtituerat, habitum non fuit, tametſi ille id vehementer vrgeret, quoniam Reges ejus congregationem non præceperunt. Affirmare itaque licet concurſum auctoritatis Pontificiæ firmaſſe poteſtatem Metropolitanorum pro congregatione Conciliorum in ordine Eccleſiaſtico; ſed non violaſſe jus regium, quod verſatur in politia exteriori, & in Protectione Eccleſiæ. Præſertim cùm congregatio ita fieret auctoritate ſummi Pontificis, vt neceſſaria eſſet Regia juſſio; contrà verò, conſenſus Pontificis non erat neceſſarius, quando Synodus congregabatur auctoritate Principis.

V. Ceterùm vt concludam hoc caput, & vt præterea teſtatior fiat auctoritas Regum in conuocandis Conciliis, addam hoc loco epiſtolam Sigeberti Regis Auſtrariorum ſcriptam circa annum 650. ad Deſiderium Epiſcopum Cadurcenſem: in qua ei ſignificat relatum ſibi fuiſſe, Wlfoledum Epiſcopum euocaſſe comprouinciales Epiſcopos ad Concilium in Regno habendum, ſed nullam ejuſcemodi conſilij mentionem feciſſe apud Regem. Cupere ſe quidem, exemplo Regum deceſſorum ſuorum, obſeruare canones Eccleſiaſticos; attamen ex procerum ſuorum conſilio ſtatuiſſe, tolerandum non eſſe vt Epiſcopi ſibi ſubjecti Concilium vllum in regno celebrent, quin priùs ipſe admoneatur. Quòd ſi oſtendatur regiæ majeſtati, congregationem illam vtilem futuram, ſiue pro ſtatu Eccleſiaſtico, ſiue etiam pro regni vtilitate, non denegaturum conſenſionem ſuam. Quapropter Deſiderio ſuadet, ne ad Synodum illam accedat. Deſiderius autem, cùm Cadurcorum Antiſtes eſſet, non pertinebat ad regnum Sigeberti; licèt inter intimos eſſet ejus Principis, vt conſtat ex alia ejuſdem Regis ad ipſum epiſtola. Wlfoledus verò, qui prouinciæ ſuæ Epiſcopos conuocauerat, Biturigum Antiſtes erat, quorum metropoli contributa erat Diuona Cadurcorum, & ad regnum Burgundiæ ſpectabat, cujus Rex tunc erat Clodoueus II. Iſtius autem Wlfoledi Epiſcopi Eccleſiæ Bituricenſis ſubſcriptio deprehenditur in Concilio Cabilonenſi, quod annu 650. Rex Clodoueus congregauit. Inſolens videri poſſet hujus Metropolitani præſumptio, qui Epiſcopos ſuffraganeos ſuos extra prouinciam ſuam euocauit, Synodali conuentui interfuturos; niſi ratio habeatur Canonum Apoſtolicorum, Conſtantinopolitanorum, & Antiochenſium, qui permittunt Epiſcopis vnius prouinciæ ad aliam tranſire, ſi literis Metropolitani, qui eorum ope indiget, euocentur. Ex quibus id conficitur, Epiſcopum Bituricenſem ab Epiſcopis regni Auſtraſiorum rogatum eſſe,

vt ad quandam ciuitatem conueniret, in qua Synodus major haberi poſſet; exiſtimantes ita licere fieri ſecundùm canones. Verùm jam obſeruauimus communicationem illam Epiſcoporum fuiſſe interruptam ob diuiſionem regnorum; cui præterea locus non erat, ſicuti nec celebrationi Concilij Nationalis vnius regni, niſi juſſio Regia præceſſiſſet. Vtriuſque horum capitum probatio extat in epiſtola Sigeberti. Tametſi, eo caſu, prohibitio vnius ab alio pendeat; id eſt, ſi Concilium Epiſcoporum vnius regni haberi non poſſit, ſequitur Epiſcopos alterius regni ad illud conuenire non poſſe. Hæc ſunt verba Sigeberti: *Licèt nos ſtatuta Canonum, & Eccleſiaſticas regulas, ſicut parentes noſtri in Dei nomen conſeruarunt, ita & nos conſeruare optamus. Tamen dum ad noſtram antea notitiam non fuit perlatum; ſic nobis cum noſtris proceribus conuenit, vt ſine noſtra ſcientia Synodale Concilium in regno noſtro non agatur; nec ad dictas Kal. Septembris nulla conjunctio Sacerdotum, ex his qui ad noſtram ditionem pertinere noſcuntur, non fiatur. Poſtea verò opportuno tempore, ſi nobis antea denuntiatur, vtrum pro ſtatu Eccleſiaſtico, ſiue etiam pro qualibet rationabili conditione, conuentio eſſe decreuerit, non abnuimus; ſic tamen, vt diximus, vt in noſtri prius deferatur cognitionem.*

Epiſtola Sigeb. R. ad Deſider. Epiſc. Cadurc.

VI. Poteſtas illa conuocandorum in Gallia Conciliorum, qua ſummi Pontifices fruebantur, exigit vt paulò altiùs ſcrutemur eam quam pro eadem cauſa communicabant cum Epiſcopis Arelatenſibus. Hilarus Papa, prouidens diſſipationem Galliarum, ejúſque in diuerſa regna ſectionem, obſtituras communicationi Epiſcoporum inter ſe, Leontio Arelatenſi Epiſcopo contulerat facultatem conuocandi Concilia hujuſcemodi ex totidem prouinciis quot poſſet; vt ſuprà vidimus. Eam Cæſario Arelatenſi continuauit Symmachus anno 514. cui præcepit inuigilare rebus omnibus quæ ad religionem ſpectant, non ſolùm in prouinciis Galliarum, ſed etiam in Hiſpanienſibus: quoniam ea tempeſtate prouincia Arelatenſis, tametſi eſſet intra Gallias, imperio parebat Regis Italiæ Theodorici, penes quem etiam erat adminiſtratio regni Wiſigotthorum in Hiſpania.

Sed poſtquàm ciuitas Arelatenſis in jus Francorum ceſſit, Vigilius Papa aut ejus ſucceſſores nullam Arelatenſibus Epiſcopis ſollicitudinem in Hiſpanias attribuerunt. Verùm Symmachus non eo loci ſubſtitit, vt generalem tantùm religionis curam Cæſario committeret; ſed inſuper ei auctoritatem tribuit conuocandi Concilium Epiſcoporum, ſi religio ita poſceret, vt in eo controuerſiæ finirentur. Quòd ſi tale negotium emerſerit, quod illic difficile fuerit terminari, ad ſedem Apoſtolicam referatur ab Epiſcopo Arelatenſi. Quoad Epiſcopos verò ex regionibus Galliarum & Hiſpaniarum, jubet vt ij qui Romam proficiſci voluerint, literas Cæſarij ſecum deferant; vt ſummus Pontifex agnoſcat quæ ſit eorum dignitas, & vtrum eis communionem ſuam impertiri debeat: *Decernimus vt circa ea quæ tam in Galliæ quàm in Hiſpaniæ prouinciis de cauſa religionis emerſerint, ſolertia tuæ fraternitatis inuigilet. Et ſi ratio popoſcerit præſentiam Sacerdotum, ſeruata conſuetudine, vnuſquiſque tuæ dilectionis admonitus auctoritate conueniat. Et ſi Dei adjutorio controuerſia incidens amputari potuerit, ipſius hoc meritis applicemus. Alioquin exiſtentis negotij qualitas ad ſedem Apoſtolicam te referente perueniat.* Infrà: *Si quis de Gallicana vel Hiſpana regionibus Eccleſiaſtici ordinis atque officij ad nos venire compulſus fuerit, cum fraternitatis tuæ notitia iter peregrinationis arripiat; vt nec honor ejus, per ignorantiam, aliquam contumeliam patiatur; & ambiguitate depulſa, à nobis animo ſecuro in poſſeſſionis gratiam poſſit admitti.*

Symmach. ep. xi.

VII. Anno 545. Vigilius Papa Vicariatum ſuum per Gallias conceſſit Auxanio Epiſcopo Arelatenſi, conceſſo etiam vſu Pallij. Tribuit autem ei poteſtatem conuocandi Synodum omnium Epiſcoporum Gallicanorum; quos adeſſe jubet ſub pœna ſuſpenſionis, quam Synodus aduersùs eos decernet, niſi juſtam excuſationem adferant. Eo tamen caſu tenentur mittere vice ſua Preſbyterum aliquem, aut Diaconum, qui eis nuntiet quæ decreta fuerint in illa Synodo: *Et quia neceſſe eſt vt apud Deo propitiante temporibus Arelatenſis Epiſcopus noſtris vicibus fungatur, quoties judicauerit expedire, vt pro facienda con-*

Epiſtola Vigilij PP ad Epiſcopos Galliæ.

ſolatione communi, Epiſcoporum debeant congregari perſonæ, nullus inobediens ejus forſè mandatis ſit. Sed obſeruandum eſt, Legationem illam Arelatenſi Epiſcopo fuiſſe conceſſam, petente Childeberto Rege. Quippe extraordinariæ res hujuſmodi, quæ nouitatem inducunt aduersùs Canones, obtinere non poſſunt in regno, abſque conſenſu regio. *Sicut nos*, inquit Vigilius ad Auxanium ſcribens, *pro tuæ pietatis affectu, & pro glorioſiſſimi filij noſtri Regis Childeberti Chriſtiana deuotione mandatis, vices noſtras libentiſſima voluntate contulimus.* Poſt obitum Auxanij, idem Pontifex Vicariatum ſuum Aureliano ejus ſucceſſori tribuit; ſed id factum in gratiam Regis Childeberti, qui ita fieri optauerat: *Adminiſtrationem vicum noſtrarum*, inquit, *fraternitati veſtræ animo libenti committimus; —— quando & ſummi Sacerdotij conſortio vos dignos diuina eſſe gratia judicauit, & glorioſiſſimi Childeberti Francorum Regis Chriſtiana & Deo placita in perhibendo vobis teſtimonio voluntas acceſſit.* Inde factum vt Iuſtinianus in Reſcripto ad Quintam Synodum Oecumenicam miſſo, loquens de hoc Aureliano, dicat eum fuiſſe Epiſcopum Arelati, *quæ eſt prima ſanctiſſimarum Galliæ Eccleſiarum.* Quod dein repetitum eſt in Collatione VII.

Epiſt. Vigilij ad Aurelianum Epiſc. Arelat.

Reſcriptum illud extat in Collat. I Quintæ Synodi.

VIII. Vicariatum quoque ſuum Sapaudo Arelatenſi tribuit Pelagius I. cujus tamen auctoritatem ad duo quædam capita coërcere videtur. Primum quidem, vt primum vbique locum obtineat inter Epiſcopos, tanquam Legatus; & quadam velut præfectura fungatur in Clero; ei tamen apertè non tribuens jus conuocandorum Conciliorum: *Vt ſedis noſtræ Vicarius conſtitutus, ad inſtar noſtrum in Galliarum partibus primi Sacerdotis locum obtineas.* Alterum eſt; Vt ſingulæ perſonæ Eccleſiaſticæ, Galliarum finibus excedentes, Formatas epiſtolas à Sapaudo accipiant. Ad Regem autē Childebertum ſcribens, ait ſe precibus ejus dediſſe hanc Legationem; *ſecundùm petitionem veſtram*, inquit. Sed magni momenti eſt clauſula quæ ſequitur; quæ oſtendit dignitatem illam parum gloriæ attuliſſe prædeceſſoribus Sapaudi. Petit enim à Rege, vt quoniam ipſe optauerat ejus Epiſcopi dignitatem hoc honore amplificari, non patiatur eum contemni ab Epiſcopis Gallicanis, aut ab aliis perſonis Eccleſiaſticis: *Ne quem per vices noſtras augeri poſtulaſtis, in aliqua parte cuiquam Gallicanorum Sacerdotum vel cujuſlibet Eccleſiaſtici ordinis perſonæ, quod non oportet, contemptibilis habeatur.*

Pelag. ep. 6. ad Sapaudum.

Verba illa indicant, Epiſcopos Arelatenſes, tametſi Legationis Apoſtolicæ ſedis munere fungerētur, non admodum habitos in honore. Certè nullum regni Generale Concilium reperitur ab iis conuocatum fuiſſe; prohibentibus nimirum Regibus, ac reliquis Metropolitanis. Quinetiam nulli eorū Conciliorum vnquam præfuere. Contrà, Aurelianus Arelatenſis poſt Sacerdotē Epiſcopum Lugdunenſem ſubſcripſit Concilio V. Aurelianenſi anno DXLIX. Quò fortaſſis alludit Pelagius, dum Childebertū orat, ne patiatur Sapaudum Sedis Apoſtolicæ Vicarium contemni, vt acciderat prædeceſſori ejus Aureliano. Cæterùm ad corrigenda peccata illa, Sapaudus, tametſi recenter ordinatus, præfuit Concilio Pariſienſi anno DLV. ſubſcripsitque ante Metropolitanos Viennenſem, Biturigenſem, Burdegalēſem, atque etiam Senonenſem, quamuis Synodus haberetur in prouincia Senonenſi.

IX. Anno 595. Gregorius Magnus dignitatem Vicarij continuauit in Vigilio Epiſcopo Arelatenſi, juxta petitionem Regis Childeberti; conceſſa prorsùs amplitudine poteſtatis quam Vigilius repererat, conuocandi nimirum Concilia, in quibus controuerſiæ Eccleſiaſticæ terminarentur. Quòd ſi cauſa fidei illic ageretur, aut negotia inciderent quæ dubia eſſent, aut ejus momenti vt in prouinciis decidi nequeant; jubet vt ad ſedem Apoſtolicam referatur. Præterea, illi hoc tribuit, vt ab eo perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ extra Gallias proficiſci volent, teneantur accipere literas communicatorias. Attamen facile eſt agnoſcere, integram conuocandorum Conciliorum auctoritatem non fuiſſe penes Virgilium, quandoquidem ei ſanctus Gregorius tres alios Epiſcopos adjunxit, vt ſuprà adnotatum eſt, & à Regibus poſtulauit vt Synodum intra Gallias haberi juberent. Nihil igitur Virgilio ſupererat, præter honorem & amplitudinem Vicarij, & quandam velut generalem præfecturā in Eccleſia Gallicana; de cujus negotiis referebat ad ſummum Pontificem, quocum particularem communicationem habebat.

Gregor. lib. 4. ep. 50.

CAPVT XX.

Synopſis.

I. Diſcrimen Synodorum generalium Diœceſeon Orientis, & Gallicanarum.

II. Inquiritur in originem Synodorum Nationalium. Card. Perronius notatus. Theodoſius Imp. relationes Synodicas Illyrici, in rebus dubiis, tribuit Epiſcopo CP. quod caruit effectu.

III. Photij expoſitio refutatur, quæ omnes quæſtiones Canonicas tribuit putat Epiſcopo CP.

IV. De Synodis generalibus Africæ. Nicæna Synodus explicata. Dionyſius Exiguus emendatus.

V. In Concilio vniuerſali Africæ, tractabatur de cauſis communibus. Ceteræ prouincialibus Synodis relinquebantur diſcutiendæ. Quæ ſint cauſæ communes.

VI. Variant Canones Africani, quoad cauſas Presbyterorū. Conciliantur Canones.

VII. A Conciliis vniuerſalibus Africæ non licebat appellare ad tranſmarina judicia, *neque etiam à prouincialibus.*

I. VERVM vt perfectè intelligere poſſimus, quænam eſſet auctoritas Conciliorum generalium Diœceſeos Gallicanæ, non inhærendum eſt omnino canoni ſecundo Concilij Conſtantinopolitani, qui Synodis quinque Diœceſeon Orientis ſupremam auctoritatem tribuit decernendi de omni re quæ ad Diſciplinam Eccleſiaſticam pertinet. Nam duæ ſynodi, Ægyptiaca nimirum, & Antiochena, Patriarchales erant; Reliquæ verò tres, Pontica, Aſiana, & Thracica, quæ ſuis quæque Exarchis parebant, attributæ ſunt juriſdictioni Epiſcopi CP. ad conſtituendum Concilium Patriarchatus CP. juxta canonem xxviii. Concilij Chalcedonenſis. Itaque cùm illæ Synodi Diœceſeon ſuo quæque Patriarchæ ſubeſſent, earum auctoritas ſuprema prorsùs eſſe debuit, neque fieri poterat vt ab alia quapiam juriſdictione penderent. Concilia autem Patriarchalia ſemel in anno habenda eſſe ſanciuerat Iuſtinianus; eòque accedere Metropolitani tenebantur loco & die quem Patriarcha conſtituiſſet, judicaturi in eis quæſtiones ad Fidem vel ad Diſciplinam ſpectantes, ſiue in prima cognitione aduersùs Metropolitanos, aut etiam ob Appellationes à ſententiis Epiſcoporum. At Synodorum Gallicanarum tanta eſſe auctoritas non potuit, cùm Patriarchales non eſſent. Quinimò cùm Galliæ eſſent in Occidente, auctoritatem ſedis Apoſtolicæ colebant, ad eámque neceſſariò reſpicere tenebantur. Sed eo temperamento res gerebantur, vt reuerentia illa nihil detraheret de ſuprema Conciliorum poteſtate in quibuſdam capitibus; quemadmodum celebratio Conciliorum vniuerſalium regni nihil adimebat de juribus Synodorum prouincialium.

II. Vtraque harum propoſitionum plurimùm difficultatis habere videtur. Et tamen vtraque veriſſima eſt. Nam materiæ difficiles, qúæque, cùm maximi momenti eſſent, in Synodis prouincialibus definiri nequibant, deliberabantur finiebantúrque in Synodo vniuſcujuſque Diœceſeos. Ius autem illud meliùs explicari non poteſt, quàm auctoritate legum quæ Synodis illis Diœceſanis initium dederunt. Impp. Honorius & Theodoſius, in Reſcripto dato ad Philippum Præfectum prætorio Illyrici Orientalis, jubent vt omni innouatione ceſſante, id eſt, peruaſionibus ſecularis juriſdictionis vel etiam Synodi Diœceſanæ, antiqui canones obtineant in vniuerſis prouinciis Illyrici. Quòd ſi aliquid ambiguum aut dubium emerſerit, reſeruari jubent judicio conuentus generalis Epiſcoporum Diœceſis Illyricianæ, quem vocant *Conuentum Sacerdotalem*; quo etiam nomine dicebantur cœtus generales pro rebus politicis congregati. Addunt tamen, in gratiam Epiſcopi Conſtantinopolitani, ne dubiæ cauſæ definiantur eo inconſulto, quoniam priuilegiis veteris Romæ fruitur. *Omni innouatione ceſſante, vetuſtatem & Canones priſtinos Eccleſiaſticos per omnes Illyrici prouincias ſeruari præcipimus. Tum* (ita legit Codex Theodoſianus) *ſi quid dubietatis emerſerit, id oporteat non abſque ſcientia viri reuerendiſſimi ſacroſanctæ legis Antiſtitis vrbis Conſtantinopolitanæ, quæ Romæ veteris prærogatiua lætatur, Conuentui ſacerdotali ſanctóque judicio reſeruari.* Antiqui canones, de quibus loquitur illa lex, alij non ſunt præter Nicænos; in quibus ſtatutum eſt vt cauſæ Eccleſiaſticæ judicentur à Synodis vniuſcujuſque prouinciæ, omni earum cognitione prorsùs interdicta cuilibet alij juriſdictioni Eccleſiaſticæ

L 41 C. Theodoſ. De Epiſc. l. 6 C. de Sacroſ. Eccleſiis.

Vide ſuprà libr. 4. c. 2. §. 2. 2.

Eccleſiaſticæ & ſeculari. Hi canones hauddubiè violati fuerant in Illyrico, ſiue à Præfecto prætorio, ſiue à Synodo generali Diœceſeos, quæ Synodorum particularium juriſdictionem conuellebat. Id autem eſſe veriſimile ſuadent ea quæ ſequuntur: *Tum ſi quid dubietatis emerſerit*; id eſt, ſi tunc, quando videlicet particulares prouinciæ cauſas tractant ſecundùm Canones, incidat aliquod dubium, definiatur in Conuentu generali Epiſcoporum vniuerſæ Diœceſeos. Explicatio illa euertit conjecturam Illuſtriſſimi Cardinalis Perronij: qui exiſtimat legem illam fuiſſe latam à Theodoſio per ſubreptionem Attici Epiſcopi CP. qui apud Principem conqueſtus ſit de Epiſcopis Illyrici, qui reuerentiam Attico denegabant contra antiquam conſuetudinem & Canones Eccleſiaſticos, id eſt, canonem III. CP. quo ſecundus dignitatis gradus Epiſcopo CP. decernebatur, quòd eſſet noua Roma. Sententia hæc aduerſatur canoni quem Vir Illuſtriſſimus laudat; quo nulla juriſdictio tribuitur Epiſcopo Conſtantinopolitano, ſed tantùm honoris prærogatiua; præſertim cùm nulla Diœceſeos Illyricianæ mentio fiat in hoc canone. quæ vel vnica allegatio peſſumdediſſet conſilium Attici. Sanè eò præcipuè tendere videtur ſententia legis, vt componat juriſdictiones Synodorum prouincialium Illyrici, ac Diœceſeos Illyricianæ; per occaſionem autem, Princeps ornandi Epiſcopi CP. cupidus, nouum jus introducit in ejus gratiam, jus nimirum Relationis. Quod ea in primis de cauſa fecit, vt communionem iſtius Diœceſeos, etiam quoad res Eccleſiaſticas, diſtraheret ab Occidente; à quo auulſa fuerat in diſpoſitione ciuili, & vnita Imperio Orientali. Ceterùm, exemplum illud, è prærogatiua veteris Romæ petitum, oſtendit Relationes cauſarum difficilium ad Sedem Apoſtolicam mitti conſueuiſſe à Concilio generali Diœceſeos Illyricianæ, vel ab Epiſcopo Theſſalonicenſi, qui Exarchus Illyrici, Epiſcopique Romani Vicarius erat. Idipſum probant epiſtolæ Papæ Leonis I. ad Anaſtaſium Epiſcopum Theſſalonicenſem; in quibus præcipitur vt ex Relationes fiant, ſi cauſa quæ finiri non potuit in Synodo prouinciali, nec in Concilio dein generali potuerit terminari. Vnde præterea colligitur, clauſulam legi Theodoſianæ inſer-

Ill. Card. Perron. c. 32. Replicæ.

tam in gratiam Epiſcopi CP. irritam fuiſſe, nec executioni mandatam. Sanè Concilium Chalcedonenſe, cùm Sedem Conſtantinopolitanam in Patriarchatum eueheret, nullam ei poteſtatem tribuit in prouincias Illyrici; quæ Patriarchatui Romano ſemper adhæſerunt, donec occaſione hæreſis Monothelitarum ab eo diſtractæ ſunt circa annum DCC.

Vide lib. 1. c. 5. §. 1. & Additionem ad cap. 17. lib. 5.

III. Eam legem Photius Patriarcha Conſtantinopolitanus, dignitatis ſuæ augendæ cupidus, aliò vertit, vim apertam verbis legis inferens. Ejus quippe ſenſum hunc eſſe ait, Canonica judicia ab Archiepiſcopo Conſtantinopolitano & ab ejus Synodo definienda eſſe. Ὅτι τὰς ἀναφυομένας κανονικὰς ἀμφισβητήσεις ἐν ὅλῳ Ἰλλυρικῷ οὐ δεῖ τέμνεσθαι χωρὶς γνώμης τοῦ Ἀρχιεπ. Κ. πόλεως, καὶ τῆς αὐτοῦ συνόδου, ἥτις ἔχει προνόμια τῆς ἀρχαίας Ῥώμης. Et tamen Imperator jubet vt judicia illa ferantur à Synodo Illyriciana, cùm conſilio Epiſcopi Conſtantinopolitani. Ea nihilominus lege, ejúſque explicatione, vſi ſunt Græci ad diſtrahendam ab Illyrico Bulgariam, æuo Photij; quæ reſecta fuit à Diœceſi Romana, & ſubjecta Patriarchatui Conſtantinopolitano.

Phot. tit. 1. Nomoc. cap. 1.

Vide ſuprà lib. 1. c. 3. §. 5. & 6.

IV. Sed vt redeamus vnde digreſſi ſumus, ad auctoritatem videlicet Conciliorum generalium, neceſſe eſt vt lucem materia hæc accipiat à Conciliis Africanis. Canon itaque x. Africanus docet, Concilium vniuerſale Africæ ſemel in anno debere fieri, ad definiendas cauſas Eccleſiaſticas, vt Nicæna Synodus ſtatuit: *Confirmandum eſt in hac Synodo, vt ſecundùm ſtatuta Nicæna, propter cauſas Eccleſiaſticas, quæ ad perniciem plebium ſæpe veteraſcunt, ſingulis quibuſque annis Concilium conuocetur: ad quod omnes prouinciæ, quæ primas ſedes habent, de Conciliis ſuis binos, aut quantos delegerint, Epiſcopos mittant; vt congregato conuentu, plena poſſit eſſe auctoritas.* Vbi obſeruandum eſt, opportunè admodum Afros vti Canonibus Nicænis, vt generalis conuentus Africæ auctoritatem firment. Quamuis enim Nicæna Synodus, ſi verba ejus rectè expendantur, Synodi tantùm Epiſcoporum vnius prouinciæ mentionem faciat, quæ à Metropolitano conuocetur; attamen euidens eſt Synodum, quæ ex quinque aut ſex Prouinciis conuenerit, minoris auctoritatis non futuram ex eo capite quòd & frequentior fuerit & illu-

Vide lib. 5. c. 5. §. 1.

ſtrior. Atque adeo Concilium generale Africæ ſpectandum eſt, non ſecundùm ipſa verba Canonum Nicææ, ſed juxta ſenſum & mentem eorundem canonum. Eidem fundamento innititur ſecunda Synodus Oecumenica; cùm Diœceſeon corpora conſtituens, ait hinc euenturum vt cauſæ Eccleſiaſticæ tractentur in Synodis prouinciarum, ſecundùm Nicænam Synodum. Hinc pariter factum, vt Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus, eorum Patrum menti æmulatus, perſæpe auctoritatem Conciliorum generalium Eccleſiæ Gallicanæ deducat à Concilio Nicæno; quòd ea reuera ſint Concilia prouincialia, tametſi ex quibuſdam prouinciis conſtituta. Quippe prouinciæ cuilibet liberum eſt aliam conuocare, juxta Canones Apoſtolicos, Antiochenos, & Conſtantinopolitanos. Zonaras, in commentario ad hunc canonem Africanum, qui eſt XXI. in ejus Collectione, cùm non ſatis animaduerteret eo loco agi de Synodo generali Africæ, non autem de Synodo vnius tantùm prouinciæ, prauam admodum explicationem propoſuit; nimirum, eo canone juberi vt Metropolitanus duos Epiſcopos ex comprouincialibus ſuis deleget, qui ejus auctoritatem in Synodo illa repræſentent, tanquam Vicarij, τοποτηρηταί. Balſamo verò contextum canonis integrum non refert, ſed ſynopſim tantùm Dionyſij Exigui, Græcè verſam: quæ docet, debere Metropolitanos ſemel vnoquoque anno ad Synodum accedere, πρὸς σύνοδον οἱ μητροπολῖται ἔρχονται. Vnde colligendum eſt, eum canonem intelligi debere de Synodo vniuerſali, ad quam Metropolitani adeſſe tenentur cum Legatis ſuarum prouinciarum. Porrò ope iſtius verſionis Græcæ corrigēda eſt hoc modo ſynopſis Dionyſiana: *Vt per annos ſingulos per omnes prouincias ad Concilium Metropolitani conueniant.* Rejiciendáque eſt lectio editionis Pariſienſis anni M. DCXXXVIII. quæ ita habet, *conueniatur.*

V. Concilium autem illud vniuerſale Africæ nullas alias cauſas ad ſuam cognitionem trahebat, quàm eas quæ communes erant omni Clero Africano; ceteras verò quæ particulares erant, vniuſcujuſque prouinciæ definitioni permittebat. Diſtinctio illa extat in canone XCV. Collectionis Canonum Africanorum: *Placuit vt non ſit vltrà fatigandis fratribus anniuerſaria neceſſitas; ſed quoties exegerit cauſa communis, id eſt, totius Africæ, vndecunque ad hanc ſedem de hac re datæ literæ fuerint, congregandam eſſe Synodum, in ea prouincia vbi opportunitas perſuaſerit. Cauſæ autem quæ communes non ſunt, in ſuis prouinciis judicentur.* In eo porrò conſiſtit difficultas, quænam dicerentur cauſæ communes. Balſamo in commentariis ad hunc canonem ait cauſas communes eſſe illas quæ Dogmaticæ ſunt, δογματικαὶ αἰτίαι; quas priuatis opponit, id eſt, controuerſiis quæ inter Clericos aut Epiſcopos emergunt. Verùm explicatio hæc habet adhuc aliquid difficultatis, eíque non conuenit cum reliquis canonibus Africanis. Certum quidem eſt, cauſas dogmaticas, id eſt, eas quæ Fidem reſpiciunt, primas eſſe inter communes. Sic Pelagij hæreſis damnata eſt in Concilio Carthaginenſi generali: de qua relatum eſt ad Innocentium primum. Sed aliæ quoque cauſæ in eum numerum referuntur; nimirum, controuerſia quæ circa juriſdictionem accenſa eſt inter Eccleſias Africanas & ſummos Pontifices, quæ in Conciliis vniuerſalibus Africæ diſceptata eſt. Canones quorum auctoritate ordinabatur politia Eccleſiaſtica, decernebantur in Conciliis generalibus. In accuſationibus verò aduersùs Epiſcopos, prima cauſæ cognitio, prout reo libebat, ad Synodum prouinciæ deferri poterat, vel ad Concilium vniuerſale; vt patet ex canone IX. & LXXVII. Itaque omnes illæ cauſæ annumerantur communibus.

VI. Quoad cauſas verò Preſbyterorum, variant canones Africani. Quippe CXXV. ex Concilio Mileuitano deſumptus, eis liberum eſſe decernit appellandi à judiciis Epiſcoporum ſuorum *ad Africana Concilia, vel ad Primates prouinciarum ſuarum.* Idipſum etiam ſcribit Concilium Africanum in epiſtola ad Celeſtinum Papam: *Vnicuique conceſſum eſt, ſi judicio offenſus fuerit cognitorum, ad Concilia ſuæ prouinciæ vel etiam Vniuerſale prouocare.* Et nihilominus canone XXVIII. prohibentur, ne ad alios appellent quàm *ad Primates ſuarum prouinciarum.* Varietas illa explicanda eſt ope canonis XCV. quo deciſio cauſa- Vide lib. 1. c. 10. §. 6.
rum, quæ communes non ſunt, permittitur Synodo vniuſcujuſque prouinciæ; cauſarum verò communium, Synodo ge-

nerali. Adeo vt ſi Iudicium latum aduerſùs Preſbyterum, aut quemlibet è Clero, in cauſam generalem vertatur ob incommoda quæ inde ſequi poſſent; tum appellatio Preſbyteri, aut Clerici, judicari debet in Concilio generali Africæ. Exempli causâ; ſi lis moueatur circa caput aliquod nondum ſatis perſpicuè explicatum in canonibus. Si is aduersùs quem accuſatio inſtituta eſt, vir ſit tali dignitate præditus, vt ſi judicium ejus fieret in prouinciis, timendum foret ne tumultus in eis excitarentur. Vel ſi ob illud judicium oriretur conflictio juriſdictionis, quemadmodum accidit in cauſa Apiarij Preſbyteri. Aut tandem ob aliquam aliam cauſam ſimilem. Tunc enim, vt dixi, appellatio Preſbyteri, aut Clerici, judicanda eſt in Concilio generali Africæ. At ſi tantùm agatur de executione Canonum, de quorum ſententia dubitari non poſſit circa negotium nouiter emergens; tum appellatio terminanda eſt in vnaquaque prouincia, neque licet à Concilio prouinciali prouocare ad vniverſale. Secundùm illam regulam, legimus Appellationem Palladij laïci, qui à Triferio Epiſcopo ſuo excommunicatus fuerat, itémque appellationem Exuperantij Preſbyteri, cui interdictum erat functionibus ſuis, ob grauitatem earum fuiſſe judicatas in Concilio Taurinatenſi, ex diuerſis prouinciis congregato.

Concil. Taurin. c. 4. 5.

VII. Iudicia verò quæ in Conciliis illis vniuerſalibus Africæ fiebant, vel etiam in Synodis prouincialibus, propter cauſas quæ communes erant, ſuprema prorsùs erant, nec ab eis *ad tranſmarina judicia*, id eſt, Romam appellare licebat. *Ad tranſmarina autem qui putauerit appellandum, à nullo intra Africam in communione recipiatur.* Adeo certa & inuiolabilis erat apud Africanos hæc regula, quoad Preſbyteros & reliquos è Clero, vt ad Celeſtinum Papam ſcribere non dubitent: *Presbyterorum quoque & ſequentium Clericorum improba refugia, ſicut te dignum eſt, repellat ſanctitas tua: quia & nulla Patrum definitione hoc Eccleſiæ derogatum eſt Africanæ.* Nihilominus, quoad appellationes Epiſcoporum, Zozimus Papa ejúſque ſucceſſores contendunt, apud Sedem Apoſtolicam judicandum eſſe an appellatio admitti debeat. Quòd ſi juſta fuiſſe appellandi cauſa videretur, ad Epiſcopum Romanum pertinere jus ſtatuendi vt ea retractetur in prouincia. Verùm id accuratè expendimus in Diſſertatione *De Iudiciis Canonicis Epiſcoporum.*

Can. 28 & 125.

Præterea, Concilia vniuerſalia Africæ condebant canones, qui in auctoritatem recepti ſunt in Eccleſia vniuerſali.

CAPVT XXI.

Synopſis.

I. Concilia generalia Galliarum, ſimilia prorsùs erant Conciliis Africanis. Major Synodus *in canone Antiocheno. Conciliorum Gallicanorum auctoritas explicatur. Verba Hilari Papæ referuntur.*

II. Receſſit Hilarus ab inſtitutis majorum, confirmans celebrationem Conciliorum ex diuerſis prouinciis.

III. Iubet autem, vt per annos ſingulos *Concilium generale celebretur. Eò alludit Synodus Agathenſis. Genuinus ſenſus Synodi Matiſconenſis 11. indicatur.*

IV. Iubet poſtremò Hilarus, vt regulæ quæ in his Conciliis promulgabuntur, ſint juxta Canonum definitiones. *Idem profitentur Concilia Gallicana.*

V. Indicantur Canones ad quos alludit Hilarus. De collectione Canonum Dionyſij Exigui. Liber Canonum *vocatur à Gregorio Turon.*

VI. Canones noui ſecundum auctoritatis gradum obtinebant poſt antiquos. Probatur ex Auguſtino, & Agobardo.

VII. De Collectione Canonum Gallicanorum. *Vim legis obtinebant in Hiſpania.*

I. CONCILIA generalia Galliarum eodem nomine nuncupabantur, quo Concilia vniuerſalia Africæ, ejuſdémque erant auctoritatis. Nam in ſecunda Synodo Matiſconenſi, quæ de hujuſcemodi Conciliis loquitur, legimus *Generale Concilium* & *Vniuerſale*; in Turonenſi verò, quæ anno DLXVII. congregata eſt, *Major Synodus.* Quod imitarum eſt ex canone XII. Concilij Antiocheni; qui *majorem Synodum* vocat eam quæ extraordinaria erat, conuocata nimirum ab Imperatoribus ad judicandas appellationes eorum qui à judiciis Synodi prouincialis prouocauerant. Concilia iſthæc generalia Galliæ, canones condere poterant, & cauſas judicare. Canones pro libito condere poterant,

Côcil. Matiſc. 2. c. 9. & 10.

modò contrarij non eſſent Canonibus Conciliorum Generalium, & definitiuo judicio terminare omnes cauſas Eccleſiaſticas quæ Synodis prouincialibus viſæ eſſēt difficiles. Quòd ſi generali Concilio tanta eſſe videretur difficultas, vt ſolui non poſſet; conſulenda erat Sedes Apoſtolica. Ea eſt ſententia Hilari Papæ in epiſtola ſcripta anno 462. ad Epiſcopos quinque prouinciarum Galliæ, Vienneſis videlicet, Lugdunenſis, vtriuſque Narbonenſis, & Alpium Penninarum: cui præiuerat Innocentius I. ad Victricium Epiſcopum Rotomagenſem ſimilia Hilaro ſcribens, de auctoritate Synodorum prouincialium; & majores cauſas ad Apoſtolicam Sedem referendas eſſe. *Vt ſi quid vſquam*, inquit Hilarus, *vel in ordinandis Epiſcopis, vel Presbyteris, aut cujuſlibet loci Clericis faciendis, contra præcepta Apoſtolica reperitur admiſſum, aut in eorum conuerſatione quicquam reprobatur, communi omnium auctoritate reſecetur.* Infrà: *Nec cuiquam licebit à regulis euagari, quas ſibi juxta Canonum definitiones vnita fraternitas in commune præfixerit; cùm imminente quotannis examine, ita ſinguli actus ſuos dirigent, vt his diſcuſſio judicij optari magis debeat quàm timeri. In dirimendis ſanè grauioribus cauſis, & quæ illic non potuerint terminari, Apoſtolicæ Sedis ſententia conſulatur.*

II. Tria quædam obſeruanda ſunt in hoc Decreto. Primum quidem, ſummum illum Pontificem diſertis verbis confirmare celebrationem Conciliorum ex diuerſis prouinciis congregatorum; contrà quàm viſum erat prædeceſſoribus ejus Innocentio & Leoni. Hi quippe edixerant, vt vnaquæque prouincia ſuis ſpecialibus Conciliis contenta eſſet, in quibus cauſæ terminarentur, neque licere ad alias prouincias conuolare. Quod eo conſilio, vt ego quidem exiſtimo, actum eſt, vt ea arte faciliùs flecterent prouinciales ad conſulendam ſtatim Romanam Sedem. *Suis vnaquæque prouincia ſit contenta Conciliis*, inquit Leo. *Nec alicui liceat*, inquit Innocentius, *ad alias conuolare prouincias.*

III. Secundum caput in eo conſtat, quòd Concilium illud generale jubetur celebrari ſemel in anno, *per annos ſingulos*; non autem bis, velut Synodi prouinciales. Quod ad formam Concilij vniuerſalis Africæ inſtitutum eſt. Ad ea Decreta alludit Synodus Agathenſis, cùm præcipit vt Concilium Epiſcoporum regni Gotthici, ex quibus illa conſtabat, renouetur annis ſingulis, ſecundùm conſtituta Patrum: *Synodum etiam juxta conſtituta Patrum ſingulis annis placuit congregari.* Falluntur autem qui eo canone agi putant de Conciliis prouincialibus; niſi oſtendant in præcedentibus Canonibus celebrationem eorum Conciliorum ſemel tantùm in anno juſſam, quemadmodum LXXI. Canon Agathenſis ſupponit. Id quod probari non poteſt, niſi quoad Concilia generalia, vt dixi. Tempus autem illud ad triennium coërcet canon XX. Concilij Matiſconenſis ſecundi, perperam à nonnullis intellectus de Synodis prouincialibus: *Ad Synodum poſt triennicum tempus omnes conueniant*, id eſt, ex omnibus prouinciis quæ tum coïuerant. Canon 71. Concil. Agath.

IV. Tertium caput, quod eſt magni momenti, conſiſtit in modificatione quā facit Hilarus, nimirum vt regulæ quæ in his Conciliis promulgabuntur, ſint *juxta Canonum definitiones*. Eadem eſt ſententia Concilij Venetici, in epiſtola ſynodica: *Vt quæ in prioribus Patrum ſtatutis videmus omiſſa, & procedente tempore licentia, ex nimia labentis ſeculi libertate præſumpta, ſtatutis ſaluberrimis ſanciremus.* Hinc factum vt Præfationes omnium Conciliorum hanc cautionem contineant; velle ſe Canones antiquos renouare, & nouos condere, ad euellenda noua mala. Et in epiſtola Tractoria Auiti Epiſcopi Vienenſis, qua collegas ſuos euocat ad Concilium Epaonenſe, legitur id Concilium ea de cauſa conuocari vt animi omnium reuocentur ad memoriam antiquorum Canonum, & vt noui condantur, ſi res ita ferat: *Iuſtum eſt, quantum reor, vt conſtitutis prioribus ſub communis præſentiæ opportunitate tractatis, noſtris ſimul nobiſque, prout ordo collocutionis inuenerit, vel inſinuemus vetera, vel, ſi neceſſe eſt, etiam noſtra jungamus.* Eadem fuit ſententia Concilij Aruernenſis habiti anno DXXXV. cujus ea ſunt verba: *Id nobis rationabile viſum eſt, vt quamuis Eccleſiaſticæ regulæ penè omnia comprehendant, tamen quædam vel adderentur noua, vel repeterentur antiqua.*

V. Canones antiqui, ad quos alludit Hilarus, nulli alij ſunt præter eos qui continentur in Collectione quæ canone primo Concilij Chalcedonenſis recepta eſt; id eſt, Canones Nicæni, Ancyrani, Neocæſarienſes, Gangrenſes, Antiocheni, Laodiceni, & Conſtantinopoli-

tani, ne interim Chalcedonenſes nmittam: quæ Collectio Latinè verſa eſt tempore Concilij Chalcedonenſis. Sed quoniam Tranſlatio iſta confuſa erat & indigeſta; Dionyſius Exiguus, natione Scytha, & Abbas apud Romam, nouam verſionem aggreſſus eſt æuo Iuſtiniani Imperatoris; quæ ſtatim obuiis vlnis excepta eſt ab Eccleſia Romana, vt teſtatur Caſſiodorus: *Ex Græcis exemplaribus Canones Eccleſiaſticos moribus ſuis, vt erat planus atque diſertus, magna eloquentiæ luce compoſuit. quod hodie vſu celeberrimo Eccleſia Romana complectitur.* Ceterùm ſufficere viſa non eſt Diunyſio Collectio Canonum Græcorum. Itaque vt eam integram eſſe efficeret, Canones Sardicenſes addidit, & Collectinnem Canonum Africanorum; præter Quinquaginta Canones Apoſtolicos, qui prima ſtatim fronte occurrunt apud Dionyſium. Conſtat integra hæc Collectio ex CCCLXXII. Canonibus: quos ſtatim ſubſequuntur Decreta Pontificum Romanorum Siricij, Innocentij, Zozimi, Celeſtini, Leonis, Gelaſij, & Hilari. Corpus illud Canonum & Epiſtolarum Decretalium ſtatim in vniuerſo Occidente obtinuit, ad dirimendas lites Eccleſiaſticas; præcipuè verò in Gallia, vt patet ex Gregorio Turonenſi, qui illud vocat *Librum Canonum.*

Vide lib. 3. c. 3. §. 7.

Caſſiod. c. 23. diu. lect.

Vide ſuprà lib. 3. c. 4. §. 3.

VI. Ex iis quæ dicta ſunt colligi poteſt, eam Hilaro Papæ & Epiſcopis Gallicanis mentem fuiſſe, vt debitam antiquis Canonibus in Veteri Collectione comprehenſis reuerenriam cuſtodirent, & vt ſuos tantùm conderent ad interpretationem & ſupplementum antiqnorum, quibus derogari non poterat. Canones itaque noui ſecundum auctoritatis gradum nbtinebant poſt antiquos; quia Concilia regionalia cedere debent Conciliis plenariis Eccleſiæ Vniuerſalis, vt ſanctus Auguſtinus ſcribit: *Ipſa Concilia*, inquit, *quæ per ſingulas regiones vel prouincias fiunt, plenariorum Conciliorum auctoritati quæ fiunt ex vniuerſo orbe Chriſtiano ſine vllis ambagibus cedunt.* Quare Agobardus Archiepiſcopus Lugdunenſis præclarè dicebat de Canonibus Eccleſiæ Gallicanæ: *Canonum Gallicanorum Sanctiones non eſſe paſſim æquali auctoritate recipiendas vt Nicæni, Chalcedonenſis, & ceterorum generalium ex totius mundi conſenſu congregatorum & receptorum: ſed quia congrua veneratione pro cauſis neceſſariis, quarum definitiones in illis generalibus non inueniuntur, fides ſit eis adhibenda religione debita.* Canones illos vocaui Nouos, poſt Concilium Vaſenſe anni 529. cujus ea ſunt verba, ex Præfatione: *Et quamuis omnia quæ à ſanctis Sacerdotibus vel Clericis obſeruari debeant, & antiqui & nouelli canones continere probentur &c.*

Auguſt. lib. 2. de Bapt. c. 3.

Vide lib. 3. c. 4. §. 6.

VII. Eorum Canonum Collectio fiebat qui conditi erant ab vniuerſa Eccleſia Gallicana, vel à quadam ejus portione, ſiue in regno Vuiſigotthorum, Burgundionum, aut Francorum, ſiue etiam in pronincia Gallicana regni Italiæ, in qua habitæ fuere Synodi Araſicanæ & aliæ quædam prouinciales: hique Canones recipiebantur ab Epiſcopis aliarum prouinciarum, confecta Collectione ſub nnmine *Gallicanorum Canonum.* Id docet epiſtula encyclica Cæſarij Epiſcopi Arelatenſis, data anno 534. qui adducit Canones à Ioanne II. Papa miſſos ad ſignificandam pœnam crimini debitam quod Epiſcopo Reienſi Contumelioſo objiciebarur, qui deſcripri ſunt ex Collectione Dionyſiana: quibus addit Cæſarius canonem IX. Concilij Nicæni, & dein titulum hunc apponit: *Incipiunt Tituli Canonum Gallicani.* Addit quoque Canonem IV. Valenrinum, nnnúmque Concilij primi Aurelianenſis, tum XXIII. Arauſicani primi, & XXII. Concilij Epaonenſis. Demum his verbis epiſtolam ſuam concludit: *Ecce manifeſtiſſimè conſtat, quia ſecundùm quod & Tituli antiquorum Patrum, —— ſed & Canones Gallicani continere videntur, Clerici in adulterio deprehenſi, aut ipſi confeſſi, aut ab aliis conuicti, ad honorem redire non poſſunt.*

Vide lib 3. c. 4. §. 6.

Eccleſiarum communicatio efficiebat, vt in Hiſpaniis quoque vim legis obtinerent Canones Gallicani, vt patet ex Concilio Taraconenſi habito anno DXVII. quod eos recipit quoad monachorum ſtatum: *Canonum ante omnia Gallicanorum*, inquit, *de eis conſtitutione ſeruata.*

CAPVT XXII.

Synopſis.

I. Ad executionem publicam Canonum, neceſſaria erat auctoritas regia, & Tuitio. Confirmatio Canonum decernenda eſt à Principe, cum cognitione cauſæ.

II. Imperatores confirmauerunt Concilia Oecumenica. Theodoſij confirmationem petit ſecunda Synodus Oecumenica.

III. Synodus Aurelian. 1. tractauit de Titulis *à Clodoueo Rege propoſitis, à quo Epiſcopi petunt confirmationem Canonum. Actum id à Clodoueo, ad exẽplum Theodoſij.*

IV. Inſignis eſt locus è Synodo CP. ſub Mena, ad probandam in hac materia Principum auctoritatem.

V. Iuſtinianus Concilio Quinto propoſuit materiam quæ tractanda erat.

VI. Synodus Aurelianenſis ſecuta eſt exemplum veterum Conciliorum. Eam Clodoueus confirmauit, tametſi Edictum eius non extet. Cur neceſſaria confirmatio Principum.

VII. Expenditur Edictum Clotarij Regis pro confirmatione canonum Concilij Pariſienſis V. De Electionibus Epiſcoporum. De venia Clericorum. De eorum cauſis. Quinam ſint jnniores Eccleſiæ *Crimina* priuilegiata. *De ſtatu libertorum. Edictum illud decretum eſt ex ſententia & conſilio Epiſcoporum & Optimatum regni. Quare ſummo applauſu acceptum eſt à perſonis Eccleſiaſticis. De raptoribus viduarum, aut monialium.*

VIII. Poſt conditos canones, agebatur de judicijs cauſarum.

IX. In Concilijs generalibus tractabantur cauſæ communes, *id eſt, magni momenti. Imperatores dare poterant Iudices Eccleſiaſticos in cauſa E'cleſiaſtica. Non licebat excedere terminos cauſarum in Synodo propoſitarum à Principe. Probatur varijs exemplis.*

I. SED præter modificationem à me paulò antè explicaram, circa conuenieotiam nouorum & antiquorum Canonum, neceſſarium ioſuper erat, ad executionem eorum publicam, vt Regum noſtrorum auctoritate firmarentur. (Vide lib. 2. c. 10. & ſeqq.) Quo in capite ij jure Imperatorum vtebantur, quibus ſucceſſerant io prouiociis (Vide lib. 4 c. 5. § 2.) quæ, cadente Imperio, Regiæ Francorum Coronæ ceſſeranr. Epiſcopi verò Gallicani eundem ordinem ſeruabant, quem veteres Epiſcopi in Conciliis Vniuerſalibus congregati tenuerant; petendo nimirum Confirmationem Decretorum ab Imperatotibus, ſiue pro damnatione hæreſeos, ſiue etiam pro conſtitutione Diſciplinæ Eccleſiaſticæ. io quibus tamen diſcrimen obſeruare licet. Nam vis & robur definitionum in materia Fidei non pendent ab auctoritate Principum, ſed ab Eccleſiaſtica: quæ ſola poteſt judicare de jure, & ad quam pertinet (Vid: lib. 2. c. 10. §. 8.) inquirere an opinio quæ controuertitur, hæretica ſit, an orthodoxa. Adeo vt, quoad hoc, nullæ aliæ ſint auctoritatis regiæ partes, quum Decreta de Fide confirmat, niſi vt ſupremam Tuitionem impertiat executioni rerum judicatarum; vtque pœnis Eccleſiaſticis addat ſeculares, exilij videlicet, publicationis, & vltimi ſupplicij. Quantum autem ad Canones; cùm ij legum loco ſint, & inſtituta perpetua, quæ ſpectant ad ſubditos Principum, ſiue Clericos, ſiue laïcos, nouámque politiam introducant in diſpoſitionem ciuilem; valde intereſt Principum, ne earum antè executionem permittant, quàm eos canones conſiderauerint, vt ſciant an aliquid in eis contineatur quod lædat vtilitatem publicam, aut jura & tranquillitatem Imperij. Quare Confirmatio horum Canonum decernenda eſt à Principe cum cognitione cauſæ; quandoquidem eis vim legis publicæ in regno tribuit acceptatio & conſenſus Principis, taoquam Capitis populorum, & Confirmatio etiam, tanquam Principis qui ſuperiorem non agnoſcit.

II. Vetus illa conſuetudo probari poteſt, tum ex praxi, tum etiam ex Edictis (Vide lib. 2. c. 10. §. 9. & ſeqq.) Conſtaotini, Theodoſij, Marciani, & Iuſtioiani Imperatorum: qui confirmauerunt Decreta Concilij Nicæni, Conſtantinopolitani, Epheſini, Chalcedonenſis, & Conſtantinopolitani ſub Agapeto & Mena. Verùm ſufficit, qnod ad præſeos inſtitotum attinet, epiſtola Synodica Concilij CP. Oecumenici ſecundi ad Theodoſium Imperatorem: in qua Patres aiunt, ſe ex officio teneri ad Relationem eorum, quæ io Synodo geſta ſunt, Principi mittendam: addúntque, ſe damnaſſe hæreſes ſubortas aduersùs Catholicam Fidem, ac præterea quaſdam regulas pro Diſciplina Eccleſiæ conſtituendas decreuiſſe, quas epiſtolæ adjungunt. Quapropter Clementiam Principis oraot, vt ea confirmare dignetur: *Rogamus itaque tuam Clementiam, vt per literas quoque tuæ pietatis confirmetur Concilij Decretum; vt ſicuti literis, quibus nos conuocaſti, Eccleſiam honore proſecutus es, ita etiam finem eorum quæ decreta ſunt obſignes.*

III. Quoad verò praxim Eccleſiæ Gallicanæ; illuſtrius exemplum proferri non poteſt, quàm epiſtola Synodica

Concilij Aurelianenſis 1. quod ceterorum forma & exemplar eſſe debet. Tractant enim Patres de *Titulis*, id eſt, Capitibus à Rege propoſitis, cujus judicio ſubmittunt Canones à Synodo conditos, quorum confirmationem petunt: *Quia*, inquiunt in epiſtola ad Clodoueum Regem, *tanta ad religionis Catholicæ cultum, glorioſæ fidei cura vos excitat, vt Sacerdotalis mentis affectu Sacerdotes de rebus neceſſarijs tractaturos in vnum colligi juſſeritis; ſecundùm voluntatis veſtræ Conſultationem, & Titulos quos dediſtis, ea quæ nobis viſum eſt definitione reſpondimus: ita vt ſi ea quæ nos ſtatuimus, etiam veſtro recta eſſe judicio comprobantur, tanti Conſenſus Regis ac Domini, majori auctoritate ſeruandam tantorum firmet ſententiam Sacerdotum.* At non fortuitò, aut per occaſionem, Synodus deliberat de materia à Rege propoſita; ſed quia inter jura regia, & hoc etiam eximium eſt, vt Conciliorum cognitionem Principes intra certos limites coërceant, ſeruato quoque ordine præſcripto. Modus hic agendi deprehenditur in literis Imperatoris Theodoſij pro conuocatione Concilij Epheſini 1. atque item 11. in quibus præſcribit materias de quibus tractari oporteat. Praxis autem illius inſtituti extat in Chalcedonenſi Synodo 1 quæ coacta quidem erat ad definiendam cauſam Fidei; ſed cùm ad cauſarum particularium judicium ventum eſt, ſiue aduersùs Dioſcorum, ſiue aliam ob cauſam; tum in Actis leguntur nonnullorum Libelli Marciano Imperatori oblati, petentium vt eorum cauſæ judicentur in Concilio, vnà cum Reſcripto Principis.

IV. Singularis eſt, in hac materia, auctoritas Concilij CP. ſub Mena. (Vide lib. 2. c. 10. §. 21.) Imperator Iuſtinianus in ea vrbe Synodum congregauerat anno 536. ex Epiſcopis Quatuor Patriarchatuum Eccleſiæ Orientalis, ad judicandas accuſationes quas aduersùs Anthimum Epiſcopum Trapezuntinum proponebat Marianus Archimandrita. Poſtquàm is judicio Synodi dejectus fuit; Epiſcopi Patriarchatus Antiocheni, itémque nonnulli alij Epiſcopi, monachi, ac Clerici, enixè & cum acclamationibus extraordinariis à Mena Patriarcha efflagitarunt vt ſtatim ſententiam damnationis & anathema pronuntiaret aduersùs Seuerum Epiſcopum Antiochenum, Petrum Epiſcopum Apameæ, & Zoaram monachum, complices hæreſeos Anthimi. At Menas, qui videbat literas Principis pro conuocatione Concilij, ſolius Anthimi mentionem facere, reſpondet referendum eſſe de hac petitione ad Principem. Nam, addit ille, *nihil eorum quæ in ſanctiſſima Eccleſia mouentur, conuenit fieri præter ſententiam & juſſum ipſius. Rogamus itaque veſtram caritatem in præſentiarum quieſcere, vt nos tempus accipiamus Referre ad pias ſuas aures ea quæ à vobis exclamata fuerunt.* (Act. iv. Concilij CP. ſub Mena.) Tum in Actione v. extant Libelli Iuſtiniano oblati ab Epiſcopis ſecundæ Syriæ, & ab Archimandritis: quibus eum orant, vt jubeat Menæ Patriarchæ & Synodo vt judicium peragant aduersùs illos hæreticos. Poſt quæ mandatum Principis exiit, delatum ad Synodum *per Theodorum Referendarium, qui detulit pium ejus mandatum, quo jubet ſanctæ veſtræ Synodo vt ea omnia diſcutiat quæ libello continentur*; vt aiunt monachi in Libello ſuo ad Synodum.

V. Eo fundamento, Patres Concilij Quinti Oecumenici Vigilium Papam per Legatos orarunt, vt ad Synodum accederet, ſimul cum ijs tractaturus *de Tribus Capitulis*. Materia enim iſthæc propoſita Concilio fuerat ab Imp. Iuſtiniano, in literis conuocationis. (Concil. v. Collat. 2.) *Adhortantes verò eum* (id eſt, Vigilium) *conuenire vnà nobiſcum, & tractare & diſponere de Tribus Capitulis, de quibus piiſſimus Imperator nos ejuſque Beatitudinem in ſcriptis interrogauit.*

VI. Ex quibus colligi poteſt, Patres Concilij Aurelianenſis ſecutos eſſe exemplum obſequij Principibus exhibiri ab antiquis Epiſcopis. Quare dubitandum non eſt, quin Clodoueus Synodum illam confirmauerit, tametſi Edictum ejus non extet; quòd ea Principes ab Epiſcopis diſcere debeant quæ ad Doctrinam Fidei vel Morum ſpectant, *vt audiant ex ore Patrum quod ſacrum eſt*, vt ait Concilium v. Aurelianenſe in Præfatione. Tenentur enim præterea Principes auctoritate ſua exteriori fulcire documenta quæ conſentanea ſunt Sacræ Scripturæ & Traditioni. Canones autem de Diſciplina conditi, confirmari debent pro bono ſtatus Eccleſiaſtici, qui regiæ Protectioni ſubjacet.

Caremus aliorum Principum Edictis pro confirmatione Canonum datis; quòd ſufficere perſæpe crederent ſi eos verbo firmarent, eorúmque executionem permitterent. Attamen non adeo ſumus

iofelices in hac quoque parte, quin ſuperſint illuſtria aliquot exempla hujus moris. Primùm enim proferri poteſt declaratio Epiſcoporum in vrbe Pictauenſi congregatorum anno 590. ad judicandam cauſam monialium Pictauenſium: qui aiunt, cauſas religionis commnnicandas eſſe Regibus *regionis*, vt illis quodammodo ſocientur, & eorum Decreto firmentur: *Propitia diuinitate pijs atque Catholicis populo datis Principibus, quibus conceſſa eſt regio, rectiſſimè cauſas ſuas patefacit Religio; intelligens, ſacroſancto participante Spiritu, eorum qui dominantur ſe ſociari & conſtabiliri Decreto.*

Greg. Turon. lib. 10. c. 16

VII. Edictum Clotarij Regis, quo Canones Concilij Pariſienſis habiti anno 614. confirmantur, expreſſiùs oſtendit, non ſolùm Principes confirmaſſe Canones io Synodis editos, ſed etiam eis addere ſolitos modificationes, in ijs præcipuè capitibus quæ vim auctoritatis regiæ & juriſdictionis ſecularis infringebant. Dixerat Concilium illud, in primo canone, Epiſcopum eſſe eligendum à Metropolitano & Epiſcopis comprouincialibus, itémque à Clero & populo ciuitatis. Si verò aliquis *potentia* ordinaretur, ejus ordinationem fore nullam. Ei canoni, qui nouare tentabat aduersùs antiquos canones & jura regia, modificationem adhibet Edictum Clotarij. Quippe jubet, vt Electio fiat à Clero & populo; non autem à Metropolitano & comprouincialibus Epiſcopis, à quibus ordinationem peragi præcipit juxta antiquos canones. Ad conſeruanda autem jura regia, quorum dignitatem violare velle videtur Synodus vocem *Potentiæ* vſurpando; Iubet, vt ſi Electus fuerit dignus, ordinetur ſecundùm mandatum Principis. Vel certè ſi è Palatio eligatur, juxta merita doctrinámque ſuam ordinetur. Ceterùm ea modificatio ijs verbis concepta eſt, vt eodem tempore canonis confirmationem cootineant: *Ideòque definitionis noſtræ eſt, vt Canonum ſtatuta in omnibus conſeruentur; & quod per tempora ex hoc prætermiſſum eſt, vel dehinc perpetualiter obſeruetur. Ita vt Epiſcopo decedente, in loco ipſius, qui à Metropolitano ordinari debet cum prouincialibus, à Clero & populo eligatur. Et ſi perſona condigna fuerit, per ordinationem Principis ordinetur. Vel certè ſi de Palatio eligitur, per meritum perſonæ & doctrinæ ordinetur.*

Canone tertio prohibetur Clericis, ſub pœna Depoſitionis, ne Principem aut vllam aliam poteſtatem adeant, omiſſo proprio Epiſcopo; niſi ſi ad eos accedant pro obtinenda venia. Clauſula illa duo quædam ſignificat; veniam ſcilicet criminis, quoad leges publicas; & poſtulationem Epiſcopo faciendam pro indulgentia, remiſſione, aut moderatione pœnitentiæ. Exemplo eſſe poteſt Childebertus, qui Epiſcoporum clementiam implorauit pro Chrodielde & Baſina, apud Gregorium Turonenſem; itémque Rex Sigiſmundus pro Stephano, in Concilio Lugdunenſi. At Edictum addit, recipiendum eſſe Clericum ab Epiſcopo ſuo, ſi Principis epiſtolam ad eum deferat, quacunque tandem de cauſa Principem implorauerit: *Et ſi pro qualibet cauſa Principem expetierit, & cum ipſius Principis epiſtola ad Epiſcopum ſuum fuerit reuerſus, excuſatus recipiatur.* Hac modificatione Edicti Clotarij vſus eſt Carolus Caluus anno DCCCXLIII. in cauſa Preſbyterorum Septimaniæ, qui opprimi ſe à ſuis Epiſcopis querebantur: *Vt Epiſcopi nullam inquietudinem ſiue exprobrationem Presbyteris, aut apertè ingerendo, aut alia qualibet occaſione machinando, pro eo quòd ſe ad nos hac vice reclamare venerunt, inferant: quia longa oppreſſio hujuſmodi itineris eos fecit ſubire laborem.*

Greg. Turon. lib. 10. c. 20.

Concil. Lugdun. an. 517 c. 6.

Capitulare Toloſ. c. 1.

Canon quartus magni momenti eſt ad extollendam juriſdictionem Eccleſiaſticam in detrimentum ſecularis. Ejus hæc ſunt verba: *Vt nullus Iudicum neque Presbyterum, neque Diaconum, vel Clericum vllum, aut Iuniores Eccleſiæ, ſine ſcientia Pontificis per ſe diſtringat, aut damnare præſumat. Quòd ſi fecerit; ab Eccleſia cui injuriam feciſſe dinoſcitur, tamdiu ſit ſequeſtratus, quandiu reatum ſuum corrigat & emendet.* Quid Epiſcopi velint, rectè explicat hic canon. At Edictum cauſas diſtinguit, & vtriuſque juriſdictionis terminus accuratè admodum præſcribit. Nam diſcrimen eſſe docet inter cauſas ciuiles & criminales, itémque inter Preſbyteros, Diaconos, & Clericos inferioris ordinis. De cauſis ciuilibus Clericorum, cujuſcunque ordinis ſint, ſeculares judices non poſſe cognoſcere, niſi ſi cauſa citra omnem controuerſiam fuerit enideos & manifeſta; exceptis nihilominus Preſbyteris, & Diaconis, quorum omnes cauſæ ciuiles ab Epiſcopis eorum omnino judicandæ ſunt. Qnoad

cauſas

cauſas verò criminales omnium Clericorum; ſi capitales eſſent, examinandas eſſe à Iudicibus ſecularibus ſimul cum Epiſcopis. Quòd ſi cauſa vertatur inter hominem Eccleſiæ addictum, cujuſmodi viros *Iuniores Eccleſiæ* vocat hic canon, & hominem liberum; judicandam eſſe in Audientia publica, à Præpoſito Eccleſiæ & Iudice publico. Hæc ſunt verba Edicti: *Vt nullus Iudicum de quolibet ordine Clericos de ciuilibus cauſis, præter criminalia negotia, per ſe diſtringere aut damnare præſumat, niſi conuincitur manifeſtus; excepto Presbytero, aut Diacono. Qui verò conuicti fuerint de crimine capitali, juxta Canones diſtringantur, & cum Pontificibus examinentur. Quod ſi cauſa inter perſonam publicam & homines Eccleſiæ ſteterit; pariter ab vtraque parte Præpoſiti Eccleſiarum & Iudex publicus in Audientia publica poſiti, ea debeant judicare.* Cauſas criminales Iudicibus ſecularibus reſeruauerat Concilium Matiſconenſe I., anno 581. cujus ea ſunt verba in canone VII. *Abſque cauſa criminali, id eſt, homicidio, furto, aut maleficio.* Synodus verò Pictauenſis, apud Gregorium Toronenſem, crimina capitalia his tribus vocabulis comprehendit, *Adulterium, homicidium,* & *maleficium.* Verùm materia hæc non eſt hujus loci. In præſentiarum ſatis erit adnotare modificationem canonis Edicto Clotarij introductam: cui accepta referri debet origo inſtituti, quo Clericos grauium criminum reos, quæ nunc *priuilegiata* dicuntur, à Iudice Eccleſiaſtico & ſeculari conjunctìm judicari apud nos inualuit.

Greg. Toron. lib. 10. c. 16.

Canon quintus Epiſcoporum juriſdictioni abſolutè ſubmittit quæſtiones de ſtatu & libertate Libertorum; adeo vt Epiſcopis licere edicat eos excommunicatione plectere qui libertos reuocare conarentur ad priſtinam ſeruilem conditionem, niſi rationem actus ſui reddant Epiſcopo, aut Præpoſito Eccleſiæ. Edictum verò nihil Epiſcopo tribuit, præter protectionem libertorum, & vt præſens ſit in jodicio quod in ea cauſa feret Iudex publicus: *Libertos à Sacerdotibus juxta textus chartarum ingenuitatis ſuæ defendendos, nec abſque præſentia Epiſcopi aut Præpoſiti Eccleſiæ eſſe judicandos, vel ad publicum reuocandos.* Ceterùm hujus luci auctoritate modificatus quoque cenſeri poteſt canon VII. Concilij Matiſconenſis ſecundi, quod omnem Iudicibus ſecolaribus cognitionem ademit in hac materia; niſi ſi Epiſcopo viſum fuerit eos in audientiam accerſere.

Si Edictum illud extaret integrum, alias proderet modificationes, aut explicationes jurium regiorum: & fortaſſis ob ſimilem diligentiam amiſſa ſunt Edicta aliorum Principum. Ex hoc autem Edicto colligi poteſt, Reges confirmaſſe decreta Conciliorum, cum cognitione cauſæ; tum non ita ſeuerè accipienda eſſe verba canonum, quando de juriſdictione ſeculari agunt, vt ab ijs diſcedere nefas eſſe putemus vel tranſuerſum vnguem; contrà, æquum eſſe vt explicentur, ac terminis quibuſdam circumſcribantur, eáque modificatio adhibeatur quæ legibus antiquis & Principum poſſeſſioni congruat, ne regia auctoritas detrimentum patiatur. Ea porrò regula in primis vti oportebit, quoad poſteriorum ſeculorum Concilia: quæ maximè tentarunt imminuere regiam poteſtatem in res & perſonas Eccleſiaſticas.

Sed obſeruandum hauddubiè eſt, Edictum illud Clotarij, quo nonnulla alia capita continentur, latum non eſſe per vim, ſed ex ſententia & conſilio Epiſcoporum & Optimatum regni, vt ex ipſis Edicti verbis conſtat: *Quicunque verò hanc deliberationem, quam cum Pontificibus, vel tam Magnis viris Optimatibus, aut Fidelibus noſtris, in Synodali Concilio inſtituimus, temerare præſumpſerit, in ipſum capitali ſententia judicetur; qualiter alij non debeant ſimilia perpetrare. Quam auctoritatem vel Edictum perpetuis temporibus valiturum, manus noſtræ ſubſcriptionibus decreuimus roborandum.* Adeo autem acceptum illud fuit perſonis Eccleſiaſticis, vt Synodus Remenſis congregata anno 630. excommunicationi ſubdat Iudices, qui aut Canones ipſos in contemptum hujus Edicti, aut Edictum ipſum violabunt. Solebat enim diſciplina illius ſeculi, quo pœnitentiæ publicæ in vſu erant, eos Iudices aliáſue perſonas, ex conſenſu Regum, excommunicatione plectere, quos eorum Edicta pœnæ capitali ſubjiciebant. *Iudices*, inquit Synodus Remenſis, *qui ſuper auctoritate*

& Edicto Dominico Canonum ſtatuta contemnent, vel Edictum illud Dominicum quod Pariſius factum eſt violauerint, aut contempſerint, placuit eos communione priuari. In ejuſdem Concilij Remenſis canone XXIII. excommunicantur ij qui *viduas vel puellas Domino conſecratas* rapuerint, etiam *per auctoritatem regiam.* Quod ea de cauſa præcipitur; quoniam Edictum Clotarij irrita eſſe decernit hujuſmodi Reſcripta, & raptores, qui ſibi jungunt moniales, pœnæ capitali ſubjicit.

VIII. Poſtquàm canones conditi erant, de cauſarum judiciis agebatur. Id docet canon 1. Concilij Aruernenſis habiti anno DLV. relatus in Decreto Iuonis Carnotenſis: *In primis placuit, vt quoties ſecundùm ſtatuta Patrum ſancta Synodus congregatur, nullus Epiſcoporum aliquam priùs cauſam ſuggerere audeat, quàm ea quæ ad emendationem vitæ, ad ſeueritatem regulæ, ad animæ remedia pertinent.*

Iuo par. 5. c. 168.

IX. Exiſtimandum eſt, cauſas in his Conciliis tractari conſueuiſſe ſecundùm diſtinctionem in Canonibus Africanis prolatam; id eſt, in eis tractatum non fuiſſe niſi de cauſis communibus & magni momenti, veluti Fidei, Diſciplinæ, aut Accuſationum aduersùs Epiſcopos, ſiue inſtitutæ illæ eſſent ob eorum mores, ſiue etiam ob vitia ordinationum. Iam enim oſtendi, auctoritate quamplurium canonum Eccleſiæ Gallicanæ, cauſas Preſbyterorum, & aliorum Clericorum, atque etiam cauſas ciuiles Epiſcoporum, judicari ſolitas in Synodis prouincialibus, citra appellationem. Sed præter accuſationes aduersùs Epiſcopos, nonnullæ etiam cauſæ magni momenti in Synodo diuerſarum prouinciarum judicabantur juſſu Principum. Exemplo erit grauis controuerſia, quæ exarſit inter Chrodieldem filiam Chariberti Regis, monialem in monaſterio B. Radegundis Pictauenſis, & Leuboueram Abbatiſſam: quæ controuerſia judicata eſt in Concilio Pictauenſi ab Epiſcopis quos ea de cauſa congregauerant Guntramnus & Childebertus Reges. In epiſtola autem ſua ad Reges miſſa, quâ eorum ſententia continetur, Epiſcopi confitentur ſe congregatos eſſe ab iis ad judicium illius cauſæ; neque altiùs ſcrutantur, an Regibus liceat Iudices Eccleſiaſticos dare in cauſa Eccleſiaſtica, quòd intelligerent canonem 104. Africanum eam auctoritatem agnouiſſe in Imperatoribus. Igitur Iudicium fertur, non ſolùm à Metropolitano prouinciæ, ſed etiam ab Epiſcopis alienarum prouinciarum, ad vnicam hanc cauſam judicandam congregatis juſſu Principum, ad cujus ſolius cognitionem coërciti ſunt: *Et quia*, inqninnt Epiſcopi, *ex juſſione poteſtatis veſtræ, cùm ad Pictauam ciuitatem pro conditionibus monaſterij ſanctæ recordationis Radegundis conuenimus, vt altercationes inter Abbatiſſam ejuſdem monaſterij, & monachas, ipſis diſceptantibus agnoſcere deberemus, euocatis partibus &c.* In calce autem epiſtolæ, reſtitutâ Abbatiſsâ, excommunicatíſqne Chrodielde & complicibus ejus, addunt: *Hæc nos pro veſtra juſſione, quod ad Eccleſiaſticum ſpectat ordinem, circumſpectis canonibus, abſque perſonarum aliqua acceptione, ſuggerimus peregiſſe.* Venia tamen eis data eſt, rogante Childeberto Rege, in Concilio quod eodem anno conuenit in ciuitate Metenſi: *Vtriſque Rex veniam impertiri deprecatus eſt; & ſic in communionem receptæ.*

Examen Regulæ ſancti Columbani, quam multi arguebant ſuperſtitionis, peractum eſt anno DCXXVII. in Synodo generali Epiſcoporum regni Burgundici, quod complectebatur medietatem ferè prouinciarum Galliæ, ab Epiſcopis à Clotario Rege conuocatis, *qui ſtatuit vt Synodali examinatione probarentur.* Infrà: *Tunc emanante regali auctoritate, multi jam Burgundiæ Epiſcopi in ſuburbio Matiſconenſis vrbis conueniunt.*

Ionas monachus in vita Euſtaſij, relatus Tom. 1. Concil. Gall. pag. 477.

Audoënus Rotomagenſis Archiepiſcopus narrat in vita ſancti Eligij, quendam hæreticum Monothelitam è Græcia profugum, in Galliam ſe contuliſſe, & apud Auguſtodunenſem vrbem clanculum docuiſſe prauam ſuam doctrinam; Regémque Clodoueum II. congregaſſe Concilium apud vrbem Aurelianenſem anno DCXLV. in quo hæreticus ille damnatus fuit, & pulſus è regno; exempláque ſententiæ aduersùs ipſum latæ per ſingulas ciuitates commeaſſe.

Vita S. Eligij lib. 1. c. 34.

Quinquennio pòſt, id eſt, anno DCXLIX. eam hæreſim Martinus

Papa I. damnauit in Concilio Romano: cujus Acta miſit ad Amandum Trajectenſem Epiſcopum, vt ejus curâ damnatio in eo Concilio decreta firmaretur conſenſione Epiſcoporum illatum partium in Synodo congregatorum: *Atque Synodali conuentione omnium fratrum & Coëpiſcoporum noſtrorum partium illarum effecta, ſecundùm tenorem Encyclicæ à nobis directæ ſcripta vnà cum ſubſcriptionibus veſtris nobiſmet deſtinanda concelebrent, confirmantes atque conſentientes eis quæ pro orthodoxa Fide & deſtructione hæreticorum veſaniæ nuper exortæ à nobis ſtatuta ſunt.*

Martinus PP. in epiſt. ad Amandum Traject. Epiſc.

CAPVT XXIII.

Synopſis.

I. Hiſpania iiſdem moribus viuebat, quibus Gallia. Reges illic conuocabant Concilia generalia, eorúmque canones confirmabant. Concilium Toletanum III. conuocatum eſt à Recaredo Rege, qui canones ejus Edicto ſuo confirmauit. Tum temporis, Gallia Narbonenſis pertinebat ad regnum Hiſpaniæ. Cinthila Rex confirmauit Concilium Toletanum V.

II. Epiſcopi Hiſpani diſtinguebant cauſas quæ tractandæ erant in Concilio generali, ab iis quæ pertinebant ad cognitionem Conciliorum prouincialium. Probatur ex Concilio Toletano IV.

III. Concilium Toletanum VIII. jubet vt diuerſitas judiciorum referatur ad Concilium vniuerſale Hiſpaniarum.

I. VERUM ne quis exiſtimet Reges noſtros exceſſiſſe limites auctoritatis ſuæ, cùm generalia regni Concilia conuocabant, eorúmque canones confirmabant, adferam exemplum Hiſpaniarum, in quas eadem praxis introducta eſt ſtatim atque Recaredus Rex, Gotthicæ ſtirpis, ejurato Arianiſmo, Catholicam religionem amplexus eſt. Is ergo Concilium Toletanum III. congregauit anno DLXXXIX. cui interfuerunt Epiſcopi ſex prouinciarum Hiſpaniæ, aut per ſe, aut per Legatos ſuos, ſcilicet Toletanæ, Hiſpalenſis, Bracarenſis, Emeritenſis, Taraconenſis, & Narbonenſis, quæ tum pertinebat ad regnum Hiſpaniæ. Vnde factum vt Concilium illud, itémque alia generalia, dicatur *Synodus Epiſcoporum totius Hiſpaniæ & Galliæ.* Editi ſunt in eo Concilio canones XXIII. quos Edicto ſuo confirmauit Recaredus, eorúmque titulos ei inſeruit: *Capitula enim quæ noſtris ſenſibus placita, & diſciplinæ congrua, à præſenti conſcripta ſunt Synodo, in omni auctoritate ſiue Clericorum, ſiue laicorum, ſiue quorumcunque omnium obſeruentur & maneant.* Infrà: *Has omnes Conſtitutiones Eccleſiaſticas, quas ſummatim breuitérque perſtrinximus, ſicut pleniùs in canone continentur, manere perenni ſtabilitate ſancimus.* Subſcriptio autem ejus ita habet: *Flauius Recaredus Rex hanc deliberationem, quam cum ſanctâ definiuimus Synodo, confirmans ſubſcripſi.* Tum ſobſcribunt Metropolitani, Epiſcopi, & abſentium Legati, LXII. numero. Concilium porrò Toletanum V. an. DCXXXVI. Edicto ſuo confirmauit Rex Cinthila.

II. Exemplo Africæ & Galliarum, Hiſpaniarum Epiſcopi diſtinguebant cauſas quæ tractandæ erant in Concilio generali, ab ijs quæ pertinebant ad cognitionem Conciliorum prouincialium. Disertè id docet canon III. Concilij Toletani IV. à Rege Siſenando conuocati anno DCXXXIII. cui præfuit Iſidorus Hiſpalenſis: *Si cauſa Fidei eſt, aut quælibet alia Eccleſiæ communis; Generalis totius Hiſpaniæ & Galliæ Synodus conuocetur. Si verò nec de Fide, nec de communi vtilitate tractabitur; ſpeciale erit Concilium vniuſcujuſque prouinciæ, vbi Metropolitanus elegerit, peragendum.*

III. In Concilio VIII. Toletano habito anno DCLIII. juſſu Regis Receſvvinthi, canone XI. noua quædam cauſa reſeruatur Concilio Vniuerſali, videlicet cùm in quæſtione quapiam reperitur diuerſitas judiciorum: *Vt illis de diuerſitate judiciorum protenſæ lites habeant terminum, vbi Spiritus Sanctus Vniuerſalem coadunauerit cœtum.* Dein Concilium jubet, vt vniuerſi canones horum Conciliorum, *Generalia ſtatuta*, inuiolabiliter obſeruentur.

CAPVT XXIV.

Synopſis.

I. Ignoratio canonum peſſumdedit Eccleſiaſticam politiam, ſub finem ſecundæ Regum noſtrorum dynaſtiæ. Inde factum, vt nonnullæ gentes in limite Rheni ad idololatriam conuerterentur. Ea de cauſa miſſus in Germaniam Bonifacius; quem Gregorius II. Papa commendauit Karolo Martello. Obliterata erat in regno Auſtraſiorum conſuetudo celebrandorum Conciliorum.

II. Carlomannus Dux Francorum conuocauit Concilium Liptinenſe; cujus etiam decreta confirmauit. Bonifacius, Miſſus ſancti Petri. *Decernit autem Carlomannus,* juxta ſanctorum Canones.

III. Pippinus conuocauit Synodum Sueſſionenſem; cujus canones editi ſunt ſub nomine Pippini; quemadmodum Liptinenſes ſub nomine Carlomanni. Solus Pippinus illic decernit confirmationem canonum, cum conſilio ceterorum. De Appellationibus tanquam ab Abuſu. Vox illa Vel *interdum æquiualet conjunctioni* Et. Serui Dei, *id eſt, Abbates.*

IV. Zacharias Papa cuncta confirmauit quæ apud Liptinas & Sueſſionem acta fuerant. Auctoritatem ſuam vocat Commonitionem; *Principum verò,* Mediationem. *Expenduntur verba Zachariæ.*

V. Pippinus Rex Synodum Vernenſem congregat. Canone IV. præcipitur vt bis in anno celebretur Synodus, vbicunque Domnus Rex juſſerit, in ejus præſentia. *Prima Synodus,* Regia *dicebatur; alia,* Eccleſiaſtica. *Ad primam conueniebant Epiſcopi & proceres.*

VI. Conuentus menſis Martij reuocatus ad Maium, in Concilio Compendienſi. Conuentus vocabatur Campus. *Emendati Annales Francici.*

VII. Angli veteres, conuentus ſuos menſe Maio agi juſſerunt. Conuentus Francorum interdum vocantur Placitum, Concilium, Conuentus, Synodus, *&* Colloquium. *In iis tractabantur cauſæ Eccleſiaſticæ & ciuiles. Conuentus Gentiliacenſis examinauit quæſtionem de proceſſione Spiritus Sancti, & de cultu imaginum.*

VIII. Secundus conuentus, conſtabat ſolum ex Epiſcopis, Abbatibus, & Presbyteris. Nouos canones vtplurimum non condebat. Sed ſi quos conderet; ii non antè vim legis obtinebant, quàm Edicto Principis fuiſſent confirmati.

I. CONCILIA habita ſub ſecunda Regum noſtrorum dynaſtia, abundè probabunt auctoritatem regiam pro conuocatione Conciliorum, itémque pro confirmatione aut modificatione canonum.

Turbulenta bella quæ poſt annum DCLX. inflaminata ſunt in regno, tantam confuſionem attulerunt in politia Eccleſiæ Gallicanæ, vt Canones prorsùs ignorarentur; eóque pacto, ceſſatio ab eorum executione aliquatenus excuſabatur, ob inſcientiam Epiſcoporum. Hinc factum, vt vita hominum non ſolùm paulò ſolutior eſſet, ſed ad ſuperſtitiones etiam inclinaret, nonnulliique in limite Rheni fluminis ad idololatriam conuerterentur. Gregorius II. Pontifex Romanus, intelligens ſibi ob dignitatem Sedis ſuæ imminere curam vniuerſalis Eccleſiæ, Legatum in Germaniam miſit Bonifacium, vt illic operam daret conuerſioni paganorum; eum porrò commendauit Carolo Martello Duci Francorum, qui eum ſub ſua protectione ſuſcepit anno DCCXXII. Optimus ille Epiſcopus magnos progreſſus fecit in Germania. Dein Carlomanno Duci Francorum, Caroli Martelli filio, perſuaſit vt Synodum congregaret in regno Auſtraſiæ, quod Carlomanno euenerat. Obliterata erat in ea regione Conciliorum celebratio, cùm nullum illic habitum fuiſſet elapſis jam ſexaginta & eo ampliùs annis; quòd nimirum nullus illic fuiſſet Archiepiſcopus, qui eorum conuocationem faceret; Epiſcopatus verò dati eſſent vtendi laïcis; aut perſonis quidem Eccleſiaſticis commiſſi, ſed adulteris, & diſſolutis; vt ad Zachariam Papam ſcripſit Bonifacius anno DCCXLIII. Reſpondet Zacharias, laudare ſe deſiderium Carlomanni, Legatúmque jubet celebrare Synodum: *Præcipimus,* inquit, *celebrare Synodum.*

[Gregorij epiſtola ad Carolum Ducem, & epiſtola Caroli.]

[Bonif. ep. ad Zach. c. 2.]

[Zachar. ep. ad Boni. c. 2.]

II. Exiſtimari poſſet Bonifacio, Pontificia præceptione fulto, competiuiſſe auctoritatem congregandi Concilij Epiſcoporum Galliæ. Verùm æta-

tis illios politia aliud obtinebat, quæ nihil de jure Regum detrahi patiebatur in gratiam Eccleſiæ Romanæ; cui ſatis concedi videbatur, ſi Legatus Concilium celebraret cum Epiſcopis. Quapropter Carlomannus, penes quem erat regia auctoritas tempore Childerici Regis, Liptinas euocauit Bonifacium Legatum Apoſtolicæ Sedis, alióſque Epiſcopos, & eorum Preſbyteros, vt eorum conſiliis juuaretur ad reſtituendam religionem, quæ ſub aliis Principibus peſſumdata fuerat. *Ego*, inquit ille in Præfatione Concilij Liptinenſis, *Carlomannus Dux & Princeps Francorum, anno ab Incarnatione Domini DCCXLIII. cum conſilio ſeruorum Dei & Optimatum meorum, Epiſcopos qui in regno meo ſunt cum Presbyteris ad Concilium & Synodum pro timore Chriſti congregaui, id eſt, Bonifacium Archiepiſcopum &c. vt mihi conſilium dediſſent, quomodo Lex Dei & Eccleſiaſtica religio recuperetur, quæ in diebus præteritorum diſſipata corruit.* Inutilis autem futura eſt opera noſtra, ſi probare velimus ſtatuta hujus Concilij à Principe confirmata fuiſſe; cùm Decretum publicatum ſit ejus nomine, de conſilio Epiſcoporum & Optimatum. Canon primus illius Cōcilij ejus eſt momenti, vt noſtram quoque curam requirat. Ait quippe Princeps, ſe conſtituiſſe Epiſcopos in ciuitatibus, eiſque præpoſuiſſe Bonifacium Archiepiſcopum, *qui eſt Miſſus S. Petri*; bona ſua Eccleſiis reſtituiſſe, ſuis reditibus priuaſſe, regradaſſe, & ad pœnitentiam compuliſſe falſos Preſbyteros, Diaconóſque, & Clericos diſſolutos. Tum clauſulam addit, quæ regulam probat à nobis propoſitam, quoad cōuocationem Conciliorum, & Decretorum confirmationem: *Statuimúſque per annos ſingulos Synodum congregari; vt nobis præſentibus, Canonum Decreta, & Eccleſiæ jura reſtaurentur, & Religio Chriſtiana emendetur.* De-
Can. 3. 4. 5. inde in quibuſdam capitibus, nonnulla jubet, de obſequio Preſbyterorum erga Epiſcopos in functionibus Eccleſiaſticis, caſtigatione Preſbyterorum diſſolutorum, & quibuſdam aliis rebus. Vtitur autem iis verbis quæ Iuſtinianus frequenter vſurpat in Nouellis Conſtitutionibus, quǽque in vſum hodie recepta ſunt in Regum noſtrorum Conſtitutionibus: *Decreuimus juxta Sanctorum Canones.*

III. Pippinus, frater Carlomanni, Dux & Princeps Frācorum, penes quem regia auctoritas erat in regnis Burgundiæ & Neuſtriæ, Synodum anno ſequenti DCCXLIV. congregauit in vrbe Sueſſionenſi, ad reſtituendam diſciplinam canonicam in his regionibus. Eodem autem jure in hac Synodo vſus eſt, quo frater ejus in Auſtria vſus erat. Præcepit enim, vt antiqui canones obſeruarentur; & nonnulla ſtatuta edidit cum conſilio Epiſcoporum & Optimatum regni, pro conſtituendis Epiſcopis per ciuitates, & pro recta gubernatione Clericorum, monachorum, & laïcorum. Hi autem canones, ſub nomine Pippini eduntur; quemadmodum Liptinenſes, ſub nomine Carlomanni. *Propterea nos*, inquit Pippinus, *vnà cum conſenſu Epiſcoporum, ſiue Sacerdotum, ſeu ſeruorum Dei, & Optimatum meorum conſilio, decreuimus vt annis ſingulis Synodum renouare debeamus.* Reliqui autem canones eodem modo concepti ſunt: *Conſtituimus, Statuimus, Diximus.* Quod non ea mente dictum velim, vt ea explicatione remouere velim Epiſcopos à conditione canonum, aut eorum auctoritatem imminuere; ſed vt oſtendam, ad Principes pertinere jus conſentiendi canonibus, eóſque auctoritate ſua firmandi. Explicatio enim hæc, quæ ſtatim occurrit, cùm ſit apertiſſima, colligitur præterea ex verbis vltimi canonis: in quo pœna decernitur aduersùs eos qui Canones illos violarent ab Epiſcopis cum conſenſu Principis & Optimatum decretos. Quo loco, injecta eſt mentio conſenſus Principis & Conſilij ejus. Quantum autem ad confirmationem; deprehenditur quidem illa in ſingulis canonibus, ſed Princeps ſolus eam decernit cum conſilio ceterorum. Quibus addo, vltimum illum canonem tribuere Principi, Epiſcopis, & Comitibus, id eſt, Parlamento Franciæ, auctoritatem puniendi violatores horum canonum Sueſſionenſium. in quo extat exemplar Appellationum tanquam ab Abuſu, quæ nunc apud nos vſu quotidiano recipiuntur. qua de re dixi alibi. *Si quis contra hoc Decretum*, inquit Synodus, *quod XXIII. Epiſcopi cum aliis Sacerdotibus vel ſeruis Dei, vnà cum conſenſu Principis Pippini, vel Optimatum Francorum conſilio, conſtituerunt, tranſgredi, vel*

legem irrumpere voluerit, vel deſpexerit; judicandus ſit ab ipſo Principe, vel Epiſcopis, vel Comitibus; & componat, ſecundum quod in lege ſcriptum eſt, vnuſquiſque juxta ordinem ſuum. Vox illa *Vel* apud mediæ ætatis ſcriptores æquiualet conjunctioni *Et.* Itaque quum legis in boc caoone, *vel Epiſcopis, vel Comitibus*, intelligendum eſt, *& Epiſcopis, & Comitibus.* Item *Sacerdotibus, vel ſeruis Dei*; id eſt, *& ſeruis Dei*, hoc eſt, Abbatibus.

IV. At Zacharias Pontifex, cùm Acta burum Conciliorum ad ſe à Bonifacio miſſa recepiſſet, non damnauit temeritatis auctoritatem à Carlomanno & Pippino vſurpatam in his Synodis. Contrà, cuncta quæ in eis ſtatuta fuerant approbauit. Rectè autem auctoritatem ſuam diſtinguit ab auctoritate Principum. Quippe ſuam vocat *Commonitionem*; Principum verò, *Mediationem.* Legato autem ſuo poteſtatem tribuit mooeodi Synodum de vitiis quæ in Eccleſia erant. Epiſcopos autem, Duces, & Comites admonet, vt Legati conſilia ſequantur, ejúſque commonitiooibus obediant, remediúmque vnà cum Principibus adhibere ſatagant malis quæ in Clero erant. Heic autem conſideranda eſt mira poteſtatum concordia, cùm vnuſquiſque juxta gradum ſuum laboraret pro reformatione Eccleſiæ: *Referente nobis*, inquie Zacharias, *Reuerendiſſimo atque ſanctiſſimo fratre noſtro Bonifacio Archiepiſcopo, quòd dum Synodus aggregata eſſet in prouincia veſtra juxta noſtram commonitionem, mediantibus filiis noſtris Pippino & Carlomanno Principibus veſtris, peragente etiam vicem noſtram Metropolitano Bonifacio, Dominus illuminaſſet corda veſtra cum Principibus veſtris in prædicationem ejus, vt omnibus commonitionibus ejus obediretis, & falſos, & ſchiſmaticos, & homicidas, & fornicarios à vobis expelleretis Sacerdotes; Omnipotenti Deo gratias egimus &c.* Epiſtola porrò illa inſcripta eſt vniuerſo Clero, Ducibúſque & Comitibus Franciæ, qui ſuffragia ſua contulerant in conditione horum canonum. Capitul. lib. 5 tit. 1.

V. Præclara hæc initia pro reſtituenda diſciplioa Canonica, Pippini auctoritate firmata ſunt, poſtquàm vnctus eſt io Regem: tametſi continua bella quæ geſſit cum Huoaldo & Vvaifario Ducibus Aquitaniæ, multùm incommodauerint pio ac generoſo conſilio Pippini pro reformatione Eccleſiæ ſuſcepeo. Hinc illæ querelæ Pippini in Concilio generali Vernenſi, in quo *vniuerſos penè Galliarum Epiſcopos* congregauit anno DCCLV. nonnullóſque in eo canones condi procurauit interim valituros, donec reuocata pace, licitum ei foret cuncta reſtituere ſecundùm antiquos canones. Vnicuique ciuitati dari jubetur Epiſcopus. Tum quibuſdam delegatur miniſterium Metropolitanorum, donec pleniùs ſtatui poſſit. Canon quartus præcipit vt vnuquoqne anno duæ Synodi celebrentur; prima, menſe primo, Kalendis Martiis, *vbicunque Dominus Rex juſſerit, in ejus præſentia*; ſecunda verò, Kalendis Octobris, in vrbe Sueſſionenſi, vel vbi ab Epiſcopis ſtatutum fuerit in præcedenti Concilio. Heic autem obſeruandum eſt, primam Synodum eam eſſe quæ *Synodus regia* dicebatur, aliam verò, *Synodum Eccleſiaſticam.* Prima ergo illa Synodus non ſolùm ex Epiſcopis conſtabat, ſed etiam ex Optimatibus & Comitibus regni; in qua, omoium ſuffragiis condebantur ſtatuta ad diſponendam politiam Eccleſiaſticam & ciuilem, quæ poſtea confirmabantur à Rege. Quod probari poteſt ex inſcriptione Concilij Compendienſis habiti anno DCCLVII. *Quod apud Compendium Palatium publicum, in generali populi Conuentu celebratum eſt.* Cui conſentanea ſunt verba Eginbardi in Annalibus: *vbi tunc populi ſui Generalem Conuentum habuit.*

VI. In boc Concilio Compendienſi mutatum eſt tempus bujus conuentus, qui Kalendis Martiis habendus erat juxta canonem Synodi Vernenſis. Nam Pippinus eum Kalendis Maij præcepit haberi, vt docet Fredegarius: *Pippinus Aurelianis placitum ſuum Campo Madio, quod ipſe primus pro Campo Martio, pro vtilitate Francorum inſtituit, tenens, multis muneribus à Francis & proceribus ditatus eſt.* Conueotus boc loco vocatur Campus; eò quòd in campo ageretur, vt docet Eginhardus. Vnde apud Gregorium Turonenſem libro II. cap. XXVII. & in antiquis Chronicis, vocatur *Campus Martius.* Campus ille Martius in Maium mutatus eſt à Pippino in hoc Concilio Compeodienſi. Quod probatur auctoritate Annalium Francicorum ab Aodrea Ducheſnio editotum; in qui-

Eginh. ad an. 767. *Pippinus conuentum more Francico in campo egit.*

bus habetur, conuentum, qui menſe Martio agi conſueuerat, haberi deinceps juſſum eſſe menſe Maio; idque ita inſtitutum eo tempore quo Taſſilo Dux Bajoariæ ad Regem Pippinum acceſſit, ejúſque ſe vaſſallum profeſſus eſt. *Anno DCCLV.* inquiunt Annales Francici, *venit Thaſſilo ad Martiu Campo. Et mutauerunt Martiu Campum in menſe Maio.* At ſubjectio Taſſilonis facta eſt in Conuentu Compendienſi, qui in annum DCCLVII. incidit, vt teſtatur Eginhardus in Annalibus. Quare emendandus eſt error qui irrepſit in Annales Francicos paulò antè laudatos; in quibus ſcriptum eſt, Taſſilonem acceſſiſſe ad Pippinum anno DCCLV. legendúmque, *Anno DCCLVII.*

Ap. Ducheſn. To. 2. pag. 7.

VII. Angli veteres exemplum Francorum ſecuti, conuentus ſuos, quos Parlamenta vocant, menſe Maio agi juſſerunt; vt patet ex legibus ſancti Edwardi. Conuentus autem hic Francicus diuersè vocatur in vetuſtis Annalibus; *Placitum* videlicet, *Concilium*, *Conuentus*, *Synodus*, & *Colloquium.* In eo, vt dixi, tractabantur cauſæ Eccleſiaſticæ & ciuiles; vt colligere poſſumus ex Canonibus Concilij Compendienſis, & ex quæſtionibus propoſitis in Cócilio Gentiliacenſi anno DCCLXVII. Nam cùm Legati Pippini & Summi Pontificis ex vrbe Conſtantinopolitana rediiſſent vnà cum Legatis Græcorum, Rex congregauit Epiſcopos & Optimates regni in villa Gentiliacenſi, in agro Pariſienſi: vbi quæſtiones de proceſſione Spiritus Sancti, & de Cultu imaginum, examinatæ ſunt, vt Eginhardus teſtatur in Annalibus: *Rex Pippinus, Conuentu in Gentiliaco villa congregato, Synodum de ipſa quæſtione habuit.* Ex epiſtola verò Pauli Papæ ad Pippinum diſcimus eam Synodum conſtitiſſe ex *aggregatis Sacerdotibus atque Optimatibus.*

Chron. S. Arnulfi: Carolus habuit Colloquium vel Synodū in Vormatia ciuitate.

Eginh. ad an. 767.

VIII. Secundus verò conuentus, à Synodo Vernenſi imperatus, conſtare debebat ex Metropolitanis, Epiſcopis, Abbatibus, & Presbyteris. Sed nouos canones condere non debebat; eámque tantùm curam ſuſcipiebat, vt veterum obſeruationi inuigilaret, & hominum vitia corrigeret. Ita docet canon quintus Concilij Vernenſis: in quo ſtatutum eſt, vt illi qui monaſteriis præſunt, ſi peccauerint, definitiuo decreto corrigantur à Concilio, poſtquàm Epiſcopi & Metropolitani irrita opera fuiſſet. Quòd ſi conuentus hujuſcemodi canones aliquos edebant; non antè vim legis obtinebant, quàm in regio Conſilio examinati fuiſſent, & Regis Edicto confirmati.

CAPVT XXV.

Synopſis.

I. Sub Karolo Magno, politia Eccleſiaſtica reſtaurata eſt. Duplex item conuentus vnoquoque anno celebrabatur ejus æuo. Liber Adalardi De ordine Palatij.

II. In his conuentibus condebantur ſtatuta de rebus Eccleſiaſticis & ciuilibus. Karolus Magnus conuentui proponebat Capitula de quibus deliberari volebat.

III. Acceptis Capitulis, Optimates examinabant cauſas. Principis auctoritas quoad conſtituta in his conuentibus.

IV. Epiſcopi & Abbates interdum in his conuentibus deliberabant ſeorſim à laïcis, interdum conjunctim, pro genere cauſæ quæ tractabatur. Probatur ex Hincmaro.

V. Eginhardi locus ex Annalibus explicatus. Item Capitulare anni 779.

VI. Karolus Magnus præcepit quinque Concilia in diuerſis locis celebrari. Quæ fuerint in eis Epiſcoporum partes, quæ Abbatum, ac Comitum. Canones ſuos à Principe emendari, aut confirmari; poſtulant Concilia iſthæc. Eos Karolus præſente ſe examinari juſſit in Conuentu Aquiſgranenſi; vbi eos confirmauit.

VII. Synodus Francofordienſis congregata eſt juſſu Karoli Magni. Qui præfuit Synodo. Explicatur præſidentia illa. Concilia Gallicana habebantur per illas tempeſtates in aula Palatij.

VIII. In Concilio Francofordienſi, exploſa hæreſis Felicis Epiſcopi Vrgellenſis. Tum Synodus Nicæna II. repudiatur. Quæſtiones illæ ſolâ Epiſcoporum auctoritate definitæ ſunt. Taſſiloni Duci Bajoariæ venia à Karolo data, nulla Epiſcoporum mentione facta.

IX. Cauſæ communes in Synodis generalibus tractari ſolitæ. Cauſæ verò quæ communes non erant, in prouinciis agitabantur.

ADDITIO.] Agitur de Concilio Narbonenſi aduersùs Felicem Vrgellenſem,

quod juſſu Hadriani I. & Karoli Magni habitum eſt. Ejus Acta referuntur. Tum diſputatur de tempore hujus Concilij. Reges Francorum, Imperatores interdum dicti, tametſi Imperium Romanum non obtinerent. De limitibus diœceſeos Narbonenſis & Helenenſis. De Epiſcopatu Auſonenſi, & Archiepiſcopatu Taraconenſi. Confinium Hiſpaniæ, *id eſt, diœceſis Auſonenſis.*

I. SVB Carolo Magno, politia Eccleſiaſtica reſtaurata eſt, juxta antiquos canones, curâ & diligentiâ hujus Principis, qui eos renouari procurabat in generalibus regni conuentibus; nouóſque condi præcipiebat, ſi neceſſitas poſtularet. Quoniam verò Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus impensè laudauit ordinem in his conuentibus obſeruatum æuo Caroli Magni, breuis ejus deſcriptio ineunda eſt per auerſionem, vtilis futura ad rectè intelligendum diuerſa loca Synodorum, Capitularium, & vetuſtiorum Annalium illius æui. Adalardus Abbas Corbeïenſis, propinquus & Conſiliarius Caroli Magni, librum ediderat *De ordine Palatij*, cujus ſynopſim retulit Hincmarus: in quo aiebat, duos vnoquoque anno conuentus haberi ſolitos; quorum vnus generalis eſſet, alter verò particularis. Primus conſtabat ex Epiſcopis & Abbatibus, & Comitibus regni; & in eo diſponebatur ſtatus politicus in eum annum. Secundus autem conſtabat ex antiquioribus Epiſcopis & Comitibus, & ex nonnullis etiam ex iis miniſtris quorum conſiliis Princeps vtebatur in republica adminiſtranda: in eóque conuentu ſecretò digerebantur ac decernebantur ea quæ proponi & ſtatui debebant in proximo conuentu generali. Præterea conuentus ille virorum principum ordinabat negotia quæ per annum incidebant, quæque differri non poterant, ſiue pro renouandis induciis, aut ob bellum minimè expectatum, aut ob alias ſimiles occaſiones.

Hincmar. ep 3. cap. 29. edit. Mogunt. *Bis in anno Placita duo tenerentur &c. in quo Placito generalitas vniuerſorum Majorum, tam Clericorum, quàm Laicorum, conueniebat.*

II. In his conuentibus, præcipuèque in generalibus, condebantur ſtatuta de rebus Eccleſiaſticis & ciuilibus. Rex enim cõuentui proponebat nonnulla capitula, de quibus deliberari volebat in conuentu; vt diſertis verbis adnotauit Hincmarus. Heic autem animaduertere poteſt lector, in vſu tunc apud nos fuiſſe modum agendi quem Romani Imperatores olim vſurpabant, de quo ſuprà diſſerui; tum etiam reuocari poteſt exemplum Clodouei primi Regis Chriſtiani, qui Synodo Aurelianenſi dedit *Titulos*, id eſt, capitula de quibus agi voluit in Concilio. Eundem ordinem ſequebatur Carolus Magnus. *Mox*, inquit Hincmarus in capite XXXIV. ejuſdem epiſtolæ, *auctoritate regia per denominata & ordinata capitula, quæ vel ab ipſo per inſpirationem Dei inuenta, vel vndique ſibi nunciata poſt eorum abſceſſum* (id eſt, poſt poſtremum conuentum habitum) *præcipuè fuerant, eis ad conferendum vel conſiderandum patefacta ſunt.*

III. Acceptis capitulis, Optimates examinabant cauſas, ea tamen ratione, vt penes antiquiores eſſet maxima in cenſendo auctoritas, eíſque juniores conſenſum ſuum adderent. Iuniores tamen interdum loquebantur; ſed vt ſenſus ſuos potiùs promerent, quàm vt ſuffragij ferendi jure vterentur. Diſcuſſio iſthæc biduum aut triduum durabat; delegato Palatinis miniſterio, vt Regis reſponſa ſuper dubiis propoſitis ad Conuentum referrent, donec ad eum delata foret deliberatio ſynodalis. Tunc verò eam ſententiam præferebat, quam æquiorem exiſtimabat; eámque omnes dein amplectebantur. *Donec*, inquit Hincmarus in cap. XXXIV. ejuſdem epiſtolæ, *res ſingulæ ad effectum perductæ, glorioſi Principis auditui in ſacris ejus obtutibus exponerentur; & quidquid data à Deo ſapientia ejus eligeret, omnes ſequerentur.* Hincmar. c. 29.

IV. Attamen quia differentia occurrebat in cauſis, quarum aliæ erant ſpirituales, aliæ verò ſeculares, quædam verò mixtæ; diſcrimine etiam aliquo vtebantur in modo deliberandi. Epiſcopi enim & Abbates ſeorſim à laïcis conueniebant; foris nempe, ſi cœlum ſerenum eſſet; aliàs, intra ædes; ita vt vnuſquiſque ſuam Curiam haberet diſcretam ac ſeparatam, ac ſplendidè ornatam & inſtructam, ad quam ſummo manè conueniebatur. Comites verò & Optimates à reliquis laïcis diſcernebantur *ſubſelliis honorificabiliter præparatis*. Inter deliberandum autem, ſeorſim interdum promebant ſententiam ſuam, interdum ſimul congregabantur, prout ipſis videbatur, vt ſe ad genera cauſarum accommodarent,

Cap 31. *Ad ſuam conſtitutam Curiam.*

accommodarent,

accommodarent, quæ aut ſpirituales erant, ſeculares, aut mixtæ: *In eorum manebat poteſtate, quando ſimul, vel quando ſeparati reſiderent, prout eos tractandæ cauſæ qualitas docebat, ſiue de ſpiritualibus, ſiue de ſecularibus, ſeu etiam commixtis.*

Deſcriptio hæc viam aperit ad genuinum manifeſtúmque ſenſum verborum Eginhardi, cujus ſcriptio accuratiſſima eſt præ omnibus illius æui Annalium ſcriptoribus. Is ergo ſcribit, Pippinum Regem, habito conuentu generali in Gentiliaco villa, ſynodum habuiſſe de quæſtione Trinitatis, & de cultu Imaginum; id eſt, cum diſcuſſioni Epiſcoporum, qui in conuentu generali aderant, commiſiſſe quæſtionem de rebus ſpiritualibus. Eadem diſtinctio adhibenda eſt verbis Caroli Magni ex Capitulari anni DCCLXXIX. dum jubet vt Conſtitutiones patris ſui Pippini obſeruentur, ſiue illæ quæ *in Placitis* factæ ſunt, ſiue *in ſynodis*, id eſt, de cauſis ciuilibus & Eccleſiaſticis: *Capitula verò quæ bonæ memoriæ genitor noſter in ſuis Placitis conſtituit, & in ſynodis, conſeruari volumus.* Nam licèr Annalium ſcriptores & Pippinus vocem *Synodus* vſurpauerint pro conuentu generali; attamen vtriuſque diſtinctio introducta eſt, poſtquàm canonum auctoritas maniſeſtiùs inualuit. Verùm quia Canones de Diſciplina lati, ad Rempublicam ſpectabant, materia hæc ab Epiſcopis ſimul cum laïcis tractabatur; nec aliud Epiſcopis ſolis permittebatur, quàm quæſtiones merè ſpirituales. Sanè Capitulare anni DCCLXXIX. decretum eſt ex ſententia Epiſcoporum, Abbatum, & Comitum, cum conſenſu Regis: *Congregatis in vnum ſynodali Concilio Epiſcopis, Abbatibus, viriſque illuſtribus Comitibus, vnà cum piiſſimo Domino noſtro, ſecundùm Dei voluntatem pro cauſis opportunis conſenſerunt.* Poſt conditos canones, controuerſiæ particularium perſonarum agitabantur; quas Princeps reſeruabat cognitioni Conuentûs generalis, ſi fortè Comes Palatinus eas ob aliquam cauſam noluerat definire.

Capitulare anni xi. cap. 13. relatum ap. Sirmond. & lib. 1. Capit. Tit. 153.

Hincmar c. 33.

VI. Docuit nos ergo Hincmarus ordinem obſeruari ſolitum illa ætate in conuentu generali Galliæ, ad diſcutiendas cauſas Canonicas, earúmque deciſionem ab arbitrio Regis pependiſſe, qui eam pro libito confirmabat, aut retractabat. Idem agendi modus probari etiam poteſt exemplo valde illuſtri, quod innititur teſtimonio omnium Epiſcoporum Galliæ. Carolus Magnus, ætate jam prouecta, cupiens integrè reſtaurare politiam Eccleſiaſticam, juſſit anno DCCCXIII. vt Epiſcopi Galliarum conuentus Eccleſiaſticos agerent in quinque locis, id eſt, apud Arelatenſem vrbem, Moguntiacenſem, Remenſem, Turonenſem, & Cabilonenſem. At Epiſcopi, gratias agentes Carolo, quòd eos congregari juſſiſſet, quoſdam canones condiderunt, poſtquàm cauſas examinauerant ſummâ curâ & diligentiâ. Concilium enim Moguntinum docet, eos viros qui in illa ſynodo aderant, in tres turmas fuiſſe diuiſos; quarum primam conſtituebant Epiſcopi, quærentes remedia malorum in ſacris Scripturis & Canonibus; in alia verò turma conſediſſe Abbates, *regulam S. Benedicti legentes, atque tractantes diligenter, qualiter monachorum vitam in meliorem ſtatum atque augmentū cum Dei gratia perducere potuiſſent*; in tertia demum, Comites; qui in eam curam ſedulò incumbebant, vt leges mundanas ſiue ſeculares examinarent, & jus cuique ſuum tribuerent, *Vulgi juſtitias perquirentes, omniumque aduenientium cauſas diligenter examinantes, modis quibus poterant juſtitias terminantes.* Denique Concilia iſthæc, cùm intelligerent quæ ſint regiæ auctoritatis partes, Canones Eccleſiaſticus à ſe editos tradunt Principi, vt eos emendet, ſi ei ita viſum fuerit; ſi verò eos æquitate niti exiſtimauerit, confirmet. Obſequio autem illo defunguntur verbis conceptis, ad calcem Canonum, velut Concilium Arelatenſe & Turonenſe; aut in Præfatione, velut Moguntinum & Cabilonenſe. En verba Concilij Arelatenſis: *Hæc igitur ſuò breuitate, quæ emendatione digna perſpeximus, quàm breuiſſimè adnotauimus, & Domino Imperatori præſentanda decreuimus: poſcentes ejus Clementiam, vt ſi quid hic minus eſt, ejus prudentia ſuppleatur; ſi quid ſecùs quàm ſe ratio habet, ejus judicio emendetur; ſi quid rationabiliter taxatum eſt, ejus adjutorio diuina opitulante clementia perficiatur.* Præfatio autem Concilij Moguntini ſic habet: *Quatenus ea quæ paucis perſtrinximus capitulis, à veſtra auctoritate firmentur, ſi tamen veſtra pietas ita dignum eſſe judicauerit: & quidquid in eis emendatione dignum reperitur, veſtra magnifica*

Eginhardus ad an. 813. Concilia quoque juſſu ejus ſuper ſtatu Eccleſiarum corrigendo per totam Galliam ab Epiſcopis celebrata ſunt.

Imperialis dignitas jubeat emendare. Poſtquàm autem Canones illorum Conciliorum ad Carolum delati fuere, eos præſente ſe examinari juſſit in conuentu generali Aquiſgranenſi; vbi eos confirmauit, vt vim legum obtinere poſſent. Ita enim docent Annales Eginhardi: *Conſtitutionum quæ in ſingulis* (id eſt, Synodis) *factæ ſunt, Collatio coram Imperatore in illo Conuentu habita.*

VII. Qui verò ſcire voluerit, quanam curâ negotia tractarentur illa ætate, legat Canones Concilij Francofordienſis anno DCCXCIV. celebrati. Conſtabat illud ex Epiſcopis omnium prouinciarum quæ Caroli imperio parebant, ex Gallia nimirum, Germania, & Italia; eíque præterea intererant Theophylactus & Stephanus Epiſcopi, Hadriani primi Papæ Legati. Itaque ei ſynodo interfuit Legatio Sedis Apoſtolicæ. Conuocatio tamen ejus facta eſt juſſu Principis. Teſtis erit Eginhardus, cujus ea ſunt verba ad annum DCCXCIV. *Concilium Epiſcoporum ex omnibus regni prouinciis congregauit.* Quin & canon primus ejuſdem Concilij id apertè profitetur: *Conjungentibus, Deo fauente, Apoſtolica auctoritate, atque piiſſimi Domni noſtri Caroli Regis juſſione, anno* XXVI. *principatus ſui, cunctis regni Francorum, ſeu Italiæ, Aquitaniæ prouinciæ Epiſcopis ac Sacerdotibus, ſynodali Concilio, inter quos ipſe mitiſſimus ſancto interfuit conuentui.* Epiſcopi etiam Italiæ qui huic ſynodo intererant, in Libello ſuo aduersùs Elipandum ſcribunt eam fuiſſe congregatam Decreto Caroli: *Imperij illius Decreto per diuerſas prouincias regni ejus ditioni ſubjectas ſumma celeritate percurrente, multitudo Antiſtitum ſacris obtemperando præceptis in vno collegio aggregata peruenit.* Præterea canon primus fatetur ei interfuiſſe Carolum. In epiſtola autem Synodica Patres aiunt, eum ſynodo præfuiſſe. Quod Legatis non adimit jus præſidendi Epiſcopis; ſed jus regium explicat, id eſt, jus præſidendi vniuerſo cœtui: *Congregatis in vnum caritatis conuentu, præcipiente & præſidente piiſſimo & glorioſiſſimo Domino noſtro Carolo Rege.* Effectus autem regiæ præſidentiæ non in eo ſolùm verſabantur vt omnibus præeſſet; ſed vt ordini judiciorum interlocutionibus ſuis immineret. Cùm enim allata eſſet in medium epiſtola Elipandi Archiepiſcopi Toletani, cujus præcipuè causâ Concilium fuerat congregatum, juſſit Carolus vt publica voce legeretur; & oratione habita de materia Fidei, *adjecit: Quid vobis videtur?* vt adnotant Epiſcopi Italiæ. Neque prætermitti debet, eoſdem Epiſcopos ſcribere Concilium habitum fuiſſe *in aula Palatij*, juxta morem illius ſeculi; cujus moris fidem facit Concilium Tullenſe apud Saponarias habitum anno DCCCLIX. *Vt in eorum Palatiis ſaltem ſemel intra biennium generalis Epiſcoporum conuentus agatur.*

VIII. Tria quæſtionum genera in Synodo Francofordienſi agitata fuerunt. Præcipua fuit quæſtio Fidei; confirmatio nimirum damnationis aduersùs hæreſim Elipandi Archiepiſcopi Toletani & Felicis Epiſcopi Vrgellenſis decretæ in ſynodo Romana, itémque in Concilio Ratiſbonenſi juſſu Regis congregato. Aſſerebant namque Felix & Elipandus, Ieſum Chriſtum fuiſſe filium adoptiuum Dei ſecundùm carnem, non autem filium naturalem. quæ hæreſis damnatur in primo canone. Agitatum inſuper eſt, an ſecunda Synodus Nicæna, quæ præceperat adorationem imaginum, recipienda foret tanquam Septima Synodus Oecumenica. Decretum itaque fuit in canone ſecundo, ſynodum illam repudiandam eſſe & damnandam, rejiciendam quoque adorationem imaginum, cámque ſeruitutem repellendã à Chriſtianis. Quoniam verò quæſtiones illæ pertinebant ad dogma; ſola Epiſcoporum auctoritate definitæ ſunt, tametſi Princeps intereſſet deliberationibus: *Omnes qui ſuprà ſanctiſſimi Patres noſtri contradixerunt, &c. eradicandam ſtatuerunt, conſentientes condamnauerunt*; inquiunt canones, qui nullam interim mentionem Principis faciunt in his ſententiis damnationis. Sicut è contrà, Taſſiloni Duci Bajoariorum, qui ad ſynodum acceſſerat vt veniam à Carolo peteret, venia data eſt à Principe ſolo, nulla Synodi mentione facta: *Idcirco Domnus noſter miſericordia motus, præfato Taſſiloni, gratuito animo, & culpas perpetratas indulſit, & gratiam ſuam pleniter conceſſit.* Can. 3. Decretum etiam de moneta ſolo Regis no-

mine publicatum eſt, in canone quinto. At regulæ Canonicæ in hoc Concilio editæ, conceptæ ſunt ſub nomine Regis & Synodi: *Statutum eſt, definitum eſt, à Domno Rege, & à ſancta Synodo.* (Can. 6. 7.)

Præterea ex hoc Concilio diſcimus, cauſas communes tractari ſolitas in Synodis generalibus. Nam in iſta, controuerſia quæ erat inter Archiepiſcopos Viennenſem & Arelatenſem, judicata fuit ſecundùm epiſtolas veterum Pontificum Romanorum; Tarantaſienſis verò, Ebredunenſis, & Aquenſis, Sedis Apoſtolicæ diſpoſitioni relictæ ſunt. (Can. 8.) Accuſatio inſtituta aduersùs Petrum Epiſcopum, læſæ majeſtatis reum, judicata eſt *à Domno noſtro Rege, & à ſancta Synodo.* (Can. 9.) Cauſa etiam Gerbodi Epiſcopi in eodem Concilio Francofordienſi examinata eſt; cùmque ordinationem ejus perperam factam fuiſſe conſtitiſſet, Metropolitanus & Epiſcopi comprouinciales juſſi ſunt eum deponere. (Can. 10.) Canone autem XXXIX. cauſa Preſbyterorum in crimine deprehenſorum ab accuſatore, de quo aliunde non conſtaret quàm ex affirmatione accuſatoris, Epiſcopo proprio judicanda committitur; vel ſi is non poſſit eam finire, remitti jubetur *ad Concilium vniuerſale*, id eſt, ad Synodum generalem Eccleſiæ Gallicanæ; quòd nimirum materia iſthæc magni momenti eſſet, & maximè ambigua in modo agendi. Cauſæ verò quæ communes non erant, in prouinciis judicabantur, juxta legem Capitularium: *Cauſæ quæ communes non ſunt, in ſuis prouinciis judicentur.*

ADDITIO

STEPHANI BALVZII.

CVM in §. v. hujus capitis agatur de hæreſi Felicis Epiſcopi Vrgellenſis, quæ damnata eſt in Concilio Francofordienſi, viſum eſt hîc addere Concilium Narbonenſe pro eadem cauſa, vt inquiunt Acta ejus, habitum juſſu Hadriani I. & Karoli Regis, quod ſic habet.

CONCILIVM

NARBONENSE

HABITVM ANNO DCC. LXXXVIII.

EX ARCHIVO ARCHIEPISCOPI Narbonenſis.

ANNO Incarnationis Dominicæ DCC. LXXXVIII. Indictione XII. Glorioſiſſimo quoque Domino Imperatore Karolo regnante an. XXIII. V. Kal. Iul. dum pro multis & variis Eccleſiaſticis negociis, præſertim pro Felicis Vrgellitanæ ſedis Epiſcopi peſtifero dogmate, monente per ſuæ auctoritatis litteras Domno Apoſtolico Adriano, ac Domino Imperatore per Miſſum ſuum nomine Deſiderium, conueniſſemus vrbem Narbonam intra Baſilicam S. Iuſti & Paſtoris, Ego ſcilicet Danihel, licèt indignus atque peccator, gratia tamen Dei ſanctæ Metropolitanæ præmiſſæ vrbis Epiſcopus, necnon & Eliſantus Arelatenſis Epiſcopus, cum plurimorum collegio venerabilium Epiſcoporum, vnà cum auctoritate Domni Apoſtolici, Miſſóque prædicto Domni Imperatoris Karoli: inter cetera quæ veraci ſermone finem acceperunt, orta eſt querela coram nobis omnibus de parrochia Narbonenſi. Vnde præcipiente Domino Imperatore, ſubtili examinatione & ſpeciali, ob prolixas altercationes, examinari juſſerat. De qua Danihel Epiſcopus per teſtes idoneos, Iuſtum ſcilicet Agathenſem, & Witeringum Nemauſenſem Epiſcopum, atque Amicum Magalonenſem Comitem, ceteróſque quamplures, diſcutiendo elucidans, totum Redenſem pagum ſuper Winedurium* Heltnenſem Epiſcopũ juſtiſſimè evindicauit; & marginem parrochiæ Narbonenſis ex alia parte vſque ad flumen qui vocatur Orbus, quamdiu vocabulum ſuum idem Comitatus retinet, ſuperiùs & inferiùs perduxit, pleniſſimè ratione Wlſegarij Epiſcopi Biterrenſis cum prædictis teſtibus ſuperata. Præterea idem Danihel Archiepiſcopus de Auſonenſi parrochia rationem adhibens, oſtendit quòd nullo modo Epiſcopum ponere illuc potuiſſet ob paganorum infeſtationem, & quem-

* Ap. Catellum, Hoſtienſem.

admodum auxiliante Deo per anteceſſoris ſui induſtriam quondam ibidem hæreſis extincta fuerit; & quia ejuſdem pagi plebs, ſicut quidam ipſorũ in præſentia retulerunt, nulli parrochiæ adhærere vellet niſi Narbonenſi, ob principalitatem tantæ ſedis præcipuæ. Cujus Archiepiſcopi rationem ſalubrem eſſe comprobantes, pro prædictis commoditatibus, & ne confinio Hiſpaniæ occaſionẽ triſtitiæ ingereremus, vnanimiter juſto perpeodimus examine vt nulli Sedi deinceps ſociata habeatur niſi Narbonenſi, ſeruata veruntameo auctoritate, ſi per ſe Epiſcopum habere nequiuerit. Rogamus igitur cunctos ſubſequentes nos, & hoc noſtræ auctoritatis decreto confirmamus, ſancimus, ſtabilimus, tam de Redenſi pago, quàm etiam de Auſonenſi, ſiue confinio Narbonenſi & Biterrenſi, quod eſt Orbus, vt ſicut coram nobis diſcuſſum & comprobatum eſt, ita inconuulſum & iocontaminatum nullius contradictione valente in perpetuum permaneat. Si quis verò noſtram communem contemnens diffinitionem, per aliquam inſidiam aut ſubreptionem hoc noſtræ firmitatis decretum infregerit, aut aliqua machinatione violauerit; ſi ordine Eccleſiaſtico eſt adunatus, Canonica ſententia irrecuperabiliter feriatur, ſicut temerator tanti Concilij ac decreti. Quòd ſi laïca poteſtas in hoc ſe per atrocitatis violentiam miſcuerit, niſi à temeraria præſumptione ſe citiſſimè ſubtraxerit ſatisfaciendo quod deliquit, digna vltione totius anathematis ſit vndique & vbique multatus, Domini noſtri Ieſu Chriſti & noſtra auctoritate vigente. Vt autem hoc noſtræ firmitatis decretum certiorem roborationis obtineat vigorem, manus noſtræ ſubſcriptione illud roborare ſtuduimus.

In Chriſti nomine Danihel Dei miſeratione Sedis Narbooeoſis Metropolitanæ Eccleſiæ Epiſcopus hujus decreti ioſtitutione ſubcripſi.
Ego Eleſantus primæ Sedis Arelatenſis Epiſcopus confirmaui.
Deſideratus Dienſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Salicus Arauſiſenſis Epiſcopus.
Ego Arricho Toloſanæ Sedis Epiſcopus confirmaui.
In Dei nomine Donadeus Wappencenſis Epiſcopus.
Ego Francolinus Conſeranenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Lupus Caualionenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Arimũdus Vcecicenſis Epiſcopus S.
Ego Hiſcipio Catcaſſenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
In Chriſti nomine Magincus Adrenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Witeringus Nemauſenſis Epiſcopus confirmaui.
Felix Epiſcopus Vrgellitanæ Sedis ſubſcripſi.
Ego Bonitus Valentinæ Sedis Epiſcopus S.
Ego Iuſtus Agatenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Adaulfus Ierundenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
In Chriſti nomine Wenedurius Heltnenſis Epiſcopus S.
Ego * Se.......... Barcinonenſis Epiſcopus S. * Seruus-Dei
Ego Autbertus Antipolitanæ Sedis Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Iohannes Cimelanẽſis Epiſcopus S.
Ego......... Forojulenſis Epiſcopus S.
Ego Iohannes Madolonenſis Epiſcopus S.
Ego Aſinarius Vicnjulienſis Epiſcopus.
Abraham Commenenſæ Sedis Epiſcopus S.
Ego Amatus Carpentoratinenſis Epiſcopus S.
Ego Raganbaldus Diaconus, Dunenſis vocatus Epiſcopus, S.
Ego Anſebrandus Diaconus ad vicem Landeberti Eglinenſium Epiſcopi S.
Ego Riccimirus indignus preſbyter ad vicem Wlfegarij Sedis Biterrenſis Epiſcopi S.
Ego Arricho Cancellarius, ac ſi indignus preſbyter, hoc decretum ſcripſi die & anno quo ſuprà.

NOTÆ

STEPHANI BALVZII.

Acta Concilij Narbonenſis ſub Karolo Magno habiti, quæ nunc damus, edita olim fuerunt à Clariſſ. Viro Golielmo Catello Senatore Toloſano, ex Chartulario Archiepiſcopi Narbonenſis. Sed tam fœdis, támque multis illic mendis ſcatent, vt dici vix poſſit. Ego verò ea ante hos quatuor annos deſcripſi ex vetuſtiſſima membrana, quæ aut ætati Karoli ſuppar eſt, aut certè non mul-

tàm remota; quantum colligi poteſt ex characterum forma & literis fugientibus. Quanquam autem non dubitem quin ea Acta germana ſint, exténtque in eis non obſcura veſtigia priſci moris; diſſimulare tamen nolim difficultates quæ in illis occurrunt, quæque falſi ſuſpicionem nonnullis injicere poſſunt. Etenim Concilium illud celebratum dicitur anno DCCLXXXVIII. regni verò Karoli XXIII. Sed ſi anni ejus computentur ab anno DCCLXVIII. quo Pippinus Karoli pater deceſſit, omnino annus DCCLXXXVIII. erit XX. regni Karoli, contrà quàm legitur in fronte horum Actorum. Itaque fatendum eſt, aut peccatum heic eſſe à librario; aut alia numerandi ratio ineunda eſt. Ac primùm quidem omnium conſtat Karolum & Karlomannum, Pippini filios, diù ante Patris mortem appellatos fuiſſe Reges Francorum, etiam à Pontificibus Romanis; nimirum ab anno DCCLIV. quo vnà cum patre vncti ſunt in Reges à Stephano Papa. Sed hoc pacto initium regni Karoli in vlteriora quàm par ſit tempora produceretur. Tradunt Annales Francorum, Pippinum anno DCCLXIII. vel LXIV. (variant enim heic Annales) Conuentu Vvormatiæ habito, filiis ſuis, qui jam Reges erant, diuiſiſſe Comitatus; id eſt, vt ego quidem exiſtimo, regni diuiſionem inter filios conſtituiſſe. Ac Karolo quidem hauddubiè data eſt Aquitania, Septimania, & ea Hiſpaniæ pars quæ Francico imperio parebat. Tunc verò primùm potuere gentes illæ annos regni Karoli computare, incipiendo fortaſſis ab anno ſequenti. Atque eo pacto aliquatenus conſtare poſſet æra hujus Concilij Narbonenſis, quæ alioqui graui mendo laborat. Conuentus autem ille Vvormatienſis, poſt Paſcha actus eſt.

Nam quod ad nomen Imperatoris ſpectat qood Karolo tribuitur XIII. anno antè quàm Imperator renuntiatus ſit; res tanti momenti non eſt, vt quemquam remorari debeat. Quippe Reges Francorum, quòd Romanis Imperatoribus ſucceſſiſſent in regno, aliquando vocabantur Imperatores per illas tempeſtates, tametſi reuera Imperium Romanum non obtinerent. Exemplo ſit Ludouicus Balbus, Karoli M. pronepos; qui tametſi Imperator nunquam fuerit, à Ioanne VIII. Pontifice Romano Imperator vocatur in Priuilegio qood Pontifex ille monaſterio Trenorchiano conceſſit anno DCCCLXXVIII. in Concilio Tricaſſino. Odo verò, is qui ſub Karolo Simplice Balbi filio Regem ſe fecit, Imperator quoque dicitur in literis Stephani V. ſummi Pontificis; ſi tamen literæ illæ non ſunt ſuppoſititiæ. Quin & Simplex ipſe, Imperator vocatur in Chartulario Eccleſiæ Helenenſis lib. IV cartâ XXVI. *Facta ſcriptura donationis ſub die XIII. Kalend. Maij, anno I. quod obiit Karlus Imperator filius Ludouici, Chriſto regnante Rege.* Hujus verò pronepos, Lotharius Rex, Auguſtum ſe vocat in diplomate dato anno DCCCCLXXXI. quod extat in Chartulario monaſterij S. Petri Rodenſis apud Emporitanos, itémque in Priuilegio quod eodem anno conceſſit monaſterio Sancti Geneſij de Fontanis in Comitatu Ruſcinonenſi. Et tamen horũ nemo fuit Imperator. Ex Libello autem Sacroſyllabo Epiſcoporum Italiæ, qui ex Synodo Francofordienſi per prouincias miſſus eſt, tentari fortaſſis poſſet etiam illa ætate Imperatoriam veluti dignitatem in Karolo Magno agnouiſſe Epiſcopos Italos. Aiunt enim, vt ſignificent miſſas eſſe ab eo Principe literas ad vniuerſos regnorum ejus Antiſtites, quibus eos euocabat ad Concilium Francofordienſe, *Imperij ejus Decretum* in vniuerſas regni prouincias miſſum eſſe. Atqui Concilium Francofordienſe, vt omnes norunt, habitum eſt anno DCCXCIV. id eſt, ſeptem annis ante delatum Karolo Imperium.

Major inſurgit difficultas ex eo qoòd Narbonenſis iſthæc Synodus congregata dicitur *præſertim pro Felicis Vrgellitanæ Sedis Epiſcopi peſtifero dogmate*; idque auctoritate Pontificia, & Regia. Quippe Francorum Annales tradunt, ejus hæreſim *tertiò* damnatam eſſe in Concilio Francofordienſi; cùm antea profligata fuiſſet Romæ, & in Concilio Ratiſbonenſi. Quod conſtare nequit, ſi reuera in hoc Narbonenſi Concilio damnata fuit. Niſi ſi ejuratio à Felice facta Romæ coram Hadriano Pontifice, diſtinguatur ab expreſſa damnatione facta in Synodo. Cùm enim hæreſes, juxta priſcum morem, in eis prouinciis damnari debeant, vbi ortæ ſunt; par eſt exiſtimare, eam ſollicitudinem fuiſſe Archiepiſcopo Narbonenſi, cujus metropoli tunc temporis ſubjecta erat ciuitas Vrgellenſis, vt naſcenti malo occurreret, cum conſilio Epiſcoporum ſuorum. Quoniam verò cauſa grauis erat, Epiſcopos quoque adeſſe cupiebat ex aliis prouinciis. quod fieri non poterat abſque permiſſu Principis. Quippe huic Concilio Narbonenſi interfuerunt Epiſcopi ex prouinciis Narbonenſi, Arelatenſi, Viennenſi, Aquenſi, Auſcitana, & aliis.

In eo autem actum eſt, inter cetera, de limitibus *parrochiæ*, id eſt, diœceſeos Narbonenſis, de quibus controuertebatur inter Archiepiſcopum Narbonenſem & Epiſcopum Helenenſem. ac pagus Redenſis adjudicatus eſt Archiepiſcopo Narbonenſi. Vnde factum vt nonnulli ſequentium Archiepiſcoporum, ne judicij iſtius memoria interiret, ſe Narbonenſes & Redenſes Archiepiſcopos dixerint, eodémque nomine vocentur in Præceptis Regum Karoli Calui, Karlomanni, & Karoli Simplicis, quæ extant in archiuo Archiepiſcopi Narbonenſis.

Tum retulit Daniel Archiepiſcopus Narbonenſis; ſibi liberum hactenus non fuiſſe Epiſcopum inſtituere in Eccleſia Auſonenſi *ob paganorum infeſtationem*, & quia ejuſdem pagi plebs nullum proprium Epiſcopum habere volebat præter Archiepiſcopum Narbonenſem. Quod vt meliùs intelligatur, res ſuprà repetenda eſt. Tranſgreſſi in Hiſpa-

niam Mauri & Saraceni, neque fanis pepercerunt, neque profanis. Hac generali clade perculſa eſt in primis ciuitas Auſonenſis, in prouincia Taraconenſi; atque ipſa Taraco, prouinciæ caput. Prouincia itaque dein ſubjecta eſt Metropolitano Narbonenſi, tanquam viciniori; & ſpeciali diœceſi Narbonenſi adjecta diœceſis Auſonenſis, quamuis longo interuallo disjuncta, donec proprium Epiſcopum habere poſſet; cujus inſtituendi, cùm opportunitas eueniret, delegata cura eſt Archiepiſcopo Narbonenſi. Quoniam verò hic mos obtinebat, vt ſinguli Epiſcopi, atque etiam Metropolitani, rationem in Synodis redderent rerum à ſe geſtarum; Daniel Narbonenſis Archiepiſcopus, gnarus conſuetudinis, cauſas attulit, ob quas Epiſcopum inſtituere non potuerat in Eccleſia Auſonenſi. Itaque edicunt Patres, vt in eo ſtatu maneat, donec proprium Epiſcopum habere poſſit. Probabile eſt eaſdem cauſas obſtitiſſe per multum æui ne ſuus Auſonæ Epiſcopus redderetur, cùm eis datus non fuerit Antiſtes niſi centeſimum tandem poſt annum, hoc eſt, circa annum DCCCLXXXVIII. Tunc enim Theodardus Narbonenſis Archiepiſcopus Gotmarum Auſonenſem Epiſcopum conſecrauit; vt patet ex Præcepto Odonis Regis, & ex Concilio Barcinonenſi habito anno DCCCCVI. in cauſa Eccleſiæ Auſonenſis, nondum edito. Inceſſit dein Attonem Epiſcopum Auſonenſem ambitio euehendi ſedem ſuam in Metropolitanam, quòd vnaquæque prouincia ſuum Metropolitanum habere debeat, nullaque tunc ſpes affulgeret reſtituendæ Taraconis. Ergo à Ioanne XIII. ſummo Pontifice & prærogatiuam primæ ſedis, noménque Archiepiſcopi, impetrauit, ac Pallium, útque Epiſcopi prouinciæ Taraconenſis Epiſcopo Auſonenſi deinceps obedirent tanquam Metropolitano: decretóque eodem, adductis exemplis ex B. Gregorio, vnitæ ſunt Eccleſiæ Auſonenſis & Taraconenſis, vt color huic nouæ inſtitutioni quæreretur. Datæ ea de re literæ anno DCCCCLXXI. quæ extant in archiuo Archiepiſcopi Taraconenſis. Verùm cùm noua hæc Archiepiſcopi inſtitutio facta eſſet inuocato & inaudito Archiepiſcopo Narbonenſi, cujus valde intererat, ambitio illa Attonis caruit effectu. Conſtat enim Archiepiſcopos Narbonenſes diù poſt hæc tempora vſos fuiſſe jure metropolitico in ea prouincia, citra omnem controuerſiam. Præterea Fruia, ſiue Frugifer, Antiſtes Auſonenſis, qui annis DCCCCLXXII. & DCCCCLXXVII. ſedebat, ſe ſolùm vocat Epiſcopum, non autem Archiepiſcopum. Quin & in Concilio Romano celebrato anno DCCCCXCVIII. eo inter alia argumento reprobata eſt Guadaldi Epiſcopi Auſonenſis, qui Fruiano ſucceſſerat, ordinatio, quòd ab alio Metropolitano peracta eſſet quam à ſuo, id eſt, Narbonenſi, vt explicant Gregorij V. literæ nondum editæ. At Vrbanus II. Epiſcopalem ſedem Taraconi poſt longa tempora reſtituens anno M.LXXXIX. *ſaluam eſſe* jubet *Narbonenſis Eccleſiæ juſtitiam*, id eſt, vt ejus metropoli ſemper ſubjecta foret ſedes Taraconenſis. Pollicitus tamen eſt, ſe antiquam dignitatem metropoliticam tributurum Epiſcopo Taraconenſi, *ſi Romani auctoritate priuilegij Taraconenſem prouinciam canonicè vendicare Narbonenſis Antiſtes nequiuerit.* Perſuadata ſiuit hac vnicâ clauſulâ Narbonenſis Archiepiſcopi auctoritas in prouinciam Taraconenſem. Quippe ſubjectio illa prouinciæ Taraconenſis facta fuerat Epiſcoporum decreto, & conſenſu populorum; ac præterea firmata erat conſuetudine. Nulla Romanæ Sedis inter hæc mentio. Itaque cùm de priuilegio Apoſtolico non conſtaret, Vrbanus biennio pòſt Berengarium Epiſcopum Auſonenſem tranſtulit ad Metropolim Taraconenſem, conceſſo etiam vſu Pallij; eique inſuper indulſit, vt Taraconenſem & Auſonenſem Eccleſias, quæ Ioannis XIII. decreto vnitæ erant, retineret, *donec auctore Deo ad priſtini ſtatus plenitudinem Taraconenſis Eccleſia reformetur.* Quoniam verò Archiepiſcopus Narbonenſis conquerebatur, grauem ſibi in eo factam eſſe injuriam; Vrbanus eum reſtituit in integrum, literis datis ad Raynerium Legatum, in quibus hæc habentur: *Inter cetera prajudicium ſibi factum de Taraconenſium Epiſcoporum ſubtractione per Romanam Eccleſiam ſuppliciter intimauit, cùm eos Narbonenſis Metropolis per annos quadringentos ſine alterius Eccleſiæ reclamatione poſſederit. Noſtra igitur vice in partibus illis fungens, Taraconenſibus Epiſcopis noſtra auctoritate præcipito, vt Narbonenſi tanquam proprio Metropolitano obediant, donec præſtante Domino Taraconenſis reſtauretur Eccleſia.* Interlocutus eſt tamen iterum Pontifex in eiſdem literis, vt ſi Narbonenſis Archiepiſcopus probare non potuerit ſibi Primatum ex priuilegio competere in prouinciam Taraconenſem, Legatus cum *principibus terræ* de reſtituenda Eccleſia Taraconenſi laboret. *Interim tamen Taraconenſes Epiſcopos ei tanquam Metropolitano proprio obedire præcipito.* Fragmenta hæc hujus epiſtolæ è Regeſto Vrbani II. laudat Gregorius IX. apud Odoricum Raynaldum ad annum 1239. §. 52. ſed extant integræ in Chartulario Archiepiſcopi Narbonenſis, ex cujus fide hæc fragmenta eduntur. Obtinuerintne id, annon, facile eſt pronuntiatu. Nam Berengarius interfuit Concilio Nemauſenſi anno M.XCVI. initio menſis Iulij, tanquam Archiepiſcopus Taraconenſis. Et deinceps, citra controuerſiam, Taraco ſuos habuit Archiepiſcopos. Hæc, quia ſubobſcura erant, viſum eſt explicari debere; vt vel ex hac vnica narratione auctoritas conciliari poſſit huic Concilio Narbonenſi.

CONFINIO HISPANIÆ] id eſt, Eccleſiæ Auſonenſi, quæ vicina erat Hiſpaniæ. Quamuis enim certum ſit prouinciam Taraconenſem vltra Pyrenæos eſſe, ſempérque fuiſſe portionem Hiſpaniarum; tamen quia

tum temporis ea Hiſpaniæ pars Regibus Francorum optimo jure parebat, & ad eorum regnum pertinebat, *Marca Hiſpanica* ſiue *Limes Hiſpanicus* dicebatur. quod idem eſt ac *confinium Hiſpaniæ*. Diù perſeuerauit apud eas gentes illa regnorum diuiſio. Extat quippe in archiuo regio Barcinonenſi vetus inſtrumentum, confectum anno vii. regni Philippi I. Regis Franciæ; in quo ſcriptum eſt, Arnallum Mironis vendidiſſe R. Comiti Barcinonenſi Caſtrum de Caſtroſerris, quod illi aduenerat *per largitionem Dei, qui nobis hoc dedit de poteſtate Saracenorum. Et ſunt hæc omnia in extremis finibus marchiarum juxta Hiſpaniam*; id eſt, in extremis ferme prouinciæ Taraconenſis finibus, vltra Barcinonem & Auſonam.

Elafantus] Ejus mentio eſt in canone viii. Concilij Francofordienſis.

Heltnensis] id eſt, Helenenſis. hoc enim verum eſt nomen. Eſt autem ciuitas Helenenſis in Comitatu Ruſcinonenſi, ſiue Roſſilionenſi, vt ſequens ætas vocauit, ædificata in ruderibus caſtri Helenenſis; vbi inſtitutus eſt Epiſcopatus poſt excisum regnum Toloſanum, vt adnotat Illuſtriſſimus Archiepiſcopus in libro primo Marcæ Hiſpanicæ, de quo libro dictum eſt in vita ejus. Porrò hodie vox *Helenenſis* mutata eſt in *Elnenſem*. Quòd autem ea Eccleſia ſita eſſet in Comitatu Roſſilionenſi, Epiſcopi Helenenſes frequentiſſimè vocantur *Roſſilionenſes* in actis veteribus. Vnde in Concilio apud Tuſiacum anno DCCCLX. legitur *Audeſindus Roſcellenſis Epiſcopus*. At Vuenedurij, ſeu Vuinedurij, mentio diſerta extat in Chartulario Helenenſi; vbi leui mutatione vocatur Vinedarius; dicitúrque ſediſſe ante Ramnonem; qui ſub Ludouico Pio Helenenſis Antiſtes fuit. Vtilis autem eſſe poteſt hic locus ad emendandos vulgatos Helenenſium Epiſcoporum catalogos, cùm Epiſcopi qui ſederunt poſt Vinedurium, vſque ad Audeſindum, illic optimè recenſiti ſint: *Prædeceſſores Audeſindo Epiſcopo, videlicet Vinedario Epiſcopo, Ramno Epiſcopo, Salomone Epiſcopo, & iſto præſente Audeſindo &c. Facta recognitione euacuationis ſub die xvi. Kal. Ianuarij, anno xxxvi. regnante Carolo Rege*, id eſt, Karulo Caluo.

Cemelanenses] id eſt, Cemelenenſis, in extrema Alpium maritimarum prouincia, ſub metropoli Ebredunenſi, haud procul Caſtro Nicænſi. Ei ſedi præfuit Valerianus Epiſcopus; cujus tempore, Eccleſiæ Cemelenenſis & Nicænſis vnitæ ſunt auctoritate ſancti Leonis Papæ.

Madolonensis] id eſt, Magalonenſis, in prima Narbonenſi. Magdalona enim & Madalona dicebatur per illas tempeſtates, vt nullo negotio probari poteſt. Porrò Sedes Magalonenſis jamdiù tranſlata eſt in vrbem Monſpelienſem.

Vicvvlensses] id eſt, Aturrinus Epiſcopus. Sunt autem Aturres in Nouempopulis ad Aturrum fluuium, qui poſtea Adures dici cœperunt. Nomen autem primùm populi fuit, non oppidi. Oppidi enim Aturrenſium nomen Vicus Iulius; cujus clara extant documenta.

Commenensæ] id eſt, Conuenarum in Nouempopulis, quorum vrbs antiquitus Lugdunum. Ceterùm ex hoc loco patet, introduci tùm cœpiam corruptionem nominis hujus ciuitatis, quæ nunc *Comenge* dicitur.

Dunensis] Adnotat Sirmondus, in Notis ad Concilium Aurelianenſe primum, Epiſcopos Carnotenſes interdum dictos eſſe Dunenſes *a* Duno caſtro diœceſeos Carnotenæ. Vide librum II. De Concordia Sacerdotij & Imperij cap. IX. §. V.

Eolinensium] id eſt, Engoliſinenſium in Aquitania ſecunda. Eam autem vrbem vocat *Egoliſenam* Eginhartus ad annum DCCLXIX. alij *Egoliſmam*, nonnulli *Inculiſmam*, & ſynodus iſthæc Narbonenſis *Eglinam*. Mirifica enim fuit illorum temporum audacia in corrumpendis vrbium nominibus.

CAPVT XXVI.

Synopſis.

I. Reuerentia Eccleſiæ Gallicanæ erga Apoſtolicam ſedem.

II. De Presbyteris grauium criminum reis, magna olim quæſtio fuit, quonam modo judicandi eſſent. Conſulitur Leo III. Papa. Dein Karolus ſummo jure decernit, ſecundùm Reſponſionem Pontificis. Purgatio Canonica *indicta Presbyteris ſuſpectis, ſed non conuictis.*

III. Vnde orirentur ſuſpiciones illæ, docet Hincmarus. Difficilis erat accuſatio in Presbyterum.

IV. Chorepiſcoporum ambitio diù turbauit Eccleſiam Gallicanam. Eos Leo III. à Karolo conſultus vetuit quicquam muneris Epiſcopalis attingere. Tum edicit eos eſſe pellendos in exilium.

V. Ea pœna modificata eſt à ſynodo & ab Imperatore.

VI. Principes de rebus arduis referunt ad ſummos Pontifices. Nouum non eſt, Decreta Curiæ Romanæ antè in Gallia executi debere, quàm vim legis obtinere poſſint.

I. Hic locus me admonet, vt reuocem in memoriam ea quæ ſuprà adnotata ſunt, ſynodos nimirum Gallicanas debitam ſedi Apoſtolicæ reuerentiam ſemper retinuiſſe, non ita tamen, vt à ſuis judiciis permiſerint prouocari, cùm Appellationes in vſum

receptæ non eſſent niſi quoad Depoſitionem Epiſcoporum, juxta modificationem à me alibi explicatam. Reuerentia igitur ſynodorum Galliæ in eo poſita erat, vt Conſultationes ad ſummos Pontifices mitterent, quoties inciderent cauſæ dubiæ & graues; vel cauſam ejus judicio prorsùs permitterent. Cauſæ ad Sedem Apoſtolicam dimiſſæ exemplum extat in §. vltimo ſuperioris capitis, in cauſa Metropolitanorum Ebredunenſis & Aquenſis. Conſultationum verò duo illuſtria exempla extant in libris Capitularium. Primum reſpicit Preſbyteros ſuſpectos; aliud, Chorepiſcopos.

II. Quoad Preſbyteros; conſtat ex Capitularibus difficultatem illam diù agitatam eſſe in ſynodis Gallicanis, à temporibus Pippini Regis, neque tamen vnquam fuiſſe definitam. Agebatur de Preſbyteris grauium criminum reis, ſed de quibus nondum ſatis conſtabat, ipſi verò negabant. Suprà adnotauimus, canone XXXIX. Concilij Francofordienſis cauſam Preſbyterì horum criminum infamati commiſſam eſſe Epiſcopo ejus proprio; vel ſi is eam finire non poſſet, non remiſſam quidem ad ſynodum prouinciæ, ſed ad Concilium generale ſeu vniuerſale Eccleſiæ Gallicanæ. Tandem Carolus M. cupiens confuſioni hujuſcemodi modum adhibere, Epiſcopos aliquot miſit ad Leonem III. Papam, vt cum eo conſultarent quid de his Preſbyteris agendum eſſet. Epiſcopos verò & regni proceres admonuit miſſam à ſe eſſe Legationem illam; ſtatim autem vt rediérit, communicaturum ſe eſſe cum omnibus reſponſa Pontificis: *Vnde ad Conſultandum Patrem noſtrum Leonem Papam Sacerdotes noſtros mittimus; & quidquid ab eo vel à ſuis perceperimus, vobis, vnà cum illis quos mittimus, renuntiare non tardabimus.* Interim Epiſcopos & Proceres hortatur, vt ſedulò negotium illud expendant; vt dein ipſe cum illis, & cum inſtructionibus Pontificis, decernere poſſit quod æquum fuerit viſum ad compeſcendos populorum clamores: *Vos interdum viciſſim tractate attentiùs, quid ex his vobiſcum conſtituamus vnà cum prædicti Sancti Patris inſtitutionibus, vt murmur ceſſet populi.* At Leo Pontifex cauſam definiri juſſit in ſynodo Romana. Cùm autem ejus

Lib. 5. Capitul. c. 33.

Reſponſio ad Carolum allata eſſet, eam ipſe in Conuentu generali Regni conſiderari præcepit; & cum conſilio Epiſcoporum, Conſiliariorum, & omnium *Fidelium*, ſiue Vaſſallorum, decreta eſt Conſtitutio de ordine tenendo quoties hujuſcemodi Preſbyterorum cauſæ inciderent; quæ nomine Imperatoris edita, omnium ſuprà dictorum conſenſus continet. *Conſultu Domni & Patris noſtri Leonis Apoſtolici, ceterorúmque Romanæ Eccleſiæ Epiſcoporum, & reliquorum Sacerdotum, ſiue Orientalium & Græcorum Patriarcharum, & multorum ſanctorum Epiſcoporum & Sacerdotum, necnon & noſtrorum Epiſcoporum omnium, ceterorúmque Sacerdotum & Leuitarum auctoritate & conſenſu, atque reliquorum Fidelium, & cunctorum Conſiliariorum noſtrorum conſultu, definitum eſt.* Sanè Princeps Legatos ſuos pro Conſultatione ad Leonem mittens, ſibi reſeruauerat auctoritatem decernendi cum ſententia Concilij Gallicani, & cum *inſtitutionibus* Papæ, non autem juxta *inſtitutiones*. Statutum itaque eſt *conſultu omnium, vt quotieſcunque cuiquam Sacerdoti crimen imponitur, ſi ipſe accuſator talis fuerit vt recipi debeat*, reúſque legitimis teſtimoniis conuictus fuerit, *Canonicè dijudicetur.* At ſi accuſator ſatis probare non poſſet crimen; negotium pariter Canonicè definiendum. Quòd ſi nihilominus criminis perpetrati ſuſpicio grauis inhæreret animis hominum; purgatio Canonica indicitur Preſbytero; id eſt, jubetur Preſbyter, adhibito tactis Euangeliis ſacramento tam ſuo, quàm trium, quinque, vel ſeptem, aut eò ampliùs Preſbyterorum, itémque hominum nonnullorum bonæ famæ, ſe purgatum populo comprobare, *exemplo Leonis Papæ.*

Vide lib. 1. c. 11. §. 11.

III. Hincmarus in epiſtola VII. accuratè explicat hunc agendi modum; oſtenditque ſuſpiciones illas fluxiſſe ex commercio Preſbyterorum cum mulieribus probroſis, vel ex eorundem cohabitatione cum aliis; neque impoſitam fuiſſe accuſatori neceſſitatem conuincendi reum cujuſpiam probroſi facinoris. Attamen probatio difficilis erat; quoniam accuſatio peragi non poterat ab accuſatore, quin eodem tempore ſeptem teſtes adeſſent, iis dotibus ornati quas

ab

ab hujuſcemodi teſtibus exigunt leges & Canones. Quòd ſi præſcriptus teſtium numerus non adeſſet, vel hujuſmodi homines eſſent, qui ſecundùm canones ad accuſationem Sacerdotum admitti non poſſent, mulcta eis dicebatur. Verùm id non tollebat ſuſpicionem populorum. Itaque ea demum dimouebatur, quum Preſbyter accuſatus ſe ſuo & ſex Preſbyterorum ſacramento purgabat juxta conſuetudinem tum receptam. Ea autem à D. Petro arceſſebatur: qui cùm reprehenſus fuiſſet, quòd cum Gentibus communicaret, vt accuſationem illam purgaret, vſus eſt ſex fratrum teſtimonio: *Venerunt autem mecum & ſex fratres iſti.*

Actor. cap. 11.

IV. Veniendum nunc ad cauſam Chorepiſcoporum. Sæpe in Conuentibus & Synodis Regni controuerſum fuerat, an ordinationes Preſbyterorum, Diaconorum, & Subdiaconorum à Chorepiſcopis peractæ, Confirmationes baptizatis tributæ, Benedictiones Chriſmatis, Eccleſiarum, & Virginum ab iis tentatæ, vitioſæ eſſent, an Canonicæ. Carolus cenſuit Apoſtolicam Sedem eſſe conſulendam; & inter cetera Arnonis Archiepiſcopi ad Leonem III. delegati mandata, hoc etiam caput adjunxit. Reſpondit Pontifex, ſecundùm canones liberum non eſſe Chorepiſcopis vllam muneris Epiſcopalis partem attingere, atque adeo quidquid ab eis præſumptum fuerat, irritum eſſe. Tum decernit, Chorepiſcopos eſſe damnandos, id eſt, deponendos, & in exilium pellendos. Series hujus negotij, itémque illius de quo mox dicebamus circa Preſbyteros, magni momenti eſt ad oſtendendum quonam modo ſe gererent Galli noſtri in recipiendis Reſcriptis Curiæ Romanæ. Nam poſt reditum Arnonis, Imperator conuentum generalem regni Ratiſbonæ egit, vt Leonis Reſponſio examinaretur.

Vide lib. 2. c. 12. §. 7 & c. 13 & 14.

V. Hic autem agendi modus adeo legitimus erat, vt etiam Leo conſenſerit Synodum ea de cauſa celebrari; non vt illic reuocaretur in dubium definitio conſentanea canonibus; ſed vt in publico conuentu ſuſpiceretur hæc inſtitutio Canonica, ejúſque decernendæ rationes ſubducerentur, quò facilius ei aſſentirentur vniuerſi. Tum etiam vt pœna Depoſitionis & exilij aduersùs Chorepiſcopos à ſummo Pontifice decreta, temperamento quodam adhibito molliretur. Itaque coacto, vt diximus, conuentu generali, modificata eſt hæc pœna à ſynodo & ab Imperatore. Statuerunt enim, Chorepiſcopis remittendam exilij pœnam, & vt gradum Preſbyterorum tenerent; exiſtimantes eam modificationem Leoni acceptam fore: *Prædictos autem Chorepiſcopos omnes præcepit damnare, & in exilio detrudi. Iſta verò omnes, maximè regni nobis à Deo commiſſi Epiſcopi cum eodem Arnone, permittente præfato Apoſtolico, mitiùs tractantes, jamdictos villanos Epiſcopos inter Preſbyteros ſtatuerunt*; inquit Karolus in libro ſeptimo Capitularium. Præterea, in eodem conuentu ſuſcepta eſt Reſponſio Leonis; & ſingula Edicto Imperatoris confirmata ſunt: *Placuit, ſicut Leonis Papæ & omnium Epiſcoporum noſtrorum atque reliquorum fidelium generali & ſynodali conſultu decreuimus, vt nullus Chorepiſcopus &c.* Ceterùm heic obſeruandum eſt, Decretum Papæ, & Definitionem ſynodi Gallicanæ, Edicto regio, Caroli nomine concepto, promulgata fuiſſe; tametſi res eſſet omnino ſpiritualis, quòd de jure & auctoritate Ordinationum ageretur.

Lib. 7. Capitular. c. 189.

Lib. 7. Capitul. c. 318. 319.

VI. Ex his autem duo quædam colligenda ſunt. Primum; Regem de rebus arduis ad ſummum Pontificem Referre conſueuiſſe; atque adeo auctoritatem Præſidis ſynodi exercuiſſe. Alterum; Nouum non eſſe in Gallia, vt Decreta Curiæ Romanæ non antè vim legis apud nos habeant, quàm Principum reſcriptis firmata ſint.

CAPVT XXVII.

Synopſis.

I. Explicatur modus agendi Ludouici Pij Imperatoris. Quatuor ſynodos in Gallia haberi præcepit: quarum canones confirmauit, poſtquàm juſſu ejus examinata fuerunt in Concilio Vuormatienſi, præ-

ſente Legato Gregorij IV.

II. Ejus Legati præſentia neceſſaria non erat in illo conuentu: cui per occaſionem interfuit, cùm ob alia negotia veniſſet in Galliam. Probatur ex Eginhardo. Idem dicendum de Legatis qui ſynodo Compendienſi interfuerunt anno 757. Benedictus Leuita explicatus.

III. Nulli canones præſentia Legatorum de induſtria miſſorum firmati reperiuntur, præter Liptinenſes & Francofordienſes. Cautè itaque legendus Benedictus Leuita, qui Capitula Regum ait maxima ex parte fuiſſe ſtatuta coram Legatis ſedis Apoſtolicæ, qui ea firmarunt auctoritate Apoſtolica.

IV. Attamen Legatorum præſentia nihil detrahit de dignitate Regum noſtrorum. Capitulare Lotharij, in quo quamplurima Decreta extant circa Diſciplinam Canonicam. Illud ſe obſeruare velle profitetur Leo IV. Papa.

I. EVNDEM ordinem tenuit Ludouicus Pius, Karoli Magni filius. Leges enim ſuas & Capitula condebat, tribuendæ auctoritati rebus conſtitutis in conuentibus generalibus; Miſſiſque perſæpe ſuos dirigebat in prouincias ad fouendam eorum executionem, rebelléſque puniendos; vt conſtat ex epiſtola ab eo ſcripta ad Sicharium Burdegalenſem Archiepiſcopum poſt habitam ſynodum Aquiſgranenſem anno DCCCXVI. & ex Capitulari ejus III. edito anno DCCCXXVIII. Anno autem DCCCXXIX. vnà cum filio ſuo Lothario præcepit vt Antiſtites regni in quatuor locis congregarentur, Moguntiæ videlicet, Pariſiis, Lugduni, & Toloſæ, tractaturi de rebus ad religionem Chriſtianam morúmque emendationem pertinentibus, ac præterea ſignificaturi quæ virtutum opera incumbant Principibus, Epiſcopis, & cujuſlibet conditionis hominibus. Data ex eo Epiſcopis Lutetiæ congregatis occaſio in vnum corpus componendi nonnulla documenta valde vtilia ſub titulo Concilij Pariſienſis, in duos libros diſtributi. Horum porrò quatuor Conciliorum canones Imperator confirmauit, poſtquàm juſſu ejus examinati fuerunt in conuentu generali apud Wormatiam habito; *Omnium cam Epiſcoporum, quàm fidelium Laicorum votis conuenientibus*, vt ait Hincmarus; qui addit, Legatum Gregorij IV. Summi Pontificis huic Wormatienſi ſynodo interfuiſſe.

Epiſt. Ludou. ad Sichar. To. 2. Conc. Gall. pag. 426. Capitulare III. pag. 463.

Epiſtola Ludouici & Lotharij, præfixa Concilio Pariſ. an. 829.

Hincmar. de diuortio Lotharij & Thetbergæ, in Reſponſ. ad Interrogat. V.

II. Præſentia hujus Legati neceſſaria non erat in ſynodo Wormatienſi, ad adjungendam auctoritatem canonibus in ea conditis; cùm Impp. Karolus M. & Ludouicus Pius quamplures alias congregari juſſerint citra vllius Legati præſentiam; & cùm præterea vetuſti Pontifices agnouerint ineſſe ſynodis prouincialibus auctoritatem condendi canones. Verùm cùm Legatus ille in comitatu adeſſet ob nonnulla negotia, placuit eum intereſſe in deliberationibus cauſarum Eccleſiaſticarum. Docet autem Eginhardus, Legatos ex diuerſis regionibus, ac nominatim ex vrbe Romana, ad hunc Conuentum Wormatienſem veniſſe vt res ſuas expedirent ac conficerent, quæ juxta vſum illius ſeculi definiendæ erant ex ſententia conuentus generalis. *Imperator medio Auguſto Vuormatiam venit*, inquit Eginhardus: *Ibique habito generali Conuentu, & oblata ſibi annua dona ſuſcepit, & Legationes plurimas, quæ tam de Roma, & Beneuento, quàm de aliis longinquis regionibus venerant, & audiuit & abſoluit.* Idem dicendum eſt de Legatis Pontificis qui Concilio Compendienſi interfuerunt anno DCCLVII. *Georgio* nimirum *Epiſcopo Romano*, id eſt, Epiſcopo prouinciæ Romanæ, & *Ioanne Sacellario*, quorum mentio extat in canone IX. illius ſynodi. Nam miſſi fuerant à Paulo I. ad Pippinum Regem, vt eum certiorem facerent de ſua electione, amoríſque in Pippinum ſui ac totius populi Romani abundantiam illi oſtenderent; vt patet ex epiſtola Pauli Pontificis ad Pippinum.

Eginh. in Annal. ad an. 829.

III. Itaque nullos alios canones præſentia Legatorum de induſtria miſſorum firmatos reperio, præter Liptinenſes ſub Carlomanno editos anno DCCXLIII. & Francofordienſes anno DCCXCIV. Quare cautè legendus eſt Benedictus Leuita; cùm in Præfatione ad librum quintum Capitularium ait, vt auctoritatem illis conciliet, ea fuiſſe maxima ex parte ſtatuta in con-

Bened. Leuita in Præf. lib. V Capitul. *Maxima ex parte eadem auctoritate Apoſtolica.*

& omnium Francorum vtriuſque ordinis virorum aſſenſu ſunt roborata. uentibus, quibus Legati Sedis Apoſtolicæ interfuerunt, ea firmantes Apoſtolica auctoritate. Id enim intelligendum eſt de tribus poſtremis Capitularium libris, vt ipſemet Benedictus ſcribit in fine vltimi libri.

IV. Tametſi illud nihil detrahit de dignitate Regum noſtrorum, contrà, præjudicio illo firmatur jus in cujus poſſeſſione tunc illi erant, conuocandi nimirum Concilia, eorúmque decreta confirmandi, aut modificatione adhibita inflectendi. Lotharius Imperator Capitulare edidit anno
Capitulare Lotharij, editum à Goldaſto Tomo II. DCCCXLVII. quod ex legibus Caroli Magni, Ludouici Pij, Pippini, & ipſius Lotharij conſtat; quod obſeruari jubet per vniuerſum Imperium, mulctâ eis indictâ qui contra venirent, ſiue Eccleſiaſtici forent, ſiue laïci. in quo Capitulari quamplurima decreta extant circa Diſciplinam Canonicam. Tantum autem abeſt vt Leo IV. ea damnet, tanquam à judice non competenti edita, vt etiam ad Lotharium ſcribens, profiteatur ſe obſer-
Ap. Gratian. diſt. 10. c. 9. uare velle illud Capitulare: *De Capitulis vel præceptis Imperialibus veſtris, nunc & in æuum nos conſeruaturos modis omnibus profitemur.*

CAPVT XXVIII.

Synopſis.

I. Antiqua politia nondum prorsùs euerſa erat æuo Caroli Calui. Epiſcopi tum lacertos mouere cœperunt. Eorum tamen decreta in ſynodis edita, non antè valebant, quàm in conuentu regio approbati fuiſſent. Probatur exemplo Concilij Meldenſis. De raptoribus alienarum ſponſarum.

II. Synodus Sueſſionenſis anni 853. nullum canonem edidit extra materiam à Carolo propoſitam. Ejus canones confirmati ſunt apud Vermeriam, in generali regni conuentu.

III. Sub Carolo Caluo, imminui cœpta Regum dignitas. Nicolaus I. ad ſe traxit conuocationem Conciliorum, abſque literis Principis. Actum id aduersùs mores antiquos.

IV. Tamen ſummus Pontifex poteſt ſynodum conuocare intra Gallias, ſi id Eccleſiæ vtilitas poſtulauerit. Ita ſenſit ſynodus Sueſſionenſis anno 866. aduersùs Britonum Epiſcopos ſcribens.

V. Ansea conuocatio Concilij generalis fiebat auctoritate Principis, etiam quando ſummus Pontifex ſynodum in regno haberi præcipiebat. Probatur auctoritate Gregorij M. & Hincmari.

VI. Nicolaus I. ſequi noluit exemplum B. Gregorij. Sua auctoritate eam ſynodum Sueſſionenſem celebrari juſſit. Quare ſynodus fatetur ſe congregatam fuiſſe juſſu & auctoritate *Nicolai. quod etiam agnoſcit* Carolus, *ad Nicolaum ſcribens.*

VII. Volfadi Remenſis Presbyteri cauſa aliam occaſionem ſubminiſtrauit infringendæ Conciliorum Gallicanorum auctoritati. Synodus Sueſſionenſis sedit juſſis Nicolai. Sed tamen eum haud occultè increpat; grauitérque monet, datum eſſe exemplum pernicioſum poſteris.

VIII. Volfadus gradui ſuo reſtitutus in ſynodo Sueſſionenſi, ſtatim fit Archiepiſcopus Biturigenſis; inexpectata reſtitutionis ejus confirmatione, quam Rex à ſummo Pontifice poſtulauerat. Ex eo tempore ſummi Pontifices ad ſe traxerunt judicia appellationum Epiſcoporum & Presbyterorum.

IX. Concilium Metenſe juſſu Nicolai congregatum, poſtulante Lothario Rege. Cauſa enim dubia erat. Agebatur de diuortio Lotharij cum Thetberga.

X. Attamen Nicolaus non tranſmiſit prorsùs jura regia. Ex facto ejus deprehenditur, epiſtolas Pontificum apud nos obtinere non poſſe vim legis, donec Regi oſtenſæ fuerint.

XI. Lethale vulnus ſynodis inflixit Nicolaus I. præcipiens vt Acta ſynodi Metenſis ad ſe mittantur; vt ſi injuſtè fuerit judicatum, reſtaurari jubeat cognitionem.

XII. Nicolaus, primus omnium pronuntiauit neminem poſſe ſynodum generalem conuocare abſque juſſione Sedis Apoſtolicæ.

XIII. Duo loca malè intellecta occaſionem præbuerunt huic propoſitioni. Primus petitur ex ſynodo Romana in cauſa Symmachi Papæ. Vera hujus ſynodi mens explicatur.

XIV. Secundus locus eruitur ex epiſtola Pelagij 1 c. aduersùs Ioannem CP. quæ explicatur. Canones generales Eccleſiæ tondi non poſſunt abſque ſententia Romani Pontificis.

XV. Veriſſimum eſt Concilia non poſſe celebrari abſque ſententia ſummi Pontificis. Sed regula illa extendi non poteſt ad Concilia Nationalia. Hincmari præclaræ

regulæ aſſeruntur. An generalia regni Concilia haberi poſſint in Palatio.

I. ANTIQVA politia nondum prorsùs euerſa erat ætate Caroli Calui; tametſi manifeſtè appareat, bella ciuilia, quæ vim regiæ auctoritatis infringere ſolent, diuiſionem item Imperij Francorum inter tres fratres, viam aperuiſſe ad introducendas nouitates in hac materia. Nam Epiſcopi à Rege euocati, frequentiùs quàm ſub Carolo Magno & Ludouico Pio celebrauerunt ſynodos ex diuerſis prouinciis, ſeorſim à generali regni conuentu; in quibus judicabant cauſas graues, Epiſcoporum nempe, ac Presbyterorum & Diaconorum, ſi res tanti momenti eſſet; vt conſtat ex ſynodis Moguntina, Sueſſionenſi, Valentinenſi, Tullenſibus duabus *apud Saponarias*, & *apud Tuſiacum*, aliiſque. Interdum verò vltrà progrediebantur. Quippe in ſynodis illis canones & Statuta condebant. Verùm non antè vim conſtituti obtinere poterant, quàm in conuentu regio approbati fuiſſent. Hinc nata controuerſia quæ poſt Concilium Meldenſe excitata eſt anno DCCCXLVI. Nam cùm Epiſcopi illic condidiſſent LXXIX. Canones, juſſit Rex eos ad ſe deferri, ac dein eos examinari præcepit in conuentu generali habito in villa Sparnaco, ad Matronam fluuium; in quo, ex Procerum regni conſilio ſtatutum eſt, XIX. tantùm ex illis canonibus obſeruandos eſſe: *Ex omnibus illis Capitulis hæc tantùm obſeruanda & complacenda ſibi collegerunt, & Epiſcopis ſcripta tradiderunt, dicentes non ampliùs de eorum Capitulis quàm iſta & iſta velle cum Principe obſeruare.* Ad hanc hauddubiè modificationem alludunt Epiſcopi, in canone vltimo hujus ſynodi, qui poſt decretum Sparnacenſe additus eſt ceteris; in quo Regem hortantur, vt ſaltem obſeruet Capitula recenter ab ipſo decreta cum Epiſcopis, manúque ejus confirmata: *Vt autem Capitula quæ Domino mediatore communiter decreuiſtis, & manu propria confirmaſtis, pleniter obſeruetis &c.* Præterea eum orant, vt obſeruari in futurum jubeat pœnas ab iis decretas aduersùs raptores ſponſarum alienarum, útque Decretum ea de re ſuum ceteris canonibus, qui recepti ab eo erant, adderet: *Hoc diploma, ſi complacet, adnectatur.* Pœnæ illæ anathematis extant in canone LXVIII. ſynodi Meldenſis, qui XVIII. locum occupat inter eos quos obſeruandos cenſuit conuentus Sparnacenſis.

Capitula excepta in villa Sparnaco, in Capit. Caroli Calui, & To. 3 Conc. Galliæ pag. 63.

II. Synodus Sueſſionenſis, quæ anno DCCCLIII. congregata eſt ex quinque prouinciis, reuerentiùs conſtitit intra limites æqui. Conuocata illa fuerat à Carolo Caluo Rege, nullúmque canonem condidit extra materiam à Principe propoſitam; Canones autem ejus admiſſi & confirmati ſunt in conuentu generali regni habito apud Vermeriam eodem anno: *Sed & Capitula quæ ſynodali conſultu Dominus Rex Carolus in Concilio memorato apud Sueſſionis ciuitatem ſacro propoſuit conuentui, coram fidelibus ſuis in eodem palatio Vermeria relegi fecit; & ab omnibus conſonanter ſuſcepta ſunt, & accepta.* Synodus quoque Tullenſis anno DCCCLIX. habita fuit coram Regibus, qui confirmarunt canones in ea conditos. Item Duziacenſis habita anno DCCCLXXIV. *nutu diuino, & ſanctione Caroli Regis.*

Concil. Vermer. c. 3.

III. Sub Carolo Caluo, introduci cœpere ingentes nouitates in gratiam Sedis Apoſtolicæ, & in detrimentum regiæ auctoritatis. Etenim Nicolaus I. Pontifex Romanus ad ſe traxit immediatam conuocationem Conciliorum, abſque literis Principis. Aliud tamen obtinuerat quoad Concilium Francofordienſe: quod auctoritate quidem Pontificis Romani celebratum fuerat coram Legatis ejus; ſed Caroli M. juſſione conuocatum, miſſis quaquauerſum literis.

IV. Sanè diffiteri nolim ineſſe ſummo Pontifici auctoritatem conuocandi Concilij intra Gallias, ſi id Eccleſiæ vtilitas poſtulauerit. Neque enim me latet, ſynodum Sueſſionenſem, quæ anno DCCCLXVI. congregata eſt, eam auctoritatem agnoſcere in Sede Apoſtolica. Scribens enim ad Nicolaum I. aduersùs Epiſcopos Britonum, qui obedientiam Metropolitano Turonenſi debitam abjecerant, ait eos nolle prorsùs conuenire ad generales regni ſynodos, neque Legatos aut literas mittere, etiam tum cùm ſummus Pontifex earum congregationem fieri præcipiebat ad diſcutiendas cauſas emergentes. Atque id eò minùs ferendum eſſe, quòd Epiſcopi illi nulla ratione prohiberentur ad eas accedere, non ob pericula in mari,

aut propter aſperitatem montium, non longo regionum interuallo disjuncti. *Sed neque ad Generalitatis noſtræ Synodum*, inquit Synodus Sueſſionenſis ad Nicolaum Papam ſcribens, *ſi quando Apoſtolatus veſtri auctoritas noſtram fraternitatem pro quibuſlibet emergentibus vel imminentibus negotiis adgregandam decernit, illorum præſentiam, Legatos, literas, cùm infra ſinum occiduæ Galliæ commorentur, & nec juga montium, nec marinum pelagus, ſed neque grauis intercapedo terrarum conuolare prohibeat, noſtræ vnanimitati quemquam habere meruimus.*

V. Itaque illud ſolùm aio, hunc ordinem ad ea vſque tempora obſeruatum eſſe in Gallia, vt Regis auctoritate fieret conuocatio Concilij generalis regni, non ſolùm ſemel in anno, aut quando ita Principi videbatur expedire, ſed etiam quando ſummus Pontifex præcipiebat ſynodum haberi in regno; cujus celebratio differebatur, donec conſenſus Principis accederet, ejúſque ipſe conuocationem literis ſuis faceret; vt ſuprà probatum eſt exemplo B. Gregorij. Eadem eſt ſententia Hincmari, tum viuentis: qui in epiſtola VI. docet Epiſcopos prouinciarum Galliæ congregari ſolitos, *ſi fraterna caritas nos inuitauerit, potiúſque juſſio Apoſtolicæ ſedis, & præceptio Domini noſtri Caroli Imperatoris Auguſti nos ad ſynodum, ſicut præcipiunt regulæ, vocare decreuerit pro talibus quæ forte prouinciali nequiuerint examine definiri, maximè in cauſa Fidei vel generalis religionis, ſicut in Apoſtolicæ ſedis Pontificum & in epiſtolis legimus Auguſtorum. Quoniam Imperatorum auctoritate conuocatas generales ſynodos, & in hiſtoriis Eccleſiaſticis, & in epiſtolis Apoſtolicæ ſedis Pontificum reperimus. Et ſanctus Gregorius Reges Francorum ſynodos in Gallicis & Belgicis prouinciis conuocare ſæpe commonuit.*

Hincmar. ep. 6. c. 17. & 18 edit. Mogunt.

VI. At Nicolaus I. ſequi noluit exemplum B. Gregorij; ſed ſua auctoritate conceptis verbis Concilium Sueſſionenſe celebrari juſſit anno DCCCLXVI. locúmque & tempus quo ea habenda eſſet præſcripſit in epiſtola ſcripta ad Archiepiſcopos & Epiſcopos Galliarum. *Præcepimus vos*, inquit Nicolaus ad Heradum Turonenſem Archiepiſcopum ſcribens, *vnà cum ceteris Archiepiſcopis & Epiſcopis Galliarum & Neuſtriæ &c. apud Sueſſonicam vrbem pariter conuenire.* Attamen literas quoque ad Carolum Caluum ſcripſit, quibus eum faceret certiorem conſtitutionis ſuæ; ſed id factum eſt ea tantùm mente, vt is executionem vrgeret auctoritate ſua. Hinc factum vt epiſtola ſynodica Concilij Sueſſionenſis alio verborum ſenſu concepta ſit quàm canon primus Concilij Francofordienſis, quod, vt habet canon, *auctoritate Apoſtolica & juſſione regia* congregatum eſt. Concilij verò Sueſſionenſis Patres fatentur ſe congregatos eſſe juſſu Nicolai, nulla Principis mentione: *Synodus*, inquiunt, *Sueſſionis habita juſſu & auctoritate ſanctiſſimi Apoſtolatus veſtri.* Quin & Carolus ipſe in epiſtola ad Niculaum ſcripta, quæ extat in Actis ejuſdem Concilij, agnoſcit eam ſynodum fuiſſe conuocatam juſſu Pontificis: *à Synodo præceptione veſtra congregata.*

VII. Occaſio celebrandæ hujus Synodi aliam quoque infringendorum canonum cauſam inuexit, quæ plurimum detraxit de auctoritate Conciliorum Galliæ. Concilium enim illud congregatum fuit ex vniuerſis regni prouinciis, ad examinandam Depoſitionem Volfadi, aliorúmque Clericorum ab Ebbone Archiepiſcopo Remenſi ordinatorum poſt Depoſitionem ejus & prauam reſtitutionem, quæ multis de cauſis nulla erat & irrita. eorum namque ordinationem in dubium reuocauerat Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis, Ebbonis ſucceſſor. Quare illi anno DCCCLIII. querelam ea de re ſuam detulerunt ad ſynodum Sueſſionenſem, permiſſu Caroli congregatam, qui locum ac diem celebrationis indixerat: *Epiſcopis juxta inſtituta canonum ſynodum celebrare volentibus, annuit idem Rex Carolus; eóſque ad vrbem Sueſſionum X. Calendas Maias conuenire præcepit*; vt legitur in Præfatione ejuſdem ſynodi. In ea autem declaratum fuit Iudicio ſynodi & Iudicum qui inter aduerſarios conuenerant, horum Clericorum ordinationem eſſe nullam. At Nicolaus, delata ad ſe eorundem Clericorum querela, tredecim pòſt annis juſſit eam cauſam retractari in Concilio generali Epiſcoporum Galliæ, quos ad eandem vrbem Sueſſionenſem conuenire præcepit; addito conceptis verbis, quòd ſi Clerici depoſiti à Iudicio hujus Concilij ad ſedem Apoſtolicam appellarent, eorum cauſa judicanda eſſet apud vrbem Ro-

Nicolaus I. in epiſt. ad Herardum Archiepiſc. Turon.

mam, quò Hincmarus ac Clerici Vicarios ſuos mittere poſſent. Quo loci animaduertere licet, tria atrocia vulnera inflicta eſſe auctoritati Conciliorum Generalium Galliæ, contra præſcripta canonum. Primùm enim, decernitur Reuiſio cauſæ aduersùs Preſbyteros judicatæ in Concilio congregato ex diuerſis prouinciis; cùm tamen, juxta canones, eorum cauſæ in his Conciliis judicandæ ſint definitiuo decreto. Tum reis relinquitur poteſtas appellandi à judicio poſt Reuiſionem lato. Iſtud verò contrarium eſt legibus, & canonibus Sardicenſibus, etiamſi de Epiſcoporum Depoſitione ageretur. Tertiò, partes Romam euocantur, id eſt, Hincmarus Archiepiſcopus Remenſis, & Clerici dejecti; cùm tamen appellationes, etiam Epiſcoporum, ad prouincialia judicia remitti debeant, juxta canones Sardicenſes. Sanè ad vitandam conflictionem jurisdictionis, Synodus Sueſſionis, ſequuta modum ab Hincmaro propoſitum in Schedula ab eo porrecta Synodo, ad Nicolaum ſcripſit, ſe, manente auctoritate judiciorum ſecundùm canones latorum, conſenſiſſe votis Pontificis, id eſt, vt Clerici illi gradibus ſuis reſtituantur ex ſpeciali gratia, & intuitu miſericordiæ. Sed addunt Patres monitionem quæ magni momenti eſt, Cauere nimirum debere Nicolaum, ne ex hoc ſynodi obſequio emergat pernicies Diſciplinæ Eccleſiaſticæ, prouideátque ne exemplũ illud trahatur in conſequentiam ab us qui ſe deinceps reſtitui poſtulabunt.

Epiſt. Synod. Concilij Sueſſion.

VIII. Arbitror autem eò faciliùs ſynodum flecti ſe paſſam eſſe in hac cauſa, quòd, vt ego quidem exiſtimo, ita fieri debere conueniſſet inter Carolum Regem & Hincmarum, in gratiam Volfadi. Video quippe Volfadum illum, qui bujuſce controuerſiæ præcipua cauſa fuit, ſtatim poſt hæc cum conſenſu Synodi à Rege promotum eſſe ad Archiepiſcopatum Biturigenſem; non expectata etiam reſtitutionis ejus confirmatione, quam Rex à ſummo Pontifice poſtulauerat. de qua præcipitatione conqueritur Nicolaus in epiſtola ad Epiſcopos ſynodi Sueſſionenſis. Itaque ſimillimum veri eſt, eum æmulatione auctoritatis callidè tractum in partes, vt eliceretur ab eo conſenſus pro reſtitutione Volfadi & aliorum Clericorum; quorum Depoſitio, petente Hincmaro, confirmata fuerat à Benedicto Papa. Verùm hic agendi modus ingentem rebus noſtris perniciem attulit; cùm ab eo tempore Romani Pontifices ſibi aduersùs canones & vetuſtam poſſeſſionem vindicauerint judicia appellationum, non ſolùm Epiſcoporum; ſed etiam Preſbyterorum; vt oſtendi in cap. xv. hujus libri.

IX. Opponi poſſet, Nicolaum I. propria auctoritate conuocaſſe Concilium Metenſe ante Sueſſionenſem ſynodum, atque adeo exiſtimandum non eſſe tum primùm imminui cœptam auctoritatem regiam, cùm Sueſſionica ſynodus decreto Pontificis conuocata eſt. Sed magnum inter hæc duo Concilia diſcrimen intercedit. Quippe Metenſe Concilium celebrari poſtulauerat Lotharius Rex Auſtraſiæ; qui Nicolaum rogauit vt illud conuocaret, ac Legatos eò ſuos mitteret, ad judicandam cauſam matrimonij ſui cum Thetberga conjuge ſua. Cauſa enim dubia erat; ob quam Synodus Aquiſgranenſis anno DCCCLX, cui interfuerant Archiepiſcopus Treuerenſis aliíque Epiſcopi in Regno Lotharij conſtituti, Nicolaum conſuluerant. Optimo igitur jure poterat, non ſolùm decernere celebrationem hujus Concilij, ſed etiam illud conuocare; quoniam Regis Lotharij, ad quem conuocatio pertinebat, agitanda illic erat cauſa; cui rei neceſſe erat congregare Epiſcopos ex diuerſis regnis.

Nicol I. ep. 19. *Regalis Excellentia veſtra nuper Apoſtolatui noſtro direxit, vt pro perficienda ſynodo Miſſos à latere noſtro mittere dignaremur.*

Epiſtola Epiſcopor. regni Lotharij ad Nicolaum.

X. Attamen ſi propiùs introſpiciamus quem ordinẽ tenuerit Nicolaus in conuocatione hujus Concilij, conſtabit jura regia non fuiſſe prorsùs tranſmiſſa. Quippe Nicolaus Legatos ſuos mittens, eis literas dedit ad Epiſcopos Galliæ & Germaniæ ſcriptas, quibus eos euocabat ad vrbem Metenſem, illic judicaturos cauſam Lotharij. Verùm eam cautionem adhibet quoad Carolum Caluum, vt Legatos velit ad eum accedere, eíque *epiſtolas ſynodicas*, id eſt, literas Concilij conuocatorias, oſtendere, quæ ad Epiſcopos regni ejus ſcriptæ erant, itémque *Commonitorium*, id eſt, mandata Legatis data. Tum & illud quoque fieri annuit; vt iſthæc omnia cum Epiſcopis cunctíſque aliis communicentur. *Eidem glorioſo Regi*, inquit Nicolaus in epiſtola ad Legatos in Franciam miſſos, *epiſtolas ſynodicas, & has quas vobis nunc dirigimus*, *pariter cum*

Nicol. ep. 22.

Appendix epiſtolar. Nicolai I. ep. 2.

Commonitorio, præſentibus cunctis oſtendite. Ex bis autem colligi poſſunt veſtigia priſci moris; quo receptum erat non poſſe vim legum apud nos obtinere epiſtolas Pontificum Romanorum, donec Regi oſtenſæ fuiſſent. Conuocatio nihilominus iſthæc effectu caruit quoad Francos; habita nimirum Synodo Metenſi anno DCCCLXIII. à ſolis Epiſcopis regni Lotharij & Legatis Nicolai; vt ipſe Nicolaus teſtatur in epiſtola LVIII. ad Epiſcopos in regno Ludouici conſtitutos.

XI. Fatendum tamen eſt, modum illum mittendurum Legatorum ad conuocanda prouinciarum Concilia, cauſáſque in eis judicandas, placuiſſe ſummis Pontificibus, qui ea ratione in ſe traxerunt omnem auctoritatem quæ penes Epiſcopos erat. Auctoritas enim Legatorum ad eam formam diſpoſita eſt, quam Nicolaus inſtituerat in hac Legatione ad Synodum Metenſem. Ea autem in eo verſabatur, vt Legati vnà cum Synodo dijudicarent cauſam Lotharij, cauſáſque Eccleſiaſticas definirent quæ inciderent; ea tamen lege, vt ſi talis controuerſia oboriretur, quæ in ſynodo terminari non poſſet, ad ſedem Apoſtolicam referretur. Nihil heic noui ſtatutum eſt; quoniam ea erat portio antiqui juris quod Epiſcopo Romano competebat in Occidente, vt ad eum referendæ eſſent cauſæ ambiguæ, quemadmodum oſtendi in ſuperioribus libris. At clauſula ſequens prorsùs abolet auctoritatem ſynodorum, ſiue pro judicandis cauſis, ſeu etiam pro condendis canonibus. Nam jubet Acta ſynodi ad ſe mitti; vt ſi inuenerit cauſas ſecundùm æquitatem definitas fuiſſe, Deo omnipotenti gratias referat; ſi verò injuſtè fuerit judicatum, reſtaurari jubeat cognitionem; *ea renouare ſummopere jubeamus*, inquit Nicolaus in epiſt. XXIII. ad Epiſcopos in Concilio Metenſi reſidentes.

XII. Et Legatorum quidem miſſio magnum præſidium erat ad traducendas ad Apoſtolicam ſedem vniuerſas prouinciarum cauſas: ſed oſtendendum erat neceſſariam eſſe eorum præſentiam in Conciliis. Primus omnium Nicolaus in medium protulit propoſitionem vnde petita eſt hæc conſequentia. Nam in Sermone habito Romæ in vigilia Natalis Domini, qui relatus eſt in Concilio Romano quod anno DCCCLXV. celebratum eſt, poſt judicatam cauſam Rothadi Epiſcopi Sueſſionenſis, qui Depoſitus fuerat in ſynodo generali Syluanectenſi, affirmauit neminem poſſe ſynodum generalem conuocare abſque juſſione Sedis Apoſtolicæ: *Cujus rei gratia facto Concilio generali, quod ſine Apoſtolicæ ſedis præcepto nulli fas eſt vocandi, &c.* Axioma illud, quod extenditur ad omnia Concilia quæ neque Epiſcopalia ſunt neque prouincialia, ſumptum eſt ex Decretis ſuppoſititius Papæ Iulij, quæ extant in Collectione Iſidori Mercatoris; cujus auctoritatem imminui ferre non poterat Nicolaus, vt oſtendi in cap. V. §. VI. & cap. VI. §. I. libri tertij.

XIII. Certum quidem eſt duo loca malè intellecta occaſionem præbuiſſe huic propoſitioni. Primus eſt, Concilium Romanum III. ſub Symmacho; in cujus Actis legitur, quod cùm Theodoricus Rex Italiæ ſynodum generalem Italiæ conuocaſſet ad judicandam accuſationem inſtitutam aduersùs Symmachum, Epiſcopi prouinciarum Liguriæ, Æmiliæ, & Venetiarum, Romam ad Concilium proficiſcentes, ac per Rauennam iter agentes, vbi Rex morabatur, ei ſuggeſſerunt, Symmachum Papam, tametſi reus eſſet, debuiſſe conuocare Concilium; *Ipſum, qui dicebatur impetitus, debuiſſe ſynodum conuocare.* Certè exprobratio illa locum habebat, quoad Italiam; neque recipienda eſſet in aliis regnis: quia Concilium Patriarchale conuocandum eſt à Patriarcha, & à nullo alio conuocari poteſt, ſecundùm canones. Ideóque ad Papam Symmachum, non autem ad Regem, ſpectabat euocatio Epiſcoporum Italiæ, qui per illas tempeſtates Patriarchalem ſynodum Romanam conſtituebant.

XIV. Secundus locus eruitur ex epiſtola Pelagij II. aduersùs Ioannem Patriarcham CP. qui ſe dicebat Epiſcopum Vniuerſalem; eóque titulo, quod indebitè vſurpabat, Concilium generale inſcio Pelagio conuocare præſumpſerat, ad quod non ſolùm Epiſcopos Orientis inuitauerat, ſed etiam Occidentales; euocato nimirum Epiſcopo

Theſſalonicenſi, atque Epiſcopis Græcis, qui ad Patriarchatum Romanum ſpectabant: *Relatum eſt ad Apoſtolicam ſedem*, inquit Pelagius II. in epiſtola VIII. quæ eſt ad Epiſcopos qui ad Synodum Conſtantinopolim conueniunt, *Ioannem Conſtantinopolitanum Epiſcopum, Vniuerſalem ſe ſcribere, vóſque ex hac ſua præſumptione ad Synodum conuocare Generalem, cùm Generalium Synodorum conuocandi auctoritas Apoſtolicæ ſedi B. Petri ſit tradita.* Nullus Pontificum Romanorum ante Pelagium ſibi arrogauerat auctoritatem conuocandi Concilia. Vtcunque tamen ſe res habeat; conſtat Pelagium eo loco contendere ad ſolam ſedem Apoſtolicam pertinere jus conuocandi Concilium omnium Patriarchatuum, excluſis prorsùs ab eo jure Epiſcopo CP. & reliquis Patriarchis. Et hauddubiè Ioannes Conſtantinopolitanus egrediebatur limites ſuæ auctoritatis; quòd euocare præſumeret Epiſcopos qui erant extra ſuam Diœceſim, contra canonem Secundum Concili Oecumenici Secundi. Sed hoc præcipuum ac magnificum pro Pelagio erat, quòd in epiſtola genuina Papæ Iulij ad ſynodum Antiochenam ſcriptum ſit, non quidem competere Romano Pontifici jus conuocandi Concilia Generalia, cùm ea auctoritas pertineret ad Imperatores, ſed Canones Eccleſiæ generales condi non poſſe abſque ejus ſententia, *ἄνευ τῆς αὐτοῦ γνώμης Κανονίζειν τὰς ἐκκλησίας*. Hæc ſunt verba Græca, quæ ſic verſa ſunt in Hiſtoria Tripartita: *Non debere abſque ſententia Romani Pontificis Concilia celebrari.* Vnde Papa Pelagius hæc verba hauſit: *Multis denuo Apoſtolicis & Canonicis atque Eccleſiaſticis inſtruimur regulis, non debere abſque ſententia Romani Pontificis Concilia celebrari.* Pelagius II. in ead. epiſt.

XV. Sed quemadmodum veriſſimum eſt, non poſſe Concilia celebrari abſque ſententia Epiſcopi Romani; ita abſurdum eſt regulam illam porrigere ad Concilia Diœceſana ſiue Regionalia, contra mentem antiquitatis. quod tamen contendit Nicolaus Papa. Equidem Collectio canonum quæ ab Hadriano I. data eſt Angilramno Epiſcopi Metenſi, docet Concilia prouincialia pro Depoſitione Epiſcoporum conuocari debere à ſummo Pontifice. Vnde Iuo & Gratianus occaſionem arripuerunt tribuendi ſoli ſummo Pontifici auctoritatem conuocandi ſynodos. At Hincmarus, qui & Decreta Vide lib. 5. c. 5. §. 4. 5.
ſuppoſititia Iulij & Capitula Angilramno data viderat, tria quædam affirmat. Primum; Canones Conciliorum ſeruandos præ iſtis epiſtolis. Secundum; Metropolitanos, quum Concilia prouincialia aut Nationalia celebrant, ita agere vi auctoritatis ſancti Petri, quæ omnibus Apoſtolis communicata eſt, & Epiſcopis eorum ſucceſſoribus. Tertium; verba illarum epiſtolarum (de quorum fide jam tum dubitabatur, tametſi ſatis non conſtaret eas eſſe ſuppoſititias) intelligi debere de conuentu generali Eccleſiæ in cauſa Fidei: *Conſtat ergo de generali Fidei cauſa hoc dixiſſe Apoſtolicam ſedem.* Hincm. c. 20. & ſeqq. Opuſculi aduerſus Hincmarum Laudun.
Alibi verò oſtendit Regibus Francorum competere jus conuocandi generalia regni Concilia, quaſi voluerit opponere doctrinam Galliarum nouæ Nicolai ambitioni. Probabile eſt Legatos Hadriani II. in Octaua Synodo conatos eſſe infringere jura Regum noſtrorum circa conuocationem Conciliorum, quemadmodum diuerſa alia eorundem jura pulſare tentauerant juxta propoſitiones Nicolai I. vt obſeruaui ſuprà. Verùm nihil aliud obtinere potuerunt, quàm vt canone VII. decerneretur aduersùs praxim Galliæ, quæ volebat vt generalia regni Concilia haberentur *in Palatio*, eam propoſitionem falſam eſſe, *Non poſſe Synodum abſque Principali præſentia celebrari.* Quin etiam pronuntiatum eſt, non decere prorsùs Principes intereſſe Synodis, niſi ſint Oecumenicæ.

CAPVT XXIX.

Synopſis.

I. Pontifices Romani Legatos perpetuos in Gallia inſtituere tentarunt, firmandæ auctoritati ſuæ. Nihil in antiquitate illa tentatum aduersùs jura Principum aut Conciliorum.

II. Vicarij Sedis Apoſtolicæ, Primates & Primicerij *dicti ab Hincmaro.*

III. Drogonis Epiſcopi Metenſis Vicariatus, effectu caruit; repugnantibus Epiſcopis Gallicanis. Præfuit Synodo ad Theodonis

donis villam. Datum id nobilitati ejus, non autem Legationi.

IV. Cur Epiſcopi Gallicani huic nouæ Drogonis dignitati interceſſerint. Nimirum ob conditiones in Reſcripto de Legatione ejus adjectas, prorſùs aduerſas Libertati Eccleſiæ Gallicanæ.

V. Anſegiſi Archiepiſcopi Senonenſis Legationem admittere nolunt Epiſcopi Gallicani; quamuis acriter id vrgeret Carolus Caluus. Hincmarus Remenſis nobilem epiſtolam ſcripſit aduerſùs ambitum Anſegiſi. Roſtagni item Arelatenſis Archiepiſcopi Legatio irrita fuit.

VI. Cùm viderent Pontifices, Epiſcopos Gallicanos ferre non poſſe vt jus perpetuæ præſidentiæ Gallicanis Epiſcopis concederetur, exteros miſerunt. Frodoardus explicatus.

I. SED vt ad Legationes redeamus; cùm Summi Pontifices intelligerent initam hoc pacto eſſe optimam rationem conſeruandæ ſuæ auctoritatis in Gallia, Legatos in ea perpetuos inſtituere tentarunt; optimúmque propterea facto viſum eſt, Legationem iis viris tribuere quorum eſſet ampliſſima dignitas, quíque præcipua apud Reges auctoritate & gratia florerent. Iam antea in capite xx. hujus libri examinatus eſt Vicariatus Epiſcoporum Arelatenſium; oſtensúmque, nullius illum roboris fuiſſe ſub Imperatoribus Romanis, neq; etiam ſub prima Regum noſtrorum Dynaſtia. Sub ſecunda dein Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus à Sede Apoſtolica miſſus eſt ad erudiendos in Fide populos Germaniæ, idolis addictos, & vt Epiſcopos in Gallia reſtitui procuraret: qui Vicariatum ſuum exercuit cum conſenſu Regum noſtrorum & Epiſcoporum quorum intererat, nullâ injuriâ factâ juri Principum aut Conciliorum. Sic enim ad Zachariam Pontificem Romanum ſcribit idem Bonifacius: *Notum ſit Paternitati veſtræ, quia poſtquàm indigno mihi mandaſtis in prouincia Francorum, ſicut & ipſi rogauerunt Sacerdotes, Concilio ſynodali & Conuentus præeſſe.*

II. Interfecto autem in Friſia Bonifacio ab infidelibus anno DCCLIV. Galliæ per nonaginta annos nullum habuere Primatem. Interim jura Metropolitanorum conſeruata fuere. Eccleſiaſticæ verò cauſæ definiebantur ſecundùm Canones & Decreta Sedis Apoſtolicæ Pontificum, & Principum ſuorum Diſpoſitionem, vt verbis Hincmari vtar, qui Apoſtolicæ Sedis Vicariũ *Primatem*, & *Primicerium* vocat. *Hactenus*, inquit, *prouinciæ Ciſalpinæ temporibus Pippini Re-* Hincmar. ep. 6. c. 29. edit. Mogunt. *gis, & Caroli ac Ludouici Imperatorum, ſine hoc Primicerio vel Primate à Sede Apoſtolica delegato annos circiter xxiii.* (legendũ; xciii.) *manſerunt; & Metropolitanis ſingulis ſuo jure ſeruato Apoſtolicæ Sedis fauore, & Principum ſuorum Diſpoſitione, ſecundùm ſacros Canones, & Decreta ejuſdem Sedis Pontificum, quæque fuerunt agenda, venerabiles Epiſcopi per auctoritatem Canonum ſacrorum, & Decreta Sedis Romanæ Pontificum, peregerunt.*

III. Drogo Caroli Magni filius ex concubina, & Metenſis Epiſcopus, hanc Vicarij dignitatem renouare ſtudens in Gallia, eam à Papa Sergio obtinuit anno DCCCXLIV. Verùm obtineri non potuit ab Epiſcopis Gallicanis, vt liberam ei Vicarij Apoſtolici auctoritatem permitterent. Et de conſenſu quidem Regum nepotum ſuorum, primum locum obtinuit in Synodo ad Theodonis villam. Verùm cùm negotium illud propoſitum fuiſſet in Concilio Vernenſi, pro ſolo jure præſidendi, *De Prælatione reuerendiſſimi Drogonis*, pronuntiatum eſt in canone xi. de hoc acturos Epiſcopos in proximo conuentu Epiſcoporum Galliæ & Germaniæ, in quo inquiri poſſet an ei prærogatiuæ conſenſum ſuum adhibere velint Metropolitani, reliquíque Antiſtites. In anteceſſum tamen Synodus ait; quòd ſi dignitas hæc alicui committi poſſit, nihilque arcanæ ambitionis in ea lateat præter eam quæ prætenditur, *& non alia quàm quæ prætenditur latet cauſa*, id eſt, præſidentiam, videri eum honorem nemini potiùs tribui poſſe quã Drogoni, qui & Epiſcopis communione Sacerdotij ſociatus erat, & excellentiæ Principum priuilegio propinquitatis. Hincmarus autem teſtatur ambitionem illam effectu caruiſſe, ob hoc quòd ij quorum intererat, conſenſum ei ſuum adhibere noluerunt: *Quod affectu ambiit*, inquit Hincmarus in cap. xxx. epiſtolæ paulò antè laudatæ, *effectum non habuit; & quod efficaciæ vſu, non conſentientibus quibus intererat, obtinere non potuit, patientiſſimè, vt eum decuit, tolerauit; ne ſcandalum fratribus Conſacerdotibus generans, ſchiſma in ſanctam Eccleſiam introduceret.*

IV. Ego verò exiſtimo, Epiſcopos

Gallicanos interceſſiſſe huic Legationi, non ob cauſam præſidentiæ, cùm ei conſenſerint in Concilio Vernenſi, contemplatione nobilitatis Drogonis; ſed ob conditiones quæ in reſcripto de Legatione ejus adjectæ erant, prorsùs aduerſæ Libertati Eccleſiæ Gallicanæ. Vnde nil mirum, ſi jus ſibi reſeruauerint examinandi an aliquid occultum in eo eſſet, præter jus præſidentiæ. Atqui ſi Reſcriptum Legationis ejus excutiatur, deprehenduntur in eo clauſulæ aliquot quæ derogant auctoritati Conciliorum prouincialium & generalium. Primùm enim Sergius II. Papa ei tribuit auctoritatem conuocandi nomine Pontificis Concilia generalia. ex quo capite violabatur regia dignitas. Tum jubet, vt quæcunque cauſæ definientur in Conciliis prouincialibus, ad eum referantur. Quòd ſi quis, nullo diſcrimine adhibito, ſiue Epiſcopus ſit, Clericus, aut Laïcus, appellauerit Apoſtolicam Sedem, cauſam ejus diſcutiendam eſſe coram Vicario & ejus Synodo. Si verò diuerſitas opinionū inter Epiſcopos oriretur, reum mitti debere Romam cum Actis ſynodi & literis Vicarij. Seruato in omnibus Primatu Eccleſiæ Romanæ, *& vigore & exaltatione cariſſimi ac ſpiritalis filij noſtri Domini Lotharij magni Imperatoris.*

Reſcriptū Sergij PP. extat To. 3. Concil. Gall. pag. 9.

Vide Marcam in libro de Primatibus §. 55.

V. Anno DCCCLXXVI. Legationis dignitas per Gallias & Germanias à Ioanne VIII. conceſſa eſt Anſegiſo Archiepiſcopo Senonenſi, in gratiam Caroli Calui Imperatoris. At Ioannis literæ miro temperamento conſcriptæ ſunt, ac verbis iis quæ dignitatem canonum fermè illæſam præſtant. Anſegiſo enim Vicariatum ſuum confert, vt eo vtatur in conuocatione Synodorum, & in aliis cauſis Eccleſiaſticis, cùm Eccleſiæ vtilitas ita poſtulauerit. Tum jubet, vt Decreta Sedis Apoſtolicæ communicentur Epiſcopis ab Anſegiſo Vicario: qui, ſi neceſſitas ingruat, curabit ad Summum Pontificem mittere Relationem eorum quæ acta fuerint; vt ſecundùm ejus relationem, ipſe majores difficilioréſque cauſas definire poſſit. Singulari porrò induſtria, vt dixi, confectum eſt Reſcriptum Pontificis. Illud ab Epiſcopis in Concilio Pontigonenſi eodem anno congregatis ſuſcipi contendit Imperator Karolus, præſentibus Apoſtolicæ Sedis Legatis. Verùm nihil aliud obtinere ab Epiſcopis potuit, quàm obedituros ſe juſſionibus Summi Pontificis, *ſeruato ſingulis Metropolitanis jure priuilegij, ſecundùm ſacros Canones, & juxta Decreta Sedis Romanæ Pontificum ex eiſdem ſacris Canonibus promulgata.* Tametſi autem Imperator & Legati eos vrgerent, vt abſolutè reſponderent ſe obedituros Primatui Anſegiſi, reſponſum illud à corpore Epiſcoporum extorquere non potuerunt. Solus Frotarius Burdegalenſis Archiepiſcopus, itémque Odo Epiſcopus Beluacenſis, deſiderio Imperatoris obſequuti ſūt; Odo verò legit quædam Capitula, *ſine conſcientia Synodi dictata.* Hincmarus Remenſis aduersùs ambitum Anſegiſi ſcripſit celebrem illam epiſtolam ſextam de juribus Metropolitanorum: in qua proteſtatur, paucorum conſenſum in eo Concilio adhibitum, & aliorum ſilentiū, *faſtu Imperialis potentiæ contra ſupraſcripta ſacrorum Canonum & Apoſtolicæ Sedis Pontificum Decreta ex eiſdem ſacris Canonibus promulgata*, nullum detrimentum adferre poſſe Antiſtitibus Galliarum. Pertinacem autem ſe in ea epiſtola præſtat aduersùs præſidentiam ab Anſegiſo prætenſam, tribus præcipuè de cauſis. Primùm; quòd ei Pontifex tribuiſſet jus conuocandi Concilia generalia, quod ſoli Pontifici competit, & Regi, & ſi prouincia finitima ita roget; trahere in partes Principem obliquè conatus, vt nouæ huic dignitati faueret, quæ jura regia violabat. Tum, quòd eidem Anſegiſo præſidentiam concedit: quæ tamen ſecundùm canones nulli Metropolitano debetur, niſi juxta tempus ordinationis. Tandem verò, quòd ei auctoritatem tribuit de rebus grauioribus referendi ad Sedem Apoſtolicam; cùm tamen id jus vnicuique Metropolitano competat, juxta epiſtolam Innocentij I. ad Victricium Rotomagenſem. quod intelligendum eſt de Conciliis prouincialibus. Nam quoad Generalia; Relationem illa ſuam faciebant per epiſtolam ſynodicam, aut regiam.

Reſcriptum Ioannis VIII. extat To. III Cōcilior. Gall. pag. 422.

Hincmar. ep. 6. c. 32.

Anſegiſi conſilium interrupit obitus Caroli Calui Imperatoris, qui anno ſequenti deceſſit. Veruntamen Ioannes VIII. Papa, vt poſſeſſionem ſuam retineret, Vicariatum ſuum per Gallias tribuit Roſtagno Archiep. Arelatenſi. Sed ea Legatio omni prorsùs effectu caruit.

Ioannes VIII. ep. 94. 95.

VI. Pontifices Romani, cùm intelligerent Metropolitanos ferre nolle vni ex ſuo corpore conferri jus perpetuæ

præſidentiæ, exiſtimarunt mittendos eſſe Legatos in Gallias, & in alia regna, cum poteſtate conuocandi Concilia pro neceſſitate temporum, eiſque præſidendi, ac Relationem rerum in eis ſtatutarum mittendi ad Apoſtolicam Sedem, vt Romæ aut confirmarentur, aut retractarentur. Hujuſcemodi Legationem exercuit Robertus Archiepiſcopus Treuerenſis: cui data eſt poteſtas præſidendi Synodo apud Moſomum in diœceſi Remẽſi habitæ anno DCCCCXLVIII. in cauſa Archiepiſcopi Remenſis, vt narrat Frodoardus in Chronico: cujus locus explicari non debet de Legatione generali, ſed de ea tantùm quæ conceſſa erat ad judicandum appellationem Epiſcopi, juxta canones Sardicenſes: Frodoardus ad an. 948. *Mandatum Legationis Apoſtolicæ, quam dudum Robertus Archiepiſcopus deferente Frederico Præſule Mogonciacenſi coram Regibus & Epiſcopis tam Galliæ quàm Germaniæ ſuſceperat, & partem jam præceptionis ipſius exegerat.* Marinus quoque Sedis Apoſtolicæ Legatus pro eadem cauſa venit ad Gallias; & conuentui generali Ingilenheimenſi præfuit eodem anno, poſtquàm literas Legationis ſuæ oſtenderat: *Miſſus Apoſtolicæ Sedis chartam ſuæ Legationis honorificè protulit*, inquit Concilium Ingilenheimenſe in Præfatione. Relationem ille ſuam ad Agapetum II. miſit de rebus in hac Synodo geſtis: cujus Synodi ſententiam Romana confirmauit anno DCCCCXLIX. vt teſtatur idem Frodoardus. Ceterùm ea ratione cauſas ad ſe trahebant Pontifices Romani.

CAPVT XXX.

Synopſis.

I. Sub initia tertiæ Regum noſtrorum Dynaſtiæ, noua politiæ forma introducta eſt; in detrimentum auctoritatis Metropolitanorum & Conciliorum, tum etiam regiæ. Quippe omnes cauſæ pendebant ab arbitrio Legatorum.

II. Canon Sardicenſis ſatis modeſtè obſeruatus eſt vſque ad ſeculum decimum. Dein Alexander II. pronuntiauit curam vniuerſalis Eccleſiæ ad ſe pertinere; ideòque, cùm id per ſe ipſe non poſſet, mittendos qui vice ſua Eccleſias viſitarent. Expenditur ea Alexandri ſententia. Petrus Damiani Legatus in Galliam.

III. Amatus Epiſcopus Oloronenſis, Legatus in Aquitania. Item Geraldus Cardinalis Oſtienſis. Quid Aquitanicæ Legationis nomine comprehenderetur.

IV. Ad Legatos ea tempeſtate pertinuit conuocatio Conciliorum generalium ex prouinciis quæ intra Legationis eorum terminos continebantur. Gregorius VII. definiuit Legatos Apoſtolicæ Sedis præcedere debere omnes Epiſcopos. Deponere poterant Epiſcopos. Eorum ſuffragium æquiparabatur collectis totius Synodi ſuffragiis.

V. Concilia ab illis conuocata, conſtabant vtplurimum ex Epiſcopis & Abbatibus eorum Legationis; eiſque interdum intererant Optimates. Probatur variis exemplis.

VI. Primam omnium cauſarum cognitionem ad ſe trahebant in prouinciis. Iraſcitur grauiſſimè Iuo Carnotenſis, ob eam præſumptionem.

VII. Canones & Statuta in Conciliis condebant pro Diſciplina Eccleſiaſtica.

VIII. Tum Acta Conciliorum ſuorum mittebant ad Apoſtolicam Sedem. Omiſſum obſequium illud à Geraldo Epiſcopo Oſtienſi, grauem Gregorij VII. reprehenſionem aduersùs ipſum excitauit.

IX. Procuratio Legatorum introducta æuo Alexandri II. & frequentia Legatorum ſub Gregorio VII. qui Metropolitanos jurejurando adegit polliceri ſe ſumptus neceſſarios Legatis ſuppeditaturos. Origo hujus inſtituti peti potuit ex literis Gregorij Secundi. Verùm quantum abſuit ſequens ætas à modeſtia illius ſeculi.

X. Procurationes Legatorum grauiſſimam in Galliis querelam excitauerant. Et occaſionem præbuit auri ſacra fames. Epiſcopi Gallicani Paſchalem II. orant, vt Legationem ſuam tribuat cuidam Epiſcopo Tranſalpino.

XI. Frequentia Legatorum, in faſtidium verſa. Iudicia lata in Synodis Gallicanis, interdum Romæ caſſabantur, parte inaudita altera. Vnde occaſionem ſumit Iuo ſcribendi, inutilem eſſe Conciliorum celebrationem. Idipſũ diù antè ſenſerat Hincmarus.

XII. Ita Summi Pontifices cuncta ad ſe traxerunt. Eo pacto abolita ſunt generalia regni Concilia Eccleſiaſtica. Frequentes dein non fuere Legationes; niſi ob grauem cauſam. Concilium Biturigenſe anni 1226. in quo ſeſſum non fuit quaſi in Concilio, ſed vt in Conſilio. *Cur ita factum.*

ADDITIO.] De Legatione Aquitanica. Auctor vitæ ſancti Bernardi explicatus. Item Arnulphus Lexouienſis. Legatio

Aquitanica complectebatur quinque prouinciae. Britannia tum prouinciam Eccleſiaſticam conſtituebat, ſeorſim à Turonenſi. Latiùs patuit Legatio Amati Epiſcopi Oloronenſis: quam impatienter tulerunt Archiepiſcopi Lugdunenſes, quorum Primatus recens erat inſtitutus.

I. HACTENVS ſatis æqua lege conſtiterat Eccleſiaſtica politia. At ex fundamentis quæ jacta ſont deſinente ſecunda Regum noſtrorum Dynaſtia, conſecuta eſt noua ejuſdem politiæ forma ſub initia tertiæ eorum ſtirpis, in detrimentum Metropolitanorum Conciliorúmque prouincialium & geoeralium regni. Quin & eodem tempore valde imminuta eſt regia auctoritas. Nam Legatorum miſſiones adeo frequentes erant, & poteſtas illis ab Apoſtolica Sede conceſſa tam ſplendida erat ac magnifica, vt omnes cauſæ Eccleſiaſticæ ab eorum nutu penderent, & ſecuodùm illorum voluotatem judicarentur, aut ad Apoſtolicam Sedem remitterentur.

II. Decreuerat quidem Synodus Sardicenſis, poſſe Epiſcopum Romanum, ſi ita exiſtimet, Legatum *à latere ſuo* in prouincias mittere, illic cum Epiſcopis prouinciæ judicaturum reuiſionem cauſæ Epiſcopi depoſiti. Satis modeſtè obſeruata eſt hæc lex vſque ad ſeculum decimum; nequicquam promouente Nicolao I. qui conſilium iniuerat vertendi Legationes hujuſcemodi in conſuetudioem ordinariam, eo prætextu, quòd, vt receoter inuentum fuerat, irrita forent Coocilia generalia quæ non cum auctoritate Apoſtolicæ Sedis habita erãt. Poſt annum milleſimum, neceſſarium viſum non eſt prætexi ad mittendos Legatos judicia appellationum. Quippe Alexander II. jus mittendorum Legatorum ex eo capite arceſſit circa anoum M. LXII. quòd cura vniuerſalis Eccleſiæ eum cogat mittere ad vicem ſuam perſonas quæ viſitent Eccleſias, cùm id ipſe efficere per ſe non poſſit. Certum quidem eſt ei iocumbere ſollicitudinem Eccleſiæ vniuerſalis. At nouum eſt, cùm dicitor ex ea ſollicitudine ſequi vt teneatur ad perſonalem diœceſeon viſitationem. id enim ad vnumquemque Epiſcopum pertinet in ſua diœceſi. Miniſterium autem Romani Pontificis in eo tantùm verſatur, vt ad eum Majores cauſæ & Appellationes referantur, quibus ipſe prouidere tenetur ſecundùm canooes. Attamen Alexander II. axioma illud innuens tanquam certum, hinc occaſionem ſumit probandi neceſſitatem mitteodi in Gallias Petrum Damiaoi Cardinalem Oſtienſem, cum digoitate Legati, qui illic perſonam Pontificis repræſentaret. Epiſtola Alexaodri ſcripta eſt ad Archiepiſcopos Remẽſem, Senooenſem, Turonenſem, Biturigenſem, & Burdegalenſem: cujus hæc ſont verba: *Non ignorat ſanctα veſtra fraternitas, dilectiſſimi, quòd ex auctoritate Sedis Apoſtolicæ, cui nos indignos clementia diuina præfecit, totius vniuerſalis Eccleſiæ regendus ac diſponendus nobis ſtatus incumbit. Quoniam igitur pluribus Eccleſiarum negotiis occupati, ad vos ipſi venire non poſſumus, talem vobis virum deſtinare curauimus, quo nimirum poſt nos major in Eccleſia Romana auctoritas non habetur; Petrum videlicet Damianum Oſtienſem Epiſcopum, qui nimirum eſt noſter oculus, & Apoſtolicæ Sedis immobile firmamentum. Huic itaque vicem noſtram pleno jure commiſimus; vt quicquid in illis partibus Deo auxiliante ſtatuerit, ita ratum teneatur ac firmum, ac ſi ſpeciali noſtri examinis fuerit ſententia promulgatum.* Alexander II. ep. x.

III. Legati hujuſcemodi mittebantur ad diuerſa regna; & eorum Legatio interdum porrigebatur io vniuerſum regnum, ioterdum verò io quaſdam tantùm prouiocias. Exempli causâ; Amatus Epiſcopus Oloroneoſis apud Benearoos, creatus eſt Legatus in vniuerſa Aquitania anno M. LXXIV. eáque Legatio complectebatur Metropoles Burdegalenſem & Auſcitanam, atque etiam Turonenſem. Eadem Legatio commiſſa eſt Geraldo Cardinali Oſtienſi: quæ, vt teſtatur auctor vitæ ſancti Bernardi, complectebatur quidquid inter Pyrenæos montes & Ligerim fluuium intercipitur, vt in Notis ad librum primum Goffridi Vindocioeoſis oſtendit Sirmondus. Vide Addnionem in fine hujus capitis.

IV. Eorum verò auctoritas oon in eo ſolùm poſita erat, vt priuatam aliquam cauſam ſoli judicare poſſeot. Magoificum fuit, quòd ad eos pertinebat conuocatio Conciliorum generalium ex prouinciis quæ intra Legatioois eorum terminos cootinebantur. Tum verò in Synodis præſidebant voiuerſis Metropolitanis; tametſi prærogatiuam hanc Anſegiſo Senonenſi Archiepiſcopo contradixiſſet Concilium Pontigonenſe anno DCCCLXXVI. Sed tempore

addito, deuorata eſt hæc lex à Metropolitanis; poſtquàm Gregorius VII. definiuit Legatos Apoſtolicæ Sedis, cujuſcunque tandem gradûs ij forent, præcedere in Conciliis debere omnes Epiſcopos, vt habetur in Dictatibus ejuſdem Papæ: *Quòd Legatus ejus omnibus Epiſcopis præſit in Concilio, etiam inferioris gradus. Et aduersùs eos ſententiam Depoſitionis poſſit dare.* Magna autem erat eorum dignatio; quòd in prouincias accederent cum auctoritate ſuſpendendi & deponendi Metropolitanos & alios Epiſcopos, quò faciliùs mandatorum ſuorum executionem obtinerent, ac votorum ſuorum compotes fierent: cujus rei exempla extant quamplurima in epiſtolis Gregorij VII. & Iuonis Epiſcopi Carnotenſis. Quinetiam Sedis Apoſtolicæ judicio reſeruare poterant ea quibus Epiſcopi conſentire nollent in Conciliis; ea Legatis auctoritate conceſſa, vt vnicum eorum ſuffragium æquipararetur collectis totius Synodi ſuffragiis, diuiſionémque ſententiarum hoc pacto introducerent. Præceptum id fuerat ad exemplum auctoritatis quam Leo I. tribuerat Epiſcopo Theſſalonicenſi, cui Vicarij Sedis Apoſtolicæ dignitatem contulerat in Diœceſi Illyriciana: *Si autem in eo quod cum fratribus tractandum definiendúmue credideris, diuerſa eorum fuerit à tua voluntate ſententia, ad nos omnia ſub geſtorum teſtificatione ferantur, vt remotis ambiguitatibus quod Deo placeat decernatur.* Leo in Decret. tit. 42.

V. Infinitum eſſet, & inutile, perſequi omnia Concilia quæ ab hujuſcemodi Legatis celebrata ſunt in Gallia, quorúmque mentio extat in epiſtolis Gregorij VII. & aliorum Pontificum, apud Iuonem Carnotenſem, & Goffridum Vindocinenſem. Satis erit adnotaſſe tria quædam. Primum; Concilia illa vt plurimum conſtitiſſe ex Epiſcopis & Abbatibus earum regionum ad quas Legati auctoritas porrigebatur, eiſque interdum interfuiſſe optimates. Diſerta in eam rem ſunt verba Nicolai monachi Sueſſionenſis, cùm loquitur de Concilio Trecenſi habito à Richardo Epiſcopo Albanenſi, Paſchalis II. Legato: *Richardus Cardinalis & Apoſtolicæ Sedis Legatus apud Trecenſes celeberrimum habuit Conuentum Epiſcoporum, Abbatum, & Galliæ procerum;* inquit Nicolaus in vita ſancti Godefridi Epiſcopi Ambianenſis, lib. 1. cap. XXX. At principes illi viri inuitabantur ad Synodum, poſtquàm ejus celebrationi conſenſus eorum acceſſerat; vt colligitur ex literis Amati Epiſcopi Oloronenſis, Apoſtolicæ Sedis Legati, quibus Archiepiſcopo Turonenſi Rodulfo præcipit vt ad Synodum Burdegalenſem veniat. *Nouerit veſtra caritas, frater dilectiſſime, nos auctoritate Dei omnipotentis, omniumque Legationis noſtræ Epiſcoporum, Abbatum, Principum conſenſu, Concilium Burdegalæ in Octaua ſancti Michaëlis celebrandum conſtituiſſe.* Ap. Sirmond. in Notis ad Goffrid. Vindoc. lib. 1. ep. 16 In Germania quoque Legati inuitabant proceres ad Concilia; quemadmodum factum eſt anno M. C. XVI. cùm excommunicationis ſententia lata eſt in Henricum Imperatorem, apud Trithemium in Chronico Hirſaugienſi.

VI. Alterum caput notatu dignum, hoc eſt; Legatis infra magnitudinem eorum viſum, ſi de appellationibus tantùm cognoſcerent in Conciliis. Itaque primam omnium cauſarum cognitionem ad ſe trahebant in Conciliis definiendarum, & interdum etiam abſque Concilio; ſiue ageretur de Electionibus Epiſcoporum, déque eorum moribus, ſiue de ſimplicibus Clericis, aut etiam de titulis Beneficiorum, aut laïcorum excommunicationibus. Eum ordinem tenuit Cono Epiſcopus Prænestinus in Concilio Beluacenſi anno M. C. XIV. in quo Thomas de Marla, qui diœceſes Remenſem, Laudunenſem, & Ambianenſem vexabat, excommunicatus eſt, *cùm ſederet Beluaci generali Conuentu Gallicana Eccleſia;* vt ait Sugerius Abbas. At Iuo Carnotenſis grauem aduersùs Hugonem Archiepiſcopum Lugdunenſem & Apoſtolicæ Sedis Legatum querelam mouit, eò quòd primam cognitionem Electionis Epiſcopi Aurelianenſis ad ſe traxiſſet: *Si intra prouinciam,* inquit, *ſecundùm quod inſtituta majorum continent, fieret prima diſcuſſio, ſicut neceſſe foret &c.* Iuo ep. 68.

VII. Tertium caput noſtrarum obſeruationum, ita habet; Non ſolùm judicia in his Conciliis tuliſſe Legatos, ſed etiam Canones & ſtatuta condidiſſe pro diſciplina Eccleſiaſtica. cujus rei exempla ſuppetunt. Namque Concilium Pictauienſe habitum anno M. C. à Legatis Paſchalis II. decem canones condidit, quorum nonnulli tranſcripti ſunt in Concilio Generali Lateranenſi ſub Calliſto II. habito anno M. C. XXII. Vide Labbeum in Synopsi Conciliorum, ad an. 1100. & 1109. Aliud quoque Concilium in eadem vrbe Pictauienſi celebrauere Legati anno M. C. IX. in

qoo editi ſunt caoones XVI. In Anglia quoque Legati Sedis Apoſtolicæ varia Concilia celebrauerunt, in quibus etiam conſtituti ſunt canones; velut in Londinenſi babito anoo M. C. XXV. à Ioanne de Crema Legato, qui diſciplinam Eccleſiaſticam reſtaurauit.

VIII. Quoniam autem poteſtas horum Legatorum non ad boc tantùm inſtituta erat, vt cauſas prouinciarum definirent, ſed vt inſuper Sedis Apoſtolicæ auctoritatem apud eas retineri procurarent, neceſſarium erat vt Acta Synodorum Romam referrentur; eò magis quòd appellationes & conqueſtiones aduersùs illorum judicia recipiebantur, tametſi interim effectum eorum non impedirent. Officium Legatorum in referendis ad Apoſtolicam Sedem rebus eorum auctoritate decretis, rectè explicauit Gregorius VII. ad Geraldum Epiſcopum Oſtienſem & Apoſtolicæ Sedis in Hiſpania Legatum ſcribens anno M. LXXIII. qui peccauerat aliquatenus in hanc regulam: *Miramur, & multùm anxij ſumus, quòd cùm ſemper conſuetum & valde neceſſarium fuerit, vt ſi quando Legatus Apoſtolicæ Sedis Concilium in remotis partibus celebrauerit, ſine mora ad annuntiandum omnia quæ egiſſet reuerteretur.* Infrà: *Debuerat prudentia tua illum quem tibi adjunximus, aut aliquem qui Synodo interfuiſſet, quique omnia vice tua nobis rationabiliter expedire ſciret, ad nos direxiſſe; quatenus perſpectis omnibus, confirmanda confirmaremus, & ſi qua mutanda viderentur, diſcreta ratione mutaremus.* Infrà: *Alij injuſtè ſe excommunicatos, alij inordinatè depoſitos, alij immeritò interdictos conqueruntur.* (Gregor. VII. lib. 1. ep. 16.)

IX. Hujuſcemodi Legatorum numerus immensùm creuit ætate Gregorij VII. quoniam poſt regulam ab Alexandro II. propoſitam, ſubtilitas illius ſeculi inuenit artem extorquendi ſumptus Legatis neceſſarios ab Eccleſiis quæ erant intra limites Legationis eorum, exemplo petito à procurationibus quæ debentur Epiſcopis pro viſitatione. Præterea, Gregorius nouam anno M. LXXIX. clauſulam adjecit juramento Metropolitanorum, quando Pallium recipiebant; qua cogebantur ad ſuppeditandos ſumptus neceſſarios Legatis, quoties per prouincias eorum iter agerent, ad Legationem ſuam euntes; vt eo pacto certi eſſent ſumptus eiſdem Legatis neceſſarij: *Legatum Romanum eundo & redeundo honorificè tractabo, & in ſuis neceſſitatibus adjuuabo.* (Concil Rom. an. 1079.) Conſtat ſanè Gregorium II. anno DCCXXII. Clericis ac nobilibus laïcis commendaſſe Bonifacium, quem in Germaniam mittebat ad conuertendos infideles, eóſque bortatum eſſe vt ſumptus ei alendo ſuppeditarent. Hæc ſunt Gregorij verba in epiſtola IV. *Cui hortamur ob amorem Domini noſtri Ieſu Chriſti, & Apoſtolorum ejus reuerentiam, vt in omnibus ſolatia exhibeatis, eúmque in nomine Ieſu Chriſti recipiatis, vt ſcriptum eſt de ſuis diſcipulis: Qui vos recipit, me recipit. Prouidentes inſuper neceſſaria itineris ejus, comitéſque tribuentes. Cibum etiam, ac potum, vel ſi quid eguerit, largientes &c.* Gregorius, inquam, Secundus Clerum ac nobiles laïcos bortatus eſt, vt impendia neceſſaria Bonifacio præberent. Verùm contributio illa infra mediocritatem ſubſiſtebat; quòd exigui admodum ſumptus ſufficerent bomini frugaliter viuenti, & Apoſtolorom virtutibus æmulanti; ac præterea contributio illa ſponte fiebat. At cùm Legati in prouincias accederent cum pompa & ſplendido comitatu, neceſſarij erant immenſi ſumptus: ideóque contributio propter illus imperata, perſonas Eccleſiaſticas opprimebat; quæ cogebantur eam pendere pro viſitatione, tametſi Legati ad eas non accederent. Quare Innocentio III. viſum eſt, vt modus quidam iis rebus adhiberetur, edito in eam rem canone in Cuncilio Lateranenſi anno M. CC. XV. qui tamen non admodum iniquus eſt Legatis. (Cap procurationes. de cenſibus.)

X. Hæ Legatorum procurationes grauiſſimam in Galliis querelam excitauerant. Etenim Epiſcopi videntes perpetuam velut reciprocationem Legatorum Roma venientium, ac ſtatim abeuntium antè quàm eis licuiſſet mala prouinciarum introſpicere, ac per conſequentiam, antè quàm iiſdem malis remedia adbibuiſſent; cùm id, inquam, Epiſcopi cernerent, dicebant ſummos Pontifices potiùs ſtudere augendis ſuorum fortunis, quàm ſanandis ſubjectorum malis. Ita enim ad Paſcbalem II. ſcribit Iuo Carnotenſis Epiſcopus: *Cùm enim à latere veſtro mittitis ad nos Cardinales veſtros, tanquam filios vterinos, quia in tranſitu apud nos ſunt, non tantùm non poſſunt curanda curare, ſed nec curanda proſpicere. Inde eſt quòd multi Præpoſitorum facta gla-* (Iuo ep. 109. Vide Ioan. Sariſb lib 6 Policr. c. 24.)

dio linguæ ferire cupientes, dicunt Sedem Apoſtolicam non ſubditorum quærere ſanitatem. Et quoniam mos mittendorum Legatorum præualuerat; Epiſcopi Gallicani, non ſpernendam occaſionem rati, eam vertere ſtuduerunt in commodum regni. Etenim quemadmodum ducentis antè annis contenderant ne cuiquam Epiſcoporum Gallicanorum concederetur Legatio Sedis Apoſtolicæ, nullíſque præterea perpetuos Legatus mitteretur in Gallias; nunc Paſchalem orant, vt Legationem ſuam tribuat Epiſcopo cuipiam Tranſalpino: qui penitiùs introſpicere potent prouinciarum morbos, eíſque remedium adhibere per ſe, aut per Relationes ad Sedem Apoſtolicam mittendas. Addunt autem, cupere ſe in primis vt miniſterium illod delegetur Hugoni Archiepiſcopo Lugdunenſi, qui præclarè admodum in eo ſe geſſerat ſub Gregorio VII. & Vrbano II. *Alicui Tranſalpino Legationem Sedis Apoſtolicæ injungatis; qui & viciniùs ſubrepentia mala cognoſcat, & ea vel per ſe vel per Relationem ad Sedem Apoſtolicam maturiùs curare prævaleat.*

XI. Tandem diuerſæ vexariones quæ regna afflixerunt ob frequenriam Legatorum, qui prætextu diſciplinæ Eccleſiaſticæ ſæpenumero ſe negotiis publicis immiſcebant, juriſdictiones ordinarias turbabant, & marſupia ſua inflabant, Epiſcopos & populos in faſtidium harum Legationom verterunt, vt colligi poteſt ex Matthæo Pariſio variis in locis. quod auctum eſt ob inutilitatem horum ſumptuum. Nam judicia à Legatis lata in Synodis regni, interdum Romæ mittebantur in irritum, parte inaudita altera. Hinc illæ lacrymæ Iuonis Carnotenſis ad Paſchalem II. ſcribentis ob Theſaurariam Eccleſiæ Cabilonenſis, cujus poſſeſſione Drogo quidam deturbatus fuerat jodicio Concilij generalis Galliarum apud vrbem Pictauienſem habiti à Legatis Sedis Apoſtolicæ: *Confirmantibus eiſdem Cardinalibus judicium noſtrum,* (inquit Iuo in epiſtola XCV.) *ex ratione & auctoritate judicauimus non fuiſſe canonicam inueſtituram.* Interim Drogo reſtitutus fuerat à ſummo Pontifice, inauditis iis quorum intererat. Vnde occaſionem ſumit Iuo affirmandi modum hunc agendi efficere vt inutilis omnino ſit celebratio horom Conciliorom: *Quid etiam vlteriùs valebunt celebranda Concilia, quorum per vnius perſonæ delationem irrita fiunt quantalibet auctoritate fulta judicia? Vnde rogamus ſanctitatem veſtram, vt librata conſideratione commodorum & incommodorum quæ de ejuſmodi perturbatione naſci poſſunt, ſaniori ſententiæ animum accommodetis, vt & judicia Synodalia nonniſi ſumma ratione caſſentur, & mandata Apoſtolica curioſiùs obſeruentur.* Eadem Hincmaro mens fuerat ducentis & eo ampliùs ante Iuonem annis: quam cum indignatione aperit in epiſtola ad Nicolaum I. ſcripta, quæ extat apud Flodoardum, occaſione Rothadi Epiſcopi Sueſſionenſis, in generali regni Synodo depoſiti à Iudicibus electis; quod judicium inſtaurari nihilominus in Concilio Romano volebat Nicolaus: *Si de reliquo verba iniquorum prævaluerint aduersùm nos, ſicut jactitant proferentes, non erit neceſſe de prouincialibus Synodis, in quibus hactenus laborauimus, magnopere laborare. quippe quoniam erit & lex & ſpes ſibi quiſque.* Antea autem dixerat, propter appellationes hujuſcemodi; *Non ſolùm ab Eccleſiaſticis perſonis, verùm & multò magis à ſecularibus, noſtra judicia contemnuntur.* Itaque in animum inducit, monendos à ſe eſſe Epiſcopos, ſi quid peccent. *Si corrigere ſe voluerint,* inquit, *congaudebo. Sin autem, ad veſtrum eos judicium prouocabo. Qui ſi ire voluerint, veſtra ſancta ſapientia quid inde melius viderit decernere procurabit. Si autem ire noluerint; faciant quod ſibi vtile judicauerint.*

Ap. Flodoard. lib. 3. Hiſt. Rem. c. 11.

XII. Summi Pontifices, poſtquàm Epiſcopos Gallicanos eò flexerant vt appellationes à judiciis ſuis patienter ferrent, omnem auctoritatem in ſe trahere ſtuduerunt, ita vt eam cum nullo communicarent. Eo pacto Concilia generalia Eccleſiaſtica regni ſenſim abolita fuere. Frequentiæ verò Legatorum hæc ratio præſcripta eſt, vt nonniſi ob graues cauſas accederent ad prouincias; ſiue pro renocanda pace inter Reges Galliarum & Angliæ, ſiue pro bello aduersùs Albigenſes, ſeu etiam ob alias ſimiles cauſas. Hujuſcemodi Legationis illuſtre exemplum extat apud Matthæum Pariſium. Narrat ille Cardinalem Romanum anno M. CC. XXVI. miſſum eſſe in Galliam, eum auctoritate Legati, vt prouideret petitionibus Raymundi vltimi Comitis Toloſatium: cujus bona publicata fuerant ob hæreſim Albigenſium, quorum ipſe erat fautor. Vnde patet, ſummum Pontificem extendiſſe ſollicitudinem ſuam ad

res temporales, tanquam connexas ſpiritualibus, id eſt, hæreſi; quemadmodum obſeruauit Clemens IV. in ſuis epiſtolis. Igitur cùm Legatus aduenisset, Concilium conuocauit apud vrbem Biturigenſem; ad quod inuitauit Regem, Archiepiſcopos, Epiſcopos, & Clerum Eccleſiæ Gallicanæ, atque inſuper Comitem Tolosanum. In hoc conuentu adfuerunt centum Epiſcopi è nouem prouinciis, præter Abbates, Priores, & Procuratores Capitulorum. Et quia Lugdunenſis Archiepiſcopus de primo conſeſſu contendebat cum Archiepiſcopo Senonenſi, Rothomagenſis verò cùm Bituricenſi, Burdegalenſi, Narbonenſi, & Auſcitano; adnotat Matthæus Pariſius, ad vitandam contentionem, conſeſſum illic non fuiſſe diſpoſitum tanquam in vero Concilio, ſed tanquam in conuentu & Conſilio extraordinario: *Timebatur de diſcordia. Et ideo non fuit ſeſſum quaſi in Concilio, ſed vt in Conſilio.* Cùm autem controuerſia moueretur inter Simonem Comitem Montisfortis & Raymundum Comitem Toloſanum, Legatus præcepit Archiepiſcopis vt vnuſquiſque ſeorſim eum ſuffraganeis ſuis ſententiam promeret, eámque ſcripto traderet, quò illam ſommo Pontifici & Regi Francorum Legatus oſtendere poſſet; excommunicationi interim ſubdens eos, qui ſententiæ ſuæ ſecretum proderent. Vnde colligi poteſt vim conuentuum Eccleſiaſticorum Galliæ reductam eſſe ad ſimplex Conſilium. *Præcepit Archiepiſcopis ſingulis Legatus cum præſentibus, vt conuocatis ſeorſum vnuſquiſque ſuffraganeis, cum eis deliberarent ſuper negotio præfato, & traderent Legato conſilium ſuum redactum in ſcripto. Quo facto, Legatus excommunicauit omnes qui ſuper hoc ſua conſilia reuelarent; dicens ſe ea velle Domino Papæ ſignificare, & Francorum Regi oſtendere.*

ADDITIO

STEPHANI BALVZII.

[De Legatione Aquitanica, de qua paucis agit Illuſtriſſimus Archiepiſcopus in §. III. hujus capitis, nonnulla à me dicenda ſunt, vt rem alioqui ſatis obſcuram & inuolutam explicem. Neque enim ſatisfacit Bernardus Abbas Bonæuallis, quum in libro II. vitæ ſancti Bernardi cap. VI. de Gerardo Epiſcopo Engoliſmenſi loquens, qui Aquitaniæ Legatus fuit, ait: *Erubeſcebat enim ad primam domum redire, cujus poteſtati & Turonica, & Burdegalenſis, & Auxienſis prouincia ſubdita fuerant; & quidquid à collibus Iberorum vſque ad Ligerim complectitur & claudit Oceanus, paruerat ejus imperio.* Etenim Britannia, quæ trans Ligerim incolitur, ad Aquitanicam Legationem pertinebat, vt alij jam obſeruauerunt, & conſtat ex epiſtolis Paſchalis II. & Calliſti II. ſummorum Pontificum. Præterea Arnulphus Sagienſis Archidiaconus, qui dein Epiſcopus fuit Lexouienſis, aduersùs hunc Gerardum ſcribens, ait eum *quinque Archiepiſcopatibus ſingulari poteſtate præfuiſſe, & in ipſis vices Romani Pontificis exercuiſſe*; cùm tamen in vita D. Bernardi tres tantùm Archiepiſcopatus recenſeantur, ejus Legationi ſubjecti. Itaque indiget hic locus explicatione. Affirmare auſim, Aquitanicam Legationem conſtitiſſe ex prouinciis Bituricenſi, Burdegalenſi, Auſcitana, Turonenſi, & Britannica, eóſque eſſe quinque Archiepiſcopatus ab Arnulpho Lexouienſi intellectos. Nam tum Britannia prouincia Archiepiſcopum ſuum habebat, Dolenſem nimirum Antiſtitem; qui dictus eſt ſemper Archiepiſcopus vſque ad tempora Innocentij III. inuitis licèt ac reclamantibus Archiepiſcopis Turonenſibus. Extant enim literæ Paſchalis II. & Calliſti item II, quæ apertè docent Gerardum Epiſcopum Engoliſmenſem conſtitutum fuiſſe Legatum in prouinciis Bituricenſi, Burdegalenſi, Auſcitana, Turonenſi, & Britannia. Ratio autem aliqua eſſe debuit, ob quam Pontifices illi Britanniam ſeorſim exprimerent à prouincia Turonenſi. Ea verò alia eſſe non poteſt, quàm quod ea prouincia Metropolitani Turonenſis auctoritatem reſpueret, Dolenſique Archiepiſcopo ſubjici mallet. Et Paſchalis quidem literæ jam editæ ſunt in Tomo III. Spicilegij Domni Lucæ Dachetij, viri optimi & de antiquitate Eccleſiaſtica bene meriti, ex codice MS. S. Albini Andegauenſis: quas tamen, quod ab authentico nonnihil deflexerint, ſecunda editione donare lubet. Sic ergo habent in eodem codice ſancti Albini.

Paſchalis Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, atque Principibus per Bituricenſem, Burdegalenſem, Auſcitanam, Turonenſem, atque Britanniam prouincias conſtitutis, & ceteris tam Clericis quam laicis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Apoſtolicæ Sedis auctoritate prouidentiáque compellimur, cui auctore Deo præſidemus indigni, non ſolum vicinis & proximis, ſed procul etiam poſitis fidelibus, quæ ad ſalutem ſpectant animæ prouidere. Quod, quantum in nobis eſt, auxiliante Domino implere ſatagimus. Proinde vobis, cariſſimi fratres & filij, Apoſtolorum Petri & Pauli benedictionem impendimus; & paterna vos affectione cohortamur in Domino, quatinus vſque in finem, firmum propoſitum juſtitiæ teneatis, laboris mercedem maximam in æterna gloria percepturi. Vt autem penes vos habeatis apud quem querelas veſtras atque negotia, cùm opportunum fuerit, referatis, cujúſque conſilio & hortatu quæ ad ſalutem veſtram attinent peragatis, vices

noſtras

noſtras fratri cariſſimo GERARDO ENGOLISMENSI EPISCOPO *commiſimus, in partem eam noſtræ ſollicitudinis adſciſcentes. Huic vice noſtra, ut noſtro Apoſtolorúmque in partibus veſtris Vicario, ad Dei honorem & ad ſalutem animarum veſtrarum fideliter obedite; ut vobis per Dei gratiam collaborantibus, quæ exſtirpanda ſunt exſtirpare, quæ corroboranda ſunt corroborare prævaleat. Nec ſollicitudinem, fratres cariſſimi, pigeat, cùm neceſſitas Eccleſiaſticæ utilitatis exegerit, Synodales cum eo celebrare conventus: quos utmirum convocandi nos ei vice noſtra poteſtatem indulſimus. Data Laterani XVIII. Kal. Maij.*

Calliſti autem II. literæ, quibus eandem Legationem Aquitanicam eidem Gerardo tribuit, quæque nondum editæ ſunt, ſic habent in alio codice MS. S. Albini Andegauenſis.

Calixtus Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilectis fratribus & filiis Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Principibus, & ceteris tam Clericis, quàm laïcis, per Bituricenſem, Burdegalenſem, Auſcitanam, Turonenſem, & Britanniam prouincias conſtitutis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Et Patrum præcedentium inſtitutio exigit, & fraterna caritatis debitum nos compellit, ut prouidere ſalubriter vniuerſis Eccleſiæ filiis auxiliante Domino procuremus. Verùm quia vbique præſentes eſſe, aut per nos ipſos cuncta exercere non poſſumus; fratres noſtros, quos utmirum opportunos credimus, in partem noſtræ ſollicitudinis evocamus. Ea propter venerabili fratri noſtro GERARDO ENGOLISMENSI EPISCOPO *noſtras in partibus veſtris vices duximus committendas, quemadmodum & Dominus prædeceſſor noſter ſanctæ memoriæ Paſchalis Papa commiſiſſe cognoſcitur. Confidimus enim in Domino, quia ipſe miniſterium hoc ad honorem Dei, & ſalutem veſtram, Sancto cooperante Spiritu, fideliter miniſtrabit. Rogamus itaque vniuerſitatem veſtram, monemus, atque præcipimus, ut ei, tanquam Vicario noſtro, humiliter pareatis. Et cùm opportunitas Eccleſiaſticæ utilitatis exegerit, ad vocationem ejus unanimiter conuenire, & Synodales cum eo conuentus ſolenniter celebrare curetis: quatenus communi deliberatione corrigenda corrigere, & confirmanda poſſit auctore Domino confirmare. Datum Beneuenti XVII. Kal. Nouembris.*

Latiùs patuit Legatio à Gregorio VII. conceſſa Amato Epiſcopo Oloronenſi apud Benearnos; quippe cui, præter quinque prouincias ſuprà commemoratas, commiſſa eſt etiam prouincia Narbonenſis integra, hoc eſt, prima Narbonenſis, & Hiſpania Taraconenſis, quæ tunc ſub Metropolitano Narbonenſi erat. Sic enim intelligendæ ſunt literæ Gregorij VII. quas nunc primùm edimus ex vetuſto codice MS. S. Albini Andegauenſis.

Gregorius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, omnibus Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Regibus, Principibus, Clericis quoque, ac laïcis, in Narbonenſi, Gallia, Guaſconia, Hiſpaniáque regione, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Dilectiſſimi fratres & filij, Prudentiæ veſtræ manifeſtiſſimè notum eſt, quòd Romana Eccleſia hanc conſuetudinem habuit ab ipſis ſuæ fundationis primordiis, ut ad omnes partes, quæ Chriſtiana religionis titulo prænotantur, ſuos Legatos mitteret; quatenus ea quæ gubernator & rector ejuſdem Romanæ Eccleſiæ per ſuam præſentiam expedire non prævalet, vice ſua Legatis conceſſa, monita ſalutis, & morum honeſtatem, per eos cunctis per orbem terrarum conſtitutis Eccleſiis nuntiaret, eáſque Apoſtolica doctrina in omnibus quæ ſacræ religionis commemmunt diligenter inſtitueret. Proinde horum præſentium portitorem, venerabilem confratrem noſtrum AMATUM EPISCOPUM, *ad partes veſtras dirigimus: ut quæ ibi vitia eradicanda ſunt, à fundamento euulſis, plantaria virtutum Deo auctore ſolerti vigilantia plantare procuret. Quem ſicut noſtram, imò Beati Petri præſentiam vos ſuſcipere Apoſtolica auctoritate jubemus; ac ſic pro reuerentia Apoſtolicæ Sedis, cujus nuncius eſt, vos in omnibus ſibi obedire, atque eum audire mandamus, ut propriam faciem noſtram, ſeu noſtræ viuæ vocis oracula. Scriptum eſt enim: Qui vos audit, me audit. Agite itaque prudenter ac religioſe: & ſic vos obedientes Deo & ſancto Petro in omnibus exhibete, quatenus ipſo Apoſtolorum Principe interueniente, vtriuſque vitæ gloriam & felicitatem conſequi mereamini.*

De Legatione Amati multa eruditè pro more ſuo adnotauit Illuſtriſſimus Archiepiſcopus in Hiſtoria Benearnenſi; ac poſt eum alij. Sed tamen nos quoque nonnulla adferemus, non ingrata, opinor, futura viris eruditis, & antiquitatis Eccleſiaſticæ ſtudioſis. Anno M. LXXIX. Gregorius VII. Primatum Gebuino Lugdunenſi Archiepiſcopo conceſſerat ſuper quatuor prouincias Lugdunenſes, hoc eſt, Lugdunenſem propriè dictam, Rotomagenſem, Turonenſem, & Senonenſem. quod Decretum ſtatim amplexus eſt Archiepiſcopus Turonenſis, ejúſque ſuffraganei. Inde altos ſpiritus induit Gebuinus, quòd ingens acceſſio facta eſſet dignitati ſuæ. Itaque cùm inaudiuiſſet, conceſſam Amato eſſe Legationem in prouincia Turonenſi, impatienter id tulit, quòd ex eo imminui agnoſceret auctoritatem ſuam. Quare Rodulfum Archiepiſcopum Turonenſem, & Euſebium Andegauenſem Epiſcopum, verbis ambiguis hortatus eſt, ne paterentur Amatum in ea prouincia vti auctoritate Legati. Quia tamen intelligebat validum hinc telum peti poſſe aduerſus nouam dignitatem Eccleſiæ Lugdunenſis, ſi Romanorum Pontificum Reſcriptis priuata audentia occurreret; ſic temperat ſcriptionem ſuam, vt profiteatur habiturum ſe illum pro Legato, poſtquàm ſibi conſtiterit de Legatione ejus. nolle enim ſe *juſſionibus Apoſtolicis contraire*. Extat enim ea de re, vt dixi, Gebuini ad eoſdem Archiepiſcopum & Epiſcopum epiſtola in vetuſto codice MS. S. Albini Andegauenſis, digna profectò quæ manibus eruditorum hominum teratur. Sic autem habet.

 Aa

Dilectiſſimis in Chriſto fratribus, Rodulfo venerabili Turonenſi Archiepiſcopo, ſuo cariſſimo, & Andegauenſi Epiſcopo Euſebio, Gebuinus indignus Presbyter Lugdunenſis Eccleſiæ, in Domino ſalutem. Cùm dilectionis & caritatis veſtræ, quam quotidie erga Lugdunenſem Eccleſiam exhibetis, reminiſcor, in exequendis obſequiis veſtris vltra vires eſt animus, ſi quod condignè meritis veſtris referre debeo non habemus. Ergo vt cariſſimis, & præcordiorum noſtrorum intimis, vobis conuentum noſtrum aperimus. Credo quòd jam peruenit ad aures veſtras, quam benignè Papa nos ſuſceperit, quanto affectu familiaribus commendauerit; & cùm de multis ad inuicem haberemus ſermonem, nullam tamen nobis de Domno AMATO *fecit mentionem. Vt pius pater, cùm de multis meritò nos corriperet, non tamen ammiſit quin Apoſtolica auctoritate Lugdunenſi Eccleſiæ antiquam nobilitatem reſtauraret; & in tantum in retractando priuilegio noſtro ſtuduit, vt cùm in diuerſo reſponſa dicendo non ſufficerem, ipſe etiam dictando plurimum multo laboraret. Præcepitque nobis vt Dienſi Epiſcopo in fidelitate Beati Petri & in omnibus ferrem auxilium, ſi quando in prouinciis nobis commiſſis celebraret Concilium. Vnde non ſatis miror Domnum Amatum hujuſcemodi rem egiſſe; cùm neque Papæ, neque ipſius literas acceperim, neque Legationis ejus certo ſigno cognouerim. Audiui tamen illum ſuſcepiſſe Legationem veſtræ prouinciæ antè quàm Romam pergerem. Quòd ſi eſt, conſilio veſtro nobis opus eſt: quia nec Lugdunenſis Eccleſiæ dignitatem volo minuere, nec juſſionibus Apoſtolicis contraire. Et, ſi fieri poteſt, quid de his ſentiatis, ad præſens reſcribere ne differatis. Valete.*

Eadem æmulatio exercuit Hugonem Archiepiſcopum Lugdunenſem, Gebuini ſucceſſorem, ac Sedis Apoſtolicæ Legatum: qui vt oblique infringeret auctoritatem Amati in tertia Lugdunenſi, eodem tempore Turonenſem Archiepiſcopum ad ſe euocauit, quo eum Amatus ad Synodum inuitauerat; vt paret ex epiſtola Rodulfi Turonenſis Archiepiſcopi ad Alerandum Epiſcopum ſuffraganeum ſuum, quæ nondum edita eſt. Quo factum eſt vt Rodulfus, qui aiebat ſibi impoſitam eſſe neceſſitatem parendi Archiepiſcopo Lugdunenſi Primati ſuo, ad Concilium Amati accedere recuſauerit. Quam ob cauſam, vt ego quidem exiſtimo, excommunicatus eſt ab Amato, quòd ei inobediens extitiſſet. Ita enim habetur in Narratione monachorum Majoris-monaſterij Turonenſis de his quæ acta ſunt pro libertate illius monaſterij, quæ extat in veteri codice MS. Bibliothecæ Seguerianæ: *Conſilium & opem requiſiuimus Domni Amati Legati Sedis Apoſtolicæ, & Archiepiſcopi Burdegalenſis Eccleſiæ. Qui aſſlictioni noſtræ valde compatiens, indicauit nobis caſſam eſſe illam excommunicationem, quam ſuper nos Archiepiſcopus Turonenſis & complices ejus intentauerant. Quippe ipſe antea eundem Archiepiſcopum Rodulfum certis ex cauſis excommunicauerat: & in hoc magis nos eſſe reos conſtanter affirmabat, quòd inobedienti ſuo quoque modo obedieramus &c.* Probabile eſt Amatum communicaſſe cum Hugone literas Pontificias Legationem ſuam continentes, Hugonem verò earum auctoritatem reuerenter ſuſcepiſſe, benèque deinceps inter eos conueniſſe. Nam in eadem Narratione monachorum Majoris-monaſterij reperio celebratum ab iis vnà fuiſſe Colloquium Dolenſe in Bituricibus, in quo rurſum agitata eſt cauſa illius monaſterij: *Denique Dolenſi Colloquio, quod eo tempore habitum eſt coram Primatibus & Legatis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, Domno videlicet Hugone, & Domno Amato, de quibus prædiximus &c.*

Verùm vt redeamus ad Legationem Aquitanicam; ſic conſtituere poſſumus. Nullos ei terminos fuiſſe præſcriptos; ſed contractos, aut dilatatos, pro libito Pontificum. Quippe Amato, præter quinque prouincias quas diximus, mandata etiam fuit prima Narbonenſis, & prouincia Taraconenſis, quæ tum ſub Metropolitano Narbonenſi erat, & Regibus Francorum parebat. At Gerardo Engoliſmenſi tributæ tantùm quinque prouinciæ; nihilque juris illi conceſſum eſt in prouinciam Narbonenſem, neque in Taraconenſem.

CAPVT XXXI.

Synopſis.

I. Legati in ſe traxerunt omnem auctoritatem Conciliorum Eccleſiaſticorum. Confirmationem autem Canonum ſummo Pontifici reſeruauerunt.

II. Non poſſunt miniſterium ſuum exequi intra Gallias, abſque conſenſu Regis. Probatur ex Gregorio Magno.

III. Ratio hujus inſtituti aperitur. Epiſtola Concilij Africani ad Celeſtinum explicata, contra mentem Illuſtriſſimi Cardinalis Perronij.

IV. Concilium Sardicenſe Vicarios Apoſtolicæ Sedis adeſſe ſiuit in Synodis prouincialibus, ſi cauſa Epiſcopi dejecti retractanda fuerit. Aliud obtinebat in Africa; cui ignotum erat Concilium Sardicenſe. Legati in prouincias mitti non poſſunt, abſque conſenſu Principum.

V. Idem jus obtinuit olim apud Anglos. Probatur ex Rogerio de Houeden. Prudens Philippi Pulcri Regis ad Bonifacium VIII. reſponſio.

VI. Si quid Legati tentabant aduerſus canones & vetuſtam conſuetudinem, interceſſione regia reſcindebatur. Legati perſæpe conuellebant dignitatem Epiſcoporum. Grauis monitio Iuonis Carnotenſis, ad Hugonem Lugdunenſem ſcribentis.

VII. Epiſcopi regiam auctoritatem implorabant aduersùs temeritatem Legatorum. Probatur ex Iuone.

VIII. Legatorum Facultates examinari debent antè quàm munere ſuo fungantur. Probatur exemplo.

ADDITIO.] Canones quidam Concilij Claromontani ſub Vrbano II. nunc primùm eduntur. De cenſu annuo Epiſcoporum, *quem ex Altaribus recipere debent. Emendatus & illuſtratus canon 1. Concilij Nemauſenſis. Illuſtratus etiam canon xv. Concilij Claromontani. Dedit is originem juri Præſentationis, quo Abbates fruuntur quoad Eccleſias parochiales. De Primatu Lugdunenſi. Ei acriter reſtiterunt Senonenſes. De Archiepiſcopatu Dolenſi. Rurſum nonnulli canones Claromontani nunc primùm editi.*

I. SVPEREST vt examinemus, an per illas tempeſtates peſſumdata fuerit regia auctoritas quoad conuocationem Conciliorum Gallicanorum, aut promulgationem Decretorum pro ordinanda politia Eccleſiaſtica propoſitorum. Lucem magnam iis quæ dicturi ſumus afferet diſtinctio illa quam ſuprà attulimus inter Synodos Eccleſiaſticas & Regias, quæ à Pippino Rege introducta fuit; ſimúlque viam aperiet ad perfectam intelligentiam bujus difficultatis. Nam Synodi Eccleſiaſticæ cognoſcebant de litibus & controuerſiis quæ ad cauſas communes pertinebant; interdum verò canones condebant, qui tum demum obtinebant vim legis, poſtquàm eos Princeps confirmauerat in Synodo regia. At Legati omnem horum Conciliorum auctoritatem in ſe traxerunt, atque etiam cognitionem cauſarum quas in Conciliis prouincialibus tractari receptum antea erat. Confirmationem autem canonum, ſummo Pontifici reſeruauerunt. quo agendi modo, multùm imminuta eſt regia auctoritas. Attamen Principes eam ſartam tectam conſeruauerunt in tribus capitibus magni momenti. Primùm enim paſſi non ſunt Legatos abſque conſenſu ſuo exequi munia Legationis intra Gallias. Tum ſi quid à Legatis tentabatur aduersùs canones & vetuſtam conſuetudinem, interceſſione regia infringebatur. Demum ſuæ diſpoſitioni conſeruauerunt conuocationem Conciliorum regiorum.

Vide ſuprà cap 24. hujus libri.

II. Primùm omnium ſatis conſtat, Legatos nullam muneris ſui functionem attingere in Gallia potuiſſe abſque petitione aut expreſſo conſenſu Regis, cùm id apertè doceat Gregorius Magnus. Iuſſerat ille Synodum in Gallia celebrari, ad abolendam ſimoniam. Verùm Epiſcopi parum erant ſolliciti de exequendis juſſis ejus. Quare Gregorius cupiit, vt Legatus Apoſtolicæ Sedis ad Gallias accederet pro executione ſui conſilij. Quoniam verò jura Principum rectè nouerat, negotiorum tractationi aſſuetus quòd Reſponſalem Apoſtolicæ Sedis egiſſet apud Imperatores Conſtantinopolitanos, Regum Francorum auctoritatem ſartam tectam integrámque eſſe voluit. Itaque anno DCI. ſummo ſtudio inſtitit apud Reginam Brunichildem, vt ipſa ad ſe ſcriberet; quatenus, ſi ita Regina juſſerit, Legatum cum conſenſu auctoritatis regiæ in Galliam mittat, cujus induſtriâ corruptelæ conſuetudinis ad regulam dirigerentur in Synodo regni: *Sed quoniam eos quorum eſt locus hæc inſequi, nec ſollicitudo ad requiſitionem, nec zelus excitat ad vindictam, ſcripta ad nos veſtra diſcurrant, vt perſonam, ſi præcipitis, cum veſtræ auctoritatis aſſenſu tranſmittamus, quæ vnà cum alijs Sacerdotibus hæc & ſubtiliter quærere, & ſecundùm Deum debeat emendare.* At Regina, morem gerens Pontifici, Legatos anno ſequenti DCII. miſit Romam pro variis negotiis; eiſque inter cetera mandauit, vt Legatum Apoſtolicæ Sedis in Gallias mitti peterent; vt conſtat ex quadam Gregorij epiſtola, qua hanc Reginæ pietatem mirificè laudat. *Præfati autem viri magnifici filij noſtri*, inquit Gregorius ad Reginam Brunichildem ſcribens, *dato Capitulari inter cetera petierunt, quod ſibi ex veſtra perhibuere juſſione mandatum, vt talis debeat à nobis in Gallijs perſona tranſmitti, quæ factâ Synodo, cuncta quæ contra ſacratiſſimos Canones perpetrantur, omnipotenti Deo auctore poſſit corrigere.* Verùm res iſta caruit effectu, ob bella apud Gallias ſuborta. Ceterùm jus illud regium confirmari etiam poteſt ex literis ſummorum Pontificum Vigilij & Pelagij, quarum verba relata ſunt ad calcem XIX. capitis. Quippe duo illi Pontifices declarant ſe Vicariatum ſuum conceſſiſſe Epiſcopis Arelatenſibus, juxta petitionem Regum, *juxta petitionem & mandatum.*

Vide lib. 5. c. 16. §. 6.

S. Gregor. lib. 9. ep. 64.

Idem lib. xi. ep. viii.

III. Ratio hujus introductionis haud dubiè canonica eſt, quandoquidem ſummi Pontifices ſe ad eam accommodant.

Peti autem ex eo poteſt, quòd extraordinarium in politia Eccleſiaſtica eſſet, mitti in prouincias Legatum, qui Conciliis prouinciarum intereſſet, quemadmodum ad Celeſtinum Papam ſcribit Concilium Africanum: *Nam vt aliqui tanquam à ſanctitatis tuæ latere mittantur, nulla inuenimus Patrum Synodo conſtitutum.* Vnde concludunt, non toleraturam diutiùs Africam Fauſtini Epiſcopi Sedis Apoſtolicæ Legati præſentiam. De illo enim intelligi debet hic locus; non autem de Apiario, vt cenſuit Illuſtriſſimus Cardinalis Perronius. *Securi ſumus quòd eum, probitate ac moderatione tuæ ſanctitatis, ſalua fraterna caritate vlteriùs Africa minimè patietur.*

IV. Fatendum quidem eſt, hanc Africanorum propoſitionem eſſe contrariam Concilio Sardicenſi; quod Sedis Apoſtolicæ Vicarios in Synodis prouinciarum tum adeſſe ſinit, ſi cauſa Epiſcopi dejecti retractanda fuerit. Verùm Afris ignotum erat iſtud Concilium. Canones autem in eorum Synodo propoſiti, νοθείας accuſati ſunt; ob hoc quòd è Synodo Nicæna laudarentur, cùm reuera Nicæni non eſſent. Interim Africanorum regula, certa manet; niſi ſi caſus euenerit in Concilio Sardicenſi notatus. Vnde ſequitur neceſſarium eſſe, vt ſi ea tempora incidant vt neceſſe ſit hanc diſciplinæ Canonicæ regulam tranſgredi, ſuprema Protectionis canonum auctoritas, quæ penes Reges eſt, conueniat cum ſuprema executionis auctoritate, quæ ad ſummos Pontifices pertinet. Atque adeo non poſſe Legatos mitti in prouincias, niſi ita fieri Principes conſentiant ob cauſam aliquam quæ ad ſtatum Eccleſiæ Gallicanæ pertineret. Equidem Pontifices Romani ſuos Nuncios, ſiue Apocriſiarios habebant, Conſtantinopoli degentes apud Imperatores. Verùm id fiebat ex conſenſu Imperatorum; ac præterea Apocriſiarij nullam juriſdictionem exercebant in vicinis Patriarchatibus, niſi ex ſpeciali delegatione Principis. Exemplo ſit Iuſtinianus; qui Pelagium Sedis Apoſtolicæ Apocriſiarium, Euphremium Patriarcham Antiochenum, & Petrum Hieroſolymitanum, ac Hypatium Epheſinum Epiſcopos delegauit, qui Pallium auferrent Paulo Patriarchæ Alexandrino, qui decreto Principis damnatus erat, & in exilium pulſus apud vrbem Gazam, quò ſe judices delegati contulerunt pro executione. Verùm munus horum Apocriſiariorum, ſiue Reſponſalium, in ſuggeſtionibus poſitum erat, quas Principibus faciebant pro negotiis Eccleſiæ Romanæ, & publicis Eccleſiæ Occidentalis. Sic ſuum quiſque Patriarcha Apocriſiarium generalem mittebat pro vniuerſa Diœceſi Patriarchali; vt conſtat ex capite III. Nouellæ Conſtitutionis VI. Imperatoris Iuſtiniani, & à nobis ſuprà adnotatum eſt in cap. XVI. libri V. §. IV.

Vide lib. 5. c. 17.

Liberatus in Breuiario cap. 23.

Vide lib. 5. c. 16. §. 5.

Vide lib. 5. c. 17. §. 2.

V. Ius autem illud adeo competit Regibus, vt non ſolùm noſtri, ſed etiam Angli illud ſemper ſumma cura retinuerint. Illuſtre hujus rei argumentum extat, etiam poſt introductam Legatorum frequentiam. Cùm enim anno M. C. XIX. Calliſtus II. Papa, & Henricus I. Rex Angliæ conueniſſent apud Giſortium in Normannia, conceſſit Regi Pontifex vt antiquæ regni ejus conſuetudines manerent, ac nominatim, ne quis Legatus in Angliam mitteretur, niſi ita fieri Princeps poſtularet à Pontifice. Diſerta ſunt in eam rem verba Rogerij de Houeden, in parte priori Annalium: *Rex à Papa impetrauit*, inquit, *vt omnes conſuetudines, quas pater ſuus in Anglia & in Normannia habuerat, ſibi concederet; & maximè, vt neminem Legati officio in Anglia fungi permitteret, ſi non ipſe (aliqua præcipua querela exigente, quæ ab Epiſcopis regni ſui terminari non poſſet) hoc fieri à Papa poſtularet.* Reges verò Francorum hunc vſum ſemper retinuiſſe conſtat ex ea quæ inter Bonifacium VIII. Papam & Philippum Pulcrum Regem contigit diſcordia; affirmante Pontifice, miſſo in Galliam Ioanne Cardinale, poſſe ſe liberè Legatos & Nuncios ad regna mittere *abſque petitione cujuſlibet vel conſenſu, vſu vel conſuetudine contrarijs nequaquam obſtantibus.* At Philippi reſponſio, tametſi multa comitate condita, ſartam tectam integrámque præſtat auctoritatem regiam. Ait enim, non prohibere ſe quin Legati, Nuncij, & aliæ perſonæ accedant ad Gallias, *niſi ſibi & regno ſint legitima ratione ſuſpecti, vel aliàs habeat juſtam cauſam.* Praxis quæ dein obtinuit vſque ad hæc noſtra tempora, præclarè admodum probatur auctoritate Actorum quæ edita ſunt in capite XXIII. Num. II. Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ.

VI. Nunc veniendum eſt ad alterum

caput noſtrarum obſeruationum. Illud autem verſatur in jure, quo vſos fuiſſe diximus Reges noſtros, prohibendi ea quæ à Legatis tentarentur contra Cano-nes. quæ propoſitio omnino manifeſta eſt. Legati perſæpe conuellebant dignitatem Epiſcoporum; eiſque interdum nonnulla præcipiebant, intentatâ excommunicationis pœnâ, propter cauſas indifferentes, ſiue etiam in certis capitibus quæ antiquis Canonibus contraria erant. Conſtat id ex epiſtolis Iuonis Epiſcopi Carnotenſis: qui alicubi Hugonem Archiepiſcopum Lugdunenſem, Sedis Apoſtolicæ Legatum, rogat, ne deinceps quicquam præcipiat aduersùs Canones & jus Epiſcopis quæſitum; ne ſi ea imperentur quæ effici non poſſint, contumaciter ejus imperia ſpernantur. Tum eum monet, debere prudentiam ejus conſiderare, cùm aliquid in materia leui & indifferenti præcipit, vel quando imminuit aut mutat ea quæ antiquitas ſanciuit, conſuetudo ſeruauit, & Patrum auctoritas confirmauit; debere, inquam, prudentiam ejus conſiderare, quámnam inſtitutionem ſequi oporteat, quibúſve obediendum ſit; Patribúſne, qui adhuc nobis in ſcriptis ſuis loquuntur; an Legato, qui nihil aliud prædicat quàm vt eorum veſtigia adorentur. *Cùm verò ea,* Iuo ep. 60.
inquit, *quæ indifferenter ſe habent, & in quibus non obſeruatis minimè ſalus periclitatur, vel obſeruatis minimè juuatur, tam obnixè ſeruanda ſancitis; Vel cùm ea quæ antiquitas ſanxit, conſuetudo ſeruauit, & venerabilium auctoritas Patrum ſacrata firmauit, pront vultis minuitis, aut mutatis: Attendere debet prudentia veſtra quid ſaluti eorum quibus per omnia prodeſſe debetis, conferatis; vel quorum inſtitutio ſit tenenda, vel quibus obedientia potiùs ſit exhibenda; an illis Sanctis Patribus, qui adhuc nobis in ſcriptis ſuis loquuntur; an vobis, quibus nihil aliud eſt propoſitum, niſi priorum ſequi & honorare veſtigia.* Alibi verò apertiùs eum alloquitur. Significat enim timendum eſſe ne Epiſcopi jugum excutere meditentur, ſi agnouerint Hugonem cupidine potentiæ accenſum, adimere velle ſubjectis ſua jura. Tum eum admonet, debere potiùs eum ſua cuique jura ſeruare, exemplo B. Petri: qui tametſi Paulo prælatus fuiſſet, curam Eccleſiæ cum eo cõmunicauit; adeo vt ille Euangelium Iudęis prędicauerit, hic verò gen-
Iuo ep. 61. tibus. *Licèt enim*, inquit idem Iuo, *prudentia veſtra velit & debeat miniſterium ſuum honorare; reminiſci tamen debet, quia cùm Petrus Paulo eſſet prælatus, dederunt tamen ſibi inuicem dexteras ſocietatis, vt alter in gentibus, alter in circumciſione prædicaret Euangelium. Attendat ergo diſcretio veſtra, vtrum hoc ita fieri liceat; & ſi liceat, vtrum expediat: ne fortè odiſſe, & detrectare incipiant jugum veſtrum, quot vultis habere ſubjectos, dum hoc exemplo, ſuo ſe intellexerint jure priuandos.*

VII. Epiſcopi, tametſi eo tempore ſeruitutem ſatis æquo animo paterentur, concoquere non poterant audaciam Legatorum; cui quodammodo reſiſtebant, cùm eorum mandata exequi recuſabant, aut cùm admonitionibus ſuis eos vrgebant. Verùm quoniam Legati fulmen excommunicationis habebant aduersùs eos qui mandatis ſuis reſiſtere nitebantur, neceſſarium fuit regiam auctoritatem implorare aduersùs infractionem canonum & vetuſtæ conſuetudinis. Intelligebant quippe Epiſcopi, Protectionem canonum & optimarum conſuetudinum, quæ ad Reges pertinet, in eo præcipuè verſari, vt eorum temeritatem reprimat qui ſuprema auctoritate, quæ ad executionem canonum vſurpanda eſt, abutebantur. Probatio hujus praxis peti poteſt ex epiſtola quam anno M. XCVI. ad Regem Philippum I. ſcripſit Iuo Carnotenſis. Paulò antè Vrbanus II. Papa duo Concilia celebrauerat, vnum apud Clarummontem in Aquitania prima, aliud verò apud Nemauſum in prima Narbonenſi. Tum verò Lugdunenſis Archiepiſcopus Hugo, Sedis Apoſtolicæ Legatus, tertium Concilium eodem anno celebrare conſtituerat, quò Epiſcopos Gallicanos euocare volebat. *Poſt duo Concilia hoc* Iuo ep. 50.
anno à Domno Papa celebrata, inquit Iuo ad Philippum Regem ſcribens, *nunc Legatum ejus Lugdunenſem Archiepiſcopum infra eundem annum tertium generale conuocare, & ad hoc regni veſtri Epiſcopos inuitare.* Eam igitur ob cauſam conſultus Iuo, reſpondit ſe nihil accepiſſe de conuocatione hujus Concilij, neque per literas ad ſe à Legato ſcriptas, neque per latorem earum. Si tamen Hugo faceret eam conuocationem, eam inſtitutioni Apoſtolicæ conſentaneam non fore, neque conſuetudini Eccleſiaſticæ. Adeo vt ſi Legatus eos vrgere vellet vltra terminos à Patribus conſtitutos, Rex te-

neatur hujuſcemodi injuſtis oppreſſionibus reſiſtere, cum conſilio Epiſcoporum. *Quod tamen ſi faceret*, inquit, *non eſſet hæc Apoſtolica inſtitutio, vel Eccleſiaſtica conſuetudo. Quòd ſi quis eos vltra terminos à Patribus conſtitutos angariare voluerit; vos habito cum eis communi conſilio, injuſtis oppreſſionibus pro perſona veſtra reſiſtite; ſic vt quæ Dei ſunt, Deo reddant, & quæ Cæſaris ſunt, Cæſari reddere non omittant.*

VIII. Reges noſtri ſemper retinuerunt poteſtatem impediendi executionem Conſtitutionum à Legatis editarum, quoties illæ aduerſari videbantur vetuſtæ conſuetudini Galliarum. Verùm id ea via tentatum eſt quæ plurimùm haberet humanitatis, minimum morarum; qúæque præterea valentior erat, quàm ea quæ occaſiones expectari ſuadebat, vt conquiſito in præſens remedio, earundem Conſtitutionum executio impediretur. id quod ætate Iuonis aſſolebat. At præſens vſus poſtulat, vt Legatorum facultates examinentur. Si verò aliquid in eis aduerſum reperiatur Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ; tum Rex declarat prohibere ſe executionem Facultatum, quoad caput illud aduerſum libertatibus. id quod vulgò vocant, Legati facultates* verificare, eíſque modificationem adhibere quæ neceſſaria viſa fuerit. Prima omnium modificatio ſingillatim facta, continetur in literis Regis Franciſci I. pro Legatione Cardinalis Canoſini anno 1514. item pro Archiepiſcopo Barenſi anno 1522. & pro Cardinale Farneſio anno 1539. Dein Reges eam curam delegarunt Curiæ Parlamenti: quæ modificationes tum primùm auxit annis 1542. & 1547. Arreſto lato pro facultatibus Cardinalium Sadoleti & Sancti Georgij.

* *Verifier les facultez du Legat.*

ADDITIO
STEPHANI BALVZII.

[Dvo Concilia generalia ab Vrbano II celebrata eſſe in Galliis adnotat Iuo Carnotenſis in loco paulò antè laudato, Claromontanum videlicet, & Nemauſenſe. Quæ verba indicant, magnam eſſe horum Conciliorum dignitatem. Quapropter exiſtimaui me facturum operæ pretium, ſi canones quoſdam Claromontanos, hactenus ineditos, publici juris facerem; præſertim cùm Illuſtriſſimus Archiepiſcopus, in Notis ad nonnullos Canones ejuſdem Concilij, quæ editæ ſunt in Tomo XXVI. Conciliorum, pronuntiauerit magnam eſſe jacturam Canonum iſtius Synodi. nondum enim è tenebris emerſerant hi quos nunc damus.

CONCILIVM CLAROMONTANVM

HABITVM ANNO M. XCV.

Ex peruetuſto Codice MS. Monaſterij Anianenſis in diœceſi Monſpelienſi.

ANNO Dominicæ Incarnationis M. XCV. Indictione III. XIIII. Kal. Decemb. celebrata eſt apud Clarummontem Aruerniæ Synodus, præſidente Domino Vrbano Papa, conſidentibus diuerſarum prouinciarum Archiepiſcopis numero XII. cum Epiſcopis LXXXII. Abbatibus innumeris. Die igitur quarta de laïcis quæſtio facta eſt, qui morientibus Epiſcopis, ſiue aliis Clericis, res defunctorum inuaſas Eccleſiæ pauperibus ſubripiebant: contra quos commune Concilij totius anathema prolatum eſt, Papa ipſo hujuſmodi promulgante ſententiam.

I. Si quis, poſt interdicti præſentis cognitionem, Epiſcoporum, ſeu Presbyterorum, aut aliorum Clericorum res inuaſerit, vſque ad ſatisfactionem excommunicetur. Epiſcoporum verò deficientium res per Archipreſbyterorum ſeu Archidiaconorum manus, aut ſecundùm mortuorum judicium, pro ipſorum ſalute in eleemoſinas diſpenſentur, aut ſucceſſori, qui futurus eſt, reſeruentur. Idipſum de Preſbyterorum ſeu Clericorum aliorum rebus per Epiſcopum, vel per ſupradictas perſonas, aut cui deficientes commiſerint, fiat. Si quis autem aduersùs iſta præſumpſerit, anathema ſit.

Factæ ſunt etiam inſequentibus diebus quæſtiones de Clericis, qui per Gallias Archipreſbyterorum, ſeu Archidiaconorum, & Decanorum dignitatibus vtebantur, cùm eorum aliqui in primo tantùm gradu conſiſterent. Præceptum itaque eſt:

II. Nullus Epiſcopus in Eccleſia ſua, niſi Diaconus ſit, Archidiaconum inſtituere; nec Archipreſbyterum, aut Decanum, niſi Preſbyter ſit, ordinare præſumat. Quod vt diſtrictiùs teneatur,

Ap. Gratian. diſt. 60. cap. Nullus Epiſcopus.

auctoritate Apoſtolica prohibemus & interdicimus.

Queſtum eſt etiam de Epiſcopis, qui Altaria monaſteriis data frequenter redimi pecuniâ compellebant. Decretum itaque eſt.

III. Quia quidam ſimoniacæ prauitatis ramus in Galliarum partibus jam diutiùs inoleuit, vt Eccleſiæ, vel decimæ, quæ vulgari vocabulo apud eos Altaria nuncupantur, monaſteriis datæ, ſæpius ab Epiſcopis ſub palliata auaritia venduntur, mortuis nimirum ſeu mutatis Clericis, quos Perſonas vocant; Nos, auctore Deo, venalitatem omnem, tam ex rebus, quàm ex miniſteriis Eccleſiaſticis propellentes, hoc vlteriùs fieri auctoritate Apoſtolica prohibemus; ſicut etiam præbendas omnes venundandas interdicimus. Porrò quæcunque Altaria vel decimas ab annis triginta & ſuprà hujuſcemodi redemptione monaſteria poſſediſſe noſcuntur, quietè deinceps & ſine moleſtia qualibet eis poſſidenda firmamus; ſaluo vtique Epiſcoporum cenſu annuo, quem ex eiſdem Altaribus habere ſoliti ſunt.

IV. Sanè quia monachorum quidam Epiſcopis jus ſuum auferre contendunt, ſtatuimus, ne in parochialibus Eccleſiis, quas tenent, abſque Epiſcoporum conſilio Preſbyteros collocent. Sed Epiſcopi parochiæ curam, cum Abbatum conſenſu, Sacerdoti committant: vt ejuſmodi Sacerdotes de plebis quidem cura Epiſcopo rationem reddant, Abbati verò pro rebus temporalibus ad monaſterium pertinentibus debitam ſubjectionem exhibeant. Et ſic cuique ſua jura ſeruentur.

V. Confirmata ſunt in eodem Concilio Capitula ſuperiorum omnium Conciliorum, quæ per eundem Papam aut Melphiæ, aut Beneuenti, aut Trojæ, aut Placentiæ celebrata ſunt.

VI. Depoſiti ſunt, propter ordinationem infra annos factam, Epiſcopi duo: ſed iidem ipſi, totius Concilij precibus, in fine Synodi reſtituti, promittentibus omnibus Epiſcopis ab hujuſmodi ordinatione ſe vlteriùs ceſſaturos.

VII. Lugdunenſi Eccleſiæ Primatus reſtitutus eſt ſuper Lugdunenſem, Senonenſem, Turonenſem, & Rotomagenſem prouincias. Turonenſi metropoli citerioris Britanniæ reſtitutio facta eſt.

VIII. Item etiam expeditio facta eſt, & conſtituta eſt equitum & peditum ad Hieruſalem, & alias Aſiæ Eccleſias à Saracenorum poteſtate eruendas. Et in eorum bonis, vſque ad reditum, pax continua promulgata.

IX. Et quia pleræque Galliarum regiones alimentorum inopia laborabant; indictum eſt, treugam vſque ad annos tres villanis & mercatoribus eſſe continuam, militibus verò à quinta feria vſque ad Dominicam per ſingulas hebdomadas obſeruandam; Clericis autem, & monachis, omnibus æquè temporibus, ac primùm peregrinis ad loca ſacra tendentibus.

NOTÆ

STEPHANI BALUZII.

CAN. III.] Repetitus eſt ad verbum hic canon in Concilio Nemauſenſi; refertúrque à Gratiano *1. q. 3. c. Quæſitum*. Concilium iſtud Nemauſenſe publici juris fecit vir optimus & eruditiſſimus Dacherius in Tomo IV. Spicilegij, ex apographo quod multorum manibus terebatur, & in meas quoque peruenerat. Verùm tot mendis ſcatet apographum illud, vt dici vix poſſit. Sanè grauiter peccatum eſt in hoc canone, in his verbis: *Saluo vtique cenſu annuo quem ex eiſdem Altaribus habere ſoliti ſunt.* Quo loco deeſſe aliquid manifeſtum eſt; legendúmque, *Saluo vtique Epiſcoporum cenſu annuo &c.* admonet codex MS. duplex S. Albini Andegauenſis, vterque vetus. Quo etiam modo legi debere docet, præter auctoritatem horum canonum Synodi Claromontanæ, Paſchalis II. in epiſtola ad Iuonem Carnotenſem & Ranulfum Santonenſem Epiſcopos: quæ edita quidem eſt in Notis ad Goffridum Vindocinenſem, ſed mutila in hoc loco. ideóque fortaſſis operæ pretium fuerit eam rurſum edi ex peruetuſto codice MS. Sancti Albini Andegauenſis.

Paſchalis Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, venerabilibus Epiſcopis Iuoni Carnotenſi & Ranulfo Santonenſi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Iuxta ſanctorum Canonum ſanctiones non ignotum eſſe vobis credimus quid vltionis maneat Eccleſiaſtici ordinis viros Apoſtolicæ Sedis decreta ſpernentes. Ipſi enim Aruernenſi Concilio affuiſtis: in quo præſidente prædeceſſore noſtrò bonæ memoriæ Papa Vrbano, conſidentibus Galliarum Epiſcopis, decretum eſt vt Altaria quæ ab annis XXX. & ſupra ſub vicariorum redemptione monaſteria poſſediſſe noſcuntur, quietè deinceps & ſine moleſtia qualibet monaſteriis ipſis firma permaneant. Saluo vtique Epiſcoporum cenſu annuo quem ex eiſdem Altaribus habere ſoliti ſunt. Vos autem hanc ſimplicitati incongruas duplicitates intelligitis, & Perſonarum redemptionem mutato nomine exturquere conamini. Unde oportet nos hujuſ-*

* In codice S. Albini, ſcriptum eſt ſupra lineam, manu fortean ſuppare, ſed diuerſa, ſynodalis.

modi verſutiis ſinceritate veritatis Apoſtolicæ obuiare. Præcipimus ergo vt Decretum illud omnino integrè teneatur; nec ſuper illud quicquam vlteriùs pro eiſdem Altaribus exigatis. Sanè quod vobis dicimus, ceteris quoque Galliarum Epiſcopis erga ſuarum diœceſium monaſteria præcipimus obſeruandum. Datum Romæ e'. Idus Martij.

Extant in eodem codice S. Albini literæ Gaufridi Epiſcopi Carnotenſis, Apoſtolicæ Sedis Legati: quibus prohibet, ne deinceps Archidiaconus & Decanus Eccleſiæ Andegauenſis annuum cenſum exigant à Monachis ſancti Albini, pro Eccleſia Legionenſi, quæ eſt apud Andegauos, & à Monaſterio S. Albini pendet. Et hauddubiè annuus ille cenſus, quem ij viri exigebant à Monachis S. Albini, diuerſus erat à cenſu annuo quem Epiſcopis conſeruauit canon Claromontanus. Nam epiſtola illa Gaufridi in codice ſancti Albini deſcripta eſt ſtatim poſt epiſtolam Paſchalis II. Papæ.

Gaufridus Dei gratia Carnotenſis Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Legatus, R. venerabili Andegauenſis Eccleſiæ Archidiacono, & Hu. Decano, ſalutem in Domino. Quod à Sanctis Patribus inhibitum eſt, & à Romanæ Sedis Pontificibus ſolenniter ſub anathemate condemnatum, nobis aut vobis retractare non licet, nec à quoquam minore debet reſcindi. Quapropter tam prauam & antiquam conſuetudinem, de releuandis poſt deceſſum alicujus perſonæ Eccleſiis, à beatæ memoriæ Papa Vrbano & ejus ſucceſſore Domino Paſchali, dudum prorsùs abolitam, & damnatam, innouare, vel reſtituere, vel ejus aliquam adinuenire compoſitionem, planè ſimoniacum eſt, & hæreſeos ab omnibus improbandæ notam incurrit. Vnde veſtræ fraternitati Apoſtolica auctoritate & noſtra per præſentia ſcripta mandando præcipimus, quatinus abominabilem illam & ignominioſam conſuetudinem de annuo cenſu apud Legionem à fratribus noſtris monachis B. Albini exigendo prorsùs omittatis; & interdictum, quod in prædicti loci Eccleſiam pro extorquendo hujuſmodi cenſu promulgaſtis, poſt acceptas has literas ſine dilatione ſoluatis; & ne vlteriùs ad nos prædicti monachi fatigentur hujus rei cauſa, modis omnibus caueatis. Alioquin flagitij tanti piaculum grauiter in vos compellemur vlciſci.

Can. iv.] Repetitus quoque eſt ad verbum hic canon in eodem Concilio Nemauſenſi. Refertur autem in epiſtola Eugenij III. quæ nunc primùm editur ex Chartulario Archiepiſcopi Narbonenſis, data ad Tomerienſem & Craſſenſem Abbates in prima Narbonenſi.

Eugenius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilectis filiis ſancti Poncij & Craſſenſi Abbatibus, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Graue nimis eſt Sedis Apoſtolicæ mandatis dura ceruice reſiſtere, & ejus Conſtitutiones velle in irritum reuocare. Per alia ſiquidem ſcripta ſollicitudini veſtræ mandauimus, vt excommunicatos venerabilis Fratris noſtri Petri Narbonenſis Archiepiſcopi nequaquam ſuſciperetis, & de ſubſtituendis Sacerdotibus in parrochialibus veſtris Eccleſiis, quas in prouincia ipſius habetis. Decretum prædeceſſoris noſtri ſanctæ memoriæ Vrbani Papæ firmiter ſeruaretis. Quod nimirum tale eſt. Sanè quia monachorum quidam Epiſcopis jus ſuum auferre contendunt; Statuimus, ne in Parochialibus Eccleſiis quas tenent, abſque conſilio Epiſcoporum Preſbyteros collocent; ſed Epiſcopi parochiæ curam cum Abbatum conſenſu Sacerdoti committant: vt hujuſmodi Sacerdotes de plebis quidem cura Epiſcopis reſpondeant, Abbati verò pro rebus temporalibus ad monaſterium pertinentibus debitam ſubjectionem exhibeant, & ſic ſua cuique jura ſeruentur. *Vos verò, ſicut ex iterata ipſius fratris noſtri conqueſtione accepimus, neque ipſius interdictum, neque Decretum ipſum ſeruare vllatenus voluiſtis. Per iterata itaque vobis ſcripta mandamus, & mandando præcipimus, quatinus & à conſortio excommunicatorum memorati fratris noſtri omnino abſtineatis, & in veſtris Eccleſiis, quas in ejus Epiſcopatu habetis, abſque ipſius conſenſu Preſbyteros minimè collocetis. Alioquin nos & ipſos Preſbyteros excommunicandi, & Eccleſias interdicendi, ei auctoritatem conceſſimus. Data Romæ, apud ſanctum Petrum, iv. Idus May.*

Tum in epiſtola generali ad vniuerſos monachos per Epiſcopatum Narbonenſem conſtitutos, eundem canonem, quem ab Vrbano II. in Aruernenſi Concilio ſtatutum eſſe docet, prorsùs obſeruari jubet. Editur autem nunc primùm ea epiſtola ex eodem Chartulario.

Eugenius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, dilectis filiis Abbatibus, Prioribus, & aliis monachis per Epiſcopatum Narbonenſem conſtitutis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Quoniam quidam monachorum Epiſcopis jus ſuum auferre contendunt, à venerabilis memoriæ Vrbano prædeceſſore noſtro in Aluernenſi Concilio ſtatutum eſt, ne in parochialibus Eccleſiis quas tenent, abſque conſilio Epiſcoporum Preſbyteros collocent, ſed Epiſcopi parochiæ curam cum Abbatum conſenſu Sacerdoti committant: vt hujuſmodi Sacerdotes de plebis quidem cura Epiſcopis rationem reddant, Abbati verò pro rebus temporalibus ad monaſterium pertinentibus debitam ſubjectionem exhibeant. Quia ergo juſtitiæ ac rationis ordo ſuadet, vt qui à ſucceſſoribus ſua deſiderat mandata ſeu inſtituta ſeruari, deceſſoris ſui voluntatem & ſtatuta cuſtodiat; per præſentia vobis ſcripta mandamus, quatenus Preſbyteros, quos in parochialibus eius Eccleſiis collocatis, venerabili Fratri noſtro Petro Narbonenſi Archiepiſcopo præſentetis: vt, ſi idonei fuerint, animarum curam, ſicut ſtatutum eſt, ab eo ſuſcipiant. Nihilominus quoque vobis præſentium auctoritate mandamus, vt oblationum & decimarum portionem, quæ à populo prouenit, & ſecundùm ſtatuta canonum ad jus Archiepiſcopi ſpectare dinoſcitur, exceptis his quæ vobis à Sede Apoſtolica ſpecialiter de his indulta ſunt, ei abſque contradictione aliqua perſoluatis. Præterea quoniam ad aures noſtras perlatum eſt, quòd quidam ex vobis paruulos ſolenniter baptizare, laïcis pœnitentias & Euchariſtiam contra

ſua

ſua profeſſionis regulam dare præſumunt; præſentium auctoritate omnimodis prohibemus, ne de cætero id attentare præſumant. Alioquin nos eidem Fratri noſtro Archiepiſcopo veſtro poteſtatem conceſſimus, vt in hujuſmodi præſumptores Eccleſiaſticæ ſeueritatis cenſuram exerceat. Data Romæ, apud ſanctum Petrum, iv. Idus Maij.

Literæ autem ad eoſdem Abbates, quarum in priore epiſtola mentionem fecit Eugenius, ſic habent in eodem Chartulario.

Eugenius Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Dilectis filiis ſancti Poncij & Craſſenſi Abbatibus, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Ex conqueſtione venerabilis Fratris noſtri Petri Narbonenſis Archiepiſcopi & Canonicorum Eccleſiæ ſuæ accepimus, quòd in Eccleſiis quas in ejus Epiſcopatu tenetis, Capellanos abſque conſcientia eorum ponatis, & ab eis excommunicatos in vita & in morte recipitis. quod & rationi contrarium, & Sanctorum Patrum Decretis omnino aduerſum eſſe dinoſcitur. Quia ergo tantæ præſumptionis exceſſum diſſimulare non poſſumus, nec debemus; per præſentia vobis ſcripta mandamus, quatenus eorum excommunicatos de cætero nullatenus recipiatis; & de ſubſtituendis Preſbyteris in parochialibus veſtris Eccleſiis, quas in eodem Epiſcopatu habetis, prædeceſſoris noſtri ſanctæ memoriæ Vrbani Papæ conſtitutum firmiter teneatis; vt videlicet vos ipſi Preſbyteros eligatis, & prædicto Archiepiſcopo præſentetis: quibus, ſi idonei fuerint, animarum curam committere debeat, vt de plebis cura ei reſpondeant, vobis verò pro rebus temporalibus debitam ſubjectionem exhibeant. Videte itaque vt hoc mandatum noſtrum ita efficere ſtudeatis, ne iteratus clamor exinde ad aures noſtras debeat peruenire. Data Ferentini iii. Idus Aprilis.

Major fuit monachorum Engoliſmenſium teuerentia, quàm Narbonenſium. Quod abundè patebit ex editione Actorum quæ extant in Chartulario monaſterij ſancti Amantij de Buxia in diœceſi Engoliſmenſi.

Quando Aimericus Capellanus Eccleſiæ ſancti Clementis de Caſſanolio perrexit in Ieruſalem cum Comite Pictauenſi, remanſit ipſa Eccleſia ſine Capellano. Monachus autem ſancti Amantij, Iterius nomine, qui Obedientiam illam tenebat, venit ad Petrum Epiſcopum, quærens ab eo dari ſibi aliquem Preſbyterum, qui in Eccleſia illa cantaret. Epiſcopus verò non habens quem mitteret, prædicto monacho Iterio vt loco Aimerici præfata Eccleſia Capellaniam teneret præcepit, & facere omnia quæ Preſbyter facere in Eccleſia debet juſſit, ſcilicet Miſſas celebrare, pœnitentias dare, infirmos viſitare, mortuos ſepelire; & hoc tamdiu donec ipſi Preſbyterum per manum ſuam ſecundùm voluntatem ſuam mitteret, qui in Eccleſia ipſa cantaret.

Quod autem in hoc canone Claromontano præcipitur, vt Preſbyteri in parochiis monachorum inſtituti de plebis cura rationem reddant Epiſcopo; diſcedere ab hoc loco non poſſum quin addam verba Gulielmi Epiſcopi Cadurcenſis, quæ accuratè docent quidnam Preſbyteris illis incumberet. Inſtituta erat controuerſia de Eccleſia ſancti Stephani Vairacenſis apud Cadurcos, inter Ebalum Abbatem Tutelenſem, & Preſbyterum quendam nomine Petrum. Ea tandem compoſita eſt Diuonæ Cadurcorum anno M. C. XIII. adjudicatâ Eccleſiâ Abbati & monaſterio Tutelenſi, juſſu Gerardi Epiſcopi Engoliſmenſis, Sedis Apoſtolicæ Legati, ac conſentiente Leodegario Bituricum Archiepiſcopo. Ait verò Gulielmus Epiſcopus Cadurcenſis: *Hæc autem redditio, donatio, atque conceſſio ita facta eſt, vt electione & prouidentia Tutelenſis Abbatis & monachorum in ſupradicta Eccleſia ſancti Stephani de Vairaco Sacerdos ponatur: ſed nobis præſentetur, à nobis curam ſuſcipiat animarum, nobis obedientiam promittat, de* * *Synodali cenſu & parata nobis reſpondeat, ad Synodum noſtram more Eccleſiaſtico, & ad Concilium Archidiaconi, & ad communiam noſtram juxta conſuetudinem Caturcenſis patriæ veniat.* Hæ Gulielmi Cadurcenſis Epiſcopi literæ extant in Chartulario Eccleſiæ Tutelenſis. Ceterùm heic adnotandum eſt, huic Canoni Claromontano imputandam eſſe originem juris quo hodie vtuntur Abbates, quoties Beneficia vacant, quibus animarum cura imminet, quæque ab eorum monaſteriis pendent. Deſtinant enim virum huic miniſterio, quem Epiſcopo præſentant. Tum verò Epiſcopus eum in Beneficio inſtituit, ſi idoneus repertus fuerit.

* Hic eſt cenſus annuus Epiſcopis conſeruatus in canone Claromontano.

Can. vii.] Decretum Vrbani II. in hac Synodo Claromontana editum pro Primatu Lugdunenſi, ex MS. codice Lugdunenſi primus in lucem emiſit Illuſtriſſimus Archiepiſcopus, cum eruditiſſima Diſſertatione de Primatibus. Hanc dignitatem Gregorius VII. contulit Archiepiſcopo Lugdunenſi Gebuino, poſtquam is cum Gregorio redierat in gratiam; vt ipſemet Gebuinus ſcribit ad Rodulfum Archiepiſcopum Turonenſem: *Verumtamen ſciatis nos poſtea Romam perrexiſſe, & gratiam Domni Apoſtolici, quam quidam occaſione litigij Pictauenſis ſubtraxiſſe videbantur, pleniter &, vt credimus, irretractabiliter ſuſcepiſſe; ſicut videre poteſtis in priuilegio nobis ab eo facto, quo confirmat cetera Lugdunenſium dignitatum priuilegia. Nos enim vobis illud mittimus: quia præcepit Domnus Papa, vt in Eccleſia veſtra, & in Eccleſiis Suffraganeorum veſtrorum, ſcriberetur in teſtimonium.* Eas literas integras olim dabimus ex peruetuſto codice MS. ſancti Albini Andegauenſis; itémque alias ejuſdem Gebuini ad eundem Rodulfum & ſuffraganeos ejus, in quibus eos laudat, quod Eccleſiam Lugdunenſem *matrem & dominam more bonæ ſobolis* vocarent. Vide Additionem ad caput xxx. hujus libri. Ceterùm ei Lugdunenſium dignitati acriter teſtiterunt Senonenſes. Extat autem ea de re grauis epiſtola a Ludouico VI. Rege Francorum ſcripta ad Calliſtum II. Papam, quæ edita eſt in Tomo III. Spicilegij pag. 147.

Citerioris Britanniæ.] Mirum eſt quod heic dicitur, Turonenſi Metropoli factam eſſe in Synodo Claromontana reſtitutionem citerioris Britanniæ. Nam ea ſuum Archiepiſcopum per multum æui habuit, poſt hanc Synodum, vt adnotatum eſt in Additione ad caput xxx. hujus libri. Sed multa per eas tempeſtates decernebantur in Synodis, quorum vſus non adeo facilè obtinebat. Exemplo ſit vel vnicus hic canon Claromontanus. Tametſi enim Vrbanus prouinciam Senonenſem ſubjeciſſet Lugdunenſi, ſerò id obſeruatum fuit. Quoad verò Britanniam; jam oſtendimus, ſub Innocentio demum tertio eam ad officium rediiſſe. Et apud Beſlyum, in Probationibus Hiſtoriæ Comitum Pictauenſium pag. 414. extant acta quædam, data recenter poſt Concilium Claromontanum, anno nimirum M. XCVI. Indictione IV. VI. Non. Martij, quibus ſubſcribit Rollandus Dolenſis Archiepiſcopus.

ITEM ALII CANONES

CONCILII CLAROMONTANI.

Ex veteri codice MS. Illuſtriſſimi viri Petri de Marca Archiepiſcopi Pariſienſis.

VRBANVS II. IN CONCILIO CLARIMONTIS. *Ea quæ à Sanctis Patribus de ſimoniacis ſtatuta ſunt, nos quoque, Sancti Spiritus judicio, & Apoſtolica auctoritate firmamus. Quidquid igitur in ſacris Ordinibus, vel in Eccleſiaſticis rebus, vel data vel promiſſa pecunia adquiſitum eſt, nos irritum eſſe, nulláſque vires obtinere cenſemus. Si qui tamen à ſimoniacis non ſimoniacè ordinati ſunt; ſiquidem probare potuerint ſe, cùm ordinarentur, eos neſciſſe ſimoniacos, & ſi tunc pro Catholicis habebantur in Eccleſia, talium ordinationes miſericorditer ſuſtinemus, ſi tamen laudabilis eos vita commendat. Qui verò ſcienter ſe à ſimoniacis conſecrari, imò execrari permiſerint, vel paſſi ſunt, eorum conſecrationem omnino irritam eſſe decernimus.*

Quicunque ſanè cupiditate parentum, cùm adhuc paruuli eſſent, Eccleſias vel Eccleſiarum beneficia per pecunias adepti ſunt; poſtquàm eas omnino dimiſerint, ſi canonicè in eis viuere voluerint, pro miſericordia ibidem eos eſſe concedimus; neque pro hoc facto à ſacris Ordinibus remouemus, ſi aliàs digni inueniuntur.

Illi verò qui per ſe ipſos, cùm jam majoris eſſent ætatis, nefanda cupiditate ducti, eas emerunt; ſi in aliis Eccleſiis Canonicè viuere voluerint, ſeruatis propriis ordinibus pro magna miſericordia ibi eos miniſtrare permittimus. Quòd ſi ad alias fortaſſe transferri non poterunt, & in eiſdem Canonicè viuere promiſerint; minoribus ordinibus contenti, ad ſacros Ordines non accedant. Salua tamen in omnibus Apoſtolicæ Sedis auctoritate. Si qui tamen ante emptionem Catholicè ordinati ſunt; cùm ea quæ emerunt dimiſerint, & vitam canonicam egerint, in ſuis gradibus permittantur; niſi fortè ejuſmodi Eccleſia ſit, vt ibi primum locum debeant obtinere. Primum enim, vel ſingularem, vel Præpoſituræ, vel officij locum in emptis Eccleſiis eos habere non patimur.

ET INFRA. Quamuis autem miſericordiæ intuitu, magnáque neceſſitate vrgente, hanc in ſacris Ordinibus diſpenſationem conſtituerimus; nullum tamen præjudicium ſacris Canonibus fieri volumus; ſed obtineant proprium robur; & ceſſante neceſſitate, illud quoque ceſſet quod factum eſt pro neceſſitate.

ITEM. Illud quoque præcipimus, vt pro chriſmate, & baptiſmo, & ſepultura, nihil vnquam exigatur.

ITEM POST ALIA. Illud ſummopere & Apoſtolicæ auctoritatis priuilegio prohibentes; vt nullus in Clericali ordine conſtitutus, nullúſque monachus, Epiſcopatus, aut Abbatiæ, aut cujuſlibet Eccleſiaſticæ dignitatis inueſtituram de manu laici ſuſcipere audeat. Quòd ſi præſumpſerit; depoſitione mulctetur.

[Hi Canones maxima ex parte ſumpti ſunt ex Concilio Placentino, quod præterito menſe Martio Vrbanus celebrauerat in Longobardia. Repetiti autem fuerunt in hoc Concilio Claromontano; vt fidem facit, præter Canones Anianenſes ſuprà deſcriptos, Bertholdus Conſtantienſis in Chronico: *In hac Synodo* (Claromontana) *Dominus Papa eadem ſtatuta, quæ & in præterita Synodo Placentina, confirmauit.*

Quinam autem Epiſcopi & Cardinales huic Concilio interfuerint, longum eſſet recenſere, neque facilè numerus eorum iniri poteſt. Illuſtriores nominant monachi Majoris-monaſterij Turonenſis in ſua Narratione; de qua mentio facta eſt in Additione ad caput XXI. hujus libri.]

CAPVT XXXII.

Synopſis.

I. De conuocatione Conciliorum regiorum. Enumeratio eorum quæ ſuprà dicta ſunt.

II. Reges ſemper retinuerunt conuocationem horum Conciliorum. Varia eorum nomina. Curia, Parlamentum, *&c.*

III. Conuentus habiti propter res Eccleſiaſticas ſub tertia Regum noſtrorum Dynaſtia, non condebant canones. Ratio hujus inſtituti inueſtigatur. Manſit tamen ſua auctoritas Conciliis regiis. Probatur ex Glabro.

IV. Item ex Sugerio. Religioſi viri *apud Sugerium, &* religioſi laïci *apud Glabrum. Probatur etiam ex auctore vitæ ſancti Bernardi, & ex Arnulpho Lexouienſi.*

I. NVNC inſpiciendum eſt tertium caput obſeruationum quas propoſuimus in capite ſuperiori, conuocatio nimirū Synodorum regiarum. Iam antea monuimus eas fuiſſe diſtinctas ab Eccleſiaſticis, ex eo capite quòd iſtæ de cauſis ſingularibus cognoſcebant; Concilia verò regia cauſas generales tractabant, quæ pertinent ad diſciplinam & politiam Eccleſiæ & Reipublicæ. Adeo vt ſi quæpiam Synodus Eccleſiaſtica nouos Canones condidiſſet, non antè rati erant, quàm in Concilio examinati, & à Principe confirmati fuiſſent. Adnotauimus ſuprà eum fuiſſe morem ſub Pippino Rege, Carolo Magno, Ludouico Pio, & Carolo Calno. Tum etiam obſeruauimus, ea Concilia conſtitiſſe non ſolùm ex Epiſcopis & Abbatibus, ſed etiam ex Comitibus & proceribus regni, ac regiis Conſiliariis. Hi verò examinabant quicquid ad politiam Eccleſiaſticam pertinebat, Regique ſignificabant quænam modificationes adhibendæ eſſent rebus circa eam conſtitutis.

II. Quamuis Legati in ſe traxiſſent curam conuocandorum Conciliorum Eccleſiaſticorum, eorúmque inutilitas peruiciſſet vt prorsùs omitterentur in regno; Reges tamen prorsùs retinuerāt conuocationem Conciliorum regiorum, quorum per illas tempeſtates valida fuit auctoritas. In ſecunda Dynaſtia, vocabantur *Synodus*, *Conuentus*, *Concilium*, *Placitum*, & *Colloquium*; in tertia verò, *Curia*, *Conuentus*, *Concilium generale regni*

apud Rigordum, & *Parlamentum*. Hincmarus locum ad quem Epiſcopi conueniebant, *Curiam* vocat. Iuo autem multoties id nomen tribuit conuentui agi ſolito in Natali Domini, aut in Paſchate, quibus Epiſcopi & proceres regni intererant; vt in epiſtola CLVIII. *Commonitorias literas mittatis Archiepiſcopis & Epiſcopis ad Curiam quæ habenda eſt in Natali Domini Sueſſionis* Sugerius verò interpretans vocem *Colloquium*, quæ Latina eſt, eum conuentum recepto tum Gallico vocabulo *Parlamentum* vocat. *Magnum Parlamentum cóngregauit*, inquit, de Rege Ludouico juniore loquēs; *Ibi Archiepiſcopi, Epiſcopi, & Abbates, & magna pars Baronum Franciæ conuenerunt.* Vtrumque nomen conjungit Abbas Vrſpergenſis, vt conuentus hujuſcemodi ſignificet; *Curiale Colloquium.* Eo exemplo, Franci conuentus generales nominauerunt Curias Parlamenti. quod nomen retinuere corpora eorum Iudicum qui vice ſacra judicant.

III. Ad probandum autem jus quod Regibus competit in conuocandis Conciliis regiis, neque major neque illuſtrior auctoritas adferri poteſt, quàm ea quæ extat apud Abbatem Sugerium; qui tum ſummæ rerum præerat apud Gallos, pari auctoritate & gratia vigens apud Summos Pontifices & Reges Francorum. Hic ergo in vita Ludouici Iunioris ait, Regem illum, poſt ductam Burdegalæ anno 1137. in matrimonium Elenoram Aquitaniæ Duciſſam, audita patris morte, Lutetiam remeaſſe: *quæ eſt*, inquit, *Regni caput, & ſedes regias vbi ſolent* Sugerius in Geſtis Ludouici VII. cap. 1. *Reges antiquitus Conuentum Prælatorum & Principum* (id eſt, magnatum Regni) *euocare, ad tractandum ſuper ſtatu Eccleſiæ, & de regni negotiis ordinandum.* Per illas verò tempeſtates, hi qui conueniebant ad tractandum de rebus Eccleſiaſticis, nullos canones, nulla edebant ſtatuta procul à moribus Synodorum quæ ſub prima & ſecunda Regum noſtrorum Dynaſtia celebratæ ſunt. Ea immutatio ex eo profecta eſt, quòd cùm innumeri canones jam conditi eſſent, neceſſarium non erat vt noui conderentur; tum etiam ex eo quòd Summi Pontifices, qui antea ſolebant Synodis prouinciarum hanc curam relinquere, nondum recepto vt canones ederentur in Conciliis Romanis, eam auctoritatem ad ſe traxerunt, edicto vt Legati ad Sedem Apoſtolicam

dimitteret cognitionem cauſarum. Conſtat quidem hoc agendi mndo ademptum non fuiſſe Conciliis regiis jus edendorum Statutorum, neque Regibus auctoritatem ea confirmandi. Tamen nuſpiam inuenimus id à quoquam per ea tempora vſurpatum. Satis eſſe exiſtimabant, ſi Fidem & antiquam Diſciplinam intemeratam præſtarent aduersùs nonitates quas nonnulli conabantur introducere in detrimentum vetuſtorum canonum. Exempli causâ, cùm Robertus Rex anno 1017. admonitus fuiſſet à Richardn Comite Aurelianenſi, in ea vrbe graſſari hæreſim quandam nouorum Manichæorum, eò acceſſit; habitóque regio conuentu Epiſcoporum, Abbatum, illuſtriorúmque ac religioſiorum laïcorum, inquiri juſſit quinam hujus impietatis auctores fautoréſve eſſent. Cùm autem compertum fuiſſet, duos viros præcipuos è Clero, Heribertum videlicet, & Liſoïum, capita eſſe hujus ſectæ; cùm fruſtra admoniti fuiſſent vt inſanam illam opinionem deponerent, Rex ex ſententia omnium laïcorum, eos igne cremari juſſit; vt teſtatur Rodulphus Glaber, hujus temporis ſcriptor: *Quantocyus Aurelianis properans, conuocatis plurimis Epiſcopis & Abbatibus, ac religioſis quibuſque laicis, acerrimè cœpit perſcrutari qui eſſent auctores hujus peruerſi dogmatis. —— Dictum eſt eis, quoniam niſi celeriùs ad ſanam Fidei mentem redeant, Regis juſſu, & vniuerſæ plebis conſenſu, igne eſſent protinus crematuri.* Neceſſarium autem non erat, vt Romanæ Sedis ſententia expectaretur, tametſi de hæreſi ageretur; quoniam noua non erat, aut dubia, ſed vetus hæreſis, jam olim apertè damnata in veteribus Conciliis.

IV. At in Schiſmate quod in Eccleſia Romana emerſit inter Innocentium II. Papam & Petrũ Leonis anno M. C. XXX. Rex Francorum Ludouicus, edoceri cupiens vtrius communionem amplecti deberet, Concilium regium conuocauit apud Stampas; vbi congregauit Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, & alios viros religioſos, id eſt, laïcos. Electi virtutes potiùs examinatæ ſunt, quàm ipſa electio. Et quamuis major eligentium pars in Petrum Leonis inclinaſſet; Rex tamen, ex ſententia Eccleſiæ Gallicanæ, Innocentio adhæſit, qui & propriis virtutibus juuabatur & eorum meritis à quibus electus erat. Regem porrò conuocaſſe hoc Concilium teſtatur his verbis Sugerius: *Quo Rex, vt erat piiſſimus Eccleſiæ Defenſor, citò compunctus, Concilium Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Abbatum, & religioſorum virorum, Stampis conuocat; & eorum conſilio magis de perſona quàm de electione inueſtigans &c.* Exiſtimandum autem non eſt, Magnates regni non interfuiſſe huic conuentui. Nam præterquàm quòd verba illa Sugerij, *& religioſorum virorum*, id ſatis teſtantur, juxta modum loquendi à Glabro vſurpatum, qui *religioſos laicos* vocat proceres qui Roberti Regis juſſu conuenerunt apud vrbem Aurelianenſem; extat etiam diſerta ejus rei probatio apud Bernardum Abbatem Bonæuallis. Narrat ille, in libro ſecundo de vita S. Bernardi Claræuallenſis Abbatis, ſanctum illum ad Concilium illud fuiſſe euocatum, Regem autem, Epiſcopos, & proceres communi conſilio integrum hoc negotium ejus judicio prorsùs permiſiſſe. Vnde patet, Magnates regni ei Concilio interfuiſſe. *Vbi verò ad locum ventum eſt*, inquit, *celebrato priùs jejunio, & precibus ad Deum fuſis, cùm de eodem verbo tractaturi Rex & Epiſcopi cum Principibus conſediſſent, vnum omnium conſilium fuit, vna ſententia, vt negotium Dei famulo imponeretur, & ex ore ejus tota cauſa penderet.*

ADDITIO

STEPHANI BALVZII.

[ILLVSTRE eſt in eam rem teſtimonium Arnulphi Sagienſis Archidiaconi, tum temporibus aduersùs Gerardum Epiſcopum Engoliſmenſem Petri Leonis in Aquitania Legatum ſcribentis. Ait ergo Arnulphus in cap. V. *Nunciato in Galliis Schiſmate; dum pro partibus vario fauore multi multa loquuntur, fideliſque populus ancipiti raptatur errore, primus Regum Catholicus Princeps Rex Francorum Ludouicus occurrit. Is vocatis Epiſcopis, & omnibus qui probata religionis in Galliis habebantur, conuocato etiam Clero regnique Majoribus, Concilium ſtatuit generale.* Tractatus ille Arnulphi Sagienſis Archidiaconi, qui dein Antiſtes Lexouienſis fuit, editus eſt ab amiciſſimo viro Domno Luca Dacherio monacho Benedictino in Tomo II. Spicilegij veterum ſcriptorum pag. 336.]

CAPVT XXXIII.

Synopſis.

I. Conciliorum regiorum præcipua cura erat, videre ne quid detrimenti caperent antiqua Regis & Eccleſiæ Gallicanæ jura. Procerum præſentia juſtam Epiſcopis cauſam ſubminiſtrabat, qua ſe apud ſummum Pontificem excuſarent, ſi recederent ab inſtituto Curiæ Romanæ. Probatur ex Iuone Carnotenſi. Epiſcopi homagium Regi præſtare coacti; quanquam aliud ſtatuiſſent Romani Pontifices.

II. Probatur item ex literis à Clero Gallicano ad Bonifacium VIII. ſcriptis. Ex iis colligitur, non ſolùm Epiſcopos, ſed etiam laïcos cenſuiſſe de politia Eccleſiaſtica. Tum, Proceres & populum continere ſolitos in officio Clerum.

III. Hunc coactum obtendebant Epiſcopi Gallicani, quoties Italicas artes eludere deſtinauerant. Probatur ex iis quæ in vrbe Biturigenſi contigere anno 1226. apud Matthæum Pariſium.

I. PRÆCIPVA horum conuentuum cura erat, videre ne, prætextu nouitatum quæ in politiam Eccleſiaſticam introducebantur, quid detrimenti caperent antiqua Regis & Eccleſiæ Gallicanæ jura. Ea autem erat temporum illorum cautio, vt quoniam deliberatio fieri debebat à corpore Concilij, cauſarum definitio non permitteretur ſolis Epiſcopis, quos jam Vaticani fulmina terruerant; ſed Magnatum etiam regni ſententia adjungeretur, qui perſonatum Eccleſiaſticorum corpus compellebant æquitatis rationem habere. Coactus enim ille & efflagitatio laïcorum juſtam Epiſcopis cauſam ſubminiſtrabat, qua ſe apud ſummum Pontificem excuſare poſſent, cùm ſe accommodauerant ad eorum voluntatem. Sed tamen id aliquo exemplo probandum eſt. Extant autem duo valde illuſtria. Primum petitur ex Iuone Epiſcopo Carnotenſi: qui ad Paſchalem II. Papam ſcribens circa annum M. C. VIII. narrat quid actum fuiſſet in Curia ſeu Parlamento quod Rex Philippus I. in feſto Natalis Domini habuerat apud vrbē Aurelianenſem. Agebatur de reſtitutione Radulfi Archiepiſcopi Remenſis, ejúſque Eccleſiæ poſſeſſione abjudicanda Geruaſio. negotium autem illud Iuo valde vrgebat apud Regem. Is verò conſenſit, vt Radulfus ſe ſiſteret Curiæ mox habendæ, in qua agitari poſſet hoc negotium cum proceribus regni. *Adquieuit tandem precibus noſtris*, inquit Iuo: *& conceſſit vt eum ad Curiam ſuam, quæ Aurelianis in Natali Domini congreganda erat, ſecurè adduceremus; & ibi cum eo & cum Principibus regni de hoc negotio, quantum fieri poſſet ſalua regni integritate, tractaremus.* Verùm id quod ſequitur, magni momenti eſt. Nam Radulfus reſtitutus quidem eſt, vt Iuo optauerat; ſed ea lege, vt homagium ab omnibus Epiſcopis præſtari ſolitum, Regi præſtaret. Gregorius VII. Vrbanus II. & Paſchalis II. ſummi Pontifices prohibuerant in Conciliis Romanis, ne Epiſcopi homagium præſtarent Principibus. At Galli noſtri his Decretis conſenſum ſuum adhibere noluerunt. Vnde intelligere poſſumus, Concilia Regia non ceſſiſſe Romanis quæ jura regia infringebant, ac præterea eadem Concilia adegiſſe Epiſcopos regni ad reuerentiam erga Principes. *Sed reclamante Curia*, inquit Iuo, *plenariam pacem impetrare nequiuimus, niſi prædictus Metropolitanus per manum & ſacramentum eam fidelitatem Regi faceret &c. Quod perſuadentibus & impellentibus totius Curiæ Optimatibus, etſi propter mandatorum rigorem minùs licebat, factum eſt tamen, quia Eccleſiaſticæ paci & fraternæ dilectioni ſic expediebat.* Rogat autem Iuo Paſchalem Papam, vt factum illud gratum habere velit, quod non alia de cauſa prauum eſt quàm quòd ſuperiorum prohibitioni contradicat; verùm illud eſſe tolerandum, quòd neque reparari poſſit, neque locus ſit vltioni: *Ibi conſilij & pietatis ſtudeatis viſceribus abundare, vbi fas non eſt debitam fortitudinem exercere.* Iuo ep. 158.

II. Alterum exemplum petitur ex literis à Clero Gallicano ad Bonifacium VIII. Papam ſcriptis. Docent quippe, Regem Philippum Pulcrum conuocaſſe Epiſcopos, Abbates, Priores conuentuales, Decanos, Præpoſitos, & procuratores Eccleſiarum Cathedralium & Collegialium, Syndicóſque & procuratores vrbium & communitatum regni; eos verò, juxta Principis Edictum, Pariſios acceſſiſſe, & in Eccleſia Cathedrali congregatos eſſe anno M. CCC. II. die x. menſis Aprilis. In eo conuentu, cui Philippus interfuit, oratio Principis per

ptocuratorem ejus audita eſt. Diſſeruit ergo, Archidiaconum Narbonenſem Philippo Regi lireras Pontificis reddidiſſe, in qoibus duo quædam continerentur. Primum; Regnnm Franciæ Sedi Apoſtolicæ ſubjectum eſſe, etiam quoad temporalia. Secundum, qood nihil aliud erat quàm primi executio; Præcipere Pontificem omnibus Prælatis, Magiſtris in Theologia, & Profeſſoribus vtriuſque Iuris, vt Romam accedant, ad corrigendum exceſſus & damna quæ Rex, Officiales ejus, Barones, & populi inferebant Eccleſiis & perſonis Eccleſiaſticis. Qunniam verò ex illa Epiſcoporum aliorúmque virorum abſentia oriretut miſerrima totius regni vaſtitas, vnde conſequeretur pernicies Fidei rarúſque Sacramentorum vſus, præter immenſam vim auri quæ extra regnum ea ratiooe aſportaretur; Velle Pnocipem, eum conſilio bujus conuentus, prouidere ne quid dettimenti Regi, regno, & Eccleſiæ Gallicanæ adferant ea quæ à ſummo Pootifice & Eccleſia Romana tentabantur circa hæc quæ ſuprà dicta ſunt, & alia noonulla capita. Introductas nempe Reſeruationes Beneficiorum, Conſecrationes Archiepiſcoporum & Epiſcoporum ademptas Epiſcopis comprouincialibus; Beneficia à ſummo Pontifice conferri alienigenis, qui neque in ijs teſident, neque vllo munere ſuo funguntur; ſuper hæc, omitti non debere Penſiooes, nooas exactiones, & ſeruitia immoderata, nonnulláſque alias nouitates, quas Princeps diſſimulare vltrà non poterat. Tum à Prælatis, Baronibus, ceteris, & ab vnoquoque eorum, ſummo ſtudio poſtulauit, præcepit tanquam dominus, & vt amicus rogauit, vt ſe conſilio & ope ſua juuarent, quemadmodum ad id tenebantur ratione fidei quam Principi ſpoponderant. Quippe cupere ſe ſeriò ſtudere conſeruandæ antiquæ libertati, honori, & ſtatui regni ſui ſuorúmque ſubditorum, ac præterea reparandis damnis ſuprà memoratis, ac reformationi Regni & Eccleſiæ Gallicanæ. At Baronibus & Syndicis Communitarum ſeorſim deliberantibus in bac materia, vna omnium vox fuit, reddere ſe Principi gratias quòd ram præclarum conſilium ſuſcepiſſet; vitam porrò ſe ac fortunas ſuas lubenter oblaturos periculis, vt regium illud conſilium ad effectum perducatut. Addunt autem, ſe nouitates illas oon toleraturos deinceps, tametſi Princeps eas pati aut diſſimulare voluerit. Epiſcopi verò in epiſtola ſua, quam diximus, ad Bonifacium, aiunt ſe conatos eſſe animos Regis ac Baronum placare ac lenire, ac publicè dixiſſe eam ſummo Pontifici mentem oon fuiſſe vt libertatem regni vel famam Regis violaret. Coactos tamen ſtatim teſpoodere, omni cunctatione remota; adeo vt publicè tuoc dictum ad eos fuerit, qnòd ſi quis ipſorum contrariam ſententiam promeret, haberetur pro inimico Regis & Regni. *Ac prædicto*, inquiunt, *patenter & publicè vniuerſis, quòd ſi quis voluntatis contrariæ appareret, ex tunc pro inimico Regis & Regni notoriè habebatur.* Cùm autem intelligerent in eo poſitum eſſe negotium, vt ſi voluntati Regis & Baronum repugnarent, periculum eſſet ne laïci exuerent reuerentiam & obſequiom in Eccleſiam Romanam & Gallicanam, neceſſitate illa adactos reſpondiſſe adjuuaturos ſe Regem conſilio & ope ſua pro conſeruatione perſonæ ejus, Iuriúmque, Honorum, ac Libertatis Regni; eos nimirum Epiſcopos, qui Ducatus, Comitatus, Baronias, aliáue feuda poſſidebant, juxta conditiooes ſuorum juramenrorum; alios verò, ſecuodùm ſponſionem fidei. Regi nihilomious ſupplicaſſe, vt pateretur Epiſcopos ad Booifacium accedere, quandoquidem Romano Pontifici obedire tenebantur. Regem verò ac Barones reſpondiſſe, noo permiſſuros ſe vt Epiſcopi iter illud aggrederentur. Cùm itaque manifeſtum foret imminere diſſidium inter Regnum & Eccleſiam Romanam; cùm eis minæ frequenter proponantur, pro captione temporalitatis; réſque eò deuenerit, vt pro nihilo habeantur excommunicationes quas ferri circa bæc contingeret; Orare ſe Pontificem, vt eam curam his malis adhibear, quæ animorum concordiam poſſit reducere. Tum etiam, vt literas reuocet, quibus eos euocauerat ad Concilium; *Vocationis Edictum*, vt aiunt Epiſcopi.

Epiſtola illa manifeſtè probat duas obſeruationes à me paulò antè prolatas. Primùm quidem; non ſolùm perſonas Eccleſiaſticas, ſed vniuerſum conuentum deliberaſſe de politia Eccleſiaſtica ad prohibendam nouitatis introdoctionem. Tum, Proceres & populum continere ſolitos in officio Clerum, eíſq; ſecuritatem addere aduersùs aulæ Romaoæ terrores.

III. Intelligebant ſanè perſonæ Eccleſiaſticæ eum agendi modum plurimùm valere apud ingenia Curiæ Romanæ. Itaque quoties priuatim eorum intererat, publicè proteſtabantur, non ſolùm non aſſentiri ſe ſummi Pontificis deſideriis, ſed etiam Regem & Principes palam obſiſtere, adeo vt minarentur ſe vitam ac fortunas ſuas ea de cauſa lubenter objecturos periculo. Illuſtre hujus rei exemplum extat in Conuentu Eccleſiæ Gallicanæ, quem anno M. CC. XXVI. Auarici Biturigum egit Romanus Cardinalis; vt in Henrico III. narrat Matthæus Pariſius. Cùm is de negotio Albigenſium diſſeruiſſet, ſecretis conatibus, cùm jam plures ex delegatis receſſiſſent, obtinere tentauit vt ratio haberetur petitionis quam Papa faciebat; nimirum vt duarum Præbendarum Collatio Sedi Apoſtolicæ reſeruaretur, quarum vna ad Epiſcopi aut Abbatis collationem pertineret, alia verò ad Capitulum aut Monaſterium. Verùm huic petitioni intercesſerunt procuratores Capitulorum Eccleſiarum Metropolitanarum, aſſerentes id fieri non poſſe, quin ſcandalum ingens excitetur in Eccleſia Gallicana, conſenſum verò quorundam nullius roboris futurum in cauſa quæ ad publicam omnium vtilitatem ſpectabat. Addunt autem, Regi & omnibus Principibus deſtinatum eſſe, ei petitioni obſiſtere: *Cùm ferè omnes majores, & generaliter omnes ſubditi, necnon & ipſe Rex, & omnes Principes, parati ſint contradicere, & reſiſtere vſque ad capitis expoſitionem, & omnis honoris priuationem; præſertim cùm videatur imminere, propter hoc ſcandalum, ſubuerſio regni & Eccleſiæ generalis.* Infrà: *Domine, moueat vos zelus vniuerſalis Eccleſiæ: quia ſi omnium eſſet vniuerſalis oppreſſio, poſſet timeri ne immineret generalis diſceſſio. quod Deus auertat.* Verba hæc cum indignatione quadam facta, Legati conſilium interruperunt: qui palam profeſſus eſt ſe, cùm in Curia Romana verſaretur, nunquam conſenſiſſe hujuſcemodi exactionibus; & hauddubiè mandatum illud ad ſe miſſum eſſe ea mente, vt executioni mandaretur, ſi Imperij aliorúmque regnorum conſenſus accederet.

CAPVT XXXIV.

Synopſis.

I. De Concilijs Eccleſiæ Gallicanæ, tempore ſchiſmatis vltimi.

II. In ijs nihil reperitur aduerſum regiæ auctoritati; quæ ſemper tota integra conſeruata eſt. Deliberationes Eccleſiæ Gallicanæ ſpectantur tantùm velut Conſilium Regi datum. Indigent ejus conſenſu & confirmatione. Debent congruere ſtatutis Conciliorum. Præclara verba Ioannis Iuuenalis de Vrſinis Aduocati Regij referuntur.

III. Carolus VI. conatur extinguere ſchiſma. Eam ob rem congregauit Concilium Gallicanum; in quo decreta eſt Ceſſio Benedicti XIII. quam is pollicitus erat.

IV. Ex diuerſis ordinibus conflatam eſſe hanc Congregationem probatur ex Conſtitutione Caroli. Cautè itaque intelligendus eſt Archiepiſcopus Remenſis, qui ſolius Cleri mentionem facit.

V. Ordo obſeruatus in rogandis perſonarum Eccleſiaſticarum ſententijs explicatus verbis Ioannis Iuuenalis de Vrſinis. Simon Cramaudus Patriarcha Alexandrinus præfuit huic Conuentui. Et per Legatos præfuiſſe Regem adnotatum eſt in vita MS. Caroli VI.

VI. Legati ad Benedictum miſſi, qui viam Ceſſionis ei proponerent. Vir callidus, eorum ingenia eluſit. Rurſum Legatio ad eum miſſa; itemque ad Bonifacium IX. ab Hiſpania. Irriſo conatu. Dein Subtractio ab obedientia Benedicti decernitur in Concilio Eccleſiæ Gallicanæ.

VII. Ei reſtituitur obedientia, operâ Ducis Aurelianenſis.

VIII. Rurſum in Congregatione Eccleſiæ Gallicanæ an. 1406. agitata eſt materia Ceſſionis & Subtractionis. Quorundam audacia Edicto Principis repreſſa, qui apertè inuehebantur in viam Ceſſionis & Subtractionis. Tum pronuntiat Concilium, non toleraturos ſe deinceps Reſeruationes Beneficiorum, aliáue ingenia aulæ Romanæ. Magni viri interfuerunt huic Concilio.

IX. Anno 1408. decreta eſt Neutralitas. Eccleſia Gallicana modum præſcribit tenendum in Diſpenſationibus, Iudicijs appellationum, & Prouiſionibus Beneficiorum, donec durabit ea Neutralitas. Ea ſtatuta confirmata ſunt à Principe, & à Concilio Piſano.

X. Poſt extinctum ſchiſma, Carolus VI. Eccleſiam Gallicanam reduxit in ſuam antiquam libertatem. Magni momenti eſt ejus Conſtitutio.

I. SVB Carolo VI. Carolo VII. & Ludouico XII. Coocilia Gallicana nouam rurſum faciem ſumpſiſſe videntur. Attamen ſi tes propiùs introſpiciatur, deprehendere licet id nihil aliud eſſe quàm continuationem celebrationis Conciliorum regiorum, cum acceſſiooe quadam exteriori fulgoris, quo dignitas Eccleſiæ Gallicanæ illuſtratur. Certè occaſiones quæ tunc inciderunt, magni momenti erant; quòd ageretur de reformatione Eccleſiæ in Capite & in membris. Adeo vt ad obtineodum id quod deſtinatum erat, oeceſſarium fuerit inueteratis corruptelis opponere conſenſum vniuerſæ Eccleſiæ Gallicanæ; quæ eam ob cauſam omnium oculis proponi debuit, vt amplitudo ejus clariùs eluceret io coouentu generali.

II. Attamen in Conciliis illis, quæ ab anno 1394. vſque ad annum 1440. frequentiſſima fuerunt, nihil regiæ auctoritati aduerſum reperitur. Contrà, io ijs deprebeoditur integra executio jurium regiorum quæ in initio hujus libri adnotata ſunt; Ad Regem nimirum pertinere jus conuocandi Eccleſiam Gallicanam, proponendi materiam quam in conuentu agitari voluerit, examinandi res in eo decretas, eáſque, ſi viſum fuerit expedire, approbandi, earúmque executionem jubendi. Duobus modis fieri poteſt illud examen: Vel cum conſilio illuſtriorum virorum ex Tribus regni Ordinibus: Vel etiam ex ſententia mioori numeri. Primi modi exempla ſuperiùs propoſita ſunt, quoad tempora ſecundæ Regum noſtrorum Dynaſtiæ, & ioitia tertiæ. Vnde factum vt Hincmarus ad Regem Ludouicum Balbum ſcribens anno 877. dicat: *Quia de generalibus Eccleſiæ ac Regni negotijs ſine generali Primorum regni conſilio & conſenſu, ſpeciale dare conſilium neſcio, & conſenſum deliberare non valeo, nec præſumo.* At nunc videbimus, Conſilium Regium ad pauciores eſſe redactum; cùm è coontrà corpus Eccleſiæ firmetur præſentiâ plurimorum hominum eruditorum, vt in conuentibus negotia accuratiùs expendantur. Nunquam tamen diſcedere oportet ab hac certiſſima regula, Deliberatiooes Eccleſiæ Gallicaoæ cooſiderari non poſſe aliter quàm velut Conſilium Regi datum, eáſque executioni ooo poſſe mandari abſque conſenſu & confirmatione ejus. Præterea Decreta illa rata eſſe noo poſſunt, ſi quid ſtatutom fuerit, quoad politiam Eccleſiaſticam, aduerſum Canonibus Coociliorum Generalium in regno ſuſceptorum. Oportet autem vt eorum ſententiæ congruant ſtatutis Conciliorum; ita vt eò tantùm tendant, vt aut mẽtem Canonum interpretentur, aut extendant. Sed Regum ea ſemper dignatio fuit, etiam illa ætate, vt ab eis tanquam à Capite floere exiſtimarentur bona conſilia; tribuebántque ipſi Decretis auctoritatem, executionémque maturabant, pro reformatiooe politiæ Eccleſiaſticæ; Conuentus verò Eccleſiæ Gallicanæ, io quibus oegotia agitabantur, conſilium ſuum ſubminiſtrabant. Propoſitio hæc à Ioanne Iuuenale de Vrſinis Aduocato Regio in Curia Parlamenti propugnata fuit in Congregatione Eccleſiæ Gallicanæ quæ anno 1406. habita eſt Pariſiis. Adoocati hujus regij verba refert filius ejus Ioanoes Iuuenalis de Vrſinis Archiepiſcopus Remenſis in Hiſtoria Caroli VI. *Il monſtra deux choſes. L'vne, la puiſſance du Roy de France, qui eſt le bras dextre de l'Egliſe; & qu'il luy loit, & doit aſſembler les perſonnes Eccleſiaſtiques de ſon Royaume touchant le faict de l'Egliſe, pour auoir Conſeil, & en iceluy preſider comme Chef, quand il en eſt requis; & ſans aucune requeſte de perſonne, ſi bon luy ſembloit; Comme au cas qui s'offroit, où il auoit eſté requis de par l'Vniuerſité, & d'aucuns Prelats, & Perſonnes Eccleſiaſtiques. Et que ſans ſupplication de perſonne, quand il verroit eſtre expedient, le pourroit faire, & en iceluy conclurre, & faire executer ce qui ſeroit conclu & auiſé en iceluy Conſeil.* Hujus regiæ auctoritatis clara documenta extant io modo agendi qui tunc temporis vſurpatus eſt ad ſopiendum diuturnum illud ſchiſma quod Eccleſiæ Vnitatem ſcidit per multos annos.

III. Cùm Carolus V. Rex Clementi VII. Aoenione ſedenti adhæſiſſet in ſchiſmate, filius ejus Carolus VI. pariter cum vniuerſo regno adhæſit Benedicto XIII. quem poſt Clementis obitum Cardinales Aueoioni commorantes elegerant, poſtquàm is pollicitus fuiſſet amplexurum ſe omnes vias quæ proponerentur pro vnione Eccleſiæ, etiam vſque ad Ceſſionem ſiue Reſigoationem Papa-

tus

tus incluſiuè. Summâ curâ conatus eſt Carolus ad Vnitatem reuocare contendentes, tam eum qui Romæ commorabatur, quàm qui Aueniòni. Vt autem inueſtigaret quauam in primis ratione id aſſequi poſſet, in Conciliòne Generali, ſiue per viam compromiſſi, aut Ceſſionis, Concilium congregauit Prælatorum, Capitulorum, Nobilium, Communitatum, Doctorum in Theologia & in vtroque Iure, aliorúmque procerum: qui cenſuerunt viam Ceſſionis ſecuriorem eſſe, breuiorem, ac omnium maximè honeſtam & decoram; porrò eam fidelium conſcientiam in tuto collocaturam, ac ſchiſma prorsùs extincturam.

IV. Ex diuerſis ordinibus conflatam eſſe hanc Congregationem diſcimus ex literis Caroli VI. in quibus ſic habetur: Tom. 2. Libert. Eccl. Gallic. cap. 20. num. 1. *Conuocauimus Concilium Prælatorum, Capitulorum, Nobilium, Vniuerſitatum, plurium ſacræ paginæ & vtriuſque Iuris Doctorum, religioſorúmque deuotorum, & aliorum Procerum regni noſtri: intra quos viſis diligenter, atque diſcuſſis, ac digeſtis maturè pluribus vijs, tandem per opinionem ipſius conuocati Concilij comperimus aſſumendam &c.* Quare cum cautione quadam intelligendus eſt Archiepiſcopus Remenſis in ſua Hiſtoria: in qua ait, Regem anno 1394. congregaſſe Pariſiis Archiepiſcopos, Epiſcopos, Abbates, monachos, & alias perſonas Eccleſiaſticas, vt ſententiam eorum exquireret quonam modo ſe gerere deberet in cauſa hujus ſchiſmatis; *pour auoir leurs auis de proceder en cette matiere.* Verba enim hæc non excludunt Nobiles, aut ceteros quos Rex euocauerat; tametſi indicant eos in corpore Eccleſiæ Gallicanæ conſtitutos non fuiſſe, ſed in Conſilio Regio. Vnde factum vt eorum quoque ſententiæ, æquè ac ſententiæ Prælatorum, ſecundùm quam ſubtractio hujuſmodi decreta eſt, mentio fiat in Decreto anni 1406. lato contra epiſtolam quandam Academiæ Toloſanæ: *Prælatos, Vniuerſitates, viros deuotos, Principes inſuper, & Duces, Barones, Milites, & cetera Regni & Delphinatus, & vtriuſque brachij ſuppoſita accitos ad Concilium acciri & congregari feceramus.* Item in Literis Caroli VI. datis anno M. CCCC. VII. *Auons par pluſieurs & diuerſes années faict aſſembler pardeuers Nous en noſtre ville de Paris les Prelats, & le Clergé, & pluſieurs des Princes de noſtre Sang, Barons, Vniuerſitez des Eſtudes, & autres Sages & preud'hommes de noſtre Royaume en tres-grand nombre, pour auoir ſur ce leur Auis & Conſeil.*

V. At ex Hiſtoria Ioannis Iuuenalis de Vrſinis diſcimus ordinem obſeruatum in rogandis perſonarum Eccleſiaſticarum ſententiis; qui meliùs explicari non poteſt, quàm ipſis verbis auctoris: *Pour demander les opinions, & en faire les relations au Roy & à ſon Conſeil, fut ordonné Meſſire Simon de Cramaut Patriarche d'Alexandrie & Eueſque de Carcaſſone, qui eſtoit vn des principaux du Conſeil du Roy, & notable Clerc. Les Prelats & autres perſonnes Eccleſiaſtiques furent tous aſſemblez au Palais à Paris.* Infrà: *Le Patriarche leur expoſa comme le Roy les auoit mandez, pour auoir leur Auis & Conſeil des manieres de proceder, & de trouuer la voye d'y paruenir. Lors leſdits Prelats en gardant les loüables couſtumes anciennes firent vne Proceſſion par la grand' Sale du Palais, & par la Cour, pour venir à la Saincte Chapelle; où fut dicte vne Meſſe du ſainct Eſprit par vn Prelat pour inuoquer l'ayde de Dieu, à ce qu'il les voulut inſpirer à bien deliberer. Puis s'en retournerent en ladite Sale. Et les fit le Patriarche jurer qu'ils diroient leur vraye opinion, ſans aucune fiction ny partialité; & demanda à chacun ſon opinion; dont il y en eut pluſieurs belles & hautes. Et finablement tous furent d'opinion, que la voye de Ceſſion eſtoit la plus expediante,* imò *neceſſaire à trouuer vnion, & meilleure que la voye de compromis dont aucuns auoient touché. Laquelle deliberation fut rapportée au Roy, aux Seigneurs du Sang, & du Grand Conſeil; leſquels en furent tres-contens. Et fut conclu que ladicte voye diligemment ſe practiqueroit.* Verùm Ioannes Iuuenalis ſilentio tranſmiſit, id quod auctor MS. vitæ Caroli VI. adnotauit, Duces Biturigenſem, Burgundum, & Aurelianenſem huic conuentui præfuiſſe vice Regis.

VI. Anno 1395. Carolus exequi volens hanc deliberationem, Duces Biturigum & Burgundiæ patruos ſuos, ac Ducem Aurelianenſem fratrem ſuum, ad Benedictum Papam miſit, qui ei perſuaderent, vt ſecundùm quod

ipſe pollicitus fuerat, viam Ceſſionis amplecteretur. Verùm eorum ingenia eluſit Benedictus, viam Compromiſſi proponens inter partes; quod negotium iſtud adeo implicabat, vt finis nunquam ſperari poſſe videretur. Poſt reditum Legatorum, Rex cum conſilio alterius Congregationis rurſum aliquot viros ad Benedictum deſtinauit, oratum vt Papatu cederet; ſi verò is recuſaret, finem ſe ſchiſmati imponere curaturum indicarent, prout meliùs fieri poſſe exiſtimaret. Eodem verò tempore, idem ab Bonifacio IX. Antipapa Romæ commorante poſtulari juſſit, quem ob eandem cauſam vrgebant Legati Regum Angliæ & Caſtellæ. irrito vtrobique conatu; quòd vterque Pontificum dignitatem ſuam retinere deſtinaſſet. Quo factum eſt, vt Carolus Concilium Eccleſiæ regni ſui Pariſiis congregauerit: ad quod acceſſere Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Procuratores Prælatorum abſentium, ac Deputati Capitulorum Eccleſiarum Cathedralium. In eo conuentu Rex præſente ſe, ac præſentibus etiam Principibus, & Gentibus Conſilij ſui, cauſam hanc examinari, orarique juſſit vtrinque à viris doctis, ad eum modum quo orari cauſæ ſolent in Curia Parlamenti: *Itaque*, inquit Carolus, *alternatis diebus in Conſilio noſtro, modo & forma quibus audientiæ in Curia noſtra dantur &c.* Dictum itaque eſt, teneri Regem, juxta Sacram Scripturam & Canones, ad adhibendum ſchiſmati remedium, ejúſque extirpationem vnà cum ceteris Regibus procurandam. Quoniam verò ejus ſchiſmatis continuatio imputanda erat Benedicto ſummo Pontifici, quòd viam Ceſſionis à ſe in Electione ſua juratam reſpueret, ſubtrahendam illi Obedientiam velut ſchiſmatico. Itaque Rex ſe ad ſententiam Eccleſiæ Gallicanæ accommodans, decernit cum conſilio Principum regij ſanguinis, ac nonnullorum aliorum Principum, Eccleſiæque regni ſui, ſe, Eccleſiam, Clerum, & populum recedere ab obedientia Benedicti. Iubet autem vt interim Beneficiis prouideatur per Electiones & Collationes. Conſtitutio illa data fuit Pariſiis die 27. Iulij 1398. & propoſita in Parlamento die 29. menſis Auguſti inſequentis. Quoniam verò Prouiſiones Beneficiorum, aliæque expeditiones in Curia Romana fieri ſolitæ, multis difficultatibus implicatæ erant; Concilium Eccleſiæ Gallicanæ nonnulla ſtatuta edidit, vt obſeruarentur. Sed eorum confirmationem poſtulauit à Rege; qui eam conceſſit, poſtquàm Statuta illa in Conſilio regio examinata fuerunt; vt patet ex Conſtitutionibus regijs anni 1399. & 1406.

VII. Cùm ſubtractio non ſuccederet ex ſententia eorum qui ejus repertores fuerant, Dux Aurelianenſis ſumma vi tentabat vt obedientia Benedicto reſtitueretur. Eam ob cauſam Rex Clerum regni ſui conuocauit Lutetiam anno 1403. quò Benedictus miſit duos Cardinales. Negotium agitatum eſt in Conſilio regio, præſente Rege, *in abſentia Prælatorum*; in quo decretum fuit, reſtituendam eſſe obedientiam Benedicto, ijs conditionibus quæ in quadam ſcedula continebantur; quarum præcipuæ fuerunt iſtæ: Ceſſurum Pontificatu Benedictum, *Cedente, decedente, vel ejecto aduerſario*, Prouiſionéſque Beneficiorum valituras quæ factæ fuerant tempore ſubtractionis. His actis, Princeps, præſentibus Biturigum & Burgundiæ Ducibus, *determinationem* ſuam per Cancellarium ſignificari juſſit conuentui Prælatorum: quorum aliqui ſtatim conſenſerunt regiæ conſtitutioni, alij verò moram ſibi dari poſtularunt ad communicandum cum Epiſcopis ſuarum prouinciarum. Interim Rex ad ſe Duces illos accerſiuit, & ad Cathedralem Eccleſiam Pariſienſem profectus eſt: vbi Miſsâ per Cardinalem Præneſtinum celebratâ, populo ſignificata eſt voluntas regia, habita in eam rem concione à Petro de Alliaco Epiſcopo Cameracenſi. Attamen Conſtitutio Regia modeſtiſſimis verbis conſcripta eſt. Declarat enim ſe quinquennio antè decreuiſſe ſubtractionem cum conſilio Prælatorum, Principum, Cleri, & Magnatum Regni. Cùm autem ſibi affirmatum fuerit à duobus Cardinalibus Papam Benedictum ſeriò amplecti velle viam Ceſſionis; idcirco ſe, cum conſilio & conſenſu Ducum Biturigenſis & Burgundi patruorum ſuorum, fratris ſui Ducis Aurelianenſis, & patrui item ſui Ducis Borbonij, cum

Vita Caroli VI. MS

conſilio etiam Prælatorum, Academiarúmque Pariſienſis, Toloſanæ, Andegauenſis, & Monſpelienſis, plurimorúmque Magnatum & Nobilium regni, decernere ſubtractionem illam in poſterum ceſſaturam, reſtitutúmque in Benedicto Papæ obedientiam. Iſthæc verbis Gallicis explicantur in alia ejuſdem Regis Conſtitutione, quæ ſic habent: *Sçanoir faiſons que comme à grande & meure deliberation, & par le Conſeil des Seigneurs de noſtre Sang & lignage, des Gens de noſtre Grand Conſeil, des Prelats de ſaincte Egliſe, Vniuerſité & Clergié de noſtre Royaume &c.*

Tom. 1. Libert. Eccl. Gall. cap. 10. num. 9.

VIII. Anno 1406. rurſum congregata eſt Eccleſia Gallicana, ac rurſum examinata materia ceſſionis & ſubtractionis. Iuſſit autem Rex in ſuo Conſilio, vt de ea in vtramque partem diſputaretur à duodecim Theologis & Canoniſtis: inter quos Magiſter Petrus Plout ſacræ Theologiæ Doctor * luculenter oſtendit quanta eſſet in hujuſcemodi rebus regia auctoritas, vt inquit Ioannes Iuuenalis de Vrſinis. Tandem Concilium Regi ſupplicauit, vt quorundam audaciam compeſceret, qui paulò acerbiùs inuehebantur in viam Ceſſionis paulò antè propoſitam ad extirpandum ſchiſma, ſubtractionémque vituperabant quæ facta fuerat. Eam ob rem, orarunt regiam majeſtatem, vt ſub certis pœnis prohiberet ne quis deinceps talia loqueretur; útque decerneret rata eſſe & firma quæcunque acta fuerant tempore ſubtractionis; quicquid verò ſecùs præſumptum fuerit, in irritum mitteretur. Annuit Princeps poſtulatis, Conſtitutione data die 14. Ianuarij 1406. in qua continentur juſſiones, mandata, & probibitiones, vti Concilium poſtulauerat. Præterea Concilium pronuntiauit, non toleraturos ſe deinceps Reſeruationes Beneficiorum, Gratias expectatiuas, aliáue ingenia aulæ Romanæ in contemptum veterum Conciliorum à ſummis Pontificibus introducta. Regem verò rogauit, deliberationi huic auctoritatem addere, donec Concilium Generale poſſet haberi. Cui petitioni ſe Procurator regius adjunxit. Notatu digna ſunt verba Conſtitutionis Regiæ, quæ data eſt anno 1406. die 18. Februarij: *Supplicabant humiliter & deuotè, quatinus nos ipſorum deliberationi & concluſioni conformanter adhærentes, ipſas gratas habere, & dictas Eccleſias & viros Eccleſiaſticos noſtrorum Regni & Delphinatus quoad prædicta ad ſuam libertatem antiquam, & Iuris communis diſpoſitionem, quantum in nobis eſt, reducere, & in eadem libertate eos conſeruare & manutenere, omnia in contrarium impedimenta ſubmouendo, dignaremur. Nos igitur attendentes quòd ſicut Sacerdotes debitores ſunt vt veritatem quam audiuerunt à Deo liberè prædicent, ſic Princeps debitor eſt vt veritatem, quam audiuit à Sacerdotibus, probatam quidem Scripturis, defendat fiducialiter, & efficaciter exequatur; habita priùs deliberatione matura, & tractatu diligenti cum pluribus de genere noſtro Principibus, aliiſque viris Notabilibus & famoſis; dictorum Prælatorum & aliorum virorum Eccleſiaſticorum & Procuratoris noſtri ſupplicationem & requeſtam juſtam & rationabilem, ſanctorúmque Patrum & Conciliorum Generalium Decretis conformem reputantes, eam in forma ſicut præmittitur de noſtra certa ſententia duximus admittendam: prædictas deliberationes & concluſiones ratas habentes, dictas Eccleſias & viros Eccleſiaſticos quoad prædicta ad ſuam libertatem antiquam & juris communis diſpoſitionem reducendos eſſe cenſemus, & quantum in nobis eſt reducimus, eóſque in eadem libertate per nos de cetero manuteneri & conſeruari volumus per præſentes; mandantes & diſtrictiùs injungentes dilectis & fidelibus Conſiliarijs noſtris Gentibus noſtrum præſens tenentibus & qui in futurum tenebunt Parlamentum &c.* Verba ipſa referre volui, quoniam hæc eſt ſumma Congregationis cui interfuerunt quamplures viri doctiſſimi, adeo vt Ioannes Iuuenalis de Vrſinis affirmet, nullos ætate illa in vniuerſo orbe Chriſtiano reperiri potuiſſe viros, qui iſtos doctrina ſuperarent. Quapropter mirum non eſt, ſi cauſas hujus Conſtitutionis ſequens ætas deſcripſit in Pragmatica Sanctione. Ceterùm in his verbis Conſtitutionis videmus quidem Eccleſiam Gallicanam decreta ſua edere, ſed ita tamen vt ea à Rege confirmari poſtulet. At parte ex alia, Princeps profitetur ſe ex officio teneri ad Tuitionem veritatis quam Sacerdotes docuerint. Sed tamen obſeruandum eſt, non ita ſe agere Principem, quaſi ad eum ſimplex tantùm executio pertineat, ſed cauſæ etiam cognitionem ad ſe trahere, vt videat an ea quæ propoountur, conſentanea ſint ſacræ Scripturæ & Canonibus antiquo-

** monſtra bien la puiſſance du Roy en telles matieres.*

Cap. 10. num. 11.

Cap. 11. num. 9.

Auſſi en toute Chreſtienté on euſt bien failly à trouuer de plus notables Clercs.

rum Conciliorum. Vno verbo; vniuerſa examinat in ſuo Conſilio, pronuntiat petitiones æquas eſſe, Eccleſiam Gallicanam reducit in ſuam antiquam libertatem quoad Prouiſionem Beneficiorum, decernit eam libertatem in poſterum obtinere debere, ac Conſiliariis ſuis imperat hujus Conſtitutionis executioni inuigilare. Diſcrimen illud quod intercedit inter Deliberationes Eccleſiæ Gallicanæ & Regias, pariter obſeruatum eſt in Conſtitutione edita anno 1418. in qua Princeps profitetur recipere ſe Deliberationes Eccleſiæ regni ſui per modum Conſilij: *Certas concluſiones per eos electas, & tandem nobis ab eiſdem per modum conſilij relatas ſuſcepiſſemus, approbaſſemus, & eas ſolidè tenendas ac inuiolabiliter obſeruandas ſtatuiſſemus.*

IX. Tandem anno 1408. decreta eſt Neutralitas; hoc eſt, decretum ne alterutri Pontificum obedientia exhiberetur, non ei qui Auenioni morabatur, neque etiam ei qui Romæ habitabat. Interim Eccleſia Gallicana Pariſiis congregata, nonnulla Statuta condidit, quibus præſcripſit ordinem tenendum in Diſpenſationibus, Iudiciis Appellationum, & Prouiſionibus Beneficiorum; præſide Archiepiſcopo Senonenſi, ob abſentiam Patriarchæ Alexandrini. Magni momenti eſt vltima clauſula:
Cap. 10. Libert. Eccl. Gallic, num. 16. *Hæc omnia deliberata ſunt, ſaluis juribus Coronæ Franciæ, & Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ; ſalua etiam debita ſanctæ Sedi Apoſtolicæ reuerentia, & Domino Papæ futuro legitimo, claue non errante.* Statuta illa à Rege confirmata fuerunt. Et quamuis ejus Conſtitutio de ea re non extet, hujus tamen Confirmationis mentio extat in Conſtitutione diei 17. Aprilis 1416. itémque in Conſtitutione anni 1412. quæ ratas eſſe ac firmas ſanciunt Prouiſiones factas
Num. 21. tempore Neutralitatis: *A nous, qui ſommes Gardien, Protecteur, & Defenſeur des Egliſes de noſdits Royaume & Dauphiné, & qui les Statuts & Ordonnances deſſuſdictes faictes audit Concile auons ratifiées & approuuées, appartient iceux, & tout ce qui s'en eſt enſuiuy, faire tenir & garder, ſans enfreindre.* Concilium Generale Piſanum habitum anno 1409. ea Statuta approbauit; vt conſtat ex ejus Decreto, quod extat in
Num. 10. Regeſtis Parlamenti.

X. Extincto tandem apud Conſtantiam ſchiſmate, ac Martino V. ſummo Pontifice electo, querelæ tamen Gallorum non deſiere; quia Concilium non decreuerat prohibitionem Reſeruationum Beneficiorum, neque pecuniarum exactionem vetuerat. Quapropter Rex coactus fuit definitiuo decreto prouidere his rebus. Iam antea quidem anno 1406. ſtatuerat ex ſententia Concilij regni ſui, vt Eccleſia Gallicana reduceretur in ſuam antiquam libertatem, quoad Electiones & Collationes Beneficiorum. Verùm id decretum tantùm fuerat, interim valiturum, donec Concilium Generale celebraretur. Sed cùm videret nullum à Conciliis Piſano & Conſtantienſi remedium eſſe quæſitum, definitiuè pronuntiat. Reducens autem in perpetuum Eccleſias regni ſui in antiquam ſuam libertatem, decernit vt Prouiſiones Beneficiorum fiant ſecundùm antiqua Concilia; abolitis prorsùs Reſeruationibus, & Gratiis expectatiuis. Tum prohibet exactiones Romanæ Curiæ. Quo loco, duo quædam obſeruanda ſunt. Primum; Conſtitutionem illam poſt extinctum ſchiſma latam eſſe, cùm data ſit anno 1418. Alterum; Integrum Eccleſiæ Gallicanæ Concilium non fuiſſe conuocatum ad tractandum de editione hujus Conſtitutionis: quæ decreta fuit in Conſilio extraordinario Principis, in quo aderant Prælati quamplurimi, nonnulli Conſiliarij Parlamenti Pariſienſis, ac Doctores. Hæc ſunt verba Conſtitutionis: *Præhabita deliberatione matura cum Prælatis quamplurimis, & Gentibus camerarum dicti noſtri Parlamenti, aliiſque pluribus Doctoribus & Magiſtris de dicta Vniuerſitate Pariſienſi, in ingenti numero, in camera dicti noſtri Parlamenti de mandato noſtro congregatis.* Eapropter, verba quæ ſequuntur addita ſunt ad calcem hujus Conſtitutionis: *Per Regem, ad Relationem Magni ſui Conſilij in Camera Parlamenti tenti per Dominum Delphinum Viennenſem.*

CAPVT XXXV.

Synopſis.

I. Carolus VII. Eccleſiam Gallicanam congregat Auarici Biturigum. In eo conuentu examinantur Decreta Concilij Baſileenſis, ac recipiuntur.

II. Publicam eorum acceptationem fieri poſtulat Eccleſia Gallicana. Tum condita Sanctio Pragmatica. In ea emicant clara argumenta regiæ auctoritatis.

III. Gallorum Reges in coronatione ſua pollicentur Epiſcopis Protectionem & Tuitionem jurium Eccleſiæ. Intelligendum id juxta veteres formulas; quæ explicantur. Iuſiurandum Philippi I. Regis.

IV. Emicat item auctoritas regiæ protectionis in Congregatione Eccleſiæ Gallicanæ habita Auarici Biturigum anno 1440.

V. Conuentus Turonenſis tractauit de Capitulis à Rege Ludouico XII. propoſitis anno 1510. de bello inferendo Papæ Iulio. Reſponſa Eccleſiæ Gallicanæ ſpectanda ſunt tanquam data ab iis penes quos eſt auctoritas decernendi.

I CAROLO dein VII. regnante, Concilium Eccleſiæ Gallicanæ congregatum eſt Auarici Biturigum anno M. CCCC. XXXVIII. in eóque ad vſum reuocatæ ſunt omnes regulæ ſuprà à nobis obſeruatæ. Concilium Baſileenſe generale plurima Decreta ſtatuerat pro reformatione Diſciplinæ Eccleſiaſticæ, præſertim quoad Prouiſionem Beneficiorum, & judicia cauſarum. Dein Legatos ſuos ad Regem & ad Eccleſiam Gallicanam miſit, oratum vt ea Decreta ſuſciperentur & obſeruarentur in Gallia. Rex verò ex ſententia Magni ſui Conſilij conuocauit in vrbem Biturigenſem Archiepiſcopos, Epiſcopos, inſignia Capitula, Abbates, Decanos, Præpoſitos, & alios Prælatos Eccleſiaſticos, Magiſtros Doctores in Iure diuino & humano, alióſque viros doctos Academiarum, aliáſque item perſonas regni & Delphinatus; quos omnes in magno numero congregauit in Capitulo ſanctæ Capellæ Biturigenſis. Congregationi præſidebat Carolus Rex; aſſidentibus ei primogenito ejus filio Ludouico Delphino Vienneſi, Duce Borbonio, aliiſque Magnatibus, & viris eruditiſſimis in rebus Eccleſiaſticis & ſecularibus, de Magno ſuo Conſilio: *In qua quidem ſolemni Congregatione præſidentes, aſſiſtentibus nobis primogenito noſtro Ludouico Delphino Vienneſi, Duce Borbonio, aliiſque Magnatibus, proceribus, & viris peritiſſimis in Eccleſiaſticis & ſecularibus de Magno Conſilio noſtro.* In ea Congregatione auditi ſunt à Principe Legati Eugenij IV. cauſam ejus oratores, tum etiam Legati Synodi Baſileenſis. Poſt quæ Carolus vtrorumque cauſam ſe præſente examinare juſſit diuerſos Doctores. Cùm autem ea diſcuſſa fuiſſet; Eccleſiaſticæ perſonæ repræſentãtes Eccleſiam Gallicanam ſummâ curâ apud eum enarrauerunt quanta confuſio in politiam Eccleſiaſticam introducta eſſet, cui, vt ipſi exiſtimabant, abundè prouiderant Decreta Concilij Baſileenſis. Itaque conſentire ſe acceptationi horum Decretorum; alios quidem, prout concepta erant; nonnullos, cum modificationibus à ſe additis. Eas porrò modificationes non ea mente introductas fuiſſe, quaſi dubitaretur de auctoritate eorum qui Decreta hæc condiderant; ſed quia exiſtimarunt eas congruere vtilitati publicæ, & conſuetudini Eccleſiæ Gallicanæ.

II. Concilium itaque Biturigẽſe cenſuit ſuſcipienda eſſe Decreta illa, orandúmque Regem vt publica eorum acceptatio fieret; útque Edicto ſiue Pragmatica Principis Sanctione firmarentur, eorúmque executio imperaretur Curiæ Parlamenti & aliis Officiariis. Tum omnes Epiſcopi & perſonæ Eccleſiaſticæ repræſentantes Eccleſiam Gallicanam, humiliter Regi ſupplicarunt vt rebus in Congregatione decretis regium conſenſum adhiberet; eáſque cum effectu protegeret, jubens vt inuiolabiliter obſeruentur. At Princeps de negotio iſto deliberari juſſit in magno ſuo Conſilio; in quo aderant Principes regij ſanguinis, quamplurimi Magnates, & viri graues Eccleſiaſtici & ſeculares. Conſiderans autem Carolus Sacerdotes teneri ad prędicandam veritatẽ quam à Chriſto didicerunt, Regem verò ad ejuſdem veritatis protectionem teneri, ſi ſacris Scripturis congruat; intelligens porrò, poſt maturam deliberationem in Conſilio ſuo habitam, ſupplicationem ac poſtulationem Cleri juſtam eſſe & rationabilem, ac Decretis Sanctorum Patrum conſentaneam; prædictas deliberationes

ratas habuit, eiſque conſenſum & auctoritatem ſuam adjunxit; præcipiens vt eæ cuſtodiantur & obſeruentur, & inter Conſtitutiones Regias deſcribantur. Tum Curiæ Parlamenti & aliis Officiariis præcipit, vt eas inuiolabiliter obſeruari faciant à perſonis Eccleſiaſticis & ſecularibus, graui pœna rebellibus irrogata. Siugula quæ hucuſq; diximus colliguntur ex Edicto quod Pragmaticam Sanctionem vocaot. Ex eo enim diſcimus, Regem conuocare Concilium regni ſui, eiſque cum Conſilio ſuo præſidere, cauſas præſente ac jubente eo tractari, deliberationes Eccleſiæ Gallicanæ nonantè executioni poſſe mandari quàm Regis Edicto firmatæ ſint, examinari porrò debere à Principe in Conſilio ſuo, Protectionémque executionis, infractionúmqne caſtigarionem delegari magiſtratibus regiis. Inirio autem Edicti Rex declarat ſe ex officio, quod ipſi commune eſt cum vniuerſis Principibus, teneri ad conſeruationem Canonum antiquorum Patrum; ac præterea id ſibi priuatim incumbere ob Promiſſionem ſiue jusjurandum, quod io coronatione ſua jurauerat. quas pariter cauſas attulerat Carolus VI. in Conſtitutione edita anno 1406. de qua ſuperiùs egimus.

III. Nam Reges noſtri io coronatione ſua pollicentur ſe Protectionem & Tuitiooem ſuam exhibituros juribus Eccleſiæ conſeruandis. Quod intelligeodum eſt juxta veteres formulas, in quibus conſeruatur voluntas Epiſcoporum qui Petitiooem banc fecerant. Eorum autem mens non ea tantùm eſt, vt bonorum ſuorum conſeruationem ſibi à Principe promitti velint, aut libertatem celebrandi officia diuina; ſed præterea ſolliciti ſunt dé conſeruatione jurium & priuilegiorum quæ ad ipſos pertinent ſecundùm Canones. Ita enim docet formula jurisjurandi à Philippo I. emiſſi anno 1059. cùm conſecratus eſt Rex viuente patre. Ea autem his verbis concepta eſt: *Ego Philippus Deo propitiante mox futurus Rex Francorum, in die ordinationis meæ promitto coram Deo & Sanctis ejus, quòd vnicuique * de vobis commiſſis Canonicum priuilegium & debitam legem atque juſtitiam conſeruabo, & defenſionem quantum potero adjuuante Domino exhibebo, ſicut Rex in ſuo regno vnicuique Epiſcopo & Eccleſiæ ſibi commiſſæ per rectum exhibere debet. Populo quoque nobis credito me diſpenſationem legum in ſuo jure conſiſtentem noſtra auctoritate conceſſurum.* Formula illa deſcripta eſt, vſque ad vocem *Populo*, ex ea quam Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus obtulit Ludouico Balbo, Caroli Calui filio, anno 877. cùm is apud Compendium coronatus & conſecratus fuit; quæ extat in Capitulis Caroli Calui à Sirmondo editis, quámque Reges ſemper vſurparunt vſque ad tempora Philippi Primi. Ac licèt dein ejus verba fuerint immutata, res tamen ipſa manſit. Sicut ante Ludouicum Balbum, Reges eandem quidem Promiſſionem faciebant, ſed aliis verbis; vt conſtat ex Promiſſione facta à Carolo Caluo anno 869. quando Rex Metis coronatus eſt in regno Hlotharij: *Sciatis me —— vnicuique in ſuo ordine ſecundùm ſibi competentes leges tam Eccleſiaſticas, quàm mundanas, legem & juſtitiam conſeruare.*

* Legendum, de vobis, & Eccleſiæ vobis commiſſis

IV. Alia quoque Eccleſiæ Gallicanæ Congregatio juxta Decretum Caroli VII. habita fuit Auarici Biturigum anno 1440. occaſione ſchiſmatis in Eccleſia vigenris, in qua auctoritas Protectionis Regiæ ſingulariter emicat. Cùm Synodus Baſileenſis depoſuiſſet Eugenium IV. & in ejus locum ſubſtituiſſet Amedeum Ducem Sabaudiæ, qui Felix V. dictus eſt; Legati Eugenij & Concilij Baſileenſis audiri ſunt à Rege, coram Concilio Eccleſiæ Gallicanæ, quæ nonnullas Concluſiones edidit in bac materia. De his ergo cùm relatum eſſet Principi in ſuo Magno Conſilio, ipſe eas *gratas & acceptas* habuit; & ſecundùm eas Conſtitutionem edidit, quæ ad Parlamentum miſſa eſt. Hujus Conſtitutionis ſententia hæc eſt. Regem lubenter auditurum Eccleſiam legitimè congregatam. Quoniam verò multi viri ſapientes & docti dubitabant an depoſitio Eugenij, & oova Felicis Electio, in Concilio Baſileenſi factæ, juſtè ac Canonicè decretæ fuerint, & vtrum Concilium illud ſufficienter tunc repræſentaret Eccleſiam vniuerſalem, Priocipem perſiſtere in obedientia Papæ Eugenij. Cùm autem merita bujus cauſæ cognouerit, ſiue per Concilium Oecumenicum, ſiue per Congregationem Eccleſiæ Gallicanæ, quæ frequentior conuocabitur cum Ducibus, Baronibus, & affinibus ſuis, aut per communem cooſenſum Principum, tum amplexurum eum veritatem Catholicam. Accidit autem vt per ea tempora,

To. 2. Liber. Eccl. Gallic. Num. 24.

Quas nobis in Magno noſtro Conſilio relatas, & per nos debitè conſideratas, gratas & acceptas habendo &c.

interim dum ſch[illegible]ma erat inter Papam Eugen[illegible] & Conc[illegible]ium Baſileenſe, perſonarum Eccleſiaſticarum ſtudia ſe diuiſerint; adeo vt nonnu[illegible] partes Concilij Num. 13. ſequerentur; alij verò, Pontificis. Quoniam verò vnius partis fautores & adhærentes excommunicabantur & Beneficiis ſuis priuabantur ab alia, vnde horrenda confuſio emergebat in regno; Carolus, tamerſi Eugenio adhæreret, propria auctoritate (nulla facta mentione Conſilij Eccleſiæ Gallicanæ, tamerſi ea adeſſet in vrbe Biturigenſi) ſuſpendit citationes, cenſuras, priuationes, & inhabilitationes, ſiue à Papa, ſiue à Concilio factas; & Curiæ Parlamenti præcepit, ne pateretur eo prætexto perſonas Eccleſiaſticas perturbari in ſuis Beneficiis; vt conſtat ex Conſtitutione anni 1440.

Num. 18. V. Eccleſia Gallicana congregata Cæſaroduni Turonum à Ludouico XII. anno 1510. deliberauit de Capitulis à Rege propoſitis; de neceſſitate nimirum belli aduersùs Iulium II. Papam gerendi, ad prohibendas inuaſiones ejus; & de nullitate ſententiarum quas Iulius poſtea ferre poſſet. Reſponſa Eccleſiæ Gallicanæ non ſpectanda ſunt tantùm velut reſpõſa Doctorum qui interrogantur de cauſa aliqua quæ ad conſcientiam pertinet, ſed velut reſponſa data ab iis penes quos eſt auctoritas decernendi circa materiam propoſitam. Quanquam neceſſaria futura erat auctoritas regia ad publicam eorum executionem.

CAPVT XXXVI.

Synopſis.

I. An Princeps imperare poſſit ſolus executionem canonum, non expectatà etiam ſententià Eccleſiæ Gallicanæ. Id jus competere Principibus probatur variis exemplis Imperatorum Chriſtianorum.

II. In Gallia verò, ſanctus Ludouicus eo jure vſus eſt. Quem ob hoc mirè laudat Ioannes Iuuenalis de Vrſinis.

III. Vtuntur adhuc eo jure Reges Francorum. Magni momenti eſt Edictum Caroli VI. latum anno 1418.

I. QVÆRI poteſt, an ex eo quòd ſuprema Canonum Protectio ad Re[illegible] pertinet, ſequatur eum jubere poſſe vt obſeruentur, non expectatâ etiã ſententiâ Eccleſiæ Gallicanæ. Certum quidem eſt earum Conſtitutionum obſeruationem fore ſanctiorem, ſi conderentur cum generali Cleri conſenſu; quoniam vnuſquiſque eam rem obtinere modis omnibus cupit, quam ipſe ſuo judicio comprobauerit. Nihilominus æquè certum eſt, Regem ex ſententia Conſilij ſui, quod auget aut minuit prout ei lubet, poſſe latis Edictis decernere vt Canones obſeruentur, ac circumſtantias & modos neceſſarios addere ad faciliorem eorum executionem, ſiue etiam ad veram eorum mentem explicandam, eóſque accommodare ad vtilitatem regni. Ad probationem autem hujus auctoritatis extant exempla omnium Imperatorum Chriſtianorum, Conſtantini videlicet, Valentiniani, vtriuſque Theodoſij, Arcadij & Honorij, Marciani, Leonis, Iuſtiniani, Heraclij, Leonis Philoſophi, & Baſilij.

II. In Gallia verò, inter Reges tertiæ ſtirpis emicat ſanctus Ludouicus: qui propria auctoritate, nulla facta mentione Congregationis Eccleſiæ Gallicanæ, celebre illud Edictum tulit anno 1268. quo peſſumdantur nouitates ab Eccleſia Romana per illas tempeſtates introductæ, & Eccleſia Gallicana reuocatur ad obſeruationem Canonum. Ioannes Iuuenalis de Vrſinis Archiepiſcopus Remenſis, in Oratione ſua ad Regem Carolum VII. quæ citatur in Notis ad Hiſtoriam Caroli VI. ab eodem Ioanne conſcriptam, laudat hunc Principem ob editam Pragmaticam Sanctionem. Dein addit: *Et n'eſtes pas le premier Roy qui a fait celles choſes. Car qui bien void l'Hiſtoire de Philippes le Conquerant, il ordonna le meſme. Si fit Saint Louis, qui eſt ſaint & canonizé. Et faut dire qu'il fit tres bien. Voſtre Pere & les autres les ont approuvé.*

III. Vtuntur adhuc eo jure Reges Chriſtianiſſimi. Nam licèt Tomos Deliberationum Cleri Gallicani recipiant, ea tamen tantùm ſpectantur velut conſilium & * Oratio ad Principem. Dein Rex decernit id quod lubitum ipſi fuerit; ſiue reſpondendo in margine Tomi, vt vulgò fieri conſueuit; ſiue etiam per Edictum, vt factum eſt in Edicto Melodunenſi anno 1579. & Pariſienſi anno 1606. Præterea Reges noſtri condunt Conſtitutiones pro ordinanda politia Eccleſiaſtica, ad executionem canonum;

* Remonſtrance.

Per Regem, ad Relationẽ Magni ſui Conſilij in Camera Parlamenti tenti per Dominum Delphinum Viennenſem.

neque vllam cujuſlibet cœtus ſententiam rogant quàm ſui Conſilij, quod ex perſonis Eccleſiaſticis & ſecularibus conſtat. Æuo Caroli VI. cùm maximè frequentes erant Congregationes Eccleſiæ Gallicanæ, facilè abſtinebatur à roganda earum ſententia. Quare non inutiliter à me obſeruatum eſt in capite ſuperiori, prohibitionem perpetuam Reſeruationum & Gratiarum expectatiuarum, quæ aduersùs Curiam Romanam facta eſt, decretam fuiſſe à Rege anno 1418. cum conſenſu ſui Magni Conſilij, ad quod extraordinariè vocati ſunt nonnulli Prælati & Proceres, & Officiarij Parlamenti, ac plurimi Doctores ex Academiis. Ceterùm Edictum illud ex eo capite magnificum eſt ad probandam auctoritatem regiam in protectione canonum, quòd editum eſt poſt ſchiſma tandem extinctum, & poſtquàm his malis remedium adbibere deſierat Concilium Conſtantienſe, inſuper habitis Gallorum poſtulatis. Porrò quod Eccleſia Gallicana anno M. CCCC. VI. fieri debere approbauerat, quandiu ſchiſma duraret, & donec Concilium generale celebraretur, id definitino decreto Princeps decreuit poſt extinctionem ſchiſmatis.

LIBER SEPTIMVS.

CAPVT PRIMVM.

Synopſis.

I. Neceſſitas agendi de Depoſitione Epiſcoporum; quòd ea materia indiligenter admodum tractata ſit, quamuis magni momenti eſſe videatur.

II. Epiſcopos vetus Eccleſia inſtituit in principalibus vrbibus vniuſcujuſque regionis. Rerum omnium confirmatio tributa Epiſcopo Metropoleos, ita tamen vt eas componeret cum conſilio coëpiſcoporum ſuorum. Itaque judicia Eccleſiaſtica vniuſcujuſque prouinciæ, ſupremæ auctoritatis erant; nec ab iis prouocare licebat.

III. Illuſtre hujus inſtituti exemplum extat apud Cyprianum, in cauſa quorundam Clericorum Africanorum. Cauſa illic audiri debet, vbi crimen eſt admiſſum; quòd illic commodiùs haberi poſſint & accuſatores, & teſtes.

IV. In cauſa Baſilidis & Martialis Epiſcoporum Hiſpaniæ, conſultus Cyprianus, reſpondit obtinere debere ſententiam Synodi prouinciæ Bæticæ, quæ Epiſcopos illos depoſuerat, & alios in eorum locum ſubſtituerat. neque habendam rationem communionis illis à Stephano impenſæ.

V. At in cauſa Marciani Epiſcopi Arelatenſis, hæreſeos jam damnatæ ſectatoris, ſcribit Cyprianus eum ſententiam accipere debere, non dicere, ac propterea deponendum. Egregia regula à Cypriano propoſita, ſi quis hæreſim facere, & gregem Chriſti lacerare tentauerit.

VI. Magnifica ſunt Cypriani verba, ad Stephanum Papam ſcribentis. Refelluntur Nouatores, qui ea in diuerſum trahunt. Notatur Illuſtriſſimus Cardinalis Perronius, qui ex hoc Cypriani loco collegit jus deponendi Epiſcopos pertinere ad ſolum Pontificem Romanum.

I. INTER varias ac multiplices difficultates quæ in explicanda veteri Eccleſiæ Diſciplina occurrunt, nulla indiligentiùs tractata eſt quàm ea quæ de Epiſcoporum Depoſitione agit; cùm tamen illa vel inter præcipuas referenda ſit. Nam hinc Innocentij III. effatum, qui ſcribit materiam hanc jure diuino Sedi Apoſtolicæ reſeruatam eſſe, obſtat ne Canonici Iuris Interpretes, iíque qui ætate noſtra de Fidei controuerſiis tractanr, ad contrarias ſe cogitationes conuertant. Illinc verò laïci non accedunt ad inueſtigationem rerum in hac materia definitarum, quòd illæ nullius ſint vſus in foro. Attamen multùm refert altiùs ſcrutari quæ fuerit veteris Eccleſiæ praxis; vt noſcamus quænam juriſdictio ſit competens ad caſtiganda Epiſcoporum peccata, quæ aliquo modo impunita dimittuntur ob confuſionem hujus controuerſiæ.

II. Verùm vt meliùs intelligere poſſimus ordinem juriſdictionis Epiſcopalis, neceſſe eſt vt in anteceſſum ſtatuamus Eccleſiam in initio ſe ad ciuilē Romani Imperij diſpoſitionem accommodaſſe, Epiſcopóſque propterea conſtituiſſe in principalibus vrbibus vniuſcujuſque

regionis ; primum verò locum, & rerum omnium Confirmationem tribuiſſe Epiſcopo Metropoleos prouinciæ cum conſilio collegarum ſuorum. Ordinationes itaque Epiſcoporum, & Iudicia Eccleſiaſtica, fiebaot à Synodo cujuſque prouinciæ, cum auctoritate Metropolitani; adeo vt non liceret prouocare à judicio lato in Synodo prouinciæ.

III. Illuſtre hujus inſtituti exemplum extat apud Cyprianum, qui Epiſcopus Carrhaginenſis erat, & caput prouinciæ Africanæ ; quæ tum, præter prouinciam Carthaginenſem, complectebatur etiam Numidiam & duas Mauritanias.

Cyprianus lib. 4. ep. 45.

Sed quoniam latiùs fuſa eſt noſtra prouincia, inquit ; *habet enim Numidiam & Mauritanias duas ſibi cohærentes*. Cyprianus ergo cùm ex ſententia Concilij ſui à ſua communione rejeciſſet quoſdam Clericos, & quendam pſeudoepiſcopum hæreticorum, iraſcitur aduersùs Cornelium Epiſcopum Romanũ, quòd cùm illi Romam acceſſiſſent, hæſitaſſet aliquantulùm Pontifex an eos in communionem ſuam reciperet. Hanc ob rem Cyprianus apud Cornelium apertè edisserit jura Epiſcoporum vniuſcujuſque prouinciæ ; quæ in eo verſantur, vt ad eos pertineat diſcuſſio judiciúmque cauſarum, & regimen gregis, rationem adminiſtrationis ſuæ Deo reddituros ; neque licere Romam alióve appellare. neque enim minorem eſſe auctoritatem Epiſcoporum Africanorum, quàm reliquorum. Damnatos porrò, ſi ad Cyprianum accedere voluerint, auditurum ſe libenter, & pœnitentiam eorum amplexurum, ſi crimine vllo fuerint inuoluti. *Poſt iſta*, inquit Cyprianus, id eſt, poſt damnationem ſuam, & ſchiſma, *nauigare audent, & ad Petri Cathedram, & Eccleſiam principalem, vnde Vnitas ſacerdotalis exorta eſt, à profanis & ſchiſmaticis literas ferre.*

Cyprian. lib. 4. ep. 55.

Infrà: *Nam cùm ſtatutum ſit omnibus nobis, & æquum ſit pariter ac iuſtum, vt vniuſcujuſque cauſa illic audiatur vbi eſt crimen admiſſum, & ſingulis paſtoribus portio gregis ſit adſcripta quam regat vnuſquiſque & gubernet, rationem ſui actus Domino redditurus; oportet vtique eos quibus præſumus non circumcurſare, nec Epiſcoporum concordiam cohærentem ſua ſubdola & fallaci temeritate collidere, ſed agere illic cauſam ſuam, vbi & accuſatores habere, & teſtes ſui criminis, poſſint: niſi ſi paucis deſperatis & perditis minor eſſe videtur auctoritas Epiſcoporum in Africa conſtitutorum, qui jam de illis judicauerunt.* Infrà: *Iam cauſa eorum cognita eſt, jam de eis dicta ſententia eſt.* Infrà: *Si judicium noſtrum voluerint experiri, veniant. Denique ſi qua illis excuſatio & defenſio poteſt eſſe, videamus quem habeant ſatisfactionis ſuæ ſenſum, quem afferant pœnitentiæ fructum.*

IV. Ei fundamento nixus idem Cyprianus, ab Epiſcopis Hiſpaniæ conſultus in cauſa Baſilidis & Martialis Epiſcoporum, qui Depoſiti fuerant ob crimen idololarriæ ab Epiſcopis prouinciæ Bæticæ, (quæ tum complectebatur ciuitates Legionenſem, Aſturicenſem, & Emeritenſem) quíque Stephanum Papam fallentes geſtæ rei ac tacitæ veritatis ignarum, ab eo ſe in communionẽ recipi obtinuerant; Conſultus, inquam, Cyprianus reſpondit, debere Epiſcopos Hiſpanos primo judicio firmiter adhærere, quandoquidem Depoſitio facta erat ob juſtam cauſam, alíique Epiſcopi ordinati erant ab Epiſcopis prouinciæ in loco Depoſitorum.

V. Suprema illa auctoritas Conciliorum prouincialium in judiciis faciendis non impediebat communicationẽ Epiſcoporum diuerſarum prouinciarum, qui ſe mutuò juuabant aduersùs hoſtes Eccleſiæ. Sed præcipuè emicuit vetuſtis illis temporibus eximia quædam ac principalis ſollicitudo Eccleſiæ Romanæ, in decernendis cum conſilio aliarum Synodorum prouincialium remediis aduersùs ſchiſmata & hæreſes. Conſtat id ex ſententia damnationis prolata aduersùs Nouatianum, auctorem ſchiſmatis & hæreſeos Nouatianorum: qui damnatus fuit in Synodis Romana, Italica, & Africana, vt ſcribunt Hieronymus & Euſebius, & ab Epiſcopis totius orbis; *per totum orbem à Sacerdotibus Dei abſtentus*, vt ait Cyprianus.

Hieron. de Scriptor. Eccleſ. in Cornelio.
Euſeb. lib. 6. c. 35.

Marcianus Epiſcopus Arelatenſis ſe factioni Nouatiani adjunxerat. Epiſcopus Lugdunenſis Fauſtinus, & collegæ ejus, cùm intelligerent ſuæ juriſdictioni non ſubjacere Marcianum, eò quòd in aliena prouincia Epiſcopus eſſet, in Narbonenſi nimirum, Stephanum Papam & Cyprianum per epiſtolas conſuluerunt quid facto opus eſſet. Agebatur de hæreſi jam damnata. Ideóque Cyprianus ait communem cauſam

Vide lib. 1. c. 10 § 8.

eſſe omnium Epiſcoporum, neque opponi poſſe diſcretionem prouinciarum. Cyprian. lib. 13. ep. 13. *Idcirco enim*, inquit, *copioſum eſt corpus Sacerdotum, concordiæ mutuæ glutino atque vnitatis vinculo copulatum, vt ſi quis ex collegio noſtro hæreſim facere, & gregem Chriſti lacerare, & vaſtare tentauerit, ſubueniant ceteri, & quaſi paſtores vtiles & miſericordes, qui oues Dominicas in gregem colligant.* Vnde concludit deponendum eſſe Marcianum, qui jam ab vniuerſis Epiſcopis damnatus erat, nimirũ in perſona Nouatiani. *Ex quibus cùm Marcianus eſſe cœperit, & ſe Nouatiano conjungens, aduerſarius miſericordiæ & pietatis extiterit, ſententiam non dicat, ſed accipiat; nec ſic agat quaſi ipſe judicauerit de collegio Sacerdotum, cùm ipſe ſit ab vniuerſis Sacerdotibus judicatus.*

VI. Quoniam verò Cyprianus in epiſtola ſuperiùs laudata agnouerat Primatum Eccleſiæ Romanæ, dicens eam eſſe Petri Cathedram, & Eccleſiam principalem, vnde Vnitas ſacerdotalis exorta eſt; hanc Primatus prærogatiuam Stephano Papæ conſeruat, dum eum monet vt literas ad Epiſcopos in Galliis conſtitutos ſcribat, ne vlteriùs Marcianum eo prætextu tollerent quòd nondũ Romæ neque apud Africam fuerit damnatus, cùm Nouatianus, cujus factioni ſe Marcianus conjunxerat, jam foret excõmunicatus. Sed magnificũ eſt, quòd Cyprianus Stephanũ hortatur vt literas *in Prouinciam*, Vide epiſtolam Marcæ ad Henr. Valeſium. id eſt, ad Epiſcopos prouinciæ Narbonenſis, *& ad plebem Arelate conſiſtentem* dirigat, quæ contineant Abſtentionem ſiue Excommunicationem Marciani, jubeátque vt alius in locum ejus ſubſtituatur. Iudicium aduersùs Marcianum ab Epiſcopis Gallicanis conſtitutum erat, qui de eo Romanum & Carthaginenſem Epiſcopos monent; iſti verò communi conſilio reſpondent Marcianũ eſſe damnatum. At poteſtas decernendi & pronuntiandi, & pleniſſima executionis cura, Pontifici Romano demandatur. Hoc exemplum imitata ſunt Concilia Arelatenſe an. 314. & Sardicenſe anno 347. in ſuis epiſtolis Synodicis ad Silueſtrum & Iulium Pontifices Romanos, quibus pleniſſimam executionis rerum in his Conciliis judicatarum curam mandauerunt. Porrò colligi poteſt ex verbis Cypriani, prærogatiuam illam æuo ejus in Cathedra Petri conſtitutam fuiſſe. quod nullâ induſtriâ Nouatores eleuare poſſunt. Futilis enim eſt & Cypriani verbis aduerſa reſponſio illa, non deponi à Stephano Marcianum, ſed ad plebem Arelate conſiſtentem ſcribi æquum ſibi videri vt deponatur. At in contrariam partem frequentiſſimè peccat Illuſtriſſimus Cardinalis Perronius, in ſua Replica: qui ex hoc Cypriani loco colligit jus deponẽdi Epiſcopos ad ſolum Pontificem Romanum pertinere. Neceſſarium viſum eſt hunc Cypriani locum ſincerè & ſedulò excutere, vt intelligi poſſit quid magni conferat ad explicandam ſummi Pontificis auctoritatem. Hæretici enim nihil heic magnificũ deprehendunt pro Sedis Apoſtolicæ dignitate. Noſtri verò in ea epiſtola extare putant non obſcura argumenta juris quod Epiſcopo Romano quæſitum non erat ante hos octingentos annos. Hæc ſunt verba Cypriani: *Quapropter facere te oportet pleniſſimas literas ad coëpiſcopos noſtros in Galliis conſtitutos, ne vlträ Marcianum peruicacem & ſuperbum, & diuinæ pietatis ac fraternæ ſalutis inimicum, Collegio noſtro inſultare patiantur, quòd necdum à nobis videatur abſtentus, qui jampridem jactat & prædicat, quòd Nouatiano ſtudens, & ejus peruicaciam ſequens, à communicatione noſtra ſe ſegregauerit; cùm Nouatianus ipſe, quem ſequitur, olim abſtentus, & hoſtis Eccleſiæ judicatus ſit.* Infrà: *Dirigantur in Prouinciam, & ad plebem Arelate conſiſtentem à te literæ; quibus abſtento Marciano, alius in locum ejus ſubſtituatur.*

CAPVT II.

Synopſis.

I. Supremam Conciliorum prouincialium in deponendis Epiſcopis auctoritatem confirmauit Nicæna Synodus, & ſcripto mandauit. Antea enim conſuetudine tantùm agebatur.

II. Iudicia Epiſcoporum in canone Nicæno contineri ſenſit Secunda Synodus Oecumenica. Quid Adminiſtrationis *vocabulo intelligant Patres Conſtantinopolitani, qui Adminiſtrationem ſiue gubernationem Eccleſiarum vnicuique prouinciæ mandatam dicunt à Synodo Nicæna.*

III. Africani ad Celeſtinum Papam ſcribunt, Synodum Nicænam Clericos omnes, atque adeo Epiſcopos, ſuis Metropolitanis aperiiſſime commiſiſſe.

IV. Clericorum omnium cauſas in Synodo

prouinciæ terminandas, ſecundùm Nicænam Synodum, ſcribit etiam Innocentius I. ad Victricium Epiſcopum Rotomagenſem.

V. Epiſcoporum cauſas definitiuo judicio terminandas eſſe in Synodo prouinciæ, cenſuit Concilium Antiochenum. Ac ſi diuiſæ forent Epiſcoporum prouincialium ſententiæ, cum judices alios ex vicina prouincia conuocandos eſſe a Metropolitano. Concilium Antiochenum explicatur.

VI. Canon tamen XII. ejuſdem Concilij detrahere videtur de ſuprema auctoritate Conciliorum prouincialium. Permittit enim Epiſcopis damnatis, vt ad majus Concilium prouocent. Proponitur conciliatio hujus ἀντινομίας. De Retractatione, *ſiue* Reuiſione, *quæ fiebat Reſcripto Principis. Edicta Præfectorum prætorio obnoxia non erant appellationi, ſed Reuiſioni tantùm.*

VII. Implorabantur etiam Reſcripta Principum aduersùs ſuprema Synodorum judicia. Temperamentum huic conſuetudini adhibuit canon XII. Antiochenus. Eccleſia non exiſtimabat jus illud Principum eſſe injuſtum.

VIII. Cauſa Athanaſij & Marcelli Ancyrani retractata eſt in Concilio Sardicenſi, poſt judicia diuerſarum Synodorum, permiſſu Impp. Conſtantij & Conſtantis. Probatur ex epiſtola Synodica ad Iulium Papam, quæ explicatur.

IX. Photinus hæreticus à Synodo Sardicenſi damnatus, Conſtantij Imperatoris auctoritatem implorauit, vt cauſam ſuam retractari obtineret. quod impetratum eſt, felici euentu pro veritate Fidei.

X. Cyrillus Epiſcopus Hieroſolymitanus, in Synodo Palæſtinæ damnatus, prouocauit ad majorem Synodum, abſque Reſcripto Principis. quam nouitatem redarguit Socrates. Poſtea tamen Reſcriptum Conſtantij impetrauit, cujus auctoritate cauſa retractata eſt in Concilio Seleucienſi. Notatus Cardinalis Perronius.

XI. Chryſoſtomus in Synodo ad Quercum depoſitus, accuſationes de integro judicari in Synodo poſtulat ab Arcadio Imperatore. Et Synodus quidem congregata eſt, ſed infelici prorsùs euentu

XII. Arcadius dein & Honorius Impp. vetuerunt, ne Epiſcopi damnati ad Principes accedant, néve Reſcripta impetrent. ex quo capite probatur etiam Principum auctoritas in decernenda Reuiſione.

XIII. Galli quoque per eas tempeſtates cenſebant ſupremam eſſe Synodorum prouincialium auctoritatem in deponendis Epiſcopis. Probatur ex Concilio Agrippinenſi aduersùs Euphratam.

XIV. Probatur etiam ex Concilio Pariſienſi aduersùs Saturninum Epiſcopum Arelatenſem.

I. CONSVETVDO illa, quæ Concilus vniuſcujuſque prouinciæ ſupremam Epiſcoporum ordinaodorum aut deponendorum poteſtatem tribuit, ſcripto tradita eſt, & firmata canone v. Concilij Nicæni, in quo ſic habetur: *De his qui communione priuantur, ſeu ex Clero, ſeu ex laico ordine, ab Epiſcopis per vnamquamque prouinciam, ſententia regularis obtineat, vt hi qui abjiciuntur, ab aliis non recipiantur.* Infrà: *Placuit autem ſingulis per vnamquamque prouinciam bis in anno Concilia celebrari: vt communiter omnibus ſimul Epiſcopis prouinciæ congregatis diſcutiantur hujuſmodi quæſtiones.* Canon ille confirmat auctoritatem cujuſque prouinciæ in judicandis definitiuo decreto cauſis Eccleſiaſticis quæ ad Clericos aut laïcos ſpectant; & per conſequentiam, idem jus ſtatuitur quoad correctionem & depoſitionem Epiſcoporum, tametſi caſus ille diſertis verbis non extet in canone. Sanè dubitari non poteſt, quin hic canonis ſenſus ſit, & ea mens, vt in generali hac lege comprebendantur judicia aduersùs Epiſcopos, cùm eorum mentionem aliàs nullibi faciat Synodus Nicæna.

II. Præter argumentum illud; extat aperta & expreſſa auctoritas Concilij Secundi Oecumenici, itémque Africani Coocilij, & Innoceotij I. Papæ; quorum ea eſt ſententia, vt Iudicia Epiſcoporum eo canone Nicæoo contineri exiſtiment. Canon quippe ſecundus Concilij CP. Oecumenici apertè teſtatur Adminiſtrationem & gubernationem Eccleſiarum hoc canone Nicæno mandatam eſſe vnicuique prouinciæ. Adminiſtrationis verò vocabulo Patres Conſtantinopolitani comprebendunt Iudicia aduersùs Epiſcopos, æquè ac alia politiæ & regiminis Eccleſiaſtici capita; quemadmodum accuratè explicabo in capite quinto hujus libri.

III. Manifeſtiſſima eſt Concilij Africani ſententia ad probãdam ſcriptionem meam. Facile eſt colligere ex verbis Patrũ illius Concilij, eos paria ſenſiſſe cum

Cypriano, cùm eadem ferme verba vſurpent in cauſa ſimili. Sic enim aiunt in epiſtola ad Cœleſtinum Papam: *Decreta Nicæna ſiue inferioris gradus Clericos, ſiue ipſos Epiſcopos, ſuis Metropolitanis apertiſſimè commiſerunt. Prudentiſſimè enim juſtiſſimèque viderunt, quæcunque negotia in ſuis locis vbi orta ſunt finienda: Nec vnicuique prouinciæ gratiam Sancti Spiritus defuturam.*

IV. Eidem interpretationi fauet Innocentius I. ad Victricium Epiſcopum Rotomagenſem ſcribens; viámque aperit ad veram interpretationem canonis ſexti Nicæni, quem ſuperiori adjungit, vt jura Sedis Apoſtolicæ conſeruet, quæ confirmantur in hoc canone, vt iis ſummus Pontifex vtatur ſecundùm vetuſtam conſuetudinem. qua de re paulò inferiùs agam, occaſione Concilij Sardicenſis. Innocentij verba hæc ſunt in epiſtola ad Victricium cap. III. *Si quæ autem cauſæ vel contentiones inter Clericos tam ſuperioris gradus, quàm etiam inferioris, fuerint exortæ; Placuit, vt ſecundùm Nicænam ſynodum, congregatis omnibus ejuſdem prouinciæ Epiſcopis judicium terminetur. Nec alicui liceat (ſine præjudicio tamen Romanæ Eccleſiæ, cui in omnibus cauſis debet reuerentia cuſtodiri) relictis his Sacerdotibus, qui in eadem prouincia Dei Eccleſiam nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias.*

V. Eadem veritas colligi poteſt ex canonibus Concilij Antiocheni, quod habitum eſt anno 341. cujúſque auctoritas recepta fuit in Concilio Chalcedonenſi, & dein in Eccleſia vniuerſa. Concilium enim illud cupiens prorſùs tollere difficultates quæ perſæpe occurrebant in executione Concilij Nicæni quoad Depoſitiones Epiſcoporum, iis verbis vtitur quæ apertè docent definitiuum judicium ad ſynodum vniuſcujuſque prouinciæ pertinere. Supremæ huic auctoritati innititur canon XV. quo definitur ſententiam ex omnium Epiſcoporum prouinciæ ſuffragiis latam, reſcindi non poſſe ab aliis Epiſcopis: *Si quis Epiſcopus de certis criminibus accuſatus, condemnetur ab omnibus Epiſcopis ejuſdem prouinciæ, cunctique conſonanter eandem contra eum formam Decreti protulerint, hunc apud alios nullo modo judicari, ſed firmam concordantium Epiſcoporum prouinciæ manere ſententiam.*

Eam ſententiarũ conuenientiam exigit Concilium Antiochenum, vt eatur obuiam querelis eorum qui judiciis in ſynodo factis ægrè parebant, quando judicum ſententiæ diuerſæ erant; eóque prætextu manebant in ſuis Epiſcopatibus, fauore vrbium adjuti in quibus inſtituti erant. Caſus ergo ille diuiſionis ſententiarum componitur in canone Antiocheno XIV. in quo decretum eſt, vt Metropolitanus, ante vllius ſententiæ pronuntiationem, vicinæ prouinciæ Epiſcopos conuocet, vt vnà cum iis de accuſatione cognoſcat, decernátque prout juſtum fuerit. Hæc ſunt verba canonis: *Si quis Epiſcopus de certis criminibus judicetur, & contingat de eo prouinciales Epiſcopos diſſidere, cùm judicatus ab aliis innocens creditur, reus ab aliis; pro totius ambiguitatis abſolutione, ſanctæ Synodo placuit, vt Metropolitanus Epiſcopus à vicina prouincia judices alios conuocet, qui controuerſiã tollant; vt per eos ſimul, & per prouinciales Epiſcopos, quod juſtum viſum fuerit approbetur.*

Hi canones Antiocheni abundè probant, Iudicia Epiſcoporum fieri olim ſolita ſupremá Epiſcoporum comprouincialium auctoritate; etiamſi ob diuerſitatem ſententiarum neceſſe eſſet conuocare nonnullos ex Epiſcopis vicinæ prouinciæ. Quod non fiebat ea mente, vt Appellatio quæpiam aut Reuiſio aduerſùs primum judicium judicaretur, cùm illud nondum factum eſſet, & cùm è contrà illud ſuperſederi debere viſum fuerit poſtquàm vnuſquiſque ſententiã prõpſerat. Igitur conuentus hic extraordinarius fiebat, vt primum Decretũ conderetur, cui retractando locus non erat.

VI. Attamen diſſimulandum non eſt, ſibi in ſpeciem repugnare Concilium Antiochenum. Quippe hi canones, quos protulimus, jubent vt judicia aduerſùs Epiſcopos facta à ſynodo prouinciæ ſuprema ſint, adeo vt ab iis non liceat prouocare. Et tamen canon XII. ejuſdem Concilij permittit Epiſcopis damnatis in ſynodo prouinciæ, vt ad majus Epiſcoporum Concilium prouocent, in quo rurſus judicium feratur de accuſatione. Vnde colligi videtur, idem judicium eſſe ſupremum, & appellationi obnoxium. Hæc ſunt verba Canonis XII. Antiocheni: *Si quis à proprio Epiſcopo Presbyter aut Diaconus, aut à ſynodo fuerit Epiſcopus fortè damnatus, & Imperatoris auribus moleſtus extiterit; oportet ad majus Epiſco-*

porum conuerti Concilium, & quæ putauerint habere juſta, plurimi Epiſcopi ſuggerant; eorúmque diſcuſſiones ac judicia præſtolentur. Si verò hæc paruipendentes, moleſti fuerint Imperatori; hos nulla venia dignos eſſe, nec locum ſatisfactionis habere, nec ſpem futuræ reſtitutionis penitùs operiri.

Conciliatio horum canonum pendet, vt ego quidem exiſtimo, à praxi illarum tempeſtatum; quæ interpretibus Græcis, atque etiam Latinis, ignota fuit. Ea autem verſabatur in auctoritate quam Imperatores poſſidebant, cōcedendi videlicet Reſcripta pro Reuiſione ſupremorum judiciorũ, ſiue illa ciuilia eſſent, ſiue Eccleſiaſtica. Nam Edicta Præfectorum prætorio obnoxia non erant appellationi, ſed Reuiſioni tantùm, ſi eam is qui cauſa ciciderat, fieri peteret Libello in eam rem oblato Imperatori. Diſerta ſunt verba legis Impp. Diocletiani & Maximiani: *Litigantibus in ampliſſimo Prætorianæ Præfecturæ judicio, ſi contra jus ſe læſos affirment, non prouocandi, ſed ſupplicandi licentiam miniſtramus.* Remedium illud in lege vlt. *Cod. de Appellat.* & alibi vocatur *Retractatio*, vel ἀναψηλάφησις. Illud litigantibus conceſſit Imp. Iuſtinianus in Nouella CXIX. cap. V. jubens vt Libellum ea de cauſſa offerant Præfectis prætorio, aut eorum Aſſeſſoribus; atque eo modo exſoluit illos neceſſitate implorandi Reſcriptum Principis, vt antea fiebat, quemadmodum conſtat ex legibus Codicis.

L. 16. C. de ſentent. Præf. præt.

D. l. vn. C. de ſentent. Præf. præt. & l. 5. C. De precib. Imp. offer.

VII. Implorabantur etiam Reſcripta Principum aduersùs ſuprema ſynodorũ judicia. Cui conſuetudini temperamentum adhibet canon XII. Antiochenus; vt his quidem omnis ſpes reſtitutionis adimatur, qui poſtquàm damnati fuerint, preces Imperatori obtulerint, vt ejus auctoritate reſtituantur; eorum verò cauſa per Reuiſionem retractetur, qui ab Imperatore obtinuerint vt nouum Concilium habeatur, ad quod major Epiſcoporum numerus accedat.

Plurima hauddubiè hujus juris Imperatorij exempla ſuppetunt, quæ probant Principes conceſſiſſe Reſcriptis ſuis retractationē judiciorum in ſynodis factorum. Verùm omnia recenſere, inutile fuerit. Quapropter ſatis erit nonnulla, eáque magni momenti, adnotare; ex quibus conſtabit, Eccleſiam non exiſtimaſſe jus illud fuiſſe injuſtum.

VIII. Primum itaque exemplum petitur à Concilio Sardicenſi: quod de Iudiciis à Synodis Tyria, Antiochena, & Conſtantinopolitana aduersùs Athanaſium Epiſcopum Alexandrinum & Marcellum Ancyranum latis cognouit permiſſu Impp. Conſtantij & Conſtantis, qui eorum cauſam retractari conceſſerant. Ingenuè id fatetur ipſa Synodus in epiſtola ſynodica ad Iulium Papam ſcripta, quæ edita eſt inter Fragmenta Hilarij: *Tria fuerunt quæ tractanda erant. Nam & ipſi religioſiſſimi Imperatores permiſerunt vt deintegro vniuerſa diſcuſſa diſputarentur; & ante omnia, de ſancta Fide, & de integritate veritatis quam violauerunt. Secunda de perſonis, quas dicebant eſſe dejectas de iniquo judicio: vt ſi potuiſſent probare, juſta fieret confirmatio &c.* Vbi fortaſſe legendum, *non iniquo judicio.* Eo Imperatorum permiſſu ſe ſynodus Sardicenſis tuebatur aduersùs Orientalium conqueſtionem, qui aiebant judicia à ſuis prædeceſſoribus fato functis facta non poſſe retractari: *Non erat fas eorum qui jam cum Deo ſunt ſententiam refricare*, vt loquiunt Orientales in ſua epiſtola ſynodica. Ex ea porrò epiſtola colligi poteſt vſus, qui tum apud Epiſcopos inualuerat, auxilium Principum implorandi aduersùs judicia Epiſcoporum. Nam cùm Occidentalibus obtuliſſent conſenſuros ſe vt *ex vtroque Concilio* Legati in Ægyptum mittantur ad noſcenda Athanaſij crimina, eam conditionem addunt; conſentire ſe damnationi, ſuæ ſi calumniam ei impactam fuiſſe conſtiterit; ac præterea vt ipſis præcludatur omnis via implorandi præſidium Imperatorum, aut Concilij, vel etiam cujuſpiam Epiſcopi. Petunt tamen, vt ſi aliter euenerit, eadem conditione teneantur Athanaſij fautores. *Si falſa*, inquiunt, *inuenta fuerint quæ Concilio nuntiauimus, ipſi damnemur; nec Imperatoribus, nec Concilio, nec cuiquam Epiſcopo conqueramur.*

IX. Secundum exemplum extat apud Epiphaniũ. Scribit enim in hæreſi LXXI. quæ eſt Photinianorum, Photinum à Synodo Sardicenſi damnatum velut nouæ hæreſeos auctorem, Conſtantij Imperatoris auctoritatem imploraſſe, vt cauſam ſuam retractari obtineret, & vt oſtenderet iniquo ſe judicio fuiſſe Depoſitum. Conſtantius itaque octo Comites, id eſt, Conſiliarios ſuos delegauit, qui vnà cum Concilio Orientalium, quod anno 357. congregatum eſt in vrbe

Sirmienſi, cauſam ejus judicarent; ſuſceptâ à Baſilio Epiſcopo Ancyraoo curâ conuincendi impietatis & hæreſeos propoſitiones Photini. Hujus porrò delegationis adeo felix euentus fuit, vt damnatio hujns hæretici illic confirmata fuerit; cujus acta ad Imperatorem miſſa ſunt; quæ item authentica ſecum detulit Baſilius, & Comites item qui judicio intererant.

X. Tertium exemplum ſubminiſtrat Socrates: qui libro II. cap. XXXIX. ſcribit, Imperatorem Conſtantium, quum anno 359. Concilium Orientalium apud Seleuciam congregaſſet, diuerſas ad eos literas ſcripſiſſe: cùm in iſtis præciperet vt primùm de cauſa Fidei tractaretur, in aliis verò juberet vt cauſæ Epiſcoporum ante omnia judicarentur. At quod in capite ſequenti ait Socrates, de Cyrillo Hieroſolymorum Epiſcopo loqueos, nullum dubitandi locum relinquit. Fuerat is depoſirus ab Acacio Epiſcopo Cæſareæ Metropolitano ſuo, in ſynodo prouinciæ Palæſtinæ; à qua prouocauit ad majns Concilium, oblato Iudicibus libello appellationis. Adnotat Socrates, primum omnium Cyrillum contra conſuetudinem & canonem Eccleſiaſticum appellationem vſurpaſſe, ad eum morem qui in foro obtinet: τοῦτο μὲν ὅτι, μόνος καὶ πρῶτος παρὰ τὸ σύνηθες τῷ κανόνι ἐκκλησιαστικῷ Κύριλλος ἐποίησεν, ἐκκλήτοις ὡς ἐν δημοσίῳ δικαστηρίῳ χρησάμενος. Vnde colligere poſſumus, nondum receptam ea ætate fuiſſe appellationem à minori ſynodo ad majorem, neque à prouinciali ad Patriarchalem. Nam Concilium Antiochennm, quod nouendecim antè annis celebratum fuerat quàm Seleucienſe haberetur, oon tribuebat facultatem appellandi ab vna ſynodo ad aliam. Vnica ei mens fuit, præſcribere quandonam Depoſito liceret Principis Reſcriptum ad majus Concilium impetrare ad obtinendam Reuiſionem, quæ primos judices non vetabat ſecundo jndicio intereſſe. Nihilominus Cyrillus ſimpliciter appellauit ad majus Concilium; appellationémque ſuam primis judicibus denuntiauit, cùm mos poſtulare videretur vt Reſcriptum Principis impetraret. Expoſtulatio itaque aduersùs eum facta, ei prorsùs ſimilis eſt quę aduersùs eum fieret quem Parlamẽti Conſultum damnaſſet, ſi is ſcripto prouocaret, judicibúſque appellationem ſuam denuntiaret, qui potiùs ſibi prouidere deberet impetratis literis Cancellariæ, quas vocant, & propoſita erroris exceptione. At Cyrillus vltra progreſſus eſt. Nam præter innouationem ab eo introductam, Reſcriptum quoque Conſtantij obtinuit, ſecundùm morem; quo cauſa eadem retractari juſſa in Concilio Seleucienſi, cujus auctoritate reſtitutus eſt Cyrillus. Hunc autem Socratis locum ea de cauſa accuratiùs explicare placuit, quòd vir eruditiſſimus ejus ſenſum non bene ceperit, vt oeque caoonis Antiocheni. Card. Perron. c. 35. Replicæ.

XI. Quartum exemplum peti poteſt ex damnatione ſancti Ioannis Chryſoſtomi: qui cùm in ſynodo ad Quercum, ſuburbium id eſt Chalcedonis, depoſitus fuiſſet à Theophilo Epiſcopo Alexandrino, in exilium actus eſt ab Imperatore; reuocatus tamen ab eo paulò pòſt. At is, tametſi reuocatus fuiſſet, ægrè ferens judicium aduersùm ſe latum, tametſi nullitatibus plenum & erroribus, Arcadij Auguſti præſidium expetiit, rogans vt ſynodum congregaret, in qua omnes accuſationes deintegro judicarentur: *Mox obſecrabamus Chriſtianiſſimum Regem, vt Concilium ageret, quo facta hæc juſtificarentur*, vt ipſe ait in epiſtola ad Innocentium. Et Concilium quidem illud conuocatum eſt; ſed infelici euentu, quoad cauſam magni hujus viri.

XII. Præter ea argumenta, validum quoqne teſtimonium ad probandam veterem illam Principum auctoritatem ſumi poteſt ex lege quæ prohibuit oe deinceps hic mos vſurparetur. Ea extat in Codice Theodoſiano: vbi Impp. Arcadins & Honorius edicunt, vt Epiſcopi depoſiti in ſynodo collegarum ſuorum, pellanrur in exilium, ſi quid aduersùs ſententiam in illos latam ant contra publicam tranquillitatẽ tentauerint. Præterea diſertè damnatis Epiſcopis inhibent, ne ad Principes accedant, néue Reſcripta impetrent; quæ nulla eſſe pronuntiant ijdem Auguſti, ſi eorum Epiſcoporum damnatio peracta eſt juſtam ob cauſam. *Quicunque reſidentibus ſacerdotibus fuerit Epiſcopali loco detruſus & nomine; ſi aliquid vel contra ſententiam, vel contra quietem, moliri fuerit deprehenſus, rur-*

ſuſque Sacerdotium petere, à quo videtur excluſus; procul ab ea vrbe, quam indignus infecit, ſecundùm legem diuæ memoriæ Gratiani, centum millibus vitam agat. Infrà. *Sit hujuſmodi perſonis tenore præſentis legis illicitum ſacra noſtra adire ſecreta, & impetrare reſcripta. Omnia dejectis per culpam Sacerdotio perſonis quæ impetrata ſunt, infecta permaneant.*

XIII. Manet itaque ſententia à me paulò antè prolata; Iudicia nempe in ſynodis prouincialibus lata aduersùs Epiſcopos, appellationi obnoxia non fuiſſe, ſecundùm antiquos canones; tametſi Reuiſioni locus eſſet, ſi ita Princeps reſcripto juberet. Obtinebat ea conſuetudo, non ſolùm in Oriente, ſed etiam in Gallia; vt conſtat ex iis quæ Valerianus Epiſcopus Autiſſiodorenſis diſſeruit in ſynodo Agrippinenſi quæ anno 346. habita eſt aduersùs Euphratam illius ciuitatis Epiſcopum. Eum quinque Epiſcopi depoſuerant propter hæreſim. Primi verò judices optarunt, vt damnatio ab ipſis decreta confirmaretur & approbaretur à majori Epiſcoporum Gallicanorum numero. Eam itaque ob cauſam, Metropolitanos octo prouinciarum euocarunt ad Coloniam Agrippinam, Treuerenſem nimirum, Arelatenſem, Lugdunenſem, Veſontionenſem, Moguntinum, Remenſem, Senonenſem, & Rotomagenſem; qui eò acceſſerunt *ad poſtulatum fratrum*, vt ipſi aiunt. In eo Concilio Valerianus dixit, validam eſſe Depoſitionem à quinque illis Epiſcopis decretam, neque neceſſarium prorsùs fuiſſe vt noua hæc congregatio fieret. *Valerianus Epiſcopus dixit: Etſi non omnes conſenſores, hic apud Agrippinam Dei voluntate qui ſumus adunati, conueniſſemus, ſuffecerat à quinque Epiſcopis Euphratam blaſphemum, quia Christum Deum negat, pro meritis ſuis ſententiari * eodem jure eſſe depoſitum.* Infrà: *Ideo eundem cenſeo juſtè eſſe depoſitum.* Idipſum luculentiùs probant verba Amandi Epiſcopi Argentoratenſis in eodem Concilio, quæ ſic habent: *Amandus Epiſcopus dixit: Siquidem in præſenti, quando Euphrata à quinque Epiſcopis ſententiam accepit, me inter ipſos fateor eſſe conſentaneum, qui epiſtolis meis ad eundem deponendum conſenſi, ſecundùm falſam doctrinam ipſius, qui Chriſtum Dominum Deum negat, meritò in ipſum ſententiam collatam eſſe conſtat. ad cujus damnationem conſentio.*

* Legendum: eòque jure eſſe depoſitum.

XIV. Saturninum Epiſcopum Arelatenſem Gallicani Epiſcopi in ſynodo Pariſienſi excommunicarunt anno 362. qui, nulla mentione facta confirmationis à Romano Pontifice decretæ, ſynodicam ſuam epiſtolam miſerunt ad Epiſcopos Orientis. Significant, ſe inter excommunicatos reponere Auxentium & reliquos Epiſcopos, quos excommunicatos fuiſſe ſcripſerant Epiſcopi Orientales; tum denuntiant, excommunicatum à ſe fuiſſe Saturninum Arelatenſem. *Saturninum, qui ſtatutis ſalubribus impiiſſimè contradixit, ſecundùm fratrum noſtrorum geminas jam literas excommunicatum ab omnibus Gallicanis Epiſcopis charitas veſtra cognoſcat; quem & vetera, diſſimulata jamdiù licèt, crimina, & cettra edita epiſtolis ſuis nouæ temeritatis irreligioſitas indignum Epiſcopi nomine eſſe fecerunt.*

CAPVT III.

Synopſis.

I. Synodus Sardicenſis jus illud Imperatorium, nempe decernendi Reuiſiones, transfudit in Epiſcopum Romanum.

II. Ei ſynodo occaſionem dedit cauſa Athanaſij, in Synodo Tyria & Antiochena damnati. Attamen Iulius Epiſcopus Romanus eum in ſuam communionem recepit, ſpreta Orientalium intercesſione.

III. Cùm ex ea contradictione ſchiſma immineret inter Eccleſias, Imperatores Concilium conuocarunt apud Sardicam. Res tamen in diuortium abiit, eo prætextu, quòd Epiſcopos dejectos publicè reciperent Epiſcopi Occidentales.

IV. Synodus Sardicenſis dejectos ſedibus ſuis reſtitui poſtulauit à Conſtantio. quod ille imperauit. Synodica epiſtola Concilij Sardicenſis nullam mentionem facit canonum apud Sardicam conditorum.

V. Inquiritur, an Concilium Sardicenſe ſit Oecumenicum. Conuocatio ejus ea mente facta eſt, vt eſſet Oecumenicum. Verùm, ob diuortium, cenſeri tantùm poteſt Occidentale

Occidentale. quo modo illud vocant Hilarius & Epiphanius.

VI. Huic Concilio debetur prima origo juris ſummi Pontificis, quoad Depoſitiones Epiſcoporum. Nihil tamen ſtatuit adverſus ſupremam Synodorum provincialium auctoritatem. Conceſſit enim tantùm jus decernendi Reviſionem. Reviſio autem multùm differt ab Appellatione. Sed hinc nata errandi occaſio, quòd Synodus Sardicenſis impropriè utatur verbo appellandi *&* provocandi.

VII. Decernere igitur poterat Epiſcopus Romanus cauſæ retractationem; remiſſo videlicet integro judicio ad Epiſcopos provinciæ, & ad finitimos. Reviſio non impediebat, quin ſententia Depoſitionis mandaretur executioni.

VIII. Novam eſſe hanc inſtitutionem probatur ex Oſio Cordubenſi, qui Synodo præſidebat.

IX. Perturbatus eſt ordo canonum Sardicenſium.

X. Canon tertius Epiſcopo Romano tribuit jus decernendi Reviſionem, aut eam denegandi. Quartus verò prohibet, ne quis ordinetur in loco dejecti, donec apud Apoſtolicam Sedem determinatum fuerit an Reviſio concedenda ſit. Sed non præcipit ſuperſedendum eſſe interim Depoſitione.

XI. Septimus edicit, ut ſi Reviſio concedenda ſit, Epiſcopus Romanus det judices ex vicina provincia, qui cauſam retractent cum primis judicibus. Tum poſſe illum mittere Legatum, qui Synodo præſideat.

XII. Interpretes Græci non ceperunt ſenſum horum canonum. Contendunt enim licere Epiſcopo damnato rurſum appellare à judicio Epiſcoporum quos Pontifex Romanus delegaverit. quod falſum eſt. Rectum hoc loco vidit Hincmarus.

XIII. Leges civiles prohibent, ne judex appellationis cauſam remittat in provincias. quod fraudi fuit Balſamoni; cùm non intelligeret in Concilio Sardicenſi non agi de appellatione, ſed tantùm de retractatione. Explicantur ambages Balſamonis.

XIV. Explicatio canonum Sardicenſium, propoſita ab auctore, petita eſt ex Hincmaro in epiſtola ad Ioannem VIII. nomine Caroli Calvi ſcripta.

XV. Canon Sardicenſis non vetat, quin damnatus poſſit etiam implorare auxilium Principis.

XVI. Indicatur diſcrimen auctoritatis Imperatoriæ, & ejus quæ tributa eſt Epiſcopo Romano in Concilio Sardicenſi.

XVII. Referuntur ipſa verba canonum Sardicenſium.

I. CANONE itaque Nicæno firmata eſt, ut diximus, ſuprema Synodorum provincialium auctoritas in ferendis judiciis: quæ temperata fuit Reſcriptis Principum, qui Reviſiones cauſarum fieri præcipiebant. Hinc novæ regulæ data occaſio, quam Sardicenſe Concilium condidit anno CCCXLVII. quâ transfuſa eſt in Epiſcopum Romanum poteſtas illa, quæ Imperatoribus competebat, concedendi Reviſiones hujuſcemodi; eo tamen adhibito temperamento quod infrà adnotabitur in explicatione canonum hujus Concilij, poſtquàm ejus celebrandi cauſas expoſuero.

II. Ei occaſionem ſubminiſtravit cauſa ſancti Athanaſij Epiſcopi Alexandrini. Quippe cum Epiſcopi Orientales, qui factionis erant Euſebij Nicomedienſis Epiſcopi, vel quos artificiis ille ſuis incautos decipiebat, in Synodis Tyria & Antiochena damnaverant. Contrà, Iulius Epiſcopus Romanus in Synodo Romana, quæ ex Epiſcopis Italiæ conſtabat, Athanaſium recepit in communionem ſuam; inſuper habita interceſſione Orientalium, qui Romam miſerunt decretum damnationis adverſùs Athanaſium decretæ. Hæc ergo, ut dixi, occaſio fuit celebrandi Concilij.

III. Nam Imperatores Conſtantius & Conſtans, cupientes extinguere ſchiſma eâ occaſione emergens, literis ſuis Concilium convocarunt apud Sardicam; quæ Illyrici civitas erat, in Imperio Occidentali ſita; & in confinio Thraciæ, quæ ad Imperium Orientis pertinebat. Convocatum illud fuit ex magnis provinciis utriuſque Imperij: ſed numerus Epiſcoporum coërcitus eſt ad octoginta ex unoquoque Imperio. Cùm Orientales Sardicam convenisſent, Occidentalibus ſe conjungere noluerunt, neque cum eis corpus Concilij conſtituere, probabili in ſpeciem argumento. Declararunt enim ferre ſe non poſſe ut Athanaſium & Marcellum Ancyranum communione ſua publicè honeſtarent Occidentales; quòd de retractanda eorum excommunicatione ageretur, déque eorum Depoſitione à ſuperioribus

Synodis decreta : cujus judicij executio retardari non poterat eo prætextu, quòd Concilium Romanum eoſdem Epiſcopos in ſuam communionem ſuſcepiſſet, cùm ea ipſi auctoritas non competeret : *Nos enim omnino illis communicare noluimus, niſi eos quos damnauimus projeciſſent, & dignum honorem Concilio Orientis tribuerent* ; inquiunt illi in ſua epiſtola ſynodica. Quoniam verò Occidentales eis morem in hac parte gerere recuſabant, arrepta eſt protinus ab Orientalibus occaſio diuortij ; quòd probè intelligerent fieri non potuiſſe, quin calumniæ Athanaſio impactæ detegerentur ; ideóque noctu aufugerunt in Thraciæ vrbem Philippopolim. Illic Actiones Cōcilij ſui continuarunt, ſub nomine Concilij Sardicenſis, aduersùs Occidentales ; quemadmodum iſti Sardicæ, quò Synodus connocata fuerat, eam continuarunt aduersùs auctores factionis Orientalium.

IV. Conſtabat Synodus illa Sardicenſis ex LXXX. Epiſcopis Occidentis, ac præterea ex aliquot Euſebianis, qui agnoſcentes dolos & malam fidem ſociorum ſuorum, ſeceſſione ab eis facta, legitimo conuentui adhæſerunt. Hæc ergo Synodus, quæ Sardicæ conſtitit, Athanaſium & Marcellum ſedibus ſuis reſtitui juſſit. Reſtitutionem autem illam ſcriptis quaquauerſum ſynodicis epiſtolis ſignificat Imperatoribus, Iulio Epiſcopo Romano, Eccleſiæ Alexandrinæ, & vniuerſis Epiſcopis Eccleſiæ Catholicæ. Conſtantius, à fratre ſuo Conſtante & à Legatis veri Concilij Sardicenſis rogatus, Reſcripto juſſit vt Athanaſius, aliíque Epiſcopi qui dejecti fuerant, ſedibus ſuis reſtituerentur. Ac licèt Conſtans factione Magnentij tyranni tum occiſus fuiſſet, Conſtantius, tametſi inimicis Athanaſij apertè faueret, Epiſcopos tamen ſedibus ſuis reddi procurauit. Interim dum hæc agebantur, Athanaſius ex vrbe Roma in Orientem, vbi Conſtantius morabatur, accedens, indéque Alexandriam profectus, Synodicam de reſtitutione ſua epiſtolam ſubſcribi obtinuit à CCCXLIV. Epiſcopis ex Oriente, aut Occidente. Epiſtola porrò illa nihil aliud continet, præter reſtitutionem Epiſcoporum, & cauſas ob quas eam fieri Synodus decreuerit ; tum Depoſitionem nonnullorum Epiſcoporum factionis Orientalium ; nulla interim mentione facta Canonum apud Sardicam conditorum.

De cæde Conſtantis apud Helenam Iust. Marca in lib. 1. Marcæ Hiſpanicæ.

V. Hiſtoriam Concilij Sardicenſis heic per auerſionem deſcribendam eſſe exiſtimaui ; quoniam obſeruatio illa, quæ veriſſima eſt, & colligitur ex variis locis Athanaſij & Hilarij, valde conducit ad decidendam celebrem illam controuerſiam, quam Illuſtriſſimi Cardinales Baronius & Perronius ſummâ curâ tractant, an videlicet Concilium Sardicenſe ſit Oecumenicum. Hac verò quæſtione ſemel definita, facilis eſſe videtur reſponſio, an XXI. canones in Sardicenſi Synodo editi, ejuſdem auctoritatis ſint ac Nicæni. Cui quæſtioni reſpondeo, conuocationem hujus Concilij ea mente factam eſſe vt Concilium Oecumenicum celebraretur, id eſt, compoſitum ex Legatis omnium Diœceſeon & magnarum prouinciarum Imperij Orientalis & Occidentalis, intra quorum limites Eccleſia Chriſtiana pene coërcebatur. Sed quia diuortium antè contigit quàm Concilium foret conſtitutum ex Epiſcopis vtriuſque Imperij, res in eo definitæ ſpectari non poſſunt niſi tanquam à Concilio Occidentali decretæ, quandòquidem decretæ ſunt abſentibus Epiſcopis Orientalibus. Sanè ſanctus Hilarius Epiſcopus Pictauienſis, qui tum viuebat, itémque Epiphanius, Concilium illud Sardicenſe vocant Concilium Occidentalium. Nam quod ad CCCXLIV. Epiſcopos attinet ; referri numerus ille non poteſt ad eos tantùm qui Concilio interfuerunt, ſed etiam ad eos qui reſtitutioni Athanaſij ſubſcripſerunt poſt celebrationem Concilij.

VI. Huic tamen Concilio debetur prima origo juris ſummi Pontificis, quoad judicia Canonica Epiſcoporum. Quanquam ſi rem propiùs introſpiciamus, neque canonum verba egrediamur, manifeſtum erit nihil illic ſtatutum eſſe aduersùs ſupremam Synodorum prouincialium auctoritatem canone Nicæno firmatam. Fateor equidem, hactenus vniuerſis perſuaſum fuiſſe repertam eſſe in Synodo Sardicenſi legem de appellationibus aduersùs Epiſcoporum judicia, eáſque à ſummo Pontifice judicandas eſſe ex præſcripto hujus Concilij. Verùm vt ab ea perſuaſione recedam facit

quod à me obſeruatum eſt; nempe jus tantùm concedendi Reuiſionem à Synodo Sardicenſi introductum eſſe in gratiam Sedis Apoſtolicæ, & in quoddam velut detrimentum auctoritatis Imperatoriæ. Hæc interpretatio mea eſt: quam cùm aliquot viris doctis aperuiſſem, eam illi ſuffragio ſuo comprobarunt. Diſcrimen quippe eſt inter Appellationem, & Reuiſionem. Illa namque integram cauſæ cognitionem transfert ad judicem ſuperiorem, qui quæſtionem excutit & definit in ſuo tribunali. At Reuiſio definitiuum judicium relinquit priori juriſdictioni, ea ratione, vt prioribus judicibus noui etiam adjungantur, vt conſtat ex quadam Conſtitutione Græca, quam Cujacius reſtituit in ſuis Obſeruationum libris. Sed huic perſuaſioni quam dixi occaſionem dedit ipſa Synodus Sardicenſis, quæ vocibus *appellandi* & *prouocandi* impropriè vtitur, quòd *Retractatio* vicem ſubeat Appellationis. Vnde factum vt ſequens ætas exiſtimauerit in his Canonibus agi de vera appellatione, juxta propriam hujus vocis ſignificationem.

VII. Attamen jus in ea Synodo quæſitum Epiſcopo Romano, diuerſum prorſùs eſt à judicio appellationis, cùm nihil aliud ei conceſſum ſit quàm vt decernere poſſit cauſæ retractationem. Quippe Synodus ſtatuit, vt ſi Epiſcopus damnatus Pontificem Romanum appellauerit, in poteſtate ejus ſit appellationem reſpuendi, quo pacto ſententia Epiſcoporum prouinciæ confirmabitur, aut eam admittendi. Quo caſu, debet Epiſcopus Romanus judicium integrum remittere ad Epiſcopos prouinciæ, & ad finitimos, vt illi cauſæ cognitionem ſuſcipiant præſente Legato ſummi Pontificis, ſi is exiſtimauerit mittendum eſſe. Præterea, Appellationis ea vis eſt, vt priore interim ſententia ſuperſedendum ſit. quod aliter obtinet in Reuiſione. Nam confugium illud ad Apoſtolicam Sedem non impediebat quin interim ſententia depoſitionis executioni mandaretur.

VIII. Hujus autem juris nouam eſſe inſtitutionem probant verba Canonis. *Si placet vobis*, (inquit Oſius Cordobenſis Epiſcopus, qui Synodo præſidebat) *ſancti Petri Apoſtoli memoriam honoremus*. Non ait, confirmandam eſſe antiquam Traditionem; quemadmodum fieri conſueuit in negotiis quæ renouatione tantùm aut explicatione juris antiqui indigent.

IX. Inſtitutio porrò illa continetur in tribus Canonibus apud Dionyſium Exiguum, & apud Creſconium in Breuiatione Canonum, tertio videlicet, quarto, & ſeptimo. Tranſpoſiti ſunt tamen hauddubiè hi Canones, remouendique ab hoc loco ſunt quintus & ſextus, qui de materia prorſùs diuerſa tractant, vt tertius, quartus, & ſeptimus ſimul collocentur. Quod eo ordine fieri poteſt, vt ponantur v. vi. & vii. quemadmodum citantur in Collectione Ferrandi Diaconi, vel iii. iv. & v. vt habet Collectio Græca.

X. Vnuſquiſque eorum canonum, quos ex Collectione Dionyſiana ab Eccleſia Romana recepta proferam, quiddam ſpeciale continet quod in aliis non habetur. Quippe tertius jubet, vt ſi quiſpiam Epiſcopus exiſtimet ſibi juſtam cauſam ſuppetere poſtulandi vt negotium retractetur, primi judices ad Epiſcopum Romanum ſcribant, vt ſi retractandi locus erit, is judices donet, ſi verò ſecùs ei viſum fuerit, res conſtitutæ ſuum robur obtineant. Itaque hic canon Epiſcopo Romano tribuit ſupremam auctoritatem decernendi Reuiſionem, aut eam denegandi; datu inſuper jure delegandi nouos judices. Canon autem quartus vetat, ne in locum Epiſcopi dejecti alius ſubſtituatur, donec cauſa fuerit in judicio Epiſcopi Romani determinata. Vis Pontificiæ auctoritatis continetur hoc canone. Ejus porrò ſenſus hic eſt, vt velit non antè ordinari poſſe Epiſcopum in loco depoſiti, quàm determinatum fuerit apud Apoſtolicam Sedem an Reuiſio concedenda ſit dejecto, atque adeo ſuperſedendum eſſe interim quoad hoc executione judicij facti in prouincia. Nihil tamen hujuſcemodi vetat, quoad Depoſitionem damnati; quam nihilominus peragebant, vt oſtendam in capite xxi. Quanquam Canon v. & vii. Concilij Sardicenſis id ſatis manifeſtè docent.

XI. Septimus ergo canon præſcribit ordinem judiciorum, poſtquàm ab Epiſcopo Romano conceſſa fuerit Reuiſio, atque ita agendum eſſe eo caſu, vt ſummus Pontifex donet judices ex vicina prouincia, qui cauſam retractent cum prioribus judicibus, tum vt Pontifex Legatum quoque mittere poſſit Concilio præfuturum, ſi ipſi viſum fuerit aliquem eſſe mittendum. Reuiſio hæc omnino

ſimilis eſt *Propoſitioni* quam vocant *erroris* aduersùs Decretum Parlamenti, quæ Reſcripto Principis inſtituitur: cui definiendæ intereſſe debent priores judices, itémque par nouorum judicum numerus, ac prǽterea duo.

XII. Interpretes Græci Zonaras & Balſamo, qui commentarios ediderunt in hos canones Sardicenſes, itémque Harmenopulus in Epitome Canonum, genuinum eorum ſenſum non ceperunt. Contendunt enim licere Epiſcopo damnato rurſum appellare à judicio lato ab Epiſcopis quos Pontifex Romanus delegauerit. Rationem autem hujus opinionis Balſamo petit ex canone IV. tametſi is additio tantùm ſit ad tertium, ad ſuperſedendum videlicet executione primæ ſententiæ, vt ipſa canonis verba indicant. Id ſanè vidit Hincmarus: qui poſt laudatos Canones III. & VII. Synodi Sardicenſis, quarti ſynopſin his verbis Hincmar. ep. 9. c. 8. expreſſit: *Interim tamen alter Epiſcopus non ordinetur.* At Zonaras, quem ſequitur etiam Balſamo, ſecundam hanc appellationem inſtitutam putat his verbis VII. Canonis: *Quòd ſi is qui rogat cauſam ſuam iterum audiri.* Et tamen certum eſt ea verba reſpicere tantùm ad primum judicium.

XIII. Hæret autem Balſamoni aqua, ex eo quòd cùm legibus Principum prohibitum ſit ne Iudex appellationis cauſam remittat in prouincias, hi tamen canones decernunt vt Pontifex Romanus judices donet in prouinciis. Itaque eò confugit, vt dicat *præſentem canonem eſſe ſpecialem, & ita editum eſſe propter viæ longitudinem, & ne vexentur Epiſcopi in adeo longinquam & alienam regionem trahendi.* At grauiùs laborat idem Balſamo in explicatione judicij ſecundæ appellationis, quæ rurſum committitur judicibus delegatis ex prouincia finitima ei à cujus judicio appellatum fuit. Quod aduerſum eſt legibus: ideóque Balſamo id dictum eſſe putat *ſpecialiùs*: niſi ſi quis dicere velit, ſecundos judices non eſſe eoſdem cum primis: *Si autem dixeris*, inquit, *alios eſſe Epiſcopos qui ſententiam tulerint, nihil inuenies repugnans.* Sed lapſus heic non eſſet Græcus iſte interpres, ſi animaduertiſſet nouum iſtud judicium inſtitutum non eſſe ad judicandam appellationem, ſed ad retractandum negotium, neque duas in vna eadémque cauſa appellationes introduci ab his canonibus, ſed tantùm expoſtulationem.

XIV. Sed illud monendum eſt, non eſſe me inuentorem hujus interpretationis canonum Sardicenſium. Eam quippe hauſi ex illuſtri quodam loco Hincmari Remenſis Archiepiſcopi. Scribit is in epiſtola ad Ioannem VIII. Papam, quæ nomine Caroli Calui Imperatoris ſcripta eſt, auctoritatem à Concilio Nicæno tributam Synodis prouincialibus ad judicandos Epiſcopos, violatam non eſſe, ſed potiùs confirmatam in Synodo Sardicenſi: quæ præcipit vt cauſa Epiſcopi depoſiti terminetur in ejus prouincia, ſecundùm ſententiam nimirum eorum Epiſcoporum qui ipſum priùs judicauerant, itémque Epiſcoporum qui in finitima prouincia commorantur, coram Legato ſummi Pontificis: *Cujus ſanctæ Synodi* (Nicænæ) *conſtitutionem Sardicenſes canones non conuellunt; qui cum Pontificis Romani Vicario vel arbitrio, cauſam Epiſcopi in prouinciali Synodo judicati, etiam Epiſcoporum arbitrio vel judicio qui eum judicauerunt, cum Epiſcopis qui in finitima & propinqua prouincia ſunt, præcipiunt terminari; quatenus ſiue in manenda, ſiue in immutanda ſententia, juxta Canones Nicænos, commune ſit placitum.* Epiſt. Caroli Calui ad Ioannem VIII. cap. XI.

XV. Sanè vix credi poteſt, tam promptos ac faciles fuiſſe Epiſcopos, vt ſtatim & abſque vlla contradictione conſenſerint exui ſe ſuprema auctoritate quam poſſidebant, vt judicia ſua ſimplici appellationi ſubmitterent. Faciliùs eis perſuaderi poterat, vt approbarent tribui Epiſcopo Romano jus concedendi Reuiſiunem aduersùs eorum judicia, id eſt, jus Imperatoribus quæſitum communicari cum Pontifice Romano, eáque ratione paulatim ac ſenſim ſine ſenſu adimi Imperatoribus. Neque enim Concilium in vniuerſum id jus ademit Principibus; vt colligere poſſumus ex verbis Canonis VII. quæ ſic habent: *Si appellauerit qui dejectus eſt, & confugerit ad Epiſcopum Eccleſiæ Romanæ.* Verbis quidem illis conditionalibus datur damnato facultas implorandi auxilium Epiſcopi Romani. Verùm id non impedit quin etiam poſſit adire Imperatorem, cujus auctoritatem in hac materia ſatis manifeſtè agnoſcit Synodica epiſtola Concilij Sardicenſis paulò antè laudata.

XVI. Magnum tamen diſcrimen intercedit inter jus quod Imperatoribus competebat, & illud quod Romano Pontifici tribuitur. Imperatores enim cùm retractari negotia præcipiebant, majus Concilium congregabant, ad quod euocabant Epiſcopos ex diuerſis prouincus, prout eis libuerat. At canones Sardicenſes modum adhibent auctoritati Epiſcopi Romani, cui nihil aliud licere volunt, quàm vt nouos judices donet Epiſcopos ex vicina prouincia, qui vnà cum prioribus judicibus interſint renouationi Concilij & Iudicij. Nam Epiſcopi prouinciales, qui judicium tulerunt, intereſſe debent ſecundo judicio, vt docet Synodus ipſa in III. canone, his verbis, *Concilium renouetur, Renouetur judicium*; itémque in VII. *Renouetur examen.* Vnde nil mirum ſi Dionyſius Exiguus, in lemmate hujus canonis, *Retractandi* vocabulum vſurpat. *De prouinciali Synodo retractanda per Vicarios Epiſcopi Vrbis Romæ, ſi ipſo decreuerit.* Vox autem illa, vt jam adoptatum eſt, Reuiſioni competit.

XVII. Poſt explicatam mentem canonum Sardicenſium, reliquum eſt vt ipſa eorum verba deſcribamus.

CANON. III. *Oſius Epiſcopus dixit:* —— *Quòd ſi aliquis Epiſcopus judicatus fuerit in aliqua cauſa, & putat ſe bonam cauſam habere, vt iterum Concilium renouetur; ſi vobis placet, ſancti Petri Apoſtoli memoriam honoremus, vt ſcribatur ab his qui cauſam examinarunt Iulio Romano Epiſcopo. Et ſi judicauerit renouandum eſſe judicium; renouetur, & det judices. Si autem probauerit talem cauſam eſſe, vt non refricentur ea quæ acta ſunt; quæ decreuerit, confirmata erunt; ſi hoc omnibus placet. Synodus reſpondit: Placet.*

CAN. IV. *Gaudentius Epiſcopus dixit: Addendum, ſi placet, huic ſententiæ, quam plenam ſanctitate protuliſti; Vt cùm aliquis depoſitus fuerit eorum Epiſcoporum judicio qui in vicinis locis commorantur, & proclamauerit agendum ſibi negotium in Vrbe Roma; alter Epiſcopus in ejus Cathedra, poſt appellationem ejus qui videtur eſſe depoſitus, omnino non ordinetur; niſi cauſa fuerit in judicio Epiſcopi Romani determinata.*

CAN. VII. *Oſius Epiſcopus dixit. Placuit autem vt ſi Epiſcopus accuſatus fuerit, & judicauerint congregati Epiſcopi regionis ipſius, & de gradu ſuo eum dejecerint; ſi appellauerit qui dejectus eſt, & confugerit ad Epiſcopum Romanæ Eccleſiæ; ſi juſtum putauerit vt renouetur examen, ſcribere his Epiſcopis dignetur qui in finitima & propinqua prouincia ſunt, vt ipſi diligenter omnino requirant, & juxta fidem veritatis definiant. Quod ſi is qui rogat cauſam ſuam iterum audiri, deprecatione ſua mouerit Epiſcopum Romanum vt è latere ſuo Presbyterum mittat; erit in poteſtate Epiſcopi, quid velit, & quid æſtimet. Et ſi decreuerit mittendos eſſe, qui præſentes cum Epiſcopis judicent, habentes ejus auctoritatem à quo deſtinati ſunt, erit in ſuo arbitrio. Si verò crediderit Epiſcopos ſufficere, vt negotio terminum imponant; faciet quod ſapientiſſimo conſilio judicauerit.*

CAPVT IV.

Synopſis.

I. Inquiritur, an canones Sardicenſes recepti fuerint per vniuerſam Eccleſiam. Probabile non eſt, tam bonos fuiſſe Orientales, vt ſolius Romani Pontificis auctoritatem ſuâ ſuperiorem eſſe confiterentur. Nam ſchiſma aduersùs illum recenter fecerant.

II. Contendebant ea tempeſtate Orientales, res in Oriente judicatas non poſſe retractari in Occidente. Probatur ex epiſtola Concilij Antiocheni ad Iulium. neque contradicit abſolutè Iulius; ſed facto Athanaſij inhæret. Ait tamen, nihil aduersùs ſtatuta Nicæni Concilij tentari, ſi quæ Synodus quæpiam ſtatuit, in poſteriore retractentur.

III. Recepit quidem Iulius Athanaſium & reliquos Epiſcopos in ſuam communionem. non tamen eis Eccleſias ſuas reſtituit, niſi per conſequentiam. Sozomenus explicatus.

IV. Verba Iulij, ac Sozomeni, hactenus malè intellecta fuerant. idcóque explicanda fuerunt accuratè.

V. Orientales Sardicæ congregati, ſeceſſionis ſuæ cauſas rejiciunt in Occidentales; eò quòd illi cognoſcere vellent de cauſis Orientalium. Probatur ex ſynodica eorum epiſtola.

VI. Occidentales aliter cenſebant, quàm Orientales. Iulius ſcripſit, Depoſitiones Epiſcoporum Eccleſiarum Apoſtolicarum ac præcipuè Alexandrinæ, fieri non poſſe in Oriente, inconſulta Sede Romana. Explicantur verba Iulij, aduersùs detortas aliorum interpretationes.

VII. Magna erat per illas tempeſtates dignatio Eccleſiarum Apoſtolicarum: ad quarum doctrinam hæreticos prouocant antiqui

Patres. Vnde fiebat, vt Epiſcopis illarum Eccleſiarum incumberet neceſſitas arctiſſimæ communionis.

VIII. Sed præcipuè cauſas Epiſcoporum Alexandriæ ad Sedem Apoſtolicam ante omnia referendas eſſe, juxta conſuetudinem, contendit Iulius; qui conſuetudini tribuit exemplum ſemel vſurpatum. Notatur Cardinalis Perronius, & refutatur.

IX. Orientales iniquo animo ferunt, Maximum Epiſcopum Conſtantinopolitanum, à Secunda Synodo dejectum, Romam eſſe profectum, vt illic cauſam ſuam refricari procuraret. Itaque ſoluta tunc eſt Eccleſiarum communio. Quæ res magnam ſollicitudinem attulit Occidentalibus. Quid ij ſibi arrogauerint in cauſa Maximi.

X. Si canones Sardicenſes recepti tum fuiſſent, inuenta erat occaſio quâ reuocarentur in vſum. Sed eorum ne verbum quidem in epiſtola Occidentalium; qui nihil aliud contendunt, quàm vt vnà cum Orientalibus cognoſcere poſſint de cauſa Maximi.

XI. Referuntur verba epiſtolæ Concilij Italiæ ad Theodoſium.

I. EXAMINANDVM deinceps nobis incumbit, an canones Sardicenſes recepti fuerint per vniuerſam Eccleſiam. In anteceſſum autem adnotandum eſt, iniquum omnino viſum eſſe Orientalibus, ſi Occidentales Epiſcopi etiam in plenario Concilio tentarent retractare judicia in Synodis Orientalibus facta, quòd eo pacto harum Synodorum auctoritatem violati manifeſtum eſſet. Itaque vix credi poteſt eos ita comparatos fuiſſe, vt ſolius Romani Pontificis auctoritatem ſuâ ſuperiorem eſſe confiterentur; præſertim cùm ſchiſma recenter aduersùs illum feciſſent, eúmque ob hoc excommunicaſſent, quòd caput eſſet eorum qui leges Eccleſiaſticas peſſumdederant: *Vt ducem & principem malorum, qui primus januam communionis ſceleratis atque damnatis aperuit, cæteriſque aditum fecit ad ſoluenda jura diuina.* (Vide lib. 1. c. 4. § 2.)

II. Orientales enim, per illas tempeſtates, regulam hanc certam & indubitatam Eccleſiaſticæ Diſciplinæ eſſe contendebant, res in Oriente judicatas retractari non poſſe in Occidente, nec è contrà. Ita namque affirmauit Concilium Antiochenum in epiſtola ad Iulium Papam: in qua Epiſcopi adferunt exemplum damnationis Pauli Samoſateni ab Epiſcopis Orientalibus decretæ, quam Occidens recepit, conſensúque ſuo firmauit, abſque nouo examine; ſicut etiam Oriens recepit & approbatione ſua confirmauit damnationem à Synodo Occidentali decretam aduersùs Nouatum. At Iulius Papa reſpondens huic epiſtolæ Concilij Antiocheni, non contradicit abſolutè ſupremam eſſe Conciliorum Orientalium auctoritatem; ſed Athanaſij tantùm facto inhæret, explicandóque judicio quod aduersùs eum latum fuerat in Synodo Tyria. (Epiſtola Iulij apud Athanaſ. Apol. 2.) Ait enim illud eſſe irritum; quòd aduersùs Athanaſium, Preſbyterúmque ejus Macarium, teſtimonia abſentibus illis recepta fuerint à judicibus delegatis, apertiſſimis Athanaſij hoſtibus, & ab eo ejuratis; ideóque judicium illud integrum non fuiſſe, sed tantùm ἐκ μονομεροῦς; ex quo ſequeretur, illud executioni non eſſe mandandum. Cùm itaque Athanaſium in ſuam communionem ſuſceperit, nihil ſe Canonibus aduerſum egiſſe; quoniam ſententia excommunicationis nulla erat. Quibus addidit momenta ex viſceribus cauſæ petita; falſitatem nimirum accuſationis probatam auctoritate Actorum; quamplures Orientis Epiſcopos à communione ſua non abſtinuiſſe Athanaſium, tametſi damnationis ſententia in eum lata fuiſſet; tum nolle Epiſcopos Orientales in vnũ conuenire, quamuis per Legatos conſenſiſſent vt Papa Iulius vniuerſos Epiſcopos Romam euocaret pro diſcutienda cauſa Athanaſij. Ait poſtremò, nihil aduersùs ſtatuta Nicæni Concilij tentari, ſi quæ Synodus quæpiam ſtatuit, in poſteriore retractentur. Alludit autem ad Synodum Alexandrinam, cui centum Epiſcopi interfuerant, in qua damnatus fuit Arius; cujus cauſa deintegro diſcuſſa eſt in Concilio Nicæno.

III. Sed adnotandum eſt, non dicere Iulium redditas à ſe fuiſſe Eccleſias Athanaſio & reliquis Epiſcopis. Nam ea erat quæſtio principalis: quæ reſeruata erat cognitioni Synodi quam Iulius conuocauerat rogantibus Orientalium Legatis; tametſi negatunc dein Orientales id ſe Legatis ſuis dediſſe in mandatis. Sanè iidem Orientales in ſua epiſtola ſynodica ſub nomine Concilij Sardicenſis edita, illud tantùm conqueruntur, receptos à Iulio in communionem Athanaſium & reliquos Epiſcopos damnatos: *Ad Iulium Romam perrexit, ſed & ad Italiæ quoſdam ipſius partis Epiſcopos; quos ſi-*

Sozom. lib. 1. c. 7. Διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ θρόνου [illegible]

ducens per epiſtolarum falſitatem, ab eiſdem perfacilè in communionem receptus eſt. Quare cùm legis apud Sozomenum, Iulium recepiſſe in ſuam communionem Athanaſium ac reliquos Epiſcopos, & vnicuique eorum Eccleſiam ſuam reddidiſſe, ob curam videlicet vniuerſalis Eccleſiæ quæ ei incumbit propter dignitatem Sedis ſuæ, exiſtimare debes reſtitutionem illam Eccleſiarum nō fuiſſe factam directè, ſed per conſequentiam, eò quòd Epiſcopi illi à Iulio in communionem recepti fuerint velut Epiſcopi hujus & hujus ſedis: *Hominémque non condemnaremus, ſed reciperemus, eumque pro Epiſcopo, quemadmodum eſt, haberemus*; inquit Iulius in epiſtola ad Orientales, apud Athanaſium.

IV. Neceſſariam eſſe arbitratus ſum diſcuſſionem præcipuorum capitum hujus epiſtolæ; quòd ea, æquè ac verba Sozomeni, perperam hactenus accepta ſint ab iis qui ea laudauere. Contendunt quippe factum Iulij, quod nihil aliud eſt quàm velut quoddam obſequij genus ad retinendam communionem Orientalium, à ſuprema ejus juriſdictione profectum eſſe, atque ea auctoritate caſſaſſe judicia Conciliorum Orientalium.

V. Orientales Sardicæ congregati pertinaciter adhærent ſententiæ Concilij Antiocheni; causáſque ſeceſſionis ſuæ rejiciunt in Occidentales, qui aduersùs veterem Eccleſiæ conſuetudinem cognoſcere vellent de cauſis Orientalium. Sic enim aiunt in epiſtola ſua ſynodica, quæ habetur in Fragmentis Hilarij: *Hæc nouitatem moliebantur inducere, quam horret vetus conſuetudo Eccleſiæ, vt in Concilio Orientales Epiſcopi quod fortè ſtatuiſſent, ab Epiſcopis Occidentalibus refricaretur; ſimiliter quidquid Occidentalium partium Epiſcopi, ab Orientalibus ſolueretur. Verùm omnium Conciliorum juſtè legitimèque actorum decreta firmanda, majorum noſtrorum geſta conſignant. Nam in vrbe Roma ſub Nouato, & Sabellio, & Valentino hæreticis factum Concilium, ab Orientalibus confirmatum eſt: & iterum in Oriente ſub Paulo Samoſateno quod ſtatutum eſt, ab omnibus eſt ſignatum.*

Sed quænam fuerit Orientalium mēs, manifeſtè docet epiſtola Imperatoris Conſtantij, data ad Concilium Ariminenſe, quod conſtabat ex Epiſcopis Occidentis: *Non enim*, inquit, *de Orientalibus Epiſcopis in Concilio veſtro patitur ratio aliquid definiri. Proinde ſuper his tantùm, quæ ad vos pertinere cognoſcit grauitas veſtra, tractare debetis.* Infrà: *Quæ cùm ita ſint, aduersùs Orientales nihil ſtatuere vos oportet; aut ſi aliquod volueritis contra eoſdem prædictis abſentibus definire, id quod fuerit vſurpatum, irrito euaneſcet effectu. Non enim illa vires habere poterit definitio, cui noſtra teſtantur jam nunc robur & copiam denegari.*

VI. Negari certè non poteſt quin aliter ea tempeſtate viſum ſit Occidentalibus. Verùm longè aberant ab opinione eorum qui noſtra ætate tractarunt de controuerſiis Fidei, qui pronuntiant appellationes Epiſcoporum Orientalium judicandas eſſe apud vrbem Romam à Summo Pontifice. Nituntur illi, vt ipſi exiſtimant, præjudicio epiſtolæ Iulij Papæ, quæ extat apud Athanaſium, cujus ſenſum detorquent ad mentem ſuam; cùm tamen ex ea conſtet, jura Sedis Apoſtolicæ temperamento quodam prudenter adhibito per eas tempeſtates explicari ſolita. Nihil enim aliud ab Orientalibus exigebant Iulius & Romana Synodus, quàm vt cauſæ Eccleſiarum Apoſtolicarum, in primis verò Alexandrinæ, quoties de Depoſitione Epiſcoporum earum ſedium ageretur, cum Papa & Synodo Romana communicarentur, antequàm Synodi Orientales cognitionem de iis inſtituerent, vt communi conſenſu componi poſſent magnæ Eccleſiæ. Quòd ſi poſt judicium Orientalium, querela manifeſtæ oppreſſionis deferretur ad Synodum Occidentalem, tum retractandum eſſe negotium in Concilio Occidentalium & Orientalium. Vnde conſtat, in ea epiſtola non agi de appellatione, ſed de prima tantùm cauſæ cognitione, aut Reuiſione; neque excitatam controuerſiam de omnibus Epiſcopis, ſed de iis tantùm qui Apoſtolicis Eccleſiis præſiderent, in primis autem de Alexandrino; ac tamen judicium reddi non debere à ſolo Epiſcopo Romano, cum Epiſcopis Occidentalibus, ſed ab Epiſcopis Occidentis & Orientis in vnam ſententiam conſpirantibus. Iſta enim colliguntur ex epiſtola Iulij, qua Orientales objurgat in cauſa Athanaſij Epiſcopi Alexandrini, & Marcelli Ancyrani; quos Orientis Concilia damnauerant, inconſulto Epiſcopo Romano. *Oportuit*, inquit, *ſcri-*

Baronius, Bellarminus, & Perronius in variis capitibus Replicæ.

bere omnibus nobis, vt ita ab omnibus quod juſtum eſſet decerneretur. Epiſcopi enim erant, & non vulgares Eccleſiæ, qui iſta patiebantur, ſed quas ipſi Apoſtoli ſuamet opera ad Fidem inſtruxerant. Cur igitur, & in primis de Alexandrina ciuitate, nihil nobis ſcribere voluiſtis? An ignari eſtis hanc conſuetudinem eſſe, vt primùm nobis ſcribatur, vt poſtea quod juſtum eſt definiri poſſit. Quapropter ſi iſthic hujuſmodi ſuſpicio in Epiſcopum concepta fuerat, id huc ad noſtram Eccleſiam referri oportuit.

VII. Magna erat per illas tempeſtates dignatio Eccleſiarum Orientalium, id eſt, earum Eccleſiarum quas Apoſtoli fundauerant, Alexandrinæ nimirum, Antiochenæ, Epheſinæ, Ancyranæ, quæ Metropolis erat Galatiæ, Corinthienſis in Achaïa, Theſſalonicenſis in Macedonia, in primis verò Romanæ, quam Principes Apoſtolorum ſanguine ſuo conſecrauerant. Hinc factum vt quoties Irenæus, Tertullianus, Optatus, & Auguſtinus nouitatem objiciunt hæreticis, adducant diſcrimen quod intercedit inter nouam eorum doctrinam & Traditionem Eccleſiarum Apoſtolicarum, præcipuè autem Romanæ; ac præterea aduersùs hæreticos adferunt ſucceſſionem perſonarum & doctrinæ illarum Eccleſiarum. Vnde fiebat, vt Epiſcopis illis incumberet neceſſitas arctiſſimæ communionis, ſcriptis videlicet vltrò citròque communicatoriis epiſtolis, pro conſeruatione Fidei.

VIII. Quamobrem cùm ageretur de cauſa Athanaſij Epiſcopi Alexandrini, & Marcelli Ancyrani in Galatia, quorum Eccleſiæ erant Apoſtolicæ, æquum prorsùs videbatur vt accuſatio aduersùs eos inſtituta judicaretur ab Epiſcopis Occidentis & Orientis. Sed in primis cauſam Athanaſij vrget Iulius, adfértque conſuetudinem jam introductam, à Dionyſio nimirum Epiſcopo Alexandrino; quem cùm Clerici ejus hæreticum eſſe ſuſpicarentur & ob id querelam aduersùs eum detuliſſent ad Apoſtolicam Sedem, ipſe accuſationem hanc purgauit ſcriptâ ad Summum Pontificem epiſtolâ. Vnde concludit Iulius, monendum ſe fuiſſe, ſi quid ſuſpicionis exortum eſſet Alexandriæ aduersùs Athanaſium. Huc enim tendit oratio Iulij; jus verò ſuum arceſſit à facto Dionyſij. Ceterùm cauſam judicari debere ſcribit ab omnibus, παρὰ πάντων, non autem à ſe ſolo. Quare meritò reprehendendus eſt Illuſtriſſimus Cardinalis Perronius; qui verum Iulij Papæ ſenſum diſſimulat in ſua Replica; locum verò hunc mutilat, omittens de induſtria quicquid ſequitur poſt illa verba, *Epiſcopi enim erant*, quòd ſequentia parum conducerent ad extollendam auctoritatem Summi Pontificis. Tum prætextu verſionis obſcuræ, ex Græco textu in primis conatur elicere ſenſum prorsùs contrarium deſtinatis Iulij. His enim ſignificari ait, nihil in cauſa Athanaſij definiri poſſe, quin priùs definitum fuerit ab Eccleſia Romana. Hæc ſunt verba Græca: *ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι τοῦτο ἔθος ἦν, πρότερον γράφεσθαι ἡμῖν, καὶ οὕτως ἔνθεν ὁρίζεσθαι τὰ δίκαια? An ignari eſtis*, inquit Iulius, *hanc conſuetudinem eſſe, vt primùm nobis ſcribatur, vt hinc quod juſtum eſt definiri poſſit?* Attamen certum eſt, nihil aliud ex his verbis elici poſſe, quàm eam eſſe Eccleſiæ Alexandrinæ conſuetudinem, vt primùm ad Summum Pontificem ſcribatur, vt *dein*, ἔνθεν, decerni poſſit quod æquum videbitur; id eſt, communi omnium ſuffragio, vt antea dixerat. Ceterùm heic obſeruandum eſt, ſatis audacter Iulium tribuere conſuetudini exemplum ſemel vſurpatum.

Athan. de ſentent. Dionyſij.

Ap. Athanaſ. Apol. 2.

IX. Si quis verò in dubium reuocare velit interpretationem epiſtolæ Iulij à me propoſitam, quoad jus quod ſibi vendicabant Occidentales; is, meâ ſententiâ, cedere ſaltem debet auctoritati Concilij Italici, cui interfuit ſanctus Ambroſius Mediolanenſis Epiſcopus. Scribunt hujus Concilij Patres in ſynodica ad Imperatorem Theodoſium epiſtola, Maximum, qui Conſtantinopoleos Epiſcopus fuerat ordinatus, cùm in Synodo Conſtantinopolitana, quæ eſt Secunda vniuerſalis, Depoſitus fuiſſet, captata occaſione Concilij generalis quod Imperatores Romam conuocauerant, ad Apoſtolicam Sedem acceſſiſſe, ibíque expoſtulaſſe de ſua Depoſitione, ac de Nectarij ordinatione in locum ſuum. Attamen Occidentales, tametſi Maximum in ſuam communionem recepiſſent, nihil quoad Epiſcopatum decernere voluiſſe, abſētibus Epiſcopis Orientalibus, qui Conſtantinopoli ſubſtiterant pro celebranda Synodo: *Nos igitur in Synodo ea*, inquiunt, *quæ totius orbis Epiſcopis videbatur eſſe præſcripta, nihil temerè ſtatuendum eſſe cenſuimus.* Angi ſe

ſe nihilominus, quòd ex ea cauſa interrupta eſſet Eccleſiarum communio. Orientales enim, cùm intellexiſſent Maximum Romam eſſe profectum, vt illic cauſam ſuam refricari procuraret in Synodo ad quam vniuerſi orbis Epiſcopi inuitati erant, nolle ad eam accedere. Tum adferunt vetuſtam conſuetudinem, vſurpatam ab Athanaſio, Petro Alexandrino, & à pleriſque Orientalium Epiſcopis; qui judicium expetierant, non ſolùm Eccleſiæ Romanæ, ſed etiam Italiæ & totius Occidentis. Vnde concludunt, Orientales, cùm Maximus ad Epiſcopos Occidentis acceſſerit, præſtolari debuiſſe eorum ſententiam in cauſa ejuſdem Maximi. Ne quis verò exiſtimet eos ſolos velle negotium iſtud terminare, declarant ſe nihil aliud cupere, niſi vt hæc cauſa in Concilio judicetur ab Epiſcopis Occidentalibus & Orientalibus; *vt vbi vna communio eſt, commune judicium ſit.*

X. Quòd ſi tum temporis auctoritas Concilij Sardicenſis valuiſſet, occaſio videlicet opportuniſſima reperta erat qua reuocarentur in vſum. Nullam autem ejus mentionem faciunt Epiſcopi Occidentales; nihilque aliud contendunt, quàm vt vnà cum Orientalibus cognoſcere poſſint de cauſa Depoſitionis Epiſcopi Conſtantinopolitani. Eam ob cauſam Theodoſium orant, vt Concilium vniuerſale apud vrbem Romam celebrari jubeat, eamque ſibi videri vnicam rationem reuocandæ communionis inter Occidentales & Orientales. Attamen Occidentalibus ſatisfactum eſt epiſtolâ ſynodicâ Orientalium, quam ex Concilio CP. ſcripſerunt ad Damaſum, & ad Synodum Romanam; qua Italos orant, non vt confirment ea quæ in hac Synodo Conſtantinpolitana acta erant, ſed vt caritate ſpirituali ipſis gratulentur propter ordinationes Eccleſiarum Conſtantinopolitanæ, Antiochenæ, & Hieroſolymitanæ, quibus præfecti fuerant Nectarius, Flauianus, & Cyrillus.

XI. Nunc referenda ſunt verba epiſtolæ Concilij Italiæ ad Theodoſium, quæ edita eſt à clariſſimo viro Iacobo Sirmondo in Appendice Codicis Theodoſiani: *Nam cùm cognouiſſent ad hoc partium veniſſe Maximum*, inquiunt Itali, *vt cauſam in Synodo ageret ſuam; quod, etiamſi indictum Concilium non fuiſſet, jure & more majorum, ſicut & ſanctæ memoriæ Athanaſius, & dudum Petrus Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopi, & Orientalium plerique fecerunt, vt ad Eccleſiæ Romanæ, Italiæ, & totius Occidentis confugiſſe judicium viderentur; Cùm eum, ſicut diximus, experiri velle aduersùm eos qui Epiſcopatum ejus abnuerant comperiſſent, præſtolari vtique etiam noſtram ſuper ea ſententiam debuerunt. Non prærogatiuam vindicamus examinis; ſed conſortium tamen debuit eſſe communis arbitrij.* Infrà: *Nec quædam nos angit de domeſtico ſtudio & ambitione contentio; ſed communio ſoluta & diſſociata perturbat. Nec videmus eam poſſe aliter conuenire, niſi aut is reddatur Conſtantinopoli qui prior eſt ordinatus, aut certè ſuper duorum ordinatione ſit in vrbe Roma noſtrûm, Orientaliúmque judicium. Neque enim indignum videtur, Auguſte, vt Romanæ Eccleſiæ Antiſtitis, finitimorúmque & Italorum Epiſcoporum debeant ſubire tractatum, qui vnius Acholij Epiſcopi ita expectandum eſſe putauerunt judicium, vt de Occidentalibus partibus Conſtantinopolim euocandum putarent. Si quid vni huic reſeruatum eſt, quanto magis pluribus reſeruandum eſt. Nos autem à beatiſſimo fratre tuæ pietatis admoniti, vt tuæ clementiæ ſcriberemus imperio, poſtulamus vt vbi vna communio eſt, commune velit eſſe juditium, concordantémque conſenſum.*

CAPVT V.

Synopſis.

I. Orientales Epiſcopi nihil Occidentalibus licere contendebant circa adminiſtrationem & gubernationem Eccleſiarum Orientalium. quod canone ſcripto firmarunt in ſecunda Synodo. Hujus autem inſtitutionis ratio ea eſſe debuit, quòd ſupremam eſſe contenderent Conciliorum Orientalium auctoritatem.

II. Prudenter ſe gerunt Patres Concilij Conſtantinopolitani. Iura prouinciarum & priuilegia illuſtriſſimarum Eccleſiarum conſeruant. Iudicia porrò de Diſciplina fieri jubent ſupremà auctoritate Synodorum vniuſcujuſque Diœceſeos. Enumerantur variæ Diœceſes vtriuſque Imperij.

III. Prima criminum Epiſcoporum cognitio pertinet ad Synodum prouinciæ; ſecun-

da verò, ad Diœceſanam. Exarchi conuocabant Synodos Diœceſanas, abſque permiſſu Principum.

IV. Eccleſia hoc pacto liberata eſt à neceſſitate poſtulandorum ab Imperatore Conciliorum. Synodi itaque Diœceſanæ, quæ antea extraordinariæ erant, & indigebant Reſcripto Principis, verſæ ſunt in Synodos ordinarias. Hujus inſtitutionis, quæ noua erat, confirmationem ab Imperatore Theodoſio petiit ſecunda Synodus.

V. Excipi poteſt, canonem Conſtantinopolitanum non conſtituere diſertè duos gradus juriſdictionis in accuſationibus Epiſcoporum. Soluitur hæc objectio, explicato canone.

VI. Ab vna Synodo Diœceſana ad aliam prouocare non licebat.

VII. Nihil tamen derogatum eſt juribus Imperatorum; qui, etiam poſt hunc canonem editum, Concilia ex diuerſis Diœceſibus congregarunt ad judicandas Epiſcoporum cauſas. At Theodoſius Imperator confirmare noluit inſtitutionem Synodi Conſtantinopolitanæ, quæ ſupremam poteſtatem in judiciis de Diſciplina ferendis tribuebat Synodis vniuſcujuſque Diœceſeos.

VIII. Suprema Synodorum vniuſcujuſque Diœceſeos auctoritas colligitur etiam ex epiſtola Cyrilli Alexandrini ad Domnum Antiochenum.

IX. Concilium Chalcedonenſe nouam in Oriente diſtinctionem introduxit. Iubet enim, vt prima de crimine Epiſcopi cognitio inſtituatur in Synodo prouinciali; Metropolitani verò, apud Exarchum Diœceſeos, aut Thronum Conſtantinopolitanum. De dignitate Sedis Conſtantinopolitanæ; quæ valde amplificata eſt in hac Synodo. Græca Collectio non complectebatur canones Sardicenſes, neque etiam Africanos.

X. Diſtinctionem à Concilio Chalcedonenſi introductam amplexus eſt Iuſtinianus. Eo verò jure Græci ſemper vſi ſunt.

XI. Ex his quæ dicta ſunt conſtat, canones Sardicenſes nondum receptos fuiſſe in Oriente. Eos tandem Synodus Trullana recepit, ſed cum modificatione quadam; tum vt oſtenderet auctoritatem, quæ Summo Pontifici tributa erat in his canonibus, à Concilio Sardicenſi profectam, non autem à Nicæno; tum etiam vt oſtenderet eam reſtringi ad ſolum Occidentem.

XII. Eam tamen in vniuerſum orbem extendi debere contendebant Summi Pontifices.

I. HACTENVS manifeſtè probauimus in ea ſententia fuiſſe Occidentales Epiſcopos, vt exiſtimarent communibus Orientis & Occidentis ſuffragiis definiendas eſſe querelas ab Epiſcopis illuſtriſſimarum Orientis Eccleſiarum delatas in Occidentem. At iſti ſemper obſtinatis animis contenderunt, nihil Occidentalibus Epiſcopis permittendum eſſe circa adminiſtrationem & gubernationem Eccleſiarum Orientalium. quæ auctoritas vt valentior eſſet, eam canone ſcripto firmarunt in Secunda Synodo Oecumenica, quæ prima eſt. CP. Primùm enim Orientales Romam accedere noluerunt, tametſi per Imperatoris Theodoſij literas accerſiti eſſent, poſtquàm Conſtantinopoli in vnum conuentum eſſet. Cur autem ita ipſis placitum fuerit, nulla alia probabilis ratio occurrit, quàm quòd ſupremam eſſe contenderent Conciliorum Orientalium auctoritatem. Vnde in epiſtola ſynodica ad Damaſum, & ad Synodum Occidentalem, non dubitant ſcribere ſe anno ſuperiore Concilium generale celebrauiſſe, tametſi illud conſtaret ex ſolis Epiſcopis Orientalibus. Quapropter in Concilio Aquileinſi rectè dicebat Ambroſius eſſe *conſuetudinem hujuſmodi, vt in Oriente Orientalium eſſet Concilium, intra Occidentem Occidentalium.*

II. Robuſtiùs vrget canon ſecundus Concilij Conſtantinopolitani, cujus auctoritas ab Eccleſia vniuerſa recepta eſt. Decernit itaque quonam modo peragenda ſint judicia canonica apud Orientales, ſiue pro Depoſitione Epiſcoporum, ſiue etiam pro reliquis cauſis quæ incidunt. Ordo autem quem in his rebus præſcribit, plenus prudentiæ eſt, ac mirabili temperamento conditus. Nam primùm jura prouinciarum & priuilegia illuſtriſſimarum Eccleſiarum eo canone conſeruantur, juxta canones Nicænos. Tum Epiſcopis damnatis noua remedia tribuuntur, multò commodiora & faciliora quàm ea quæ Concilium Antiochenum inuenerat, cùm ſe vota judicum diuiſerant, ſiue accedendo ad Imperatores ad obtinendum nouum Concilium.

Nam in eo Concilio juriſdictionum limites conſtituuntur juxta diuiſionẽ Diœceſeõ Imperij, & ſuprema eſſe decernitur

auctoritas vniuſcujuſque Diœceſeos, in vniuerſis judiciis de Diſciplina latis. Diœceſim cùm dico, eo ſenſu eam dictionem vſurpo, quem obtinet in legibus Imperatorum, & in canonibus hujus Concilij Conſtantinopolitani; ſcilicet pro tractu quodam, & diuerſarum prouinciarum collectione, quæ Præfecto prætorio, aut ejus Vicario parebat, in cauſis ciuilibus; Exarcho verò, in cauſis Eccleſiaſticis. Itaque cùm Imperium Orientis diuiſum eſſet illa tempeſtate in quinqoe Diœceſes, Ægyptiacam videlicer, Orientalem, Thracicam, Ponricam, & Aſianam; Concilium Diœceſes Eccleſiaſticas partitur in totidem Synodos. Ex Noritia porrò Imperij conſtat quinque in Ægypto prouincias fuiſſe, quarom caput erat Alexandria; in Oriente, vndecim, ſub Aotiochenſi ciuitate; in Ponto, decem, ſnb ciuitate Cæſareæ Cappadociæ, quæ vrbs regia Ponti fuerat. Aſiana, cujus metropolis erat Ephesus, in Aſia Proconſulari ſita, conſtabat pariter ex vndecim prouinciis. Thracica verò ſex pronincias complectebatur, & in his proninciam Europam, in qua Heraclea merropolis Diœceſeos Thracicæ. At Byzantiornm ciuitas, quæ quondam metropolis fuerat, amiſſam dignitatem recuperauit; quæ in ciuitatem Heracleenſem tranſlata fuerat ab Imperatore Seuero, poſt exciſum ab eo Byzantium. Amplificata dein fuit ejus majeſtas poſt Conſtantinum magnum, cùm felicibus nominis ejus auſpiciis reædificata fuiſſer ciuitas, in eáque poſita ſedes Imperij Orientalis; ornaráque fuit priuilegiis antiqnæ Rumæ.

III. Diœceſes itaque Eccleſiaſticæ ordinatæ ſunt ad exemplum diſpoſitionis ciuilis Diœceſeon; ita vt prima criminum Epiſcoporum cognitio pertineret ad Synodum prouinciæ; ſi verò de injuſto judicio querela moueretur, deferri illa debebat ad Synodum Diœceſanam, quam Exarchus conuocabat abſque ſpeciali permiſſu Imperatoris. Itaque Patriarcha Alexandrinus conuocabat Synodum Diœceſeos Ægyptiacæ, id eſt, Synodum ſui Patriarchatus. Patriarcha Antiochenus conuocabat Diœceſim Orientalem, hoc eſt, Patriarchatum Orientis. Epiſcopus verò Cæſareæ Cappadociæ, quæ caput erat vniuerſæ Diœceſeos Ponticæ, Synodnm ejus Diœceſeos congregabat, vt conſtat ex Gregorio Nazianzeno in vita Baſilij. Epiſcopus Epheſinus Aſianæ Diœceſeos Exarchus erat, Synodóque que generali ejus Diœceſeos præſidebat. Quod attinet ad Diœceſim Thracicam; ea ſpeciali curæ Epiſcopi Conſtantinopolitani commiſſa eſt in hoc Concilio, vt diſertè adnotauit Socrates. Sed præter adminiſtrationem illam, priuilegium honoris ei tributum eſt poſt Epiſcopum Romanum, ante ceteros Exarchos, eò quòd Conſtantinopolis eſſet noua Roma.

IV. In hac diuiſione conſeruata ſunt priuilegia prouinciarum & magnarum Eccleſiarum, quæ in Coocilio quoque Nicæno confirmata fuerant, vt inquiunt Patres Conſtaotinopolitani. Omnia heic magnifica eſſe video pro dignitate Eccleſiæ; quæ auctoritare hujus canonis liberata eſt à petendis ab Imperatore Cõciliis ad judicandas Epiſcoporum depoſitornm querelas; adeo vt Synodi Diœceſanæ in Synodos ordinarias verſæ ſint, cùm antea extraordinariæ eſſent, neque conuocari poſſent abſque literis Imperatoris. Sanè cùm hi caoones nouam politiæ exterioris formam conſtirueteot in Eccleſia, tametſi in meliùs mutaretur; Concilium hojuſmodi innouationis confirmarionem petiit ab Imperatore Theodoſio, vt conſtar ex epiſtola ſynodica; non autem à Concilio Romano, tametſi aliam quoque ſynodicam epiſtolam ad illud dederit.

V. Video quidem opponi poſſe aduersùs hæc quæ diximus, quoddam velut ſilentium hujus canonis, qui diſertam mentiooem non facit horum duorum graduum juriſdictionis in accuſationibus Epiſcoporom, ideóque videri non introductnm fuiſſe ab hac Synodo Conſtantinopolitana, vt prima harum accuſationum cognitio pertineat ad Epiſcopos prouinciæ, ſecunda verò ad Synodum generalem Diœceſeos. Sanè non diffiteor quin argumentum illud in ſpeciem ſit fortiſſimum. Contendo tamen ſatis menrem ſuam explicare Patres Conſtantinopolitanos, ex eo capite, quòd harum quinque Diœceſeon limites aſſignent, ad tractandas cauſas Eccleſiaſticas, & quòd nihilominus intactã eſſe velint Synodorum prouincialium auctoritatem canone Nicæno conſtitutam. Harum autem poteſtatem hanc eſſe volunt, vt cauſas ſuo jure definiant; ea tamen lege, vt cauſæ

quæ Synodorum Diœceſanarum cognitioni tributæ erant, velut Depoſitiones Epiſcoporum, in Synodo Diœceſana retractentur; in ceteris verò capitibus, nihil derogetur supremæ prouincialiũ Synodorum auctoritati. *Seruata verò*, inquit canon, *quæ ſcripta eſt de Gubernationis regula, manifeſtum eſt quod illa quæ ſunt per vnamquamque prouinciam ipſius prouinciæ Synodus diſpenſet, ſicut Nicæno conſtat decretum eſſe Concilio.* Hi gradus juriſdictionis luculentiùs explicantur in canone VI. ejuſdem Concilij; qui extat in Collectione Græca, licèt deſideretur in Dionyſiana: *Iubet ſancta Synodus, primùm quidem apud prouinciæ Epiſcopos accuſationem perſequi, & apud eos probare crimina Epiſcopi qui accuſatur. Quòd ſi euenerit vt prouinciales Epiſcopi crimina quæ Epiſcopo intentata ſunt corrigere non poſſint, tunc ipſos accedere ad majorem Synodum Diœceſeos illius Epiſcoporum pro hac cauſa conuocatorum.*

Canon VI. Cõcilij CP.

VI. Quæri poteſt, an judicia ſic definirentur in his Synodis Diœceſanis, vt locus non fuerit appellationi aut querelę ab vna ad aliam. Verùm inutilis eſt hæc quæſtio; cùm inſtitutio illa Synodorum Diœceſanarum non ob aliud facta fuerit, quàm vt confuſioni illi iretur obuiam, & vt caueretur ne quis Exarchorum, aut ipſius Synodus, cauſas alienæ Diœceſeos ad ſe traheret; vt diſertè ſcriptum eſt in initio hujus canonis: *Qui ſunt ſuper Diœceſim Epiſcopi, nequaquam ad Eccleſias quæ ſunt extra terminos ſibi præfixos accedant, nec eas hac præſumptione confundant.* Qui in hac Dionyſij verſione vocantur *Epiſcopi qui ſunt ſuper Diœceſim*, ij in contextu Græco dicuntur Ἔξαρχοι τῆς διοικήσεως, *Exarchi Diœceſeos*, & in verſione Latina *Primates*.

VII. Apertiùs & luculentiùs explicatur ſuprema Conciliorum Diœceſanorum in judiciis faciendis auctoritas eodem canone ſexto; quo decernitur eos ad accuſationem admittendos non eſſe qui ad Imperatores vel ad tribunalia magiſtratuum accederent, vel vniuerſalem Synodum perturbare conarentur, contemptis vniuerſis Diœceſeos Epiſcopis, πάντας ἀτιμάσας τοὺς τῆς Διοικήσεως ἐπισκόπους. Conſtat ſanè ex Hiſtoria Eccleſiaſtica, canones illos, qui jus ſuum Imperatoribus auferre non poterant, (ſicuti nec volebant, cùm nihil in eis contineatur quod Principes remoueat ab hac cura) non obſtitiſſe deinceps quin Imperatores Concilia ex diuerſis Diœceſibus congregauerint, ad judicandas Epiſcoporum cauſas. Verum nihilominus ſemper eſt, eam Concilij Conſtantinopolitani Patribus mentem fuiſſe, vt perpetuam regulam ederent, quæ Synodis vniuſcujuſque Diœceſeos conſeruaret ſupremam poteſtatem in judiciis de Diſciplina ferendis. At Theodoſius Imperator inſtitutionem illam approbare noluit, ne juribus Imperij vulnus inferri conſenſiſſe videretur. Vnde factum eſt, vt ego quidẽ arbitror, vt cùm Synodus ab eo petiuiſſet confirmationem ſuorum canonum, ipſe eam concedere noluerit. quod colligi poſſe exiſtimo ex Collectione Græca à Dionyſio Latinè verſa, in qua omiſſus eſt hic canon; tametſi poſtea Græci eum deſcripſerunt in vltima Collectione ſua edita in Synodo Trullana.

VIII. Eadem Synodorum vniuſcujuſque Diœceſeos ſuprema in ferendis judiciis auctoritas colligitur ex epiſtola quam Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus ad Domnum Epiſcopum Antiochenum ſcripſit, in gratiam Petri Epiſcopi; quem Domnus inauditum depoſuerat, negatâ etiam licentiâ defenſionis. Is ergo Cyrillum, & Proclum Conſtantinopolitanum adiẽs, querelam ſuam ad eos detulit, orauitque vt ſe gratia & fauore ſuo juuarent apud Domnum. Ea de cauſa Cyrillus epiſtolam dedit ad Domnum, quam Græci poſuerunt inter epiſtolas canonicas. In ea verò Domnum monet, vt ſenis iſtius lacrymas temperet, eique defenſionis locum præbeat ſecundùm morem, id eſt, Domno coram & Epiſcopis qui ei ſubſunt; iis tamen exceptis quos velut ſuſpectos Petrus recuſabit, ad vitandam judicij nullitatem. Vnde diſcimus, à Patriarchis illis ſuſceptam non fuiſſe hujus Epiſcopi querelam, vt de ea cognoſcerent; ſed eam ad Synodum Patriarchalem Antiochenam dimiſiſſe, illic judicandam ſecundùm morem.

IX. Concilij Conſtantinopolitani regulæ confirmatæ ſunt duobus canonibus Concilij Chalcedonenſis Oecumenici Quarti; quod tamen nouam in Oriente diſtinctionem introduxit, quoad judicia Epiſcoporum. Diſtinguit enim inter Epiſcopum & Metropolitanum. jubet autem in canonibus IX. & XVII. vt prima de crimine Epiſcopi cognitio inſtituatur in Synodo prouinciali, Metropolitani verò ab Exarcho Diœceſeos, ſiue Throno Con-

ſtantinopolitano. Nihil in his canonibus obſcurum, ſi disjunctivæ explicationem excipias: *Quòd ſi quis à Metropolitano læditur, apud Primatē Diœceſeos, aut apud Conſtantinopolitanam ſedem judicetur.* Sed vt vim hujus difficultatis faciliùs aſſequamur, obſeruandum eſt hos duos canones fuiſſe decretos ante conſtitutionem Patriarchatus Conſtantinopolitani, & antè quàm Pontica & Aſiana Diœceſes ei ſubjicerentur. id autem non contigit niſi in Actione vltima Concilij, quòd Legati Apoſtolicæ Sedis ei nouitati interceſſiſſent. At canones IX. & XVII. qui ſedi Conſtantinopolitanæ tribuunt auctoritatem judicandi Metropolitanos, nullo refragante decreti ſunt, extántque in Collectione Dionyſij. ſed XXVIII. canon, cui contradictum eſt à Legatis, in ea omiſſus eſt. Interpretes Græci Zonaras & Balſamo non agnouerunt iſtam difficultatem. Quapropter non excurrunt vltra interpretationem quæ ſtatim occurrit, eo nempe canone tributam vnicuique Exarcho poteſtatem judicandi Metropolitanos qui ad ejus Concilium aut Diœceſim pertinent, exempli cauſa, ſedi Conſtantinopolitanæ tribui jus judicandi Metropolitanos ad Concilium Conſtantinopolitanum pertinentes. Supereſt igitur vt intelligamus, quinam Metropolitani ei ſubjecti eſſent, antequàm Diœceſes Aſiana & Pontica ad ejus Diœceſim Patriarchalem acceſſiſſent. Non me latet ei competiuiſſe jus præſidendi Synodo generali Thraciæ; quòd ſedes Conſtantinopolitana, quæ erat in prouincia Europa vna ex prouinciis Thraciæ, ad honorem ſecundæ ſedis euecta eſſet. Sed ne quid diſſimulem, magnificum prorsùs eſt quod ex ipſis verbis canonis colligitur. Nam ſedi Conſtantinopolitanæ, quæ certam Diœceſim Patriarchalem nullam habebat, tametſi prærogatiuam Patriarcharum obtineret, jus tribuunt judicandi Metropolitanos totius Orientis; atque id quidem non poſt appellationem à judiciis reliquorum Patriarcharum, vt placuit Hincmaro; ſed præueniendo Patriarchas, ad arbitrium conquerentium. Patriarcha verò Conſtantinopolitanus cauſas illas judicabat in Concilio extraordinario. qua de re nos alibi accuratè diſſeruimus. Ceterùm Græca collectio canonum, quæ canone primo Concilij Chalcedonenſis firmata eſt, quæque Latinè verſa eſt à Dionyſio Exiguo, non complectebatur canones Sardicenſes, neque etiam Africanos, quos à ſe Collectioni Græcæ additos fatetur Dionyſius. Hæc ſunt ejus verba in epiſtola ad Stephanum Epiſcopum: *Tum Concilij Chalcedonenſis decreta ſubdentes, in his Græcorum canonum finem eſſe declaramus. Ne quid præterea notitiæ veſtræ credar velle ſubtrahere, ſtatuta quoque Sardicenſis Concilij atque Africani, quæ Latinè ſunt edita, ſuis à nobis numeris cernuntur eſſe diſtincta.*

Hincmar. in Opuſc. c. 25.

X. Diſtinctionem à Concilio Chalcedonenſi introductam amplexus eſt Imp. Iuſtinianus, qui illam in Nouella Conſtitutione CXXIII. cap. XXII. itémque in CXXXVII. confirmauit. Iubet autem conceptis verbis, vt Epiſcoporum cauſas judicent Metropolitanus & Synodus prouinciæ; in caſu verò appellationis, Patriarcha vniuſcujuſque Diœceſeos. Eidem tribuitur prima cognitio cauſarum eorum Metropolitanorum qui ad Patriarchatum ejus ſpectant; interdicta prorsùs appellatione à judicio Patriarcharum: *Nullo ijs quæ ab eo conſtituuntur valente reſiſtere*, ὐδενὸς τοῖς παρ' αὐτοῦ τυπουμένοις ἀντιλέγειν δυναμένου. Græci ſemper eo jure vſi ſunt, vt colligitur ex titulo IX. Nomocanonis Photij, & ex Zonara & Balſamone in commentariis ad hos canones.

XI. Ex his autem quæ huc vſque diximus conſtat, canones Sardicenſes, qui Pontifici Romano tribuunt poteſtatem decernendi Reuiſionem in gratiam Epiſcoporum depoſitorum, nondum receptos fuiſſe in Oriente, neque à Concilio Conſtantinopolitano, nec à Chalcedonenſi, nec etiam ab Imperatore Iuſtiniano; cùm manifeſtum ſit, Patriarcham vniuſcujuſque Diœceſeos ſolitum judicare de his Depoſitionibus definitiuo decreto, æquè ac de ceteris omnibus cauſis quæ ad Diſciplinam pertinebant. Attamen Synodus in Trullo, quæ anno DC. XCII. congregata eſt Conſtantinopoli, in ſua Collectione deſcribi juſſit canones Sardicenſes, & inter hos, etiam illos tres qui ad Epiſcopi Romani auctoritatem pertinent. Verùm non ea fuit hujus Synodi mens, vt propterea juriſdictioni Epiſcopi Romani ſubmittere voluerit appellationes Epiſcoporum; cùm in eadem Collectione extent canones Secundæ Synodi Oecumenicæ, atque ite-

Quartæ, quæ vnicuique Parriarchæ ſupremum harum cauſarum judicium commiſerunt. Nihil ergo aliud voluit Trullana Synodus, quàm oſtendere quænam auctoritas Pontifici Romano competat in ſuo Parriarchatu, cojus limitibus circumſcribunt poteſtarem ei quæſitam in canonibus Sardicenſibus; tum etiam vt oſtendant eam auctoritatem illi tributam eſſe, non à Concilio Nicæno, ſed à Sardicenſi. Ea namque eſt obſeruatio Zonaræ ad canooem v. Sardicenſem: *Neque igitur hic canon à Nicæna Synodo editus fuit; neque ad ipſum* (id eſt, Romanum Pontificem) *prouocationes ab omnibus Epiſcopis, ſed ab iis tantummodo qui eidem ſubjecti erant, dari oportere decernit.* ὅτι οὔτε τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου ἐστὶν ὁ κανὼν, οὔτε πάσας τὰς ἐκκλήτους τῶν ἐπισκόπων ἀνατίθησιν αὐτῷ, ἀλλὰ τῶν ὑποκειμένων αὐτῷ.

XII. Verùm licèt ea Græcis mens eſſet, vt effectus canonum Sardicenſium egredi Occidentem non poſſet; Pontifices tamen Romani conreodebant ens obtinere debere in vniuerſa Eccleſia; vt conſtat ex epiſtola Papæ Leonis I. inferiùs laudata, & ex Commonitorio Gelaſij Papæ ad Fauſtum, cujus verba neceſſariò intelligenda ſunt de caoonibus Sardicenſibus: *Ipſi ſunt canones*, inquit Gelaſius, *qui appellationes totius Eccleſiæ ad hujus Sedis examen deferri voluere; ab ipſa verò nuſquam prorsùs appellari debere ſanxerunt: ac per hoc illam de tota Eccleſia judicare, ipſam ad nullius commeare judicium: nec de ejus vnquam præceperunt judicio judicari; ſententiámque illius conſtituerunt non oportere diſſolui; cujus potiùs decreta ſequenda mandarunt.*

CAPVT VI.

Synopſis.

I. Concilia Orientalia poterant tantùm decernere de cauſis Diſciplinæ, ad procurandam executionem Canonum. Cauſas autem Fidei, vel regulas generales Eccleſiæ vniuerſæ, tractare non poterant abſque interuentu auctoritatis Epiſcopi Romani.

II. Hunc Romani Epiſcopi Primatum agnoſcebant Orientales. Nihil in cauſis Fidei, aut de regulis generalibus, definiri poterat abſque ejus ſententia. Socrates explicatus.

III. Hæc explicari debere viſum eſt; ne quis exiſtimet tentatam fuiſſe in ſuperioribus capitibus Romani Pontificis auctoritatem. Epiſcopi Orientales, qui Romanam Sedem appellarunt, exagitati fuerant propter cauſam Fidei. quo caſu poterant Apoſtolicam Sedem appellare.

IV. Euſtathius Epiſcopus Sebaſtenus depoſitus ab Arianis, literas à Liberio Papa obtinuit, quarum auctoritate reſtitutus eſt in ſedem ſuam. De Fide agebatur. Quare magni ponderis fuit epiſtola illa Liberij.

V. Eutyches non appellauit ad ſolum Pontificem Romanum. Appellauit enim Synodos Romanam, Alexandrinam, Hieroſolymitanam, & Antiochenam. Appellatio facta ad Patriarchas, cenſetur etiam facta ad eorum Synodos. Cardinalis Perronius refutatus.

I. AVCTORITAS itaque Conciliorum Orieotalium his limitibus circumſcribi debet, vt decernere tantùm potuerint de adminiſtrationibus & gubernationibus prouinciarum, vt loquuntur Canones, id eſt, de controuerſiis quæ incidunt in executione canonum de Diſciplina Eccleſiaſtica latorum. Nam quoad cauſas quæ ad Fidem ſpectanr, ant regulas geoerales Eccleſiæ vniuerſæ; certum eſt eas definiri non potuiſſe abſque interuentu auctoritatis Epiſcopi Romani: quoniam cùm Cathedra Petri ea ſir ex qua Vnitas Sacerdotalis exorta eſt, vt loquitur Cyprianus, par erat vr reliquæ Eccleſiæ oeceſſitate communionis vnireotur cum Eccleſia Romana, eámque colerent tanquam caput & centrum Vnitatis, vt verbis Optati vtamur. Conſtituto namque capite in Eccleſia, quemadmodum in Collegio Apoſtolico fuerat conſtitutum, ſublatæ erant occaſiones ſchiſmatum & hæreſeon, vt obſeruauit Hieronymus: quoniam ea ratiooe conſtiturus erar thronus, qui radix & origo erat communionis omnium Epiſcoporum Eccleſiæ Dei; *vnde in omnes venerandæ communionis jura dimanant*, vt aiebat Concilium Aquileienſe generale ſub Ambroſio. Huic enim Sedi omnes Chriſtiani adhærebanr, inter factiones & diſſidia aliarum Eccleſiarum; exemplo Hieronymi, qui in trium Patriarcharum ſchiſmate, quo Antiochena Eccleſia laborabat, ad Damaſum ſcribens, ait: *Beatitudinis tuæ, id eſt, Cathedræ Petri communione conſocior.* Hunc Romani Pontificis Primatum agnoſcebant Orieota-

Vide ſuprà lib. 1. c. 2.

leſ; vt conſtat ex epiſtola Synodica Concilij Chalcedoenſis ad Leooem Papam, in qoa eum diſertis verbis vocant Capot Vniuerſalis Eccleſiæ. At ex Primatu illo jus quoddam eximium ſequebatur, quod Romano Pontifici competebat; abſque cujus interuentu non licebat cauſas Fidei definire, nec generales regulas condere pro Eccleſia vniuerſa. Hic ênim ſenſus eſt ejus legis Eccleſiaſticæ, cujus mentionem facit Socrates, quámque Iulius allegabat aduersùs Orientales; nimirum Eccleſias non poſſe canonizari abſque ſententia Epiſcopi Romani; id eſt, nouas regulas, & canones generales, à quibus aliquid introdnceretur aduersùs vetuſtam conſnetudinem, decerni non poſſe, quin Romanus Pontiſex deliberationi interueniat, aut per ſe, aut per Legatos. Huic legi magis obnoxiæ erant definitiones in materia Fidei. Oriens itaque nullam vnquam hæreſim damnauit, quin ſtatim decretum ad Apoſtolicam Sedem miſſum ſit, & in reliquas prouincias. Sic damnationes in Synodis Occidentalibus decretæ, ad Synodos Orientis mittebantur, vt adnotat ſanctus Hilarius; ea videlicet mente, vt cauſæ communes, cujuſmodi erat materia Fidei, tractarentur ex communi omnium conſenſu. Sed magnificum erat pro Romana Sede, quòd cùm ipſa prima eſſet, vbi florebat principatus Apoſtolicæ Sedis, vt cum Auguſtino loquar, ejus auctoritas juncta Synodis Occidentalibus magni momenti erat ad commendandam damnationem hæreticorum, & anathemata aduersùs eos decreta, quæ faciliùs ob boc ipſum executioni mandabantur. cujus moris clara documenta extant in Actis Conciliorum Epheſini & Chalcedonenſis, aliorúmque poſteriorum.

Vide lib. v. cap. xii. §. 2.

III. Neceſſarium autem viſum eſt hæc per tranſennam adnotare; vt ſi qoa fortè ſuſpicio in quorundam animis ſuborta eſſet aduersùs ea qoæ ſuperiùs dicta ſont, quaſi illa conuellerent reuerentiam quæ Sedi Apoſtolicæ debetur, ijs ſcrupolus omnis eximatur; tum etiam vt hinc occaſionem peteremus beic agendi de quorundam Orientalium Epiſcoporum in Synodis ſnis depoſitorum appellationibus ad Sedem Romanam. Conſtat enim Epiſcopis illis irrogatas eſſe injurias, ob cauſam Fidei. Quoniam verò conſeruatio veræ religionis aduersùs hæreſes præcipuè ſpectabat ad Sedem Apoſtolicam vrbis Romæ; hinc factum, vt quoties Epiſcopi illi literas Epiſcopi Romani in Orientem deferrent, in quibos contineretur eos in communionem ejus fuiſſe receptos, ſedibus ſuis reſtituerentur ab Epiſcopis Catholicis. cujus rei extant exempla valde illuſtria. Non loquor de Athanaſio aliiſque Orientis Epiſcopis, quorum ſuprà mentionem feci; quoniam cauſa eorum examinata fuit, tanquam ad Diſciplinam pertineret: tametſi fatendum eſt habitam quoque fuiſſe ab Occidentalibus rationem oppreſſionis quam Epiſcopi illi patiebantur ob cauſam Fidei. De Euſtathio Sebaſteno Epiſcopo loquor, Flauiano, & Theodoreto.

IV. Sebaſtenus ille depoſitus fuit ab Arianis in Concilio Melitino, quæ ciuitas eſt Armeniæ inferioris. Dein Catholici Orientis Epiſcopi Lampſacum conneoetunt anno CCC. LXIV. ibíque Synodum celebrarunt, coi Euſtathius interfuit: quin etiam cnm nonnullis Epiſcopis in Occidentem miſſus eſt cum formolis Fidei, quæ decretæ erant pro reſtitutione veræ Fidei aduersùs perturbationem quam Conſtantij Imperatoris auctoritas inuexerat. Receptus itaque eſt in communionem ab Epiſcopo Romano & Occidentalibus, literáſque à Liberio Pontifice obtinuit, quarum auctoritate reſtitueretur in ſedem ſuam. Cùm autem in Cappadociam remeaſſet, literas illas obtnlit Synodo Diœceſeos Ponticæ, quæ apud Tyanam babebator, ad quam Synodum pertinebat prouincia Armenia ſecunda; à qua Synodo redditus eſt Eccleſiæ Sebaſteoæ. Reſtitutionem illam auctoritate literarum Epiſcopi Romani factam fuiſſe teſtatur ſanctus Baſilios in epiſtola LXXIV. quæ data eſt ad Epiſcopos Occidentales. Certum quidem eſt Euſtathij depoſitionem irritam & nullam fuiſſe, eò quòd ab hæreticis facta eſſet; tom etiam ita ſenſiſſe Synodum Lampſacenam, quæ, ſpreto judicio illo, Euſtathium in ſuam communionem recepit, & Synodo intereſſe conſenſit, ac præterea in Occidentem miſerat Legatione functorum pro Synodo Lampſacena. Quia tamen ſuſpicio adnetsùs eum orta erat in cauſa Fidei; magni ponderis ad confirmandam executionem rerum decretatum fuit epiſtola illa Liberij, & juſſio ejus pro reſtituendo Euſtathio data poſt judicium Synodorum Orieotis & Occidentis. Ob hoc igitur Synodus

Tyanenſis, cujus judicio ſuberat Euſtathius in cauſa Diſciplinæ, eum inſuper habitis ſuſpicionibus de Fide recepit in vim Decreti Pontificij, tametſi ignoraret quibus conditionibus eum Liberios recepiſſet in ſuam communionem. Hæc ſunt verba Baſilij, ex eadem epiſtola LXXIV. *Quæ verò ſint illi à beatiſſimo Epiſcopo Liberio propoſita, & ad quæ conſenſerit, nobis clam eſt; niſi quòd epiſtolam attulit, per quam reſtitueretur. Eam vbi Tyanenſi Synodo exhibuit, in ſuum locum reſtitutus eſt.*

V. Locum inter appellationes ad Epiſcopum Romanum non tribuo ei quæ ſub nomine Eutychetis Archimandritæ circumfertur, poſt damnationem ejus à Flauiano Epiſcopo Conſtantinopolitano peractam; tametſi ea vulgò obtrudatur, quoties controuerſiæ de cauſis religionis agitantur. Nolim tamen negare quin Pontificem Romanum appellauerit; ſed tamen contendo, non ad ſolum Pontificem prouocaſſe. Exemplum hoc variis in locis Replicæ ſuæ laudat Illuſtriſſimus Cardinalis Perronius; & appellationem illam Eutychetis probare ſe putat auctoritate epiſtolæ ſancti Leonis ad Flauianum. Ait enim Leo, ſe libellum Eutychetis recepiſſe; in quo continebatur eum *euocatum ſui præſentiam non denegaſſe; adeo vt in ipſo judicio libellum appellationis ſe aſſerat obtuliſſe, nec tamen fuiſſe ſuſceptum; qua ratione compulſus ſit vt conteſtatorios libellos in vrbe Conſtantinopolitana proponeret.* Verùm quòd appellatio illa non dicatur facta eſſe ad Apoſtolicam Sedem; vt probationem impleat, addit auctoritatem Flauiani Leoni reſpondentis, cujus hæc ſunt verba: *Quia idem Eutyches libellos direxit vobis plenos omni fallacia & calliditate, dicens judicij tempore libellos ſe dediſſe appellationis nobis & hic conuenienti ſancto Concilio, & appellaſſe veſtram ſanctitatem. quod nequaquam factum eſt.* Sed ex verbis illis colligi non poteſt, appellatas non fuiſſe reliquas ſedes. Sanè diſſimulanda non eſt veritas. Appellauit enim Eutyches Synodos Romanam, Alexandrinam, Hieroſolymitanam, & Theſſalonicenſem; ſed clanculum, & in aurem Patricij Florentij, poſt judicium factum, & poſt ſolutam Synodum. Vnde colliguntur duæ egregiæ regulæ. Prima; cauſam Fidei, cùm communis ſit & generalis, judicandam eſſe à Synodis Eccleſiæ vniuerſæ, præcipuè verò à Romana, quæ omnium prima eſt: tum Depoſitionem hæretici, quæ ſequitur ex deciſione Fidei, definitiuo decreto judicandam eſſe ab omnibus, ſi noua ſit hæreſis, neque hactenus damnata fuerit ab Eccleſia. Secunda verò regula hæc eſt; Appellationes factas ad Patriarchas, cenſeri etiam factas ad eorum Synodos; vt conſtat ex formula appellationis Eutychetis. Non appellauit autem ad Synodos Orientis; quòd Patriarcha Antiochenus ſubſcripſiſſet ſententiæ Flauiani, & quòd plures Metropolitani Diœceſeon Aſianæ, Ponticæ, & Thracicæ adeſſent in Concilio Conſtantinopolitano. Ea verò quæ huc vſque dicta ſunt de appellatione Eutychetis, deſumpta ſunt ex Actis Concilij Conſtantinopolitani habiti juſſu Imperatoris Theodoſij poſt damnationem Eutychetis ad conuincendas falſitates quas hæreticus ille contendebat admiſſas eſſe in Actis ſuperioris Concilij. Inter ceteras querelas, Conſtantinus monachus, Eutychetis procurator, dixit eum, cùm ſententia Depoſitionis legeretur, prouocaſſe ad Synodos Romanam, Alexandrinam, Hieroſolymitanam, & Theſſalonicenſem, verùm ejus appellationem Actis non eſſe inſertam. Hæc ſunt enim Conſtantini verba in Actis hujus ſecundi Concilij Conſtantinopolitani, quæ referuntur in Actione I. Concilij Chalcedonenſis: ἀναγινωσκομένης τῆς καθαιρέσεως ἐπεκαλέσατο τὴν ἁγίαν σύνοδον τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Ῥώμης, καὶ Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ Θεσσαλονίκης. Tum verò Patricius Florentius dixit, Eutychetem, poſt ſolutam Synodum, ſibi in aurem dixiſſe prouocare ſe ad Synodum Romanam, Ægyptiacam, & Hieroſolymitanam, déque ea commone factum à ſe eſſe Flauianum. Nullam Synodi Theſſalonicenſis mentionem facit, quòd ea Diœceſis ſubeſſet tum temporis Patriarchatui Occidentis. Hæc ſunt verba Florentij, in eiſdem Actis: Διαλυθείσης τῆς συνόδου, εἶπε πρός με, ἐπικαλοῦμαι τὴν Ῥώμης, καὶ τὴν Αἰγύπτου, καὶ τὴν Ἱεροσολύμων σύνοδον.

CAPVT VII.

Synopſis.

I. Flauianus Epiſcopus CP. depoſitus in Synodo Epheſina ſub Dioſcoro. Cùm Dioſcorus ſententiam promeret, recuſatus eſt à Flauiano.

Flauiano. Notata Perronij hallucinatio, qui tunc appellatum à Dioſcoro fuiſſe putat conceptis verbis. Recuſatio fiebat per modum appellationis, etiam poſt ſententiam definitiuam. Appellauit deinde, & quidem ad ſolum Pontificem Romanum. Ceteri enim Patriarchæ aderant in Concilio.

II. Flauianus appellauit ad ſummum Pontificem, libello conteſtatorio oblato Legatis ejus. Valentinianus Imp. ait cauſam deintegro judicandam eſſe à ſummo Pontifice; quòd de cauſa Fidei ageretur, & quòd Flauianus ad eum prouocaſſet ſecundùm ſolennitatem Conciliorum.

III. Cenſet tamen idem Valentinianus, eam cauſam in ſynodo Oecumenica judicandam eſſe à ſummo Pontifice, adhibitis ſuffragiis Epiſcoporum ex vniuerſo orbe.

IV. Haud aliter ſenſit ipſe Leo, ac Romana ſynodus. Sed tamen intra Italiam conuocari Concilium poſtulant à Theodoſio.

V. Cauſa enim Flauiani connexa erat quæſtioni Fidei, vt docet idem Leo. Et Valentinianus ait, Flauiani Depoſitionem proceſſiſſe ex quæſtione Fidei. Videbat enim non aliter Reuiſioni conſenſuros Orientales, quàm ſi Fidei negotium retractandum eſſe diceretur.

VI Hoc etiam intellexit Leo. Itaque Canones Sardicenſes laudauit, ſub titulo tamen ſynodi Nicænæ. Emendatus canon IV. Sardicenſis, qui graui mendo laborat.

VII. Quid ſignificet Valentinianus, quum ait Flauianum appellaſſe Pontificem Romanum, ſec.ndùm ſolennitatem Conciliorum. *Rejecta Cardinalis Perronij conjectura. Indicat eum appellaſſe* per libellum; *non autem viua voce, aut in aurem, vt Eutychetis contigerat.*

I. VENIENDVM nunc ad appellationes Flauiani, & Theodoreti; quæ magni momenti ſunt. Damnatus ob nouam hæreſim Eutyches à Flauiano, impetrauit ab Imperatore Theodoſio vt Concilium generale apud Epheſum haberetur, cui Dioſcorus Epiſcopus Alexandrinus præſideret; in eo autem minis actum eſt apud Epiſcopos, vt ſe accommodare cogerentur ad deſiderium Dioſcori. Itaque Eutychete reſtituto, Flauianus depoſitus eſt in hac ſynodo: quæ vulgò *ſecunda Epheſina* dicitur, interdum verò *ſynodus Epheſina ſub Dioſcoro*, aliquando *Prædatoria ſynodus*, & *Latrocinium Epheſinum*. Sed cùm Dioſcorus, qui primo loco cenſebat, ſententiam promeret qua Deponendum eſſe Flauianum pronuntiabat, iſte Dioſcorum recuſauit, Græco verbo vtens, παραιτοῦμαί σε; Legati verò ſummi Pontificis huic ſententiæ interceſſerunt, Latino verbo vſi, *Contradicitur*. Illuſtriſſimus Cardinalis Perronius adhærens antiquæ verſioni hujus Concilij, exiſtimat his omnino verbis Græcis ſignificari, *Appello à te*. Vnde occaſionem ſumit ſuſpicandi corrupta eſſe Acta iſthæc, quòd verbis tantùm generalibus concepta ſit hæc appellatio, nec ad Papã fiat diſertis verbis. Verùm neceſſarium non eſt ad hæc extrema deuenire: quia, vt dixi, verba Flauiani, deſumpta videlicet ex formula juris, nihil aliud ſignificant, quàm recuſari à ſe Dioſcorum. Quoniam verò per illas tempeſtates Recuſatio fiebat per modum appellationis, etiam poſt ſententiam definitiuam, non autem eo modo qui introductus dein fuit à Iuſtiniano; hinc factum vt Flauianus, Dioſcorum recuſans, ab eo quidem per conſequentiam appellauerit, non tamen conceptis verbis. Nam poſt habitum tandem Concilium, libellum appellationis tradidit Legatis ſummi Pontificis, ſic tamen vt ad ſolum Pontificem Romanum prouocauerit. Neceſſitate autem coactus fuit ita agere, eò quòd reliqui Patriarchæ adeſſent in Concilio, ſolúſque Romanus deeſſet; cujus ſententia ob hoc ipſum integra erat, tum quòd Legati publicè contradixiſſent Depoſitioni Flauiani, tum etiam quòd epiſtola Leonis in cauſa Fidei lecta non fuiſſet in ſynodo; tametſi Legati id frequenter petiiſſent, & decretum ter fuiſſet à Dioſcoro, qui tamen executionis hujus decreti curam omnem abjecit. Hujus dein repulſæ pœnas luit, cùm ob hanc ipſam cauſam depoſitus eſt in Concilio Chalcedonenſi.

L. vlt. C. de ſententiis. l. 16. & 18. C. de judiciis.

II. Flauianum verò ad Leonem Papam prouocaſſe, tradito Legatis libello appellationis, manifeſtè probatur ex epiſtola Imperatoris Valentiniani ad Theodoſium; ex qua præterea colliguntur duo capita magni momenti, tum quoad auctoritatem ſummi Pontificis, tum etiam quoad Diſciplinam illius æui. Iam enim ſuprà obſeruauimus in capite ſexto hujus libri, Definitiones Fidei non potuiſſe decerni, abſque ſententia Pontificis Romani. Dioſcorus autem in Concilio Epheſino impediuit,

ne Leonis epiſtola legeretur ; & per conſequentiam, impediuit ne ſententia Leonis aduerſùs hæreſim Eutychetis publicaretur. Vnde concludit Valentinianus, non obſtare ſynodum Epheſinam, quin neceſſe ſit vt cauſa deintegro judicetur à ſummo Pontifice, etiam quoad Depoſitionem Flauiani ; quòd de cauſa Fidei ageretur, & quòd Flauianus ad eum prouocaſſet juxta ſolennitatem Conciliorum. Hæc ſont verba Valentiniani ad Theodoſium ſcribentis: *Quam* (id eſt, Fidem) *nos à noſtris majoribus traditam debemus cum omni competenti deuotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis B. Petro Apoſtolo intemeratam & in noſtris temporibus conſeruare: quatenus beatiſſimus Romanæ ciuitatis Epiſcopus, cui principatum Sacerdotij ſuper omnes antiquitas contulit, locum habeat & facultatem de Fide & Sacerdotibus judicare. Hujus enim rei gratia, ſecundùm ſolennitatem Conciliorum, & Conſtantinopolitanus Epiſcopus eum per libellos appellauit, propter contentionem quæ orta eſt de Fide.*

Epiſt. Valent. pat. 1. Concilij Chalced. c. 25.

III. Verùm quemadmodum neceſſitas interuentûs ſummi Pontificis luculenter probatur auctoritate hujus epiſtolæ ; ſic ex iis quæ ſequuntur (quem tamen locum laudare non conſueuerunt ij qui de Controuerſiis ſcribunt) manifeſtè patet, neceſſarium prorsùs fuiſſe vt quæſtio illa Fidei à ſummo Pontifice judicaretur & definiretur in Concilio Oecumenico, adhibitis ſuffragiis Epiſcoporum ex vniuerſo orbe. Ait eoim Valentinianus: *Huic itaque poſtulanti* (id eſt, Leoni) *& conjuranti ſalutem noſtram communem annuere non negaui; quatenus ad tuam manſuetudinem petitionem meam ingererem, vt prædictus Sacerdos congregatis ex omni orbe etiam reliquis Sacerdotibus intra Italiam, omni præjudicio ſubmoto, à principio omnem cauſam quæ vertitur, ſollicita probatione cognoſcens, ſententiam ferat, quam Fides & ratio veræ diuinitatis expoſtulat.*

IV. Haud aliter ſenſit ipſe Leo, ac Romana ſynodus. Conſtat quippe eos cauſam Fidei, aut Flauiani, quæ cohærebat Quæſtioni Fidei in Concilio Epheſino peſſumdatæ, non alibi judicandam cenſuiſſe quàm in Concilio Oecumenico ex Epiſcopis Orientis & Occidentis conflato, quod tamen intra Italiam conuocari à Theodoſio cupiebant. Quod liquidò patet ex epiſtola Leonis & ſynodi Romanæ, deſcripta in parte prima Concilij Chalcedooenſis: *Cui Sacramento*, inquiunt, id eſt, veræ dignitatis & veræ humanitatis in Chriſto, *quia impiè nunc à paucis imprudentibus obuiatur, omnes partium noſtrarum Eccleſiæ, omnes manſuetudini veſtræ cum gemitibus & lacrymis ſupplicant Sacerdotes, vt quia & noſtri fideliter reclamarunt, & eiſdem libellum appellationis Flauianus Epiſcopus dedit, Generalem ſynodum jubeatis intra Italiam celebrari, quæ omnes offenſiones ita aut repellat, aut mitiget, ne aliquid vltra ſit vel in Fide dubium, vel in Charitate diuiſum; conuenientibus vtique Orientalium prouinciarum Epiſcopis.* Parte 1. Conc. Chalced. c. 19. & 20.

V. Sed Leonem ea de cauſa voluiſſe Flauiani negotium in Concilio Generali retractare, quòd Quæſtioni Fidei connexum eſſet, docent verba hæc ex eadem epiſtola: *Talémque ab ipſo*, id eſt, Dioſcoro, *prolatam eſſe ſententiam, vt dum homo vnus*, id eſt, Flauianus, *impetitur, in omnem Eccleſiam ſæuiretur. Quod noſtri ab Apoſtolica Sede directi, adeo impium, & Catholicæ Fidei eſſe contrarium viderunt, vt ad conſentiendum nulla potuerint oppreſſione compelli.* Ob hoc ipſum Valentinianus Imperator io laudata ſuperiùs epiſtola ait, Depoſitionem Flauiani proceſſiſſe ex quæſtione Fidei; intelligeos videlicet, Orieotales, ſi ratio hæc abeſſet, non conceſſuros appellationi Flauiani, neque cauſæ ejus Reuiſioni conſenſuros.

VI. At Leo agnoſcens quanta vis eſſet hujus rationis, epiſtolæ ſuæ inſeruit canonem Sardicenſem, vt oſtenderet æquum eſſe poſt appellationem Flauiani vt noua ſynodus Romæ haberetur, nihilque interim innouaretur. Canones eoim Sardicenſes ab annis plus minùs triginta in Occidente recepti erant; laudati à Zozimo, tanquàm à Synodo Nicæna petiti. Cujus veſtigiis inhærens Leo, illos ex eadem ſynodo laudat: *Quàm autem poſt appellationem interpoſitam*, inquit, *hoc neceſſariò poſtuletur, canonum Nicææ habitorum decreta teſtantur, quæ à totius mundi ſunt Sacerdotibus conſtituta, quæque ſubter annexa ſunt.* Exemplar hujus canonis extat in calce hujus epiſtolæ, non quidem inter epiſtolas Leonis, ſed in calce verſionis

Græcæ quæ extat in Actis Concilij Chalcedonenſis; vbi quoque deſcriptus eſt canon IV. Sardicenſis, paraphraſticè tamen, & corruptus à librario. Et corruptionem quidem jam alij deprebenderunt. nemo tamen hactenus ei medicinam adhibere tentauit. Perturbatus eſt autem ſenſus canonis in his præcipuè verbis: Καὶ διεμαρτύρατο ἐν πόλει τῶν χωρῶν κινηθῆναι τὰ τοῦ πράγματος: Anxij ſunt eruditi in inueſtigando ſenſu horum verborum, ἐν πόλει τῶν χωρῶν, quæ nihil ſignificant. Ego verò exiſtimo legendum eſſe, ἐν πόλει τῶν Ῥωμαίων: quæ verba cùm per abbreuiationem ſcripta eſſent, erroris occaſionem præbuerunt. Atque ſecundùm hanc emendationem, ſic verti debet hic locus: *Et proteſtatus ſit in vrbe Roma negotium eſſe peragendum.* quod probatur ex vltimis verbis exemplaris hujus canonis, quæ ſic habent: εἰ μὴ περὶ τῶν ἐκεῖ κριτῶν δέξηται τὸν ὅρον. Canon autem Sardicenſis IV. jubet, ne quis in locum Epiſcopi depoſiti ſubſtituatur, *priuſquàm Romanus Epiſcopus ſententiam tulerit.* Itaque neceſſarium eſt vt in eo exemplari voces κριταὶ ἐκεῖσε, id eſt, *Iudices qui ſunt ibi*, ſignificent Iudices Romanos: quos tamen cùm ſignificare non poſſint niſi ratione habita verborum quæ præceſſerunt, neceſſaria eſt emendatio quam propoſuimus, ἐν πόλει τῶν Ῥωμαίων.

VII. Quæri poteſt, quid intellexerit Imperator Valentinianus, dum ſcriberet Flauianum ſcripto appellaſſe Pontificem Romanum ſecundùm morem Conciliorum. Illuſtriſſimus Cardinalis Perronius hunc eſſe eorum verborum ſenſum putat; eam nimirum fuiſſe Synodorum conſuetudinem, vt appellationes admitterent ad ſummum Pontificem; ac ſtatim eam conſuetudinem arceſſit à canonibus Sardicenſibus. Verùm verba ipſa apertè repugnant huic interpretationi. Nam cùm, vt docet Concilium Africanum, *quædam canone conſtent, & quædam conſuetudine*; planum eſt Valentinianum, cùm Flauiani facinus tribuit conſuetudini, ejus originem non petere à canonibus Sardicenſibus. Præterea non loquitur in ſingulari, hanc eſſe conſuetudinem Concilij, ſed Conciliorũ in plurali. quod coërceri non poteſt ad ſolum Sardicenſe Concilium. Verum itaque ſenſum indicat vetus verſio Concilij Chalcedonenſis, quæ habet: *Secundùm ſolennitatem Conciliorum eum per libellos appellauit.* verba enim illa, *ſecundùm ſolennitatem Conciliorum*, reſpondent Græcis illis, κατὰ τὸ ἔθος τῶν συνόδων. Significant autem Flauianum appellaſſe, non ſolùm viua voce, & in aurem, vt acciderat Eutycheti; ſed *per libellum*, hoc eſt, ſcripto, *ſecundum ſolennitatem Conciliorum*, id eſt, Conciliorum prouincialium, à quibus ad ſynodos ſuperiores appellabatur *per libellum*, id eſt, libellum appellatorium. Tametſi enim juxta leges liceat appellare viua voce *inter Acta*, aut etiam ſcripto, libello videlicet appellatorio, in quo continebantur nomina ejus qui appellabat, tum etiam alterius partis, & ſententia à qua appellabatur; nihilominus ſecundùm morem Conciliorum, appellatio fieri debebat ſeruatis ſcripturæ ſolennibus; quemadmodum docet hic locus, qui prorsùs ſingularis eſt; retinnítque in contextu Græco vocabulum iſtud Latinum, *Libellus*, quod appellationibus proprium eſt.

Epiſt. Valent. ad Theodoſ. part. 1. Conc. Chalced. c. 25. τούτου γὰρ χάριν κατὰ τὸ ἔθος τῶν συνόδων, καὶ ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος αὐτὸν ἐκκαλέσατο, διὰ λιβέλλων, ὅπως τὴν ἀναφυεῖσαν φιλονεικίαν περὶ τῆς πίστεως.

L. 1. & 2. ff. de Appellat.

CAPVT VIII.

Synopſis.

I. Dioſcori ſæuitia afflixit etiam Theodoretum Epiſcopum Cyrenſem: qui non fuit depoſitus in ſecunda ſynodo Epheſina, vt viſum Baronio & Perronio.

II. Damnatus fuit in Concilio Epheſino primo, quòd Neſtorio fauere videretur. Dejectus autem fuit innocatus, & inauditus, in ſecundo, in conſequentiam ſententiæ à primo latæ.

III. Oppreſſus Theodoretus, Leonem Papam appellauit; à quo receptus eſt in communionem, atque ea ratione Epiſcopatum ſuum recepit. Admiſſus dein ad ſynodum Chalcedonenſem, grauis controuerſiæ occaſio fuit · quam vt ſedarent Iudices, dixerunt eum veniſſe tantùm vt accuſatorem. Abſoluta ergo non fuit reſtitutio Theodoreti.

IV. Reſtitutio hæc integra fuit, poſtquàm judicio ſynodi & Imperatoris comprobata fuit, poſt anathema Neſtorio dictum à Theodoreto

V. Leo ipſe agnoſcit definitiuũ decretum de reſtitutione Theodoreti debere fieri in ſynodo.

VI. Agitur de Collectione Canonum à Theodoreto concinnata, in qua additi ſunt

canones Sardicenſes. Aberàt illi à Collectione quam Concilium Chalcedonenſe probauit.

I. DIOSCORI ſæuitia afflixit etiam Theodoretum Epiſcopum Cyri, in Patriarchatu Antiocheno; adeo vt coactus fuerit Sedis Apoſtolicæ auctoritatem implorare, vt Eccleſiæ ſuæ reſtitueretur. Exiſtimant Cardinales Baronius & Perronius Theodoretum à Dioſcoro depoſitum eſſe in Concilio ſecundo Epheſino. Sed Acta hujus Concilij probant, inſtitutam in eo accuſationem non fuiſſe aduersùs Theodoretum, ſententiam verò latam eſſe ſolùm aduersùs Flauianum, & Euſebium Epiſcopum Dorilæi, Eutychetis accuſatorem. Sanè Leo ſolius Depoſitionis Flauiani meminit in ſuis epiſtolis. Itaque, vt ego quidem exiſtimo, res ſuprà repetenda eſt.

II. Theodoretus vnà cum Ioanne Epiſcopo Antiocheno damnatus fuerat in Concilio primo Epheſino, eò quòd ſcripſiſſet aduersùs Anathematiſmos Cyrilli & ſynodi Alexandrinæ, atque ideo videretur fauere Neſtorio. Ac licèt concordia rediiſſet Eccleſiis Alexaodriæ & Antiochiæ, reſtauratáque eſſet earum communio, Ægyptij tamen ferre non poterant Theudoretum. Vnde factum vt Imperator Theodoſius, cùm conuocaret ſecundam ſynodum Epheſinam, ſcripſerit ad Dioſcorum nolle ſe vt Theodoretus ad eam accedat, niſi ita priùs decreuerit vniuerſa ſynodus. Quoniam verò deinceps intellexerat, futurum fortaſſis vt quamplures Epiſcopi optarent heic adeſſe Theodoretum, à quo alienatum ſe eſſe ait Princeps, quòd in cauſa Fidei ſcripſiſſet nonnulla Cyrillo contraria; alterâ epiſtolâ Dioſcoro Alexandrino, Iuuenali Hieroſolymitano, & Thalaſſio Cæſarenſi maximam tribuit auctoritatem in cauſa Theodoreti & aliis quæ ſpectant ad cognitionem ſynodi. Dioſcorus, qui tam illuſtri poteſtate ornatus erat, Theodoretum non judicauit in Concilio. Vocandus enim erat ipſe, & cauſa ejus examinanda; cùm tamen contraria prorsùs cura Dioſcoro ſederit, nimirum ne Theodoretus accerſeretur. Itaque Dioſcorus eum habens pro damnato in prima ſynodo Epheſina, tanquam hæreſeos Neſtorij fautorem, declarauit coram ſynodo curaturum ſe vt Epheſini canones aduersùs illum cuſtodiantur, eúmque velut Neſtorianum ab Eccleſia ſua expulit. Huc enim alludunt Ægyptij in Concilio Chalcedonenſi: *Cyrillum*, inquiunt, *ejicimus, ſi Theodoretum accepermus. Canones iſtum ejecerunt.* Vnde conſtat verba hæc eorundem Ægyptiorum, *coram vniuerſa ſynodo damnatus eſt*, ſignificare eum fuiſſe damnatum omiſſis judiciorum ſolennibus, in conſequentiam ſententiæ Concilij primi Epheſini.

III. Oppreſſus Theodoretus, Leonem Papam appellauit. Appellatio autem ejus extat diſertis verbis in epiſtola quam ſcripſit ad Leonem, itemque in epiſtola ad Renatum Diaconum: in quibus explicat Fidem ſuam, oſtenditque ſe non eſſe Neſtorianum. Eum itaque Leo recepit in ſuam communionem, vt ait Paſchaſinus Legatus in Actione prima Concilij Chalcedonenſis; atque ea ratione, Epiſcopatum illi ſuum reſtituit. Eum porrò in Actione prima Concilij intereſſe juſſerunt Iudices Imperiales, ob eam videlicet cauſam, vt ipſi inquiunt, quòd ſanctiſſimus Archiepiſcopus Leo ei Epiſcopatum ſuum reddidiſſet, & quòd diuiniſſimus & piiſſimus Imperator præcepiſſet eum adeſſe in Concilio. Attamen quoniam Ægyptij, Palæſtini, & Illyriciani grauiſſimos tumultus excitabant aduersùs ſuſceptionem Theodoreti; contrà, Orientalium, Thracicorum, Ponticorum, & Aſianorum ſtudiis idem attollebatur: Iudices, in his anguſtiis conſtituti, eò confugere coacti ſunt, vt dicerent, Theodoretum, tametſi locum ſuum recepiſſet auctoritate Leonis, veniſſe tamen vt Accuſatorem tantùm, injurias ſuas vlturum, & expurgaturum ſi quid aduersùs eum proponeretur. nam vniuſcujuſque partis jus integrum eſſe. Vnde colligere licet, abſolutam non fuiſſe reſtitutionem Theodoreti, ſed interim tantùm valituram, donec quæſtio principalis, ex qua profecta erat ejus Depoſitio, retractata fuiſſet. quod factum eſt in Concilio Chalcedonenſi.

Act. 1 Concil. Chalced. [illegible]

[illegible]

IV. Hic modus agendi repugnat aliquatenus canonibus Sardicenſibus; quibus appellatio quidem ad Epiſcopū Romanū conceditur, non tamen reſtitutio ante judicium. Quare neceſſaria fuit auctoritas Imperatoris, non ſolùm pro

juuanda executione Decreti Pontificij; ſed etiam vt jure à prædeceſſoribus ſuis ad ſe tranſmiſſo, propria auctoritate decerneret. Quoniam tamen, vt dixi, reſtitutio illa nihil detrimenti afferebat quæſtioni principali, Concilium in Actione VIII. retractans cauſam Theodoreti, ab eo exegit vt conceptis verbis anathema diceret Neſtorio & Eutycheti. Ac res eò proceſſit, vt parum abfuerit quin cum ignominia & dedecore pelleretur à ſynodo; eò quòd cùm deſiderus Patrum ſtatim ſatisfacere debuiſſet, damnando apertè & vno verbo hæreſim Neſtorij, orationem orſus eſt vt Fidem ſuam explicaret. Poſt emiſſam itaque à Theodoreto Fidei profeſſionem, Paſchaſinus Leonis Papæ Legatus dixit: *Hoc judicio ſanctiſſima & venerandiſſima Synodus, inſuper verò & noſtra humilitas, reddi ei Eccleſiam propriam definiuit*; ea tamen conditione, ſi in Fide conſtans eſſet. quod omnium Epiſcoporum ſuffragiis comprobatum eſt, & Imperiali auctoritate confirmatum à Iudicibus: *Glorioſiſſimi Iudices dixerunt: Secundùm decretum ſancti Concilij, Theodoretus ſanctiſſimus Epiſcopus Eccleſiam ciuitatis Cyri recipiat.* Mentionem autem hoc loco faciunt Decreti Concilij, quod definitiuum erat.

V. Quare Leo ipſe, tametſi ſcribat primam cauſæ Theodoreti cognitionem ad ſe pertinere, agnoſcit tamen definitiuum decretum debere fieri in Synodo. Hæc ſunt ejus verba in epiſtola LXIII. ad Theodoretum, in qua agit de reſtitutione ejus: *Gloriamur in Domino —— qui nullum nos in fratribus detrimentum habere permiſit; ſed quæ noſtro priùs miniſterio definierat, vniuerſæ fraternitatis irretractabili firmauit aſſenſu, vt verè à ſe prodiiſſe oſtenderet quod priùs à prima omnium ſede formatum, totius Chriſtiani orbis judicium recepiſſet, vt in hoc quoque capiti membra concordent.*

Vide lib. 3. c. 3. § 8. VI. Sed hoc loco obſeruandum eſt, Theodoretum, qui Romanum Epiſcopum appellauerat, cupientem patrocinari huic ſedi quæ reſtitutionem ſuam procurauerat, Collectioni canonum à ſe adornatæ inſeruiſſe XXI. canones Sardicenſes. Extat enim in Bibliotheca Regia vetus codex MS. Theodoreti nomine inſignitus, quo canonum Collectio continetur in quinquaginta Titulos diſtributa. Conſtat autem ex canonibus Nicænis, Ancyranis, Neocæſarienſibus, Sardicenſibus, Conſtantinopolitanis, Epheſinis, & XXVII. Chalcedonenſibus; præter canones Baſilij, & LXXXV. Apoſtolicos. In calce hujus Collectionis extat Collatio Nouellarũ Iuſtiniani, quam Ioannes Scholaſticus Patriarcha Conſtantinopolitanus elaborauit. Sed Collectio illa cùm priuato Theodoreti vſui concinnata eſſet, confirmata non fuit à Concilio Chalcedonenſi. Certum quidem eſt Concilium illud in canone primo tribuiſſe auctoritatem cuidam canonum Collectioni; ex qua nonnulli canones laudantur in Actis Concilij. Verùm ea non complectebatur canones Sardicenſes; vt conſtat ex Collectione Latina Dionyſij Exigui, quæ nihil aliud eſt quàm verſio Græcæ Collectionis à Concilio Chalcedonenſi approbatæ, quemadmodum obſeruauimus in capite quinto hujus libri.

CAPVT IX.

Synopſis.

I. De appellatione ſancti Ioannis Chryſoſtomi Epiſcopi Conſtantinopolitani. Eam non judicauit ſummus Pontifex, vt vulgò exiſtimant.

II. Chryſoſtomus vocatus in jus à Theophilo Epiſcopo Alexandrino, eum recuſauit. Tum prouocauit ad Concilium Oecumenicum. Factione quorundam Epiſcoporum repellitur ab Arcadio Imperatore, qui primam ſententiam jubet mandari executioni. De hoc agendi modo expoſtulat Chryſoſtomus apud Innocentium Papam, Venerium Epiſcopum Mediolanenſem, & Chromatium Aquileienſem. Eum in communionem ſuam recipit Innocentius. Tum ad extinguendum hoc malum, neceſſariam eſſe ait vniuerſalem Synodum, quæ coacta non eſt. Tum ſoluta communio Eccleſiarum.

III. Itaque Chryſoſtomi appellatio interpoſita fuit ad Concilium Oecumenicum; & ſuſcepta ab Imperatore, à ſummo Pontifice, & ab Epiſcopis Italis. Cenſuit Innocentius Papa, appellationem & cetera quæ interim contigere, ſuſpendiſſe effectum judicij lati aduerſùs Chryſoſtomum. Implicata eſt hæc cauſa, ob præcipitem damnationem Chryſoſtomi, factam ante reſponſionem Epiſcoporum Occidentalium.

IV. *Schiſma durauit, donec Orientales Chryſoſtomi nomen repoſuerunt in Dypticbis*

Eccleſiæ. Explicatus Damaſi locus, qui ait Sedem Apoſtolicam, etiam ſolam, abſoluiſſe Chryſoſtomum. Tum vulgata perſuaſio deſtruitur.

I. EXEMPLA appellarionum ſuprà allata pertinent ad Depoſitiones ob cauſam Fidei decretas. Sed prætermittendũ non eſt exemplum valde illuſtre, quod ad ſolam Diſciplinam pertinet, editum in magno viro, ac ſanctiſſimo, Ioanne Chryſoſtomo Epiſcopo Conſtantinopolitano. Vulgò ſcribitur appellatum ab eo fuiſſe Innocentium primum Ponrificem Romanum, hunc verò caſſaſſe judicium à Synodo Orientali latum aduersùs Chryſoſtomum. Sed ſi negotium iſtud penitiùs introſpiciatur, conſtabit eam in hac cauſa fuiſſe Romani Pontificis auctoritatẽ, vt egreſſa non fuerit modum qui per illas tempeſtates illi præſcriptus erat, ſed auctoritatem illum ſuam totam integram retinuiſſe; non ita tamen vt appellationem judicauerit, tanquam deuolutam ad Apoſtolicam Sedem, vt vulgò exiſtimant.

II. Dicta Chryſoſtomo dies eſt à Thenphilo Epiſcopo Alexandrino & triginta Epiſcopis Ægyptiacis, à quibus vocatus eſt in jus apud ſuburbium quoddam vrbis Conſtanrinopolitanæ. Chryſoſtomus Theophylum recuſauit, ob inimicitias capitales; & judicari ſe ab eo non poſſe pronuntiat, quòd judex eſſet incompetens. Præceperat enim canon ſecundus Synodi Oecumenicæ Secundæ, ne Ægyprij Epiſcopi judicent Thracicos, in quibus erat Conſtantinopolitanus. Tum prouocauit ad Concilium Oecumenicum; expurgaturum aſſeuerans, ſi notitiam criminum & copiam diluendi habuerit. At illi nulla habita ratione appellationis, ſententiam Depoſitionis in eum tulerunt. Dein ab Imperatore Arcadio pellitur; ſed biduo pòſt reuocatur. In Eccleſiam autem regreditur, majori Epiſcoporum numero ſtipatus quàm eſſent illi à quibus fuerat condemnatus. Vrget verò celebrationẽ Concilij, appellationi ſuæ inſiſtens; quæ ſuſcipitur ab Imperatore, à quo literæ exeunt pro conuocatione Concilij. Interim turbulenti aliquot Epiſcopi, quibus gratia Imperatricis Eudoxiæ præſtò erat, pronuntiant reſtitui non poſſe Chryſoſtomum aduersùs primam Depoſitionem, quòd in Eccleſiam regreſſus foret inexpectatâ ſententiâ majoris Synodi, contempto videlicet canone XII. Antiocheno, cui prauam omnino interpretationem adhibent. Dein ab Arcadio Imperatore obtinent, vt prima ſententia cuſtodiatur, & publica auctoritate mandetur executioni. De hoc agendi modo expoſtulat Chryſoſtomus apud Innocentium Papam, Venerium Epiſcopum Mediolanenſem, & Chromatium Aquileienſem, vt ſcribit Palladius in vita Chryſoſtomi. Extat autem ejus epiſtola ad Innocẽtium: qua Pontificem rogat, vt inſuper habito judicio illo, quod omni ex parte irritum eſt, eum conſeruet in communione ſua & Epiſcoporum Occidentalium, ſcribátque in Orientem hæc iniquè facta non habere robur, ſicut neque ſua natura habent. At Pontifex Chryſoſtomum recipit in ſuam communionem. In epiſtola verò ad Clerum & populum Eccleſiæ Conſtãtinopolitanæ data ait, indignum & intolerabile prorsùs videri facinus illud; dejectum per vim Epiſcopum, non ſeruato judicij ſpecimine, & aduersùs canones. Addit, ad ſopiendos talium procellarum motus neceſſarium ſibi videri vt vniuerſalis Synodus congregetur, quam dudum etiam cogendam eſſe cenſuerat. Eam ob rem Honorius Imperator Occidenris fratrem ſuum Arcadium orat, vt Orientales Epiſcopos congregari jubeat apud Theſſalonicam, quæ Occidentis vrbs erat. negat Arcadius. Tum Occidentalium & Orientalium Eccleſiarum communio ſoluitur, & diſſociatur: quæ redintegrari non poteſt, niſi Orientales in communionem ſuam recipiant memoriam ſancti Ioannis Chryſoſtomi, qui interim obierat in exilio.

Epiſt. Ioannis Chryſ. ad Innoc. & Epiſt. Innoc. ad Clerum CP.

Sozomenus.

III. Ex hac narratione colligitur, non quidem Chryſoſtomum prouocaſſe ad ſummum Ponrificem, aut appellationem ejus à Papa judicatam fuiſſe; ſed appellationem ab eo interpoſitam ad Concilium Oecumenicum, ſuſceptam eſſe ab Imperatore, pro more illius ſeculi; ei porrò appellationi conſenſiſſe Papam & Epiſcopos Italos, qui curâ ſuâ id dein egerunt apud Imperatores, vt Concilium conuocaretur. Sed non eo loci ſubſtitit Innocentius. Cenſuit enim cum epiſtolis Italis appellationem interpoſitam ante Depoſitionem, ac poſtea renouatam, & manifeſtas judicij hujus

nullitates, judicij effectum ſuſpendiſſe, communiunémq; ſuam ſubtraxit Orientalibus, donec illi ſententiæ ſuæ accederent. Congruit aliquatenus ea hiſtoria cum cauſa Athanaſij; imò validior eſt cauſa Chryſoſtomi, ex eo capite, quòd appellatio ejus ad futurum Concilium, ſuſcepta ſit ab Imperatore & à Pontifice Romano. Rurſum altera quoque nullitas proferebatur aduersùs ſecundam Depoſitionem; quæ Occidentalium animos irritauit, qui contumeliam hinc ſibi irrogari cenſuerunt. Theophilus enim Epiſcopus Alexandrinus & Ioannes Chryſoſtomus Legatos ſuos miſerunt ad Epiſcopos Romæ & Italiæ, vt communi conſenſu huic perturbationi remedium adhiberi poſſet. Et tamen inexpectatâ reſponſione Epiſcoporum Occidentalium, qui ab vtraque parte per Legatos conſulti fuerant, præcipitatum in Oriente fuit Chryſoſtomi judicium, poſt quod pulſus eſt in exilium. Interim Synodus Epiſcoporum Romæ & Italiæ cenſuit terminandas eſſe controuerſias illas in Concilio generali, nullam verò partium abſtinendam eſſe à communione ante judicium ejuſdem Concilij. Iſthæc quidem docet Palladius; ſed præterea extat Honorij Auguſti epiſtola ad Arcadium fratrem, quæ idipſum docet; cujus verba magni momenti ſunt. Sic autem habet: *Erat inter Epiſcopos cauſa quæ collato tractatóque conſilio deberet abſolui. Miſſi ad Sacerdotes Vrbis æternæ, atque Italiæ, vtraque ex parte Legati. Expectabatur ex omnium*, id eſt, Orientalium, & Occidentalium, *auctoritate ſententia informatura regulam Diſciplinæ. Integrum ſemper eſſe debuerat, nec quicquam nouari, dum definitio deliberata procederet; cùm interea mirum quoddam præcipitium feſtinationis exarſit, vt non expectatis literis Sacerdotum, qui fuerant mutua partium Legatione conſulti, non examinatis rebus, in exilium truderentur Antiſtites, animaduerſionis priùs addicti, quàm ſententiam judicij Epiſcopalis experti. Denique quàm immatura illa damnatio fuerit, res probauit. Namque hi quorum expectabatur auctoritas, pacifica Ioannis Epiſcopo communione permiſſa, faciendam concordiam cenſuerunt, nec quemquam putarunt* ANTE IVDICIVM *conſortio repellendum. Quid nunc aliud ſupereſt, quàm vt Catholicam Fidem ſchiſmata in diuerſum diſſociata dilacerent?*

IV. Sanè ſchiſma inter Eccleſias durauit, donec Epiſcopi Conſtantinopoleos & Antiochiæ nomen Chryſoſtomi repoſuerunt in Diptychis Eccleſiæ, id eſt, in libris in quibus deſcripta erant nomina Epiſcoporum defunctorum; quæ in Liturgia recitabantur, vt eorum memoriæ communicaretur, precéſque pro eis fierent. Cyrillus Epiſcopus Alexandrinus, Theophili ſucceſſor, acriter contendit id fieri non debere, ſcriptâ ad Atticum Epiſcopum CP. grauiſſimâ epiſtolâ, qua aiebat id contra Canones eſſe, & aduerſum auctoritati judicij pro Depoſitione lati, neque ea ratione reuocandam eſſe pacem Eccleſiæ, vt interim vulnus atrociſſimum Canonibus infligatur. Attamen rediit Occidentalibus & Orientalibus concordia, poſt reſtitutionem nominis Chryſoſtomi. Quare non ſine cauſa ſcribere hæc potuit Papa Gelaſius in epiſtola ad Epiſcopos Dardaniæ: *Ioannem Conſtantinopolitanũ Synodus etiam Catholicorum Præſulum certè damnarat; quem ſimili modo Sedes Apoſtolica, etiam ſola, quia non conſenſit, abſoluit.* Quæ tamen verba non ita intelligenda ſunt, tametſi ea eſt vniuerſorum perſuaſio, vt hinc colligi videatur Synodum non eſſe executoriam abſque confirmatione ſummi Puntificis. Nam nihil aliud hinc erui poteſt, quàm Sedem Apoſtolicam non conſenſiſſe executioni hujus judicij aduersùs Chryſoſtomum lati, tum quia ipſe appellauerat, tum etiam quòd irritum prorsùs & nullum cenſendum illud eſſet; Orientales verò, cùm nihil ex obſtinata ſeueritate Pontifex Romanus remitteret, neceſſitate quadam coactos ceſſiſſe ejus voluntati, vt pacem Eccleſiarum ea occaſione interruptam reſtituerent.

CAPVT X.

Synopſis.

I. Ioannes Patriarcha Alexandrinus, à Petro Moggo dejectus, Papam Simplicium appellauit.

II. Summi Pontifices non ſolùm cognoſcebant de appellationibus Orientalium; ſed etiam primam cauſæ cognitionem in ſe trahebant, ſi de hæreſi ageretur. Materia enim Fidei, eſt cauſa communis. Eo jure vſus eſt Celeſtinus aduersùs Neſtorium.

III. Si poſt hæreſim damnatam, Pa-

triarchæ adhærerent hæreticis, Deponi poterant à ſummo Pontifice & Synodo Romana, abſque Concilio Oecumenico. Tunc enim Papa ſe præſtat executorem ſententiæ latæ aduersùs hæreſim. Probatur ex Gelaſio.

IV. Gregorius Magnus judicauit appellationes interpoſitas à ſententiis Patriarchæ Conſtantinopolitani.

I. MAGNI etiam momenti eſt appellatio Ioanois Patriarchæ Alexandrini; quem Petrus Moggus hæreticus, jubente Imperatore Zenone, & cooſentiente Acacio Epiſcopo Conſtantinopolitano, Epiſcopatu deturbauit. Implorauit dejectus ille auxilium Calendionis Patriarchæ Antiocheni; ex cujus & Synodi Orientis ſententiâ Papam Simplicium appellauit; vt ſcribit Liberatus Archidiaconus Eccleſiæ Carthaginenſis io capite XVIII. Breuiarij: *Ioannes ingreſſus eſt ad Calendionem Patriarcham; & ſumptis ab eo intercesſionis Synodicis literis, Romanum Pontificem appellauit, ſicut fecit & B. Athanaſius; & ſuaſit ſcribere pro ſe Acacio Conſtantinopolitano.*

II. Non ſolùm autem ſummi Pontifices cognoſcebant de appellationibus Epiſcoporum & Patriarcharum Orientis, quando agebatur de Fide; ſed etiam primam cauſæ cognitionem ad ſe trahebant, ſi fortè in hæreſim incidiſſent. Nam quia materia Fidei eſt cauſa communis & generalis, quæ ad vniuerſam Eccleſiam pertinet, vt ſuprà dixi, oeceſſe eſt vt ab omnibus Epiſcopis damnetur; præcipuè verò à Romano, qui Caput eſt Vnitatis; & qui cùm primam ſedem obtineat, ferre debet primam ſeotentiam; *cujus debet eſſe prima ſententia*, vt loquitur Facundus Hermianenſis. eóque jure vſus eſt Celeſtinus Papa aduersùs Neſtorium.

III. At ſi jam hæreſis in Synodo damnata fuiſſet, quemadmodum Eutychiana in Coocilio Chalcedonenſi; tum ſi Patriarchæ communionē hæreticorum amplectebantur, Deponi poterant à ſummo Pontifice & Synodo Romana, neque neceſſaria erat Synodus Oecumenica. Eo enim caſu Papa ſe tantùm præſtat executorem ſententiæ latæ aduersùs auctores hæreſeos & eorum complices. Ei fundamento innixus Gelaſius Papa, Acacij Patriarchæ Conſtantinopolitani, qui à Felice Papa dejectus fuerat *in Synodo Romana*, Depoſitionem tuetur aduersùs exceptionem Euphemij Patriarchæ CP. qui aiebat deceſſorem ſuum non potuiſſe damnari ab vno, id eſt, à ſummo Pontifice, abſque congregatione Synodi. Reſpoodet itaque Gelaſius, in Commonitorio ad Fauſtum: *In qua*, id eſt, in Synodo Chalcedonenſi, *per numeroſam ſententiam Sacerdotum erroris hujus auctores conſtat fuiſſe damnatos, deceſſorémque meum executorem fuiſſe veteris conſtituti, non nouæ conſtitutionis auctorem.*

IV. Auctoritatem judicandi de appellationibus interpoſitis à ſententiis à Patriarcha CP. latis in cauſa Fidei, retinuit Gregorius Magnus: cujus rei exempla extant in cauſa cujuſdam Preſbyteri Chalcedonenſis, & monachi cujuſdam Lycaoniæ, qui à Ioanne Patriarcha CP. appellauerant. Gregor lib. 4. Reg. ep. 82. lib 5. ep. 64.

CAPVT XI.

Synopſis.

I. Inquiritur, an canones Sardicenſes in Occidente obtinuerint in gratiam Epiſcoporum dejectorum. Quid Occidentis nomine ſignificetur. Variæ Occidentis Diœceſes enumerantur.

II. Serò itaque canones Sardicenſes recepti ſunt in Occidente. Nam Principes cauſas retractari jubebant jure ſuo; quo eos priuare noluit Concilium Sardicenſe.

III. Ex Conſtitutione Gratiani, quà valde amplificata eſt auctoritas Epiſcopi Romani, colligitur eos canones nondum fuiſſe receptos in vſum.

IV. Ei Conſtitutioni edendæ occaſionem præbuit Romana Synodus, quæ ægrè ferebat Epiſcopos in ſingulis occaſionibus accedere ad Imperatores pro impetrandâ Reuiſione. Ordo itaque judiciorum noua lege explicatus eſt à Gratiano, quæ plurimum auctoritatis tribuit Epiſcopo Romano.

V. Referuntur verba Reſcripti hujus Principis.

VI. Miſſum eſt illud in executionem quadriennio pòſt, in cauſa Priſcilliani & ſectatorum ejus: qui cùm damnati fuiſſent in Synodo Cæſaraugustana, Romam acceſſerunt, vt Damaſo coram objecta purgarent. Sed ne in conſpectum quidem ejus admiſſi ſunt.

VII. Redditi ſunt poſtea Eccleſiis ſuis à Gratiano. Sed rurſum damnati ſunt, poſt mortem Gratiani, ſtudio Ithacij Epiſcopi.

VIII. Seuerus

VIII. Seuerus Sulpitius agrè, vt appellationem Priſcilliani non cohibitam fuiſſe ab Epiſcopis qui ſententiam aduerſus eum tulerant. Loquitur autem de appellatione ad Imperatorem. Explicatur locus Seueri Sulpitij.

I. SATIS, vt arbitror, Orientem ſpectauimus. Redeamus itaque ad Occidentem; & videamus, an illic obtinuerint canones Sardicenſes in gratiam Epiſcoporum dejectorum. Occidentis nomine per eas tempeſtates comprehendebantur vniuerſæ Eccleſiæ quæ tum continebantur intra terminos Imperij Occidentalis, à confinio Thraciæ vſque ad Oceanum. Diſtinctio illa Orientis & Occidentis introducta fuit in Imperio, temporibus Veſpaſiani, tametſi corpus Imperij diuiſum non eſſet. Sed diuiſionem illam peregit Diocletianus: cujus exemplum imitatus Conſtantinus, Imperium diuiſit inter filios ſuos, iis limitibus Imperiorum conſtitutis qui dein Eccleſiarum quoque limites fuere. Diuiſus autem erat Occidens, æquè ac Oriens, in Tractus & Diœceſes, numero ſeptem. In Italia quippe duæ Diœceſes erant; quarum vna vrbi Romanæ contributa erat, & decem prouincias complectebatur; altera verò, quæ conſtabat ex ſeptem prouinciis, ciuitati Mediolanenſi ſuberat. In Illyrico, prouinciæ erant XVIII. quarum caput erat Sirmium. Cùm autem diuiſum illud fuiſſet in Orientale & Occidentale, Theſſalonica conſtituta eſt caput Illyrici Orientalis; reliqua verò Illyrici pars Præfecto prætorio Italiæ ſubjecta fuit. Africana Diœceſis ſex prouincias complectebatur, quarum caput erat Carthago. Diœceſis verò Gallicana ex XVII. prouinciis conſtabat. Britannica quinque prouincias numerabat; Hiſpanica verò, ſex. Hæc in anteceſſum monenda erant, vt faciliùs intelligi poſſent ea quæ heic dicturi ſumus.

II. Canones Sardicenſes, qui in ſchiſmate Eccleſiæ conditi fuerant, ſerò in Occidente recepti ſunt: quoniam Imperatores reſcriptis ſuis decernebant celebrationem Synodorum ad judicandas cauſas Epiſcoporum, tum etiam reſcripta concedebant pro retractatione cauſarum. Eo autem jure priuare Principes noluit Synodus Sardicenſis; ſed tantùm in Epiſcoporum depoſitorum arbitrio poſitum eſſe voluit, Epiſcopum Romanum, vel Imperatorem appellare, pro obtinenda cauſæ Reuiſione.

III. Confuſio quæ in his Synodis occurrebat, & lentitudo negotiorum, quas inuehebant Reſcripta Principum, nouæ Conſtitutioni occaſionem præbuerunt, quæ ab Imperatore Gratiano edita eſt juxta poſtulata cujuſdam Synodi Romanæ. Gratianus ergo juriſdictionem Eccleſiaſticam ordinauit, quoad judicia Epiſcoporum de hæreſi ſuſpectorum; & in ea lege magna ratio habetur ſummi Pontificis, ſed alio prorsùs modo quàm eo qui fuerat præſcriptus in Synodo Sardicenſi. Vnde colligitur, eos canones nondū fuiſſe receptos in vſum. Nam aut eundem ordinem tenuiſſet Gratianus, aut ſaltem eorundem canonum mentionem feciſſet.

IV. Synodus Romana congregata anno CCC. LXXVIII. ex omnibus Epiſcopis Italiæ, orauit Gratianum & Valentinianum Impp. vt Conſtitutionem ea de cauſa generalem ederent, in eum ſenſum quem ipſa ſuggerebat, ne Epiſcopi deinceps cogerentur ad Principem accedere in ſingulis occaſionibus: *Quæſumus*, inquiunt Epiſcopi, *clementiam veſtram, ne rurſus in plurimis cauſis videamur oneroſi, vt jubere pietas veſtra dignetur.* Itaque, rogante Synodo, triginta annis poſt habitum Sardicenſe Concilium, auctoritate Imperiali decretum eſt, vt Papa Damaſus apud Romam judicet accuſationes, cum conſilio quinque aut ſeptem Epiſcoporum; & vt accuſati compellantur à Præfectis prætorio, Proconſulibus, aut Vicariis, eas Eccleſias dimittere à quibus dejecti fuerint, aut Romano ſe Pontifici ſiſtere ad ſubeundum judicium. Si verò accuſati conſiſtant in longinquioribus prouinciis, omnis ejus cauſæ cognitio pertinebit ad Metropolitanum illius prouinciæ. Sed ſi accuſatus fuerit Metropolitanus; tum is debet neceſſariò Romam venire, illic judicandus, aut ad Epiſcopos accedere quos Papa judices dederit. At ſi fortaſſe Metropolitani ſuſpecti eſſent accuſatis; tum eis pro libito licebit prouocare ad Romanum Pontificem, aut ad Concilium quindecim finitimorum Epiſcoporū. Statuunt autem Imperatores, vt quicquid à Pontifice Romano, ſiue à judicibus ab eo datis, ſiue à Metropolitano, aut etiam à Concilio

quindecim Epiſcoporum fuerit ſtatutum, prorsùs obtineat; adeo vt in controuerſiam deduci non poſſit, etiam prætextu Reuiſionis, aut alio quouis modo.

V. Vir Clariſſ. Sirmondus epiſtolam Concilij Romani, itémque Reſcriptum Gratiani edidit in Appendice Codicis Theodoſiani. Quanquam Reſcriptum illud editum fuerat à Baronio in Tomo IV. Annalium; ſed minùs emendatè. Ea autem quæ ex ea Conſtitutione retulimus, habentur in his verbis: *Volumus autem, vt quicunque judicio Damaſi, quod ille cum conſilio quinque vel ſeptem habuerit Epiſcoporum, vel eorum qui Catholici ſunt judicio vel conſilio condemnatus fuerit, ſi injuſtè voluerit Eccleſiam retentare, vt qui euocatus ad ſacerdotale judicium per contumaciam non iuiſſet; aut ab illuſtribus viris Præfectis prætorio Galliæ atque Italiæ, ſiue à Proconſulibus, vel Vicariis, auctoritate adhibita, ad Epiſcopale judicium remittatur, vt ad vrbem Romam ſub proſecutione perueniat. Aut ſi in longinquioribus partibus alicujus ferocitas talis emerſerit, omnis ejus cauſæ dictio ad Metropolitæ in eadem prouincia Epiſcopi deducatur examen. Vel ſi ipſe Metropolitanus eſt; Romam neceſſariò, vel ad eos quos Romanus Epiſcopus judices dederit, ſine dilatione contendat.* Infrà: *Quòd ſi vel Metropolitani Epiſcopi, vel cujuſcunque Sacerdotis iniquitas eſt ſuſpecta, aut gratia; ad Romanum Epiſcopum, vel ad Concilium quindecim finitimorum Epiſcoporum liceat prouocare: modò ne poſt examen habitum, quod definitum fuerit integretur.*

VI. Executionis hujus Reſcripti exemplum extat anno CCC. LXXXI. in cauſa Priſcilliani hæretici, hominis Hiſpani, Inſtantiíque Epiſcopi & Saluiani ſectatorum ejus, qui damnati fuerunt in Concilio Cæſarauguſtano. Hi ergo, poſt ſententiam Synodi, Romam acceſſerunt, vt Damaſo coram objecta purgarent; ſed ne copiam quidem ſui facere voluit Pontifex, vt Seuerus Sulpitius adnotauit in libro ſecundo Hiſtoriæ Sacræ: *Inſtantius*, inquit, *Saluianus, & Priſcillianus Romam profecti, vt apud Damaſum Vrbis ea tempeſtate Epiſcopum objecta purgarent.* Infrà: *Hi vbi Romam peruenere, Damaſo ſe purgare cupientes, ne in conſpectum quidem ejus admiſſi ſunt.*

VII. Sed poſtea Reſcriptum ab Imperatore Gratiano impetrarunt, quo miſſa eſt in irritum ſententia aduersùs eos lata in Concilio Cæſarauguſtano, Eccleſiiſque ſuis redditi ſunt. Poſt mortem Gratiani, Ithacius Epiſcopus Hiſpanus, qui primum judicium aduersùs Priſcillianum procurauerat, Imperatorem Maximum adiit, qui Gallias, Hiſpanias, & Britanniam ſub imperium acceperat: à quo Synodum Burdigalæ in Aquitania ſecunda cogendam impetrauit, in qua Inſtantius ab Epiſcopatu ſuo dejectus eſt. Priſcillianus verò cùm juriſdictionem Epiſcoporum refugeret, prouocauit ad Imperatorem; auditúſque apud vrbem Treuerenſem, capite damnatus eſt à Præfecto prætorio, vnà cum quibuſdam ſectatoribus ſuis.

VIII. Seuerus Sulpitius, cui narrationem hanc debemus, ægrè fert quòd Epiſcopi acquieuerint appellationi Priſcilliani, quem potiùs damnare debuerant velut contumacem; vel ſi ipſi reo ſuſpecti eſſent, judicium illud reſeruare debuerant aliis Epiſcopis, non autem Imperatori, vt ipſe ait; idque eam haudubiè ob cauſam, quòd judicium de hæreſi ad juriſdictionem Eccleſiaſticam pertineret poſt editam Gratiani Conſtitutionem: *Priſcillianus verò ne ab Epiſcopis audiretur*, inquit Seuerus, *ad Principem prouocauit. Permiſſumque id noſtrorum inconſtantià: quia aut ſententiam in refragantem ferre debuerant; aut ſi hi ipſi ſuſpecti habebantur, aliis Epiſcopis audientiam reſeruare, non cauſam Imperatori de tam manifeſtis criminibus permittere.* Arbitror autem temperamentum illud, à Seuero Sulpitio propoſitum, nimirum vt rei ad aliud Epiſcoporum Concilium dimittantur ob ſuſpicionem primorum judicum, ex Reſcripto Gratiani petitum eſſe; niſi ſi id factum eſt ob receptum ea tempeſtate morem, vt ſi forte Synodus cuipiam ſuſpecta videretur, Princeps reum & actorem ad aliud Concilium dimitteret, quod literis Imperialibus contrahebatur, vt conſtat ex Actis Concilij Berytenſis relatis in Actione IX. Concilij Chalcedonenſis. Vnde ſequi videatur eam Seuero mentem fuiſſe, vt exiſtimauerit potuiſſe Maximum congregare aliam Synodum, eò quòd Epiſcopi Burdigalæ congregati reo ſuſpecti forent.

CAPVT XII.

Synopſis.

I. Ætate Innocentij I. canones Sardicenſes nondum recepti erant. Is enim jura ſedis ſuæ arceſſit à Concilio Nicæno.

II. Canon VI. Nicænus conſeruauit priuilegia Eccleſiæ Romanæ. Inquiritur in priuilegia illa. Duæ Diœceſes Italicæ prorsùs parebant conſtitutis Apoſtolicæ Sedis. Ceteræ verò Occidentis Eccleſiæ tenebantur ad eam mittere Relationes.

III. Tenebantur ergo referre ad Apoſtolicam Sedem de quæſtionibus difficilioribus, & ambiguis. in quo ſummus Pontifex vtebatur jure quodam Imperiali.

IV. Duplex Relationum genus in Eccleſia. Vel quando de Fide agebatur: Vel de quodam Diſciplinæ capite, nondum apertè definito in Canonibus. Inferioris ordinis Epiſcopi referre ad Patriarchas debebant de cauſis Fidei. Probatur ex Hieronymo.

V. Cauſæ ergo Fidei referebantur ex vtraque Eccleſia ad Pontificem Romanum, vt deintegro examinarentur in Synodo Romana. Relationes Orientis non mittebantur ad Apoſtolicam Sedem, niſi poſt examen Synodi Patriarchalis. Relationes verò Occidentis rectà ex prouinciis ad eam ſedem deferebantur.

VI. Ius illud Apoſtolicæ Sedis, Canonibus & vetuſtæ conſuetudini tribuit Innocentius primus. Quoad Canones; probatur ex illius epiſtola ad Concilium Milevitanum.

VII. Quoad antiquam verò Traditionem; eam ille obtendit in epiſtola ad Concilium Carthaginenſe. Referuntur verba illius epiſtolæ, & explicantur. Gelaſius Papa docet, in cauſis Fidei, ſummam totius judicij deberi Apoſtolicæ Sedi. Iuſtinianus Imp. Relationem ad Ioannem II. Papam miſit in cauſa Fidei.

I. NONDVM etiam recepti erant canones Sardicenſes ætate Innocentij I. id eſt, ad annum quadringenteſimum. Ius enim quod ille vindicat ſedi ſuæ, prorsùs petit à canonibus Synodi Nicænæ: quorum ſenſum, quoad jura Romani Pontificis in Occidente, primus ille aperuit in epiſtola ad Victricium Epiſcopum Rothomagenſem. Quoniam verò hic locus nondum ſatis explicatus eſt, vt ego quidem arbitror, ei explicando noſtra quoque cura non deerit; præſertim cùm res iſta pertineat etiam ad materiam quam tracto, ad Depoſitionem videlicet Epiſcoporum.

II. Canon VI. Nicænus priuilegia ſua, in quorum poſſeſſione tunc erat Eccleſia Romana, ei conſeruanit, æquè ac Eccleſiis Alexandriæ & Antiochiæ, aliiſque quarum magna dignitas erat. Verùm non explicat quænam fuerint illa priuilegia, aut ad quas prouincias porrigerentur, quin imò cuncta conſuetudini adſcribit, quæ facilè deprehendi non poteſt in illa antiquitate, eò quòd noui canones prorsùs mutauerint antiquam formam. Vnde fit, vt hodie multùm laboremus in detegendis juribus illis. Attamen affirmare licet, duas Diœceſes Italicas Sedis Apoſtolicæ conſtitutis omnino paruiſſe per illas tempeſtates; quòd Synodum ejus Patriarchalem conſtituerent, vt alibi oſtendi. At ceteræ Occidentis prouinciæ tenebantur mittere ad eam Relationes, tanquam ad ſedem in qua reſidebat principatus Sedis Apoſtolicæ, & vnde Fides manauerat in prouincias. Roma ergo erat velut matrix Fidei; Eccleſiæ verò ceterarum Occidentis prouinciarum erant velut coloniæ quædam, ab ea vrbe pendentes. in quo ſimiles erant Eccleſiis Italicis. Hic eſt ſenſus epiſtolæ Innocentij I. ad Decentium Epiſcopum Eugubinum: *Præſertim cùm ſit manifeſtum*, inquit, *in omnem Italiam, Gallias, Hiſpanias, Africam, atque Siciliam, inſulaſque interjacentes, nullum inſtituiſſe Eccleſias, niſi eos quos venerabilis Apoſtolus Petrus, aut ejus ſucceſſores, conſtituerunt Sacerdotes.* Infrà: *Oportet eos hoc ſequi, quod Eccleſia Romana cuſtodit, à qua eos principium accepiſſe non dubium eſt; ne dum peregrinis aſſertionibus ſtudent, caput inſtitutionum videantur omittere.*

III. Subjectio illa prouinciarum Occidentis quæ ad Synodum Patriarchalem Romanam non pertinebant, non verſabatur tantùm in reuerentia quadam & obſequio erga Sedem Apoſtolicam; ſed in eo præcipuè, quòd illæ tenerentur Referre ad Pontifices Romanos de quæſtionibus difficilioribus, & ambiguis, quæ incidebant. In quo ſummus Pontifex vtebatur jure quo-

dam Imperiali, quod probat ſupremam ejus auctoritatem. Fruſtra enim ſunt qui eam quærunt in appellationibus Epiſcoporum, quæ in veteri Eccleſia non recipiebantur.

Vide lib. 1. cap. x.

IV. Sed vt meliùs intelligamus quid eximium habeat jus illud Relationis, obſeruandum eſt nomen illud ex jure ciuili ſumptum eſſe: vbi legimus, Præſides prouinciarum Relationes ad Principem miſiſſe, quando dubiæ litis occaſio id exigebat. cujus rei exempla extant in Codice Theodoſiano, & Iuſtinianeo. Quem Relationum morem à Plinio Secundo, cùm ad ordinandam Bithyniam & Pontum à Trajano Principe miſſus eſſet, frequenter vſurpatum fuiſſe legimus. In Eccleſia verò, duo cauſarum genera erant, in quibus neceſſarius erat vſus Relationum. Nimirum quoties agebatur de Fidei controuerſæ capitibus; vel de quopiam dubiæ Diſciplinæ capite, nondum ſatis apertè definito in Canonibus. Nam quoad materiam Fidei; extat inſignis locus apud Hieronymum in epiſtola LXI. quæ data eſt ad Ioannem Epiſcopum Hieroſolymorum; ex qua patet eam neceſſitatem inferioris ordinis Epiſcopis incubuiſſe, vt ab iis Referendum eſſet ad Patriarchas de cauſis Fidei. Scribens enim, vt dixi, ad Ioannem Epiſcopum Hieroſolymitanum, cum eo grauiter expoſtulat, quòd obortis in Palæſtina controuerſiis de erroribus Origenis, de iis retuliſſet ad Theophilum Epiſcopum Alexandrinum; cùm potiùs juxta Nicæni canonis præſcriptum referre debuiſſet ad Metropolitanum ſuum, Epiſcopum videlicet Cæſarienſem; aut ad Epiſcopum Antiochiæ, qui Orientis atque adeo Palæſtinæ Metropolitanus erat. *Antiochiam*, inquit, *quæ eſt Metropolis Orientis, Referre debueras.*

V. Cauſæ ergo Fidei ad ſummum Pontificem referebantur poſt judicia Synodorum prouincialium, non ſolùm ex Occidente, ſed etiam ex Oriente, vt deintegro examinarentur in Synodo Romana. Sed illud diſcrimen intercedebat, quòd Relationes Orientis non mittebantur ad Apoſtolicam Sedem, niſi poſtquàm examinatæ fuerant in Synodo Patriarchali; cùm è contra Relationes Occidentis rectâ ex prouinciis ad ſedem Romanam commearent. Sic poſt damnatam Pelagij & Celeſtij hæreſim, Concilium Carthaginenſe & Mileuitanum Relationem ad Innocentium I. miſerunt anno CCCC. II. vt judicium ab ipſis latum, Sedis Apoſtolicæ auctoritate firmaretur. Hæc ſunt verba epiſtolæ Concilij Mileuitani ad Innocentium: *Hoc itaque geſtum, Domine frater, ſanctæ caritati tuæ intimandum duximus, vt ſtatutis noſtræ mediocritatis etiam Apoſtolicæ Sedis adhiberetur auctoritas.* De Relationibus vtriuſque Concilij habita cognitio eſt in Concilio Romano. Sic enim eorum Synodicas epiſtolas vocat Innocentius in epiſtola XXVII. ad Aurelium Epiſcopum Carthaginenſem, miſſa per Iulium Epiſcopum, quem ad eundem Aurelium redire juſſit *cum Apoſtolicæ Sedis ad Relationem duplicis Synodi judicatis.* Idem quoque Relationis vocabulum vſurpat ipſe Innocentius in epiſtola ad eundem Aurelium & Auguſtinum Hipponenſem Epiſcopum, quæ eſt XCVI. inter epiſtolas Auguſtini: *Veſtris Relationibus reſpondentes reſcripſimus.* Itémque in Reſponſione ad Concilium Mileuitanum, epiſtolâ XCI. inter epiſtolas ejuſdem Auguſtini: *Fiant enim neceſſe eſt cautiores, cùm inuentores malorum ad duplicis Relationem Synodi, ſententiæ noſtræ ſtatutis viderint ab Eccleſiaſtica communione ſejunctos.*

VI. Ius illud Apoſtolicæ Sedis, recipiendi nimirum Relationes Synodorum, Canonibus & vetuſtæ conſuetudini tribuit idem Innocentius. Nam quoad Canones; illos laudat in epiſtola quam diximus ad Concilium Mileuitanum, quam iis verbis conceptam eſſe ait Auguſtinus in epiſtola CVI. quæ Sedis Apoſtolicæ Sacerdotem decebant. Nam poſtquàm Synodum illam laudibus proſecutus eſt, quòd eo officio defuncta eſſet erga Sedem Apoſtolicam, exemplo aliarum prouinciarum, addit Africanos ita agentes, Canonum conſtituta ſeruaſſe, & vniuerſo orbi profuiſſe quòd hæreſim damnauerint: *Neque enim*, inquit Innocentius, *hoc veſtram credo latere prudentiam, qui id etiam actione firmaſtis, ſcientes quòd per omnes prouincias de Apoſtolico fonte petentibus reſponſa ſemper emanent. Præſertim quoties Fidei ratio ventilatur, arbitror om-*

nes fratres & coëpiſcopos noſtros nonniſi ad Petrum, id eſt, ſui nominis & honoris auctorem, Referre debere, velut nunc Retulit dilectio veſtra, quod per totum poſſit Eccleſiis omnibus in commune prodeſſe. Infrà: *Gemino igitur bono caritas veſtra fungetur. Nam &* CANONVM *potiemini gratia* SERVATORVM, *& beneficio veſtro totus orbis tutabitur.*

VII. Quoad antiquam verò traditionem, Diſciplinam Eccleſiaſticam, ac Decreta Patrum; laudantur ab eo iſthæc omnia, ad aſſerendum Romanæ Sedis priuilegium, in epiſtola ejus ad Synodum Carthaginenſem, quæ eſt XCII. inter epiſtolas Auguſtini. *Antiquæ Traditionis exempla ſeruantes*, ait idem Innocentius, *& Eccleſiaſticæ memores diſciplinæ, noſtræ religionis vigorem non minùs nunc in conſulendo, quàm antea cùm pronuntiaretis, veneratione firmaſtis, qui ad noſtrum referendum approbaſtis eſſe judicium; ſcientes quid Apoſtolicæ Sedi debeatur; cùm omnes hoc loco poſiti, ipſum ſequi deſideremus Apoſtolum, à quo ipſe Epiſcopatus & tota auctoritas nominis hujus emerſit. Quem ſequentes, tam mala jam damnare nouimus, quàm probare laudanda, vel id verò quod Patrum inſtituta ſacerdotali officio cuſtodientes, non cenſetis eſſe calcanda: quod illi non humana, ſed diuina decreuere ſententia, vt quidquid quamuis de disjunctis remotiſque prouinciis ageretur, non priùs ducerent finiendum, niſi ad hujus Sedis notitiam perueniret, vt tota hujus auctoritate juſta quæ fuerit pronuntiatio firmaretur.* Clauſula illa generalis, QVIDQVID, coërceri debet ad materiam qua de agitur, juxta vulgatam Iuris definitionem. Atque adeo reſtringenda eſt ad cauſas Fidei; vt docet Innocentius ipſe in epiſtola ad Concilium Mileuitanum: *Præſertim*, inquit, *quoties Fidei ratio ventilatur.* Quare rectè Gelaſius Papa in Commonitorio ad Fauſtum ſcripſit, principalem auctoritatem, licèt non totam, deberi juxta Canones Sedi Apoſtolicæ in cauſa Fidei: *Quantum ad religionem pertinet, nonniſi Apoſtolicæ Sedi, juxta Canones, debetur ſumma judicij totius.* Extat autem in Codice Iuſtinianeo Relatio in cauſa Fidei à Iuſtiniano Auguſto facta ad Ioannem II. Pontificem Romanum.

L. inter claras. c. de ſum. Trin.

CAPVT XIII.

Synopſis.

I. Referebatur etiam ad Sedem Apoſtolicam, de cauſis dubiæ Diſciplinæ. Ratio hujus inſtituti proponitur, petita ex neceſſitate communionis cum Eccleſia Romana. Relatio & Conſultatio *promiſcuè accipiuntur. Probatur multis auctoritatibus.*

II. Relationes itaque & Conſultationes ad Apoſtolicam Sedem mittebantur, in capitibus dubiæ Diſciplinæ. quod oſtenditur exéplo Himerij Epiſcopi Taraconenſis; qui Siricium Papam interrogauit de quindecim capitibus Diſciplinæ, quæ magni momẽti erant.

III. Probatur etiam ex Innocentio I. qui morem illum arceſſit ab inſtitutione majorum.

IV. Ea autem mens fuit Romanis Pontificibus, quum Conſultationibus prouincialium reſpondebant, non vt nouas leges præſcriberent, ſed vt eos reuocarent ad obſeruationem Canonum & antiquæ Traditionis. Probatur ex eodem Innocentio, & Leone I.

V. Epiſcopi adſtricti erant ad obſeruationem harum Reſponſionum, quòd Deciſiones eſſent ex Canonibus aut ex Traditione petita. Quare Siricius epiſtolam ſuam ad Himerium ſignificari jubet omnibus Epiſcopis Hiſpaniarum.

VI. Locus ex epiſtola Innocentij ad Victricium Rotomagenſem explicatus. Synodus illic memorata, non eſt Sardicenſis, ſed Nicæna. Sardicenſis enim nihil ſtatuit de Relationibus ad ſummum Pontificem mittendis in cauſa Fidei.

VII. Canonibus tamen Nicænis modum quendam præſcribit Innocentius; qui tamen petitus eſt ex canone VI. *ejuſdem Concilij Nicæni. Explicatur locus Innocentij, contra prauas aliorum interpretationes; qui de Depoſitionibus Epiſcoporum tantùm heic agi exiſtimant, quòd* majores cauſæ *ad Apoſtolicam Sedem referri heic jubeantur.*

VIII. Quæ ſint cauſæ majores. *Priſcis illis temporibus, Depoſitiones Epiſcoporum non referebantur inter cauſas majores. id quod manifeſtum eſt, & probatur variis auctoritatibus.* Majores cauſæ, *id eſt,* difficiles quæſtiones, *ex Pelagio II. Papa.*

IX. Cauſæ ſimplicium Presbyterorum ad Sedem Apoſtolicam referebantur, quando de Fide agebatur. Probatur multis exem-

plis. Ergo cauſæ quoque Presbyterorum poſſunt eſſe majores.

X. Exiſtimat tamen Hincmarus, Innocentium alludere ad Concilium Sardicenſe, tametſi ſolius Nicæni mentionem faciat. Relationem autem ad eum caſum coërcet, ſi Epiſcopi appellauerint. Refellitur Hincmarus multiplicibus argumentis. Siricius & Innocentius nullos canones, præter Nicænos, in auctoritatem receperunt. Nullos enim alios canones tunc admittebat Eccleſia Romana.

I. PRÆTER cauſas quæ ad Fidem pertinebant, Relationes etiam fiebant ad Sedem Apoſtolicam in cauſis dubiis Diſciplinæ Canonicæ. Ea quippe tempeſtate Romana Eccleſia, ac ceteræ Occideotis, nulla alia lege tenebantur quàm Nicænis canonibus, & more majoruin; quarum inſtitutionum auctoritas ſanctiùs obſeruabatur in Eccleſia Romana, vbi quoque apertior erat earum ſententia. Quare cùm prouinciis Occidentis ea neceſſitas incumberet, vt Capiti ſuo conſentire deberent, tam in capitibus Diſciplinæ, quàm Fidei, Relationes ea de cauſa ſuas ac Conſultationes ad Apoſtolicã Sedem mittebant. Conſultationes voco, quòd hæc duo vocabula promiſcuè accipiantur in Digeſtis, Codice Theodoſiano, & Iuſtinianeo. quo exemplo, ſcriptores quoque Eccleſiaſtici promiſcuè his vocibus vſi ſunt. Inde factum vt Hierooymus in epiſtola ad Ageruchiam, de ſe loquens, dicat ſe apud Damaſum operam dediſſe, vt *Orientis atque Occidentis ſynodicis Conſultationibus* reſponderet. Et Innocentius I. ad Concilium Mileuitanum ſcribens, huiuſcemodi Relationes, *Conſulta* vocat; ac teſtatur eam fuiſſe vnam ex occupationibus ordinariis Apoſtolicæ Sedis vt huiuſcemodi Cooſultationibus reſponderet: *Inter ceteras Eccleſiæ Romanæ curas, & Apoſtolicæ Sedis occupationes, quibus diuerſorum Conſulta fideli ac medica diſceptatione tractamus.* Si quis tamen argumentum requirat manifeſtius, ad probandum voces *Relationis* & *Conſultationis* promiſcuè accipi conſueuiſſe, proferenda ſunt verba Siricij Papæ io epiſtola ad Himerium Epiſcopum Taraconenſem in Hiſpania Citeriori: *Directa*, inquit, *ad deceſſorem noſtrum ſanctæ recordationis Damaſum ſanctitatis tuæ Relatio, me jam in ſede ipſius conſtitutum inuenit: quam cùm in conuentu fratrum ſollicitiùs legeremus &c.* Infrà: *Ad ſingula Conſultationis tuæ reſponſum competens non negamus.* In libris quoque iuris ciuilis, hæ voces promiſcuè etiam accipiuntur. L. 3. C. de Relat.

II. Adnotaui ſuprà, mitti ſolitas ad Sedem Apoſtolicam Relationes ſiue Conſultationes in capitibus dubiæ Diſciplinæ. Hujus rei exemplum extat in Conſultatione Himerij Taraconenſis Metropolitani, ad Siricium Papam miſſa: qua cum interrogauit de quindecim capitibus Diſciplinæ, quæ magni momenti erant, de baptiſmo nimirum, pœnitentia, Clericis, eorúmque cœlibatu, ac de monachis. Siricios verò, priſcæ ætatis Pontifex, qui anno CCC. LXXXV. & deinceps ſedebat, Conſultationem illam profectam eſſe proouotiat ex mero jure obſequij quod Sedi Apoſtolicæ debetur. Sic enim ſcribit in calce epiſtolæ ad Himerium: *Ad ſingulas cauſas, de quibus ad Romanam Eccleſiam, vtpote ad Caput tui Corporis retuliſti, ſufficientia, quantum opinor, reſponſa reddidimus.*

III. Earum Conſultationum vſus in dubiis Diſciplinæ cauſis, diſertis verbis expreſſus habetur in epiſtolis Innocentij I. qui eum arceſſit ab inſtitutione majorum in epiſtola ad Felicem Epiſcopum Nucerianum: *Mirari non poſſumus*, inquit, *dilectionem tuam ſequi inſtituta majorum, omniaque quæ poſſunt aliquam recipere dubitationem, ad nos quaſi ad caput atque ad apicem Epiſcopatus referre; vt conſulta videlicet Sedes Apoſtolica, ex ipſis rebus dubiis certum aliquid faciendum pronuntiet* Excipi poſſet Felicem illum Epiſcopum Nucerianum pertinuiſſe ad Diœceſim Romanam, quòd Nuceriana ciuitas eſſet in prouincia Capuana. Itaque rei hujus probatio aliunde petenda eſt. Eam autem valde illuſtrem exhibet altera ejuſdem Innocentij epiſtola, data ad Exuperium Epiſcopum Toloſanum, à quo conſultus fuerat Innocentius: *Et quidem dilectio tua, inquit, inſtitutum ſequuta prudentium, ad Sedem Apoſtolicam referre maluit, quid de rebus dubiis cuſtodire deberet, potiùs quàm vſurpatione præſumpta, quæ ſibi viderentur de ſingulis obtinere.*

IV. Verùm illuſtriora hujus moris exempla peteoda ſunt primùm ex epiſtola Ionocentij ad vniuerſos Epiſcopos

Macedoniæ, in qua miſſæ ab eis Relationi de dubiis Diſciplinæ reſpondet: *Ad quam*, id eſt, Sedem Apoſtolicam, *Relatio quaſi ad caput Eccleſiarum miſſa currebat.* Tum ex ejuſdem epiſtola ad Victricium Epiſcopum Rotomagenſem, qua ejus Conſultationi reſpondet. Ex ea autem colligitur regula valde illuſtris; Eam nimirum Romanis Epiſcopis mentem non fuiſſe, quum reſponſa dabant poſt Conſultationes, vt nouas leges his reſponſis præſcriberent, aut noua ſtatuta inueherent, ſed tantùm vt Chriſtianorum mentes reuocarent ad obſeruationem Canonum & antiquæ Traditionis. *Non quòd*, ait Innocentius, *noſtra præcepta aliqua imperentur, ſed ea quæ per deſidiam aliquorum neglecta ſunt, ab omnibus obſeruari cupiamus, quæ tamen Apoſtolica & Patrum conſtitutione ſunt conſtituta.* Ex eo porrò fonte manat, quod Leo I. alicubi ſcribit, Decreta ſua ac deceſſorum ſuorum ex Canonum diſciplina eſſe petita: *De Canonum*, inquit, *ſunt promulgata diſciplina.*

V. Reſponſa tamen illa non ita accipienda ſunt, ac ſi ſimplicis tantùm conſilij vicem ſubirent; ſed velut Deciſiones ex Canonibus aut ex Traditione petitæ, ad quarum obſeruationem Epiſcopi erant adſtricti. Eam ob cauſam Siricius Himerio mandat, vt Reſponſa ſua deferri curet ad Epiſcopos prouinciæ Taraconenſis, itemque ad eos qui in reliquis quatuor Hiſpaniarum prouinciis morabantur, in Carthaginenſi nimirum, quæ nunc Toletana dicitur, Bætica ſiue Andaluſia, Loſitania, & Gallæcia. *Nunc fraternitatis tuæ animum*, inquit Siricius, *ad ſeruandos Canones & tenenda Decretalia conſtituta magis ac magis incitamus, vt hæc quæ ad tua Conſulta reſcripſimus, in omnium coëpiſcoporum noſtrorum perferri facias notionem.*

VI. In eadem epiſtola Innocentij ad Victricium extat illius Pontificis perſcriptum deſiderium, quoad cauſas Epiſcoporum, ſed iis verbis quæ moleſtos hactenus habuerunt eruditos. Contendebat quippe Innocentius, Majores cauſas eſſe referendas ad Sedem Apoſtolicam, poſt judicium Epiſcoporum vniuſcujuſque prouinciæ, juxta Synodi conſtitutum & vetuſtam conſuetudinem. *Si autem*, inquit, *Majores cauſæ in medium fuerint deuolutæ, ad Sedem Apoſtolicam, ſicut Synodus ſtatuit, & vetus conſuetudo exigit, poſt judicium Epiſcopale referatur.* Ex epiſtola porrò Innocentij ad Concilium Mileuitanum, in qua contendit jus Relationis in materia Fidei ad Sedem Apoſtolicam pertinere juxta Canones, & ex hoc epiſtolæ ad Victricium loco, quo ſynodo tribuit auctoritatem reſcreodi de cauſis majoribus; ex his, inquam, locis colligitur heic agi de cauſis dubiis Fidei & Diſciplinæ, non autem ſimpliciter de Depoſitionibus Epiſcoporum, aut in vniuerſum de omnibus cauſis, vt vulgò putant. Synodus verò cujus hoc loco mentionē facit Innocentius, & canones in epiſtola ad Mileuitanum Concilium laudati, omnino ſunt alij præter Sardicenſes. Synodus enim Sardicenſis nihil ſtatuit de Relationibus ad ſummum Pontificem mittendis in materia Fidei. Itaque ſynodus illa ab Innocentio laudata, non alia eſt quàm Nicæna, cujus ipſe mentionem facit in initio hujus capitis tertij: vbi ait cauſas Clericorum, tam ſuperioris ordinis, quàm etiam inferioris, terminandas eſſe ſecundùm Nicænam ſynodum ab Epiſcopis prouinciæ, adeo vt non liceat ad alias conuolare prouincias.

Innoc. in ep. ad Victric. c. 3.

Vide lib. 1. c. 10 § 6.

VII. Canonibus tamen Nicænis modum quendam præſcribit Innocentius, his verbis: *Sine præjudicio tamen Eccleſiæ Romanæ, cui in omnibus cauſis debet reuerentia cuſtodiri.* Clauſula illa petita eſt ex canone VI. ejuſdem Concilij Nicæni; quo vetus conſuetudo confirmatur pro conſeruatione jurium Patriarcharum, & ceterorum Metropolitanorum, præcipuè verò pro juribus Epiſcopi Romani conſeruandis, qui illic expreſsè nominatur. Quare cùm Innocentius pronuntiat, Synodum Nicænam cauſas Clericorum ſuperioris & inferioris ordinis commiſiſſe judicio ſynodorum vniuſcujuſque prouinciæ, rectè addidit, ſaluam tamen eſſe in omnibus debere reuerentiam Sedi Romanæ debitam, id eſt, ſeruandam eſſe auctoritatem Primatus Romani ab eadem Nicæna ſynodo confirmati. Quoniam verò exceptio illa vaga eſt & generalis, & ad cauſas Epiſcoporum & reliquorum Clericorum porrigitur; (hic eſt enim

genuinus ſenſus horum verborum, *in omnibus cauſis*) eam Innocentius apertè explicat in iis quæ ſequuntur, quæ duo quædam probant: Nimirum reuerentiam illam verſari in jure Relationis, & Relatiooem tamen fieri tantùm debere in cauſis majoribus; id eſt, in controuerſiis Fidei, & in dubiis Diſciplinæ cauſis. Et quia duo illa capita reſpicere poſſunt non ſolùm Epiſcopos, ſed etiam reliquos Clericos, & laïcos, rectè ſcriptum eſt in initio capitis tertij, ſeruandam eſſe reuerentiam Eccleſiæ Romanæ debitam, id eſt, mittendam eſſe Relationem ad Apoſtolicam Sedem, *in omnibus cauſis*, id eſt, in cauſis & contentionibus *quæ inter Clericos tam ſuperioris ordinis, quàm etiam inferioris, fuerint exortæ.* Exiſtimo autem eam explicationem multò meliorem eſſe eâ quæ vulgò huic loco affingitur; verba nempe illa, *in omnibus cauſis*, nihil aliud ſignificare quàm Depoſitiones Epiſcoporum, quæ dein explicantur, vt aiunt, ſub nomine cauſarum majorum. Nam interpretatio illa, violenta eſt, ac verbis ipſis contraria; quæ, vt dixi, complectuntur cauſas Epiſcoporum & Clericorum, quoties eas contingit eſſe majores.

VIII. Ad faciliorem autem intelligentiam hujus materiæ, obſeruandum eſt, cauſas majores, Sedi Apoſtolicæ reſeruatas, ea tempeſtate reſtrictas fuiſſe ad duo capita ſuperiùs allata, ad Dubia videlicet Fidei & Diſciplinæ; Tum Depoſitiones Epiſcoporum inter cauſas majores non fuiſſe relatas tempore Concilij Nicæni, neque deinceps per multum æui. Harum obſeruationum probatio in promptu eſt, & manifeſta. Conſtat enim Depoſitiones Epiſcoporum peragi olim ſolitas vnica Epiſcoporum auctoritate, juxta canones Nicænos, itémque Sardicenſes, qui prorsùs obtinnerunt in Occidente vſque ad tempora Nicolai primi; adeo vt ſi appellatio non interponeretur, Depoſitiones illæ mandarentur executioni abſque auctoritate ſummi Pontificis. Præterea Pelagius II. ad Ioannem Patriarcham CP. ſcribens circa annum D. LXXVIII. locum hunc ex epiſtola Innocentij laudans & interpretans, ait vnamquamque prouinciam habere debere ſuos judices, Epiſcopos nimirum, vt in ſua quælibet ſynodo cauſas terminet, tam Epiſcoporum, quàm aliorum Clericorum, ſi appellatio non interponeretur. Tum addit, majores & difficiles quæſtiones referri ſemper debere ad Apoſtolicam Sedem, ſicut Synodus ſtatuit, & conſuetudo exigit: *Majores verò*, inquit, *& difficiles quæſ-* Pelag. II. ep. VIII.
tiones, vt ſancta Synodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit, ad Sedem Apoſtolicam ſemper referantur. quibus verbis explicat verba Innocentij; *Majores cauſæ*, id eſt, *difficiles quæſtiones.* In eundem ſenſum Leo primus, ad Anaſtaſium Epiſcopum Theſſalonicenſem ſcribens, tum demum cauſas Epiſcoporum referendas eſſe docet ad Apoſtolicam Sedem, ſi quid inciderit admodum difficile, ita vt nec à ſynodo prouinciali definiri potuerit, nec à ſynodo Illyriciana: *Si fortè inter ipſos, qui præſunt, de majoribus (quod abſit) peccatis cauſa naſcatur, quæ prouinciali nequeat examine definiri: fraternitatem tuam de totius negotij qualitate Metropolitanus curabit inſtruere; & ſi coràm poſitis partibus, nec tuo fuerit res ſopita judicio, ad noſtram cognition-m quidquid illud eſt transferatur.* Sanè Vigilius Pontifex Romanus, ad Eutherij conſulta reſpondens, ac cauſas commemorans Sedi Apoſtolicæ reſeruatas, judicia appellationum Epiſcoporum & majores cauſas, velut quaſdam res prorsùs diuerſas, recenſet: *Omnium appellantium Apoſtolicam Sedem Epiſcoporum judicia*, inquit, *& cunctarum majorum negotia cauſarum, eidem ſanctæ Sedi reſeruata eſſe liquet.*

IX. Præterea, cauſæ ſimplicium Preſbyterorum, quando de Fide agebatur, ad Sedem Apnſtolicam referebantur; vt patet ex cauſa Pelagij & Celeſtij. Idem conſtat etiam ex cauſa Euſtathij Diaconi, quem de hæreſi ſuſpectum eſſe cenſuerant Epiſcopi Macedoniæ: quem tamen gradu ſuo dejicere noluit Innocentius, tametſi ab Epiſcopis illis fuiſſet damnatus. Tum etiam proferri poteſt exemplum Eutychetis Archimandritæ Conſtantinopolitani. Vnde colligitur, cauſas quoque Preſbyterorum poſſe eſſe majores, æquè ac cauſas Epiſcoporum.

X. Ea eſt ſententia Hincmari, vt

exiſtimet

exiſtimet Innocentium, tametſi Nicæni Concilij mentionem faciat in initio hujus capitis tertij epiſtolæ ad Victricium, alludere nihilominus ad Concilium Sardicenſe, cùm ait, *Ad Sedem Apoſtolicam, ſicut Synodus ſtatuit, referatur*, ac Relationem illam tum demum fieri debere, ſi Epiſcopi appellauerint. Hæc ſunt verba Hincmari: *Beatus quoque Innocentius*, inquit, *ad Victricium Rotomagenſem Epiſcopum, duo capitula magni Concilij Nicæni, & capitulum Sardicenſis Concilij, de Epiſcoporum ad Sedem Apoſtolicam appellatione vno capitulo ſagaciter atque patenter explicat.* Hæc eſt ſententia Hincmari, vt dixi. Sed multa ſunt quæ me ab eo diſcedere cogunt. Primùm enim propoſitio Innocentij puris & manifeſtis verbis concepta eſt, nulla conditione adjecta. decernit autem, vt ad Sedem Apoſtolicam referatur in omnibus cauſis majoribus, abſque vllo diſcrimine. Et tamen Hincmarus eas Relationes coërcet ad ſolas Epiſcoporum Depoſitiones, ſi fortè prouocauerint. Deinde, cauſæ majores propriè ſunt illæ quas commemoraui, non autem judicia Epiſcoporum; niſi ſi in judiciis illis incideret difficilis quæpiam quæſtio, nondum à Canonibus definita; vt adnotauit Hincmarus ipſe in epiſtola ad Nicolaum I. quæ extat apud Flodoardum, cujúſque infrà mentionem faciam in capite XXI. hujus libri. Tertiò, veriſimile non eſt vt Innocentius alterius Concilij meminiſſe voluerit in fine capitis quàm cujus mentionem facit in initio, quin diſcrimen adnotare etiam voluerit, ſi vllum fuiſſet. Demum adnotandum heic eſt, (& hæc obſeruatio multùm confert ad deciſionem propoſitionis principalis) Siricium & Innocentium nullos canones in auctoritatem recepiſſe, quàm Nicænos. Neuter enim aliorum canonum obſeruationem imperat, quàm Nicænorum. id quod ex eorum epiſtolis liquet. Quin & Innocentius, in epiſtola ad Clerum CP. quæ extat apud Sozomenum, diſertis verbis ſcribit nullos eſſe canones, præter Nicænos, ad quorum obſeruationem Eccleſia teneatur: *Canonibus porrò obſequendum eſſe ſcribimus*, inquit, *qui Nicææ ſunt decreti: quos ſolos conſectari decet Eccleſiam Catholicam, & juxta eos judicare.* Idipſum ſcribit Innocentius in epiſtola ad Theophilum Epiſcopum Alexandrinum, quæ extat apud Palladium in vita Chryſoſtomi; vbi ait, Romanam Eccleſiam nullos canones admittere, præter Nicænos: *Alios quippe canones Romana non admittit Eccleſia.*

Hincmar. ep. 9. c. 21. & alibi.

Siricius ep. I. & I. Innoc. ep. ad Victric. ad Alexandr. ad Epiſcopos Macedoniæ, & ad Synod. Tolet.

CAPVT XIV.

Synopſis.

I. Relationes etiam à Conciliis Generalibus & Nationalibus fiebant ad Apoſtolicam Sedem, tanquam ad caput omnium Eccleſiarum, vt ejus auctoritate conſequeretur executio conſtitutorum. neque tamen eorum confirmatio petebatur. Probatur ex epiſtola ſynodica Concilij Sardicenſis.

II. Concilium Arelatenſe ſtatutorum ſuorum publicationem delegat Papæ Silueſtro. Secunda Synodus Oecumenica Relationem ad Damaſum Papam miſit de rebus in Synodo geſtis, procul à petitione confirmationis.

III. Concilia prouincialia Occidentis Referebant ad Sedem Apoſtolicam, de Depoſitionibus Epiſcoporum; ne videlicet Epiſcopus Romanus & reliqui Occidentales deciperentur ab Epiſcopis dejectis.

IV. Innocentius I. atrox vulnus inflixit auctoritati Synodi prouincialis Macedoniæ, in cauſa Bubalij & Tauriani. Conquerentibus autem Epiſcopis Macedoniæ, non attulit Sardicenſes canones, aut Nicænos, ſed æquitatem.

I. POST explicata duo Relationum genera, quæ Sedi Romanæ tribuebant jus cognoſcendi de cauſis prouinciarum, poſt judicia Synodorum; ſupereſt vt tertium Relationis genus vſurpatum fuiſſe oſtendamus, quæ ad Sedem Apoſtolicam tanquam ad caput omnium Eccleſiarum fiebat à Concilio Generali, aut Nationali, vt rerum conſtitutarum executio cõſequeretur auctoritate Pontificis Romani. Genus illud Relationis illuſtriori exemplo probari non poteſt, quàm ex epiſtola ſynodica Concilij Sardicenſis, in qua Patres fatentur ſe Relationem illam ad Papam Iulium mittere tanquam ad Caput; ſed ita tamen vt ab eo non petant confirmationem rerum à ſe conſtitutarum, ſed tantùm vt certiores de his faciat Epiſcopos Italiæ, Siciliæ, & Sardiniæ. *Hoc enim optimum*, inquiunt, *& valde congruentiſſimum eſſe videbitur, ſi ad Caput, id eſt, ad Petri Apoſtoli Sedem, de ſingulis quibuſque prouinciis Domini Referant Sacerdotes.* Infrà: *Tua autem excellens prudentia diſponere debet, vt per tua*

Epiſt. Synod. Conc. Sardic. ap. Hilar. in Fragm.

ſcripta, qui in Sicilia, qui in Sardinia, & in Italia ſunt fratres noſtri, quæ acta ſunt, & quæ definita cognoſcant; & ne ignorantes eorum accipiant literas communicatorias, quos extra Epiſcopatum juſta ſententia declarauit.

II. Concilium Arelatenſe primum, congregatum ex prouinciis Occidentis, ad Siluestrum Papam retulit de iis quæ in Synodo geſta fuerant; non tamen vt eorum confirmationem petat, ſed vt eorum illi publicationem mandent; Imperatorum more Romanorum, qui reſcripta ſua mittebant ad Præfectos prætorio; vel ad eum modum qui hodie apud nos obtinet, vt Rex ad Curias Parlamenti ſua pariter Reſcripta mittat. *Placuit à te*, inquiunt Patres Concilij Arelatenſis, *qui majores Diœceſes tenes, per te potiſſimùm omnibus inſinuari.* Sic ſecunda Synodus Oecumenica ad Papam Damaſum & ad Synodum Occidentis Retulit de his quæ in Synodo geſta fuerant aduersùs hæreſes, tum etiam de his quæ de tribus Eccleſiis Patriarchalibus decreta fuerant; non quidem vt ea confirmari petant à Damaſo, ſed vt ipſe de his inſtruatur, Patribúſque Synodi gratuletur: *Quibus rebus*, inquiunt, *tanquam legitimè & ſecundùm Eccleſiæ canones à nobis conſtitutis, obſecramus veſtram reuerentiam vt gratuletur.* τὴν ὑμετέραν συγχαίρειν παρακαλοῦμεν εὐλάβειαν.

Locus iſte Cõcilij Arelat. explicatur ſuprà lib. 1. c. 5. §. 1.

III. Concilia prouincialia, quorum ſuprema erat auctoritas quoad Depoſitionem Epiſcoporum, adeo vt nondum ea tempeſtate permiſſa eſſet in Occidente prouocatio, Relationes tamen interdum ſuas mittebant ad Sedem Apoſtolicam, quibus continebantur ea quę aduersùs Epiſcopum dejectum decreta fuerãt. Quod ea de cauſa fiebat, ne Romanus Pontifex vel reliqui Occidentis Epiſcopi incauti deciperentur, ab Epiſcopo Depoſito recipientes, aut ad eum mittentes, literas communicatorias, quarum vſus frequentiſſimus erat per illas tempeſtates. In quo imitabantur cautionem à Concilio Sardicenſi adhibitam, quod Iulium Papam monuit quinam Epiſcopi in Concilio Depoſiti fuiſſent.

IV. At Innocentius primus, audaciæ ſubſidium à dignitate ſedis ſuæ petens, atrox vulnus inflixit auctoritati Synodi Macedoniæ, cujus judicium retractauit in cauſa Bubalij & Tauriani ab ea Synodo damnatorum. Id ægrè tulerunt Epiſcopi per Macedoniam conſtituti, qui de ea nouitate apud Innocentium queſti ſunt. Quid faceret ſummus Pontifex? Erat heic ſanè locus proferendi auctoritatem canonum Sardicenſium, ſi tunc illi in vſu fuiſſent; nec ſanè eos omiſiſſet Pontifex. Sed neque Concilium Nicænum laudauit: quod tamen non omiſiſſet, ſi canone aliquo Synodus illa Romanæ Sedi jus tribuiſſet retractandi judicia prouinciarum. At fortaſſis attulit conſuetudinem anteceſſorum ſuorum; quemadmodum ab eo vſurpatum videmus in plurimis occaſionibus? Non ita ſanè. Solam ergo æquitatem prætendit, aiens veritatem magis ſplendeſcere, cùm exagitatur; fructúmque diuinum eſſe, cùm veritas ſæpe examinatur. Hæc enim ſunt ipſiſſima ejus verba in epiſtola VII. ad Epiſcopos per Macedoniam conſtitutos: *Graue non oportuit videri piiſſimis mentibus veſtris, cujuſcunque retractari judicium: quia veritas exagitata ſæpius, magis ſplendeſcit in luce; & pernicies reuocata in judicium, grauiùs & ſine illius qui primus judicauit pœnitentia condemnatur. Nam fructus diuinus eſt, juſtitiam ſæpius recenſeri.*

CAPVT XV.

Synopſis.

I. Primus omnium Zozimus, canones Sardicenſes protulit. quo conſilio id factum. Negant Africani eos canones, Nicænos eſſe. Itaque miſſa Legatio Conſtantinopolim & Alexandriam, ad perquirenda vera exemplaria Concilij Nicæni. Interim tamen ſeruaturos ſe pollicentur canonem Sardicenſem de appellationibus.

II. Ei legi ſubditas non fuiſſe prouincias, ſi Italiam excipias, patet ex epiſtola Concilij Africani ad Bonifacium. Notatus Cardinalis Perronius.

III. Redeuntibus Legatis Africanis, patuit canonem à Fauſtino Legato Sedis Apoſtolicæ prolatum non extare in Synodo Nicæna. Parum id profuit. Nam Celeſtinus Papa paulò pòſt admiſit appellationem Apiarij Presbyteri. Irritus tamen fuit Fauſtini conatus, qui Apiarium in communionem recipi ab Africanis vrgebat. Rejecta Cardinalis Perronij ſententia in explicatione hujus loci. Nolunt Africani, Legatum à Pontifice in Africam mitti poſſe pro arbitrio. Tum aiunt, Africam non paſſuram vlteriùs præſentiam Fauſtini. Indicatur lapſus Card. Perronij.

IV. Repetuntur in auerſione quæcunque dicta ſunt in ſuperioribus paragraphis. Canones Sardicenſes ignoti fuerunt Africæ & aliis prouinciis extra Italiam vſque ad tempora Zozimi. Profitentur Africani, nolle ſe in poſterum tolerare appellationes ad Sedem Apoſtolicam.

V. Ceſſere tamen dein Pontificum Romanorum deſideriis, admiſſis canonibus Sardicenſibus. Quonam tempore id factum.

I. PRIMVS omnium Zozimus Papa, qui anno CCCC. XVII. ſedebat, canones Sardicenſes protulit, contenditque vt in Occidente vim legis obtineret. Arbitror autem eum id conſilium cepiſſe, quòd Honorius & Arcadius Impp. paulò antè abjeciſſent jus concedendi Reſcripta pro retractando judicio Epiſcoporum Depoſitorum, quemadmodum ſuprà oſtendi in capite ſecundo, adductis verbis legis. Exiſtimauit itaque Zozimus, gratum Epiſcopis futurum, ſi Reuiſiones non omnino abolerentur, ſed contrà decernerentur auctoritate Sedis Apoſtolicæ. Tentatum id in Africanis ingeniis voluit Pontifex. Itaque anno CCCC. XVIII. Fauſtinum Epiſcopum Legatum ſuum miſit ad Concilia Africæ, qui omni ſtudio in id incumberet vt Epiſcopi Africani ſinerent Romanam ſedem appellari ab Epiſcopis damnatis. Integra negotij iſtius ſeries extat in Codice canonum Eccleſiæ Africanæ; quæ in codicem canonum Eccleſiæ tranſcripta eſt à Dionyſio Exiguo, qui ſub Imperatore Iuſtiniano floruit. Datum eſt in mandatis Legato, vt Epiſcopos Africanos hortaretur ad obſeruationem ſeptimi canonis Sardicenſis, in quo agitur de appellationibus ad Sedem Apoſtolicam; ſed ea dignitate, vt canon ille laudetur quaſi ad Nicænam Synodum pertineret. Verùm Epiſcopi, qui canonem illum non reperiebant in exemplaribus Concilij Nicæni à Cæciliano Carthaginenſi Epiſcopo, qui ei Synodo interfuerat, in Africam delatis, pronuntiarunt *dubios eſſe canones* à Fauſtino prolatos. Decreuerunt autem, mittendos eſſe Legatos ad Epiſcopos Alexandriæ & Conſtantinopoleos, vbi authenticum Concilium Nicænũ eſſe dicebatur; vt agnoſci dein poſſet, an reuera hi canones ad Nicænam Synodum pertinerent. Tum etiam decreuerunt, monendum de hoc eſſe Bonifacium Papam, Zozimi ſucceſſorem, vt & ipſe curam quoque ſuam adhibeat in conquirendis veris exemplaribus Concilij Nicæni. Pollicentur tamen obedituros ſe huic canoni, ſi conſtiterit eum pertinere ad Synodum Nicænam; ſi verò aliter eueniret, tractaturos dein in ſequenti Synodo de hoc negotio. Interim ſtatuunt, juxta quod cenſuerat ſanctus Auguſtinus, vt canon de appellationibus Epiſcoporum à Fauſtino propoſitus executioni mandetur, quemadmodum ipſi anno præterito ſcripſerant ad Zozimum. *Iam priore anno,* inquiunt, *etiam literis noſtris ad eundem* Epiſt. Concil. Afric. ad Bonifacium PP.
venerabilis memoriæ Zozimum Epiſcopum datis inſinuare curauimus, vt ea ſeruare ſine vlla ejus injuria pauliſper ſineremus vſque ad inquiſitionem ſtatutorum Concilij Nicæni.

II. Attamen in anteceſſum admonēt Bonifacium, intelligere etiam ſanctitatem ejus æquum non eſſe vt Afri typhum iſtum patiantur, ſi conſtiterit canones illos abeſſe à Synodo Nicæna; tametſi, vt aiunt, in Italia cuſtodiatur id quod in canonibus prolatis ſtatutum eſt. Vnde colligi poteſt, ei legi nondum ſubjacuiſſe reliquas prouincias. *Hæc vtique vſque ad aduentum veriſſimorum exemplariorum Nicæni Concilij inſerta geſtis ſunt: quæ etſi, quemadmodum ipſo, quod apud nos fratres ex Apoſtolica Sede directi, allegauerunt, commonitorio continerentur, eóque ordine vel apud vos in Italia cuſtodirentur, nullo modo nos talia, qualia commemorata jam nolumus, vel tolerare cogeremur, vel intolerabilia pateremur. Sed credimus, adjuuante miſericordia Domini Dei noſtri, quòd tua ſanctitate Romanæ Eccleſiæ præſidente, non ſumus jam iſtum typhum paſſuri, & ſeruabuntur erga nos ea quæ nobis etiam non diſſerentibus cuſtodiri debeant, cum fraterna caritate, quæ ſecundum ſapientiam atque juſtitiam quam tibi donauit altiſſimus, etiam ipſe perſpicis eſſe ſeruanda, ſi fortè aliter ſe habent canones Concilij Nicæni.* Hunc locum aliquatenus emendatum proferre placuit, vt manifeſtior fieret ejus ſententia; quæ alioqui obſcura eſt in editis, vitio interpunctionum. Hinc enim data errandi occaſio Cardinali Perronio, qui in cap. L II. Replicæ immensùm aberrat à vero ſenſu hujus epiſtolæ, adducta interpretatione quam fulcire nititur auctoritate verſionis Græcæ, quæ & ipſa quoque multùm diſcrepat à genuino ſenſu.

III. Effectus Legationis ab Africanis in Orientem miſſæ is fuit, vt Cyrillus

Epiſcopus Alexandrinus, & Atticus Conſtantinopolitanus, ad Africanos miſerint exemplaria viginti canonum Concilij Nicæni, inter quos non extabat ille quem juſſu Zozimi Fauſtinus protulerat. Parum tamen id profuit. Celeſtinus enim, Bonifacij ſucceſſor, haud multò pòſt admiſit appellationem Apiarij Preſbyteri, ab Epiſcopo ſuo depoſiti; eúmque reſtituens, Legatum in Africam pro executione reſtitutionis miſit Fauſtinũ; tametſi appellatio Preſbyterorum prohibita fuiſſet in Conciliis Nicæno, & Sardicenſi. Congregata Synodo Africana, nullum non lapidem mouit Fauſtinus vt Apiarius in communionem recipi ab Afris procuraret, *volens eum reddi communioni*, Eccleſiæ Romanæ aſſerens priuilegia. Quod intelligi debet de Fauſtino; non autem de Apiario, vt Perronio viſum. At Fauſtinus, tametſi multùm mouerit, nihil promouit. Contrà, cùm Concilium cognitionem accuſationis in ſe ſuſcepiſſet, conuictus eſt Apiarius præſente Fauſtino. Quapropter Patres Celeſtino ſupplicant, ne deinceps facilè admittat eos qui ex Africa Romam veniunt, néve in ſuam communionem admittat eorum excommunicatos, quia hoc etiam Nicæno Concilio definitum eſt. Tum etiam orant, vt Preſbyterorum improba refugia repellat: *quia*, inquiunt, *& nulla Patrum definitione hoc Eccleſiæ derogatum eſt Africanæ.* Addunt autem, Synodum Nicænam Preſbyteros & Epiſcopos commiſiſſe ſuis Metropolitanis, vt vniuerſæ eorum cauſæ in prouinciis eorum definirentur; ita tamen vt vnicuique conceſſum ſit, ſi judicio cognitorum ſe putat offenſum, ad vniuerſale Concilium Africæ prouocare. Cauſas enim illic ſeriò & diligenter examinandas iri, in plenario videlicet Epiſcoporum conuentu; qui hauddubiè veritatem rerum deprehendent, facilèque agnoſcent an teſtimonia vera ſint, adductis videlicet coràm teſtibus, qui *ad tranſmarinum judicium* adduci nòn poſſunt. Rejiciunt etiam temperamẽtum quod ipſis, vt conjectura ſuadet, à Fauſtino propoſitum fuerat, quo exigebatur eorum conſenſus pro mittendo Legato ad Synodos Africanas. *Nam vt aliqui tanquam à tuæ ſanctitatis latere mittantur, nulla inuenimus Patrum Synodo conſtitutum.* Orant etiam Celeſtinum, ne in poſterũ Clericos Romanos mittat executores; (id enim vſurpatum fuerat, miſſo Fauſtino, qui communionem Apiario reſtitui procuraret) *ne fumoſum typhum ſeculi in Eccleſiam Chriſti, quæ lucẽ ſimplicitatis, & humilitatis diem Deum videre cupientibus præfert, videamur inducere.* Nam quoad Fauſtinum; ſecuros ſe eſſe aiunt, quòd ob probitatem & moderationem ſummi Pontificis, qui etiam rationem habebit fraternæ caritatis, eum vlteriùs Africa non patietur. De Fauſtino enim heic loquuntur Patres; non autem de Apiario, vt exiſtimat Cardinalis Perronius, vim apertam inferens verbis epiſtolæ ad Celeſtinum ſcriptæ.

IV. Ex hac narratione, quæ ex fide actorum deſcripta eſt, prout extant in contextu Latino, quem Cardinalis Perronius prætextu emendationis corrupit; ex hac, inquam, narratione colligitur, Africæ & aliis prouinciis, ſi Italiam excipias, ignotos fuiſſe canones Sardicenſes vſque ad tempora Zozimi Papæ; tum in vſu non fuiſſe appellationes Epiſcoporum ad Sedem Apoſtolicam; eáſque eſſe contrarias canonibus Synodi Nicænæ; demum Epiſcopos Africanos in ea eſſe ſententia, vt profiteantur nolle ſe in poſterum tolerare hujuſcemodi appellationes; tametſi eis adquieuiſſent quandiu obſcurum fuit an canones ab Apoſtolica Sede directi, in Nicæna Synodo conditi fuiſſent.

V. Fatendum tamen eſt eos tandem ceſſiſſe deſideriis Pontificum Romanorum; non quidem in iſto Concilio, tametſi ita viſum Bellarmino, Perronio, & Baronio. huic enim ſententiæ manifeſtè repugnant eorum oppoſitiones, verbis minimè ambiguis conceptæ in eorum epiſtola ad Celeſtinum. Ceſſere ergo tandem ob pertinaciam Sedis Apoſtolicæ Pontificum, qui nihil remittere voluerunt ex jure ſibi legitimè quæſito in Concilio generali Occidentis, Sardicenſi nimirum; præſertim cùm poſſeſſioni eorum conſenſiſſent Africani Epiſcopi, qui ad certum tempus morem geſſerant deſideriis ſummorum Pontificum. Subſidio fuit exemplum Galliarum & Hiſpaniarum, apud quas in vſum reuocatum eſt priuilegium illud. Tum etiam Nouella Conſtitutio Valentiniani, ſuggerente Leone I. data anno CCCC. XLV. quæ ſummo Pontifici ſupremam auctoritatem tribuit in judiciis Epiſcoporum, ſiue ij Galli ſint, aut ex aliis prouinciis. quod Africanos coëgit ad obſeruationem ca-

nonum Sardicenſium. Præterea, incurſio Vandalorum, qui Ariani erant, & in Africa dominabantur, Africanos neceſſitate adigebat ad arctiſſimam vnionem cum Eccleſia Romana. Veſtigia tamen quædam contradictionis extant in epiſtolis Papæ Leonis, in cauſa Lupicini. Sed adquieuiſſe eos conſtat ex Ferrando Diacono Eccleſiæ Carthaginenſis, qui ſub Iuſtiniano Imperatore floruit; vt patet ex capitibus LIX. & LX. Breuiarij canonum ejuſdem Ferrandi.

CAPVT XVI.

Synopſis.

I. Inueſtigatur, quamnam ob cauſam Zozimus canones Sardicenſes protulerit ſub titulo Concilij Nicæni. Fieri id ita potuit, quòd Innocentius pronuntiaſſet Eccleſiam nullis canonibus vti præterquàm Nicænis; tum etiam quòd Afris nulla Synodus Sardicenſis nota erat, præter eam quæ ab Arianis habita fuerat. Neceſſarium itaque erat, eos Nicæno Concilio tribui, vt contradictioni Africanorum occurreretur.

II. De ordine judiciorum in Africa, quoad Epiſcoporum peccata. Iudicabantur à Primatibus & Synodis ſuarum prouinciarum; in caſu verò appellationis, à Concilio vniuerſali Africæ. Africa tum diuiſa erat in ſex prouincias.

III. Decretum dein, vt duodecim judices eligerentur à reo & ab accuſatore. ab eorum verò judicio appellari non poſſe.

IV. Epiſcopus enim judicari debet à duodecim Epiſcopis. Decimum tertium conſtituebat Primas; qui neceſſarius erat. Quare Lucas Patriarcha CP. Depoſitionem cujuſdam Epiſcopi à Metropolitano Cyprio decretam, ex eo capite irritam eſſe pronuntiauit, quòd ab vndecim tantùm Epiſcopis cum Metropolitano peracta fuiſſet. Attamen ex conſenſu partium, minor judicum numerus ſufficere poterat, ex canone Africano XV.

V. In cauſis Epiſcoporum, ac Presbyterorum, non licebat prouocare ad judicia tranſmarina. *Manifeſtè id ſcriptum in canone XXVIII. Collectionis Africanæ, adjectâ videlicet clauſulâ canoni Mileuitano. Aduerſùs hanc clauſulam pugnant acriter Baronius, & Perronius: quorum ſententia refellitur. Africa exiſtimabat, Apoſtolicam Sedem appellari non poſſe à judicibus electis, neque à Concilio vniuerſali Africæ. Placitum etiam id Gallii noſtris, æuo Hincmari.*

VI. Illuſtriſſimus Cardinalis Perronius exiſtimat appellationes Epiſcoporum Africanorum recipi ſolitas ab Apoſtolica Sede, ante habita hæc Concilia Africana. quod probari putat auctoritate Auguſtini.

VII. Explicatur locus Auguſtini; & oſtenditur eum malè intellectum eſſe à Cardinali Perronio. Neque enim probat appellatam fuiſſe à Cæciliano Carthaginenſi & collegis ejus Apoſtolicam Sedem. De dignitate Eccleſiæ Romanæ.

VIII. Eccleſiarum Apoſtolicarum dignitas tandem coërcita eſt ad Patriarchales. Iuſtinianus Imp. decernit eos eſſe hæreticos, qui neque communicant, neque conſentiunt profeſſioni Fidei quæ ſummo conſenſu prædicatur à Patriarchis. Rurſum explicatus Auguſtini locus.

IX. Quæritur, cur Auguſtinus cauſas Presbyterorum diſtinguat à cauſis Epiſcoporum.

I. QVÆRI poteſt hoc loco, quamnam ob cauſam Zozimus protulerit canones Sardicenſes ſub nomine Concilij Nicæni; & quinam ea tempeſtate eſſet in Africa judiciorum ordo, quoad Epiſcoporum peccata.

Prima harum quæſtionum acriter & animosè tractatur à Nouatoribus, qui Zozimum arguunt falſitatis & impoſturæ. Contrà noſtri id ex eo profectum aiunt, quòd ea tempeſtate canones Nicæni & Sardicenſes in eodem volumine deſcripti eſſent, nullo diſcrimine adhibito, ſub titulo canonum Nicænorum. Probabilis quidem conjectura, ſi vetuſti codicis auctoritate niteretur: qui * nondum emerſit è tenebris. Adde, Nicænos canones ſemper in titulo prænotari ſolitos, numero viginti. quo vnico argumento prohiberi potuit ne XXI. canones Sardicenſes Nicænis annumerarentur. Fortaſſis igitur propiùs accedemus ad verum, ſi dicamus Zozimum aliqua neceſſitate adactum vt canones Sardicenſes ſub nomine Concilij Nicæni laudaret; quòd Innocentius I. apertè dixiſſet Eccleſiam nullis aliis canonibus vti, præterquàm Nicænis, in judiciis cauſarum Eccleſiaſticarum; tum etiam quòd Afris nulla Synodus Sardicenſis nota eſſet præter eam quæ ab Arianis habita fuerat, vt in epiſtola CLXIII. teſtatur Auguſtinus. Quare neceſſarium erat vt Zozimus hos canones Concilio Nicæno adſcribe-

* Heic adnotandum eſt, tum Marcæ ignotum fuiſſe codicem Chriſtophori Iuſtelli, cùm hic liber vi. ſcriptus eſt.

ret, vt contradictioni Africanorum occurreret. Nam quod ad rem ipſam attinet; exiſtimabat hauddubiè Zozimus nullam Africanis injuriam fieri, qui Sedis Apoſtolicæ auctoritati jam tum ſuberant, ſi canones Sardicenſes pro Nicænis laudarentur. Quippe Nicæna Synodus Eccleſiæ Romanæ priuilegia confirmauerat. Sardicenſis verò, quæ verè Occidentalis Synodus fuit, eadem priuilegia Primatus Romani explicauerat tantùm, quamuis magnificè. Igitur ſic accipienda ſunt Zozimi verba: Canon Nicænus, id eſt, interpretatio canonis Nicæni. Eoſdem canones Sardicenſes, ac ſi Nicæni eſſent, ex fide deceſſoris ſui laudauit Leo I. ad Theodoſium Imperatorem ſcribens. qua de re ſuprà dixi in capite VII. §. VI. hujus libri.

II. Secunda quæſtio, facilis eſt. Nam ex epiſtola Africani Concilij ad Celeſtinum diſcimus, eum in Africa morem obtinuiſſe, vt Epiſcopi judicarentur à Primatibus & Synodis ſuarum prouinciarum; & in caſu pronocationis, à Concilio vniuerſali totius Africæ: *Maximè quia vnicuique conceſſum eſt, ſi judicio offenſus fuerit cognitorum, ad Concilia ſuæ prouinciæ, vel etiam vniuerſale pronocare.* Ex canone autem XX. Codicis canonum Eccleſiæ Africanæ patet, accuſationem aduerſùs Epiſcopum proponendam eſſe ab accuſatore apud Primatem prouinciæ: *Quiſquis Epiſcoporum accuſatur, ad Primates prouinciæ ipſius cauſam deferat accuſator.* Sed adnotandum eſt hoc loco, Africam ea tempeſtate diuiſam fuiſſe in ſex prouincias, Proconſularem nimirum, ſiue Carthaginenſem, vel Africam propriè dictam, Mauritanias duas, Numidiam, Tripolitanam, & Byzacenam. Nam quoad prouinciam Tingitanam, illa pertinebat ad Hiſpanias, tametſi freto ab iis disjuncta.

III. Ex eodem canone XX. colligitur, permiſſum fuiſſe Epiſcopo accuſato arbitrium ſiſtendi ſe coram Primate, vel primam cauſæ cognitionem deferendi ad Concilium vniuerſale Africæ, quod ex vniuerſis Africanis prouinciis congregabatur curâ Epiſcopi Carthaginenſis; cui hanc auctoritatem procurauerat dignitas Sedis Carthaginenſis, vt jure ſuo & generalia iſthæc Concilia conuocaret, & in eis præſideret. Quoniam verò frequenter eueniebat, vt appellationes in Synodo generali judicari non poſſent; decretum fuit, in arbitrio ejus qui prouocat futurum, vtrum cauſam ſuam à duodecim Epiſcopis judicari velit, quorum ſex reus eligeret, accuſator verò reliquos. ab eorum verò Epiſcoporum judicio appellari non poſſe. Sic enim ſcriptum eſt in canone XV. *Sanè ſi ex conſenſu partium electi fuerint judices, etiam à pauciori numero quàm conſtitutum eſt non liceat pronocari.* Et in canone XCVI. Collectionis Africanæ: *Si autem fuerit pronocatum; eligat, qui pronocauerit, judices; & cum eo, & ille contra quem pronocauerit; vt ab ipſis deinceps nulli liceat pronocare.* Item in canone CXXII. *A judicibus autem, quos communis conſenſus elegerit, non liceat pronocare.* Inſtitutio illa conſentanea erat legibus Romanis, quæ edicunt appellari non poſſe à judicibus electis.

IV. Conſtitutum itaque dixi, vt judices electi forent duodecim, quòd canon XII. jubeat Epiſcopum judicari à duodecim Epiſcopis. Et in canone centeſimo Collectionis Africanæ ſcriptum eſt, Epiſcopum Maurentium, cùm ſe de objectis peccatis purgare vellet, ſeptem judices poſtulaſſe, quos nominauit, & in his Xantippum Primatem, & Auguſtinum Epiſcopum Hipponenſem. *Sanctum Concilium conceſſit judices poſtulatos. Reliquos autem judices ad complendum numerum neceſſarios, eligentibus ipſis Senioribus à noua Germania*, id eſt, accuſatoribus, *ſenex Xantippus curabit decernere.* Xantippus erat Primas, & decimum tertium judicem conſtituebat. Vnde occaſionem ſumpſit Lucas Patriarcba CP. mittendi in irritum Depoſitionem cujuſdam Epiſcopi à Metropolitano Cyprio decretam, quòd eam peregiſſet cum vndecim tantùm Epiſcopis, ipſe verò, qui Primas erat, duodecimi locum impleret; cùm juxta Canones, idem præſidere duodecim omnino Epiſcopis debuiſſet; vt refert Balſamo. Attamen ſi partes communi conſenſu minorem judicum numerum elegiſſent, declarauit canon XV. Africanus vel minorem illum numerum ſufficere.

V. Quòd ſi quis quærat, vtrum à ſententia judicum electorum prouocare liceret ad ſummum Pontificem; huic reſpondeo, non ſolùm cauſas Preſbyterorum, ſed etiam Epiſcoporum, ita in prouinciis finiendas fuiſſe, vt appellari *ad transſmarina judicia* licitum non eſſe exiſtimarent Afri; quemadmodum ſuprà

oſtendimus. Hinc factnm, vt cùm illi
mentem ſuam apertiùs explicare vellent,
(nondum enim ſatis explicaram rebaotur
in epiſtola Concilij Africani ad Celeſti-
nnm, tametſi non admodum obſcurè
ſcripſiſſent) cùm canonum ſuorum Col-
lectionem adornarent, clauſulam addi-
derunt canoni XXII. Concilij Mileuita-
ni, quæ vetat ne *ad Tranſmarina judicia*
appellent Epiſcopi, neque etiam Preſby-
teri: *Sicut & de Epiſcopis ſæpe conſtitutum
eſt*, vt inquit canon XXVIII. ejuſdem
Collectionis. Digladiantur autem heic
ſcriprores. Cardinales enim Baronius &
Perronius contendunt eam clauſulam eſ-
ſe delendam, pluribus argumentis. Pri-
mùm enim aiunt, eam noo extare in ca-
nonibus Concilij Mileuitani. Verum id
quidem. Addita enim de induſtria fuit,
quo primùm tempore adornata eſt hæc
Collectio. Itaque ſpectari debet hic ca-
non, tanquam XXVIII. iſtius Collectio-
nis, non autem tanqnam XXII. Concilij
Mileuitani. Deinde aiunt, eo in primis
argumento euinci delendam eſſe hane
clauſulam, quòd prohibitio illa nuſpiam
extet in Conciliis Africanis; quod tamen
vt rem certam tradit Collector. Grauis
ſanè accuſatio, ſi extarent caoones om-
ninn Conciliorum Africæ, nec quic-
quam ſimile in eis reperiretur. Verùm ca-
remus multis Conciliis Africanis: quibus,
ſi extarent, major habeoda fides eſſet,
quàm ijs qui eorum ſcriptioni contradi-
cunt. Nam præterea Concilium Africa-
nnm anni CCCC. XVIII. apertè pro-
nuntiauit, non toleraturos ſe appellatio-
nes ad Sedem Apoſtolicam, ſi conſtiterit
jus illud Sedi Romanæ tributum non
fuiſſe à Synódo Nicæna. Prohibitio au-
tem illa antecedit tempora Collectionis
Canonum Africanorum; quamuis Conci-
linm Mileuitanum, in quo addita eſt hæc
clauſula, ſit antiquius illa prohibitione.
Conſtat ergo in ea ſententia fuiſſe Afros,
vt exiſtimauerint ad Apoſtolicam Sedem
prouoeari non poſſe à judicibus electis,
neque etiam à Concilio vniuerſali Afri-
cæ. Eo præjudicio vſi ſunt Galli, ætate
Hincmari; vt oſtendam infrà cap. XXIII.

VI. Sed diſſimulanda non eſt hoc loco
opinio Illuſtriſſimi Cardinalis Perronij,
exiſtimantis appellationes Epiſcoporum
Africanorum recipi ſolitas ab Apoſtolica
Sede ante habita hæc Concilia Africana:
cujus rei probationem petit ex quadam
Auguſtini epiſtola. Hic enim loquens de
Cæciliano Carthaginenſi Epiſcopo, &
de Epiſcopis qui Cæciliani partes foue-
bant, aduersùs qnos, licèt abſentes, Sy-
nodus Donatiſtarum ſententiam damna-
tionis protulerat, ait eos poſſe cauſam
ſuam reſeruare judicio aliorum collega-
rum, præſertim Eccleſiarum Apoſtoli-
carum, & oſtendere ſententias laras ad-
uersùs abſentes, nullius eſſe roboris. non
enim agebatur de Preſbyteris, aut Dia-
eonis, ſed de Collegis. *Non de Presbyte-* Auguſt. ep 162.
ris, inquit, *aut Diaconibus, aut inferioris
ordinis Clericis, ſed de Collegis agebatur:
qui poſſent aliorum Collegarum judicio, præ-
ſertim Apoſtolicarum Eccleſiarum, cauſam
ſuam integram reſeruare; vt contra eos ſen-
tentiæ datæ in abſentes, nullo modo aliquid
valerent.* Tum addit, nullius momentI
apud Cæcilianum eſſe debere multitudi-
nem inimicorum ipſi inſidiantium; quan-
doquidem communione junctus erat Ec-
cleſiæ Romanæ, & aliis Eceleſiis, vnde
Euaogelij fides fluxerat.

VII. Verùm id non probat prouoca-
tum fuiſſe ad ſummum Pontificem; ſed
tantùm expoſtulatum apud omnes Ec-
cleſias de iojuria Cæciliano irrogata.
Nam Auguſtinus cam cogoitionem aliis
Collegis reſeruat indefinitè, præſertim
verò Eccleſiis Apoſtolicis; inter quas
Romana prima erat, non tamen vnica.
Iam antea in capite IV. hujus libri ad-
notaui quænam eſſent Eccleſiæ Apoſto-
licæ, & quanta eſſet earum dignitas. Sa-
pienter porrò heic Auguſtinus mentio-
nem facit Eccleſiarum Apoſtolicarum, in
controuerſia quæ Africam turbabat, di-
uiſam in Donatiſtas ſchiſmaticos, & in
Cæcilianum & Eccleſias Cathulicas ei
adhærentes. Nam ad oſtendendum qui-
nam ex illis ſchiſma facerent, ratio ha-
benda non erat damnationum quæ ab
vtraque parte in aduerſarios decerneban-
tur, neque ex eis peti poterat præjudi-
cium bonæ cauſæ; ſed inſpiciendum erat,
quinam communione conſociati eſſent
Eccleſiæ Romanæ & ceteris Eccleſiis
Apoſtolicis. Nam regula illa conſtans eſt,
& certa; Vnitatem conſiſtere in commu-
nione Eccleſiarum Apoſtolicarum; con-
trà, ſchiſma fieri, ſi quis ſe ab eis ſeparet.
Ita namque obſeruatum eſt à Pelagio I.
itémque à Pelagio II. quorum hic ſcribit
ad Epiſcopos Iſtriæ, ille verò ad Epiſco-
pos Tuſciæ, qui ſchiſma aduersùs Ro-
manam Eccleſiam & Orientis Eccleſias
fecerant propter Tria Capitula, in Con-

cilio Quinto Generali damnata: *Vbinam Eccleſia ſit conſtituta, licèt ipſius Domini voce in ſancto Euangelio ſit apertum, quid tamen Beatus Auguſtinus eiuſdem memor ſententiæ definierit, audiamus. In his namque ait eſſe Dei Eccleſiam conſtitutam, qui Sedibus Apoſtolicis per ſucceſſionem Præſulum præſidere noſcuntur. Et quicunque ab earundem Sedium ſe communione vel auctoritate ſuſpenderit, eſſe in ſchiſmate demonſtratur.*

VIII. Eccleſiarum Apoſtolicarum dignitas tandem reſtricta eſt ad Patriarchales, quòd aliæ continerentur in Diœceſibus Patriarcharum in Oriente. nam in Occidente nulla Eccleſia Apoſtolica fuit, præter Romanam. Quapropter Iuſtinianus Imperator, in vſum reuocans regulam ab Auguſtino propoſitam, decernit in Nouella Conſtitutione 109. eos eſſe hæreticos, qui neque communicant, neque conſentiunt profeſſioni Fidei quæ ſummo conſenſu prædicatur à Patriarchis Occidentis & Romæ, Conſtantinopolitano, Alexandrino, Antiocheno, & Hieroſolymitano, & ab Epiſcopis qui ſunt ſub eorum poteſtate. Optimè igitur aiebat Auguſtinus, poſſe Cæcilianum in hac ſchiſmatis cauſa ſpernere hoſtes ſuos, cùm communione iunctus eſſet Eccleſiæ Romanæ & ceteris Eccleſiis vnde fluxerat Euangelium; ac poſſe illum reſeruare cauſam integram aliorum collegarum iudicio, præſertim Apoſtolicarum Eccleſiarum. Oſtendit autem id quidem auctoritatem illarum Eccleſiarum, ac præſertim Romanæ, pro conſeruatione Vnitatis & communionis; ſed non probat appellari poſſe à iudicio Epiſcoporum Africanorum ad Romanam Sedem, vel ad alias Eccleſias Apoſtolicas, in cauſa Diſciplinæ, quando Epiſcopi ſunt Catholici.

IX. Si quis verò quærat, cur in hac cauſa ſchiſmatis & communionis Auguſtinus diſtinguat Preſbyteros ab Epiſcopis; huic reſpondeo, rectè & ex ordine id agi ab Auguſtino: quoniam Epiſcopi ſunt caput communionis ſuarum diœceſeon, quam cum aliis Eccleſiis conſeruant; Preſbyterorum verò communio pendet ab Epiſcoporum ſuorum communione. Eam ob cauſam prohibitum erat Preſbyteris, ne literas Formatas aut communicatorias darent.

CAPVT XVII.

Synopſis.

I. Bonifacius & Celeſtinus, Zozimi ſucceſſores, canonum Sardicenſium executionem quaquauerſum introducere tentarunt. Neque tamen Zozimus eorum auctoritate damnauit Proculum Maſſilienſium, qui ſe Metropolitanum in prouincia Arelatenſi iniuſtus procurauerat in Synodo Taurinatenſi. Nam damnatio ejus decreta eſt poſt promulgatam legem Gratiani. Nondum autem habitum fuerat Concilium Chalcedonenſe, cujus auctoritate Metropolitanorum judicia Patriarchis reſeruata fuerunt.

II. Romanus Pontifex Epiſcoporum Gallicanorum cauſas remittebat ad Synodos prouinciarum. Probatur ex epiſtola Bonifacij I. ad Epiſcopos Galliarum, in cauſa Maximi Epiſcopi Valentini. Sed tamen Bonifacius auctoritatem ſuæ ſedis conſeruauit, jubendo vt Acta Synodi ad ſe poſt judicium mitterentur.

III. Celeſtinus cauſam Epiſcopi Maſſilienſis commiſit Epiſcopis prouinciæ Viennenſis, & Narbonenſis, id eſt, finitimæ. Cauſa tamen Danielis, qui in altera earum prouinciarum Epiſcopus fuerat ordinatus, cognitionem ad ſe traxit, ob flagitia in Oriente commiſſa. de quibus ad Apoſtolicam Sedem retulerant Orientales. Quod ideo explicandum fuit, ne quis hinc colligeret Romanum Pontificem ad ſe ea tempeſtate traxiſſe primam cognitionem criminum Epiſcoporum Gallicanorum.

IV. Quid de Relationibus & Appellationibus ſenſerit Leo I.

V. Idem Leo docet, primam cauſarum Metropolitanorum cognitionem inſtitui poſſe apud Sedem Apoſtolicam. Probatur exemplo Hilarij Epiſcopi Arelatenſis, qui jure Metropolitico priuatus à Leone fuit in Concilio Romano. Tum Chelidonij Veſontionenſis exemplo, quem eodem decreto Pontifex Eccleſiæ ſuæ reſtituit.

VI. Cùm autem intelligeret Leo difficilem fore decreti huius executionem in Gallia, Conſtitutionem à Valentiniano Imp. impetrauit, quâ imperata executio eſt. Magni momenti ſunt verba Valentiniani, quæ expenduntur. Tribuunt autem Epiſcopo Romano poteſtatem euocandi Romam Epiſcopos noxios.

VII.

VII. Contendit etiam Leo, Metropolitanos judicare non poſſe abſque ſententia Epiſcopi Romani; vt patet ex illius epiſtola ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem.

VIII. Succeſſores quoque ejus inceſſit eadem cura, quoad Gallias.

IX. Contendit inſuper Leo, ordinandum non eſſe Epiſcopum in loco dejecti, ſi in Apoſtolicam Sedem appellauerit, donec cauſa appellationis fuerit judicata. Conſtitutum id fuerat in Synodo Sardicenſi. Sed cùm ea in auctoritatem recepta non eſſet apud Africanos, abſtinuit Leo à proferendis his canonibus in cauſa Lupicini. Ius appellationum in Africam introducere voluit Leo. Sed Africani ei aſſentiri noluerunt.

I. POST introductos induſtria Zozimi Papæ canones Sardicenſes, ſucceſſores ejus Bonifacius & Celeſtinus eorum executionem quaquauerſum introducere tentarunt, non ſolùm in Africa, ſed etiam in reliquis prouinciis Occidentis. Ex epiſtola namque Concilij Carthaginenſis ad Bonifacium, quæ ſuprà relata eſt in capite XV. hujus libri, patet eos canones nondum planè receptos alibi fuiſſe, quàm in Italia. Certum quidem
Zozimus epiſt. 6 an. 417. eſt, Zozimum ad ſe traxiſſe primam cognitionem cauſæ Proculi Epiſcopi Maſſilienſis, rogante Patroclo Arelatenſi: cujus curâ depoſitus eſt Proculus à Zozimo, vt patet ex epiſtolis Synodicis ab eo miſſis ad Epiſcopos Galliarum, Hiſpaniæ, & Africæ. Verùm ille damnatus fuit Romæ, poſt legem Gratiani promulgatam, quæ Romani Pontificis judicio commiſerat Metropolitanos, vt ſuprà oſtendimus in capite XI. hujus libri. Concilium enim Chalcedonenſe, cujus auctoritate Metropolitanorum judicia reſeruata fuerunt Patriarchis, nondum habitum fuerat. Ceterùm Proculus ille per obreptionem in Concilio Taurinatenſi anno CCC. XCVII. obtinuerat jus metropoliticum in nonnullis vrbibus prouinciæ Arelatenſis, ac dein duos Epiſcopos ordinauerat contra præſcripta Canonum.

II. Si querela à quopiam Epiſcopo deferretur ad Pontificem Romanum, is cauſæ cognitionem non ſuſcipiebat, ſed ad Synodos prouinciarum remittebat juxta canones Nicænos. Colligitur id ex epiſtola Bonifacij I. ad Epiſcopos Galliarum ſcripta anno CCCC. XIX. in qua aſſerit deceſſores ſuos conſtituiſſe Maximum Epiſcopum Valentinum, quem Clerici ejus accuſauerant, judicandum eſſe in Synodo prouinciæ, *à deceſſoribus meis prouinciali delegata cognitione.* Ac licèt Maximus detrectaret judicium Epiſcoporum prouincialium, noluit tamen Pontifex cognoſcere de hac cauſa, ſed præcisè inhærens auctoritati canonum Sardicenſium, rurſum cognitionem cauſæ remiſit ad Synodum prouinciæ; jubens cauſam definiri, tametſi Maximus, cui diem certam dixerat qua ſe Synodo ſiſtere teneretur, accedere recuſaret. *Dilationem quidem dedimus*, inquit Bonifacius, *& decreuimus veſtrum intra prouinciam debere eſſe judicium, & congregari Synodum ante diem Calendarum Nouembrium.* Quemadmodum autem Bonifacius juriſdictionem Epiſcoporum prouinciæ illæſam conſeruabat, ſic juri quoque proſpiciebat ſedi ſuæ quæſito per canones Sardicenſes; nimirum vt ſi Maximus ſe læſum eſſe exiſtimaret, atque adeo Sedis Apoſtolicæ auxilium imploraret, in poteſtate Papæ eſſet aut primum judicium confirmare, aut Reuiſionem decernere. In hac porrò cauſa Maximus injuriam ſibi illatam eſſe conquerebatur, etiam ante primum judicium, & ſummi Pontificis opem efflagitauerat. Itaque Bonifacius meritò petere potuit, vt Acta Synodi ad ſe poſt judicium mitterentur, ob conqueſtionem ſiue appellationem quæ præceſſerat. *Quidquid autem*, inquit Bonifacius, *veſtra caritas de hac cauſa decernendum eſſe duxerit, cùm ad nos Relatum fuerit, noſtra, vt condecet, neceſſe eſt auctoritate firmetur.*

III. At Papa Celeſtinus cauſam Epiſcopi Maſſilienſis, aduersùs quem grauis inſtituta accuſatio erat, non ſolùm Epiſcopis prouinciæ Narbonenſis ſecundæ, in qua ſita erat Maſſilia, commiſit, ſed etiam Epiſcopis prouinciæ finitimæ, id eſt, Viennenſis: *Veſtro eum audiendum collegio delegamus*, inquit Celeſtinus in epiſtola ad Epiſcopos per Viennenſem & Narbonenſem prouincias conſtitutos. Quoad verò Danielem, qui in altera earum prouinciarum Epiſcopus fuerat ordinatus inſuper habita accuſatione aduersùs eum inſtituta apud Sedem Apoſtolicam, hujus cauſæ cognitionem ad ſe trahit Pontifex, haud injuriâ. Hic enim, cùm adhuc Clericus eſſet, ſacrarum Virginum, quarum monaſterium tenuerat, pollutus inceſtu fuerat in Oriente; & poſt detecta flagitia, in Occidentem

migrauerat. Tum criminum ejus Relatio ad Celeſtinum, tanquam Occidentis Patriarcham, miſſa fuerat ab Orientalibus, vt ait Celeſtinus : *Miſſa Relatione ex Orientalibus ad nos partibus.* Miſit verò poſtea epiſtolam ad Epiſcopum Arelateoſem, vt Danielem vocaret ad judicium Epiſcopale. Atrameo ille *in Pontificij dignitatem hoc tempore, quo ad cauſam dicendam miſſis à nobis literis vocabatur, obrepſit*, inqoit Celeſtinus. Cauſam hujus retentionis explicandam eſſe exiſtimaui, ne quis hinc colligeret Pontificem Romanum ea tempeſtate ad ſe traxiſſe primam cognirionem criminum Epiſcoporum Gallicaoorum. Daniel enim accuſabatur de varijs criminibus non in Gallia commiſſis, ſed in Oriente antè quàm Epiſcopus fieret : quorum criminum cognitio ad Epiſcopos Orienris pertinebat, ij verò auctoritatem io eo caſu ſuam ad Celeſtinum tranſtulerant.

IV. Leo aurem primus tria quædam nos docet. Primùm enim oſtendit, quonam modo ſe gererent Romani Pontifices, etiam quoad Gallias, poſtquàm Relatiooes de rebus dubiis ad eos miſſæ fuerant; & poſt appellationem à judiciis laris aduersùs Epiſcopos, quæ aut confirmara fuerant à Sede Apoſtolica, aut retractari juſſa. Hæc ſunt ejus verba ad Epiſcopos prouinciæ Viennenſis: *Nobiſcum itaque veſtra fraternitas recognoſcat, Apoſtolicam Sedem pro ſui reuerentia à veſtræ etiam prouinciæ Sacerdotibus innumeris Relationibus eſſe conſultam*, (hoc eſt antiquum jus quod à Synodo Nicæna arceſſit Papa Innocentius) *& per diuerſarum, quemadmodum vetus conſuetudo poſcebat, appellationem cauſarum, aut retractata aut confirmata fuiſſe judicia.* iſtud verò jus eſt à Sardicenſi Concilio introductum.

V. Docet deinde Leo, primam cauſarum Metropolitanorum cognitionem inſtitui poſſe apud Apoſtolicam Sedem; vt probatur exemplo Hilarij Arelateoſis Metropolitani. Euocatus is fuerat Romam, ob mulras Epiſcoporum ordinationes peractas inuito Clero & populo, quos mano armata inſtituerat in Eccleſiis. Priuatus itaque jure metropolitico à Leone fuit io Concilio Romano. Eodem decreto miſſa eſt in irritum ſententia lata aduersùs Chelidonium Epiſcopum; quem Hilarius Sacerdotio dejecerat, tanquam viduæ maritum. Verùm cùm id probare non potuiſſet Hilarius *in Concilio Sacerdotum*, quod tunc Leo Romæ celebrabat; Chelidonius Eccleſiæ ſuæ redditus eſt. Suſpicari heic meritò aliquis poſſet, vim juri conſtituto factam à Leone, eò quòd cauſam Chelidonij Romæ judicauerit; cùm eam remittere debuiſſet ad Epiſcopos prouinciales, ab eis terminandam cum Epiſcopis prouinciæ finitimæ, juxta canonem Sardicenſem. Sed ex eo capite repetenda eſt Leonis defenſio, quòd Chelidonij appellatio juncta eſſet accuſationi aduersùs Hilarium Arelatenſem Epiſcopum inſtituta, ac præterea quòd ipſe quoque Metropolitanus Epiſcopus eſſet, Veſontionenſis nimirum, vt præfert codex monaſterij Iurenſis à Sirmondo laudatus in Notis ad hanc Leonis epiſtolam.

Vide Marcam in libro de Primatibus §. 77.

VI. Intellexit Leo difficilem in Gallia fore executionem judicij aduersùs Hilarium facti, tum ob magnam viri dignationem, ex ſanctitatis ejus opinione profectam; tum etiam ob infractos Canones in cauſa Chelidonij, quæ Romæ fuerat definita. Itaque Conſtitutionem à Valentiniano Aug. impetrauit, quæ præcipit vt judicium illud mandetur executiooi. Verùm additio quæ ſequitur, magni momenti eſt. Edicto enim perpetuo inter alia decernitur, quòd ſi aliquis Epiſcopus Galliarum, aut aliarum prouinciarum, Romam euocatus, ſummi Pontificis judicio ſe ſiſtere recuſet, adeſſe cogatur per Gubernatorem prouinciæ: *Ita vt quiſquis Epiſcoporum*, inqoit Valentinianus, *ad judicium Romani Epiſcopi euocatus venire neglexerit, per moderatorem ejuſdem prouinciæ adeſſe cogatur.* Reſcriptum autem illud non ſolùm ratum eſſe decernit Decretum in cauſa Chelidonij factum, ſed etiam nouum jus introducit aduersùs canones Sardiceoſes. Epiſcopo enim Romano tribuit poteſtatem Epiſcopos Romam euocandi. Sed Galli exiſtimarunt, ſic obſequendum eſſe Pontifici, vt interim nihil detrahatur de auctoritate canonum Sardicenſium; quemadmodum ſuprà oſteoſum eſt.

VII. In alia quoque occaſione contendit Leo, Metropolitanos judicari non poſſe abſque ſententia Epiſcopi Romani. Anaſtaſius Epiſcopus Theſſalonicenſis, Caput erat & primus Metropolitanus Illyrici Orientalis, id eſt, Macedoniæ, Achaïæ, Epiri veteris & nouæ, aliarúmque prouinciarum; ac præterea Vicariatu Papæ Leonis ornatus fuerat,

cujus Legatus erat in his prouinciis, vt dignitatem muneris ſui fortiùs retineret. Is ergo ad ſe manu armata adduci à publicis officiis Præfecturæ Illyricianæ curauerat Atticum veteris Epiri Metropolitanum Antiſtitem. Id atrociter ac vehementer factum ait Leo, Anaſtaſium objurgans. Dein addit hæc verba; quæ probant id quod antea dixi, contendiſſe nimirum Leonem, Metropolitanos judicari non poſſe abſque ſententia Epiſcopi

Leo I. ep. 84. Romani: *An fortè*, inquit, *aliquod tibi facinus fratris innotuerat, & Metropolitanum Epiſcopum noua apud te criminis pondus vrgebat? At hoc quidem alienum ab illo eſſe, etiam tu nihil ei objiciendo confirmas. Sed etiam ſi quid graue intolerandumque geſſiſſet, noſtra erat expectanda cenſura; vt nihil priùs ipſe decerneres, quàm quid nobis placeret agnoſceres.*

VIII. Succeſſores quoque ejus inceſſit eadem cura, quoad Gallias. Hinc enim factum, vt Papa Hilarus Hermetem Epiſcopum Narbonenſem ſuſpenderit à juribus metropoliticis anno CCCC. LXII. Idem Leontio Epiſcopo Arelatenſi delegauit ſollicitudinem requirendi præſumptiones Mamerti Metropolitani Viennenſis, reſeruans tamen Sedi Apoſtolicæ judicium, poſtquàm Leontij & Synodi Relationem receperit. Tum anno CCCC. LXIV. poſt acceptam Relationem, negotium illud terminauit. Eam autem curam in ſe traxit Hilarus, quòd de Metropolitanis ageretur, & de juribus Eccleſiarum quibus illi præſidebant.

IX. Tertium caput, quod ex epiſtolis Papę Leonis colligitur, iſtud nimirum eſt; contendiſſe illum, juxta canones Sardicenſes, damnati Epiſcopi appellationem à Synodo quidem prouinciæ judicandam eſſe, interim tamen alium Epiſcopum non eſſe ordinandum in ſede dejecti; vt conſtat ex epiſtola ab eo ſcripta ad Epiſcopos Mauritaniæ Cæſarienſis, quæ prouincia eſt Africæ, in cauſa Lupicini Epiſcopi. Is, lite pendente, prouocauerat ad Sedem Apoſtolicam. Epiſcopi tamen reum peregerant, inſuper habita appellatione, eúmque Depoſuerant; ſubſtituto etiam Epiſcopo in locum ejus. quod fieri non potuit, ſi canonis Sardicenſis ratio haberetur. Leo itaque Lupicinum remittit in prouinciam, illic judicandum ab Epiſcopis prouincialibus, quibus ſuperordinationem exprobrat. Sed illud obſeruandum eſt, religioſum heic fuiſſe Leonem: qui non eſt auſus allegare canones Sardicenſes, quibus prohibetur ne, pendente appellatione ad Sedem Apoſtolicam, alius Epiſcopus ordinetur in loco dejecti. id enim nequaquam omiſiſſet, ſi tum Sardicenſis Synodus in auctoritatem recepta fuiſſet apud Africanos. Ergo regulæ generali innititur; nimirum neminem juſtè damnari poſſe, niſi præſentem, & conuictum, aut certè confeſſum; alium verò in ejus loco ordinari non poſſe, quin priùs ſedes vacet. Quoniam verò excipi poterat, Lupicinum deſeruiſſe vadimonium, ac ſuam præſentiam denegaſſe, atque ideo ſecundùm Canones ſententiam damnationis accipere debuiſſe; occurrit Pontifex huic objectioni, aiens eum appellaſſe, atque adeo non refugiſſe judicium. Vnde concludit, non debuiſſe illum excommunicari pendente negotio, ac eam ob cauſam ſe ei ſæpius poſtulanti communionem reddidiſſe. Vnde etiam colligi poteſt, jus appellationum in Africam introducere voluiſſe Leonem, ſed Africanos ei noluiſſe prorsùs aſſentiri: *Cauſam* Leo I. epiſt. 87. cap 2.
quoque Lupicini Epiſcopi illic jubemus audiri. Cui, multùm & ſæpius poſtulanti, communionem hac ratione reddidimus: quoniam cùm ad noſtrum judicium prouocaſſet, immeritò eum pendente negotio à communione videbamus fuiſſe ſuſpenſum. Adjectum etiam illud eſt, quòd huic temerè ſuperordinatus eſſe cognoſcitur, qui non debuit ordinari antè quàm Lupicinus in præſenti poſitus, aut conuictus, aut certè confeſſus, juſtæ poſſet ſubjacere ſententiæ; vt vacantem locum, quemadmodum diſciplina Eccleſiaſtica exigit, is qui conſecrabatur, exciperet.

CAPVT XVIII.

Synopſis.

I. Vigilius Papa nihil aliud reſeruat Apoſtolicæ Sedi, præter judicia appellationum. Vnde ſequitur eum Synodis prouincialibus relinquere poteſtatem deponendi Epiſcopos, abſque permiſſu Sedis Apoſtolicæ.

II. Eadem eſt mens Pelagij II. qui omnium Epiſcoporum cauſas in Synodo prouinciæ definiendas eſſe docet, niſi ſi ad Apoſtolicam Sedem fuerit prouocatum.

III. Primus omnium Gregorius Magnus canonum Conſtantinopolitanorum & Chalcedonenſium inſtituta, à deceſſoribus ſuis non

cuſtodita, tranſtulit ad explicandam ſedis ſuæ dignitatem. Hi autem primam de crimine Metropolitani cognitionem Patriarchis reſeruant. quæ inſtitutio in legem publicam verſa eſt à Iuſtiniano.

IV. Hinc factum, vt Gregorius Apoſtolicæ Sedi vindicet ſecundùm Canones jus judicandi accuſationes aduersùs Metropolitanos inſtitutas. Iudicabat etiam Romæ cauſas Epiſcoporum, tametſi Itali non eſſent. Probatur exemplo Andreæ Epiſcopi Thebani in Theſſalia.

V. Aliquando cauſæ definitionem remittebat in prouinciam, miſſo etiam Legato, juxta canones Sardicenſes. Probatur duobus exemplis.

VI. Aliter ſe geſſit erga Africanos; quorum conſuetudines illæſas eſſe conceſſit, modò Fidei contrariæ non eſſent.

VII. Poſtulabant Afri, vt cauſæ eorum definirentur ſecundùm canones Africanos, & Sardicenſes. Hi enim jam recepti erant; & vicem tum ſubibant priuilegij, ob Nouellam Iuſtiniani. Nullam eorum cauſam in vrbe Roma judicauit Gregorius.

VIII. Id vnum contendit Gregorius, vt Primas Byzacenus Romam veniret, reſponſurus de objectis. quod obtineri non potuit. Itaque eò tractus eſt Pontifex, vt cauſam in Synodo prouinciæ judicari conſenſerit.

IX. Notatur hallucinatio Cardinalis Perronij, qui ex corrupto Gregorij loco colligit Epiſcopum Byzantinum, hoc eſt, Conſtantinopolitanum, Romano ſubjectum fuiſſe.

X. Eccleſia Hiſpanica vtebatur Collectione Martini Bracarenſis. Canon autem XIII. jubet, vt cauſæ Epiſcoporum definiantur in Synodis prouincialibus; ſi verò diuiſa fuerint judicum vota, tum vocandam eſſe prouinciam finitimam.

XI. In cauſa Stephani & Ianuarij Epiſcoporum Hiſpanorum, qui Romanam Sedem appellauerant, Gregorius Ioannem Defenſorem in Hiſpaniam miſit, vt ſolus definitiuo decreto cognoſcere poſſet de appellatione. Sedes Apoſtolica eſt Caput omnium Eccleſiarum.

XII. Hiſpani, vt appellationes ad Apoſtolicam Sedem abolerent, Epiſcopo damnato licere voluerunt ſecundam Synodum impetrare, ad obtinendam reſtitutionem ſuam.

XIII. Eccleſiam Gallicanam Gregorius tractauit vt Africanam.

XIV. Poſt Gregorij Magni tempora, Paulus Archiepiſcopus Cretæ auſus eſt prohibere ne ad Vitalianum Papam prouocaretur.

XV. Appellationum vſus obtinebat etiam in Anglia, æuo Bedæ.

I. NVNC inſpiciendum eſt, quænam mens fuerit Pontificibus ſubſequentibus. Vigilius certè nihil aliud Sedi Apoſtolicæ reſeruat, præter judicia appellationum. Vnde ſequitur eum Epiſcopis prouincialibus relinquere jus decernendi Depoſitiones collegarum ſuorum abſque permiſſu Sedis Apoſtolicæ. *Omnium*, inquit ille in epiſtola ad Eutherium, quæ anno DXL. data eſt, *appellantium Apoſtolicam Sedem Epiſcoporum judicia eidem ſanctæ Sedi reſeruata eſſe liquet.*

II. Pelagius verò ſecundus, qui anno DLXXVII. ſedebat, apertè pronuntiat, eam eſſe certam prouinciam quæ conſtat ex decem vel vndecim ciuitatibus ſub vno Rege & totidem inferioribus poteſtatibus, quoad ciuilem reipublicæ ſtatum; cujus rei exempla hoc æuo extabant apud Reges Longobardorum, & Sueuorum in Gallæcia. Tum quoad ſpiritualia adminiſtranda, eam etiam eſſe certam prouinciam, quæ vnum Epiſcopum habet, & decem vel vndecim Epiſcopos ſuffraganeos, ad judicandas cauſas omnium Epiſcoporum in plena Synodo, adeo vt opus non ſit ad alias conuolare prouincias; niſi ſi ad majorem Sedem fuerit prouocatum, vel ſi conuenire non potuerit inter judices. quo caſu, referendum eſſe ad majorem Sedem, id eſt, ad Sedem Apoſtolicam. Hæc ſunt verba Pelagij in epiſtola ad Ioannem Conſtantinopolitanum: *Scitote certam prouinciam eſſe, quæ habet decem vel vndecim ciuitates, & vnum Regem, & totidem minores poteſtates ſub ſe; & vnum Epiſcopum aliòſque ſuffragatores decem vel vndecim Epiſcopos judices, ad quorum judicium omnes cauſæ Epiſcoporum & reliquorum Sacerdotum ac ciuitatum cauſæ referantur, vt ab his omnibus juſtè conſona voce diſcernantur, niſi ad majorem auctoritatem fuerit ab his qui judicandi ſunt appellatum &c.*

III. Inter omnes verò Pontifices, nemo peritior fuit jurium Sedis Apoſtolicæ, quoad appellationes, quàm Gregorius Magnus. Rebus ille gerendis admotus per multos annos, Eccleſiæ Orientalis mores introſpexerat, cùm Sedis Apoſtolicæ Apocriſiarium ageret Conſtanti-

nopoli; ideóque melius intellexit quàm deceſſores ſui, quænam eſſet ſecundùm Canones auctoritas Summi Pontificis in Patriarchatu Occidentis. Nam Conciliũ Conſtantinopolitanum, itémque Chalcedonenſe, vnicuique Patriarchæ ejúſque Synodo commiſerant judicia appellationum ab Epiſcopis depoſitis interpoſitarum, itémque aliarum cauſarum Eccleſiaſticarum, Metropolitanorum verò primam cognitionem. Verùm quia verſio Latina Dionyſij Exigui, qua vtebatur Occidentalis Eccleſia, has canonum Græcorum voces, *Exarchus Diœceſeos*, quæ Diœceſeos Patriarcham ſignificant, habebat, *Primas Diœceſeos*; hinc factum vt vis hujus vocis ignota fuerit Occidenti, creditúmque fuerit eam ſignificare Metropolitanum aliquem qui vicinus eſſet aut antiquior eo aduersùs quem lata ſententia erat. Sanè Hadrianus I. & Hincmarus Primatem Diœceſeos non alium eſſe exiſtimant, quàm Metropolitanum. Præterea cùm canon Chalcedonenſis ei qui aduersùs Metropolitanum agit tribueret arbitrium implorandi opem Exarchi Diœceſeos, aut Thronum Conſtantinopolitanum, hanc dignitatem Nouæ Romæ collatam concoquere non poterat Eccleſia Romana. Itaque his canonibus vti noluit ad aſſerendam auctoritatem ſuam. Nam aliunde poſſidebat illa jus cognoſcendi de appellationibus Epiſcoporum, quod ipſi tributum fuerat in Synodo Sardicenſi; itémque jus cauſas Metropolitanorum definiendi ante omnem appellationem, primo videlicet judicio, poſt Reſcriptum Gratiani. quo fiebat, vt parum illa ſollicita eſſet de canonibus Chalcedonenſibus. At Gregorius Magnus eorum præjudicio dignitatem ſuæ ſedis explicauit, ne quidem nominata Synodo Chalcedonenſi. Quippe cùm animaduerteret veram horum canonum mentem in legem publicam verſam eſſe ab Imperatore Iuſtiniano in Nouella CXXIII. quæ præcipit appellationes judicari à Patriarchis vniuſcujuſque Diœceſeos, ab ea arceſſit jus illud Sedi Romanæ quæſitum in Occidente.

IV. Hinc factum, vt in epiſtolis ſuis Apoſtolicæ Sedi jus vindicet judicandi, ſecũdùm Canones, accuſationes inſtitutas aduersùs Metropolitanos: *Si contra* Lib. 7. ep. 8. *Metropolitanum aliquid cauſæ habuerit, ob hoc Sedis Apoſtolicæ petat judicium, quod per canones antiquorum Patrum eſt inſtitutione permiſſum.* Legimus verò in Regeſto epiſtolarum ejus, eum quandoque apud Romam judicaſſe, non ſolùm cauſas Epiſcoporum Italiæ, ſed etiam aliarum prouinciarum; interdum verò cauſæ definitionem remiſiſſe in prouinciam, miſſo etiam Legato, juxta canones Sardicenſes. Primi caſus illuſtre exemplum extat in cauſa Andreæ Epiſcopi Thebani. Fuerat is Depoſitus, nullo juris ordine ſeruato, ab Epiſcopo primæ Iuſtinianæ, Lib. 2. ep. 6. qui dein Archiepiſcopus Bulgariæ dictus eſt: cujus auctoritas eâ tempeſtate porrigebatur ſupra octo Metropolitanos Illyrici Occidentalis, juxta Conſtitutionem Iuſtiniani, cui Papa Vigilius conſenſerat. Gregorius ergo appellationem judicans in ſede ſua, judicij acta reſcidit, Andreámque reſtituit; Archiepiſcopum verò à communione ſuſpendit ad ſex menſium ſpatium.

V. Secundi verò caſus exemplum ſubminiſtrat epiſtola XLVII. libri ſecundi. Epiſcopus vrbis Epidauriæ, quæ nunc Raguſa dicitur, abſque Synodi congregatione Depoſitus fuerat ab Epiſcopo Salonitano Metropolitano prouinciæ Dalmatiæ. Appellatus Gregorius decernit vt Metropolitanus Synodum prouinciæ congreget, ad judicandam accuſationem ſecundùm Canones coram Antonio Subdiacono, cui Papa delegat executionem, vt ejus curâ cuncta decernãtur juxta Leges & Canones. In prouincia quoq; Corinthiaca, ſiue Achaïa, judicari juſſit appellationem Anaſtaſij Epiſcopi dejecti; miſſo in eam rem Secũdino Epiſcopo, Lib. 4. ep. 50. qui ſententiam Depoſitionis cõfirmauit.

VI. At licèt Gregorius ad ſe traxiſſet ſupremum arbitrium judicandi appellationes in vrbe Roma, aut eas remittendi ad prouincias, cum Africanis tamen aliter ſe geſſit quàm cum reliquis prouinciis. Conſtat enim eum morem geſſiſſe Epiſcopis Eccleſiarum Numidiæ & Carthaginis, qui eum orauerant vt priuilegia & conſuetudines illarum Eccleſiarum illæſas præſtaret, in quarum poſſeſſione erant jam à temporibus B. Petri. quod eis conceſſit Pontifex, modò ne illæ Fidei contrariæ eſſent. *Petiſtis enim*, inquit Lib. 2. ep. 75. Gregorius ad Epiſcopos Numidiæ ſcribens, *per Hilarium Chartularium noſtrum à beatæ memoriæ prædeceſſore noſtro, vt omnes vobis retro temporum conſuetudines ſeruarentur, quas à B. Petri Apoſtolorum Prin-*

cipis ordinationum initiis hactenus vetuſtas longa ſeruauit. Et nos quidem juxta ſeriem Relationis veſtræ, conſuetudinem, quæ tamen contra Fidem Catholicam nihil vſurpare dignoſcitur, immotam permanere concedimus, ſiue de Primatibus conſtituendis, ſiue de ceteris capitulis. Et ad Dominicum Epiſcopum Carthaginenſem: *De priuilegiis verò Eccleſiaſticis quod veſtra fraternitas ſcribit, hoc poſtpoſita dubitatione teneat; quia ſicut noſtra defendimus, ita ſingulis quibuſque Eccleſiis ſua jura ſeruamus.*

VII. Africanorum autem poſtulata huc inter alia tendebant, vt cauſæ eorum definirentur ſecundùm antiquos canones Africanos, & Sardicenſes. Hi enim jam recepti erant ab Afris; vt conſtat ex Collectione Ferrandi, quæ ſexaginta ante Gregorium annis confecta fuerat. Priuilegij autem vicem tum ſubibant, ob Nouellam Iuſtiniani, quæ altiùs euehebat dignitatem Patriarcharum, atque adeo Romani Pōtificis in Occidente. Ita porrò ſe cum Afris geſſit Gregorius, vt nullam eorum cauſam in vrbe Roma judicauerit. Contrà, Columbum Epiſcopum Numidam delegauit, qui curaret vt ſingula gererentur ſecundùm Canones in Synodo prouinciæ, etiam quoad cauſam Maximiani Epiſcopi; quem degradari poſſe ait, ſi nocens fuerit, *adunato Epiſcoporum vniuerſali Concilio.* quod & ipſum ſtatuit de Petro & Paulino Epiſcopis.

Lib. 2. ep. 33. lib. 5. ep. 36. lib. 10. ep. 22.

VIII. Id vnum, ad conſeruandam auctoritatem ſuam, contendit Gregorius, vt Clementius Primas prouinciæ Byzacenę Romam veniret, reſponſurus de quodam crimine ei objecto. Quoniam verò ejus imperium detrectabat Clementius, Gregorius Reſcriptum à Principe impetrauit. Sic enim teſtatur ipſemet in epiſtola LXV. libri ſeptimi: *In quodam crimine* * *Byzancenus Primas fuerat accuſatus; & piiſſimus Imperator eũ juxta ſtatuta canonica per nos voluit judicari.* Sed quoniam Theodorus *magiſter militum*, id eſt, Gubernator Africæ, acceptis decem auri libris, executione hujus Reſcripti Imperatorij ſuperſederi juſſerat, aliud dein impetrauit Gregorius. Poſtea Primas ille Pontifici ſignificat, velle ſe ſubjici Apoſtolicæ Sedi; adeóque illum permulſit, vt tandem obtinuerit cauſam ſuā judicari in Concilio prouinciali, juxta præceptū Pōtificis.

* leg. *Byzacenus.*

IX. Sed diſſimulare hoc loco non poſſum grauem hallucinationem Cardinalis Perronij, aliorúmque qui de Controuerſiis religionis libros ſcripſerunt. Confeſſionem enim illam Primatis Byzaceni, qui ſe Romanæ Sedi ſubjectum fatetur, tribuunt Ioanni Epiſcopo Conſtantinopolitano; decepti videlicet affinitate nominis, quòd in contextu epiſtolæ ſcriptum ſit corruptè *Byzancenus.* quod ipſi corrigi volunt, ac reponi *Byzantinus*; cùm tamen certum ſit in vſu non fuiſſe vt Conſtantinopolitanus Epiſcopus diceretur Byzantinus. *Nam quòd ſe dicit*, inquit Gregorius, *Sedi Apoſtolicæ ſubjici: ſi qua culpa in Epiſcopis inuenitur, neſcio quis ei Epiſcopus ſubjectus non ſit. Cùm verò culpa non exigit, omnes ſecundùm rationem humanitatis æquales ſunt.* Diſcrimen tamen magnum eſt inter vtrumque. Nam ſecundùm eorum opinionem, Patriarcha CP. agnoſcit ſubjectum ſe eſſe Apoſtolicæ Sedi, quoad correctionem morum; cùm Clementius Primas fuerat in Africa, quæ in Patriarchatu Occidentis conſtituta erat. Et tamen ille obtinuit cauſam ſuam cum auctoritate ſummi Pontificis judicari in ſua prouincia, ſecundùm Canones.

Gregor. lib. 10. epiſt. 37. *Vniuerſis Epiſcopis Concilij Byzacij.*

X. Alium ordinem tenuit idem ſanctus Pontifex, quoad Hiſpaniam; vbi Diſciplina quiddam ſpeciale inuexerat in judiciis Epiſcoporum. Eccleſiæ enim illius nationis vtebantur canonibus à Martino Bracarenſi collectis, itémque ijs qui in Synodis Hiſpanicis condebantur. Eam Collectionem concinnauit Martinus circa annum DLXXI. rogantibus Epiſcopis prouinciæ Gallæciæ: in qua canones Græcos in epitomen redactos edidit, quos accommodauit ad vſum Hiſpaniæ & ad canones Conciliorum Toletanorū. In Canone autem XIII. cauſam Epiſcopi definiendam eſſe ait in Synodo prouinciali; ſi verò diuiſa fuerint judicum vota, tum vocandam eſſe prouinciam finitimam, juxta canonem Antiochenum.

XI. Secundùm hanc inſtitutionem, Stephanus Epiſcopus, læſæ majeſtatis reus, judicatus fuerat & dejectus à Synodo prouinciæ finitimæ; Ianuarius verò Epiſcopus Malacitanus à Collegis ſuis Depoſitus fuerat. Vterque Sedem Apoſtolicam appellauit. Ob hoc itaque Gregorius Ioannem Defenſorem, Romanæ Eccleſiæ miniſtrum, in Hiſpaniam miſit, cum ſumma poteſtate; ita vt ille ſolus definitiuo decreto cognoſcere poſſet de appellatione, & confirmare eorum Depoſitionem, vel eos reſtituere, ac præterea aliquam pœnitentiam imponere

Gregor. lib. 11. ep. 50. 53. 54.

Epiſcopis qui Ianuarium dejecerant, ſi conſtaret ira eos malitioſè egiſſe. id quod Defenſor executus eſt quoad Ianuarium. In commonitorio autem, quo petitionibus Epiſcoporum Hiſpaniæ reſpõdetur, inter alia obſeruatur Epiſcopum Stephanum non debuiſſe judicari *ab Epiſcopis alieni Concilij*. quod alludit ad canonem XIII. Collectionis Martini Bracarenſis. Sed huic eorum deſiderio opponitur Nouella Iuſtiniani; quæ præcipit, vt cauſæ ciuiles & criminales Epiſcoporum à ſuis Metropolitanis definiantur; & in caſu appellationis, à Patriarcha. Si quis verò reponat, inquit Gregorius, Stephanum nõ habuiſſe neque Metropolitanum, neque Patriarcham; huic dici poterit, ejus cauſam fuiſſe dirimendam ab Apoſtolica Sede, quæ eſt caput omnium Eccleſiarum. Hæc ſunt verba Gregorij: *Contra hæc ſi dictum fuerit, quia nec Metropolitanum habuit, nec Patriarcham; dicendum eſt, quia à Sede Apoſtolica, quæ omnium Eccleſiarum Caput eſt, cauſa hæc audienda ac dirimenda fuerat; ſicut & prædictus Epiſcopus petiiſſe dinoſcitur, qui Epiſcopos alieni Concilij judices habuit omnino ſuſpectos.*

XII. Suſpicor tamen Epiſcopos Hiſpanos non admodum patienter tuliſſe judicia iſthæc Romana. Nam appellationis ad Apoſtolicam Sedem remouendæ cauſâ, nouam legem introduxerunt in gratiã Epiſcopi damnati; nimirum vt ei liceat ſecundam Synodum impetrare, ad obtinendam reſtitutionem ſuam. Colligitur id ex canone XXVIII. Cõcilij Toletani IV. habiti anno DC. LXVI. cujus hæc ſunt verba: *Epiſcopus, Presbyter, aut Diaconus, ſi à gradu ſuo injuſtè dejectus, in ſecunda Synodo innocens reperiatur, non poteſt eſſe quod fuerat, niſi gradus amiſſos recipiat coram altario de manu Epiſcopi.*

XIII. Quoad Eccleſiam verò Gallicanam, eam Gregorius haud aliter tractauit quàm Africanam. Iuſſit enim vt cauſæ Gallorum in Conciliis Gallicanis definiantur; vt ſtatim oſtendam.

XIV. Poſt Gregorij Magni tempora, Paulus Archiepiſcopus Cretæ, quæ Patriarchatui Occidentis ſubjecta erat, auſus eſt prohibere ne ad Vitalianũ Papam prouocaretur. Depoſuerat is Ioannem Epiſcopum Lappenſem in ea inſula: qui Romam appellans, occaſionem dedit Synodo quæ anno DC. LVIII. congregata eſt à Papa Vitaliano. Cùm recitata fuiſſent Acta, reuocata ſententia eſt, tanquam cõtraria Canonibus. Docet autem epiſtola Vitaliani ad Paulum, eum appellationi cedere noluiſſe. in quo ſanè nullo jure nitebatur. *Oportebat*, inquit Vitalianus, *tuam fraternitatem ſecundùm Canonum vigorem tempore quo ſe petiit ad nos venire, eum abſoluere tuis literis*, id eſt, ei dare miſſionem, ſiue literas dimiſſorias; *quem non ſolùm noluiſti canonicè abſoluere ad Principis Apoſtolorum limina; ſed magis reſpondiſti ei, incidenter inquiens, quia non competenter quæris. Quæ ergo ſancti ſanxerunt Patres, indecentia ſunt.*

XV. Appellationum vſus obtinebat etiam in Anglia; vt colligitur ex Beda, qui in lib. V. Hiſt. cap XX. refert Vuilfridum Eboracẽſem Archiepiſcopum, cùm anno DCC. V. à Synodo Depoſitus fuiſſet, Ioannem VII. appellaſſe, Romámque profectum eſſe, quò etiam acceſſere accuſatores ejus, illic autem reſtitutum fuiſſe à Summo Pontifice. quæ reſtitutio demum peracta eſt in Synodo Anglicana ea de cauſa congregata.

CAPVT XIX.

Synopſis.

I. Inquiritur, quonam modo ſe Galli ſub prima Regum Dynaſtia geſſerint circa Depoſitiones Epiſcoporum. Canones Sardicenſes tum recepti erant in Gallia. Synodus itaque prouinciæ deponebat Epiſcopos. In caſu appellationis, Papa cauſam retractari jubebat in prouincia. Probatur exemplo Contumelioſi Epiſcopi Reienſis. Depoſitio tamen peragebatur, tametſi appellatum fuiſſet.

II. Salonius Epiſcopus Ebredunenſis, & Sagittarius Vappincenſis, damnati in Concilio Lugdunenſi, licentiam appellandi Sedem Apoſtolicam petunt à Rege Guntramno; qui literas dimiſſionis illis conceſſit. Dein reſtituti ſunt decreto Ioannis III.

III. Synodus à Rege conuocata fuerat; & judices Eccleſiaſtici ab eo dati. quod Principibus licere probatur ex canonibus Africanis, & ex Nouella Conſtitutione Valentiniani III.

IV. Idem probatur ex Iuſtiniano; qui præterea judicium appellationis Principi reſeruauit. quod Gregorius Magnus approbauit.

V. Reges noſtri dabant judices Epiſcopis. id verò non diſplicuit Summis Pontificibus.

VI. Salonius itaque & Sagittarius Romanum Epiſcopum appellarunt, juxta Concilium Sardicenſe. Attamen regno egredi non ſunt auſi, abſque permiſſu Principis. Ex quo loco colligitur vetuſtas hujus juris regij. Redditi ſunt Eccleſiis ſuis à Ioanne III.

VII. Sed iidem iterum accuſati, rurſum dejecti ſunt. alij verò in eorum locis ordinati. Vnde colligitur, ſententias Synodorum mitti ſolitas in executionem, abſque auctoritate Papæ.

VIII. Probatur exemplo Saffaraci Epiſcopi Pariſienſis.

IX. Item exemplo Ægidij Remenſis Archiepiſcopi. Magni præterea momenti eſt exemplum illud ad probandam auctoritatem regiam.

X. Probatur etiam exemplo Deſiderij Viennenſis Archiepiſcopi.

XI. Tum etiam Didonis & quorundam aliorum Epiſcoporum ſub Theodorico Rege damnatorum.

XII. Gregorius Magnus Vicariatum ſuum conceſſit Virgilio Epiſcopo Arelatenſi; edicto, vt ille cauſas Epiſcoporum judicaret congregatis duodecim Epiſcopis. Sed difficiles quæſtiones ad Sedem Apoſtolicam referri juſſit. Epiſcopi Arelatenſes, tametſi Vicarij eſſent Sedis Apoſtolicæ, nullam Synodum congregarunt, ſi Arelatenſes excipias.

XIII. Gregorius Magnus nihil aliud optat, quàm vt Legatus Apoſtolicæ Sedis adſit in Syodo quæ propter Epiſcopi peccata fuerit congregata; adeòque non cogitabat de euocandis Romam Epiſcopis, vt prima illic de crimine eorum cognitio haberetur. Mittere tamen Legatum non vult, abſque poſtulatione Principis.

XIV. Tum miſſa Romam Legatio à Principe, Legatum in Gallias à Gregorio mitti poſtulauit: quem Pontifex pollicitus eſt breui miſſurum. Verùm oborta tunc bella in regno, obſtiterunt ne Legatus ille mitteretur.

XV. Charibertus Rex in irritum miſit ſententiam Depoſitionis à Leontio Burdegalenſi Archiepiſcopo latam aduersùs Emerium Epiſcopum Santonenſem.

I. INSPICIENDVM itaque nunc eſt, quænam fuerit Eccleſiæ Gallicanæ praxis in peragendis Iudiciis Canonicis Epiſcoporum, ſub prima Regum noſtrorum Dynaſtia. Argumento ſequentia erunt, canones Sardicenſes in vſu tum fuiſſe apud Gallos. Synodus itaque prouinciæ dejiciebat Epiſcopos. Si verò Pontifex Romanus appellabatur; is tractari cauſam in prouincia jubebat, ſi ita expedire arbitraretur. Exemplo erit cauſa Contumelioſi Epiſcopi Reienſis: quem in plena Synodo damnatum, Cæſarius Arelatenſis Epiſcopatu mouit. Miſſa dein Relatio ad Ioannem II. Pontificem Romanum, qui anno D. XXXIV. judicium illud confirmauit, literis datis ad Epiſcopos Galliæ. Attamen quoniam Contumelioſus prouocauerat ad Sedem Apoſtolicam, Agapetus Papa anno D. XXXVI. præcepit cauſam ejus deintegro examinari à judicibus delegandis in prouincia, juxta canones, Sardicenſes nimirum, vt patet ex verbis epiſtolæ Agapeti ad Cæſarium Epiſcopum Arelatenſem: *Delegaturi enim*, inquit, *Deo noſtro adjuuante ſumus examen, vt ſecundùm Canonum venerabilium conſtituta, ſub conſideratione juſtitiæ omnia quæ apud fraternitatem tuam de hujuſmodi negotio acta geſtáue ſunt, diligentiſſima veſtigatione flagitentur.* Infrà: *Meliùs autem fecerat fraternitas tua, ſi poſteaquàm Sedis Apoſtolicæ, appellatione interpoſita, deſiderauit examen, circa perſonam ejus à tempore ſententiæ nihil permiſiſſet imminui; vt eſſet integrum negotium, quod interpoſita prouocatione quæreretur. Nam ſi in executionem mittitur prima ſententia, ſecunda non habet cognitio quod requirat.* Ex hac vltima clauſula diſcimus, ſolitos illa tempeſtate Epiſcopos Gallicanos exequi ſententiam Depoſitionis, tametſi ab ea appellatum eſſet; quamuis aliud obtinere debere cenſeret Summus Pontifex.

II. Verùm vt meliùs intelligamus praxim ejus ſeculi, expendenda ſunt Acta Synodi babitæ aduersùs Salonium Epiſcopum Ebredunenſem, & Sagittarium Vappincenſem, prout extant apud Gregorium Turonenſem. Accuſabantur illi de violentia, homicidio, adulterio, & de graui quodam facinore aduersùs Epiſcopum Tricaſtinenſem. Harum rerum certior factus Guntramnus Rex, Synodum Lugdunenſem conuocauit anno D. LXVII. in quo Epiſcopi illi ſuis ſedibus priuati ſunt à Nicetio Patriarcha, id eſt, Epiſcopo Lugdunenſi, & ceteris Epiſcopis illic congregatis. Ij verò cùm dãnati eſſent, Regem adeunt, de iniquo judicio conqueruntur, petúntque licentiam appellandi Papam Romanum. Annuit Princeps; deditque literas dimiſſionis. Ioannes dein tertius eos ſedibus ſuis reſtituit, ſcripta ob eam rem

Gregor. Turon. lib. 5. Hiſt. c. 20.

rem epiſtola ad Guntramnum Regem. Diſertis hæc verbis docet Gregorius Turooenſis: *Sibi tradi licentiam*, inquit, *vt ad Papam Vrbis Romanæ accedere debeant. Rex verò annuens petitionibus eorum, datis epiſtolis eos abire permiſit. Qui accedentes coram Papa Ioanne, exponunt ſe nullius rationis exiſtentibus cauſis dimotos. Ille verò epiſtolas ad Regem dirigit, in quibus locis ſuis eoſdem reſtitui jubet. Quod Rex ſine mora, caſtigatis priùs illis verbis multis, impleuit.*

III. Si quis autem penitiùs introſpiciat negotium iſtud; intelliget primò Regem conuocaſſe ſynodum, ad procurandam Epiſcoporum punitionem, in quo jus Imperatorium renouat. Ius autem illud in eo verſabatur, vt Principi liceret dare judices Eccleſiaſticos in cauſis Epiſcoporum & Clericorum: quod jus approbatum eſt in canone 104. Africano, qui extat in Collectione canonum quæ tum in vſum recepta erat in Gallia. Præterea, nota illis erat Valentiniani III. Conſtitutio, quæ extat in Codice Theodoſiano: qua Patroclum Metropolitanum Arelatenſem delegauit anno CCCC. XXV. ad judicandos nonnullos Epiſcopos Galliarum, qui Pelagij hæreſim fouebant. *Diuerſos verò Epiſcopos*, inquit, *nefarium Pelagiani & Celeſtiani dogmatis errorem ſequentes, per Patroclum ſacroſanctæ legis Antiſtitem præcipimus conueniri.*

L. 47. C. Theodoſ. de Epiſc. & Cler.

IV. Sanè Nouella CXXXIX. Imperatoris Iuſtiniani non ſolùm admittit praxim illam, vt Imperatori liceat cujuſlibet cauſæ cognitionem Epiſcopo delegare, ſed etiam judicium appellationis Principi reſeruat in capite quarto. Id autem Gregorius Magnus approbat lib. XI. epiſt. VII. in qua mentionem facit accuſationis aduersùs Hadrianum Epiſcopum Thebanum in Theſſalia, cujus cognitionem Mauritius Imperator delegauit Ioanni Metropolitano Lariſſææ ciuitatis; tum etiam judicij abſolutionis ab Imperatore lati poſt appellationem, in gratiam Epiſcopi damnati.

V. Non diſplicuit Pontificibus Romanis Regum noſtrorum conſuetudo, qui judices dabant Epiſcopis; modò tales darentur quibus objici incompetentia non poſſet. Nam ſi competentes non eſſent, tum poterant Pontifices expoſtulare de hoc facto, quemadmodum vſurpatum eſt à Pelagio I. Papa. Expoſtulauit is anno D. LVII. cum Childeberto Rege, quòd cauſam Sapaudi Metropolitani Arelatenſis & Primatis Galliarum delegaſſet Epiſcopo cuidam, qui dignitate inferior erat Sapaudo: *In judicium ſequentis ciuitatis Epiſcopi*, inquit Pelagius ad Childebertum ſcribens, *quod nulla Eccleſiaſtica lege vel ratione conceditur, judicandum jubeto eis occurrere; vt ipſo de conculcato loci ſui prejudicio conquerente, illum qui vſurpauit neceſſe ſit de illicita præſumptione culpari.* Synodus verò quæ conuenit ad judicandam cauſam Prætextati Epiſcopi Rotomagenſis, à Rege Chilperico conuocata fuit. Itémque ea à Rege conuocata eſt, in qua Gregorius Turonenſis expurgauit calumniam ſibi impactam, quaſi probroſa aduersùs Reginam Fredegundem verba dixiſſet. *Rex arceſſitis regni ſui Epiſcopis, cauſam juſſit diligenter inquiri.*

Gregor. Tur. lib. 5. Hiſt. c. 10.

Idem lib. 5. c. 49.

VI. Rurſum ex relatione eorum quæ geſta ſunt aduersùs Salonium & Sagittarium colligitur, reos ab Epiſcopis fuiſſe damnatos, juxta auctoritatem quam ipſis tribuunt Canones. Tum dejectos prouocaſſe ad ſummum Pontificem, quemadmodum conſtituerat Concilium Sardicenſe. Attamen egredi regno auſos non eſſe, abſque permiſſu Principis. Ex quo loco colligitur vetuſtas hujus regij juris, quo Epiſcopi tenentur ad impetrandam à Rege licentiam exeundi, etiamſi Romam proficiſci velint. Abeundi autem poteſtatem illis facit Guntramnus. Cùm verò nullus accuſatot Romæ adeſſet, qui reos coràm conuinceret, eos Ioannes III. Pontifex Romanus reſtitui juſſit ſuis Eccleſiis. In quo nihil iniquum à Pontifice ſtatutum eſt; cùm, vt dixi, nullus Romæ adeſſet, qui accuſationem vrgeret. Eam tamen legem reſtitutioni adjecit, vt ſi quis eos accuſare vellet, expurgare tenerentur objecta. Et hauddubiè ea conditio continebatur in literis quas Pontifex ad Regem ſcripſit pro eorum reſtitutione.

VII. Sed iterum iidem accuſati ſunt anno D. LXXIX. Quare Guntramnus Rex Concilium Cabilonenſe conuocauit: in quo denuo examinata

ſunt vetera crimina, ea tantùm mente, vt aliqua illis propterea pœnitentia imponeretur. Sed additum eſt crimen læſæ majeſtatis. Itaque vt perfidiæ ſuæ pœnas darent, Epiſcopatibus ſuis dejecti ſunt, & in cuſtodiam traditi in Eccleſia S. Marcelli: ex qua cùm euaſiſſent, per diuerſa loca vagati ſunt, donec in ſedibus eorum alij Antiſtites ordinati ſunt. Eorum fidem facit idem Gregor. Tur. lib. 5. c. 27. qui ſuprà Gregorius, his verbis: *Illud eſt additum, quod eſſent rei majeſtatis, & patriæ proditores. Qua de cauſa ab Epiſcopatu diſcincti, in Baſilicam ſancti Marcelli ſub cuſtodia detruduntur. Ex qua per fugam elapſi diſceſſerunt, per diuerſa vagantes, donec in ciuitatibus eorum alij ſubrogati ſunt.* Vnde colligere debemus, ſententias in Epiſcopos latas à ſynodis mandari ſolitas executioni, neque neceſſarium prorsùs fuiſſe, vt de illis referretur ad ſummos Pontifices.

VIII. Axioma illud confirmari poteſt variis exemplis. Magni autem momenti eſt in hoc argumento cauſa Saffaraci Epiſcopi Pariſienſis: qui cùm ſemel damnatus fuiſſet, cauſam ſuam in ſecunda ſynodo retractari impetrauit. Illam Chilpericus Rex eam ob rem conuocauit Pariſiis anno D. LV. & in ea Depoſitus eſt Saffaracus, multorum criminum capitalium reus.

IX. Idem axioma confirmatur etiam alio exemplo valde illuſtri, cujus narrationem Gregor. Tur. lib. 5. c. 19. accuratè inſtituit Gregorius Turonenſis. Ægidius Remenſis Metropolitanus læſæ majeſtatis accuſatus eſt à Rege Guntramno anno D. XC. Accuſationis peragendæ cura à Principe delegata eſt Ennodio, qui Dux olim fuerat. Rex Epiſcopos regni ſui euocat apud vrbem Metenſem; vbi reus conuictus, crimen ſuum confeſſus eſt, aiens ſe reum mortis eſſe. *At ille confuſus ait: Ad ſententiam dandam ſuper culpabilem ne moremini. Nam ego noui me ob crimen majeſtatis, reum eſſe mortis.* Iudicio itaque ſynodi depoſitus fuit. Cùm autem Epiſcopi vitæ gratiam illi fieri obtinuiſſent à Rege, in exilium pulſus eſt apud Argentoratum; Romulfus verò in ejus locum ſubſtitutus eſt. *Epiſcopi —— obtenta vita, ipſum ab ordine Sacerdotali, lectis Canonum ſanctionibus, remouerunt. Qui ſtatim ad Argentoratenſem vrbem, quam nunc Stratabürgum vocant, deductus, exilio condemnatus eſt. In cujus locum Romulfus, filius Lupi Ducis, Epiſcopus ſubrogatus eſt.* Ceterùm ea Depoſitio eò majoris momenti eſt, quòd aduersùs Epiſcopum Metropolitanum decreta eſt; cui Rex dat judices non ſecùs ac ſimplici Epiſcopo, tametſi cognitio cauſarum Metropolitanorum pertinere poſſet ad ſummum Pontificem. Tum etiam ſententia executioni mandatur, nulla prorsùs facta Relatione ad Apoſtolicam Sedem.

X. Anno dein DC. III. (vt narrat Fredegarius in Chronico) Deſiderius Metropolitanus Viennenſis, pridem Reginæ Brunichildi inuiſus, in ſynodo Cabilonenſi depoſitus fuit, & in quandam inſulam projectus. Domnolus verò in ejus locum ſubſtitutus eſt, tametſi nulla ſuper hoc Apoſtolicæ Sedis Reſcripta emanaſſent. *Anno VIII. regni Theodorici*, inquit Fredegarius, *ſynodus Cabillono colligitur. Deſiderium Epiſcopum Viennenſem dejiciunt; & inſtigante Aridio Lugdunenſi Epiſcopo, & Brunichilde, ſubrogatus eſt loco ipſius Sacerdotali officio Domnolus. Deſiderius verò in inſulam quandam exilio detruditur.*

XI. Bella domeſtica quæ Gallias commouerunt ſub Theodorico Rege, & Ebroïno Majore Domus regiæ, nonnullos quoque Epiſcopos in partes traxerunt, reos ob hoc læſæ majeſtatis. Itaque cùm Rex & Ebroïnus ſynodum alicubi conuocaſſent, plures Epiſcopi in ea dejecti ſunt, ac præſertim Dido, qui dein capite plexus eſt; alij verò in exilium tantùm pulſi ſunt juſſu Principis. Cùm verò in partes quoque tranſgreſſus fuiſſet Leodegarius Epiſcopus Auguſtodunenſis, dimiſſus non fuit ad judicium ſynodi; ſed Comiti Palatino traditus, ejus juſſu capitis pœnam ſubiit. Vetus auctor vitæ ſancti Leodegarij, qui hæc omnia ediſſerit, acerbè inuehitur in eos qui ſanctum hunc virum iniquo judicio morte damnarunt; ſed tamen nullam querelam mouet aduersùs pœnam Didoni aliiſue Epiſcopis irrogatam. *Theodoricus Rex*, inquit, *& Ebroinus, ſynodum in quadam villa regia conuocantes, multam Epiſcoporum turbam adeſſe fecerunt; ibique inter ceteros Didonem —— condemnatum ab ipſa Synodo, cal-*

naria accepta in capite expulſum ſegregant à ſancta congregatione. Deinde exilio condemnatus; mortéque ſecuta, pœnas capitis exoluit. Alij porrò Epiſcopi tunc à Rege per Ebroinum in ipſa ſynodo pœnam ſimilem ſortiti, perpetuo exilio ſunt deportati.

XII. Recurrit nunc Gregorij Magni prudentia, vt ſe delicatis Gallorum ingeniis accommodaret, interim verò Sedis Apoſtolicæ dignitatem retineret. quam prudentiam etiam adhibuerat quoad Africanos. Viſum itaque expedire, vt Virgilio Arelatenſi Epiſcopo Vicariatum Sedis Apoſtolicæ tribueret; edicto vt cauſas ille Fidei aut Epiſcoporum judicaret, congregatis duodecim Epiſcopis, ea tamen adjecta conditione, vt ſi cauſa quæpiam difficilis incideret, quæ in prouincia definiri non poſſet, ea ad Sedem Apoſtolicam referretur. *Si qua verò*, inquit, *inquiſitio de Fide vel fortaſſe aliarum rerum inter Epiſcopos cauſa emerſerit, quæ diſcerni difficiliùs poſſit; collectis duodecim Epiſcopis ventiletur, atque decidatur. Si autem decidi nequiuerit; diſcuſſa veritate, ad noſtrum judicium referatur.* Attamen licèt Epiſcopi Arelatenſes Vicariatum Apoſtolicæ Sedis accepiſſent abhinc annis centum & viginti, cum auctoritate conuocandorum Conciliorum, certum eſt eos nullam ſynodum congregaſſe, ſi ſynodos prouinciæ Arelatenſis excipias. Contrà, Regum illæ juſſu conuocatæ fuerunt; & judicia in illis lata aduersùs Epiſcopos, nulla mentione facta Epiſcopi Arelatenſis, vtplurimùm abſentis à Concilio. Gregor. lib. 4. ep. 51.

XIII. Teſtatum fecerat Gregorius, velle ſe vt Epiſcoporum & aliorum Clericorum Africanorum cauſæ in ſynodis prouincialibus definiantur, delegatione in eam rem data vni ex Epiſcopis Africanis. Haud abſimili conſilio Vicariatum ſuum conceſſit Epiſcopo Arelatenſi, præcipiens item vt cauſæ Epiſcoporum ac aliorum Clericorum Gallicanorum in prouinciis terminentur. Sed aperta rurſum in eam rem ſunt verba ejus, ad Reginam Brunichildem ſcribentis. Neque enim aliud ad commendandam Sedis Apoſtolicæ dignitatem exigit, quàm vt Regina approbet mitti in Galliam Legatum; quò habita ſynodo aduersùs Epiſcopos impudicitiæ reos, pœna in eos decerneretur. Satisfieri itaque credebat auctoritati ſuæ, ſi in ſynodo adeſſe ſineretur Legatus à Romana ſede directus; adeóque non cogitabat de euocandis Romam Epiſcopis, vt illic prima de criminibus eorum cognitio haberetur. Idipſum Afris ſignificari curauerat Celeſtinus, qui ejus deſiderio cedere noluerunt. Ea porrò eſt ipſamet prærogatiua, quæ Gratiani reſcripto quæſita eſt Epiſcopo Romano; vt ſi de cauſa agatur Metropolitani cujuſpiam in longinqua regione poſiti, poſſit Pontifex dare judices, à quorum ſententia prouocari non poſſit. Sed inprimus obſeruandum eſt in Gregorio Magno obſequium ab eo præſtitum regiæ auctoritati; dum ita ſe gerit, vt in Galliam mittere perſonam nolit cum auctoritate extraordinaria, abſque poſtulatione Principis. Ius autem illud vſque ad hæc tempora conſeruatum fuit. Pontifices enim Romani Legatos in Galliam mittere non poſſunt abſque conſenſu Regis.

Nunc referenda ſunt verba Gregorij, ex epiſtola ad Brunichildem Reginam: *Multorum ad nos relatione peruenit —— ita quoſdam Sacerdotes in illis partibus impudicè ac nequiter conuerſari, vt & audire nobis opprobrium, & lamentabile ſit referre.* Infrà: *Sed quoniam eos quorum eſt locus hæc inſequi, nec ſollicitudo ad requiſitionem, nec zelus excitat ad vindictam;* (Metropolitanos intelligit) *ſcripta ad nos veſtra diſcurrant, vt perſonam, ſi præcipitis, cum veſtræ auctoritatis aſſenſu tranſmittamus, quæ vnà cum aliis Sacerdotibus hæc & ſubtiliter quærere, & ſecundùm Deum debe it emendare.* Gregor. lib 9. ep. 64.

XIV. Morem Pontifici geſſerunt Regina Brunichildis, & nepos ejus Theodoricus Rex: qui duos Legatos Romam miſere, pro nonnullis negotiis. Inter mandata verò eis data, illud quoque præceptum eſt, vt Legatum in Gallias mitti poſtularent, ſynodum illic habiturum. id mirè placuit Gregorio, qui pollicitus eſt ſe illum breuì miſſurum. Verùm oborta tunc in regno ciuilia bella obſtiterunt ne Legatus ille mitteretur. *Præfati autem viri magnifici filij noſtri*, inquit Gregorius ad Brunichildem ſcribens, *dato capitulari inter cetera petierant, quod ſibi ex veſtra perhibuere juſſione mandatum, vt talis debeat à* Gregor. lib. 11. ep. 8.

nobis in Galliis perſona transmitti, quæ facta ſynodo cuncta quæ contra ſanctiſſimos Canones perpetrantur, omnipotenti Deo auctore poſſit corrigere. Infrà: *Apto autem tempore, ſi Deo placuerit, venerandæ Excellentiæ veſtræ deſideria implere curabimus.*

Vide lib. 4. c. 5. §. 2. XV. Ceterùm omittendum non eſt hoc loco Iudicium latum à Rege Chariberto, qui anno D. LXIII. in irritum miſit ſententiam Depoſitionis à Leontio Burdigalenſi Archiepiſcopo & prouincialibus Epiſcopis decretam aduersùs Emerium Epiſcopum Santonenſem. Ad Epiſcopatum ille promotus fuerat juſſu Regis Clotarij; qui præterea eum ab aliis Epiſcopis ordinari præceperat, quàm à ſuo Metropolitano, Leontio nimirum. Hic, poſt deceſſum Clotarij, Epiſcopos prouinciæ ſuæ congregauit in ciuitate Santonenſi: in qua ſynodo dejectus fuit Emerius. Tum celebrata alterius electio, cujus confirmationem à Chariberto Leootius petiit per Legatos. At Charibertus, ægrè ferens contemptam patris ſui Clotarij auctoritatem, dejecto videlicet Emerio ab Epiſcopatu, injuriam illam vltus eſt propria auctoritate; miſſis videlicet in prouinciam viris religioſis, qui Emerium reſtituereot Eccleſiæ Santooenſi; dictâ verò mulctâ mille aureorum Leontio Archiepiſcopo, vt temeritatem ejus hac pœna caſtigaret; reliquis verò Epiſcopis mulctâ etiam indictâ, ſed leuiori. Rem narrat Gregorius Turonenſis, his verbis:

Greg. Turon. l. 4. c. 26. *Directis viris religioſis, Epiſcopum in loco reſtituit: dirigens etiam quoſdam de Camerariis ſuis, qui exactis à Leontio Epiſcopo mille aureis, reliquos juxta poſſibilitatem condemnarent Epiſcopos. Et ſic patris vlus eſt injuriam.*

CAPVT XX.

Synopſis.

I. Sub ſecunda Regum noſtrorum Dynaſtia, nouum jus introductum eſt in Eccleſiam Gallicanam. Petitum illud ex Collectione Iſidori, quæ tum primùm prodiit.

II. Epiſtolæ veterum Pontificum Romanorum, quæ habentur in illa Collectione, ſunt prorsùs apocryphæ, citra omnem controuerſiam.

III. Ea Collectio tribuitur Iſidoro Mercatori. Tribui autem non poteſt Iſidoro Epiſcopo Hiſpalenſi. Iſidorum Epiſcopum Setubenſem, ejus auctorem facit Chronicon Iuliani Toletani. Sed illud falſi ſuſpicione laborat.

IV. Eodem tempore emerſerunt Capitula Hadriani, data Ingilramno Metenſi Epiſcopo.

V. Iure illo nouo ſtatuitur, nullum Epiſcopum poſſe judicari niſi in ſynodo conuocata à ſummo Pontifice.

VI. Sed jus illud contrarium eſt antiquis canonibus, & Decretis Pontificum Romanorum. Huic nouitati occaſionem dedit Concilium Sardicenſe. Collectio tamen Hadriani non egreditur alibi limites à ſynodo Nicæna conſtitutos.

VII. Appellationem Epiſcopi damnati judicandam eſſe Romæ decernunt Capitula Hadriani. Explicatur canon Sardicenſis de Appellationibus. Tum indicatur innouatio aduersùs ſententiam ejus introducta.

VIII. Præterea præcipitur, vt ſi fortè reus exiſtimauerit judices ſibi eſſe ſuſpectos, in ejus arbitrio ſit, an velit à Romano Pontifice cauſam ſuam judicari, an verè à Primate Diœceſeos. quod hauſtum eſt è canonibus Sardicenſibus malè intellectis, itémque ex lege Gratiani.

IX. Capitula Hadriani & apocryphæ Pontificum Romanorum epiſtolæ, tametſi in honore haberentur apud Gallos, vim tamen legis non obtinebant, ſi conſtaret eas Canonibus eſſe aduerſas. Probatur ex Hincmaro.

X. Præclara ſententia Hincmari, de auctoritate harum epiſtolarum. Concilia præ illis ſeruanda.

XI. Canon V. Sardicenſis verſus eſt in legem publicam Regni. Probatur è Libris Capitularium, & ex Hincmaro.

I. SVB ſecunda Regum noſtrorum Dynaſtia, Nouum Ius Canonicum in Eccleſiam Gallicanam, æquè ac in ceteras Occidentis prouincias, introduci cœptum eſt, inuentis eam in rem ſuppoſititiis illis veterum Pontificum Romanorum epiſtolis; in quibus extant quamplurima conſtituta, prorsùs aduerſa veterum canonum ſtatutis. Editæ illæ fuerunt in Collectione Canonum, quæ Iſidoro Mercarori vulgò tribuitur; quam Riculfus Epiſcopus Moguntinus ex Hiſpania attulit in Galliam.

vnde factum vt in Capitularibus Regum quamplurima loca deſcripta fuerint ex falſis illis epiſtolis.

II. Certum quidem eſt & omnino indubitatum ex ſententia omnium virorum eruditorum, ac Baronij quoque & Bellarmini Cardinalium, eas epiſtolas veterum Pontificum, Clementis nimirum, Anteri, Euariſti, Teleſphori, Caliſti, Iulij, Damaſi, & in vniuerſum omnes illas quæ tempora Siricij & Innocentij antecedunt, fabricatas fuiſſe ab hoc Iſidoro. Quod colligitur non ſolùm ex barbarie ſermonis, aut inſcientia antiquitatis; ſed etiam ex magno diſcrimine quod intercedit inter Diſciplinam veteris Eccleſiæ, & eam quæ in his epiſtolis continetur. Accedit Dionyſij Exigui auctoritas; qui cùm in ſua Collectione Canonum addiderit Epiſtolas Decretales Pontificum Romanorum, nullam tamen mentionem facit earum quæ in illa Iſidoriana continentur. Ac tametſi Leo & Gelaſius frequenter laudent epiſtolas prædeceſſorum ſuorum, nullam Iſidorianarum mentionem faciunt.

Vide lib. 3. c. 5.

III. Quærunt anxiè viri eruditi, quiſnam tandem homo fuerit Iſidorus ille Mercator, cui hæc Compilatio tribuitur. Neque enim tribui poteſt Iſidoro Epiſcopo Hiſpalenſi; cùm ejus ætas multùm antecedat tempus iſtius Collectionis, tum etiam quòd nitidior ſit Iſidori ſtylus, quàm tota hæc epiſtolarum apocrypharum farrago. Exiſtimabat Blondellus Iſidorum hunc Mercatorē fuiſſe fratrem Eulogij Cordubenſis, qui in Germaniam confugerat, vitandæ Saracenorum immanitatis. Verùm huic conjecturæ repugnat ratio temporum. Iſidorus enim ille viuebat anno DCCC. L. cùm diù antè eam Compilationem ex Hiſpania in Gallias attuliſſet Riculfus Epiſcopus Moguntinus. Si fides habenda eſſet Chronico Iuliani Toletani, quod Pariſiis editum eſt à Clariſſ. viro Laurentio Ramirezio, non laborandum eſſet de auctore hujus Collectionis. Etenim juxta Chronici illius fidem, Iſidorus Mercator Epiſcopus Setubenſis (quæ ciuitas nunc Xatiua dicitur in Hiſpania) ope monachi cojuſdam Benedictini operam dediſſe dicitur huic compilationi, & obiiſſe anno DCCC. V. cùm annum ætatis ageret centeſimum. Verùm Chronicon illud falſi ſuſpicione laborat; vti diximus in capite V. libri III. §. II.

IV. Eadem tempeſtate emerſit Collectio LXXX. Capitulorum, alij tamen LXXII. tantùm fuiſſe dicunt ſub nomine Capitulorum Hadriani Papæ, quæ data ab eo eſt Ingilramno Epiſcopo Metenſi anno DCC. LXXXV. Ea autem excerpta eſt ex antiquis canonibus, & genuinis Pontificum Romanorum epiſtolis, tum etiam ex legibus Codice Theodoſiano comprehenſis, vel potiùs ex breuiario illarum legum. In his autem Capitulis interdum nonnihil additur antiquis cannnibus, interdum verò detrahuntur verba magni momenti, prout conducere viſum eſt ad extollendam Romani Pontificis auctoritatem. Attamen tanta horum Capitulorum dignatio fuit, vt etiam frequenter deſcripta fuerint in Regum noſtrorum Capitularibus; & iis vſus eſt Iſidorus Mercator in adornanda Collectione epiſtolarum apocrypharum quas diximus.

V. Nunc penitiùs inſpiciendum eſt, quid noui juris inuexerint hæ duæ Collectiones, quoad judicia canonica Epiſcoporum. Primùm enim illic ſtatuitur, nullum Epiſcopum poſſe judicari niſi in Synodo à ſummo Pontifice conuocata. *Nullus Epiſcopus, niſi canonicè vocatus, & in legitima Synodo, ſuo tempore, Apoſtolica auctoritate conuocata, ſuper quibuſlibet criminibus pulſatus audiatur, vel impetatur.* Hæc enim ſunt ipſa verba capitis tertij Collectionis Hadriani; vnde ſua exſcripſit Iſidorus Mercator, ſub nomine Iulij Papæ. Hic autem Hadriani locus laudatur in ſecunda Additione Ludouici Pij, cap. XII.

VI. Ius illud nouum aduerſatur canonibus Nicænis, Antiochenis, Africanis, Sardicenſibus, & epiſtolis Innocentij, Leonis, Gregorij, & reliquorum Pontificum Romanorum: qui decernunt vt prima de criminibus Epiſcoporum cognitio habeatur à Synodo prouinciæ, quam Metropolitanus conuocabit, abſque auctoritate Pontificis Romani. Occaſionem autem huic nouæ inſtitutioni ſubminiſtrauit Concilium Sardicenſe, quod Epiſcopum deponi præcipit in Concilio ex delegatione Pontificis congregando; ſed illud decernitur tantùm in caſu appellationis, ad retractandum primum judicium. Eo autem conſilio conditum eſt Capitulum illud Hadriani, vt tota dejiciendorum Epiſcoporū auctoritas ad Apoſtolicā Sedem deuoluatur,

adeo vt etiam prima cauſæ cognitio inſtituatur auctoritate Pontificis, & quod jure ordinario competit Epiſcopis, ex delegatione tantùm Pontificis fiat. Attamen in his quæ ſequuntur, Collectio illa non egreditur limites à Synodo Nicæna ſtatutos. Nam in Capitulis v. ix. xii. & xx. præcipitur vt primum judicium fiat ab Epiſcopis prouinciç; quod in executionem mitti debeat, ſi Epiſcopus damnatus Apoſtolicam Sedem non appellauerit. Deſcriptũ autem eſt iſtud in Additione iv. Ludouici Pij cap. viii. & in libro vi. Capitul. cap. cc. lxxxvii. itémque in libro vii. cap. cc. xxxiv. & cc. lxxv.

VII. Secundò, ingens tentata eſt innouatio, quoad Epiſcopum depoſitum prouocantem ad Apoſtolicam Sedem. Hunc enim Capitulum xx. præcipit à ſummo Pontifice judicari: *Apud Romanæ ſedis Pontificem judicetur.* Tum in xxiii. ſcriptum eſt; *ſtatuendum quod ipſe cenſuerit.* quod relatum eſt in ſeptimo Capitularium libro, capp. cc. xxxiv. & cc. xxxv. In eo autem capite facta eſt fraus non contemnenda. Quippe id in legem perpetuam verſum eſt, quod antea conditio tantùm erat; hujus nouæ inſtitutionis colore quæſito ex canone Sardicenſi, cujus tamen breuiarium tantùm refertur, & ipſum procul aberrans à mente canonis. Nam Hadrianus I. in Epitome Canonum, quam anno dcc. lxxiii. miſit ad Carolum Magnum, canonis iii. Sardicenſis breuiarium concepit his verbis: *Quòd ſi damnatus appellauerit Romanum Pontificem, id obſeruandum eſt quod ipſe cenſuerit.* Et tamen canon ille Sardicenſis, tametſi ſupremam Romano Pontifici auctoritatem tribuat, ſi Epiſcopus appellauerit, ea nihilominus mente id conſtituit, vt ea tantùm vtatur ad judicandum an prima ſententia confirmanda ſit, an verò decernenda Reuiſio. Quo caſu cauſam remittere debet ad ſecundam Synodum prouinciæ, miſſo etiam Legato, ſi mittendum eſſe aliquem exiſtimauerit. Porrò in Capitulis Hadriani omiſſa non eſt hæc pars canonis Sardicenſis, poteſtas nimirum decernendi vt res in Synodo judicatæ denuo examinentur. Sed disjuncta eſt illic à materia qua de agitur, ſeparatúmque capitulum conſtituit. In capitulo enim xlii. extant verba Epitomes Hadriani, ſumpta ex canone vii. Sardicenſi; quæ relata etiam ſunt in libro vii. Capitul. cap. cc. lxvii.

VIII. Tertiò præcipitur, vt ſi fortè reus exiſtimauerit judices ſibi eſſe ſuſpectos, in ejus arbitrio ſit, an velit à Romano Pontifice cauſam ſuam judicari, an verò à Primate Diœceſeos; vt patet ex cap. xx. hujus Collectionis, quod relatum eſt in ſeptimo Capitularium libro, cap. cc. xxxiv. Huic innouationi occaſionem præbuerunt canones Sardicenſes, malè intellecti. Nam nonus & decimus permittunt vt cauſa Metropolitani judicetur apud Primatem Diœceſeos, id eſt, apud Patriarcham, aut Sedem Conſtantinopolitanam. Itaque Collectio iſta in diuerſum trahit mentem horum canonum; edicens vt Epiſcopi, quibus Metropolitanus aliíve Epiſcopi ſuſpecti ſunt, poſſint cauſam ſuam deferre ad Primatem Diœceſeos, id eſt, juxta mentem iſtius Collectoris, ad antiquiorem Metropolitanum, aut ad ſedem Romanam. Eidem innouationi occaſionem quoque præbuit Reſcriptum Gratiani Imperatoris, ſuprà relatum in capite xi. hujus libri; quo tribuitur Epiſcopo accuſato facultas appellandi ad Concilium quindecim Epiſcoporum, vel ad Epiſcopum Romanum, ſi ſuſpectos ſibi eſſe crediderit aut Metropolitanum, aut reliquos judices. Verùm hæc lex deinceps obtinere non debet, poſt receptos in auctoritatem canones Sardicenſes; qui aliam regulam conſtituerunt quoad Epiſcoporum judicia, appellaríque permiſerunt à ſententiis Depoſitionis decretis in Synodis; cùm è contrà lex Gratiani vetet ne is appellet à judicio Synodi prouincialis, qui ſe ab ea judicari conſenſerit.

IX. Attamen obſeruandum eſt, honorem quidem habitum huic Collectioni Hadriani & falſis Pontificum epiſtolis, adeo vt eis frequenter vtantur Reges noſtri in libris Capitularium; ſed nihilominus eas vim legis non obtinuiſſe apud Gallos, quando conſtabat eas eſſe aduerſas Canonibus. Teſtatur id Hincmarus Remẽſis Archiepiſcopus in Opuſculo lv. Capitulorum, aduersùs Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum ſororis filium ſcribens, qui ea Collectione vtebatur. Ait enim apertiſſimè Hincmarus de hac Collectione Hadriani, eam ſibi repugnare in pleriſque capitibus, in aliis verò contrariam eſſe ſacris Ca-

Hincmar. in Opuſc. c. 24. nonibus: *De ſententiis verò*, inquit, *quæ dicuntur ex Græcis & Latinis canonibus, & Synodis Romanis, atque Decretis Præſulum ac Ducum Romanorũ, collectæ ab Hadriano Papa, & Engelramno Metenſium Epiſcopo datæ, quando pro ſui negotij cauſa agebatur, quàm diſſonæ inter ſe habeantur, qui legit, ſatis intelligit, & quàm diuerſæ à ſacris Canonibus, & quàm diſcrepantes in quibuſdam ab Eccleſiaſticis judiciis habeantur.* Infrà: *De iſtis ſententiis plena eſt terra; ſcilicet & de Libro collectarum epiſtolarum ab Iſidoro, quem de Hiſpania allatum Riculfus Moguntinus Epiſcopus in hujuſmodi, ſicut & in Capitulis regiis ſtudioſus obtinuit, & iſtas regiones ex illo repleri fecit.*

X. Quid autem de veterum Pontificum epiſtolis ipſe ſentiret, apertiſſimè oſtendit eodem loco; tametſi ſcribere non audeat eas eſſe ſuppoſititias. Docet enim ex Innocentij, Leonis, & Gelaſij receptis Decretis, accuratè ſeruanda eſſe ea quæ in canonibus Conciliorum præſcribuntur; à quibus tamen diſcederetur, ſi varia capita controuerſis illis epiſtolis comprehenſa ſeruarentur, quæ ſunt aduerſa Canonibus; qui poſteriores cùm ſint iis epiſtolis, illis vtpote prioribus derogare cenſendi ſunt. Vnde tandem orationem ſuam hac definitione concludit, Honorem quidem iis epiſtolis deberi ob dignitatem auctorum, quorum nomina præferunt; ſed Concilia ſeruanda, quorum Decreta vniuerſalis Eccleſia & Sedes Apoſtolica cuſto-

Hincmar. c. 25. dit. *In hac diſcretione*, inquit, *vt præmiſi ex verbis Gelaſij, ſuſcipe ad inſtructionem illas epiſtolas, quas Beatiſſimi Papæ diuerſis temporibus ab vrbe Roma pro diuerſorum Patrum conſolatione dederunt legendas, Venerabiliter; & ſerua ſacra Concilia, quæ Sedes Apoſtolica & omnis ſequitur Eccleſia, Inuiolabiliter.*

XI. At licèt in libris Capitularium deſcripta fuerint Capitula Hadriani; tamen in eiſdem ſcriptus quoque eſt canon v. Sardicenſis, vt vim legis in regno obtineat quoad negotia Eccleſiaſtica; eóque ſolo vtebatur Eccleſia Gallicana, vt teſtatur Hincmarus. Hæc

Lib. 7. Capitul. Tit. 113. ſunt verba Capitularium: *Vt judicatus Epiſcopus ad ApoſtolicamSedem, ſi voluerit, appellet. Ex Concilio Sardicenſi, Titulo quinto. Quòd ſi appellauerit, in cathedra ipſius alter non ordinetur.* quæ verba transſcripta ſunt è Breuiario Ferrandi Diaconi Tit. 59. & 60. In eiſdem Capitularibus deſcripta eſt pars illa epiſtolæ Leonis I. ad Epiſcopos Mauritaniæ Cæſarienſis, qua eorum judicio committit cauſam Lupicini Epiſcopi. In vniuerſum autem, reliqua capitula ſic accipienda ſunt, vt iſtis nequaquam derogetur; quemadmodum probauimus ex Hincmaro. Is autem nomine Caroli Calui Imperatoris ſcribens ad Ioannem VIII. Pontificem Romanum, quinam ſit canonum Sardicenſium ſenſus aperit in cap. XI. epiſtolæ illius; cujus verba ſuprà relata ſunt in hoc libro. Tum capite XIX. docet eam fuiſſe praxim ſui ſeculi, eámque ſemper obſeruatam fuiſſe in hoc regno. *Hæc itaque Tranſalpinis Eccleſiis*, inquit, *earúmque rectoribus, à Sede Apoſtolica, de appellatione Epiſcoporum ad Sedem Apoſtolicam, ante longiſſimæ ætatis annos vſque ad noſtra tempora ſeruata, & à deceſſoribus ac prædeceſſoribus eorum ſecuta & executa fuerunt.* Quod eò faciliùs is credet, qui obſeruauerit canones Nicænos, Antiochenos, & Sardicenſes fuiſſe deſcriptos in Codice Canonum quo Eccleſia Romana vtebatur æuo Caroli Magni, quem Hadrianus I. miſit ad hunc Principem. In epiſtola verò quæ præfixa eſt huic Codici, Hadrianus Carolum hortatur ad obſeruationem horum canonum: *A lege nunquam diſcede*, inquit, *hæc obſeruans ſtatuta.* Vnde Leo IV. ſcribit, Epiſcopos judicari ſecundùm regulas à Canonibus præſcriptas. Addit. IV. Tit. 16

CAPVT XXI.

Synopſis.

I. Gregorius IV. cauſas Epiſcoporum audiri jubet à Primate Diœceſeos; ſed judicium tamen peragi prohibet; quod ſibi reſeruat, vel Legatis in prouinciam mittendis.

II. Leo IV. ſtatuit Epiſcopum damnari non poſſe niſi à duodecim, niſi ſi Papam appellauerit. Quo caſu, nemo poteſt ſententiam pronuntiare aduerſùs eum.

III. Hæ Conſtitutiones contrariæ erant Canonibus. Oſtenditur autem in quo aduerſarentur Canonibus.

IV. In Gallia tamen, Epiſcopi deponebantur in Synodo prouinciali, non inuitis Pontificibus Romanis.

V. Probatur ex Nicolao I. qui ait Sedem

Apoſtolicam eum habere debere pro damnato, qui judicio Epiſcoporum fuerat damnatus. At ſi dejectus appellauerit Apoſtolicam Sedem, tum recipi eum poſſe in communionem, poſtquàm cauſa fuerit examinata in Synodo. Referuntur verba Nicolai.

VI. Agnouit Nicolaus ineſſe Synodis prouinciarum legitimam auctoritatem ad deponendos Epiſcopos, neque neceſſariam eſſe delegationem ſummi Pontificis. Probatur ex epiſtola ejus ad Salomonem Regem Britonum.

VII. In Concilio Triburienſi ſtatutum eſt, vt Epiſcopus nonniſi à duodecim Epiſcopis deponatur, nempe in Synodo prouinciali.

I. GREGORIVS dein IV. infringere conatus eſt auctoritatem canonum Sardicenſium anno DCCC. XXXV. & judiciorum ordinẽ prȩſcribere quoad Epiſcopos, arrepta occaſione quadam opportuniſſima. Aldricus Cenomanenſis Epiſcopus ad eum prouocauerat ante ſententiam Epiſcoporũ prouincialium, qui neque litis inſtructione neque judicio ſuperſedere volebant. Præcipit itaque Gregorius Pontifex, vt cauſa ejus audiatur à Primate Diœceſeos; ſed judicium tamen peragi prohibet, quod ſibi reſeruat, vel Legatis ſuis in prouinciam mittendis. Conſtitutio autem hæc verſa fuit à Gregorio in legem generalem, ſcriptâ videlicet epiſtolâ ad Epiſcopos Galliæ, Germaniæ, & Europæ, quæ extat integra in ſecundo Tomo Conciliorũ Galliæ; ejus autem excerpta extant apud Iuonem in Decreto, & apud Gratianum *2. q. 6.* Hæc ſunt verba Gregorij: *Liceat illi poſt audiuionem Primatum Diœceſeos, ſi neceſſe fuerit, nos appellare, & noſtra auctoritate, aut ante nos, aut ante Legatos noſtro ex latere miſſos, juxta Patrum decreta ſuas exercere atque finire actiones; nullúſque illum ante hæc judicet, aut judicare præſumat.*

II. Eam Conſtitutionem imitatus eſt Leo IV. anno DCCC. XLIX. ad Epiſcopos Britanniæ ſcribens. Ait enim Epiſcopum damnari non poſſe niſi à duodecim Epiſcopis; niſi ſi Papam appellauerit. quo caſu, nemo poteſt ſententiam pronuntiare aduersùs eum. *Si Epiſcopus,* inquit, *ſuam cauſam in præſentia Romanæ Sedis Epiſcopi petierit audiri, nullus ſuper illum finitiuam præſumat dare ſententiam; ſed omnino eum audiri decernimus.* Refertur hic locus à Gratiano *2. q. 4. cap. nullam.* Epiſtola verò extat integra in Tomo III. Conciliorum Galliæ.

III. Hæ duæ Conſtitutiones Gregorij IV. & Leonis IV. contrariæ erant Canonibus, in duobus capitibus. Tum ex eo quòd jubent, vt ſi Epiſcopus accuſatus appellet à Synodo prouinciæ ante judicium, vel ſi primam cauſæ ſuæ cognitionem à Romano Pontifice ſuſcipi poſtulet, litis inſtructione ſuperſedeatur, donec Papa ſtatuerit quid ſequendum ſit. Tum etiam ex eo quòd arbitrio ſuo reſeruant, an Epiſcopus in vrbe Roma judicandus ſit, an verò dimittendus in prouinciam, illic judicandus coram Legatis Apoſtolicæ Sedis. quod ſumptum eſt ex more vſurpato à Gregorio Magno: qui tamen Gallias & Africam diſtinguebat ab aliis prouinciis, & cum eis diuerſo prorsùs modo ſe gerebat quàm cum aliis.

IV. Galli tamen ea tempeſtate contraria Gregorio IV. & Leoni IV. vſurpabant, quoad jus appellationum. Nam quoad primam cauſæ cognitionem, dubium non erat quin Epiſcopi ad Synodum à Principe euocati poſſent deponere Epiſcopum. Quin & ipſi quoque Pontifices, nouarum quas diximus conſtitutionum auctores, aut eorum ſucceſſores, nunquam contradixerunt huic auctoritati; tametſi jam tum vulgata eſſent Hadriani I. Capitula, & apocryphæ Pontificum Romanorum epiſtolæ ab Iſidoro Mercatore collectæ. Sanè res iſta probari poteſt ex adductis Gregorij IV. & Leonis IV. Conſtitutionibus; qui ei Epiſcoporum auctoritati non derogant, niſi in caſu appellationis. Sed præterea idipſum probari poteſt ex duobus locis Nicolai I. valde illuſtribus.

V. Primus petitur ex cauſa Ebbonis Archiepiſcopi Remenſis. Anno DCCC. XXXV. Ludouicus Pius Imperator Synodum apud Theodonis-villam conuocauit, cui interfuere octo Archiepiſcopi, & Epiſcopi triginta quinque: in qua Ebbo dejectus eſt. Quippe crimen ſuum confeſſus fuerat; partes nimirum Lotharij ſecutum ſe eſſe aduersùs Ludouicum patrem, iſtum verò exauctoraſſe prætextu pœnitentiæ publicæ. Cùm autem is poſt dejectionem ſuam, Romam profectus eſſet, à Sergio in communionem receptus non eſt. Vnde Nicolaus ſumit occaſionem ſcribendi, Sedem

Apoſtolicam

Apoſtolicam eum habere debere pro damnato qui judicio Epiſcoporum fuerat damnatus, juxta conſtitutum canonis v. Nicæni, quem landat. At ſi dejectus appellauerit Apoſtolicam Sedem; tum recipi eum poſſe in communionem Eccleſiæ, poſtquàm cauſa fuerit examinata in Synodo. Vnde colligitur, appellatione ad Apoſtolicam Sedem ſuſpenſum non fuiſſe effectum ſententiæ à primis judicibus latæ, quoad Depoſitinnem nimirum & priuationem communionis Epiſcopalis; tametſi ſuſpenderetur, quoad ordinationem alterius Epiſcopi in loco dejecti. Magni autem momenti ſunt verba Nicolai, quæ ſic habeot in epiſtola ejus ad Synodum Sueſſionenſem: *Porrò ſi quiſpiam Sedem Apoſtolicam, per Sergium ſanctæ memoriæ Papam, Ebbonem quondam Archiepiſcopum indignum clericali communione ſanxiſſe perhibet; nouerit quoniam talem Sedes Apoſtolica debuit Ebbonem, donec Synodali ejus examine cauſa diſcuteretur, habere, qualem ab aliis habitum non ignorabat* Infrà: *Dunec igitur auctoritate ſua, ſuper hujuſcemodi puſillanimitate, aut contentione, aut alio quolibet vitio, examinatio vel dijudicatio proueniret, Apoſtolica Sedes nihil agere debuit, niſi quod egit. Videlicet vt ab aliis abjectum, ipſa nequaquam indiſcuſſè ſuſciperet. Præcipuè cùm prædictus Ebbo, non quaſi pro Depoſitione ſua queritans, vel legitimè reſtitui volens examine præcedente, Sedem Apoſtolicam appellauerit, —— à qua, jam reprobatus ab aliis, meritò debuit reprobari, donec ſupplex ab eo ſeſe canonicè poſceret adjuuari.*

VI. Secundum caput quod ex epiſtolis Nicolai I. colligitur, hoc eſt. Agnouiſſe illum, ineſſe Syondis prouinciarum legitimam auctoritatem ad Deponendos Epiſcopns, neque neceſſariam eſſe delegationem ſummi Pontificis. quod colligitur ex epiſtola ejus ad Salnmonem Regem Britonum ſcripta. Monet ergo Regem illum, Depoſitinnem Epiſcoporum illius prouinciæ, qui ſe ſimoniacos eſſe confeſſi erant, & ob hoc ipſum ab aliis Epiſcopis jubente Salomone depoſiti fuerant, validam non eſſe, quòd à dnodecim Epiſcopis peracta noo eſſet, ac præterea quòd ei peragendæ defuiſſet Metropolitanus. Addit verò, Leonē IV. & Benedictum III. prædeceſſores ſuos nihil aliud exegiſſe, ad hoc vt judicium aduersùs Epiſcopos Britonum rectum eſſet, & legitimnm, quàm vt duodecim Epiſcopi adeſſent in Synodo. *Quorum veſtigia & ego quoque ſecutus, eadem cenſui, imò & cenſeo; nec vllam poſſe Epiſcopos ſui honoris ſuſcipere jacturam, quos non conſtat fuiſſe à duodecim Epiſcopis, præſente primamque ſententiam Metropolitano Epiſcopo obtinente, cùm examinarentur, auditos.* Verùm ea quæ ſequuntur, magis vrgent. Regi enim imperat, vt Metropolitannm Turonenſem conneniat, ejúſque judicium expectat; ac propterea ad Synodum mittat Epiſcopos Britonum, qui ſunt Eccleſiæ Turonenſis Suffraganei. Quo caſu, nimirum poſtquàm accuſati fuerint examinati coram Metropolitann *& integro numero Collegarum, id eſt, duodecim Epiſcoporum celebrato conuentu*, & ipſi legitimè Deponi poterunt, & alij Epiſcopi in eorum loco nrdinari. Quia tamen intelligebat, ægrè conſenſurum Salnmonem vt Epiſcopi accuſati Cæſarodnnum Turonum mitterentur, quòd is eum Metropolitanū Britanniæ præeſſe nollet, Romanum iter aperit; vbi cauſam ait definitum iri, poſtquàm ij auditi fuerint quorum intereſt. Hanc autem Nicolai epiſtolam in Decreto ſun tranſcripſit Gratianus *3. q. 6. cap. Hæc quippe.*

VII. Germanos quoque ipſns inceſſit cupido retinendi vetuſtam conſuetudinem deponendi Epiſcopos in ſuis Synodis, ita tamen vt à duodecim Epiſcopis judicarentur; vt conſtat ex canone x. Concilij Triburienſis, quod anno DCCC. XCV. habitum eſt: *Statutum eſt in hac ſancta & vniuerſali Synodo, vt nuilus Epiſcopus deponatur, niſi à duodecim Epiſcopis.*

CAPVT XXII.

Synopſis.

I. Epiſcopi Gallicani contendebant ſuperſedendum non eſſe depoſitione, tametſi appellatio interpoſita eſſet ante judicium.

II. Hæc Gallicanorum regula probatur ex controuerſia quæ inter eos & Hadrianum II. exarſit in cauſa Hincmari Epiſcopi Laudunenſis; qui ante judicium ap-

pellauit ſummum Pontificem, petiitque ſuperſederi judicio. Notatur auctor Tractatus De Delicto communi.

III. Id vnum contendebat Hadrianus, judicandam eſſe appellationem, parte vtraque audita; nihil verò aliud prohibet, quàm ne quis pendente appellatione ordinetur in loco dejecti.

IV. Synodus Duziacenſis ad Hadrianum reſcribens, ſe tuetur auctoritate canonum Sardicenſium.

V. Si cauſam retractari jubeat Pontifex, exiſtimabant Galli eam retractari debere in prouincia. Cui regulæ adhæret Hadrianus.

VI. Magni momenti eſt hæc Hadriani adhæſio. Quippe canonum Sardicenſium & Africanorum auctoritatem inuiolatam præſtat; ac prætorea duas illas Gallorum regulas, ſuprà propoſitas, certas eſſe euincit. Referuntur ipſa Hadriani verba ex epiſtola ad Carolum Caluum.

VII. Sergius Papa cauſam Ebbonis Archiepiſcopi Remenſis retractari juſſit in prouincia coram Legatis Sedis Apoſtolicæ. Probatur ex epiſtola Synodi Tricaſſinæ ad Nicolaum I.

VIII. Vtraque Gallorum regula probatur etiam auctoritate Hincmari in epiſtola ad eundem Nicolaum.

I. ECCLESIA Gallicana robuſtè Libertatem ſuam illa ætate retinuit, quoad caput appellationum. Primùm enim contendebant Epiſcopi Gallicani, appellationem interpoſitam ante judicium ab Epiſcopis prouinciæ latum non eſſe ejus momenti vt interim ſuperſedendum foret inſtructione litis, aut pronuntiatione ſententiæ, & per conſequentiam, priuatione communionis Epiſcopalis, tametſi alterius Epiſcopi ordinatione ſuperſederetur.

II. Hanc eorum fuiſſe regulam diſcimus ex controuerſia quæ inter Hadrianum II. & Epiſcopos Gallicanos exarſit in cauſa Hincmari Epiſcopi Laudunenſis. Depoſitus is fuit in Concilio Duziacenſi decem prouinciarum anno DCCC. LXXI. tametſi ante judicium appellaſſet ſummum Pontificem, petiiſſetque vt interim ſuperſederetur judicio. Ea porrò Epiſcopis illis mens non erat, vt appellationis proſecutionem prohibere voluerint, quemadmodum exiſtimat is qui Tractatum ſcripſit *De Delicto communi*; ſed Depoſitionem judicare volebant, pendente appellatione. Sanè Acta aiunt: *Saluo in omnibus judicio Sedis Apoſtolicæ.* Hadrianus verò eis exprobrat hanc præcipitationem; contenditque ſuperſederi debuiſſe inſtructione litis, poſt appellationem. Depoſitionem præterea confirmaturum ſe negat, donec Hincmarum Laudunenſem & accuſatorem ejus audiuerit in plena Synodo; *in præſentia noſtra*, inquit, *& totius Sedis Romanæ Synodali collegio.* Hæc ſunt ejus verba in epiſtola XXVII. quæ data eſt ad Epiſcopos Synodi Duziacenſis: *Tamen, ſicut ipſius Concilij Actionibus legitur, quoniam ſaluo in omnibus judicio Sedis Apoſtolicæ illum ab Epiſcopis fuiſſe judicatum aſſeritis; Nos, non aliqua contra quoſlibet commoti inuidia, nec alterius culpam in alterum retorquere cupientes, Volumus, & auctoritate Apoſtolica, nullius partis fauorem aut obſequium, ſed rei geſtæ veritatem magis inuenire cupientes, Iubemus ipſum Hincmarum Laudunenſem Epiſcopum veſtra fretum potentia ad limina ſanctorum Apoſtolorum noſtramque venire præſentiam. Quo ſanè veniente, veniat pariter accuſator idoneus, qui nulla poſſit auctoritate legitima reſpui. Et tunc in præſentia noſtra, & totius Sedis Romanæ Synodali Collegio, cauſa illius prudenti ventilata examine, ac diligenter inquiſita, ſecundùm Deum & ſacrorum canonum conſtitutiones ſpiritu Dei prolatas ſine protelatione aliqua finietur.*

III. Reuera tamen latæ ſententiæ conniuet Hadrianus; id vnum contendens, judicandam eſſe appellationem, vtraque parte audita; nihil verò aliud prohibet, quàm ne quis ordinetur in loco dejecti, donec judicata fuerit appellatio. *Quia cùm clamaret in Synodo*, inquit Hadrianus, *ſe ad Sedem Apoſtolicam velle incunctanter venire, atque in præſentia ejus pro objectis ſibi ab aduerſario criminibus reſpondere, damnationis in eum non erat proferenda ſententia.* Infrà: *Vnde quoque cauſa illius, ſicut prætulimus, fuerit iterum refricata atque finita, alter Epiſcopus in ipſa Laudunenſi Eccleſia nullatenus ordinetur.*

IV. Huic Hadriani epiſtolæ reſpondens Synodus Duziacenſis, canonum Sardicenſium auctoritate ſe tuetur; vt patet ex eorum epiſtola: in qua aiunt, abſtineri potuiſſe ab hac excuſatione, quam mittunt, ſi is qui Hadriano erat ab epiſtolis, diligenter inſpexiſſet Acta

Synodi, in loco quem indicant: *Nunc nobis non eſſet neceſſarium excuſare*, inquiunt, *ſi is quem nobis juſſiſtis reſcribere, ad locum in Geſtorum Synodalium ſerie legiſſet, quòd ibi, antequàm damnationis in Hincmarum proferretur ſententia, ſcriptum eſt ita:* * *Tunc lectæ ſunt in Synodo ab Adalgario Diacono ſententiæ canonum, ita eo dicente: Sardicenſes canones decreuerunt, vt ſi aliquis Epiſcopus judicatus &c.*

* In Actis Concilij Duziacenſis, cap. 10.

V. Cùm itaque Rex Carolus Caluus & Epiſcopi Gallicani ſummopere vrgerent obſeruationem canonum Sardicenſium, temperamento eo vtitur Hadrianus, quo vtrorumque juribus conſulitur. Vnde quoque elicienda eſt ſecunda Gallorum regula; nimirum, in caſu appellationis, ſi ſummus Pontifex velit cauſam retractari, judicandam eſſe illam in prouincia. Cui regulæ adhæret Hadrianus, ad Carolum ſcribens: in qua mentem ei ſuam aperit, poſtquàm Epiſcoporum Gallicanorum vltimas literas expenderat. Ait ergo, æquum eſſe vt quandoquidem Laudunenſis Epiſcopus appellauit Apoſtolicam Sedem, ſpatium habeat accedendi ad eam, vbi ipſi oſtendentur epiſtolæ & Acta aduersùs eum miſſa. Quòd ſi poſtquàm Acta cum eo communicata fuerint, pertinaciter contenderit ſe injuſtè eſſe damnatum; tum Papam juſſurum vt cauſa retractetur in prouincia, vel à judicibus electis, vel à Synodo coram Legatis ſummi Pontificis; ita tamen vt interim Laudunenſis reſtitui non poſſit Epiſcopali ordini.

VI. Hic locus magni momenti eſt; tum ex eo quòd canonum Sardicenſium & Africanorum auctoritatem inuiolatam præſtat; tum etiam quòd duas Gallorum regulas ſuprà propoſitas, certas eſſe euincit. Hæc ſunt verba Hadriani: *Sed quia non ſatis idonea videntur & matura noſtris, & huic ſanctæ ſedi condigna*, id eſt, Geſta Synodalia habita contra Hincmarum, *donec ad hanc ſanctiſſimam & Apoſtolicam, quam appellauit, Sedem, ſpatium habeat veniendi; ideo veniat; & oſtenſis ſibi literis quas nobis miſiſtis, & libello continenti ſeriem Synodi, libellulo etiam Cleri & plebis Laudunenſis proclamationem continenti, ſi adhuc juſtam putauerit habere proclamationem, aſſerens ſe injuſtè damnatum: Tum electis judicibus, non tamen eo priùs in gradu reſtituto, aut ex latere noſtro directis Legatis cum auctoritate noſtra, refricentur quæ geſta ſunt, & negotia in quæ orta ſunt prouincia canonicè terminentur. Quòd ſi venire detrectauerit; clareat quod idem ipſe dederit locum damnationis in ſemetipſum; nec ſacer ordo differendo moram patiatur, vel detrimentum.*

Epiſt. 29. Hadr. II ad Carolum Regẽ. Tomo III. Concil. Gall.

VII. Ad majorem autem probationem hujus ſecundæ regulæ Epiſcoporum Gallicanorum, cauſam videlicet in prouincia retractandam fuiſſe, ſi ſummus Pontifex appellationem admitteret, adferã exemplum Ebbonis Archiepiſcopi Remenſis. Fuerat is Depoſitus anno DCCC. XXXV. vt ſuprà retuli. Vndecim verò pòſt annis, Imperator Lotharius, odio aduersùs Carolum Regem fratrem ſuum, à Sergio Pontifice Reſcriptum impetrauit, quo cauſa Ebbonis retractari jubebatur. Ac tametſi magna eſſet ejus gratia, quòd Roma ejus imperio pareret; nihil tamen aliud obtinuit, quàm vt negotium in prouincia retractaretur coram Legatis quos Sergius apud vrbem Treuerenſem miſſurus erat ad Imperatorem. Sanè Ebbo dein abſtinuit à proſecutione hujus negotij. Sed hanc delegationem factam eſſe docet epiſtola Synodi Tricaſſinæ ad Nicolaum I. ſcripta anno DCCC. LXVII. qua eum Synodus certiorem fecit eorum quæ acta fuerant in cauſa Ebbonis. *Lotharius Imperator*, inquit Synodus, *epiſtolas à Sergio Papa exegit pro refricando judicio de Ebbonis abjectione, quaſi diſcordia eſſet in Remenſi Eccleſia pro ejus ordinatione. Vnde idem Papa Domno Carolo, ſed & Guntbaldo Archiepiſcopo, & eidem Hincmaro literas miſit, vt cùm poſt diem ſanctæ Reſurrectionis Miſſos ſuos in ſeruitium Imperatoris mitteret, Treuiris cum Epiſcopis ad hanc diſcordiam ſopiendam conuenire ſtuderent.*

VIII. Ad probandam autem vtramque regulam, vtar etiam teſtimonio Hincmari ad Nicolaum Papam ſcribentis: *Hinc juxta Sardicenſe Concilium*, inquit, *ſummus primæ & ſanctæ ſedis Romanæ Pontifex pro examinis renouatione ad ſe reclamantis & refugientis cum ſua clamatione dejecti prouincialis Epiſcopi, non ſtatim ſingularitate priuilegij & auctoritatis ſuæ reſtituit: ſed remittens eum ad prouinciam vbi cauſa patrata fuerat, —— aut finitimis Epiſcopis dignatur ſcribere, aut è latere ſuo mittit qui habentes ejus auctoritatem præſentes cum Epiſcopis judicent, & diligenter cauſam inquiſitam definiant.*

Ap. Flodoard. lib. 3. Hiſt. Rem. c. 23.

CAPVT XXIII.

Synopſis.

I. Contendebant præterea Epiſcopi Gallicani, appellari non poſſe à judicibus electis, etiamſi ij electi eſſent poſt appellationem. Et Gallorum deſiderio contradixit Nicolaus I. in cauſa Rothadi Epiſcopi Sueſſionenſis. Narratur hiſtoria Depoſitionis Rothadi.

II. Dejectionis ejus certior factus Nicolaus, excanduit, præſertim quòd intelligeret ordinatum fuiſſe in loco ejus Epiſcopum, ſpreta appellatione. Itaque ad Hincmarum ſcripſit, non occultis doloris indiciis; adeo vt ſuſpenſionem à diuinis intentauerit.

III. Synodi Acta confirmaturum ſe negat Nicolaus, donec Rothadus fuiſſet auditus. Tum iraſcitur ob Depoſitionem Rothadi peractam poſt appellationem. Scribendum autem fuiſſe ad ſummum Pontificem, tametſi appellatum non fuiſſet, vt cognoſci poſſet an is cauſam retractari vellet. quod contrarium eſt canoni Sardicenſi.

IV. Canones violatos ait ex eo capite, quòd Epiſcopus in loco Rothadi fuerit ordinatus, poſt appellationem. Epiſcopi verò excipiunt, eum poſt appellationem, expetiſſe judicium Epiſcoporum. Quid dein actum à Nicolao.

V. Temperata dein fuit excandeſcentia Nicolai. Poſtulat vt aut Epiſcopi Rothadum reſtituant, aut aliquos Romam mittant queis coram judicium renouari poſſit apud Apoſtolicam Sedem.

VI. Hinc occaſionem ſumpſit Hincmarus ſcribendi celebrem illam epiſtolam ad Nicolaum: in qua euulgantur quinque arcana Epiſcoporum Gallicanorum, quoad Depoſitiones Epiſcoporum. Explicantur regulæ illæ.

VII. Pallium interdum tribuebatur Epiſcopis, tametſi Metropolitani non eſſent. Hi verò contendebant, ſibi quoque competere priuilegium exemptionis à juriſdictione Synodorum. Verùm exemptio illa non derogabat auctoritati Synodorum. Pallium autem concedi nemini poterat, ob exemptionem illam, abſque conſenſu Regis & Epiſcoporum Gallicanorum.

VIII. Gregorij igitur IV. & Leonis IV. Conſtitutiones in vſum receptæ non erant in Gallia; cùm id quod diù antè ab eis conſtitutum fuerat in gratiam omnium Epiſcoporum, ab Hadriano tribuatur Actardo Epiſcopo Nannetenſi tanquam priuilegium, ratione Pallij.

IX. Magni momenti ſunt verba Hincmari, ex quibus quinque illæ Gallorum regulæ colliguntur.

X. Galli pertinaciter contendunt appellari non poſſe à judicibus electis, contrà tendente Nicolao Papa. Mirabile temperamentum Hincmari.

XI. Ruituram prorsùs Eccleſiaſticam diſciplinam ſcribit ad Nicolaum Hincmarus, ſi ſententia aduersùs Rothadum à judicibus electis lata infringatur.

I. PRÆTER duas regulas Epiſcoporum Gallicanorum à nobis propoſitas capite ſuperiori, tertia quoque prorsùs animosè propugnabatur à noſtris; non poſſe nimirum Epiſcopum damnatum prouocare à judicibus electis, tametſi ij electi eſſent poſt appellationem interpoſitam ad Apoſtolicã Sedem. Sed fatendum eſt, ſummos Pontifices ſe ad hanc regulam non accommodaſſe, licèt alias deuoraſſent. Contrà, Nicolaus I. ei apertè contradixit in cauſa Rothadi Epiſcopi Sueſſionenſis. Varia ei crimina objecta fuerãt in Synodo habita in Conuicino villa propter Syluanectum anno DCCC. LXIII. in primis verò Depoſitum ab eo Preſbyterũ injuſtè, diſſipata bona Eccleſiæ, oppigneratũ calicem aureum, ſpretas Metropolitani monitiones. Cùm autem in eo res eſſet, vt ſententiam jamjam in eum ferenda eſſet, prouocauit ad Sedem Apoſtolicam, prorogaríque tantiſper judicium obtinuit, donec ipſe Romam acceſſiſſet. Interim ſchedulam porrexit nonnullis Epiſcopis Synodi, eorum opem implorans. quam ſchedulam ſic interpretatus eſt Hincmarus, quaſi Rothadus ad judices electos prouocaret. Itaque Rex Synodum tranſtulit ad ſuburbium Sueſſionenſe, vbi accuſator quoque ſex Epiſcopos elegit, quos judices eſſe cupiebat. Epiſcopi verò ad quos Rothadus ſcripſerat, tum etiam ſex qui ab accuſatore electi erant, eum Deponunt, ac ſtatim Epiſcopum alium in loco ejus ordinant. ipſe verò in exilium pulſus, in monaſterium projectus eſt.

II. Dejectionis ejus certior factus Papa Nicolaus, excanduit; præſertim cùm intelligeret ordinatum fuiſſe in loco ejus Epiſcopum, ſpreta appellatione. Statim itaque ad Hincmarum ſcribit, vt famæ & ſedi ſuæ Rothadum reſtituat intra

ſpatium triginta dierum, poſtquàm hanc epiſtolam receperit; vel ſi ſententiam exiſtimet eſſe juſtam, aut ipſe Romam veniat, aut Legatum mittat, vt jus partium agnoſcere poſſit Pontifex. Quòd ſi obedire contempſerit Hincmarus; eum Nicolaus à *Miſſarum ſolemniis celebrandis* ſuſpendit.

III. Interim ſynodi Syluanectenſis Acta Romam deferuntur ab Odone Epiſcopo Beluacenſi: quæ confirmaturum ſe negat Pontifex, (id enim poſtulabatur) donec auditus fuiſſet Rothadus. In epiſtola autem ſcripta ad ſynodum, ſignificat grauiſſimam offenſionem ſibi concitatam eſſe ex eo quòd Rothadus Depoſitus ſit, nulla ratione habita appellationis ab eo interpoſitæ ad Apoſtolicam Sedem. Ait verò, ſecundùm canones Sardicenſes permiſſam eſſe appellationem. Ac tametſi Rothadus non appellaſſet, eam tamen juxta canones illos incubuiſſe neceſſitatem, vt ad ſummum Pontificem ſcribendum fuerit; quò ſciri ac cognoſci poſſet, an is cauſam retractari vellet, ac judices ea de cauſa dare. Sed heic obiter adnotandum eſt, Nicolai mentem in hac vltima clauſula contrariam eſſe canoni Sardicenſi; qui neceſſitatem ſynodo non imponit mittendi Acta ad ſummum Pontificem, niſi in caſu appellationis, vt dein ipſe judicare poſſit an judicium ſit renouandum.

IV. In epiſtola verò XIX. ad Hincmarum, manifeſtè peccatum eſſe ait ab Epiſcopis aduersùs Canones, eò quòd poſt appellationem Rothadi, alium Epiſcopum in loco ejus ordinauerant. Et quoniam Epiſcopi excipiebant, eum poſt appellationem ad Apoſtolicam Sedem, Epiſcoporum judicium expetijſſe; reponit Nicolaus, ex Rothadi ore intelligendum eſſe, quænam ipſi mens tunc fuerit. Quamobrem eis præcipit, vt duo vel tres ex iis veniant ad Sedem Apoſtolicam, vel vicarios ſuos mittant, Rothadúmque adduci faciant, vt partium jura intelligi poſſint. Quòd ſi intra tringinta dierum ſpatium à die receptionis hujus epiſtolæ paritum non fuerit, eos ſuſpendere ſe ait à *Miſſarum ſolemniis celebrandis*. Declarat autem, ſe, ſi illi moras nectant, ad Rothadi abſolutionem proceſſurum: *Ipſum quidem Rothadum à nobis*, inquit, *Apoſtolicæ Sedis more, à damnationis vinculo fore ſoluendum.* Vt autem Epiſcopos in partes trahat, eorum quoque intereſſe ait vt negotium illud ea ratione terminetur. Priuilegia enim Apoſtolicæ Sedis multùm valere ad propulſandas injurias quas Epiſcopis fortè inferri contingit. quod enim nunc Rothado accidit, poſſe ſtatim vnicuique eorum euenire. Adferam autem ipſa verba Nicolai: *Priuilegia Sedis Apoſtolicæ, tegmina ſunt, vt ita dicam, totius Eccleſiæ Catholicæ. Priuilegia, inquam, hujus Eccleſiæ, munimina ſunt circa omnes impetus prauitatum. Nam quod Rothado hodie contigit, vnde ſcitis quòd cras cuilibet non eueniat veſtrum? Sic Apoſtolus admonet, dicens: Qui putat ſe ſtare, videat ne cadat. Quod ſi contigerit, vt verbis vtamur propheticis, ad cujus, rogo, confugietis auxilium?*

Epiſt. XX. ad Epiſc. ſyn. Syluan.

V. Ex hac porrò epiſtola conſtat temperatam jam tum fuiſſe excandeſcentiam Nicolai: qui paulò commotior, Rothadum reſtitui juſſerat, ſcriptâ ad Hincmarum epiſtolâ, quòd dejici non potuiſſet pendente appellatione. Nam in poſteriore iſta ad Epiſcopos ſynodi Syluanectenſis, quæ ſcripta non eſt imprudenter, ſed poſt maturam deliberationem, declarat non cogitare ſe de reſtituendo Rothado, niſi poſtquàm conſtiterit nolle eos Romam accedere, aut vicarios mittere, pro retractanda ejuſdem Epiſcopi cauſa.

Itaque poſt epiſtolas Nicolai ad Synodum, ad Regem, & ad Hincmarum ſcriptas, Rothadus monaſterio egredi juſſus eſt. Papa verò ad eum dein ſcripſit, vt ſi ſe non exiſtimet habere bonam cauſam, abſtineat à profectione in Vrbem. ſe enim Epiſcopis ſcripſiſſe, gratam ſibi fore reſtitutionem ejus, ſi ipſi ita cenſuerint. vel aliquos ex ipſis Romam mittant, queis coram judicium renouari poſſit apud Apoſtolicã Sedem.

Nicol. ep. 14. ad Rothadum.

VI. Hinc occaſionem ſumpſit Hincmarus ſcribendi ad Nicolaum eam epiſtolam, quæ apud Flodoardum extat in libro III. Hiſtoriæ Remenſis cap. XIII. in qua euulgantur quinque arcana Epiſcoporum Gallicanorum, quoad Depoſitiones Epiſcoporum. Primùm enim docet, ſynodis comprouincialibus juxta canones Nicænos & aliorum Conciliorum ac Decreta Pontificum Romanorum competere jus definiendi omnes cauſas Epiſcoporum vel Clericorum, neque neceſſariũ eſſe vt ob eas ſummus

Pontifex adeatur. Tum ſi quid dubietatis emerſerit in judicus Epiſcoporum, id eſt, ea cauſa incidat, quæ definita non ſit in Canonibus, & quæ propterea definiri nequeat in ſynodo vnius vel plurium prouinciarum, accedendum eſſe ad diuinum oraculum, id eſt, ad Sedem Apoſtolicam. Tertiò; Epiſcopum, poſtquàm depoſitus fuerit, appellare poſſe, ſi velit, Epiſcopum Eccleſiæ Romanæ; id eſt, ejus appellationem admitti non poſſe antè quàm judicatus ſit, & à gradu ſuo dejectus in ſynodo prouinciali, juxta Concilium Sardicenſe. Tum verò renouandum eſſe judicium, ſi Romanus Epiſcopus juſſerit renouari. Quartò; Appellari prorsùs non poſſe à ſententia Epiſcoporum, quos judices elegerint accuſator & reus. Quintò; Metropolitanos, qui Pallium à ſummo Pontifice receperunt, judicandos non eſſe ab Epiſcopis prouincialibus abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ, quemadmodum à Leone Papa decretum eſt. Axioma illud non receptum erat abſolutè in Gallia; vt adnotatum eſt ſuperiùs, quum relata ſunt exempla Metropolitanorum dejectorum. Veruntamen certum eſt, potuiſſe Papam, ſi ita exiſtimaret, ſibi reſeruare judicium Metropolitanorum; vt ſuprà vidimus factitatum à Celeſtino, Leone, & Hilaro. At Hincmarus, vt ſatis Pontifici faceret, & vt ſibi, qui Metropolitanus erat Remenſis, patrocinaretur, regulam illam inuehere conatus eſt.

VII. Interdum autem Epiſcopis, contemplatione meritorum, Pallium à Sede Apoſtolica tribuebatur, tametſi illi non eſſent Metropolitani. Hi verò contendebant, ſibi quoque competere priuilegium exemptionis à juriſdictione ſynodorum; vt patet ex Theodulfo Aurelianenſi Epiſcopo, qui ſub Ludouico Pio depoſitus fuit. Ait enim:

Solius illud opus Romani Præſulis extat,
Cujus ego accepi Pallia ſancta manu.

Attamen ſi penitiùs introſpiciamus priuilegium quod vnà cum Pallio Hadrianus II. conceſſit Actardo Epiſcopo Nannetenſi anno DCCC. LXVIII. facilè deprehendemus illud coërceri ad caſum appellationis vel recuſationis, exemptionem verò illam non derogare auctoritati ſynodorum. Præterea concedi Pallium nemini poterat abſque conſenſu Regis & Epiſcoporum Galliæ, ob exemptionem illam à juriſdictione. Hæc ſunt Hadriani verba ad eundem Actardum Epiſcopum Nannetenſem: *Nulius Metropolitanorum Antiſtitum vel ceterorum Epiſcoporum in controuerſia criminis, ſi ſedem appellaueris Apoſtolicam, vel ejus ſpeciali expetieris audiri vel diſcuti fortaſſis examine, præſumat de te proferre, non noſtro præmiſſo decreto, judicium; ſed Apoſtolicæ Sedis tantùm reſeruaris examinandus vel judicandus incunctanter arbitrio.*

VIII. Ceterùm ex his Hadriani verbis petitur validiſſimum argumentum ad probandum Conſtitutiones Gregorij IV. & Leonis IV. receptas tum non fuiſſe in Gallia; cùm id quod triginta antè annis conſtitutum fuerat in gratiam omnium Epiſcoporum, nimirum vt ſi Sedem Apoſtolicam appellauerint, eorum judicio ſuperſedeatur, nunc ab Hadriano tribuatur Actardo vt priuilegium, contemplatione Pallij.

IX. Magni autem momenti ſunt verba Hincmari, ex quibus quinque illæ regulæ colliguntur: ideóque operæ pretium fuerit ea referre. Ap. Flodoard. lib. 3. Hist. Rem. c. 11. *I. Abſit enim à nobis vt Priuilegium primæ & ſummæ ſedis ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Pontificis pro ſic paruo pendamus, vt controuerſias & jurgia tam ſuperioris quàm etiam inferioris ordinis, quæ Niceni & ceteri ſacrorum Conciliorum canones, & Innocentij atque aliorum ſanctæ Romanæ ſedis Pontificum Decreta, in ſynodis prouincialibus à Metropolitanis præcipiunt terminari, ad veſtram ſummam auctoritatem fatigandam ducamus. II. At ſi fortè de Epiſcopis cauſa nata fuerit, vnde certa & expreſſa in ſacris regulis non habeamus judicia, & ob id in prouinciali vel in comprouinciali nequeat examine definiri; ad diuinum oraculum, id eſt, Apoſtolicam Sedem, nobis inde eſt recurrendum. IV. Si etiam de majoribus cauſis à prouinciali Epiſcopo ad electorum judicium non fuerit prouocatum, III. Et in aliqua cauſa idem Epiſcopus fuerit judicatus, id eſt, à gradu ſuo in comprouinciali ſynodo dejectus, & putat ſe bonam cauſam habere, & appellauerit qui dejectus eſt, & confugerit ad Epiſcopum Romanæ Eccleſiæ, —— ad illius diſpoſitionem ſecundùm ſeptimum Sardicenſis Concilij capitulum renouabitur examen. V. Nam de Metropolitano per ſacras regulas conſtituto, qui ex antiqua conſuetudine ab Apoſtolica ſede Pallium accipit;*

ſicut Leo ad Anaſtaſium, quod & Nicænum Concilium innuit, & ceteri Romanæ Sedis Pontifices in Decretis ſuis ex ſacris Canonibus monſtrant, ſedis ipſius Pontificis etiam ante judicium eſt ſententia præſtolanda.

X. Tanta autem erat Eccleſiæ Gallicanæ peruicacia quoad quartum caput harum regularum, vt cùm ipſa juxta canones Africanos contenderet admittendam non eſſe appellationem à ſententia judicum electorum, videret tamen Nicolaum multùm vrgere vt Rothadus Romam adduceretur, quò Epiſcopi mitterent vicarios, queis coram cauſa retractaretur; ea erat, vt dixi, Epiſcoporum Gallicanorum in hoc capite peruicacia, vt temperamentum quæſiuerint, quò vtrorumque jura ſalua & illibata permanerent. Hincmarus enim ſcribit, juſtum eſſe vt Rothadus Romam proficiſcatur, quandoquidem ita jubebat ſummus Pontifex; cùm æquum prorsùs ſit vt quilibet Epiſcopus ab eo vocatus Romam accedat, niſi legitima excuſatione præpediatur: Tum æquum pariter eſſe, vt Epiſcopi illuc mittant vicarios ſuos, cùm id ſummo Pontifici placeat. in quo ſatisfacit dignitati Sedis Apoſtolicæ. Sed tamen eos limites præſcribit poteſtati ſuorum vicariorum, vt manifeſtè appareat eum prouidere voluiſſe ne quid detrimenti caperent jura canonica Eccleſiæ Gallicanæ. Neque enim eos mittit vt accuſatores, aut ad conuincendum Rothadum; ſed vt repellant accuſationes impactas Epiſcopis Gallicanis, ac ſi debitam Apoſtolicæ Sedi reuerentiam contemnere viderentur, repudiata Epiſcopi illius appellatione; tum etiam vt Nicolao ſuppliciter ſignificent judicatum ab illis fuiſſe Rothadum, qui ad judicium electorum prouocauerat, juxta canones Africanos & Decreta ſancti Gregorij. Hæc ſunt verba Hincmari in epiſtola ad Nicolaum: *Cum quo*, id eſt, Rothado, *quia vobis placet, cui cuncta bona placent, mittimus vicarios noſtros; non vt accuſatores, ad confligendum; ſed vt à Rothado, atque à vicinis noſtris, qui cauſam pleniter ac veraciter aut neſciunt, aut ſcire non volunt, accuſati; quòd non in contemptum Sedis Apoſtolicæ appellantem Rothadum ſecundùm Sardicenſes canones Sedem Apoſtolicam; ſed eum qui ad electorum judicium de certis capitulis prouocauit, juxta Carthaginenſes & Africanos canones, ac Decreta B. Gregorij, regulariter judicauimus, veſtræ ſummæ auctoritati humiliter intimandum.*

XI. Demum Hincmarus orat Nicolaum, vt rationem habeat canonis Carthaginenſis, qui vetat appellari à judicibus electis, tametſi ij duodecim non eſſent; cùm præſertim in cauſa Rothadi, integer ex conſenſu partium fuerit judicum numerus, à quibus dein lata ſententia eſt. Quòd ſi ea ſententia infringatur; peſſumdari hoc vnico facinore auctoritatem Metropolitanorum, funditus euerti vigorem Eccleſiaſticæ Diſciplinæ, & judicia Synodorum in contemptum abitura, etiam apud laïcos. Vtcunque ſe res habeat; ſi poſt monitiones illas, Papa ex ſpeciali gratia, & intuitu miſericordiæ, Rothadum reſtituere velit, nolle ſe auctoritati ejus obſiſtere. malle enim ſe credere multa Nicolao reuelata eſſe, quæ aliis ſunt abſcondita & occulta.

CAPVT XXIV.

Synopſis.

I. Rothadus à Nicolao Papa reſtitutus eſt in integrum. Intentata autem Hincmaro Depoſitionis pœna, ſi reſtitutionis executionem impediat. Vult tamen, vt ſi quid Rothado objicitur, accuſatio peragatur apud Apoſtolicam Sedem.

II. Regulam prorsùs nouam inuehere conatur Nicolaus; ſynodum nempe prouincialem non poſſe deponere Epiſcopum, etiamſi Apoſtolicam Sedem non appellauerit, expectandáque eſſe mandata ſpecialia ſummi Pontificis.

III. Contendebat Nicolaus, judicia Epiſcoporum inter majores cauſas *numerari. quod negabant Galli. Vrget Nicolaus interrogatque, quænam tandem cauſæ ſint majores, ſi judicia Epiſcoporum in eum cenſum referenda non ſunt.*

IV. Non contradicit Nicolaus Gallorum regulæ, qui aiebant prouocari non poſſe à judicibus electis. Sed obliquè agens, ait ei locum eſſe non poſſe in cauſa Rothadi, illum enim non appellaſſe judices electos. quod verum eſt.

V. Rothadus itaque ſedem ſuam recepit. Sed tamen Galli non diſceſſerunt à

regulis ſuis. Probatur ex Hincmaro: qui ſynodi judicium contendit non fuiſſe caſſatum; ſed Rothado humiliter poſcenti veniam ab Apoſtolica Sede datam. Synodum verò Gallicanam his decretis paruiſſe, vt præcipiunt antiquæ regulæ.

VI. Galli optimo jure contendebant, appellari non poſſe à judicibus electis. Nicolai tamen deſiderium conſentaneum prorsùs rationi erat. Rothadus enim non appellauerat expreſsè Iudices. Præterea pendente appellatione, nihil tentari debuit, inconſulta Sede Apoſtolica.

VII. Certa eſt regula, appellari non poſſe à judicibus electis. Cui & Romani Pontifices aſſentiuntur. Apud Græcos, vetita erat appellatio à ſententia judicum electorum.

VIII. Appellari non poſſe à judicibus electis exiſtimabat ætas D. Bernardi.

I. ROMAM itaque profectus Rothadus Epiſcopus Sueſſionenſis, juxta præceptum Nicolai, illic ſemeſtre integrum commoratus eſt, aduentum vicariorum Epiſcoporum expectans. Sed cùm illi ſe per literas excuſaſſent, eo prætextu, quòd Italia vndique obſepta eſſet armis hoſtium, ſignificaſséntque prætera impoſitam ſibi non fuiſſe curam accuſandi Rothadum; Nicolaus congregato Romæ Concilio anno DCCC. LXV. Rothadum in eum ſtatum reſtituit, in quo erat ante ſententiam excommunicationis & depoſitionis in illum latam. Tum Regem Carolum Caluum orat, vt Decreti hujus executionem protegat, Epiſcopúmque illum reſtitui jubeat. Hincmarum verò objurgans, Depoſitionis pœnam intentat, ſi Decreti hujus executionem impediat. Declarat tamen eam ſibi mentem eſſe, vt ſi quid Rothado objicitur, accuſatio inſtitui & peragi poſſit apud Apoſtolicam Sedem.

Nicol. ep. 44. ad Carolum.

II. Sed in primis conſideranda eſt epiſtola Nicolai ad Epiſcopos Gallicanos; in qua rationem reddit eorum quæ à ſe geſta erant in cauſa Rothadi. Et tamen cùm contemni & atteri turpe ac ſordidum arbitraretur, ac vlciſci vellet auctoritatem ſuam, quam in eo violatam eſſe exiſtimabat quòd Epiſcopi dejecti appellationem admittere nollent judices, regulam inuehere conatur non ſolùm canonibus receptis & deceſſorum ſuorum praxi contrariam, ſed etiam variis ſuimet conſtitutionibus in ſuperioribus epiſtolis contentis. Itaque regula ab eo propoſita, pompæ nimirum plena, eſt hæc: Synodum prouincialem non poſſe deponere Epiſcopum, etiamſi Apoſtolicam Sedem non appellauerit, expectandáque eſſe mandata ſpecialia ſummi Pontificis. Diſerta in eam rem ſunt verba ejus in ea quam diximus epiſtola ad Epiſcopos Gallicanos: *Etſi Sedem Apoſtolicam nullatenus appellaſſet, contra tot tamen & tanta vos Decretalia efferre ſtatuta, & Epiſcopum inconſultis nobis deponere, nullo modo debuiſtis.* Idipſum antea viua voce dixerat in Sermone quem habuit in Concilio Romano, cujus hæc ſunt verba: *Quanquam etſi nunquam prouocaſſet, nunquam omnino præter ſcientiam noſtram deponi debuerit: quia ſacra ſtatuta, & veneranda decreta, Epiſcoporum cauſas, vtpote majora negotia, definiendas cenſuræ mandarunt.* Decreta autem vnde jus ſuum repetit Nicolaus, non alia ſunt, quàm ea quæ extant in Collectione Iſidori Mercatoris; quorum ipſe veritatem propugnauit in epiſtola aduersùs Hincmarum, qui dixerat eas epiſtolas in Codicem Canonum non eſſe relatas.

III. Addit autem Nicolaus, majores cauſas definiri non poſſe *ſine cenſura Sedis Apoſtolicæ*, vt ait ſanctus Leo, & judicia Epiſcoporum inter *majora negotia* numerari. quod Galli concedere nolebant. *Sed dicitis*, inquit, *judicia Epiſcoporum non eſſe majora negotia.* Nihil autem aliud reponit, quàm eas hauddubiè cauſas eſſe majores, quòd Epiſcopi primum gradum obtineant in Eccleſia eorúmque judicia ad ſe eò majori de cauſa pertinere, quòd etiam cauſas Clericorum inferioris ordinis, *cùm tempus vel res exegerit*, judicare poteſt, juxta auctoritatem Innocentij in epiſtola ad Victricium, quem laudat; cujúſque nos genuinum ſenſum aperuimus in capite XIII. hujus libri. Quoniam verò Hincmarus ſcripſerat ad Nicolaum, cauſas Metropolitanorum judicari non poſſe inconſulta Sede Apoſtolica; ait Nicolaus, nullum ſe diſcrimen quoad hoc conſtituere inter Metropolitanos ac reliquos Epiſcopos. Demum graui interrogatione Gallicanos Epiſcopos vrget Nicolaus; quærítque, quænam tandam ſint majora

negotia

tandem ſint majora negotia Sedi Apoſtolicæ reſeruata, ſi judicia Epiſcoporum in eum cenſum referenda non ſint. cui interrogationi jam ſatisfactum eſt in eodem capite XIII. hujus libri.

IV. Quantum autem ad objectionem Gallorum, qui aiebant licitum non eſſe prouocare à ſententia judicum electorum, ei non contradicit apertè; ſed obliquè agens, oſtendit locum ei eſſe non poſſe in cauſa Rothadi. illum enim non appellaſſe judices electos. Sanè Rothadus nonnullis Epiſcopis ſcripſerat, vt eorum opem imploraret, non certè in præſens, ſed poſtquàm Summus Pontifex præcepiſſet cauſam retractari in prouincia. Interim verò neque numerum judicum expreſſerat; neque declarauerat renuntiare ſe appellationi ad Apoſtolicam Sedem, quò cauſam judicari ſineret ab Epiſcopis electis. Contrà, perſtitit poſtea in appellatione, quando damnatus eſt à prætenſis judicibus. Ait deinde Nicolaus, eum, poſtquàm Apoſtolicam Sedem appellauerat, non potuiſſe prouocare ad auctoritatem Romana minorem & inferiorem. Vnde colligi poteſt, hæſuram illi fuiſſe aquam, niſi appellatio ad Sedem Apoſtolicam anteceſſiſſet ſententiam judicum electorum. Demum magna animi perturbatione & indignatione commotus, regulam allegat à me prolatam ſuperiùs in §. II. hujus capitis.

V. In vim autem hujus judicij, Rothadus ſedem ſuam recepit. At Epiſcopi tamen Gallicani non diſceſſerunt à regulis ſuis; vt conſtat ex reſponſione Hincmari ad Epiſcopum Laudunenſem, qui ei exprobrauerat in irritum ab Apoſtolica Sede miſſam eſſe ſententiam in Rothadum latam. Ait enim Hincmarus, judicium Synodi, quod latum fuerat & in executionem miſſum juxta Canones, ab Apoſtolica Sede non fuiſſe caſſatum; ſed Rothado humiliter poſcenti veniam ab ea ſede datam, multis pro eo rogantibus. Papam verò flecti ſe paſſum eſſe; quòd Legati Epiſcoporum, qui cauſas judicij lati ſecum adferebant, Romæ ſe non ſtitiſſent, prohibiti nimirum fauces Alpium tranſire. Synodum verò Gallicanam hoc Sedis Apoſtolicæ Decretum reuerenter ſuſcepiſſe, quemadmodum præſcriptum eſt in antiquis regulis. Atque id eò magis obtinere debuiſſe, quòd jam vita exceſſiſſet ille qui in loco dejecti ordinatus fuerat; & remoto obſtaculo, ſatius fuiſſe pacem quàm bellum amplecti, præſertim cùm frater damnatus ad meliorem frugem ſe jam recepiſſet. Hæc compendio perſtringere placuit, quæ fuſiùs extant apud Hincmarum in capite V. Opuſculi LV. Capitulorum; in quo hæc quoque verba habentur: *Noſtrum judicium per regulas executum Sedes Apoſtolica non caſſauit: ſed Rothado, qui ad eam fecit confugium, humiliter poſcenti (quoniam Legati noſtri, qui cauſam ejus examinauimus, cum literis, ſicut præcipiunt Canones, priùs non venerunt, cluſas*, id eſt, fauces & tranſitus Alpium, *tranſire prohibiti) ſolatij benignitatem impendit.*

VI. Quòd ſi mihi ſententiam quoque meam proferre liceat inter tantos viros, liberè dicam quid mihi in mentem venerit. Itaque exiſtimo, Gallicanos optimo jure contendiſſe appellari non poſſe à judicibus electis; Nicolai verò deſiderium rationi prorsùs conſentaneum fuiſſe in hac facti ſpecie. Nam poſtulatio judicum electorum, quam iſti contendebant factam fuiſſe à Rothado, non erat expreſſa, quandoquidem alium ſenſum recipere poterat. Præterea appellatio ad Apoſtolicam Sedem, quæ facta antè fuerat, cuique Synodus Gallicana conceſſerat, prohibebat quodam modo ne quid Epiſcopi definirent inconſulta Sede Apoſtolica; præſertim cùm reus in appellatione perſtiterit, quando ſententia aduersùs illum pronuntiata eſt.

VII. Attamen, vt dixi, conſilio Gallorum prorsùs fauebat regula generalis quæ conceptis verbis extat in canone Carthaginenſi, cujus auctoritas recepta erat in Occidente. Quin & Hadrianus ipſe in Epitome Canonum, hunc quoque Carthaginenſem deſcripſit: *Item vt à judicibus conſenſu partium electis non appelletur.* Sanè Eccleſia Gallicana inſuper habuit has vltimas Nicolai epiſtolas, quæ politiam canonicam in regno receptam ex eo capite peſſumdabant quòd pronuntiarent nullum Epiſcopum poſſe deponi inconſulta Sede Apoſtolica. Ita-

que perſtitit eadem Eccleſia in obſeruatione trium regularum ſuprà adductarum in capitibus XXII. & XXIII. hujus libri : quas dein inuiolatas præſtitit Hadrianus II. anno DCCC. LXXI. id eſt , ſexennio poſt epiſtolas Nicolai, adeo vt etiam cauſas definiri voluerit *per judicium electorum*. Græci verò , in quorum Collectione deſcripti ſunt canones Carthaginenſes , nequaquam ambigunt quin vetita prorsùs ſit appellatio à ſententia judicum electorum; vt obſeruant Zonaras , Balſamo , & Matthæus Blaſtares, qui ad confirmandam hanc deciſionem laudant libros Baſilicon.

VIII. Adeo autem inualuerat apud Gallos hæc opinio , appellari nimirum non poſſe à ſententia judicum electorum , vt etiam æuo Diui Bernardi perſuaſum omnibus fuerit id non licere. Scribens enim ſanctus ille vir ad Innocentium II. Papam, de cauſa Abaïlardi, qui ob quædam doctrinæ capita in Concilio Senonenſi damnatus fuerat à judicibus electis, ait: *Appellauit ab electis judicibus. quod non putamus licere.* Epiſcopi tamen Gallicani ceſſerunt appellationi, *reuerentiæ causâ*, vt ait idem Bernardus in epiſtola ſequenti. Pace tamen tanti viri dixerim; eo caſu, quòd ageretur de Fidei debuiſſe cauſam illam per appellationem rei aut Relationem judicum deuolui ad Apoſtolicam Sedem. difficultas enim hæc ad *majora negotia* pertinebat.

Bernard. ep. 189.

CAPVT XXV.

Synopſis.

I. Galli tandem cedere Romanis coacti ſunt ſub initia tertiæ Regum ſtirpis, in cauſa Arnulphi Remenſis Archiepiſcopi. Caſtigatur Cardinalis Perronius , qui hìc agi putauit de Arnulpho Epiſcopo Aurelianenſi.

II. Violatæ fidei reus Arnulphus, cauſam dixit in Concilio Remenſi: vbi proditionem confeſſus coram duodecim judicibus , depoſitus eſt à Synodo.

III. Quæſitum eſt in Synodo , an competens illa eſſet ad judicandam cauſam abſque auctoritate ſummi Pontificis. Ad probandam neceſſitatem auctoritatis Romanæ, adducta ſunt epiſtolæ illæ apocryphæ Pontificum Romanorum. Pro Synodi verò poteſtate , allati canones Africani , Antiocheni , Niceni, & auctoritas B. Gregorij ; tum etiam exempla Ægidij & Ebbonis Archiepiſcoporum Remenſium.

IV. Receptæ tum non erant voluntariæ ceſſiones Epiſcopatuum. De formula confeſſionis Epiſcoporum reorum. Ea fiebat ſingillatim apud Confeſſores ; in auerſione autem apud Synodum. Aſſerentibus autem Confeſſoribus ejuſmodi peccatum fuiſſe admiſſum, quod pœna Depoſitionis plectendum eſſet , Depoſitio peragebatur.

V. De Depoſitione Ebbonis Archiepiſcopi Remenſis. Tres Epiſcopos elegit qui peccatorum ſuorum judices eſſent. Tum tres rurſum Epiſcopos confeſſionis ſuæ teſtes poſtulauit. qua peracta, depoſitus eſt.

VI. Arnulphus quatuor Confeſſores elegit; eiſque crimina ſua confeſſus , ſententia Synodi damnatus eſt: quoniam neque Papam appellauerat ante electionem judicum, neque poſtquàm ij electi erant.

VII. Exemplo Potamij Bracarenſis, & Ebbonis Remenſis , colligit Synodus canonicè deponi Arnulphum poſſe, & alium in loco ejus ordinari.

VIII. Arnulphus publicè profitetur , violatam à ſe fuiſſe fidem Regi debitam. Brochardus Comes petit , vt proditionis crimen expreſſè profiteatur. Interceſſit Arnulphus Epiſcopus Aurelianenſis , dicens confeſſionem nemini ſingillatim fieri debere niſi Presbyteris. Decernitur Arnulphi depoſitio.

IX. Subſcripſit is Actis ceſſionis Epiſcopatus. Indicatur diſcrimen eſſe inter Reſignationes quæ hodie fiunt ſine cauſa , & eas quæ tum fiebant ob crimen.

X. Ioannes XV. Epiſcopos hujus depoſitionis auctores ſuſpendit à diuinis. Gerbertus ait , obſequendum non eſſe huic ſuſpenſioni , quòd aduerſùs Canones decreta eſſet.

XI. Arnulphus reſtitutus eſt in alia Synodo Remenſi , ob eam ſolam cauſam, quòd depoſitus fuiſſet abſque conſenſu & auctoritate Sedis Apoſtolicæ. Probatur ex Gerberto.

I. REGVLA à Nicolao I. prolata, nullam nempe Depoſitionem

peragi poſſe abſque auctoritate Summi Pontificis, retenta fuit in Romana Sedei à qua Summi Pontifices non facilè diſcedebant, niſi ea inciderent tempora vt acriter aduersùm tendentibus concedere cogerentur. Itaqoe vniuerſum orbem hujus nouæ opinionis jugo colla ſubmittere coëgerunt, magnis illis nominibus veterum Pontificum ac Martyrum munitæ quæ extant in titulis apocryphariſ epiſtolarum ab Iſidoro collectarum, quarum auctoritati nemo cnntradicebat. Gallia quoque ipſa cedere tandem coacta eſt, ſub initia tertiæ Regum noſtrorum ſtirpis, in cauſa Arnulphi Remenſis Archiepiſcopi: qui cùm Metropolitanus eſſet, faciliùs patere potuit auctoritati Romanæ. Sed antequàm vltra progrediamur, obſeruandus heic eſt error Cardinalis Perronij: qui Arnulphum hunc Remenſem Archiepiſcopum confundit cum Arnulpho Epiſcopo Aurelianenſi, eúmque nominat Arnulphum Epiſcopum Aurelianenſem; cùm tamen certum ſit Archiepiſcopum illum cauſam dixiſſe vt reum, Epiſcopum verò Aurelianenſem ſediſſe inter judices.

II. Ex Actis Synodi Remenſis habitæ anno DCCCC. XCII. colligitur Arnulphom illum Lotharij Regis filium fuiſſe ex coocubina; Archiepiſcopúmque Remenſem factum fuiſſe beneficio Hugonis Regis, coi præſtiterat juramenrum fidelitatis. Et tamen violata fide data, portas vrbis Remenſis auuoculo Carolo aperuerat, qui armis regnum repetebar ab Hugone. Eam ob rem Hugo Synodnm Remenſem conuocauit: ad qnam vocarus Arnulphus, proditionem ſuam ac perjurium confeſſus eſt coram duodecim Epiſcopis, qoos Iudices & Confeſſores ſuos eſſe poſtulauit; iodignum ſe eſſe aiens Epiſcopatu, eóque ſpoliari perens. Verbis autem generalibus confeſſionem ſuam repetiit in Concilio, coram Rege & proceribus. Tum depunitur à Synodo: quæ pro eo vitam & membra à Rege impetrar.

III. Quæſitum eſt io Synodo, an competens illa eſſet ad judicandam haoc cauſam abſque auctoritate Summi Pontificis. Ad probandam neceſſitatem auctoritatis Romanæ, adductæ ſunt ſuppoſititiæ epiſtolæ Iulij, Damaſi, & aliorum Pnotificum. At parte ex alia duo quædam dicta ſunt. Primum; Regem ante hos vndecim menſes epiſtolam ſcripſiſſe ad Ioannem XV. Papam, qua ad eum deſcrebat querelam ſuam aduersùs Arnulphum, petebátque *formam judicij*, in quam etiam ſententiam ſcripſerant Epiſcopi Remenſes. ſed Ioannem nihil hactenus reſpondiſſe. Neceſſitate itaque adactùm Regem ad congregandam Synodum: quæ optimo jure poterat cognoſcere de accuſatione iſta, poſtquàm adeo manifeſtum erat Pontificem nolle cognitionem habere; ita quippe ſancitum in Canonibus, qui totam harum rerum auctoritatem tribuunt Synodis prouincialibus. Laudantur autem in eam rem canones Africani, itémque Antiocheni, Nicæni, & nonnulla loca ex epiſtolis Beati Gregorij; tum etiam exempla Ægidij & Ebbonis Remenſium Archiepiſcoporum, & interpretatio quam Hincmarus adhibuerat Canonibus & Decretis quæ io hac materia allegantur.

IV. Igitur conſtituta Concilij poteſtate; probatur auctoritate Conciliorum Toletanorum, proditionem in Principem crimen eſſe quod Depoſitionis pœna plecti debet. Ceterùm quod ſpectat ad cnnfeſſionem Arnulphi; adnotandnm eſt in anteceſſum, vt res iſta meliùs intelligatur, receptam tum temporis non fuiſſe voluntariam ceſſionem Epiſcopatus, ſine cauſſa legitima, veluti grauis infirmitatis, aut criminis capitalis quod Depoſitione puniri mos eſſet. Quoad crimina verò, neceſſarium erat ea probari magno teſtium numero fide dignorum, aut vt ea reus fateretur. Sed valida non erat confeſſio, niſi ſecundùm præſcriptas in jure formulas fieret: quam tamen cautiooe quadam adhibita fieri neceſſe erat, ſi fortè crimen capitale eſſet. Conſtituerat Leo, ſufficere pœnitentibus confeſſionem criminum ſolis Preſbyteris factam, neque neceſſarium eſſe vt ea ſcripto proderent. Videbat enim, quòd niſi ea neceſſitate exſoluerentur, eorum inimici puſſent eis creare vitæ periculum. Eo exemplo, Epiſcopi accuſati admittebantur ad confeſſionem ſuorum criminum; quam ſingillatim faciebant, nihil circumſtantium omittentes; & id quidem ooo coram vniuerſa

Synodo; ſed apud Epiſcopos electos, qui ad ſecretum erant adſtricti tanquam Confeſſores pœnitentis. Hunc autem agendi modum ad dignitatem ſuam vertebat Synodus, ad vitandam ſcilicet appellationem accuſati, quòd juxta canones Africanos damnato non liceat *ab electis judicibus prouocare.* Epiſcopi verò à reo electi, ab eo aſſumebantur tanquam judices, qui judiciariam ejus confeſſionem excipiebant, quæ fundamentum erat ſententiæ damnationis. Confeſſio porrò illa in auerſione ſcribebatur in Actis ceſſionis Epiſcopatus, quæ accuſatus ſcripto dabat; Confeſſores verò, id eſt, judices electi, pronuntiabant crimen illud, quod accuſatus fuerat confeſſus, pœnam Depoſitionis mereri.

V. Exemplo ſit Depoſitio Ebbonis Archiepiſcopi Remenſis: qui cùm anno DCCC. XXXV. in Synodo apud Theodonis-villam accuſatus fuiſſet à Ludouico Pio Imperatore, tres Epiſcopos elegit qui judices eſſent ſuorum peccatorum; coram quibus omnia confeſſus, remedium pœnitentiæ ab eis petiit, vt à functione Epiſcopali, cujus ſe indignum eſſe agnoſcebat, recederet. *Secundùm canonicam inſtitutionem elegit ſibi, per conſenſum Synodi, Epiſcopos judices peccatorum ſuorum, quos Canones electos appellant. De quibus ſcriptum eſt in Concilio Africano c. 63. vt ab electis judicibus prouocari non liceat.* Tum tres rurſum Epiſcopos confeſſionis ſuæ teſtes poſtulauit; quam ſcripto & viua voce per auerſionem confirmauit, dicens ſe indignum eſſe Epiſcopatu, ob ſua crimina. Poſt quæ damnatus fuit ab Epiſcopis, *dicentibus per ordinem omnibus, ſecundùm tuam confeſſionem ceſſa à miniſterio*; vt adnotauit Hincmarus in poſteriori opere aduersùs Gotheſcalcum cap. XXXVI. Ceterùm præter judices electos ad confeſſionem criminum, alij quoque eligi poterant ad ea conuincenda; aut pro judicandis quæſtionibus canonicis, cùm appellabatur à Metropolitano; quemadmodum vſurpatum eſt ab Hincmaro in Concilio Sueſſionenſi anno DCCC. LXIII.

VI. His poſitis, videmus in Actis Arnulphum quatuor Epiſcopos ſeu Confeſſores elegiſſe, & vnà cum iis ſeceſſiſſe *in cryptæ ſecretiorem partem.* Facta autem ab eo confeſſione proditionis, Confeſſores euocant alios Epiſcopos, eiſque annuntiant *Arnulphum cum lacrymis & gemitu ſua crimina ſub nomine confeſſionis declaraſſe, ſéque à Sacerdotali officio, quo hactenus indignè vſus fuerat, remoueri velle.* Tum eum omnes Epiſcopi hortantur, ſub pœna anathematis, ne quid aduersùs veritatem fateatur. nihilominus ille in confeſſione ſua perſtitit. Præterea ab eo poſtulant, vt Abbates & Clericos, qui in Synodo aderant, euocari ſinat, teſtes futuros ejus confeſſionis; ea tamen cautione, vt jurejurando aut anathemate injecto adigendi antea ſint ad ſponſionem ſilentij. quod impetratum eſt. His actis, Synodus exiſtimat deponi deinceps Arnulfum poſſe; quoniam neque Papam appellauerat ante electionem judicum, quod tamen potuerat, neque poſtquàm ij electi fuerant. Quo ſanè caſu rejicienda prorsùs fuiſſet ejus appellatio, cùm non liceat appellare à judicibus electis.

VII. Adfertur exemplum Potamij Archiepiſcopi Bracarenſis, in Concilio Toletano X. depoſiti, poſtquàm impudicitiam ſuam ſcripto confeſſus fuerat; itémque exemplum Ebbonis, qui crimen ſuum confeſſus eſt Epiſcopis quos ſibi Confeſſores elegerat. Vnde colligit Synodus Remenſis, canonicè deponi Arnulphum poſſe, & alium in loco ejus ordinari.

VIII. Reges Hugu & Robertus ejus filius ad Synodum veniunt *cum primoribus Palatij.* Arnulphus introducitur; & publicè profitetur violatam à ſe fuiſſe fidem Regi debitam. Tum Comes Brochardus poſtulat, vt is expreſsè fateatur proditionem, vt alius dein Epiſcopus canonicè ordinari poſſit in loco ejus. Interceſſit Arnulphus Epiſcopus Aurelianenſis, vetus Antiſtes, dicens confeſſionem nemini ſingillatim fieri poſſe niſi Preſbyteris, ſatiſque eſſe ſi reus crimen ſuum verbis generalibus publicè confiteatur. infidelitatis enim confeſſionem in auerſione factam ſufficere ad Depoſitionem. *Imò, inquit Pater Arnulphus, non eritis hodie pares Sacerdotibus, quibus ſolis pura debetur confeſſio* Vno verbo, decernitur Arnulphi Depoſitio. Quo facto, ſe in terram ille in modum crucis proſternens coram Regibus, eis cum lacrymis & ſingultibus ſupplicat

vt veniam ſibi tribuere velint. Archiepiſcopus verò Bituricenſis vitam & membra pro Arnulpho nomine totius Synodi petit à Regibus. quod ab eorum pietate conceſſum eſt.

IX. Arnulfus ſubſcripſit Actis ſuæ ceſſionis, ſecundùm formulam ab Ebbone prædeceſſore ſuo relictam: cujus heic verba deſcribam, vt inde appareat diſcrimen quod intercedit inter reſignationes Epiſcopatuum quæ nunc fiunt abſque cauſa, & eas quæ ætate illa fiebant ob crimen. *Ego Arnulfus quondam Remorum Archiepiſcopus, recognoſcens fragilitatem meam, & pondera peccatorum meorum, teſtes Confeſſores meos Siguinum Archiepiſcopum* (& alios duodecim, quos nominat) *conſtitui mihi judices delictorum meorum; & puram ipſis confeſſionem dedi, quærens remedium pœnitendi, & ſalutem animæ meæ, vt recederem ab officio & miniſterio Pontificali, quo me recognoſco eſſe indignum, & alienum me reddens pro reatibus meis, in quibus peccaſſe me ſecretò ipſis confeſſus ſum, & de quibus publicè arguebar; eo ſcilicet modo, vt illi ſint Teſtes alij ſuccedendi & conſecrandi in loco meo, qui dignè praeſſe & prodeſſe poſſit Eccleſiæ, cui hactenus indignus præfui. Et vt inde vlterà nullam repetitionem aut interpellationem auctoritate canonica facere valeam, manu propria mea ſubſcribens firmaui.*

X. At Depoſitio illa Arnulphi, ac Gerberti ſucceſſoris ejus ordinatio, offendit Ioannem XV. Papam, qui Epiſcopos hujus rei auctores ſuſpendit à *diuinis*. Gerbertus Senonenſi Archiepiſcopo Siguino ſcripſit, obſequendum non eſſe huic ſuſpenſioni, quòd aduersùs Canones decreta eſſet. Hugo verò Rex Ioannem Pontificem orat, vt ea approbet quæ apud Remenſem vrbem acta fuerant; vel ſi id non velit, ſaltem Gratianopolim vſque accedat, vt de hoc negotio tractare cum Rege poſſit viua voce; aut in Galliam veniat, vbi honor ei multus habebitur. Tum addit: *Hoc ex integro affectu dicimus; vt intelligatis & cognoſcatis nos & noſtros veſtra nolle declinare judicia.*

XI. Tandem Pontifex Leonem Legatum in Galliam miſit, qui vnà cum Si-
Appendix Aimoini. guino Archiepiſcopo Senonenſi Concilium anno DCCCC. XCV. congregauit in vrbe Remenſi: cujus Concilij decreto Arnulphus ſedi ſuæ reſtitutus eſt, eam ob cauſam ſolùm, quòd deponi non potuerit abſque conſenſu & auctoritate Sedis Apoſtolicæ. Hanc enim fuiſſe cauſam ejus reſtitutionis docent epiſtolæ Gerberti, qui in epiſtola ad Siguinum ait. *Quomodo ergo noſtri æmuli dicunt, quod in Arnulfi dejectione Romani Epiſcopi judicium expectandum fuit?* Item in epiſtola ad Vuilderodum Epiſcopum Argentoratenſem: *Aiunt calumniatores noſtri, ſummum Sacerdotem Arnulfum à ſummo Sacerdote Romano debuiſſe tantùm dijudicari.*

CAPVT XXVI.

Synopſis.

I. Præjudicium in cauſa Arnulphi factum, omnino firmauit poſſeſſionem Pontificum Romanorum.

II. Ex eo tempore jus illud ſic explicant, quaſi ſuæ Sedi quæſitum eſſet jure diuino. Probatur ex epiſtola Leonis IX. ad Epiſcopos Africanos.

III. Deinceps ergo Epiſcopi accuſati, Romam euocati ſunt, & eorum Depoſitio peracta in Synodo Romana. Interdum tamen Romani Pontifices ea de cauſa Legatos mittebant in prouincias. Probatur aliquot exemplis.

IV. Gregorius VII. edixit, ſolum Pontificem Romanum poſſe Epiſcopos deponere, vel reconciliare; & Legatum ejus aduersùs eos ſententiam Depoſitionis dare poſſe. Legatis tamen ſuis imponebat neceſſitatem mittendi ad Sedem Apoſtolicam Relationem rerum geſtarum. Appellationes verò Depoſitorum admittebat; quarum judicium aliquando remittebat ad Legatos.

V. Interdum Epiſcopis finitimis delegabat curam judicandi cauſas Epiſcoporum; ſeruata tamen auctoritate ſua. Delegata cognitione aduersùs Raynerium Epiſcopum Aurelianenſem, eum à ſe Depoſitum pronuntiat, ſi conſtiterit vera eſſe quæ ei objiciuntur. Factum id cupidine retinendæ auctoritatis. Magni momenti ſunt verba Gregorij: quæ referuntur.

VI. Ex jure tum recepto, Epiſcopus accuſari poterat apud Synodum prouinciæ: quæ Depoſitionem decernere non poterat abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ; quamuis reum ſuſpendere & excommunicare poſſet. In caſu verò appellationis, in Papæ arbitrio poſitum erat, an cognitionem ipſe

ſuſciperet, aut per Vicarios ſuos cauſam judicari præciperet.

VII. Secundùm tamen jus illud, neceſſarium non eſt vt Synodus prouincialis congregetur ex ſpeciali delegatione ſummi Pontificis; tametſi eam neceſſitatem imponere videatur epiſtola Iulij: quæ explicatur de auctoritate generali. Probatur ex Hincmaro, & ex Gloſſatore Decreti.

VIII. Libri Decretalium nihil immutarunt quoad ordinem judiciorum, nec quoad Depoſitionem Epiſcoporum. Innocentius III. pronunciauit ad ſolum Pontificem Romanum jure diuino pertinere Depoſitiones, Ceſſiones, & Tranſlationes Epiſcoporum. Adducuntur rationes, quibus ſententiam ille ſuam fulcire nititur: quæ refelluntur.

IX. Ius illud receptum vbique erat, & verſum in morem.

I. SOLENNE illud præjudicium, quo reſcinditur judicium factum aduerſùs Epiſcopum, tametſi is non appellaſſet Apoſtolicam Sedem, ob eam ſolam cauſam, quòd Depoſitio decerni non potuerit abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ; præjudicium, inquam, illud omnino firmat poſſeſſionem ſummorum Pontificum; quamuis nouum illud jus niteretur tantùm Decretis apocryphis & ſuppoſititiis.

II. Ex eo tempore Romani Pontifices jus illud non explicant verbis ambiguis, ſed apertis, ac ſi Sedi eorum quæſitum eſſet jure diuino. Colligi id poteſt ex epiſtola IV. Leonis IX. quæ data eſt ad Petrum & Ioãnem Epiſcopos Africanos: in qua Epiſcopo Carthaginenſi auctoritatem tribuit in reliquos Epiſcopos Africanos, qui tum, id eſt, ad annum M. LV. ad quinarium numerum reducti erant. *Sed hoc vos non lateat*, inquit, *non debere præter ſententiam Romani Pontificis vniuerſale Concilium celebrari, aut Epiſcopus damnari, vel deponi. Quia etſi licet vobis aliquos Epiſcopos examinare, diffinitiuam tamen ſententiam abſque conſultu Romani Pontificis, vt dictum eſt, non licet dare. Quod in ſanctis Canonibus ſtatutum, ſi quæritis, poteſtis inuenire; ſcilicet quia omnium Eccleſiarum majores & difficiliores cauſæ per ſanctam & principalem Beati Petri Sedem à ſucceſſoribus ejus diffiniendæ ſunt; vtpote cui diuinitus dicitur, Confirma fratres tuos, &, Tibi dabo claues regni cælorum.*

III. Itaque quoties dein actum eſt de dejiciendo Epiſcopo, tametſi Gallus eſſet, Epiſcopi accuſati Romam vocati ſunt, & eorum Depoſitio peracta in Synodo Romana. Interdum tamen ſummi Pontifices Legatos *à latere* miſerunt in prouincias; qui congregata Synodo, primam cauſæ cognitionem inſtituebant cum Epiſcopis prouinciæ. Illuſtre hujus rei exemplum extat in cauſa cujuſdam Epiſcopi ſimoniaci & quinque aliorum Epiſcoporum, qui ab Hildebrando Victoris Papæ Legato depoſiti ſunt in Concilio Lugdunenſi anno M. LV. vt adnotat Petrus Damiani in epiſtula IX. ad Nicolaum Papam: *A Victore Papa*, inquit, *Apocriſiarius in Gallias deſtinatus*, (id eſt, Hildebrandus) *Synodum congregauit: in qua videlicet ſex Epiſcopos diuerſis criminibus inuolutos ex Apoſtolicæ Sedis auctoritate depoſuit.* Stigandi autem Archiepiſcopi Cantuarienſis, itémque alterius cujuſdam Epiſcopi Anglicani Depoſitio peracta eſt in Concilio apud Vvintoniam in Anglia celebrato anno M. LXX. cui interfuerunt tres Legati Sedis Apoſtolicæ: *In quo Concilio Stigandus Dorobernıæ Archiepiſcopus degradatur*, vt ait Rogerius de Houeden.

IV. Sed neque major neque illuſtrior auctoritas proferri poteſt ad probandam propoſitionem noſtram, quàm ea quæ extat in decantatis illis Articulis Gregorij VII. editis anno M. LXXIV. qui vulgò *Dictatus Papæ* vocantur; in quibus continentur vetera & noua priuilegia Sedis Apoſtolicæ. Extant autem numero XXVII. in Regeſto illius Pontificis, poſt epiſtolam LV. libri ſecundi. In tertio ſic habetur: *Quòd ille ſolus poſſit Deponere Epiſcopos, vel reconciliare.* In quarto autem: *Quòd Legatus ejus omnibus Epiſcopis præſit in Concilio, etiam inferioris gradus, & aduersùs eos ſententiam Depoſitionis poſſit dare.* Attamen Gregorius Legatis ſuis imponebat neceſſitatem mittendi ad Sedem Apoſtolicam Relationem rerum geſtarum, quam Legati confirmabãt ſcriptis priuatim literis; quemadmodum vſurpatum eſt in cauſa Epiſcopi Carnotenſis, quem Hugo Epiſcopus Dienſis Gregorij Le- Gregor. VII. lib. 5. epiſt. 11. lib. 8. ep. 18.
gatus depoſuit, & in dejectione Manaſſis Archiepiſcopi Remenſis. In caſu verò appellationis, conqueſtionem Depoſitorum admittebat; vt conſtat ex

varijs locis ejuſdem Regeſti, in primis (Lib. 1. ep. 16.) autem quoad Depoſitionem Archiepiſcopi Auſcitani & Epiſcupi Bigotritani, quæ anno M. LXXIII. decreta fuerat à Giraldu Epiſcopo Oſtienſi Gregorij VII. Legato. Admiſſa autem appellatione Depoſiturum, cauſam interdum integram remittebat ad Legatos, vt eam ruſum in pleoario Concilio judicarent: cujus moris exemplum datum eſt in cauſa Lamberti Epiſcopi Morinenſis, quæ remiſſa eſt ad Hugonem Lugdunen- (Lib. 9. ep. 32.) ſem Archiepiſcopum, Gregorij Legatum.

V. At Gregorius non mittebat ſemper Legatos ad judicandas cauſas Epiſcoporum; ſed ſollicitudinem eam quandoque delegabat Epiſcopis qui circa morabantur. Ac tamen auctoritatem ſuam retinebat in Reſcripto delegationis: cujus formola valde digna ootatu eſt. Rainerius Aurelianenſis Epiſcopus ante legitimæ ætatis annos ad Epiſeopatum promotus fuiſſe dicebatur, abſque electione Cleri & populi, tum Archidiaconatus & Abbatias vendidiſſe arguebatur; cùmque Romam ad dicendam cauſam vocatus fuiſſet, neque illuc acceſſerat, neque miſerat excuſationem. Cuntumaciam illam excommunicatione quidem vltus eſt Pontifex; ſed Rainerius, ſpreta excommunicarione, perſtitit exercere functiones muneris Epiſcopalis. Ei accuſationi examinaodæ Gregorius anno M. LXXVII. delegat Archiepiſcopos Senonenſem ac Biturigenſem, eorúmque ſuffraganeos, coram quibus innocentem ſe eſse probare poterit reus. Si verò conſtiterit vera eſse crimina, tum eum Pontifex in anteceſsum Deponit auctoritate hujus Reſcripti, quod publicari & in executionem mitti ab Epiſcopis jubet, à quibus etiam alium in loco Depoſiti ordinari mandat. Tanta autem retinendæ auctoritatis ſuæ cupidine flagrabat, vt maluerit ſententiam conditionalem ferre contra præſcripta legum, quàm pati vt Depoſitio decerneretur à Metropolitanis; quibus nihilominus tribuit ſupremam in cauſa iſta judicanda auctoritatem, & purgatiooem ſententiæ (Gregor. VII. lib. 5. ep. 8.) ſuæ. *Auctoritate Apoſtolica vobis præcipimus*, inquit, *vt ad examinationem actuum ſuorum, in locum quem magis aptum probaueritis, conuenіatis, ad quem prius litteris veſtris eum conuocetis: ibique de ſupradictis vobis reſpondeat; & ſi poteſt, ſe innocentem reddat. Quòd ſi fortè in contumacia ſua permanens, infra quadraginta dies admonitionis venire contempſerit, aut veniens de omnibus ſupradictis canonicè ſe non expurgauerit; judicio ſancti Spiritus, & auctoritate Apoſtolica, ſententiam damnationis & depoſitionis, ſine omni ſpe reſtitutionis, in eum promulgamus. Quam vos, ſicut decet, ſequentes, per aures circumſtantis populi diffundite; & Sanſonem ipſum, de quo vos mihi ſcripſiſtis, qui Beati Petri conſilium & noſtrum expetiit, in loco illius Depoſiti ſecundùm Deum ſubrogate.*

VI. Compilatores Decretorum, Iuo nimirum, & Gratianus, non omiſerunt in ſuis Collectionibus excerpta ex epiſtolis veterum Pontificum Romanorum quæ extant in Collectione Iſidori. Eas enim Canonicas eſse declarauerat Nicolaus I. ac propterea jus illud jam introductum erat, & in vſum reuocatum ea tempeſtate, quoad judicia canonica Epiſcoporum. Viuebat Iuo anno M. (Iuo par. 5. Decreti c. 246. & ſeqq.) XC. ac frequenter vtitur Decretis Zephyrini, Fabiani, Sixti, Stephani, Felicis, & aliorum. Gratianus verò Decretum ſuum adornauit circa annum M. C. XL. quod in auctoritatem dein receptum eſt, & primam partem facit operis quod vulgò *Ius Canonicum* appellatur. Is ergo adducit etiam Decreta Zephyrini, Sixti, Damaſi, Eleutheri, Iulij, & Leonis. Locorum autem ex ijs à Gratiano adductorum ſumma hæc eſt; Poſse Epiſcopum accuſari apud Metropolitanom & Epiſcopos comprouinciales, qui litis inſtructionem peragere poſsunt vſque ad ſententiam definitiuam, reúmque ſuſpeodere & excommunicare poſsunt; ſed tamen Depoſitionem decernere non (Gratian. 3. q. 6. c. vltra. & ſeqq. & 3. q. 4.) poſsunt abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ. Licere interim Epiſcopis appellare à Synodo prouinciæ ad Apoſtolicam Sedem. In Papæ verò arbitrio poſitum, vt aut ipſe cognitionem ſuſcipiat, aut per vicarios ſuos cauſam judicari præcipiat: *Qui aut per ſe, aut per Vicarios ſuos, retractare negotium procuret*; vt ait Papa Sixtus *in c. accuſatus.*

VII. Secundùm autem jus illud, neceſſarium non eſt vt Synodus prouin-

cialis, quæ examinare debet accuſationem in Epiſcopum, congregetur ex ſpeciali delegatione Summi Pontificis; tametſi eam neceſſitatem imponere videatur epiſtola Iulij : *Nullus Epiſcopus*,
Gratian. c. Nullus. 3. q. 4. inquit, *niſi in legitima Synodo, & ſuo tempore auctoritate Apoſtolica conuocata, ſuper quibuſdam criminationibus pulſatus audiatur.* Nam auctoritas illa alia non eſt quàm auctoritas generalis Apoſtolicæ Sedis; quæ & Synodos haberi præcepit, & earum auctoriratem confirmauit. Trahi autem non poteſt ad delegarionem ſpecialem, quæ neceſſaria ſit ad hoc vt Concilium prouinciale cognoſcere poſſit de accuſatione aduersùs Epiſcopum inſtiruta; cùm ea auctoritas Synodo prouinciali competat ex jure communi, etiam juxta ipſa Sixri, Damaſi, & Eleurheri Decreta, quæ à Gratiano referuntur *3. q. 6.*

Interpretatio illa Decretorum, quæ ſignificare videntur neceſſariam eſſe ſpecialem Summi Pontificis delegationem ad congregandam Synodum prouincialem pro examinanda accuſatione aduersùs Epiſcopum inſtituta, prodita eſt ab Hincmaro ante hos ſeptingentos annos in capite XX. Opuſculi LV. Capitulorum : *In eiſdem epiſtolis ſcriptum eſt*, inquit, *non debere vel poſſe conuocari Synodum ſine juſſione vel conſenſu Romani Pontificis.* Addit, canones tamen Nicænos, Chalcedonenſes, & Antiochenos, itémque Romanos Pontifices Innocentium, Leonem, & Gelaſium, docere poſſe Synodos congregari abſque auctoritate Sedis Apoſtolicæ. Tum ait : *Non igitur abſque Sedis Apoſtolicæ auctoritate Metropolitani Epiſcopi & Primates prouinciarum Synodos conuocamus.*

Hanc interpretationem in Scholas noſtras inuexit etiam Gloſſator Decreti, qui locum illum Iulij cepit de auctoritate generali Sedis Apoſtolicæ. Nam in verbo, *Auctoritate*, addit, *Generali.* Et addit : *Audiri enim poteſt cauſa Epiſcopi; ſed non poteſt terminari ſine ſpeciali mandato Apoſtolicæ Sedis; licèt abſolui poſſit. Tamen hoc non credo.* id eſt, Non credit Synodum prouinciæ poſſe congregari abſque ſpeciali mandaro Sedis Apoſtolicæ. Sed hæc vltima clauſula, Nota eſt Bernardi Gloſſaroris; qui diſſentit à Ioanne, & ipſo Gloſſarore, quoad auctoritatẽ Synodi in impertienda abſolutione. Ignotum quippe non fuit Gloſſatoribus illis, fuiſſe illud tempus, cùm cauſæ Epiſcoporum non referrentur ad Apoſtolicam Sedem: quod collegerant tum ex canone Antiocheno, tum etiam ex quadam Nicolai epiſtola, quæ extant in Decreto Grariani.

VIII. Libri verò Decretalium nihil prorsùs immutarunt, quoad ordinem judiciorum aduersùs Epiſcopos faciendorum, nec quoad eorum Depoſitionem. Solum illud emerſit effatum Innocentij III. Papæ, quem *audacem Iuriſperitum* vocat Matthæus Pariſius : qui Depoſitiones, Ceſſiones, & Tranſlationes Epiſcoporum ad ſolum Pontificem Romanum jure diuino pertinere pronuntiauit. Adeo enim metuebat ne Synodi prouinciales ſua jura repeterent, vt ſubſidium audaciæ à metu petens, inauditam ante hoc ſeculum & à veterum moribus alienam ſententiam protulerit; cui præterea ſtabiliendæ multùm operæ poſuit, argumento vtens à poſteris prorsùs abjecto. Ait enim, res ſpirituales faciliùs inſtitui quàm diſſolui; cùm tamen humanæ faciliùs dilabantur, quàm ædificari aut formari poſſint. vnde patet vinculum ſpirituale carnali fortius eſſe. Cùm autem Deus ſibi reſeruauerit diſſolutionem conjugij carnalis inter hominem & feminam, planum eſse eum ſibi reſeruaſse etiam diſsolutionem conjugij ſpiritualis quod intercedit inter Epiſcopum & Eccleſiam. Vnde concludit, ſolum Pontificem Romanum, qui eſt Vicarius Ieſu Chriſti, poſse decernere Tranſlationes & Depoſitiones Epiſcoporum, ídque auctoritate diuina. Sed argumentum illud nimis probat. Nam hinc potiùs ſequeretur, nullo caſu Papam poſse diſsoluere conjugium ſpirituale; cùm ipſe, quamuis Chriſti Vicarius, nullo caſu poſſit diſsoluere vinculum conjugij carnalis. Meliùs dicam; Argumentum illud nihil concludit: quoniam vnio Epiſcopi & Eccleſiæ conjugium tantùm eſt per metaphoram; & ideo, ſi ſummo jure agamus, comparari non poteſt cum vero conjugio. Certum quidem eſt Athanaſium & alios veteres ordinationem ſiue intitulationem Epiſcopi in quapiam Eccleſia comparaſſe cum conjugio; ſéd id ab ijs ſcriptum eſt per tranſlationem, vt oſtenderẽt quàm arcto vinculo Eccleſiæ ille ſuæ eſset adſtrictus.

Hæc

Cap. 2. de Tranſl. Epiſc.

Hæc ſunt verba Innocentij: *Non enim humana, ſed potiùs diuina poteſtate conjugium ſpirituale diſſoluitur, cùm per Tranſlationem, Depoſitionem, aut Ceſſionem, auctoritate Romani Rontificis, quem conſtat eſſe Vicarium Ieſu Chriſti, Epiſcopus ab Eccleſia remouetur. Et ideo tria hæc quæ præmiſimus, non tam Conſtitutione canonica, quàm inſtitutione diuina, ſoli ſunt Romano Pontifici reſeruata.*

Guimer. in Gloſſa Pragm. tit. De Concub. §. Etſi hi vel-lo, Deſtitutio.

IX. Ceterùm jus illud in Gallia, æquè ac in reliquis orbis Chriſtiani prouinciis, receptum erat, & verſum in morem; vt adnotatum eſt in Gloſſa Pragmaticæ Sanctionis: *Epiſcoporum Depoſitio*, inquit Guimerius, *eſt Papæ reſeruata. Si verò non agatur contra Epiſcopos ad Depoſitionem, ſed ad aliam pœnam arbitrariam, vel determinatam, citra tamen Depoſitionem; tunc Concilium prouinciale erit judex.* Iſtud verò probari poſſet multis exemplis ex hiſtoria petitis, ſi res tanti eſſet.

CAPVT XXVII.

Synopſis.

I. Concordata nouam judiciorum formam introduxerunt, qua ferme reuocatum eſſe videtur jus antiquum. Explicatur jus à Concordatis introductum, circa judicia cauſarum & appellationes.

II. Oſtenditur in quo ſimile ſit id jus antiquo juri. Cauſæ omnes olim commiſſæ erant vnicuique prouinciæ; nulla Pontificis Romani mentione. Primi omnium Nicolaus I. & Ioannes VIII. appellationes Presbyterorum dejectorum admiſerunt. quod ægerrimè tulit Rex Carolus Caluus. Quid de Epiſcoporum cauſis ſtatutum in Concilio Nicæno, & Sardicenſi.

III. Ius illud obſeruatum eſt vſque ad initia tertiæ Regum noſtrorum Dynaſtiæ. Temperamentum inter jus antiquum & nouum inuehunt Concordata. Explicatur temperamentum illud.

IV. An cauſæ Epiſcoporum reſeruentur ſummo Pontifici in Concordatis, verbis illis generalibus, Majores cauſæ. *Rejecta reſponſio inuenta ætate Caroli IX. Regis. Epiſcoporum cauſæ non recenſentur inter majores.*

V. At fortaſſis intelligenda ſunt Concordata de eo, qui cùm immediatè ſubjectus ſit Apoſtolicæ Sedi, eam appellat. Refutatur objectio illa.

VI. Ex Titulo De publicis concubinariis *elici videtur, Epiſcoporum Depoſitiones ipſi ſummo Pontifici reſeruari. Explicatur hic locus, in gratiam Epiſcoporum Gallicanorum.*

I. CONCORDATA inita inter Franciſcum I. Regem Chriſtianiſſimum & Leonem X. Pontificem Romanum, nouam judiciorum formam introduxere, quâ ferme reuocatum eſſe videtur jus antiquum. Nam ante Pragmaticam Sanctionem, prima omnium cauſarum cognitio Romæ vtplurimùm habebatur, in perniciem litigantium & juriſdictionis Eccleſiaſticæ, ac præterea in magnum regni detrimentum, ob immenſam vim auri quæ ad conteſtandas lites in Italiam aſportabatur; quemadmodum in Pragmatica diſſeritur in Decreto *De Cauſis*. Hinc factum vt in Concordatis quoque inſertus ſit Titulus *De Cauſis*: in quo jubetur vt omnes cauſæ, exceptis Majoribus, agitentur, judicentur, & terminentur coram Iudicibus ordinariis locorum; In caſu verò appellationis, eam interponendam eſſe ad ſuperiorem immediatum, & dein ad Curiam Romanam. Exemptos verò, qui ſummum Pontificem appellauerint, judicandos eſſe in prouinciis ſecundùm delegationem Pontificis. Si verò à delegatis appelletur; miſſurum eo caſu Pontificem noua mandata, quò terminari cauſa poſſit in prouincia. Ab hac autem regula excipiuntur Cardinales, & Officiales ſummi Pontificis actu ſeruientes; quorum cauſæ alibi tractari non poſſe edicitur, quàm in Curia Romana.

II. Ea ratione reuocatur quodam modo jus antiquum, vt dixi. Nam omnes cauſæ quæ ad Diſciplinam Eccleſiaſticam pertinent, definiri debent in prouinciis, juxta canones Nicænos, Antiochenos, Sardicenſes, & Africanos. Cauſæ enim Presbyterorum ac laïcorum vnicuique prouinciæ commiſſæ erant: neque primam earum cognitionem ad ſe trahebant Romani Pontifices, neque rurſum ad eos appellabatur. Primi omnium Nicolaus I. & Ioannes VIII. appellationes Preſbyterorum dejectorum aut excommunicatorum ab Epiſcopis Gallicanis ad.

miſerunt. Atque id quidem adeo ægrè tulit hac ætate Carolus Caluus, vt grauiter ob hoc ipſum expoſtulauerit cum Ioanne VIII. miſsâ ad eum grauiſſimâ epiſtolâ, quæ extat inter epiſtolas Hincmari. Cauſæ Epiſcoporum definitiuo decreto judicabantur in prouinciis, juxta Concilium Nicænum. Poſt Concilium verò Sardicenſe; ſi quis appellaret Apoſtolicam Sedem, ſecunda cauſæ cognitio habebatur à ſynodo prouinciæ, ex delegatione ſummi Pontificis.

III. Quod omnino obſeruatum eſt in Gallia vſque ad initia tertiæ Regum noſtrorum Dynaſtiæ; ac licèt neceſſarius eſſet interuentus auctoritatis ſummi Pontificis, judicia tamen peragebantur in regno. Temperamentum inter jus antiquum & vſum receptum inuehunt Concordata. Nam hinc ſupremam auctoritatem & definitiuum decretum ſummo Pontifici reſeruant; Gallis verò reſtituunt commoditatem judiciorum in prouinciis peragendorum.

Dubitari poteſt, an cauſæ Epiſcoporum in eo Decreto contineantur, ita vt in regno definiendæ ſint ex delegatione ſummi Pontificis. Cui quæſtioni reſponderi poteſt, eas hauddubiè hoc Decreto comprehendi, cùm neque nominatim nec ſpeciatim ab eo excipiantur. Solæ enim Cardinalium & Officialium Papæ actu ſeruientium cauſæ, Sedi Apoſtolicæ reſeruantur. Quibus addi poteſt, Epiſcopos comprehendi iis Concordatorum verbis quibus ordo judiciorum præſcribitur, quoad eos qui Sedi Apoſtolicæ ſunt immediatè ſubjecti, quorum cauſæ delegari debent in prouincia. Nam licèt Epiſcopi Metropolitano & ſynodo prouinciali ſubjecti ſint; intelligi id non poteſt quoad Depoſitiones, quæ ſummo Pontifici immediatè reſeruantur. Vnde ſequitur Epiſcopos, quoad hoc, Sedi Apoſtolicæ eſſe immediatè ſubjectos: ideóque cauſas eorum debere à ſummo Pontifice delegari, vt finiantur in partibus, juxta legem Corcordatorum: *Si quis verò immediatè ſubjectus Sedi Apoſtolicæ, ad eandem Sedem duxerit appellandum; cauſa committatur in partibus per Reſcriptum vſque ad finem litis, videlicet vſque ad tertiam ſententiam conformem, ſi ab illis appellari contigerit.*

IV. Objiciet fortaſſe aliquis, eas cauſas, eò quòd ſint cauſæ Majores in jure comprehenſæ, exceptas eſſe in primo articulo hujus capitis; cujus ea ſunt verba: *Omnes & ſingulæ cauſæ, exceptis Majoribus in jure expreſſè denominatis, apud illos judices in partibus, qui de jure, aut conſuetudine præſcripta, vel priuilegio, illarum cognitionem habent, terminari & finiri debeant.* Reſponſio quæ extat in Memoriis ſiue Codicillis ætate Caroli IX. confectis in gratiam Epiſcoporum Romæ damnatorum, futilis omnino eſt, & penè dixerim, puerilis. in iis quippe ſcriptum eſt, heic per cauſas majores intelligi lites Eccleſiarum Cathedralium, juxta Pragmaticam Sanctionem, quæ majores cauſas ita interpretatur. Verùm ſi concedimus cauſas Eccleſiarum Cathedralium eſſe reſeruatas Apoſtolicæ Sedi, non video qua ratione fieri poſſit vt non ei quoque reſeruatæ cenſeantur Epiſcoporum Depoſitiones. Itaque cenſeo ſic repellendam eſſe hanc objectionem; Depoſitiones Epiſcoporum non comprehendi in deciſione primi hujus articuli Concordatorum, cui adjecta exceptio eſt; eáſque grauem ob cauſam non comprehendi in hoc articulo, habita nimirum ratione juris tunc recepti. Nam cùm in articulo illo dicatur cauſas eſſe terminandas ab ordinariis locorum judicibus; manifeſtum eſt eidem legi ſubjectas futuras fuiſſe Depoſitiones Epiſcoporum, quas Metropolitanus & Synodus prouinciæ definito decreto potuiſſent decernere niſi exceptio illa addita fuiſſet in articulo. Conſentanea autem illa eſt juri quod in Decreto extat & Decretalibus; quo Synodus prouinciæ arcetur à decernenda Depoſitione, quæ Sedi Apoſtolicæ reſeruata eſt, & quoad hoc Epiſcopum eidem ſedi immediatè ſubjectum præſtat. At in eo caſu Concordata alibi imponunt ſummo Pontifici neceſſitatem delegandi judices in partibus, ad judicandas eorum cauſas qui Sedi Apoſtolicę immediatè ſubjecti ſunt. In hoc autem vltimo articulo deſcribi debuit exceptio majorum cauſarum, ſi hæc Concordatorum auctoribus mens fuiſſet, vt exiſtimarent ſubjectorum eorundem cauſas terminari non debere in partibus ex delegatione ſummi Pontificis.

V. Reponet verò fortean quiſpiam, ſic intelligenda eſſe Concordata, ſi is qui Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjectus eſt, eam appellet. Verùm explicatio illa nimis iniqua eſſet, ſi eo præjudicio ceteri caſus ab hac tegula excluderentur. Exempli causâ, ſi quis in jus Romam vocet eum qui exemptus eſt à juriſdictione ordinaria; annon æquum eſt delegari in partibus hujus cauſæ cognitionem, vt & actori & reo, ſi appellauerit, jus dicatur, juxta vulgatam juris regulam: *Non debet licere actori quod non liceat reo, & vice verſa?* Iuriſdictio enim quæ competens eſt quoad appellantem, competens quoque eſt quoad actorem. Sanè certum eſt Reges noſtros ſemper exiſtimaſſe Epiſcoporum cauſas in regno eſſe judicandas ex delegatione ſummi Pontificis, non autem Romæ, etiam in cauſa hæreſeos; vt conſtat ex Memoriis ſub Carolo IX. Rege, vt diximus, confectis anno M. D. LXV. in cauſa Ioannæ Reginæ Nauarræ & Epiſcoporum Romæ damnatorum propter hæreſim.

VI. Opponi præterea poſſet Titulus Concordatorum, *De publicis concubinariis*, §. *Quòd ſi* in quo ſic ſcriptum eſt: *Quod ſi y quorum Deſtitutio ad Nos & Sedem Apoſtolicam ſpectat, per Concilia prouincialia aut ſuos ſuperiores propter concubinatum publicum reperiantur priuatione digni, ſtatim cum proceſſu inquiſitionis ad Nos deferantur.* Videtur enim Depoſitiones Epiſcorum heic reſeruari ipſi ſummo Pontifici. Sed heic obſeruandum eſt, Concilium prouinciale in eo caſu cauſam Epiſcopi tractaſſe abſque delegatione ſummi Pontificis; ideóque, juxta exceptionem in primo articulo *De Cauſis* contentam, decernere Depoſitionem non poſſe. Contrà, ſynodus illa tenetur Acta mittere ad Sedem Apoſtolicam, & noxios denuntiare aut deferre ad eam. Id enim, & nihil omnino aliud, in paragrapho ſtatuitur. Enimuero poſtquàm ſynodus officio ſuo & obſequio defuncta eſt erga ſummum Pontificem, accuſatio denuntiata tum judicanda eſt ſecundùm ordinem præſcriptum in Concordatis, Titulo *De Cauſis*; id eſt, delegatis à ſummo Pontifice Epiſcopis Gallicanis, qui cauſam definiant in regno; ita vt accuſati Romam euocari prorsùs non poſſint, in detrimentum Concordatorum. Certè ſumma cura prouiſum eſt, ne in paragrapho *Quòd ſi*, adderetur, cauſas Epiſcoporum, qui concubinarij eſſent, judicandas eſſe in vrbe Roma. id vnum ſufficere viſum eſt, ſi Acta Romam mitterentur, & accuſati deferrentur ad Papam. neque crediderunt addendam eſſe clauſulam, eo caſu Pontificem Romæ judicaturum cauſam.

CAPVT XXVIII.

Synopſis.

I. Supereſt vt examinemus, an Papa, cùm dat judices in partibus, teneat aliquid contra præſcripta Canonum aut Decretalium, & an deroget auctoritati Apoſtolicæ Sedis, Epiſcopus deponi non poteſt niſi ex ſententia aliorum Epiſcoporum. vnde ſequitur delegari non poſſe ſimplices Presbyteros. Iudices debent eſſe duodecim. Aliud ſtatutum Reſcripto Gratiani, & à Gregorio Magno.

II. Æquè ſuam auctoritatem conſeruat Pontifex, ac ſi ipſe ſuſciperet cognitionem cauſæ. Probatur auctoritate legis Gratiani, & ſynodi Sardicenſis, & pluribus inſuper auctoritatibus.

III. Concilium Tridentinum aboleuit auctoritatem ſynodorum prouincialium. Verùm Concilium illud receptum non eſt in Gallia; ac præterea noua hæc inſtitutio contraria eſt Concordatis. Nam iis derogari non poteſt abſque conſenſu Regis.

IV. Sententia damnationis à delegatis prolata, mittenda eſt in executionem, niſi is qui damnatus eſt appellauerit. In cauſis Epiſcoporum Gallicanorum, dare tenetur Pontifex nouos judices ad judicandam appellationem

V. In caſu criminis læſæ majeſtatis, Proceſſus Romam mitti non poteſt, quòd euulgari non oporteat Imperij arcana. Veteres Epiſcopi cognoſcere nolebant de crimine majeſtatis.

VI. Nam ſi Papa difficilem ſe in eo capite præſtaret, monendus eſſet timendum valde eſſe ne Princeps irritatus pœnam capitis ſuo jure decernere præſumat aduersùs Epiſcopos læſæ majeſtatis reos. Ea fuit ſententia Heruei Epiſcopi Bellouacenſis, in ſynodo Remenſi.

VII. Temperamentum allatum ex Concilio Sardicenſi; cujus ope regula in vniuerſum ſtatui poteſt, quoad Depoſitionem Epiſcoporum.

I. SVPEREST vt examinemus, an Papa, cùm dat judices in partibus ad decernendam Depoſitionem Epiſcopi noxij, tentet aliquid contra præſcripta Canonum aut Decretaliũ, & an deroget auctoritati Apoſtolicæ Sedis.

Quæſtio iſta nullo negotio ſolui poteſt, ſi memoria ineatur antiqui juris, mediíque, ac recentioris. Vnde quoque duas regulas colligemus. Earum prima erit; Epiſcopum deponi non poſſe niſi ex ſententia aliorum Epiſcoporum. Quare Papa ſimplices Preſbyteros delegare non poſſet ad habendam cognitionem de crimine Epiſcopi; quòd Canones præcipiant vt Epiſcopus nonniſi ab ejuſdem gradus & ordinis judicibus judicetur. Eos autem judices, duodecim eſſe debere edicunt; vt conſtat ex Concilio Africano, & ex epiſtola ſancti Gregorij ad Epiſcopum Arelatenſem. Vnde quoque ſactum, vt Nicolaus I. ad Salomonem Regem Britonum ſcribens, ex eo capite irritam eſſe pronuntiet Epiſcoporum Britonum Depoſitionem, quòd non à Metropolitanu & à duodecim Epiſcopis peracta fuerit. Eundem numerum Epiſcoporum exigunt Concilium Triburienſe, & Lucas Patriarcha C P. apud Balſamonem. Attamen in Reſcripto Gratiani Auguſti vidimus, poſſe Romanum Pontificem deponere Epiſcopum, cum conſilio quinque aut ſeptem Epiſcoporum. Legimus verò in Regeſtu Gregorij Magni, delegatum ab eo fuiſſe Metropolitam Syracuſanum, vnà cum tribus aut quatuor Epiſcopis ab eo eligendis, vt de cauſa Lucilli Epiſcopi cognoſcerent, eúmque deponerent. Præterea Decretalis Zephyrini epiſtola, quæ extat apud Gratianum, quo jure nunc vtimur, non exigit abſolutè numerum duodecim Epiſcuporum, ſed tantùm ſi ea cauſa incidat vt totidem Epiſcopos haberi neceſſe ſit: *Duodecim judices quilibet accuſatus Epiſcopus, ſi neceſſe fuerit, eligat; à quibus eius cauſa judicetur.*

Lib. 7. ep. 62.

II. Secunda regula hæc eſſe poteſt; Summum Pontificem conſeruare ſuam auctoritatem, quoad Depoſitionem Epiſcoporum, cùm eorum judicium delegat, ac ſi eos ipſe judicaret & deponeret. Reſcriptum enim Gratiani, cujus ſuprà mentionem fecimus, verbis minimè ambiguis ait, Epiſcopum Metropolitanum, ſi in longinquis regionibus commoretur, exſolui à neceſſitate accedendi ad Sedem Apoſtolicam, ſed daturum ei Epiſcopum Romanum judices, *quos Romanus Epiſcopus judices dederit.* Concilium autem Sardicenſe nihil aliud poſtulat, quàm vt Epiſcopus Romanus *det judices*, Epiſcopos nimirum ex prouincia finitima, vnà cum primis judicibus, ad judicandam cauſam appellationis. Bonifacius verò, Leo, & Gregorius Magnus, aliíque Romani Pontifices exiſtimarunt ſatis ſuæ auctoritatis conſeruationi prouiſum, ſi Epiſcopis prouincialibus juriſdictionem ſuam delegarent, aut Legatis Apoſtolicæ Sedis, ad decernendam definitiuo judicio Epiſcoporum depoſitionem. Quinetiam cùm ſuo illi arbitrio reſeruarunt poteſtatem judicandi appellationem in vrbe Roma, aut eam curam delegandi in prouincus, abundè auctoritati Sedis Apoſtolicæ ſatisfactum putarunt. Gregorius enim Septimus, qui Pontificum Romanorum auctoritatem immensùm explicauit, frequenter Legatos miſit in prouincias ad deponendos Epiſcopos, juriſdictione ſua in eam rem delegata. Ne verò inhærere tantùm videamur antiquo juri, & mediæ ætatis; habemus ex nouo jure, quod Gratiani Decreto continetur, voluiſſe Romanos Pontifices ſui arbitrij eſſe, an Epiſcopi judicandi forent in ſynodo Romana, aut per Legatos Sedis Apoſtolicæ, *aut per ſe, aut per vicarios ſuos,* vt ait Papa Sixtus *in cap. accuſatus. 3.q.6.*

III. Huic autem regulæ opponi non poteſt Decretum Concilij Tridentini; quod, introducto jure nouo, in vniuerſum ſynodis prouincialibus ademit inſtructionem criminum Epiſcoporum quæ pœnam Depoſitionis merentur, eámque tribuit iis viris quos Papa delegauerit; ſeruata ſummo Pontifici definitiua ſententia. Decretum, inquam, illud opponi non poteſt. Præterquàm quòd enim Concilium illud non eſt receptum in Gallia, contrarium ex eo capite eſt Concordatis; quibus neque

Seſſ. 24. de Reform. cap. 6.

Sedes Apoſtolica neque Concilia derogare poſſunt, abſque conſenſu Regis.

IV. Poſtquàm autem delegati ſententiam damnationis protulerint; tum in executionem mittenda eſt Depoſitio, niſi is qui damnatus eſt appellauerit. Ea enim vis eſt ſententiarum à competenti judice latarum, vt executoriæ ſint, niſi earum effectus ſuſpendatur per appellationem. ita enim vſurpatum ſuprà vidimus à Legatis Pontificiis. quod etiam ſatis innuunt Concordata, his verbis: *Si ab illis appellari contigerit.* Nam is qui dejectus eſt, prouocare quidem poteſt; quemadmodum appellabatur à Legatis. Verùm quemadmodũ olim ſummi Pontifices cognitionẽ appellationis in prouinciam remittebant ad Legatos ſuos, ſi ita faciendum eſſe exiſtimarent; (quod vſurpatum vidimus à Gregorio VII. in cauſa Lamberti Epiſcopi Morinenſis) ſic Concordata eam ſummo Pontifici neceſſitatem imponunt, vt eo agendi modo vtatur in cauſis Epiſcoporum Gallicanorum, datis videlicet nouis judicibus ad judicandam appellationem.

V. Quòd ſi ſummus Pontifex peruicaciter in futurum contenderet, mitti debere Acta, id eſt, *Proceſſum*, vt hodie vocant, ad Apoſtolicam Sedem, etiamſi damnatus eam non appellauerit, antequàm Bullas ei concedat quem Princeps Nominaret in loco Depoſiti; tum, ſi de crimine majeſtatis ageretur, reponi poſſet, poſtulationẽ illam non eſſe æquam, quòd euulganda non ſint Imperij arcana, quæ nullis communicãda ſunt quàm iis qui jurejurãdo fidem ſuam Regi obligauerunt. In primis verò ea noſcere non debere alienigenas & exteros, vt ſunt Cardinales & alij Conſiliarij Papæ Romani, qui arcana hæc vertere poſſent in perniciem regni. Quamobrem veteres Epiſcopi, qui tempore Imperatorum Romanorum nondum res publicas attingebant, id eſt, nondum erant Conſiliarij Principum; (quæ dignitas ei ordini primùm communicata eſt à Regibus noſtris) Veteres, inquam, Pontifices antiquitus cognoſcere recuſabant de crimine majeſtatis. Hæc enim ſunt omnino verba eorum in Synodo congregata aduersùs Chryſoſtomum: *Continent & libelli læſæ majeſtatis crimen. Iubeat nunc pietas veſtra expelli vel inuitum daturum tanti criminis pignus. Nobis enim non licet iſta inquirere.*

VI. Addi poteſt, ex eo agendi modo ingens periculum imminere juriſdictioni Eccleſiaſticæ, valdéque timendum eſſe ne Princeps irritatus pœnam capitis jure ſuo decernere præſumat aduersùs Epiſcopos læſæ majeſtatis reos. Eam namque rationem in Synodo Remenſi aduersùs Arnulphũ habita attulit Herueus Epiſcopus Bellouacenſis. Siguinus enim Senonenſis Archiepiſcopus negabat ſe cauſam Arnulphi judicaturum, niſi priùs ei pœnam ſceleris Princeps remitteret, ſi conſtaret eum eſſe reum læſæ majeſtatis. Repoſuit itaque Herueus, timendum eſſe ne ex hoc agendi modo periculum immineat viris Eccleſiaſticis; neque enim expectaturos fortean ſeculares judices Eccleſiaſtica judicia; vnde per conſequentiam neceſſariam, Epiſcopi juſtitiæ ſeculari ſubjicientur, ſi ipſi cunctentur judicia facere ſecundùm Canones. *Videte*, inquit Herueus, *ne ſit periculoſius judicia Eccleſiaſtica deinceps à ſecularibus non expectari. Conſequens enim eſt ad forenſia jura nos pertrahi, ſi diuinis legibus in aliquo videbimur obniti.* Synodus Rem. ſub Gerberto. c. iv. Quod amplexus eſt Bruno Lingonenſis Epiſcopus in capite vi. *Cùm hoc maximè ſit pertimeſcendum*, inquit, *ne forte dum vni perſonæ parcere volumus, ſicut frater & coepiſcopus noſter Herueus retulit, & eam, & omnem Eccleſiaſticum ordinem ſub periculo ſanguinis relinquamus.*

VII. In vniuerſum, adhiberi poſſe cenſeo temperamentum quod ex Concilio Sardicenſi peti poteſt, ad conſeruandam auctoritatem ſummi Pontificis, & jura regni; ſiue de crimine majeſtatis agatur, ſiue de aliis cauſis quæ ad Depoſitionem Epiſcoporum ſpectant. Temperamentum autem illud in eo verſatur, vt Acta judicij Romam mittantur, vt ſtatim Pontifex Bullarum expeditionem imperare poſſit ſecundùm ſententiam judicum delegatorum, ſi ita faciendum eſſe exiſtimauerit, omiſſa prorsùs omni noua ſententia confirmationis. Vel ſi ægrè adduci poſſit vt ita faciat; peti ab eo poterit, vt det nouos judices, qui cauſam retractent & denuo judicent vnà cum primis judicibus. Hunc agendi modum Synodus Sardicenſis non aperuit, niſi in caſu appellationis. Hac verò ratione quam proponimus, idem modus tolerabitur, etiamſi appellatum non fuerit.

D. Hieronymus in Caput VIII. Eccleſiaſtis.

POSSVMVS hoc teſtimonium accipere aduersùs Epiſcopos, qui acceperunt in Eccleſia poteſtatem, & ſcandalizant eos magis quos docere & ad meliora debuerant incitare. Hi frequenter poſt mortem laudantur in Eccleſia, & beati, in his quæ non probabiliter fecerant, publicè ſiue à ſucceſſoribus, ſiue à populis prædicantur. Et hoc itaque vanum eſt: quia non vt egerunt ſic audiunt: nec ſtatim corripiuntur in peccato ſuo. Nemo quippe audet accuſare majorem. Propterea quaſi ſancti & beati, & in præceptis Domini ambulantes, augent peccata peccatis. Difficilis eſt accuſatio in Epiſcopum. Si enim peccauerit, non creditur; & ſi conuictus fuerit, non punitur.

LIBER OCTAVVS.

CAPVT PRIMVM.

Synopſis.

I. Agendum deiñ de jure Regaliæ. Quid ſit jus illud, & in quo conſiſtat. Regalia diuiditur in temporalem, & ſpiritualem.

II. An jus illud per omnes Eccleſias Cathedrales hujus regni diffundatur, an verò ad certas quaſdam reſtrictum ſit. Quid anno M. DC. VIII. *placitum Parlamento Pariſienſi. Rex Henricus IV. prohibuit, ne deinceps Parlamentum hujus controuerſiæ cognitionem ſuſciperet; quam ſacri Conſiſtorij judicio permiſit.*

III. Rectè autem intelligi non poteſt hæc controuerſia, quin ad antiquitatem recurratur, inſtituta videlicet comparatione antiqui juris & noui.

IV. Vaſta eſt & nobilis controuerſia iſthæc. ideòque accuratè deſcribenda.

V. In anteceſſum autem, agendum eſt de electionibus canonicis Epiſcoporum; quatenus regiæ auctoritatis ſiue aſſenſus regij mixtionem olim ea materia admittebat. Tum de Inueſtituris. Et de juramento quod vocant fidelitatis.

I. DE Regalium jure tractaturos, à nominis ipſius, vel potiùs à rei per nomen ſignificatæ origine Diſſertationes auſpicari recta methodus omnino videtur exigere. Sed interim ſepoſita de vocabulo ipſo in alium locum opportuniori diſputatione, quid illo ſignificetur in hac materia quam aggredimur, paucis explicandum eſt.

Ius itaque Regalium, eſt jus Regi competens ad fruendum reditibus qui ad Eccleſias Cathedrales ſede vacante pertinent; donec nouus Epiſcopus, fide Regi præſtita, Eccleſiæ poſſeſſionem adipiſcatur. Competit quoque jus ad conferendum Præbendas, aliáque Beneficia quibus animarum cura non incumbit. Quare Pragmatici diuidunt Regaliam (vt ipſi loqui ſoleot. quam dictionem nos quoque deinceps vſurpabimus) in temporalem, & ſpiritualem. Ad illam referunt redituum temporalium fruitionem; ad iſtam verò, Beneficiorum collationem, quæ literis regiis fieri conſueuit.

II. Porrò inſignis controuerſia ab aliqoot annis excitata eſt, an jus iſtud per omnes Eccleſias Cathedrales vniuerſi regni diffundatur, an verò ad certas quaſdam reſtrictum ſit. Cujus quidem deciſio quæſtionis, cùm varus Senatus Pariſienſis Conſultis in longiorem deliberationem protracta fuiſſet, tandem anno M. DC. VIII. judicio lato in auditorio publico, aduersùs Eccleſias omnes pro regij juris confirmatione promulgata eſt. Contra ſententiam illam, qua plurium Eccleſiarum libertas peſſumdabatur, Clerus Gallicanus apud Henricum IV. Optimum Regem grauiter conqoeſtus eſt; & literas negotij illius auocatorias obtinuit, quibus,

cognitione illa interdicto Senatu, Eccleſiarum quæ ſe ab eo jure immunes profitentur ſtatus, Conſilij Sanctioris judicio permiſſus eſt.

III. Sed juris regij, & immunitatum ex aduerſo propoſitarum pleniſſima cognitione imbui non poſſumus, niſi ab exordio narrationem per ſeculorum ſeriem diligenter expanſam contexamus; inſtituta comparatione inter Iuris Canonici regulas, & juris regij nouitatem: vnde poſſimus addiſcere, quo tempore, & quibus de cauſſis, à veteri & recepto jure diſceſſum ſit. Per viam illam regiam pergentibus, difficile erit à vero aberrare: cujus dignitatem hac in re violant, qui Regalium origines ex arbitrio comminiſcuntur.

IV. Neque verò paucis hac de re verbis agi poteſt; cùm diſputatio iſthæc aliquot capita complectatur, quæ in ſatis perplexa diſquiſitione verſantur. Attamen argumenti nobilitas delicatiorum hominum, qui exactis diſceptationibus anguntur, ingeniis ſatisfacere poterit; præcipuè cùm illa tantùm attingere velimus, quæ neceſſaria ſunt omnino ad Regalium cognitionem: dilatis in aliud tempus quæ abſque piaculo, licèt eruditionis plena, hîc omitti poſſunt.

V. Electionum canonicarum materies, quæ tam latè patet, hîc tamen delibanda eſt; quatenus regiæ auctoritatis ſiue aſſenſus regij mixtionem olim admittebat. Vnde proficiſcitur, de Inueſtituris, & quæ illas ſecutæ ſunt, Sacerdotij & Imperij controuerſiis agendi neceſſitas. Fidei quoque ab Epiſcopis exactæ, & Regibus præſtitæ, injicienda mentio; cùm illius beneficio, Regaliæ effectus deſinant. Canonum quoque & legum publicarum conſtituta adducenda erunt; quibus vacantium ſedium reditus Eccleſiæ, aut ſucceſſoribus, olim reſeruati erant. Diſcutienda quoque erit feudalium rerum recentiori jure introducta natura; quæ vaſſalli morte beneficij ſiue regalium reditus domino feudi addicit, donec hominij præſtatione nouus vaſſallus defungatur. Tum ſubnectendum, quid ex eo jure præſumptum ſit à Principibus in perceptione fructuum qui ad Epiſcopatus vel Abbatias vacantes pertinebant; quid à Conciliis poſterioribus conſtitutum, quid regiis Edictis receptum, & Senatus Pariſienſis conſultis deciſum fuerit. Quibus omnibus diſceptatis, aperiet ſeſe juris iſtius regij, quod Regaliam vocant, origo. Vnde quiſque colligere poterit, quid de principali illa quæſtione ſentiendum ſit; ſcilicet an coërceri debeat ad certas Eccleſias Regalia, vel ad regni iſtius vniuerſas porrigi.

CAPVT II.

Synopſis.

I. In Epiſcopis conſtituendis, vetus Eccleſia ſecuta eſt exemplum Apoſtolorum. Deſignatio perſonæ olim ab iiſdem fiebat, à quibus Conſecratio. Deſcribitur in auerſione vetus forma electionum.

II. Antiquitas nihil Clero & populo tribuit, præter ſolum teſtimonium & conſenſum; Electionem autem ipſam, & Iudicium, Metropolitano & Epiſcopis prouincialibus. Diſcrimen nullum erat inter Clerum ciuitatis & populum, in teſtimonio dando.

III. Hæc opinio, noua eſt. Ejus tamen ope conciliari poterunt duæ contrariæ ſententiæ, de quibus multùm digladiantur ſcriptores. Ex neceſſitate conſenſus populi manauit Aſſenſus regij neceſſitas.

IV. Epiſcopi prouinciales accedebant ad Eccleſiam vacantem; & ſucceſſorem deligebant plebe præſente, cui relinquebatur facultas ſuffragandi vel reſiſtendi electioni. Probatur ex Cypriano.

V. Hic vſus deſcendit ex traditione diuina. Quonam modo accipiendum ſit plebis teſtimonium, & Epiſcoporum judicium.

VI. Electionum Chriſtianarum ritus illuſtrantur ex Lampridij loco valde illuſtri. Probatur iterum auctoritate Cypriani, in arbitrio plebis poſitum fuiſſe an electum admitteret, vel recuſaret.

VII. Ergo plebs quidem teſtimonium ferre poterat; ſed tamen jus æquum cum Epiſcopis non habebat in electionibus. Refelluntur Nouatores qui Cypriani verba in diuerſum trahunt, vt electionum jura plebi vindicent.

VIII. Origenes præſentiam populi requirit in ordinando Epiſcopo. Cur ita viſum. Quid ſignificetur iis verbis, qui foris ſunt, *in prima Pauli epiſtola ad Timotheum.*

IX. Clemens quoque Romanus docet Epiſcopos eligi ab Epiſcopis, ſed gratos & acceptos debere illos eſſe fidelibus. Emendatur verſio Iunij Patricij.

X. Arbitrium

X. Arbitrium electionum penes Epiſcopos fuiſſe æuo Origenis patet ex Euſebio.

I. PRIMA illa pars aggredienda eſt, quæ canonicas electiones, & regiam cum illis progreſſu temporis admixtam poteſtatem reſpicit. In Epiſcopis conſtituendis petitam ab exemplu Apoſtolorum formam ſecuta eſt vetus Eccleſia: qnæ in perſunæ deſignatione, & ejus poſtea conſecratione per manus impoſitionem verſabatur. Quæ duæ actiones ab ipſo Eccleſiæ exordio vſque ad hanc ætatem in Oriente, & vſque ad quartum ſeculum in Occidente, conjungi ſolebant: adeo vt, quemadmodum fieri ſolet in actibus legitimis qui neque diem recipiunt nec conditionem, deſignatio ab iiſdem fieret, à quibus ipſa conſecratio. Epiſcopi ſcilicet in vnum collecti, promouendæ perſunæ vitam anteactam, ejúſque merita diſcutiebant, & probatam ordinabant. Sed in perſonæ deligendæ examine, vacantis Eccleſiæ Clerum & populum interrogantes, eorum teſtimonia exquirebant, atque conſenſum præſtolabantur, ne inuitis obtruderetur Epiſcopus. Itaq; deſideria & vota Cleri atque populi neceſſaria quidem erant, vt in pace fieret ordinatio; ſed vis & ſupremum arbitrinm Electionis penes Epiſcopos erat vniuſcujuſqne prouinciæ. Harum promotionum ordo deinde per Canones apertiùs explicatus eſt; ad vitandam ſcilicet, quæ frequenter accidebat, ex Epiſcopornm abſentia, in deligendis perſonis moram longiorem, & in examine faciendo perturbationem. Electiones itaque in Occidentali Eccleſia ſeparari cœperunt à Confirmatione; & hæc ab Ordinatione, ſiue Conſecratione. Tunc Clero ciuitatis, cum conſenſu populi, Electio futuri Epiſcopi tributa eſt: & Metropolitanorum cognitioni, vnà cum Epiſcopis ſuæ prouinciæ, Decreti de electione facti reprobatio vel confirmatio reſeruata. Quod jus ad ſolum deinde Metrupolitanum poſteñoribus Canonibus tranſlatum eſt, ob Synodorum infrequentiam.

II. Ceterùm ſi negotium iſtud referatur ad primam originem, morúmque vetuſtæ Eccleſiæ & antiquorum Canonum ratio habeatur; conſtans eſt illa ſententia, quæ ſolum teſtimonium & conſenſum deſignãdi Epiſcopi Clern & populo tribuit; ipſam verò deſignationem, ſiue Electionem, & Iudicium Metropolitano, vnà cum Synodo prouincialium Epiſcoporũ. In quo teſtimonin dando, non reperio diſcrimen aliquod conſtitutum à veteribus inter Clerum ciuitatis & populum. Æqun enim jure hac in parte vtebãtur, & vtriuſque conſenſus ad ſuſcipieudum Epiſcopũ expectandus erat. Tota quippe, vt jam dixi, auctotitas erat penes Epiſcopos; & præcipuè penes Metropolitanum, qui rebus geſtis τὸ κῦρος adhibebat, vt loquitur Synodus Nicæna.

III. Non me latet quin pleriſque noua videri poſſit hæc opinio, & fortaſſe ob nouitatem periclitari. Sed ſi animo ſincero expendatur; vt vera eſſe teſtimonus prolatis ſtatim demonſtrabitur, ſic ex duabus oppoſitis conflata, ambarnm auctoritate fulciri poterit. Duæ etenim ſunt hac in diſputatione præcipuæ ſententiæ. Altera plebem à jure electionnm remotam ſemper fuiſſe docet, ſolo relicto illi teſtimonio, & voto; Clero autem ciuitatis electionem in ſolidum tributam. Altera docet jus æquum ſemper fuiſſe Clero & populo in electionibus; ídque jure Apoſtolico & veterum Patrum teſtimoniis niti. Nos verò nec Clero ciuitatis, nec populo, jus merum Electionis olim competiuiſſe aſſerimus; ſed ſolis Epiſcopis prouinciæ, qui teſtimonio atque conſenſu Cleri & populi in perſona eligenda vtebantur. Poſtea jus electionis Clero, cum populi conſenſu, in Occidente communicatum eſt; donec populus ab eo jure ſecluſus eſt. Ex neceſſitate conſenſus populi in electionibus manauit Aſſenſus regij neceſſitas, qua de re poſtea diſſerendum erit.

IV. Definitionis noſtræ probationem ex teſtimoniis veterum Patrum & Synodorum petemus. Qui luculentiùs iſta explicuit, proferendus eſt Cyprianus epiſtolâ LXVIII. *Diligenter de traditione diuina & Apoſtolica obſeruatione ſeruandum eſt & tenendum, quod apud nos quoque, & ferè per vniuerſas prouincias tenetur, vt ad ordinationes ritè celebrandas, ad eam plebem cui præpoſitus ordinatur, Epiſcopi ejuſdem prouinciæ proximi quique conueniant, & Epiſcopus deligatur plebe præſente, quæ ſingulorum vitam pleniſſimè nouit, & vniuſcujuſque actum de ejus conuerſatione perſpexit. Quod & apud vos factum videmus in Sabini collegæ noſtri ordinatione; vt de vniuerſæ fraternitatis ſuffragio, & de Epiſcoporum qui in præſentia conuenerant, quique de eo ad vos literas fecerant, Iudicio, Epiſcopatus ei deferretur, & manus ei in locum Baſilidis imponeretur.*

Locus eſt inſignis: vnde diſcimus ex more vbique ferè recepto Epiſcopos prouinciæ ad Eccleſiam vacantem accedere ſolitos, & plebe præſente ſucceſſorem deligere. Deſignandæ perſonæ actus diſcutiebantur publicè; & plebi facultas relinquebatur ſuffragandi, vel renitendi. Sed Iudicium & electionis arbitrium integrum erat penes Epiſcopos præſentes, vt diſertè docent verba vltima de ordinatione Sabini in Hiſpaniis facta.

V. Ex diuina traditione hunc vſum eleganter trahit Cyprianus; nempe vt plebe præſente, Epiſcopi præpoſitos deligant: idque probat ex facto Moyſi, qui jubetur exuere Aaronem ſtola Pontificia, eámque filio ejus Eleazaro imponere coram omni Synagoga, juxta verſionem Septuaginta interpretum; *Coram omni Synagoga jubet Deus conſtitui Sacerdotem; id eſt, inſtruit & oſtendit ordinationes Sacerdotales nonniſi ſub populi aſſiſtentis conſcientia fieri oportere; vt plebe præſente vel detegantur malorum crimina, vel bonorum merita prædicentur, & ſit ordinatio juſta & legitima, quæ omnium ſuffragio & iudicio fuerit examinata.* Quæ verba diſtributiuè ſunt accipienda; vt ſuffragium ſiue teſtimonium pertineat ad plebem, quæ teſtimonio ſuo præponendis ſuffragatur, vel malorum detegendo crimina, vel bonorum merita prædicando; Iudicium verò ad Epiſcopos, vt ſuperiùs monui ex eodem Cypriano. Dictio ſuffragij approbationem ſignificat in Iure, & apud alios auctores.

VI. Ex Lampridio, in vita Alexandri Seueri, illuſtrari poteſt electionum Chriſtianarum ritus, & quæ populi partes in eis eſſent apertiſſimè explicari juxta mentem Cypriani: *Vbi aliquos voluiſſet* (Alexander) *vel rectores prouinciis dare, vel præpoſitos facere, vel procuratores, id eſt, rationales ordinare, nomina eorum proponebat; hortans populum, vt ſi quid haberet criminis, probaret manifeſtis rebus; ſi non probaſſet, pœnam ſubiret capitis. Dicebatque graue eſſe, quum id Chriſtiani & Iudæi facerent in prædicandis Sacerdotibus qui ordinandi ſunt, non fieri in prouinciarum rectoribus, quibus & fortunæ hominum committerentur & capita.* In Chriſtianorum ergo electionibus, Epiſcopi promouendum per literas populo proponebant, aliquando in anteceſſum, vt factum in ordinatione Sabini: vel integram rem Concilio futuro reſeruabant, quando ad ciuitatem, cui præficiendus erat Sacerdos, Epiſcopi accedebant. Tunc vel ipſi aliquem proponebant; vel à Clero & plebe propoſitum, ſuſceptis publicè teſtimoniis aſſiſtentis populi, electionem perficiebant. Propterea cùm plebis teſtimonio maximè niteretur electionum gerendarum ratio; Cyprianus eam hortans vt à peccatore præpoſito ſuo diſcedat, nec ſibi blandiatur quaſi immunis à contagione delicti eſſe poſſit cum Sacerdote peccatore communicans, addit: *Cùm ipſa maximè habeat poteſtatem vel eligendi dignos Sacerdotes, vel indignos recuſandi:* quia ſcilicet illius teſtimonio ſtant præcipuè vel cadunt præponendi.

VII. Præter Veteris Teſtamenti auctoritatem, Cyprianus quoque loca duo Actorum adducit, vt probet plebis de teſtimonio ferendo poteſtatem; non autem jus æquum cum Epiſcopis, in agendis electionibus, vt quidam verba Cypriani detorquent. *Quod poſtea ſecundùm diuina magiſteria obſeruatur in Actis Apoſtolorum, quando de ordinando in locum Iudæ Epiſcopo Petrus ad plebem loquitur: ſurrexit, inquit, Petrus in medio diſcentium. fuit autem turba in vno. Nec hoc in Epiſcoporum tantùm & Sacerdotum, ſed & in Diaconorum ordinationibus, obſeruaſſe Apoſtolos animaduertimus, de quo & ipſo in Actis eorum ſcriptum eſt: Et conuocauerunt, inquit, illi duodecim totam plebem diſcipulorum, & dixerunt eis. Quod vtique idcirco tam diligenter & cautè conuocata tota plebe gerebatur, ne quis ad altaris miniſterium vel ad Sacerdotalem locum indignus obreperet.* Non eſt hîc vberior diſputatio inſtituenda de locis iſtis, ex quibus Nouatores electionum jura plebi vindicare ſolent; cùm ex Cypriani verbis, quibus illi maximè nituntur, manifeſtè conſtet plebem ab Apoſtolis, qui Eccleſiæ rectores erant, ad hoc conuocatam, vt eorum teſtimonio de præficiendorum meritis fides fieri poſſet. ceterùm ipſa rerum ſumma penes Apoſtolos erat. In primo quippe exemplo, Petrus pro jure ſuo ſubſtituendum aliquem Iudæ edicit. Nec dubium, quin ipſe cum Apoſtolis duos illos conſtituerit, vt per ſortes Dei voluntas de altero eligendo exploraretur. Ex mandato Apoſtolorum, fideles inquirunt quinam eſſent apti miniſterio: *Ἐπισκέψασθε οὖν, ἀδελφοί, ἄνδρας ἐξ ὑμῶν μαρτυρουμένους: Conſiderate, fratres, viros qui teſtimonium habeant eorum quibuſcum vixere.* Qua ratione etiam Paulus Timotheum, licèt

ſibi valde notum, Euangeliſtæ munere ornauit poſt teſtimonia eorum quibuſcum vixerat Lyſtris & Iconij: ὃς ἐμαρτυρεῖτο ὑπὸ τῶν ἐν Λύστροις καὶ Ἰκονίῳ ἀδελφῶν.

Act. 16. VIII. Eadem fuerat mens Origenis Homilia VI. in Leuiticum: *Licèt Dominus de conſtituendo Pontifice præcepiſſet, & Dominus elegiſſet, tamen conuocatur & Synagoga. Requiritur enim in ordinando Sacerdote & præſentia populi; vt ſciant omnes, & certi ſint, quia qui præſtantior eſt ex omni populo, qui doctior, qui ſanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad Sacerdotium; & hoc adſtante populo, ne qua poſtmodum retractatio cuiquam, ne quis ſcrupulus reſideret. Hoc eſt autem quod & Apoſtolus præcepit in ordinatione Sacerdotis: Oportet autem illum & teſtimonium habere bonum ab his qui foris ſunt.* Patet itaque ex Origene, populi præſentiam adhiberi, vt ſciat vnuſquiſque omnia rectè atque ordine geri, & teſtimonium ferre poſſit de conuerſatione ejus de quo agitur. Ad quod probandum adducit locum Pauli in I. Timoth. c.3. vbi, *qui foris ſunt*, ſignificant eos qui non erant in Eccleſia. Argumentum ducitur à minori; vt notatur etiam in Scholiis ex Chryſoſtomo, ſi enim ex iis qui foris ſunt, quanto magis à fratribus: εἰ γὰρ ἀπὸ τῶν ἔξωθεν, πολλῷ μᾶλλον ἀπὸ τῶν ἀδελφῶν.

IX. Origenem Cyprianúmque præmiſi; quoniam rerum gerendarum ordinem pateſaciunt, & vicem commentarij præſtare poſſunt illuſtri Clementis Romani loco petito ex gennina ejus epiſtola, à veteribus tantopere commendata, quam Iunius Patricius ex codice MS. publicauit. Docet ille conſtitutum ab Apoſtolis, ad præuertendas quæ de Epiſcopatu obtinendo exorituras præuidebant diſſenſiones, vt Epiſcopi in demortuorum locum, *ab ipſis Apoſtolis, vel poſtea à claris & celebribus viris ſubſtituantur, gratum ſibi hoc eſſe teſtante vniuerſa Eccleſia.* Iudicio itaque & delectu eorum qui principem in Eccleſia locum tenent, id eſt, Epiſcoporum, dantur Eccleſiis Epiſcopi, ex Apoſtolorum inſtituto, ſed qui ſint grati & accepti fidelibus. Alioqui ni præcipua & ſumma eſſet in his delectibus Epiſcuporum auctoritas, diſcordiis in Epiſcopo eligendo Eccleſia quateretur, aduerſus Apoſtolorum propoſitum. Hæc ſunt Clementis verba: οἱ ἀπόστολοι ἡμῶν ἔγνωσαν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅτι ἔρις ἔσται ἐπὶ τοῦ ὀνόματος τῆς ἐπισκοπῆς. διὰ ταύτην οὖν τὴν αἰτίαν, πρόγνωσιν εἰληφότες τελείαν, κατέστησαν τοὺς προειρημένους, καὶ μεταξὺ ἐπινομὴν δεδώκασιν, ὅπως ἐὰν κοιμηθῶσιν, διαδέξωνται ἕτεροι δεδοκιμασμένοι ἄνδρες τὴν λειτουργίαν αὐτῶν &c. Κατασταθέντας ὑπ᾽ ἐκείνων, ἢ μεταξὺ ὑφ᾽ ἑτέρων ἐλλογίμων ἀνδρῶν, συνευδοκησάσης τῆς ἐκκλησίας πάσης. *Apoſtoli noſtri per Ieſum Chriſtum Dominum noſtrum cognouerunt contentionem de nomine Epiſcopatus futuram. Propter hanc itaque cauſam perfecta præſcientia prædıti, conſtituerunt prædictos, Epiſcopos ministrum; & deinceps * formam dederunt, vt iis defunctis, probati alij viri in eorum miniſterium ſuccederent &c. ab illis, vel deinceps ab aliis viris celebribus conſtituti, vniuerſa Eccleſia ſibi gratum eſſe teſtante.*

* Sic reddenda vox ἐπινομή; non autem, vt fecit Iunius, *deſcriptas officiorum vices reliquerunt.*

X. Penes Epiſcopos arbitrium electionum ſtetiſſe quondam docet quod Origenis tempeſtate Hieroſolymis accidit. Etenim cùm Narciſſus Hieroſolymorum Epiſcopus ſe in locum deſertum ſubduxiſſet, neminique compertum eſſet quò ſe recepiſſet, *viſum eſt his qui finitimis Eccleſiis præerant*, vt alterum Epiſcopum crearent, qui Dius vocabatur: ἔδοξεν τοῖς τῶν ὁμόρων ἐκκλησιῶν προεστῶσιν, ἐφ᾽ ἑτέρου μετιέναι ἐπισκόπου χειροτονίαν Δῖος τούτῳ ὄνομα ἦν. apud Euſebium lib. VI. cap. XIX.

CAPVT III.

Synopſis.

I. Canon IV. Nicænus χειροτονίας *Epiſcopi tribuit Metropolitano vnà cum Epiſcopis prouinciæ. Zonaras & Balſamo exiſtimarunt eo canone in Epiſcopos tranſlatum eſſe jus electionis, quod antea populis competebat. De ſola autem manuum impoſitione heic agi ſcripſit Franciſcus Florens.*

II. Auctoris ſententia eſt, heic agi de vtraque actione eligendi, & conſecrandi, & vtramque heic & alibi χειροτονίας *vocabulo ſignificari.*

III. Poſt mortem Epiſcopi, Metropolitanus & Epiſcopi prouinciales ad ſedem vacantem accedebant; ibique in Synodo electionem & ordinationem celebrabant. Probatur ex Concilio Antiocheno, & Laodiceno.

IV. Ius itaque Epiſcoporum, canone firmatum eſt. quod pertinet ad populum, con-

ſuetudini relictum. Quid Iudicij vocabulo intelligat canon Laodicenus.

V. In Synodo ad celebrandam ordinationem coacta, adeſſe debebant omnes Epiſcopi prouinciæ, vel ſaltem tres. ceteri enim conſenſum ſuum ſcripto dabant.

VI. Synodus illa habebatur in ciuitate Sedis vacantis, ne Clerus & populus ciuitatis arcerentur à communione electionis.

I. VSvs ille in Eccleſia jamdiu receptus, à Synodo Nicæna ſancitus eſt canone IV. quo Epiſcopi χειροτονία Metropolitano vnà cum prouinciæ Epiſcopis committitur. Ambigua vocis hujus Græcæ ſignificatio Zonaram & Balſamonem induxit vt eam de electione hîc interpretarentur, & ſcriberent electionum jura, quæ olim populis commiſſa erant, in Epiſcopos hoc canone tranſcripta. De ſola autem impoſitione manuum hîc agi ſcripſit Anteceſſor eruditiſſimus Franciſcus Florens ad Tit. VI. De Electione, ex Dionyſij interpretatione, qui χειροτονίαν hîc vertit Ordinationem. *Epiſcopum conuenit, maximè quidem ab omnibus qui ſunt in prouincia Epiſcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit, aut propter inſtantem neceſſitatem, aut propter itineris longitudinem, tribus tamen in idipſum omnimodis conuenientibus, & abſentibus quoque pari modo decernentibus, & per ſcripta conſentientibus, tunc ordinatio celebretur. Firmitas autem eorum quæ geruntur per vnamquamque prouinciam, Metropolitano tribuatur Epiſcopo.*

II. Nos verò certum exiſtimamus hîc agi de vtraque actione eligendi & conſecrandi, quæ χειροτονίας ſiue Ordinationis nomine hîc & paſſim ſignificatur: qui duo actus olim inter ſe cohærebant, vt monui ſuprà. Alioqui ſi de ſola manuum impoſitione ageretur; cur tam anxiè decernitur de Synodo habenda, de illius judicio, de contentione inter Epiſcopos, de plurium ſententia ſequenda?

III. Porrò ad vacantem Eccleſiam ordinandam Synodus prouinciæ veteri inſtituto cogebatur à Metropolitano, in Sede vacante celebranda, atque conſentiente, electúmque conſecrabat. Neque enim primis illis ſeculis Cleri vel populi poſtulatio jus aliquod dabat; ſed ejus tantùm ratio habebatur ab Epiſcopis, niſi ipſorum judicio alius idoneior præferendus eſſet: de quo, quemadmodum & de propoſitis à plebe, Metropolitanus cum Synodo ſua prouinciali judicabat. Synodum vocaui hunc Epiſcoporum conuentum, juxta canonem XIX. Synodi Antiochenæ, qui canonem Nicænum deſignat & interpretatur: *Epiſcopus præter ſententiam Metropolitani nullatenus ordinetur.* Mox: *Et ità ſub plurimorum vel præſentia vel decreto ordinatio celebretur.* Omnium enim, ſi fieri poſſet, vel ſaltem plurium Epiſcoporum præſentiam deſiderabat.

Idem ordo conſtituitur etiam canone XIII. Laodiceno: *Vt Epiſcopi, judicio Metropolitanorum, & eorum Epiſcoporum qui circumcirca ſunt, prouehantur ad Eccleſiaſticam poteſtatem; ij videlicet, qui plurimo tempore probantur, tam verbo fidei, quàm rectæ conuerſationis exemplo.* Hunc canonem de Electionibus diſertè interpretatur Martinus Bracarenſis, & ex eo Hincmarus.

IV. Ex quibus canonibus apertè conficitur, Epiſcoporum promotionem judicio Synodi pleniſſimè permiſſam. Et ne conſultatio quæ cum Clero & plebe habenda eſt, auctoritate Canonis fulta, contumaces redderet ciuium animos Epiſcoporum judicio, ejus mentio omiſſa eſt in Canonibus; relicta interim conſuetudine jam recepta de tractatu electionis habendo cum Clero & plebe ciuitatis. Ius itaque Epiſcoporum canone firmatum eſt. quod pertinet ad populum, conſuetudini relictum eſt. Iudicium porrò, cujus meminit Synodus Laodicena, exercebatur in diſpungendis eorum meritis qui proponebantur vel à Clero vel à populo ciuitatis, vel etiam à ſingulis Epiſcopis. quæ diſcuſſio verbo juris ἀνάκρισις dicitur. Pronuntiatio verò illius judicij, quo renuntiabatur antiſtes, dicebatur κήρυξις; vt apud Gregorium Nazianzenum Orat. XIX. & alibi.

V. Ceterùm hæc Synodus ex omnibus Epiſcopis prouinciæ conſtare debebat; vel ſaltem ex tribus præſentibus; qui electionis negotium agebant, judicióque ſuo quis præficiendus eſſet decernebant. Quod obtinebat, quoniam abſentes conſenſum ſcripto dabant rebus gerendis; & tres illi cum Metropolitani auctoritate omnia agebant; qua ceſſante, omnia fuiſſent irrita, vt docent canon Nicænus IV. & VI. & canon XIX. Antiochenus. Enimuero ſi diſſidium aliquod inter Epiſcopos de præficienda perſona diſceptantes accideret, ſenten-

tia plurimorum potior erat; quemadmodum decernit canon VI. Nicænus, & XIX. Antiochenus.

VI. Synodus autem iſta habebatur in ciuitate Sedis vacantis, vt dixi, ne Clerus & populus ciuitatis arcerentur à communione electionis: qui teſtimonium tamen ferre debebant de perſona eligenda, & deſideria ſua proponere, repulſam quoque dare, ſi vtilitati Eccleſiaſticæ id expediret. Teſtimonij ferendi ab aliquo neceſſitas inſinuatur à canone Laodiceno, qui præcipit probatæ per longum tempus conuerſationis viros ad Epiſcopatum eſſe promouendos. quæ probatio rectè inſtitui non poterat, niſi adhibitis ex Eccleſia & plebe teſtibus.

CAPVT IV.

Synopſis.

I. Athanaſij electio & ordinatio peracta eſt in Synodo apud Alexandriam habita, iuxta poſtulationem ciuium. Probatur ex epiſtola encyclica Epiſcoporum Ægypti, quæ extat apud Athanaſium.

II. Probatur item ex Athanaſio, electionem illic debere fieri, vbi eſt copia Cleri & populi præſentis, id eſt, in ciuitate ſedis vacantis.

III. Ex eo autem capite validè Conſtantium Imperatorem & Arianos exagitat Athanaſius, quòd Gregorium ſibi ſuperpoſuiſſent ignotum populo repugnanti, ſeque expellerent populis grati$\!$ſſimum. Scribit ergo id tentari aduerſùs Apoſtolorum traditionem, & antiquos Eccleſiæ mores.

IV. Eandem Canonum violationem in eadem cauſa Athanaſij grauiter Arianis exprobrat Papa Iulius: ex quo colligitur, neceſſarium eſſe Cleri populique conſenſum in conſtituendo Epiſcopo.

V. Tum, Epiſcopi inſtitutionem à prouinciæ Epiſcopis in ipſa Eccleſia *fieri debere, & promouendū à Clero ipſius Eccleſiæ petendum.*

VI. Iniicitur mentio epiſtolæ Concilij Nicæni ad Alexandrinos.

VII. Ex Conſtantini reſcriptis patet quænam Epiſcoporum partes fuerint in electionibus, quænam verò plebis.

VIII. Eadem praxis confirmatur aliquot exemplis illuſtribus ex antiquitate.

IX. Probatur etiam ex controuerſia de Epiſcopatu Epheſino, quæ agitata eſt in Concilio Chalcedonenſi. Euſebius Epiſcopus Ancyranus in eodem Concilio dixit habendam prouinciæ Synodum in ciuitate cui ordinandus eſt Epiſcopus.

X. Decretum fiebat à Clericis & ciuibus, quo à Metropolitano petebatur Epiſcopi ordinatio, aut ejus qui à ciuibus deſignatus eſſet, aut alterius qui eſſet idoneus, arbitrio Metropolitani cum ſua Synodo.

I. SED ne conjecturis ſolùm niti videamur, vtrumque probabimus illuſtribus exemplis electionum actarum poſt Synodum Nicænam. Docebimus itaque & Synodum habitam in ciuitate Sedis vacantis, ad electionem ordinationémque faciendam; & exploratam priùs Cleri atque populi ſententiam.

Nullis poterat magis patere Synodi Nicænæ ſententia, quàm Ægyptijs Epiſcopis, qui paulò poſt peractum Concilium, Athanaſium ordinarunt. Illi verò in ſua Encyclica, quæ habetur in Apologia ſecunda, teſtantur omnem multitudinem populúmque Eccleſiæ Catholicæ in vnum coactum, quaſi in ſpeciem vnius corporis & animæ, clamoribus vociferationibúſque poſtulaſſe Athanaſium Eccleſiæ Epiſcopum dari, idque publicis votis à Chriſto expetiiſſe, *noſque vt faceremus*, inquiunt illi, *per multos dies & noctes jurejurando obteſtatos fuiſſe: cùm interea nec ipſi ab Eccleſia diſcederent, neque nobis diſcedendi facultatem permitterent.* Infrà: *Porro quod noſtrum plerique ipſum ſub omnium oculis exclamationibuſque Epiſcopum crearint, nos ipſi teſtes fide digniores ſumus iis qui abfuerunt & mentiuntur.* ὅτι πᾶν τὸ πλῆθος καὶ πᾶς ὁ λαὸς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὥσπερ ἐκ μιᾶς ψυχῆς καὶ σώματος συνεληλυθότες ἀνεβόων, ἔκραζον αἰτοῦντες Ἀθανάσιον ἐπίσκοπον τῇ ἐκκλησίᾳ. τοῦτο ηὔχοντο δημοσίᾳ τῷ Χριστῷ, καὶ τοῦτο ἡμᾶς ὥρκιζον ποιεῖν ἐπὶ πλείστας ἡμέρας καὶ νύκτας, μήτε αὐτοὶ τῆς ἐκκλησίας ἀφιστάμενοι, μήτε ἡμᾶς ἐπιτρέποντες ἀφίστασθαι. Mox: ὅτι δὲ πλείονες ἡμῶν αὐτὸν ἐχειροτόνησαν ὑπὸ τὴν πάντων ὄψιν καὶ βοαῖς, μάρτυρες πάλιν ἡμεῖς ἀξιοπιστότεροι τῶν ἀπόντων καὶ ψευδομένων, οἱ χειροτονήσαντες. Vnde patet Synodum Epiſcoporum habitam fuiſſe Alexandriæ, & electionem ordinationémque ab ijs factam juxta poſtulationes ciuium. quod hìc, vt in canone Nicæno, ſignificatur dictione χειροτονεῖν.

II. Extat Athanaſij in epiſtola ad Orthodoxos querela de Gregorio ſibi viuenti per vim ab Arianis ſubrogato in

ſede Alexandriæ: cujus inuaſionem ex eo quoque probat, inter cetera, quòd ejus electio peracta non fuerit juxta formam Canonum, quæ debuiſſet fieri κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας καὶ κατὰ τὸ Παύλου ῥῆμα συναχθέντων τῶν λαῶν καὶ τοῦ πνεύματος τῶν χειροτονούντων. Mox: παρόντων τῶν αἰτουμένων λαῶν καὶ κληρικῶν: *juxta Canones Eccleſiaſticos, & Pauli dictum, congregatis populis cum ſpiritu conſtituentium, cum Domini noſtri Ieſu Chriſti poteſtate.* Mox: *populis & Clericis qui poſcerent præſentibus.* En locum electionis, ſcilicet vbi eſt copia Cleri & popoli præſentis, id eſt, ciuitas Sedis vacantis. Præterea Clerus & populus congregari debent cnm Epiſcopis qui de ſucceſſore tractant, & eorum ſpiritui eſſe coujuncti, id eſt, ab eorum judicio pendere, illiſque decernenribus obſequi. Alludit hoc loco ad locnm Pauli 1. Cor. 5. vbi congregatis Corinthiis cum ſpiritu Pauli excommunicatur inceſti reus ille. quam loquendi formulam eleganter trahit ad explicandam Epiſcoporum & populi conſenſionem ad conſtituendum nouum Epiſcopum.

III. Eandem Conſtantij & Arianorum vim eleganter exagitat in epiſtola ad ſolitariam vitam agentes; docétque illos & Apoſtolorum conſtitutionem & antiquos Eccleſiæ mores conſtituendi Epiſcopos euertiſſe, quòd Gregorium ignotum populo repugnaoti cum minis & manu militari obtruderent, & Athanaſium expellerent populis gratiſſimum. οὗτος ἐπινοήσας ἀλλοιῶσαι νόμον, παραλύων μὲν τὴν τοῦ κυρίου διὰ τῶν Ἀποστόλων διάταξιν, τὰ δὲ τῆς ἐκκλησίας ἀλλάττων ἔθη, καὶ καινὸν αὐτὸς ἐπινοῶν τρόπον τῶν καταστάσεων ἐξ ἄλλων γὰρ τόπων, καὶ περὶ πεντήκοντα μονῶν, μετὰ στρατιωτῶν ἐπισκόπους ἀποστέλλει, πρὸς τοὺς μὴ θέλοντας λαούς; καὶ ἀντὶ γνώσεως τῆς πρὸς τοὺς λαοὺς, ἐκεῖνοι φέρουσι τὰς ἀπειλὰς καὶ τὰ πρὸς τοὺς δικαστὰς γράμματα. *Hic* (Cooſtantius) *excogitauit quo pacto legem alteraret, diſſoluens Domini conſtitutionem per Apoſtolos traditam, & mores Eccleſiæ immutans, nouúmque ipſe excogitauit conſtituendorum Epiſcoporum modum. Ex alijs quippe locis, & quinquaginta manſionum interuallo diſſitis, ad populos nolentes cum militibus Epiſcopos mittit: qui loco juſtitiæ quæ de illis eſſet apud populos, minas & literas ad judices deferunt.* Ex quo reſtimoo1o habemus diſertè juxta Apoſtolorom inſtituta & mores Eccleſiæ præficiendum Epiſcopum notum eſſe debere populis, atque gratum, nec inuitis illis & repugnantibus per vim obtrudendum. Etenim, vt in eadem epiſtola monet Athanaſius, amari non poteſt à populis ille quem nolunt, nec ei credere liberos ſuos poſſunt, *cujus nec vitam, nec conuerſationem, nec prorsùs quis eſt norunt*, οὗ τὸν βίον, καὶ τὴν ἀναστροφήν, καὶ τις ὅλως ἐστὶν οὐ γινώσκουσι.

IV. Grauiter eandem Canonum violationem Arianis Gregorium obtrudentibus exprobrat Iulius I. Pootifex Romanus, apud Athanaſium Apologiâ ſecnndâ, ijs verbis quæ jura Eccleſiaſtica infracta oſtendunt, non ſolùm in expellendo Athanaſio, ſed etiam in cooſtituendo Gregorio; qui nec ab Epiſcopis, nec à Preſbyteris, oec à populo poſtulatus eſſet, nec illis cognitus, nec apud eos baptizatus. quæ docent Cleri populique conſenſum neceſſarium in cooſtituendo Epiſcopo. Ποῖος κανὼν ἐκκλησιαστικὸς ἢ ποία παράδοσις ἀποστολικὴ τοιαύτη, ὥστε εἰρηνευούσης ἐκκλησίας, καὶ ἐπισκόπων τοσούτων ὁμονοίας ἐχόντων πρὸς τὸν ἐπίσκοπον τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιον ἀποστέλλεσθαι Γρηγόριον, ξένον μὲν τῆς πόλεως, μήτε ἐκεῖ βαπτισθέντα, μήτε γνωριζόμενον τοῖς πολλοῖς, μὴ αἰτηθέντα παρὰ πρεσβυτέρων, μὴ παρ' ἐπισκόπων, μὴ παρὰ λαῶν. *Qualis eſt Eccleſiaſticus canon, aut qualis hujuſmodi Apoſtolica traditio? vt in pace agente Eccleſia, tantiſque cum Epiſcopo Alexandriæ Athanaſio concordantibus Epiſcopis, Gregorius mitteretur à ciuitate quidem peregrinus, nec ibi baptizatus, nec multis notus, nec à Presbyteris, nec ab Epiſcopis, nec à populis poſtulatus.*

V. Quæ autem eodem loco verba ſubjunguntur, docent inſtitutionem à prouinciæ Epiſcopis *in ipſa Eccleſia* fieri debere, & promouendum à Clero ipſius Eccleſiæ peti. οὐκ ἔδει τὴν κατάστασιν οὕτως παρανόμως καὶ παρὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν κανόνα γενέσθαι, ἀλλ' ἐπ' αὐτῆς τῆς ἐκκλησίας, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἱερατείου, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ κλήρου, τοὺς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ ἐπισκόπους ἔδει καταστῆσαι, καὶ μὴ νῦν τοὺς ἀπὸ τῶν ἀποστόλων κανόνας παραλύεσθαι. *Conſtitutionem adeo illegitimè & præter Canonem Eccleſiaſticum fieri non oportebat; ſed in ipſa Eccleſia, ex ipſo ſacrario, ex ipſo Clero, qui in prouincia ſunt Epiſcopos oportebat conſtituere.* His verbis reſpicit & explicat caoonem illum quartum Nicænum de quo agimus.

VI. Poſſem Concilij Nicæoi epiſtolam ad Alexandrinos adducere; qua ſta-

tuitur, ordinatum à Meletio Epiſcopum, obeunti Catholicæ partis Epiſcopo, in eadem ciuitate ſubſtitui poſſe, ſi populus eum eligat, idque decreto ſuo confirmet Alexandrinus Epiſcopus. Sed iſto loco non agitur de libera electione, ſed de remedio ſchiſmatis.

VII. Teſtimoniis Eccleſiaſticis ſubjungemus Conſtantini quoque reſcripta, tum ad Nicomedienſium Eccleſiam apud Theodoretum lib. 1. cap. XX. quam hortatur vt fidelem Epiſcopum eligat: *quod nunc quidem in veſtra eſt poteſtate, & veſtri dudam eſſe judicij oportuit*: ὅπερ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐν ὑμῖν ἐστι, ὃ καὶ πάλαι ἐχρῆν τῆς ὑμετέρας κρίσεως ἠρτῆσθαι. Tum ad populum Antiochenum, quem omiſſa Euſebij tranſlatione hortatur, *vt ex Eccleſiæ lege hunc eligant paſtorem, quem communis ſeruator deſignarit*: Θεσμῷ ἐκκλησίας τοῦτον αἱρεῖσθαι ποιμένα ὃν αὐτὸς ἀναδείξειεν ὁ κοινὸς σωτήρ. apud Euſebium de vita Conſtantini lib. III. cap. LVII. Sed capite LVIII. adducit ejuſdem Conſtantini epiſtolam ad Theodotum Laodicenum Epiſcopum & alios, quæ docet ſtudia plebis & Epiſcoporum conjuncta fuiſſe in petenda tranſlatione Euſebij ad Eccleſiam Antiochenam: κατὰ τὴν τοῦ λαοῦ, καὶ τῆς ὑμετέρας προαιρέσεως συνέσεώς τε καὶ βουλήν.

VIII. Noſtra illa definitio probatur quoque ex conſequentis ætatis electionibus inſignioribus: quarum ſolùm memoriam ſcriptores conſeruarunt. Vacanti Cæſareenſi Eccleſiæ in Cappadocia, ex Diamei obitu, dandus erat ſucceſſor. Conueniunt eam ob rem Epiſcopi Cæſaream: diſſidentibúſque inter ſe ciuibus, cùm alius alium proponeret, tandem cùm in Euſebium Catechumenum conſenſiſſent omnes, illum ſibi conſtitui ab Epiſcopis extorſerunt, teſte Gregorio Nazianzeno in Oratione de obitu patris. Euſebio mortuo, Epiſcopi Cæſaream conuenere ad electionem Pontificis. Gregorius pater abſens ſcripto in Baſilium conſenſit, & porrò ad ejus cauſam juuandam, ægro licèt corpore, in vrbem ſe contulit: & tandem juxta vota Cleri, monachorum, Honoratorum, Curiæ, & plebis, electio decreta eſt ab Epiſcopis, ordinatúſque Baſilius, vt patet ex ſuperiori Oratione Gregorij Nazianzeni, & ex ejus epiſtola XXII.

Flauiani Antiocheni electio & ordinatio facta eſt Antiochiæ, ab Epiſcopis prouinciæ & totius Orientalis Diœceſeos, tota Eccleſia ſuffragante, vt docet Synodica Concilij CP. anni CCC. LXXXII. quæ Nectarium quoque à Synodo Oecumenica, Clero & ciuitate vniuerſa ſuffragante, conſtitutum teſtatur. Gregorij Nyſſeni ea tempeſtate delectum & ordinationem à Synodo prouinciæ factam ipſemet ſcripſit; in eóque ſe Flauiano exæquat: ἴσον παρὰ συνόδου καὶ μιᾶς γνώμης ἀμφοτέρων ἡμῶν ἡ προχειρονία.

IX. Vigebat mos ille in aliis quoque Eccleſiis; vt oſtendi poteſt ex Vndecima Actione Concilij Chalcedonenſis, in qua tractatur de controuerſia Baſſiani & Stephani ob Epheſinum Epiſcopatum. Stephanus enim docere contendens electionem ſuam factam juxta Canones, ait: *Me quadraginta Epiſcopi Aſiani, ſuffragio & nobilium & potiorum & totius reuerendiſſimi Cleri & omnis ciuitatis, ordinauerunt*: Ψήφῳ καὶ τῶν λαμπροτάτων, καὶ τῶν λογάδων, καὶ τοῦ εὐλαβεστάτου παντὸς κλήρου. Negotium quoque iſtud rectè ab Euſebio Epiſcopo Ancyræ, quæ eſt metropolis Galatiæ, explicatur in Actione XVI. Etenim cùm ageretur de Metropolitanorum ordinationibus à ſede Conſtantinopolitana peragendis, docet grauiſſimum detrimentum ciuitatibus exinde creandum iri, ob ſumptus immenſos quibus atterentur: ſed ſeruandos eſſe Canones, qui præcipiunt in ciuitatibus ipſis habendam prouinciæ Synodum, & ab ea conſtituendos Epiſcopos, quos ipſa probauerit, à ciuitate ſibi propoſitos. Si enim non in ciuitatibus, hi qui eliguntur à ciuitate, ordinantur, à Synodo prouinciæ comprobati, ſoluuntur ſubſtantiæ: ἐὰν μὴ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσιν αὐταῖς, οἱ ψηφιζόμενοι παρὰ τῆς πόλεως, χειροτονῶνται παρὰ τῆς συνόδου τῆς κατὰ τὴν ἐπαρχίαν δοκιμαζόμενοι, λύονται αἱ οὐσίαι. Huic incommodo mederi ſe poſſe exiſtimarunt Iudices Imperatorij, decernentes vt à Clericis Metropoleos, à poſſeſſoribus, & clariſſimis viris, tum etiã à prouinciæ Epiſcopis, fiat decretum electionis ejus perſonæ quam dignam Epiſcopatu judicauerint; geſtíſque ad Archiepiſcopum Conſtantinopolitanum delatis, penes illum ſit vt ad ſe euocet electum Conſtantinopoli conſecrandum, aut ex ejus permiſſione, κατ᾽ ἐπιτροπὴν αὐτοῦ, in prouincia ordinetur. Reliquit verò ſingularum ciuitatum Epiſcopos ordinandos à Metropolitano & à prouinciæ Epiſcopis.

X. Quem autem modum ſeruarent in ſingulis ciuitatibus addiſcere poſſumus

ex XIII. Actione: vbi Eunomius Nicomediæ Epiſcopus, quæ erat Bithyniæ Metropolis, conqueritur aduersùs Anaſtaſium Nicææ Epiſcopum, qui ex eo quòd Nicæa ciuitas jure Metropoleos donata fuerat per reſcriptum Valentis, Epiſcoporum ordinationes in quibuſdam ciuitatibus ſibi vindicabat, & ſpecialiter Baſilinopoli. Eunomius autem, vt probet ad ſe jus iſtud pertinere, ait: *Oſtendo decreta Baſilinopolitanorum, vbi rogauerunt de Epiſcopo. Tu oſtende vbi rogauerunt Nicænum, vt eis daret Epiſcopum.* Decretum itaque fiebat à Clericis & ciuibus, quo à Metropolitano petebatur Epiſcopi ordinatio, aut à ciuibus deſignati, aut alterius qui eſſet idoneus, arbitrio Metropolitani cum ſua Synodo. Etenim (vt rectè obſeruat Atticus Nicopoleos in veteri Epiro in eadem Actione XIII.) Regula ita præcipit, vt in vnaquaque prouincia Metropolitanus habeat poteſtatem, & ipſe conſtituat omnes qui in ea prouincia ſont Epiſcopos. Decreti facti à Gangrenſibus & ſibi oblati meminit Euſebius Ancyræ Actione XVI.

CAPVT V.

Synopſis.

I. Paulatim à veteri regula diſceſſum eſt in Oriente, & in Occidente. Orientales Metropolitæ Synodum Epiſcoporum ad ſuas vrbes traxerunt, quando agebatur de ordinando Epiſcopo exiguæ Eccleſiæ. Vnde ſequitur, non ſemper expectata fuiſſe Clericorum & ciuium ſuffragia.

II. Zonaras inductum id putat à Synodo Nicæna. Ex canone XVIII. Antiocheno colligitur Epiſcopos electos & conſecratos aliquando fuiſſe extra ſedem vacantem, tum etiam abſque populi conſenſu.

III. Attamen ſi non accederet populi ſuffragium, periculum erat ne conſecratus à populo recuſaretur. Probatur ex eodem canone Antiocheno. Quæ Synodus dici debeat τέλεια, & perfecta.

IV. Ex Baſilij quoque facto oſtenditur, Epiſcopum electum & conſecratum à Metropolitano, extra Eccleſiam vacantem, & abſque prævio populi conſenſu; cui tamen relinquitur licentia recuſandi Epiſcopi.

V. Plebs Epiſcopum poſtulare poterat à Synodo; ſed Dei eſt deſignare præficiendum, nempe Synodi judicio. Probatur ex Baſilio.

VI. Populus nullum Epiſcopum ſibi præponere poteſt abſque judicio Synodi; vt patet ex canone XVI. Antiocheno.

I. ATTAMEN diſſimulari non debet, quin paulatim ab hac regula diſceſſum fuerit in Oriente, & Occidente; ſed diuerſo modo. Quippe Orientis Eccleſiæ, licèt in majoribus Eccleſiis ordinandis veterem ritum retinuerint, attamen in aliis tenuioribus, Metropolitæ ad ſuas vrbes Syoodum Epiſcoporum traxerunt; & per conſequentiam, Clericorum & ciuium conſilia atque teſtimonia non ſemper expectarunt. Incommodum illis erat in paruo oppido ſynodum habere, electiones per diſſenſionem ciuium & criminum objectiones protractas agere, ſumptibus atque diſpendiis onerari. Quare cùm Nicænus canon de Synodi loco nihil diſertè conſtituiſſet, nec de Cleri populique teſtimonio; liberum ſibi eſſe putarunt Epiſcopi, ex arbitrio Metropolitani apud eum Synodum pro gerendis electionibus habere.

II. Zonaras quidem tradit Synodum in cànone quarto Nicæno commemoratam habendam in vrbe Metropoli. quod ex poſterioris ætatis moribus ſibi perſuaſerat. Quod nos euincemus ex Antiocheno canone XVIII. ex quo colligitur Epiſcopum electum & conſecratum aliquando extra ſedem vacantem, tum etiam abſque populi conſenſu: *Si quis Epiſcopus ordinatus, ad paræciam, cui eſt electus, minimè acceſſerit, non ſuo vitio, ſed quòd eum populus vitet,* (vel, reddendo exactiùs ipſa verba, *propter populi recuſationem,* ἤτοι διὰ τὴν τοῦ λαοῦ παραίτησιν) *aut propter aliam cauſam, non tamen ejus vitio perpetratam; hic & honoris ſit & miniſterij particeps, dummodo nil moleſtus Eccleſiæ rebus exiſtat, vbi miniſtrare cognoſcitur. Quem etiam obſeruare conuenict quidquid Synodus perfecta prouinciæ quod viſum fuerit judicando decreuerit.*

III. Attamen ſi non accederet populi ſuffragium, periculum erat ne conſecratus à populo recuſaretur; vt docent hujus canonis verba. Sed Synodi ſtatim ea de re habendæ cognitione, an juſta eſſet recuſatio, diſcutiebatur: quæ Synodus τέλεια eſſet & perfecta, id eſt, ex Metropolitani & Epiſcoporum præſentia conflata. Canon quoque XVII. Antiochenus decernit quid conſtituendum ſit aduersùs Epiſcopum, qui poſt ordinationem non vult proficiſci

ad

ad Eccleſiam ſibi concreditam. quod euincit alibi conſecratum fuiſſe.

IV. Ex iſto vſu factum, vt Baſilius anno CCC. LXX. poſt ſuffectum à ſe cum ſynodo ſua Euphronium in Epiſcopali ſede Nicopoleos, Senatum ejus vrbis hortetur ad ſuſcipiendum Epiſcopum: quoniam, inquit, *eorum conſenſu negotium illud perfici debet.* Habes hîc Epiſcopum electum & conſecratum à Metropolitano, extra Eccleſiam vacantem, & abſque præuio populi conſenſu; cui tamen facultas recuſandi Epiſcopi relinquitur. Elegantia ſunt Baſilij verba epiſt. 194. Αἱ περὶ τὰς ἐκκλησίας οἰκονομίαι γίνονται μὲν παρὰ τῶν πεπιστευμένων τὴν προστασίαν αὐτῶν, βεβαιοῦνται δὲ παρὰ τοῦ λαοῦ, ὥστε καὶ νῦν ὃ μὲν ἦν ἐπὶ τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις πεπλήρωται, τὸ δὲ λειπόμενον ἤδη πρὸς ὑμᾶς βλέπει, ἐὰν καταξιώσητε ἐνθύμως περιέχεσθαι τοῦ δεδομένου ὑμῖν ἐπισκόπου, καὶ τὰς παρὰ τῶν ἔξωθεν πείρας ἰσχυρῶς ἀποκρούεσθαι. *Diſpenſationes Eccleſiarum fiunt quidem ab iis quibus earum cura credita eſt, à populis verò confirmantur. Nunc itaque quod erat in Deo dilectiſſimis Epiſcopis impletum eſt; quod verò reliquum eſt, vos reſpicit, vt datum vobis Epiſcopum ex animo complecti, & extraneorum tentamenta fortiter repellere.* Vtitur verbo οἰκονομίας: quod etiam vſurpatur in ſecundo canone Conſtantinopolitanæ ſynodi, ad deſignandas quæ ab Epiſcopis in Eccleſiis fiunt diſpoſitiones.

V. Attamen hæc ſynodi Metropoliticæ auctoritas in eligendo Epiſcopo non impediebat quin aliquem poſtulare poſſent, relicto penes ſynodum integro arbitrio; vt patet in hoc negotio Nicopoleos. Senatus enim præfectum à Baſilio approbauerat: *Vos probaſtis dignum eſſe*, inquit, *& nos conſenſimus*: ἄξιον εἶναι τὸν ἀναφανέντα. καὶ ὑμεῖς ἐδοκιμάσατε, καὶ ἡμεῖς συνεθέμεθα. Reliquum erat vt Senatus ordinatum Epiſcopum à plebe ſuſcipi curaret. Hoc quoque voluit ſignificare idem Baſilius in epiſtola LXII. ad Neocœſarienſes, poſt Muſonij Epiſcopi obitum: *Cauendi vobis lupi, vigilis cujuſdam paſtoris præſidio, quem repurgatis contentione omni & primatus affectatione animis, petere quidem veſtrum eſt, Domini verò deſignare*: λύκους φυλακτέον ὑμῖν, ἐγρηγορικοῦ τινὸς ποιμένος ἐπιστασίᾳ, ὃν ὑμέτερον μὲν αἰτῆσαι φιλονεικίας πάσης καὶ φιλοπρωτείας τὰς ψυχὰς καθαρεύοντας, τοῦ κυρίου δὲ ἀναδεῖξαι. Poſtulare paſtorem, à ſynodo ſcilicet, poſitum eſt in poteſtate plebis; ſed Dei eſt deſignare præficiendum, nempe ſynodi ejuſdem judicio.

VI. Sanè licet Epiſcopum hunc, vel illum, populus petere poſſit, nullum tamen ſibi poteſt præponere abſque ſynodi judicio; vt docet canon XVI. Antiochenus: *Si quis Epiſcopus vacans in Eccleſiam vacantem proſiliat, ſedémque peruadat abſque integro perfectóque Concilio, hic abjiciatur neceſſe eſt; etſi cunctus populus, quem diripuit, eum habere delegerit. Perfectum verò Concilium illud eſt, vbi interfuerit Metropolitanus antiſtes.* Vi hujus canonis, qui recitatur in Actione XI. Concilij Chalcedonenſis, pulſi ſunt Epiſcopatu Epheſi Baſſianus & Stephanus; relicta eis dignitate Epiſcopali, & alimentis.

CAPVT VI.

Synopſis.

I. Dein Græci integrum electionum jus traxerunt ad ſynodum metropoliticam; neglectis Clero & populo Eccleſiæ vacantis. Incommodum hoc tollere tentauit Iuſtinianus Imperator; qui vilem plebeculam ab electione remouit. Tres autem eligi à Clero & Honoratis jubet, vt vnus ex iis à Metropolitano eligatur.

II. Ex hac Iuſtiniani Conſtitutione aperitur verus ſenſus canonis XIII. *Laodiceni; quo cauetur, vt vilis plebecula arceatur ab electione Diaconorum, vel Presbyterorum.*

III. Olim enim Clerus & populus ab Epiſcopo interrogabantur in ordinationibus Clericorum; vt patet ex Cypriano, Euſebio, & canonibus Africanis.

IV. Iuris autem iſtius occaſione plebs ſæpiſſime peccabat, adeo vt indignos plerunque eligeret. Inuitos etiam quandoque rapiebat ad Presbyteratum; vt accidit Auguſtino.

V. Exemplum item ejus rei datum in Paulino, Epiſcopo dein Nolano. MARCA *factus Presbyter apud Barcinonem in Hiſpania.*

VI. Exempla item in Piniano, & Chryſoſtomo. Quare prudenter cautum canone Laodiceno, remouendam eſſe plebem ab electione Diaconorum & Presbyterorum.

VII. Potiori ratione porrigenda fuit

hæc prohibitio ad electiones Epiſcoporum. Ioannes Scholaſticus turbas arceri ſcribit ab electionibus Epiſcoporum.

VIII. Iuſtinianus dixit, Clerum & primates populi ſolos ad electiones Epiſcoporum admittendos, neglectis turbis. Blondellus notatus.

IX. Clerus & Honorati eligunt. Plebs verò fauet, & applaudit.

I. VSVRPATA à Græcis conſuetudo, à minoribus ciuitatibus jus electionum auocans, illud ſolidum & integrum Metropoliticæ ſynodo addicebat; neglectis Clero & populo Eccleſiæ vacantis. Cui graui incommodo vt Iuſtinianus mederetur, nouam legem condidit; qua jus cum temperamento quodam induxit, conceſſa Clericis & populo ſuffragiorum libertate ad exemplum Occidentalis Eccleſiæ; & relicta Metropolitanis auctoritate non contemnenda. Ac primùm Clericis & ciuibus Honoratis, qui olim vnà cum Epiſcopis de electione conſulebant, conceſſit vt ſoli eam peragerent; repulſa ab hac deliberatione vili plebecula; ea lege tamen, vt trium perſonarum electionem ſcripto factam ad Metropolitam tranſmitterent. In iſtius autem arbitrio poſitum erat è tribus, quem magis idoneum judicaret, Epiſcopum deſignare, & ordinare. Nouella CXXIII. & CXXXVII. lex quoque 42. *C. de Epiſcopis*, continent juris iſtius noui inſtitutionem.

II. Ex iſta Iuſtinianæ Conſtitutione aperitur verus canonis Laodiceni ſenſus; cujus interpretationem ad hunc locum de induſtria retulimus. Is eſt XIII. cujus hæc ſunt verba Græca: περὶ τοῦ μὴ τοῖς ὄχλοις ἐπιτρέπειν τὰς ἐκλογὰς ποιεῖσθαι τῶν μελλόντων καθίστασθαι εἰς τὸ ἱερατεῖον. *De eo quòd non liceat turbis electiones eorum facere qui altaris miniſterio ſunt applicandi*; vt loquitur Vetus interpres. Eodem ſenſu Ferrandus in Breuiatione cap. 105. de Diaconis interpretatur: qui quidem propriè ἐν ἱερατείῳ ſiue in ſacrario, quæ templi pars erat altari proxima, locum habebant ſibi ſpecialiter addictum. Attamen Martinus Bracarenſis reddit, *qui ad Sacerdotium promouentur*: Dionyſius, *qui ſunt ad Sacerdotium prouehendi*; vt εἰς ἱερατείαν legiſſe videantur. Itaque genuinus hic videtur eſſe verborum canonis ſenſus, vt vilis plebecula arceatur ab electionibus Diaconorum vel Presbyterorum. Diaconos quippe ad ſuam diſpoſitionem plebs trahebat, quòd multitudini fidelium electionem Diaconorum Apoſtoli permiſiſſent. Pleroſque etiam inuitos ad Presbyteratum per vim adigebat.

III. Certum quidem eſt in Clericorum ordinationibus Clerum atque plebem ab Epiſcopo fuiſſe conſultam olim, vt docet Cyprianus epiſt. XXXIII. *In ordinandis Clericis, fratres cariſſimi, ſolemus vos antè conſulere, & mores ac merita ſingulorum communi voto ponderare.* Vnde Cornelius Papa apud Euſebium lib. VI. cap. XLIII. Nouatianum vetitus à Clero & à pleriſque laïcis ne in Presbyterium adſciſceret, hunc ſolum ſibi concedi ordinandum petijt. Hic vſus confirmatus eſt canone XXII. Concilij Carthaginenſis tertij: *Vt nullus ordinetur Clericus, niſi probatus vel Epiſcoporum examine, vel populi teſtimonio*; id eſt, vtroque. *Vel* enim conjunctiuè accipitur, vt fieri ſolet in ſcriptoribus hujus ætatis. Quod explicat Carthaginenſe IV. can. XXII. *Vt Epiſcopus ſine conſilio Clericorum ſuorum, Clericos non ordinet, ita vt ciuium conniuentiam & teſtimonium quærat.*

IV. Sed juris iſtius occaſione plebs ſæpiſſime peccabat, adeo vt indignos plerunque eligeret. Eleganter Hieronymus lib. I. aduersùs Iouinianum: *Nonnunquam errat plebis vulgique judicium; & in Sacerdotibus comprobandis vnuſquiſque ſuis moribus fauet, vt non tam bonum quàm ſui ſimilem quærat præpoſitum.* Et in Ezechielem cap. XXXIII. ſcribit Epiſcopum & Presbyterum à populo electos & aſſumptos, ideo formidandum ne accedant indigni. Contingebat aliquando vt inuitos etiam raperet ad Presbyteratum; vt accidit in Hipponenſi Eccleſia, vbi *Valerius Epiſcopatum gerebat, qui cùm flagitante Eccleſiaſtica neceſſitate, de prouidendo & ordinando Presbytero ciuitatis plebem alloqueretur & exhortaretur; jam ſcientes Catholici ſancti Auguſtini propoſitum & doctrinam, manu injecta —— eum tenuerunt, & vt in talibus conſuetum eſt, Epiſcopo ordinandum intulerunt; omnibus vno conſenſu & deſiderio fieri perficique petentibus, magnóque ſtudio & clamore flagitantibus, vbertim eo flente*; vt loquitur Poſſidius cap. IIII.

V. Sic à Lampio Epiſcopo anno CCC. XCIII. apud Barcinonem in Hiſpania, *per vim inflammatæ ſubitò plebis ſacratus* Paulinus, vt eſt in epiſtola XXXV. Auguſtini. Qua de re ipſe Paulinus, qui fuit poſtea Nolanus Epiſcopus, hæc ſcripſit ad Seuerum epiſt. VI. *Nos in Barcinonenſi ciuitate conſiſtimus. Poſt illas literas quas ſcripſiſti, die Domini quo naſci de carne dignatus eſt, repentina, vt ipſe teſtis eſt, vi multitudinis, ſed credo ipſius ordinatione correptus, & Presbyteratu initiatus ſum.* Sanctiſſimi & nobiliſſimi illius viri, qui natione Aquitanus erat, mihi quoque Aquitano memoria obuerſabatur, quando Barcinone conſiſtens, ejus opem flagitando, ad Presbyteratum ſponte ſum prouectus anno M. DC. XLVIII.

Vide Baluzij de vita Marcæ pag. 9.

VI. Horrendum & perſeuerantiſſimum clamorum fremitum Hipponenſis multitudinis, pro cogendo Piniano ad Presbyteratum, recitat Auguſtinus epiſtolá CCXXV. Vim quoque ſibi illatam à populo Antiocheno conqueritur Chryſoſtomus vt Presbyteratum ſuſciperet.

Quare canonis Laodiceni verbis interdicta eſt plebi Diaconorum & Presbyterorum electio; nempe ne per tumultus negotium iſtud ad ſe pertrahetet, inuitis quandoque Clericis & Honoratis.

VII. Attamen cùm par ratio & potior reperiatur in Epiſcoporum electionibus, quas plebs aut factioſorum ſtudijs aut pretio accenſa turbare ſolebat, minùs dignos ſæpe ingerendo; vt factum in electione Euſebij Catechumeni, vbi ὀχλώδης χεὶρ περιέτρεψε τὸ ἀκριβές, *turbarum manus euertit jus accuratum*, vt loquitur Nazianzenus epiſt. XXII. cujus violentiæ ſimilia paſſim occurrunt exempla: Ideo rectiſſimè Ioannes Scholaſticus Patriarcha Conſtantinopolitanus, qui floruit ſub vltima tempora Iuſtiniani, in Veteri canonum Collectione canonem Laodicenum ſic accipit, vt turbis prohibeantur electiones Epiſcoporum, Tit. VII Collectionis: μὴ τοῖς ὄχλοις ἐπιτρέπειν ἐκλογὰς ποιεῖσθαι τῶν ἐπισκόπων, adducitque ſtatim canonem XII. Laodicenum. Eadem fuit ſententia Martini Bracarenſis, qui primum caput Collectionis ſuæ, quod inſcribit *De electione Epiſcoporum*, ex hoc canone Laodiceno & XIII. componit.

VIII. Quare canonis iſtius decretum ſecutus Iuſtinianus, ſuis legibus diſertè Clerum & primates populi ſolos ad electiones Epiſcoporum admiſit; neglectis turbis: quarum aſſenſus non erat negligendus, ſed inter ſuffragia legitima non cenſebatur. Sic enim accipienda ſunt verba canonis, vt plebis interuentio prohibeatur; non autem vt ſola ejus violentia arceatur, quemadmodum ſcripſit vir eruditus Blondellus.

IX. Poteſt diſcrimen iſtud inter honoratos & vulgus, quod inſinuauimus, probari ex Theodoreti verbis, loquentis de Petro, qui ſucceſſit Athanaſio nouem annis poſt tempora Concilij Laodiceni. Ait ejus electionem factam quidem ab Athanaſio viuente; συμψήφων γεγενημένων, καὶ τῶν ἱερωμένων, καὶ τῶν ἐν τέλει καὶ ἀξιώμασι. καὶ ὁ λαὸς δὲ ἅπας ταῖς εὐφημίαις ἐδήλου τὴν ἡδονήν: *Suffragantibus ſacri ordinis viris, & iis qui erant in magiſtratu & dignitate conſtituti. Omnis verò populus acclamationibus lætitiæ ſigna promebat.* Clerus & Honurati eligunt; Plebs verò fauet & applaudit. Vnde apud Liberatum cap. XIV. in locum Dioſcori Proterius electus eſt à *Nobilibus ciuitatis*, & ab Epiſcopis; plebis mentione omiſſa. Zeno quoque conſtituit apud Euagrium lib. III. cap. XII. vt Alexandriæ fieret Epiſcopus ὃν ὁ κλῆρος καὶ τὸ κοινὸν ψηφίζοιντο, *quem Clerus & commune elegiſſent*, id eſt, corpus ciuitatis, neglecta ſcilicet plebe.

CAPVT VII.

Synopſis.

I. Conſtitutio Iuſtiniani de tribus eligendis à Clero & plebe, decretòque ad Metropolitanum mittendo, neque in Oriente, neque in Occidente, obſeruata fuit.

II. Secunda ſynodus Nicæna Epiſcopis permiſit vniuerſam electionum poteſtatem.

III. Decretum priſcis illis temporibus erat penes Epiſcopos ſolos; excluſis ab eo jure Clero & populo. Synodus CP. aduersùs Photium, laicos remouit ab electione.

IV. Refertur interpretatio, quam Blondellus adhibet huic canoni Conſtantinopolitano.

V. Refellitur illa Blondelli interpretatio, multiplicibus argumentis.

I. QVOD conſtitutum fuerat à Iuſtiniano de Trium electione facienda à Clero & plebe, mittendóque decreto ad Metropolitanum, locum non habuit, nec in Orieote, nec in Occidente: quamuis occaſiooem præbuerit poſtea Imperatoribus Græcis ad ſe trahendi jus Metropolitano tributum, vt poſtea dicetur.

II. Tantum verò ab executione illius legis receſſum eſt, vt noo ſolùm vſu, ſed canooe quoque in ſecunda ſynodo Nicæna lato anno DCC. LXXXVII. Epiſcopis permiſſa ſit vniuerſa electionum poteſtas, citato ad eam firmandam canone quarto primæ ſyoodi Nicænæ: Δεῖ γὰρ τὸν μέλλοντα προβιβάζεσθαι εἰς ἐπισκοπὴν ὑπὸ ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι. καθὼς ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ὥρισται. *Oportet enim eum qui prouehendus eſt ad Epiſcopatum, ab Epiſcopis eligi, vt definitum eſt in canone Nicænorum Patrum.* Vnde cùm objiceretur Ignatio Patriarchæ quòd noo adeptus eſſet ſedem Cooſtantinopolitanam per electionem, reſponſum fuit *eum decreto omnium ſimul Epiſcoporum, & Eccleſiæ conſenſu, canonicè & legitimè promotum fuiſſe*, vt docet Nicetas Paphlago: Ψήφῳ πάντων ὁμοῦ τῶν ἀρχιερέων καὶ τῆς ἐκκλησίας συναιρέσει κανονικῶς καὶ ἐνθέσμως κεχειρίσθαι,

III. Eo quippe tempore decretum Ψῆφος erat penes Epiſcopos ſolos; excluſis & Clericis & populis à decreti ferendi poteſtate; cujus communionem antea cum Epiſcopis habuerant, licèt non æquo jure. Quare nulli mirum videri debet, ſi canone XXVIII. Concilij CP. habiti anno DCCC. LXX. aduersùs Photium, in editione Latina Anaſtaſij Bibliothecarij iſta leganrur: *Promotiones atque conſecrationes Epiſcoporum, concordans prioribus Conciliis, electione ac decreto Epiſcoporum collegij fieri ſancta hac & vniuerſalis ſynodus definit & ſtatuit.* depulſis diſertè eodem canone laïcis à negotio electionis, ſub pœna anathematis.

IV. Hunc locum ſic interpretatur vir eruditus Blondellus: *Prima canonis parte ex priorum Conciliorum præſcripto, Epiſcopalis collegij electione ac decreto promotiones fieri debere decernitur. Cùm enim à principio, vniuſcujuſque Eccleſiæ Clerus & populus communi ſibi conſilio de Præſule prouidere ſoliti eſſent, nouo poſtea in Epiſcoporum gratiam condito jure, Nicæna ſynodus can.* IV. *Antiochena can.* XIX. *Laodicena can.* XII. *Epiſcoporum prouincialium ſynodum ante omnia cogi, vel ejus ductu viduata Eccleſia Clerum & plebem in ſuffragia ire, vel ad eam referre, nihil ſine ea aggredi ſtatuerunt. Collegio igitur Epiſcoporum promotionem tribuit canon; non quaſi penes Epiſcopos ſolos electionis jus eſſe debeat, —— ſed quia primas inter omnes tenent, totiúſque quantus quantus eſt conuentus duces eſſe debent Epiſcopi. hoc à Nicæni Concilij temporibus extra controuerſiam ſemper fuit.*

V. Quibus verbis veritas definitionis noſtræ, quam abundè probauimus, aliquo pacto obſcuratur. Rectè quidem vir doctus obſeruat ſynodum Epiſcoporum coactam, vt eorum ductu & auſpiciis electio ageretur à Clero & à populo. Sed in tribus peccat. Primùm; quòd ſynodi illius neceſſitatem inductam putet à ſynodo Nicæna; cùm demonſtrauerimus ex Cypriaoo jus illud fuiſſe receptum per omnes ferè prouincias, & Apoſtolorum exemplo oiti, quorum præcipuæ partes fuerunt in electione Matthiæ. Secundum eſt; quòd initio Epiſcopos ab electionis gerendæ poteſtate arcere videtur, eámque in ſolidum Clero & populo tribuere; cùm potiùs jus electionis præcipuum penes Epiſcopos reſederit, non omiſſis tamen Cleri & populi votis. quod tandem fatetur; docétque primas partes inter electores tenuiſſe. Incidit in hanc dubitationem, quòd vſum Occidentis, quo jus electionis tranſlatum eſt in Clerum & plebem per decreta Pontificum Romanorum, vt ſtatim docebimus, cum Orientalium more confuderit, qui decretum electionis Epiſcopis, Clero & plebi conſenſum olim relinquebant. Tertium errarum eſt, quòd exiſtimet Collegium Epiſcoporum in hoc canone non excludere ſaltem cœtum Eccleſiæ. Certum quippe eſt per Septimæ Synodi canone tertium, ex præſcripto, vt putabat, prioris Nicænæ ſynodi, ſolidas electiones ad Epiſcopos ſolos reuocatas, licèt conſilia Cleri non fuerint inſuper habita, ſaltem in Eccleſiis ioſignioribus. Quapropter Octaua Synodus idem canone ſuo ſanciuit. quod deinde ab Epiſcopis io Oriente paſſim ex recepto jure vſurpatum fuit. Id oſtenditur eximiè ex contentione quæ inter

Polyeuctum Conſtantinopolitanum & reliquos Præſules orta eſt ob electiones Epiſcoporum, quas ſibi ſolis iſti vindicabant. Polyeuctus verò contendebat, Epiſcopos teneri ſecum de illis communicare. Τῶν μὲν εἰς ἑαυτοὺς ἑλκόντων τὴν ἐξουσίαν τοῦ ψηφίζεσθαι ὃς ἂν ἐγχειρῶσιν. τοῦ δὲ σπεύδοντος κυρωθῆναι αὐτῷ τοὺς ἀρχιερεῖς περὶ τῶν μελλόντων ψηφίζεσθαι; inquit Zonaras in Nicephoro Phoca.

CAPVT VIII.

Synopſis.

I. In Occidente, Epiſcopi eligebantur Cleri & populi ſuffragiis, & judicio Epiſcoporum. Probatur ex Cypriano.

II. Probatur etiam ex canone v. Sardicenſi; qui explicatur. Notatus interpres Græcus.

III. Tum ex Concilio Carthaginenſi tertio; quod explicatur.

IV. Veterem illum vſum paucis verbis complexus eſt Concilium Carthaginenſe IV.

V. Anyſius Theſſalonicenſis Epiſcopus, à Macedonicis populis obſecratus, ab Epiſcopis electus eſt.

VI. Pontificum Romanorum Decretis electio perſonæ collata eſt in arbitrium Cleri & populi, etiam abſque Synodi Epiſcopalis præſentia: qui decretum de electione ad Metropolitanum mittebant. Ad iſtum verò pertinebat confirmatio vel reſciſſio electionis.

VII. Hujus novæ formæ origo tribuenda eſt Siricio Papæ & ſequentibus Pontificibus. Eam Ambroſius Mediolanenſis Epiſcopus ætate Siricij amplexus eſſe videtur.

VIII. Siricius docet Diacono Presbyterium vel Epiſcopatum dari, ſi eum Cleri & plebis evocaverit electio. Sed ei electionis adjungendum judicium Metropolitani.

IX. Eundem ordinem obſeruari jubent Innocentius, Zozimus, Boniſacius, & Celeſtinus.

X. Referuntur verba Leonis I. quibus idipſum ſtatutum, & amplificatum eſt. Explicantur ejus verba.

XI. Præcipuæ partes tribuuntur Clericis in agenda electione. Ratio hujus inſtituti. Illuſtria Leonis in hanc rem verba.

XII. Perdurauit Synodorum vſus, quoad electiones Metropolitanorum. Probatur ex eodem Leone.

XIII. A Carthaginenſi Concilio profectum, vt vacanti Eccleſiæ Epiſcopum Interuentorem ſeu Interceſſorem Metropolitanus præficiat. Is apud Gregorium M. vocatur Viſitator. Munus ejus deſcribitur. Decretum electionis fieri non poſſe abſque præſentia Viſitatoris admonet Papa Symmachus.

I. SED relictis Græcis, qui tandem ad Imperatoris arbitrium electiones omnes retulerunt, nunc redeundum eſt ad perſpiciendam quæ in Eccleſia Occidentali inducta eſt in electionibus immutationem.

Obſeruabat iſta vetus illud inſtitutum, vt ab Epiſcopis, à Clero, & à plebe in vnum congregatis eligeretur qui præficiendus erat Eccleſiæ vacanti; cum illo tamē diſcrimine quod ſuperiùs adnotaui, vt Iudicium eſſet Epiſcoporū, Cleri verò & populi Suffragium. Illis teſtimoniis addi poteſt Cypriani locus de Cornelij Papæ electione: *Factus eſt Epiſcopus de Dei & de Chriſti ejus judicio, de Clericorum penè omnium teſtimonio, de plebis quæ tunc adfuit ſuffragio, & de Sacerdotum antiquorum & bonorum virorum collegio.* Conuentum Sacerdotū ſiue Epiſcoporum vocat *Collegium*; à quo, juxta teſtimonium Clericorum, & plebis ſuffragium decreta fuerat Cornelij ordinatio: qui hoc pacto de Dei & Chriſti judicio factus fuerat Epiſcopus.

II. Dubitari non poteſt, quin eandem formam ſequerentur reliquę Occidentis prouinciæ. Quod evincitur manifeſtè ex ſpecie propoſita & deciſa in canone v. Sardicēſis Concilij anno CCC. XLVII. vbi agitur de prouincia plurimis quondam Epiſcopis inſtructa, in qua vnus remanſerit Epiſcopus, aliis putà fato functis; ille verò ſolus negligat populis petentibus ordinare Epiſcopū; adjunctis ſcilicet ſibi collegis ex vicina prouincia, quos poteſt conuocare. Etenim vt nullus in alienam prouinciam debet irruere, niſi vocatus ab Epiſcopis; ita ſi rogetur, poteſt accedere ad agēdas functiones Eccleſiaſticas. Populi autem conueniunt vicinę prouinciæ Epiſcopos. quod alioqui ad eos non pertineret, niſi ob Epiſcopi neglegētiam. Epiſcopi vicini debent literis ſuis prouincialem Epiſcopum conuenire, eique oſtendere juſtam eſſe populi petitionem, & vt ipſi accedant vt cum eo ordinent Epiſcopum. Quòd ſi nihil reſcripſerit, *ſatisfaciendū eſſe populis* conſtituit canon, *vt veniant ex vicina prouincia Epiſcopi, &*

ordinent Epiſcopum. En Synudum Epiſcoporum, quæ ad Eccleſiam vacantem accedit, vt ordinet Epiſcopum; id eſt, vt tractatu habito cum Clero atque populo, deſignet præficiendum Epiſcopum, eique manus imponat. Græca interpretatio malè ſententiam bujus canonis expreſſit; & ſpeciem retulit ad Epiſcopum, qui monitus literis Metropolitani ſui negligit cum aliis Epiſcopis conuenire ad ordinandū Epiſcopum. Incidit in codicem corruptum Græcus interpres. Legit initio, *in qua plurimi ſunt Epiſcopi*; cùm Latinus textus habeat, *in qua plurimi fuerint.* Quos Latinus vocat *vicinos Epiſcopos prouinciæ*, Græcus reddit Exarcbum ſiue Metropolitam prouinciæ. reſpexit enim ſenſum. De his Epiſcopis, alienæ ſcilicet prouinciæ, inquit textus Latinus, *vt ipſi veniant, & ordinent.* Græcus legit, *ipſe veniat*; & refert ád Epiſcopum negligentem. Hæc autem interpretatio eſt apud ipſum quoque Ioannem Scholaſticum. Vnde patet primum interpretem in textum Latinum corruptum incidiſſe. Ceterùm illius vera lectio, quam ſecuti ſumus & explicauimus, habetur apud Dionyſium, & apud Collectorem Dionyſio antiquiorē; apud Burcbardum quoque, Iuonem, & Gratianum, eadem ſententia, licèt verbis paululùm diuerſis.

III. Huic teſtimonio adjungi debet Concilium III. Carthaginenſe habitum anno CCC. XCVII. can. XL. *Si quæ contradictio fuerit ſuborta, quia talia ſæpe facta ſunt apud nos, non præſumant ad purgandum eum qui ordinandus eſt, tres tantùm, ſed poſtulentur ad numerum ſupradictorum duo vel tres; & in eadem plebe cui ordinandus eſt diſcutiantur primò perſonæ contradicentium, poſtremò illa etiam quæ objiciuntur pertractentur; & cùm purgatus fuerit ſub conſpectu publico, ita demum ordinetur.* Hujus canonis aperta eſt ſententia; ſcilicet Epiſcopos conuenire in Concilium in ciuitate ſedis vacantis, vt Epiſcopum eligant. Poterat quidem Synodus illa à tribus congregatis haberi, conſentientibus ſcripto ceteris prouinciæ Epiſcopis ex præcepto Metropolitani; vt decreuerat Synodus Nicæna, & Carthaginenſis ſecunda ſub Genethlio can. XII. quod bic canon ſequitur. Sed addit; ſi electo crimina objiciantur, tres illos qui Concilium canonicè conflabant, non ſufficere ad purgandum accuſatum; ſed tribus illis adjungendos eſſe duos aut tres, ſcilicet de Primatis auctoritate; vt ſex illi aut quinque, accuſatione vt oportet diſcuſſa, in ciuitate ſedis vacantis, de purgatione electi pronuntient, cùmque ſub conſpectu publico ordinent.

IV. In pauca verba veterem illum vſum contraxit Concilium Carthaginenſe IV. anno CCC. XCVIII. can. I. vbi poſt expoſitas pietatis & veræ Fidei dotes, quibus inſtructus eſſe debet Epiſcopus, ſubjungit: *Cùm in his omnibus examinatus, inuentus fuerit plenè inſtructus; tunc cum conſenſu Clericorum & laicorum, & conuentus totius prouinciæ Epiſcoporum, maximèque Metropolitani vel auctoritate vel præſentia ordinetur Epiſcopus.*

V. Ex boc more canonico, Acholio Theſſalonicenſi vita functo circiter annum CCC. XC. Anyſius *ad ſummum Sacerdotium à Macedonicis obſecratus populis, à Sacerdotibus electus eſt*, vt loquitur Ambroſius lib. III. epiſt. XXII.

VI. Quoniam verò pluribus incommodis expoſita erat ratio illa electionum, ob neceſſitatem Synodi habendæ, quam protrahi ſæpe contingebat per variarum factionum contradictionem, vnde à ſuis Eccleſiis Epiſcopi longo tempore diſtracti, ſumptibus non ferendis vexabantur; aliam formam decreuere ſummi Pontifices, quæ poteſtatem Cleri ac populi, deinde verò Metropolitani auctoritatem, in magnum Eccleſiæ commodum & diſſidiorum remedium, vebementer auxit. Etenim electio perſonæ collata eſt in arbitrium Cleri & populi, etiam abſque ſynodi Epiſcopalis præſentia: qui quidem decretum de electione factum, & à ſe ſubſcriptum, ad Metropolitanum mittebant. Ille verò cum plena cauſſæ cognitione, Iudicium de forma electionis & de perſona electi ferebat, confirmata vel etiam reſciſſa electione. Iſto verò ordine ſemel recepto, non abolita eſt in totum vetuſtior illa forma Synodi habendæ ab Epiſcopis; qua, etiam poſt iſta tempora, Epiſcopi aliquando vtebantur, prout occaſio poſtulabat. Semper autem in Metropolitanorum electionibus vſurpata fuit: quæ jus ſpeciale videbatur, cùm tamen eſſet pars juris antiqui, quod olim commune fuit in electionibus tum Epiſcoporum, tum Metropolitanorum.

VII. Hujus nouæ formæ originem tribuere poſſumus Siricij, Innocentij, Zozimi, Bonifacij, Celeſtini, atque Leonis Decretis, quæ ſtatim reddemus. Quam Ambroſius, Siricij ætate, pro ſua prudentia amplexus videtur in cauſſa Vercellenſis Eccleſiæ; quæ cùm vacaret, Metropolitani ſui Mediolanenſis Epiſcopi ſtudio replenda erat. Quare diuturnior ejus Eccleſiæ vacatio illi imputabatur. Quod ille repellit his verbis epiſt. LXXXII. *Cùm ſint in vobis diſſenſiones, quomodo poſſumus aliquid aut nos decernere, aut vos eligere, aut quiſquam acquieſcere, vt inter diſſidentes ſuſcipiat hoc munus, quod inter conuenientes vix ſuſtineatur?* Infrà: *Conuenit ergo modeſtiæ veſtræ & concordiæ inſigne edere, vt congruatis aſſenſu ad poſtulandum ſacerdotem.*

VIII. Siricius anno CCC. LXXXV. in epiſtola Decretali ad Himerium cap. x. docet Diacono Preſbyterium vel Epiſcopatum dari, *ſi eum Cleri & plebis euocauerit electio.* Idem epiſt. III. ad Orthodoxos per diuerſas prouincias Diœceſeos Vrbicariæ, vt puto, cap. I. Apoſtolicum ordinem ſeruandum docet in Epiſcopis ordinandis, ſcilicet *vt digni poſſint*, inquir, *& plebis & noſtro judicio comprobari.* Ad Cleri & plebis electionem, adjungendum eſt judicium Metropolitani. In Diœceſi quippe Vrbicaria, quæ decem prouinciis conſtabat, Epiſcopus Vrbis metropolitico jure potiebatur in confirmandis electionibus, vt alibi demonſtraui.

IX. Innocentius in epiſtola ad Victricium Rotomagenſem docet ordinationes à Metropolitanis fieri debere, ſeruato nempe ordine à deceſſore ſuo jam præſcripto. Idem Innocentius in epiſtola ad Synodum Toletanam cap. II. anno 406. damnat Rufinum; qui, *cùm Metropolitano Epiſcopo ordinandi Sacerdotis pontificium deberetur, contra populi voluntatem, & diſciplinæ rationem, Epiſcopum locis abditis ordinauerat.*

Ex Zozimi epiſtola ad Patroclum Arelatenſem, & ex altera ad Clerum, Ordinem, & plebem Maſſilienſem, conſtat eundem ordinem ſeruari in Gallia. Bonifacius irritam decernit factam à Patroclo Lutubenſis Eccleſiæ Epiſcopi ordinationem, quòd eam contra Patrum regulas egiſſet, Cleri, Ordinis, & plebis petitione ceſſante, & prætermiſſo Metropolitano.

Celeſtinus epiſt. I. cap. 5. ad Epiſcopos per Narbonenſem & Viennenſem prouincias, anno 428. *Nullus inuitis detur Epiſcopus. Cleri, plebis, & Ordinis conſenſus atque deſiderium requiratur.* Mox: *Sit facultas Clericis renitendi, ſi ſe viderint prægrauari; & quos ſibi ingeri ex tranſuerſo* (id eſt, extraneos Clericos) *agnouerint, non timeant refutare. Qui etſi non debitum præmium, vel liberum de eo qui eos recturus eſt debent habere judicium.*

X. Sed qui formam iſtam exactè perpoliuit, Leo I. adducendus eſt; cujus verba Iuo Parte III. & Gratianus Diſt. 63. c. 36. retulerunt; nec tamen hîc omitti debent, vt lector liberetur onere conquirendi loci. Leo itaque anno CCCC. XLV. in epiſtola ad Anaſtaſium Theſſalonicenſem cap. v. iſta conſtituit: *Cùm de ſummi Sacerdotis electione tractabitur, ille omnibus præponatur, quem Cleri plebiſque conſenſus concorditer poſtularit: ita vt ſi in aliam fortè perſonam partium ſe vota diuiſerint, Metropolitani judicio is alteri præferatur, qui majoribus & ſtudiis juuatur & meritis: tantum vt nullus inuitis & non petentibus ordinetur; ne plebs inuita Epiſcopum non optatum aut contemnat, aut oderit, & fiat minùs religioſa quàm conuenit, cui non licuerit habere quem voluerit* Idem in epiſtola ad Epiſcopos prouincię Viennenſis, cap. III. *Teneatur ſubſcriptio Clericorum, honoratorum teſtimonium, ordinis conſenſus & plebis. Qui præfuturus eſt omnibus, ab omnibus eligatur.* Et in epiſtola ad Ruſticum Narbonenſem, cap. I. anno CCCC. LII. *Nulla ratio ſinit vt inter Epiſcopos habeantur, qui nec à Clericis ſunt electi, nec à plebibus expetiti, nec à prouincialibus Epiſcopis cum Metropolitani judicio conſecrati.* Horum verborum compendio Electionis, Confirmationis, & Conſecrationis regulam quæ poſthac inualuit, Leo complexus eſt, & propriis verbis explicuit. Electio tribuitur Clericis, Petitio plebi, Iudicium Metropolitano, & Conſecratio Epiſcopis prouinciæ. Soli Metropolitano conceditur electionis judicium; quoniam juxta Synodum Nicænam τὸ κῦρος ad eum pertinet. Ita tamen vt ſi perplexa eſſet definitio, aut decerneret ipſe, aut ad Synodum referret, vel ad Sedem Apoſtolicam remitteret integrum negotium; vt docet Iuo Carnotenſis epiſt. 38. 39. & alibi. Perſeuerauit hæc poteſtas apud Metropolitanos, diſcutiendi electiones;

& jure Decretalium confirmata eſt *c. quia diligentia. c. innotuit.* & *c. cùm dilectus. de Elect.* & alibi.

XI. Præcipuæ autem partes tribuuntur Clericis in electione agenda: quoniam ipſi aliquo pacto Epiſcuporum prouinciæ eo in negotio auctoritatem repræſentant, ſubjectam quidem Metropolitani judicio, ſed cujus maximam rationem laici habere debent. Vnde idem Leo officium cujuſque prudentiſſimè deſcripſit in epiſtola ad Epiſcopos per Viennenſem prouinciam conſtitutos an-
Diſt. 63. c. 27. no CCCC. XLV. *Expectarentur certè vota ciuium, teſtimonia populorum, quæreretur Honoratorum arbitrium, electio Clericorum, quæ in Sacerdotum ſolent ordinationibus ab his qui norunt Patrum regulas cuſtodiri, vt Apoſtolicæ auctoritatis norma in omnibus ſeruaretur, qua præcipitur vt Sacerdos Eccleſiæ præfuturus, non ſolùm atteſtatione fidelium, ſed etiam eorum qui foris ſunt teſtimonio muniatur.* Quibus verbis oſtenditur qui modus ſeruandus ſit in electionibus, & in quo peccauerat Hilarius Arelatenſis, quem eo nomine grauiter redarguit & damnat Leo: cujus ſententiam Conſtitutione quoque ſua Valentinianus III. firmauit, carpens Hilarium, quòd *indecenter* Epiſcopos *inuitis & repugnantibus ciuibus ordinaſſet.*

XII. Diximus in Metropolitani electione, Synodi habendæ vſum perduraſſe: quod probamus his verbis Leonis in epiſ-
Diſt. 63. c. 19. tola ad Anaſtaſium: *Metropolitano defuncto, cùm in locum ejus alius fuerit ſubrogandus, prouinciales Epiſcopi ad ciuitatem Metropolitanam conuenire debebunt; vt omnium Clericorum atque omnium ciuium voluntate diſcuſſa, ex Presbyteris ejuſdem Eccleſiæ, vel ex Diaconibus, optimus eligatur.* Quod Anaſtaſio agendum præſcribebat in Diœceſi Illyriciana, vſurpabatur ab Epiſcopis Gallicanis in electione Rauennij Epiſcopi Arelatenſis; qui à duodecim Epiſcopis prouinciæ *ſecundùm deſideria Cleri, Honoratorum, & plebis* conſecratus eſt anno CCCC. XLIX. vt docet Leo in epiſtola ad Epiſcopos Prouinciæ. Quod fuerat jam decretum in Concilio Chalcedonenſi, vt jam obſeruauimus.

XIII. Cùm de noua forma in Occidentem inducta ſatis conſtet, putidum eſt ſequentium Pontificum, qui eam verbis & exemplo firmarunt, Hilari, Gelaſij, Symmachi, Hormiſdæ, Gregorij Magni, & aliorum, ipſiúſque Gregorij VII. teſtimonia referre. Id vnum obſeruandum eſt, ex Carthaginenſi Con- Codex Can. Eccleſ. Afric. c. 74
cilio profectũ, vt vacanti Eccleſiæ Epiſcopum Interuentorem ſeu Interceſſorem Metropolitanus præficiat, qui ciuium animos ad concordiam reuocet pro eligendo Epiſcopo, ſaltem intra annum. Apud Gregorium Magnum vocantur Viſitatores quibus hæc cura imponitur, quorum frequens mentio in ejus epiſtolis; & ante ipſum, in epiſtola Symmachi Papæ ad Cæſarium Arelatenſem anno D. XIII. Munus autem deſcribitur his verbis à Gregorio lib. 11. Regeſti epiſt. XIX. quæ data eſt ad Benenatum Viſitatorem Eccleſiæ Cumanæ: *Aſſiduis adhortationibus Clerum plebémque ejuſdem Eccleſiæ admonere te volumus, vt remoto ſtudio diuerſarum partium, vno eodémque conſenſu talem ſibi præficiendum expetant Pontificem, qui & tanto miniſterio dignus valeat reperiri, & à venerandis Canonibus nullatenus reſpuatur. Qui dum fuerit poſtulatus, cum ſolemnitate decreti omnium ſubſcriptionibus roborati, & dilectionis tuæ teſtimonio literarum, ad nos ſacrandus occurrat.* Quod vltimũ maximè congruit cum Decreto Symmachi epiſt. v. cap. VI. *Decretum ſine Viſitatoris præſentia nemo conficiat, cujus teſtimonio Clericorum ac ciuium poſſit vnanimitas declarari.*

CAPVT IX.

Synopſis.

I. Nunc inſpiciendum eſt, quam rationem in electionibus ſecuti ſint Epiſcopi Gallicarum. Epiſcopi eligebantur à Clero & populo.

II. Diſcrimen tamen erat inter electionem Metropolitani & ceterorum Epiſcoporum. Nam Metropolitani eligebantur ab Epiſcopis comprouincialibus, cum conſenſu Cleri & populi. Comprouinciales verò à Clero & plebe, cum conſenſu Metropolitani.

III. Ius nouum à Synodis Gallicanis collatum eſt Regibus; nempe, vt eorum Aſſenſus requireretur ad electionem Epiſcopi. quæ quidem indulgentia non omnino abhorrebat à veterum regularum ſenſu.

IV. Ius illud Epiſcoporum libertati in adminiſtratione Eccleſiæ profuturum exiſtimarunt Galli. Tum quoque grati animi ſignificatio hanc cogitationem ſuggerere potuit.

Id etiam

Id etiam proficiſci potuit, ex eo quòd Epiſcopi in Regum conſilia & regni adminiſtrationem adhibiti ſint.

V. Concilium Aurelianenſe v. jus illud confirmauit.

VI. Præceſſerant autem Romanorum Principum exempla; qui in Eccleſiis inſignioribus electionum ſummam ad ſe reuocauerunt. Quod probatur variis exemplis.

VII Arcadius tamen Imperator ſolum conſenſum adhibuit in electione Ioannis Chryſoſtomi Epiſcopi Conſtantinopolitani.

VIII. Aliquando autem eodem tempore fiebat electio à Principe & Eccleſia. Probatur duobus exemplis valde illuſtribus.

IX. Gallia exemplum Romanæ Sedis ſecuta eſt in concedendo Regibus jure aſſentiendi electioni. Romanus Epiſcopus ordinari non poterat, donec ejus electio à Principe confirmata fuiſſet.

X. Conſtantinus Pogonatus poſtea conceſſit, vt abſque mora poſt electionem fieret ordinatio Pontificis. Obnoxij tamen deinceps fuere examini Exarchorum.

XI. Eo jure vſi ſunt Reges Francorum, cum bona Epiſcoporum & populi gratia.

XII. Aliquando electum à populo reſpuebant.

XIII. Reges enim quandoque aſſenſum illum vertebant in merum imperium; reſcriptis videlicet ſuis Epiſcopatus concedentes, inuitis etiam interdum & repugnantibus populis, quod probatur variis exemplis Id fieri deinceps vetuit Concilium Pariſienſe III.

XIV. Sed hujus prohibitionis rationem non habuit Clotarius Rex; qui poſtea Emerium Sedi Santonenſi præfecit.

XV. Poſtea ſe variè habuit negotium iſtud electionum; quæ aliquando Cleri plebiſque electione & decreto regio fiebant, interdum verò ex mero Principis imperio. Hanc labem reficere conatum eſt Concilium Pariſienſe v. cujus conſtitutio modificata eſt à Clotario Rege. Expéditur Edictum Clotarij.

XVI. Explicantur veteres formulæ electionũ quæ fiebant in Palatio, cum Decreto regio.

XVII. Ferre non poterant Epiſcopi Galliarum, Epiſcopatus in Palatio dari Regis imperio, ſpreta Cleri & populi electione. Quid ab iis decretum in Synodis; quidve receptum.

XVIII. Occaſione contentionum, electione Palatina velut neceſſario remedio Reges vtebantur, ad Eccleſiæ quietem. quod probatur variis exemplis. Libertas electionis conceſſa eſt Eccleſiæ Ambianenſi anno DC. LXXX.

I. NVNC inſpiciendum nobis reſtat, quam rationem in electionibus ſecuti ſint Galliarum Epiſcopi. quod ſatis liquere puto ex ſuperiùs adductis Pontificum teſtimoniis, quæ nouam illam formam apud Gallias quoque ex eorum decretis viguiſſe oſtendunt.

Enimuero ne in totum ab electionis negotio deciderent Epiſcopi, conſtituit Concilium Arelatenſe II. can. LIV. anno CCCC. LII. *Vt tres ab Epiſcopis nominentur, de quibus Clerici vel ciues erga vnum eligendi habeant poteſtatem.* Sed iſthæc ſacrorum comitiorũ partitio huc vſque incognita locum non habuit. Conuentum Epiſcoporum, juxta canonem Nicænum & Carthaginenſem celebrauit Patiens Lugdunenſis: *qui prouincialium Sacerdotum prævio parsim, partim comitante collegio*, acceſſit Cabillonum, *vt municipio ſummus aliquis antiſtes ordinaretur*; vbi *ob illa quæ bonum publicum ſemper euertunt ſtudia priuata, quæ quidem triumuiratus accenderat competitorum, Synodi præſentiam neceſſariam judicauit. Quare conſilio cum Coepiſcopis priùs clam communicato, quàm prodito, ſtrepitúque diſpecto turbæ furentis, —— ſtupentibus factioſis, erubeſcentibus malis, acclamantibus bonis, reclamantibus nullis, Ioannem collegam ſibi conſecrauere* Epiſcopi anno CCCC. LXX. apud Sidonium lib. IV. epiſt. vltima. Quare mirum non eſt cur in electione Simplicij Bituricenſis Metropolitani, quòd prouincialium collegarum deficeretur numero, Agrœcium, qui caput erat Senoniæ, aliósque Epiſcopos ad eam ordinationem Sidonius inuitat lib. VII. epiſt. V. Vnde patet, ex recentiore forma non fuiſſe omnino abolitã veterem.

II. Ceterùm Epiſcopi Gallicani formam illam nouam ex præſcripto Romanæ Eccleſiæ inductã ſic ſuſceperunt, vt diſcrimen quoque admitterent inter electionem Metropolitani & ceterorum Epiſcoporum. Recitanda ſunt verba Concilij Aurelianenſis III. habiti anno DXXXVIII. can. III. quæ hujus rei plenam fidem faciunt: *Ipſe Metropolitanus à comprouincialibus Epiſcopis, ſicut decreta Sedis Apoſtolicæ continent, cum conſenſu Cleri vel ciuium eligatur: quia æquum eſt, ſicut ipſa Sedes Apoſtolica dixit, vt qui præponendus eſt omnibus, ab omnibus eligatur. De comprouincialibus verò ordinandis cum conſenſu Metropolitani, Cleri & ciuium, juxta priorum canonum ſtatuta, electio &*

voluntas requiratur. Eandem formam dederat pro Metropolitani electione Concilium Aurelianenſe II. anno 533. can. VII. Et eodem modo decreuerat, pro Epiſcoporum prouinciæ electione, Aruernenſe I. anno 535. can. II. quod confirmatum fuit anno 549. in Concilio Aurelianenſi V. can. II. in Concilio Pariſienſi III. anno 557. can. VIII. Pariſienſi V. anno 615. can. I.

III. Hoc autem loco præcipuè illud obſeruandum eſt, quod maximè ad harum Diſſertationum inſtitutum pertinet, jus nouum à Canonibus Gallicanis collatum fuiſſe Regibus; nempe vt eorum voluntas, aſſenſus, & approbatio requireretur ad electionem Epiſcopi. quæ quidem indulgentia non omnino abhorrebat à veterum regularum ſenſu; ſi diſcrimen obſeruaretur inter potentiam & præſidium. Vetitum quippe per canonem XXXI. Apoſtolicum, ne quis per ſeculi poteſtates Eccleſiam obtineat, *ἀρχοντικῆς δυναστείας*, vt loquitur Ioannes Scholaſticus. Aduerſatur enim canoni Eccleſiaſtico, ſi quis Epiſcopus è palatio mittatur militibus ſtipatus ad ciues inuitos, vt notat Iulius I. apud Athanaſium. Sed ſi Cleri & plebis electio foueatur quoque Principis conſentientis præſidio, rebellium & ſeditioſorum conatus compeſcentur. Ex illa ſententia profectum, quòd in mandato Synodi Chalcedonenſis, quo eis notam facit depoſitionẽ Dioſcori, additur Epiſcopum Alexandriæ ordinandum nutu Principis: *Cuſtodite res Eccleſiaſticas vniuerſas, tanquam qui reddituri eſtis rationem ei qui ſecundùm Dei voluntatem, & nutum piiſſimorum Imperatorũ noſtrorum, Alexandrinæ Eccleſiæ ordinandus eſt Epiſcopus, νεύματι τῶν βασιλέων.* Etenim cùm populi conſenſus, Ordinis, & Honoratorum neceſſarius eſſet, vt Clericorum electio robur haberet; exiſtimarũt Epiſcopi Gallicani, Principi quoque ſimile jus concedi poſſe in vniuerſis quæ in regno fierent electionibus; quoniam Princeps erat populorũ totius regni caput. quam rationẽ vrget Iuo Carnotenſis in quadam epiſtola.

IV. Illud quoque Epiſcoporum libertati in adminiſtratione Eccleſiæ profuturum putarunt; cùm Regis conſenſu promotus expectare debeat faciliorem & procliuiorẽ publicam tuitionem. Imò verò ipſius quoque electionis negotium, quod *potentium patrocinia* perturbabant, (vt docet Concilium Aruernenſe can. II. anno 535.) liberius futurum videbatur. Adde quòd ipſa quoque Regum munificentia in dandis Eccleſiæ agris, vt factum à Clodoueo teſtatur Synodus Aurelianenſis I. canone quinto, & concedendis immunitatibus, exigebat iſtam ab Epiſcopis grati animi ſignificationem.

Neque diſſimulanda eſt potior, vt mihi videtur, ratio, tum apud Reges, vt illud beneficium per Canonum interpretationem expoſcerent, tum apud Epiſcopos, vt illud ſponte largirentur. Adhibitis quippe in Regum conſilia & regni cum reliquis proceribus adminiſtrationem Epiſcopis, juxta monitũ quod Remigius Epiſcopus dederat Clodoueo Regi; æquum erat vt inuito & repugnante Principe non aſſumerentur ad eam dignitatem, ſed aut incogniti, aut ſuſpecti; ſed potiùs qui eſſent illi & vitæ meritis, prudentia, ac fide vndecunque probati; præcipuè cùm ex miniſterio ſibi commiſſo magnam in populos ſibi ſubditos auctoritatem conſequantur.

Remig. in epiſt. ad Clodoueum: Sacerdotibus tuis honorem debebis deferre, & ad eorum conſilia ſemper recurrere.

V. Aurelianenſe Concilium V. can. X. habitum anno D. XLIX. Regibus hanc auctoritatẽ tribuit, vt in eligendo Epiſcopo, poſt Cleri ac populi decretum, eorum voluntas expectaretur: *Vt nulli Epiſcopatum præmiis aut comparatione liceat adipiſci. Sed cum voluntate Regis, juxta electionem Cleri ac plebis, ſicut in antiquis Canonibus tenetur ſcriptum, à Metropolitano, vel quem in vice ſua præmiſerit, cum comprouincialibus Pontifex conſecretur.* Confirmatũ hoc canone jus iſtud dici poteſt potiùs quàm inſtitutum; ſi fides adhibenda narrationi Fortunati Pictauienſis & Gregorij Turonenſis, qui Reges Francorũ hac poteſtate vſos disertè teſtantur ante annum D. XLIX. Ille quidem in vita ſancti Medardi, anno D. XX. *Peractis,* inquit, *non ſine multo fletu, Epiſcopi ſui exequiis, Regis & Optimatum aſſenſu ſanctiſſimum Sacerdotem Medardum plebs omnis illa Veromandenſis, & omnes ejuſdẽ prouinciæ adjacentes, Epiſcopum ſibi vnanimiter acclamabant conſecrari.* Gregorius verò in vita Patrum cap. XVII. de Nicetio, ait à Rege Theodorico accerſitum anno 526. vt Treuericæ vrbis Epiſcopus ordinaretur. *Dato autem conſenſu populi, & decreto Regis,* inquit, *ad ordinandum adducebatur.*

VI. Si quis inquirere velit penitiùs, an ipſi Reges auctores fuerint hujuſce conſuetudinis, aut eam aliunde hauſerint, dici poteſt Romanorũ Principum exempla præceſſiſſe: qui quidem non paſſim

& in omnibus Eccleſiis, ſed in Conſtantinopolitana præcipuè, aliiſque inſignioribus aliquando, ad vitandam tumultuum occaſionem, electionum ſummam ad ſe reuocarunt. Quod autem fit aliquando, & ob cauſſas ſpeciales, trahi non debet in conſequentiam, nec vim legis aut juris quæſiti obtinere. Eo conſilio, varias in partes diſtractis Epiſcoporum ſtudiis, Theodoſius Senior vt tranquillitati Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ conſuleret, quam perturbauerant Gregorij & Maximi ordinationes, Nectarium elegit; ita tamen vt Synodi Conſtantinopolitanæ & plebis conſenſus ſtatim accederet; teſte Sozomeno lib. 7. cap. 8. & Socrate lib. 5. cap. 8. Eandem ob cauſam, διὰ τοὺς κενοσπουδαστάς, vt loquitur Socrates lib. 7. cap. 29. poſt Siſinnij obitum, Neſtorium ex Antiochia à ſe accitum Theodoſius II. malis licèt auſpiciis, ad ſedem Conſtantinopolitanam euexit. Idem quoque Princeps, poſt obitum Maximiani Conſtantinopolitani, antequàm corpus illius ſepulturæ daretur, mandauit Epiſcopis præſentibus vt Proclum conſtituerent, ἐνθρονίσαι τὸν Πρόκλον ἐπέτρεψεν, inquit Socrates lib. 7. cap. 39. Sed facti hujus rationem ſubjungit, ne rurſus de electione, vt nuper acciderat, ſeditiones excitatæ Eccleſiam illam concuterent: ἵνα μὴ πάλιν περὶ ἐπιλογῆς ἐπισκόπου ζήτησις ᾖ, καὶ ταραχὴ τῇ ἐκκλησίᾳ κινῆται.

VII. Religioſiùs ſe geſſit Arcadius Imperator: qui per Nectarij obitum vacanti Eccleſiæ Conſtātinopolitanæ cùm Clerus ac populus Ioannem Chryſoſtomum, licèt ab ea extraneum, vtpote Antiochiæ Preſbyterum, præfici poſtularet, eorum deſideriis conſenſit, teſte Sozomeno: ψηφισαμένων δὲ τοῦτο τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ κλήρου, καὶ ὁ βασιλεὺς συνῄνει, καὶ τοὺς ἄξοντας αὐτὸν πέπομφε: *Cùm populus ac Clerus hoc cenſerent, Imperator conſenſit, miſitque qui eum adducerent.* Vbi eſt manifeſtum regij aſſenſus exemplum, dari poſt electionem Cleri ac populi.

VIII. Aliquando autem conjungebantur duo illi actus, & eodem tempore deſiderium Principis & Eccleſiæ ad electionem agendam concurrebat. Cujus quidem conſenſionis mutuæ duo ſuperſunt exempla clariſſima. Primi teſtimonium locuples habetur inter epiſtolas Hormiſdæ Papæ; ad quem Epiphanius Conſtantinopolitanus ſcribit de electione ſua anno D. XX. his verbis: *Poſt obitum Ioannis, ſedem ſacerdotalem ſanctæ Eccleſiæ Catholicæ regiæ vrbis Deus mibi conferre dignatus eſt, ſententia & electione Chriſtianiſſimi & juſtiſſimi Principis noſtri Iuſtini, & piiſſimæ Reginæ, quæ ei ad omne ſtudium communicat diuinum, ſequentiúmque eorum, his quibus bona eſt conuerſatio, & qui regiis honoribus ſunt ſublimiores, ſimul & Sacerdotum, & monachorũ, & fideliſſimæ plebis conſenſus acceſſit.*

Alterum exemplum ſuppeditat epiſtola Agapeti Papæ ad Hieroſolymorum Epiſcopum: qui ait, poſt depoſitionem Anthimi conſecratum à ſe Menam in ſede Conſtantinopolitana: *Cui ſimul atque Sereniſſimorum Imperatorum*, inquit, *præter ceteros electio fauit, tanta omnis Cleri ac populi conſenſio facta eſt, vt meritò ab omnibus electus viſus fuerit*: ᾧτινι καὶ παρὰ τοὺς λοιποὺς τῶν γαληνοτάτων βασιλέων ἐπεγέλασεν ἡ ἐπιλογή, ὅμως τοσαύτη τοῦ τε κλήρου παντὸς καὶ τοῦ δήμου συναίνεσις προεγένετο, ὥστε παρ' ἑκάστου ἐπιλεγῆναι πιστεύεσθαι. *Actione 1 Concilij ſub Mena.*

IX. Sed nihil eſt quod Gallicanorum Epiſcoporum animos ad ſanciendam Regibus auctoritatem, de expectando in electionibus eorum aſſenſu, vehementiùs inclinare potuerit, quàm Romanæ Eccleſiæ exemplum. Pulſis enim per Narſetem ex Italia Gotthis, cùm Roma vetus iterum Imperio adjuncta fuiſſet, temporibus Vigilij, ejúſque, vt putatur, conniuentiâ, conſtitutum fuit à Iuſtiniano, qui exemplum in eo ſequebatur Theodorici Italiæ Regis, vt electus à Clero, non antè ab Epiſcopis ordinari poſſet, quàm ejus electio ab Imperatore Conſtantinopolitano confirmata fuiſſet; vt docet Onuphrius Panuinius. Vnde poſtea Gregorius M. vt ſe onere regendæ Eccleſiæ liberaret, ſcriptâ epiſtolâ ab Imperatore Mauricio petiuit ne electioni aſſentiretur. quod obſeruauit ante Ioannem Diaconum lib. 1. cap. 39. & 40. & Aimoinum lib. 3. cap. 74. Gregorius Turonēſis lib. 10. cap. 1. *Scripſerat Mauricio Imperatori, conjurans ne vnquam conſenſum præſtaret populis.* Mox: *Data præceptione, ipſum juſſit inſtitui.*

X. Conſtantinus quidem Pogonatus, poſt Concilium Sextum, indulſit petitionibus Ioannis Epiſcopi Portuenſis, vt libera eſſet Eccleſia Romana à ſolutione quantitatis quæ ſoluenda erat pro confirmatione Pontificis Romani; ſed

coofirmationis neceſſitas tunc non eſt ſublata. Quin potiùs additum fuit illi diuali juſſioni, teſte Anaſtaſio, *quòd non debeat ordinari qui electus fuerit, niſi priùs decretum generale introducatur in regiam vrbem, ſecundùm antiquam conſuetudinem; & cum eorum conſcientia & juſſione debeat ordinatio prouenire.* Idem Princeps poſtea conceſſit, Benedicto ſecundo petente, vt abſque mora poſt electionem fieret ordinatio Pontificis. Quod locum habuit in electione Ioannis V. Sed ſucceſſoris Cononis electio miſſa fuit ad Theodorum Exarchum, *vt mos eſt*, inquit Anaſtaſius. Vnde inſerri poteſt, liberatos fuiſſe Romanos ab onere mittendi decreti Conſtantinopolim, ſed obnoxios fuiſſe Exarchorum examini; dooec ipſi tandem Exarchi defecere.

XI. Sanè Reges Francorum jure illo vſi ſunt cum bona Epiſcoporum & populi gratia. Editus fuerat Aurelianenſis ille canon anno D. XLIX. Anno ſequente Nicetius *pleno Regis & populi ſuffragio Epiſcopus Lugdunenſis ordinatus eſt*, vt loquitur Gregorius Turonenſis in vita Patrum cap. VIII. Quam verò rationem ſequerentur in eliciendo Regis coosenſu docet formula ſeptima apud Marculſum. Fiebat decretum electionis à Clero & à populo, eligentium manibus ſubſcriptum, quod per legatos mittebatur ad Regem à corpore ciuitatis; quod à Marculfo *Commune* vocatur, vt apud Iuriſcooſultos τὸ κοινὸν. Adjungebant libellum ſupplicem, cujus verba coocepta referuntur in formula: *Ne deſtitutæ ſint oues decedente Paſtore, in loco ejuſdem ſuppliciter poſtulamus vt inſtituere dignemini illuſtrem virum illum.* Decretum illud, conſeoſus ciuium vocabatur: cujus plerunque rationem habebant Principes, vt patet ex Gregorio Turooenſi lib. III. cap. II. de Quintiano à Gotthis ejecto à ciuitate Ruthena, dein ab Aruernis electo anno D. XXVI. quem juſſit Rex Theodoricus inibi conſtitui. Ait idem auctor lib. IV. cap. XV. *Turonici audientes regreſſum fuiſſe Regem Clotarium de cæde Saxonum, facto conſenſu in Euphronium Presbyterum, ad eum pergunt.* Mox: *Et data præceptione, Euphronius ordinatur Epiſcopus.* Hujus Præcepti formula habetur apud Sirmondum in Appendice Tomi ſecundi Conciliorum; vbi hæc ſunt verba: *Cum conſilio & voluntate Pontificum procerùmque noſtrorum, juxta voluntatem & conſenſum Cleri & plebium ipſius ciuitatis, in ſupradicta vrbe Pontificalem in Dei nomine vobis commiſimus dignitatem.*

XII. Sed alquando electum à popolo Principes reſpuebãt; vt patet ex Gregorio Turonenſi lib. 8. cap. 22. de Valdone qui Epiſcoparum Burdegalenſem petebat: *Cum muneribus & conſenſu ciuium ad Regem properat; ſed nihil obtinuit. Tunc Rex data præceptione juſſit Gundegiſilum Santonicum Comitem, cognomento Dodonem, Epiſcopum ordinari. geſtumque eſt ita.*

XIII. Quare cùm pro innata rerum humanarum conditione, ſupremæ auctoritatis arbitrium ſuis limitibus difficillimè contineri poſſit, Reges aliquando aſſenſum vertebant in merum imperium; & ſublata à Clero & à populo electiooum libertate, reſcriptis ſuis Epiſcopatus concedebant, etiam inuitis & repugnantibus populis, aduersùs decreta Sedis Apoſtolicæ. Si gratum & acceptum Clero & plebi deſignarent, vt fecerat de Mena Iuſtinianus; inuerſus quidem erat canooicus ordo, ſed non euerſus. quare nullus deſiderio Principis refragabatur. Ejus ordinis exemplum inſigne apud Gregorium Turonenſem lib. VI. cap. XXXIX. de Sulpicio, quem reliquis competitoribus Rex Guntramnus prætulit: *Sulpitius in ipſa vrbe Biturigum ad Sacedotium Guntramno Rege fauente præeligitur. Nam cùm multi munera offerrent, hæc Rex Epiſcopatum quærentibus reſpondiſſe fertur. Non eſt principatus noſtri conſuetudo Sacerdotium venumdare ſub pretio, ſed nec veſtrum cum premiis comparare; ne & nos turpis lucri infamia notemur, & vos mago Simoni comparemini. Sed juxta Dei præſcientiam Sulpicius vobis erit Epiſcopus.* Ex eodem auctore didicimus Ruthenum Epiſcoparum vacantem obitu Dalmatij, qui Regem tabulis teſtamenti adjurabat oe perſonam ab ea Eccleſia extraoeam præficeret, cùm multi eum ſibi conferri peterent, Theodoſio Archidiacono illius Eccleſiæ à Rege donatum, poſt relectum Dalmatij teſtamentum, *in præſentia Childeberti Regis ac procerum ejus.* Quando Turonicæ vrbis ciues ad Catooem Preſbyterum Eccleſię Aruernæ acceſſeruot, vt ejus conſenſum poſcerent pro Turooenſi Epiſcopatu, ille tumido animo banc gratiam reſpuit. Cui ciues dixerunt: *Non enim te noſtra voluntate expetiuimus, ſed Regis præceptione.* Quare cùm poſteà à Turonicis peteretur

Gregor. Tur. lib. 5. c. 47.

Idem lib. 4. c. 11.

Ibid. c. 15. Euphronius, reſpondit Rex: *Præceperam vt Cato Presbyter illic ordinaretur. Et cur eſt ſpreta juſſio noſtra? Reſponderunt ei: Petiuimus eum, ſed noluit venire.*

Enimuero intra modum illum Principes, petitorum moleſtiis oppreſſi, ſeſe non continebant; ſed à ſe ſolis electum, ab aliis ordinari præcipiebant quàm à Metropolitano proprio & à prouinciæ Epiſcopis. quod erat canonibus Nicænis, & Romanorum Pontificum Decretis, & canonibus Gallicanis omnino contrarium. Quod acciderat in Cautino juſſu Regis Theodebaldi ad Aruernæ ciuitatis Epiſcopatum electo, & à conuocatis Sacerdotibus apud Metenſem ciuitatem ordinato; vt teſtis eſt Gregorius Turonenſis lib. IV. cap. VII. Ideo Concilium Pariſienſe III. anno 557. can. VIII. cauit, vt libera relinqueretur electio, nec Principis imperio violaretur; vetitis etiam prouincialibus Epiſcopis, ne per regiam ordinationem electum, & ab aliis ordinatum, admitterent. *Nullus*, inquit, *ciuibus inuitis ordinetur Epiſcopus, niſi quem populi & Clericorum electio pleniſſima quæſierit voluntate: non Principis imperio, neque per quamlibet conditionem, contra Metropolis voluntatem vel Epiſcoporum prouincialium ingeratur. Quòd ſi per ordinationem regiam honoris iſtius culmen peruadere aliquis nimia temeritate præſumpſerit, à comprouincialibus loci ipſius Epiſcopus recipi nullatenus mereatur, quem indebitè ordinatum agnoſcunt.* De anteactis autem ordinationibus Metropolitanus jubetur decernere cum Epiſcopis prouincialibus, juxta antiqua ſtatuta Canonum.

XIV. Attamen hujus conſtitutionis rationem non habuit Rex Clotarius: qui Emerium Eccleſiæ Santonicæ præfecit; cauitque decreto ſuo, *vt abſque Metropolitani conſilio benediceretur*, *qui non erat præſens*, ſcilicet in comitatu, teſte Gregorio Turonenſi lib. IV. cap. XXVI. qui hæc addit: *Apud vrbem Santonicam Leontius Burdegalenſis, congregatis prouinciæ ſuæ Epiſcopis, Emerium ab Epiſcopatu depulit, aſſerens non canonicè fuiſſe hoc honore donatum.* Ceterùm Epiſcopi Heraclium Presbyterum Burdegalenſem elegere; *conſenſumque ſuum* ad Regem *direxerunt*, vt ejus judicio *probaretur*. Nitebatur Leontius auctoritate Concilij Pariſienſis, quod ordinationum aduerſùs Canones actarum diſcuſſionem & judicium ſynodo prouinciæ commiſerat. Verùm Rex Charibertus injuriam ſibi fieri cauſſatus, quòd ſe inconſulto Epiſcopum à patre ſuo Clutario delectum & admiſſum expuliſſet, Emerium ſedi ſuæ reſtituit, & ab Epiſcopis mulctam exegit, anno circiter D. LXIII.

XV. Poſtea variè ſe habuit negocium iſtud electionum; quæ, præmiſſa Cleri & populi electione, & decreto regio ſubſecuto, fiebant; vt docent promotiones circiter annum ſexcenteſimum factæ Bertharij ad Eccleſiam Carnotenſem, Gaugerici ad Cameracenſem, & Licinij ad Andegauenſem, & Lupi ad Senonenſem; vt patet ex auctoribus qui vitas illorum ſcripſere. Quandoque verò electiones fiebant ex mero Principis imperio. Hanc labem Canonum reficere conabatur Concilium Pariſienſe V. habitum anno DC. XV. die XV. Kal. Nouembris. Quippe canone I. aliquid ex antiquo jure repetiuit, vt pondus aliquod adderet electionibus; quas fieri conſtituit à Metropolitano, cum conſenſu Cleri atque ciuium, & ab eodem ordinationem fieri cum Epiſcopis prouinciæ; vetátque ne quis per poteſtatem ſubrepat. Eadem illa die Rex Clotarius condidit Edictum generale, habito Pontificum & Optimatum conſilio, qui huic ſynodo interant, pro confirmatione canonum: *Quicunque hanc deliberationem, quam cum Pontificibus vel tam magnis viris Optimatibus aut fidelibus noſtris in ſynodali Concilio inſtituimus, temerare præſumpſerit &c.*

Itaque refert magnopere vt ſciatur, quid de primo illo canone conſtituerit. Ac primò quidem Metropolitano ac prouincialibus ordinationem reliquit; ſecundò, Clero ac populo electionem; tertiò, Principi approbationem electi. Quæ quidem juxta canonis Aurelianenſis præſcriptum rectè decreuit; nec interim probauit jus illud ex vetere nouum, quod Metropolitano electionem tribuebat cum conſenſu Cleri ac populi. Sed quod vltimum adjecit, canonicæ libertati vt detrahebat, ita majeſtatis regiæ dignitatem augebat permaximè. Quippe regiam electionem, quæ ſola conſuetudine nitebatur, jure conſtituto muniuit, ex Pontificum & procerum aſſenſu. Quare cùm Epiſcopi

duplicem perſonam ſuſtinerent; ſoli in Synodis canones vetuſtos ſequi ſe profitebantur, eóſque renouabant: ſed in Principis Conſiſtorio, οἰκονομικῶς, ſiue per diſpenſationem, regiæ voluntati non reluctabantur, in iis ſcilicet quæ Fidei contraria non eſſent, licèt aduerſa exactæ Canonum obſeruationi reperirentur; quamuis interim Reges officij ſui admonerent, ne jus derelictum videretur: exemplo Gregorij Magni, qui ſimilem regulam ſequebatur in variis negotiis, vt ejus epiſtolæ docent. Hæc ſunt Edicti verba: *Definitionis noſtræ eſt, vt Canonum ſtatuta in omnibus conſeruentur; & quod per tempora ex hoc prætermiſſum eſt, vel dehinc perpetualiter obſeruetur. Ita vt Epiſcopo decedente, in loco ipſius, qui à Metropolitano ordinari debet cum prouincialibus, à Clero & populo eligatur: & ſi perſona condigna fuerit, per ordinationem Principis ordinetur. Vel certè ſi de Palatio eligitur, per meritum perſonæ & doctrinæ ordinetur.* Clauſulæ vltimæ ſententiæ hæc eſt; ab electione Cleri & populi excipi viros eximios, qui in Palatinis obſequiis, lateri Principis adhærentes, hanc gratiam promeriti eſſent; vt ex Lupo Ferrarienſi & aliis teſtimoniis inferiùs probabimus. Quamuis intra hos limites non continuerit ſeſe regia poteſtas.

XVI. Qua verò ratione fieri ſolerent electiones in Palatio, ſeu Decreta regia, docent Præceptum de Epiſcopatu & Indiculus apud Marculfum formulâ v. & vi. Eccleſia quippe vacante, qui præficiendus eſt Epiſcopus, non ſolius Regis arbitrio deſignatur, ſed eligitur in Palatio ab Epiſcopis & Proceribus qui lateri Principis aſſident, ac ſi Cleri & populi vices in ſe ſuſcepiſſent. Decretum verò Principis ad Metropolitanum dirigitur, vt eum vnà cum Epiſcopis prouinciæ ordinet; præuio ſcilicet examine canonico. Hoc vltimum conſeruat ordinem Canonum, in articulo neceſſario Conſecrationis. Electio verò, quæ tunc nullum jus electo acquirebat, ſupplebatur per Epiſcopos & Proceres palatinos; Decretúmque regium erat vice Nominationis hodiernæ, ad proprium Metropolitanum directæ.

Subjiciemus verba formulæ ſextæ, quæ breuior eſt quintâ: *Domino ſancto, Sedis Apoſtolicæ dignitate colendo in Christo Patri, illi Epiſcopo, ille Rex. Credimus jam ad veſtram reuerentiam perueniſſe, ſanctæ recordationis vrbis illius Antiſtitem, euocatione diuina de præſentis ſeculi luce migraſſe. De cujus ſucceſſore, ſollicitudine integra, cum Pontificibus vel Primatibus populi noſtri pertractantes, decreuimus inluſtri viro illi, aut venerabili viro illi, ad præfatam vrbem Pontificalem regulariter Chriſto auſpice committere dignitatem. Et ideo ſalutationum jura digno debita honore ſoluentes, petimus vt cùm ad vos peruenerit, ipſum, vt ordo poſtulat, benedici veſtra ſanctitas non moretur; & junctis vobis cum veſtris prouincialibus, ipſum in ſupraſcripta vrbe conſecrare, Chriſto auſpice, debeatis. Agat ergo almitas veſtra, vt & noſtra voluntatem deuotionis incunctanter debeatis implere; & tam vos quàm ipſe pro ſtabilitate regni noſtri jugi inuigilatione pleniùs exoretis.* Ex hujus formulæ verbis addiſcimus quam Reges adhibebant obſeruantiam erga Epiſcopos in reſcriptis ſuis, de qua nudiuſtertius diſputatum fuit, quique eſſet in regio Conſiſtorio conſeſsûs ordo inter Epiſcopos & Proceres, vt loquitur formula quinta; ſiue Primates populi noſtri, vt loquitur ſexta. Demum oſtenditur perſuaſiſſe ſibi Palatinos, regiam illam deſignationem fieri *regulariter*, id eſt, juxta regulas canonicas; quoniam Electio fiebat in Palatio ab Epiſcopis & à Primatibus populi, & de perſona quæ per Canones promoueri poterat.

Sed illud perpetuum non fuit, vt in Palatio prima fieret electio. Sæpe Cleri & populi deſideria expectata ſunt, quæ aſſenſu regio perficiebantur. Sic Auſtregiſilus obtinuit anno DC. XXI. Eccleſiam Bituricenſem, *omnium vnanimi conſenſu, Rege quoque annuente*, teſte auctore vitæ illius. Eadem ratione Arnulfus Epiſcopatum Metenſem adeptus eſt anno DC. XXIII. Sic Audomarus à *Dagoberto Rege & ab omni populo electus eſt* ad Taruanenſem Eccleſiam. Et populi voto, ac Regis conſenſu, Sulpicius conſecutus eſt Eccleſiam Bituricenſem circiter annum DC. XXX.

XVII. Attamen quoniam in Palatio quoque, ſpreta Cleri & populi electione, Epiſcopatus decernebantur Regis imperio; Remenſe Concilium habitum anno DC. XXX. duo ſanciuit. Alrerum; vt capitula canonum Pariſienſis ſuperioris Synodi, quam generalem

vocat, cuſtodiantur. Alterum, Vt Clotarij Regis Edictum Dominicum obſeruetur. Sed ſtatim addunt in vltimo canone, vt electiones Epiſcoporum fiant vniuerſali totius populi voto, & prouincialium aſſenſu, & vt indigenæ loci eligantur. Scilicet, vt antea dicebamus, teſtantur de ſeruandis Canonibus; vt ne illis nocere poſſet aliquando quòd ex jure ſibi reſeruato Reges electiones quandoque agebant in Palatio. Eadem mente Concilium Cabilonenſe habitum anno DC. L. decreuit canone x. à comprouincialibus, Clero, & ciuibus ſuis electionem Epiſcopi faciendam. Vt antiquiſſima illa forma Synodi Nicænæ exactè reſtitueretur, non ſoli Metropolitano, vt conſtitutum in ſynodo Pariſienſi, ſed etiam prouincialibus Epiſcopis cum Clero & populo electionem tribuit, vt fecerat Remenſe Concilium. Sanè Conciliorum repetita ſollicitudo non fuit omnino inutilis. Conjunctis enim Cleri & populi ſtudiis cum Regis deſiderio, digni Sacerdotio viri eligebantur. Sic in Modoaldo Treuerenſi Eccleſiæ præficiendo, *Rex & Dux ille æquiſſimus Pipinus, aliique Optimates, Clerus & populus concurriſſe* dicuntur in Modoaldi vita. Eligium Nouiomenſis Eccleſia, & Audoënum Rotomagenſis, eodem electionis genere acceperunt anno DC. XLVI. De Audoëno hæc verba vſurpat auctor illius vitæ: *Illum enim ſolum ea ſede dignum tam Rex, quàm proceres, itémque Clerus & populus teſtabantur.* Nec omittendus inſignis locus qui legitnr in vita Theodardi: in quo juxta Cabilonenſis Concilij decretum, Epiſcoporum prouincialium electio cum Regis electione coojungitur, non omiſſo Cleri & populi conſenſu: *Pari conſenſu Eccleſiæ & Palatij, & vnanimi applauſu Cleri & populi, Theodardus electus, & à Cuniberto Epiſcopo in Epiſcopum conſecratus, præſedit Eccleſiæ Trajectenſi*, ſcilicet anno DC. LIV. De Farone in Epiſcopatum Meldenſem promouendo circiter annum DC. LX. hæc habentur in ejus vita: *A viris religioſiſſimis hujus prouinciæ miſſa eſt ſuggeſtio de eo ad Regem Clotarium, vt ſuo aſſenſu præberet conſtituendum Pontificem in populo. Qui gratulatione digna ex hoc valde placidus, non ſolùm conſenſioni animum inclinauit, ſed etiam fieri ſine ſcrupuloſitate vlla adjudicauit.* Conſenſum ſcilicet ciuium Præcepto dato firmauit.

XVIII. Quandoque verò contentioonum ſubortarum occaſione, Reges neceſſario veluti remedio, ad Eccleſiæ quietem Electione ſua Palatina vtebantur. Quod prubatur disertè ex auctore antiquo vitæ Leodegarij: *Incubuit*, inquit, *cauſſa neceſſitatis vt in Auguſtodunenſi vrbe Leodegarium ordinare deberent Epiſcopum. Siquidem nuper inter duos contentio de eodem Epiſcopatu exorta fuerat; & vſque ad ſanguinis effuſionem certatum. Cumque vnus ibidem occubuiſſet in morte, & alter pro perpetrato ſcelere datus fuiſſet in exilij truſionem; Tunc Bathildis Regina, quæ cum Clothario filio Francorum regebat Palatium, diuino, vt credimus, inſpirata conſilio, ad memoratam vrbem hunc direxit virum, vt ibidem eſſet Epiſcopus.* Circa idem tempus, id eſt, anno DC. LXIV. *Optimates & rectores Palatij* conſilium dederunt Childerico Regi, vt Landebertum præficeret Eccleſiæ Trajectenſi: *cui Regis imperio, plebs omnis conſenſit*, inquit auctor vitæ. Id tamen non impediebat quin alibi eodem anno libera electio, ab Epiſcopis & populis facta, locum haberet ante Regis aſſenſum, vt patet ex auctore vitæ Amati: *Senecio Senonenſium Epiſcopo è vita ſubſtracto, ab Epiſcopis & populis ſanctus Amatus eligitur.* Præjectus vrbis Aruernicæ fit Epiſcopus, *decreto Regis populi petitionibus annuente*, anno DC. LXX. Defuncto Audoëno anno DC. LXXVI. *cuncti Rotomagenſis vrbis ciues miſſa petitione ad Theodoricum Regem, cum ejus permiſſu & auctoritate B. Anſbertum ſibi elegerunt conſecrari Antiſtitem.* Mox: *Tunc eligentibus ciuibus præfatæ vrbis Metropoleos, cum vnanimi voto ſanctorum Sacerdotum, Regis, & Principum, eligitur, trahitur, atque in Palatio à ſancto Lamberto Epiſcopo ſedis Lugdunenſis aliiſque ſanctis Præſulibus, qui ad hoc placitum conuenerant, in Pontificem conſecratur Eccleſiæ Rotomagenſis.* Hæc omnia geſta ſunt juxta præſcriptũ Concilij Aurelianenſis. Sed Lantberti illius Lugdunenſis electio facta fuerat paucis annis antea, juxta Edictum Clotarij Regis; vt colligitur ex eodem auctore vitæ Anſberti: *Defuncto ſancto Geneſio ejuſdẽ vrbis Lugdunenſis Præſule, illico pius Rex Theodoricus & inclytus Princeps Pippinus cum proceribus Palatij*

ſalubre agentes conſilium, diuina vtique prouidente juſſione, in præfata vrbe cum vnanimi ejuſdem regionis populi voto Lantbertum conſtituerunt Antiſtitem.

Rurſus libertas electionis conceditur anno DC. LXXX. Eccleſiæ Ambianenſi. *Audiens*, inquit auctor vitæ Saluij, *Theodoricus Rex Francorum ſanctum Honoratum migraſſe Epiſcopum à ſeculo, legatos ſuos direxit ad vrbem Ambianicam, ſanctum ſcilicet Autgarium Nouiomenſis Eccleſiæ Pontificem, et intimans vt vrbani dignum Deo ſibique ſalutiferũ eligerent Epiſcopum.*

CAPVT X.

Synopſis.

I. In Hiſpaniis quoque, Regis aſſenſus adhibebatur in electionibus Epiſcoporum, jam inde à temporibus Recaredi Regis. Duorum aut trium deſignatio fiebat, ex conſtitutione Concilij Barcinonenſis in Hiſpania Taraconenſi. quod petitum ex ſuſpicacibus gentis illius animis.

II. Synodus Toletana IV. canonicum electionum ordinem diſertè reſtituit. Sed non excluſit apertè interuentioné regiam. quod probatur variis argumentis ex illa antiquitate.

III. Illum vſum apud Hiſpanos ex Gallia propagatum fuiſſe vero ſimile eſt.

IV. Reges Hiſpani indulgentiam Concilij verterunt in merum imperium, & plenum jus electionum ſtatim ad ſe traxerunt. Probatur ex canone VI. Concilij XII. Toletani, qui explicatur.

V. Garſias Loaïſa notatur, qui ſenſum iſtius canonis in diuerſum trahit. Hallucinationis hujus viri origo indicatur.

ADDITIO.] *Duodecimo ſeculo, illud tantùm inualuerat in Hiſpania Citeriori, vt electio Epiſcopi celebrari non poſſet abſque conſilio & aſſenſu Regis. Sed id quoque ſuſtulit Petrus I. Rex Aragonum. Juſſit tamen vt poſtquàm electio facta fuerit, electus Regi præſentetur* in ſignum regiæ fidelitatis. *Quod ab Innocentio III. confirmatum eſt.*

I. ANTEQVAM ad vlteriora progrediamur, non alienum erit ab inſtituto, de conſuetudine quæ inualuerat in Hiſpaniis, poſt receptam à Recaredo Rege Catholicã fidem, paucis diſſerere. Eam nobis inſinuat canon tertius Concilij habiti anno Recaredi XIV. & Chriſti D.XCIX. ab Epiſcopis Taraconenſis prouinciæ, in vrbe Barcinonenſi, in Eccleſia ſanctæ Crucis: quæ quidẽ ab vſu Regum noſtrorum non abhorrebat. Permittebatur ſcilicet, juxta Canones, electio libera Clero & plebi, & judiciũ integrum Metropolitano & Coëpiſcopis. Attamen regius quoque aſsẽſus intercedebat, qui deſignatur in canone illo per *ſacra regalia*, id eſt, ſacras literas regias; quarum rationẽ haberi prohibet, ſi laïcos, omiſſo tẽpore à Canonibus præſtituto, ad Epiſcopatũ ſtatim prouehi mandent; etiamſi *conſenſio Cleri ac plebis*, & Pontificũ *electio aſſenſióque* acceſſerit. Quod in eo canone ſubjungitur de duorum aut trium deſignatione, *quos conſenſus Cleri & plebis elegerit*, non eſt petitum ex lege Iuſtiniani, qua Hiſpani non tenebantur; ſed ex prudentia Epiſcoporum, ingenio prouincialium accommodata, quæ trium eligendorum formã deſiderabat. Ex Leonis I. præſcripto, à Metropolitano is aliis præferendus erat, qui majoribus juuaretur meritis & ſtudiis. Sed huic Concilio placuit, vt negotium ſorti committeretur. quod tantùm ad prouinciam Taraconẽſem pertinet. *Ita tamen vt duobus, aut tribus, quos antè conſenſus Cleri & plebis elegerit, Metropolitani judicio, ejúſque Coëpiſcopis, præſentatis, quem ſors, præeunte Epiſcoporum jejunio, Chriſto Domino terminante monſtrauerit, benedictio conſecrationis accumulet.* Ea eſt prouinciæ illius indoles, etiamnũ hodie, vt ſuſpecta habeant hominum judicia; ideóque magiſtratuum municipalium electiones non ordinis aut plebis judicio, ſed ſorti committere ſolent. Quod inſtitutum quoque fuit ad tollendas, quæ ex repulſa oriri ſolebant, graues inimicitias apud homines injuriarum impatientes.

II. Ceterùm Synodus Toletana quarta, à Siſenando Rege ex omnibus Hiſpaniarum prouinciis congregata anno DC. XXXIII. diſertis verbis canonicum ordinem in Epiſcoporũ electionibus reſtituit can. XIX. *Sed nec ille deinceps Sacerdos erit, quem nec Clerus nec populus propriæ ciuitatis elegerit, vel auctoritas Metropolitani, vel comprouincialium Sacerdotum aſſenſio exquiſiuit.* Quibus verbis non excluditur apertè regiæ voluntatis interuẽtio, per quam præficiebantur ſedibus Epiſcopalibus illi quos auctoritate ſua Rex foueret, vt patet ex Braulionis Cæſarauguſtani epiſtola ad Iſidorum Hiſpalenſem; qua eum rogat, vt ſuggerat Regi, quatenus Metropolitanæ

Metropolitanæ Taraconenſi Eccleſiæ *illum præficiat cujus doctrinæ ſanctitas ceteris ſit vitæ forma.* Iſidorus reſpondet, Regi *manere incertum vbi certius conuertat animum.* quæ teſtimonia citat Loaïſa in Notis ad Concilium Toletanum XII. Quibus addi poteſt illuſtris locus Iuliani Toletani, in Expeditione Wambæ Regis. Loquens enim de Ranimiro contra ius in Epiſcopatum Nemauſenſem euecto, ait: *In cujus electione nullus ordo attenditur, nulla Principis vel Metropolitani definitio præſtolatur.*

III. Illum vſum apud Hiſpanos ex Gallia propagatum credere par eſt. Quippe cùm Hiſpanicæ Eccleſiæ illa tempeſtate vterentur Codice Canonum qui, præter veteres, continebat etiam Gallicanos; (vt patet ex antiqna Collectione quam propediem in lucem daturi ſumus cum aliis veteribus Collectionibus, tum Græcis, tum Latiois) faciles fuerunt Hiſpani in admittendo aſſenſu regio, qui decretus erat in Concilio Aurelianenſi.

IV. Sed ſtatim Concilij iodulgeotiam verterunt in merum imperium, & ad ſe jus electionum plennm Reges Hiſpaniarum traxerunt. Quod diſcimus ex canone VI. Concilij Toletani XII. habiti anno primo Eruigij Regis, id eſt, anno DC. LXXXI. quo canone confirmatur vſus ille electionum à Regibus vſurpatus; non autem de nouo inſtituitur, vt quidam ſibi perſuaſeruot. Illud vnum nouum decernitur, quod dignitatem Epiſcopi Toletani augebat, & faciliorem præſtabat regiæ electionis executionem; ſcilicet vt electus à Rege, judicióque Toletani Epiſcopi probatus, ab eo ordinaretur; ea lege, vt intra trium menſium ſpatium à die ordinationis ſuæ, Metropolitano ſuo ſe conſecratus ſiſteret, ab eóque monita pro regenda diœceſi opportuna ſuſciperet. Is autem ordo antea ſeruabatur, vt Rex non priùs ſucceſſorem deligeret, quàm de obitu deceſſoris certior factus eſſet, & conſultus de perſona præficiendi; conſultus ſcilicet à Clero & plebe, & à Metropolitano, & Coëpiſcopis, qui conſenſionem ſuam mittentes, regium decretum pro electo ſuis ſuffragiis, aut pro alio ex Regis arbitrio, expectabant. Hæc omnia non poterant breui tēporis ſpatio expediri; moleſtiam creabant Epiſcopis prouincialibus, quorum vota vel admittere vel ſpernere penes Regem erat; ideóque ferè inutilis erat eorum æquè ac Cleri plebiſque conſenſio. Regis dignitas & poteſtas erat in ſnſpenſo; Eccleſiarum interim vacatio contra Canones protrahebatnr. Ideo maluerunt Epiſcopi omnia permittere Regis electioni, & judicio Toletani Epiſcopi. Hic eſt ſenſus Concilij, cujus verba retulit Gratianus Diſt. LXIII. *Dum longè latèque diffuſo tractu terrarum, commeantium impeditur celeritas nuntiorum, quò aut non queat Regis auditibus decedentis Præſulis tranſitus innoteſci, aut de ſucceſſore morientis Epiſcopi libera Principis electio præſtolari, naſcitur ſemper & noſtro ordini de relatione talium difficultas, & Regiæ poteſtati, dum Conſultum noſtrum pro ſubrogandis Pontificibus ſuſtinet injurioſa neceſſitas.* Fatentur Epiſcopi liberam fuiſſe Principis electionem aote hunc canonem; ſed ſuſpenſam, donec conſultatio ſeu relatio miſſa fuiſſet è prouincia à Mettopolitano & Epiſcopis.

V. Fallitur vir eruditus Garſias Loaïſa in Notis ad hunc canonem, in eo quòd exiſtimat Regem ante Concilium Toletanum electionem ſuam ad Concilium generale Hiſpaniæ retuliſſe, Concilium autem inquiſiuiſſe an nominatus dignus eſſet eo munere, & poſtea nominatum cōfirmaſſe. Hallucinationis occaſio ſumpta ex Concilio Toletano XVI. quod laudat: in quo agitur de Felice Spalenſi Epiſcopo, quem Egica ad Toletanum Epiſcopatum elegerat, eíque ejus Eccleſiæ curam interim commiſerat, reſeruans eam tranſlationem decreto Concilij generalis firmādam. Quare Concilium eum conſenſu Cleri ac populi Toletani, Felicem de Spalenſi ſede in Toletanam ſe *canonicè tranſducere* declarat canone XII. Tranſlatio non poterat juxta Canones decerni à Rege, ſed à ſynodo generali: cujus auctoritati eam Egica rectè permiſit, & præterea tranſlationem Bracarenſis ad Hiſpalenſem ſedem, & Portucalenſis ad Bracarēſem, quas Concilium hoc eodem canone decernit. Quod non debuit trahI in conſequentiam pro electionibus omnibus. Id autem ex alio capite perſpicere poterat Loaïſa, quòd temporibus Concilij XII. immutatâ electionum formâ, omnia ad merum Regis arbitrium relata erant. Quomodo ergo poterat vſum antiquiorem illo Concilio XII. interpretari ex vſu Concilij XVI. anno DC. XCIII. habiti, quod erat poſterius duodecimo annis tredecim.

ADDITIO
STEPHANI BALVZII.

[At pia poſteritas multum remiſit de hac ſeueritate. Quippe duodecimo ſeculo illud tantùm in Hiſpania Taraconenſi inualuerat, vt poſt Epiſcopi obitum, alius eligi non poſſet abſque conſilio & aſſenſu Regis. Parum id conducere Eccleſiaſticæ libertati cenſuit Petrus Rex Aragonum. Itaque poſt peractam Romæ coronationem ſuam ab Innocentio III. anno M. CC. VI. æterna lege ſanciuit vt deinceps libera eſſet Epiſcoporum electio, *aſſenſu regio minimè requiſito*, id eſt, inexpectatâ etiam eligendi licentiâ. nam antea id quoque obtinebat. Ne tamen prorſùs abjiceret jus illud regium, edicit vt poſtquàm electio facta fuerit, electus Regi præſentetur *in ſignum regiæ fidelitatis*. Quod adeo gratum fuit Innocentio Pontifici, vt hoc Petri Regis Edictum confirmauerit literis datis ad Epiſcopos in regno Aragonenſi conſtitutos, quæ extant in Regeſto ejuſdem Innocentij; cujus mihi copiam ante hoc quadriennium fecit Vir Illuſtriſſimus Franciſcus Boſquetus Epiſcopus Monſpelienſis. Sic ergo habent.

Innocentius &c. Archiepiſcopis, & Epiſcopis, & alijs Eccleſiarum Prælatis, & vniuerſis Clericis in regno Aragonenſi conſtitutis.

Solet annuere &c. vſque, *impertiri. In literis ſiquidem chariſſimi in Chriſto filij Petri illuſtris Regis Aragonenſis ſic de verbo ad verbum perſpeximus contineri.* PETRVS Dei gratia Rex Aragonenſis, Comes Barchinonenſis, & dominus Montiſpeſſulani, Venerabilibus in Chriſto Terrachonenſi Archiepiſcopo, & vniuerſis Epiſcopis, Abbatibus, cæteriſque Eccleſiarum Prælatis, & eorum Conuentibus in regno & dominio noſtro conſtitutis, æternam in Domino ſalutem. Regi Regum, per quem Reges regnant, reuerentiam debitam exhibentes, & ſponſæ ejus, ſanctæ videlicet Eccleſiæ, integram libertatem conſeruare volentes, peſſimam conſuetudinem à nobis hactenus obſeruatam, qua electionem Prælatorum ſine noſtro conſilio & aſſenſo procedere non permittebamus, amore Dei & ſanctæ Eccleſiæ, & pro remedio animæ noſtræ & parentum noſtrorum, relaxamus: vobiſque & vniuerſis ſucceſſoribus veſtris & Conuentibus in omni juriſdictione noſtra conſtitutis liberam eligendi facultatem per nos & per omnes ſucceſſores noſtros, aſſenſu regio minimè requiſito, in perpetuum indulgemus. Hoc ſolum nobis & ſucceſſoribus noſtris reſeruantes, vt liberè & canonicè electus, in ſignum regiæ fidelitatis nobis & ſucceſſoribus noſtris debeat præſentari. *NOS igitur deuotionem regiam in Domino commendantes, & approbantes in hac parte ſtatutum ipſius, illud auctoritate Apoſtolica confirmamus, & præſentis ſcripti patrocinio communimus. Nulli ergo &c. noſtræ confirmationis &c. Si quis autem &c. Datum Cornetì III. Kal. Nouembris, anno decimo.*

CAPVT XI.

Synopſis.

I. Carolus Martellus Epiſcopatus pro arbitrio dabat. Lux tamen quædam electionis affulſit per illas tempeſtates.

II. Tum laici fruebantur Epiſcopatibus, ob ſummam viuendi licentiam. Qua de re Zachariam Pontificem grauiter monuit Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus. Præcipuæ verò mali labes fuit Eccleſiæ Remenſi, quæ per multos annos ſine Epiſcopo fuit.

III. Sub Carlomanno, Martelli filio, inſtituti Epiſcopi Principis arbitrio, cum conſilio Epiſcoporum & procerum. Qua de re Francis gratulatur Papa Zacharias in epiſtola ad eos data.

IV. Idem prorſùs actum eſt à Pippino, Carlomanni fratre, in parte regni quæ imperio ejus ſuberat. qua de re ad Zachariam retulit. Is verò lætabundus, ejus acta laudauit.

V. Lupus Ferrarienſis exiſtimabat Pippinum ita egiſſe ex priuilegio ſibi indulto à Zacharia. Sed verba ejus intelligenda ſunt de ratihabitione Zachariæ, non autem de mandato aliquo antecedenti. Bonifacius Moguntinus agnoſcebat Principum in hoc electionum negotio auctoritatem.

VI. Pippinus, poſt adeptum regnum, eundem ordinem tenuit in conſtituendis Epiſcopis.

I. INEVNTE autem ſeculo octauo, cùm Dux Francorum Carolus, cognomento Martellus, omnia bona Eccleſiaſtica inuaſiſſet, Epiſcopatus quoque pro arbitrio tradebat. Attamen inter denſas illas tenebras, electionis lux quædam affulſit in Aurelianenſi ciuitate anno DCC. XVII. quando Eucherius illi Eccleſiæ præfectus eſt. *Quippe omnis ejus loci plebs congregata*, inquit auctor vitæ ejus, *ad Carolum inclytum Francorum Principem legatos cum muneribus & humili prece mittit*, pro Eucherio ſcilicet. *Ille verò diſponente Domino ratum habuit quod ab eo humiliter poſcebant.*

II. Piget ſequentis temporis turpitudinem patefacere; quando nulla in Epiſcopis dignitas, nulla in Eccleſiis diſciplina, ſed in rerum ciuilium perturbatione, Eccleſiaſtici quoque ordinis ſola vigebat deploranda confuſio, adeo vt laïci Epiſcopatibus fruerentur. Qua de re Zachariam

Papam monuit Bonifacius his verbis anno DCC. XLII. *Franci, vt Seniores dicunt, pluſquàm per tempus octoginta annorum Synodum non fecerunt, nec Archiepiſcopum habuerunt, nec Eccleſiæ canonica jura alicubi fundabant vel renouabant. Modò autem maxima ex parte per ciuitates, Epiſcopales Sedes traditæ ſunt laicis ad poſſidendum, vel adulteratis Clericis, ſcortatoribus, & publicanis ſeculariter ad perfruendum.* Hæc perniciosa dilapidatio afflixit præcipuè Eccleſiam Remenſem, quæ tunc & poſtea *per multos annos ſine Epiſcopo fuit, & res Eccleſiæ de illo Epiſcopatu ſunt ablatæ, & per laïcos diuiſæ, ſicut & de alijs Epiſcopatibus*, vt loquitur Hadrianus I. in priuilegio dato Eccleſiæ Remenſi, apud Flodoardum. Addit autem Bonifacius, Carlomannum Ducem Francorum cogitare de Synodo congreganda; vt quæ collapſa eſt, vel potiùs, vt ille loquitur, calcata & diſſipata religio, poſſit in aliquo corrigi & emendari; petiitque à Zacharia ejus habendi Concilij licentiam, quam iſte libentiſſimè conceſſit.

III. Carlomannus verò ſtatim Concilium coëgit in Germania, præſente Bonifacio Legato Papæ: cujus Acta confirmata ſunt in frequentiore Synodo habita apud Liptinas anno DCC. XLIII. Primo autem prioris illius Synodi canone (pulſis, vt par erat, laïcis ab Epiſcopatuum poſſeſſione, imò verò & infamibus Clericis, qui reditus ſuos faciebant) docet Carlomannus, ſe *per ciuitates ordinaſſe Epiſcopos per conſilium Sacerdotum, religioſorum, & Optimatum ſuorum, & conſtituiſſe ſuper eos Archiepiſcopum, qui eſt Miſſus ſancti Petri.* Hácque ratione Eccleſiaſtica Diſciplina emergere cœpit ex priori colluuie; conſtitutis ſcilicet Epiſcopis, juxta Edictum Clotarij Regis & formulas quæ ſunt apud Marculfum; id eſt, Principis arbitrio, cum Sacerdotum & Procerum conſilio. Qua de Synodo poſt miſſam relationem à Bonifacio, Francis gratulatur Zacharias epiſtolâ ad eos datâ, quæ habetur libro v. Capitularium cap. I. At verò in epiſtola data ad Bonifacium ait actam Synodum *mediantibus Carlomanno & Pippino excellentiſſimis filijs noſtris juxta noſtrarum ſyllabarum commonitionem, peragente noſtras vices tua ſanctitate.*

IV. Non omiſit quoque Pippinus ad eundem Pontificem referre quæ à ſe de conſilio Epiſcoporum conſtituta erant in Concilio Sueſſionenſi anno DCC. XLIV. vbi profitetur canone ſecundo ſe conſtituiſſe Epiſcopos *per conſilium Sacerdotum & Optimatum, & ſuper eos Archiepiſcopum Abel.* At verò lætabundus hæc illi & Epiſcopis Zacharias reſcripſit: *Gaudio magno gaudemus in Domino, addiſcentes per relationem ſublimiſſimi atque à Deo ſeruati prædilecti filij noſtri Pippini veſtram omnium bonam conuerſationem, & quòd vt in bonis & Deo placitis diſpoſitionibus vnanimes & cooperatores eſtis.* Quamuis ejectus poſtea fuerit Abel ab Epiſcopatu Remenſi per ſummam injuriam, teſte Hadriano in ſuperiore priuilegio.

V. Quare quod Lupus Abbas Ferrarienſis epiſt. LXXXI. ſcripſit de facultate conceſſa Pippino à Zacharia, vt delectos à ſe laudabilis inſtituti viros Eccleſiis vacantibus Epiſcopos præficeret, referri debet ad ratihabitionem Zachariæ, de qua jam locuti ſumus, potiùs quàm ad mandatum aliquod antecedens, cujus nulla memoria extat inter epiſtolas illius Pontificis ad Gallos & ad Bonifacium datas. Hæc ſunt Lupi verba: *Nam Pippinus, à quo per maximum Carolum & religioſiſſimum Ludouicum Imperatores duxit Rex noſter originem, expoſita neceſſitate hujus regni Zachariæ Romano Papæ, in Synodo cui martyr Bonifacius interfuit, ejus accepit conſenſum, vt acerbitati temporis, induſtria ſibi probatiſſimorum, decedentibus Epiſcopis, mederetur.* His verbis reſpexit Synodum Liptinenſem, cui vice Papæ Bonifacius interfuit: in qua Carlomannus ſuo & Pippini fratris nomine, qui Dux erat quoque ac Princeps Francorum, conſtituit Epiſcopos. hæc quippe Synodus, teſte Zacharia, Pippini & Carlomanni ſtudio acta eſt. Præterea quod geri incepit in Liptinenſi Concilio de conſtituendis Epiſcopis, perfecit Pippinus in Sueſſionenſi. Quod acceptum quoque fuit ſummo Pontifici: qui laudabili Principum opera Epiſcopos præfici Eccleſiis in commodum fidelium, non autem laïcos illorum reditibus frui in religionis ipſius perniciem, vt antea, perſpiciebat. Sanè Bonifacius agnoſcebat Principum in hoc electionum negotio auctoritatem. Quippe ſatagens de ſucceſſore ſibi in Eccleſia Moguntina deligendo, cujus rei ſibi gratiam fieri à Zacharia petebat, addit hoc fieri ta-

men non poſſe, *ſi Princeps contrarius fuerit*, in epiſtola ad Zachariam data anno DCC. XLI.

VI. Quam deinde formam ſecutus fuerit Pippinus in regnum euectus, inquirere ſuperfluum videtur. nec enim à ſemel aſſumpta anctoritate receſſit. Quod inſinuat in Concilio Verneoſi anno DCC. LV. can. II. vbi ait ſe conſtituiſſe Epiſcopos qui vicem Metropolitanorum agerent.

CAPVT XII.

Synopſis.

I. Tranſmiſſam ab auis ad ſe poteſtatem exercuit Karolus Magnus. Hadrianus I. probare videtur interuentionem Principis in conſtituendis Epiſcopis.

II. Carolus Magnus non renuntiauit huic juri, tametſi antiquos Canones obſeruari juſſerit. Nihil interim turbarum excitatum eſt ob electiones Epiſcoporum.

III. Suſpicari poſſet aliquis, eum neglexiſſe jura electionum, auctoritate Synodi Romanæ fultum. Hanc Synodum falſam eſſe ſcripſit Baronius. Primus omnium Sigebertus mentionem illius fecit.

IV. Referuntur duo præcipua argumenta, quibus vtitur Baronius ad conuincendam falſitatem hujus Concilij.

V. Tertium argumentum à Baronio allatum, parui momenti eſt; eique nullo negotio reſponderi poteſt.

VI. Refellitur quartum illius argumentum.

VII. Fallitur Baronius, cùm exiſtimat vocem Inueſtituræ *nondum fuiſſe repertam æuo Caroli Magni.*

VIII. Sextum argumentum robuſtum eſt. Petitur autem ex Romani Pontificis electione.

IX. Falſitas ejuſdem Synodi tribus alijs argumentis probatur, quæ ſunt magni momenti.

X. Attamen licèt de falſitate hujus Synodi conſtet, impoſtor dici non poteſt Sigebertus. Laudare enim hujus rei auctorem poteſt Leonem VIII. Sedis Apoſtolicæ inuaſorem. Sed hanc auctoritatem falſi quoque arguere nititur Baronius; irrito conatu.

XI. Sigebertus epocham ſiue temporis conſignationem addidit de ſuo, itèmque numerum Epiſcoporum & Abbatum.

I. TRANSMISSAM ab auis ad ſe poteſtatem exercuit Carolus Magnus. Inuaſas enim à laïcis poſſeſſiones Epiſcopatus Remenſis, ſede illa per aliquot annos vacante, reſtitui curauit Tilpino, quem illi Eccleſiæ præfecerat, & ab Hadriano Pallium illi concedi poſtulauerat, vt patet ex Priuilegio ſuperiùs laudato; in quo Papa probare quoque videtur Principis interuentionem in conſtituendis Epiſcopis. Quippe idem Hadrianus dat in mandatis duobus Epiſcopis, vt diſcutiant Lulli Moguntini, quæ facta jam fuerat de conſenſu Pippini Regis, ordinationem, *adjunctis ſibi Miſſis glorioſi ac ſpiritalis filij noſtri Caroli Francorum Regis.*

II. Neque verò Carolus illi poteſtati renuntiauit, quandiu ſuperſtes fuit, liberam electionem Clericis & ciuibus relinquendo juxta canones hac de re editos; quorum nullam facit mentionem in ſolenni illo Capitulari Aquiſgranenſi, quod conditum fuit anno DCC. LXXXIX. & relatum eſt poſtea in librum primum Capitularium. Illa quidem Conſtitutione renouat omnes canones, qui diſciplinam Epiſcopalis ſtatus reſpiciunt, adductis canonum verbis Nicæni, Antiocheni, Sardicenſis, & Chalcedonenſis Conciliorum. Sed canones qui de ordinationibus Epiſcoporum decernunt, omnino omittit. In Concilijs autem quæ per Gallias ad reſtaurandam Diſciplinam acta ſunt anno DCCC. XIII. ex ejus admonitione, ne veſtigium quidem vllum extat querelæ pro reſtituendis aut conſeruandis electionibus. quod tamen negotium in ſingulis ferè anterioribus Synodis ſumma cura diſcutiebatur.

III. Suſpicari poterit aliquis, Carolum auctoritate Synodi Romanæ, cujus meminit Gratianus, fultum, electionum jura neglexiſſe. Sed cùm Synodi illius veritas ab Illuſtriſſimo Cardinale Baronio vocetur in dubium, neceſſe eſt vt noſtram hac de re ſententiam proferamus. Certum quidem eſt, primum qui ejuſce Synodi meminerit, fuiſſe Sigebertum Gemblacenſem in Chronico ad annum DCC. LXXIII. ex quo tranſcripſit Gratianus Diſt. LXIII. Docet itaque auctor ille, Carolum ex obſidione Papiæ Romam contendiſſe, & Paſchæ feſto ibidem peracto, rediuiſſe in caſtra, Papiámq; cepiſſe. Statim verò ſecundum iter Ro-

mam inſtituiſſe: vbi Hadrianus I. Papa cum Synodo vniuerſali CLIII. Epiſcoporum & Abbatum, Carolo *dedit jus eligendi Pontificem, & ordinandi Apoſtolicam Sedem, dignitatem quoque Patriciatus. Inſuper Archiepiſcopos & Epiſcopos per ſingulas prouincias ab eo inueſtituram accipere definiuit. Et vt, niſi à Rege laudetur & inueſtiatur Epiſcopus, à nemine conſecretur. Omnéſque huic decreto rebelles anathematizauit; & niſi reſipiſcerent, bona eorum publicari.* In Chronico Sigeberti legitur *Principatus*, nullo ſenſu. Sed in variis MSS. & apud Gratianum è Sigiberto legitur, *Patriciatus.*

IV. Commentitium iſtud Concilium, à Sigeberto confictum vt Henrici Imperatoris partes, cui fauebat, hac auctoritate muniret aduersùs Paſchalem ſecundum, conqueritur atrocibus verbis Baronius. Impoſturam autem ex eo probat, quòd hujus Synodi altum ſilentium ſit apud Eginhardum & ceteros coæuos Annalium ſcriptores. Deinde quòd ſecundum iſtud, poſt Papiam captam, inſtitutum à Carolo iter, confinxerit Sigebertus, contra apertum teſtimonium Eginhardi, qui quater tantùm Romam adueniſſe Carolum teſtatur. Primus ejus aduentus fuit hoc anno DCC. LXXIV. ſecundus anno DCC. LXXX. tertius DCC.LXXXVI. quartus anno DCCC. Concidit ergo quintus ille excogitatus à Sigeberto. Duo iſthæc argumenta vim non exiguam habent; qua planè carent tertium & quartum.

V. Tertiò contendit impoſſibile fuiſſe vt Concilium celebraretur, ob temporis anguſtias quæ intercedebant inter deditionem Ticini & properatum reditum in Gallias ad reprimendos Saxones: intra quod interuallum non poterant euocari Romam CLIII. Epiſcopi è locis longè diſſitis. Sed reſponderi poteſt, numerum illum conflatum fuiſſe ex Epiſcopis & Abbatibus, qui frequentes fuerunt Romæ, vnà cum Carolo, è Gallia & Italia; à quibus ſubſcripta fuit donatio luculenta prouinciarum quam Romanæ Eccleſiæ contulit Carolus, teſte Anaſtaſio in vita Hadriani. Si vera eſſet inueſtiturarum conceſſio, tunc fieri potuiſſet ad rependendum ingens illud à Carolo collatum Sedi Apoſtolicæ beneficium. Si nouam Synodum ponamus cum Sigeberto, poterant facilè conuenire iidem illi Epiſcopi, qui primum aduentum Caroli honeſtauerant. Nec enim ſtatim ab vrbe capta Italiam deſeruit Carolus; qui nouum regnum legibus & præſidiis firmauit; miſſis interea copiis aduersùs Saxones.

VI. Quartum argumentum ceteris præſtare videtur, ſcilicet confirmatum fuiſſe jus electionum à Carolo, nec meminiſſe vllius priuilegij ab Hadriano in contrarium indulti, cui derogaretur. Sed corruit omnino. Etenim electionum Epiſcopalium libertas, quæ conſtituitur libro primo Capitularium, quem citat, non pertinet ad Carolum, ſed ad Ludouicum ejus filium, qui Conſtitutionis eſt auctor, vt poſtea oſtendemus.

VII. Addit quintum argumentum, petitum à nomine *Inueſtituræ*. quam vocem illa tempeſtate contendit fuiſſe incognitam. Attamen, vt notat Lindenbrochius in Gloſſario ad leges antiquas, *vox illa etiam temporibus Caroli Magni vſitata erat: vt mirum ſit*, inquit, *virum multæ & variæ lectionis id negare auſum.* Loquitur de Baronio. Sed ad Epiſcopatuum conceſſionem ſignificandam nondum erat inſtituta, vt ſuo loco dicetur.

VIII. Sextum argumentum robuſtum eſt: quod petitur ex Romani Pontificis electione, quæ Caroli ætate, & in exordio Principatus Ludouici Pij, libera fuit ab interuentu Principis. Non moror Edictum Ludouici Pij, quod adducit: quoniam illo non excluditur neceſſitas conſenſus regij poſt electionem. Solo teſtimonio Flori Magiſtri nitor, cujus verba deſcribit ad annum DCCC. XIII. *In Romana Eccleſia*, inquit, *vſque in præſentem diem cernimus abſque interrogatione Principis, ſolo diſpoſitionis (* adde, *diuinæ) judicio, & fidelium ſuffragio, legitimè Pontifices conſecrari.*

IX. Nos verò hujus Synodi falſitatem oſtendi poſſe putamus tribus aliis argumentis. Primum eſt; Quòd iſto decreto tribuatur Carolo Patriciatus dignitas: quam tamen jure hereditario poſſidebat ex pactis initis inter Pippinum Regem & Stephanum Papam. Quare à Stephano IV. & antea à Paulo I. Hadriani deceſſoribus, in literis ad eum datis, dicitur Patricius Romanorum. Vnde Romam accedens iſto anno DCC. LXXIV. fuit ſuſceptus ab Hadriano *cum venerandis crucibus & ſignis, ſicut mos eſt Exarchorum aut Patriciorum Romanorum*; vt obſeruauit Anaſtaſius. Secundum petitur ex teſtimonio Flori Magiſ-

tri in Tractatu de electione Epiſcoporum, quem ſcripſit circa annum DCCC. XX. vbi cooſeoſum Regis conſuetudine inductum docet. Incognita ergo fuit illi erudito viro hæc Conſtitutio Hadriani & Vniuerſalis Synodi. Adde Lupi Ferrarienſis epiſtolam: qui de jure Regum in electionibus ſtabiliendo tractans, omne robur trahit à conceſſione Zachariæ; vt oſteoſum fuit ſuperiùs. Recentior erat & firmior auctoritas Hadriani & Synodi Vniuerſalis: quam, ſi extitiſſet vnquam, Lupus non omiſiſſet. Tertium argumentum ſuppeditant duæ Hadriani epiſtolæ datæ ad Carolum: ex quarum altera anno DCC. LXXXIV. ſcripta docemur Epiſcoporum in regno Longobardico conſtitutorum ordioationes ab Hadriano factas poſt Cleri & plebis decretum ad ſe miſſum. Ex altera anni DCC. LXXXVII. addiſcimus Caroli deſiderium, vt Epiſcopi Rauennatis electio non fieret abſque Miſſorum ſuorum interuentu. Cui reſpondet Hadrianus, id nunquam factum; ſed morem iſtum obſeruatum etiam temporibus Pippini Regis, vt decreto Cleri atque plebis ad Sedem Apoſtolicam perlato, proprium Antiſtitem ſibi conſecrandum Rauennates peterent.

X. Attamen licèt de vitio ſeu potiùs falſitate hujus Synodi conſtet, nolin Sigebertum impoſturæ reum facere. Etenim ille habet auctorem, quem laudet, Leonem VIII. Sedis Apoſtolicæ inuaſorem. Ejus Conſtitutio in Romana Synodo edita in gratiam Ottonis primi, extat apud Gratianum & apud Theodoricum Nibemnm: quam falſi quoque arguere nititur vir ſummus, ſed nullo argumento. Quin potiùs vix de illius veritate dubitare licet, ſi rei tunc geſtæ ordo conſideretur. Otto Imperator Romam acceſſit anno DCCCC. LXIII. cujus aduentu territus Ioannes XII. Papa, clam ex Vrbe diſceſſit. Quid poſt bæc geſtum fuerit, narratur apud Luitprandum lib. vi. cap. vi. *Cives verò*, inquit, *ſanctum Imperatorem cum ſuis omnibus in vrbem ſuſcipiunt, fidelitatémque promittunt; hæc addentes & firmiter jurantes, nunquam ſe Papam electuros aut ordinaturos, præter conſenſum atque electionem Domini Imperatoris Ottonis Cæſaris Augusti filiique ipſius Regis Ottonis.* Coacta dein Synodo, Ioannes euocatus cùm huic conuentui ſiſtere ſe noluiſſet, depoſitus eſt per ſummam audaciam, & Leo VIII. ejus loco ſubſtitutus. Cùm autem Otto ſe recepiſſet Spoletum, Ioannes in vrbem rediit; Leone fuga ſibi conſulente, quem depoſuit Ioannes; & ipſemet paulò pòſt infeliciter periit. Ejus loco Romani elegerunt Benedictum V. Sed Imperator comparato exercitu Romam repetiit. Statimque collecta Synodo, Benedictus damnatur, perjurij crimine inter cetera illi exprobrato, vt teſtis eſt idem continuator Luitprandi: *Numquid inficiari potes*, aiebat Leo Papa, *præſenti Domino Imperatori juramento promiſiſſe, nunquam te cum ceteris Romanis Papam electurum, aut ordinaturum, abſque illius filiique ſui Ottonis Regis conſenſu!* Quid aliud expectandum erat poſt iſta, quàm vt Romanorum promiſſio, pœnâ Beoedicti jam ſancita, ipſius quoque Leoois Pontificatum gerentis auctoritate in Synodo confirmaretur; vt factum doceot Conſtitutionis tunc editæ verba concepta apud Gratianum. Ceterùm Leo dignitati ſuæ conſnlere volens, oſtendit nihil nouum à ſe in Eccleſiam inferri; ſed ſequi ſe Hadriani exemplum, qui ſimilem prærogatiuam Carolo contulit. *Ad exemplum*, inquit, *B. Hadriani Apoſtolicæ Sedis Antiſtitis, qui Domino Carolo victorioſiſſimo Regi Francorum & Longobardorum Patriciatus dignitatem, & ordinationem Apoſtolica Sedis, & inueſtituram Epiſcoporum conceſſit.*

XI. Poſt Leonis VIII. teſtimonium, Sigebertus non poterat dubitare de facti veritate. Epocham ſine temporis conſignationem addidit de ſuo. Patriciatus collatio adegit illum, vt quantum fieri poſſet, rem promoueret ad exordia regni Carolini. Potuiſſet ponere Synodum in primo aduentu Caroli. Sed Ticinum tunc obſeſſum erat, nondum captum. Porrò juxta Leonis verba, conceſſæ fuerant electiones Carolo Regi Francorum & Longobardorum. Quare expectandum fuit tempus adepti regni Italiæ, poſt deditionem Ticini & Deſiderij Regis. Itaque vt omnia congruerent, commentus eſt ſecundum Caroli aduentum poſt Papiam captam. Habitam quoque Synodum ab Hadriano ſcripſit, ex eodem Leonis reſcripto, qnod integrum extat apud Theodoricum Nibemum; licèt mentio Synodi deſit apud Gratiani compendium. Quod autem Sigebertus addit de numero Epiſcoporum & Abbatum, neceſſum eſt vt è penu ſua de-

prompſerit, volens Synodo auctoritatem quandam ex illo numero centum quinquaginta trium Epiſcoporum & Abbatum addere. Sed de Leonis Conſtitutione ejúſque ſententia dicendum erit ſuo loco, cùm ex verbis ejus Inueſtiturarum Epiſcopalium vſus manauerit.

CAPVT XIII.

Synopſis.

I. Ludouicus Pius Imperator in integrum reſtituit electionum formam. Notatus Anſegiſus Abbas, qui leges Capitularium confudit.

II. Oppreſſa enim antea erat electionum libertas. E proprio Clero eligi debere Epiſcopos conſtituit, & abſque pecuniæ datione. Olim lege generali, Epiſcopi eligebantur è Clericis diœceſeos. Cur ita placitum.

III. Leo I. præcipit vt ex Presbyteris ejuſdem Eccleſiæ, vel ex Diaconis, Epiſcopus eligatur. Subdiaconos quoque eligi permiſit Vrbanus II. itémque Innocentius III. Presbyteros quoque ruſticanarum parœciarum eligi poſſe docet Ludouicus Pius.

IV. Tum præcipit, vt electiones in futurum peragantur abſque datione munerum. quod aulam præcipuè reſpicit, quæ pretio plerumque Sacerdotia addicebat. Probatur ex Gregorio Turonenſi.

V. Veteres illam Sacerdotiorum nundinationem ſeueriſſimè prohibuerunt.

VI. Sub pretio enim redigi non debet gratia quæ vendi non poteſt; vt inquit Concilium Chalcedonenſe. Illa tempeſtate χειροτονία complectebatur electionem perſonæ, & conſecrationem, & in Eccleſia certa inſtitutionem. Explicatus canon Chalcedonenſis. Vnde commercium vendendorum Sacerdotiorum, ſimoniaca hæreſis dicta eſt à Gregorio Magno.

VII. Electionem & ordinationem obnoxias eſſe crimini ſimoniæ probatur auctoritate Leonis Imperatoris.

VIII. Iuſtinianus quoque venalitatem ſuffragiorum in electionibus & ordinationibus prohibuit. Vſum tamen Enthroniſticorum approbauit. Explicatur ejus Nouella. Notatus Gothofredus I. C.

IX. Clerici pro inſinuatione perſoluebant Emphaniſtica. Iuſtinianus explicatus in Nouella LVI.

X. Auctoritate Gregorij Magni vetitum eſt, ne quid ordinatoribus aut Clericis miniſtrantibus daretur pro ordinatione, neque Notarijs ob traditionem chartarum.

XI. Florentini Iuriſconſulti publicè olim docuerunt, Præbendas vendi poſſe abſque ſimonia. Sed ſummorum Pontificum Decretis jugulata eſt ſententia illa.

XII. Æuo Caroli Magni, Presbyteri ſine titulo ordinati, pretio comparabant Eccleſias. Quæ audacia repreſſa tum fuit in Concilio Turonenſi.

ADDITIO.] *Emendatum caput* A multis. ext. de ætate & qualit. ordin. *Subdiaconos quoque ad Epiſcopatum eligi poſſe pronuntiauit Vrbanus II. in Concilio Beneuentano. Notantur Correctores Romani, qui hanc Beneuentanam Synodum interpretantur de ea quæ ſub Victore III. habita eſt. Eduntur Acta Concilij Beneuentani ſub Vrbano II. habiti.*

1 POST propagatam feliciter per diuerſas prouincias victricibus Caroli armis Chriſtianam Fidem, & conſtitutā in pleriſque capitibus Eccleſiaſticā Diſciplinam, Ludouicus Imp. ejus filius in exordio regni, obſcuratam vel potiùs extinctam electionū formā, petentibus Epiſcopis, in integrum reſtituit. Quod ille præſtitit anno DCCC.XVI. Edicto ſuo, quod Aquiſgrani edidit poſt habitam eo loco celeberrimam Epiſcoporum Synodum; nuncupauitque Capitulare, vſitato illa ætate vocabulo, eò quòd deciſiones illo comprehenſæ per capita ſiue Capitula digeſtæ eſſent. Confuderat Anſegiſus Abbas, qui quatuor libros Capitularium collegit, hoc Ludouici Capitulare cum alio quod Aquiſgrani editum fuerat à Carolo anno DCC.LXXXIX. Sed iſta diſcreuit ſubtiliter vir eruditiſſimus Iacobus Sirmondus Tomo II. Conciliorum Galliæ. quæ diſtinctio magnam lucem adfert ijs quę de electionibus à Carolo neglectis ſuperiùs diſputata ſunt, & poſtea dicentur.

Ludouicus itaque cap. III. Capitularis, quod eſt caput 84. libri primi Capitularium, precibus Epiſcoporum exoratus, ſeu, vt ille loquitur, ordini Eccleſiaſtico aſſentiens, electionum veterem vſum reſtaurauit: *Sacrorum Canonum non ignari, vt in Dei nomine ſancta Eccleſia ſuo liberiùs potiretur honore, adſenſum ordini Eccleſiaſtico præbuimus; vt ſcilicet Epiſcopi per electionem Cleri & populi ſecundùm ſtatuta Canonum, de propria diœceſi, remota perſonarum & munerum acceptione, ob vitæ meritum & ſapientiæ donum eligantur, vt verbo & exemplo ſibi ſubjectis vſquequaque prodeſſe valeant.*

II. Oppreſſam antea fuiſſe ſignificat electionum libertatem. Quippe quod hîc decernit, id agere ſe profitetur, vt Eccleſia ſuo liberiùs potiretur honore. At verò non ſulam votorum libertatem reſtituit; ſed etiam ſingularum Eccleſiarum & Clericorum in eis miniſtrantium dignitati conſuluit, juxta veterum Canonum præſcriptum. E proprio Clero eligi debere, & abſque pecuniæ datione, conſtituit. quibus verbis priorum temporum perturbationem ſuggillat. Vetus eſt & recepta in Eccleſia regula, Clericos poſt emerita plurium annorum in Preſbyterij aut Diaconij gradibus ſtipendia, ad ſuarum Eccleſiarum Epiſcopatus euehendos; nec Clericis extraneis, neglecto proprio Clero, eas dignitates conferendas. Quam formam ad Apoſtolorum Canones, id eſt, ad conſuetudinem antiquam à temporibus Apoſtolorum ductam refert Iulius I. apud Athanaſium Apologiâ ſecundâ. Conqueritur de Gregorij ordinatione contra Canones facta, non ſolùm quòd Athanaſio viuenti ſuperpoſitus eſſet ab Orientalibus, ſed etiam quòd extraneus eſſet ab Eccleſia Alexandrina, illíque penitùs ignotus; addens, ne Canones Apoſtolorum ſoluerentur, oportuiſſe ab Epiſcopis prouinciæ conſtitui aliquem ex ipſo ſacrario, ex ipſo Clero: *ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἱερατείου, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ κλήρου· καὶ μὴ νῦν τοὺς ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων κανόνας παραλύεσθαι.* Cujus inſtituti ratio vna afferri poteſt è Gregorio Nazianzeno, Oratione quando aſſumptus eſt in concordia patris; quoniam noto & familiari gregi præeſſe jucundius eſt, quàm externo & alieno; addam etiam & Deo carius.

III. Sed potior eſt Celeſtini ratio: qui grauem injuriam fieri Clericis docet, ſi peregrini illis præferuntur. Hæc enim ſunt ejus verba in epiſtola ad Epiſcopos Viennenſes & Narbonenſes: *Tunc alter de altera eligatur Eccleſia, ſi de ciuitatis ipſius Clericis, cui eſt Epiſcopus ordinandus, nullus dignus, quod euenire non credimus, poterit reperiri. Primùm enim illi reprobandi ſunt, vt aliqui de alienis Eccleſijs meritò præferantur. Habeat vnuſquiſque Clericorum ſuæ fructum militiæ in Eccleſia, in qua ſuam per omnia officia tranſegit ætatem. In aliena ſtipendia minimè alter obrepat; nec alij debitam alter ſibi audeat vendicare mercedem.* Quare Leo I. decernit epiſtolâ LXXXVIII. vt ex Preſbyteris ejuſdem Eccleſiæ, vel ex Diaconis, optimus eligatur. Vrbanus II. & Innocentius III. in hunc numerum adlegerunt etiam Subdiaconos. Idem Leo I. epiſt. 100. hortatur Gennadium Conſtantinopolitanum, vt enitatur, quatenus *Alexandrinis ex Clero ſuo Catholicus Epiſcopus conſecretur, juxta veterem morem.* Gratianus in hanc ſententiam teſtimonia adducit, præter Celeſtinum, Gregorij & Pelagij Diſt. LX. & LXI. Ex quorum auctoritate hauſit Concilium Remenſe anno DC.XXX. vt deſideret *loci indigenam* eligi, canone vltimo. Quod ita explicuit Ludouicus Pius in hoc Capitulari, vt ad diœceſim integram hoc porrigat, id eſt, ad Preſbyteros quoque ruſticanarum parœciarum, nec ad ſolum ciuitatis Clerum reſtringat. Quod ſecutum eſt Concilium Valentinum III. anno 855. can. VII. cum aliqua explicatione: *Vt in Clero, aut in diœceſi certè ipſa, vel ſi opus ſit, in vicinia ipſius, probata perſona quæratur, & eligatur.* Hoc remedio & jus vetuſtum reſtitui, & aulicorum cupiditates reprimi poſſe non deſperabant.

IV. Altera hujus Capituli clauſula ſpondet electiones in futurum abſque munerum datione peragendas. quod aulam præcipuè reſpicit, quæ pretio plerunque Sacerdotia addicebat. Obſeruatum illud à Gregorio Turonenſi cap. VI. de vitis Patrum: qui cùm ſcripſiſſet Arvernos Galli electionem à ſe factam, à Theodorico Rege vt confirmaretur, muneribus emeruiſſe, ait *tunc germen iſtud iniquum cœpiſſe pullulare, vt Sacerdotium aut venderetur à Regibus, aut compararetur à Clericis.* Exemplum ductum fuit à Regibus Gotthorum in Italia: qui confirmationes electionum ad ſe cùm traxiſſent, fiſco ſuo certam ſolidorum quantitatem ab electis, quæ antea pauperibus erogabatur, inſerri juſſerunt, apud Caſſiodorum lib. IX. epiſt. XV. Quod ſecutus eſt Iuſtinianus, & reliqui Imperatores, ſaltem in Romanæ Eccleſiæ ordinatione. Etenim decreto ſuo electionem non confirmabant, niſi ſoluta auri quantitate conſueta; à qua neceſſitate Conſtantinus Pogonatus, petente Agathone Papa, Sedem illam liberauit, apud Anaſtaſium; ex quo Gratianus: *ne turpiſſimi lucri cupiditate allectus, ſponſam Chriſti captiuam faceret*, vt conquerebatur de vitioſa illa exactione Gregorius Magnus in Pſal. IV.

V.

V. Complectitur quoque clauſula illa Capitularis quoſcunque qui ad ordinationem concurrunt, Clericos, populum, & Epiſcopos. Integras enim & puras à pecunia & muneribus quibuſcunque ordinatiooes eſſe pleriſque canonibus, decretis, & legibus publicis, atque pœois inflictis, antiqui ſanciuerunt. Vetuſtiſſima eſt quæ habetur in Apoſtolicis Canooibus conſtitutio can. XXX. ex verſione Dionyſij: *Si quis Epiſcopus, aut Presbyter, aut Diaconus hanc obtinuerit dignitatem, dejiciatur & ipſe & ordinator ejus, & à communione modis omnibus abſcindatur, ſicut Simon magus à Petro.* Baſilius hanc quoque nefandam auaritiam corripuit epiſtola ſua canonica. Sed locum habere ooo potuit niſi in prouinciis Diœceſeos Ponticæ. Quare io Diœceſi Aſiana mos iſte inualuerat vt pecuniis ordinationes omnes redimerentur. Quod cùm ab Antonino Epheſino Epiſcopo, Diœceſeos illius Exarcho, impudeoter gereretur, qui pro modo redituum pecunias exigebat, teſte Palladio; Ioannes Chryſoſtomus Epheſum ſe contulit, vt caſtigatis ejus criminis reis, morbo mederetur io poſterum. Sex itaque, Antonino cognitione pendente defuncto, Epiſcopos depoſuit: qui cùm *juxta morem receptum* pecunias à ſe datas docuiſſent, obtinuerunt jus repetendi eas ab heredibus Antonini. alioqui enim non fuiſſet illis data condictio ob turpem cauſam. Sed Concilium Chalcedonenſe canone II. tantum nefas Eccleſiæ vniuerſalis auctoritate confodit, prolatâ & extensâ pœnâ depoſitionis in gradus omnes Clericatus, & in Officiorum Eccleſiaſticorum promotiones, ſi fiant per turpem lucri negotiationem; & adhibito anathemate io monachos & laïcos criminis participes.

VI. Ratio prohibitionis deſignatur in canone illo, his verbis; *ſub pretio redegerit gratiam quæ non poteſt vendi*, τὴν ἄπρατον χάριν. Quod ſignificare vult, hoc eſt. Cùm illa ætate ordioatio ſiue χειροτονία complecteretur electionem perſonæ, atque illius conſecrationem per impoſitionem manuum, ipſámque in Eccleſia certa inſtitutionem; (vnde neceſſarium eſt ex canooe VI. Chalcedonenſi, ordinandos ad aliquam Eccleſiam ſpecialiter *pronuntiari*, ἀνακηρύττεσθαι) totum illud negotium à digniori parte nomeo ſumpſit χειροτονίας ſiue ordinationis, quæ manu impoſita ordinem confert. Quare cùm pars illa principalis, ad quam duæ aliæ referuntur per connexionem neceſſariam, Spiritus Sancti gratiam donet, non potuit cadere in commercium, vt docuit Petrus in repulſa Simoois. *Viuit Spiritus Sanctus omnipotens Deus noſter*, inquit Sidonius in Concione libro VII. epiſtolarum, *qui Petri voce damnauit in Simone mago, cur opinaretur gratiam benedictionis ſeſe poſſe pretio mercari.* Rejectæq́ue ſunt cauillationes Antonini Epheſini, qui reditus Eccleſiarum ſuæ negotiationis cauſſam prætendebat, cùm *pro modo redituum* pretia conſtitueret. Neque enim Eccleſiæ tradebantur, niſi ratione ordinis; neque etiam electio antecedebat, niſi ad ordinem poſtea conſequendum. Quare omnia cõprehendebantur damnatione illa, quæ gratiam commercio exponebat. Vnde Simoniaca prauitas, imò etiam hæreſis dicta eſt à Gregorio I. paſſim, qui in electione perſonæ eam committi docet; ne quis eam in ſola manuum impoſitione venali verſari ſibi perſuadeat. Vnde in elegantiſſima epiſtola ad Syagrium *lib. 7. epiſt. 110.* data anno D. XCIX. hæc ſunt illius verba: *In Sacerdotibus ordinandis ſinceritas vigeat, ſit ſimplex ſine venalitate conſenſus, pura præferatur electio, vt ad ſumma Sacerdotij non ſuffragio venditorum prouectus, ſed Dei credatur eſſe judicio.* Probat autem vetitam hanc negotiationem, quoniam Dei donum vendi non poteſt; deinde quoniam quod gratis acceptum eſt, gratis eſt dandum. Quem Matthæi quoque locum ſumptum ex cap. x. vſferat in hac cauſa Gennadius Patriarcha CP. in Concilio Conſtantinopolitano anoo CCCC. LXIX. libro III. Iuris Græco-Romani. Decreto ſuo vafram illorum interpretationem excludit, qui fraudem faciebant Concilio Chalcedoenſi, pecuniis datis poſt ordioationem. de vtroque enim tempore antecedenti & ſubſequenti docet intelligendum eſſe canonem. Et conſuetudinem contrariam abolet, quæ in prouincia Galatiæ inualuerat.

VII. Planè vtramque partem & electionis & ordioationis obooxiam eſſe huic crimini ſimoniæ docent diſerta Leonis Imperatoris verba: *Nemo gradum Sacerdotij, pretij venalitate mercetur.*

L. ſi quemquã C. de Epiſc. & Cleric.

Quantum quiſque mereatur, non quantum dare ſufficiat, æſtimetur. —— nec pretio, ſed precibus ordinetur Antiſtes. Infrà: *Si quis hanc ſanctam & venerandam Antiſtitis ſedem pecuniæ interuentu ſubjiſſe, aut vi ſi quis vt alterum ordinaret, vel eligeret, aliquid accepiſſe detegitur, ad inſtar publici criminis, & læſæ majeſtatis accuſatione propoſita, à gradu Sacerdotij retrahatur.*

VIII. Iuſtinianus quoque Conſtitutionibus aliquot venalitatem ſuffragiorum in electionibus & ordinationibus probibuit. Vſum tamen quendam, ante ſuam ætatem inductum, de Enthroniaſticis ſoluendis, quibuſdam adbibitis cautionibus approbat in Nouella CXXIII. cap. III. cujus loci genuinum ſenſum, non omnibus obuium, patefaciemus. Epiſcopi ordinati, etiamſi Patriarchæ eſſent, ſiue Metropolitani, certam pecuniæ ſummam Archipreſbytero ſiue Archidiacono ordinatoris tradebant, illis exſoluendam quibus competebat ex more; tripli pœna decreta in eos qui pretium conſtitutum excederent. Modus illius in Patriarchis non excedit viginti libras auri; in tenuioribus verò Epiſcopatibus, trecentos aut ducentos ſolidos vel circiter pro modo redituum. Putabat Gothofredus in vſum Eccleſiæ & pauperum hanc quantitatem conferendam: quoniam eorum curam gerebant Arcbipreſbyter & Archidiaconus, quibus erat tradenda. quod poteſt juuari ex Septima Synodo, quæ Eccleſiis dandi, & ex Gregorio in dicta epiſtola, qui pauperibus erogandi morem ab ordinatis ſeruatum commemorant, licèt damnent. Sed non opus eſt conjecturis, cùm ſint aperta Nouellæ verba: quæ partem quantitatis illatæ Epiſcopis ordinatoribus, alteram verò partem Clericis miniſtrantibus & Notariis attribuit. Ius illud dicitur à Iuſtiniano *συνήθεια*, ſiue ſpecialiùs *Inthroniſticum*, quod Iulianus Anteceſſor vertit *Cathedraticum*; differtque toto genere à Cathedratico, id eſt, à duorum ſolidorum præſtatione quam in Synodis Preſbyteri ſubditi Epiſcopo deferebant, cujus meminit Concilium Bracarenſe II. canone ſecundo. Vnde Ioannes Scholaſticus Patriarcha Conſtantinopolitanus hoc caput Nouellæ rectè inſcribit, περὶ συνηθειῶν ἤτοι ἐνθρό-των ἐκδόσεις ἐκκλησίας. Ex nomine apparet color quæſitus huic pecuniariæ præſtationi. Inthroniſticum dabatur ratione throni ſiue cathedræ adeptæ. Miſſio enim illa in poſſeſſionem, dicitur à Græcis ἐνθρονισμὸς; quam recentiores in Canonicis, à ſtallo chori dicunt Inſtallationem. Sanè videbatur æquum, à ſumptibus itinerum Epiſcopos releuari, qui è diſſitis ciuitatibus ad Metropolim accedebant, ibique dies aliquot tranſigebant ad ordinationes peragendas, & honorarium aliquod Clericis miniſtris tribui. Ceterùm Iuſtinianus non induxit has præſtationes, ſed potiùs ad legitimum modum coërcuit: *Ne ex talibus occaſionibus, debitis Eccleſiæ prægrauentur, & ſacerdotia venalia fiant*; vt loquitur in Nouella.

IX. Nec omittendum hac Nouella cap. XVI. concedi quoque Clericis ab Epiſcopo ordinatis, vt conſueta ſalaria ſoluant, Emphaniſticorum ſiue Inſinuatiuorum nomine, Clericis quibus dari ſolitum erat; ὑπὲρ τῆς ἰδίας ἐμφανείας; *pro inſinuatione ſua*, id eſt, quòd Clericorum in matricula nomina deſcripſiſſent, & inſinuaſſent Actis Eccleſiaſticis. Ea tamen lex eſt adjecta, *vt anni vnius Diaria*, ſic vertit Iulianus, *non excedentes ſummas præſtent.* Quam Inſinuatiuorum ſolutionem tolerat Iuſtinianus in majori Eccleſia Conſtantinopolitana, ſed non in ceteris Eccleſiis, Nouellâ LVI. Quod vltimum non intelligitur de omnibus omnino Eccleſiis, (id enim contrarium eſſet Nouellæ CXXIII.) ſed de Oratorijs vrbis Conſtantinopolitanæ; vt colligi poteſt ex verbis Iuliani Anteceſſoris num. CXCI. *Si quis in Conſtantinopolitana ciuitate Clericus fuerit factus; ſi quidem magnæ Eccleſiæ Clericus ſit, Emphaniſtica præſtet, quæ ex conſuetudine præſtari oportet. Sin autem alterius Oratorij Clericus fuerit, nihil ab eo Emphaniſticorum nomine exigatur.* Illud etiam hinc probatur, quòd Iuſtinianus Defenſores Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ hortetur, vt hujus legis executioni inuigilent; ſcilicet in vrbe. neque enim in aliis Epiſcopatibus aliquid poterant. Vetus Scholion Græcum ad Nouellam iſtam in Collectione Ioannis Scholaſtici, obſeruat *has præſtationes legitimo jure fie-*

ri, poſtquàm Imperator, qui ſecularium rerum eſt dominus, illas approbauit. Non enim ob ordinationis gratiam pecunia accipitur, neque propterea indigni admittuntur; ſed honorarij & beneficentiæ vice præbetur modicum illud quod lege definitum eſt.

X. Sed auctoritate Gregorij Magni, in Synodo Romana vetitum fuit commoda vlla ordinatoribus, aut Clericis miniſtrantibus, paſtelli nomine, vel Notariis ob traditionem chartarum, aut alia quacunque occaſione præberi. Cujus conſtitutionis occaſione, de ſimonia euellenda ſcripſit ad Epiſcopos & ad Reges Galliæ, ad Metropolitanum Corinthi & prouinciæ Hellados Epiſcopos, ad Epiſcopos Epiri, ad Heſychium Epiſcopum Hieroſolymorum, & ad Eulogium Alexandrinum. Præjudicij iſtius rationem quandam habuiſſe videntur Orientales; cùm decimo capite mandatorum quæ Patriarchæ tradunt ordinatis à ſe Metropolitis, ſtatuant vt *ἐνθρονιστικὰ* (ſic enim vocant præſtationes illas) non detur Epiſcopo ordinatori, ſed Clericis pauperibus, lib. VI. Iuris Græco-Romani. Ceterùm in Occidēte & Chalcedonenſis Synodi canon, & Gregorij Magni Decretum, à ſequentibus Pontificibus, & à poſterioribus Conciliis Gallicanis & Hiſpanicis ſæpiſſime confirmata ſunt.

Gregor. lib. 4. ep. 51. 52. 55. 56. lib 5 ep 7. lib 7. ep 5 113. 114 lib. 9. ep. 40. 51. 53 & 54. lib. 11. ep 46.

XI. Emerſit tandem noua Florentinorum Iuriſconſultorum opinio ſexcentis abhinc annis, poſtquàm ordinatio à Beneficiorum datione diſtingui cœpit; qui nullum ſimoniæ vitium Præbendarum emptioni ſubeſſe apertè docebant: quod crimen in ſola gratiæ ſpiritualis, quæ jam in ordinatione tradita erat, nundinatione conſtituebant; cùm reditus Præbendarum ſeculares eſſent, & in commercio poſiti. Quod meritò decretis Pontificum ſtatim & poſtea confutatum fuit. Ius enim fruendi his reditibus pendet ex gratia ſpiritali collata in ordinatione: cui fit injuria, ſi pecuniæ vi ad exercitium redigatur. Porrò addici alicui ſpeciali Eccleſiæ eſt pars ordinationis, vt ſuperiùs diximus; ac proinde inſtitutio illa, ſiue *pronuntiatio*, non poteſt emi, nec vendi, juxta Concilium Chalcedonenſe; éſtque vera & manifeſta ſimonia. Quod Abbo Floriacenſis demonſtrabat exemplo vinculi quod eſt inter animam & corpus; animæ ordinationis gratiam, & corpori Præbendam comparans.

XII. Temporibus Caroli Magni, morbus ille inualuerat, vt à Preſbyteris ſine titulo ordinatis Eccleſiæ pretio compararentur. Sed qui facinus illud aggrediebantur, non docebant legitimè fieri, vt tentatum poſtea à Florentinis. Ceterùm audacia emptorum repreſſa eſt canone XV. Concilij Turonenſis habiti anno DCCC. XIII.

ADDITIO

STEPHANI BALVZII.

VETVS Eccleſia, vt adnotat Illuſtriſſimus Archiepiſcopus in § III. hujus capitis, Preſbyteros tantùm aut Diaconos ad Epiſcopatum admittebat; excluſis prorſus Clericis inferioris ordinis. Primus omnium Vrbanus II. (non autem Primus, vt perperam habetur in *cap. A multis. extra de ætate & qualit. ordinand.*) Subdiaconos quoque eligi permiſit, opportunitate exigente, ſi tamen Pontifex Romanus vel Metropolitanus ita fieri conſenſerit. Decretum id in Concilio Beneuentano adnotat Iuo Carnotenſis Epiſcopus parte v. Decreti cap. XXXII. & lib. III. Panormiæ cap. v. Verùm cum ignorum eſſet Concilium iſtud iis qui ſub Gregorio XIII. emendationi librorum Iuris Canonici operam dederunt, Concilium Beneuentanum ab Iuone laudatum admonuerunt intelligendum eſſe de *Synodo Beneuentana, quæ tempore Victoris tertij, cui Vrbanus II. ſucceſſit, habita eſt.* quod omnino falſum eſt. Extant enim Acta Concilij Beneuentani ab Vrbano II. celebrati anno M. XCI. in quibus habetur Decretum illud quod ſuprà memoraui. Adhuc tamen æuo Innocentij III., hoc eſt, centum & ampliùs poſt Vrbanum annis, dubitatum eſt, an Subdiaconus in Epiſcopum eligi poſſet. quam dubitationem ſuſtulit Innocentius in cap. *A multis.* in quo ſtatuit, *vt Subdiaconus liberè valeat in Epiſcopum eligi, ſicut Diaconus, vel Sacerdos.* Illud autem admoneri conuenit, Decretalem hanc Innocentij epiſtolam datam eſſe anno X. Pontificatus ejuſdem Innocentij, hoc eſt, anno M. CC. VII. vt conſtat ex Regiſtro ejus MS. cujus mihi copiam Toloſæ olim pro ſua ſingulari humanitate fecit vir eruditiſſimus & ſapientiſſimus Franciſcus Boſquetus Epiſcopus Monſpelienſis, virtutum ac literarum antiſtes. Nunc edendum eſt Concilium illud Beneuentanum Vrbani II. vt pro virili quoque noſtra rem literariam juuemus.

CONCILIVM BENEVENTANVM

HABITVM ANNO M. XCI.

Ex veteri codice MS. Monaſterij Anianenſis in diœceſi Monſpelienſi.

ANNO Dominicæ Incarnationis M. XCI. V. Kal. Aprilis, celebrata eſt Synodus Beneuenti, præſidente Domino Papa Vrbano, præſentibus Epiſcopis & Abbatibus, quorum numerus facilè adnotari non potuit. Secundò igitur die hoc Capitulum editum eſt.

Ap. Gratian. diſt. 60. cap. Nullus in Epiſcopum.

Nullus deinceps in Epiſcopum eligatur, niſi in ſacris ordinibus religioſè viuens inuentus eſt. Sacros autem ordines dicimus, Diaconatus, atque Preſbyteratus. Hos ſiquidẽ ſolos primitiua lege Eccleſia habuerit; ſuper his ſolùm præceptum habemus Apoſtoli. Subdiaconis verò, qui & ipſi altaribus adminiſtrant, oportunitate exigente concedimus, ſed rariſſimè; ſi tamen ſpectatæ ſint religionis & ſcientiæ. quod ipſum non ſine Romani Pontificis vel Metropolitani licentia fieri permittimus.

Item die ſecundo. Capellanos, qui cõtra ſtatutũ numerum in curiis ſuis ſine conſẽſu ſui Epiſcopi militauerint, & decimas à laïcis ſine permiſſione Epiſcoporũ obtinuerint, nos Sancti Spiritus judicio, ſanctorúmque Apoſtolorum auctoritate, ab officio & beneficio interdicimus. Adclamatum eſt ab vniuerſis. Fiat. Fiat.

Item die tertio. Nullus omnino Epiſcopus tranſalpinum, vel tranſmarinum, vel quemlibet alienum clericum, ſine formata epiſtola & commendatitiis ſui Epiſcopi literis, recipere, aut in ſua Eccleſia eum ordinare præſumat. Quod qui præſumpſerit; vt Canonũ contemptor, periculum ſentiat gradus ſui.

Præceptum eſt etiam in ejuſdem Synodi die vltima. Nullus omnino laïcus, poſt diem cineris & cilicij, qui caput jejunij dicitur, carnibus veſci audeat. Et omnes, tam clerici, quàm laïci, viri, quàm mulieres, die illo cinerem ſupra capita ſua accipiant. A die Septuageſimę vſque in octauam ſancti Paſchæ, vel à Die Dominici Aduentus vſque in octauam Epiphaniæ, matrimonia nullo modo contrahantur.

CAPVT XIV.

Synopſis.

I. Inueſtigandum nunc, an reſtituta à Ludouico Pio electionum libertas, regij aſſenſus neceſſitatem excluſerit. Non abolitum fuiſſe probatur ex Floro, qui ſub eodem Ludouico floruit.

II. Referuntur ejus verba, quoad electionem canonicam.

III. Tum etiam quoad aſſenſum regium.

IV. Ex Floro colligitur, conſultationem Principis tunc adhiberi ſolitam in electionibus Epiſcoporum. Debere porrò Principes aſſentiri electioni ritè factæ, niſi graue aliquid obſiſtat.

V. Perſtringit autem Florus conatum Ludouici; qui Clero & populo eos qui ſibi grati erant commendabat, ab illis eligendos; ſicque vota electorum antevertebat.

VI. Conſultationem ad Regem miſſam poſt electionem, probatur etiam ex cauſa Eccleſiæ Senonenſis; quæ explicatur. De dignitate Archicapellani.

VII. Cùm itaque ſummam electionum ad ſe traheret Ludouicus, à Concilio Pariſienſi monitus eſt vt bonos rectores in Eccleſia conſtitueret.

VIII. Regium aſſenſum in Italiam quoque intulit, contra morem Karoli Magni. Tum electio Romani Pontificis ſubjecta erat ordinationi Imperatorum.

I. SVPEREST non inelegans quæſtio ad plenam Capitularis explicationem; An reſtituta electionum libertas, regij aſſenſus neceſſitatem excluſerit. Sanè verbis Edicti non eſt reſeruata; ſed neque dempta. Quare cùm aſſenſus ille non ſolùm conſuetudine nitatur, ſed canone quoque à Concilio Aurelianenſi ſic probatus fuerit, vt cum electionum libertate miſceatur; procliuius eſt vt dicamus non abolitum hac lege: in quo non ſolis conjecturis agendum, cùm habeamus diſertum Flori Magiſtri teſtimonium. Florebat hac ætate auctor iſte, à Walfrido Strabone valde laudatus: qui ſententiam ſuam de electionibus in Fragmento quodam deſcripſit circiter annum DCCC. XX. quod edidit Papirius Maſſonus, & ex eo Illuſtriſſimus Baronius: ex quo decerpenda ſunt aliqua.

II. Ac primùm quæ pertinent ad canonicam electionem; deinde quæ pertinent ad conſenſum Principis. *Manifeſtum eſt*, inquit, *omnibus qui in Eccleſia Dei ſacerdotale officium adminiſtrant, quæ ſunt illa quæ in ordinatione Epiſcopali & ſacrorum Canonum auctoritas & conſuetudo Eccleſiaſtica, juxta diſpoſitionem diuinæ legis, & traditionem Apoſtolicam jubeat obſeruari. Videlicet vt paſtore defuncto, & ſede vacante, vnus de Clero Eccleſiæ, quem communis & concors ejuſdem Cleri & totius plebis conſenſus elegerit, & publico decreto celebriter ac ſolenniter deſignauit, legitimo Epiſcoporum numero conſecratus locum decedentis Antiſtitis ritè valeat obtinere; nec dubitetur diuino judicio & diſpoſitione firmatum, quod ab Eccleſia Dei tam ſancto ordine & legitima obſeruantia fuerit celebratum. Hæc ſunt quæ in Conciliis Patrum, & in Decretis Apoſtolicæ Sedis Pontificum ſtatuta reperiuntur, & comprobantur.* Mox laudato Cypriani loco de electione Cornelij, ſubjungit: *Iuxta hæc verba B. Cypriani, ordinatos fuiſſe conſtat & legitimè præfuiſſe vniuerſo populo deinceps omnes Eccleſiarum Dei Antiſtites, abſque vllo conſultu mundanæ poteſtatis, à temporibus Apoſtolorum, & poſtea per annos ferè quadringentos. Ex quo autem Chriſtiani Principes eſſe cœperunt, eandem Epiſcoporum ordinationibus Eccleſiaſticam libertatem ex parte maxima permanſiſſe, manifeſta ratio declarat. Neque enim fieri potuit, cùm vnus Imperator orbis terræ monarchiam obtineret, vt ex omnibus latiſſimis mundi partibus, Aſiæ videlicet, Europæ, & Africæ, omnes qui ordinandi erant Epiſcopi ad ejus cognitionem deducerentur. Sed fuit ſemper integra & rata ordinatio, quam ſancta Eccleſia juxta traditionem Apoſtolicam & religioſæ obſeruationis formam celebrauit.*

III. Quid autem ſentiat de Regis aſſenſu, qui tunc adhibebatur, ſic explicat: *Quod verò in quibuſdam regnis poſtea conſuetudo obtinuit, vt conſultu Principis ordinatio fieret Epiſcopalis; valet vtique ad cumulum fraternitatis, propter pacem & concordiam mundanæ poteſtatis; non tamen ad complendam veritatem vel auctoritatem ſacræ ordinationis, quæ nequaquam regia potentatu, ſed ſolo Dei nutu, & Eccleſiæ fidei conſenſu, cuique conferri poteſt. Quoniam Epiſcopatus non eſt munus humanum, ſed Spiritus Sancti donum, ſicut oſtendit Apoſtolus &c.* Mox: *Vnde grauiter quilibet Princeps delinquit, ſi vt hoc ſuo beneficio largiri poſſit exiſtimat quod ſola gratia diuina diſpenſat; cùm miniſterium ſuæ poteſtatis in hujuſmodi negotium peragendo adjungere debeat, non præferre.* Deinde rem concludit, his verbis: *Quæ omnia non ideo dicimus, quaſi poteſtatem Principum in aliquo minuendam putemus; vel contra religioſum morem regni aliquid ſentiendum perſuadeamus; ſed vt clariſſimè demonſtretur, in re hujuſmodi diuinam gratiam ſufficere, humanam verò potentiam, niſi illi conſonet, nihil valere. Quapropter in ſacris Canonibus Patrum, vbi plurimæ cauſſæ commemorantur, ſine quibus Epiſcopalis ordinatio irrita habenda eſt, de hac re nihil inuenitur inſertum.*

IV. Non exiſtimaui ſuperfluum hujus auctoris verba proferre: quæ duo eximiè probant, & *Conſultum*, vt ille loquitur, ſiue conſultationem Principis tunc adhibitam in electionibus Epiſcoporum, & modum quem ille deſiderabat à Principibus ſeruari. Nempe vt ritè & legitimè factæ electioni aſſentirentur, niſi graue aliquid obſiſteret; & ab ingerendis perſonis abſtinerent; ſiue, vt Florus loquitur, miniſterium ſuum in hoc negotio adjungerent, non autem præferrent.

V. Perſtringit non obſcurè quòd Ludouicus ipſe, Aſſenſum ſuum amplificans, tentabat hoc tempore aduerſùs libertatem electionum Edicto ſuo firmatam. Commendabat enim eos, qui ſibi grati erant, Clericis & populis; vt decreto ſuo illos eligerent; ſicque electorum vota ſuis literis anteuertebat. Extat ejus rei illuſtre exemplum in vita Friderici Epiſcopi Trajectenſis. Anno quippe DCCC. XXI. aut circiter, *Ricfridi obitu comperto, per Legatos ſuos mandauit Trajectenſis Eccleſiæ ſenioribus, vt Fridericum ſibi Epiſcopum deligerent, & electum cum ſummo honore ad ipſius palatium adducerent, neſcitus omnes Trajectenſes id antè decreuiſſe quod ipſe & primates ejus percuperent.*

VI. Enimuero præter Flori teſtimonium, quo docemur Conſultationem ad Regem miſſam poſt electionem, adducendæ ſunt epiſtolæ Senonenſis Eccleſiæ ad Iudith Imperatricem, ad Hilduinum Archicapellanum, & Einhardum, apud Sirmondum in Appendice

ad Tom. II. Concil. Formulâ x. Vacabat ſedes Senonenſis ex obitu Hieremiæ Epiſcopi, qui acciderat anno DCCC. XXVII. die VII. Decembris. Eccleſia licentiam à Ludouico obtinuit eligendi Epiſcopum è ſuo Clero. Sed electum ſibi oblatum Imperator rejecit; conceſſo tamen beneficio ſecundæ electionis. Alter eligitur; qui repulſus eſt à Miſſis Dominicis. Vnde Senonenſis Eccleſiæ Clerici poſtulant ab Imperatrice, vt cauſa ſuſpendatur, donec electum ipſi deducant ad Imperatoris præſentiam; & tunc *diſcutiatur ac probetur*, inquiunt, *ſi nobis prodeſſe valeat, & in ſeruitio veſtro aptus eſſe poſſit, an minùs.* Idem ſuppliciter poſtulant ab Hilduino Archicapellano, *vt dignatione ejus judicio aut ſuſcipiatur, aut reprobetur.* Pro jure enim ſui muneris Eccleſiaſticas cauſas in Palatio diſtringebat Archicapellanus; vt docet Adalardus apud Hincmarum, & inſcriptio hujus epiſtolæ ad Hilduinum, *ſacris negotiis à Deo prælatum.* Ex hujus cauſſæ ſerie diſcimus electionum formam, cum regio Aſſenſu duplici conjunctam. Primus dabatur pro gerenda electione. Secundus pro admittenda electi perſona; ſic tamen vt repelli poſſet. Porrò inter ceteras cauſas repulſæ canonicas, hæc quoque ciuilis erat examini regio ſubjecta, *Si minùs aptus eſſet ſeruitio Regis*, vt loquuntur Senonenſes.

VII. Itaque cùm ad ſe traheret electionum ſummam Ludouicus, prudenter monetur anno DCCC. XXIX. à Concilio Pariſienſi lib. III. cap. XXII. quod refertur in Addit. ad Capitul. lib. II. cap. XXIII. vt magnum ſtudium & ſolertiſſimam curam adhibeat in bonis rectoribus Eccleſiæ conſtituendis. *Quia ſi aliter factum fuerit*, inquiunt, *& ordo Eccleſiaſticus ſuam non habebit dignitatem, & religio Chriſtiana in multis labefactanda detrimenti ſui jacturam patietur, & animæ veſtræ, quod non optamus, periculum generabitur.*

VIII. Neque verò ſe intra Gallias continuit in exercendo Aſſenſu ſuo; quin potiùs eum in Italiam quoque protulit, contra morem Caroli Magni, qui à negotio electionum Epiſcopalium in regno Longobardorum abſtinuerat, vt ſuperiùs monuimus. Fortaſſe tamen poſt adeptum Imperium, poteſtatem illam regiam in Italiæ regno Carolus vſurpauit; vt colligi poſſe videtur ex Floro, qui ſolam Eccleſiam Romanam, & ſubjectas illi Eccleſias, id eſt, quæ pendent à Metropoli Romana, ab interrogatione Principis, id eſt, ab ejus aſſenſu electionibus præſtando immunes eſſe ſcribebat anno DCCC. XX. Obnoxiæ ergo erant ceteræ. Sed quæ liberæ relictæ fuerant ab ea neceſſitate in Romana Metropoli, factæ ſunt poſtea illi obnoxiæ à Ludouico Pio. Ille quidem liberam electionem Romani Pontificis reliquit Clero & populo, Edicto ſuo. quod tamen non pugnat apertè cum aſſenſu regio. Poſt annum DCCC. XX. electus Gregorius IV. *non priùs ordinatus eſt, quàm Legatus Imperatoris Romam venit, & electionem populi, qualis eſſet examinauit*, vt legitur in Annalibus Bertinianis. quod Platina etiam obſeruauerat. Aſſerta quidem eſt tandem in libertatem poſterioribus ſeculis Romana Eccleſia. Sed quod in ea tunc inductum eſt à Ludouico, in ceteris Eccleſiis Italiæ, non excepta etiam Metropoli Romana & ſubjectis, locum habuit etiam Lotharij & ſequentium Imperatorum temporibus: qui electiones canonicas, quas ſuo aſſenſu & præſidio juuare tenebantur, poteſtate ſua turbarunt, ſibíque ſolis, conniuentibus quoque Pontificibus Romanis, vindicarunt: Cujus rei teſtimonia extant apud Gratianum, & paſſim in epiſtolis Ioannis VIII.

CAPVT XV.

Synopſis.

I. In Galliis, ſpecies quædam electionum ſeruata eſt. Nam Princeps electionem fieri concedebat. Dein electione facta, facultates Eccleſiæ committebat diſpoſitioni electi, ſuíſque literis ad Metropolitanum & Coepiſcopos ordinandum tranſmittebat.

II. Adferuntur verba Hincmari, quibus reſpondet ineptis quorundam ſermonibus, qui eligendum illum dicebant quem Rex vellet. Ait autem, in electione Epiſcoporum aſſenſionem Regis eſſe, non autem electionem; quæ pertinet ad Epiſcopos.

III. Ait præterea Hincmarus, Bel-

uacenſes amiſiſſe jus electionis, quoniam tres incongruos elegerant, ab Epiſcopis poſtea reprobatos. Vitiur autem auctoritate canonis Laodiceni.

IV. Eodem ſenſu canonem illum explicuerat idem Hincmarus in epiſtola ad Bellouacenſes. Ob electionem indigni, jus eligendi deuoluitur ad Metropolitanum.

V. Attamen Rex Ludouicus non ceſſit monitis Hincmari; ſed Odacri electionem pertinaciter propugnauit aduersùs Hincmarum.

VI. Idem Hincmarus apertè docet alibi, quidnam Principi competat in electione Epiſcoporum, conſenſus videlicet.

VII. Deſcribuntur ritus electionum, prout obtinebant æuo Ludouici Pij & Karoli Calui.

I. SED in Galliis, conſtantia Epiſcoporum factum eſt, vt ſpecies ſaltem electionum, etſi non vis integra, permaneret; temperata regia auctoritate, & conciliata, quantum fieri potuit, cum jure Canonico.

Quænam eſſent Eccleſiæ & Principis partes in electionibus, poſt Capitulare Ludouici Pij, juxta illius ſententiam eleganter docet Synodus congregata anno DCCC. LXXXI. apud Martyrium ſanctæ Macræ, in literis quas per Epiſcopos tranſmiſit ad Ludouicum III. Regem; cujus verba recitat Hincmarus in epiſtola XII. editionis Sirmondi. Sed priùs ponenda eſt ſpecies. Vacante Eccleſia Beluacenſi, Clerus & plebs elegit Fromoldum, inſipientem & improbum hominem; quem Synodus ſibi oblatum repulit. Clerus verò & plebs ejuſdem Eccleſiæ in Odonis eo munere indigni perſonam decreto ſuo conſenſit, quam ab iſta Synodo probari contendebat. Rex Ludouicus non ſolùm conſenſum ſuum adhibuerat, ſed Odonem quoque ſuggeſſerat eligendum. Synodus autem vetuſta Epiſcoporum jura induſtriè accerſit; Metropolitano & Epiſcopis prouincialibus electionem deberi, conſenſum verò Clero & plebi. Ad Principem duo pertinere: Tum vt electionem fieri, petentibus Clero & plebi concedat: Tum electione facta, vt facultates Eccleſiæ, quæ ſub illius ſunt tuitione, electi diſpoſitioni committat, ſuiſque literis ad Metropolitanum & Coëpiſcopos ordinandum tranſmittat. Hæc ſunt verba literarum Synodi, de cauſa Beluacenſi, apud Hincmarum: *Vt ſicut ſacræ leges & regulæ præcipiunt, Archiepiſcopis & Epiſcopis conſlimitanearum diœceſeon electionem concedere dignemini; vt vndecunque, ſecundum formam regularem electionis, Epiſcopi talem eligant, qui & ſanctæ Eccleſiæ vtilis, & regno proficuus, & vobis Fidelis ac deuotus cooperator exiſtat; & conſentientibus Clero ac plebe eum vobis adducant, vt ſecundum miniſterium veſtrum res & facultates Eccleſiæ, quas ad defendendam & tuendum Dominus vobis commendauit, ſuæ diſpoſitioni committatis: Et cum Conſenſu ac literis veſtris eum ad Metropolitanum Epiſcopum ac Coëpiſcopos ipſius diœceſeos, qui eum ordinare debent, tranſmittatis: Et ſic ſine ſcandali macula ad ſanctum Sacerdotium proueheatur.*

II. Ceterùm reſpondet Hincmarus ineptis quorundam ſermonibus, qui eligendum illum dicebant quem Rex vellet: *Nam ſi quod à quibuſdam dicitur, vt audiui, quando petitam apud vos electionem conceditis, illum debent Epiſcopi & Clerus ac plebs eligere quem vos vultis & vos jubetis; (quæ non eſt diuinæ legis electio, ſed humanæ poteſtatis extorſio) ſi ita eſt vt dici à quibuſdam audiui, ille malignus ſpiritus, qui per ſerpentem primos parentes noſtros in paradiſo decepit, & inde illos ejecit, per tales adulatores in aures veſtras hæc ſibilat; quia hoc in Scripturis tam veteris quàm noui Teſtamenti non continetur, neque in Catholicorum dictis, vel ſacris Canonibus, nec etiam in legibus à Chriſtianis Imperatoribus & Regibus promulgatis hoc ſcriptum vel decretum inuenitur; ſed talia dicta infernus euomuit.* Mox: *Sic enim atauus veſter Carolus & abauus Ludouicus Impp. intellexerunt. Et ideo in libro primo Capitularium ſuorum promulgauerunt ſcribentes;* Adducit caput LXXXIV. cui ſubjungit Decretum Celeſtini, & canonem XIII. Laodicenum; & mox concludit: *Attendendum eſt igitur qualiter hoc Imperiale Capitulum ſacris regulis & antiquorum Imperatorum legibus congruat; oſtendens, quoniam ſicut & leges & regulæ dicunt, in electione Epiſcopi, Aſſenſio Regis ſit, non electio; In Epiſcoporum verò executione ſit electio, ſicut & ordinatio.* Solum aſſenſum tribuit Regi poſt electionem, vt ſecerat Florus.

III. Quoniam verò Rex gratiſſimum Beluacenſi Eccleſiæ Odacrũ eſſe Hincmaro ſcripſerat, reſpondit iſte Belua-

cenſes decidiſſe à jure electionis, quoniam tres incongruos elegerant ab Epiſcopis poſtea reprobatos. *Perdiderunt*, inquit, *electionem, ſicut oſtenſum eſt illis in Synodo, & per ſacras regulas, non vlterius illorum, ſed Epiſcoporum eſſe electionem, quam non praire, ſed ſubſequi, & non ſe ab ea debere excidere. Et nunc contra regulas & leges, ſine Viſitatore præſumpſerunt electionem.* Cùm ex Laodiceno canone didiciſſent Epiſcopi, electiones judicio Metropolitani & prouincialium Epiſcoporum committi; alium verò vſum inductum viderent, nempe vt electio priùs fieret à Clero & à plebe; conabatur Synodus apud ſanctam Macram, exemplo Cabilonenſis Concilij habiti anno DC. L. electiones Epiſcopales reuocare ad Epiſcoporum prouincialium arbitrium. Ad quod eos maximè impellebat, ni fallor, Græcorum vſus; qui canone edito, in Synodo contra Photium anno DCCC. LXX. cujus Acta Latinè publicauerat Anaſtaſius, disertè firmatus fuerat. Licèt enim illis canonibus nondum vterentur Epiſcopi Galli, vt factum poſtea; attamen præjudicio illo majores concipiebant animos ad vindicandam Synodo prouinciali Epiſcoporum electionem. Sed cùm difficilis eſſet veteris illius juris plena reſtitutio, ſic interpretatus eſt Hincmarus canonem illum Laodicenum, vt ſaltem locum haberet, quando Clerus & plebs indignum elegiſſent; quo caſu deuoluta eſſet electio ad Metropolitanum & Epiſcopos.

IV. Eodem ſenſu canonem hunc explicuerat Hincmarus epiſtolâ ad Bellouacenſes, in Formula IV. in Appendice Tomi II. Conciliorum Galliæ. *Pranoſcere vos denique volo*, inquit, *quia ſi perſonam à ſacris Canonibus deuiam ſcienter nobis adduxeritis, non ſolùm ex ea Pontificem non habebitis, verùm etiam pro illicita electione vt contemptores Canonum judicium incurretis. Sed & noſtro ac Coëpiſcoporum noſtrorum judicio refutata rationabiliter electione veſtra incongrua, talem ſecundùm Laodicenſes canones ſtudebimus eligere, qui veſtris vitioſis voluntatibus non valeat conſentire.* Hinc trahi poteſt origo juris ſimilis quod confirmatum eſt *cap.* VII. & XX. *De Election.* vbi ob electionem indigni, jus eligendi deuoluitur ad Metropolitanum.

V. Quare quod in fine epiſtolæ XII. concludit Hincmarus, de caſu ſpeciali Cleri & populi Beluacēſis, qui electionis jure priuati erant, intelligendum eſt: *Conueniant, ſicut ſtatutum ſecundùm ſacros Canones fuit, in Synodo, Epiſcopi, Clerus, ac plebs Beluacenſis Eccleſiæ, cum libero conſenſu veſtro, ſicut regium miniſterium veſtrum decet, & juxta legalem ac regularem formam electio exequatur, & ordinatio proſequatur.* Attamen Rex Ludouicus non ceſſit monitis Hincmari; ſed potiùs auctoritate ſua Odacrū elegit; neque ſe ab hoc propoſito diſceſſurum ſcripſit Hincmaro, donec in Synodo vniuerſali conflata ex ſuo regno & regnis fratrum ſuorum aliter definiatur. Quod epiſtola ſua ad Regem data grauiter damnat Hincmarus, vt Canonibus & Legibus contrarium; & tandem, vt Eccleſiæ inuaſorem, excommunicatione plectit.

VI. Pro Carolomanno Rege, qui Ludouico ſucceſſerat, Hincmarus admonitionem ſcripſit ad Epiſcopos; hæcque adnotauit capite quinto: *Qualiter autem conſenſu Principis terræ, qui res Eccleſiaſticas diuino judicio ad tuendas & defenſandas ſuſcepit, electione Cleri ac plebis, quiſque ad Eccleſiaſticum regimen abſque vlla venalitate proueht debeat, & Dominus in Euangelio & ſacri Canones apertè demonſtrant, dicente Domino: Qui non intrat per oſtium in ouile ouium, ille fur eſt & latro.*

VII. Ceterùm non erit inutile modum illum perſcrutari, quem temporibus Ludouici Pij & Caroli Calui ejus filij ſequerētur in electionibus Clerus & populus, Epiſcopi, atque Principes, vt ſalua eſſet Canonum auctoritas, cum bona Regum gratia. Illud verò non poteſt certiùs addiſci, quàm ex variis epiſtolis & formulis quas in Appendice Tomi II. Conciliorum retulit Sirmōdus. quem modum, ex illis collectū, hîc contrahemus in pauca.

De obitu Epiſcopi monendus erat Metropolitanus à Clero & à populo Eccle- Form. I. IV. & VI.
ſiæ vacātis, vt à Regis clementia liberam ac regularem electionē illis obtinere ſatageret. Enimuero quoniā Viſitator Eccleſiæ vacanti dandus erat, qui electionis canonicè faciendæ curā ſuſciperet; Metropolitanus, priùs admonito Principe, gratum illi Epiſcopum pro eo munere gerendo delegabat. Viſitatori verò per literas ſuas dabat in mandatis, vt ageret cum Clero & plebe Eccleſiæ, quatenus remotis ſtudiis, vno conſenſu virum aliquem probatum eligērent; Formâ elec- Form. II.
tionis à Canonibus præſcriptâ publicè

antea

antea prælectâ. Conuentus autem ad faciendam electionem conſtabat non tantùm ex Clericis ciuitatis, ſed etiam ex monachis monaſteriorum parœciæ ſiue diœceſeos, tum etiam ex delegatis à Preſbyteris ruſticanarum parœciarum, qui Poſſeſſorum quoque mandata deferebant; præter eos, laïci nobiles, (qui Vaſſalli quoque dicuntur Formulâ v.) & ciues vrbis adeſſe debebant. Viſitator verò Conuentum adloquebatur. Ac primò quidem conceſſam illi à Principe eligendi poteſtatem denuntiabat, vt factum tempore Ludouici Imperatoris docet Formula ſexta; & dein hortabatur ad opus iſtud ſincerè obeundum. Si vota conſenſiſſent in aliquem regularem virum, id eſt, cujus actus & vita à Canonibus non diſcreparent; tunc vrgente Viſitatore, decretum ab omnibus ſubſcriptum de ejus electione fiebat: quod Viſitator per ſe, aut per literas ſuas, ad Metropolitanum referebat; adjunctis aliquot è Clero & plebe, qui omnium vice, teſtimonium electo ferre poſſent. Tandem Metropolitanus decretum illud, à ſe priùs probatum, ad Regem mittebat, ejúſque conſenſum expectabat. Quo ſuſcepto, literis ſuis euocabat Coëpiſcopos, loco & die conſtituto ad ordinationem celebrandam: vbi fiebat examinatio canonica ordinandi, juxta Formulam xi. & xii. Ceterùm ex formula illa xi. conſtat, conſenſum regium de perſona electi hac conditione temperatum, *ſi Epiſcopi eum dignum ad onus Epiſcopale inuenire valerent.*

CAPVT XVI.

Synopſis.

I. Conſenſum regium ſuis quoque decretis diſertè confirmarunt Concilia Galliarum, temporibus Caroli Calui & Lotharij Imp. habita.

II. Dein Palatini Clerici à ſolo Principe deſignabantur ad Epiſcopatus, abſque vlla electione. Quod probatur duobus exemplis.

III. Aliud electionis Palatinæ exemplum habetur apud Lupum Ferrarienſem, in cauſa Æneæ Epiſcopi Pariſienſis.

IV. Sed ex eo Regum vſu proficiſcebantur ingentia incommoda. Plerunque enim promouebantur viri rudes atque imperiti, & vita

inexploratæ. Itaque Concilium Valentinum edixit, vt ſi quis è Palatio mitteretur, priùs diligenter examinaretur, vt ſciri poſſet an Epiſcopatu dignus eſſet.

V. Quandiu ſe Reges continuerunt intra terminos conſenſus, Pontifices quoque Romani ejus rationem habendam eſſe exiſtimarunt.

VI. Non adeo tamen ſe demittebant Romani Pontifices in hoc electionum negotio, quin aliquando ſui loci memores eſſent. Quod probatur auctoritate Ioannis VIII. qui Lauſanenſis Epiſcopi inſtitutionem in ſe traxit; ac tamen conſenſum à Carolo Craſſo ſuppliciter petijt.

VII. Carolus Craſſus quaſdam Eccleſias libertate canonica electionum in perpetuum donauit; exempli cauſa, Geneuenſi, & Cabilonenſi.

VIII. Sub Carolo Simplice, tametſi reſpublica varijs motibus concuſſa fuerit, remanſit tamen neceſſitas aſſenſus regij in electionibus Epiſcoporum. Probatur auctoritate Ioannis X. Papæ.

IX. Continuata eſt hæc poteſtas à ſequentibus Regibus; vt oſtenditur pluribus exemplis.

X. Initio tertiæ Regum noſtrorum Dynaſtiæ, perſeuerauit prior illa conſuetudo aſſenſus regij.

I. CONSENSVM regium ſuis quoque decretis diſertè confirmarunt Concilia Galliarum, temporibus Caroli Calui & Lotharij Imp. habita. Anno DCCC. XLIV. petunt à Carolo Patres in Synodo apud Theodonis-villam, vt viduatis Eccleſiis quantocyus præficiantur Epiſcopi à Deo dati, & *à vobis regulariter deſignati.* Si omiſſus eſſet Principis conſenſus, irrita quidem non erat ordinatio, vt ſapienter docuit Florus; attamen diſcordiæ ſeminarium erat. Quod vt auerteret à capite Venilonis Senonenſis, qui Rege non monito electum à Clero & populo Agium Preſbyterum Aurelianenſi Eccleſiæ ordinauerat, Concilium Vernenſe anno DCCC. XLIV. à Carolo poſtulat, *quoniam rei illius alium exitum non videbat, vt ejus pietas quod à tantis viris actum eſt, ratum eſſe permittat.*

II. Ceterùm non potuit his limitibus coërceri poteſtas regia; quæ aulicorum cupiditatibus incitata, electiones in aliis conſeruando, Palatinos Clericos à ſolo Principe deſignari poſſe contendebat.

Quod apertè docet Venilonis & Gerardi Comitis epiſtola apud Lupum Ferrarienſem LXXXI. ad Amulum Archiepiſcopum Lugdunenſem. Hujus Amuli ſedes cùm eſſet in parte regni Lotharij, prolixiùs à clariſſimis illis viris Caroli nomine exorandus fuit, vt Bernum Regis propinquũ, & ab eo de *Conſiliariorum ſuorum conſenſu* electum, in Auguſtodunenſi Eccleſia ordinaret. Quod vt impetrent, addunt non eſſe nouum vt à Rege nobilioribus Eccleſiis ex Palatio deligantur Antiſtites: *Idque veſtræ prudentiæ Dominus noſter juſſit ſuggerere, non eſſe nouitium, aut temerarium, quòd ex Palatio honorabilioribus maximè Eccleſiis procurat Antiſtites.* His ſubjungunt conceſſionem à Zacharia factam Pippino; de qua ſuperiùs actum. Poterant Edictum Clotarij Regis proferre, ſi fuiſſet illis obuium; cujus verba de hac ſpecie intelligenda ſuo loco monuimus. Nec contenti Bernum commendare, eadem quoque ratione Godelſadum à Rege electum, Cabilonenſi Eccleſiæ admoueri petunt: *Godelſadum etiam, quem ex Palatio ſuo more prædeceſſorum Regum majorum ſuorum, vt antè monſtratum eſt, Cabilonenſi Eccleſiæ præfici flagitat idem Rex, in hac Quadrageſima non grauemini ordinare.* Quæ petitio locum habuit ſaltem in Godelſado, qui ſubſcripſit Concilio Sueſſionenſi anno DCCC. LIII. ſex annis poſt epiſtolam illam; quæ data eſt anno DCCC. XLVIII.

III. Aliud electionis Palatinæ exemplum habetur apud eundem Lupum ep. 98. & 99. in Ænea Pariſienſi Epiſcopo, quem anno DCCC. LIII. Carolus elegerat. Sed eum poſtea Clerus quoque Eccleſiæ Pariſienſis, & fratres cœnobiorum, ſua quoque electione honeſtarunt; rogantes literis ſuis Senonenſem Archiepiſcopum & prouinciæ Epiſcopos, vt quantocyus ejus ordinatio perficiatur, ne *dilatione diuini & regij beneficij torquerentur.* Ratio verò eſt in promptu, cur Rex electionem Æneæ ſibi aſſumpſiſſet: quoniam vnus erat è Clericis aulicis, vt colligitur ex epiſtola Epiſcoporum ad Clerum Eccleſiæ Pariſienſis: *Quis enim vel leuiter tetigit Palatium, cui labor Æneæ non innotuit, & feruor in diuinis rebus non apparuit?*

IV. Quoniam verò non omnes Epiſcopatibus admoti referebant Æneæ iſtius mores; ſed inexploratæ vitæ, & rudes atque imperiti paſſim promouebantur, ſaltem in regno Gallicano Lotharij Imperatoris, qui omnia agebat pro arbitrio; ideo Concilium Valentinum anno DCCC. LV. congregatum, quid agendum eſſet in his anguſtiis præſcripſit canone ſeptimo. Ac primùm quidem conſtituit, vt poſt obitum Epiſcopi, ſtatim à Principe peteretur vt canonicam electionem Clero & populo permitteret. *Sed etſi à ſeruitio pij Principis noſtri*, inquiunt, *aliquis Clericorum venerit, vt alicui ciuitati præponatur Epiſcopus; timore caſto ſollicitè examinetur, primùm cujus vitæ ſit, deinde cujus ſcientiæ. Et vigore Eccleſiaſtico ſub oculis omnipotentis Dei agat Metropolitanus in hac parte, Epiſcopis ſicut Dei miniſtris adjutorium ferentibus; ne maculatæ vitæ, & pompis ſeculi turbidus, & ſimoniaca hæreſi pollutus, humilibus & mundis membris Chriſti, Eccleſiæque ipſius ſuperponatur Epiſcopus; nec præſumat illiteratum, & cupiditate nimia cæcatum, redditurus facti ſui rationem, populo Dei præficere.* Sanè in regno Caroli, examen ordinandi manſit integrum penes Metropolitanos, vt diximus. Quod in regno Lotharij aliter ſe habebat. Ideóque Concilium hortatur Epiſcopos, vt ſi rudis & improbatus ingeratur è Palatio Epiſcopus, adeant Imperatorem cum Clero & populo, vt *Eccleſiam Dei glorioſus Imperator digno honoret miniſtro.*

V. Quando intra conſenſus terminos Reges ſe continebant, Pontifices quoque Romani ejus rationem habendam docebant; vt patet ex epiſtola Ioannis VIII. ad Aripertum Ebredunenſem Epiſcopum anno DCCC. LXXVIII. Hic Valdenum, *quem Clerus & populus ciuitatis Venienſis elegerat, piæque memoriæ Carolus Imperator ſuo conſenſu firmauerat*, noluit conſecrare poſt mortem Imperatoris; ſed alium, abſque Eccleſiæ conſenſu. Quare Ioannes Archiepiſcopo & partibus præcipit, vt Romam veniant pro tanti negotij diſcuſſione.

VI. Ceterùm non adeo ſe demittebant Romani Pontifices in hoc electionum negotio, quin aliquando ſui loci memores eſſent. Cùm diuiſio ex graui partium contentione exorta eſſet in Eccleſia Lauſanenſi, de Epiſcopi electione, Ioannes VIII. ſeuerè interdicit Theodorico Archiepiſcopo Biſuntinenſi, quatenus *ſibi Epiſcopum neque juſſu Regis, neque ex petitu plebis, conſecrare præſumat*, donec *communi conſulto* quem vtiliorem

præuiderint, conſecrari permittant de more. Hieronymum huic Eccleſiæ Ioannes præfici voluit: ſed qui ab initio non interuenerat, Regis conſenſum à Carolo Craſſo ipſe Pontifex ſuppliciter petiuit; teſtatus illum Regi *fidelem in omnibus proximùmque eſſe, ſicut cæteri regni Epiſcopi exiſtunt.*

VII. Attamen reticenda non eſt Caroli Craſſi erga quaſdam Eccleſias benigna propenſio, quas libertate canonica electionum in perpetuum donauit. Hoc beneficium contuliſſe Eccleſiæ Geneuenſi ſcribit Ioannes VIII. epiſt. 281. Eidem Eccleſiæ electionem perenniter de proprio Clero donauerat. Profert quoque Vir Clariſſ. Sirmondus, Tomo III. Conciliorum Galliæ, eiuſdem Caroli Præceptum Cabilonenſi Eccleſiæ indultum anno DCCC. LXXXV. *vt obeunte paſtore proprio, omni deinceps tempore canonicam habeat electionem.*

VIII. Temporis progreſſu non eſt imminuta poteſtas regia in electionibus; licèt per bella domi foriſque geſta valde debilitata fuerit in rebus ciuilibus, ſub Carolo Simplice. Eius rei fidem facit Ioannis Papæ X. epiſtola anno DCCCC. XXI. ſcripta ad Herimannum Colonienſem, quæ edita eſt Tomo III. Conciliorum Galliæ. Hilduinus Eccleſiæ Tungrenſis Epiſcopatum ab Henrico Rege Germaniæ, bellum aduersùs Carolum gerente, precibus & pretio impetrauit; ſéque conſecrari ab Herimanno Colonienſi vi metúque compulſo per Giſlebertum obtinuit. Quod factum apertè contra jus Caroli; in cujus regno ſita erat ciuitas Leodium, ſiue Legia, (vtroque enim nomine dicitur à Ioanne) vbi erat Sedes Eccleſiæ Tungrenſis. Vacanti ſedi præficiendum Carolus elegit Richerium Abbatem, adjuncto quoque Cleri & populi conſenſu. Delatâ diſſidij iſtius querelâ ad Ioannem X. illique à Berengario Imperatore conſanguineo Caroli commendatâ, præcipit Herimanno Ioannes vt Romam cum Hilduino & Richerio accedat ad definiendam hanc controuerſiam. Interim illum objurgat ob ſpretam Caroli auctoritatem. *Valde mirari non diſtulimus*, inquit, *cur contra rationem abſque Regis juſſione agere pertentaſtis; cùm vobis reminiſcentibus hoc nullo modo eſſe debeat, vt abſque regali præceptione in qualibet parochia Epiſcopus ſit conſecratus.* Hujus antiqui moris originem, à Romanorum Pontificum auctoritate profectam docens, vſum illum in poſterum obſeruari jubet: *Vt prior anteceſſorum ſuorum Regum mos fuit, eum ita illibatam atque inconcuſſam dominationem obtinere delectamur. Et ſicut priores ſuos anteceſſores, noſtrorum anteceſſorum auctoritate, Epiſcopum per vnamquamque parochiam ordinare probabiliter ſtatutum eſt, ita vt Carolus Rex faciat confirmando jubemus.* In epiſtola ad Carolum, ad priſcam conſuetudinem & regni dignitatem hoc refert: *De hoc quòd Giſlebertus contra veſtra ſceptra inutiliter geſſit, valde dolemus; eò quòd priſca conſuetudo & regni nobilitas cenſuit, vt nullus Epiſcopum ordinare debuiſſet abſque Regis juſſione.* Neceſſitatem aſſenſus regij apertè prædicat. Neque enim de Nominatione electioni præuia intelligendum puto.

IX. Continuata eſt hæc poteſtas à ſequentibus Regibus; vt fidem facit Artaldus Epiſcopus Remenſis apud Flodoardum lib. III. Hiſtoriæ Remenſis cap. XXXV. qui ſe electum ait à Clero & populo, dante illis Rodulfo Rege *id agendi facultatem ad Dei honorem & ſui fidelitatem.* In Chronico Frodoardi anno DCCCC. LXII. eligitur Odolricus ad Remenſem Epiſcopatum, *fauente Lothario Rege.* Quam ob rem non dubitat Adalbero Remenſis in decreto ſuo de reformatione Cœnobij Moſomenſis anno DCCCC. LXXXIII. profiteri, *ſibi Epiſcopium gratia Dei & benignitate regia contraditum.* His addi poteſt apertum teſtimonium Gerberti in epiſtola LXXX. ad Virdunenſem Eccleſiam: *Paſtorem tuum voluntate hereditarij Regis*, id eſt, Ludouici filij Lotharij, *conſenſu & fauore comprouincialium Epiſcoporum electum, ac inſuper Epiſcopali benedictione donatum, adhuc pertinax minimè recognoſcis.* Mox: *Ideo Paſtorem non recognoſcis, quia Regem tuum regno priuare moliris.* Vnde colligi quoque poteſt, Epiſcopos tunc perſuaſum habuiſſe, cum Regis aſſenſu Epiſcopos prouinciales, non expectata Cleri & plebis voluntate, potuiſſe Epiſcopum eligere, atque ordinare.

X. Initio tertiæ Regum noſtrorum Dynaſtiæ perſeuerauit prior illa conſuetudo aſſenſus regij. Quod teſtatur Decretum electionis Arnulfi in Epiſcopum Remenſem, factum ab Epiſcopis prouinciæ *cum omni Clero, acclamante populo, Orthodoxis Regibus Hugone & Roberto con-*

ſentientibus, anno DCCCC. XXCIX. Iidem Epiſcopi, poſt abdicationem Arnulfi, elegerunt Gerbertum, *fauore & conniuentia vtriuſque Principis Domni Hugonis Augusti, & excellentiſſimi Regis Roberti, aſsenſu quoque eorum qui Dei ſunt in Clero & in populo.*

CAPVT XVII.

Synopſis.

I. Ventum eſt tandem ad Tractatum de jure Regaliæ. Materia iſthæc omnino bene tractata eſt, quoad quæſtiones quæ in foro occurrunt. Nemo tamen ejus juris originem hactenus aſſecutus eſt. Referuntur in auerſione variæ plurimorum ſententiæ.

II. Itaque viſum eſt inquirere accuratè ac diligenter in hanc materiam; quæ valde nobilis eſt.

III. Paſquierius cenſebat, difficilè oſtendi poſse originem juris Regaliæ. Plurimùm autem conferet ea inueſtigatio, vt agnoſci poſſit quid ſtatuendum ſit in lite quæ ab Agentibus generalibus in rebus Cleri mota eſt pro aſserenda libertate quarundam Eccleſiarum.

IV. Ius illud non ſucceſſit in locum Inueſtiturarum. Diuerſum enim non eſt ab Inueſtituris.

V. Conſilium operis explicatur.

I. AGENDVM itaque deinceps nobis eſt de jure Regaliæ; quòd ea ſit præcipua libri hujus ſcribendi cauſa. Et in anteceſſum quidem admonendus eſt lector, eam materiam prorsùs bene tractatam eſſe à viris perquàm eruditis, quoad quæſtiones quæ in foro occurrunt, de modis videlicet acquirendi & conſeruandi Beneficij juri Regaliæ obnoxij. Nondum tamen repertus eſt quiſquam, qui ejus originem aſſecutus ſit, neque ipſius vocabuli quo jus illud ſignificatur. Id vnum pertinaciter aſſeritur, jus Regaliæ ab ipſis regni initijs exortum, regiæ majeſtati connexum vinculis arctiſſimis; ſiue ita viſum Epiſcopis, in gratiam Clodouei Regis ad Chriſtianam Fidem conuerſi, vt placuit quibuſdam; ſiue tandem quòd ea auctoritas ita Principatui competat, vt neceſſarius non fuerit præuius Epiſcoporum conſenſus. Tum jus illud ideo Regaliam vocari, quòd merè regium ſit, & vel inter nobiliores regiæ dignitatis partes recenſendum; adeo vt cùm ſoli Regi competat, cum nemine alio communicari poſſit; excluſis etiam ab eo jure ijs penes quos ſub Rege puero adminiſtrandæ Reipublicæ cura eſt, quos *Regentes regni* recepto jamdiu vocabulo nominamus. Eò enim tantùm tendit eorum ſententia, qui materiam iſtam omnium accuratiſſimè tractarunt.

II. Verùm quoniam illi in limine ſubſtiterunt, neque ad originem juris peruenere quod à ſuis haud dubiè initiis profectum eſt, cùm tamen adeo illuſtre ſit argumentum, ob dignitatem Regis & Epiſcoporum, quos ea res tangit, vt credi vix poſſit ita obſcuram eſſe hanc materiam, quin deprehendi poſſint hujuſce juris initia & progreſſus; facturum me operæ pretium exiſtimaui, ſi in eam curam diligenter & accuratè incumberem; præſertim cùm ex ea cauſa Regnum & Sacerdotium non ſemel diſſociata ſint, atque adeo ad inſtitutum meum omnino pertineat.

III. Deterrebat me tamen, fateor, ab ea inueſtigatione Viri Clariſſimi Stephani Paſquierij auctoritas, qui in ſuis illis Diſquiſitionum Francicarum libris adnotauit nondum à quoquam proditam fuiſſe originem Regaliæ; neque id injuriâ. nam ſi quid in noſtra hiſtoria obſcurum eſt, id in primis prædicandum eſſe de hac materia. Referam autem ipſa viri verba: *Qui ait donné l'ancienneté de la Regale, je ne l'ay encore veu; non ſans cauſe. Car s'il y a obſcurité en noſtre Hiſtoire, c'eſt en celle-cy.* *Recherches de Paſquier liu. 8. chap. 35.* Sed præterquàm quòd inſtituti mei ratio poſtulat, vt inquiram in originem juris; quæ adhuc ſub judice lis eſt, an jus illud Regaliæ porrigatur ad vniuerſas regni Eccleſias, id quoque exigere videtur. Deprehenſa enim ſemel origine hujus juris, faciliùs intelligemus quidnam videatur ſtatuendum in cauſa quam in Sacrum Conſiſtorium attulerunt Agentes generales in rebus Cleri, qui quamplurimas regni Eccleſias ab eo jure exemptas & immunes eſſe contendunt.

IV. Itaque procul ab eorum ſententia recedo, qui æuo Ludouici XI. nomine Parlamenti Pariſienſis apud Regem orantes, pronuntiarunt jus illud Regaliæ ſucceſſiſſe in locum Inueſtiturarum. Nam contendo diuerſum illud non eſſe ab Inueſtituris, quin imò ipſas eſſe Inueſtituras, prout cum conſenſu Regum noſtrorum modificatæ fuerunt in Conci-

liis Claromontano & Remenſi, & à Caliſto II. Papa anno M. C. XXII. & prout vſu ipſo explicatæ ſunt poſt tempora ejuſdem Pontificis.

V. Ad explicandam autem opinionem meam, neceſſarium videtur oſtendere quid antiqui Canones in Gallia recepti præceperint quoad fructus Epiſcopatuum vacantium, quid dein ex vetuſto illo jure immutatum ſit, & quæ tandem cauſæ fuerint harum immutationum. Tum de Inueſtituris inſtituenda quæſtio, quæ per multum æui Eccleſiam commouerunt. Quo loco docendum erit, quid eo nomine intelligerent majores noſtri; quinam eſſet earum vſus in Gallia, vbi primùm titulo Conceſſionis vſurpatæ ſunt, ac dein Inueſtiturarum, demum verò ſub vocabulo Regaliæ.

CAPVT XVIII.

Synopſis.

I. Vetus Eccleſia nullos reditus habebat, præter Oblationes fidelium. Poſt Conſtantinum, Eccleſiæ locupletatæ ſunt pluribus latifundiis, liberalitate fidelium. Quarto demum ſeculo, inter ordinarios Cleri reditus numerabantur fructus ex agris & poſſeſſionibus Eccleſiæ collecti.

II. Quoniam verò agri illi maximam habebant inuidiam, plebem eorum curam in ſe ſuſcipere rogabat Auguſtinus, vitandæ inuidiæ. Verùm id obtinere non potuit à laicis, vt docet Poſſidius.

III. Eandem ob cauſam, & ne ſuſpitioni auaritiæ paterent Epiſcopi, quibus bonorum Eccleſiaſticorum cura incumbebat, Concilium Chalcedonenſe ſtatuit, vt in vnaquaque Eccleſia Cathedrali Oeconomus inſtitueretur, è Clero illius Eccleſiæ eligendus. quæ inſtitutio, legibus quoque Principum confirmata eſt.

IV. Eam renouarunt Concilia Hiſpaniæ: quam in vſum reuocauit Gregorius Magnus. Septima Synodus Oecumenica edicit, vt ſi Epiſcopus fuerit negligens in inſtituendo Oeconomo, negligentiam ejus ſuppleat Metropolitanus. quod & à Patriarcha fieri jubetur, quoad Eccleſias Metropolitanas. Ætate Zonaræ, hæc inſtitutio non obſeruabatur in Oriente.

V. Oeconomus ergo bona Eccleſiæ adminiſtrabat, viuente Epiſcopo, itémque poſt mortem ejus, ex præſcripto Concilij Chalcedonenſis, quo jubetur vt bona Eccleſiæ vacantis futuro Antiſtiti conſeruentur ab Oeconomo. Explicatur Canon Chalcedonenſis.

VI. Propria Epiſcopi bona pertinent ad eos quos ipſe heredes ſuos teſtamento eſſe juſſerit. quod probatur variis auctoritatibus. Si verò deceſſerit inteſtatus; tum propinquos ejus heredes eſſe oportet, ſecundum Canonem Apoſtolicum, itémque Antiochenum. quod Balſamoni quoque placitum.

VII. Eadem eſt ſententia canonis XXII. Synodi Chalcedonenſis; qui explicatur. Notatus Innocentius II. Papa, qui ſenſum hujus canonis non cepit.

VIII. Notati etiam Zonaras & Balſamo, qui prorſus malè ceperunt ſenſum ejuſdem canonis Chalcedonenſis.

IX. Bona Epiſcopi, ex reditibus Eccleſiæ comparata, pertinent ad Eccleſiam, ex canone XXIV. Antiocheno. Vniuerſa Epiſcoporum morientium bona in ſuos vſus vertebant Metropolitani in Oriente. quam conſuetudinem ſuſtulit Concilium Trullanum.

X. In Occidente quoque, Clerici interuertere tentabant bona mobilia Epiſcopi mortui. Vetitum id à Concilio Ilerdenſi. Idipſum, quoad laicos, prohibuerunt Vrbanus II. & Innocentius II.

XI. Antiqua Concilia Gallicana decreuerunt bona Eccleſiarum vacantium, ac ſpolia Epiſcoporum decedentium ſeruari debere, expendenda in vtilitatem Eccleſiæ, & pro futuro ſucceſſore. Poteſtates peruadere cœperunt res Eccleſiæ, poſt mortem Epiſcoporum, paulò ante Concilium Troſleianum.

ADDITIO.] Bona morientium Epiſcoporum à laicis diripi prohibuerant Vrbanus II. & Innocentius II. itémque Calliſtus II. Referuntur canones Concilij Toloſani ſub Calliſto habiti, antehac non editi. Raimundus Comes Barcinonenſis pollicitus eſt, ſe deinceps non inuaſurum bona Epiſcoporum prouinciæ Taraconenſis. Exemplum illud ſequuta eſt Ermengardis Vicecomitiſſa Narbonenſis; laudata ob hoc ab Hadriano IV. Papa. Attamen in Gallia Narbonenſi perſeuerabat ea conſuetudo æuo Gregorij IX. & Innocentij IV.

I. VETVS Eccleſia nullis aliis reditibus ad ſuppeditandas expenſas alendis Epiſcopis & Clericis, ſiue etiam pro juuanda inopum paupertate neceſſarias fruebatur, præter Oblationes fidelium: quæ, vt adnotauit Irenæus, eò vſque aſſurgebant, vt decimam redituum

partem egrederentur; quò manifeſtum omnibus eſſet charitatem Chriſtianorum longè eſſe ſupra Iudæorum pietatem. At poſtquàm Conſtantinus Magnus Imperator Chriſtianis fecit poteſtatem relinquendi quandam bonorum ſuorum partem Clero, quem lex vocat *ſanctiſſimum Concilium*; tum liberalitate fidelium locupletatæ ſunt Eccleſiæ pluribus latifundijs. Præterea Epiſcopi ex pecunia publica augebant patrimonia Eccleſiarum; metuentes videlicet, ne refrigeſcente paulatim charitate Chriſtianorum, pauperum tandem nulla cura eſſet; quemadmodum adnotauit Chryſoſtomus, qui plebis crudelitatem acriter exagitat, quòd parſimoniâ ſuâ Epiſcopos adegiſſet ad curam rerum ſecularium. Itaque quarto ſeculo, inter ordinarios Cleri reditus numerabantur fructus ex agris & latifundijs Eccleſiæ collecti, vt patet ex canone xxv. Concilij Antiocheni; quo ſtatuitur, vt ij prouentus ex decreto Epiſcopi, & ex ſententia Preſbyterorum & Diaconorum, impenderentur ad alendum Epiſcopum & Clerum, & ad iuuandos pauperes.

Vnuſquiſque ſanctiſſimo venerabilique Concilio diſcedens bonorum quod optauit poſſit relinquere.

Chryſoſtomus hom 86 in Matth hom 21. in 1 Cor. & hom. 37 ad populum Antioch.

II. Secundùm hanc inſtitutionem, legimus apud Poſſidium in vita Auguſtini cap. xxii. Epiſcopum illum Hipponenſem pauperibus erogare ſolitum aliquid ex reditibus patrimoniorum Eccleſiæ, vel ex oblationibus fidelium. Quoniam verò agri illi Eccleſiæ maximam habebant inuidiam, & ob id Clerici acerbè traducebantur maleuolorum quorundam linguis & ſermonibus; huic malo mederi cupiens Auguſtinus, plebem horum latifundiorum curam in ſe ſuſcipere rogabat, vt ea ratione Clerici ab ea adminiſtratione liberarentur, quò viuere deinceps cogerentur ex ſolis oblationibus Chriſtianorum. Verùm id obtinere non potuit à laïcis. *Pauperibus erogabat*, inquit Poſſidius, *vel ex reditibus poſſeſſionum Eccleſiæ, vel etiam ex oblationibus fidelium. Et dum fortè, vt aſſolet, de poſſeſſionibus ipſis inuidia Clericis fieret, alloquebatur plebem Dei, malle ſe ex collationibus plebis Dei viuere, quàm illarum poſſeſſionum curam vel gubernationem pati. — Sed nunquam id laici ſuſcipere voluerunt.* Idem conatus infeliciter quoque ceſſit magno illi viro Ioanni Chryſoſtomo Epiſcopo Conſtantinopolitano: qui vt adminiſtrationem patrimonij Eccleſiaſtici à ſe remoueret, populum Conſtantinopolitanum orabat eam curam ſuſcipere. *Quare rogo, & obſecro*, inquit ille in Homilia LXXXVI. in Matthæum, *aream & torcular veſtram deuotionem fieri. Sic enim & pauperes facilius alentur, & Deus glorificabitur.*

III. Enimvero quoniam neceſſaria erat cura extraordinaria in recipiendis & expendendis reditibus vniuerſæ diœceſeos, ac præterea ne hinc aduersùs Epiſcopum oriri poſſet ſuſpicio auaritiæ, vel fortean is dilapidaſſe crederetur pecuniam publicam; canone xxvi. Concilij Chalcedonenſis ſtatutum eſt, vt in vnaquaque Eccleſia Epiſcopali Oeconomus inſtitueretur, è Clero illius Eccleſiæ eligendus. Id poſtea confirmatum eſt ab Imperatoribus; quorum leges extant in Nomocanone Photij Tit. x. cap. I. & in Codice Iuſtiniani. Iubent enim Principes, vt Epiſcopi miniſtros huiuſcemodi conſtituant; ac nonnulla ſtatuunt obſeruanda circa eorum adminiſtrationem, tum pro referendis rationibus.

IV. Concilium Hiſpalenſe II. & Toletanum IV. renouarunt conſtitutionem Concilij Chalcedonenſis. In vſum autem eam reuocans Gregorius Magnus, quendam Epiſcopum compelli iubet ad inſtituendum Oeconomum. Synodus verò Nicæna ſecunda, quæ eſt Septima Oecumenica, iubet in canone xi. vt ſi Epiſcopus quiſpiam negligat inſtituere Oeconomum, Metropolitanus illius ſuppleat hanc negligentiam. quod & ipſum obſeruari à Patriarcha iubet quoad Eccleſias Metropolitanas, ſi negligentia ſimilis fuerit in Metropolitanis. At Zonaras adnotat in commentario ad hunc canonem, inſtitutionem illam in vſu non fuiſſe ætate ſua apud Eccleſiam Orientalem; quemadmodum in Occidente quoque omiſſa eſt, poſtquàm bona Eccleſiarum inter Epiſcopos & Capitula fuere diuiſa.

Concil. Hiſpal. II. c. 9. Tolet. IV. c. 47. Gregor I lib. 2. ep. 22. & lib. 9. ep. 66.

V. Non ſolùm autem diœceſeos bona viuente Epiſcopo adminiſtrabat Oeconomus, ſed etiam poſtquàm is abierat è vita. Nam in eo caſu Concilium Chalcedonenſe præcipit canone xxv. vt reditus Eccleſiæ viduatæ conſeruentur integri apud Oeconomum: τὴν μέν τοι πρόσοδον τῆς χηρευούσης ἐκκλησίας σώας παρὰ τῷ οἰκονόμῳ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας φυλάττεσθαι. Hunc canonem ex verſione Dionyſij Exigui refert Gratianus Diſt. LXXV. his verbis: *Reditus verò viduatæ Eccleſiæ integros reſeruari apud Oeconomum eiuſdem Eccleſiæ.* Sed ex eo capite laborat hic canon, quòd non doceat præcisè quam-

nam ob caoſam reditus illi conſeruandi ſint ab Oeconomo : quam tamen colligere licet ex canone ſecundo Concilij Valentini, in quo ſtatuitur vt Metropolitanus Oeconomum inſtituat in Eccleſia vacante, qui & redituum adminiſtrationem ſuſcipiat, & ſumptus ſuppeditet Clericis Eccleſiæ; ea tamen lege, vt rationem eorum redituum futuro Epiſcopo reddere teneatur. *Vt ſede Epiſcopali vacante*, inquit canon, *Metropolitanus ex ea Oeconomum deputaret; qui Clericis ſtipendia diſpenſaret, & bona adminiſtraret, futuro Epiſcopo rationem redditurus.* Eadem ratione, & quidem apertiùs, canonem xxv. Chalcedonenſem explicat Zonaras in ſuis commentarijs. Ait enim, ſi fortè contingat ordinationem Epiſcopi differri per trimeſtre aut etiam longius ſpatium temporis, tum futuro Epiſcopo ſeruandos eſſe reditus apud Oeconomum, qui impendia neceſſaria præſtabit, onera Epiſcopatus ſuſtinebit, reliquum verò ſeruabit. ὁ πρόσοδος φυλάττεσθαι ὀφείλει τῷ χειροτονηθησομένῳ ἐπισκόπῳ, παρὰ τῷ οἰκονόμῳ ἐκκλησίας, ποιοῦντος τὰς ἀναγκαίας ἐξόδους τῆς ἐπισκοπῆς, τὰ δὲ περιττεύοντα ἴσως φυλάττοντος.

Zonaras in can. 25. Conc. Chalced.

VI. Præter fructus verò qui ſede vacante colliguntur, aliud quoque bonorum genus eſt, quæ in controuerſiam deducuntur poſt obitum Epiſcopi; bona nimirum ejus, ſiue ea mobilia ſint, ſiue immobilia. Cui difficultati prouiſum eſt in canone xxiv. Concilij Antiocheni, juxta Canones Apoſtolicos. Nam diſtinguens hic canon bona propria Epiſcopi ab ijs quæ ex reditibus Eccleſiæ profecta erant, præcipit vt ſumma penes Epiſcopum libertas ſit heredes eorum bonorum teſtamento ſcribendi in quorum poſſeſſione fuerat ante ordinationem, ſiue etiam eorum quæ dein ad eum donatione, ſucceſſione, aut emptione peruenerint; modò ne nomen aut reditus Eccleſiæ ad eam emptionem inſumpti fuerint. quod & leges etiam Imperatorum ſanciuere, ac præterea Concilium Agathenſe canone xxxiii. & Toletanum viii. canone iv. At ſi Epiſcopus moriatur inteſtatus; tum propinquos ejus heredes eſſe oportet, ſecundùm canonem Apoſtolicum, itémque Antiochenum. Quod Theodoro quoque Balſamoni placitum; cujus ea ſunt verba in commentario ad canonem xxii. Concilij Chalcedonenſis: ἀποσχεσθῆς δὲ γνωσθείσης, ἐὰν ἀδιάθετος ὁ ἐπίσκοπος τελευτήσει, νομίζω ὅτι κατὰ νόμους ὑπὸ τῶν ἐξ ἀδιαθέτου καλουμένων συγγενῶν αὐτοῦ κληρονομηθήσεται.

VII. Addam verò, videri prorsùs eam eſſe veram mentem canonis xxii. Concilij Chalcedonenſis: in quo prohibetur, ne, poſt deceſſum Epiſcopi, Clerici inuadant bona quæ propria erant Epiſcopi, id eſt, in detrimentum heredum aut propinquorum ipſius Epiſcopi. Docet præterea canon ille, reditus Eccleſiæ ſeruandos eſſe in vſus Eccleſiæ, non autem à Clericis vertendos in propria commoda. Quæ explicatio confirmatur auctoritate horum verborum Latinæ verſionis: *ſicuti præcedentibus regulis conſtitutum habetur.* Nam ſuperiorum Conciliorum canones diſcrimen adhibuerunt inter propria Epiſcopi bona, quæ ad propinquos ejus pertinere decernunt, & bona Eccleſiaſtica, quæ cedere debent in vtilitatem Eccleſiæ. Quare integrum & perfectum hujus Chalcedonenſis canonis ſenſum non cepit Innocentius II. in Concilio Lateranenſi: qui exiſtimat eam legem, quæ peruadi Epiſcopi mortui bona vetat, capiendam tantùm eſſe de bonis quæ ad Eccleſiam & futurum Epiſcopum pertinere debent.

VIII. Inutile porrò non erit heic per tranſennam adnotare, peſſimam eſſe lectionem à Zonara & Balſamone adductam in ſuis commentarijs ad canonem hunc xxii. Chalcedonenſem, eámque aduerſari ei quæ extat in editionibus Græcis, quam ſecutus eſt Dionyſius Exiguus: καθὼς καὶ τοῖς παραλαμβάνουσιν ἀπηγόρευται. quod illi explicant de Clericis ſiue Metropolitanis qui ſuſceperunt cuſtodiam bonorum mobilium Epiſcopi defuncti. Eam autem interpretationem hauſerunt ex canone xxxv. Sextæ Synodi: quæ tamen Chalcedonenſi poſterior eſt & abuſum nouiter emergentem emendat, cui nulla ſuperiorum Synodorum prouiderat. Vnde ſequitur eam Patribus Chalcedonenſibus mentem eſſe non potuiſſe, vt abuſum illum abolere cogitauerint, qui nondum fuerat vſurpatus.

IX. Ceterùm quoad bona Epiſcopi, ex reditibus Eccleſiæ comparata, Concilium Antiochenum in eodem canone xxiv. apertè pronuntiat, ea pertinere ad Eccleſiam: τὰ μέν τοι τῆς ἐκκλησίας, αὐτῇ φυλάττεσθαι. Metropolitanorum nihilominus auaritia peſſimam quandam conſuetudinem inuexerat in Orientem. Nam prætextu curæ quæ eis incumbebat in

procuranda electinne Epiſcopi in ſede vacanre, inuadebant booa propria decedẽtis Epiſcopi arque eriam ea quæ ad Eccleſiam ejus perrinebant, eáque vertebant in ſuos vſus. Id ſeuerè prohibuit Synodus in Trullo canone xxxv. quo decernitur vt ea bona à Clero illius ciuitatis conſeruenrur, vſque ad ordinationem futuri Epiſcopi; vel certè ſi Clerici illic nulli forent, ea Metropolitanum jubet ſeruare ſucceſſori.

X. In Occidente quoque, Clerici interuerrere renrabanr bona mobilia Epiſcopi mortui. Quod fieri deinceps vetuit Concilium Illerdẽſe canone xvi. io quo decernitur vt *omnia vſque ad tempus ſubſtituendi Pontificis conſeruentur his qui in domo inueniuntur, Clericis conſuetam alimoniam miniſtrando.* Idipſum quoad laïcos, qui bona mobilia decedentium Epiſcoporum inuadebant, prohibuit Vrbanus II. in Concilio Claromontenſi anno M. XCV. itémque Innocenrius II. in Concilio Lateranenſi anno M. C. XXXIX. quorum decrera adfert Gratianus 12. q. 2.

Cap. hæc. 12. q. 2.

XI. Ideo autem antiquas regulas canonicas adducere heic placnit, vt omoes intelligerent reditus patrimoniorum Eccleſiæ vacantis, ac ſpolia Epiſcoporum decedentium, nunquam pertinuiſſe ad Principes; quinimò vniuerſa hæc emolumenta ſeruari debuiſſe expendenda io vtilitarem Eccleſiæ, & pro futnro ſucceſſore. Quod adeo placuit vetuſtis illis Epiſcopis Gallicanis, vt jus illud in canonibus eorum fuerit conſtitutum, in Concilio nempe Reienſi habito anno 439. canone v. in Francofordienſi anoo 794. can. XLI. in Pootigonenſi anno 876. can. XIV. & io Troſleïano anno 909. can. XIV. ex quo colligere licet, cum cœpiſſe inualeſcere vſum illum occupandi ſpolia Epiſcoporum: *Quia inter noſtrates hic peſſimus inoleuit mos, vt defuncto Eccleſiæ Epiſcopo, mox à quibuſcunque potentioribus peruadantur res Eccleſiaſticæ.*

ADDITIO
STEPHANI BALVZII.

[Pessimam illam conſuetudinem, qua receptum vbique in Occidente erat vt bona morientium Epiſcoporum diriperentur à laicis, coërcitam eſſe ab Vrbano II. & ab Innocentio II. rectè adnotat Illuſtriſſimus Archiepiſcopus. Et Vrbani quidem Decretum, in Synodo Claromontana factum, a nobis editum eſt ſuprà in Additione ad cap. XXXI. lib. VI. ex veteri cod. MS. monaſterij Anianenſis. Poſt Vrbanum, & ante Innocentij tempora, Calliſtus II. idem ſtatuit anno M. C. XIX. in Concilio Toloſano; vt teſtatur Bernardus Guidonis Epiſcopus Lodouenſis, his verbis à Catello relatis in libro v. Memoriarum Hiſtoriæ Occitanicæ pag. 877. *Primitia quoque, & decima, oblationes, & bona cetera deficientis Epiſcopi & Clericorum fuerunt Principibus & quibuſcunque laicis ſub pœna ſacrilegij interdicta.* Sed extant in eodem codice Anianenſi canones Synodi illius à Calliſto II. in Cathedrali Eccleſia ſancti Stephani celebratæ; quos, cùm nondum editi fuerint, heic addere viſum eſt, quo major ſit hujus inſtitutionis auctoritas.

CONCILIVM TOLOSANVM

HABITVM ANNO M. C. XIX.

Ex veteri codice MS. Monaſterij Anianenſis in diœceſi Monſpelienſi.

ANNO ab Iocarnatione Domini M. C. XIX. octauo Idus Innij, præſidente venerabili Calixto Papa II. anno Pontificatuſ ſui primo, in Concilio Toloſano, vnà cum Cardinalibus, Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus Prouinciæ, Gotiæ, Gaſconiæ, Hiſpaniæ, & Citerioris Britanniæ, hæc ſunt capitula recitata, & aſſenſu totius Concilij confirmata.

I. Sanctorum Patrum veſtigijs inſiſtentes, ordinari quemquam per pecuniam in Eccleſia Dei, vel promoueri, auctoritate Sedis Apoſtolicæ omoibus modis prohibemus. Si quis autem ſic ordinationem vel promotionem acquiſiuerit, acquiſita prorsùs careat dignitate.

II. Nullus etiam in Præpoſitum, nullus in Archipreſbyterum, nullus in Decanum, niſi Preſbyter, nullns in Archidiacooum, niſi Diaconus, ordinetur.

III. Porrò eos, qui religionis ſpeciem ſimulantes, Dominici Corporis & Sanguinis Sacramentum, Baptiſma puerorum, Sacerdotium, & ceteros Eccleſiaſticos ordines, & legitimarum damnant fœdera nuptiarum, tanquam hæreticos ab Eccleſia Dei pellimus, & damnamus, & per poteſtates exteras coërceri præcipimus. Defenſores quoque ipſorũ eodẽ damnationis vinculo, donec reſipuerint, innodamns.

IV. Primitias, decimas, oblationes, & cimiteria, domos etiam, & booa cetera deficientis Epiſcopi & Clericorum à Principibus vel quibuſlibet laïcis diripi & teoeri

teneri penitùs interdicimus. Qui verò pertinaciter iſta præſumpſerint, ab Eccleſiæ liminibus tanquam ſacrilegi arceantur.

V. Liberos homines, Clericos, ſeu laïcos, nulla omnino Eccleſiaſtica ſecularíſue perſona vinculo ſeruitutis addicat.

VI. Nullus Clericorum pro Eccleſiaſticis Beneficiis ſeruire laïcis compellatur.

VII. Quartam decimarum & oblationum partem ad Epiſcopum pertinentem nullus auferre præſumat.

VIII. Nullus Epiſcopus, nullus Preſbyter, nullus omnino de Clero Eccleſiaſticas dignitates & Beneficia cuilibet, quaſi jure hereditario, derelinquat.

IX. Illud etiam adjicientes præcipimus, vt pro ſacri olei, & chriſmatis, & ſepulturæ acceptione nullum venditionis pretium exigatur.

X. Si quis Eccleſiaſticæ militiæ titulo inſignitus, monachus, vel Canonicus, aut etiam quilibet Clericus, primam fidem irritam faciens, retrorſum abierit, aut tanquam laïcus comam barbámque nutrierit, Eccleſiæ communione priuetur, donec præuaricationem ſuam digna ſatisfactione correxerit.

Post habita illa Concilia, Raimundus Comes Barcinonenſis ſcripto pollicitus eſt anno M. C. XXXVII. biennio ante Concilium Lateranenſe Innocentij, ſe deinceps inuaſurum non eſſe bona Epiſcopi Barcinonenſis; quod poſtea porrectum eſt anno M. C. L. ad omnes Cathedrales Eccleſias prouinciæ Taraconenſis, laudabili exemplo. Illod enim pauló pôſt ſecuta eſt religioſiſſima femina Ermengardis Vicecomitiſſa Narbonenſis; quæ ſimilē ſponſionem Petro Narbonenſi Archiepiſcopo fecit anno M. C. LV. confirmatam dein ab Hadriano IV. ſummo Pontifice. Sed præſtat heic deſcribere ipſa eorum Acta, partim ex Chartulario Eccleſiæ Barcinonenſis, partim etiam ex Chartulario Archiepiſcopi Narbonenſis.

Ex Chartulario Eccleſiæ Barcinonenſis.

Priuilegium quod Raimundus Comes Barchinonę & Marchio dedit, promiſit, & vouit Deo & Epiſcopo Barcinonenſi, ſe non emperare de aliquid ſui Epiſcopatus in morte vel vita.

Ad æterni Regis honorem, necnon ad ſanctæ Crucis ſanctæque Eulaliæ Sedis vtilitatem. Ego Raimundus Dei gratia Barchinonenſis Comes & Marchio, æquo animo, ſincero affectu dono, voueo, offero omnipotenti Saluatori noſtro Deo, atque Arnallo Barchinonenſis Sedis Electo, & omni ejuſdem Eccleſiæ Canonicorum venerabili cœtui, quòd ab hodierna die inantea bona Epiſcopi ejuſdem Sedis, aut res quæ poſſeſſioni ejus pertinere videantur, ſiue in vita, ſiue poſt mortem, nullius perſonæ conſilio imparem, nec imparari faciam, neque auferam, neque auferri faciam, nec alicujus occaſionis ingenio defraudem, vel defraudari faciam. Sed deinceps ea ſub tuitione mea recipio; vt ſemper omnia ſub defēſionis meæ auxilio tueantur, & potenter regantur. Adjicio iterum, quòd Arnallo Barchinonenſis Eccleſiæ Electo adjutor ſum & defenſor ad omnem ſui Epiſcopatus honorem habendum, tenendum, & poſſidendum; & quòd omnia ſupraſcripta fideliter impleam; exceptis tantummodo caſtellis in quorum cauſis ſiue ſtabilimentis fuerim neceſſarius. Hoc autem deuotionis meæ propoſitum nullus ſucceſſorū meorum tranſgredi vel violare præſumat; ſed omnis progenies mea hæc in perpetuum fideliter impleat. Quod eſt actum II. Kal. Iulij, anno Dominicæ Incarnationis CXXXVII. poſt milleſimum, Regíſque Francorum junioris primo.

Ex Chartulario Eccleſiæ Barcinonenſis, & ex archiuo Epiſcopi Gerundenſis.

Priuilegium quod Raimundus Comes Barchinonenſis, & Princeps Aragonum, & Marchio, in exercitu Almeriæ promiſit Deo, quòd in morte Epiſcoporum nil raperet vel acciperet de rebus defuncti.

Ad notitiam omnium fidelium volumus peruenire, qualiter ego Raimundus nutu Dei Comes Barchinonenſis, Princeps Aragonum, ac Marchio, dum olim eſſem in procinctu itineris Almeriæ, diuina mihi inſpirante clementia votum voui Domino Deo, atque in manu Domni B. Taraconenſis Archiepiſcopi, aliorúmque Epiſcoporum, videlicet G. Barchinonenſis, B. Gerundenſis, P. Auſonenſis, qui tum ibi aderant, donaui, quòd quandam nefariam conſuetudinem, quæ quondam extiterat in Cathedralibus Eccleſiis noſtri

regiminis, extirparem & abolerem. Erat enim conſuetudo, vt decedentibus Epiſcopis, bona Pontificalia, quæ in palatijs & in caſtris, & in dominicaturis ipſorum inueniebantur, à Bajulis & Vicarijs patris mei & aliorum prædeceſſorum meorum diriperentur & diſtraherentur. Quod quia agnoui alienum eſſe à diuinis legibus & humanis, ſupradictam deteſtabilem conſuetudinem, ſicut tunc verbo deleui, ſic nunc præſenti ſcripto in perpetuum euacuo, & derelinquo, ſicut meliùs ad vtilitatem & dignitatem ipſarum ſedium intelligi poteſt, ita videlicet quòd nec ego, nec vllus de filijs vel ſucceſſoribus meis, nec aliquis viuens per noſtram vocem, in Cathedralibus Eccleſijs & in earum caſtris & dominicaturis hoc deinceps poſſit exigere, expetere, vel habere. Sed omnia, quæcunque tam in pane, quàm in vino, pecoribus, & pecudibus, & omnibus domorum vtenſilibus, omnibúſque ad jus ipſorum Epiſcopatuum pertinentibus à decedentibus Epiſcopis fuerint congregata, cum omni integritate ſucceſſoribus Epiſcopis tradantur profutura. Hanc diffinitionem & euacuationem facio propter amorem Dei & remedium animæ meæ & parentum meorum, & vt Omnipotens in hoc & in futuro ſeculo mihi indulgeat. Hoc decretum noſtræ diffinitionis & euacuationis ſi quis infringere tentauerit, niſi reſipuerit & ſatisfecerit, iram Dei omnipotentis incurrat. Quod eſt actum VIII. Idus Auguſti, anno Dominicæ incarnationis M. C. L. apud Gerundam, in anno regni Ludouici Iunioris XIV.

Ex Chartulario Archiepiſcopi Narbonenſis.

In nomine Domini Ieſu. Anno ab incarnatione ejus M. C. LV. Notum ſit omnibus ad quorum auditum iſta deuenerint, quòd ego Ermengardis Narbonenſis Vicecomitiſſa recognoſcens injuriam quam parentes mei & ego in poſſidendis honoribus & bonis diripiendis decedentium Archiepiſcoporum Narbonenſis Eccleſiæ huc vſque perperam fecimus, juſtitiæ inſtinctu, & pietatis intuitu, pro remedio animæ meæ & parentum meorum, per bonam fidem, & ſine malo ingenio, ſoluo, guirpiſco, derelinquo, & cum hac charta omnino deſanparo Domino Deo & beatis martyribus Iuſto & Paſtori, & tibi Petro Narbonenſi Archiepiſcopo, & ſucceſſoribus tuis in perpetuum, quicquid videlicet rapere vel aliqua occaſione accipere ſolebam ego ſeu aliquis pro me Narbonæ, ſiue in alio aliquo loco, in honore aut in bonis decedentium Archiepiſcoporum perceptis vel percipiendis. Hæc, inquam, omnia ego jamdicta Ermengardis Narbonenſis Vicecomitiſſa per me & per heredes meos ſoluo, atque omnimodo Narbonenſi Eccleſiæ in pace derelinquo: ita quòd nunquam ampliùs liceat mihi ſiue heredibus meis per ſe vel per alios in toto honore & in ceteris rebus ad prælibatam Eccleſiam pertinentibus, ad læſionem ipſius Eccleſiæ vlla occaſione aliquid accipere. Ceterùm ſi aliquis Narbonæ, ſiue apud Cruſcadas, in quibus locis ego defuncto Archiepiſcopo hanc injuriam exercere ſolebam, in his quæ ad Archiepiſcopum pertinent, ſiue ſint honores, ſiue ſint fructus percepti vel percipiendi, aut aliqua alia res, occaſione defuncti Archiepiſcopi aliquid amparauerit vel abſtulerit, ego Ermengardis jamdicta Vicecomitiſſa ad id quod in jamdictis locis ablatum eſſet recuperandum bona fide & ſine enganno ſupradictam Eccleſiam juuarem & defenderem. Hac igitur ratione ego Petrus ſuprà memoratus Narbonenſis Eccleſiæ Archiepiſcopus pro hac diffinitione & ſuprascriptæ injuriæ remiſſione, conſilio Aldeberti Nemauſenſis, Petri Lodouenſis, Artaldi Elenenſis Epiſcoporum, & Bertrandi Abbatis Sancti Ægidij, & Poncij & Rotguerij Narbonenſium Archidiaconorum, dedi tibi præfatæ Ermengardi Narbonenſi Vicecomitiſſæ duo millia ſolidos Melgorienſis monetæ. Prætcrea ego Ermengardis Narbonenſis Vicecomitiſſa recognoſco me juraſſe cum charta de ſacramentali tibi Petro memorato Archiepiſcopo hæc omnia ſicut ſuperiùs ſcripta ſunt me obſeruaturam; & mando atque obligo heredes meos in perpetuum, vt hoc idem ſacramentum ſemper Archiepiſcopo, ſicut in charta de ſacramentali ſcriptum eſt, faciant. Factum eſt autem hoc apud Montempeſſulanum, menſe Ianuarij, XVIII. Kal. Februarij, die Sabbati, ſub Lodoïco Francorum Rege de ſancto Iacobo redeunte, in præſentia Petri Lodouenſis Epiſcopi, & Artaldi Elenenſis Epiſcopi, & Poncij & Rotguerij Narbonenſium Archidiaconorum &c.

Ex Chanbalario Archiepiſcopi Narbonenſis.

ADRIANVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, venerabili fratri Berengario Archiepiſcopo, & dilectis filijs Archidiaconibus, & vniuerſo Clero Narbonenſi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Quoniam Apoſtolicæ Sedis curam Deo, prout ipſi placuit, diſponente ſuſcepimus, quieti & paci vniuerſarum Eccleſiarum ſollicita nos conuenit attentione proſpicere, & quæ pro earum tranquillitate acta viderimus, auctoritate Apoſtolica confirmare; ita vt quæ ſemel ad honorem Dei, decorem domus ejus, & ſalutem fidelium fuerint conſtituta, nulla diuturnitate temporis in obliuionem neglectúmque deueniant, nulláque machinatione prauorum à ſua valeant ſtabilitate moueri. Dilecta verò in Chriſto filia noſtra nobilis mulier Ermengardis Narbonæ domina prauam quandam conſuetudinem, quæ contra Deum & Eccleſiam veſtram antiquitus inoleuerat, diuinæ legis amore, ac tuæ, frater Archiepiſcope, dilectionis intuitu, abolere deſiderans, ad remiſſionem peccatorum ſuorum inſtituir, vt te vel tuorum ſucceſſorum quolibet obeunte, nullus Princeps, nullus Caſtellanus, nulla omnino ſecularis perſona, Epiſcopalia bona iouadere, diminuere, aut perturbare præſumat; ſed omnia futuro Aotiſtiti incoocuſſa & integra conſeruenrur. Ejus itaque nos pium comprobantes affectum, & renuntiationem ipſius ratam babenres, eam auctoritate Apoſtolica confirmamus, & firmam & illibatam perpetuis temporibus decernimus permanere. Archiepiſcopo itaque, quicunque pro tempore fuerit, decedente, nec terræ Princeps, nec Caſtellanus aliquis, ſiue Miles, nec ſecularis aliqua laïcáue perſona, ſub obtentu alicujus conſuetudinis, Narbonenſis Eccleſiæ bona diripere, vel direpta audeat retinere. Si quis autem attentare præſumpſerit, & infra XL. dies præſumptionem ſuam ſatisfactione coogrua non correxerit, indignationem omnipoteotis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus incurrat, & tanquam ſacrilegus fidelium communione priuatum & vinculo ſe nouerit excommunicationis adſtrictum; & à nemine, ſine licentia Romani Pontificis aut Legati ex ejus latere deſtinati, poſſit abſolui. Data Laterani V. Idus Decembris.

Attamen peſſima illa conſuetudo non adeo abolita fuit in Gallia Narbonenſi, tametſi illic ſub pœna ſacrilegij prohibita fuerit à Calliſto II. & Hadriano IV. ſummis Pontificibus, vt noo & Gregorij IX. æuo perſeuerauerit. Extant enim in archiuo Archiepiſcopi Narbonenſis literæ illius Pontificis ad Archiepiſcopum Narbonenſem, & ad Epiſcopos Magalonenſem & Helenenſem, quibus acerbè exagitat morem illum, & inuaſoribus bonorum Epiſcopalium pœnam excommunicationis intentat. Paritum eſt fortaſſis præcepto Gregorij. Sed dein alio titulo hunc morem retinere conati ſunt laici, prætextu videlicet conſeruationis bonorum Eccleſiæ, donec ſucceſſor Epiſcopus fuerit ordinatus; vt conſtat ex epiſtola Innocentij IV. ad Archiepiſcopum Narbonenſem & Epiſcopum Helenenſem, quæ extat in eodem archiuo. Vtramque epiſtolam heic ſubjicere viſum eſt; cùm præſertim ſpectent ad materiam Regalium, de qua agitur in hoc libro.

GREGORIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiſcopo Narbonenſi, & Magalonenſi & Elenenſi Epiſcopis, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Ad audientiam noſtram fama referente peruenir, quòd Scoeſcalli & Baliui Cariſſimi in Chriſto filij noſtri Illuſtris Regis Fraociæ in Narbonenſi prouincia conſtituti, decedentibus Eccleſiarum Prælatis in eadem prouincia, caſtra, villas, & alia bona Eccleſiarum vacantium contra juris debitum vſurpare, ac id de oouo in Eccleſiarum juribus attentare præſumunt quod nullo tempore à prædeceſſoribus ipſius Regis vel alijs occaſione Regalium vel alia extitit attentatum. Vnde ipſis noſtris dedimus literis in mandatis, vt à prædictorum exceſſuum præſnmptione omnioo deſiſtant. Ideóque fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus ſi dicti Seneſcalli & Baliui mandatum noſtrum neglexerint adimplere, vos eos ab hujuſmodi præſumptione ceſſare monitione præmiſſa per cenſuram Eccleſiaſticam appellarione remota cogatis. Proniſo ne in terram dicti Regis excommunicationis vel interdicti ſententiam proferatis, niſi ſuper hoc à nobis mandatum receperitis ſpeciale. Quòd ſi non omnes ijs exequendis potueritis intereſſe, duo veſtrum ea nihilominus exequantur. Datum Laterani XVII. Kal.

Xx ij

Aprilis, Pontificatus noſtri anno vndecimo.

INNOCENTIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiſcopo Narbonenſi, & Epiſcopo Elnenſi, ſalutem & Apoſtolicam benedictionem. Ad aures noſtras Eccleſiæ Gallicanæ querela perferente peruenit, quòd nonnulli regni Francorum Barones, Balliui, Præpoſiti, ac eorum & aliorum Nobilium ejuſdem regni Officiales, eandem Eccleſiam contra libertatem ipſius grauiter comprimentes, aliquando per ſe, aliquando ad mandatum dominorum ſeu majorum ſuorum, & interdum motu proprio, res & bona Eccleſiarum, hominum earundem, & Eccleſiaſticarum perſonarum capiunt, & interdum capi faciunt per eos qui ſuas contra ipſas Eccleſias vel perſonas exercent actiones, vt per aduerſarios grauiùs infeſtentur, & capta, vt ſic ab ipſis aliquid extorqueant, detinent pro ſuæ arbitrio voluntatis. Eorum autem aliqui jus talia faciendi ſibi ex eo vendicare nituntur, quòd cùm Eccleſiæ vel perſonæ Eccleſiaſticæ ſub eorum cuſtodia ſiue aduocatione conſiſtant, ex frequenti exercitio hujuſmodi captionis ſe fore in poſſeſſione juriſdictionis hujuſmodi exercendæ, per ipſos in Eccleſias, vel perſonas Eccleſiaſticas, homines & res ipſarum, licèt peccandi diuturnitas non jus eis ſed damnationem afferat, & in ſubuerſionem priuilegij ordinis Clericorum talis actus frequentia in conſuetudinem conualeſcere nequeat, aſſeuerant. Habebat inſuper Eccleſiæ præfatæ querela, quòd vacantibus interdum Eccleſijs ſeu Monaſterijs regni prædicti, ſi ſuper prouiſione ipſorum duratura diſcordia oriatur, ijdem Barones & alij Barones prætextu guardiæ ſeu aduocationis ad bonorum temporalium eorundem cuſtodiam diſſipatores & conſumptores deputant, non cuſtodes, in enormem Eccleſiarum & Monaſteriorum ſæpius læſionem. Feruntur etiam quidam eſſe Balliui, Præpoſiti, & Officiales eorum, qui multò cariùs ſolito ſua emunt officia, ſpem damnabilis lucri ponentes in ſeruitijs ſeu exactionibus quæ ab Eccleſijs, hominibus earum, & perſonis Eccleſiaſticis extorquent quodammodo violenter, dum ratione guardiæ ſeu aduocationis hujuſmodi eorum nomine, à quibus hujuſmodi emunt officia, Eccleſiaſtica bona capiunt, vel capi mandant aliquando eo tempore agriculturæ videlicet, meſſium, ac vindemiarum, quo eiſdem majora damna noſcuntur, etſi vexationem ſuam ab ipſis redimant, imminere. Super quibus præfata Eccleſia Apoſtolicum petijt remedium adhiberi. Quocirca fraternitati veſtræ per Apoſtolica ſcripta mandamus, quatinus præfatos Barones, Balliuos, Præpoſitos, Officiales, & alios Narbonenſis prouinciæ, quotiens opus fuerit, vt ab hujuſmodi Eccleſiarum & Eccleſiaſticarum perſonarum grauaminibus conquieſcant, attentè monere, ac efficaciter inducere ſtudeatis: & ſi ad monita fuerint pertinaces, ipſos ſuper ijs per excommunicationem in perſonas & interdictum in terras eorum, appellatione remota, veritate per vos vel per alios cognita, compeſcatis. Non obſtante ſi eiſdem à Sede Apoſtolica ſit indultum, quòd excommunicari nequeant, vel eorum terræ Eccleſiaſtico ſubjici interdicto abſque ſpeciali Sedis ejuſdem mandato, plenam vel expreſſam ſeu de verbo ad verbum faciente de indulto hujuſmodi mentionem, ſiue Conſtitutione de duabus dietis edita in Concilio generali, aut ſtatuto Concilij Logdunenſis de aliquibus per generalem clauſulam quidam alij, vltra tres vel quatuor auctoritate literarum noſtrarum in judicium non trahendis. Nam cùm priuilegia mereantur amittere abuſores eiſdem, Eccleſiaſticæ immunitatis euerſoribus, quò minùs diſciplinalis diſciplinæ meritos patiantur aculeos, nulla volumus priuilegia vel indulgentias ſeu Cõſtitutionis beneficia ſuffragari. Quòd ſi non ambo ijs exequendis potueritis vel nolueritis intereſſe, alter veſtrum, non expectato reliquo, ea nihilominus exequatur. Datum Peruſij VIII. Kal. Auguſti, Pontificatus noſtri anno decimo.

CAPVT XIX.

Synopſis.

I. Principibus dein permiſſus eſt vſusfructus redituum Eccleſiæ vacantis. Inquiritur in cauſas hujus innouationis factæ aduersùs Canones. Profectum id ex collatione Feudorum. Explicantur jura feudorum.

II. Primus omnium Clodoueus Rex jura regia contulit Eccleſiis. Beneficus quoque in Eccleſias fuit Rex Pippinus. Prudens Caroli M. conſilium in diſtribuendis feudis in gratiam Epiſcoporum. Affluentia donationum orta eſt ex liberalitate Epiſcoporum; qui de antiquæ pœnitentiæ rigore pro modo liberalitatis remittebant in eorum gratiam qui liberales erant erga Eccleſias.

III. Ius illud Principibus quæſitum in bona Eccleſiaſtica ob conditionem feudorum, auctum deinde fuit ob neceſſitatem Aſſenſus regij in electionibus Epiſcoporum. quæ conſuetudo introducta à Concilio v. Aurelianenſi, vires accepit ab Edicto Clotarij II.

IV. Reges noſtri, in Præceptis ſuis, Epiſcopalem dignitatẽ committebant electis.

V. Hincmarus rectè explicat, quò referenda ſit illa Principum conceſſio. Illam enim intellexit de Aſſenſu regio, & de adminiſtratione facultatum Eccleſiæ, quam Rex committebat electo.

VI. Conceſſio illa bonorum Eccleſiaſticorum, & conſenſus electioni adhibitus, explicantur vocabulis laudandi *&* inueſtiendi *in Decreto Hadriani I. in Synodo Romana facto. quod Decretum eſſe ſuppoſititium affirmant viri eruditiſſimi.*

VII. Refellitur Baronius, qui exiſtimauit leges Capitularium derogare huic Conceſſioni & Inueſtituris. Inueſtituræ feudorum fiebant cum quadam ſolennitate; veluti per feſtucam, per ramos arborum, *& alia ſimilia. Conceſſio verò Epiſcopatus fiebat* per annulum & baculum.

VIII. Sanctus Romanus Rotomagenſis Epiſcopus in Pontificali ſede inſtitutus eſt, poſt acceptum à Clodoueo II. baculum paſtoralem. Probabile eſt ita à ſequentibus Regibus vſurpatum. Idipſum vſurpabatur à Regibus Angliæ.

IX. Gregorius VII. ferre non potuit hunc Inueſtiturarum vſum. Itaque eum prohibuit in variis Conciliis. Primus autem omnium, vt adnotat Vvillelmus Malmeſburienſis, Epiſcopos excommunicauit, ſi Inueſtituram à laicis acciperent per baculum & annulum. Tum laicos etiam excommunicat, ſi eam concedere præſumpſerint.

X. Inquiritur in cauſas hujus prohibitionis.

XI. Spreta tamen hac prohibitione, Principes retinuerunt vſum Inueſtiturarum.

XII. Nam juſſa illa Gregorij efficere non potuerunt, vt Reges antiqua majeſtatis priuilegia aboleri finerent. Ac præterea, repugnabant Epiſcopi huic nouitati. Probatur ex Vvaltramo Epiſcopo Naumburgenſi, illorum temporum ſcriptore.

XIII. Eam prohibitionem renouauit Vrbanus II. laudabili tamen adhibito temperamento inter abruptam peruicaciam & deforme obſequium.

XIV. Explicatum temperamentum illud adductis verbis Iuonis Epiſcopi Carnotenſis. Iuuatur explicatio, ex facto Paſchalis II qui Ludouici Francorum Regis præſidium implorauit aduersùs Henricum V. Imperatorem, Inueſtituras acriter retinentem.

I. ITAQVE permiſſus eſt deinceps Principibus vſusfructus redituum Eccleſiæ vacantis, contrà quàm priſcæ regulæ ſtatuerant; vt in capite ſuperiori diximus. Si quis verò inquirat in cauſas tam magnæ immutationis, is reperiet eam eſſe profectam ex immutatione quæ facta eſt in conditione & qualitate bonorum ab Eccleſia poſſeſſorum. Quemadmodum enim in republica quoddam bonorum genus extat, quod vulgò *Feudum* vocant, incognitum Romano Iuri, ideóque nouis Conſtitutionibus & antiquatum legum diſpoſitioni contrariis inductum; ſic, cùm Eccleſiæ Regum beneficio donatæ fuiſſent bonis hujuſcemodi, neceſſarium prorsùs fuit vt illæ poſſiderent feuda iis conditionibus quas in prima feudorum origine inuexit publica vtilitas. Ergo perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ feuda poſſidebant, per conſequentiam fiebant Vaſſalli Regum, illiſque præſtare tenebantur homagium & juramentum fidelitatis, itémque certum militum numerum, juxta valorem feudorum. Præterea Regi tradere tenentur arces & caſtra quoties id Regis vtilitas poſtulabit. Vnde ſequitur neceſſariò, Regem poſt obitum Epiſcopi, quòd eo caſu feudum vacet, illud ad ſe recipere poſſe, ac retinere, donec nouus Epiſcopus inueſtituram feudi receperit, homagiúmque ac juramentum fidelitatis præſtiterit. Interim tamen Regi competit jus quoddam fruendi reditibus, dum cuſtodia durat.

II. Primus omnium Clodoueus Rex jura regia Eccleſiis manu liberali conceſſit; vt conſtat ex Teſtamento ſancti Remigij, apud Flodoardum. Cujus Flodoard. l. 1. Hiſt. Rem. c. 8

exemplum imitati ſunt Reges primæ ſtirpis. Pippinus quoque, qui ſecundæ ſtirpis auctor fuit, eandem liberalitatem exercuit; exempli cauſa, data Narbonenſi Eccleſiæ medietate Comitatus Narbonenſis, vt apud Catellum teſtatur Carolus Caluus. Beneficus quoque fuit in alias regni ſui Eccleſias, quò conſtaret eum haud minùs curaſſe de augendis bonis Eccleſiarum regni, quàm Romanæ, cui Exarchatum Rauennæ contulerat. At Carolus Magnus, vt obſeruat Willelmus Malmeſburienſis in libro quinto de geſtis Regum Anglorum, præter cauſas pietatis, motus etiam fuit ad diſtribuenda liberali manu bona Eccleſiis ob vtilitatem reipublicæ; exiſtimans nimirum Epiſcopos ſanctiùs obſeruaturos fidem promiſſam, ac præterea, ſi res ita poſtularet, Principem aduersùs rebelles adjuuaturos ope feudorum datorum, & excommunicationum pondere. *Carolus Magnus*, inquit Willelmus Malmeſburienſis, *pro contundenda gentium illarum*, (id eſt, Germanorum) *ferocia, omnes penè terras Eccleſiis contulerat; conſilioſiſſimè perpendens, nolle ſacri ordinis homines tam facilè quàm laicos fidelitatem domini rejicere. Præterea ſi laici rebellarent, illos poſſe excommunicationis authoritate & potentiæ ſeueritate compeſcere.* Poſteriores Reges, deceſſorum exemplo, illuſtria feuda contulerunt Eccleſiis & Monaſteriis: id quod Duces & Comites imitati ſunt, poſtquàm feuda facta fuerunt hereditaria. Sed tum præcipuè ea liberalitas viguit, quando Epiſcopi in eorum gratiam qui liberales erant erga Eccleſias, de rigore antiquæ pœnitentiæ remittebant, pro modo liberalitatis. Quem morem ante hos ſexcentos annos inualuiſſe docet in quadam epiſtola Petrus Damiani Cardinalis: *Cùm à pœnitentibus terram accipimus*, inquit, *juxta menſuram muneris, eis de quantitate pœnitentiæ relaxamus; ſicut ſcriptum eſt: Diuitiæ hominis, redemptio ejus.*

III. Ius illud Principibus quæſitum in bona Eccleſiaſtica, ob conditionem feudorum, auctum deinde fuit ob adjunctionem & concurſum auctoritatis quam Reges Francorum à prima ſtatim eorum ſtirpe poſſederunt, aſſentiendi nimirum electioni Epiſcoporum à Clero & populo factæ, vt dein ordinari poſſent à Metropolitano. Conſuetudo hæc introducta anno 549. canone x. Concilij v. Aurelianenſis, vires poſtea accepit ex Edicto Clotarij II. in Synodo Pariſienſi deliberato anno DC. XV. Statuit enim Clotarius, vt Epiſcopus recens electus à Clero & populo, ſi condigna perſona fuerit, à Metropolitano conſecretur, poſtquàm ita Princeps juſſerit. Ac tamen ſibi reſeruat poteſtatem eligendi, cum conſilio Epiſcoporum & procerum Conſilij regij, eos ex miniſtris aut Clericis Palatinis, quos ad Epiſcopatum promouendos eſſe exiſtimauerit. Sic enim explicanda eſt vltima illa clauſula Edicti: *Si de Palatio eligitur.* En ipſa verba: *Si perſona condigna fuerit, per ordinationem Principis ordinetur. Vel certè ſi de Palatio eligitur, per meritum perſonæ & doctrinæ ordinetur.*

IV. Formulæ Marculphi, itémque antiquæ Formulæ electionum Epiſcopalium, quæ editæ ſunt in Tomo II. Conciliorum Galliæ, continent verba quæ tum in vſu erant quoad electiones & ordinationes Epiſcoporum, magnifica illa quidem pro jure Principum, ſed quæ tandem grauiſſimos motus excitarunt in Eccleſia. Nam Rex in Præcepto ſuo ait, committere ſe dignitatem Epiſcopalem ei qui electus eſt: *Cum conſilio & voluntate Pontificum procerùmque noſtrorum, juxta voluntatem & conſenſum Cleri & plebis ipſius ciuitatis, in ſupradicta vrbe Pontificalem in Dei nomine vobis COMMISIMVS dignitatem.* Tum Clerus ac populus Principem orant, vt eum qui electus eſt, inſtituere dignetur in Epiſcopatu: *Poſtulamus*, inquiunt, *inſtituere dignemini illuſtrem virum.*

V. At Hincmarus Remenſis, Archiepiſcopus, cui diſciplinæ canonicæ nota erant omnia, optimè admodum explicat quò referenda ſit hæc Principis conceſſio. Nam ſi verba ejus paulò accuratiùs expendantur, manifeſtum erit regiam in hac materia auctoritatem ad duo quædam capita porrectam fuiſſe; quorum vnum in eo verſabatur, vt Rex electioni conſenſum ſuum adhiberet, eámque approbaret; aliud verò reſpiciebat facultates & patrimonia Eccleſiæ, quarum rerum adminiſtrationem Rex illi committebat. Hæc enim ſunt verba Hincmari in epiſtola ad Ludouicum III. Francorum

Regem : *Epiſcopi talem eligant*, inquit, *qui & ſanctæ Eccleſiæ vtilis, & regno proficuus, & vobis fidelis ac deuotus cooperator exiſtat ; & conſentientibus Clero & plebe, eum vobis adducant, vt ſecundum miniſterium veſtrum res & facultates Eccleſiæ, quas ad defendendum & tuendum vobis Dominus commendauit, ſuæ diſpoſitioni committatis ; & cum conſenſu ac literis veſtris eum ad Metropolitanum Epiſcopum & Coëpiſcopos ipſius Diœceſeos, qui eum ordinare debent, tranſmittatis.* Ex quibus verbis mirificè probatur id quod paulò antè obſeruabamus ; nimirum quoddam jus nouum in patrimonium Eccleſiaſticum Regibus quæſitum fuiſſe, ob neceſſitatem aſſenſus regij pro ordinatione Epiſcopi electi, & ob naturam bonorum quibus Eccleſia fruebatur.

VI. Conceſſio illa bonorum Eccleſiaſticorum quam Rex faciebat, & conſenſus electioni adhibitus, explicantur vocabulis *laudandi* & *inueſtiendi* in Decreto Papæ Hadriani, quod in ſynodo Romana decretum eſt in gratiam Caroli Magni. Decretum illud refertur à Gratiano *cap. Hadrianus diſt. 63.* ex Hiſtoria Eccleſiaſtica, id eſt, ex Sigeberto : cujus ſenſus hic eſt : *Vt niſi à Rege laudetur & inueſtiatur Epiſcopus, à nemine conſecretur.* Illuſtriſſimus Cardinalis Baronius, ac poſt eum Binius, affirmant Decretum illud ſuppoſitum fuiſſe à Sigeberto in gratiam Imperatoris Henrici, vt titulus legitimus videretur quæſitus ad propugnandum morem Inueſtiturarum, qui aduersùs ſummos Pontifices vſurpatus fuerat ab Imperatoribus. Quoad Decretum verò Papæ Leonis VIII. qui Priuilegij ab Hadriano conceſſi mentionem facit, illúdque renouat in gratiam Ottonis I. Imperatoris ; concedunt illud quoque eſſe ſuppoſititium, ac præterea Leonem fuiſſe ſchiſmaticum. Tranſuerſos egit illos viros perſuaſio hæc, Inueſtituras non eſſe diuerſas ab electione, & jus illud eſſe quid extraordinarium. Attamen certiſſimum eſt, Carolum Magnum eo jure vſum ante ſynodum illam Romanam. Vnde ſequitur nihil in eo Decreto nouum eſſe, præter juris illius extenſionem ; nempe vt eo vti poſſit in regno Italiæ, quemadmodum antea faciebat in prouinciis regni Francici. Tum illud quoque nouum conceditur, quòd Carolo poteſtas tribuitur eligendi Pontificem Romanum.

Baron. an. 774. §. 13. & ſeqq. & an. 964. §. 2. & ſeq.

VII. Conſtitutiones quæ extant in Capitularibus Caroli, relatæ etiam in Decretum Gratiani, non derogant huiuſcemodi Conceſſionibus & Inueſtituris, vt viſum eſt Cardinali Baronio : quoniam nihil aliud heic præcipitur, quàm vt electione Cleri & plebis, perſonæ idoneæ promoueantur ad Epiſcopatus. Verùm illud non impedit, quin poſt electionem, & ante ordinationem, neceſſarius fuerit aſſenſus Regius, itémque Conceſſio ſeu Inueſtitura.

Ex lib. 1 Capitul. ap Gratian. c. Sacror. diſt. 63.

Inueſtituræ porrò illæ, quæ effectus erant aſſensûs regij, & conceſſio Epiſcopatus, fiebant adhibitis quibuſdam ſolennibus Lex enim Salica, qua ſola Rex vtebatur, ceremonias quaſdam introduxerat in quorumlibet fundorum traditione vſurpandas ; quæ in libris Capitularium vocantur *Veſtituræ*, fiebantque *per feſtucam, per ramos arborum*, & alia ſimilia. Quamobrem Reges noſtri, quando Epiſcopatum committebant electo, inueſtituram illius ei dabant *per baculum & annulum.*

VIII. Hinc factum, vt antiquus ſcriptor vitæ ſancti Romani Epiſcopi Rotomagenſis doceat eum circa annum DC. XXIII. baculum paſtoralem accepiſſe à Clodoueo II. Rege, ſtatímque in ſede Pontificali inſtitutum fuiſſe. *Rex*, inquit, *conuocatis tam Epiſcopis, quàm Abbatibus, Baculum illi contulit Paſtoralem. Inthronizatur ergo Pontificali apice.* Par eſt exiſtimare, eadem ſolennia adhibita in Inueſtituris Regum qui poſt hunc regnarunt. Illud ſanè certum eſt, Imperatores ante Gregorij VII. tempora eo jure vſos fuiſſe, & tradidiſſe Inueſtituras per annulum & baculum, ídque ante conſecrationem ; non ſolùm in Germania, ſed etiam in regno Italiæ, & in Arelatenſi ; eóque jure in regnis ſuis vſos eſſe Reges Franciæ, & Angliæ. Quare Matthæus Pariſius refert Regem Edvvardum, qui ante Guhelmum Conqueſtorem viuebat, virgam Epiſcopalem dediſſe Vlſtano Vigornienſi Epiſcopo. Iuo autem Carnotenſis

Epiſcopus de ſe ſcribit in epiſtola VIII. ſibi vim quodam modo factam, vt Epiſcopatum acciperet, Clericos ipſum Regi præſentaſſe, hunc verò ſibi tradidiſſe paſtoralem virgam: *Cùm Clericorum primò ingenio*, inquit, *poſtea violentia, Regi fuiſſem præſentatus, & inde cum virga paſtorali à Rege mihi intruſa, ad Eccleſiam Carnotenſem adductus.*

IX. At Gregorius VII. ferre non potuit hunc Inueſtiturarum vſum; quòd is Epiſcopos Principibus nimiùm obnoxios eſſe cogeret, atque adeo minùs ſubjectos eſſe faceret Apoſtolicæ Sedi. Itaque illum deinceps prohibuit in variis Conciliis, arrepta occaſione abuſûs Henrici IV. Imperatoris, quem fama erat eas Inueſtituras infamibus tantùm perſonis dare, aut iis qui dato pretio illas emebant. Adnotat Vuilelmus Malmeſburienſis, primum omnium Gregorium VII. excommunicaſſe Epiſcopos electos, ſi à manu laïca Inueſtituram Eccleſiarum acciperent

Vvillelm. Malmeſb. de Geſt. Reg. Anglor. in Vvillelmo I.

per baculum & annulum. *Hic quod alij muſſitauerant*, inquit, *palam extulit, excommunicans electos qui Inueſtituras Eccleſiarum de manu laïci per anulum & baculum acciperent.*

Diſerta porrò ſunt Gregorij verba in Synodo Romana habita anno M.

* Vetus codex Ms. S. Albini Andegau. habet, Inueſtituram.

LXXVIII. *Quoniam* * *Inueſtituras Eccleſiarum*, inquit, *contra ſtatuta ſanctorum Patrum, à laïcis perſonis in multis partibus cognouimus fieri, & ex eo perturbationes plurimas oriri, ex quibus religio Chriſtiana conculcatur; Decernimus, vt nullus Clericorum Inueſtituram Epiſcopatus, Abbatiæ, vel Eccleſiæ, de manu Imperatoris, vel Regis, vel alicujus laïcæ perſonæ viri vel feminæ ſuſcipiat. Quod ſi præſumpſerit; recognoſcat Inueſtituram illam Apoſtolica auctoritate irritam eſſe, & ſe vſque ad condignam ſatisfactionem excommunicatum.* Hæc prohibitio, non ſolùm aduersùs Epiſcopos, ſed etiam aduersùs Reges, iterata eſt anno M. LXXX. in Concilio Romano. Hæc ſunt Decreti verba: *Si quis Imperatorum, Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, vel quilibet ſecularium poteſtatum, Inueſtituram Epiſcopatuum vel alicujus Eccleſiaſticæ dignitatis dare præſumpſerit, ejuſdem ſententiæ vinculo ſe obſtrictum eſſe ſciat.*

X. Ratio autem vna hujus prohibitionis, hæc fuit; Quoniam Principes contendebant Epiſcopatum vi hujus Inueſtituræ dari electo, cùm tamen auctoritas Epiſcopalis non pendeat à Regum gratia. Nam Gregorius ob eam cauſam, & vt odia vniuerſorum concitet aduersùs Inueſtituras, eas multoties nominat *Donum Epiſcopatus.* Et hauddubiè formulæ harum conceſſionum iis verbis conceptæ erant, quemadmodum ſuprà adnotaui, vt viderentur Reges dare dignitatem Epiſcopalem. Atque id eò magis probabile erat, quòd illa Inueſtituræ ſolennitas fieret per traditionem annuli & baculi. Baculus autem, ſignum erat auctoritatis paſtoralis; vt inquiunt Patres Concilij VIII. aduersùs Photium, in Actione VI. βακτήριον ἐπὶ σημεῖον ἀξίας ποιμαντικῆς.

Altera prohibitionis Gregorianæ ratio petitur à Statutis ſanctorum Patrum, vt apertè ſcribitur in ipſo canone. Alludit autem ad canonem XXII. ejuſdem Concilij Octaui aduersùs Photium ſub Hadriano II. celebrati. Quod colligitur ex epiſtola ejus ad Hugonem Dienſem Epiſcopum, Legatum ſuum: in qua ei præcipit, vt ſynodum habeat apud vrbem Lingonenſem, in eóque conuentu renouet prohibitiones factas Metropolitanis ne manus imponant eis qui Donum Epiſcopatus à laïcis acceperint, ſub pœná priuationis ſuæ dignitatis; Poteſtatibus verò, qui hæc deinceps vſurpabunt, pœnam excommunicationis intentet, prout in Concilio Octauo ſtatutum eſt: *Nullus Metropolitanorum*, inquit, *aut quiuis Epiſcoporum, alicui, qui à laïca* Gregor. VII. lib. 4 ep. 22
perſona donum Epiſcopatus ſuſceperit, ad conſecrandum illum manum audeat imponere, niſi dignitatis ſuæ honore officióque carere ipſe velit. Similiter etiam, vt nulla poteſtas, aut aliqua perſona, de hujuſmodi honoris donatione vel acceptione vlteriùs ſe intromittere debeat. Quod ſi præſumpſerit; eadem ſententia & animaduerſionis cenſura quam B. Hadrianus Papa in Octaua Synodo de hujuſmodi præſumptoribus ſtatuit, ſe aſtrictum fore cognoſcat. Canon porrò II. itémque XXII. Concilij Octaui, in verſione Anaſtaſij Bibliothecarij, ſanciunt juxta Canones Apoſtolicos, *neminem laïcorum Principum vel potentum ſemet inſerere electioni vel*

promotioni

promotioni Patriarcha vel Metropolita, aut cujuſlibet Epiſcopi. At Iuo Carnotenſis adnotauit canonem illum intelligendum eſſe de electionibus, non autem de Conceſſionibus aut Inueſtituris, vt oſtendam inferiùs. § XIV.

XI. Nihilominus, ſpreta hac prohibitione, quæ aduersùs jura regia tentabatur, non ſolùm Imperatores, ſed etiam Reges Francorum & Anglorum, vſum illum concedendarum Inueſtiturarum retinuerunt. Quod probatur ex Regeſto ejuſdem Gregorij Papæ: qui Legatis ſuis præcepit, vt cognitionem cauſæ ſuſciperent Epiſcopi Ambianenſis, quem aliquot Epiſcopi conſecrauerant abſente Metropolitano, poſtquàm à manu laïca Inueſtituram receperat. quæ manus laïca alia intelligi non poteſt, præter Regem Francorum: *Et præſertim ſi idem Ambianenſis, contra Romanæ Synodi & Apoſtolicæ Sedis Decretum, de manu laici, nefanda ambitione, & temerario auſu, Inueſtituram ſuſcipere præſumpſit.*

XII. Nam juſſa illa Gregorij efficere non potuerunt, vt Reges antiqua majeſtatis priuilegia aboleri ſinerent; & Epiſcopis recti amantibus perſuaderi non poterat, vt nouitates illas prorsùs amplecterentur. Intelligebant enim Gregorium, prætextu cujuſdam ſolennitatis, & odioſæ explicationis, Regibus adimere velle auctoritatem ipſis legitimè quæſitam. Quo factum eſt vt ea tempeſtate Walramus Epiſcopus Naumburgenſis Tractatum de Inueſtituris ſcripſerit: in quo concludit Inueſtituram à Regibus concedi, ratione bonorum temporalium ad Eccleſias pertinentium; & parum referre, an à Principe fiat verbo, diplomate, aut baculo, quem præ manibus habuerit. Quoniam Epiſcopus, in die Conſecrationis ſuæ, baculum & annulum ponit ſuper altare, vnde illos dein recipit tanquam ab auctoritate Beati Petri. Quapropter cùm baculus ille congruat aliquatenus rebus temporalibus & ſpiritualibus; congruum eſſe ait vt Inueſtitura ante omnia concedatur à Rege, quòd ea ratione tuta futura ſint Epiſcopi bona aduersùs vim tyrannorum & raptorum. *Nihil refert*, inquit Walramus, *ſiue verbo, ſiue Præcepto, ſiue baculo, ſiue alia re, quam in manu tenuerit, inueſtiat aut inthronizet Rex & Imperator Epiſcopum. Quia die Conſecrationis veniens, anulum & baculum ponit ſuper altare, & in curam paſtoralem ſingula accipit à ſtola & auctoritate S. Petri. Sed congruum magis eſt, quòd per baculum, qui eſt temporalis & ſpiritualis, præcedens Inueſtitura per Regem in fundis & rebus Eccleſiæ contra tyrannos & raptores quieta & pacifica reddat omnia.*

XIII. Victor III. Gregorij ſucceſſor eam prohibitionem renouauit anno M. LXXXVII. itemque Vrbanus II. in Synodo Claromontana anno M. XCV. can. XVI. *Interdictum eſt, ne Reges vel alij Principes aliquam Inueſtituram de Eccleſiaſticis honoribus faciant.* [Vide canonem integrum ſuprà pag. 194. col. 2.] Quoniam verò Concilium illud habitum fuit in Gallia, probabile eſt Gallos ſe primos omnium accommodaſſe ad voluntatem & deſiderium Vrbani Papæ: qui cùm Regis Philippi rationes non eſſe ſpernendas intelligeret, temperamentum inuenit, quo regia auctoritas conſeruaretur, ac tamen prædeceſſorum ſuorum ſtatuta manerent. Illud addiſcemus ex epiſtola LX. Iuonis Epiſcopi Carnotenſis, modò ea ſecundùm verum ejus ſenſum accipiatur.

XIV. Scribens itaque Iuo ad Hugonem Archiepiſcopum Lugdunenſem, Sedis Apoſtolicæ Legatum, qui Epiſcopo cuidam recens electo exprobrabat quòd à Rege accepiſſet Inueſtituram Epiſcopatus, hoc factum excuſare nititur hac ratione. Diſtinguit enim electionem Epiſcoporum à conceſſione Epiſcopatuum quam Principes faciunt iis qui electi ſunt. Tum fatetur, Concilium Octauum prorsùs arcuiſſe Principes à jure electionis, ſed non prohibuiſſe quin illi conceſſionem Epiſcopatuum facere poſſint iis qui fuerint electi. Tantum autem abeſſe vt id Sedes Apoſtolica vetuerit, vt etiam Summi Pontifices orauerint Reges noſtros Epiſcopatus concedere electis. Addit, intellexiſſe ſe eam ſolùm Vrbano Papæ mentem fuiſſe in Concilio Claromontano, vt impediret ne Reges darent Inueſtituram corporalem, id eſt, conceſſionem quæ fiebat per baculum & annulum, quòd ea fieri videretur in contemptum Sacrorum. Quanquam Iuo nihil heic incommodum eſſe arbitrabatur; quòd Reges non contenderent quicquam ſpirituale à ſe dari, ſiue illa conceſſio manu fieret, ſiue linguâ, ſiue virgâ; ſed ea tantùm mente id ab eis vſurpari, vt conſtaret eos annuere votis eorum qui electionem peregerant, aut vt electis concederent bona quæ liberalitate Re-

gum Eccleſiæ poſſidebant. Demum ait, optandum eſſe vt aut ſuperſedeatur hac controuerſia, aut mala hæc ſopiantur. Hæc ſunt ejus verba: *Cùm hoc nullam vim Sacramenti gerat in conſtituendo Epiſcopo, vel admiſſum vel omiſſum quid Fidei, quod ſacra religioni officiat, ignoramus, cùm poſt canonicam electionem Reges ipſos Apoſtolica auctoritate à conceſſione Epiſcopatuum prohibitos minimè videamus.* Infrà: *Domnus quoque Papa Vrbanus Reges tantùm à corporali inueſtitura excludit, quantum intelleximus, non ab electione, in quantum ſunt caput populi, vel conceſſione: quamuis Octaua Synodus ſolùm prohibeat eos intereſſe electioni, non Conceſſioni. Quæ Conceſſio ſiue fiat manu, ſiue linguâ, ſiue virgâ, quid refert? cùm Reges nihil ſpirituale ſe dare intendant, ſed tantùm aut votis petentium annuere, aut villas Eccleſiaſticas & alia bona exteriora, quæ de munificentia Regum obtinent Eccleſiæ, ipſis electis concedere.* Vtcunque ſe res habeat; apparet Iuonem, cùm Papæ Vrbani prohibitiones ſic interpretatur vt ſolennitatem baculi & annuli vetitam eſſe pronuntiet, apparet, inquam, eum innuere Regem Franciæ Philippum eo temperamento adhibito paruiſſe decreto Synodi Claromontanæ. Idipſum colligi poteſt ex eo quòd Paſchalis II. In Galliã venit, vt Ludouici Craſſi Regis præſidium imploraret aduersùs Henricum V. Imperatorem, qui vſum Inueſtiturarum acriter retinebat. Nam hic agendi modus omnino intempeſtiuus & abſurdus fuiſſet, ſi Ludouicus quoque tum temporis in vſum reuocare ſolitus eſſet ſolennitatem Inueſtiturarum quæ damnata erat à Papa Vrbano, & de qua tum maximè diſceptabatur inter Paſchalem & Henricum. Sed præterea diſcimus ex epiſtola 238. ejuſdem Iuonis, ſchiſma quod in regno Germaniæ vigebat ob Inueſtituras, in Francico non fuiſſe. Sanè cùm vſus ſolennitatis hujuſcemodi defierit, par eſt exiſtimare ceſſatum ab ea fuiſse in conſequentiam Synodi Claromontanæ.

CAPVT XX.

Synopſis.

I. Inueſtiturarum controuerſia recruduit ſub Paſchali II. Papa, & Henrico V. Imperatore. Habitum ea de cauſa colloquium in vrbe Catalaunenſi: vbi jura Imperij magnificè diſſeruit Archiepiſcopus Treuerenſis, dicens Epiſcopum eligi non poſſe abſque conſenſu Imperatoris, deinde verò Regalia ab eo accipere debere.

II. Reſpondit Paſchalis, Eccleſiam fore ſeruiliter ſubjectam Imperatori, ſi Prælatum abſque conſilio eius eligere non poſſit; mortem verò Ieſu Chriſti irritam eſſe, ſi Epiſcopus inueſtiatur per baculum & annulum.

III. Cùm Henricus Italiam bello peteret; Paſchalis præcepit, vt Epiſcopi Regalia *Imperatori dimittant; ipſe verò renuntiet juri Inueſtituræ, & liberas eſſe ſinat Epiſcoporum electiones.*

IV. Tandem vrgentibus Romanam vrbem fatis, Paſchalis in carcerem ab Henrico conjectus, Priuilegium Inueſtituraram ei concedere adactus eſt. Ex verbis huius Priuilegij colligitur quid juris antea competeret Principibus.

V. Priuilegium illud vocatum eſt Prauilegium *in Concilio Lateranenſi. Diſputatum eo tempore, an pertinacia illa propugnandarum Inueſtiturarum, hæreſis eſſet. Refertur ſententia Iuonis Carnotenſis; qui hæreſim eſſe negat.*

VI. Ioannes Archiepiſcopus Lugdunenſis aiebat Inueſtituram exteriorem deſinere poſſe in hæreſim, ſi quis pertinaciter contendat eam à laico concedi poſſe licitè.

VII. Goffridus Vindocinenſis diſtinguit Inueſtituram per annulum & virgam, ab ea quam laïci faciebant abſque illa ſolennitate. Inueſtituram tamen à Principe dandam non eſſe, niſi poſt electionem & conſecrationem. quod inuentum eſt à Goffrido aduersùs vetuſtam conſuetudinem.

I. INVESTITVRARVM controuerſia iſthæc durauit tota integra inter Paſchalem II. Vrbani ſucceſſorem, & Henricum V. Imperatorem. Antequàm tamen res in apertum diſſidium erumperet, colloquium Rege Francorum Ludouico præſente habitum eſt anno M. C. VII. in vrbe Catalaunenſi inter ſummum Pontificem & Legatos Imperatoris. Treuerenſis Archiepiſcopus diſſeruit, jam inde à tempore Gregorij Magni jus Imperij circa electiones Epiſcoporum in eo verſari, vt antè quàm electio publicetur, ſecretò Imperator admoneatur quiſnam electus ſit; Imperatorem verò aſſenſum ſuum adhibere, ſi perſona electa ei grata ſit. Poſt quæ, electio

Rege Francorum Ludouico præſente.

fit publicè à Clero, & electus conſecratur. Poſt conſecrationem autem, redit ad Imperatorem pro Regalibus, quibus ab eo donatur ſiue inueſtitur per traditionem annuli & baculi; Imperator verò ab eo recipit homagium & juramentum fidelitatis. Quod omnino æquum eſſe ait hic Archiepiſcopus. Neque enim debere electum alia ratione occupare ciuitates, caſtella, marchias, telonea, & cetera jura Imperialia. Rem geſtam narrat his verbis Sugerius in vita Ludouici Groſſi: *Conſecratum ad Dominum Imperatorem pro Regalibus, vt anulo & virga inueſtiatur, redire, fidelitatem & hominium facere. Nec mirum. Etenim ciuitates, & caſtella, marchias, telonea, & quæque Imperatoriæ dignitatis nullo modo aliter debet occupare.*

II. Papa verò reſpondit Eccleſiam, quæ pretioſo ſanguine Ieſu Chriſti redempta, libera facta fuerat, ancillari deinceps non debere, aut ad ſeruitutem redigi. Eccleſiam porrò, ſi Prælatum eligere non poſſit abſque conſilio Imperatoris, Imperatori fore ſubjectam ſeruiliter; ac mortem Ieſu Chriſti irritam & inutilem eſſe, ſi Epiſcopus inueſtiatur per baculum & annulum. Cùm enim res illæ ad altaria pertineant, vſurpationem hanc eſſe aduerſùs Deum. Demum Prælatos ſuo ordini & ſacræ vnctioni derogare, ſi manus ſuas, quæ Dominico Corpori & Sanguini attrectandis deſtinatæ ſunt, ſanguinolentis laïci manibus ſupponant, vt ſponſionem ei faciant fidei. *Si Eccleſia*, inquit Paſchalis Papa apud Sugerium, *eo inconſulto Prælatum eligere non poſſit; caſſata Chriſti morte, ei ſeruiliter ſubjacere; ſi virga & anulo inueſtiatur, cùm ad altaria ejuſmodi pertineant, contra Deum vſurpare; ſi ſacratas Dominico corpori & ſanguini manus, laïci manibus gladio ſanguinolentis obligando ſupponunt, ordini ſuo & ſacræ vnctioni derogare.*

III. Cùm itaque parum ad concordiam conglutinandam profuiſſet iſtud colloquium, Henricus Imperator Italiam bello petijt. Quo factum eſt vt Paſchalis Papa ad pactionem venerit, quæ extat in Chronico Caſſinenſi lib. 4. cap. 37. & in epiſtola Paſchalis ad Imperatorem: in qua præcipit vt Epiſcopi Henrico Imperatori ſucceſſoribúſque ejus remittant *Regalia*, id eſt, vt ipſe explicat, Ciuitates, Ducatus, Marchionatus, monetas, dominationes, & reliqua feuda ad Imperij ſeruitium pertinentia, néue illa deinceps occupent abſque conſenſu Imperatoris. Sed viciſſim, his ita conſtitutis, dimitti ab Imperatore mandat jus Inueſtiturarum Epiſcoporum, & vt Eccleſias ille liberas eſſe permittat cum oblationibus earúmque patrimonijs, quæ non pertinent ad Regnum. Hæc ſunt verba Paſchalis in epiſtola XXII. ad Henricum data: *In veſtri regni partibus, Epiſcopi vel Abbates adeo curis ſecularibus occupantur, vt Comitatum aſſiduè frequentare, & militiam exercere cogantur.* Infra: *Miniſtri verò altaris, miniſtri Curiæ facti ſunt: quia Ciuitates, Ducatus, Marchionatus, monetas, * turres, & cetera ad Regni ſeruitium pertinentia à Regibus acceperunt. Vnde etiam mos Eccleſiæ intolerabilis inoleuit, vt electi Epiſcopi nullo modo Conſecrationem acciperent, niſi priùs per manum regiam inueſtirentur.* Infrà: *Tibi itaque, fili chariſſime, & Regno Regalia illa dimittenda præcipimus, quæ ad Regnum manifeſtè pertinebant tempore Caroli, Ludouici, Ottonis, & ceterorum prædeceſſorum tuorum. Interdicimus etiam, ne qui Epiſcoporum vel Abbatum eadem Regalia inuadant, id eſt, Ciuitates, Ducatus, Marchias, Comitatus, monetas, telonium, mercatum, aduocatias, jura centurionum, & * turres, quæ Regni erant, cum pertinentijs ſuis, * militiam & caſtra; & ne ſe deinceps, niſi per gratiam Regis, de ipſis Regalibus intromittant. Sed nec poſteris noſtris liceat, qui poſt nos in Apoſtolica Sede ſucceſſuri ſunt, aut te aut regnum ſuper hoc inquietare negotio.*

* Leg. Curtes, ex Chronico Caſſinenſi.

* Leg. curtes

* Leg. militaria caſtra, ex Chron. Caſſin.

IV. Poſtquàm autem Romam peruentum fuit, Henricus pacta & ſacramenta ſua violans, Paſchalem Papam ac nonnullos Epiſcopos & Cardinales in carcerem conjecit, & ab eo extorſit priuilegium Inueſtiturarum. Magni porrò momenti illud eſt, quòd ex eo colligatur vetuſta illa conſuetudo, cui tantopere contradicebant ſummi Pontifices. Extat autem apud Florentium Vigornienſem ad annum M. C. XI. & apud Willelmum Malmerburienſem in libro V. de geſtis Regum Anglorum. *Illam igitur dignitatis prærogatiuam*, inquit Paſchalis Papa in eo priuilegio, *quam prædeceſſores noſtri veſtris prædeceſſoribus Catholicis Imperatoribus conceſſerunt, nos quoque dilectioni tuæ concedimus, & præſentis priuilegij pagina confirmamus; vt regni tui Epiſcopis, liberè præter violentiam & ſimoniam electis, Inueſtituram virgæ & anuli conferas. Poſt Inueſtitionem verò, canonicè Conſecrationem*

accipiant ab Epiſcopo ad quem pertinuerit. Si quis autem à Clero & à populo præter tuum aſſenſum electus fuerit, niſi à te inueſtiatur, à nemine conſecretur. Sanè Epiſcopi & Archiepiſcopi libertatem habeant à te Inueſtitos Epiſcopos & Abbates canonicè conſecrandi. Prædeceſſores enim veſtri Eccleſias regni ſui tantis Regalium ſuorum beneficijs ampliarunt, vt regnum ipſum Epiſcoporum maximè & Abbatum præſidiis oporteat communiri, & populares diſſenſiones, quæ in electionibus contingunt, regali oporteat majeſtate compeſci.

V. Priuileginm illud vocatum eſt *Prauilegium*, & reuocatum in Synodo Romana quam anoo ſequenti M. C. XII. Paſchalis Papa conuocauit. Diſputatum autem eſt ea tempeſtate, an pertinacia illa propugnandarum Inueſtiturarum hæreſis eſſet, vt Romæ ferebatur. Iuo ſententiam ſuam apertè explicat, ad Ioannem Archiepiſcopum Lugdunenſem ſcribens. Contendit autem Inueſtituram dici non poſſe hæreſim, cùm ad Fidei materiam nullatenus pertiaeat, & cùm in ſola ejus manuali actione verſetur qui dat, & ejus qui accipit. Si tamen aliquis laïcus reperitetur adeo ſtolidus & vecors, vt ſibi perſuadeat ſe, eùm baculum tradit, conferre aliquod Sacrameotum, aut effectum Sacramenti cujuſpiam Eccleſiaſtici, habendum eum pro hæretico; non quidem ratione Inueſtituræ manualis, ſed ob diabolicam illius præſumptionem. Addit verò, Inueſtituram illam manualem à laïcis factam, ſi res ad viuum & accuratè excutiantur, inuaſionem eſſe juris alieni, & ſacrilegam præſumptionem, quam oporteat omnino reſcindere pro libertate & honeſtate Eccleſiæ; ſi quidem id fieri poſſit abſque detrimento pacis. Demum concludit, tollendam eſſe Inueſtituram, vbi id obtineri poterit abſque ſchiſmate; ſed illic ſuperſedendum eſſe remedijs, vbi certum eſſe cognoſcitur periculum ſchiſmatis. Quo loco obſeruandum eſt, Iuonem, tametſi nihil hæreticum eſſe ſcribat in Inueſtitura quæ fit per traditionem baculi, præſumptionem tamen heic eſſe & quoddam ſacrilegij genus exiſtimare; licèt in epiſtola LX. hunc vſum ſcripſerit eſſe iodifferentem. Sed jam ſe aliquo modo accommodare volebat ad anathemata quæ dicta recenter fuerant in hac materia.

Epiſt. Ioannis Archiep. Lugdun. ad Daimbert. Senon. inter epiſt. Iuonis num. 237.

VI. At Ioannes Lugdunenſis Archiepiſcopus Iuooi reſpondens, fatetur quidem Inueſtituram exteriorem à laïco factam non eſſe propriè hæreſim; ſed tamen contendit in hæreſim deſinere, ſi quis pertinaciter contendat eam fieri licitè poſſe. Cui ſcriptioni non omnino aſſentitur Iuo: qui illud tantùm fatetur, eorum opinionem ſchiſmati accenſendam eſſe, qui propugnant Ineſtituras. *Eorum ſententiam*, inquit Iuo in epiſtola CCXXXIII. *qui Inueſtituras laïcorum defendere volunt, ſchiſmaticam judico.*

VII. Goffridus Abbas Vindocinenſis, illorum temporum ſcriptor, quem V. C. Sirmondus editioois honore donauit, ſcribens ad Calliſtum II. Papam, ad quem cum Sede tranſierant prædeceſſorum ejus animi, hanc Inueſtiturarum materiam tractat habitâ ratione illorum tempotum; ac viam quandam aperit opportunam ſedandæ huic cõtrouerſiæ, quæ Eccleſiam turbauerat per quinquaginta annos, & occaſionem dederat introducendi in Eccleſiam Pſeudopontifices itémque Imperatores excommunicatos. Diſtinguit enim Inueſtituram quæ per annulum & virgam fiebat, ab ea quam laïci faciebant abſque illa ſolennitate. Quoad primum Inueſtituræ genus; ait virgam & annulum eſſe velut quoddam Sacramentum in Eccleſia, non ſecus ac ſalem & aquam, oleum & chriſma, nonnulláſque alias res, ſine quibus peragi non poſſunt Conſecrationes hominum aut Eccleſiarum; atque adeo inconceſſum aliquid tentari aduersùs auctoritatem Ieſu Chriſti, quoties laïci Prælatis tribuunt Inueſtituram per baculum & annulum, quòd eos à nemioe alio recipere debeat quàm à Conſecratore ſuo. Quoniam tamen Eccleſia liberalitate Principum locupletata fuerat multis poſſeſſionibus, videri prorſùs locum non eſſe traducendi Inueſtituram regiam, quæ fit propter hujuſcemodi poſſeſſiones, non autem propter res ſpirituales. Sed eam tamen cautionem adhibet, vt Inneſtituram dari à Principe nolit, niſi poſt electionem & Conſecrationem. Tum verò ait non referre quonam id ſigno fiat. Hæc ſunt ejus verba in Opuſculo ad Calliſtum Papam cap. III. & IV. *Inueſtituram per virgam & annulum accipere, niſi à ſuo Conſecratore, manifeſtum eſt eſſe damnoſum: quia*

nulli laïco licet illa Eccleſiæ ſacramenta dare, ſicut ei non licet Epiſcopum conſecrare. Infrà: *Alia eſt vtique Inneſtitura, quæ Epiſcopum perficit; alia, quæ Epiſcopum paſcit. Illa ex diuino jure habetur; iſta ex jure humano. Subtrahe jus diuinum; ſpiritualiter Epiſcopus non creatur. Subtrahe jus humanum; poſſeſſiones amittit, quibus ipſe corporaliter ſuſtentatur. Non enim poſſeſſiones haberet Eccleſia, niſi ſibi à Regibus donarentur, & ab ipſis, non quidem diuinis ſacramentis, ſed poſſeſſionibus terrenis inueſtirentur.* Iofrà: *Poſſunt itaque Reges, ſine offenſione, poſt electionem canonicam & Conſecrationem, per Inneſtituram regalem in Eccleſiaſticis poſſeſſionibus conceſſionem, auxilium, & defenſionem Epiſcopo dare. Quod quolibet ſigno factum extiterit, Regi vel Pontifici ſeu Catholicæ Fidei non nocebit.*

Modificationem porrò Iuooi incognitam, & vetuſtæ conſuetudioi contrariam adfert Goffridus, nimirum non debere Epiſcopum accipere Ioneſtituram à Rege, niſi poſt Conſecrationem; cùm tamen olim conſecrari oon poſſet, dooec priùs approbatus & inueſtitus fuiſſet à Rege.

ADDITIO

STEPHANI BALVZII.

[Adnotatvm eſt in §. v. hujus capitis, Priuilegium quod Henricus V. Imperator extorſit anno M. C. XI. à Paſchale II. Papa, vocatum fuiſſe anno ſequenti *Prauilegium* in Concilio Romano. Certum id quidem, id enim prorsùs habetur in editis Concilij hujuſce Actis. Verùm cùm illa ſint deprauatiſſima, præſertim in ſubſcriptionibus, ac res tanti momenti ſit, vt non vno loco referri debeat, facturum me operæ pretium exiſtimaui, ſi heic bona fide exſcriberem eadem Acta ex peruetuſto codice MS. S. Albini Andegauenſis, vnde à me deſcripta ſunt anno M. DC. LXI. menſe Septembri. Sunt enim emendatiſſima. Sic ergo habent.

CONCILIVM

LATERANENSE

HABITVM ANNO M. C. XII.

Ex veteri codice MS. Sancti Albini Andegauenſis.

ACTIO CONCILII CONTRA HÆRESIM DE INVESTITVRA.

ANno ab Incarnatione M. C. XII. Indictiooe V. anno Pontificatus Domini Papæ Paſchalis ſecundi XIII. menſe Martio, XV. Idus Aprilis, celebratum eſt Concilium Romæ, Lateraois, in Baſilica Conſtantiniana. In qua cùm Dominus Papa Paſchalis reſediſſet cum Archiepiſcopis & Epiſcopis & Cardioalibus & Abbatibus & varia multitodine Clericorum & laïcorum, vltima die Concilij facta coram omnibus profeſſione Catholicæ Fidei, ne quis de Fide ipſius dubitadixit. Amplector omnem diuinam Scripturam, ſcilicet Veteris & Noui Teſtamenti, Legem à Moïſe ſcriptam, & à ſanctis Prophetis. Amplector quatuor Euangelia, ſeptem Canonicas epiſtolas, epiſtolas glorioſi Doctoris B. Pauli Apoſtoli, ſanctos Canones Apoſtolorum, quatuor vniuerſalia Concilia, ſicut quatuor Euangelia, Nicænum, Ephesinum, Conſtantinopolitaoum, Chalcedonenſe, & Antiochenum Concilium, & Decreta ſanctorum Patrum Romanorum Pōtificum, & præcipuè Decreta Domini mei Papæ Gregorij VII. & beatæ memoriæ Papæ Vrbani. Quæ ipſi laudauerunt, laudo: quæ ipſi tenuerunt, teneo: quæ confirmaueruot, confirmo: quæ damnauerunt, damno: quæ repulerunt, repello: quæ interdixerunt, interdico: quæ prohibuerunt, prohibeo in omnibus: & per omnia & io ijs ſemper perſeuerabo.

Quibus expletis, ſurrexit pro omnibus Girardus Engoliſmenſis Epiſcopus, Legatus io Aquitania, & communi aſſenſu Domini Papæ Paſchalis totiúſque Concilij, coram omnibus legit hanc ſcripturam.

Priuilegium illud, quod oon eſt priuilegium, neque verò debet dici priuilegium, ſed verè debet dici prauilegium, pro liberatione captiuorum & Eccleſiæ à Domioo Paſchale Papa per violentiam

Regis Henrici extortum, nos omnes in hoc ſancto Concilio cum Domino Papa congregati, canonica cenſura & Eccleſiaſtica auctoritate iudicio ſancti Spiritus damnamus, & irritum eſſe iudicamus, atque omnino caſſamus, & ne quid auctoritatis & efficacitatis habeat, penitùs excommunicamus. Et hoc ideo damnatum eſt, quòd in eo priuilegio continetur quòd electus canonicè à Clero & populo, à nemine conſecretur, niſi priùs à Rege inueſtiatur. quod eſt contra Spiritum ſanctum, & canonicam inſtitutionem.

Perlecta verò hac charta, acclamatum eſt ab vniuerſo Concilio, Amen, Amen. Fiat, Fiat.

Archiepiſcopi qui cum ſuis ſuffraganeis interfuerunt, hi ſunt. Ioannes Patriarcha Venericus, Sennes Capuanus, Landulphus Beneuentanus, Amalphitanus, Regitanus, Idruntinus, Brunduſinus, Capſanus, Gironrinus; & Græci, Ronſanus, & Archiepiſcopus ſanctæ Seuerinæ. Epiſcopi verò, Cencius Sabinenſis, Petrus Portuenſis, Leo Oſtienſis, Cono Præneſtinus, Girardus Engoliſmenſis, Galo Leonenſis Legatus pro Bituricenſi & Viennenſi Archiepiſcopis, Rogerius Vulturnenſis, Gaufridus Senenſis, Rollandus Populonienſis, Gregorius Terracinenſis, Guillelmus Trojanus, Guillelmus Siracuſanus Legatus pro omnibus Siculis, & alij ferè centum Epiſcopi. Bruno Signinus, & Iohannes Tuſculanus Epiſcopi, cùm eſſent illa die Romæ, Concilio non interfuerunt; qui poſtea lecta damnatione priuilegij, conſenſerunt & laudauerunt. Cardinales verò Bonifacius tituli ſancti Marci, Robertus tituli ſancti Euſebij, Romanus tituli ſanctæ Priſcæ, Gregorius tituli ſanctorum Apoſtolorum, Benedictus tituli ſancti Petri ad Vincula, Anaſtaſius tituli ſancti Clementis, Boſo tituli
* leg. Laurentij ſancti * Mauricij in Damaſo, Iohannes tituli ſanctæ Cæciliæ, Diuizo tituli ſancti Martini, Theobaldus tituli ſanctorum Iohannis & Pauli, Gregorius tituli ſancti Griſogoni, Rainerius tituli ſanctorum Petri & Marcellini, Vitalis tituli ſanctæ Albinæ. Petrus verò tituli ſancti Xiſti, & Albericus tituli ſanctæ Sabinæ, cùm eſſent Romæ illo die, Concilio non interfuerunt. Poſtea verò lecta damnatione nefandi priuilegij, conſenſerunt & laudauerunt. Diaconi verò, Abbas Sublacenſis, Iohannes Gajetanus, Abbas ſancti Andreæ, Leo ſanctæ Crucis, Gregorius, Aldo, Theobaldus, Roſcemannus. Hi omnes in damnatione prædicti Priuilegij conſenſerunt cum Abbatibus & innumera multitudine tam Clericorum, quàm laïcorum.

Hæc charta dictata eſt à Girardo Engoliſmenſi, Leone Oſtienſi, Gregorio Terracinenſi, Galone Leonenſi Epiſcopis; à Roberto Cardinale tituli ſancti Euſebij, Gregorio tituli ſanctorum Apoſtolorum, communi aliorum conſilio.

CAPVT XXI.

Synopſis.

I. Inueſtiturarum materia retractata eſt in Concilio Remenſi, cui præſedit Calliſtus II. Propoſita tum Henrico Imp. conditiones ſatis æquæ; quarum pleraſque recepit. Sed cùm Inueſtituram rerum Eccleſiaſticarum dimittere nollet, excommunicatus fuit.

II. Ei excommunicationi conſenſit Ludouicus Francorum Rex, qui Concilio interfuerat. Vnde ſequitur eum, dimiſſà bonorum Eccleſiaſticorum Inueſtiturà, ſolam feudorum Inueſtituram retinuiſſe.

III. Ea controuerſia finita eſt anno M. C. XXII. in Concilio Lateranenſi: in quo ſtatutum eſt, vt Epiſcopi Regalium Inueſtituram accipiant per ſceptrum, non autem per baculum & annulum. Expenduntur verba Calliſti.

IV. Reſcripto tamen Calliſti abolitum eſt jus homagij & juramenti fidelitatis quod Epiſcopi præſtare tenebantur. quod antea quoque vetitum à Gregorio VII. & Vrbano II. Cur ita viſum Pontificibus illis.

V. Verùm his prohibitionibus obſequuti non ſunt Galli, neque Angli, neque etiam Germani. Quoad Galliam; probatur ex Iuone Carnotenſi.

VI. Quoad Angliam verò; auctoritate Willelmi Malmesburienſis.

VII. Emicuit in hoc negotio pietas & reuerentia Regum noſtrorum erga Apoſtolicam Sedem. Dimiſerunt enim ſolennitatem homagij. Iſtud verò non exegerunt, niſi ab ijs Epiſcopis qui feuda poſſidebant. A ceteris verò nihil exactum, præter juramentum fidelitatis.

VIII. Veteri conſtitutione inductum, vt Epiſcopi juramentum fidelitatis præſtent

Regibus. Innocentius III. in Concilio Lateranenſi cenſuit æquum eſſe, vt Clerici, qui bona temporalia poſſident, juramentum fidelitatis præſtent Principibus.

IX. Calliſtus II. Inueſtituras confirmauit; tametſi immutationem attulerit in ſolennitate. Fridericus III. Regalium Inueſtituram per ſceptrum dedit Epiſcopo Tullenſi.

X. Gallia jam antè dimiſerat ſolennitatem Inueſtituræ per annulum; & jus illud in feudis tantùm retinuerat.

XI. Æuo D. Bernardi, Inueſtitura feudorum ſiue Regalium in vſu erat.

XII. Ex his quæ dicta ſunt colligitur Inueſtituram Regalium ac juramentum fidelitatis publica auctoritate conualuiſſe poſt diuturnas contentiones.

ADDITIO.] Datur noua editio Conciliorum Remenſis & Lateranenſis ſub Calliſto II. habitorum. Cujas fuerit Burdinus Antipapa, qui aduersùs Calliſtum ſedit. Quid ſit Hiſpanicum iter *in canone x. Concilij Lateranenſis. Non eſt ſimplex peregrinatio religionis ergò; ſed bellum ſacrum aduersùs Saracenos. De parochialibus Eccleſiis quas monachi tenent.*

I. ANno dein M. C. XIX. Calliſtus II. Papa, qui cum Imperatore Henrico cognatione conjunctus erat, Concilium Remenſe celebrauit, cui interfuit Ludouicus VI. Francorum Rex. In eo examinata fuit controuerſia illa de Inueſtituris: ac dein Decreta Concilij miſſa ſunt ad Henricum, qui tribus quibuſdam capitibus conſenſit; Liberas nimirum futuras electiones Epiſcoporum & Abbatum, Conſecrationes peractum iri ab ijs ad quos id jus ſpectat, deinceps verò nullam Inueſtituram factum iri per virgam & annulum. Verùm concoquere non potuit quartum caput, quod proponebatur. Eo autem decernebatur, teſte Rogerio de Houeden, vt *Inueſtituram rerum Eccleſiarum nihil omnino ſibi laicalis exigat perſona.* Itaque ob repulſam illam, excommunicatus fuit, contra ſententiam plurimorum.

II. Mirum videri poteſt, Regem Francorum huic excommunicationi conſenſiſſe, qua ipſe æquè inuoluebatur ac Imperator. Nam Reges noſtri Inueſtituram quoque dabant, non quidem Epiſcopatuum, neque cum ſolennitate baculi & annuli, ſed inueſtituram rerum & poſſeſſionum Eccleſiaſticarum; vt ex Hincmaro & Iunne ſuprà docuimus. Vt ea difficultate nos expediamus, obſeruandum eſt bona Eccleſiarum bifariam accipi. Quædam enim vocantur *Regalia*, id eſt, feuda quæ Regi debent ſeruitium velut à Vaſſallo. Alia verò ſunt latifundia & domania, quæ Eccleſiæ data fuerunt. Olim autem Reges Conceſſiones & Inueſtituras vniuerſi patrimonij Eccleſiaſtici dabant. Sed in pactis inter Paſchalem & Henricum initis antè quàm Paſchalis in carcerem conjiceretur, reperta eſt noua diſtinctio, quæ poteſtatem Imperatoriam coërcebat ad ſolam Feudorum Inueſtituram, quæ immediatè pertinerent ad Imperium. Quoad alia verò bona, Eccleſiis conſeruabatur antiqua libertas; vt conſtat ex epiſtola xxii. ejuſdem Paſchalis: *Porrò Eccleſias, cum Oblationibus & hereditarijs poſſeſſionibus, quæ ad regnum manifeſtè non pertinebant, liberas manere decreuimus.* Adhibenda ergo eſt diſtinctio illa propoſitioni Concilij Remenſis. Vnde concludendum eſt, Regem Ludouicum ſeſe accommodaſſe ad voluntatem Papæ Calliſti, dimiſſâ bonorum Eccleſiaſticorum Inueſtiturâ, ſolâmque feudorum Inueſtituram retinuiſſe. Vno verbo, & quidem apertiùs, reſponderi poteſt, diſcordiam illam fuiſſe inter Papam & Imperatorem, de Inueſtitura corporali, diſputantes, quæ jam abolita erat in Gallia à tempore Concilij Claromontani.

III. Magnus tandem dies ingenti illi controuerſiæ, quæ quinquaginta per annos Imperium & Sacerdotium inter ſe commiſerat, impoſitus eſt in Concilio Generali Lateranenſi à Calliſto II. Papa celebratu anno M. C. XXII. cui interfuit Sugerius Abbas ſancti Dionyſij, Legatus Ludouici Regis Franciæ. Calliſtus enim, ex ſententia Concilij, hunc modum ei rei adhibuit, quo aliquatenus ſatisfactum eſt ijs quorum intererat. Reſcriptum ejus, quod refertur apud Abbatem Vrſpergenſem & Willelmum Malmeſburienſem, heic ante omnia deſcribendum: *Ego Calliſtus ſeruus ſeruorum Dei, dilecto Filio ſuo Henrico Dei gratia Romanorum Imperatori Auguſto, concedo electiones Epiſcoporum & Abbatum Teutonici Regni, quæ ad Regnum pertinent, in præſentia tua fieri abſque ſimonia & aliqua violentia: Vt ſi qua inter partes diſcordia emerſerit, Metropolitani & prouincialium conſilio, vel judicio, ſaniori*

parti auxilium & aſſenſum præbeas. Electus autem Regalia per ſceptrum à te recipiat; exceptis omnibus quæ ad Romanam Eccleſiam pertinere noſcuntur. Et quæ ex his jure tibi debet, faciat. Ex alijs verò partibus Imperij conſecratus, infra ſex menſes Regalia per ſceptrum à te recipiat.

Ceterùm in hoc Reſcripto quatuor adnotanda ſunt. Primùm enim diſcrimen ponit inter Epiſcopos Germaniæ & aliarum prouinciarum Imperij. Nam Germanos Epiſcopos præcipit recipere Inueſtituram, etiam ante Conſecrationem. Secus quoad alios; quos ea tantùm lege teneri edicit, vt intra ſex menſium ſpatium à die Conſecrationis, Inueſtituram accipiant ab Imperatore. Secundò, mutat ſolennitatem Inueſtituræ; quam fieri per ſceptrum jubet, non autem per baculum & annulum. Tertiò, Inueſtituras coërcet ad ſola feuda, ſiue Regalia. Demum Imperatori reſeruat, in conſequentiam inueſtituræ Regalium, omnia jura & obſequia quæ ad eum pertinent quoad feuda ab Epiſcopis poſſeſſa.

IV. Sed magni momenti eſt vltima clauſula. Nam ea comprehendit reuocationem juris cujuſdam, quod ex Inueſtiturarum controuerſia ortum erat, homagij nimirum & juramenti fidelitatis quod Epiſcopi præſtare tenebantur. Nam ſatis viſum non eſt Gregorio VII quòd Inueſtiturarum vſum prohibuiſſet; ſed præterea vetuit, ne Clerici homagia Regibus præſtarent: *Vt Clericus à laico nunquam inueſtiatur*, inquit, *nec pro terra, nec pro alijs rebus, quas ab illo teneat, nec ſibi hominatum faciat; ſed omnino, quæ ab eo tenet, ſibi, antequàm vllam patiatur injuriam, dimittat.* Hanc prohibitionem in Concilio Claromontano renouauit Vrbanus II. his verbis: *Ne Epiſcopus, vel Sacerdos, Regi vel alicui laico in manibus ligiam fidelitatem faciat.* Hujus autem prohibitionis decernendæ, quam in Concilio Romano idem Vrbanus renouauit, quænam rationes fuerint, aperit Rogerius Houedenus. Ait enim, Papam in ea Synodo diſſeruiſſe, execrabile prorsùs eſſe, vt manus, quæ eò honoris & dignitatis peruenere vt ſigno ſuo Deum creent qui creauit vniuerſa, quæque eum offerunt Deo Patri pro omnium hominum ſalute, quod ipſis quoque Angelis non licet; indignum, inquam, prorsùs eſſe, vt hæ manus ad eam ſeu ſocordiam ſeu ignauiam demittantur, vt imperio ſubjiciantur earum manuum quas noctu & interdiu coinquinant obſcœni contactus, rapinæ, & injuſta effuſio ſanguinis humani. Eodem quoque argumento vſus eſt Paſchalis II. in Colloquio Catalaunenſi, Legatos Henrici Imperatoris alloquens. Nam idem Papa, prædeceſſorum ſuorum ſtatutis æmulatus, eandem prohibitionem renouauerat in Concilio Lateranenſi: *Patrum noſtrorum decreta*, inquit, *renouamus; ſancientes, & interdicentes, ne quiſquam omnino Clericus hominium laïco faciat.* Idem ſenſiſſe videntur Epiſcopi prouinciæ Remenſis, è Synodo Cariſiacenſi anno DCCC. LVIII. ſcribentes ad Ludouicum Regem Germaniæ, dum aiunt: *Nos Epiſcopi Domino conſecrati, non ſumus hujuſmodi homines ſeculares, vt in vaſſalatico debeamus nos cuilibet commendare.* Infrà: *Manus enim chriſmate ſacro peruncta, quæ de pane & vino aqua mixto per orationem & crucis ſignum conficit Corpus & Chriſti Sanguinis Sacramentum, abominabile eſt quidquid ante ordinationem fecerit, vt poſt ordinationem Epiſcopatus ſeculare tangat vllo modo ſacramentum.*

V. Verùm his prohibitionibus nequaquam obſequuti ſunt Galli, neque Angli, neque etiam Germani. Nam Iuo Carnotenſis ſcribens Paſchali Papæ, ait ſe ſecundùm Pontificis mandatum, de reſtitutione Radulfi Remenſis Archiepiſcopi tractaſse cum Rege & proceribus regni, in Curia ſiue Parlamento in Aurelianenſi vrbe habito; ſed eam obtineri non potuiſſe, niſi ea lege vt Radulfus Regi ſacramentum *per manum* (id eſt, homagium) præſtaret, more Remenſium Archiepiſcoporum prædeceſſorum ejus & ceterorum Epiſcoporum regni Francici. Vide lib. 4. cap. 13. §. 1. Eam enim fuiſſe Optimatũ in eo negotio peruicaciam, vt planè neceſſarium fuerit eorum obſequi ſtudiis, tametſi juſſa Pontificis omnino contraria forent: *quia Eccleſiaſticæ paci & fraternæ dilectioni ſic expediebat*; vt in epiſtola cxc. ait idem Iuo. Orat autem Paſchalem, vt diſpenſatione vtatur in hac cauſa; memineritque prudentiæ & pietatis ſuæ, cùm fas non ſit debitam fortitudinem hoc loco exercere.

VI. Non ſolùm autem in Gallia, ſed etiam in Anglia, his Romanorũ deſiderijs contradicebatur; vt colligitur ex Willelmo Malmeſburienſi in libro 1. Geſtorum Pontificalium. Cùm enim acriter inter ſe cõtenderent Henricus II Rex Angliæ, & Anſelmus Cantuarienſis Archiepiſcopus,

qui ob

qui ob prohibitiones Pontificias hominium præſtare recuſabat; miſſa eſt ad Paſchalem legatio, ad tollendam difficultatem. Sed cùm Papa editis ea de re conſtitutionibus pertinaciter adhæreret, ejúſque auctoritate ſe Anſelmus tueretur, Rex Henricus in hæc verba prorupit: *Quid ad me de literis Apoſtolici? Iura regni mei nolo amittere.* Vnde factum vt Anſelmus juſſus ſit *Regi hominium facere, vel abſolutus morarum nexibus, regno excedere.* Tandem Henricus, jus ſuum retinendo, conſenſum Pontificis elicuit; vt in libro ſecundo eorundem Geſtorum Pontificalium teſtatur his verbis idem Vvillelmus Malmeſburienſis: *Conceſſit ſiquidem Papa, vt Rex homagia de electis acciperet, ſed nullum per anulum & baculum inueſtiret.*

VII. Reges tamen Francorum videntur faciliùs flexiſſe, vt morem gererent deſtinatis Pontificum Romanorum, quoad homagia, non ſecùs ac obſequuti iiſdem fuerant quoad ſolennitatem Inueſtiturarum. Dimiſerunt enim ſolennitatem homagij, quæ in eo verſabatur, vt Vaſſallus manus ſuas ſupponere teneretur manibus domini. Retinuerunt tamen homagium, quoad Epiſcopos qui feuda poſſident; ſolo fidelitatis juramento ab iis exacto qui nulla feuda poſſidebant. Hinc orta eſt diſtinctio quæ extat in Conſtitutione anni M. CCC. XXXII. in qua Epiſcopi qui juramentum fidelitatis & homagium debent, diſtinguuntur ab iis qui juramentum tantùm fidelitatis debent. Quoniam verò ſolennitas homagij ſublata eſt, vtrumque hodie confunditur quoad Epiſcopos; qui nullum aliud juramentum quàm juramentum fidelitatis, tametſi feuda ad homagium quoque adſtringant. Rectè itaque Fridericus I. Imperator reſpondit Legatis Hadriani IV. Summi Pontificis, qui tametſi conſentirent vt Epiſcopi Italiæ Friderico præſtarent juramentum fidelitatis, homagium tamen præſtari non debere contendebant: *Epiſcoporum Italiæ ego quidem non affecto hominium; ſi tamen eos de noſtris Regalibus nil delectat habere. Qui ſi gratanter audierint à Romano Præſule, Quid tibi & Regi? conſequenter quoque ab Imperatore non pigeat audire, Quid tibi & poſſeſſioni?*

VIII. Ceterùm ex hoc loco colligitur, juramento ſaltem fidelitatis conſenſiſſe Legatos. Sanè in Conciliis Toletanis IV. & X. pronuntiatum fuerat, ad illud Regi præſtandum æquè teneri Epiſcopos ac ceteros ſubditos. Vſurpabatur porrò id ab Epiſcopis Gallicanis; vt patet ex can. I. Concilij III. Turonenſis habiti annu DCCC. XIII. & ex Synodo Aquiſgranenſi II. habita anno DCCC. XXXVI. cujus ea ſunt verba in canone XII. ſecundi Capituli: *Si quiſquam Epiſcoporum ſacramentum fidelitatis illi* (id eſt, Ludouico) *promiſſum violauerit, & ejus contrariis maleuola intentione quolibet modo ſe copulauerit, gradum proprium canonica atque ſynodali ſententia amittat.* Certè Epiſcopi apud Cariſiacum congregati, quorum epiſtolæ facta ſuprà mentio eſt, non negant præſtitum à ſe fuiſſe juramentum fidelitatis, ante ordinationem; ſed recuſant ei Principi homagium poſt ordinationem præſtare, qui legitimus eorum Rex non erat, ſed qui partem regni inuadere meditabatur aduerſùs Carolum fratrem. Tandem Innocentius III. in Concilio Lateranenſi æquum eſſe exiſtimauit, vt Clerici, qui bona temporalia poſſident, juramentum fidelitatis ei Principi præſtent, à quo illa pendent; tametſi prohibeat ne ij juramentum illud præſtent, qui nulla bona temporalia poſſident.

IX. Sed vt ad Inueſtituras redeamus; eas Calliſtus II. confirmauit; tametſi immutationem attulerit in ſolennitate, quam fieri juſſit per ſceptrum. Vt non injuria ſcriptum ſit ab Ottone Friſingenſi lib. II. cap. V. & VI. Epiſcopatus conferri per ſceptrum, regna per enſem, & prouincias per vexillum. nam id obtinebat in Imperio. Sanè Fridericus III. Regalium Inueſtituram per ſceptrum dedit Epiſcopo Tullenſi; vt patet ex ejus Reſcripto, quod extat apud Gallandium in Tractatu de Franco-Allodio pag. 146. *Vniuerſa & ſingula Regalia, necnon temporalia, ſiue feoda dictæ ſuæ Eccleſiæ Tullenſis, —— cum ſceptro regali & aliis ceremoniis in talibus fieri conſuetis conferimus, ac ipſum de eiſdem inueſtimus.* Eundem morem in vſum reuocauit Carolus V. Imperator anno M. D. XXII.

X. At Gallia ſolennitatem Inueſtituræ per annulum jam dimiſerat ante

pactiones Papæ Calliſti; & jus illud Inueſtituræ in feudis tantùm retinebat, quam poſt ordinationem concedebant Reges noſtri, datâ Reſcripto licentiâ occupandi feuda ad Eccleſiam pertinentia, iiſque vtendi. id quod Iuo in epiſtola LX. vocat *Inueſtire manu, nutu, lingua*. Eam ob cauſam Reges noſtri noluerunt vti ſolennitate ſceptri: ſed ſuam tamen auctoritatem amplificauerunt, arrepta occaſione Conſtitutionis Calliſti; vt adnotabitur inferiùs.

XI. Quare mirum non eſt, æuo D. Bernardi, qui poſt Calliſtum floruit, Inueſtituram feudorum ſiue Regalium in vſu fuiſſe. Hic enim loquens in epiſtola CLXIV. de quodam qui ad Epiſcopatum electus erat, ait: *Feſtinauit ad Regem; Regalium Inueſtituram accepit.* Quo loco per *Regalia* intelligit feuda quæ liberalitate Principum ad Eccleſiam peruenerant, vt ipſemet alibi explicat, his verbis: *Duplex eſt dominium Prælatorum. Habent enim claues Eccleſiæ, quibus claudunt, & nemo aperit; aperiunt, & nemo claudit. Habent & Regalia: quia domini ſunt vrbium, oppidorum. Nec ſolùm Epiſcopatus, ſed & Conſulatus* (id eſt, Comitatus) *habent. Vt meritò eis dicatur: Quid vltra debui facere, & non feci? Sed quod datum eſt illis in adjutorium, factum eſt illis in ſcandalum.* Eodem ſenſu accipiebatur vox Regalium ab Archiepiſcopo Treuerenſi, in Colloquio Catalaunenſi, apud Sugerium, itémque à Paſchale II. in Priuilegio quod Imperatori Henrico conceſſit, & in epiſtola ejuſdem XXII. in Concilio Lateranenſi dictata, tum etiam in Reſcripto Calliſti, & in literis Friderici I. ad Hadrianum IV. quarum ſuprà meminimus.

D. Bernardus in ſerm. ad Paſtor. in fine.

XII. Ceterùm ex his quæ dicta ſunt colligere licet, Conceſſionem ſiue Inueſtituram Regalium, itémque juramentum fidelitatis quod Epiſcopi præſtare tenentur poſt Conſecrationem ſuam, publica auctoritate conualuiſſe poſt diuturnas contentiones, Reges verò noſtros earum rerum poſſeſſionem retinuiſſe; tametſi aliquid ex ſuo jure dimiſerint, vt ſe ad ſtatuta Conciliorum accommodarent.

ADDITIO

STEPHANI BALVZII.

[OMNIS cura mea ſolet in hoc verſari, vt proſim, ſi quo modo poſſim, fouendis noſtris ſtudiis, & vt libros iſtos pro mea virili illuſtrem, additis nimirum, vbi occaſio tulit, illuſtribus aliquot Eccleſiaſticæ antiquitatis monumentis. Iam enim antea in ſuperioribus capitibus addita ſunt nonnulla, quæ nemini bene ſano ſtomachum, vt ego quidem arbitror, mouebunt; cùm nihil in eis contineatur, quod egregium non ſit, nobile, ac prorsùs ſcitu dignum. Neque huic capiti deerit par diligentia; quod illuſtrare placuit, additis duobus præclaris monumentis, Conciliis inquam Remenſi & Lateranenſi ſub Calliſto II. habitis, quorum in hoc capite facta mentio eſt, editis illis quidem, ſed mendosè, quantum colligi poteſt ex hac noſtra editione, ſi cui libeat eam conferre cum Binianis. Nam quoad Concilium Remenſe; editum illud illud fuit ex Rogerio Houedeno, qui illud tranſcripſit in Annales ſuos, potiùs ſententiam canonum ſecutus quàm verba, tametſi ea quoque ſatis fideliter reddiderit. Extat autem ipſum Concilium, addito etiam in fronte breuiario canonum, in peruetuſto codice Ms. Bibliothecæ Seguerianæ, cujus ætas non admodum remota eſt ab æuo Calliſti. De Concilio autem Lateranenſi dicetur infrà in Notis ad illud noſtris.

CONCILIVM

REMENSE

HABITVM ANNO M. C. XIX.

Ex veteri codice Ms. Illuſtriſſimi viri Petri Seguerij Galliarum Cancellarij.

Capitula conſtitutionum Remenſis Concilij, cui præſedit Domnus Calixtus ſecundus, præſente Ludouico Rege Francorum.

I. De damnatione ſimoniacæ hæreſis.

II. Ne Epiſcopatuum & Abbatiarum inueſtitura per manum laïcam fiat.

III. De inuaſoribus Eccleſiaſticarum poſſeſſionum.

IV. Ne quis Epiſcopus, Presbyter, aut Clericus Eccleſiaſticas dignitates, vel Beneficia cuique hereditario jure dimittat, aut pro Sacramentis Eccleſiæ vel ſepultura pretium exigat.

V. Ne Presbyter, Diaconus, Subdiaco-

nus, concubinæ vel vxoris contubernium habeat.

I. QVæ ſanctorum Patrum ſanctionibus de prauitate ſimoniaca ſtabilita ſunt, nos quoque Spiritus Sancti judicio & auctoritate Sedis Apoſtolicæ confirmamus. Si quis ergo vendiderit, aut emerit per ſe, vel per aliquam ſummiſſam perſonam, Epiſcopatum, Abbatiam, Decanatum, Archidiaconatum, Preſbyteratum, Præpoſituram, Præbendam, Altaria, vel quælibet Eccleſiaſtica Beneficia, promotiones, ordinationes, conſecrationes, Eccleſiarum dedicationes, Clericalem tonſuram, ſedes in Choro, aut quælibet Eccleſiaſtica officia, vendens & emens dignitatis & officij ſui ac beneficij ſui periculo ſubjaceat. Quòd niſi reſipuerit, anathematis mucrone perfoſſus, ab Eccleſia Dei, quam læſit, modis omnibus abſcindatur.

II. Epiſcopatuum & Abbatiarum inueſtituram per manum laïcam fieri penitùs prohibemus. Quicunque igitur laïcorum deinceps inueſtire præſumpſerit, anathematis vltioni ſubjaceat. Porrò qui inueſtitus fuerit, bonore quo inueſtitus eſt, abſque recuperationis ſpe omnimodis careat.

III. Vniuerſas Eccleſiarum poſſeſſiones, quæ liberalitate Regum, largitione Principum, vel oblatione quorumlibet fidelium eis commiſſæ ſunt, inconcuſſas in perpetuum & inuiolatas permanere decernimus. Quòd ſi quis eas abſtulerit, inuaſerit, aut poteſtate tyrannica detinuerit, juxta illud B. Symmachi capitulum, anathemate perpetuo feriatur.

IV. Nullus Epiſcopus, nullus Preſbyter, nullus omnino de Clero Eccleſiaſticas dignitates vel beneficia cuilibet & quaſi hereditario jure derelinquat. Illud etiam adjicientes præcipimus, vt pro baptiſmatis, chriſmatis, olei ſacri, ac ſepulturæ acceptione, infirmorum viſitatione vel vnctione, nullum omnino pretium exigatur.

V. Preſbyteris, Diaconibus, Subdiaconibus concubinarum & vxorum contubernia prorsùs interdicimus. Si qui autem hujuſmodi reperti fuerint, Eccleſiaſticis officiis priuentur. Sanè ſi nec ſic immunditiam ſuam correxerint, communione careant Chriſtiana.

CONCILIVM LATERANENSE

HABITVM ANNO M. C. XXII.

Ex veteri codice Ms. monaſterij Anianenſis in diœceſi Monſpelienſi.

ANNO ab Incarnatione Domini M. C. XXII. Kalendis Aprilis, præſidente Domino Papa Calixto ſecundo, anno Pontificatus ſui quinto, celebrata eſt magna ſynodus Romæ diuerſarum prouinciarum Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, & Abbatum quamplurimorum: vbi recitata ſunt hæc capitula, & totius aſſenſu Concilij confirmata.

I. Sanctorum Patrum exempla ſequentes, & officij noſtri debita innouantes, ordinari quemquam per pecuniam in Eccleſia Dei, vel promoueri, auctoritate Sedis Apoſtolicæ modis omnibus prohibemus. Si quis verò in Eccleſia ordinationem vel promotionem taliter acquiſierit, acquiſita prorsùs careat dignitate.

II. A ſuis Epiſcopis excommunicatos, ab aliis Epiſcopis, Abbatibus, & Clericis in communionem recipi proculdubio prohibemus.

III. Nullus in Epiſcopum, niſi canonicè electus, conſecretur. Quod ſi præſumptum fuerit; & conſecratus & conſecrator abſque recuperationis ſpe deponantur.

IV. Nullus omnino Archidiaconus, aut Archipreſbyter, ſiue Præpoſitus, vel Decanus animarum curam, vel Præbendas Eccleſiæ, ſine judicio vel conſenſu Epiſcopi alicui tribuat. Immo, ſicut ſanctis Canonibus conſtitutum eſt, cura & rerum Eccleſiaſticarum diſpenſatio in Epiſcopi judicio & poteſtate permaneat. Si quis verò contra hoc facere, aut poteſtatem quæ ad Epiſcopum pertinet ſibi vendicare præſumpſerit, ab Eccleſiæ liminibus arceatur.

V. Ordinationes quæ à Burdino hæreſiarcha, poſtquàm à Romana Eccleſia eſt damnatus, qúæque à Pſeudoëpiſcopis per eum poſtea ordinatis factæ ſunt, nos irritas eſſe judicamus.

VI. Nullus etiam in Præpoſitum,

nullus in Arcbiprcſbyterum, nullus in Decanuın, niſi Prcſbyter, vel Diaconus, nullus ın Archidiaconum, niſi Diaconus, ordinetur.

VII. Preſbytcris, Diaconibus, vel Subdiaconibus concubinarum & vxorum contubernia penitùs interdicimus, & aliarum mulicrum cohabitationem præter quas Synndus Nicæna prnpter ſnlas neceſſitudinum cauſſas habitare permiſit, videlicet matrem, ſororem, amitam, vel materteram, aut alias hujuſmodi, de quibus nulla valeat juſtè ſuſpicio nriri.

VIII. Prætetea juxta beatiſſimi Stephani Papæ ſanchionem, Statuimus vt laïci, quamuis religioſi ſint, nullam tamen de Eccleſiaſticis rebus aliquid diſponendi habeant facultatem: ſed ſecundùm Apoſtolnrum Canones, omnium negotinrum Eccleſiaſticnrum curam Epiſeopus habeat, & ea velut Den cnntemplante diſpenſet. Si quis ergo Principum aut laïcorum aliorum diſpenſatinnem vel dnnationem rerum ſiue poſſeſſinnum Eccleſiaſticarum ſibi vendicauerit, vt ſacrılegus videatur.

IX. Conjunctiones conſanguineorum probibemus: quoniam eas & diuinæ & ſeculi prnhibent leges. Leges enim diuinæ hnc agentes, & eos qui ex eis prodeunt, nnn ſnlùm ejiciunt, ſed maledictos appellant. Leges verò ſeculi infames tales cos vocant, & ab hereditate repellunt. Nos itaque, Patres noſtros ſequentes, infamia eos notamus, & infames eſſe cenſemus.

X. Eis qui Hieroſolymam proficiſcuntur, & ad Chriſtianam gentem defendendam & tyrannidem infidelium debellandam efficaciter auxilium præbuerint, ſuorum peccatorum renıſſionem concedimus, & domos, & familias, atque nmnia bona eorum in B. Petri & Romanæ Eccleſiæ prntectione, ſicut à Domino noſtro Papa Vrbano cnnſtitutum fuit, ſuſcipimus. Quicunque etgo ea diſtrahere, vel auferre, quandiu in via illa morantur, præſumpſerint, excommunicationis vltinne plectantur. Fos autem qui vel prn Hieroſolymitano vel Hiſpanico itinere cruces ſibi in veſtibus pnſuiſſe noſcuntur, & eas dimiſiſſe, cruces iteratò aſſumere, & viam ab inſtanti Paſcha vſque ad ſequens prnximum Paſcha perficere Apoſtolica auctoritate præcipimus. Alioquin extunc eos ab Eccleſiæ introitu ſequeſtramus; & in omnibus terris eorum diuina omnia nfficia, præter infantium baptiſma & morientium pœnitentias, interdicimus.

XI. Sanctorum Patrum Canonibus conſona ſentientes, oblationes dè Sanctiſſimo & reuerendiſſimo altari B. Petri, & Saluatoris, & S. Mariæ Rotundæ, & Sancti Nicolai Barenſis, ſancti Ægidij, aut de alijs omnium Eccleſiarum altaribus, ſiue crucibus, à laïcis auferri penitùs interdicimus, & ſnb anathematis diſtrictinne prnhibemus.

XII. Eccleſias à laïcis incaſtellari, aut in ſeruitutem redigi, auctoritate Apoſtolica prnhibemus.

XIII. Quicunque monetam falſam ſe ſciente fecerit, aut ſtudioſè expenderit, tanquam maledictus, & pauperum virorum nppreſſnr, & ciuitatis turbatnr, à fidelium conſortio ſeparetur.

XIV. Si qui Romipetas, & peregrinos, ſeu mercatores, Apoſtolorum limina & alinrum ſanctorum oratoria viſitantes capere, ſeu rebus quas ferunt ſpoliare, vel nouis telonenrum ſeu pedagiorum exactinnibus moleſtare tentauerint; donec ſatisfecerint, communione careant Chriſtiana.

XV. Quiquid verò de pace & treuia Dei, vel de incendin, ſeu de publicis ſtratis, ab anteceſſoribus noſtris Romanis Pontificibus cnnſtirutum eſt, nos Sancti Spirirus auctoritate cnnfirmamus.

XVI. Sanctorum etiam Patrnm veſtigiis inbærentes, generali decretn ſancimus vt monacbi propriis Epiſcopis eum omni humilitate ſubjecti exiſtant, & eis vti magiſtris & Eccleſiæ Dei paſtnribus debitam obedientiam & deuotam in nmnibus ſubjectionem exbibeant. Publicas Miſſarum ſolemnitates nuſquam celebrent. A publicis etiam infirmorum viſitationibus, innnctinnibus, ſeu etiam pœnitentiis, quod ad illorum nullatenus officium pertinet, ſeſe omnino abſtineant. In Eccleſiis verò, quibns miniſtrare nnſcuntur, Preſbyterns nonniſi per manum ſui Epiſcnpi habeant, qui ei de ſuſcepta animarum cura reſpnndeant.

XVII. Ad hæc, ſanctæ Rnmanæ Eccleſiæ poſſeſſinnes quietas ſeruare per Dei gratiam cupientes, præcipimus, & ſub diſtrictione anathematis interdicimus, ne aliqua militaris perſona

Beneuentinam B. Petri ciuitatem præſumat inuadere, aut violenter retinere. Si quis aliter præſumpſerit, anathematis vinculo teneatur.

NOTÆ

STEPHANI BALVZII.

[CONCILIVM iſtud Lateranenſe à Calliſto II. habitum, quanquam alij jam vulgauere, heic tamen edere viſum eſt, cùm & alius ſit canonum ordo quàm in editis, & nonnulla contineat in ſuperioribus editionibus prætermiſſa, & ejus quidem momenti vt vel ob hoc ipſum procurari debuerit noua hæc editio. Hi verò canones quos nunc damus, deſcripti ſunt ex peruetuſto codice MS. monaſterij Anianenſis in prima Narbonenſi.

CAN. I.] Deſcriptus eſt ad verbum hic canon ex Concilio Toloſano, quod idem Calliſtus in Cathedrali Eccleſia ſancti Stephani celebrauit anno M. C. XIX. cujus canones ſuprà editi ſunt ex eodem codice Anianenſi.

CAN. V.] Cujus fuerit Burdinus, dubitatum video etiam ab antiquis auctoribus. quidam enim veterum memoriæ prodiderunt eum fuiſſe natione Hiſpanum. Sed huic ſententiæ repugnat Rodericus Archiepiſcopus Toletanus, vetuſtus Hiſpanicæ Hiſtoriæ ſcriptor: qui eum patria Lemouicem fuiſſe docet; ſed in Hiſpaniam abductum à Bernardo Archiepiſcopo Toletano. Sanè Burdinus fuit magnus vir per illas tempeſtates; adeo vt Lemouices meos pudere non debeat hujus viri, niſi prioris vitæ ſanctitatem infelici ſchiſmate fœdaſſet, ceſſiſſétque Calliſto in monumentum victoriæ. Porrò nos olim hominis virtutes & vitia, Deo dante, deſcribemus in libro primo de vita rebúſque virorum illuſtrium Lemouicenſium.

CAN. VI.] Et hic quoque canon ad verbum ſumptus eſt ex Concilio Toloſano Caliſti II. niſi quòd in hoc Lateranenſi, vitio hauddubiè librarij, poſt vocem *Preſbyter*, additur, *vel Diaconus*, prorſus malè, & contra mentem canonis. Repetitus dein eſt idem canon in Concilio Lateranenſi ſub Innocentio II.

CAN. X.] Hiſpanicum illud iter, cujus meminit hic canon, non erat ſimplex peregrinatio religionis ergò. Sed ad exemplum Vrbani ſecundi, qui belli ſacri in Oriente gerundi auctor fuit, ſucceſſores ejus bellum quoque ſacrum in Hiſpania fieri aduersùs Saracenos decreuerunt; eandémque peccatorum indulgentiam euntibus ea de cauſa in Hiſpaniam conceſſerunt, quæ Orientalis Eccleſiæ defenſoribus conceſſa fuerat in Concilio Claromontano. Nam in archiuo Eccleſiæ Barcinonenſis habetur epiſtola Calliſti II. ad vniuerſos Chriſti fideles, (data fortaſſis ex iſto Lateranenſi Concilio, cùm data ſit Laterani IV. Nonas Aprilis) qua pugnantibus in Hiſpania aduerſùm Saracenos eandem peccatorum remiſſionem concedit, quæ Orientalis Eccleſiæ defenſoribus concedi ſolet. At in Concilio Claromontano, ſub Innocentio II. Papa celebrato, quod nondum editum eſt, mandatur incendiarijs, quæ peſtis tunc in Occidente graſſabatur, vt Hieroſolymam vel in Hiſpaniam pergant, illic anno integro belligeraturi. Præterea, extat in archiuo regio Barcinonenſi epiſtola Hadriani IV. qua Raimundum Comitem Barcinonenſem, totámque terram ejus, ſub B. Petri ac ſua protectione ſuſcipit, quandiu pugnauerit contra Saracenos. At in Concilio habito apud Montempeſſulanum in prima Narbonenſi anno M. C. XCV. cui præfuit Magiſter Michael Sedis Apoſtolicæ Legatus, ab vſurarum ſolutione ita liberantur illi qui in Hiſpaniam pergunt, vt etiam fidejuſſores eorum cogi non poſſint ad earum ſolutionem.

CAN. XVI.] Renouata eſt hoc canone conſtitutio Vrbani II. qui in Concilio Claromontano ſtatuerat ne monachi in parochialibus Eccleſijs, quas tenent, abſque Epiſcoporum conſenſu Preſbyteros collocent, de plebis cura rationem Epiſcopis reddituros. Vide porrò quæ à nobis ſuprà dicta ſunt in Notis ad hunc canonem Claromontanum.

CAPVT XXII.

Synopſis.

I. An Reges Francorum ad ſe traxerint cuſtodiam bonorum Eccleſiaſticorum, ſede vacante. Factitatum id ab eis oſtenditur varijs argumentis.

II. Adeo autem receptum erat jus illud in Gallia, vt adnotet D. Bernardus, noluiſſe Electum Lingonenſem vllam bonorum adminiſtrationem ſuſcipere, donec eorum Inueſtituram accepiſſet à Rege. in quo laudatur à Bernardo.

III. Rex Philippus Auguſtus eam bonorum Epiſcopalium retentionem coërcuit ad Regalia. Ea verò reddi debent electo, poſt conſecrationem. Dein Epiſcopus tenetur Regi præſtare juramentum fidelitatis. Quòd ſi id non fecerit, Dominus Rex poterit ſaiſire Regalia ſua, & ea tamdiu tenere, *donec præſtitum juramentum fuerit.*

IV. Fruebantur præterea Reges reditibus Eccleſiæ vacantis; vt colligitur ex Priuilegio quod Papa Formoſus conceſſit Eccleſiæ Remenſi. Explicantur verba hujus Priuilegij.

V. His tamen reditibus, aut collatione Præbendarum, non fruebantur Principes

æuo Gregorij VII. & ſequentium Pontificum. Vſusfructus itaque redituum Eccleſiaſticorum introductus eſt poſt Conſtitutionem Calliſti II. Inquiritur in rationem hujus nouitatis.

VI. Moris hujus originem arceſſendam eſſe à jure feudorum probatur auctoritate Philippi Pulcri Regis.

VII. Prætextu cuſtodiæ Regalium, Principes ad ſe traxerunt vſumfructum decimarum & omnium redituum temporalium. Quod ratione non omnino deſtituebatur Quoniam verò Collatio Beneficiorum cenſetur pertinere ad fructus; ex eo factum, vt Reges ad ſe traxerint Collationem Præbendarum. quod jus, vetuſtum eſt in Anglia.

VIII. In Gallia, jam inde à temporibus Ludouici Iunioris, Reges fruebantur reditibus Epiſcopatus vacantis.

IX. Omnes reditus Epiſcopatus vacantis ad Regem pertinent; atque etiam omnia mobilia *Epiſcopi, ſi deceſſerit inteſtatus.*

X. Æuo Philippi Auguſti, receptum erat Præbendarum Collationem ad Regem pertinere ſede vacante.

XI. Hanc eſſe antiquam & approbatam conſuetudinem Regni *aiebat idem Philippus. Adeo autem ſolidata erat hæc poteſtas æuo D. Ludouici, vt Clemens IV. reuocauerit prouiſionem à ſe factam de quadam Præbenda Remenſi, quòd idem Ludouicus conquereretur tentatum id fuiſſe aduersùs jura regia. Id jus agnouit Gregorius X.*

XII. Spolia etiam Epiſcoporum ad Reges pertinebant in Gallia.

I. SVPEREST itaque vt inueſtigemus, an Reges Francorum ad ſe traherent cuſtodiam bonorum Eccleſiaſticorum, ſede vacante. Ac primùm quidem vocabulum ipſum Inueſtituræ ſatis indicat ita prorsùs factitatum fuiſſe. neque enim reuera potuiſſent Reges eorum conceſſionem tribuere, niſi ea habuiſſent in manibus. Hujus bonorum Eccleſiaſticorum occupationis introductio extat in capite VIII. Capitulorum Caroli Calui: vbi ſtatuitur anno DCCC. LXXVII. vt poſt Epiſcopi obitum, Metropolitanus ad Eccleſiam vacantem mittat Viſitatorem, qui vnà cum Comite ſiue Gubernatore eam cuſtodiat, impediàtque ne quid ea detrimenti capiat. *Si aliquis Epiſcopus interim obierit*, inquit, *Archiepiſcopus ipſi ſedi Viſitatorem ſecundum ſacros Canones deputet, qui vnà cum Comite ipſam Eccleſiam, ne prædetur, cuſtodiat, vſquedum ipſius Epiſcopi obitus ad veſtram notitiam perueniat.* Argumento autem ſequentia erunt, ſolitos Reges ea bona retinere, donec electioni conſenſiſſent. Extat enim diſertum hujus rei teſtimonium apud Iuonem Epiſcopum Carnotenſem in epiſtola 104. Scribens enim ad Papam Paſchalem, ait Regem nolle conſentire electioni Galonis pro Epiſcopatu Beluacenſi, neque etiam bona Eccleſiaſtica dimittere in gratiam electi: *Rex*, inquit, *non vult electioni aſſenſum præbere, nec electo bona Epiſcopalia dimittere.* De bonis loquitur, abſque diſcrimine vllo. Sed poſt habitum ſub Calliſto Remenſe Concilium, ea retentio coërcebatur ad ſola Regalia.

II. Adeo autem receptum erat jus illud in Gallia, vt D. Bernardus ad Ludouicum VII. Regem ſcribens de monacho quodam, qui ad Epiſcopatum Lingonenſem electus erat, adnotet eum noluiſſe vllam bonorum adminiſtrationem ſuſcipere, donec eorum Inueſtituram accepiſſet à Rege. In quo ait Bernardus teſtatam eum feciſſe fidem ſuam in Principem; quòd à nemine alio recipere voluerit ea quæ à Rege pendent, quàm à Rege ipſo. Hæc ſunt ejus verba in epiſtola CLXX. *Electio ritè celebrata eſt. Electus fidelis eſt. Non autem eſſet fidelis, ſi veſtra & non per vos habere vellet. Necdum prorsùs ſe intromiſit de aliquo: quanquam inuitatio Cleri & populi, & oppreſſorum afflictio, & vota bonorum, id ab eo vehementiſſimè flagitarint.*

III. At poſteri, tametſi jure regio vniuerſa bona Epiſcopalia occupare conſueuerint ſede vacante, veterem tamen loquendi formulam retinuerunt, eam retentionem coërcentes ad Regalia. Rex quippe Philippus Auguſtus ad bellum ſacrum proficiſcens anno M. C. XC. Reginæ matri ſuæ, & auunculo ſuo Remenſi Archiepiſcopo, regni Regentibus conſtitutis, præcipit vt Regalia retineant, donec electus Epiſcopus fuerit conſecratus: *Regina autem & Archiepiſcopus*, inquit, *tamdiu Regalia in manu ſua teneant, donec electus conſecratus ſit vel benedictus: Et tunc Regalia ſine contradictione reddantur.* Iam enim antea pater ejus Ludouicus VII. dixerat anno M. C. LXI. poſt obitum nempe Theo-

Tit. 1. Libert. Eccl. Gallic. cap. 16. baldi Epiſcopi Pariſienſis : *Epiſcopatus & Regale in manum noſtram venit.* Vnde factum vt Mauricius Epiſcopus Cenomanenſis fateatur anno M. CC. XXIII. Tit. 7. *Quòd quando Electus Cenomanenſis erit confirmatus à Metropolitano, Rex reddet ei Regalia ſua.* Electus tamen tenebitur præſtare Regi juramentum fidelitatis, intra ſpatium quadraginta dierum. Quòd ſi id non fecerit; *Dominus Rex poterit ſaiſire Regalia ſua, & ea tamdiu tenere, quouſque Domino Regi fi-* Tit. 11. *delitatem fecerit.* Hinc pariter factum vt anno M. CC. XLVIII. matri ſuæ id indulgeat, vt poſſit *fidelitates Epiſcoporum & Abbatum recipere, & eis Regalia reſtituere.* Verba hæc accommodata ſunt ad ſtatuta Conciliorum; tametſi ea tempeſtate retentio fructuum porrigeretur ad vniuerſa bona Epiſcopalia, vt diximus.

IV. Sufficienter, vt opinor, probauimus, ſolitos Reges occupare Regalia, ſede vacante. Nunc ergo inſpiciendum eſt, an ijdem fruerentur reditibus, & an Præbendas vllo vnquam tempore contulerint. Ac prima quidem fronte occurrit vetuſtum eſſe vſum illum fruendi reditibus Eccleſiæ vacantis, argumento ducto à Priuilegio quod Papa Formoſus Eccleſiæ Remenſi conceſſit anno DCCC. XCII. precibus Fulconis ejuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopi annuens. Prohibet enim ne Reges, Epiſcopi, aut quilibet Chriſtianorum, ſede Remenſi vacante, in ſuam vtilitatem conuertant Epiſcopatum Remenſem aut ejus reditus; ſed omnia futuro Antiſtiti reſeruentur, eligẽdo intra tempus ſtatutum in Canonibus, id eſt, intra trium menſium ſpatium, ne diutiùs quàm par eſt, Metropolis ſit deſtituta paſtore. Teſtem bujus Conſtitutionis laudo Flodoardum, cujus bæc ſunt verba in libro IV. Hiſtoriæ Remenſis cap. II. *Sanciens inſuper auctoritate B. Petri, vt nemo Regum, nullus Antiſtitum, nemo quilibet Chriſtianus, decedente Remorum Epiſcopo, ipſum Epiſcopatum vel res ipſius Eccleſiæ ſuis compendijs applicet, neque ſub ſuo dominio teneat, præter ipſius ciuitatis Epiſcopum, & eandem Metropolim non vltra conſtitutionem canonicam ſine regulis conuenіente paſtore manere cogat; neque aliter Epiſcopum ibidem, niſi vt ſacri Canones jubent, conſtitui faciat.*

Verùm abuſus ille, quem hoc loco damnat Formoſus, confundi non debet cum jure Regaliæ, de quo nunc agimus. Nam Regalia deſinit poſt præſtitum fidelitatis juramentum. Reſcriptum verò Papæ Formoſi traducit prauam quandam conſuetudinem, quæ in Gallijs inualuerat, vbi laïcis non ſolùm monaſteria concedebantur, *propter imminentem reip. neceſſitatem*, (vt habetur in canone V. ſynodi apud Theodonis-villam habitæ anno DCCC. XLIV. & in canone XII. Concilij Vernenſis) ſed etiam interdum reditus Epiſcopatuum vacantium. Quò alludit canon XXI. Concilij Meldenſis anno DCCC. XLV. congregati, dum loquitur *De precarijs factis ab his qui loca Epiſcoporum occupauerant.* Hinc autem fiebat vt Epiſcoporum electiones retardarentur. Cui incommodo occurrit Priuilegium Papæ Formoſi. Porrò conſuetudo hæc interrupta erat ante controuerſiam Inueſtiturarum.

V. Nam ſi Principes tum ſoliti eſſent frui reditibus Epiſcopatuum vacantium, & Præbendas conferre; id haudquaquam ſilentio tranſmiſiſſent Gregorius VII. Vrbanus II. Paſchalis II. & Calliſtus II. ſummi Pontifices, qui ſeuerè admodum damnauerunt vnicam illam ſolennitatem Inueſtituræ per baculum & annulum, & ſolennitatem juramenti *per manum*, quique Inueſtituram coërcuerunt ad ſola feuda. Itaque in ea ſum ſententia, vt exiſtimem vſumfructum redituum Eccleſiaſticorum introductum eſſe poſt Conſtitutionem Calliſti editam anno M. C. XXII. quæ Regibus tribuit poteſtatem exigendi à Prælatis vniuerſa officia & obſequia quæ ratione feudorum exhibere tenentur: *Quæ ex Regalibus debet, faciat.* Vnde factum eſt, vt quemadmodum plurimarum hujus regni prouinciarum conſuetudo domino feudi addicit vſumfructum, quoties feudum vacat per mortem vaſſalli, id quod vulgò *Releuium* vocant; ſic Reges eo feudorum jure, Relief. quoad Regalia ſiue patrimonia Epiſcopatuum, vſi ſint, interim dum eorum cuſtodiam ad ſe receperant, donec ſedi vacanti præfectus eſſet Epiſcopus, & donec is Inueſtituram à Rege accepiſſet, juramentúmque fidelitatis præſtitiſſet. Quod jus in primis introductum eſt in prouincias in quibus mutatio domini neceſſitatem im-

ponit ſoluendi commodum aliquod & vtile domino ſuperiori, quod Releuium vocant, vt dixi; cùm è contrà in illis quæ huic juri Releuij obnoxiæ non ſunt, nihil à Regibus tentatum fuerit quoad vſumfructum Regalium.

VI. Ius autem illud, tametſi recenter introductum quoad Feuda ad Eccleſiam pertinentia, legitimum nihilominus & æquum erat; quòd ea feuda iiſdem legibus ſubjecta eſſe debeant, quibus cetera tenentur. Arbitror autem Reges, reſarciendis damnis ſuis intentos quæ toleranerant dimittendo jura inueſtiendi Epiſcopos ante Conſecrationem, dum Pontificibus Romanis obtemperant ita cupientibus, jure ſuo vſos eſſe quoad feuda, vt Papa Calliſtus approbauerat. Ea mihi ſemper mens fuerat, hujus moris originem arceſſendam eſſe à jure ſeudorum. Sed in hanc ſententiam faciliùs tranſgreſſus ſum, poſt inſpecta mandata à Rege Philippo Pulcro data Archiepiſcopo Senonenſi & Epiſcopo Antiſſiodorenſi, quibus jubet vt in controuerſia quadam exorta in Eccleſia Carnotenſi, ſummo Pontifici repræſentent quænam in ea cauſa ſint jura regia. Extant mandata illa in quodam Regeſto Cameræ Computorum Pariſ. fol. 313. vbi hæc leguntur: *Sicut feodus vaſſallo vacans, interim cum ſuis reditibus à domino licitè occupatur, & propter defectum hominis, vt vulgari noſtræ patriæ verbo vtamur, de jure & generali conſuetudine regni noſtri per dominum, quouſque ſuperueniat perſona quæ illi ſeruiat, licitè detinetur; ſic nos & noſtri anteceſſores, vacante Eccleſia Carnotenſi, & temporalem juriſdictionem & bona temporalia accipimus, & noſtros facimus omnes fructus qui proueniunt ex eiſdem. Non ſolum autem noſtram poteſtatem in bonis Epiſcopalibus exercemus; imò bona temporalia Præbendarum & Dignitatum, ſiue ſit juriſdictio temporalis, ſiue alia bona temporalia quæ poſſint ad aliquem pertinere, cum vacante Præbenda vel Dignitate concedimus, & de eis, prædicto tamen modo, diſponimus noſtro jure.*

VII. Verùm quoniam facilis eſt excurſus ab æquo ad iniquum, quoties priuata vtilitas vrget; hinc factum eſt, vt prætextu cuſtodiæ Regalium, aucto ritas regia ad ſe traxerit vſumfructum decimarum & in vniuerſum omnium redituum temporalium. Cùm itaque reditibus quorundam bonorum, veluti Regalium, optimo jure Reges fruerentur; paulatim factum eſt, vt in Eccleſias quaſdam introducta ſit conſuetudo fruendi vniuerſis reditibus. In quo tamen non omnino peccaſſe videntur Reges noſtri; cùm id eo prætextu fieri potuerit, quòd cùm patrimonia Epiſcopatus velut bona nobilia poſſiderentur ab Epiſcopo, euecta per conſequentiam erant ad dignitatem feudorum. Nam quoad reditus qui vulgò *ſpirituales* dicuntur; magna Eccleſiarum pars, cum Decimis & Oblationibus, laïcis in feudum datæ fuerant à Pippino, Carolo Magno, & Ludouico Pio, cum conſenſu Eccleſiæ Gallicanæ, vt alibi oſtendo; quæ deinde Eccleſiaſticis viris conceſſæ ſunt, ex permiſſu Regum. Itaque Principes non omnino deſtituti erant ratione, vt contenderent ſeruitia & debita feudorum, in bujuſcemodi reditibus impoſita, extincta non eſſe vi conſenſus regij adhibiti liberalitati laïcorum erga Eccleſias, qui ea ad ipſas omnino tranſtulerant. Adde quòd licèt jus percipiendi decimas ſpirituale ſit, Decimæ tamen ſunt temporales; vt aiunt Canonici Iuris interpretes. Quoniam verò collatio Beneficiorum cenſetur pertinere ad fructus, ſecundùm quod in libris Decretalium continetur; eo jure prorsùs opportunè vſi ſunt Reges, vt vſum inueherent conferendi Præbendas, quarum prouiſio ad Epiſcopum pertinebat. Profectum enim hinc eſſe jus illud regium, vt collatio Beneficiorum, interim dum Regalia aperta eſt, vacantium, ad Regem pertineat, probatur ex Reſcripto Alexandri III. edito in antiqua Collectione Decretalium quam publici juris fecit Antonius Auguſtinus: ex quo Reſcripto diſcimus, Regem Angliæ Henricum II. frui ſolitum reditibus Epiſcopatus vacantis, & in conſequentiam hujus poſſeſſionis, Præbendarum quoque collationem ad ſe traxiſſe: *Epiſcopo de medio ſublato*, inquit Alexander, *& reditibus Epiſcopatus ad fiſcum deuolutis, cùm quædam Præbenda in jamdicta Eccleſia vacaret, chariſſimus in Chriſto filius noſter H. illuſtris Rex Anglorum eam Thomæ Clerico ſuo*

contulit;

contulit ; cui etiam aliam poſtmodum in eadem Eccleſia vacantem, cum Archidiaconatu, ad quem dicitur pertinere, conceſſit. Quas inſimul non debet habere ; cùm nulli ſit licitum, in vna & eadem Eccleſia duas Præbendas obtinere.

VIII. Reges noſtros reditibus Epiſcopatus vacantis frui ſolitos, jam inde à temporibus Ludouici Iunioris, abſoluta eſt auctoritas. Nam cùm Pariſienſis Epiſcopus è vita exceſſiſſet anno M. C. LXI. ait idem Ludouicus Epiſcopatum illum & Regalia in manum ſuam deueniſſe, id eſt, non ſolùm Regalia ſiue feuda, ſed etiam vniuerſum Epiſcopatum. Eam tamen in ea poſſeſſione cautionem adhibet, vt declaret nolle ſe ad ſuam vtilitatem conuertere oblationes & reditus Altaris Capiceriæ, quos cuidam puellarum monaſterio addicit : *Epiſcopatus*, inquit, *& Regale in manum noſtram venit, & ſimiliter Capiceriæ reditus. Sed cùm Oblationes & redituum Altaris nollemus accipere &c.* Tit. 1. Libert. c. 16.

IX. Epiſcopus quoque Matiſconenſis profeſſus eſt anno M. CC. I. omnia Regalia regni Franciæ ad Regem pertinere, dum ſedes vacat, & Regem de reditibus eorum ſtatuere poſſe non ſecùs ac Epiſcopum ipſum. Quòd ſi Epiſcopus diſceſſerit inteſtatus ; non ſolùm ad Regem pertinere reditus Epiſcopatus, ſed etiam *omnia mobilia* Epiſcopi defuncti. *Omnia Regalia*, inquit, *& omnes prouentus Regalium exiſtentes in regno Franciæ, liberè ſunt Domini Regis Franciæ, ſicut & ea Epiſcopus liberè poſſidebat. Et ſi Epiſcopus Matiſconenſis deceſſerit inteſtatus ; tam omnia mobilia, quàm omnes prouentus, ſunt Domini Regis Franciæ liberè & abſolutè.* Tit. 4.

X. Collationem autem Præbendarum jam fuiſſe introductam anno M. C. XC. fidem facit Teſtamentum Philippi Auguſti ; cujus hæc ſunt verba : *Si Præbenda vel aliquod Beneficium Eccleſiaſticum vacauerit, quando Regalia in manu noſtra venient ; Regina & Archiepiſcopus viris honeſtis & literatis, conſilio Fratris Bernardi, conferant ; ſaluis tamen donationibus noſtris, quas per literas noſtras patentes quibuſdam fecimus.* Hæc vltima clauſula continet Donationes anticipatas, quæ prorsùs erant Gratiæ expectatiuæ.

XI. Quapropter idem Philippus Auguſtus apud Innocentium III. aiebat anno M. CC. X. ſe Præbendam quan-

dam, ſede Laudunenſi vacante, contuliſſe Thomæ de Argentolio Clerico ſuo, *ſecundùm antiquam & approbatam conſuetudinem Regni* ; petebátque à ſummo Pontifice confirmationem hujus prouiſionis. Quod Reſcripto ſuo non refutat Innocentius ; ſed cauſam ad examen Capituli Laudunenſis remittit, vt intelligi poſſit an prouiſio à ſummo Pontifice facta in gratiam cujuſdam Odonis, præferenda ſit ei quæ à Rege facta eſt in gratiam Thomæ de Argentolio. Quòd ſi contingat Odonem præferri Thomæ ; Regem orat, vt id gratum habere velit, ob reuerentiam Apoſtolicæ Sedis & ipſius Innocentij. Ceterùm poteſtas illa adeo ſolidata erat anno M. CC. LXVII. vt Clemens Papa IV. reuocauerit prouiſionem quandam quæ auctoritate ejus facta fuerat de quadam Præbenda Remenſi, quòd Rex Ludouicus IX. conquereretur id tentatum fuiſſe aduersùs jura regia, affirmarétque *quòd vacantes confert in Eccleſia ipſa Præbendas, à tempore quo eandem Eccleſiam paſtoris regimine contingit deſtitui, donec ſubſtitutus illi Archiepiſcopus Regalia recipit à Rege.* De eodem ſancto Ludouico refert Nangius, eum conferre ſolitum Præbendas Eccleſiarum Cathedralium, *vbi ſede vacante, ratione cuſtodiæ Regalium, ex conſuetudine pertinebat ad eum collatio Præbendarum.* Gregorius verò X. epiſtolâ ſuâ datâ anno M. CC. LXXI. approbauit collationem Archidiaconatus Senonenſis à Rege factam ſede vacante ; tametſi Beneficium illud vacaſſet in Curia Romana, ob conſecrationem Archidiaconi, qui ad Archiepiſcopatum Senonenſem electus fuerat.

Tit. 5. Libert. Eccl. Gal.

Tit. 16.

XII. Præter reditus Epiſcopatus & Collationem Præbendarum, ſpolia Epiſcoporum defunctorum pertinebant ad Regem ; licèt antiqui canones ab iiſdem ſpoliis remouiſſent Clericos & Metropolitanos, ac licèt Vrbanus II. & Innocentius II. eorundem ſpoliorum occupationem laïcis interdixiſſent. Reges tamen noſtri poſſeſſionem illam retinuerant, quoad quaſdam Eccleſias ; vt fidem facit Epiſcopus Matiſconenſis anno M. CC. I. cujus auctoritas paulò ſuprà relata eſt. Sed idem diſertiùs probatur ex epiſtola Regis Ludouici Iunioris, quæ extat Tit. 1. cap. XVI. Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, data anno M. C. XLVII in qua remittit.

Vide Additionem ad Caput XVIII. hujus libri.

Epiſcopis Catalaunenſibus veterem conſuetudinem, quæ ab Officialibus regiis vſurpabatur, vt caperent omnia mobilia lignea aut ferrea & animalia quæ reperiebantur in domo Epiſcopali. Sed disertis verbis retinet, ſecundùm veterem conſuetudinem, vinum, annonam, aurum, & argentum, quæ tum fuerint in Epiſcopatu: *Præter annonam, vinum, aurum, & argentum: quæ omnia, juxta vetuſtam conſuetudinem, & manu & poteſtate regia retinemus.* Idem Princeps ſimile priuilegium conceſſit Theobaldo Epiſcopo Pariſienſi, quod à filio ejus Philippo Rege confirmatum eſt; vt patet ex epiſtola quadam edita apud Gallandium in Tractatu de Franco-Allodio pag. 338.

CAPVT XXIII.

Synopſis.

I. Imperatores quoque fruebantur jure occupandi ſpolia Epiſcoporum defunctorum. Sed id jus Eccleſiis remiſit Fridericus II. Imperator. Fructuum autem nomine comprehendebant etiam Collationem Beneficiorum. Sed tamen Fridericus non remiſit Inueſtituram per ſceptrum, neque jus recipiendi homagij ab Epiſcopis.

II. Poſt electionem Ottonis IV. Principes Germani ſcripſerunt ad Innocentium III. abolitam ab Ottone fuiſſe conſuetudinem occupandi bona mobilia Epiſcoporum morientium, aut Abbatum Principum, ſtatuiſſéque vt ea conſeruentur ſucceſſoribus.

III. Dubitandum non eſt quin Eccleſia Orientalis reditus Epiſcopatus vacantis conſeruauerit ſucceſſori. Gubernatores tamen prouinciarum bona mobilia Epiſcopi mortui deinde occuparunt, & immobilium vſumfructum in ſuos vſus conuerterunt. Ratio hujus immutationis inueſtigatur.

IV. Id lege lata prohibuit Ioannes Comnenus Imperator. Tum etiam frater ejus, Manuel Comnenus: qui præterea edixit, ne Gubernatores bona immobilia Eccleſiarum vacantium ad ſuam adminiſtrationem adjungerent, fiſcóque addicerent.

I. AT non in Gallia ſolùm viguit conſuetudo illa occupandi ſpolia Epiſcoporum morientium, & fructus Epiſcopatuum vacantium, poſt editam Calliſti Conſtitutionem; ſed in Imperium quoque tranſgreſſa eſt; vt patet ex Conſtitutione Friderici II. Imperatoris, qui jus illud Eccleſiis remiſit, ac declarauit eam prauam conſuetudinem à prædeceſſoribus ſuis introductam fuiſſe. Sed in ea Conſtitutione extat clauſula magni momenti, quæ probat Imperatores, fructuum nomine Collationem quoque Beneficiorum fuiſſe complexos. Ait enim, relinquere ſe Epiſcopis diſpoſitionem rerum ſpiritualium, vt Deo reddantur quæ ſunt Dei, & Cæſari quæ ſunt Cæſaris. Attamen non abjecit Inueſtituram per ſceptrum, nec homagium Epiſcoporum, quæ in vſu fuerant temporibus prædeceſſorum ſuorum. Data eſt hæc Friderici Conſtitutio anno M. CC. XIII. confirmata deinde Bullâ aureâ ejuſdem Principis anno M. CC. XIX. datâ ad Honorium III. Papam, quæ aſſeruatur in arce Hadriani & in Bibliotheca Vaticana, & à Goldaſto edita eſt. Hæc ſunt ejus verba: *Illum quoque dimittimus & refutamus Abuſum, quem in occupandis bonis decedentium Prælatorum, aut etiam Eccleſiarum vacantium, noſtri conſueuerunt antéceſſores committere pro motu propriæ voluntatis. Omnia nos ſpiritualia vobis & aliis Eccleſiarum Prælatis relinquimus liberè diſponenda; vt quæ ſunt Cæſaris, Cæſari, & quæ Dei, Deo recta diſtributione reddantur.*

II. Eo autem tempore quo electus eſt Imperator Otto IV. Principes & Barones Germaniæ Clerici ac laïci Innocentio Papæ III. ſignificarunt anno M. CC. abolitam ab Ottone fuiſse prauam illam conſuetudinem, à ſuperioribus Imperatoribus introductam, occupandi bona mobilia Epiſcoporum morientium, aut Abbatum Principum, ſtatuiſſéque illum vt ea bona conſeruentur futuris ſucceſsoribus: *Prauam illam conſuetudinem,* inquiunt, *quam Imperatores anteceſſores ſui in occupandis rebus mobilibus vel ſe mouentibus decedentium Epiſcoporum vel Abbatum Principum huc vſque ſeruauerunt, penitùs extirpans, nos Eccleſiaſticos Principes ex hac indebita vexatione regali beneuolentia liberos dimiſit, & decedentium bona ſuis ſucceſſoribus ſeruanda liberaliter ſtatuit.* Ap. Baron ad an. 996. & in Regeſto Innocentij, & apud Goldaſtum.

III. Poſt explicatum Occidentalis Imperij morem, res poſcere videtur vt Orientem quoque ſpectemus; præſertim cùm diſquiſitio iſta multùm conferat ad noſcendũ quænam fuerit Regibus noſtris mens, quoad difficultates quæ ſuperſunt

tractandæ. Ac primùm quidem certum eſt, Eccleſiam Græcam ſummo ſemper ſtudio obſeruaſſe Canones de Diſciplina latos. Quare dubitandum oon eſt, quio juxta Concilium Cbalcedonenſe & Nouellas Iuſtiniani, reditus Epiſcopatûs conſeruauerit ſucceſſori, deductis impendijs neceſſarijs. Legimus nihilominus Gubernatores prouinciarum quandam immutationem introducere illic conatos, exemplo fortaſſis Occidentalium, & bona mobilia Epiſcopi mortui occupaſſe, & immobilium vſumfructum in ſuos vſus conuertere voluiſſe, quandiù ſedes vacabat. Et fortaſſis id jus Imperatori competere aſſeuerabãt quoad Regalia, quibus dotati erãt Epiſcopatus & Monaſteria Græcorum. Nam legunus in Nouella Manuelis Comneni Imperatoris Conſtantinopolitani, quæ extat apud Balſamonem in can. XII. Septimæ Synodi & in libro I. Iuris Græco Romani, Eccleſias habuiſſe villas, cenſus, telonea, jura introïtus & exitus, tam in fluminibus, quàm in mari, & omne redituum genus, quos Latini *Regalia* nominabant, atque etiam Caſtra: Κάστρα ἕν ποι τύτῳ ᾠκοδομήθησαν.

τὰς περιοίκους, τὰ συνήθη, τὰς φόρους, τὰ τέλη, τὰς ἐξόδους, τὰ θαλάττια δίκαια.

IV. At Ioaooes Comnenus Imperator prohibuit circa annum M. C. XX. ne Gubernatores prouinciarum occuparent bona mobilia Epiſcoporum morientium, ſiue illa argentum eſſent, annona, aut animalia, ſiue quippiam aliud; pœnis grauiſſimis intentatis aduerſùs eos, ſi ſecùs agerent. Ioannis verò frater, Manuel Comneous, eam prohibitiooem renouauit circa annum M. C. L. eámque porrexit ad alium Abuſum qui tunc irrepebat. Gubernatores enim buna immobilia Eccleſiarum vacantium ad ſuam adminiſtrationem adjungebant, fiſcóque addicebant. Id fieri deinceps vetuit Manuel Comnenus; jubens vt membra Eccleſiæ vacantis, id eſt, Clerici illius Eccleſiæ, eorum bonorum adminiſtrationem ſuſcipiant, ſecundùm ſtatuta Canonum, donec ſucceſſor adueniat. Hunc autem Abuſum acriter traducit, dicens eum vergere in cõtemptum Dei, & legis naturalis euerſionem; ideóque ſe adactum ad abolendum illum morem, tanquam indignum profeſſione nominis Chriſtiani: τοῖς ἀκριβῶς μὲν τοι τὴν χριστιανῶν ἐκκλησιῶν οὐδὲ πόδα ὅλως ἐπιβάλλει τις τὴν χριστοῦ χάριν Δυκῶν. Infrà. Πρᾶγμα καὶ εἰς θεῦ πολεμούμενον περιφρόνησιν, καὶ εἰς ἀθέτησιν θεσμῶν φυσικῶν. Infrà: ὅθεν τοι καὶ ὡς πάντη τοῦ τῆς χριστωνύμου ἀνάξιον ἐπαγγέλματος διορθοῦται τοῦτο ἡ βασιλεία μου. Infrà: ἀλλὰ πάντα τὰ ἐπὶ μερῶν τῆς τοιαύτης ἐκκλησιαστικῆς ἐν αὐτοῖς οἰκονομηθήσονται χερσὶν ἄχρι καὶ περὶ τοῦ νενόμισται καὶ κανονικῶς διορίζονται.

CAPVT XXIV.

Synopſis.

I. Exemplum Orientalium & Friderici II. occaſionem dedit Regibus noſtris coërcendi jus ſuum ad ſolas Eccleſias in quibus receptum illud erat.

II. Hinc factum vt in vetuſtis Parlamenti Pariſienſis Arreſtis interdum pronuntietur ſecundùm Regem, interdum verò aduerſùs ipſum; habita nimirum ratione poſſeſſionis.

III. Explicatur jus quod Regi competebat in Epiſcopatu Anicienſi, ſede vacante.

IV. Vſusfructus redituum Epiſcopalium & Collatio Præbendarum nitebatur tantùm conſuetudine ante tempora Gregorij X. Sed Concilium Lugdunenſe ea tempeſtate habitum, poſſeſſionem Regum in jus vertit.

V. Generali fructuum vocabulo comprehendebatur etiam Collatio Præbendarum; quamuis id diſertis verbis non definierit Concilium illud Lugdunenſe.

VI. Ea tamen reticentia occaſionem poſtea dedit Bonifatio VIII. affirmandi Collationem Beneficiorum non pertinere ad Philippum Pulcrum. Sed is jus ſuum tuitus eſt, allegata veteri conſuetudine regni ſui. Ob eam diſcordiam, Ioannes de Pariſijs ſcripſit Tractatum de poteſtate Regia & Papali.

VII. In Articulis Clementi V. oblatis aduerſùs memoriam Bonifacij, aſſeritur Eccleſias Cathedrales eſſe ſub tuitione Regis. Earum vacantium reditus, qui de ſua Regalia exiſtunt, *ad illum pertinere. Eum verò Beneficia ad Collationem Epiſcopi pertinentia conferre, cùm ſedes vacat.*

VIII. Regum Reſcriptis jus Regaliæ coërcitum eſt ad Eccleſias in quibus receptum erat Regem eo jure uti. Enumerantur Eccleſiæ ei juri ſubjectæ, itémque illæ quæ ei ſubjectæ non ſunt.

XI. Eo igitur jure uti non poteſt Princeps niſi in Eccleſijs vbi poſſeſſionem habet omni memoria antiquiorem. Quidam tamen contendunt jus Regaliæ eſſe jus merè regium, atque adeo ad vniuerſas regni Eccleſias porrigendum eſſe ſine diſcrimine. quam opinionem erroneam eſſe pronuntiat Paſquerius.

X. At cùm dein in Edicto anni M. DC. VI. ſcriptum fuiſſet, Regem nolle vti jure Regaliæ in detrimentum Eccleſiarum exemptarum; data eſt occaſio inueſtigandi, quonam modo intelligenda eſſet exemptio illa. Parlamētum Pariſienſe eam interpretatus eſt de exemptione conceſſa ob titulum oneroſum.

XI. Philippus Aug. nonnullas Eccleſias liberauit à jure Regalium; ſed Epiſcopis earum non remiſit juramentum fidelitatis. De Regalia Turonenſi.

I. EXEMPLVM Imperatoris Friderici, itémque Imperatorum Græcorum praxis, quæ Occidentalibus cognita erat ob frequentes noſtrorum peregrinationes ad loca ſancta, Regibus noſtris, vt ego quidem arbitor, occaſionem dederunt, non quidem remittendi in vniuerſum vſumfructum redituum Eccleſiarum & Collationes Præbendarum, ſed jus illud coërcendi ad ſolas Eccleſias in quibus receptum illud erat, relicto ceteris antiquorum canonum vſu.

II. Hine factum vt in quamplurimis veteribus Arreſtis Parlamenti Pariſienſis edicatur probandam eſſe poſſeſſionem Regis in Eccleſijs; juxta quam deinde Curia decernebat de jure Regaliæ. Itaque ei in quibuſdam Eccleſijs ſeruatur jus, in cujus poſſeſſione tunc erat, fruendi omnibus reditibus, & conferendi Præbendas; in alijs verò, jus tantùm fruendi Regalibus ſiue bonis temporalibus, non autem reditibus Decimarum; quemadmodum Ruzæus in Priuilegio LV. adnotauit judicatum fuiſſe anno M. CC. LXXXII. Senatuſconſulto Parlamenti Pariſienſis. Quibus addi poteſt, Arreſto lato anno M CC. LXVI. pronuntiatum fuiſſe in gratiam Eccleſiæ Morinenſis, edictúmque vt Rex & Capitulum futuro Epiſcopo conſeruent reditus bonorum ſpiritualium aut annexorum. Contrà, in Arreſtis latis anno 1261. & 1268. legitur Regem fuiſſe in poſſeſſione percipiendarum Decimarum in Eccleſia Biturigenſi; vt diſcimus ex Probo Quæſtione LX. num. v. Nam eadem quoque diuerſitas judiciorum reperitur quoad Collationem Beneficiorum; quæ Regi adjudicatur in quibuſdam Eccleſijs, in alijs verò abjudicatur.

III. Probari iſtud poſſet multiplicibus exemplis. Vnicum tamen ſufficiet, admodum illuſtre. Petitur autem ex Conſtitutione quadam ſancti Ludouici Regis, data in conſequentiam Arreſti cujuſdam lati à Parlamento Pariſienſi pro Regalibus Eccleſiæ Anicienſis apud Velaunos. Definita enim fuerat hæc cauſa, poſt factam inquiſitionem. Itaque juxta conſuetudinem in ea Eccleſia receptam, Regi ratione Regalium conſeruata eſt, interim dum ſedes vacaret, juriſdictio temporalis ad Epiſcopum pertinens, in vrbe nimirum, ſuburbijs, & territorio ciuitatis, tum etiam jus recipiendorum vectigalium vrbis & aliorum redituum ejuſdem vrbis & territorij; exceptis tamen reditibus Altarium, id eſt, Oblationibus & Decimis. Cùm autem oſtenſum fuiſſet, Regem nunquam ad manum ſuam reuocaſſe domum Epiſcopalem, neque arcem ciuitatis, aut caſtra, ſiue dominationes, neque vectigalia quæ extra vrbem ſunt, niſi poſt deceſſum duorum poſtremorum Epiſcoporum, (quod ſufficere non poterat ad introducendum jus conſuetudinis) neque ipſum aut ejus prædeceſſores vnquam contuliſſe Præbendas aut Dignitates in Eccleſia Anicenſi vacantes, neque ipſam Regibus annuntiaſſe mortes Epiſcoporum, aut eligendi facultatem petijſſe; vetitum eo Arreſto fuit, ne deinceps aliquid quoad hoc tentaretur aduerſùs Eccleſiam illam. Datum autem eſt Arreſtum illud anno M. CC. LVIII. extátque in veteribus Regeſtis Parlamenti Pariſienſis, vnde editum eſt à Chopino & Corbino. Sed Conſtitutio illa B. Ludouici quam diximus, data anno ſequenti, deſcripta eſt in veteri Regeſto quod extat in Camera Computorum Pariſ. hoc titulo: *Regeſtum Curiæ Franciæ Domini Regis, de feudis & negotijs Seneſcalliarum Carcaſſonæ, Bellicadri, & Toloſanæ, Caturcenſis, & Rutenenſis.* Extat autem in ea Conſtitutione clauſula quædam magni momenti, qua caret Arreſtum. Rex enim ſibi reſeruat jus occupandi arces & caſtra, jure ſuperioritatis, quoties ita poſtulabit vtilitas Principis, ſecundùm quod fieri aſſolet antiquitus; quamvis ea ad manum ſuam non recipiat jure Regaliæ, cùm ſedes vacat.

Excellentiſſimo Domino ſuo Ludouico Dei gratia Sereniſſimo Francorum Regi, G. Decanus, & Capitulum Anicienſis Eccleſiæ, ſe ipſos ad ſuæ beneplacita voluntatis. Serenitatis veſtræ literas per Patrem venerabilem Dominum G. Dei gratia Epiſcopum noſtrum nuper nobis tranſmiſſas vidimus in hæc verba. LVDOVICVS DEI GRATIA

Rex Franciæ. Notum facimus vniuerſis, quòd inter Nos & Eccleſiam Anicienſem ſuper Regalibus quæſtione ſuborta, inquiri fecimus diligenter, de aſſenſu ejuſdem Eccleſiæ, quæ ſunt illa quæ à nobis & noſtris anteceſſoribus, Regalium nomine, vacante eadem Eccleſia, accipi conſueuerant ab antiquo. Quia verò per inqueſtam, quam fieri fecimus, probatum non extitit, ſeu inuentum, quòd vacante Eccleſia ſupradicta, nos vel noſtri anteceſſores domum Epiſcopalem, vel fortericia alia ciuitatis, caſtra etiam extra ciuitatem, ſeu villas alias habuerimus aliquo vnquam tempore, ſed nec pedagia extra ciuitatem ad Epiſcopum pertinentia, niſi à duabus primis vacationibus citra; vel aliquando vnquam vacante Eccleſia, nos vel noſtri anteceſſores dignitatem aliquam in ea contulerimus, ſeu Præbendam; vel nobis aut noſtris anteceſſoribus denuntiata fuerit mors Epiſcopi, ſeu ceſſio, vel petita à nobis ex parte Capituli licentia eligendi; Super hijs ex nunc in perpetuum dictam Eccleſiam nolumus moleſtari. Sanè licèt ratione vacationis, fortalicia ciuitatis peti nolumus in poſterum, prout diximus; jus tamen ea petendi, ratione dominij, & recuperandi, nobis & noſtris ſucceſſoribus retinemus, in illis caſibus, in quibus nobis competit ab antiquo. Verùm quia per eandem inqueſtam inuenimus, quòd à longis retro temporibus, vacante eadem Eccleſia, ad nos pertinet, jure Regalium, juriſdictio temporalis in ciuitate, ſuburbijs, & territorio ad Epiſcopum pertinens, pedagium etiam ciuitatis, & alij reditus in eadem ciuitate & territorio ad Epiſcopum pertinentes, exceptis reditibus Altarium; ea nobis & noſtris ſucceſſoribus Regibus Franciæ in perpetuum retinemus. Actum apud Corbolium anno Domini M. CC. LIX. menſe Iulio. *Veſtræ igitur regiæ majeſtati referentes quas ſcimus & poſſumus gratiarum humillimas actiones, quòd veſtræ beneuolentiæ placuit jus noſtrum & Eccleſiæ noſtræ per vſurpationes diuerſas à quibuſdam in ambiguo depoſitum declarare, quæ in eiſdem literis continentur habentes accepta, ea ad vos & ſucceſſores veſtros Reges Franciæ, jure Regalium, vacante Eccleſia noſtra, recognoſcimus pertinere, quæ in veſtris prædictis literis vobis & eiſdem ſucceſſoribus veſtris retinuiſtis expreſſè. In cujus rei teſtimonium, præſentem cedulam Eminentiæ veſtræ mittimus, ſigilli noſtri munimine roboratam. Datum Anicij, in Capitulo, anno quo ſuprà, menſe Auguſto.*

IV. Cùm autem vſusfructus redituum Epiſcopatus (ſi reditus feudorum excipias) & Collatio Præbendarum, ex conſuetudine proficiſcerentur aduerſùs Canones introducta, optimum factu eſſe exiſtimarunt Principes, vt hujus conſuetudinis confirmationem decerni procurarent in Concilio Generali Logdunenſi, quod à Gregorio X. conuocatum & celebratum eſt anno M. CC. LXXIV. Eam ob rem editus eſt in eo Concilio canon, præſentibus Francorum legatis, quo idem prorsùs decretum eſt quod Regis auctoritate ſtatutum fuerat Arreſto Parlamenti Pariſienſis. Confirmatum enim eſt jus recipiendi Regalia in Eccleſijs vbi recepta erat illa conſuetudo: cujus introductio vetita eſt, qunad Eccleſias quæ ei non erant obnoxiæ. *Generali conſtitutione ſancimus, vniuerſos & ſingulos, qui Regalia, Cuſtodiam, ſiue Gardiam, Aduocationis ſeu defenſionis titulum in Eccleſijs. Monaſterijs, ſeu quibuſlibet pijs locis de nouo vſurpare conantes, bona Eccleſiarum, Monaſteriorum, aut locorum ipſorum vacantium occupare præſumunt, quantæcunque dignitatis honore præfulgeant, — eo ipſo txcommunicationis ſententiæ decernimus ſubjacere.* Infrà: *Qui autem ab ipſarum Eccleſiarum ceterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua conſuetudine, jura ſibi hujuſmodi vendicant; ab illorum abuſu ſic prudenter abſtineant, & ſuos miniſtros in eis ſollicitè faciant abſtinere, quòd ea quæ non pertinent ad fructus ſiue reditus prouenientes vacationis tempore non vſurpent; nec bona cetera, quorum ſe aſſerunt habere cuſtodiam, dilabi permittant, ſed in bono ſtatu conſeruent.* Ceterùm adnotandum eſt hoc loco, vocem *Regalia* heic nouè accipi; pro cuſtodia nimirum & vſufructu omnium fructuum & redituum prouenientium interim dum ſedes vacat: *Fructus ſiue reditus prouenientes vacationis tempore.* Capit. 12. Concilij Logdun. ſub Gregorio X.

V. Dubitandũ non eſt quin generali fructuum vocabulo comprehẽderetur etiam Collatio Præbendarum, cùm juxta Alexandri III. Conſtitutionem, quæ ante hoc Concilium edita eſt, Collationes recen-

ferentur in fructibus. Sed tamen maluit Concilium jus illud extraordinarium verbis generalibus, quòd & ipſa validæ rationis loco eſſe poſſent, complecti, quàm illud diſertis verbis explicare. Neque enim probabile eſt eam fuiſſe Patribus Concilij mentem, cùm hunc canonem conderent, vt Collationes Præbendarum adimerent Principibus; cùm Innocentius III. anno M. CC. X. Clemens IV. anno M. CC. LXVII. & Gregorius ipſe X. anno M. CC. LXXI. hujuſmodi Præbendarum Collationes à Regibus ſede vacante factas approbauerint.

VI. Hæc tamen reticentia occaſionem poſtea ſubminiſtrauit Boniſacio Papæ VIII. de hoc jure controuerſiam mouendi aduersùs Philippum Pulchrum Regem Francorum; cui ſcripſit Pontifex, eos ſe pro hæreticis habere, qui contendebant Collationem Beneficiorum, quòd ſpiritualia ſint, fieri poſſe à laïca perſona. Verùm Rex jus ſuum tuitus eſt, allegata veteri conſuetudine regni ſui. Ioannes de Pariſiis, temporis illius ſcriptor, ea occaſione ſcripſit Tractatum de Poteſtate Papali & Regia: in quo inter alia examinat quæſtionem Collationis Beneficiorum. Ait autem, quòd cùm Eccleſia Patronis conceſſerit jus præſentationis, contemplatione fundationis Beneficiorum, potuiſſe quoque ipſam ac debuiſſe in gratiam inſignium virorum conniuere eorundem Beneficiorum collationibus, velut vices rependentem protectioni quam illi impertiuntur Eccleſiæ, & beneficiorum ab ijs præſtitorum Eccleſiis; præſertim cùm Collatio ac præſentatio non ſint propriè res ſpirituales, ſed tantùm ſpiritualibus connexæ *per antecedentiam*, vt ille loquitur. Significat autem eas antecedere exercitium ſpirituale & officium quod Beneficiatus præſtat Eccleſiæ. Nam licèt Epiſcopo injuria fieri videatur, cùm Collatione quorundam Beneficiorum ſede vacante vacantium priuatur; leue tamen illud damnum majore commodo reſarcitur, Protectione nimirum & donationibus factis & in poſterum faciendis in gratiam Eccleſiarum. *Quod annexum eſt ſpiritualibus officijs per antecedentiam, vt præſentatio, vel collatio, ſeu jus conferendi, quia non ſic dependet à ſpirituali, ſed è conuerſo, poteſt competere laïco præcipuè, & ex conceſſione Eccleſiæ, vel ex promiſſione, & ex longa conſuetudine præſcripta, poteſt Rex ſibi jus acquirere, cùm ſibi non repugnet.* Infrà: *Dicta conſuetudo cum non ſit damnoſa in miniſtris Eccleſiæ, ſed in pluribus fructuoſa, non præjudicat juri publico in genere, licèt videatur præjudicare in ſpecie. Nam licèt videatur præjudicare Epiſcopis, qui priuantur collatione Beneficiorum, quæ de jure communi eis debetur; tamen Eccleſiæ aliunde ex hoc emolumentum accipiunt præponderans, ratione defenſionis, & donationis, & fundationis. Et ideo non præjudicat ſimpliciter.*

Ioan. Pariſ. de Poteſt. Reg. & Pap. c. 21.

VII. In Articulis Clementi Papæ V. à Gulielmo de Nogareto oblatis aduersùs memoriam Boniſacij VIII. quam is damnari debere contendebat ob crimen hæreſeos, tria quædam proponuntur tanquam certa & manifeſta, adeóque nota vt nemo contradiceret. Primùm enim aſſeritur, quamplurimas Eccleſias eſſe ſub tuitione Regis, in primis verò omnes Eccleſias Cathedrales hujus regni; adeo vt ſi vis aliqua illis inferatur, Rex auctoritate ſua reſarciri damna procuret. Secundò; Inter jura regia, illud quoque recenſeri, ad eum nempe pertinere vſumfructum omnium fructuum & redituum Eccleſiarum Cathedralium vacantium, *qui de ſua Regalia exiſtunt*, donec nouus Epiſcopus bona temporalia à Rege receperit, poſt præſtitum videlicet juramentum fidelitatis aut homagium. Tum Eccleſias, in quibus Rex fruitur hoc jure Regaliæ, fundatas fuiſſe à Regibus Francorum. Tertiò; Regem, ſede vacante, conferre Præbendas, Dignitates, & Beneficia, quorum collatio ad Epiſcopum pertinebat, etiamſi vacent in Curia Romana.

VIII. Porrò cùm antiqua Parlamenti Arreſta jus regium conſuetudine niti docuerint, illúdque deinceps Concilium Lugdunenſe approbauerit cum hac modificatione, nullámque aliam ejus aſſerendi probabilem cauſam inuenerint Doctores Pariſienſes quàm vetuſtam conſuetudinem ex æquitate profectam; mirum videri non debet, ſi eorum Regum, qui primi leges in hac Regalium materia condiderunt ad fori vſum accommodatas, Conſtitutiones jus illud coërcuerint ad Eccleſias in quibus receptum erat Regem eo jure vti. Ita enim anno M CCC. II. edixit Philippus Pulcher: *Item, quan-*

tum ad Regalias, quas nos & noſtri prædeceſſores percipere aſſueuimus & habere in aliquibus Eccleſiis *regni noſtri, quando eas vacare contingit.* Item Philippus Valeſius anno M. CCC. XXXIV. *Ez Egliſes de noſtre Royaume, eſquelles nous auons droict de Regale.* Extat autem in Camera Computorum vetus Regeſtum, cujus excerpta referuntur à Paſquierio lib. III. Diſquiſitionum Francicarum cap. XXXVII. in quo enumerantur Eccleſiæ ſubjectæ huic juri Regaliæ, itémque Eccleſiæ in quibus Reges non vtebantur eo jure. Inter ſubjectas autem ponuntur, prouincia Senonenſis, excepto Epiſcopatu Autiſſiodorenſi; Remenſis prouincia, excepta Eccleſia Cameracenſi; prouincia Bituricenſis, exceptis Epiſcopatu Lemouicenſi, Cadurcenſi, Ruthenenſi, Albienſi, & Mimatenſi; prouincia Turonenſis, exceptis Britonum Eccleſiis; & prouincia Rotomagenſis. Prouinciæ verò quæ ſubjectæ non ſunt, ſunt iſtæ; Burdegalenſis, Auſcitana, Narbonenſis, & Arelatenſis.

Huic regulæ, quæ nobis à majoribus tradita eſt, innititur Conſtitutio Ludouici XII. edita anno 1499. quæ his verbis concepta eſt: *Defendons à tous nos Officiers, qu'ez Archeueſchez, Eueſchez, Abbayes, & autres Benefices de noſtre Royaume, eſquels n'auons droict de Regale ou de Garde, ils ne ſe mettent dedans, ſur peine d'eſtre punis comme ſacrileges.*

IX. Qui materiam hanc cum aliqua cura tractarunt, veluti Ruzæus & Probus, ex his Conſtitutionibus conſequi aiunt jus Regaliæ non eſſe vbique ſimile, nec in vniuerſo regno vigere, Regem verò eo vti non poſſe niſi in Eccleſiis vbi poſſeſſionem habet omni memoria antiquiorem. Attamen diſſimulandum non eſt, tentaſſe jamdiu quoſdam perſuaſum omnibus facere, jus Regalium eſſe jus merè regium & ad Coronam pertinere, vt ipſi loquuntur, atque adeo ad vniuerſas Regni Eccleſias porrigendum eſſe abſque diſcrimine. Ita enim ante hos trecentos ferme annos ſenſit Ioannes Butillerius in ſua Summa Rurali. At Paſquierius, tametſi Regius in Camera Computorum Aduocatus eſſet, opinionem illam erroneam eſſe contendit, & dignam potiùs adulatore aulæ, quàm Iuriſconſulto Gallo. Addit verò, Guidonem Fabrum Pibracium Generalem Regis in Parlamento Pariſienſi Aduocatum, qui jus Regaliæ generale vbique eſſe vrgebat Edicto ſtatui, id obtinere non potuiſſe, ac de ſententia fuiſſe dejectum.

Paſquier. lib. 3. c. 37.

X. Nihilominus hinc factum eſt vt vetus loquendi modus in antiquis Regum Conſtitutionibus vſurpatus, mutatus dein fuerit. Edictum quippe anni M. DC. VI. verbis ambiguis & obliquè inflexis conceptum eſt, quæ duplici interpretationi obnoxia ſunt, cùm in eo contineatur, Regem nolle vti jure Regaliæ in detrimentum Eccleſiarum exemptarum. Verba enim hæc occaſionem ſubminiſtrarunt inueſtigandi, an exemptio illa intelligenda eſſet de exemptione juris & de præſcriptione, aut de exemptione à Principe conceſſa, ſiue gratuitò, ſiue titulo oneroſo. Viam autem controuerſia hæc aperuit Arreſto Parlamenti Pariſienſis lato anno M. DC. VIII. quo edicitur ne Aduocati in dubium reuocent, an Rex jure Regaliæ vti poſſit in vniuerſis Regni Eccleſiis; quòd jam præjudicatum fuiſſet, Edictum eſſe intelligendum de exemptione conceſſa ob titulum oneroſum. Querelam aduersùs hoc Arreſtum mouit Clerus Gallicanus apud regiam majeſtatem.

XI. Conſtat ſanè plurimas Eccleſias fuiſſe exemptas, vel, vt apertiùs loquar, liberatas à jure Regalium, literis Philippi Auguſti, veluti Autiſſiodorenſem, Lingonenſem, Niuernenſem, alias. Verùm ea conceſſio non liberabat Eccleſiarum illarum Epiſcopos à juramento fidelitatis; vt conſtat ex literis exemptionis Eccleſiæ Atrebatenſis, datis anno M. CC. III. *Sed electum ſuum confirmatum nobis præſentabunt, vt fidelitatem nobis faciat, ſicut alij Epiſcopi noſtri nobis facere conſueuerunt.* Quoad exemptionem verò Regaliæ Turonenſis; litem accuratiùs diſceptandam eſſe pronuntiatum eſt Arreſto lato anno 1550. eo prætextu quòd Regina Blancha gratis reſtituerat Regalia electo Archiepiſcopo Turonenſi. Verùm conceſſio illa facta fuerat in gratiam perſonæ, & in eo verſabatur quòd bona temporalia reſtituta fuerint electo ante Conſecrationem. Hujuſmodi Conceſſionis mentio extat in Conſtitutione regia anni 1332.

Chopin. lib. 2. de Domanio Tit. 9. §. 8. Paſquierius loco ſuprà laudato.

Vide ſuprà literas Petri Regis Aragonum, in Additione ad cap. X. hujus libri.

CAPVT XXV.

Synopſis.

I. Inquiritur, an præter Regem, aliqui Galliarum Dynaſtæ jure Regaliæ fruerentur in Regno. Magni momenti eſt hæc quæſtio ad oſtendendum falſam eſſe eorum opinionem, qui jus illud ad ſolum Regem pertinere poſſe contendunt.

II. Duces & Comites Inueſtituras olim eodem jure concedebans quo Principes. Probatur ex Synodo Romana Gregorij VII. & ex Regeſto ejuſdem Pontificis.

III. Rotrocus Comes Huberto Abbati ſancti Dionyſij Nogenti tradidit baculum Paſtoralem, eique curam monaſterij commiſit.

IV. Comites Sabaudiæ ſoliti erant concèdere Inueſtituram Regalium Epiſcopatus Sedunenſis. Sed eis ablatum eſt id jus ab Henrico VI. Imperatore.

V. Cùm Inueſtituræ, mutato nomine, Regalia dici cœpiſſent, Duces & Comites Regalia quoque retinuerunt. Probatur ex Articulis Clementi Papæ V. oblatis.

VI. In pactionibus initis inter S. Ludouicum Regem & Petrum Ducem Britanniæ, jus Regaliæ huic Duci conſeruatum eſt in Epiſcopatibus illius prouinciæ.

VII. Comes Campaniæ jure Regaliæ fruebatur in Eccleſia Trecenſi. Et Vicecomes Combornenſis in Epiſcopatu Lemouicenſi.

ADDITIO.] Comes Andegauenſis idem jus vſurpabat in Eccleſia Lexouienſi; & in monaſterio ſancti Albini Andegauenſis, Inueſtiturarum pleno jure olim vtebatur. Reges noſtri Abbatias olim concedebant viris à ſe delectis, inexpectata etiam monachorum electione. Probatur ex Præcepto Rodulfi Regis pro monaſterio Tutelenſi in Lemouicibus.

I. INVESTIGANDVM eſt deinceps, an præter Regem, aliqui Galliarum dynaſtæ jure Regaliæ fruerentur in regno. Plena eſt hæc quæſtio curioſæ eruditionis; ac præterea magni momenti eſt ad oſtendendum falſam eſſe quorundam perſuaſionem, qui exiſtimant eam eſſe Regaliæ dignitatem, vt neque transferri in alium poſſit, neque cum quoquam communicari. Sed vt rem ipſam meliùs intelligamus, repetenda eſt cauſa Inueſtiturarum, vnde quoque Regaliæ originem eſſe ſcripſimus. Etenim ſi Duces & Comites, poſtquàm eorum dignitates factæ ſunt hereditariæ, Inueſtituras Regalium Epiſcopatuum & Monaſteriorum dabant, probabile videtur eos hunc Inueſtiturarum vſum retinuiſſe cum additione quæ facta fuerat vſusfructus Regalium.

II. Nam quoad Inueſtituras; patet ex Synodo Romana à Gregorio VII. celebrata anno M. LXXX. ſolitos quoque Duces & Comites eas concedere eodem jure quo Principes. *Si quis Imperatorum*, inquit Synodus, *Regum, Ducum, Marchionum, Comitum, Inueſtituram Epiſcopatuum vel alicujus Eccleſiaſticæ dignitatis dare præſumpſerit &c.* Idipſum diſertiùs docet Gregorius VII. lib. IV. epiſt. XIV. ex qua conſtat, Comites Britonum, Synodi Romanæ decreto obſequentes, Inueſtituras Epiſcopatuum abjeciſſe, tametſi ſe vetuſta poſſeſſione tueri poſſent: *Cùm enim audiuimus*, inquit Gregorius, *Principes illius terræ, contra antiquam & peſſimam conſuetudinem, pro reuerentia Dei omnipotentis & Apoſtolicæ auctoritatis, vlteriùs in ordinandis Epiſcopis nec dominium Inueſtituræ tenere, nec pecuniæ commodum quærere velle &c.*

III. Idem Inueſtiturarum vſus probatur etiam ex Chartulario ſancti Dionyſij Nogenti-Rotroci: ex quo patet Comitem Rotrocum Abbati Huberto dediſſe baculum paſtoralem, eique curam monaſterij commiſiſſe: *Huberto Comes Rotrocus bacolum in manu dedit, & curam monaſterij commiſit.* Apud Galliodium in Tractatu de Franco-Allodio pag. 328.

IV. Io Imperio quoque vigebat idem vſus. Etenim Comites Sabaudiæ conſueuerant dare Inueſtituram Regalium Epiſcopatus Sedunenſis in Valleſia; vt patet ex epiſtola quadam Henrici VI. Imp. data anno M. C. LXXXIX. quæ extat in Chartulario Tullenſi. Illic enim legitur, Comitem Thomam petiiſſe reſtitutionem omnium bonorum ſuorum, quæ aduersùs patrem ejus publicata fuerant Decreto Curiæ Imperialis, *per juſtam Principum Imperij ſententiam & Parium ſuorum.* Impetratum id quidem. Sed tamen denegatus ei fuit Epiſcopatus Sedunenſis; adjudicatúmque eſt Imperio jus tribuendi Inueſtituram Regalium ejuſdem Epiſcopatus, tametſi ea ad Comites Sabaudiæ pertinuiſſet: *Sedunenſem Epiſcopatum ad manum Imperij retinuimus ſpecialiter;*

...ter ; cujus Eccleſia Epiſcopi, ante tempora illa, de manu Comitum Sabaudiæ per aliquod tempus recipiebant Regalia. Sub ergo hac forma Epiſcopatum illum Imperio ſpecialiter retinuimus, vt Eccleſia Sedunenſis, & ejuſdem Eccleſiæ Epiſcopi, ad Coronam Imperij jure perpetuo ſpecialiter pertineant, ac de manu Imperij Regalia recipiant. Ad cujus rei certiorem euidentiam, Willelmum Epiſcopum, qui tempore illo Sedunenſi Eccleſiæ præſidebat, de Regalibus inueſtiuimus; qui Inueſtituram Regalium Sedunenſis Epiſcopatus de manu noſtra recepit, cúmque omnes ejus ſucceſſores de manu Imperij ſunt recepturi. Ad ampliorem quoque Sedunenſis Eccleſiæ dignitatem & exaltationem, Imperiali ſimul & Regali Edicto ſtatuimus, vt nullus de cetero Sedunenſis Epiſcopus Inueſtituram Regalium nonniſi de manu Imperij accipiat. Apud eundem Gallandium pag. 245.

V. Quoniam verò Inueſtituræ, mutato nomine Regalia dici dein cœperunt; hinc factum vt Duces & Comites, qui Inueſtiturarum jure fruebantur, Regalia quoque retinuerint; pro quibus tamen homagium & juramentum fidelitatis Regi præſtabant, quòd ea portio quædam & membrum eſſent feudorum ab ipſis poſſeſſorum. Propoſitio hæc meliùs probari non poteſt, quàm auctoritate Articulorum à Gulielmo de Nogareto oblatis Clementi Papæ V. quorum hæc ſunt verba in Articulo XIV. *Item certum, notorium, & indubitatum exiſtit, quòd jura Regalia aliquarum Eccleſiarum, quæ habet in Eccleſiis prædictis, Dominus Rex prædictus, progenitores ipſius Domini Regis, & prædeceſſores ejus in regno, dederunt in feudum aliquibus Baronibus ſuis, tam Eccleſiaſticis, quàm ſecularibus. Qui Barones Regalibus illis vtuntur & fruuntur, ſedibus ipſarum Eccleſiarum vacantibus, jure ſuo feudali & regio, à quo jus ſuum mouet; & ideo jus Regale vocatur. Quo jure dicti Barones vtuntur, nominibus ſuis, & nomine regio, & vſi ſunt tanto tempore de cujus initio memoria non exiſtit.*

Ceterùm in his Articulis enumerantur Barones Eccleſiaſtici, qui Regalia Eccleſiarum in feudum tenent à Rege. Adducitur exemplum Eccleſiarum Lugdunenſis & Auguſtodunenſis, ad quas viciſſim pertinet vſusfructus Regalium, quando ſedes earum vacant. Epiſcopos verò illarum Eccleſiarum in feudum tenere à Rege mutuum hunc Regalium vſumfructum.

VI. Quoad Barones verò ſeculares;

Legimus in Pactionibus initis anno M. CC. XXXI. inter ſanctum Ludouicum Regem & Petrum Ducem Britanniæ, jus Regaliæ ei Duci conſeruatum fuiſſe in Epiſcopatibus illius prouinciæ: *Ius Regaliæ, quod in ſuis Eccleſiis Cathedralibus habere dicitur.* Ius tamen illud coërcitum erat ad vſumfructum redituum temporalium, excluſo prorsùs jure conferendi Beneficia; vt patet ex Conſtitutione Caroli VI. eam in rem edita.

Chopin. lib. 2 de Dom. Tit. 9. § 7.

VII. Nam de Rege Nauarræ, qui Comes quoque Campaniæ erat, legimus in Arreſto Parlamenti Pariſienſis lato anno 1269. eum, vacante ſede Epiſcopali Trecenſi, Regaliæ jure vſum fuiſſe. Anno dein M. CC. LXXVI. Regalia duarum villarum ad Epiſcopum Lemouicenſem pertinentium adjudicata fuit Vicecomiti Combornenſi, ſede Epiſcopali vacante; repulſóſque eodem Arreſto conſtat miniſtros regios, qui harum villarum fructus occupauerant. Quare fallitur Chopinus, dum ait Regaliæ Lemouicenſis fructus eodem Senatus Pariſienſis decreto depoſitos eſſe ſequeſtrò, pendente litigio, penes Vicecomitem Combornenſem; cùm conſtet eos illi adjudicatos fuiſſe ſed in iis tantùm duobus locis. Regi namque conſeruatus eſt vſusfructus quorundam aliorum fructuum.

ADDITIO

STEPHANI BALVZII.

[TOT argumentis probauit Illuſtriſſimus Archiepiſcopus, Comites quoque & Duces jure Inueſtiturarum, atque adeo Regalium, vſos fuiſſe in Gallia, vt inutilis futura videatur omnis opera quæ in hoc ponetur. Sed tamen prætermitti non debet inſignis locus Arnulfi Epiſcopi Lexouienſis: qui in epiſtola ad Lucium Papam, edita in Tomo II. Spicilegij, docet Comitem Andegauenſem per biennium & ampliùs occupaſſe bona Epiſcopalia Eccleſiæ Lexouienſis, eo prætextu, quòd Arnulphus electus ac conſecratus fuiſſet abſque deſignatione Comitis: *Bona omnia Epiſcopalia redimere de manu Comitis Andegauenſis angebar, quæ ipſe mihi per duos annos & tres menſes abſtulerat, quia electus canonicè ſine ipſius deſignatione fueram conſecratus.* Et D. Bernardus Abbas Claræuallenſis, ad Innocentium II. Papam ſcribens pro Arnulpho Lexouienſi Epiſcopo electo, acriter exagitat Comitem Andegauenſem, quem oppreſſorem pacis & libertatis Eccleſiæ vocat, ob hoc quòd Arnulphum in ouile ingredi non pateretur per viam rectam. Extat autem ea Bernardi epi-

ſtola in Tomo III. Spicilegij pag. 167.

Quoniam verò Illuſtriſſimus Archiepiſcopos vnicum exemplum attulit, quoad Inueſtituras Monaſteriorum, Rotroci nimirum Comitis; haud inconueniens teor, ſi oſtendero Comites quoque Andegauenſes, quorum priſcis illis temporibus magna dignitas erat, eodem jure vſos eſſe in Monaſterio Sancti Albini Andegauenſis; cui interdum *delegabant* Abbates propria auctoritate; interdum verò, electis *donum rerum temporalium* tribuebant, ante Conſecrationem. Patet illud ex aliquot veteribus Actis, quæ extant in Chartulario ejuſdem Monaſterij; quæ heic edere viſum eſt.

Nouimus quæ præcepta &c. Quamobrem ego in Dei nomine Gozfredus Comes * * * * *vel etiam nobilium perſonarum fidelium noſtrorum, pro remedio videlicet animæ noſtræ, patriſque, necne ſimul & matris, ſeu etiam pro reliquorum parentum noſtrorum requie,* DELEGAMVS ABBATEM *in Monaſterio Sancti Albini nomine Gonterium, ſalua voluntate Monachorum ibidem degentium: iiſque licentiam concedimus, vt poſt ejus obitum quemcunque voluerint Abbatem eligendi habeant poteſtatem &c.*

Omnibus in domo quibus eſt Chriſtus viuere & mori lucrum &c. Notum eſſe volumus, quòd anno DCCCC. LXXXVIII. *Incarnationis Dominicæ, recedens à loco Sancti Albini Abbas Gunterius, quem pro fidelitate Dei & ſuæ animæ remedio nobiliſſimus inter ſuos Gozfredus Comes eidem loco* PRÆFECERAT, *& Romam, vel, quod majus eſt, matrem ciuitatum Hieruſalem expetens gratia orationis, ſucceſſorem ſibi preſago ſpiritu prouiderit, cui animarum ſimul & corporum curam committeret, Rainaldum vita & morum probitate decorum, quem ipſe in Chriſti nomine nutrierat, cum conſenſu tamen fratrum præfati loci & elegantiſſimi juuenis filij prædicti Comitis, qui in loco patris feliciter ſucceſſit, nomine Fulconis &c.*

Certum eſt omnibus, qui fundamenta Catholicæ puritatis nouerunt &c. Quare nos fratres pauci in cœnobio Sancti Albini Andecauenſis Epiſcopi Deo pro poſſe famulantes, quia vinculum pacis & ſignaculum Chriſtianæ diſciplinæ dilectionem per vnitatem cordis vel animæ poſſidere cupimus, elegimus fratrem quendam, morum probitate ornatum, nomine Teodericum, quem nobis vice Chriſti patrem præeſſe volumus, & in diffinitione ejus ſententiarum noſtrarum diuerſitatem vniri; ne diuerſa ſentientes, à Chriſti doctrina inueniamur extranei. Facta eſt autem iſta electio conſilio atque auctoritate Domni Alberti Abbatis Majoris monaſterij, qui hoc in Conuentu Monachorum ritu celebri peracto obtulit etiam fratrem prædictum Gaufrido præclariſſimo Comiti, ſub cujus ditione locus ipſe conſiſtit, à quo etiam DONVM RERVM TEMPORALIVM *ad idem pertinentium cœnobium ſuſcepit. Deinde præſentauit eum venerabili prudentiſſimóque Patri Euſebio Andecauenſis vrbis Epiſcopo; vt cui Comes exteriùs tradiderat auctoritate ſua dominatum, Epiſcopus debita benedictione conſecrans, ex more Eccleſiaſtico, curam committeret animarum &c.* Acta hæc circa annum M. LX.

Sic non diſcedam ab hoc loco, quin addam illuſtre monumentum antiquitatis, cujus auctoritate probabitur Reges noſtros, diù ante Concordatorum pactiones, Abbatias quoque commendare ſolitos viris à ſe delectis, inexpectata etiam monachorum electione. Ademarus Vicecomes Scalarum in Lemouicibus, & Abbas Laicus Monaſterij Tutelenſis, ad quem cum hereditate majorum ea Abbatia peruenerat jam inde à temporibus Karoli Martelli, Monaſterium illud, quod à Normannis deſtructum erat, reædificare cupiebat, eiſque *veterem Abbatiam*, vt ipſe vocat, reſtituere. Tametſi enim iſte Abbas eſſet Tutelenſis, & vetuſta Monaſterij bona poſſideret; adhuc tamen alius Abbas in eo Monaſterio erat, ſecundùm regulam, qui paruo contentus, vt ferebat illa ætas, inopem vitam tolerabat cum monachis ſibi ſubjectis. Hinc orta diſtinctio Abbatiæ veteris, & nouæ. Ademarus ergo, vt dixi, Monaſterium Tutelenſe reſtaurare cupiebat. Sed fieri iſtud non poterat abſque conſenſo Regis; qui omnem hanc curam in ſe trahens, Aimoni Abbati eam Abbatiam commendauit circa annum DCCCC. XXV. precibus ejuſdem Ademari & Ebali Comitis Pictauienſis. Poſt Aimonem, Odo factus eſt Abbas Tutelenſis, decreto haudduhiè Rodulfi Regis. Verùm cùm is Abbas Cluniacenſis euaſiſſet, atque adeo curam Monaſterij Tutelenſis gerere non poſſet, Adacium ſibi ſucceſſorem dari obtinuit ab eodem Rodulfo *ad vicem ſuam ſupplendam*; ſcilicet vt Odone viuo, vicarius ejus eſſet ſeu Coadjutor, in ejus verò locum ſuccederet poſt mortem ipſius. Ea tamen fuit Rodulfi pietas, vt jure illo dandi Abbatiam Tutelenſem ceſſerit in gratiam monachorum; qui eo deinceps potiti ſunt, citra omnem controuerſiam. Extat autem ejus ea de cauſa Præceptum in Chartulario Eccleſiæ Tutelenſis, dignum profectò quod heic deſcribatur.

PRÆCEPTVM RODVLFI REGIS

PRO MONASTERIO TVTELENSI.

Ex Chartulario Eccleſiæ Tutelenſis.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. Rodulfus gratia Dei Francorum & Aquitanorum atque Burgundionum Rex pius, inuictus, ac ſemper Auguſtus. Sicut non eſt poteſtas niſi à Deo, qui collocat, vt ſcriptum eſt, Reges in ſolio; ſic vtique conſequens eſt vt hi qui in ſublimitate ſunt, ſub potenti manu ejus ſe humilient, & vt regni ejus miniſtri juxta ipſius voluntatem ſuas actiones adminiſtrent. Quapropter notum ſit omnibus tam præſenti quàm futuro tempore regni nunia diſponentibus, quòd ego de ſtatu religionis redintegrando ſollicitus, Tutelenſe cœnobium in regulari propoſito, vt olim fuerat, reparare decreui. Eſt autem in Lemouicenſi pago, ſuper fluuio Correzia ſitum, in honore videlicet beatiſſimi Domni Martini conſtructum. Quo loco priſca reuerentia nouellis adhuc miraculis Domino largiente ſeruatur. Precibus autem * viri Ademari, qui locum ipſum eatenus tenuerat, ſuggerente etiam Ebalo Comite, cuidam religioſiſſimo Abbati nomine Aimoni locum eundem ad reſtaurandum regulare propoſitum commendaueram, atque * cœnobium S. Sauini ſubjectum feceram. Sed quoniam experimento probatum eſt quòd eadem ſubjectio religioni obſtaret; eidem religioni penitùs conſulere volentes, ſaniore conſilio decreuimus vt antiquo more ſolius Regis tuitione, non autem dominatione teneatur. Hoc autem contra jus Regni fieri nemo cenſeat; quandoquidem excellentiſſimi Imperatores directa ſua, quoties cauſa exegerit, leguntur immutaſſe; & Apoſtolo perhibente, neceſſariò legis tranſlatio fit. Hoc ergo cœnobium, cum omnibus quæ nunc ad eum pertinent, vel quæ deinceps ibidem obuenerint, ita pro auctoritate iſtius noſtri Præcepti manere conſtituimus, vt nullius dominatione, niſi tantùm ſanctæ regulæ ſubjaceant. Poſt diſceſſum verò fideliſſimi & amantiſſimi noſtri Domni Odonis, qui prædicto Aimoni venerabili ſucceſſit, & poſt Adacium, quem iſdem venerabilis Odo ſibi ad vicem ſuam ſupplendam ordinari petijt, licentiam habeant ſecundùm regulam ſancti Benedicti, quemcunque ſaniori conſilio maluerint, ex ſe ipſis eligendi. Et neque Rex, nec Comes, aut Epiſcopus, aut quælibet alia perſona res eorum inquietare aut alicui dare præſumat; ſed nec oppido quidem dominari audeant. Partem verò Abbatiæ, quam prædictus Ademarus Abbate ipſo conſentiente retinuit, totam poſt ipſius diſceſſum recipiant: quo decedente, qualem communiter voluerint, munburdum & cauſedicum habeant. Ius quoque immunitatis, ac reuerentiam, quę ſancto illo loco & hunc diuinitus obſeruatur, ita concedimus, vt nemo vel ipſi vel rebus ad eum pertinentibus vllam violentiam inferre moliatur. Ceterùm tam Abbas quàm monachi communiter, ſicut ante Dei oculos, regulare propoſitum ſeruent. Vt autem hæc noſtra Præceptio indelebilis perſeueret, hanc in ſuperni nomine auctoris anulo noſtro ſignauimus.

* Deeſt heic aliquid.

* Leg. Cœnobio

Signum Rodulfi glorioſiſſimi Regis.

Gotefredus Sacerdos ad vicem Anſigiſi Epiſcopi recognouit, & ſubſcripſit.

Actum * Anatiaco, Idibus Decembris, Indictione III. anno XI. regnante R. glorioſiſſimo Rege.

* ſ. Atiniaco.

CAPVT XXVI.

Synopſis.

I. Comites Toloſani jure Regaliæ temporalis fruebantur in vniuerſa ditione ſua. Probatur ex literis Raimundi Comitis Toloſani datis anno M. CC. IX.

II. Libertatem prouinciæ Narbonenſis confirmauit Philippus Pulcer. Emendatur inſignis locus ex diplomate ejus, in quo ſcriptum eſt Nolumus; *cùm tamen in omnibus editionibus habeatur*, Volumus.

III. Recenſentur Eccleſiæ Cathedrales quæ Raimundi Comitis Toloſani imperio tum parebant, quando reddita eſt illis ab eo libertas.

ADDITIO.] Omiſſa eſt prouincia Auſcitana in literis Raimundi; quæ reſtituenda eſt ex Regeſto Innocentij III. Quanam occaſione conceſſa hæc immunitas à Raimun-

do. Factum id poſt abſolutionem ab excommunicatione, jubente Milone Legato Sedis Apoſtolicæ. Datur noua editio auctior & emendatior earum Raimundi literarum.

I. COMITES quoque Toloſatium jure Regaliæ temporalis fruebantur in vniuerſa ditione ſua. Colligitur illud ex literis Raimundi Comitis Toloſani, Ducis Narbonæ, & Marchionis Prouinciæ: qui anno M. CC. IX. perſonas Eccleſiaſticas ſibi ſubjectas in prouincijs Vienneſi, Arelatenſi, Narbonenſi, Bituricenſi, & Burdegalenſi exſoluit neceſſitate contribuendorum tributorum quæ antea ab ijs exigebantur; tum etiam profitetur ſe deinceps occupaturum non eſſe ſpolia Epiſcoporum morientium, neque adminiſtrationem Eccleſiarum vacantium ad ſe tracturum, abolita conſuetudine contraria, & omnia futuro ſucceſſori conſeruari jubet. Literæ illæ extant integræ apud Catellum in Hiſtoria Comitum Toloſanorum. *Defunctis earum Epiſcopis, vel Rectoribus alijs*, inquit Raimundus, *ipſos vel domus eorum per me vel per alium nullo modo ſpoliabo, nec adminiſtratione earum ſeu cuſtodia, occaſione alicujus conſuetudinis, vel aliqua alia, me vllatenus immiſcebo; ſed omnia, ſine aliqua diminutione, defunctorum ſucceſſoribus teneantur. Electioni autem Epiſcopi vel alterius Rectoris Eccleſiæ facienda, per me vel per quamcumque perſonam me vllatenus immiſcebo.*

Vide Bullam Gregorij IX. in Additione ad caput XVIII. hujus libri.

II. Libertas illa Eccleſiarum à Rege Philippo Pulcro confirmata eſt, quoad prouinciam Narbonenſem, literis datis apud vrbem Nemauſenſem anno M. CCC. III. his verbis: *Nolumus quòd Gentes noſtræ occupent Regalia Eccleſiarum vacantium prouinciæ Narbonenſis.* Earum literarum exemplar vidimus in Præcepto authentico ejuſdem Regis, quod præ manibus habuimus, dato anno M. CCC. X. In eo exemplo disertè ſcriptum eſt, *Nolumus.* Hoc autem ideo viſum eſt admonere, quòd inſignis error irrepſerit in eaſdem literas, prout editæ ſunt in corpore Conſtitutionum Regiarum; vbi editum eſt, *Volumus.* Tanti autem momenti eſt hæc literarum permutatio, vt ob literulæ vnius mutationem prorsùs euertantur priuilegia prouinciæ Narbonenſis. Attamen aſſentiri non poſſum Syndico illius prouinciæ, affirmanti mutationem illam imputandam eſſe artificio Clericorum ſanctæ Capellæ Pariſienſis, qui eam ab anno M. D. L. inſeri procurauerint in editionibus Molinæi, Fontanonis, & Guenoiſij. Aſſentiri, inquam, non poſſum huic Syndico; quòd videam eundem errorem, graui hallucinatione, irrepſiſſe in omnes editiones libri cui titulus eſt *Stylus Parlamenti*, qui vulgatus eſt ab Auferio Præſide Toloſano annis 1512. 1530. & 1542. in quibus omnibus editionibus conſtanter legitur *Volumus*, non autem *Nolumus.*

III. Quoad libertatem verò reliquarum prouinciarum, in literis Raimundi Comitis Toloſani comprehenſarum; haud alias Eccleſias, ſub vocabulo prouinciæ Arelatenſis, intellexit Raimundus, præter diœceſes Arelatenſem, Maſſilienſem, Auinionenſem, & aliquot alias in Marchionatu Prouinciæ contentas, qui per eas tempeſtates ſeparatus erat à Comitatu Prouinciæ, ad Comites Aragoniæ ſtirpis pertinente. In prouincia verò Vienneſi, Eccleſiam & pagum Viuarienſem tantùm obtinebat; reliquum prouinciæ ad Comites Viennenſes pertinebat, qui cuſtodes delegabant adminiſtrãdis bonis temporalibus Epiſcopatuum Delphinatûs. At cuſtodibus illis cura imponebatur conſeruandi fructus futuro Epiſcopo; vt teſtatur Franciſcus Marcus in Deciſionibus Delphinatûs, parte II. §. 556. Nam quoad prouinciam Bituricenſem, magna illius pars ſubjecta erat Comiti Toloſano, Cadurci nimirum, Albienſes, Rutheni, & Gabalitani, cum eorum Epiſcopatibus. Vnde factum vt in Regeſto illo Cameræ Computorum quod diximus, Epiſcopatus Cadurcenſis, Ruthenenſis, Albienſis, & Mimatenſis, qui ad prouinciam Bituricenſem pertinent, inter eos recenſeantur qui juri Regaliæ obnoxij non ſunt. Sed prætermittere hoc loco non poſſum illuſtre Parlamenti Pariſienſis Arreſtum, latum anno M. CC. LXXII. in gratiam Eccleſiæ Albienſis, quod extat in veteri Regeſto ejuſdem Parlamenti. *Sabbato poſt Aſcenſionem Domini, reſtituta fuerunt apud Apamias, & reddita per Dominum Regem procuratoribus Capituli Albienſis, Regalia Eccleſiæ Albienſis, quæ mortuo Epiſcopo Albienſi Seneſchallus Carcaſſonenſis ad manum Domini Regis ceperat & ſaiſinauerat ſine cauſa, cùm Dominus Rex ſuper hoc aliàs nunquam vſus fuiſſet, prout ex aliorum ac ipſius relatione fuit inuentum.* Sed in prouincia Burdegalenſi, Epiſcopatum

tantùm Agennenſem poſſidebat Raimundus. Nam Henricus Rex Angliæ, ſororem ſuam Ioannam in matrimonium collocans cum eodem Raimundo, Comitatum & pagum Agennenſem dotis nomine contulerat.

ADDITIO
STEPHANI BALVZII.

[DECRETVM illud Raimundi Comitis Toloſani, cujus meminit Illuſtriſſimus Archiepiſcopus in initio hujus capitis, editum jamdiu fuit, vt ipſe adnotauit, a Clariſſ. Viro Gulielmo Catello in Hiſtoria Comitum Toloſanorum. Verùm tam grauibus mendis laborat hæc editio, vt res iſthæc ſilentio tranſmitti prorsùs non debeat. Certè in eo capite grauiter peccatum eſt, quòd inter prouincias quibus immunitas conceditur, omiſſa eſt Auſcitana, ac præterea clauſula illa *ſecundùm ſtatuta Canonum & pleniſſimam libertatem*, quæ tamen extat in Regeſto Innocentij III. cujus mihi copiam fecit pro ſua in me beneuolentia Vir Illuſtriſſimus Franciſcus Boſquetus Epiſcopus Monſpelienſis. Præterea, omiſſa ſunt in editione Catelli nomina Epiſcoporum præſentium, quæ tamen habentur in eodem Regeſto Hujus autem immunitatis concedendæ occaſio hæc fuit.

Raimundus Comes Toloſanus, nomine hæreſeos Albigenſium valde ſuſpectus, excommunicatus ob hoc fuerat a ſummo Pontifice; vnde multa damna ei irrogata ſunt. Dein pacem deſiderans cum Romana Eccleſia facere, apud Fanum ſancti Ægidij in prima Narbonenſi tractatu habito cum Milone Apoſtolicæ Sedis Legato, gratiæ ſummi Pontificis reſtitutus eſt, & abſolutus ab excommunicatione. Sed inter conditiones pacis, hæc quoque præſcripta eſt Comiti, vt libertatem Eccleſiarum reſtitueret. Extant enim in eodem Regeſto *Mandata poſt abſolutionem*, in quibus Milo ait inter cetera: *Item precipio, vt Eccleſias & domos religioſas in libertate plenaria conſerues; videlicet quòd in eis albergarias, procurationes, vel exactiones quaſcunque nullatenus exigas vel percipias. Et defunctis earum Epiſcopis, vel earum rectoribus, ipſas nullo modo ſpolies; nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodia, occaſione alicujus conſuetudinis vel aliqua alia, te immiſceas; ſed omnia ſine diminutione aliqua eorum ſucceſſoribus reſeruentur. Electioni etiam Epiſcopi vel alterius rectoris Eccleſia facienda per te vel per quamcunque perſonam nullatenus te admiſceas; nec aliquam violentiam facias, vel impedimentum aliquod praſtes, quò minùs electio liberè & canonicè celebretur &c.* Tum poſt nonnulla, ſequitur.

HÆC EST INDVLGENTIA. *Ego Raimundus Dei gratia Dux Narbonæ, Comes Toloſæ, & Marchio Prouinciæ, pro anima mea remedio & progenitorum meorum, omnibus Eccleſiis & domibus religioſis prouinciarum Viennenſis, Arelatenſis, Narbonenſis, Auxitanenſis, Burdegalenſis, & Biturienſis immunitatem ſecundùm ſtatuta Canonum & pleniſſimam libertatem concedo. Ita videlicet quòd albergarias, procurationes, vel exactiones quaſcunque, ſeu tallias nullo vnquam tempore per me vel per alios requiram in eis, & requirentes ſiue petulantes pro poſſe meo fideliter coërcebo. Defunctis etiam earum Epiſcopis vel rectoribus aliis, ipſas vel domos earum per me vel per alium nullo modo ſpoliabo; nec adminiſtrationi earum ſeu cuſtodia, occaſione alicujus conſuetudinis, vel aliqua alia, me vllatenus immiſcebo; ſed omnia ſine diminutione aliqua defunctorum ſucceſſoribus reſeruentur. Electioni autem Epiſcopi vel alterius rectoris Eccleſia facienda per me vel per quamcunque perſonam me nullatenus immiſcebo; nec aliquam violentiam faciam, vel impedimentum praſtabo, quò minus electio canonicè ac liberè celebretur. Praterea poſſeſſiones omnes & jura Eccleſiarum, ſi qua injuſtè detineo, eis reſtituo pleno jure. Promitto inſuper quòd omnia jura Eccleſiarum & domorū religioſarum, ſicut decet Catholicum Principem, in prafatis prouinciis totis viribus protegam & defendam. Si qui autem contra prafatam immunitatem & libertatem à me indultam Eccleſiis & aliis domibus religioſis venire preſumpſerit, ipſum pro poſſe meo viriliter coërcebo. Iſtam autem conceſſionem & promiſſionem feci apud ſanctum Ægidium, anno Pontificatus Domini Innocentij Papa III. duodecimo, XIII. Kal. Iulij, ad mandatum & exhortationem Magiſtri Milonis Domini Papa Notarij, Apoſtolica Sedis Legati; præſentibus Domino M. Archiepiſcopo, * cum Epiſcopis infraſcriptis, videlicet Marſilienſi, Auinionenſi, Cauellicenſi, Carpentoratenſi, Vaſionenſi, Tricaſtrinenſi, & Nemanſienſi, & Agathenſi, & Magalonenſi, Lodouenſi, Toloſano, Biterrenſi, & Domino Archiepiſcopo Aquenſi, & Epiſcopo Auraſicenſi, & Vinarienſi, & Vecenſi.* * Arelatenſi.

CAPVT XXVII.

Synopſis.

I. Reges Franciæ nunquam contenderunt jus Regaliæ porrigi debere ad prouinciam Burdegalenſem. Si jus illud illic in vſu fuiſſet, pertinuiſſet ad Duces Aquitaniæ. Probatur ex Arreſto quodam Parlamenti Pariſienſis in cauſa Eccleſiæ Burdegalenſis.

II. Priuilegia Eccleſiæ Burdegalenſi indulta, quorum mentio eſt in hoc Arreſto, alia non ſunt, quàm ea quæ à Ludouico VI. & VII. Regibus prouinciæ Burdegalenſi conceſſa ſunt. Ex quibus eruditiſſimi viri falsò collegerunt, exemptionem Regaliæ huic prouinciæ indultam fuiſſe ab Regibus illis.

III. Nam ex ijs tantùm ſequitur, vſum Regaliæ non eſſe introducendum in futurum in prouinciam Burdegalenſem. Sed non remittitur id jus; quod nondum bene receptum erat. Præterea, irrepere illud non potuit in Aquitania, ob ſtatuta Conciliorum Pictauenſium.

IV. Priuilegium itaque Ludouici Regis obſtat ne titulo Regaliæ introduci poſſit in eam prouinciam conſuetudo occupandi reditus Eccleſiarum vacantium, aut Collationes Præbendarum. Rex Philippus Pulcer Eccleſiæ Pictauenſi reſtitui juſſit reditus ex bonis illius Eccleſiæ collectos ſede vacante.

V. Dubitandum non eſt, quin prouincia quoque Auſcitana ijſdem priuilegijs gauderet, quibus Burdegalenſis.

ADDITIO.] Libertas prouinciæ Burdegalenſis confirmata eſt à Pontificibus Romanis; vt patet ex literis Eugenij III. & Anaſtaſij IV. quæ nunc primùm eduntur. Libertas canonica reddita eſt prouinciæ Auſcitanæ à Raimundo Comite Toloſano. Rex tamen Angliæ Eduardus contendebat ad ſe pertinere vſumfructum bonorum Epiſcopalium diœceſeos Aquenſis, ſede vacante. Sed Capitulum repugnabat, aſſerens id tentari aduersùs libertatem Eccleſiaſticam. Ob quod appellauit Regem Francorum.

I. AQVITANIÆ nunc tractanda cauſa eſt; circa quam duo quædam conſtituere poſſumus, quæ veriſſima ſunt, citra omnem controuerſiam. Primum; Reges Franciæ nunquam contendiſſe jus Regaliæ porrigi ad eam prouinciam. Secundum; Si jus illud in vſu illic fuiſſet, ad Duces Aquitaniæ pertinere debuiſſe. Probari illud abundè poteſt ex Arreſto Parlamenti Pariſienſis lato anno M. CC. LXXVII. in quo memorantur literæ quædam Regis Angliæ, qui profeſſus fuerat non poſſe ſe vti jure Regaliæ in Eccleſia Burdegalenſi, id eſt, ad ſe non pertinere vſumfructum redituum Eccleſiæ Burdegalenſis, interim dum ſedes vacat. Earum præterea literarum vis firmata eſt declaratione facta à procuratoribus illius Regis, qui publicè profeſſi ſunt nolle Regem venire contra illas literas. Regis Angliæ declaratio eò majoris momenti eſt ad aſſerendam immunitatem canonicam prouinciæ Burdegalenſis, quòd jure illo Regalium in regno Angliæ vteretur; vt ſuprà probauimus ex Reſcripto Alexandri III. & patet etiam ex Conſuetudinibus Clarendonæ, apud Matthæum Pariſium: *Cùm vacauerit vel Archiepiſcopatus, vel Epiſcopatus, vel Abbatia, vel Prioratus in dominio Regis, eſſe debet in manu ipſius; & inde percipiet omnes reditus & exitus, ſicut dominicos reditus ſuos.* Viſis itaque literis Eduardi, & audita declaratione procuratorum ejus, viſiſque Priuilegijs Eccleſiæ Burdegalenſis, pronuntiatum fuit cuſtodiam bonorum Eccleſiaſticorum pertinere ad Capitulum, ſede Burdegalenſi vacante. Hæc ſunt verba Arreſti: *Notum facimus, quòd ſede Burdegalenſi vacante, & Archiepiſcopalibus bonis captis in manu noſtra, pro contentione quæ erat inter dilectum conſanguineum & fidelem noſtrum Regem Angliæ illuſtrem ex vna parte, & Capitulum Burdegalenſe ex altera, ſuper eo quòd dictus Rex dicebat ſe habere Regalia in eiſdem, procuratore dicti Capituli hoc negante, & è contrario pro dicto Capitulo proponente cuſtodiam dictorum bonorum dicta ſede vacante ad dictum Capitulum pertinere, & in ipſo judicio exhibente quandam literam dicti Regis Angliæ & patris ſui, per quam apparebat quòd dictus Rex Regalia non habebat ibidem. Tandem hujuſmodi negotio in noſtra Curia pendente, procuratores dicti Regis Angliæ ſuper dicta litera conſulere voluerunt ipſum Regem: qui per procuratores ſuos Curiæ noſtræ ſignificauit, quòd contra dictam literam venire non volebat. Viſis quibuſdam priuilegijs Eccleſiæ Burdegalenſis, pronuntiatum fuit per Curiæ noſtræ judicium, Cuſtodiam bonorum Archiepiſcopalium, ſede Burdegalenſi vacante, ad dictum Capitulum pertinere.*

II. Priuilegia Eccleſiæ Burdegalenſis, quorum in hoc Arreſto facta mentio eſt, intelligenda ſunt de literis Ludouici Craſſi Regis, ejúſque filij Ludouici Iunioris, datis in gratiam Epiſcoporum & Abbatum prouinciæ Burdegalenſis; ex quibus collegerunt Chopinus & Paſquierius, exemptionem Regaliæ indultam eſſe huic prouinciæ ab Regibus illis. Extant autem Priuilegia illa in Regeſtis Parlamenti Pariſienſis, itémque in Regeſtis Cameræ Computorum ſub titulo *De remiſſione Regaliæ Burdegalenſis Eccleſiæ.* At ego contendo nequaquam heic agi de Regalia: quæ nondum introducta erat æuo illorum Regum, neque quoad vſumfructum redituum, neque quoad Collationem Præbendarum. Vnde factum

Chopin. lib. 1. de Dom. Tit. 9. §. 5. Paſquier. lib. 3. cap 37.

vt in eis literis nulla mentio eorum facta ſit, vſusfructus nimirum, neque Collationis Præbendarum. Hæc enim omnino ſunt verba Priuilegij à Ludouico Groſſo conceſſi: *Eapropter petitionibus veſtris, communicato prius Epiſcoporum, Abbatum, & procerum noſtrorum conſilio, aſſentiente Ludouico filio noſtro jam in Regem ſublimato, duximus annuendum, & in ſede Burdegalenſi, & in prædictis Epiſcopalibus ſedibus, & Abbatijs ejuſdem prouinciæ, quæ defuncto illuſtri Aquitanorum Duce Comite Pictauenſi Guillermo, per filiam ipſius Alienoram, jamdudum filio noſtro Ludouico ſorte matrimonij cedit, in Epiſcoporum & Abbatum ſuorum electionibus canonicam omnino concedimus libertatem, abſque hominij, juramenti, ſeu fidei per manum data obligatione. Porrò decedentis Archiepiſcopi, & ſuffraganeorum ipſius Epiſcoporum, ſiue Abbatum decedentium res vniuerſas, ſucceſſorum vſibus regia auctoritate ſeruari volumus & concedendo præcipimus illæſas. Hoc quoque adjicientes, vt omnes Eccleſiæ infra denominatam prouinciam conſtitutæ prædia, poſſeſſiones, & vniuerſa ad ipſas jure pertinentia, ſecundùm priuilegia, juſtitias, & bonas conſuetudines ſuas, habeant & poſſideant illibata. Quinimo Eccleſijs ipſis vniuerſis, & earum miniſtris, cum poſſeſſionibus ſuis, canonicam in omnibus concedimus libertatem.*

III. Fateor equidem ex eo priuilegio ſequi vſum Regaliæ non eſſe introducendum in futurum in prouinciam Burdegalenſem. Veruntamen contendo eo non remitti eum vſum. Neque ſanè id fieri potuit; cùm ea lex nondum bene recepta eſſet in Regno. Multò minùs probabile eſt in Aquitania valuiſſe; vbi pietas Gulielmi Ducis, ac nnpera Conciliorum Pictauienſium edicta, obſtiterant ne conſuetudo illa irreperet. Nam anno M. C. Synodus Pictauienſis à Paſchali II. Papa cum conſenſu Gulielmi Aquitaniæ Ducis coacta prohibuerat, ne quis Epiſcoporum, Abbatum, aliúſve è Clero Donum Epiſcopatus aut Abbatiæ à Rege, Comite, aut quouis laïco accipiat. Si verò laïci per vim retinere tentarent; eos Synodus excommunicat, & Eccleſias ſupponit Interdicto. Hæc ſunt verba canonis primi: *Decreuit ſancta Synodus, vt nullus Epiſcopus, Abbas, Presbyter, vel quælibet perſona de Clero, accipiat de manu Regis, vel Comitis, vel cujuſlibet laïcæ perſonæ, Donum Epiſcopatus, Abbatiæ, vel Eccleſiæ.* Infrà. *Si verò laïci, canonicis decretis reſiſtentes, Eccleſias violenter retinere præſumpſerint, ipſi excommunicentur.* Non ſolùm autem Comes conſenſit adimi ſibi auctoritate bujus Canonis Inueſtituram ſpiritualem, ſed etiam retentionem Eccleſiarum. Has enim retineri receptum erat citra vſumſructum redituum, donec Inueſtitura temporalis conceſſa fuiſſet. Aliud dein Concilium in vrbe Pictauienſi habitum eſt à Legatis ejuſdem Papæ anno M. C. IX. in quo probibitum eſt, ne Clerici laïcis præſtarent bomagium. Verùm ea conſtitutio non excludit juramentum fidelitatis; vt ſuprà oſtenſum eſt in capite XXI. hujus libri. Hæc ſunt verba canonis Pictauienſis: *Vt Clerici nunquam alicui laïco hominium facere præſumant.*

IV. Dubitari ergo non poteſt, quin eæ prohibitiones in executionem miſſæ ſint in Aquitania; quæ in Concilijs Romanis decretæ, in Concilijs dein Pictauienſibus renouatæ fuerant præſente & conſentiente Duce Aquitaniæ. Itaque Priuilegium à Ludouico Groſſo ejuſque filio Francorum Regibus conceſſum prouinciæ Burdegalenſi, quo libertas canonica conceditur prouinciæ, & nominatim libertas electionum, quo præterea neceſſitas homagij remittitur perſonis Eccleſiaſticis, & bona Epiſcoporum mortuorum ſeruantur ſucceſſoribus, ac patrimonia Eccleſiarum Cathedralium & aliarum, cujuſcunque tandem conditionis illa ſint, tota integra conſeruari jubentur; Priuilegium, inquam, illud, vt ſuperiores canones confirmat, ita obſtat ne titulo Regaliæ introduci poſſit in eam prouinciam conſuetudo occupandi reditus Eccleſiarum vacantium, aut Collationes Præbendarum tentari. Sed tamen nequaquam à lege eximit, quæ nondum reperta erat. Regeſtum Cameræ Computorum, in quo prouincia Burdegalenſis inter eas recenſetur quæ Regi non ſoluunt Regalia, interpretationem recipere poſſet, ſi ea vnquam perſoluta fuiſſent Duci Aquitaniæ. Sed jam docuimus ex Arreſto anni M. CC. LXXVII. in cauſa Eccleſiæ Burdegalenſis, pronuntiatum fuiſſe ſecundùm Capitulum, aduersùs Regem Angliæ. Sed quod obſeruatione dignum eſt boc

loco ; Rex Philippus Pulcer Eccleſiæ Pictauienſi reſtitui juſſit anno M. CCC. VI. reditus ex bonis illius Eccleſiæ collectos ſede vacante ; vt conſtat ex eodem Regeſto, in quo leguntur hæc verba : *De Pictauienſi computatum fuit anno* M. CCC. VI. *Sed Rex per literas totum reſtitui juſſit Epiſcopo.* Id autem factum eſt in conſequentiam libertatis canonicæ, qua jam inde à temporibus Ducum Aquitaniæ ea Eccleſia fruebatur ; tametſi Pictauienſis Comitatus Anglis ademptus, Regiæ Francorum Coronæ additus fuiſſet ſub ſancto Ludouico.

V. Dubitandum non eſt quin prouincia quoque Auſcitana, quæ alio nomine Vaſconia dicebatur, quæque jam ab anno M. XXXII. ad Duces Aquitaniæ peruenerat, iiſdem canonibus Pictauienſium Conciliorum teneretur ; vnde ſequitur, ei quoque prouinciæ indultam eſſe libertatem canonicam à Ducibus Aquitaniæ, & à Ludouico Rege poſtea confirmatam, non ſecùs ac libertatem prouinciæ Burdegalenſis. Quapropter nemini mirum videri debet, quòd in eodem Regeſto Cameræ Computorum, prouincia Auſcitana in eodem immunitatis gradu collocata eſt cum Burdegalenſi. Quò fit, vt veriſimile videatur, Reges Angliæ ab ea quoque prouincia non exegiſſe jus Regalium. Atque id eò magis probabile eſt, quòd Reges Franciæ, poſtquàm Aquitania ad corpus regni rediit, Eccleſiis illius prouinciæ ſuam immunitatem conſeruauerunt.

ADDITIO
STEPHANI BALVZII.

[DE libertate prouinciæ Burdegalenſis, quanquam ea materia diligenter iſthoc capite tractata fuerit, nonnulla tamen nobis dicenda incumbunt, quæ ſcriptioni non officient Illuſtriſſimi Archiepiſcopi. Ea libertas, ſi vetera tempora repetamus, petenda videtur à beneficentia Regum Chriſtianiſſimorum Ludouici Groſſi, ejúſque filij Ludouici Iunioris ; quorum Præcepta jam edita ſunt. At in archiuo Eccleſiæ Sarlatenſis in Aquitania II. extant Bullæ Eugenij III. & Anaſtaſij IV. Pontificum Romanorum, quibus eadem libertas confirmata eſt, ad exemplum Innocentij II. & Lucij II. qui ante Eugenium & Anaſtaſium ſederunt, quíque ei Regum munificentiæ vim Apoſtolicæ auctoritatis addiderant. Quoniam vero epiſtolæ illæ Eugenij & Anaſtaſij nondum, quod ſciam, evulgatæ ſunt, viſum eſt eas heic opportuniſſimo loco exhibere ex archiuo Eccleſiæ Sarlatenſis, vt dixi, deſcriptas, & mecum humaniſſimè communicatas ab amiciſſimo viro Armando Gerardo Canonico Sarlatenſi, Eccleſiaſticæ antiquitatis peritiſſimo.

Nam quoad prouinciam Auſcitanam ; jam adnotatum eſt in Additione ad caput XXVI. hujus libri, libertatem canonicam ei redditam fuiſſe à Raimundo Comite Toloſano, non quidem vniuerſæ prouinciæ, quæ ad eum non pertinebat, ſed in ea illius parte quæ Raimundi imperio parebat. Rex tamen Angliæ Eduardus, qui Aquitaniæ quoque Dux erat, contendebat anno M. CC. LXXV. ad ſe pertinere vſumfructum bonorum Epiſcopalium diœceſeos Aquenſis, ſede vacante. Capitulum verò Aquenſe jus ſuum retinere conabatur ; vímque miniſtrorum regiorum repellere tentabat, aſſerendo id fieri contra libertatem Eccleſiaſticam. Verùm cùm nihil promouere potuiſſet, jámque per triennium Eccleſia Aquenſis ex ea occaſione vacaret, Capitulum appellauit Regem Franciæ ; quemadmodum ſuprà vſurpatum in ſimili cauſa vidimus à Capitulo Eccleſiæ Burdegalenſis. Extant enim in quodam Regeſto Cameræ Computorum Pariſienſium, literæ Capituli Aquenſis quæ id teſtantur, datæ ad Philippum III. Regem Francorum, quas heic ſubjicere placuit.

BVLLA
EVGENII III.

Ex archiuo Eccleſiæ Sarlatenſis.

EVGENIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, venerabilibus fratribus Gaufrido Burdegalenſi Archiepiſcopo, ejúſque ſuffraganeis, Epiſcopis videlicet Agennenſi, Engoliſmenſi, Xanctonenſi, Pictauienſi, Petragoricenſi, & vniuerſis Abbatibus per eandem prouinciam conſtitutis tam præſentibus quàm futuris in perpetuum. Priuilegia quæ intuitu libertatis ſacroſanctis Eccleſiis à Romanis Pontificibus vel Catholicis Regibus conferuntur, nulla debent temeritate conuelli, nulla temporum varietate turbari. Quemadmodum enim Catholica mater Eccleſia in ſpiritualibus ſine macula & ruga, multimoda virtutum fragrantia & nitore clareſcit ; ita in temporalibus nulli ſeruituti, nulli mundanæ conditioni, eam conuenit

conuenit ſubjacere. Quæ cùm ita ſint; libertatem ab illuſtribus viris Ludouico patre egregiæ recordationis, & filio ejus Ludouico Francorum Regibus, Eccleſiis Burdegalenſis prouinciæ collatam, eorúmque priuilegiis roboratam, Nos prædeceſſorum noſtrorum bonæ memoriæ, Innocentij videlicet & Lucij Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes, noſtri fauoris aſſertione firmamus; & ratam & inconuulſam futuris temporibus obſeruari præcipimus. Vt videlicet tam in Burdegalenſi ſede, quàm in aliis Epiſcopalibus Eccleſiis, vel Abbatiis ejuſdem prouinciæ, in Epiſcoporum electionibus vel Abbatum canonicam habeatis libertatem, abſque hominij, juramenti, ſeu etiam fidei per manus datæ obilgatione. Porrò quod à prædeceſſoribus noſtris in Generalibus eſt ſtatutum Conciliis, res & bona vniuerſa Burdegalenſis Archiepiſcopi & ſuffraganeorum Epiſcoporum vel Abbatum decedentium, ſucceſſorum vſibus illibata ſeruari pariter & inconuulſa Apoſtolica auctoritate decernimus. Adjicientes etiam, vt omnes Eccleſiæ infra ſupradictam prouinciam conſtitutæ prædia, poſſeſſiones, & vniuerſa ad ipſas pertinentia, ſecundùm priuilegia, juſtitias, & bonas conſuetudines ſuas integra & inconvulſa poſſideant; atque, vt dictum eſt, in omnibus Eccleſiis earúmque miniſtris & poſſeſſionibus veſtris canonicam habeatis in omnibus libertatem. Salua Sedis Apoſtolicæ auctoritate. Nulli ergo hominum fas ſit vos vel Eccleſias veſtras ſuper hac noſtra conſtitutione temerè perturbare, aut aliquam vobis exinde contrarietatem inferre. Si quis autem huic noſtræ conſtitutioni auſu temerario contraire tentauerit, ſi non reatum ſuum congruè emendauerit, poteſtatis honoríſque ſui careat dignitate, & omnipotentis Dei & beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum ejus indignationem incurrat, & excommunicationi ſubjaceat. Conſeruantes verò, eorundem Apoſtolorum benedictionem & gratiam conſequantur. Amen.

Ego Eugenius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Conradus Sabinenſis Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Albericus Hoſtienſis Epiſcopus S.
Ego Imarus Tuſculanus Epiſcopus S.
Ego Guido Preſbyter Cardinalis tit. S. Chriſogoni S.
Ego Hubaldus Preſb. Card. tit. S. Praxedis S.
Ego Guido Preſb. Card. SS. Laurentij & Damaſi S.
Ego Iordanus Preſb. Card. tit. S. Suſannæ S.
Ego Oddo Diaconus Card. S. Georgij ad velum aureum S.
Ego Guido Diac. Card. SS. Coſmæ & Damiani S.
Ego Octauianus Diac. Card. S. Nicolai in carcere Tulliano S.
Ego Gregorius Diac. Card. S. Angeli S.

Datum Sutrij per manum Roberti S. R. E. Preſbyteri Cardinalis & Cancellarij, VIII. Kal. Maij, Indictione IX. Incarnationis Dominicæ anno M. C. XLVI. Pontificatus verò Domini Eugenij anno II.

BVLLA
ANASTASII IV.

Ex archiuo ejuſdem Eccleſiæ Sarlatenſis.

ANASTASIVS Epiſcopus ſeruus ſeruorum Dei, Venerabilibus fratribus Gaufrido Burdegalenſi Archiepiſcopo, ejúſque Suffraganeis Epiſcopis Agennenſi, Engoliſmenſi, Xantonenſi, Pictauienſi, Petragoricenſi, & vniuerſis Abbatibus per eandem prouinciam conſtitutis tam præſentibus quàm futuris in perpetuum. Quotiens aliqua Eccleſiarum conditionibus ſecularium virorum per Catholicorum Principum prouiſionem eximitur, & grata ei conceditur libertate potiri, ſanctæ Romanæ Eccleſiæ vniuerſorum Chriſti fidelium matri prouidendum imminet attentiùs & agendum, quatenus quod ad honorem Dei & ſalutem Eccleſiæ ſuæ factum eſſe dignoſcitur, taliter auctoritate Apoſtolica roboretur, vt non debeat Eccleſia Dei, quæ libertati reddita videbatur, per aliquorum malitiam recidiuis denuo conditionibus aggrauari. Quemadmodum enim Catholica mater Eccleſia &c. Nos prædeceſſorum noſtrorum fe. me. Innocentij videlicet, Lucij, & Eugenij

Romanorum Pontificum veſtigiis inhærentes &c. *Cetera vt in ſuperiore.*

Ego Anaſtaſius Catholicæ Eccleſiæ Epiſcopus ſubſcripſi.
Ego Imarus Tuſculanus Epiſcopus S.
Ego Cynthius Portuenſis & ſanctæ Ruffinæ Epiſcopus S.
Ego W. Preſbyter Cardinalis tit. Calixti S.
Ego Hubaldus Preſb. Card. tit. S. Praxedis S.
Ego Manfredus Preſb. Card. tit. S. Sabinæ S.
Ego Aribertus Preſb. Card. tit. S. Anaſtaſiæ S.
Ego Iulius Preſb. Card. tit. S. Marcelli S.
Ego Rodulphus Diaconus Card. S. Luciæ S.
Ego Guido Diac. Card. S. Mariæ in Porticu S.
Ego Oddo Diac. Card. S. Nicolai in carcere Tulliano S.

Datum Laterani per manum Rolandi ſanctæ Romanæ Eccleſiæ Preſbyteri Cardinalis & Cancellarij, VII. Kal. Maij, Indictione ſecunda, Incarnationis Dominicæ anno M. C. LIV. Pontificatus verò Domini Anaſtaſij IV. Papæ anno primo.

EPISTOLA CAPITVLI AQVENSIS AD REGEM PHILIPPVM III.

Ex veteri Regeſto Cameræ Computorum Pariſ.

EXCELLENTISSIMO ſuo Domino, & Eccleſiæ brachio ſingulari, Domino Philippo Dei gratia Regi Francorum, Capitulum Aquenſis Eccleſiæ Cathedralis in Vaſconia, ſalutem, cum debita reuerentia & honore. Non ſine graui cordis amaritudine Dominationi veſtræ cogimur intimare, quòd præfatâ Eccleſiâ noſtrâ jam ferè per triennium paſtoris regimine deſtitutâ, Præpoſiti & Balliui Seneſchalli Regis Angliæ ibi pro tempore exiſtentes, immo, quod eſt deterius, illorum Garciferi ſeruientes, bona Epiſcopalia Capituli ac aliarum Eccleſiarum de diœceſi temporalia pro ſuæ voluntatis arbitrio diripiunt & conſumunt, inuadentes Eccleſias & etiam infringentes, capientes Clericos, & diuerſa enormia committentes, quæ non poſſemus per ſingula enarrare, contra Libertates Eccleſiaſticas venientes, & ſententias Eccleſiæ totaliter contemnentes. Cùm igitur Dominus Amanevus de Pomeriis Vicarius ejuſdem Eccleſiæ ſede vacante & nos ex dictis grauaminibus ad veſtram duxerimus audientiam appellandum, & bona ipſa veſtræ dominationis præſidio ſubmittendum; Majeſtati veſtræ regiæ humiliter ſupplicamus, quatinus eundem Vicarium, quem ad proſequendum prædicta coram veſtra regia majeſtate procuratorem noſtrum conſtituimus, fauorabiliter in ſuis petitionibus audiatis, & eas juſtè ad exauditionis gratiam admittatis: taliter diuino intuitu circa hoc vos habentes, quòd honor ſanctæ matris Eccleſiæ veſtro mediante ſubſidio non valeat deperire; quia jam in noſtris partibus principes prouinciarum quaſi facta eſt ſub tributo. Bene & diù valeat veſtra regia majeſtas. In quorum teſtimonium, ſigillum noſtrum præſentibus duximus apponendum. Datum Aquis, die Sabbathi poſt feſtum ſancti Lucæ Euangeliſtæ, anno Domini M. CC. LXX. quinto.

CAPVT XXVIII.

Synopſis.

I. Ergo fuerunt in Gallia nonnulli dynaſtæ, qui jure Regaliæ temporalis potiebantur, quoad Epiſcopatus. Reges tamen illud poſtea non adeo facilè communicauerunt; adeo vt etiam illud negauerint fratribus ſuis. Probatur exemplo ſancti Ludouici.

II. Probatur etiam ex Arreſto lato anno 1272. aduerſùs Petrum Comitem Alenconium, in cauſa Epiſcopi Sagienſis. Vnde conſtat, Reges ſemper conſueuiſſe retinere Regalia Epiſcopatuum, quando Comitatus tradebant in appenagium.

I. CONSTAT igitur ex adductis ſuperiùs exemplis, fuiſſe aliquot dynaſtas in hoc regno, qui jure Regaliæ temporalis potiebantur, quoad Epiſcopatus. Fatendum tamen eſt, Reges,

poſtquàm illud explicatum fuit, non adeo facilè eam auctoritatem communicaſſe, adeo vt S. Ludouicus, cùm appenagij jure Comitatus Andegauenſem & Cenomanenſem daret Carolo fratri ſuo, Regalia Epiſcopatuum retinuerit anno M. CC. XLVII. vt teſtatur Ruzæus in prima parte ſuæ Præfationis. §. XII.

II. Ego verò addam hiſtoriam eorundem temporum; quæ petitur ex Arreſto Parlamenti Pariſienſis, lato anno M. CC. LXXII. in controuerſia quæ erat inter Petrum Comitem Alenconium, Philippi III. Regis fratrem, & Epiſcopum Sagienſem. Contendebat Comes ad ſe pertinere juriſdictionem quæ vulgò * *Placitum gladij* appellatur, exercendam videlicet in terris ad Epiſcopum & ad Eccleſiam Sagienſem pertinentibus; atque id quidem eam ob cauſam, quòd illæ ſitæ eſſent in Comitatu Alenconio aliiſque dominationibus ſibi à fratre traditis appenagij jure. Contrà, Epiſcopus aiebat Epiſcopum & Eccleſiam Sagienſem nulli domino ſubjectos eſſe quàm Regi, cui ſoli Epiſcopus debebat juramentum fidelitatis. Addidit, Reges ſemper conſueuiſſe retinere Regalia Epiſcopatuum, quando Comitatus tradebant in appenagium. Dictum itaque eſt in eodem Arreſto, Epiſcopum & Eccleſiam Sagienſem Regi ſoli ſubeſſe. Tum prohibitum eſt Comiti, ne vllam juriſdictionem exerceret in eorum poſſeſſionibus. Æquum tamen viſum, vt damnum illud beneficio Regis reſarciretur. Hæc ſunt verba Arreſti: *Epiſcopo Sagienſi è contrario proponente, quòd dictus Comes ſuper hoc non debebat audiri; cùm ipſe Epiſcopus & Eccleſia ſua Domino Regi ſolùm ſubeſſent, & pro Regali Eccleſiæ Sagienſis ipſe Domino Regi ſoli vnicam fidelitatem faceret, & cùm Reges Franciæ in conceſſionibus terrarum & Comitatuum Regalia Epiſcopatuum ſibi retinere conſueuerint; Voluit Dedictum Dominus Rex dictum Epiſcopum & Eccleſiam Sagienſem ſibi ſubeſſe ſoli.*

* Le Plaid de l'eſpée.

FINIS.

INDEX
TOMI SECVNDI.

PRIOR NVMERVS PAGINAM INDICAT; ſecundus, paragraphum in pagina adnotatum; niſi ſi deficiente paragrapho, columna notetur.

A

ABBATES, etiam exempti, à proprijs Epiſcopis olim ordinabantur. 91. XII. XIII.
Abbates, vocati *Serui Dei* in Concilio Sueſſionenſi ſub Pippino 118. III.
Abbatibus olim dati Coadjutores à Regibus Francorum. 378 *col.* 2.
Abbatum Præſentatio quoad Beneficia quibus animarum cura imminet, vnde ſumpſerit originem. 193 *col.* 2 363. *col.* 2.
Abbates laici. 378. *col.* 2.
Acacius Patriarcha CP. damnatus à Felice Papa. 82. V. 240. III.
Achaiæ metropolis, Corinthus. 60 VII.
Acclamationes factæ Principibus, è theatro in Senatum commigrarũt. 37. VII. Acclamatum Celeſtino & Cyrillo in Concilio Epheſino. 38. III.
Adalardi Abbatis Corbeienſis liber *De ordine Palatij.* 160. I.
Ademarus Vicecomes Scalarum, Abbas laicus monaſterij Tutelenſis. 378. *col.* 2.
Adurenſes Epiſcopi olim dicti Vicujulienſes. 167. *col.* 1.
Æneas Epiſcopus Pariſienſis. 338. III.
Africa, populo Romano relicta ab Auguſto. 6. III.
Africæ caput, Carthago. 60. VII.
Africana Concilia vniuerſalia. 143. IV. *& ſeqq.* Vide, *Carthaginenſis Epiſcopus.*
Afri prohibent ne ad tranſmarina judicia appelletur. 120. IV. Negant licere Pontifici Romano, mittere Legatos in Africam. 188 III. 252. III.
Africani Epiſcopi judicabantur à Primatibus & ſynodis prouinciarum ſuarum. 234. II. Condemnati autem à Primatibus ſuis, prouocabant ad Concilium vniuerſale totius Africæ. *Ibid.*
Africani Concilij epiſtola ad Bonifacium Papam. 251. II.
Agathenſis ſynodus conſtitit ex Epiſcopis regni Gotthorum. 133. I.
Agatho Papa, arcis Apoſtolicæ præ ceteris Pontificibus eminentiſſimus antiſtes. 44. IV.
Agrippinenſe Concilium aduerſus Euphratam, generale erat. 131. II. 216. XIII.
Alexander Epiſcopus Conſtantinopolitanus, Metrophanis ſucceſſor. 16. VII.
Alexandria, Caput Diœceſeos Ægyptiacæ. 217. II. Ægyptiaci regni caput. 61. IX. Ægypti metropolis. 59. IV.
Alexandrino Epiſcopo ſecundus locus tributus à Concilio Nicæno. 22. II. 41 IV. Ordinabat omnes Epiſcopos à Patriarchatu ſuo pendentes. 75. IV.
Alexandrini Patriarchæ electionem confirmare recuſauit Simplicius Papa. 77. II.
Alexandrini Patriarchæ ſacra celebrãt cum Phrygio. 19. VI.
Amandus Epiſcopus Trajectenſis. 155. IX.
Amaſea, Ponti metropolis. 59. IV.
Amatus Epiſcopus Oloronenſis, Apoſtolicæ Sedis Legatus in Aquitania. 180. III. 185.
Ambroſius ordinatur Epiſcopus Mediolanenſis. 74. VII.
Anacletus II. Antipapa, rejectus in Concilio Stampenſi. 196. IV.
Anaſtaſius Epiſcopus Theſſalonicenſis objurgatur a ſancto Leone, quod chartulam de obedientiæ ſponſione exegiſſet ab Attico Epiſcopo. 70. XIII. 87. VI.
Anatolius, Apocriſiarius Dioſcori Epiſcopi Alexandrini. 51. IV. Fit Epiſcopus Conſtantinopolitanus. 24. I. Ejus ordinatio confirmata à Leone Papa. 77. II. Reprehenditur ab eodem Leone, quod ſe efferre voluerit ſuper Epiſcopos Alexandrinum & Antiochenum. 41. IV.
Ancyra, Galatiæ metropolis. 59. IV 214. VII.
Andegauenſis Comes jure Regaliæ fruebatur in Epiſcopatu Lexouienſi. 377 *in Additione.* Et in monaſterio ſancti Albini Andegauenſis. 378.
Anicetus Papa Polycarpum Epiſcopum Smyrnenſem Euchariſtiæ communione donauit in Eccleſia. 12. VI.
Anicienſis Eccleſiæ Regalia ad quem pertineant, ſede vacante. 372. III.
Annatarum origo, & progreſſus. 97 I. *& ſeqq. capitibus.*

capitibus.

Anſegiſus Archiepiſcopus Senonenſis affectat Primatum Galliarum. 178. V.

Anſelmus Archiepiſcopus Cantuarienſis homagium præſtare coactus Regi Anglorū. 361. VI.

Anthimus Epiſcopus Trapezuntinus, dejectus in Concilio Conſtantinopolitano ſub Mena. 151. IV.

Anthiochia, Regina Orientis, & Regum Seleucidarum ſedes. 61. IX. Caput Diœceſeos Orientalis. 227. II.

Antiochenus Epiſcopus tertium dignitatis locum obtinet in Eccleſia, decreto Synodi Nicænæ. 41. IV. Ordinabat omnes Epiſcopos ſedi ſuæ ſubjectos. 73. IV.

Antiochenæ Eccleſiæ ſchiſma inter Meletium & Paulinum. 49. III.

Antiocheni Concilij canon XII. explicatus. 213. 214.

Antoninus Epiſcopus Epheſinus venundabat ordinationes Epiſcoporum. 97. II. 329. V.

Apiarij Presbyteri Afri cauſa judicata eſt in Africa 119. II. *& ſeqq.* Appellauit Apoſtolicam Sedem. 252. III.

Apocriſiarij Sedis Apoſtolicæ. 50. II. 51. IV. 188. IV.

Apoſtolicæ Eccleſiæ, magnæ apud Veteres auctoritatis. 60. VII. 224. VII. VIII. 255. VI. VII. Earum dignitas tandem coërcita eſt ad Patriarchales. 256. VIII.

Apoſtolici vox olim competebat omnibus Metropolitanis. 67. III.

Appellatio & Reuiſio differunt. 219. VI.

Aquenſis Epiſcopatus in Vaſconia, an obnoxius juri Regaliæ. 384. *col.* 2. 386.

Aquileienſis Epiſcopi ordinatio pertinebat ad Epiſcopum Mediolanenſem. 74. VII.

Aquitanicæ Legationis termini. 184. 186. *col.* 2.

Arcadius & Projectus Epiſcopi, Apoſtolicæ Sedis Legati in Concilio Epheſino. 19. V. 20. VIII.

Archicapellanus cauſas Eccleſiaſticas diſtringebat in Palatio. 333. VI.

Archidamus & Philoxenus, Sedis Apoſtolicæ Legati in Concilio Sardicenſi. 17. I.

Arelatenſes Epiſcopi, ſoli Epiſcoporum Gallicanorum Pallio honeſtati antiquitus. 82. X. 84. I. Olim contendebant ad ſe pertinere poteſtatem congregandæ Synodi generalis Galliarum. 132. VI. *& ſeqq.* Illis tributa hæc auctoritas à Pontificibus Romanis. 142. VI. Nullum tamen Concilium generale congregarunt intra Gallias. 143. VIII. 264. I. Facti Vicarij Sedis Apoſtolicæ. 142. VII. *& ſeqq.*

Arelatenſe Concilium I. ſub Silueſtro. 250. II.

Arelatenſis Concilij II. epocha conſtituitur. 133. IX.

Arnulphus Archidiaconus Sagienſis, dein Epiſcopus Lexouienſis. 196. *in Additione.*

Arnulphus Remenſis Archiepiſcopus, depoſitus ob proditionem. 283. II. *& ſeqq.* Reſtituitur. 285. XI.

Aruernenſis ſynodus ſub Theodeberto Rege, prima omnium imminuere cœpit auctoritatem regiam in conuocandis Concilijs. 136. VI.

Aſia Proconſularis, populo Romano relicta ab Auguſto 6. III. Ejus metropolis, Epheſus. 59. IV. VI.

Aſſenſus regius in electionibus Epiſcoporum. *Vide*, Francorum Reges.

Aſſeſſores, Iuris ſtudioſi. Differunt à Legatis. 8. VII.

Athanaſij Epiſcopi Alexandrini electio & ordinatio. 301. Damnatur ab Arianis. 48. I. Poſt mortem Conſtantij Imperatoris, reuocatur ab exilio. 49. III. Recipitur in communionem à Iulio Papa. 217. II. Ejus cauſa retractata eſt in Concilio Sardicenſi. 214. VIII. 217. II. *& ſeqq.*

Atto Epiſcopus Auſonenſis, Metropoliticum jus ſedi ſuæ aſſerere conatur, quòd exciſa eſſet Taraco. 166. *col.* 1.

Auguſtinus inuitus à plebe raptus ad Presbyteratum. 306. IV. Valerij Epiſcopi Hipponenſis Coadjutor, cum futura ſucceſſione. 90. VIII. Solitus aliquid erogare pauperibus ex reditibus Eccleſiæ. 342. II.

Aurelianenſe Concilium I. magni momenti eſt, quòd exemplar ſit poſteriorum Conciliorum Gallicanorum. 133. II. 151. III. Confirmatum à Clodoueo Rege. 151. VI.

Auſcitana prouincia non eſt obnoxia juri Regaliæ. 384. V.

Auſona, prouinciæ Taraconenſis ciuitas, vaſtata à Mauris & Saracenis, addita fuit diœceſi Narbonenſi. 166. *col.* 1.

B

BAbylone ad Euphratem epiſtolam ſuam canonicam ſcripſit S. Petrus. 59. IV.

Balſamo refutatur, qui ſynodum Trullanam contendit eſſe Oecumenicam. 56. IV.

Baptizati à Donatiſtis, ad Clerum accedere prohibiti. 10. II.

Barcinonenſis Epiſcopus ſupremæ voluntatis arbitrio Irenæum quendam Epiſcopum ſibi ſubſtitui optauit. 36. V.

Barcinonenſe Concilium ſub Recaredo Rege. 320. I.

Barcinonenſe Concilium ſub Arnuſto Archiepiſcopo Narbonenſi, in cauſa Eccleſiæ Auſonenſis. 166. *col.* 1.

Baſileenſis Concilij Decreta, recepta in Gallia. 205. I.

Baſilius eligitur & ordinatur Epiſcopus Cæſareenſis in Cappadocia. 303. VIII.

Baſilius Epiſcopus Gortynæ, Legatus Apoſtolicæ Sedis, intereſt ſynodo Trullanæ. 55. III.

Baſilius Presbyter, Leonis I. Legatus, non admiſſus à Concilio Chalcedonenſi. 25. II.

Benedictus VII. Papa Concilium Romæ celebrauit aduerſùs ſimoniacos. 101. *in Additione.*

Benedictus XIII. pollicitus eſt in electione ſua ſe amplexurum eſſe omnes vias extinguendi ſchiſmatis. 200. III.

Beneuentanum Concilium ab Vrbano II. habitum. 332.

Berengarius Archiepiſcopus Taraconenſis interfuit Concilio Nemauſenſi ſub Vrbano ſecundo. 166. *col.* 2.

Bithyniæ metropolis, Nicomedia. 59. IV.

Biturigenſe Concilium ſub Romano Cardinale. 184. *col.* 1.

Bonifacius Archiepiſcopus Moguntinus, Sedis Apoſtolicæ Legatus in Germania. 156. I. 323. V. *Miſſus S. Petri.* 157. II. 177. I. 323. III.

Bonifacij VIII. & Philippi Pulchri diſſidium. 197. II. 374. VI.

Boſquetus Epiſcopus Monſpelienſis. 331. *in Additione.*

Britannia prouincia Archiepiſcopum ſuum habuit per multum æui. 194. *col.* 1. 184. *col.* 2. Pertinebat ad Legationem Aquitanicam. 184. *col.* 2.

Bulgaria ab Illyrico diſtracta ſub Photio, & ſubjecta Patriarchatui Conſtantinopolitano. 1.5 III.

Bullæ Pontificum Romanorum non obtinent vim legum in Gallia, donec Regi oſtenſæ fuerint. 175. X.

Burdegalenſis prouincia non eſt obnoxia juri Regaliæ. 382. I. *& ſeqq.*

Burdegalenſe Concilium aduersùs hæreſim Priſcilliani. 132. V. 242. VII.

Burdegalenſe Concilium, ab Amato Epiſcopo Oloronenſi conuocatum 181 V.

Burdinus damnatus in Concilio Lateranenſi ſub Calliſto II. Papa. 363. *col.* 2. Cujas fuerit. 365. *col.* 1.

C.

CÆſarea, Cappadociæ metropolis. 59. IV. Caput Diœceſeos Ponticæ. 227. II.

Cæſarea, Iudææ caput, & Palæſtinæ metropolis. 60. VIII.

Campus Martius mutatus in Campum Maium à Pippino Rege. 158. VI.

Canon Eccleſiaſticus apud Socratem, quomodo intelligendus. 40. III.

Canones vim legum obtinent. 150. I.

Capitulare, vnde dictum. 327. I. *& ſeqq.*

Cappadociæ metropolis, Cæſarea. 59. IV.

Carlomannus, Karoli Martelli filius, ſynodum Liptinenſem congregat, & ejus decreta confirmat 157. II 32.. III.

Carnotenſes Epiſcopi, interdum dicti Dunenſes. 167 *col.* 2.

Carolus Magnus, reſtaurandæ politiæ Eccleſiaſticæ ſtudioſus. 160 I. 161. VI. Præfuit Concilio Francofordienſi. 62. VII. Retinuit tranſmiſſam ad ſe ab auis auctoritatem in electionibus Epiſcoporum. 324. I Prudens illius conſilium in diſtribuendis feudis in gratiam Epiſcoporum. 350. II. Dictus Imperator diù antè quàm ad Imperium perueniret 16 . *col.* 1.

Carolus Martellus Epiſcopatus dabat vtendos laïcis. 156. I. 322 .I.

Carolus Paſchalius laudatur. 9. X.

Carthago, Africæ Caput. 60. VII. 210. III.

Carthaginis Epiſcopum ordinant propinquiores Epiſcopi. 75. VIII.

Carthaginenſis Epiſcopus jure ſuo conuocare poterat Concilium generale totius Africæ. 130. V. 252. III.

Carthaginenſia Concilia mittebant Legatos ad Summos Pontifices, & ad Imperatores, aduersùs hæreticos & Paganos. 11. III.

Catalaunenſe colloquium in cauſa Inueſtiturarum. 354. I.

Cathedraticum, & Inthroniſticum, differunt. 350. VIII.

Cauſæ criminales Clericorum, à quo judicandæ. 153. *col.* 1. 247. VII. *& ſeqq.* Cauſæ Majores ad Sedem Apoſtolicam referendæ. 148. I 247. VI. 248. VIII. 280. III. Cauſæ quæ ad Fidem ſpectant, definiri non poſſunt abſque auctoritate Summi Pontificis 230. I. Cauſæ mediocres, Reſponſalibus Apoſtolicæ Sedis committebantur. 53. III.

Cauſæ communes diſceptabantur in Conciliis generalibus Africæ; ceteræ, in ſynodo vniuſcujuſque prouinciæ 146. VI. Et in Conciliis generalibus Galliarum. 163. IX.

Celeſtinus Papa damnat Neſtorium. 18 IV. 38. I. 240. II.

Cemelenenſis Epiſcopatus. 167. *col.* 1.

Cenſus annuus Epiſcopis conſeruatus in Concilio Claromontano. 191. *col.* 2. *& ſeqq.*

Chalcedonenſe Concilium aduersùs Eutychem. 24. I. *& ſeqq.* Conuocatum à Marciano Imper. literis ſcriptis ad Metropolitanos. 140. II.

Charta pura. 56. IV.

Chorepiſcoporum munus & dignitas. 169. IV. *Vide Indicem Tomi primi*

Chryſoſtomo vis illata à populo Antiocheno, vt Preſbyteratum ſuſciperet. 307. VI. Damnat venditionem ordinationum. 97. I. 329. V. Populum orat ſuſcipere curam redituum Eccleſiaſticorum 342. II. Damnatus à Theophilo Epiſcopo Alexandrino, appellauit Concilium Oecumenicum. 215. XI. 238. I. *& ſeqq.*

Claromontani Concilij ab Vrbano II. habiti canones nonnulli nunc primùm editi. 190. 194.

Clero & populo quid conceſſum in electionibus Epiſcoporum. 63. V. *& ſeqq.* 302. IV. *Et alibi*

Clerus & plebs conſulebantur in ordinationibus Clericorum. 306. III. 307. IX.

Clericorum cauſæ criminales, à quo judicandæ. 153. *col.* 1. 247. VII. *& ſeqq.*

Clodoueus I. Rex, primus omnium jura regia conceſſit Eccleſiis. 349 II. Conuocauit ſynodum Aurelianenſem. 136. III. *Vide*, Aurelianenſe Concilium.

Clotarij Regis Edictum expenditur. 157. VII. obſeruari illud jubet ſynodus Remenſis. 319. VII.

Coadjutorem cum futura ſucceſſione Epiſcopo dari, an ſit licitum. 91. IX. Quanam auctoritate id fieri poſſit. *Ibid.* X. Rodulfus Rex Coadjutorem hujuſcemodi dedit Odoni Abbati Turelenſi. 370. *col.* 2.

Combornenſis Vicecomes jure Regaliæ fruebatur in Epiſcopatu Lemouicenſi. 377. VII.

Comites, quamnam ob cauſam adeſſent olim in Conciliis. 121. VI.

Concilij Oecumenici dignitas. 30. III. Celebrari non poteſt abſque ſententia Sedis Apoſtolicæ. 23. IV. 176. XIV. Ejus celebratio neceſſaria, ſi pleríque Epiſcopi recuſent vnius confeſſionis concordiam. 30. III. Summi

Pontificis auctoritas in Concilio Oecumenico. 31. IV. Ratum eſſe non poteſt, niſi ei Epiſcopus Romanus interſit, aut per ſe, aut per Vicarios, aut epiſtolam circularem 45. I. 47. VIII. Ad Concilium pertinet inquirere an Summorum Pontificum Decreta congruant cum Scripturis & Canonibus. 31. V. 33. II. 38. II. *Vide*, Synodus.

Concilium generale celebrari non poteſt abſque juſſione Sedis Apoſtolicæ. 175. XII.

Concilia generalia Occidentis plurimùm concepta ſunt ſub nomine Pontificis, *ſacro approbante Concilio.* 56. III.

Concilia Nationalia, 328. I. *& ſeqq.* Cedunt auctoritati Conciliorum plenariorum Eccleſiæ vniuerſalis. 149. VI. Egredi non poſſunt præſcriptum ſibi à Principibus judiciorum ordinem. 151. III. *& ſeqq.* 154. IX. 160. II. 172. II. *Vide*, Diœceſana Concilia.

Concilia extraordinaria conuocanda ſunt auctoritate Principum. 132. IV. 135. III.

Concilium plenarium, & perfectum, in quo adeſt Metropolitanus. 116. II.

Conciliorum prouincialium duo genera. 61. I. Varia genera 115. I. Eorum conuocatio pertinet ad Metropolitanum. 116. II. Suprema olim erat eorum auctoritas in cauſis Diſciplinæ. 119. II. & in deponendis Epiſcopis. 250. III. IV. 212. 213. An condere poſſent decreta canonica. 125. XII. 148. 149. VI. Cur celebrari deſierint. 126 I *& ſeqq.*

CONCORDATA regno magis vtilia, quàm Pragmatica Sanctio 95. XI. An aliquid immutauerint quoad judicia canonica Epiſcoporum. 289. *& ſeqq.*

Confirmatio electionum pertinet ad Metropolitanum & ad Epiſcopos comprouinciales. 63. V. Poſterioribus canonibus ad ſolum Metropolitanum tranſlata. 297. I. Appellationes à confirmatione electionum introductæ æuo Iuonis Carnotenſis. 69. IX. 70. XII.

Conſtantia, Cypri metropolis. 73. II.

Conſtantinopolitani Epiſcopi dignitas aucta in Concilio Chalcedonenſi. 39. IV. 73. IV. 129. IV. 144. I. 229. IX. Aucta etiam Reſcripto Theodoſij Imperatoris. 144. II.

Conſtãtinus Imperator, Chriſtianis fecit poteſtatem relinquendi Clero quandam bonorum ſuorum partem. 142. I. Ejus Donatio, falſa. 81. VI.

Conſtantinus Copronymus Imp. ſynodum ſeptimam congregauit. 45. I.

Conſtantinus Pogonatus Imp. congregauit ſextam ſynodum. 44. IV. Vſum Apocriſiariorum in Palatio reſidentium reſtituere procurauit. 54. II. Pontificem Romanum liberauit à neceſſitate ſoluendi tributi pro electione ſua confirmanda. 328. IV.

Conſulares dicti Legati Cæſaris, & prouinciarum rectores. 9. VIII.

Conſultationes de rebus dubijs & grauibus mittebantur ad Sedem Apoſtolicam. 168. I. *& ſeqq.*

Contumelioſus Epiſcopus Reienſis. 264. I.

Corinthus, Achaiæ metropolis. 60. VII.

Cretæ metropolis, Gortyna. 59. V.

Cypri metropolis, Conſtantia. 73. V.

Cyrillus Alexandrinus præfuit Concilio Epheſino. 18. IV. *& ſeqq.*

Cyrillus Epiſcopus Hieroſolymitanus, prouocauit ad majorem ſynodum, abſque reſcripto Principis. 215. X.

D.

DAlmatiæ metropolis, Salonæ. 73. VII.

Daniel Archiepiſcopus Narbonenſis 165. *col* 2.

Decimam Eccleſiaſticorum redituum percipere poſſe Epiſcopum Romanum contendunt nonnulli. 112. X.

Depoſitionem Epiſcoporum jure diuino pertinere ad Pontificem Romanum declarauit Innocentius III. Papa. 209. I. 288. 189. *Vide*, Epiſcopi.

Deſiderius Epiſcopus Cadurcenſis. 141. V.

Diaconi ſedere non poſſunt inter Epiſcopos. 117. VI.

Diœceſis vox accipitur interdum pro plurimarum prouinciarum collectione. 128. I. 227. II. Hodie tribuitur territorio vniuſcujuſque Epiſcopatus. 129. II.

Diœceſana Concilia, id eſt, Nationalia 13. I. 129. II. Eorum origo. 144. II. Cedunt auctoritati Conciliorum plenariorum ex vniuerſo orbe. 149 VI. Ab vna ſynodo Diœceſana ad aliam prouocare non licebat. 128. VI. *Vide*, Concilia Nationalia.

Dionyſius Exiguus nouam Collectionem Canonum concinnauit. 149. V.

Dioſcorus Epiſcopus Alexandrinus præfuit Conciliabulo Epheſino. 21. I. Damnatus in Concilio Chalcedonenſi. 22. II. Ejus damnatio expenditur. 35. II.

Diſpoſitionis vox ſignificat Edictum in legibus Codicis. 138. IX. 177. II.

Dolenſis Archiepiſcopus, Britanniæ Metropolitanus. 184. *col.* 2. 194. *col.* 1.

Donatio Conſtantini, falſa. 81. VI.

Donatiſtarum baptiſmus, rejectus. 10. II.

Drogo Metenſis Epiſcopus, Apoſtolicæ Sedis Vicarius in Gallia factus à Sergio Papa, irrito conatu. 177. III.

Dunenſes Epiſcopi, id eſt, Carnotenſes. 167. *col.* 2.

Durandus Epiſcopus Mimatenſis, dictus *Speculator.* 101. XIV.

E.

EBalus de Turena Abbas Tutelenſis. 193. *col* 2.

Ebbo Archiepiſc. Remenſis. 275. VII. 284 V.

Eccleſia eſt Corpus Chriſti. 4. VII.

Eccleſiæ Apoſtolicæ. *Vide*, Apoſtolicæ Eccleſiæ.

Eccleſiaſtici reditus, quinam olim, & quomodo diuiſi 112. X. 341 I. Quonam modo regendi. 342. III. Eccleſiaſticorum bonorum cuſtodia ad Regem pertinet, ſede vacante 366. I. *& ſeqq.* 368. VII. *& ſeqq.*

Electiones Epiſcoporum. *Vide*, Epiſcopi.

Emerius Epiſcopus Santonenſis, reſtitutus decreto Chariberti Regis. 268 XV. 317. XIV.

Emphaniſtica. 330. IX.

Enthroniſticum. *Vide*, Inthroniſticum.

Epheſus, metropolis Aſiæ Proconſularis. 59. IV. Caput Diœceſeos Aſianæ. 227. II. III.

Epheſinus Epiſcopus, Diœceſeos Aſianæ Exarchus. 227. III. 329. V.

Epheſinæ Synodo Oecumenicæ præfuit Cyrillus Alexandrinus Epiſcopus, tanquam Sedis Apo-

ſtolicæ Legatus. 18. IV. *& ſeqq.*

Epheſina ſynodus conuocata à Theodoſio Imp. literis ad Metropolitanos ſcriptis. 142. II.

Epheſino latrocinio præfuit Dioſcorus Epiſcopus Alexandrinus. 21. I.

Epheſina II. ſynodus damnatur à Leone I. Papa. 24. I.

Epiſcopatus vnicus eſt in Eccleſia. 58. II.

Epiſcopatus dati vendi laicis à Karolo Martello Duce Francorum. 136. I.

Epiſcopatus conferuntur per ſceptrum. 361. IX.

Epiſcopatuum ceſſiones quanam auctoritate peragendæ. 89. I. *& ſeqq.* Olim vetitæ erant. 90. VI. 283. IV. 285. IX.

Epiſcopi, poſiti à Spiritu ſancto. 58 III.

Epiſcopis omnibus communicata ſancti Petri auctoritas. 176. XV.

Epiſcopi omnes olim dicti Summi Pontifices 116. III.

Epiſcopi eligendi è proprio Clero. 328. II. III. 333. III. Eorum electio ad quos pertineat 63. III. *& ſeqq.* 64. IX. 61 I. *& ſeqq.* 92. II. *& ſeqq.* 297. I. *& ſeqq.* 306. I. *& ſeqq.* Eligebantur aliquando in Palatio. 318. XVI. *& ſeqq.* 338. II. *& ſeqq.* 350. III. *& ſeqq.*

Epiſcoporum ordinationes pretio conſtare non debeor. 329. V. *& ſeqq* 97. II. *& ſeqq.*

Epiſcopalium electionum ritus ſub Ludouico Pio & Karolo Caluo. 336. VII.

Epiſcoporum Depoſitiones an ad ſummum Pontificem pertineant jure diuino. 288. 289. Prima de crimine Epiſcopi cognitio pertinet ad ſynodum prouinciæ; ſecunda, ad ſynodum Diœceſanam. 227 III. 228. VIII. Epiſcopus deponi non poteſt, niſi ex ſententia aliorum Epiſcoporum. 292. I. An neceſſarij ſint duodecim judices ad decernendam Epiſcopi depoſitionem. *ibid.* Epiſcopi dejecti implorabant auxilium Principum, vt cauſam ſuam in ſynodo retractari obtinerent. 214. 215 216.

Epiſcopis peregrinis quid tribui ſuetum. 12. VI.

Epiſcoporum magna dignatio apud Reges ſecundæ ſtirpis. 318. XVI.

Epiſcopi veteres ſubſcribebant Conciliorum definitionibus, tametſi ſynodo non interfuiſſent. 56. IV.

Epiſcopos ad comitatum accedere vetuit Iuſtinianus. 31. IV.

Epiſcoporum diſtinctio qui ad Conſecrationem Epiſcopi Romani pertinent, ab his qui ad aliorum Metropolitanorum Conſecrationem pertinent. 70 XII. 74. VI. 123. IX.

Epiſcoporum morientium bona, ad quos pertineant. 343. VI. *& ſeqq.* Ea laici diripiebant. 344. *in Additione.*

Epiſcoporum defunctorum ſpolia pertinebant olim ad Regem. 369. XII.

Epiſcopalium bonorum vſusfructus pertinet ad Regem, ſede vacante. 349. I. *& ſeqq.* 366. I. *& ſeqq.*

Ermengardis Vicecomitiſſa Narbonenſis remiſit Archiepiſcopo Narbonenſi peſſimam conſuetudinem inuadendi bona Archiepiſcoporum morientium. 346.

Euchariſtia Epiſcopis peregrinis miſſa domum; dein conceſſa in Eccleſia. 12. VI.

Eugenio IV. ſemper adhæſit Gallia, tametſi depoſitus fuiſſet à Concilio Baſileenſi. 206. IV.

Euſebius Epiſcopus Cæſarienſis recuſauit Cathedram Eccleſiæ Antiochenæ. 89. II.

Euſebius Epiſcopus Vercellenſis, Apoſtolicæ Sedis Legatus, in exilium pellitur, eò quòd damnationi Athanaſij ſubſcribere recuſaret. 49. II. Antiqua Legati auctoritate vſus eſt in ſynodo Alexandrina. *ibid.* IV.

Euſtathius Epiſcopus Sebaſtenus, ſedi ſuæ reſtitutus juſſu Papæ Liberij. 231. IV.

Eutychetis hæreſis damnata à Flauiano Epiſcopo Conſtantinopolitano. 21. I. 233. I. Ejus appellatio ad Pontificem Romanum & ceteros Patriarchas, explicatur. 232. V.

F.

FAuſtini Epiſcopi Legatio ad Concilium Carthaginenſe expenditur. 12. V. VI. 120. III. Tertium locum obtinuit in eo Concilio. 12. VII. Ejus Legationem ferre nolunt Afri. 188. III. 232. III.

Felicis Epiſcopi Vrgellenſis hæreſis damnata in Concilio Francofordienſi. 162. VIII. Et in Concilio Narbonenſi. 163. *col.* 2. 165. *col.* 2.

Feudorum jus, antiquo Iuri contrarium. 349. I.

Fidelitatis joramentum, quod Metropolitano præſtant Epiſcopi ſuffraganei, introductum eſt æuo Leonis I. Papæ. 70. XIII. 71. *col.* 2. In gratiam dein Summi Pontificis introductum. 86. VI.

Fidelitatis juramentum, Regibus præſtitum ab Epiſcopis. 360. IV. Publica auctoritate conualuit, poſt diuturnas contentiones. 362. XII. Confunditur hodie cum homagio. 361. VII. Petrus I. Rex Aragonum, liberam Epiſcoporum electionem concedens, juramentum tamen fidelitatis retinuit. 322. *in Additione.* Vide, *Homagium.*

Flauianos Epiſcopus Antiochenus electus eſt ab Epiſcopis prouinciæ & totius Diœceſeos Orientalis. 303. VIII.

Flauianus Epiſcopus CP. deponitur in ſynodo Epheſina ſub Dioſcoro. 233. I. Appellauit Leonem I. Pontificem Romanum. *ibid.* II. *& ſeqq.*.

Flauianus Epiſcopus Philippenſium, Legatus Ruſi Theſſalonicenſis Epiſcopi in ſynodo Epheſina. 18. I.

Florentini Iuriſconſulti docuerunt Præbendas emi poſſe, abſque vitio ſimoniæ 331. XI.

Florus Magiſter, floruit ſub Ludouico Pio Imperatore. 332. I.

Francofordienſe Concilium, à Karolo Magno congregatum. 162. VII. *& ſeqq.* Reprobat ſecundam ſynodum Nicænam. 162. VIII

FRANCORVM REGES.

Imperatores aliquando dicti. 163. *col.* 1. Conuocabant Concilia Galliarum. 136. VI. *& ſeqq.* 139. I. *& ſeqq.* 195. I. *& ſeqq.* Epiſcopi autem tenebantur conuenire ad ſynodum à Rege indictam. 138. X. Dare poſſunt judices Eccleſiaſticos in cauſa Eccleſiaſtica. 154. IX. An imperare poſſint Canonum obſeruationem, non expectatà etiam ſententià Eccleſiæ Gallicanæ. 207. I. Magna eorum auctoritas in

electionibus

electionibus Epiſcoporum. 318. XVI. & ſeqq. 323. III. & ſeqq. 332. I. & ſeqq. 335. I. & ſeqq. 337. I. & ſeqq. Committebant Epiſcopis dignitatem Epiſcopalem. 350. IV. Donabant etiam Abbatias. 378. col. 2. Inueſtiturarum ſolennitatem abjecerunt. 354. col. 1. 359. II. 362. X. Dimiſerunt etiam ſolennitatem homagij. 361. VII. Vide, Eccleſiaſtici reditus; Et, Epiſcopalia bona.

G.

GAlatiæ metropolis, Ancyra. 59. IV.

Galli non receperunt ſtatim Octauam ſynodum. 112. VII. 127. II. 336. III.

Galliarum Septem Prouinciæ recenſentur. 132. VI.

Galliarum ſynodus olim ſeparata erat à ſynodo Romana, & magnæ auctoritatis habebatur. 131. III.

Galliarum ſynodus generalis, ſemel 10 anno celebranda. 148. III. Olim congregabatur auctoritate Principum. 132. V.

Gallicana Concilia ſub Regibus Francorum habebantur vtplurimùm in aula Palatij. 102. VII. 176. XV. Gallicanorum Conciliorum auctoritas infracta à Nicolao I. Papa. 175. XI. Senſim abolita, cùm omnem auctoritatem in ſe traherent Summi Pontifices. 183. XII.

Gallicani Canones. 149. VII. Cedunt auctoritati Conciliorum Oecumenicorum. 149 VI.

Gallicana Eccleſia non pertinet ad ſpecialem Diœceſim Romanam. 123. X. 127. II. Gallicanæ Eccleſiæ Deliberationes ſpectari non poſſunt aliter, quàm velut conſilium Regi datum. 200. II. 207. III. Ejus Reſponſa quonam modo ſpectanda. 207. V.

Gallicani Epiſcopi implorabant præſidium Principum aduersùs vim Legatorum Sedis Apoſtolicæ. 189. VII. Vide Indicem Tomi primi. Si quid aduersùs mandata Summorum Pontificum ſtatuiſſent, vim ſibi ab optimatibus illatam aiebant. 197. I. 199. III.

Garſias Loaiſa refutatur. 321. V.

Gebuino Archiepiſcopo Lugdunenſi Primatum ſuper quatuor prouincias Lugdunenſes tribuit Gregorius VII. Papa. 193. col. 2. Vnde factum, vt is Amati Oloronenſis Epiſcopi Legationem in prouincia Turonenſi impatienter tulerit. 185. col. 2.

Gelaſius Cyzicenus collegit Acta Concilij Nicæni. 15 IV.

Gennadius Epiſcopus CP. acriter contradicit vitio ſimoniæ. 97. II. 329. VI.

Gentiliacenſe Concilium, de Proceſſione Spiritus ſancti, & de cultu ſacrarum imaginum. 159. VII. 161 V.

Gerardus Epiſcopus Engoliſmenſis, Legatus in Aquitania. 184. col. 2. 193. col. 2 357. col. 2. 358.

Germani ad idololatriam reuerſi ſub finem ſeptimi ſeculi 156. I.

Ψῆφος Epiſcopi Romani, id eſt, ſuffragij prærogatiua. 40. I. 41. VI. 46 II.

Gortyna, Cretæ metropolis. 19 V.

Gothorum Reges in Italia ad ſe traxerunt confirmationem electionum Epiſcoporum. 328. IV.

Gratianus Imperator valde amplificauit auctoritatem Epiſcopi Romani. 241. III. & ſeqq.

Gregorius Magnus, vir prudens, doctus, & politiæ Eccleſiaſticæ callentiſſimus 141 IV. Peritiſſimus jurium Sedis Apoſtolicæ 160 III. Reſponſalis munere functus apud Principem in vrbe regia. 52 VI 260. III Synodum in Gallia congregari poſtulat à Rege 1.9 I. 141. IV. Vetuit ne quid ab Epiſcopis detur pro ordinatione. 99 VIII 331 X.

Gregorius VII. Papa definiuit, ſolum Pontificem Romanum poſſe Epiſcopos deponere, vel reconciliare. 286. IV. Tuus Legatos Sedis Apoſtolicæ præcedere debere omnes Epiſcopos, & aduersùs eos ſententiam Depoſitionis dare poſſe. 181. IV. 286. IV Metropolitanos jurejurando adegit præſtare ſumptus neceſſarios Legatis. 182. IX. Interdom Epiſcopis finitimis delegabat curam judicandi cauſas Epiſcoporum. 287. V. Homagium Regibus præſtari vetuit ab Epiſcopis. 87. VII. 197 I. 360 IV.

Gregorij Epiſcopi Nyſſeni electio & ordinatio facta à ſynodo prouinciæ. 303 VIII.

Guadaldus Epiſcopus Auſonenſis, depoſitus in Concilio Romano. 166 col 1.

Gulielmus de Montelaudono Iuris Canonici Profeſſor in Academia Toloſana. 76. in Additione.

H

HAdrianus I. Papa miſit in irritum ſeptimam ſynodum prædatoriam. 46. II.

Hadriani I. Capitula, data Ingilramoo Epiſcopo Metenſi. 269 IV.

Hadrianus II. Gallis exprobrat præcipitationem in depoſitione Hincmari Laudunenſis. 274. II.

Hadrianus Epiſcopus Thebanus eximitur à juriſdictione ſui Metropolitani. 53. III.

Hæreſis olim primùm damnabatur in prouincia in qua orta erat. 30. II 165. col 2 Hæreſes in ſynodis damnatæ auctoritate Principum & Romanæ Sedis Pontificum. 44. IV.

Helenenſis Epiſcopatus in Gallia Narbonenſi, inſtitutus poſt exciſum regnum Toloſanum. 167. col 1.

Henricus V. Imperator extorquet à Paſchali II. Papa priuilegium Inueſtiturarum 3.5 IV Excommunicatus in Concilio Remenſi 359 I.

Heraclea, metropolis Diœceſeos Thraciæ 227. II III.

Hieremias Patriarcha CP. damnauit opiniones Caluiniſtatum. 48. X.

Hieroſolyma, metropolis Fidei 60 V. II Hieroſolymorum Epiſcopo quartus honoris gradus tributus auctoritate Concilij Nicæni 41. IV Subjectus fuit Epiſcopo Cæſareæ Palæſtinæ, donec Hieroſolymorum Epiſcopatus in Patriarchatum erectus eſt. 60 VIII.

Hilgodus Epiſcopus Sueſſionenſis renuntiauit Epiſcopatui, vt monachus fieret. 90. VII.

Himerius Epiſcopus Taraconenſis. 246. II. 247. V.

Hincmarus Epiſcopus Laudunenſis depoſitus in Concilio Duziacenſi, tametſi Hadrianum Papam appellaſſet ante judicium. 274. II.

Hincmari Remenſis Archiepiſcopi ordinationem cur à Sergio Papa confirmari poſtulent Epiſcopi Gallicani. 78. IV. Hincmarus artium Romanæ Curiæ callentiſſimus. 86. IV.
Hiſpaniæ confinium. 266. *col.* 2.
Hiſpaniarum Reges conuocabant Concilia generalia Hiſpaniæ. 155. I. Magna eorum auctoritas in electionibus Epiſcoporum. 320. I. & *ſeqq.*
Hiſpanicum iter quid ſignificet in canone Lateranenſis Concilij ſub Calliſto II. habiti. 365. *col.* 2.
Homagium Regibus præſtari ab Epiſcopis vetuit Gregorius VII. Papa. 87. VIII. 197. I. 360. IV.

I

ILlyricum Romano Epiſcopo ſuberat. 54. *in Additione.* Epiſcopus Theſſalonicenſis jure Patriarchico fruebatur in Diœceſi Illyriciana. 78. III. Illyriciana Diœceſis ſuam ſynodum conſtituebat. 130. VI.
Imaginum vſus prohibitus à ſynodo Septima. 45. I. Quæſtio de cultu imaginum examinata in ſynodo Gentiliacenſi, 159. VII. 161. V. Et in Concilio Francofordienſi. 162. VIII.
Imperatores primo vel vltimo loco, vt lubitum ipſis erat, cenſebant in Senatu. 28. IV. Conciliorum conuocatio ad eos pertinebat 132. IV. 340. II. Olim confirmabant canones Conciliorum. 150. II. & *ſeqq.*
Incendiarij jubentur Hieroſolyma vel in Hiſpaniam proficiſci, ad bellum ſacrum. 365. *col.* 2.
Interceſſor Epiſcopus delegandus in Eccleſia vacante. 67. IV. 312. XIII.
Inthroniſticum, quid. 98 IV. 330. VIII.
Inueſtiturarum vocabulum non erat ignotum æuo Karoli Magni. 325. VII. Inueſtiturarum ſolennitas. 351. VII. Earum vſum prohibuit Gregorius VII. Papa. 352. IX. & *ſeqq.* Grauis ob hoc controuerſia inter Paſchalem II. Papam & Henricum V. Imperatorem. 354. I. & *ſeqq.* Inueſtituras per ſceptrum fieri juſſit Calliſtus II. Papa. 361. IX.
Inueſtiturarum controuerſia, an hæreſis dici debeat. 356. I. & *ſeqq.*
Ioannes Patriarcha Alexandrinus, à Petro Moggo dejectus, appellauit Papam Simplicium. 240. I.
Ioannes Patriarcha CP. titulum Vniuerſalis Patriarchæ vſurpauit. 53. II. 175. XIV.
Iſidori Mercatoris Collectio. 268 I. & *ſeqq.*
Italicæ Diœceſeos caput, Mediolanum. 74. VII.
Iudæi primæ & ſecundæ Diſperſionis. 59. IV.
Iudicum electorum ea eſt auctoritas, vt ab ijs prouocari non poſſit. 254. III. IV. 281. IV.
Iudicia Eccleſiaſtica olim fiebant in ſynodo prouinciæ, cum auctoritate Metropolitani. 210. II.
Iudicia Epiſcoporum in ſynodis peracta, non erant obnoxia appellationi, ſed reuiſioni tantùm. 216. XIII.
Iulianus Epiſcopus Coënſis, Leonis I. Legatus in Concilio Chalcedonenſi. 25. II. Legatus ordinarius apud Imperatorem. 49. V. In quo verſaretur hæc illius Legatio 50 VI. Primus pro Leone reſponſa egit Conſtantinopoli. 55. III.
Iulianus Epiſcopus Puteolanus, non interfuit Latrocinio Epheſino. 22. III.
Iulius Epiſcopus Romanus poſt Silueſtrum 16. VIII. Recepit Athanaſium in ſuam communionem. 217. II.
Iuniores Eccleſiæ. 153. *col.* 1.
Iuo Epiſcopus Carnotenſis conſecratus eſt ab Vrbano II. Papa. 69. X. Refertur illius ſententia, an pertinaciam propugnandis Inueſtituris, hæreſis eſſet. 356. V.
Iuriſdictionum limites conſtituti juxta diuiſionem Diœceſeon Imperij. 226. II. III.
Iuſtinianus Imperator vetuit, ne Epiſcopi ad comitatum accederent. 51. IV. Lege cauit, ne Sacerdotia fierent venalia. 98. V. Venalitatem ſuffragiorum in electionibus & ordinationibus Epiſcoporum prohibuit. 330. VIII. Ad ſe traxit confirmationem electionis Epiſcopi Romani. 328. IV.

L

LAodicenus canon de electionibus Epiſcoporum explicatur. 64. VI. 306. II. & *ſeqq.*
Lateranenſe Concilium ſub Paſchale II. aduerſus priuilegium Inueſtiturarum. 357.
Lateranenſe Concilium ſub Calliſto II. aduerſus Inueſtituras. 363.
Legatio libera. 11. III. 14. I. 54. II.
Legatio Sedis Apoſtolicæ nemini concedi poteſt in Gallia, abſque conſenſu Regis. 143. VII.
Legatorum diuerſæ ſpecies in Eccleſia. 10. I. Mittebantur à ſynodis ad Epiſcopum Romanum, & ad Imperatores. 10. II. 11. III. IV. Romani Pontifices mittebant Legatos ad Imperatores, pro negotiis Eccleſiaſticis. 48. I.
Legati Sedis Apoſtolicæ plena & integra auctoritate vſi ſunt in Synodo Octaua. 47. VI.
Legatorum in prouincias mittendorum ratio immensùm explicauit auctoritatem Summi Pontificis. 175. XI. 177. I. & *ſeqq.*
Legati Apoſtolicæ Sedis, quandoque poſtpoſiti Metropolitanis in Concilijs. 12. VII. 13. VIII. In Concilijs tamen Oecumenicis primum locum obtinebant. 14. III. 26. VI. Id jus poſtea porrectum eſt ad omne Conciliorum genus. 181. IV. Conuocabant Concilia generalia ſuæ Legationis 180 IV. Olim tamen non intererant Concilijs Gallicanis, niſi per occaſionem. 170. II. Sed eorum frequentia eorundem Conciliorum auctoritatem poſtea infregit. 180. I. Poſterioribus enim ſeculis, omnem Conciliorum auctoritatem in ſe traxerunt. 187. I. Eorum procuratio grauis Eccleſijs. 182. IX. X. Hodie non poſſunt exercere Legationem ſuam in Gallia, abſque conſenſu Regis. 187. II. 188. IV V. 190. VIII.
Legati dicti, Vicarij Epiſcoporum abſentium. 14. I. Proferebant literas ſuæ Legationis in exordio Concilij. 18. II.
Legati Cæſaris. 8. VIII. Dicti etiam Proconſules. 9. VIII.
Legati municipales, prouinciales. 6. I.
Legati Proconſulibus dabantur à Senatu. 7. V. Eorum auctoritas & dignitas. 7. VI.
Legatoriæ prouinciæ. 9. VIII.
Lemouicenſis Epiſcopatus non eſt obnoxius juri

Regaliæ. 375. VIII.
Libera mandata, id eſt, nulli formulæ adſtricta. 11 III.
Leo I. Papa, Caput vniuerſalis Eccleſiæ. 35. II. 231. III. Adeſſe accuſat ſynodo Chalcedonenſi. 29. II. Et tamen præfuit per Legatos ſuos. 32. I. Iubet ne Dioſcorus Alexandrinus illic ſedeat inter judices. 35. I. Petri interpres dictus, cùm legeretur epiſtola ad Flauianum. 35 II. 54. IV. Anaſtaſium Theſſalonicenſem Epiſcopum objurgauit, quòd ab Attico Epiſcopo chartulam de obedientiæ ſponſione exegiſſet. 70. XIII. 87. VI.
Leo III. Papa, purgationis canonicæ repertor. 168. II.
Leontius Epiſcopus Burdegalenſis congregat ſynodum, in qua depoſitus eſt Emerius Epiſcopus Santonenſis. 268. XV.
Liberius Papa Legatos ad Conſtantium Imp. miſit, vt Concilium Aquileiæ cogendum impetraret 48. I.
Liptinenſe Concilium à Carlomanno Francorum Duce conuocatum, & confirmatum. 157. II. 323. III.
Lorum, Imperiale indumentum. 81. VII.
Lotharij Regis & Thetbergæ diuortium diſcuſſum in Concilio Metenſi. 174. IX.
Lucifer Calaritanus Epiſcopus, Liberij Papæ Legatus ad Conſtantium Imperatorem. 48. I. Schiſma propagauit in Eccleſia Antiochena. 49. III.
Ludouicus Balbus Rex Francorum, nunquam fuit Imperator. 165. *col.* 1.
Ludouicus Pius Imp. Capitula ſua condebat in conuentibus generalibus. 170. I. Electiones Epiſcoporum reſtituit. 37. I. *& ſeqq.*
S. Ludouicus IX. Rex Franciæ conferre ſolitus erat Præbendas Eccleſiarum Cathedralium, ſede vacante. 369. XI. Quid juris Regibus competere declarauerit in Eccleſia Aniciensi. 375. III.
Lugdunenſis Epiſcopus, Patriarcha dictus in Concilio II. Matiſconenſi. 138 IX.
Lugdunenſi Eccleſiæ Primatus ſuper quatuor Lugdunenſes prouincias collatus à Gregorio VII. Papa. 193. *col.* 2. 193. *col.* 2. Serò tamen id obſeruatum eſt. 194. *col.* 1.

M

Macedoniæ metropolis, Theſſalonica. 60. VII.
Macedonij hæreſis damnata in ſecunda ſynodo. 18 III.
Magalonenſis Epiſcopatus. 167. *col.* 1.
Majores cauſæ ad Sedem Apoſtolicam referendæ. 148. I. *Vide*, Cauſæ majores.
MARCA fit Presbyter apud Barcinonem in Hiſpaniis. 307. V.
Marca Hiſpanica. 167. *col.* 2.
Marcianus Epiſcopus Arelatenſis, Nouatiani ſectator. 220. V. *& ſeqq.*
Marcianus Imperator confirmauit definitionem Fidei factam in Concilio Chalcedonenſi. 34. III.
Martinus I. Papa Cherſonam in exſilium projectus. 54. I.
Martinus Bracarenſis Epiſcopus nouam Canonum Collectionem adornauit. 262. X.
Mediolanum, Caput Diœceſeos Italicæ. 74. VII.
Mediolanenſis Epiſcopi dignitas. 31. II. Ejus ordinatio pertinebat ad Epiſcopum Aquileienſem 74. VII.
Meldenſis ſynodus examinata in conuentu Sparnacenſi. 172. I.
Meletius Epiſcopus Antiochenus. 49. III.
Metenſe Concilium in cauſa Lotharij & Thetbergæ. 174. IX.
Metrophanes Epiſcopus Conſtantinopolitanus intereſſe non potuit ſynodo Nicænæ, ob ingraueſcentem ætatem. 15. IV 16. VII.
Metropolitanorum inſtitutio ab Apoſtolis. 58. III. 59. V. 60. VIII. Olim omnes Metropolitani vocabantur Apoſtolici. 67 III. Prima ſententia penes eos erat in vnaquaque prouincia. 41. VI. Ab iis pendebat rerum geſtarum confirmatio 41. VII. 42. VIII. 65. X. 210. II. Confirmatio electionis Epiſcopi pertinet ad Metropolitanum 63 V. Ad eum pertinet examen electi. 66. VI. Iuramentum fidelitatis recipit ab Epiſcopis ſuæ prouinciæ. 70 XI. I. 71. *col.* 2. Quanta ſit vis ejus juramenti. 7. XIV.
Metropolitanorum electio & ordinatio quonam modo fieret. 72. I *& ſeqq.* 32. XII. 33. II. Ea paulatim adempta eſt Epiſcopis comprouincialibus, & Summo Pontifici ſeruata. 76. *in Additione.* An Metropolitani, qui neque à Summo Pontifice neque auctoritate ejus ordinati erant, tenerentur ab eo confirmationem obtinere poſt conſecrationem. 77 I. *& ſeqq.*
Metropolitani congregant ſynodos ſuarum prouinciarum. 140 III. Literæ Metropolitanorum & Principum in conuocandis Conciliis non ſunt diſſociabiles *Ibidem.*
Migrationes Epiſcoporum vetitæ. 89. II.
Miro Epiſcopus Gerundenſis, conſecratus juſſu Benedicti Papæ. 101. *in Additione.* Ex illuſtri genere ortus 109 *col* 2.
Monothelitarum hæreſis damnata in Sexta ſynodo 25. IV 43. I Ejus occaſione deſiuit vſus Reſponſalium in vrbe regia. 54 I.

N

Narbonenſis prouincia, olim pertinebat ad regnum Hiſpaniæ 133. III 155. I Obnoxia non eſt juri Regaliæ 370. I. *& ſeqq.*
Narbonenſi Eccleſiæ medietatem Comitatus Narbonenſis dedit Pippinus Rex. 350 II.
Narbonenſe Concilium ſub Karolo Magno, aduerſùs hæreſim Felicis Epiſcopi Orgellenſis, & pro finibus diœceſeos Narbonenſis. 163.
Nationalia Concilia *Vide*, Concilia Nationalia.
Nectarij Epiſcopi Conſtantinopolitani electio & ordinatio. 303. VIII.
Nemauſenſis Concilij ab Vrbano II. habiti editio multis mendis laborat. 191. *col.* 2.
Neſtorij Epiſcopi C P. hæreſis damnata in Concilio Epheſino. 18. IV. Damnatus a Celeſtino Papa. 38. I.
Neutralitas decreta in Gallia, dum Benedictus

XIII. & Gregorius XII. certant de Pontificatu. 204. IX.
Nicæna ſynodus Primatum Epiſcopo Romano detulit præ ceteris Patriarchis. 40. III. Ei præfuit Oſius Epiſcopus Cordubenſis. 14. III.
Nicæna ſynodus II. reprobata in Concilio Francofordienſi. 162. VIII.
Nicetius Regis & populi ſuffragio Lugdunenſis Epiſcopus ordinatus. 316. XI.
Nicetius Epiſcopus Treuetenſis. 314. V.
Nicolaus I. Papa conuocauit Concilium Sueſſionenſe in Gallia. 173. VI. Item Metenſe in cauſa Lotharij & Thetbergæ. 174. IX. Synodorum auctoritatem infregit. 175. XI.
Nicomedia, Bithyniæ metropolis. 59. IV.
Nominatio regia ſucceſſit in locum electionis. 96. XIII.

O

Oblationes fidelium. 341. I.
Occidentalibus Epiſcopi nihil licere circa adminiſtrationem Eccleſiarum Orientalium contendebant Orientales. 226. I.
Octaua ſynodus non fuit recepta ſtatim in Gallia. 127. II. 336. III. Canon XXII. Concilij Octaui explicatus. 352. X. 353. XIV.
Odo Abbas Cluniacenſis, antea Abbas Tutelenſis. 378. *col.* 2.
Oeconomorum inſtitutio in Eccleſia, vnde orta. 342. III. Eorum officium. *Ibid.* & IV. V.
Oecumenica ſynodus celebrari non poteſt abſque ſententia Sedis Apoſtolicæ. 23. IV. An liceat Oecumenicæ ſynodo de aliquo Fidei vel Diſciplinæ capite decernere abſque ſententia Summi Pontificis. 38. IV. 42. X.
Omophorion. 83. III. *Vide*, Pallium.
Ordinatio olim comprehendebat manuum impoſitionem, & Beneficij prouiſionem. 97. I. 329. VI. fiebat à ſynodo prouinciæ, cum auctoritate Metropolitani. 210. II.
Orientalium Conciliorum auctoritas in cauſis Diſciplinæ. 226. I. 231. I.
Orientis Imperium diuiſum in quinque Diœceſes. 227. II.
Orientalis Diœceſeos caput, Antiochia. 227. II.
Oſius Epiſcopus Cordubenſis præfuit Concilio Nicæno. 14. III. Illic fungebatur Legatione Romani Pontificis. 14. IV. *& ſeqq.* Præfuit etiam Concilio Sardicenſi, vt Legatus. 17. I. *& ſeqq.*
Oſtienſis Epiſcopus ordinat Epiſcopum Romanum. 75. VIII. An Pallio vti poſſit in Conſecratione Epiſcopi Romani. 83. XI.

P

Palæſtinæ metropolis, Cæſarea. 60. VIII.
Pallij genium. 76. X.
Pallium Metropolitanis conceſſum ab Apoſtolica ſede 79. I. *& ſeqq.* 84. I. *& ſeqq.* Tribuebatur interdum Epiſcopis, tametſi Metropolitani non eſſent 278. VII. VIII. Simonia committitur, ſi quis pretium aliquod accipiat ratione Pallij. 100. XI.
Parœcia interdum ſignificat integram Epiſcopi diœceſim. 129. II. 165. *col.* 2.
Paſchalis II. Papa in carcerem conjectus ab Henrico V. Imperatore. 355. IV. Iubet vt Epiſcopi remittant Regalia Imperio. 355. III. Vide, *Inueſtitura.*
Paſchaſinus Epiſcopus Lilybetanus, Leonis I. Legatus in Concilio Chalcedonenſi. 35. II. Minatur ſeceſſionem, ſi Dioſcorus Alexandrinus intromittatur in Concilium. 35. I. Dioſcorum damnat ex auctoritate Papæ Leonis. 35. II.
Patriarchalia Concilia ſemel in anno habenda eſſe ſanciuit Imp. Iuſtinianus. 126. II. 144. I.
Patriciatus quandonam collatus Regibus Francorum. 325. IX.
Patroclus Epiſcopus Arelatenſis, augendæ dignitatis ſuæ cupidus. 133. VII.
Paulinus Epiſcopus Antiochenus. 49. III.
Paulinus, qui Nolanus dein Epiſcopus fuit, per vim raptus à plebe, vt Preſbyter fieret. 307. V.
Pelagianorum damnatio à Zozimo facta, vbique viguit. 30. II.
Peregrinis Epiſcopis quinam olim honor habitus. 11. VI.
PETRVS, Eccleſiæ fundamentum, petra Fidei, & cœleſtis regni janitor. 36. II. Epiſtolam ſuam canonicã ſcripſit Babylone 59. IV.
Per Leonem locutus eſt in epiſtola ad Flauianum. 33. II. 34. IV. Per Agathonem item locutus. 44. II. IV.
Petri auctoritas communicata omnibus Epiſcopis. 176. XV.
Petrus & Paulus dederunt ſibi inuicem dexteras ſocietatis. 189. VI.
Petrus Damiani Cardinalis Oſtienſis, Legatus in Galliam miſſus. 180. II.
Petrus de Iudicia Archiepiſcopus Narbonenſis, metropoliticæ dignitatis conſeruandæ ſtudioſiſſimus. 71. *col.* 2.
Petrus I. Rex Aragonum, liberam eſſe juſſit Epiſcoporum electionem. 322. *in Additione.*
Phenolium, veſtris Patriarcharum. 82. IX.
Philippus Preſbyter, Celeſtini Papæ Legatus in Concilio Epheſino. 19. V. 20. VIII.
Philippi Pulcri & Bonifacij VIII. diſſidium. 197. II. 374. VI.
Photius Patriarcha CP. auctor ſchiſmatis Orientalium. 15. IV. Augendæ dignitatis ſuæ cupidus. 145. III.
Phrygium, quid ſit. 81. VII. Phrygium Alexandrino Patriarchæ tributum antiquitus. 19. VI.
Pippinus Dux Francorum, qui Rex poſtea fuit, ſynodum Sueſſionenſem conuocat, & ejus decreta confirmat. 157. III. 323. V. Item Concilium Vernenſe. 158. V. Eccleſiæ Narbonenſi dedit mediam partem Comitatus Narbonenſis. 350. II.
Placentini Concilij ſtatuta repetita in Concilio Claromontano. 194. *col.* 2.
Penitentiæ rigor remiſſus olim ab Epiſcopis, prout pœnitens liberalis fuerat erga Eccleſias. 310. III.
Polycarpus Smyrnenſis Epiſcopus, Eucharistiæ communione donatus in Eccleſia ab Aniceto Papa. 212. V.

Ponti metropolis, Amaſea. 50. IV.
Præbendæ, an vendi poſſint abſque ſimonia. 331. XI. Præbendarum collatio an pertineat ad Regem, ſede vacante. 367. IV. *& ſeqq.* 369. X. *& ſeqq.* 373. V.
Prærogatiua ſuffragij. 28. IV.
Præſidiales prouinciæ. 9. VIII.
Præſidis nomen, generale eſt. *Ibid.*
Pragmatica Sanctio Caroli VII. Regis Franciæ. 205. II.
Presbyterorum cauſæ judicandæ ſunt in ſynodis prouincialibus. 119. II. *& ſeqq.* 132. VIII. 163. IX. Eæ referebantur ad Sedem Apoſtolicam, quando de Fide agebatur. 248. IX. Variant Canones Africani, quoad cauſas Presbyterorum. 146. VI. itémque Gallicani. 168. II. Auguſtinus Presbyterorum cauſas diſtinguit à cauſis Epiſcoporum. 255. VI. 256. IX.
Primatum duo genera agnoſcit Hincmarus Remenſis Archiepiſcopus. 76. X.
Priſcilliani hæreſis damnata in Concilio Burdegalenſi. 152. V.
Proconſulares prouinciæ. 9. VIII.
Proconſules dicti; qui prouincias populi Romani regebant, tametſi Conſules non fuiſſent. 6. III. Eorum dignitas, & auctoritas. 7. III. Proconſules dicti, etiam Imperatores. 7. IV. Imperium Proconſulare extra vrbem. *Ibid.*
Projectus Epiſcopus, Celeſtini Papæ Legatus in Concilio Epheſino. 19. V. 20. VII. *& ſeq.*
Prouinciæ Proconſulares, Legatoriæ, & Præſidiales. 9. VIII.
Prouinciarum Eccleſiaſticarum diſtributio fluxit ab Apoſtolis. 58. III. *& ſeqq.* Eam tamen veteres conſuetudini tribuerunt. 61. IX.
Septem Prouinciæ Galliarum. 132. VI.
Prouincialium Conciliorum duo genera. 62. I. Eorum auctoritas à Concilio Niceno. 127. *Vide*, Concilia prouincialia.
Prouinciale Concilium pro ordinando Epiſcopo. 63. II.
Purgationis canonicæ repertor Leo III. Papa. 168. II.

R

RAdulfus Remenſis Archiepiſcopus homagium Regi præſtare coactus. 197. I. 360. V.
Raimundus Comes Barcinonenſis remiſit Epiſcopis prouinciæ Taraconenſis peſſimam conſuetudinem inuadendi bona Epiſcopalia, ſede vacante. 345. Suſceptus eſt ſub protectione B. Petri, quandiu pugnaret contra Saracenos. 365. *col.* 2.
Redenſis pagus adjudicatus Archiepiſcopo Narbonenſi, in Concilio Narbonenſi. Vnde factum vt ſequentibus temporibus Archiepiſcopi Narbonenſes ſe Redenſes quoque nuncupauerint. 165. *col.* 2.
REGALIA non ſucceſſit in locum Inueſtiturarum. 340. IV. Sed, mutato nomine, Inueſtituræ dein dictæ ſunt Regalia. 377. V. Regalia coercita ad quaſdam Eccleſias. 372. I. *& ſeqq.* Iure Regaliæ fruebantur etiam aliqui Galliarum Dynaſtæ, præter Regem. 376. I. *& ſeqq.*
Regalia, id eſt, feuda. 361. XI. Paſchalis II. Papa jubet vt Epiſcopi remittant Regalia Imperio. 355. III.
Relatio & Conſulestio promiſcuè accipiuntur. 246. I. Relationis jus, magni momenti erat. 27. III. *& ſeqq.* Relatio Principis longè differt à Relationibus quæ fiebant ad Principem. 29. VI. Relationis Imperatoriæ conditiones. 31. V. Relationis Imperatoriæ & Pontificiæ comparatio. 38. IV. Relatio Pontificis Romani in Synodis. 32. V. 36. IV. Acceptum referri non debet id jus Imperatori Marciano. 37. I. Illuſtre hujus Pontificiæ Relationis exemplum extat in ſynodo Sardicenſi. 40 I.
Relationes ex ſynodo Illyriciana mittebantur ad Epiſcopum Romanum. 145. II. Et ex vniuerſo orbe. 243. III. *& ſeqq.*
Remenſe Concilium aduersùs Inueſtituras. 362.
Remenſis & Treuerenſis Eccleſiæ ſorores dictæ. 76. IX.
Reſeruationes Eccleſiarum Cathedralium à ſummis Pontificibus introductæ. 93. III. *& ſeqq.*
Reſponſales Apoſtolicæ Sedis. 50. I. *& ſeqq.* 52. I. *& ſeqq.* Reſponſalium vſus in vrbe regia deſiuit occaſione hæreſis Monothelitarum. 54 I.
Reuiſio & Appellatio differunt. 219. VI. Reuiſione conceſſa à Pontifice Romano in cauſa Epiſcopi depoſiti, quis ordo ſeruandus. 219. XI.
Rex ſolus per procuratorem, non autem nomine proprio, litigat. 53. II. Regis conſenſus in electionibus Epiſcoporum. 67. II. *Vide*, Francorum Reges.
Reges tenentur ad Tuitionem Canonum. 151. VI. *Vide Tomum Primum.*
Regia juſſio excuſat Epiſcopos, ne ad ſynodos accedant. 116. IV.
Rodulfi Francorum Regis Præceptum pro monaſterio Tutelenſi. 379.

ROMANA ECCLESIA,

Caput omnium Eccleſiarum. 35. I. 263. XI. Caput Occidentis, & Eccleſiæ vniuerſæ. 125. X. Eccleſia principalis, vnde Vnitas Sacerdotalis exorta eſt. 210. III. Magiſtra Eccleſiaſticorum negotiorum. 47. VI. Præcellit inter omnes ſedes Patriarchales. *Ibid.* VII. Arx Chriſtianæ religionis in faſtigio Sedis Apoſtolicæ collocata. 48. IX. Ei adhærebant omnes Chriſtiani in factionibus & diſſidiis aliarum Eccleſiarum. 230. I.
Romanum Concilium ſub Hadriano I. Papa, ſuppoſititium. 314. II. *& ſeqq.* 351. VI.

ROMANVS PONTIFEX,

Caput vniuerſalis Eccleſiæ. 35. II. Potiſſimus Sacerdos 36. IV. Vicarius B. Petri. 85. IV. 87. VI. Patriarcha Occidentis. 74. VI. Comparatur oculo. 46 IV. 47. VII. Habet primam & maximam pro veritate ſententiam. 31. V. Præcipua ejus ſollicitudo ad

compeſcendas hæreſes & ſchiſmata. 210. V. *& ſeqq.* Et Primatus in Nicæna ſynodo delatus præ ceteris Patriarchis. 40. III. Sed poſitus eſt in ædificationem Eccleſiæ, non in deſtructionem. 105. V. Non oportet abſque auctoritate ejus decreta Eccleſiis ſancire. 40. I. Nihil abſque ejus ſententia decerni poteſt in Eccleſia. 42. IX. 45. I. 47. VIII. Ad eum tamen non pertinet perſonalis viſitatio ſingularum diœceſeon. 180. II. Ejus electio indigebat olim aſſenſo Imperatoris. 315. VIII. IX. 325. VIII. 334. VIII. Ordinabatur ab Epiſcopo Oſtienſi. 75. VIII. Ipſe verò ordinabat omnes Metropolitanos Diœceſeos Vrbicariæ. 74. VI.

Romanus Pontifex conuocabat olim Concilia Nationalia Galliarum. 141. IV. 142. VI. An conuocare poſſit Concilium intra Gallias. 172. IV. Mittebat olim Legatos ad Imperatores pro rebus Eccleſiæ. 11. III. 48. I. Et ad ſynodos Oecumenicas. 14. II. Ejus auctoritatem agnoſcunt Afri. 12. II. Au Clero poſſit imperare tributa. 312. XI.

Roſſilionenſis Epiſcopus Audeſindus. 167. *col.* 1.

Roſtagni Arelatenſis Archiepiſcopi Legatio caruit effectu. 178. V.

Rothadus Epiſcopus Sueſſionenſis, depoſitus in ſynodo Sueſſionenſi. 276. I. *& ſeqq.* Reſtitutus auctoritate Nicolai Papæ. 280. I. *& ſeqq.*

S.

SAccus, veſtis Patriarcharum. 82. IX.

Saffaracus Epiſcopus Pariſienſis. 266. VIII.

Salonæ, Dalmatiæ metropolis. 75. VII.

Salonius Epiſcopus Ebredunenſis, & Sagittarius Vappincenſis, damnati in Concilio Lugdunenſi, licentiam appellandi Sedem Apoſtolicam petunt à Rege Gunttamno. 264. II. 263. VI.

Saraceni vaſtant Hiſpaniam Taraconenſem. 166. *col.* 1. Bellum ſacrum aduersùs eos decretum. 365. *col.* 1.

Sardicenſe Concilium non eſt Oecumenicum. 218. V.

Sardicenſis Concilij hiſtoria. 218. V. 17. I. 116. V. Ignotum illud erat Afris æuo Celeſtini Papæ. 188. IV. Ejus verò canones recepti in Oriente nondum erant æuo Imperatoris Iuſtiniani. 229. X. Eos tandem ſynodus Trullana recepit. *Ibidem.* An recepti ab vniuerſa Eccleſia. 221. 223. *& ſeqq.* Laudati a Fauſtino Zozimi Papæ Legato, ſub nomine ſynodi Nicænæ. 119. II. Cur ita factum. 253. I.

Saturninus Epiſcopus Arelatenſis, excommunicatus in Concilio Pariſienſi. 216. XIV.

Secundæ ſynodo non interfuit Legatio Sedis Apoſtolicæ. 18. III.

Sedunenſis Epiſcopatûs Inueſtituram olim dabant Comites Sabaudiæ. 476. IV.

Senatuſconſulta auctore Principe facta. 28. V. Item ad orationem Principis. 36. VI. Interdum fiebant ſolis acclamationibus. 37. VIII.

Serui Dei, id eſt, Abbates, in Concilio Sueſſionenſi. 158. III.

Sextæ Synodo interfuerunt tria genera Legatorum Sedis Apoſtolicæ. 25. IV. Ejus Acta non ſunt luxata. 44. II.

Silueſter Epiſcopus Romanus, vndecim annis ſuperſtes fuit Concilio Nicæno. 16. VII.

Simonia in ordinationibus Epiſcoporum damnata. 97. II. *& ſeqq.* 102. *col.* 2. 329. V. *& ſeqq.*

Stampenſe Concilium aduersùs Anacletum II. Antipapam. 196. IV.

Subdiaconi olim non poterant eligi ad Epiſcopatum. 331. *in Additione.*

Suffragij prærogatiua, Romano Pontifici quæſita 36. IV. *& ſeqq.* 40. I. *& ſeqq.*

Sugerius Abbas ſancti Dionyſij, interfuit Concilio Lateranenſi ſub Caliſto II. Papa. 559. II.

Suggeſtio Vicariorum Apoſtolicæ Sedis. 50. VI. 53. II. 55. II.

Sulpitius Biturigum Epiſcopus. 326. XII.

Synodi vox interdum vſurpata pro generali regni conuentu. 161. V. Synodus Regia, & Synodus Eccleſiaſtica. 158. V. Synodi non approbant ſimpliciter Acta quæ apud eas proferuntur, ſed cum inquiſitione. 33. II. 38. II.

T.

TAraconenſis prouincia, vaſtata à Mauris & Saracenis, Archiepiſcopo Narbonenſi ſubjecta fuit per multum æui. 166. 185. *col.* 1. Pertinebat olim ad Regnum Franciæ. 167. *col.* 1. 186. *col.* 2.

Taraconenſium ſuſpicaces animi. 320. I.

Taraſius Epiſcopus Conſtantinopolitanus coluit auctoritatem Romani Pontificis. 46. III.

Taſſilo Dux Baioariæ ad Pippinum Regem accedit. 139. VI. Ei venia data à Karolo Magno in Concilio Francofordienſi. 162. VIII.

Taxationes Cancellariæ, vnde ortæ. 98. III.

Theodoretus Epiſcopus Cyri, damnatus in Concilio Epheſino, dejectus à Dioſcoro, appellauit Leonem Papam. 2,6. II. III. Admiſſus in Concilium Chalcedonenſe; quia locum ſuum ei Papa reſtituerat, & Imperator ſynodo adeſſe juſſerat. 35. I. 237. IV. Nouam Canonum Collectionem adornauit. 237. VI.

Theſſalonica, metropolis Macedoniæ. 60. VII.

Theſſalonicenſis Epiſcopus Caput & primus Metropolitanus Illyrici Orientalis. 258. VII. Iure Patriarchico fruebatur in Diœceſi Illyriciana. 78. III. Metropolitani Illyrici Orientalis tenebantur ad eum mittere Relationem de ſua ordinatione. *Ibidem.* Magna ei auctoritas tributa à ſancto Leone. 181. IV.

Tilpinus Remenſis Archiepiſcopus. 324. I.

Toloſani Comites jure Regaliæ fruebantur. 380. I.

Toloſanum Concilium à Caliſto II. habitum. 344.

Tractoriæ literæ. 68. VII. 140. III.

Tranſalpina judicia, vetita ſuſcipi in Gallia. 122. VIII.

Tranſlationes Epiſcoporum, quanam auctoritate faciendæ. 89. I. *& ſeqq.*

Tranſmarina judicia reſpuunt Afri. 120 IV. 147. VII.
Treuer, Galliarum metropolis. 131. IV. 132. VI.
Treuerenſis & Remenſis Eccleſiæ, ſorores dictæ. 76. IX.
Trullana ſynodus rejecta à Romanis. 55. III. IV. Sardicenſes canones recepit. 229 XI.
Tutelenſe monaſterium à Normannis deſtructum, reſtauratum ab Ademaro Vicecomite Scalarum. 378. *col.* 2.

V.

VAlentinianus III. Imp. multùm amplificauit auctoritatem Epiſcopi Romani. 258. VI.
Valerianus Epiſcopus Cemelenenſis. 167 *col.* 1.
Vel particula interdum æquiualet conjunctioni *Et.* 158. III.
Vernenſis ſynodus ſub Pippino Rege. 158. V.
Vicarij Epiſcoporum abſentium, vicem eorum exhibebant cum literis Tractorijs. 68. VII. Legati interdum dicti. 14 I An Vicarij Epiſcoporum ſuffragij jus haberent in ſynodis. 116. III. Diaconis tribui non poſſe Vicariatum Epiſcoporum ſancit Concilium Emeritenſe. 117. V.
Vicarij Præfectorum prætorio inſtituti à Conſtantino Magno. 9 IX. 128. I.
Vicujulienſis Epiſcopus, id eſt, Adurenſis. 167. *col.* 1.
Vigilius Papa noluit intereſſe Quintæ Synodo 25. IV. 42. X. Eam poſtea confirmauit. 45. *in Admonitione.*
Virgilij Epiſcopi Arelatenſis Vicariatus Apoſtolicæ Sedis explicatur. 143 IX 267 XII.
Viſitator Epiſcopus delegandus in Eccleſia vacante. 67. IV. 70 XI 338 VII. 366. I.
Vito & Vincentius Apoſtolicæ Sedis Legati in Concilio Nicæno 14. IV. 16. VIII.
Volfadi Preſbyteri Remenſis Depoſitio examinata in Concilio Sueſſionenſi. 173. VII Biturigum Antiſtes dein fuit. 174 VIII.
Vrbanus II. Papa Subdiaconos eligi poſſe declarauit ad Epiſcopatum. 331. *in Additione.* Prohibuit vſum Inueſtiturarum; ſed cum temperamento quodam. 353. XIII. XIV.
Vrgellenſis ciuitas, olim ſubjecta Archiepiſcopo Narbonenſi, jure metropolitico. 165. *col.* 2.
Waltramus Epiſcopus Naumburgenſis propugnat Inueſtituras, in gratiam Principum. 353. XII.
Wimedurius Epiſcopus Helenenſis. 163. *col.* 2. 167. *col.* 1.
Wlfoledus Epiſcopus Biturigenſis ſuffraganeos ſuos euocat ad ſynodum in alieno regno habendam. 141. V.

X

XΕιροϑεσίας vox ſemper ſignificat Ordinationem apud auctores Eccleſiaſticos. 64. VII. 65. X. 329. VI.

Finis Indicis Tomi ſecundi.

OMISSA, ET ERRATA.

Pag. 10. §. *VII. li.* 23. *leg.* Aurelius.
Pag. 14 §. *IV. li.* 8. *leg.* (quod alio jure niti non poterat, quàm jure Legationis illis à Romano Pontifice impoſitæ, vt ſedium jura in eadem ſynodo confirmata, illibata ſeruarentur) nemo abſque &c.
Pag 19. § *VI. li.* 2. *delendo;* & *reponendo,*
Pag. 84. *col.* 2 *li.* 32. *dele,*
Pag 85. §. *I. li.* 10. *dele verba hæc,* Tom. 2.
Pag. 75 § *VII. li.* 10. *leg* vſurpabat
Pag. 127. *col.* 2 *l.* 30 *leg* authentica
Pag 133 *col.* 2 *li.* 2 *leg* primum
Ead. pag. §. *IX. li.* 14. *leg* collocandum
Pag. 140. §. *V. li.* 10. *dele vocem,* tacuiſſe; & *repone,* feciſſe
Pag 149 § *IX. li.* 2. *leg.* Virgilio
Pag. 156. in Synopſi. §. I li. 2. leg. *ſub finem primæ Regum*
Pag. 161. *col.* 1. *li* 8. *adde initio lineæ,* V.
Pag 162 § *VIII. li.* 30 *leg* condemnauerunt
Pag 163 *col.* 2 *li.* 9 *adde initio lineæ,* IX
Pag. 165, *col.* 2. *li.* 38 *leg* illæ
li. 60 *leg* vocarur
col. 2 *li.* 5 *poſt vocem,* Ruſcinonenſi, *adde:* Rodulfus quoque Francorum Rex Auguſtum ſe vocat in Præcepto ſuo pro monaſterio Tutelenſi in Lemouicibus; quo titulo etiam honeſtatur Hugo Capetus Rex in Actis electionis Gerberti Archiepiſcopi Remenſis. Et tamen
Ead. pag. col. 2 *li.* 45. *dele,* Auſcitana; & *repone,* Eluſana,
Pag. 166 *col.* 1. *li* 28 *leg* ei
col. 2 *li* 50. *leg.* ſed erat integra
li. 52. Obtenuerrtne
Pag. 167. *col.* 1. *li* 16. *dele verba hæc,* ferme prouinciæ Taraconenſis finibus, vltra Barcinonem & Auſonam. *Et ſcribe:* Francici Regni finibus, vltra Barcinonem & Auſonam, ad Rubricatum fluuium Hic enim fuit limes Regni Francici; vltra quem Saraceni habitabant, per illas tempeſtates. Igitur vltra Rubricatum, Hiſpania erat; citra verò, Marca Hiſpanica, quæ prouincia erat Regni Francici In eodem confinio Hiſpaniæ, citra Rubricatum, ſita fuit Egara, ſedes olim Epiſcopalis, vbi habitum fuit Concilium Egarenſe anno DC. XIV.
Pag. 169. *col.* 1. *li.* 33 *leg* Concilio
Pag. 195 § *III li* 21. *leg* Elconorum
Pag 211 § *VI. li* 10 *leg* tolerent
Pag. 224. §. *VII. li.* 2. *dele,* Orientalium; & *repone,* Apoſtolicarum
Pag. 285. § *X. li.* 4. *lege,* reuocaretur
Pag. 288 §. *VII. li* 16 *leg.* de Fide
Pag. 357. *col.* 2 *li.* 19. *leg* dubitaret,
Pag. 378. col. 1 li 34 lege, *PRÆFECERAT*
Pag. 381. col. 2. li. 25 leg. *Vimarienſi*
Pag 382 in Synopſi Additionis, li 4 leg. *tamen*
Pag. 384 *col.* 1. *in Addit. li.* 4 *leg* ſcriptioni

PRIVILEGE DV ROY.

LOVIS PAR LA GRACE DE DIEV ROY DE FRANCE ET DE NAVARRE: A nos amez & feaux Conſeillers les Gens tenans nos Cours de Parlement de Paris, Toulouſe, Grenoble, Bordeaux, Roüen; à nos Baillifs, Senéchaux, ou leurs Lieutenans, & à tous autres nos Iuſticiers & Officiers qu'il appartiendra, SALVT. Noſtre cher & bien amé ESTIENNE BALVZE, Chanoine en l'Egliſe Cathedrale de Reims, Nous a fait remonſtrer que Meſſire PIERRE DE MARCA Archeueſque de Paris, qu'il a ſeruy dans ſes Eſtudes pendant pluſieurs années, luy ayant recommandé dans ſa derniere maladie de prendre ſoin de l'Edition de ſes Ouurages; & voulant executer ſa volonté ſur ce ſujet, il deſireroit faire imprimer le Liure *De Concordia Sacerdotij & Imperij*, auec quelques Additions & la ſuitte compoſée par ledit Sieur DE MARCA, s'il Nous plaiſoit luy accorder nos Lettres à ce neceſſaires. A CES CAVSES, Deſirant fauorablement traitter ledit BALVZE, & l'obliger à prendre ſoin de l'Edition dudit Liure & des autres Oeuures compoſées par ledit Sieur DE MARCA, dont la publication ſera tres-aduantageuſe au public, Nous auons permis & permettons, de noſtre grace ſpeciale, pleine puiſſance, & authorité Royale, par ces preſentes, audit Expoſant de faire imprimer ledit Liure *De Concordia Sacerdotij & Imperij*, auec la ſuite & les Additions, par tel Imprimeur & Libraire que bon luy ſemblera, durant le temps de vingt ans, à commencer du jour & date de l'impreſſion d'iceluy acheuée; pendant lequel temps Nous auons fait & faiſons tres-expreſſes inhibitions & defenſes à tous Imprimeurs & Libraires de ce Royaume, Pais, Terres & Seigneuries de noſtre obeiſſance, & à tous autres d'imprimer ou faire imprimer ledit Liure, ſur peine de confiſcation de l'impreſſion, de deux mil liures d'amende, & de tous dépens, dommages, & intereſts; A la charge de mettre deux exemplaires dudit Liure en noſtre Bibliotheque publique, vn exemplaire dans noſtre Cabinet du Chaſteau du Louure, & vn autre dans celle de noſtre tres-cher & feal le Sieur SEGVIER, Chancelier de France, auant que de l'expoſer en vente, à peine de nullité des preſentes: Du contenu deſquelles Nous voulons que vous faſſiez jouïr pleinement & paiſiblement l'Expoſant ou ceux qui auront ſon droict, empéchant qu'il ne leur ſoit donné aucun trouble. VOVLONS auſſi qu'en mettant au commencement ou à la fin de chaque Volume deſdits Liures vn Extraict des preſentes, elles ſoient tenues pour deuëment ſignifiées, & que foy y ſoit adjouſtée & aux copies collationnées par l'vn de nos amez Conſeillers & Secretaires comme à l'original. MANDONS au premier noſtre Huiſſier ou Sergent ſur ce requis, de faire pour l'execution d'icelles tous Exploits, ſans demander autre permiſſion. CAR TEL EST NOSTRE PLAISIR. Nonobſtant Clameur de Haro, Chartre Normande, Edicts, Declarations, Arreſts, Reglemens, Statuts & confirmation d'iceux, Priuileges obtenus & à obtenir, ſoit que le temps de ceux qui ont eſté obtenus ſoit expiré ou non, oppoſitions quelconques, & ſans prejudice d'icelles, pour leſquelles Nous n'entendons qu'il ſoit differé, & dont Nous retenons la connoiſſance à Nous & à noſtre Conſeil, & qui ne pourront nuire audit Expoſant; En faueur duquel & du merite deſdits Ouurages, Nous derogeons à tout ce que deſſus pour ce regard ſeulement. DONNÉ à Paris le troiſiéme jour de Iuin mil ſix cens ſoixante-trois, & de noſtre Regne le vingt-vniéme. Signé, Par le Roy en ſon Conſeil, D'EAVBONNE. Et ſcellé du grand Seau de cire jaune.

Ledit Sieur BALVZE a cedé ſon droict de Priuilege à FRANÇOIS MVGVET, Imprimeur & Libraire ordinaire du Roy, pour en jouïr le temps porté par iceluy, ſuiuant l'accord fait entr'eux.

Acheué d'imprimer pour la premiere fois le 5. Iuin 1663.

Les Exemplaires ont eſté fournis.